

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

CEVĀHİRÜ'L-FERĪD FĪ-TİBBÜ'L-CEDĪD
(İNCELEME- METİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aygül ÇETİNKAYA

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem TOPÇU

OCAK – 2020

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

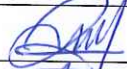

CEVĀHİRÜ'L-FERİD Fİ-TİBBÜ'L-CEDİD
(İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aygül ÇETİNKAYA

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

“Bu tez 22/01/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILMAZ	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem TOPÇU	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AYDIN	Basarılı	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Aygül ÇETİNKAYA
Öğrenci Numarası	:	Y176011002
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı	:	Eski Türk Dili
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Cevahirü'l- Ferid Fı Tıbbü'l-Cedrd (İnceleme- Metin- Sözlük)
Benzerlik Oranı	:	%13,7

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

Aygül ÇETİNKAYA
22.01.2020
İmza

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere .....@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi: Çiğdem TOPÇU

Tarih: 22.01.2020

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Kitāb-ı Cevāhirü'l-Ferīd fī-Tıbbü'l-Cedīd, 16. yüzyıl Avrupasının bilinen isimlerinden Hekim Paracelsus'dan tercüme edilerek yazılmış; yirmibeş civarında ilacın hazırlanması, kullanım yerleri ve yararlarını anlatan bir eserdir. Eserin müstensihisi Osmanlı Devleti'nde 17. yüzyıllarda hekimlik yapmış olan Ömer Şifāī Bursevī'dir. Eser toplamda otuz bir fasıl ve bir açıklama bölümünden oluşmaktadır. Eser hem batıdaki tıbbın Anadolu coğrafyasında tanınmasını sağlaması hem de-özellikle damıtma işlemlerinde kullanılan kimya aletlerini ifade eden- tıbbî söz varlığı bakımından önemlidir. Tercüme tarihi H. 1112/1702 olan eserin Millet Kütüphanesi nüshasında telif tarihi olarak 1174 verilmiştir. Bu durum Millet Kütüphanesi nüshasının daha sonraki bir tarihte çoğaltıldığını göstermektedir.

Bu çalışma Giriş, İnceleme, Transkripsiyon, Dizin ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eser, müstensih ve eserleri ve Osmanlı tıp tarihi hakkında bilgi verilmiştir.

İnceleme bölümünde ise müstensihe ait imlâ hususiyetleri, ünlü ve ünsüzlerin yazımı, tabakalaşma örnekleri ve bazı yanlış yazımlar kaydedilmiştir.

Transkripsiyon kısmında eser çeviri yazıya aktarılmıştır.

Dizinde ise eserin sözvarlığı önce genel olmak üzere; sonrasında Özel Adlar, Şehir Adları, Hastalık Adları, Bitki Adları ve Eser Adları başlıklarıyla sınıflandırılarak verilmiştir.

Eser vesilesiyle elde edilen veriler, Sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Gerek yüksek lisans tezimde gerekse ders döneminde bilgi ve tecrübeleriyle aydınlanmama vesile olan hocam Prof. Dr. Zikri TURAN ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem TOPÇU'ya teşekkürü her daim borç bilirim.

Aygül ÇETİNKAYA

22.01.2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMA VE İŞARETLER	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	v
METİNDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: İNCELEME	18
1.1. Müellife Ait İmlâ Hususiyetleri	18
1.1.1. Ünlülerin Yazılışı.....	24
1.1.1.1. ‘a’ ve ‘e’ Ünlülerinin Yazımı:	24
1.1.1.2. ‘ı’ ve ‘i’ Ünlülerinin Yazımı :	25
1.1.1.3. ‘o’ ve ‘ö’ Ünlülerinin Yazılımı:	26
1.1.1.4. ‘u’ ve ‘ü’ Ünlülerinin Yazımı:	26
1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	27
1.1.2.1. ‘b’ ve ‘p’ Ünsüzlerinin Yazımı:.....	27
1.1.2.2. ‘c’ ve ‘ç’ Ünsüzlerinin Yazımı:	27
1.1.2.3. ‘d’ ve ‘t’ Ünsüzlerinin Yazımı:	28
1.1.2.4. ‘s’ ve ‘ş’ Ünsüzlerinin Yazımı:	28
1.1.2.5. ‘h’ (diş geniz damak) Ünsüzünün Yazımı	29
1.1.3. Tabakalaşma Örnekleri	29
1.1.4. Bazı Yanlış Yazımlar	29
BÖLÜM 2: TRANSKRİPSİYON	31
BÖLÜM 3: BÖLÜM 3: DİZİN	179
3.1. Genel DizİN	179
3.2. Özel Adlar Dizini	590
3.3. Şehir Adları Dizini	594
3.4. Hastalık Adları Dizini	596
3.5. Bitki Adları Dizini	603
3.6. Eser Adları Dizini	624

SONUÇ	625
KAYNAKLAR	627
EKLER	634
ÖZGEÇMİŞ	793

KISALTMA VE İŞARETLER

Ar.	: Arapça
B	: b, p
b.	: Bin, oğlu.
bk.	: Bakınız
bot.	: Botanik.
C	: c, ç
c.	: Cemèin, çoğulu.
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
Frenk.	: Frenk, Fransız dili.
Gr.	: Grekçe, Eski Yunanca
H.	: Hicri
hek.	: Hekimlik
İÜ.	: İstanbul Üniversitesi
K.M.	: Kamüsü'l- Muhit.
K.T	: Kamus Tercümesi
kim.	: Kimya
Ktp.	: Kitaplık
Lat.	: Latince
M.Ö.	: Milattan önce.
mec.	: Mecazen.
nr.	: Numara

- O.T.T.S.** : Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü.
- Peh.** : Pehlevice
- s.** : Sayfa.
- S. N** : Süleymaniye Nüshası
- str.** : Satır
- Sür.** : Süryanice
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- TY.** : Tıp yazmaları
- v.b.** : ve benzeri
- V.S.** : Vankulu Sözlüğü.
- Yay.** : Yayınları.
- Yun.** : Yunanca.
- Ø** : Bir sesin çevre şartları nedeniyle düşmesi, yutulması, erimesi gibi ses olayları sonucunda yok olmasını gösterir.
- [ ]** : İhyâ edilmiş metni ya da metnin parçasını gösterir.
- ~** : Alternaslı şekilleri gösterir

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1:** Metnin yardımcı nüshası olarak kullanılan Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü - nr.5553'de kayıtlı nüsha. 12
- Şekil 2:** Manisa İl Halk Kütüphanesi, Eski Eserler bölümü -nr.5337-nde kayıtlı nüsha. 13
- Şekil 3:** Nuruosmaniye Kütüphanesi -nr.3497- nde kayıtlı 1. nüsha 13
- Şekil 4:** Nuruosmaniye Kütüphanesi -nr. 3498- de kayıtlı 2.nüsha 14
- Şekil 5:** Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü -nr.2915/3-nde kayıtlı nüsha 15

METİNDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ء	'	ض	đ, ž
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ǧ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	g, k, ŋ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü, û
ز	z	ه	h
س	s	آ	a, e
ش	š	ی	y, a, ı, i, ī

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Cevāhirü'l-ferīd fī-tıbbü'l-cedīd (İnceleme-Metin-Sözlük)			
Tezin Yazarı: Aygül ÇETİNKAYA		Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem TOPÇU	
Kabul Tarihi: 27.12. 2019		Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 664 (tez) + 159 (ek)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Eski Türk Dili	
<p>Bu çalışmada, 18. yüzyılda yaşamış bir Osmanlı hekimi olan Ömer Şifâî Bursevî' nin Paracelsus'dan tercüme ettiği “ Cevāhirü'l-ferīd fī-tıbbü'l-cedīd” adlı eseri incelenmiştir. Şifâî'nin bu eseri Osmanlı'da batılı anlamda yeni tıbbın temellerinin atılması bakımından önem taşımaktadır. Eser üzerine daha önce ilmi bir çalışmanın yapılmamış olması, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. 81 varaktan oluşan bu eser otuz bir bölüm ve bir açıklama kısmına sahiptir. Şifâî, bu eserinde bir takım hastalıkların tedavisinde kullanılan gelen ilaçların imâl edilme safhasından bahsetmiş ve yapılan bu devâların hangi hastalıkların tedavisinde kullanılması gerektiği konusunda önerilerde bulunmuştur.</p> <p>Çalışmada, Millet Kütüphanesi Ali Emiri 34 Ae Tıb 77 arşiv numaralı nüsha, diğer nüshaya göre varak ve satır sayısı hacimli olması ve istinsah tarihi bakımından daha eski olması sebebiyle asıl nüsha olarak kullanılmıştır.</p> <p>Bu çalışma Giriş dışında, İnceleme, Transkripsiyon, Dizin ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde genel olarak Osmanlı tıp tarihi; eserin müstensihî; içeriği ve nüshaları hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme bölümünde ise eserin imlâ özelliklerinden bahsedilmiştir. Daha sonra Transkripsiyon bölümü oluşturulmuştur.</p> <p>Üçüncü bölüm olarak eserin söz varlığının muhtevasına göre sınıflandırıldığı bir Dizin bölümü sunulmuştur.Son olarak Sonuç kısmında ise eser vesilesiyle elde edilen veriler değerlendirilmiştir.</p>			
Anahtar Kelimeler: Ömer Şifâî Bursevî, tıb, ilaç, terki b.			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Cevāhirü'l-ferīd fī-tıbbü'l-cedīd (Review-Text-Dictionary)			
Author of Thesis: Aygül ÇETİNKAYA		Supervisor: Assist. Prof. Çiğdem TOPÇU	
Accepted Date: 27.12.2019		Number of Pages: viii (pre. text) + 664 (main body) +159 (app)	
Department: Turkish Grammar and Literature		Subfield: Old Turkish Language	
<p>In this study, 'Cevāhirü'l-ferīd fī-tıbbü'l-cedīd' translated by Ömer Şifāi Bursevî, an Ottoman physician who lived in the 18th century, was examined. In this work of Şifāi is important in terms of laying the foundations of new medicine in the Western sense in the Ottoman Empire. This work of Şifāi is one of the works of translation medicine. The fact that no scientific studies have been done on the work before reveals the importance of the work. The work consist of 81 leaves and has thirty-one sections and a description section. In this work, the physician Şifāi, mentioned the manufacturing stage of the medicine used in the treatment of a number of diseases and made suggestions about which diseases should be used in the treatment of these diseases.</p> <p>In the study, the Library of the Millet library Ali Emîrî writing archive number 34 Ae T1b 77 used as the original copy due to the fact that the number of the number of the leaf and the number of lines were bulky and that it was older in terms of the history of the copy or in some parts that are inaccurate.</p> <p>In addition to introduction, this study consist of Review, Transcription, Index and Conslusion sections. In the introduction, the history of Ottoman mecidine in general; scribal of the work; information ababout the content and copies. In the examination section, spelling features of the work are mentioned.</p> <p>The Transcription section was the created. As the third section, an Index section was created in which the vocabulary of the work is classified according to its content. Finally, in the conslusion part, the data obtained on the occasion of the work are evaluated.</p>			
Keywords: Ömer Şifāi Bursevî, medicine, drug, compound.			

GİRİŞ

Osmanlı Tıbbının Tarihî Süreci:

Osmanlı tabiplerinin, 18. yüzyılın başlarına kadar eski İslam tıbbına¹ bağlı olduğu görülmektedir. Huneyn b. İshak, İbn-i Sina, Ebu'l-Kasım ez-Zehravi, Ebu Bekir er-Razi, İsmail b. Hasan el-Cürcani, İbnü'l- Baytar, İbnü'n-Nefis gibi hekimlerin eserleri tercüme edilerek Osmanlı'da darü'ş-şifa v.b tıp mekteplerinde okutulmuştur. Bunlarla birlikte antik dönem isimlerinden Hipokrat, Galen (Calinus), Dioskorides gibi hekimlerin eserleri tartışılarak veya tercüme yoluyla Osmanlı tıbbına kazandırılmıştır. Anadolu'da ise Muhammed b. Mahmut eş-Şirvani, Sabuncuoğlu Şerafeddin, Sinoplu Mü'min b. Mukbil v.b hekimler adı geçen hekimlerden aldıkları bilgiye kendi tecrübelerini de ekleyerek Anadolu dışında ilim tahsil etmeye gitmişlerdir. Fetihden sonra İstanbul'un bilim merkezi olmasını takiben Anadolu dışına pek çıkılmamıştır. Mısır ve İran'dan hükümdarların daveti ile İstanbul'a gelen ünlü hekimler bulunmaktadır. 16 ve 17. yüzyılları arasında Almanya, Fransa ve İspanya'dan sürülerek Osmanlı'ya sığınan hekimler İstanbul'da hizmet etmiştir. Osmanlı Döneminde bilim merkezleri daha çok batıya kaymıştır. Avrupa'da gelişen yeni tıp 16. yüzyıllarda kendini göstermeye başlamıştır. Batı tıbbının yenileşmesi 17. yüzyılda Osmanlı tıbbını da etkilemiştir.

Kesin olarak hangi tarihte ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte hekimbaşlıkların yönettiği hekimbaşılık kurumu 15. yüzyıllarda faaliyetini sürdürmeye devam etmiştir. Sağlık kurumunun başında bulunan hekimbaşı, saray efradının ve ülkenin sağlığından vazifeliydi. 19. yüzyılda sağlık kurumu Batı örnek alınarak yenilendiği zaman Sıhhiye Dairesi (1837) ve salgın hastalıklar mücadele için Meclis-i Umur-ı Sıhhiye (1838) kuruldu. Bundan sonra görev ve yetkileri başka kurumlara dağıtılmış olan hekimbaşılık 1850'de kapatıldı.

Osmanlı'da 16. yüzyılda Saray-ı Bimaran, Oda-yı Mariz ve 17. yüzyılda Daire-yi Tımarhane, Enderun-ı Hümayun gibi kurumlar varlığını sürdürmüştür. İstanbul, Bursa ve Edirne'de saraya bağlı tabip, cerrah ve kehhaller (göz doktoru) vardı. 19. yüzyıla gelince saray hekimlerinin sayısı yüzü geçmiştir. Saray'da görevlendirilen hekimlerin

---

¹ [https:// İslam Ansiklopedisi.org.tr/tip](https://İslam Ansiklopedisi.org.tr/tip), 20.12.2019, 23.30

çoğu darüşşifa ve Süleymaniye Tıp Medresesinden görevlendirilirdi. Diğerleri ise ya hekim ailelerinden geliyor ya da meşhur bir hekimden icazetli oluyorlardı. İspanya'dan göçen Yahudi tabiplerin saraya alınması sonucunda Yahudi Tabipler Cemaati yani Cemaati Etibba-yi Yahudiyyan, 18- 19. yüzyıllarda ordunun yenilenmesi ile birlikte de asker hastaneleri kurulmuştur.

Eczacılar hekimbaşlıların tarifleriyle çeşitli görevlilerin denetiminde ilaç yaparlardı. Hazırlanan ilaçlar ise mühürlendikten sonra muhafaza etmek üzere çeşitli yerlerde saklanırdı. Sarayın harem bölümündeki helvahane denilen yerde şifalı yiyecek ve içecekler, tiryak, şerbet ve cevarişler yapılırdı. Bitkilerden ilaç yapan kişiye aşşab/saydalani, ham eczayı dövüp ezmekle görevli eczacı kalfasına edviyekub, şerbet denilen ilaçları hekimin reçetesine göre hazır eden görevliye şerbetçi / şerbetçiyan, macun hazırlayan görevliye macunciyarı adları verilirdi.

Osmanlılar, ilk başlarda Selçuklulardan kalan darüşşifalardan faydalandılar. İlk Osmanlı darüşşifasını ise Yıldırım Bayezid Bursa'da yaptırmıştır. Yıldırım Darüşşifası, Manisa Hafsa Sultan Darüşşifası, İstanbul Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Süleymaniye Darüşşifası ve Tıp Medresesi, Atik Valide Nurbanu Sultan Darüşşifası, Sultan I. Ahmed Darüşşifası, 14 -17. yüzyıllar arasındaki darüşşifalar arasındadır. Bazı darüşşifalarda iyileşme döneminde olan hastaların dinlendiği tabhane adında bir bölüm vardı. Diğer darüşşifalardan farklı olarak Süleymaniye külliyesinin içerisinde darüttıb ve darülakakir denilen ecza evi vardı. Buradan diğer darüşşifalara ilaç nakledilirdi. Sağlık kurumlarının denetimi devletin denetiminde olmak üzere görevlilerin tayini saraydan gerçekleştirilirdi. Darüşşifalarda tedavi ve ilaçlar ücretsiz olarak sağlanırdı. Osmanlı hekimliğinde bütün muameleler din ve ırk ayrımı olmaksızın eşit bir biçimde yapılırdı.

Bulaşıcı hastalıklar şehir dışında olan cüzamhanelerde tedavi edilirdi. Cüzamhane aynı zamanda Miskinler Tekkesi adı ile de anılırdı.

Osmanlı'da 17. yüzyıldan sonra darüşşifaların yapımı devam etmedi ve 19. yüzyıl sonrasında gureba hastaneleri ve belediye hastaneleri bu yapıların yerini aldı. Darüşşifalarda her türde rahatsızlık tedavi edilirken gureba hastanelerinde akıl hastalarına bakılmaya başlandı. Sonuç olarak bimarhane ve tımarhaneler akıl hastaneleri olarak ortaya çıktı.

Kimsesiz ve yoksullar için yaptırılan ilk hastane -Edirnekapı Mihrimah Sultan Külliyesi Medresesi'nde kurulan Gurebâ ve Bekar Hastanesi-dir. (1836). 1845'de açılan Bezmi Alem Valide Sultan Vakıf Gurebâ Hastanesi ise Batılılaşma döneminin ilk sağlık kuruluşudur. 19. yüzyılın sonlarında kadınlara özel hastaneler ve doğumevleri kuruldu. 1891'de 93 Harbi sonrası, göç eden dul, yetim ve sakat hastaları tedavi etmek için Bursa Darü'l-acezesi yaptırıldı. Bundan sonra 1896'da padişah II. Abdülhamit'in bağışlarıyla açılan başka bir darülacesede ise yine ihtiyaç sahibi kimselere hizmet verildi. 1898'de yine II. Abdülhamit'in bağışlarıyla dünyanın ilk çocuk hastanelerinden Hamidiye Etfal Hastane-i Âlisi kuruldu. Padişah II. Abdülhamit devrinde bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilerek Avrupa'daki gelişmeler izlendi ve uygulamaya geçildi.

Önceleri İslam geleneği gereği Osmanlı tıbbında dört unsur (mizaç) felsefesi kullanılmıştır. Bu felsefeye göre dört unsura (ateş, su, toprak, hava) karşılık olarak - insandaki dört hılt yani kan, balgam, sarı safra ve kara safra sıcaklık, kuruluk, soğukluk, nemlilik açısından- değerlendirilmiştir. Bu durum ahlât-ı erbaa olarak da bilinir. Bu dört unsurun karımı kişinin mizacını şekillendirir. Bir unsurun özelliğinin bozulması ya da miktar bakımından azalması ve çoğalması unsurlar arasında dengesizliği oluşturarak hastalığa sebep olur. Bu durumdaki bir hastayı iyileştirmek için fazla ya da bozuk unsuru bedenden atmak gereklidir. Hastalığa sebep olan zararlı unsurlar idrar söktürücü, kusturucu, müshil ve terletici etkideki ilaçlarla vücuttan atılırdı. Bozulan kan unsuru ise sülük tedavisi veya hacamat ile giderilirdi. Tedavinin aslı bozuk mizacın iyileştirilmesine dayanırdı.

Eski Osmanlı tıbbında bir takım meyve ve sebzelerle hayvansal ürünler ham olarak ilaç gibi doğrudan hastalaya verilirdi. Hastanın sağlığı evvela yiyecek ve içeceklerle korunmaya çalışılırdı. Bu yöntemin yanısıra maden, bitki ve hayvanlardan alınan ham madde ile ya da bunların terkipleriyle iyileştirilirdi. Hastaya göre ilaç verebilmek için terkiplerin soğuk, sıcak, kuru, yaş diye tanımlanan özelliklerini ve etkilerini bilmek gerekirdi. Çeşitli otların ya da maddelerin karıştırılmasıyla oluşturulan ilaçlara mürekkebât denirdi. Hekimler ve cerrahlar ilaç yapmaktan anlardı. Ayrı olarak ilaç işiyle uğraşan kimseler vardı ve yaptıkları ilaçlara göre isimlendirilirdi. Meselâ tıbbi yağları ve kokulu suları yapanlara atar denirdi. 19. yüzyıla kadar hastaya verilen eczaların çoğunluğu darişşifalarda elde edilirdi.

Osmanlı'da eskiden mümkün olduğunca ilaç ile tedavi esastı mecbu kalınmadıkça cerrahi işlem tercih edilmezdi. Eğer ameliyat gerekli ise hasta yakınlarında yazılı senet olarak müsaade alınırđı. En sık yapılan cerrahi işlemler fitık, sıracı (scrofulo) ve mesane taşı ameliyatı idi. Darüşşifalarda ayrıca müzikle tedavi de dört unsur felsefesine dayandırılırdı. Müzik âletlerinin makamları ve tarzlarının mizaç ve hastalıklara göre değiştğine inanılırdı. Bu sebeple her hastaya uygun makam icra edilirdi. Örneğin tıp kaynaklarında felç hastalığı için rast makamının iyi geldiği kaydedilmiştir. Günün hangi saatinde ve haftanın hangi gününde hangi makamın hangi mizaca iyi geleceği kaydedilmiştir. Soğuk havalarda sıcak; sıcak havalarda ise soğuk ezgilerin çalınması önerilmiştir. Hekim ayrıca müzik bilgine de sahip olmalıydı. Amasya'daki Fatih Süleymaniye ve II. Bayezid darüşşifalarında hânendeler ve sâzendeler musiki ile hastaları tedavi ederlerdi.

Darüşşifalarda tıp eğitimi, hekimin yanında ustalaşan talebelikle başlardı. Usta olduklarında ikinci ve üçüncü tabip adıyla darüşşifalara gönderilirlerdi. Süleymaniye külliyesinin içerisinde bulunan Tıp medresesi (darüttıb) o dönemin tıp ilim ve uygulamasının öğretildeği ilk tıp medresesiydi. Darüşşifalardaki hekim çıraklığının yanında tabip muayenehânelerinde uygulamalı tıp ilmi de görölürdü.

Osmanlı tabipleri Batı'dan yapılan çeviriler, Avrupa'da tıp tahsil eden Osmanlı vatandaşı gayri müslimler ve Osmanlı'da faaliyet gören Avrupalı tabipler aracılığıyla Batı tıbbıyla etkileşime geçmişti. 19. yüzyıla girince Batı'daki tıbbı öğretecek kurumlara ihtiyaç ortaya çıktı. İlki 1806'da olmak üzere takip eden yıllarda çeşitli tıp kurumları inşa edildi. Bu tarih itibariyle İslam tıbbından Batı tıbbına yani yeni tıbbı geçiş hız kazandı.

15. yüzyıl itibariyle Türkçe tıp eserlerin sayısı artmıştı. Osmanlı'da Davud-ı Antâkî, Hacı Paşa ve Muhammed b. Mahmud eş-Şirvânî gibi hekimler Arapça ve Farsça tıp kitapları yazmıştır. İlk dönem Türkçe tıp eserleri Türkçe tıp dilini göstermesi açısından önem taşır. Osmanlı Döneminde bilinen ilk Türkçe tıp eseri Geradeli İshak'ın Edviye-i Müfredesidir (792/1310). Türkçe tıp eserlerinden bir diğeri ise Abdülvehhab b. Yusuf el-Merdânî'ye ait Kitabü'l-Müntehab fi't-tıb adlı eserdir. Diğeri iki ilk dönem müellifi Eşref b. Muhammed ve Hacı Paşa'dır. İsmi zikredilmesi gereken Osmanlı hekimlerini İbn-i Şerif(Ali Çelebi), Nidâî, Hekimbaşı Emir Çelebi, Zeynelâbidîn b. Halil, İbnü'l-

Baytar, Mahmud b. İlyas eş-Şirâzî, Şabuncuoğlu Şerâfeddîn, İsmâil b. Hasan el-Cürcânî gibi âlimler oluşturur. Osmanlı Tıp literatürünün ismi zikredilen hekimler dışında söylenmesi gereken Türkçe tıp ve ilaç terim sözlüklerini yazan âlimler de vardır: XVII. y.y.'da Osmanlı âlimi Hezarfen Hüseyin Efendi'nin "Lisânü'l-etıbbâ fi lugati'l-edviye (Fihrisü'l-ervâm fi lisâni'l-etıbbâ)", Derviş Mustafa Siyâhî'nin "Lugat-ı Müşkilât-ı Eczâ", Hekimbaşı Sakızlı İsâ Çelebi'nin drogların çeşitli dillerde karşılığını verdiği "Nizâmü'l-edviye", XVIII. yüzyılda Hayâtîzâde Şâkirdi diye bilinen Ebülfeyz Mustafa'nın drogların alfabe sırasıyla Türkçe ve Arapça olarak verdiği hatta Farsça, Yunanca, Berberîce, Latince, Hintçe gibi dillerden karşılıklarının verildiği eseri "Risâle-i Feyziyye fi lugâti'l-müfredâti't-tıbbiyye", Ebülfeyz Mustafa'nın müfret ve terkip ilaçları ve ölçülerini anlatan anlatan "Düstûrû't-tabîb fi ameli mîzânî't-terâkîb", Muhammed Mü'min Hüseyinî Tenkâbüni'nin "Tuḥfetü'l-mü'minîn", Hekim olmayan Yirmisekizçelebizâde Mehmed Said Paşa "Ferâidü'l-müfredât" ismiyle hazırlanan ecza lugati, Fazlızâde Mehmed'in "Müfredât-ı Tıbbî", Osman b. Abdurrahman'ın "Kitâbü'n-Nebât"ı.

Cevâhirü'l-ferîd fi'tıbbü'l-cedîd (Tıbb-ı Cedîd-i Kimyâî):

16. yüzyılda yaşayan büyük hekimlerden olan Paracelsus'dan faydalanılarak 1702'de yazılmış yirmibeş kadar basit ve bileşik ilacın hazırlanış, kullanım ve etkilerini anlatan çeviri bir eserdir. Eser toplamda otuzbir fasıl ve bir açıklama bölümünden oluşmaktadır. Eserin 16. yüzyılda yaşayan Paracelsus'a ait olması, yeni tıbbın Anadolu coğrafyasında tanınmasını sağlaması hem içerdiği tıbbi terminolojideki kelime hazinesi hem de yazıldığı dönemin dil özelliklerini yansıtması açısından önemini artmaktadır. Tercüme tarihi H. 1112/1702 dir. Eserin Millet nüshasında telif tarihi olarak da 1174 tarihi verilmiştir. Özellikle damıtma işlemlerinde kullanılan kimya aletleri bakımından önem taşımaktadır. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye 1020'de kayıtlı olan nüshasında çevirici olarak Ömer Şifâî Dede verilse de Zağrep Şarkiyat enstitüsü Kütüphanesi Y. 2034 numaradaki nüshasında ise bu eserin 1700'de Derviş Naim tarafından çevrildiği bilgisi kayıtlıdır. Bu sebeple Ömer Şifâî'nin bir isminin de Naim olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu eserin Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan nüshasının mevcûdiyetinden Esin Kahya "Ömer Şifâî" adlı bir makalede bahsetmiştir.

Eserin içeriği:

Eser toplamda otuzbir fasıldan yani bölümden oluşmaktadır. Eserin birinci faslı 4/b ve 11/b varakları arasındadır ve bu fasılda hazım için kullanılan cevāriş denilen macunlar ve ferahlık veren iç açıcı ilaçların yapımı ve hangi hastalıkların tedavisinde kullanılması gerektiği anlatılmıştır. İkinci ve üçüncü fasıllar 11/b ve 23/b arasındadır. İkinci fasılda macun ve ıtrifiller üçüncü fasılda müleyyin ve müşilat denilen hazım için kullanılan macunlar bulunmaktadır. Dördüncü fasıl 23/b ve 25/a varakları arasındadır ve ayaric denilen, her hekimin kendi adı ile anılan macunların yapımı anlatılmaktadır. Beşinci fasıl 25/b ve 29/a varakları arasındadır ve burada tiryak denilen zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan panzehir macunlar bulunmaktadır. Altıncı fasıl 29/a ve 30/a varakları arasındadır ve burada lauk denilen ve yalanarak kullanılan her hekimin kendi adı ile anılan macunları vardır. Yedinci fasıl 29/a ve 34/a varakları arasındadır ve burada hulāsa diye adlandırılan ve çeşitli hastalıklara iyi gelen terkipler bulunmaktadır. Sekizinci fasıl 34/a ve 39/a varakları arasındadır ve burada tohum ve baharatlardan elde edilen haplar yer almaktadır. Dokuzuncu fasıl 39/a ve 42/a varakları arasındadır ve burada aksırtıcı terkip ve toz ilaçlar bulunmaktadır. Onuncu fasıl 42/a 45/a varakları arasındadır ve burada kurs denilen yuvarlak şekilde hazırlanan ilaçlar anlatılmıştır. On birinci fasıl ve on ikinci fasıl 45/a ve 49/a varakları arasındadır on birinci fasılda fitiller ve göze çekilen sürmeler, on ikinci fasılda ise şerbetler, bal ve sirke ile yapılan devalar açıklanmıştır. On üçüncü fasıl 49/a ve 53/a varakları arasındadır ve burada su ve iç yağlarının damıtılması ile oluşan terkipler ve hangi hastalıklara iyi geldiği üzerinde durulmuştur. On dördüncü fasıl 53/a ve 55/b varakları arasındadır ve burada cevherlerin yani özlerin damıtılması ve hangi hastalıklara iyi geldiği anlatılmıştır. On beşinci fasıl 55/b ve 57/b varakları arasındadır ve burada kuru otlardan elde edilen yağların damıtılması ve faydaları üzerinde durulmuştur. On altıncı fasıl 57/b ve 58/b varakları arasındadır ve yağların, sakızların, zamkların ve suların damıtılması ve faydaları konu edilmiştir.. On yedinci fasıl 58/b ve 60/a varakları arasındadır ve burada madenlerin damıtılması işlemi anlatılmıştır. On sekizinci fasıl 58/b ve 61/a arasındadır ve burada yağların damıtılması ve bal mumu elde edilmesi işlemi izah edilmiştir.. On dokuzuncu fasıl 61/a ve 64/b varakları arasındadır ve burada yağların damıtılması ile terkipler elde edilmesi üzerinde durulmuştur. Yirminci fasıl 63/a ve 64/b varakları arasındadır be burada pelesenk ağacının damıtılması açıklanmıştır. Yirmi birinci fasıl 64/b ve 66/a

varakları arasında bahsedilmiş ve çeşitli maddelerin çözülmesi izah edilmiştir. Yirmi ikinci fasıl 66/a ve 68/a varakları arasında verilmiş ve yağların pişirilmesi yolu ile elde edilen terkipler üzerinde durulmuştur. Yirmi üçüncü fasıl 68/a ve 70/b varakları arasında verilmiş ve burada ise tuzların elde edilmesi açıklanmıştır.. Yirmi dördüncü fasıl 70/b ve 72/a varakları arasındadır ve burada kaynatılarak arıtılan şaraplar ve madenlerin çıkarılması üzerinde durulmuştur. Yirmi beşinci fasıl 72/a ve 73/b varakları arasındadır ve burada panzehir elde edilmesi anlatılmıştır. Yirmi altıncı fasıl 73/b ve 75/a varakları arasındadır ve burada kireçleştirme işlemi üzerinde durulmuştur. Yirmi yedinci fasıl 75/a ve 76/a varakları arasındadır ve burada çeşitli bitkilerden elde edilen merhemler tarif edilmiştir. Yirmi sekizinci fasıl 76/a ve 77/b varakları arasındadır ve burada merhemle yaraya sarılan sargı yani yakılar konu edilmiştir. Yirmi dokuzuncu fasıl 77/b ve 78/b varakları arasındadır ve burada Türkçe civa denilen madenin çıkarılması işlemi açıklanmıştır. Otuzuncu fasıl 78/b ve 79/b varakları arasındadır ve burada iksirler yani faydalı şuruplar anlatılmıştır. Otuz birinci fasıl 79/b ve 80/b varakları arasındadır ve burada cevherlerin yani özlerin renklerinin isimlendirilmesi ve tohum özleri izah edilmiştir.

Müstensih:

Ömer Şifâî Bursevî (?- M.1155/1742):

17. yüzyılın sonlarında Anadolu coğrafyasında önemli bilim adamlarından olan Ömer Şifâî, Bursalı olarak şöhretlenmiştir. Ancak aslen Sinop'ludur. Bazı kaynaklarda Ömer Şifâî Dede olarak da geçmektedir. Babası İstanbullu Şeyh Hasan Efendi (Şeyh Hasan Fakih) diye bilinmektedir. Aile adları kaynaklarda "Kassabzâde" olarak kaydedilmiştir. Şifâî, kendisini Ravzatü'n-necat adlı eserinin önsözünde "Derviş Ömer Şifâî" olarak tanıtmakta ve ilim öğrenmenin daimi hayat olduğunu belirtmektedir. Bu eserin son sayfasında ise telif edenin "Ömer Şifâî İbni Şeyh Hasan İslambuli" olduğunu ifade ederek İstanbullu Şeyh Hasan'ın oğlu olduğunu söylemektedir.

Ömer Şifâî, küçük yaşlarda Konya'ya giderek Mevlevî tarikatına girmiş ve çilesini İstanbul Yenikapı Mevlevîhanesi'nde doldurmuştur. Daha sonraki hayatında tıpla ilgilenmeye başlamıştır. Eserlerinde künyesini Ebu'l-Abbas, nisbesini ise Mevlevî, Derviş, Dede ve Bursevî olarak vermektedir. Şifâî, tıp ilmini geliştirmek amacıyla Suriye ve Mısır'ı dolaşmış, asıl ilmini Şam'da Hanne isimli bir Musevî'den tahsil

etmiştir. Bir rivayete göre İtalya'ya giderek orada tıp ilmi tahsil etmiştir. Ardından Avrupa'daki tıp alanındaki yeni gelişmeleri öğrenmiştir. Bu gelişmeden sonra Kahire'de tanışmış olduğu Halveti şeyhinin etkisi ile seyahatten vazgeçip Bursa'ya yerleşmiştir, bir süre sonra Osmanlı Türkleri tarafından açılan ilk tıp kurumu olan Yıldırım Dârüşşifası'nın başhekimliğine tayin edilmiştir. III.Ahmed'in darüşşifa'sında baştabiplik yapmıştır. Bu sebeple baştabib Ömer Şifaî olarak da tanınmaktadır. Bu sırada Bursa'da çağdaşı olan Ali Münşi'ye hocalık yaptığı bilinmektedir. Ölümünden sonra eski Bursa Mevlevihânesi'nin karşısındaki Pınarbaşı Mezarlığı'na defnedilmiştir. Mezarı Bursa'da Mevlevihâne karşısındaki kümbetin kible tarafındadır. Mezar taşında “ merhûm ve mağfurun-leh tabîb-i hazik, Lokman-ı zaman Bursevî Ömer Efendi rûh-ı şeriflerine el-fâtiâ. Sene. 1155 ibâresi” düşülmüştür. Bursa'lılara göre mezar taşı yabancı bir tabîb tarafından yapılmıştır.

Ömer Şifâî, Avrupa'daki gezilerinde öğrendiği Latince ile Batı tıbbını izleyerek özellikle Rönesans'ın 16.yüzyılda yaşamış (1493-1541) büyük hekimi Paracelsus²'un etkisinde kalmış ve onunla diğer Batılı yazarlardan yaptığı tercümelemlerle Osmanlı tıbbına ve kimyanın tıpta uygulamasına katkıda bulunmuştur. Osmanlı tıbbının Batı tıbbına yöneldiği 18. yüzyılda Ömer Şifaî'nin çeviri eserleri yeni tıbbın tanınmasında önemli rol oynamıştır. Bu yüzyıl Osmanlı'da önemli değişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde farklı alanlarda Batı bilimindeki gelişmelere paralel olarak devlet ve bilim adamları tarafından bir çok yenilik gerçekleştirilmiştir. Bu yeniliklerden biri de Avrupa'da Paracelsus tarafından ortaya atılan 17. ve 18. yüzyılda kimyacı ve hekimler tarafından kabul gören iatrokimya çalışmalarıdır. Bu çalışmalar gerçekte varlığın temelinin canlı ya da cansız ayrımı yapmaksızın inorganik maddelerden oluştuğu düsturuna dayanmaktadır. Buna göre canlı ya da cansız bütün maddeler özde ortak ana temel maddelerden oluşmaktadır. Canlının cansızdan farkı, sadece oluşumundadır. Osmanlı'da bu yaklaşımı tanıtan ve onun en önemli iki temsilcisi olarak kabul edilen bilim adamları; Bursalı Ömer Şifaî ve Ali Münşi'dir. Doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı iyi bilmesine rağmen bunu yeterli görmeyip Batı dillerinden Fransızca ve Latince'yi de öğrenmiştir. Osman Şevki (Uludağ), Beşbuçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi (Matbaa-i Amire, İstanbul, 1925, 163.) adlı kaynakta Ömer Şifâî için “tıbbımızı

²Asıl adı Philippus Theophrastus Bombastus von Hohenheim(1493-1541)'dir. İsviçreli helim ve kimyagerdir. 16. yüzyılın önemli bilim adamlarından ve bu yüzyılda modern tıbbın kurucularından biri olduğu kabul edilir. www. sozkimin.com,05.09.2019, 12.30

geliştirmek için çok çalıştığını, eski ve yeni tıp arasındaki farkı ayırt edenlerin başında geldiğini” söylemektedir. Ölüm tarihi bazı kaynaklarda 1742 bazı kaynaklarda ise 1746 olarak geçmektedir. Ömer Şifâî'nin eserlerinin mevcudiyetinden 1984'de Türk Tıp Tarihi kongresi'nde ‘‘Bursalı Ömer Şifâî’’ başlığı altında bahsedilmiştir.

Müstensihin Diğer Eserleri:

Minhâcü’ş-şifâî fi tıbbi’l-kimyâî:

Paracelsus'tan yapılan tercüme ve bazı Avrupalı yazarlara ait ikinci elden alıntı bilgilerle oluşturulan, sular, uçucu gazlar, civa, balsam ve panzehirlerin yer aldığı bir eserdir. ‘‘Gâyat el-menâfi‘ fî tedbîd el-Marzâ veya el-Şifâî fî Tıbb-ı Kimyâyî’’ adlarıyla da bilinmektedir. Eserin aslı Hekimbaşı Salih Bin Nasrullah'ın Paracelsus'dan yaptığı Arapça çeviridir. Ömer Şifâî, bu Arapça yazmayı 1741'de Bursa'da bazı eklemelerle Türkçe'ye çevirmiştir. Eserin yazarının nüshası Fatih Kütüphanesi, Ali Emiri yazmaları 147 numarada bulunmaktadır. Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi Y. 608'de kayıtlı bir nüshası vardır. Bu eser için farklı bir kaynaktan (Osmanlı Müellifleri, Bursalı Mehmed Tahir Bey, Meral Yayınevi, 3. Cilt.) ise Hekim Perakilos'un Akerbadin-i Cedid adlı eserinin getiştirilmiş hali olduğu bilgisi yer almaktadır. El Cevherü'l ferîd ile benzer konuları içeren eserin müellif nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Bağdatlı Vehbi Efendi nr. 2230, nesih 542 yaprak. Diğer nüshaları için bk. İÜ Ktp., TY, nr. 7070, 7072). Cerrahpaşa Tıp Tarihi, nr. 196/2, nesih, 169-572 yaprak. 12,9*20,2(14,5*6,5)cm. İstinsahı Hamza Paşazade Mehmed Şerif tarafından H.1116'da olan bir nüsha da İstanbul'da mevcuttur.

Ravzatü'n-necât:

1710 da Latince'den tercüme edilen eserde Farmakolojiye yani ilaçlar konusunda araştırmalar yapan, ilaçların etkisini ve kullanışlarını konu alan bilim dalına ait bilgiler yer alır. Eserde herhangi bir sistem gözetilmeden yazılan 206 reçetenin önce hangi hastalık için olduğu sonra verilen bitki, maden ve hayvan kökenli ilaçların hazırlanış şekli ve nasıl kullanılması gerektiği ‘‘sıfatı’’ başlığı verilerek ifade edilmektedir. Reçeterin otuz beşinin iç hastalıklara, otuz üçünün cerrâhiye, yirmi birinin cildiyeye ve yirmi birinin de nörolojiye ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu eser üzerine Nermin Ersoy tarafından ‘‘Ravzatü'l-Necat'da Hastalıklar ve Reçeteler’’ ve ‘‘Ömer Şifai'nin Ravzat-

ül Necat Adlı Eserinde Söz Edilen Hastalıklar ile Önerilen Reçetelerin Sınıflandırılması” başlıkları ile iki makale çalışması yapılmıştır. Eserin bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi’ndedir (Hamidiye nr. 1020/2, vr. 101a- 148b).

Mürşidü’l-muhtâr fî ilmi’l-esrâr:

Hekim Paracelsus’dan alıntı bilgilerle yazılan yazılan altı varaktan oluşan tıbbî kimyaya (iatroşimi) ait bir eserdir. Konusu eski kimyadır. Eser Türçe bir çeviridir. Eserin bir adı da farklı kaynaklarda ‘‘Dibacatu Mürşid al- Muhtâr fî ‘İlm al- Asrâr’’ şeklinde geçmektedir. Fakat bu bölüm eserin farklı bir adı değil giriş kısmıdır. Bu eserde Ömer Şifâî’nin küçük yaşlarda Konya’ya gittiği bilgisi verilmektedir. Daha sonra Mısır’a ve Kahire’ye gitmiştir. Bursa’ya döndükten sonra Kendisinin ‘‘mürşid’’ diye ifade ettiği Şeyh Hasan Halveti için bu eseri yazmıştır. Eserde bir mukaddime ve oniki bölüm vardır: Birinci bölüm asitlerin damıtılması hakkındadır. İkinci bölüm uçucu kimyavî maddelerin damıtılması, üçüncü bölüm nadir bulunan yağların damıtılması, dördüncü bölüm civa ve eski kimyada escâd denilen madenlerin çıkarılması, beşinci bölüm kükürdlerin çıkarılması, altıncı bölüm tuzların ve sülfirik asidin çıkarılması, yedinci bölüm çok kullanılan damıtılmış madenler elde edilmesi, sekizinci bölüm kireçlendirme ve yabancı maddelerden temizleme, dokuzuncu bölüm madenler ve madenlerden çıkarılan boyalar, onuncu bölüm eksik madenlerden çıkarılan suni kurşun, on birinci bölüm filozof taşı ve bundan altın yapılması, on ikinci bölüm ise kimya ile ilgili çeşitli sanatlarla alakalıdır. Bu eser, Esin Kahya tarafından ‘‘Ömer Şifâî’’ adlı bir makale ile ve ‘‘Ömer Şifâî’nin Mürşid el- Muhtar fî ilm el-Esrâr adlı Eserinde Simya’’ adlı makale ile de Ayten Aydın tarafından ilim dünyasına tanıtılmıştır. (Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 753 Serez nr. 2759, İzmir nr. 486; İÜ Ktp., TY. nr. 4634, 7022, 7023, 9314). Bunların haricinde eserin yazma birer nüshası İstanbul Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi Enstitüsü Kütüphanesi Y. 13, İst. Belediye Kütüphanesi M. Cevdet K. 56, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yıldız Tıp. 197 numaralarda kayıtlıdır. İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 9334/7 talik, 74-109, 14*20 cm. İstinsah H.11. asır. İstanbul Üniversitesi, TY, nr.7118 nesih 97 yaprak, 19,8*14,6(10,1*15,9) cm 17 str. İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 7022 talik, 102 yaprak, 15*21,4 cm, 23 str. İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 7023 rika, 169 yaprak, 20,8* 13,6 cm, 21 str, İstinsah 22 Safer 1290. İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 4634 nesih, 160 yaprak, 15,6*21,1 cm, 23 str. Halet Efendi, nr. 753 talik, 66 yaprak,

21,3*14,8cm. 25 str. İstinsah H. 12. asır. Ferudun Nafiz Uzluğ nr. 7032. rika 101 yaprak, 20,8*15,7 cm.19 str. İstinsah. H.13. asır. Cerrahpaşa Tıp Tarihi, nr. 31 nesih. 1-98 , 14*31,7cm. İstinsah, Hacı İbrahim el- Mevlevi tarafından H. 1308'de. *İslami Tıp Yazmaları Kataloğu*, s. 264-265. Cerrahpaşa Tıp Tarihi, nr. 50 rika 85 yaprak, 31*13 cm. *İslami Tıp Yazmaları Kataloğu*, s. 265. British Museum, nr. Add. 17.964: Catalogue of the Turkish mss. In the British Museum. s. 129. Manisa, nr. 8022/2 talik, 70-95, 22*15,8 cm. 21str. Bu nüshada kitabın adı Risala fi Tıbbü'l-Kimya olarak geçmektedir. *İslami Tıp Yazmaları Kataloğu*, s. 264-265.

Kitâbü'l-Mîzân fi'l-eşribe:

Sıvı halde hazırlanan ilaçların ölçüleri üzerine hazırlanan bir eserdir (Cerrahpaşa Tıp Enstitüsü Arşivi, nr. 595/2).

Kitâbü'n-nebât:

Tıbbî bitkilerin özellik ve tedâvide kullanılış şekillerini ihtiva etmektedir. Eserin bir nüshası Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi'nde yer almaktadır (nr. 595/4 nesih. vr. 189a- 213b) 15,3* 31cm. İstinsahı; Yusuf bin Muhammed el-Şahir bi-İbn el-Vakil el-Milavi, H. 1122'de. *İslami Tıp Yazmaları Kataloğu*, s. 265.

Risâle fi âlâti't-tıbbiyye:

(Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi, nr. 595/5, vr. 214a-223b)

Şifâ'ül-eskâm:

(Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi, nr. 595/1, vr. 1a-149b).

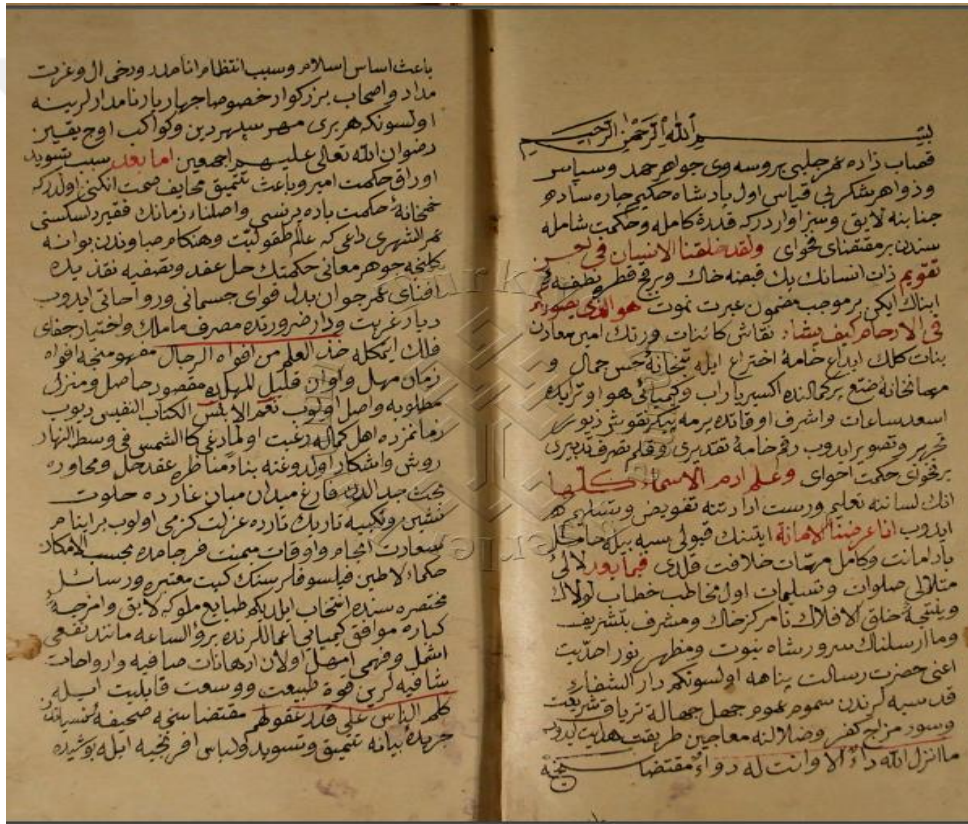
Tuhfetü'l-ahbâb:

Beyazıt Devlet Kütüphanesi , Veliyyüddin Efendi, nr. 2475; İÜ Ktp.,TY, nr. 3917.

Eserin Nüshaları:

Kütüphanelerde çeşitli yazmaları bulunan eserin İngiltere British Museum Library'de 1 nüshası; Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tıp, (nr.77: Arap-nesih 82 varak, 21str.) de 1 nüsha; İstinsahı müellif tarafından Muharrem 1112 de düşülen 1 nüsha, Ali Emiri Tıp, (nr. 78: nesih 66 yaprak, 19,9×11,5 (15,4×7,5) cm 19 str.). İÜ Ktp.,TY, (nr 7107)'de 1 nüsha; Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye nr. 1020 'de 1 nüsha; Süleymaniye

Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü'nde (nr.5553: nesih 139 varak, 25str.) 1 nüsha; Nuruosmaniye Kütüphanesi, (nr.3497: nesih 75 varak, 17str.) ve (nr. 3498: nesih 61 varak, 24 str.) de kayıtlı 2 nüsha ; 1 nüshası Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde (nr.2915/3: nesih 42 varak, 19str.) ‘‘Müfredât-ı Tıb’’ adıyla kayıtlı 1 nüshası, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Eski Eserler bölümünde (nr.5337: nesih 108 varak, 22str. Rüstem-zâde Ahmed Efendi'nin vakıf kaydı vardır.) kayıtlı 1 nüshası, Arkeoloji Müzesi, (nr. 735: nesih 116 yaprak, 31×16,5 (23,5×10) cm 27 str.). İstinsahı H. 1112'de 1 nüsha ve Götz nr. 420 nesih 183 yaprak, 22* 14,5 cm. 23 str. Cat. XIII. 403 de kayıtlı 1 nüsha olmak üzere toplam 12 nüshası tespit edilmiştir.

Şekil 1: Metnin yardımcı nüshası olarak kullanılan Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü - nr.5553'de kayıtlı nüsha.

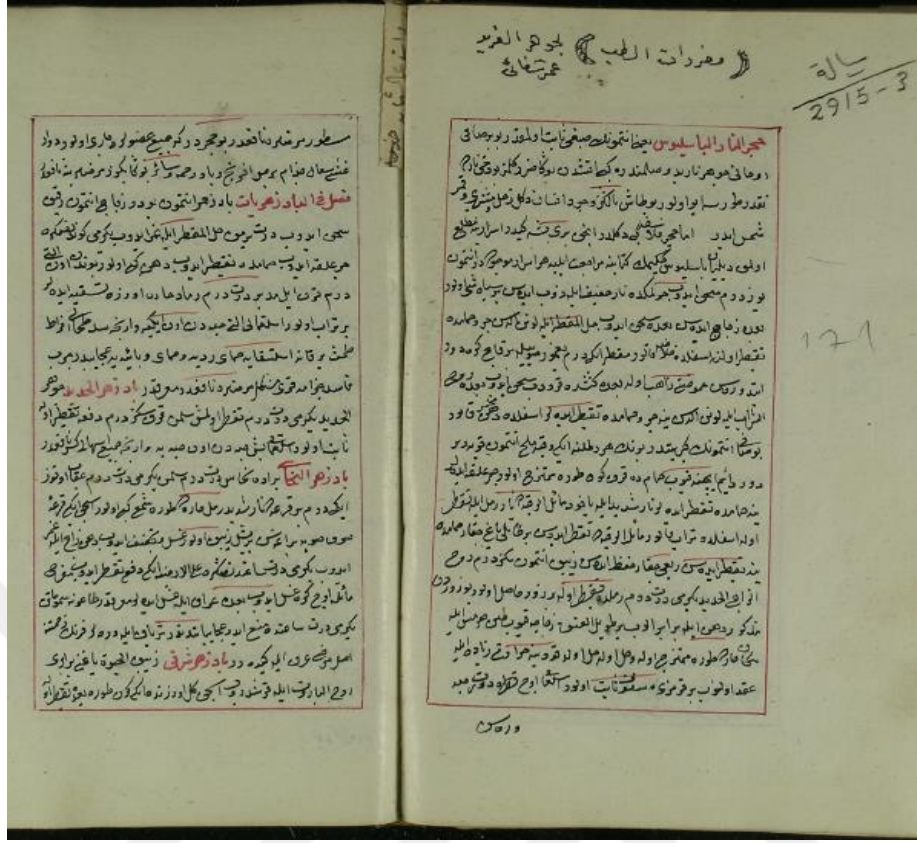
Şekil 2: Manisa İl Halk Kütüphanesi, Eski Eserler bölümü -nr.5337-nde kayıtlı nüsha.

Şekil 3: Nuruosmaniye Kütüphanesi -nr.3497-nde kayıtlı 1. nüsha.

Şekil 4: Nuruosmaniye Kütüphanesi -nr. 3498- de kayıtlı 2.nüsha.

Şekil 5: Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü -nr.2915/3- nde kayıtlı nüsha

Çalışmanın Amacı:

16. yüzyılda yaşayan büyük hekimlerden olan Paracelsus'dan faydalanılarak 1702'de yazılmış yirmi beş kadar basit ve bileşik ilacın hazırlanış, kullanım ve etkilerinin anlatıldığı Türkçe'ye tercüme bir tıp eseri olan eserin günümüze yazıldığı dönemin imlâ ve ağız özelliklerini yansıtacak ve bu alanda çalışacak olanlara hem kelime hazinesi hem de dil özelliklerinin aktarılması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın Konusu:

Eser 1702'de yazılmış Ömer Şifâi Bursevî'ye ait bir çeviri eserdir. Eserin tez çalışmasında incelenen nüshaları Osmanlı Türkçesi ile yazılmış nesih bir el yazmasıdır. Yapılan çalışma ile bu eserin transkripsiyonu yapılarak günümüz Türkçesine aktarılması sağlanmıştır. Eserin "müstensihe ait olan imla hususiyetleri" incelenerek örnekleriyle bu başlık altında verilmiştir. Eserde geçen kelime hazinesi bir dizin-sözlük oluşturularak okuyucu ve araştırmacıların bilgisine sunulmuştur. Yapılan bu dizin-sözlük çalışmasında bu alanda çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlamak amacıyla genel

dizin dışında özel adlar, şehir adları, hastalık adları, bitki adları ve eser adlarına göre de sınıflandırma yapılmıştır.

Çalışmanın Önemi:

16. yüzyıl Avrupasının tanınmış hekimi Paracelsus'dan etkilenecek yazılmış bu eser Batı'daki tıbbın Anadolu'da tanınmasını sağlaması, damıtma işlemlerinde kullanılan kimya aletlerini konu eden tıbbî söz varlığını ele alması bakımından önem arz etmektedir. Ömer Şifâî'ye ait olan eserin diğer tıp metinlerinden farkı, yalnızca hastalar için ilaç hazırlanmamakta aynı zamanda o ilaçların yapılma aşamasına hazırlanmasında gerekli işlerinde yer almasıdır. Bundan da önemlisi eserin yazılmasına kadarki dönemde tedavilerde kullanılan bitkisel ve hayvanî maddelerle birlikte inorganik kökenli (civa, kükürt, tuz vb.) maddelerin de tedavilerde kullanılmasıdır. Ayrıca daha önce eser üzerinde ilmi bir çalışmanın yapılmamış olması da eserin önemini artırmaktadır.

Çalışmanın Hazırlanmasında İzlenen Yöntem:

Bu çalışmada izlenen yolla ilgili şu hususların altını çizmekte yarar vardır.

Eseri çalışmaya başlamadan önce en eski nüshanın tespit edilebilmesi ve hangi nüshanın müstensihin kendi el yazması (asıl nüsha) olduğunu belirleme amacıyla diğer nüshaların toplanması yoluna gidilmiştir. Toplamda tespit edilebilen on iki nüshadan eldeki imkânların kısıtlı olması sebebiyle sadece altı nüsha çeşitli kütüphanelerden temin edilebilmiştir. Bu nüshalardan bazılarının eksik bazılarının ise silinmiş ya da bozuk olması gibi sebeplerden dolayı iki nüsha ile eserin asıl hâli ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu iki nüshadan Millet Kütüphanesi Ali Emîri 34 Ae Tıb 77 arşiv numaralı nüsha diğerine göre varak ve satır sayısı bakımından hacimli olması ve yazılış tarihi bakımından daha eski olması sebebiyle asıl nüsha olarak kullanılmış, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi bölümünde bulunan 5554 arşiv numaralı nüsha ise asıl nüshanın okunulamayan ya da bozuk olan bazı bölümlerinde başvurulmak üzere yardımcı nüsha olarak kullanılmıştır. Yardımcı nüshada da tespit edilemeyen bazı kelimelere ya soru işareti konulmuş ya da okuyucunun başvurusuna sunulmak üzere eserin yazılmış olduğu Arap alfabesi ile verilmiştir. Bu yöntemler takip edilerek mümkün olduğunca kusursuz nüshaya ulaşmak ya da başka bir tabirle ana metnin

gerçeğe yakın olanını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu sayede okuyucuya metnin dil özelliklerinin ve kelime hazinesinin daha net gösterilebileceği düşünülmüştür.

Eserin okunması sırasında müstensih hatası ya da baskı hatası gibi durumlarda diğer nüshadan nüsha ve satır sayısı verilerek köşeli parantez içinde tamamlanan yerler dipnot olarak gösterilip metin tamiri yapılmaya çalışılmıştır. Müstensih ya da müellifin sayfa kenarlarına yazdığı notlar ise yine köşeli parantez ile ilgili satırda vermiştir. Eserin elde edilen bütün nüshaları harekesiz olması sebebiyle bilhassa Yunanca, Latince ve Grekçe sözcüklerin kaynaklarda tespit edilemeyen karşılıkları yazılış biçimlerine göre okunarak bir nevi okuma denemesi yapılmıştır. Bu sebeple bu kelimeler okuyucunun dikkatine sunulmak üzere Arap harfli olarak da verilmiştir. Metnin içerisinde geçen âyet ve hadisler ise hem yazıldığı alfabe ile verilmiş hem de dipnotta gösterilerek Türkçe anlamı verilmiştir.

Çalışma sırasında çeşitli kütüphanelerden elde edilen nüshaların ilk varakları tablo olarak verilmiştir. Bunu yapmaktaki amaç okuyucu ve araştırmacıların hem bütün nüshaları karşılaştırarak müelliflerin yazım özelliklerini görmelerini sağlamak hem de nüshaların yazı karakterleri arasındaki farkı görmelerini sağlamaktır.

İmlâ hususiyetleri bölümünde müellife ait olan imlâ özellikleri ile birlikte ünlü ve ünsüz harflerin başta, ortada ve sonda yazımı verilmiştir. Metinde yazılan bazı hatalı sözcükler örnekleri ile birlikte verilmiştir.

Dizin bölümünde genel dizin haricinde özel adlar, şehir adları, hastalık adları, bitki adları ve eser adlarına göre sınıflandırma yapılmıştır.

BÖLÜM 1: İNCELEME

1.1. Müellife Ait İmlâ Hususiyetleri

Eser, nesih hatla harekesiz olarak yazılmıştır. Eser yazılış dönemi itibariyle 1702 yılında olmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesinin imlâ hususiyetlerini yansıtmaktadır. Yazma, aşağıda da varak ve sayfa numaraları ile belirtileceği üzere Eski Anadolu Türkçesinde bulunan ünlülerde yuvarlaklaşma, ötümlülük ve sızıcılaşma gibi özellikleri içinde barındırmaktadır.

Metindeki zarf-fiil eklerinde ve bazı sözcüklerde ötümsüz p پ ünsüzünün yerine ötümlü b ب ünsüzünün kullanıldığı görülmektedir:

idüp (ایدوب) (2a/9),

ṭobac (طوباج) (7b/13),

bāk eyler (باک ایلر) (9a/7),

barmaḡ (بر مق) (55a/6, 67a/11),

ol barçaları (اول بارچه لری) (60a/8),

būṭe (بوطة) (65a/14, 65b/18),

betūnīḡa (بتو نیقه) (68b/1),

ḡab (حب) (34b/3).

İlgi eki ve iyelik birinci şahıs eklerinde diş-geniz-damak ŋ'sinin kullanıldığı görülmektedir:

insanuŋ (انسانک) (1b/5),

gölüŋ (کلک) (1b/8),

āyetinüŋ (ایتنک) (1b/13),

ḡikmetüŋ (حکمتک) (2a/5),

rabbün (رَبِّكَ) (2b/4),

sevdāviyyenün (سوداويه نك) (18b/5),

cismimün (جسمك) (2a/3)

Ayrıca diş-geniz-damak ŋ'sinin kullanıldığı örneklerde ek ünlüsü kullanılmamıştır. Diş-geniz n'sinin kullanıldığı örneklerde ek ünlüsü kullanımı söz konusudur:

insanun (انسانك) (1b/5),

gülün (كلك) (1b/8),

āyetinün (ايتتك) (1b/13),

ğarazlasun (غرضله سون) (2a/3) ,

bulmasun (بولمسون) (2a/3),

olsun (اولسون) (2a/4),

Kelime sonunda belirtme eki olması gereken durumlarda hem ek ünlüsü gösterilmiş hem de düz-dar 'ı-i' ek ünlüsü tercih edilmiştir. Sonda belirtme eki gösterilmemiş bunun yerine ek ünlüsünün yazılması yoluna gidilmiştir:

mi' delerin (معملرين) (4b/15)

ağız koğusun (آغز قو قوسين) (6b/6)

sūretlerin (صورتلرين) (3b/2)

süddelerin (سسدلرين) (4b/13)

derecelerin (درجهلرين) (3b/16)

Eserde +dA, dAn şekilleri görülür yani Eski Anadolu Türkçesi bir özelliği olarak bu eklerin başındaki ünsüzler ötümlülük-ötümsüzlük uyumuna girmezler:

elekden (الكن) (6a/3)

evkātde (اوقاتنه) (1b/10)

ocağdan (اوجاقدن) (4b/20)

zarūretde (ضرورتنه) (2a/9)

Kalın ünlü ile yazılan sözcüklere eklenen eklerde çoğunlukla ek ünlüsü kullanımı tercih edilmiş ince ünlü ile yazılan sözcüklere eklenen eklerde ise ek ünlüsü gösterilmemiştir:

ğarazlasun (غرضله سون) (2a/3) ,

bulmasun (بولمسون) (2a/3),

olsun (اولسون) (2a/4),

eyleyin (ايلين) (2a/4)

cismüñ (جسمك) (2a/3)

-Duk sıfat-fiil ekinin cümleye zaman eki anlamı kattığı durumlarda bu sıfat fiilin -Dukda şekli tercih edilmiştir:

itdükde (ايتد كده) (açıklama/3)

geldükde (كلد كده) (9a/11)

ider olduğda (ايدر اولنقده) (55b/4)

ṭayerān olunduğda (طيران اولنقده) (77b/15)

ḳarīb olunduğda (قريپ اولنقده) (69b/12)

Bazı ön damak sesleri bazı kelimelerdeki eklerde kendinden sonra gelen art damak sesi gereği art damak sesleriyle -ḳ- yazılmıştır:

örteceḳ ḳadar (اورتجق قدر) (56/15, 57b/20, 73b/4)

Kelime başlarında ve kök ünlüsü durumundaki bazı 'e' seslerinin denkliğinde 'i' sesi tercih edilmiştir:

idüp (ایدوب) (2a/9),

ğubār etmekdür (غباراتمکدر) (54a/11)

virür (ویرر) (32a/18)

Bazı kelimelerde kendinden sonraki sese bitişmeyen harflerden re (ر) ve dal (د)' ın birleşik yazımı tercih edilmiştir:

cehreye (جهده به) (66a/5),

humreti (خمه تي) (69b/3),

göze tamladalar (کوز ه طملدالر) (69b/3),

efvāhda (افواهده) (69b/ 5),

cölmekde (جولمکه) (70a/4)

Bazı kelimelerde ç'nin yerine c sesi tercih edilmiştir:

dārċin (دارچین) (19a/16) kirec (کرج) (74a/9),

ṭḥālī acar (طحالی آجر) (49a/10) cehreye (جهده به) (66a/5),

üc avuc (اوج اوج) (53a/5) cölmekde (جولمکه) (70a/4),

Bazı kelimelerde ise c sesi yerine ç sesi tercih edilmiştir:

çilā virür (چلا ویرر) (58b/6)

Emir sıfat fiilinin 3. tekil ve 2. çoğul şahsında sözcüklerdeki eklerde ek ünlüsü gösterilmiştir:

ğarāzlasun (غرضله سون) (2a/3) ,

bulmasun (بولمسون) (2a/3),

olsun (اولسون) (2a/4),

eyleyin (ايلين) (2a/4),

Bazı kelimeler arasında müellife ait özel bir ulama tercih edilmiştir:

ayda nşoŋra (آيد نصكه) (9a/13),

ü çdirhem (او جدرهم) (19b/6) ,

mā' ile (ماءيله) (21a/16),

oluncaya dek (اولنجي دك) (67a/13)

taşfiyyede nşoŋra (تصفيه نصكه) 20b/15)

ü çgünde nşoŋra (اوچكوند نصكره) (22a/17),

olunduğda nşoŋra (اولندقد نصكره) (26/a2),

dör tyüz (درتيوز) (30a/15),

örtecek kadar (اورته چكقدار) (34a/13),

Bazı sözcüklerde son ses arka damak sesi -k- olmasına rağmen -ile- vasıta eki bitişik yazılmıştır:

inbîkıla (اينبيقيله) (63a/5)

+yI şekli hal aşağıdaki eklerde hemze gösterilmiştir:

mi' de 'yi (معدئ) (22b/9),

şülüşe 'yi (ثلئى) (22b/9),

meşâne 'yi (مثانى) (22b/10, 58b/7),

qātîle 'yi (قاتلى) (24a/6, 50b/7),

meni 'yi (منئى) (25b/7),

māniyā 'yı (مانيا ئ) (53b/13),

zekā 'yı (زكائ) (69b/21)

(Ayrıca bazı belirtme eklerinde dar-düz ünlüler tercih edilmiştir: yolunı (يولنى)
(açıklama/8), altunı (التونى) (açıklama/9)

Dönemin özelliği olan ünlülerde yuvarlaklaşma hadisesi görülmektedir:

gemüg (كموك) (60b/3),

yavuz (ياوز) (57b/9)

Kelime başlarındaki bazı kelimelerde Eski Anadolu Türkçesi Döneminde rastlanan # t >
d (ötümlüleşmesi) hadisesine rastlanmadığı görülmektedir. Bu durum aşırı
patlayıcılaşma hadisesine işaret ediyor olabilir:³

toğanmağdan (طوقتمقد ن) (81a/8)

toğsan (طقسان) (11a/17)

toğuz (طقوز) (14b/16)

toğdurup (طولنورب) (55b/16)

toğranmış (طوغرنمش) (60b/7)

tura (طوره) (30a/7)

tutalar (طوتلر) (33b)

tüzeldür (طوزلدر) (61a/20)

tüzülmüş (طوزلمش) (54b/15)

(-dört- درت / 55b/16) kelimesinde kelime başında bu durumun tam aksine ötümlüleşme
görülür.

³ Aşırı patlayıcılaşma hadisesi hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Turan Z. 2003, "Orta Türkçe Metinlerinde Kelime Başı Ünsüzlerinde Aşırı Patlayıcılaşma Var mıydı?", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* C.XXX, İstanbul, s. 539-558.

Bazı kelimelerde art damak sesleri -k- tercih edilmiştir. Diğer bir deyişle iki vokal arası

V k V > Vg V ötümlüleşmesine uğramayan örneklere rastlanmaktadır:

bağırsaqları (سقلىرى بقر) (44a/11) dönemin özelliği olan sızılılaşmaya uyulmamıştır.

Metinde ‘koku’ sözcüğü arka damak k ‘sı yerine h sesi ile yazılmıştır. k/> h , sızılılaşması : Bu bakımdan eserin Erken Azeri Türkçesi şive özelliklerini gösterdiği söylenebilir.

koğusun (قوحسين) (17a/11, 17b/20,36b/10),

ağşam (اخشام) (26b/7, 38a/8, 44b/13)

Bazı Arapça sözcüklerde ‘ā’ sesini gösteren elife ʾ ilave olarak bir kısa çizgi eklenmiştir:

haşāt (حصاة) (59a/2),

şūdā (صدا اع) (59a/12)

Bazı sözcükleride g/erimesi görülmemektedir:

yügrek (برك) (77a/17)

yigirmi (يرمى) (11a/10)

1.1.1. Ünlülerin Yazılışı

1.1.1.1. ‘a’ ve ‘e’ Ünlülerinin Yazımı:

‘a’ ve ‘e’ ünsüsünün metindeki yazımı başta ortada ve sonda olmak üzere örneklerde görülmektedir. ‘a’ ve ‘e’ başta elif (ا) ile ortada bazı örneklerde he (ه) ile bazılarında ise meldi elif ile (آ) gösterilmemiş ya da hiç gösterilmemiştir. Sondaki yazımında yine he ile olmakla birlikte bir de müstensihe ait a sesi (ا) tercih edilmiştir.

eyler (ايلر) (4b/14)

úaynadalar (قينده لر) (4b/19)

gelince (كلنجه) (4b/20)

altışar (التشر) (4b/21)

varınca (وأرنجه) (5b/1)

acar (آجر) (7a/12)

altı dirhem (التيرهم) (36b/4)

úatup (قاتوب) (80a/3)

úalur (قالور) (80a/19)

arturur (ارترر) (80a/15)

ellişer (اللىشر) (51a/8)

çeşme suyu (چشمه صوبى) (49a/18)

elekden (الكن) 10a/16)

1.1.1.2. ‘ı’ ve ‘i’ Ünlülerinin Yazımı :

‘ı’ ve ‘i’ ünlüsü başta ortada ve sonda olmak üzere örneklerde görölmektedir. ‘ı’ ve ‘i’ ünlüsü başta genelde gösterilmiştir. Ortada yazılmamakla birlikte sonda ye (ى, ي) ile gösterilmiştir:

ider (ايدر) (13a/6)

virür (ويرر) (13a/5)

idüp (ايوب) (26a/2)

dirhem (درهم) (36b/21)

incü (انجو) (80a/16)

çıkarup(جقاروب) (80a/20)

ısaķ (ايسجق) (30a/7)

ışladalar (اصلاده لر) (44a/8)

indürüp (انوروب) (9a/11)

içeler (ايچلر) (37a/5)

1.1.1.3. ‘o’ ve ‘ö’ Ünlülerinin Yazılımı:

‘o’ ve ‘ö’ ünlüsü başta elif ve vav ile (ا, و) ortada ve sonda vav (و) ile gösterilmiştir:

indürüp (انوروب) (4b/20)

oalı (اوغلی) (2a/4)

omuzda (اموزمه) (75b/13)

otdur (اوتدر) (77a/2)

doldurup (دولرروب) (55a/13)

öbür (اوبر) (55a/16)

ömrinde (عمرنه) (62a/21)

dökendükte (دوکند کته) (55b/2)

baş dönmesine (باش دونمسنه) (15b/20)

1.1.1.4. ‘u’ ve ‘ü’ Ünlülerinin Yazımı:

‘u’ ve ‘ü’ ünlülerinin yazımında başta elif ve vav ile (ا, و), ortada vav (و) ile yazım tercih edilmiştir:

ursalar (اورسلر) (76a/18)

uyuşuàuna (ايوششو غنه) (58b/2)

uyuz (اويوز) (75b/17)

uzar (اوزار) (55b/14)

üç (اوج) (11b/15)

burnına üfüreler (بورنه اوفوره لر) (41a/21)

üzerinde (اوزرينه) (33a/19)

kusturıcıdur (قوصریجیر) 68b/5)

kömür (کمور) (55b/1)

köki (کوی) (66b/1)

1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.1.2.1. ‘b’ ve ‘p’ Ünsüzlerinin Yazımı:

‘b’ ve ‘p’ ünsüzü başta genelde yazılmıştır. Sonda ve ortada ise be (ب) ile yazım tercih edilmiştir:

bayaâı (بیای) (73b/ 20)

bedeldür (بیلر) (27b/11)

bedende (بننه) (42b/19)

úurıdup (قریوب) (44a/3)

pekişdürür (پکشرر) (69b/2)

püşürüp (پشوروب) (11b/11)

çelebi (چلیبی) (80b/6)

1.1.2.2. ‘c’ ve ‘ç’ Ünsüzlerinin Yazımı:

‘ç’ sesi baştaki yazımda bazen ‘çim’ (چ) bazen de ‘cim’ (ج) ünsüzü ile yazılmıştır. Ortada genelde ‘c’ ile yazılmıştır.

Cölmekde (جولمکه) (70a/4)

Canaú (جناق) (44a/7)

burnına çekeler (بورننه چکلر) (42a/3)

çekürdegi (جکرد کی) (23a/21)

çeşme suyu (چشمه صوی) (49a / 18)

iCürüp (ایجروب) (61b/20)

geçüreler (کجوره لر) (21b/11)

1.1.2.3. ‘d’ ve ‘t’ Ünsüzlerinin Yazımı:

‘d’ ünsüzü başta ‘dal’ ile (د) ve ‘t’ ünsüzü ise tı sesi (ط) ile yazılmıştır. ‘T’ sesi için ortada ise dal tercih edilmiştir:

dağı (دخى) (60a/14)

delüklerine (دلکلرینه) (60a/14)

didükleri (دیکلری) (51b/21)

ķurıdup (قروذب) (44a/3)

ocağdan indürüp (اوجاقدن انوب) (4b/20)

ťaban (طبان) 56a/12 ditremesin (دتره مسین) (18a/9)

ťađıdur (طاغیر) (40b/5)

ťaladugına (طلوغنه) (40a/15)

ťamladalar (طلملر) (69b/3)

ťamzursalar (طمزرسلر) (49b/20)

ťatlu (طتلو) (48b/15)

1.1.2.4. ‘s’ ve ‘ş’ Ünsüzlerinin Yazımı:

‘s’ ünsüzünün yazımında başta ve ortada hem se (س) hem de sad (ص) kullanılmıştır. Kalın seslerde genelde sad (ص) kullanımı tercih edilmiştir. ‘Ş’ ünsüsü ise başta, ortada ve sonda şın (ش) ünsüzü ile gösterilmiştir:

ãÀf idüp (صاف ایوب) (37a/20)

saúız (ساقز) (38a/6)

ãaúlar (صاقلر) (60a/13)

saúsıyada (سفسیه نه) (61b/10)

nesne (نسنه) (59b/4)

aãa úoyalar (قوياصه لر) (67b/13)

şab (شب) (69b/9)

şol (شول) (5a/6)

şöhret bulmuşdur (شهرت بولمشسر) (77a/11)

bişüreler (بشوره لر) (20b/2)

1.1.2.5. ‘ŋ’ (diş geniz damak) Ünsüzünün Yazımı

‘ŋ’ ünsüzü bazı örneklerde kef (ك) bazı örneklerde gef (گ) ile yazılmıştır:

diŋmesine (ديگمسنه) (41a/21)

deŋlü (دگلو) (76a/18)

deŋizinden (دگزنن) (77a/1)

biŋer (بيكر) (1b/10)

oŋaldur (اوگلدور) (77a/1)

beŋzer (بگزر) (3b/13)

1.1.3. Tabakalaşma⁴ Örnekleri

Metinde aynı kelimeye ait iki farklı yazım örneklerine rastlanmıştır. Hatta bu örneklere bazı kelimelerde aynı varak içerisinde rastlanmaktadır.

doldurup (55/13, 55b/1) (دولوروب) ~ ıoldurup (55b/16) (طولوروب)

dura (73a/3) (دوره) ~ ıura (30a/7) (طوره)

ķanđı (13a/1) (قنخي) ~ ķanķı (25b/20)

1.1.4. Bazı Yanlış Yazımlar

Metinde bazı hatalı bazı yazım örnekleri tespit edilmiştir. Bu durum bazen noktanın unutulması gibi, bazen de kelimenin tamamen yanlış yazılması şeklinde görölmektedir.

⁴ Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ‘‘Türk Dilinde Tabakalaşma’’ adlı dersi nde tutulan ders notları.

Bu hususa dair yanlış yazım örnekleri saç taraftaki doğru yazımları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir:

şabşa (1b/5) (قبصه) / şabşa (قبضه)

şame (1b/8)(حامه) / şame (خامه)

muşaşab (1b/15) (محاطب) / muşaşab (مخاطاب)

iştiyab (2a/17) (اختياب) / iştiyab (اهتياب)

řilzāt (3a/10) (قلزات) / řilizzāt (فلزات)

ferid (3b/14) (فرد) / ferīd (فرید)

matbūřat (4a/18) (مطبوحات) / matbūřāt (مطبوخات)

māliřulyā (4b/9, 5a/6, 15) (ماليحاييا / ماليحوليا) / māliřūlyā (مالخوليا)

BÖLÜM 2: TRANSKRİPSİYON

Açıklama⁵:

1. ‘ādī bir kibritī bir ʔarīḳ ile teb‘īz idüp āteşe yanmasını izāle ile şūr tebedeki bir altun
2. üzerine iki ʔirāṭ ʔadar ʔoyup āteşe gösterünğde altun ātīde izābe olunduğd⁶ anşoṅra
3. vezn idüp iki ʔirāṭ ziyāde olduğın müşāhede itdükde üç mişli bu dühn-i kibriti
4. bir altun ‘zamm ide nice levni’ gelmiş ʔaranfil rengine dönüp ve gendüsine mülāyemet gelür
5. ve bu altundan ekl idenünğ elbette mizācına i‘tidāl sirāyet idüp ma‘mülinden ziyāde ḫavāsına
6. vāḳıf olur ḫükemā buṅa altun yağı dimezler insān-ı felāsife diyü ta‘bīr iderler bu ʔadarca
7. ‘ilm-i himmetinden faḳīrünğ ‘indinde şābit oldı bu dühni her vāşıl yapamaz şāhib-i iz‘ān
8. olan kifāyet yolunu bulur ḫükemā-yı müteḳaddimīn ‘indinde ekle şālīḫ bu iki şūretten ğayri
9. olmaduğı bilinüp şoṅra te’ḫīrin emlāḫ-ı rūḫları ʔuvvetiyle nice şūretle altunı guyā niyetinden çıkarup bir miḳdār ḫavāşa işbāt itmişler ekle cesāret olunmaya taḫrīr itdügimiz şūretleri
10. tedbīre ʔadir olan āḫire ta‘līm itmek muḫāldür altunī yağ iderüm demek kāzībim dimege
11. müsāvidür ma‘lümātım bu ʔadarcadur ḫükemā kitāblarında belīnās ve efādimün ve ḫükemā-yı islāmiyyeden

⁵ Bu bölüm dizine dahil değildir.

⁶asıl metindeki imlâ sebebiyle ‘‘’ ulama işareti kullanılmıştır.

12. cābir ve tuğraī ve ibn-i erfa‘ ve re’s emşāli hükemānuñ ‘indlerinde bu iki şūretten ğayri
13. ekle şālih dūhn-i zeheb yokdur dirim efrenc ba‘zı şey’ bulmuşlar benim fehm itdūgim ‘ilme
14. maḥālif bir ma‘nādur ben taşdıķ itdim ve kimsenüñ ekline rāzı olmam çok kimseyi
15. bilirüm ki zehebü’r-r‘ ad-ı isti‘ mālne helāk oldu bizde ğayreten tenebbī eyledük
16. faşl-ı berkelsūs milḥ-i tartır ile bir kibrīti tebyīz idüp menāfi‘ de mübālāğa idüp
17. taḥrīr itmiş ḥāşılı faķır daḥı tama‘ idüp isti‘ māl eyledüm bir dürlü nef‘ini müşāhede idemedüm
18. sonra ḥatırına geldi ki kibrīt-i beyāz olmağla yübüseti gitmez ğāyeti bir miķdār arzıyyesinden

1

südüs dirhem şülüşān dirhem	şülüş dirhem
bir dirhemüñ altı bir dirhemüñ üç	bir dirhemüñ üç
bölügde bir bölügi bölügde iki bölügi	bölügde bir bölügi

2

1. ḥalāş olur üdebādan biriyle ḥall oluna i‘tidāle qarīb olup nef‘i zāhir olması muḥtemeldür
2. rodos taḥininden bir miķdār şirūğanda ḥall eyledüm ḥaşşaları zuhūr eyledi ammā teb‘iz şu‘übetlüdür
3. şu‘übet-i nazar itmeyüp ‘amel itmek murād iden kimse ya berkelsūs yazduğı tariķ ile ‘amel idüp sonra
4. ḥall idüp sonra isti‘ māl ider yok bir a‘lā teb‘iz oluna ki kibrītüñ cümle sevādı çıķduğımı müşāhede

5. ideyim varise bir kimyā ‘ilmiyle me’lūf kimseye mā‘ü’r-re’s ile kibriti teb‘iz idüp isti‘ māl ile
6. heman altun yağı bedeli olur dimek mümkündür tariķi mā‘ü’r-re’si tedārik idüp sonra kibriti anuğla
7. kaynadur an gibi bir şu olur bu şuyı bir arfda bir a g¼n terk idüp sevādi s¼rme gibi r¼s¼b ider
8. sonra leafetle řāfisin bir vāsi‘ arfa alup azar azar keskin sirke-i muattar vir¼r tā c¼mlesi
9. s¼d gibi beyāz olunca g¼bārdan maħf¼z bir maħalde bir hafta terk ider rāyiħası gayet kerihd¼r kimesneyi
10. iz‘ āc itmeye az m¼ddetde tamām r¼s¼b ider ve eczā-yı māddiyyesi şuda alur bu üsl¼b ile ¼zerinden
11. şuyını d¼k¼p yine ĥall-i muattar ile hılt id¼p bir a g¼n terk ve sonra bayağı şu ile g¼sl id¼p
12. terk iderek kibritini bir laif ĥarāretle urıd¼p anda n sonra ĥall id¼p isti‘ māl ider lākin b¼yle
13. beyāz kibrit-i siyemā mā‘ü’r-re’sde kemāliyle tedb¼r olunmuş ola kimyācın¼đ ‘aqlını selb ider

3

1b

1. **kitāb-ı cevāhir-i ferid**
2. **tıbb-ı cedid-i kimyaviyy¼d-derviş ‘ömer bursevı’-i řifā’ı-i mevlevi**
3. cevāhir-i ĥamd-u sipas ve zevāhir-i ř¼kr b¼-ıyās ol ĥekim-i āresāz cenābına
4. ⁷ [bu derviş ‘ömer¼đ aşıl mevleviyyetleri islāmbolda boğaz iinde ava dibin¼đ maħallinden o zemān bursada eglen¼p ba‘de mışırda vefāt itmiřd¼r tosan yaşında vefāt itmiřlerd¼r raħmetu’llāhi ‘aleyh]

---

⁷bu b¼l¼m sayfa kenarında verildiği iin k¼şeli parantez iinde metninde ilgili satıra dahil edilmiştir.

5. lāyık ve sezāvārdur ki udret-i kāmile ve ikmet-i āmilesinde ber mutezāyı fevā-yı
6. ‘‘leadd alkıma el insānı asen-i tavım’’zāt-ı insānu yek aba⁸ ve bir
7. aç atre nufe-i enbāk iken ber mucib-i mazmun-ı ‘ibret-numun-ı hüvelleı
8. yeur kim fı ü’l erām-ı keyf yeā-i naā-ı kāınāt-ı ‘ālem-i āb⁹ ve reng-āmız
9. ma‘ādin-i nebāt-ı gülü ibdā‘ ve āme-i¹⁰ itirā‘ ile tencāne asen ve cemāl mühimmā
10. tencāne-i un‘-ı kemālinde iksırāt-ı kimyā‘-i hevā-i türābdan es‘ad-i sā‘at ve eref-i
11. evatde bizim bier nuu zıver tarır ve taavvur idüp raam āme‘-i tadırı
12. ve alem taarruf tedbiri bir fevā‘-yı ikmet itivā-yı ve ‘ilm-i ādemü’l-esmā‘-i küllühā
13. āyetü lisānına ta‘līm ve dest-i irādetine tefvız ve teslīm idüp ‘‘innā‘ arane
14. ‘l-emānete’’āyetinü abūli sebebiyle āmil bār-emānet ve kāfil mühimmāt-ı ilāfet
15. ıldı innāca‘l-nāk alīfet-i fı’l arz buyuruldu **fımā‘ b‘ade** lāle-i mütelāı
16. alavāt ve teslīmāt-ı bi-ayr-i isāb ol muāab¹¹ iāb-ı levlākü’l-‘ömerü tāc
17. ve netice‘-i ulu’l-eflāk tā-merkez āk-ü müerref-i tebır ve mā erselnāk
18. serverāh-ı nübüvvet mazhar-ı nūr-ı zāt-ı eadiyyet a‘nı azret-i risālet-
19. 18. penāhına olsun i dārü’-ifa‘-i udsiyyelerinden sumun ve ‘umun cehl-i cehālet
20. tiryā-ı erı‘at arrā‘ ve sū‘-i mizāc küfr-i alālete ma‘ācın arīat-ı hidāyet
21. idüp ‘‘دء اللهانز لماز لادءاء لهاللانز لوا’’¹² mutezāsınca bāi-i esās
22. islām-ı intizām¹³ana meded daı āl-i ‘izzet medār-ı aāb büzürg-vār uua cehār

⁸aba

⁹‘ālem-tāb; alemi aydınlatan, parlatan.

¹⁰āme

¹¹muāab

¹²‘ez mā enzelullah dā‘ü’n- illā ve enzele’l-lāhü devāun’’

23. yār

2a

1. yār-i güzīn nāmdārlarına olsun ki her biri mihr-i sipihrdīn kevākib üç ta' yīn
2. rıdvānu'llahi 'aleyhim ecma'ın **kaṭ** muḥabbet-i çaryāri ben-i vücūdum şadrıdur şıddīk
3. "ömerdür cismümün çanı degülse olayum zındīk"ğarāzlasun 'oşmānī ḥüdādan bulmasun tevfiḳ
4. "yezīd oğlıyezīd olsun 'aliyi eyleyin tefriḳ" **ammā sebep-i tesvīd-i evrāk**
5. ḥikmet āmīz ve bāiş-i tenmīk şahā'if-i şıḥḥat-engīz oldur ki ğamḥāne'-i ḥikmetün
6. bād-berestī ve eṭıbbā'-i zemānuḡ faḳīr ve teksīr-i 'ömren şehīr dā'ı ki 'ālem-i
7. tuḫlīyyet ve hengām-ı şabāvetden bu āna gelince cevher-i ma'ānī hikmetün ḥall ü 'aḳd
8. ve taşfiye'-i taḳdīre ifnāī 'ömer cüvānī bezl-i ḳuvāī -i bi-küllī cismānī ve hem-i rūḥānī
9. idüp diyār-ı ğurbet ve dār-ı zarūretde müşerref mā-melek ve ihtiyār-ı ḥaffānī
10. ve zede'-i felek itmekle ḥuzū'l 'ilm''min efvāhü'r-ricālū'l-ḥikmet ḍalletü'l mü'min''
11. mefhūmunca efvāh ve elsineden zemān-ı sehl ve avān ḳalīlū'l-mehlde maḳşūd
12. ḥaşıl ve menzil maṭlūba ve aşl olup ni' amü'l-enīsü'l-kitābü'n-nefīs diyüp
13. zemānımızda ehl-i kemāle raġbet olmaduġı ke'ş-şems-i fī vasaṭü'n-nehār-ı rüşen
14. ve āşikāre azher olduġına bināen münāzara'-i 'aḳd ü ḥall ve muḥavere'-i baḥiş-i cedelden
15. fāriġ miyān-ġāre ḥalvet-nişīn ve tekye'-i tārde 'uzlet-güzīn olup ber-eyyām
16. sa'ādet encām ve evḳāt-ı meymenet-i fercāmda bi-ḥasebü'l-ımkān ḥükemā'-i laṭīn

---

¹³intizām : zı/z sesinin noktası unutulmuş ya da konulmamış.

17. feylesoflarınuñ resā' il muhtaşarasında intihāb ve ihtiyāb¹⁴ ve ihtiyār
18. eyledüğim ṭabāyi'-i mülūkī ve ā' yān ve eşrāfa lāyık ve emzice'-i kibāre muvāfiķ
19. ḥayrū'l-kelām māķal ve dell muşdāķınca **ṭıbb-ı kimyā'** i' mällerinden ber'üssāk
20. mänend-i nef' i eşmel ve fehmi' eshel olan edhānāt-ı şāfiyye miyāh ve ervāhāt-ı
21. şāfiyyelerin kuvvet-i ṭabi' at ve vüs'at-i ķābiliyyet ile kilemü'n-nās 'alī-i ķadr-i
'uķülhem

2b

1. muķtezāsınca [şahīfe]-i nisyanādan cerīde'-i beyāna tenmīķ ve tesvīd ve libās-ı
efrenciyye ile bu şey'de
2. ve meşūr olana ma' nā-yı mektūbesin ḥulķa türki' ilbās ve terceme itdim **cevāhir**
3. **ü'1 ferīd fi ṭıbbü'1 cedīd ismiyle mevsūm** ve tesmiye ķıldım ki "منخير الشتاء"
4. "الناسنفعمنخير الناسالفنا"¹⁵ feḥvāsınca ve ammā bi-ni' met-i rabbūñ feḥaddis
5. imtişāli üzere nām-ı nişānım zıkr ile ihyā' ve eşer-i vücūdum cihān-ı ibķa' ve
du'ā ile
6. yād olmağa vesīle ola zīrā netice'-i merām taḥşil-i nāmus-ı nāmdur ki iki 'ömr-i
şānī
7. belki ḥayāt-ı cāvidānī dimişlerdür ḥāşıl-ı kelām ümmīdür ki bu kitāb-ı ḥikmet
8. nişābuñ ma' ānī'-i şifā' baḥşinde ma' ācīn-i vāfī eşribe'-i şāfī'-i ittiḥād
9. ile mübtelā'-i eşķāma ber'ü'sā' a ve nef'-i nām ḥāşıl olup ümīd-vārum ķi
10. müceb rızā'-yı ilāhī ve bāiş-i ḥoşnūd ḥazret-i risālet-penāhī ola ki
11. nitekim buyurmuşdur: "شر اظهور من الله خلقه علو الشفة تمر الله العظيم"
12. "لاسلاما"¹⁶ ve bu kitāb-ı şirīn ḥiṭābī nazīr-i kimyā eşerleriyle müşerref ķılana
zurafā'-yı
13. ḥükemāya ve ḥuzzāk eṭıbbāya lāzımdur ki mütercim ḥaķīr du'ā ile yād ü rūḥ-ı
ġam(m)-gīn

¹⁴ ihtiyāb: aslı he ile.

¹⁵ "el-şenā'-yı ḥayr min el-fenā'-yı ḥayrū'n- nās men yenfa' ü'n-nās" İnsanların en hayırlısı, insanlara iyilik yapan, faydalı olandır."

¹⁶ "et-ta' zīmü'l-emrullah ve'ş-şefkat-ü 'alā ḥulķu'llah men hüveşerāit ü'l- islām"

14. şād itmesine luţf-ı bîğâyelerin dirîğ itmeyeler **el-muḳaddime-i kimyānuḡ**
15. ta' rîfi ve mevzū' ını ve fazā' yiliḡ beyān ider ma' lūm ola ki ḡükemā' -i yunan
16. ve ḡudemā' -i sereyān ve müberrā ḡulunca kimyā-i ḡaḡāyık-ı ḡikmet ve esrār-ı ḡabî' ate
17. ıtlāḡ olunur lafz-ı kimyā' cimyādan muarrebdür ma' nāsı ecsām-ı laḡîfe' -i
18. döndürmek ecsām-ı şābise' -i keşîfe' -i ḡall-i ḡab' î üzere ḡāl idüp ervāḡ-ı
19. ḡā' ire' yi laḡîfe' -i ' aḡd ü şābit itmekdür ba' zılar şınā' at-i hermesiyye ve ba' zılar
20. şerrü'l-kehene tesmiye eylediler zîrā bu kimyā' -i ḡazret ya' nî hermesü'l- müşelleşü'l-mışrîden
21. aḡdem-i mektūm ve ma' dūm idi hermesü'l-yermes zuhūr idüp ḡulüzāt-ı fāsıde-i
22. şūret

3a

1. şūret şalāḡa getürüp ta' yîr ü noḡşānuḡ tekmi'l cemî' ma' ādin sîm ü
2. zer üzere tebdîl iderdi anlardan ḡükemā' -i yunan intiḡāl idüp ḡaḡḡında lüḡaz-ı
3. mu' ammā vermez ve îma üzere nice kütüb-i resā' il taḡrîr itmeleriyle ḡat ḡat cihāt-ı
4. eknāf zemîn-i zamāna münteşir oldu ḡattā ḡüb-¹⁷zāde beyzāvi¹⁸ ḡāşiyesinde
5. sûre' -i ḡaşasda ḡārūn ḡazret-i mūsā a.s'dan yāḡud¹⁹ uḡtesinden
6. ta' lîm eyledi diyü biz daḡı re' ye'l -' ayn gördük ve leyse'l-ḡayr ke'l-a' yān
7. dimişdür ba' de zemān mürūr duran ve ' ubūr-ı firāvān ile ḡaraf-ı nemçeden
8. berāklenūs-ı cermānî-i nām-ı kāmilü'l-vezn ve şaḡibü'l-' ıyār bir feylesof
9. nāmdār zuhūr ve bu ḡufluḡ kilidine miftāḡ olunup envā' -ı aḡcāruḡ ḡāvāş
10. ve tedbîrin ve aḡkām-ı ḡabāyî' ve te' şîrin ve ma' ādin-i filizzāt²⁰ ḡaḡı eflāk
11. ḡarekātından perveriş bulduḡın îmā idüp ecnās-ı benātāt-ı ḡayvānāt
12. ından mütevellid olduḡın kemā-yenbaḡı ma' lūm ve mefhūm ḡılup rūḡ-ı a' zām

¹⁷ḡüb-zāde

¹⁸Kadı Beyzavî

¹⁹yāḡud

²⁰filizzāt kaf/ḡ ile yazılmış.

13. ve h acer-i m kerrem n g yetine ve esr r-ı nih yetine v şıl u v kıfu't-ııbb l zımun-
14. li'l-m l k mazm nuna ' arif olmağ ıla 'ilm-i kimy y 'l-lafz-ı g r biyye ve n kte'-i
15. 'ac biyye ile fark-ı muhtelifeye tefr k ve aqş m-ı tıbbdan 'add   taq k id p
16. **esy g r k ** ismiyle m semm  kılmışdur ki lis n-ı laıinde ma' n sı
17. muhtelif tuı cem' ve tefr k dur bu ism-i muılaq tıbb   kimy 'i şın 'atine
18. maqş şdur zir  lafz-ı esy g r k  kimy '-i h kem sı dimekd r bu 'ilmel n
19. mevz '-yı ecs m-ı ma'adeniyyed r bu şan'at ile ma'adeniyy tuı taqlimen
20. ve iştıl h  erv h t-i şerife ve edh n-ı laıife ve emy h-ı ş fiyyen n
21. istihracı b -huř ř²¹ taqtir miy h ve taş'id ecs d u emlah ve elv h

3b

1. ma'l m olur ve bu 'ilm n g yeti²² iki kısıma munqasımdur **kısm-ı evvel** ma'adin-i
2. n kışa tekmi l ve şuretlerin şuver-i eşrefi tebdil kılm şdur **kısm-ı ş ni**
3. hıfz-ı şih at-i mevc de ve berd-i şih at-i ma'fundur h kem '-i seلفden ba'zılar
4. c lin s ve delik rid s ve m lik  ve ni olaus gibi ma'adeniyy t ile
5. 'il c eylemegi tecv z g rmey p didiler ki ma'deniyy t-ı tab yi'ni ins na
6. ve emzice'-i hayv nda m nfa' il olmaz m nfa' il  lmeyicek c 'iz ki semmiyle
7. nefsi hel k ide ma'l mları  lmedigi bu şın 'at v sıtasıyla
8. ecs m-ı keşfiyye'-i talif ve taşfiye ve semmiyy tdan tanzif ve tenkiye itmek le
9. tab yi' olmasından hur c id p tabi'atı tiry k  kab l ve aqz   emzice'-i
10. b d-zehrine duq l ider kuvvet-i te'şir ve noqş n-ı tedbir cihetiyle menfa'at [ ] mazarratı
11. b d-zehr-i hayv niden ma'm l bir hoq[k]a'-i tiry k ve sem m-ı af'ı²³den maql l bir niş

²¹b -huş ş

²²gaym/g sesinin noktası unutulmuş.

12. zehr-nâkdür zîrâ mu‘âlice²³-i ma‘deniyyenüñ bedenî-i insânda ef‘âlî kavî ve muhkemdür
13. iki yüzlü seyf-i kâṭi‘ beñzer nebâta muḥâlifdür²⁴ tedbîrî isti‘mâlinde ziyâde
14. tefekkür ve te‘emmül-i nazâr lâzımdur bu cevher-i ferid²⁵ḥar yarâr olana ṭullâb ve ṭabîb lâzımdur ki
15. dîde-i meftûḥ sine²⁶-i meşrûḥ her ma‘âdinüñ merâtibi noḡşânın ıṣlâḥ-ı
16. semmiyyetinden ‘alâ-i ṭarîḳü’t-taḥḳîḳ ḥıfz eyleye ve keyfiyyât-ı nârî bile ve derecelerini
17. ekli zîrâ kimyâ dimekdür nâr dimekdür bir eşḡâş-ı rabṭ rûḥ-ı cesed zabṭ-ı ḥall
18. ve ‘uḡde-i kâdir olmaz illâ ṭabâyi‘-i eşyâdan ḥaberdâr ve emzice²⁷-i nâr-ı ḥükemâdan
19. nigeh-dâr olmağıla olur ol siḡre yaḳîn ve i‘câze-i ḳarîn ilhâm-ı rabbânî
20. ve ilḳa²⁸-i sübhânîdür ki ve ‘كثيراءخيرالوتنفقدالحكمثوءتمنو’²⁷ müşdâḳınca
21. her kim sermâye²⁸-i bu dürr-i yek-tâya ḥarîdâr ve herbî-bizâ‘a²⁸ bu cevher bi-nihâye
22. lâyıḳ

4a

1. lâyıḳ ve sezâ-vâr olunmaz îzed ü yezdân müte‘âl ve ḥudâvend-i zü‘l-celâlün
2. en‘âm ve iḡsânına hezâr şad-hezâr lâ-yu‘ad velâ yuḡşâ ḥamd ve şükr ve şenâ²⁹ olsun ki
3. bu kem-ter ḥâk-sârî bu ‘ilm-i feyz-i âşâruñ esrâr-ı ḥazîne-i maḡrem ve muṭṭali‘ fehm eyledi
4. felillaḡü’l ḥamdü’l-minnet²⁹ hazâ min faşl-ı rabbî vallahî yehdî ilâ sebilü’r-reşâd

²³ef‘âlî

²⁴muḥâlif

²⁵ferid

²⁶sine

²⁷‘men yû’tel-ḥikmete fe kad ütiye ḡayran keşîrâ’ Bakara suresi 269. ayet: yu’til hikmete men yeşâu, ve men yu’tel hikmete fek ad ütiye ḡayran keşîrâ (kesîren), ve mâ yezzekkeru illâ ulûl elbâb (elbâbi). Allah, hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse, şüpheşiz ona çokça ḡayır verilmiş demektir. Bunu ancak akıl sahipleri anlar.

²⁸(sermâye)

5. **faşl-ı evvel** fi'l cevârişât ve'l-müferriçât **faşl-ı şâni** fi'l ma' âcîniyyât
6. ve'l itrifîlât **faşl-ı şâliş** fi'l ma' âcîniyyâtü'l müleyyinât ve'l müşhilât
7. **faşl-ı râbi** fi'l ayâricâtü'l-müsta' meletü'l nâfi' a **faşlu'l-hâmis** fi't-tiryâk
8. ve'l muhadderât ve'l ma' âcînü'l-kibâr **faşlu's-sâdis** fî la' ûkâtü'l-müsta' mele
9. **faşlu's-sâbi** fi'l istihrâcü'l-halâşât **faşlu's-şâmin** fi'l hubûbât
10. **faşlu't-tâsi** fi'l süfûfât ve'l ' atûsât **faşlu'l-âşir** fi'l-akrâşât
11. **faşlu'l-hâdi** ' **âşir** fi'l ekhâl ve's-şuyûfât **faşlu's-şâni** ' **âşir** fî
12. 'l-şerbetü's-sikenciyyât **faşl-ı şâliş** ' **âşir** fî tedbîr-i istiqtâr
13. ü'l-miyâhü'l-ervâhât **faşl-ı râbi** ' **âşir** fî istiqtârü'l-edhân ' ülük³⁰
14. ve'z-żumûğ ve'l mâyi' at **faşl-ı hâmis** ' **âşirü's-sâdis** ' **âşir** fî istiqtâr
15. rü'l-ma' âdinü'l ahcâr **faşlu's-sâbi** ' **âşir** fî istiqtârü's-şuḥûm ' ızâm
16. ü'l-hayvân **faşlu's-şâmin** ' **âşir** fî istiqtârü'l-edhânâtü'l-mürekkabet
17. **faşlu't-tâsi** ' **âşir** fî istiqtârü'l-belesâniyyâtü'l-' amelî **faşlu'l-işrîn**
18. fi'l maḥlûlât **faşlu'l-hâdiyyü'l** -' **aşrûn** fi'l edhânâtü'l-maṭbûḥât³¹
19. **faşlu's-şâniyyü'l** -' **aşrûn** fî istihrâcü'l-mülûḥât **faşlu's-şâliş**
20. ü'l-' **aşrûn** fi'l muşâ' adât ve'l-ezhârâtü'l-ma' deniyyet **faşlu'r-râbi** ' ü'l-' **aşrûn**
21. fi'l bād-zehriyâtü'l-' ameliiyyet **faşlu'l-hâmisü'l** -' **aşrûnü'l**-mükellesât³² ve'z-
za' ferânât

4b

1. **faşlu's-sâdisü'l** ' **aşrûn** fi'l merâhimât **faşlu's-sâbi** ' ve'l-' **aşrûn**
2. fî'z- zımâdât kîr ü tât **faşlu's-şâminü'l** ' **aşrûn** fi'l istihrâc
3. ü'z-zevâbık ve'l-ma' âdin ve'l-filizzât **faşlu't-tâsi** ' ü'l-' **aşrûn** fî
4. ü'l-iksîrât **faşlu's-şelâşün** fî elvânât ve'l-cevâhirâtü'l-müsemma ' ind hem
5. be-cevherü'l-hâmis **faşlü'l-evvel** fi'l cevârişâtü'l-müferriçât **cevâriş**

²⁹Allah'a hamd ve şükürler olsun!

³⁰('ilk: ülyk'un c.)

³¹maṭbûḥât

³²(kireçleşmiş)

6. ü'l-kırmızü'l -cedîdü'l-ibn-i mâseveyh a'zâ-i re'se-i seb'aya ve ervâha kuvvet virür
7. hârâret-i 'azîziyyeyi tahrik ider kalbe kuvvet virür ve inbât³³ve feraḥ virür nefsi
8. tayyib ve hoşbūy ider cimâ' a kuvvet virür kâbus şar' a nisyânı def' ider ve
9. devvâr-ı şaḳîḳa felc ve ra'şe ḡaşy ḥafaḳanı men' ider su'âl sill mâliḥulyâ³⁴
10. ḥabbü'l-efrenc cüzâm uskurburta felḡamūnî tâ'ün ḥummâ'-i vebâ'iyye-i 'illet-i
11. merâḳiyâyâ nâfi' dür emrâz-ı tihâl ve istiskâyâ ve riḥ-i bevâsire nâfi' dür
12. kuvâ-yı ve kuvveti ve zekâ'-i feḡâneti ziyâde ider mi'de ve kebede kuvvet virür
hazma
13. mu'in olur ziyâde sevdâviyye'-i taḥlîl idüp süddelerin tefîḥ ider levni
14. şâf ve münevver eyler çehreye revnaḳ virür bütûn ümmehâtda cenîni ıskâtdan
15. ḥıfz ider ve bükâ'yı men' ider mi'delerin ıslâḥ ider **terkîb budur**
16. ḥarîrû'l-ḥâmü'l-mufrez³⁵ kırḳ dirhem mâ'ü'l-verd ve 'uşâre'-i tüffâḥü'ş-şâmî
17. yüzellişer dirhem bir mekân-ı ḥârrede yigirmi dört sâ'at naḳ' oluna
18. ba'de nâr-ı hâdiyye³⁶ ile nıḡfı ḳalınca taḫḫ ideler içine on dirhem kırmız
19. ü'l-endülüsî meshûḳ ve iki dirhem şebb ḳatup birâz daḡı ḳaynadalar ba'de
20. ocaḳdan indürüp yavaşca 'asel kıvâmına gelince taḫḫ iderler bu eczâlar ile
21. ma'cün oluna 'anber-ḥâm³⁷ üd-ı semendürî dârçîn altışar dirhem lâcüverd
22. bedaḡşânî

5a

1. bedaḡşânî maḡsul³⁸ ve tavîl ile maḡsûl ve on iki dirhem lü'lü-i
2. muşammat iki dirhem misk-i azfer şülüş dirhem varaḳü'z-zehab bir dirhem

³³(inbisâḡ, olmalı: yayılma, açılma, genişleme manasında.)

³⁴mâliḥulyâ

³⁵(mufrez, olmalı: ayrılmış, manasında. dad/z ile yazılmış.)

³⁶(hâdî)

³⁷ḥâm

³⁸maḡsûl

3. ile ma'cün oluna isti' mālī bir buçuk dirhemdür iki mişkāle varınca
4. **cevāriş-i devā' miskü'l** ibn-i māseveyh a' zā-i re'seye kuvvet virür
5. şar' a ve nisyāna devvār ve felc teşennüc-i hafakān dīķü'n-nefes dīķü'ş-şadra
6. nāfi' dür ve şol mālīha³⁹ ya ki hummāsız ola anı men' ider ruṭubet bürüdetden olan
7. 'illetlere ve bārid ve dimāğ marazlarına nāfi' dür **terkīb budur** za' ferān durunc-ı
8. 'aķrebī 'ūd hām zurunbād besbāse ikişer dirhem lü'lü bişer ibrişim hām⁴⁰ maḥreķ
9. kehribār mercān-ı aḥmer ikişer buçuk dirhem biraz⁴¹ reyḥān-ı ķurş-ı ğāliye buçuğar dirhem
10. behmenān sünbülü't-ṭīb sādīc-i hindī ķaranfil bir dirhem zencebīl-i kebābe
11. fülful bir buçuk dirhem misk-i hāliş şülüşān dirhem 'asel-i muşaffā yüz yigirmi
12. dirhem ile ma'cün ideler isti' mālī bir dirhemden iki dirheme varınca **cevāriş-i**
13. **diyāntōs** lizerķulāvus ma' nāhu cevārişü'z-zünbūr müferriḥü'l-ķulūbdur re'se
14. ve mi' de ve ķalbe kuvvet virür za' if bedeni semirdür ve izāle ider hażma mu' in
15. olur ervāḥı ziyāde ider ve vesvāsı men' ider mālīḥāyā⁴² hafakān ve cemī' hummāya
16. nāfi' dür şarāb ile vireler emrāz-ı müzmineden za' if ve bī-tāb olmuş
17. 'uzuvlara kuvvet virür cümle emrāzı işlāḥ ve bedeni ta' dīl ider **terkīb budur**
18. zehr-i iklīlü'l-cebel sekiz dirhem zehr-i benefşec⁴³ verd-i yābis 'ırķu's-sūs
19. ellişer dirhem ķaranfil sünbül-i hindī cevz-i buvvā hūlincān dārçin zencebīl
20. zurunbād besbāse'ūd-ı hindī ķakūle enīsün bezr-i şibbet her birinden dör
21. der dirhem şeker⁴⁴-i ebyaz ikiyüz yigirmi dirhem ma'cün oluna isti' mālī bir dirhemden

5b

³⁹mālīḥūlya

⁴⁰hām

⁴¹birāz

⁴²mālīḥulyā

⁴³benefşec

⁴⁴şekker-i ebyaz

1. dört dirheme varınca **ma' cūn müferrihü'l-cibrīl** müferrihü'l kulüb ve müferrihü'l-kürūbdur
2. levni ıslāh ider hazma mu' in olur rūha meded ve revnaq virür şeyb
3. dür ve ba' id mehcūr ider mālīhulyāya ve emrāz-ı qalbiyyenüj envā' ina nāfi' dür
4. **terkīb budur** varaqū'r-reyhān ve bezr-i za' ferān 'ūd-ı hindī qaranfil
5. kısr-ı ütrüc besbāse hūlincān ıstirek cevz-i buvvā ikişer bucuq dirhem
6. enīsūn nüşāretü'l-āc hāşā eftīmūn-ı ıkrīfī bir dirhem kāfūr-ı
7. qaysūrī misk ü ' anber-eşheb lü' lü-i mürebbī ' azm-i qalbū'l-ıyyel yarım
8. şar dirhem varaqū'z-zeheb varaqū'l-fızza her birinden şülüş dirhem mā' -i lisān
9. ü's-sevr mā' -i tüffāhü'ş-şāmī ile maḥlūl şeker-i ebyaz yüz yigirmi dirhem
10. ma' cūn oluna isti' māli iki dirhemdür **ma' cūn müferricü'l-ibn-i māseveyh** mālīhāya⁴⁵
11. cūnūn vesvāseye nāfi' dür qalbe kuvvet virür ve feraḥ getürür hazma mu' in olur
12. levni şāf ider şeybi giç getürür eyyām-ı şitāda isti' māli münāsibdür **terkīb budur**
13. verd-i yābis iki dirhem su' d-kūfī şülüş ve nışif dirhem qaranfil 'ūd-ı mā-
14. verdī maşḫakī sūnbül-i hindī asārūn bir bucuq dirhem dārçin za' ferān
15. bād-zencibūye felencmüşk lü' lü-i mürebbī besbāse qaḫūle cevz-i buvvā kısrü'l-ütrüc
16. qurş-ı gālīye zurunbād ve durunc bezr-i reyḫan bir dirhem misk rub' dirhem
17. ' aselü'l-emlec toḫsan dirhem ma' cūn oluna **ma' cūn-ı müferrihü'l-mülūkī**
18. müferriḫ ve muḫavviyyü'l-qulūbdur ḥāfız ervāḫdur şar' a ve sekte gāşyī ḥafaḫān
19. ve tā' un ve ḥūmmeyāt ve vebā' ya nāfi' dür dimāğ ve mi' deyi qavī ider ve
20. cümle emrāzı men' ider mizāc-ı meşāyīḫe münāsibdür **terkīb budur** kısrü'l-ütrüc
21. tari' ve kısrü'n-nārenc her birinden altmış dört dirhem yigirmi dört
22. sā' at

6a

---

⁴⁵mālīhūlyā

1. sâ' at mâ' -i hindibâ ile nağ idüp ba' de nâr-ı leyyin ile rub'ı kalınca tabh
2. idüp ba' de taşfiye içine beşyüz dirhem şeker-i ebyaz hal idüp 'asel kıvâmına
3. gelince tabh idüp ba' de elekden çıkmış lubbü'n-nârçıl kırk sekiz dirhem
4. besbâse sekiz dirhem za' ferân lü'lü-i mürebbî mercân-ı aħmer dühn-i dârçîn iki
5. şer dirhem kırmizü'l-endülisî ' anber dühn-i cevz-i buvvâ üçer dirhem 'üd mâ-verdî
6. dört dirhem dühn-i kıaranfil bir dirhem dühn-i verdü'l-muqaţtar nişif dirhem misk-i
7. ermen bir dirhem varaķü'z-zehab elli 'aded ma'cün oluna isti'mâli bir dirhemden mişkale
8. varıncadur **cevâriş-ı kıaranfilü'**l-ibn-i mâseveyh mi' de a'zâ-i baţniyyenüñ enva'ına
9. kuvvet virür kay' ve ğaşeyânı men' ider ruţübât-ı mi' deyi taħfif ider ve işlâh
10. ta' dîl eyler sū'i-mizâc olan mi' deye nâfi' dür **terkiċ budur** kıaranfil altı dirhem
11. besbâse zurunbâd şandal-ı aşfer hülincân kıursü'l-verd 'üd-ı kıumârî
12. dârçîn sünbül-i hindî dâr-ı fülful kıaķüle ' anber bir dirhem 'ırķü's-sūs kıurş-ı
13. ğâliye ikişer dirhem kebâbe şelâse dirhem misk şülüş dirhem şarâbü'l-ütrüc
14. sükker-i tabarz[ad] ve her birinden toķsan dirhem ile ma'cün oluna **cevâriş-i sünbül**
15. ü'l-ibn-i mâseveyh kıalb mi' de ve kebed-i küllide her mâniye kuvvet virür riyâhı taħlil
16. eyler hazma mu'în olur dîķu'n-nefese nâfi' dür cimâ'a kuvvet virür **terkiċ budur**
17. sünbül-i hindî zamĝ-ı' arabî keşirâ altışar dirhem kebâbe 'üd-ı hindî maşķakî
18. dârçîn sâdic-i hindî enisün kıursü'l-verd kıurs-ı ğâliye
19. yedişer dirhem verd-i yâbis bir buçuķ dirhem ħabbü's-şanavber levz-i ħulv mesmûţ-ı
20. muķaşşer on dirhem misk bir dirhem şarâbü'l-verd ikiyüz yigirmi dirhem

21. ile ma'cün oluna **cevārişü'l- miskü'l**-ibn-i maseveyh dimāğa ve qalbe ve mi' deye

6b

1. kuvvet virür şar' a ve hafakān ve ihtināk-ı raḥme nāfi' dūr **terkīb budur**
2. 'ūd-ı hindī altı dirhem dārçin on dirhem 'anber- eşheb üç dirhem misk-i
3. ḥaliş şülüşān dirhem şarābü'l-verd yüz dirhem ile ma'cün oluna isti'māli bir dirhemden
4. bir mişqale varınca **cevāriş-i'ūdü'**-ibn-i maseveyh qalb ve mi' deye ve kebedüñ
5. bāriz⁴⁶emrāzlarına nāfi' dūr a' zā-i re'seye kuvvet virür gaşyī ve hafakānı men'
6. ider hazma mu'īn olur ağız qoqusın giderür müferriḥü'l-qulūbdür **terkīb budur**
7. 'ūd ḥām verd-i yābis sekiz dirhem qaranfil sünbül-i hindī ve besbāse cevz-i buvvā
8. qurş-ı gāliye dārçin kebābe qaḳūle su'd-kūfī faḳḳāhü'l-ażḥır zurunbād behmeneyn
9. ve maşḫakī ibrişim muḥarriḳ sādec bezr-i reyḥān nemmām-ı yābis merzencüş na' na'
10. dār-ı fülful zencebīl her birinden dört dirhem misk şülüş dirhem
11. 'anber nişif dirhem şir-i emlaḥ ve şarāb-ı sefelcel⁴⁷ yüz yigirmi dirhem ma'cün oluna
12. isti'māli mişqalden iki mişqale varınca cevārişü'l-aluc⁴⁸ emrāz-ı a' zāya
13. 'acāyibdendür ve ḥavās-ı ḥamseyi⁴⁹ üstüvār ve qavī ider şudā' a ve nevāzile-i bāride
14. den kā'in olan emrāzlarıñ envā' ma nāfi' dūr ve mizāc-ı meşāyiḥe münāsibdür
15. **terkīb budur** aşlü'ş-şeḳākulü't-tari yüz elli dirhem kifāyet [qadar] şu ile

⁴⁶(bāriz olmalı. /dad sesi ile yazılmış.)

⁴⁷sefercel

⁴⁸aluç

⁴⁹ḥamse

16. merhem gibi olunca ṭabḥ idüp ba‘de biḥ dirhem ‘asel ile ma‘cün kıvāmına gelince
17. ṭabḥ idüp ba‘de ḥabbü’l-kıṣūr ve aṣlü’l-vec yüz ellışer dirhem fülful sekiz
18. dirhem dār-ı fülful verd-i yābis ḳaranfil besbāse zencebīl her birinden dört
19. dirhem cevz-i buvvā ḥūlincān ḳaḳūle üçer dirhem bu edviyeler ile ma‘cün oluna
20. **cevāriş-i ırsāü** ’n-niḳolaus bürüdetden olan su‘āle ve dīḳu’n-nefese
21. ve baḥtü’ş-şavtı şāf ider şadrda olan aḥlāt⁵⁰-ı lezci⁵¹yi iḥrāc ider
22. **terkīb budur**

7a

1. **terkīb budur** ırsā sekiz ḥadd felesḳūn ‘ırḳu’s-sūs zūfā’-i yābis altışar dirhem
2. kesirāyü’l-levzü’l-ḥulv ve’l-müzz ḥabbü’ş-şanavber dārcin zencebīl fülful üçer dirhem
3. zebīb-i rezākī tīnū’l-laḥīm bezr-i rāziyānec ıṣṭrek üçer buḳuḳ dirhem
4. ‘aselü’n-naḥl yüz seksen dirhem ma‘cün oluna **cevāriş-i zūfā** niḳolaus
5. nevāzile zātü’r-rieye ve zātü’l-cenb ve bel marāzına nāfi‘dür bārid su‘āli men‘ ider dimāḡa
6. ve mi‘deye ḳuvvet virür hazma mu‘in olur **terkīb budur** zūfā aṣlü’s-sūs
7. ḥāşā fülful-i esved her birinden otuz dirhem fütenc sa‘ter şarāb kemmūn
8. yigirmişer dirhem laḥmü’t-temr ‘ırḳu’s-sūs tīnū’l-laḥm razākī bezr-i
9. rāziyānec on dirhem zencebīl enīsūn kerāviyā demür boḳu ikişer buḳuḳ dirhem
10. ‘asel-i muşaffā ve sükker-i ṭabarzad yüz dirhem ma‘cün oluna **cevāriş cālīnūs**
11. bürüdetden ve rīḥden ve balḡam-ı ḡalīzden mütevellid olan emrāz-ı kebede mi‘deye ve nefḡa
12. ve ḳarāḳır ve cūşā’-i ḥāmız ve ḡaşeyānı men‘ ider menāfiz-i ḡidā’yı acar sebeb-i sancıyı
13. şāf ve ‘uruḳı ṭayyib ider nigehi ḥūb ve güzel ider kebed-i kelimātı teşḡin ider

⁵⁰aḥlāt

⁵¹(lüzüci: yapışkan)

14. cimā' a kuvvet virür **terkīb budur** 'ūd-ı hindī verd-i aḥmer ikişer dirhem
15. vec iki dirhem kurş-ı ğāliye besbāse ve durunc dār-ı fūlful cevz-i buvvā selīḥe
16. na' na' -i yābis sünbül-i hindī maşṭakī dārçin asārün qaranfil za' ferān
17. kaḳüle' -i şaġir ve kebīr şandal-ı aşfer ve aḥmer ve ebyaz rāvend-i çini' -i kuş-ı
18. 'arabī kebābe zencebīl bezr-i rāziyānec enīsün bezrü'l-koşṭikün üçer dirhem
19. sükker-i ṭabarzad ve kırk sekiz dirhem şarāb-ı sefercel yüz dirhem 'asel-i muşaffā iki
20. yüz dirhem ma' cūn oluna isti' māli iki dirhemden üç mişḳale varınca **cevāriş-i**
21. **dārçinü'**l-ibn-i māseveyh hażma mu' in olur mi' deye kuvvet virür ruṭubāt-ı

7b

1. fāsīde' -i tecfif ider ğidā' -i ebdānı işāl ider **terkīb budur** dārçin
2. beş dirhem kemmūn rāsin her birinden dört dirhem ḥūlūncan altı dirhem qaranfil
3. dār-ı fūlful kaḳüle-i şaġir ve kebīr zencebīl cevz-i buvvā 'ūd-ı hindī üçer dirhem
4. za' ferān bir dirhem misk şülüşān dirhem sükker-i ṭabarzad kırk dirhem 'asel
5. seksen dirhem ma' cūn oluna isti' māli bir dirhemden iki dirheme varıncadır
6. müferriḥ-i yāḳutī [e]frec-i diyāsniṭō dirler bu müferriḥün rükn-i a' zamī yāḳūt-ı aḥmer
7. olmağ ıla bu ism ile mevsūm kıldılar emrāz-ı sevdāviyyenün envā'ına ve ḥafaḳāna
8. nāfi' dür balġamı def ve ḥārr-ı ḥummālardan nāşī olan za' ifi⁵² izāle ider eyyām-ı
9. vebāda hergün 'ale'r-riḳ bir mişḳal mā' -i lisān-ı şevr veya mā' ü'l-ḥummās⁵³ ile vire
10. ler 'ufūneti men' ider ḥummā rub' ve daḳḳ ve sill ve nefşü'd-dem ve işhālü'd-dem ve emrāz-ı
11. ḳalbün envā'ına nāfi' dür ḥarāret-i mi' de ve kebedī ta' dīl idüp ḳalbe kuvvet virür

⁵²za' if

⁵³ḥummāz

12. ve feraḥ arturur ḥummāiyye³-e vebā⁴ iyyeye nāfi⁴ dūr **terkīb budur** yāḳūt-ı aşfer bir mişḳal
13. yāḳūt erzāk ve yāḳūt aḥmer ve zümrüd-i ṭoBac⁵⁴lü'lü-i mürebbī bir dirhem
14. mercān-ı aḥmer ve ebyaz ṭebāşīr-i hindi⁴ ʿūd-ı ḥām⁵⁵ nābü'l-fīl her birinden
15. yarımşar dirhem ʿazm-i ḳalbü'l-iyyel südüs dirhem ibrişim muḥarriḳ bezr-i baḳlatü'l-ḥamḳā
16. bir ḥummāz ḳarn-ı iyyel muḥarriḳ kişnic-i müddeber şülüş dirhem şandal-ı şülüşe bir dirhem
17. behmeneyn ṭürmanṭilā müşki-i ṭarāmşī⁴ -i ebyaz ṭīn-i maḥtüm⁵⁶ ṭīn-i ermenī verd-i
18. aḥmer ikişer dirhem ḥabb-ı ütrüc dört ve şülüş dirhem kāfūr yigirmi altı
19. ḥabbe nīlūfer-ebyaz za⁴ ferān on beş ḥabbe varaḳ-ı zeheb otuz ʿaded
20. ʿanber-eşheb misk-i azfer sekiz ḥabbe şarāb-ı ḥummāş⁵⁷ü'l-ütrüc ikiyüz dirhem
21. ile ma⁴cūn ideler isti⁴māli bir dirhemden iki dirheme varıncadur devā³ü'l-ʿanber
22. a⁴za-i

8a

1. a⁴za-i re³seye ḳuvvet virür mi⁴deyi ve ālāt-ı ḡidā'yı teşḥīn ider hażma
2. mu⁴īn olur emrāz-ı raḥmūḡ envā⁴ina ve mizāc-ı meşāyīḡ-i nisvāna
3. münāsibdūr sū³i- mizāc bāride nāfi⁴dūr **terkīb budur** dārçīn durunc ḳaranfil
4. besbāse cevz-i buvvā sādic-i hindi ḥūlincān üçer dirhem sünbül-i hindi
5. üçer dirhem ḳaḳūle-i şaḡīr ve kebīr şandal-ı aşfer ʿūd-ı ḳumārī dār-ı fūlfül birer
6. dirhem ʿanber bir mişḳal misk nişif dirhem şarābü'l-verd yüz on altı dirhem
7. ile ma⁴cūn iderler isti⁴māli bir dirhemden üç dirheme varıncadur **cevāriş**

⁵⁴Торач, топ gibi yuvarlak. İmlada cim ile mi çim ile mi yazıldığından emin olunamaması sebebiyle "B sesi" arkifonem (üst ses) olarak b ve p sesini karşılamak üzere verilmiştir.

⁵⁵ḥām

⁵⁶maḥtüm

⁵⁷ḥummāz

8. ü'l-berāntīs müferrihāt kaviiyenüñ a' zamıdur eşrefidür qalbe kuvvet virür ahlāt-
1
9. semmiye'ı mevzı-i izāle ider vebā emrāz-ı sārıyye'yi men' ider bād-zehr-i
mu' arrefdür
10. **terkīb budur** tūrmantilā küzbere'ı müddeber bezr-i hūmmāz hābb-ı ütrüc on
ikişer
11. dirhem şandal-ı selāse müşk-i tarāmşı' -i ıkrı'tı⁵⁸ bir dirhem tın-i ermenı mağsül
12. tın-i mahtūm ikişer dirhem lü'lü'-i bıkr-i mürrebı mercān-ı aḡmer ve ebyaz
nüşāret
13. ü'l-āc keh-rübā tebāşır-i hindı 'azm-ı qalbü'l-iyyel behmeneyn durūnç-ı 'aḡrebı
kaḡüle
14. selıḡe besbāse 'ūd-ı hindı yarımşar dirhem lā' l-i yāḡūt aşfer zümürüd
15. ḡarır-i ḡām-ı muḡarriż ikişer şülüş dirhem fānıd ve sükker-i nebāt her birinden
şülüş
16. dirhem zehr-i lisān-ı şevr-i berrı ve bostānı zehr-i nilüfer verd-i aḡmer her
birinden
17. şülüş dirhem kāfūr-ı ḡayşürı altı ḡabbe 'anber-i eşheb misk-i azfer üçer ḡabbe
18. güllāb la maḡlül oluna sükker-i ebyaz ikiyüz kırk dirhem ile ma' cūn oluna
isti' māli
19. iki dirhemdür **cevāriş-i mülükı** mi' deye kuvvet virür naḡḡ ve riyāḡı taḡlıl ider
20. emrāz-ı nisvāna nāfi' ve münāsıbdür **terkīb budur** zencebıl sekiz dirhem
21. dārçın on dirhem ḡaranfil dört dirhem ḡülincān besbāse kaḡüle cevzü't-ḡıb

8b [ikişer dirhem misk altı ḡabbe sükker-i ebyaz yüz yigirmi dirhem]

1. ikişer dirhem misk altı ḡabbe sükker-i ebyaz yüz yigirmi dirhem ma' cūn oluna
ma' cūn-ı **cevāriş-i**

⁵⁸Girit'te olan, Girit'te yetişen.

2. **kesirāyü**'l-ḥārre niḡolaus balḡam-ı lezcīden⁵⁹ kā'ın olan su'āl-i 'atīḡ ve rebve⁶⁰
3. ve ḡīḡu'n-nefes ve zātü'r-rieye ve ictimā'ü'l-kubḡ ki rieve cem' olmuş ola ve sill
4. ve emrāz-ı şadriyyeye nāfi' dür mi' deye ḡuvvet virür hażma mu'īn olur
5. **terkīb budur** kesirā on altı dirhem zūfā'-i yābis levz-i ḡulv ḡabbü's-şanavber
6. bezr-i kettān altışar dirhem bezr-i ḡulbe-i cedīd dört dirhem dārcīn dört
7. dirhem dārcīn dört dirhem rubbü's-sūs zencebīl ikişer dirhem sükker-i ebyaź
8. yüz elli dirhem ma'cūn oluna **ma'cūn-ı müfferihü'l-ḡulüb** ḡalbe feraḡ virür ḡā'ūn
9. ve emrāz-ı semmiyye'-i sāriyenüḡ envā'ına nāfi' dür **terkīb budur** ḡebāşir-i
10. hindī lü'lü' ve lā'l-i ḡürmantilā ḡīn-i ermenī üçer dirhem şandal-ı şülüşe ḡarn-ı
11. iyyel ḡarn-ı kerkedān ikişer dirhem yāḡūt-ı aşfer ve ezraḡ mercān-ı aḡmer
12. ve ebyaź kehrübā'-i ebyaź aşlü'l-fevāşıl aşlü'l-müşk-i ḡarāmsī'-i ebyaź 'ūd-ı hindī
13. zurunbād birer dirhem ḡīn-i maḡtūm iki dirhem ḡarīr-i ḡāş⁶¹ behmeneyn her birinden
14. şülüşān dirhem 'azm-i ḡalbü'l-iyyel nişif dirhem varaḡü'z-zeheb beş 'aded misk
15. 'anber-i eşheb onar ḡabbe sükker-i ḡabarzad yüz yigirmi dirhem ma'cūn oluna
16. isti'māli bir dirhemden iki dirheme varıncadır **ma'cūn-ı ḡışrü'l-ütrücü'l-ibn-i mā**
17. seveyḡ ḡalbe ve mi' deye ḡuvvet virür hażma mu'īn olur cümle riyāḡı ḡalīzi
18. taḡlīl ider müfferreḡdür **terkīb budur** ḡışrü'l-ütrüc yigirmi dirhem ḡaranfil 'ūd-ı
19. hindī darḡīn besbāse ḡūlincān ikişer dirhem ḡaḡūle zencebīl
20. dār-ı fūlül bir dirhem misk nişif dirhem sükker-i ebyaź yüz seksen
21. dirhem ma'cūn oluna isti'māli bir dirhemden bir mişḡale varınca **cevārişü'l-erba'at**

⁵⁹(lüzūci)

⁶⁰(rebv)

⁶¹(ḡarīr-i ḡām olmalı)

22. ü'l

9a

1. ü'l-uşeyyā' emrāzū'l-mi' de ve şadruᅇ envā' ma' ilāc kāfīdür **terkīb budur**
2. aᅇl-ı rāsin maᅇkūk yigirmi beş dirhem kemmūn bir dirhem bezr-i rāziyānec ve
3. fūlfül on ikişer dirhem 'asel ücyüz yigirmi beş dirhem ma' cūn oluna
4. isti' māli bir mişkalden iki mişkale varınca cevārişü'l-belāduri
5. yyü'l-ibn-i māseveyh ᅇıfzı ve 'aᅇlı ve fehmi ziyāde ider muᅇtali' -i 'ulūm
6. murād idenler isti' māl ideler bürüdetden ᅇāriş olan veca' -i aᅇşā⁶²ve veca' -i
7. mi' deye nāfi' dür demi şāf ve levn-i bedeni ᅇüb ve Bāk eyler nisyāna nāfi' dür
8. **terkīb budur** fūlfül helīlec-i hindi kābilī emlec belīlec cünd-i bīdester ikişer
9. dirhem ᅇuᅇt-ı 'arabī ᅇabbü'l-gār ᅇabbetü's-sevdā' su' d-kūfī dōrt dirhem
10. sūkker-i ᅇabarzad on altışar dirhem ba' de 'aselü'n-naᅇl ve semenü'l-baᅇarü't-
ᅇari' ᅇayrü'l-memlūᅇ
11. ikişer yüz dirhem ᅇabᅇ ideler ᅇıvāma geldükde āteşden indürüp meşᅇük
12. belāduri vesā'ir eczāları ᅇatup ma' cūn oluna isti' māli bir dirhemden iki
13. dirheme varınca mā' -i rāziyānec ile vireler altı ayda ᅇşoᅇra de isti' māl oluna
14. fāvāniyā niᅇolaus şar' a ve emrāz -ı dimāᅇıyyenüᅇ envā' ma nāfi' dür
15. **terkīb budur** aᅇlu'l-fāvāniyā sekiz dirhem sünbül-i hindi za' ferān mercān-ı
16. 'arabī lü'lü' 'anber-i meşᅇüb maᅇtaᅇi yarımşar dirhem ᅇabbü'l-ās bir mişᅇal
17. dārcin cevz-i buvvā zencebīl ᅇaranfil dār-ı fūlfül ᅇaᅇüle ikişer dirhem
18. 'ırᅇü's-sūs beş dirhem belādur bir mişᅇal misk ü 'anber-ᅇām ikişer dirhem
19. ᅇirāt müteahᅇirin bu edviyeler daᅇı zamm ve izāf[e] etmişlerdür ᅇaşb⁶³
20. ü'd-dıᅇk' azmü'r-re'senü'l-insān ikişer dirhem kifāyet ᅇadar sūkker-i ebyāz
21. ya 'asel ile ma' cūn oluna cevārişü'l-fānid ᅇıᅇu's-şadra ve su' āl

---

⁶²aᅇşā

⁶³ᅇaşb

1. ve riede müctemi⁶ olan ıubıha münāsıbdür **terkıb budur** sükkerü'l-fānīd yüz otuz
2. dirhem ĥabbü'ş-şanavber levzü'l-muqaşşer bezrü'l-ĥaşĥaşü'l-ebıyāz üçer buçuk dirhem
3. dārcın ıaranfil zencebīl rubbü's-sūs zamġ-ı 'arabī neşā lübübü'l-bārid bir dirhem
4. kāfūr-ı kayşūrī şülüş dirhem şarāb-ı benefşenc kırk dirhem ile ma' cün oluna
5. **cevāriş-i fütencü**'l-cālīnūs mi' deye kuvvet virür ve riyāĥ-ı ġalīze'ı taĥlīl
6. ider hazma mu'ın olur mizāc-ı meşāyiĥe münāsıbdür **terkıb budur** fütencü'l-cebelī
7. ve bostānī sīsāliyūs ve fatrasāliyūs ve altışar dirhem zencebīl
8. üç dirhem bezr-i kerefis ve ĥāşā ikişer dirhem fülful on iki dirhem 'asel
9. yüz elli dirhem ma' cün idüp mizāca göre vireler **cevāriş-i temrī**
10. yyü'n-niġolaus dīķu'n-nefes su'āl sill marazına ve emrāz-ı şadra ve mi' deye bir 'acāyib
11. ü'n-nef' dür vec'a-i kilyeyi ⁶⁴ def' ider istikāya nāfi' dür müferreĥ ve muķavviyyü'l-ķulūbdur
12. emrāz-ı ķalbūġ enva'ına 'azīmü'n-nef' dür **terkıb budur** ıaranfil zencebīl
13. beşer dirhem dārcın laĥmü't-temr her birinden dört dirhem ķuşt-ı ĥūlincān
14. ve zurunbād ve 'ākırķarĥā ve mercān-ı aĥmer ve rāvend-i ħinī sünbülü't-ķıb keşirā belādur
15. neviyyü't-temr ĥabbü'l-belesān kebābe enīsün fülful şülüş ĥabbü'l-übhel bir dirhem
16. lü'lü' 'anber-i meşķüb tebāşir-i hindi ķarnü'l-iyyelü'l-muĥriķ nüşāretü'l-'ac misk-i

---

⁶⁴kilyeviyye

17. ‘ anber hām varaḳū’l-fizza her birinden şülüş dirhem ‘ asel-i muşaffā yüz yigirmi dirhem
18. ma‘ cūn oluna isti‘ māl üç dirhemdür **cevāriş**⁶⁵-i **efāviye** bālūrū becril⁶⁶
19. a‘ zā-i re’seye ḳuvvet virür hażma mu‘ ĩn olur mi‘ dede olan ruṭubāt-ı
20. fāsıde ’yi taḫfif⁶⁷ ider aḫlāt-ı ta‘ affünden ḫıfz ider iştihā ’yı acar mi‘ de
21. ve ḳalbe ve dimaġa ḳuvvet virür her mizācı ıṣlāḫ ider **terkīb budur** verd-i yābis
22. on

10a

1. on beş dirhem ‘ ırḳu’s-sūs maḫkūk altı dirhem ‘ ūd-ı semendurī şandal-ı aşfer
2. üçer dirhem dārcin beş dirhem besbāse ḳaranfil ikişer bucuḳ dirhem zamġ-ı ‘ arabī
3. keşirā ikişer dirhem ve şülüşān dirhem cevz-i buvvā⁶⁸ ḫūlincān ḳaḳūle bir dirhem
4. sūnbül-i hindī ‘ anber-i eşheb misk-i ḫıṭāyī her birinden şülüşān dirhem şarāb
5. ü’l-verd yāḫūd⁶⁹ şarābü’l-ütrüc yüz elli dirhem ma‘ cūn oluna isti‘ mālī bir dirhemden
6. dört dirheme varınca **cevāriş-i efāviye** bālūrū⁷⁰ el-ibn-i māseveyh menāfi‘ ĩ ve
7. ve isti‘ mālī mezkūr gibidür **terkīb budur** verd-i yābis on dirhem ‘ ūd-ı hindī
8. şandal-ı aşfer ikişer dirhem dārcin dört dirhem maşṭakī bir dirhem ve
9. şülüş [dirhem] ‘ anber şülüşān dirhem şarābü’l-verd seksen dirhem ma‘ cūn oluna **cevāriş**
10. **ü’l-büzür**⁷¹ nef ve riyāḫı mi‘ deyi taḫlīl ider **terkīb budur** kerāvyā kemmūn-ı kirmānī
11. enīsūn ḳaḳūle-i kebīr dārcin naḫve-i hindī bezr-i kerefs ikişer dirhem

⁶⁵cüväriş

⁶⁶özel isim.(Burada okuma denemesi yapılmıştır)

⁶⁷taḫfif

⁶⁸(Bazı metinlerde cevz-i bevva diye de geçer.)

⁶⁹yāḫūd

⁷⁰بالورو

⁷¹(bezr’in cemi.)

12. kıaranfil kıaķūle-i Őađır yarımŐar dirhem zencebıl dār-ı fūlfūl her birinden rub[ ]
13. dirhem sūkker-i Őabarзад kıırķ dirhem ma[ ] cūn oluna **cevāriŐ-i diyāŐaryūn**
14. ũ'l-ibn-i māseveyh cimā[ ] ya kıuvvet virūr meni[ ]yi ziyāde ider levni Őāf ve pāk ider
15. ğidā[ ] ları a[ ] zālara īŐāl ider muķavviyātdandır **terkīb budur** Őekāķul-i ebyāz ki
16. Őarī mā[ ] ũ'l-ħamz ile merhem gibi olunca Őabħ idūp elekden çıķmıŐ olan yūz
17. dirhem sātiryūn Őarī yitmiŐ iki dirhem sekiz dirhem levzū'l-ħabbe on altı
18. dirhem lebenū'l-ħalīb ile ma[ ] cūn gibi olunca Őabħ ideler ba[ ] de dūhn-i simsim semen
19. ũ'l-bakarū'Ő-Őariyyū'l ğayr fi'l-memlūħ otuz ikiŐer dirhem [ ]asel-i muŐaffā altı
20. yūz dirhem [ ]usāretū'l-baŐalū'l-beyz yūz dirhem ile ma[ ] cūn kıvāmına gelince
21. yavaŐca Őabħ ideler ba[ ] de fustuķ seksen dirhem ħabbū'Ő-Őanavber yūz elli

10b [dirhem bezrū'l-circir lisānū'l-[ ]aŐāfir]

1. dirhem bezrū'l-circir lisānū'l-[ ]aŐāfir her birinden dōrt dirhem bezirū'l-helyūn
2. behmeneyn zencebıl tuħm-ı cezer dārcin dār-ı fūlfūl beŐer dirhem misk bir dirhem
3. bu edviyeler ile ma[ ] cūn oluna isti[ ] māli dōrt dirhemden sekiz dirheme varınca
4. **diger diyāŐaryūn** niķolaus nef[ ] ī mezkūr gibidūr kelleye ve meŐāneye kıuvvet
5. virūr selisū'l-bevle nāfi[ ] dūr **terkīb budur** ħuŐyetū'Ő-Őa[ ] leb aŐlū'l-cezer ųzin
6. çıķarup taħmīn⁷² olup lubbū'l-nārĉil Őekāķul tāze ve Őarī sekiz dirhem ħabb
7. ũ'Ő-Őanavber fustuķ-ı Őāmī on ikiŐer dirhem kıaranfil zencebıl enīsūn bezr
8. ũ'l-circir bezr-i lisānū'l-[ ]aŐāfir beŐer dirhem dārcin zenebū's-saķankūr
9. bezirū'l-basal ikiŐer buĉuķ dirhem misk yedi ħabbe [ ]asel ikiyūz yetmiŐ dirhem
10. ma[ ] cūn oluna isti[ ] māli iki miŐķaldūr **cevāriŐ-i mūferrehū'l-ķulūb** mūferreh ve muķavvi[ ]

⁷²taħmīn

11. yyü'l-ğalbdür řā'ün ve vebā ve emrāz-ı semmiyye-i sārıyenüñ envā'ına nāfi' dür ve
12. 'ufūneti sirāyetden men'ider **terkīb budur** incü řebāşir-i hindī la'l-i řarbī řīn-i
13. ermenī mağsūl dārcīn aşl-ı řūrmantilā her birinden üçer dirhem řandāl-ı
14. şülüş řarn-ı iyyel maħrūķ řarn-ı gergedān ikişer dirhem yāķūt aşfer ve ezrak
15. mercān-ı aħmer ve ebyaz kehrübā'-ı ebyaz aşlü'l-fevāşıl aşl ü müşķ-i řarāmşī'-ı ebyaz
16. zurunbād 'ūd-ı hindī birer dirhem řīn-i maħtūm iki dirhem řarīr muħrık behmenāt
17. ikişer şülüş dirhem 'azām-ı şulübü'l- iyyel nişif dirhem varakū'z-zehab beş
18. 'aded misk 'anber onar řabbe sūkķer-i ebyaz yüz altmış dirhem ma'cūn oluna
19. isti' māli bir dirhemden iki dirheme varıncadır **cevārişü'l-fādzeħr** emrāz-ı
20. semmiyye sārıye ve semūmāt-ı řātılenüñ⁷³ envā'ına nāfi' dür eyyām-ı řā'ün
21. ve vebā' da isti' māli 'acāyıbdür celīlü'l-ķadr 'azīmü'n-nef' dür cezilü'l-ħaşşadır
22. **terkīb**

11a (S.N ⁷⁴11a/ 2)

1. **terkīb budur** bād-zehr-i řayvānī şarn-ı gergedāna lü'lü'-ı müddeber bir dirhem varak
2. ü'z-zehab elli 'aded řīn-i ermenī řīn-i maħtūm mercān-ı aħmer zümürüd řūrmantilā
3. cedvār-ı hindī behmen-i esved aşlü'n-neřāfilün⁷⁵ şar[ā]ğeyün řekākul ikişer dirhem
4. isķōrcīna kōki altı dirhem kışr-ı ütrüc zehr-i ütrüc şabb-ı ütrüc ikişer buçuk dirhem

⁷³öldürücü zehirler

⁷⁴Süleymāniye Nüşası

⁷⁵benřāfilün

5. ḥabbü'l-gār ḥabbü'l-übhel üçer dirhem şevketü'l-mübâreket müşk-i ṭarâmşî' -i ıkrîṭî
6. ıkrîṭî fütenc i-cebel sezâb-ı bostânî usḫurdiyün-ı ıkrîṭî yarımşar dirhem
7. 'ūd-ı hindî ḳaranfil zurunbâd ḥülincân dârcîn za' ferân bezr-i reyḥân iki
8. şer şülüş dirhem ḥamâmâ sezâb altmış ikişer dirhem bezir-i heyvü fâriḳün
9. bezir-i ḥaṭme üçer dirhem ḥabbü'l-belesân tiryâḳ-ı egir meşriditös cevâriş
10. ü'l-ḳırmız ma' cün -ı diyâsnitön her birinden dört dirhem 'asel-i muşaffâ ikiyüz yigirmi
11. beş dirhem ile ma' cün oluna isti' mâli şülüş dirhemden nışif dirheme varınca
12. mâ' -i zehrü'l-ütrüc ile vireler **cevârişü't-tavâ' in** tâ' ün vebâ' ya ' ilâc
13. kāfidür ḳalbî ' ufûnet sirâyetinden men' ider **terkîb budur** ṭîn-i ermenî
14. mürr-i şâfî müşk-i ṭarâmşî' aşlü't-ṭer[â]geyün zurunbâd sekiz dirhem tiryâḳ-ı
15. ḳadîm dört dirhem za' ferân şülüş dirhem kāfûr lü'lü-i mürebbî zümrüd üçer dirhem
16. ṭurmantilâ ṭîn-i maḥtüm on altışar dirhem ḥabbü'l-ütrüc on iki dirhem
17. sezâbü'l-ütrüc ikiyüz toḳsan dirhem ma' cün oluna isti' mâli dört dirhemden
18. mâ' -i bād-rencebüye ile vireler **cevâriş-i sâṭiryün** cimâ' ya ḳuvvet virür menî'yi
19. ziyâde ider za' if ve noḳşân bâhına nâfi' dür **terkîb budur** aşlü's-sâṭiryün
20. ü't-ṭarî yigirmi dört dirhem laḥmü't-temr ve levzü'l-ḥulv lubbü'n-nârcil ve lubb-i ḥabb
21. ü'ş-şanavber fustuḳ-ı şâmî ve terbâ' -i zencebîl ve aşl-ı şeḳâḳul sekiz dirhem

11b(S.N 11a /24)

1. ḳaranfil ḥülincân dâr-ı fülful ve fülful-i esved bezr-i lisânü'l-' aşâfir ve bûraḳ-ı
2. ermenî ve sürre-i saḳanḳür ve ḥaşelbân-ı cāvî üçer dirhem 'anber-i eşheb
3. şülüş dirhem pencenc⁷⁶ yigirmi dirhem cevz-i buvvâ 'ūd-ı hindî besbâse ḳaḳüle

⁷⁶(fencengüş)

4. şağır ve kebır ikişer dirhem behmen-i aḥmer ve ebyaz birer mişkal şarāb-ı zencebīl
5. üçyüz yigirmi dirhem ile ma' cūn oluna isti' māli iki dirhemden sekiz dirheme
6. varıncadur **faşlu's-şānī fi'l- ma' āciniyyātü'l-ıtrifilāt**
7. **ma' cūnü'l-kırmizü'l-mülükī** a' zā-i re'seye kuvvet virür semūmāt-ı katileyi men'
8. ve def' ider ervāhı ve kuvveti ziyāde ider mālihulyāya ḥafaḳāna nāfi' dūr kuvāları
9. ḥıfz eyler emrāz-ı müzminenüñ envā'ına nāfi' dūr sāyir menāfi'-i şābıḳan cevāriş
10. baḥşinde ve terkībinde beyān olunmuşdur **terkīb budur** kırmizü'l- endülüsi on dirhem
11. saḥḳ idüp kifāyet ḳadar miḳtar mā' -i tūffāhü's-şāmī ile pūşürüp
12. üzerine nişif dirhem dühnü't-ṭarṭir yāḥūd ma' ü's-şeb taḳṭir ideler kırmizuñ
13. cürmi esefiyle rūsüb ider şaffeyn cerr 'aleḳa tekrār cürmi yine cedīd-i ma' ü't-tūffāḥ
14. ü's-şāmī ile ṭabḥ idüp üzerine dühn-i ṭarṭir taḳṭir ideler yine cerr
15. 'aleḳa idüp bu ṭarīḳ üzere üç kere ṭabḥ ve taşfiyye idüp ba' de cümle maḥlūlını
16. birbirine ḳatup 'asel gibi olunca ṭabḥ ideler ba' de 'uşāretü't-tūffāhü's- şāmī
17. üçyüz dirhem ḳışrū'l-ütrücü't-ṭarī otuz iki dirhem yigirmi dört sâ' ate
18. naḳ' oluna ba' de ṭabḥ ve taşfiyye idüp ikiyüz dirhem sükker-i ṭabarzad ile ma' cūn
19. ḳivāmına getirüp mezbūr şabḡı daḡı ḳatup bu eczālar ile ma' cūn oluna 'anber-i
20. eşheb üçer dirhem 'ūd-ı māverdī lü'lü'ü'l- müdebberü'l- maḥlūl dārçin on
21. ikişer dirhem lācüverd bedaḥşānī maḡsūl ve müddeber altı dirhem dühn-i
22. dārçin

12a (S.N 11b/21)

1. dārçin ile maḥlūl misk nişif dirhem varaḳüz-zeheb elli 'aded ma' cūn
2. oluna **ma' cūn-ı za' fū'l-başar** aḳsūn emrāz-ı 'aynuñ envā'ına 'ilāc kāfidür

3. **terkīb budur** sesāliyūs sezāb efrāciyā enīsūn bezr-i rāziyānec
4. feleskūn zūfāyī-yābis māmīšā ҡaştarān⁷⁷ her birinden dört dirhem bezr-i
5. līkōştīķūn sekiz dirhem sükker-i ebyaz yüzelli dirhem ile ma' cūn
6. oluna isti' māli bir dirhemden iki dirheme varınca ta' āmdan dört
7. sā' ate muḳaddem vire tāki hāşşası bedene sirāyet eyleye **ma' cūn-ı efrāciyā**
8. ü'l-ibn-i māseveyh gözde olan' illetlerüñ cümlesine nāfi' ve seri' ü't-te 'şirdür
9. nevāzili men' ider ve nūr-ı başarı artar buña nūr-ı dīde daḫı dirler **terkīb budur**
10. efrāciyā on altı dirhem bezr-i rāziyānec-i mışrī beş dirhem dārcīn kebābe
11. dār-ı fūlfül besbāse ҡaranfil bir dirhem ' uşāre-i rāziyānec ʔarī ' uşāre-i māmīšā
12. onar dirhem ' asel-i muşaffā yüz dirhem ma' cūn oluna isti' māli üçer dirhemdür
13. ' ale'r-rīķ ekl oluna **ma' cūnü'l-muḳavvī** bāha ҡuvvet virür meni 'yi ziyāde ider
14. ' acāyibdür **terkīb budur** aşlü'l-cezer aşlü'ş-şekāķul ellişer dirhem bunları
15. kifāyet ҡadar şu ile ʔabḫ idüp ba' de't-taşfiyye maḫbūḫa dörtyüz
16. dirhem sükker-i ebyaz ḫall idüp ' asel ҡıvāmına gelince yavaşça ʔabḫ oluna ba' de
17. ' anber-ḫām üçer dirhem ḫuşyetü'ş-şā' leb on iki dirhem cevz-i buvvā zencebīl
18. ve cuḫūluna sekiz dirhem fustuķ-ı şāmī ḫabbü'ş-şanavber on altışar dirhem laḫm
19. ü's- saķanķūr ҡadībü'l-ıyyelü'l-muḫaffef altışar dirhem ҡaķūle dirhem bezr
20. ü'l-circīr-i lisān-ı ' uşfūr besbāse dār-ı fūlfül üçer dirhem dühn-i dārcīn
21. dühn-i ҡaranfil dühn-i besbāse yarımşar dirhem ile ma' cūn oluna

12b(S.N 12a/18)

1. **ma' cūn-ı edne' at**⁷⁸ -' aşāfirü'l-bārlūs⁷⁹ bāhına ҡuvvet virür şehvet-i cimā' yı
2. arturur ҡuvāları ҡavī ve muḫkem ider ḫarāret-i ' azīziyyeye imdād ider şeyb-i
ba' id ve
3. dūr ider **terkīb budur** dimāğ-ı ' uşfūr yüz ' aded fustuķ-ı şāmī lubb

⁷⁷(ķaştarūn?)

⁷⁸S.N'ermenetü'l' olarak geçmektedir:12a/18.satır.)

⁷⁹بارلوس

4. ü'n-nārcīl ḥabbū'ş-şanavberü'l-muqaşşer ḥabbū'l-kınnab dārcīn қаранфіл cevz-i buvvā iki
5. şer dirhem zencebīl-i ebyāz bir buçuk dirhem daķīķ-i ḥulbe daķīķ-i şāh-bellūt her
6. birinden birer dirhem mā' -i saķanķūr iki 'aded 'asel ikiyüz dirhem dimāğ-i 'uşfūrī
7. 'asel ile kıvāma getirüp ve sā'ir edviyyeler ile ma' cūn oluna her şubḥ ve şām
8. қable'ṭ-ṭa'ām vireler **ma' cūn-fūlādū'l-ḥadīd** ḥükemā' -i efrenc 'inde meşḥūr
9. ve müsta' meldür süded māsārīķā ve süded-i ṭihāle nāfi' dür ṭamş-ı idrār ider yüridür
10. emrāz-ı südediyyenüñ envā'ına 'azīmü'n-nef' dür meftahāt-ı kavīdendür **terķīb budur**
11. fūlād-ı müddeber kırk sekiz dirhem fūlful ve zencebīl kışrū'ṭ-ṭarfā' her birinden
12. dört dirhem қақūle қаранфіл duruң 'aķrebī za' ferān ikişer dirhem
13. enīsūn bezr-i reyḥān yarımşar dirhem 'asel üçyüz dirhem ile ma' cūn
14. oluna isti' māli iki dirhemden dört dirheme varıncadır bi-hasebü'l-mizāc otuz
15. gün 'ale't-tevālī re'y-i ṭabīb ile isti' māl oluna ma' cūnū'l-meftūķīn қarīb
16. ü'l-'ahid olan fitiķ' illetine nef' ī ve ḥaşşası müşāhede olunmuşdur **terķīb budur**
17. kesīrā zamğ-ı 'arabī aşlü'l-encibār onar dirhem şandāl-ı aḥmer ve aşfer dārcīn
18. 'ūd semendārī beşer dirhem қаşтарūn⁸⁰ enīsūn bezrū'r-rāziyānec cevzü's-serv
19. behmen-i esved üçer dirhem behmen-i ebyāz ve aḥmer yidişer dirhem maşṭakī kendir
20. dört dirhem demü'l-aḥaveyn bir buçuk dirhem қатır boncuğı ve mercān-ı aḥmer kehrübā
21. ikişer buçuk dirhem 'asel-i muşaffā üçyüz elli dirhem ile ma' cūn oluna
22. **ma' cūn**

⁸⁰(қаşтарān olmalı)

13a (S.N 12b/16)

1. **ma' cünü'l- fivāk** iletî kaçığı sebebden olursa def' ider **terkib budur**
2. bezir-i şibbet bezir-i şevketü'l-mübäreke habbü'l-ütrüc kaçn ü'l-ıyyel maħrük kaç
3. nicü't-tüffā[h] bād-zehr-i ħayvānī birer dirhem kaçırü'l-ütrüc bād-rençbüye birer mişkāl
4. zümürüd lü'lü-i mürebbī altışar ħabbe sükker-i ebyaz kaçır kaç dirhem ile ma' cün oluna
5. isti' māli bir dirhemdür **ma' cün-ı cevāhirü'l-ħarre** a' zā-i re'seye kuvvet virür
6. dimāğı ve mi' deyi kaçvī ve üstüvār ider bād-zehr-i kāmildür şürb semm içenlere
7. ve cemī' emrāz-ı mā'iliyyet ve mālīħülyā ħafaķān emrāz-ı bāride envā'ına nāfi' dür
8. **terkib budur** seyelānyā kaç-ı aşfer ve aħmer ikişer dirhem mercān-ı aħmer
9. altışar dirhem maḥbūħ usķurdiyün ile terbiye olmuş ħin-i maħtüm ħin-i ermeni
10. kaçn ü'l-ıyyel-i müddeber altışar dirhem kaçn-ı gergedān bād-zehrü'l-ma' denī ve ħayvānī her
11. birinden dörder dirhem kaçırü'l-ütrüc zurunbād beşer dirhem cedvār-ı rümī kaçıter
12. berve⁸¹ her birinden üçer dirhem za' ferān besbāse ikişer dirhem kaçırü'l-ütrüc
13. dühn-i dārçin yarımşar dirhem güllāb ile maħlül sükker-i ebyaz ikiyüz kaçır
14. dirhem isti' māli şülüş dirhemden bir mişkale varınca **ma' cün-ı cevāhirü'l-bāride**
15. ħümmeyāt-ı redīye ve vebāya ve muħriķiye nāfi' dür ħarāret giderür kaçbi ta' dīl [ider] a' zā-i re'seye
16. kuvvet virür kaçbe feraħ virür semümāt-ı kaçtileyi men' ider dimāğa kuvvet virür
17. kaçbüñ sū'-ı mizāc ħārresine nāfi' dür terkib budur yāķut-ı aħmer ve ezraķ
18. ve zümürüd ve bād-zehr-i şarķī ikişer dirhem mercān-ı mürebbī ve şelc-ı ħükemā kaçn
19. ü'l-ıyyelü'l-i müddeber altışar dirhem lü'lü-i muşammet bād-zehr-i ħarbi kaçn-ı gergedān bād-zehr-i

⁸¹(kaçıterberve)

20. ma' denî dört dirhem mā' ü'l-ütrüçile mağsül t̄in-i ermenî on iki dirhem bezr
21. ü'l-ḥummāz ḥabbü'l-ütrüç ḥabb-ı fāvāniyā'ü'l-mağşür birer dirhem dühnü'l-
verd ve

13b(S13a/14)

1. l.'l- muḳaṭṭar nıṣıf dirhem mā' ü'l-verd ile maḥlül sükker-i ebyaz yüz elli dirhem
ma' cün
2. oluna **ma' cün-ı lü'lü'ü'l-ḥārre** t̄a'fe-i nisvānda olan emrāzlaruḡ envā'ına
3. ve küllisine nāfi' dür mi' deye kuvvet virür riyāḥı ḡalīze-yi ve mevziyi⁸² taḥlil
ider
4. iṣtiḥāyı açar **terkīb budur** lü'lü ḡayr-i meşḡub 'ākırḡarḡā bir dirhem
5. zencebīl maṣṡakī her birinden dört dirhem zurunbād duruḡ 'akrebī birer kerefs
6. şeyṡarac-ı hindī ḡaḡüle cevzü't-ṡīb besbāse kırfa⁸³ ikişer dirhem behmeneyn
7. fülful üçer dirhem dārcin beş dirhem sükkerü'l-aḡmer ikiyüz dirhem ma' cün
8. oluna isti' māli iki dirhemden dört dirheme varınca **ma' cün-ı lü'lü'ü'l-bāride**
9. ḡummāya ve vebā' iyyeye ve muḡteriḡaya ve ḡaṣyī nāfi' dür ḡalbe ve dimāḡa ve
kebede kuvvet
10. virür süddeleri teftih za' fī izāle ider **terkīb budur** şandāl-ı aşfer
11. ve aḡmer her birinden dört dirhem verd-i yābis zehr-i nilüfer zehr-i benefsec
bezr-i bittih
12. aşfer bezr-i ḡummāz ḡurş-ı diyārdön ikişer dirhem 'izāmü'l-ḡulübü'l-iyyel
13. dört 'aded mercān-ı aḡmer zümürüd lü'lü-i mürebbī yāḡut-ı ezraḡ bezr-i
ṡarḡaşḡūk
14. ḡarir ḡām-ı⁸⁴ maḡrūk birer dirhem nişāretü'l-āc 'ūd-ı hindī birer dirhem kāfūr-ı
15. ḡaṣūrī elli ḡabbe varaḡüz-zehab yigirmi 'aded sükker-i ebyaz yüz yigirmi dir
16. hemden ma' cün oluna isti' māli nıṣıf dirhemden iki dirheme varınca **ma' cün-ı**

⁸²(mevzi'î)

⁸³(kırfatü'l-ḡaranfül, olarak geçer.)

⁸⁴ḡām

17. şandesniyyü'l-nikolaus harâret-i kebedî ve mi' deyi ta' dîl ider hummâyı daqq ve
18. sill ' illetine nâfi' dür yarağanı men' ider kuvvet-i zâ'ıqayı kavî ider südde-i kebedi
19. tefîh ve iltihâb-ı hümmeyâtı teskîn ider **terkîb budur** şandâl-ı ebyaz
20. ve aşfer ve aḥmer verd-i aḥmer sükker-i nebât ücer dirhem râvend-i çinî tebâşîr-i hindî
21. rubbü's-sūs bezr-i baqlatü'l-ḥamķâ ikişer buçuķ dirhem kâfûr-ıķayşûrî şülüşân
22. dirhem

14a (S13b/11)

1. 1.dirhem nişâste zamġ-ı ' arabî kesîrâ hindîbâ lübübü'l-bâridetü'l-erba' at birer buçuķ
2. dirhem şarâbü'l-verd yüz on dört dirhemle ma'cûn oluna isti'mâli nişif dirhemden
3. bir dirheme varınca **ma'cûn-ı diyârdön** ü'l-ibnü'l-'abbâs yarağan ve sill ve iltihâba
4. mi' deye ve ḥafaķân ve emrâz-ı kebede nâfi' dür zâtü'r-rie ve hümmeyât-ı reddiyye
5. def' ider harâret-i aşıyyeyi ta' dîl ider şihḥat ve ḥıfz ider a' zâ-i re'seye
6. kuvvet virür ġıdayı yirine işâl ider harâretten mütevellid olan müzmin ve muntâvil
7. marâzlaruḡ cümlesine nâfi' dür **terkîb budur** şandâl-ı aḥmer ve ebyaz iki
8. şer buçuķ dirhem kesîrâ zamġ-ı ' arabî tebâşîr-i hindî her birinden şülüşân dirhem
9. asârün şahîḥ maşḫakî sünbül-i hindî rubbü's-sūs kaķûle za' ferân ' üd-ı
10. hindî karanfil bezrü'l-râziyâ nec kuŗş-ı ġâliye dârcîn râvend çinî bezr-i reyḥân
11. ḥabbü'l-emîr bâris bezr-i hindîbâ bezr-i baqlatü'l-ḥamķâ lübübü'l-bâridetü'l-erba' at

12. bezr-i haşhâş-ı ebyaz her birinden şülüş dirhem lü'lü-i bikr 'azm-i qalbü'l-iyyel her birinden
13. südüş dirhem sükker-i nebât verd-i yâbis on ikişer dirhem kâfûr altı habbe misk
14. dört habbe şarâbü'l-verd yüz on dirhem ma' cûn oluna isti' mâli iki dirhemden
15. dört dirheme varınca **ma' cûnü'l-ğidâ' yü'l-' azâ** niqolaus harâret-i ' azîziyyeyi
16. hıfz ider ebdânı tartîb ider a' zâ-i naḥîfeye ğidâ' 'îşâl ider daqq ve sill
17. ve su'âl-i yâbise nâfi' dür a' zâlara kuvvet virür **terkîb budur** verd-i aḥmer 'ırq
18. ü's-sûş sükker-i nebât ikişer dirhem ve beş habbe zamğ-ı ' arabî ve keşîrâ on ikişer
19. ve şülüşân dirhem şandâl-ı ebyaz ve aḥmer birer dirhem ve şülüş dirhem haşhâş-ı ebyaz
20. rubbû's-sûş neşâ bezr-i baqlatü'l-ḥamkâ bezrü'l-ḥaş üçer dirhem bezr-i hindibâ karanfil
21. ṭebâşîr-i hindî dârcîn birer dirhem zurunbâd zencebîl ıstîrâk⁸⁵ ikişer dirhem

14b (S.N 14a/10)

1. za' ferân beşer dirhem fânîd sekiz dirhem lübübü'l bâride ikişer dirhem habb
2. ü's-sağîr cell şülüşân dirhem levz-i mesmût ḥabbü'ş-şanavber ḥabb-ı emîr-bâris ḥabb
3. ü'l-ḳuṭn zemînbeth⁸⁶ ve bezr-i ḥıyârî ikişer dirhem şarâb-ı benefsec ikiyüz on
4. altı dirhem ilema' cûn oluna **ma' cûnü'l-bezürî** hazma kuvvet virür riyâḥı
5. taḥlîl ve süddeleri teftîḥ ider ḳulunç ' illetine nâfi' dür **terkîb budur** kemnûn ve
6. enîsûn bezr-i râziyânec kerâviyâ dūḳû naḥve-i hindî bezr-i kerefs altışar dirhem
7. bunları gice ḥall-i ḥâzıḳ ile naḳ' ve ba' de taḥfîf ideler ba' de dârcîn
8. zencebîl dâr-ı fûlfül sîsâliyûş ḥûlincân beşer dirhem ḳaḳûle sünbül-i hindî
9. karanfil her birinden dört dirhem ' asel ikiyüz kırk dirhem ma' cûn oluna
10. **ma' cûn-ı felâfil** ruṭubet ve bürüdet ü mi' deyi def ider cüşâ' -i ḥâmızı men'

⁸⁵İstirek

⁸⁶S.N zemîncâḥ/14a12.satır

11. ider riyāh-ı ğalīz-i taḥlīl ider ḥām ve ğalīz balġamı izāle ider hażma mu'ın
12. olur a' zā-i bāṭniyyeyi teşhīn⁸⁷ ider felc ve veca' -ı mi' deye nāfi' dūr **terkīb budur**
13. fūlfül şülüşden on ikişer buçuk dirhem zencebīl ḥāşā enīsūn üçer buçuk
14. dirhem sünbül-i hindī ḥamāmā nāḥuvāh⁸⁸-ı hindī birer buçuk dirhem selīḥe asārūn
15. kerefis aşlü'l-cenāḥ sīsāliyūs her birinden şülüş dirhem 'asel-i muşaffā yüz elli
16. toğuz dirhem ile ma' cūn oluna isti' māli iki dirhemden üç dirheme varınca
17. **ma' cūn-ı ḥūlincān**⁸⁹ü'l-ibn- māseveyh bürüdetden mi' de-i ve kebedi men' ider mi' deye
18. kuvvet virür hażma mu'ın olur riyāh-ı ğalīze-i taḥlīl ider nūkhet-ü nefesi
19. tayyib ider cüşā' -i ḥāmızı men' ider mi' denüñ iksīridür 'azīmü'n-nef' dūr
20. **terkīb budur** ḥūlincān⁹⁰ 'ūd-ı hindī altışar dirhem besbāse қaranfil bezr-i
21. līkōştīkūn ikişer dirhem zencebīl dār-ı fūlfül dārcīn fūlfül-iebyaz
22. vec

15a (S.N 14b /8)

1. vec birer mişkal fütenc-i kūhī na' na' -i yābis қақüle sünbül-i hindī bezr-i kerefis
2. bezr-i rāziyānec kerāvyā birer dirhem қand mışrī on dirhem 'asel yüz yigirmi toğuz
3. dirhem ma' cūn oluna isti' māli iki dirhemden üç dirheme varıncadır
4. **ma' cūn-ı enīsūn**ü'l-ibn-i māseveyh mi' dede olan sū' i- mizāc-ı bārideye nāfi' dūr bürüdetden kā'ın
5. olan su' āl-i 'atīkaya ve aḥlāt-ı fāsıdeyi taḥlīl ider ḥām balġamı
6. izāle ider bāridü'l-mizāc olanlara eyyām-ı şitāda isti' māli münāsıbdür **terkīb budur**
7. enīsūn-ı münāḳḳī yigirmi dirhem'ırḳu's-sūs maştakī sekiz dirhem kerāvyā bezr

⁸⁷ teşhīn

⁸⁸ naḥve-i hindi olarak da bilinmektedir.

⁸⁹ ḥūlincān

⁹⁰ ḥūlincān

8. ü'r- rāziyānec besbāse ḥūlincān zencebīl dārcīn beşer dirhem felāfil selāşeden
9. şülüş dirhem selīḥe 'ākırqarḥā fūdenc-i cebelī ikişer dirhem қақūle қаранfil
10. kebābe sūnbūl-i hindī za' ferān birer mişkal sūkker-i nebāt on altışar dirhem
'asel
11. ikiyüz yitmiş üç dirhem ma' cūn oluna isti' māli dört dirhem **ma' cūn-ı kemmūn**
12. ü'l-ibn-i māseveyh mi' de ve re's ve şadı teshīn ider em' ālarda muzmer olan
13. riyāḥ-ı ḡalīzeyi taḥlīl ider şovukluḡı men' ider maṭbūḡ
14. ü'l-kerāvyā ile vireler dīḡu'n-nefes su' āl-i sū'-i mizāc kebede ve tūḥāle nāfi' dūr
15. niḡrīs-i bārideyi def' ider mi' deye kuvvet virūr hazma mu' īn olur **terkīb budur**
16. kemmūn-ı müddeber bi'l-ḡal sekiz bucuḡ dirhem dārcīn қаранfil bezr-i
līḡōştīḡūn naḡve-i
17. hindī birer mişkal dār-ı fūlful birer dirhem sūnbūl-i hindī cevzü't-ṭīb қақūle
18. her birinden şülüşān dirhem 'asel-i muşaffā menzū'ü'r-ruḡve yüz dirhem
ma' cūn oluna
19. isti' māli üç dirhemdür **ma' cūnü'l-mülūkū'**l-ibn-i māseveyh a' zā-i re'seye
kuvvet
20. virūr meni'yi ziyāde ider şehvet-i cimā'yı arturur **terkīb budur** ḡabbū'ş-şanavber
21. altmış dört dirhem lū'lū-i ebyāz levz-i musammaṭ kırk sekiz dirhem қаранfil

15b(S.N 15a /8)

1. şandāl-ı maḡāşirī her birinden şülüş dirhem dārcīn on iki dirhem 'ūd-ı
2. semendūri dört dirhem 'anber-ḡām bir dirhem misk sūdüs dirhem mā'
3. ü'l-verd ile maḡlūl sūkker-i ebyāz yüz otuz dört dirhem ma' cūn ideler
4. **ma' cūnü'l-cevāhirü'**l-ibn-i māseveyh a' zā-i re'seye kuvvet virūr felc-i sekte
5. ḡafaḡān-ı ḡaşyī vesvās⁹¹ve cūnūna ve māliḡūlyāya ve cemī' bürüdetden ḡādīs
6. olan 'illetlerūḡ envā'ına nāfi' dūr **terkīb budur** lū'lū-i ebyāz şülüş dirhem

⁹¹(cemi: vesveseler)

7. yāḳut-ı aḥmer ve ezraḳ ve ‘aḳīḳ ve yāḳut-ı rummānī zümüröd birer mişḳal zurunbād
8. ve durunç ‘aḳrebī ḳışrū’l-ütrüc besbāse ve bezr-i reyḥān ikişer dirhem nişāret
9. ü’l-āc mercān-u kehrübā birer dirhem şülüşān dirhem behmeneyn ḳaranfil zencebīl
10. dār-ı fülful sünbül-i hindī ḳaḳüle za‘ ferān birer dirhem ḳurşū’l-verd‘ üd-ı hindī
11. beş dirhem ḥülincān cedvār-ı hindī birer mişḳal varaḳüz-zeheb varaḳ-ı
12. fızza her birinden şülüşān dirhem misk-iḥıṭāī nışıf dirhem ‘anber-i eşheb
13. iki dirhem ‘aselü’l-emlec yüz otuz sekiz dirhem ile ma‘ cūn oluna isti‘ māli bir
14. dirhemden mişḳale varınca **ma‘ cūn-ı müfettiḥ** ḥayzı idrār ider riyāḥ-ı ḡalīzeyi
15. taḥlīl ider **terkīb budur** ḡāfiş sünbül-i hindī dārcin za‘ ferān birer
16. kerefis rubbū’s-sūs tüffāḥü’l-azḥır ḥabbü’l-belesān aşlü’l-füvveyü’ş-şabbāḡin
17. her birinden dört dirhem rāvend-i çinī üç dirhem maşḳakī lūk maḡsül verd-i
18. yābis zerāvend-i ṭavīl ve müdahrec birer dirhem ‘asel-i muşaffā ikiyüz dirhem
19. ma‘ cūn oluna isti‘ māli iki dirhemdür **ma‘ cūn-ı devvār** dimāḡdan fāsıde-i nicārları
20. men‘ ider baş dönmesine nāfi‘ dür **terkīb budur** ḥarbaḳ-ı esved müddeber bi’l-ḥal
21. altışar dirhem ‘üd-ı hindī bir mişḳal za‘ ferān bir dirhem enīsün iki dirhem
22. maşḳakī

16a (S.N 15b/5)

1. maşḳakī türbüd-i mużammaḡ her birinden dört dirhem ḡāriḳūn-ı ebyaz altı dirhem
2. aşlü’l-īrsā zehr-i uşṭḥūdūs sekiz dirhem merzencüş bir dirhem ‘aselü’n-naḥl yüz
3. elli dirhem ma‘ cūn oluna isti‘ māli dört dirhemdür **ma‘ cūnü’l-ḥaşāt** külāda
4. ve meşānede olan ḥaşātı teftit ider kırar **terkīb budur** müddeber demmü’l-mā‘ iz
5. zerāvend-i müdahrec ḡāriḳūn-ı ebyaz ḥacerü’l-baḳar zücāc-ı maḥrūḳ ḥacerü’l-yehūd levz

6. ü't-temr onar dirhem ' asel-i muşaffā ikiyüz on dirhem ile ma' cūn oluna isti' māli
7. dört dirhemdür **ma' cūnū'l-dīdān** soğulcānları ve ğayrılarını kaᅅı nev' olursa
8. kaᅅı ve iᅅrāc ider **terkīb budur** türmüs-i mıᅅrī iki dirhem eşne-i berri
9. müᅅk-i ᅅarāᅅi' -ı ıkrīᅅbir miᅅkal kaᅅn-ı iyyel-i maᅅrūk-ı ᅅorasānī birer
10. dirhem rāvend-i çinī nīm sükkar-i ebyaz elli dirhem ile ma' cūn oluna
11. ma' cūn yemna' ü'l⁹²-kaᅅ' envā' -i kaᅅ' ı men' ider ve yürekden kaᅅ gidenlere ve kaᅅ kuᅅanlara
12. ziyāde nāfi' dür **terkīb budur** ᅅamīre-i encibār gülbeᅅeker ' atīᅅ on ikiᅅer
13. dirhem ᅅin-i ermenī sāzec' adesī ikiᅅer dirhem aᅅāᅅıya-i mıᅅrī mercān-ı
14. aᅅmer birer miᅅkal ᅅarābū'l-ās ᅅoksan üç dirhem ma' cūn oluna isti' māli
15. sekiz dirhemdür **ma' cūn-ı ᅅabbū'l-efrenc** marāz-ı efrenc iᅅün ' ilāc kāfīdür ve
16. mücerrebdür **terkīb budur** sināmeki on iki dirhem sūrincān-ı mıᅅrī türbūd-i
17. ebyaz mücevvef her birinden altıᅅar dirhem kışr-ı ᅅanāyık ᅅāᅅafrāz ᅅabbāriyye
18. her birinden dört dirhem maᅅbūᅅ çüb-ı çinī ile taᅅfiye olunmuş ' asel ile
19. yüz dirhem ma' cūn oluna isti' māli iki dirhemden dört dirheme varıncadır
20. **ma' cūn-ı demū'l-bevāsire** ve ishālū'd-dem iᅅün' ilāc kāfīdür **terkīb budur**
21. rāvend-i çinī muᅅammes helīlec-iaᅅfer bezr-i lisānū'l-ᅅamel bezr-i baᅅlatū'l-ᅅamᅅā

16b (S.N 16a /5)

1. lübübū'l- bāridetū'l-erba' at bezr-iᅅas⁹³ birer dirhem ' ırᅅu's-sūs yedi dirhem ᅅin-i
2. maᅅtūm⁹⁴ ᅅin-i ermenī demmū'l-aᅅaveyn her birinden üçer dirhem sādec-
i⁹⁵ adesī
3. mercān-ı aᅅmer birer miᅅkal kaᅅn-ı iyyel nābū'l-fīl ikiᅅer bucuᅅ dirhem
4. fülüs-ı ᅅıyārᅅenbe otuzdirhem terementi maᅅᅅakī onar dirhem mā' ü'l-encibār
5. ile maᅅlül ᅅarāb-ı benefsec ikiyüz dirhem ma' cūn oluna **ma' cūnū'l-enᅅardiyā'**

⁹²(men' den.)

⁹³bezr-i ᅅas

⁹⁴maᅅtūm

⁹⁵(Farsça, ᅅādec bk.)

6. ü'l- **mülükî** emrâz-ı re'sün envâ'ına nâfi' dür dimâğa kuvvet virür havâss-ı
7. taşfiye ider şar' a-i felc lağve teşennüc ve bürüdet-i mi' deye nâfi' dür a' zâya
8. kuvvet virür nisyâna' ilâc-ı küllîdür ' aql-ü hıfz ziyâde ider hazma kuvvet
9. virür **terkîb budur** merzencüş iklîlü'l-cebel ve belâdur mikedd altışar
10. dirhem üçyüz dirhem mâ' -i' azebeile tabh idüp ba' de't-taşfiye üçyüz dirhem
11. dirhem sükker-i ebyaz ile ma' cün kıvâma gelince tabh idüp ba' de' anber ve ıstırâk⁹⁶
12. ve lâden ikişer dirhem belâdur-ı müdebber ve mürebbî on iki dirhem durunc ' aqrebî
13. ' üd-ı hindî su' d-küfî dârçîn sekiz dirhem kişnic-i müdebber kebâbe
14. kaķüle besbâse qaranfil cevz-i buvvâ üçer dirhem ma' cün oluna **ma' cünü'l-kırmiz**
15. bürüdetden ve rencden olan zaķireye nâfi' dür riyâhı taķlîl ider mi' deye
16. kuvvet virür tecrübemizdür imtiķân olunmuşdur **terkîb budur** kuşt-ı ' arabî
17. ħabbü'l-gâr su' d-küfî her birinden dört dirhem sünbül-i hindî maştakî muķl-ı
18. ezrak ikişer dirhem kemmün sezâb senderüs kehrübâ' üd-ı hindî birer dirhem
19. ' asel-i muşaffâ altmış toķuz dirhem ma' cün oluna isti' mâli bir mişķalden iki
20. mişķale varıncadır **ıtrıfîl-i fenceyüşü'l-ibn-i mâseveyh** levni şâf ider
21. mi' deye kuvvet virür fâside-i aķlâķı men' ider kuvvet-i zâif mi' deyi izâle
22. ider

17a (S.N 16b/3)

1. ider ve ifrâķ-ı tams ve işhâl-ü bevâsiri kaķ' ider meşâneye kuvvet virür
2. **terkîb budur** şarı helîlec belîlec cevz-i buvvâ beşer dirhem bezrü'l-ħarbaķ
3. şa' ter-i fârisî kendir naķve-i hindî zencebîl faķķâķü'l-azķır semeretü't-ķarfâ
4. sünbül-i hindî su' d-küfî her birinden dört dirhem beş gün ħallü'l-ħâd ile
5. naķ' ve iħrâķ olmuş ħabsü'l-ħadîdü'l-müdebber on beş dirhem misk bir dirhem

⁹⁶(ıstırek)

6. birer dirhem helīlecātı semenü't-ṭarī ile taḥmiẓ idüp bākī edviyyeleri
7. dühn-i levz ile terbiye olunduğdan sonra üçyüz yigirmi dört dirhem 'asel
8. ile ma' cūn oluna isti' māli bir dirhemden üç dirheme varınca altı aydan sonra
9. isti' māl olunur **ıtrifil-i kebīr** ibn-i māseveyh bedeni şihhat üzere hıfz⁹⁷ ider
10. ve emrāz-ı müstaḳbeleyi men' ider riyāhı taḥlīl ider veca'-ı mi' deyi teskīn
11. ider hazma mu'īn olur ağız ḳoḫusın güzel ider 'uzuvlara ğıdāyı işāl [ider]
ḳuvvet-i
12. bāhı arturur mi' deden aḥlāt-ı fāsıdeyi def' bevāsiri' işlāh ider
13. **terkīb budur** helīlecātü'l-ḥamse beş dirhem dārcīn felāfil şelāse şeqākūl
14. selīhe sādenc-i hindī sūnbülü't-ṭīb ḳaḳūle-i şaġīr ve kebīr şeytarac-ı hindī
15. ba' de bezr-i kerefis lisānū'l-'uşfūrī ḳaranfil behmeneyn zencebīl ikişer dirhem
16. cevz-i buvvā besbāse simsim-i muḳaşşer üçer dirhem levzü'l- ḥulv ve't-temr-i
mesmūṭ beşer dirhem
17. 'ūd-ḥām rāvend-çini' bezrū'r-rāziyānec maştakī ikişer dirhem felencmūşk
18. na' na' -ı yābis şa' ter-i fārisī birer mişkal helīlecātı tertīb idüp 'asel
19. üçyüz altmış dirhem ile ma' cūn oluna isti' māli bir mişkalden iki mişkale
20. varıncadur ba' zılar on beş dirhem türbūd-i ebyaẓ ve bir dirhem misk-iḥṭāi
21. idḥāl ideler **ıtrifil-i fārisiyyü'**l-ibn-i māseveyh ḥıddetü'l-ḥümmeyāti men' ider
ve evrāmı

17b (S.N 17a/4)

1. aḥşā'-ı men' ider başara ve dimāġa ḳuvvet virür 'aşaş ve iḥrāk-ı aḥlātı
2. men' ider **terkīb budur** 'uşāretü'l-'innebüş-şā' leb'uşāret-i ṭarḥaşḳūḳ
3. 'uşāre-i kerefis'uşāre-i esfel ikişer yüz dirhem 'uşāretü'l-ütrüc yüz
4. dirhem ġārīkūnü'l-heşş sekiz dirhem rāvend çini' senā' -ı ḥicāzī on altışar
5. dirhem eftīmūn-ı ıḳriṭi' otuz iki dirhem küşüt⁹⁸ dört dirhem helīlec-i aşfer
6. ve esved kābili' on ikişer dirhem belīlec emlec her birinden dört dirhem fülüs

⁹⁷hıfz

⁹⁸(küşüş, bk.)

7. hıyārşenbe ‘acüvü’t-temr-i hindî her birinden yigirmi dört dirhem ıccâş elli ‘aded verd-i
8. yâbis benefşec üçer dirhem sünbül-i hindî beş dirhem ğārīkūnū’l-heşş
9. rāvend ve senā’-ı küşūş ve ıccâş ve benefşec verd-i yâbis eftīmūn ve sünbül-i
10. hindî mezḳūr ‘uşâretde üç gün naḳ’ oluna ba’ de ṭabḥ idüp cerr-i ‘aleḳa
11. ideler hıyārşenbe ve temr-i hindî bu maṭbūḥuḥ içine ḥall idüp ba’ de sükker-i
12. ṭabarzad elli dirhem terencübīn mu’arrebī otuz iki dirhem sükker-i benefşec yüz dirhem
13. cümlesin ma’an ‘asel kıvāmına gelince ṭabḥ idüp ba’ de helīlec aşfer ve esved
14. ve kâbilī dühn-i verd ve dühn-i benefşec ile taḥmīş oluna ba’ de ḳurş-ı diyâr
15. dön şandal-ı aşfer kebâbe besbâse bezr-i şâhterec ṭebâşir-i hindî maşṭakī
16. ikişer buçuḳ dirhem dühn-i enīsūn şülüş dirhem ma’cūn oluna isti’ mālī
17. iki dirhemden beş dirheme varınca **ma’cūn-ı cevāhirū’l-ḥār**⁹⁹ bürüdetden
18. ḥādīş olan dimāğ ve ḳalb ve mi’de kebed ve raḥim marāzlarına ḥafaḳān ve
19. za’if¹⁰⁰ mi’deyi izāle ider muvaḥḥiş ve muḥavvif¹⁰¹ vāḳı’aları görmegi men’ ider
20. müferriḥū’l-ḳulūbdur ervāḥı ziyāde ider levni şāf ve ağız ḳoḥusın güzel ve
21. ṭayyib ider **terḳīb budur** lü’lü-i ebyaz üçer dirhem yāḳūt-ı aşfer ve ezraḳ
22. ‘aḳīḳ

18a (S.N 17b /6)

1. ‘aḳīḳ yemenī la’l ve fīrūzec birer mişḳāl ḳişrū’l-ütrüc zurunbād durunc
2. ‘aḳrebī besbâse felenmüşk ikişer dirhem mercān ve kehrübā nişâretü’l-âc
3. her birinden şülüşān behmeneyn ḳaranfil zencebīl dār-ı fülful sünbül-i hindî
4. ḳaḳūle za’ferān sādıc-i hindî birer dirhem ḳurş-ı diyārdōn’ud mā-verdī
5. beşer dirhem dārcīn ḥūlincān cedvār-ı hindî birer mişḳāl misk nīm
6. dirhem ‘anber eşheb varaḳū’z-zeheb varaḳū’l-fizza üçer mişḳāl

⁹⁹ḥār

¹⁰⁰za’if

¹⁰¹muḥavvif

7. ŧir-i emlec gl-engbn yüz on altıŧar dirhem ma' cn oluna isti' mli nıŧıf
8. miŧkalden bir miŧkale varınca **ma' cn-ı cevhir'l-bridet** emrz-ı kebed
9. ve hfaķna ve su'l ve dķu'n-nefese nfi' dr hmmeytuŧ ditremesin skin ider
10. **terkb budur** l'l'-i ŧf üç dirhem ŧebŧir-i hindi nb'l-fl mercn-ı
11. aħmer ve ebyaz ikiŧer dirhem verd-i ybis bir miŧkl yķt-ı aŧfer ve ezrak
12. zmrrd la' l-i 'aķķ-i yemen ŧandal-ı aŧfer ve aħmer zehr-i lisn-ı ŧevr-i berri ve bstni
13. bezr-i hmmz bezr-i reyħn behmeneyn birer dirhem 'azm-i ķalb'l-iyyel nıŧıf dirhem
14. varaķü'z-zeheb varaķü'l-fzzay'l-verd yitmiŧ sekiz dirhem
15. ma' cn oluna isti' mli bir dirhemdür **ma' cn-ı cinnetü'ŧ-ŧavt** bürüdetden hdiŧ
16. olan cinnetü'ŧ-ŧavta nfi' dr ŧavtı ŧf iderve dķu'n-nefes olanlara
17. nfi' dr **terkb budur** rubbu's-ss zf'i ybis baldırıkara onar dirhem
18. kaķle levz-i muķaŧŧer flfl zervend-i müdahrec bezr-i encere-i rmi beŧer dirhem
19. 'asel yüz yetmiŧ dirhem ma' cn oluna isti' mli bdem deŧldr **faŧl**
20. **'l-ŧliŧ fi'l-ma' acnt** l-mleyyint'l-mŧhilt-ı ma' cn-ı
21. ağĞn ma' nhu ¹⁰²mŧhill'l-m''l-aŧferler ve ybis aħŧda maħbs olan

18b (S.N 18a /5)

1. ŧarı ŧuları rif'atiyle ishl ider istiskya 'ilc kfidr **terkb budur**
2. hlŧa-i hbb'l-bhel 'acv't-temr-i hindi fls'l-hyrŧenbe otuz ikiŧer dirhem
3. çalapa on iki dirhem maħmde aŧķar-ı ¹⁰³emŧbe sekiz dirhem drcn ve bezr-i rzi

¹⁰²(onun manası, anlamında Arapça kökenli bir szck.)

¹⁰³ŧaķar

4. yānec ikişer dirhem sükker-i şabarzad seksen dirhem ma' cūn oluna isti' māli üç dirhemden
5. altı dirheme varınca **ma' cūn-ı diyāsnā** el-niḳolaus emrāz-ı sevḍāviyenüñ
6. enva' ma' ilāc kāfīdür **terkīb budur** senā'-ı ḥicāzī yigirmi dört dirhem
7. yandıḳ maḥmūz¹⁰⁴ elli 'aded ibrişim maḥreḳ iki dirhem ḥacer-i ermenī bir dirhem maḡsūl
8. lācüverd bedaḥşānī üç dirhem dārcin sekiz dirhem sükker-i nebāt kırık sekiz
9. dirhem ḳaranfil ḥūlincān fūlful sūnbül-i hindī bezr-i reyḥān ḳaḳūle za' ferān
10. zencebīl zurunbād zehr-i iklīlü'l-cebel dār-ı fūlful ikişer dirhem 'asel yüz kırık
11. sekiz dirhem ma' cūn oluna isti' māli beş dirhemden yedi dirheme varıncadır
12. **ma' cūnü'l-üşḳufü'l-ibn-i māsevehyh** şafrāyı ve balḡamı ishāl ider riyāḥ-ı ḡalīzeyi
13. taḥlīl ider veca'-ı mefāşıl ve ḳulunc ve veca'-ı küllī ve meşāneye nāfi'dür şehvet-i cimā'-yı arturur
14. **terkīb budur** maḥmūde 'yü'z-zāli-i müdebber niccārü'l-kibrīt ve türbūd-i ebyaz altışar
15. dirhem ḳaranfil dārcin zencebīl emlec cevzü't-ṭīb besfāyic fustuḳı
16. ikişer buḳuḳ dirhem sükker-i ebyaz kırık sekiz dirhem 'asel-i muşaffā yüz dirhem
17. ma' cūn oluna isti' māli dört dirhemden altı dirheme varınca **ma' cūnü'l-mübārek**
18. niḳolaus balḡam-ı ḡalīze ve ruṭubet-i fāsıdeyi ishāl mefāşılı tenḳıye
19. ider veca'-ı küllīyi ve meşāneyi tesḳin ider sekte 'illetine veca'-ı mefāşıla ve niḳrīs-i
20. bārideye nāfi'dür külāy¹⁰⁵ ve meşāneyi pāk ider **terkīb budur** türbūd-i ebyaz
21. şebrem sükker şabarzad onar dirhem ma' cūn-ı şaḳar sūrincān verd-i yābis
22. beşer

¹⁰⁴maḥmūz

¹⁰⁵(hacerü'l mesāne ve'l külā)

19a(S.N 18b/ 6)

1. beşer dirhem kıaranfil sünbül-i hindî zencebîl za' ferân sakşafraçiyâ dâr-ı fülful
2. hamâmâ kaķüle bezr-i kerefis hülincân bezr-i faţrasâliyün milḥ-i hindî besbâse
3. kerâvyâ-ı kıurdumânâdur helyün bezr-i râziyâ nec ḥabbü'l-âs berri ḥabbü'l-ķulb
4. bir dirhem 'asel yüz seksen ṭokuz dirhem ma' cün oluna isti' mâli dört
5. dirhemden sekiz dirheme varınca **ma' cün-ı diyâfniķönü**'l- ibn-i mâseveyh¹⁰⁶
6. ḥümmeyât mürekkebeye nâ'fi' dür şafrâyı ve balġam-ı ġalîzeyi ishâl ider ķulunc
7. ve vecâ'-ı aḥşâ' ya nâfi' dür **terķib budur** yigirmi dört sâ' aḥall-i ḥâzık
8. da naķ' olunmuş laḥmü't-temr yüz dirhem sükkerü'l-fânîd elli dirhem levz-i ḥulv otuz
9. dirhem türbüd-i mücevvef otuz beş dirhem maḥmûde-i aşķar mürebbâ pancarü'l-ķibrîṭ
10. yigirmi iki dirhem zencebîl dâr-ı fülful sezâb-ı yâbis dârcîn enîsün
11. besbâse 'üd-ı hindî bezr-i râziyâ nec dükü hülincân ikişer buçuķ dirhem
12. 'asel-i muşaffâ yüz elli dirhem ile ma' cün oluna isti' mâli dört dirhemden
13. altı dirheme varınca **diyâfniķön-ı cedîd** luķarseliyüs menâfi' mezkür
14. gibidür **terķib budur** ma' ü'l-'asel ile ṭabḥ olup elekden çıķmış laḥmü't-temr
15. elli dirhem vesükkerü'l-fânîd elli dirhem 'asel ikiyüz dirhem ma' cün oluna kıvâma gelince
16. ṭabḥ oluna ba' de zencebîl ve dârcîn varaķü's-sezâb bezr-i râziyâ nec
17. enîsün dükü ikişer dirhem türbüd-i ebyaz on beş dirhem ma' cün-ıntâķî
18. on iki dirhem levz-i muķaşşer otuz dirhem ma' cün oluna **ma' cün diyâterber-i râvendî**
19. aḥlât-ı¹⁰⁷ sülüşeyi ishâl ider istiskâya nâfi' dür şo' ulcan¹⁰⁸ ları kırar çıķarur

¹⁰⁶(mâseviye şeklinde de okunmuştur. Kamusu'l-Alam'da Meyhail Bin Mâ Seviye, olarak geçer: 'Halifê 'Abbasiye zamanında yetişen süryânü'l-aşl eṭibbâ-i 'arabdan olup, Yuḥnâ bin Mâseviyehüñ birâderidür. Me'mün ḥalîfenüñ ḥıdmet-i ṭabâbetinde bulunup, kıudemânüñ re'yinden ayrılmaduġı ve müteahḥirîn eṭibbânüñ keşif ve îcâdı olan 'ilâclara ri'âyet itmediġi ve maa-hazâ 'umüm-ı eṭibbânüñ kendisine ḥürmet ve ri'âyeti ve ḥalîfenüñ fevķa'l-'âde i' timâd ve ḥüsn-i zannı olduġı mervîdür.'')

¹⁰⁷aḥlat

20. cemî' emrâza nâfi' dür ve her mizâca münâsibdür **terkîb budur** türbüd-i ebyaz
21. ve mücevvef sūrincân-ı ebyaz sekiz dirhem râvend-i çinî on dirhem maḥmûde

19b(S.N 19a/5)

1. benefşec zencebîl her birinden dört dirhem şandal-ı ebyaz
2. dirhem maştakî enîsün dârcîn za' ferân yarımşar dirhem sükker-i ebyaz yüz
3. toḫsan iki dirhem ma' cün oluna isti' mâli nışif dirhemden bir dirheme varınca
4. **ma' cün-ı diyâtürbüd-i şağîr** balgamı ishâl ider emrâz-ı balgamiyyenüñ envâ' ına
5. nâfi' dür **terkîb budur** türbüd-i ebyaz mücevvef on dirhem zencebîl beş dirhem
6. maştakî üçdirhem sükker-i ebyaz elli dirhem ma' cün oluna **ma' cünü't-tartîr**
7. ü'l-ḥekîm ḫaşâlôs em' âlarda olan aḫlât-ı fâside-i ishâl ve dîdân ve şo
8. ḡulcanları kırar marâz-ı efrencden ḫâşıl olan veca' -i mefâşıla renc-i merâḫıyâya
9. veca' -i mefâşıla nâfi' dür her mizâca münâsibdür ve her ḫabî' ate nâfi' dür her faşılta
10. isti' mâl olunur **terkîb budur** ḫarîmû-iḫartîr¹⁰⁹ sinâ' -i mekki on ikişer dirhem
11. zencebîl enîsün dârcîn ḫülincân bir dirhem terencübîn-i maḡribî sükker
12. ü'l-aḫmer sekiz dirhem mükerrerü'l-verd kırḫar dirhem ma' cün oluna isti' mâli sekiz dirhemden
13. on altı dirheme varınca **ma' cün-ı dîḫu'n-nefes** dîḫu'n-nefes ' illetine ' ilâc
14. kâfidür **terkîb budur** terencübîn-i maḡribî on altı dirhem sükker-i fânîd
15. yigirmi dört dirhem ḫıyârşenbe ' asel-i muşaffâ otuz dirhem dühn
16. ü'l-levz sekiz dirhem riyyetü's-şâ' leb iki dirhem zehr-i kibrît bir dirhem ma' cün
17. ideler **ma' cün-ı hindî kebîrü'**l-ibn-i mâseveyh mi' dede olan müte' affin
18. balgamları ishâl ider ve riyâḫ-ı ḡalîzeyi taḫlîl ider veca' -i ḫulinc ve
19. veca' -i külâya¹¹⁰ nâfi' dürâlât-ı ḡıdâyı tenḫıye ider **terkîb budur** dârcîn ḫaranfil
20. sünbül-i hindî verd-i aḫmer selîḫe besbâse su' d-kûfî her birinden dört dirhem

¹⁰⁸ğ/ ḡayın sesinin noktası unutulmuş olabilir?

¹⁰⁹ḫartîr

¹¹⁰(hacerü'l-mesâne ve'l külâ)

21. şandal-ı aşfer ʿūd-ı hindī cevz-i buvvā ikişer dirhem sükkar-i nebāt ve fānīd yigirmi
22. şer dirhem

20a (S.N 19b/4)

1. şer dirhem kaḳūle-i şaġīr ve kebīr ḥulincān asārūn maşṭakī birer mişḳal
2. türbūd-i ebyaḳ mücevvef elli dirhem saḳmūniyāʿ-i müdebber on altı dirhem maʿcūn dühn-i
3. levz ile naḳʿ oluna baʿdeʿ uşāretüʿr-rummān ʿuşāretüʿl-kerefis ʿuşāretüʿr-rāziyānec
4. her birinden kırḳ dirhem ʿasel-i muşaffā altıyüz dirhem ile maʿcūn oluna
5. istiʿmāli iki dirhemden beş dirheme varınca **maʿcūnūʿl-hindīyyūʿş-şāġīr**
6. üʿl-ibn-i māseveyh menāfiʿī mezkūr gibidür **terkīb budur** türbūd-i mücevvef sükkar-i ebyaḳ yüz
7. dirhem besbāse fūlfül zencebīl ḳaranfīl dārḳīn kaḳūle cevz-i buvvā yidişer dirhem
8. saḳmūniyāʿ-i müdebber nicārūʿl-kibrīt yedi dirhem ʿasel dörtyüz altmış
9. sekiz dirhem maʿcūn oluna istiʿmāli üç mişḳaldür **maʿcūnūʿl-fāşıl**
10. ve yābis bir kimesne bu maʿcūnı bir sene istiʿmāl oluna ʿömründe vecaʿ-ı mefāşıl
11. ve niḳrīs mübtelā olmaz elde ve ayakda ḥādīş olan evcāʿ larıñ küllīsini
12. defʿ ve envāʿını defʿ ider maraḳ-ı efrenc[de] mütevellid olan ğavm¹¹¹e taʿbīr olunan
13. evrāmı her ne ḳadar müzmin¹¹² mutetāvil olursa taḳlīl ider ve defʿ ve izāle ider
14. **terkīb budur** ʿūdūʿl- ğayābıḳ sināʿ-ı mekkī¹¹³ şāşāfrāz şabbāriyye her birinden
15. dört dirhem türbūd-i mücevvef ve sūrincān-ı ebyaḳ kırḳ sekiz dirhem çüb çinī

¹¹¹bir tür verem.

¹¹²şedde yanlış konulmuş, müzmin kelimesi cümlede anlamı tamamlamaktadır.

¹¹³sināʿ-ı mekkī.

16. on iki dirhem niḳrītīkōs on altı dirhem şandal-ı aḫmer ve ebyaz ve aşfer
17. sekiz dirhem enīsūn-ı naḳī¹¹⁴ ve mürebbī iki dirhem ‘aselü’n-naḫl yüz on dirhem
18. ile ma‘cūn oluna isti‘māli bir dirhemdür **ma‘cūn-ı‘asirü’l-verdü’l-ibn-i mā**
19. seveyh şafrāyı sühūletle ishāl ider ḫarāretten zāhir olan evcā‘-i
20. mefāşıl gibi ve şudā‘ ve remed ve devvār ve yaraḳān-ı aşfer ve esved ve emrāz-ı
21. şafrāviyyenüḡ envā‘ına azīmü’l-ḳadrdur **terkīb budur** ‘uşāre-i verdü’ṭ-ṭarī

20b [saḳız-ı küllī dörtyüz dirhem sükker-i ebyaz yüz elli dirhem]

1. saḳız-ı küllī dörtyüz dirhem sükker-i ebyaz yüz elli dirhem terencübīn-i ḫorasānī
2. yitmiş dirhem bunları ma‘cūn ḳıvāmına gelince bişüreler ba‘de maḫmūde-i mṭaki
3. müddeber on iki dirhem ḳurş-ı tebāşir sekiz dirhem ḳurş-ı ḡāliye ve za‘ferān ikişer
4. dirhem ḳurş-ı anberbāris¹¹⁵ dört dirhem ma‘cūn oluna isti‘māli beş dirhemdür
5. (S.N 20a /5) **ma‘cūnū’l- aḫer** ‘uşāretü’l-verdün-niḳolaus menāfi‘ī ve isti‘māli mesbūḳü’z-zıkr gibidür
6. **terkīb budur** ‘uşāretü’l-verd sükker-i ṭabarzad yüz ellişer dirhem ‘asel ḳıvāmına
7. gelince ṭabḫ ideler ba‘de maḫmūde-i müddeber on iki dirhem şandal-ı şelāşe altışar
8. dirhem tebāşir-i hindī üç dirhem kāfūr-ı ḳayşürī şülüş dirhem olu[nca] ma‘cūn
9. oluna **ma‘cūn-ısenām’-ı ḫıyārşenbe** ü’n-niḳolaus tuṭanı¹¹⁶ telyīn ider ḫümmeyāt-ı
10. ḫārrenüḡ¹¹⁷ ḫarāretin men ‘ider ve yübūseti işlāḫ ider ḫummā-i rebī‘ ve şafrā
11. viyye ve ṭiḫāle ve emrāz-ı sevdāviyyenüḡ envā‘ına nāfi‘dür **terkīb budur**
12. ıccās on iki ‘aded zehr-i benefşenç bir ḳabza şa‘ir-i maḳşūr ve enīsūn besfāyic
13. ü’l-ḳurṭum beş dirhem baldırıḳara ḫāşā eftīmūn-ı ıḳrītī yarımşar ḳabza

¹¹⁴(temiz)

¹¹⁵anberbāris, asıl yazımı böyledir: Prof. Dr. Şaban DOĞAN, *Risale-i Fevziyye Fī Lüḡati’t-Tıbbiyye-Ebulfeyz Mustafā Efendī*, Ocak 2012, s.30

¹¹⁶tutan: kabızlık, kelimesi anlamı tamamlamaktadır.

¹¹⁷şedde unutulmuş,ḫümmeyāt-ı ḫārre: harareti sıtma.

14. zebīb-i aḥmer rāzıķī sekiz dirhem bezr-i rāziyānec bezr-i baķlatü'l-
ḥamķā' ırķu's- sūs
15. üç dirhem bunları kifāyet ķadar Şu ile ṭabḥ idüp taşfiyyede nŐoṇra
16. fülüs ḥıyārŐenbe ikiyüz dirhem temr-i hindī sekiz dirhem sükker-i ebyaz yüz
dirhem
17. ma' cün kıvāmına gelince [ṭabḥ] ideler ba' de sinā' -i ḥicāzī varaķ on altı dirhem
18. dārcīn üç dirhem ilḥāķ idüp ma' cün oluna isti' māli sekiz dirhemdür
19. **ma' cün-ı amaķ**¹¹⁸ **ü'l-kebīrū'l-ibn-i māseveyh Őafrāyı** ve sevdāyı ishāl ider
balġam māliḥ
20. cereb ve ḥikke cüzām seretān barāz¹¹⁹ bahaķ ve emrāz-ı cildiyyenüṇ envā' ma
nāfi' dür
21. **terķīb budur** helīlec-i aşfer ve kābilī ve rāvend-i ķinī on altışar dirhem helīlec-i
22. esved

21a (S.N 20a /24) [ġārīķün Őaḥm-ı ḥanżal besfāyic on beŐer dirhem]

1. esved otuz iki dirhem ġārīķün Őaḥmü'l-ḥanżal¹²⁰ besfāyic on beŐer dirhem
afsentīn
2. (S.N 20b /1) ḥāŐā sinā' -i meķi¹²¹ sekiz dirhem benefşenc beş dirhem eftīmün-ı
ıķriṭī on
3. altı dirhem enīsün müneķķā bezrū'r-rāziyānec altıŐar dirhem verd-i yābis altı
dirhem
4. ' uŐāret-i Őāhterec yüz dirhem zebīb-i aḥmer elli dirhem ıccāŐ altmış ' aded
5. bunları mā' ü'l-cüb n beş ġün naķ' idüp ba' de nār-ı lāṭif ile ṭabḥ ve cerr
6. ' aleķa oluna ba' de fülüs ḥıyārŐenbe otuz iki dirhem temr-i hindī kırķ dirhem
7. terencübīn maġribī on altı dirhem sükker-i ebyaz yüz elli dirhem bunları ma' cün
8. kıvāmına gelince büŐürüp Şarı helīlec kābilī ķara helīlec her birinden dört

¹¹⁸āmāk: ġöz pınarları.

¹¹⁹baraŐ

¹²⁰ḥanżal

¹²¹sinā' -i meķkī.

9. dirhem belīlec ve emlec rāvend-çīnī bezr-i şāhterec ücer dirhem sünbül-i hindī
10. enīsūn ikişer dirhem maḥmūde-i müdebber on iki dirhem ma' cūn oluna isti' māli
11. iki dirhemden üç dirheme varınca **ma' cūn-ı āmaḳ¹²²-ı şaḡīr** menāfi' i mezkūr
12. gibidür lākin kuvveti andan ziyādedür ve ḳavīdür **terkīb budur** helīlec-i esved
13. kābilī eftīmūn-ı ıkrīṭī ellişer dirhem şāhterec ve afsentīn-i rūmī
14. yigirmişer dirhem besfāyic ḥāşā fūdenc-i cebelī ḡarīḳūnū'l-hess 'ırḳu's-sūs
15. lisānū'ş-sevr beşer dirhem ıccāş ve' innāb ve sibistān her birinden altmış
16. 'aded zebīb menzū'ü'l-'acem yüz dirhem kifāyet ḳadar mā'ile ṭabḥ ve taşfiyye oluna
17. ba' de meybuḥtec¹²³ ikiyüz dirhem ma' cūn ḳıvāmına gelince ṭabḥ ve on altı dirhem
18. saḳmūniyā'-i müdebber ma' cūn oluna **ma' cūn-ı bezr-i ḳaṭūnāyü'l-ibn-i māseveyh şafrāy**
19. ishāl ider ḥarāret-i kebedī ta' dīl ider ḥarr ve muḥarriḳ ḥummālara yaraḳān
20. ve devvāra şadā' a nāfi' dūr **terkīb budur** 'uşāre-i lisān-ı şevr berri ve
21. bostānī 'uşāre-i ṭarḥaşḳūḳ 'uşāre-i kerefis ikiyüz dirhem 'uşāre-i

21b(S.N 20b /22) [şāhterec yigirmi dört dirhem]

1. şāhterec yigirmi dört dirhem küşüş enīsūn sinā'-i mekkī asārūn
2. dört dirhem eftīmūn-ı ıkrīṭī sünbül-i hindī on altışar dirhem zehr-i
3. benefşenc yigirmi dört dirhem baldırıḳara bir ḳabza yigirmi dört sā' at naḳ'
4. oluna ṭabḥ ve taşfiyyeden soḡra içine tekrār yigirmi dört dirhem bezr-i ḳaṭūnā
5. naḳ' idüp bir gün bir geceden soḡra bu lu' ābdan dörtyüz dirhem alup ve sükker-i
6. ebyaz ikiyüz elli dirhem ma' cūn ḳıvāmına gelince ṭabḥ idüp ba' de maḥmūde-i mṭāki
7. yigirmi sekiz dirhem ḳurş-ı diyārdōn ḳurş-ı ṭebāşir on altışar dirhem ḳurş-ı

¹²²āmāḳ: göz pınarları.

¹²³meybuḥtec

8. rāvend kırş-ı ‘anberbāris her birinden dört dirhem ma‘cūn oluna isti‘māli iki dirhemden
9. altı dirheme varınca **ma‘cūnū’l-iccāşü’**n-niķolaus ħummā‘ -i ħārre muħriķa
10. nuķ ibtidā‘ sında ‘azīm-i nef‘ī vardur ve emrāz-ı şafrāviyyede müşhil-i kāmildür
11. **terķib budur** iccāş yüz ‘aded mā‘ ile ṭabĥ idüp elekden geçüreler bundan
12. yüz dirhem sükker-i ebyaz ikiyüz yüz dirhem ħıyārşenbe temr-i hindī sekiz dirhem
13. ‘asel kıvāmına gelince ṭabĥ idüp ba‘ de şandal-ı ebyaz ve aĥmer ṭebāşīr-i hindī rāvend
14. ċinī dārcīn üçer dirhem benefşec verd-i yābis semiz otı toĥum bezr-i hindībā
15. ve ħabb-ı ‘anberbāris ve rubbū’s-sūs ve keşirā ikişer dirhem lübübü’l-bāridetü’l-erba‘ at
16. bir dirhem maĥmūde-i meşvī¹²⁴ dört dirhem ma‘cūn oluna **ma‘cūn-ı felgumağūgūn**
17. ma‘nāhu¹²⁵ müşhilü’l-balgām el-ğorĥayyanūs¹²⁶ şafrā ile mürekkeb balgāmı ishāl ider
18. ve balgāmı olan ħummālara nāfi‘ dūr em‘ ālarda ve redī‘ede olan muħriķ ve ħām
19. balgāmı ishāl ider **terķib budur** aşlü’l-cenāĥ sekiz dirhem besfāyic
20. ħabbū’n-nīl on altışar dirhem ħāşā kemāderyūs kemāfīṭūs zūfā’-i
21. yābis bir ķabza enīsūn bezr-i rāziyānec her birinden dört dirhem ķarabaş
22. ċicegi¹²⁷

22a (S.N 21a /21)

1. ċicegi zehr-i ķaştarān¹²⁸ zehr-i nercis zehr-i heyyü’l-fārīķūn nīm ķabza bunları
2. mā‘ -i ķaştarān ile ṭabĥ ve taşfiyye idüp ba‘ de rubbū’l-‘neb ikiyüz dirhem

¹²⁴(pişmiş, iyice pişmiş)

¹²⁵(onun manası)

¹²⁶(ilaç ismi?/özel isim)

¹²⁷(uşūĥūdūs, olarak da bilinmektedir.)

¹²⁸(ķaştarūn?)

3. ‘aşırü’l-verd yüz dirhem ġārīkūnū’l-hess on altı dirhem türbūd-i ebyaz yigirmi
4. dirhem sinā’-i mekki yigirmi dört dirhem sāde varaḳ ola asārūn on iki
5. dirhem maḥmūde-i müdebber altı dirhem ḳaranfil dārcīn zencebīl her birinden dört
6. dirhem terencübīn-i ebyaz yüz dirhem sükker-i ṭabarzad otuz iki dirhem ile ma’ cūn
7. oluna isti’ māli dört dirhemden altı dirheme varınca **ma’ cūn-ı ḳātīkūn**
8. ma’ nātü’l-cāmi’ el-ġorḥayyānūs envā’ ı aḥlāṭı¹²⁹ rıfḳıyle ishāl ider her
9. ṭabī’ate münāsibdūr her mizāca muvāfiḳdur **terkīb budur** besfāyic ḥabbü’l-ḳurtum
10. ḥaşbü’d-dıbḳ on altışar dirhem zebīb menzū’ ü’l-‘acem rubbū’s-sūs sekiz
11. dirhem iccāş‘ innāb yigirmişer ‘aded fāvāniyā bezr-i şevketü’l-mübāreke
12. her birinden dört dirhem hindibā lisān-ı şevr berrī ve büstānī benefşec verd-i yābis
13. birer ḳabza zehr-i nercis zehr-i iḥlāmūr¹³⁰ zehrü’s-sūsü’l-ebyaz yarımşar ḳabza
14. şandal-ı aşfer üç dirhem dārcīn enīsūn birer mişḳāl kifāyet [ḳadar] mā’
15. ü’l-ḳar-ı ḥall ṭabḥ ve cerr ‘aleḳa idüp içine sinā’-i mekki yigirmi dört dirhem
16. ġārīkūn elekden geçmiş rāvend-i çinī ḳırḳ sekiz dirhem eftīmūn-ı ıḳrīṭī
17. bir ḳabza bunları naḳ’ ve üçgünde nsoḡra taşfiyye idüp ba’ de temr-i hindī
18. ve fülūs ḥıyārşenbe ve terencübīn her birinden dört dirhem kifāyet ḳadar
19. fānīd ve sükker-i benefşec ile ma’ cūn oluna isti’ māli dört dirhemdür
20. **ma’ cūn-ı bencimāġuġun** ma’ nāhu¹³¹ müşhilü’l-aḥlāṭü’l-erba’āt cemī’ aḥlāṭı
21. ishāl ider her emrāza nāfi’ dūr her ṭabī’ate münāsibdūr ayāric maḳāmına ḳāim olur

¹²⁹(aḥlāṭ)

¹³⁰(iḥlāmūr)

¹³¹(onun mānası)

22b (S.N 21b /17)

1. **terkīb budur** aṣl-ı ḥarbaḳ¹³²ü'l esved sekiz dirhem besfāyic yigirmi dört
2. dört dirhem asārūn rāvend-i çinī on ikişer dirhem ġarīḳūn sinā³-i
3. mekki sekiz dirhem bunları kifāyet ḳadar şu ile şülüşi gidince ṭabḥ idüp
4. ba^ç de't-taşfiyye ikiyüz dirhem sükker-i ebyaz ile ^çasel ḳıvāmına gelince ṭabḥ idüp
5. ba^ç de çalapa yigirmi dört dirhem türbūd-i ebyaz on altı dirhem maḥmūde-i eşḳar
6. ve müddeber sekiz dirhem enīsūn-ı mürebbī ḳişnic-i müddeber cevz-i buvvā her birinden
7. dört dirhem ma^ç cūn oluna isti^ç māli iki dirhemden üç dirheme varıncadır
8. **ma^ç cūn-ı ḥıyārşenbe** terencübünü'n-niḳolaus tuṭan¹³³ ı telyin ider cümle ḥümmeyāta
9. nāfi^ç dür mi^ç de^ç i tenḳıye ve pāk ider ahlāt şülüşe^ç-i rıfḳıla ishāl ider ^çataş¹³⁴
10. maḥmūmı teskīn ider mādde-i ḥaşāt olan ḥarāret-i meşāne-^çi def^ç ider
11. cemī^ç mizācı işlāḥider **terkīb budur** ıccāş zehr-i benefşec ḳırḳ
12. sekiz dirhem bunları altıyüz dirhem şāfi şu ile şülüşi gidince ḳaynadup
13. ba^ç de't- taşfiyye terencübün fülūs ḥıyārşenbe ḳırḳ sekiz dirhem temr-i hindī
14. seksen dirhem sükker-i nebāt yigirmi dört dirhem fānīd on altı dirhem
15. sükkerü'l-verd yüzdırhem sükkerü'l-benefşec seksen dirhem ile ma^ç cūn oluna isti^ç māli
16. sekiz dirhemden on altı dirheme varıncadır **ma^ç cūn-ı yer mürveri ki** istişḳāya
17. şuyı ve toḥumı altışar dirhem nāfi^ç dür şarı şuları ve şulı ḥılṭları
18. bedenden çıkarur mi^ç de ve bedeni tenḳıye ider **terkīb budur** helīlec aşfer
19. belīlec-ü kābilī emlec her birinden ikişer dirhem tere toḥum¹³⁵[1] iki buḳuḳ dirhem

---

¹³²ḥarbaḳ

¹³³ḳabızlık

¹³⁴(susama, susuzluk, ḥarāret)

¹³⁵toḥum

20. kemmūn enīsūn rāziyānec nānḥuvāh-ı hindī bezr-i kerāviyā her birinden birer
21. dirhem bunları saḥḥ ve bir gün bir gice sirke içinde naḳ' olunup ba' de
22. taḥfīf

23a

1. taḥfīf ide ṭebāšīr-i hindī anār çiçeği¹³⁶ şumāk maṣṭakī zamğ-ı ' arabī bir
2. dirhem ve azacuk gül yağı ile kāvut¹³⁷ üç ağırlı bal ile ma' cūn oluna
3. cevz-i buvvā kadar şabāḥ ve aḥşāmda ekl ideler inşāallah te' ālā müşāhede naḳ'
4. ideler **ma' cūn-ı muḳavvī** ve hem mi' deyi ḳavī ve üstüvār ider ḳurdları
5. ve şoğulcanları ḳırar ḳıḳarur ve süddeyi acar riyāḥı taḥlīl levni şāf ve
6. güzel ider riḥ-i bevāsiri zā'il ider ṭa' āma iştihā getürür diş şayrusın
7. keser ve ağırsın teskīn ider bu terkībi aşlında mağrib sultānı ğiyās
8. eddīn için muḥammed bin manşūr terkīb itmişdür sonra şöhret ve şüyū' bulup
9. bu terkīb üzerine bāḥ için ğālib terkīb bu kadar tecrübesi şadaḳı mā-şadaḳdur
10. **terkīb budur** enīsūn bezr-i kerefis naḥve-i hindī bezr-i cezer bezr-i şibbeṣ¹³⁸
11. onar dirhem zer[ā]ve[n]d¹³⁹ iki dirhem maṣṭakī ve ḳaranfil besbāse ve ' üdü'l-bencūr¹⁴⁰ birer
12. dirhem tīn-i fīl cümle edviyyenüñ şülüṣī miḳdārıdur ba' de bu cümleyi saḥḳdan
13. sonra ağırlınca sükker-i fānīd ve iki veznince ' asel ile ḳıvāma getürüp ma' cūn
14. ideler her şabāḥ ikişer mişḳāl ' ale'l-rīḳ yuyup iki sā' atden sonra
15. ṭa' āma başlayalar bunun ḥaḳḳında ibn-i sīnā dirki ' کلمنياءلمنعجيبت'
16. حعامعاسيو سنةكلفبهذا المعجون لاطيببالنتحاجكيفو الغداالص
17. صاحبالبمسر قالجوار بعشر نلهوكانو لاجدتهفور تبهقدنموز جا
18. انتهيتماماصاحبها¹⁴¹ **ma' cūnü'l-afir** su' āle ve rebveye¹⁴² nāfi' dūr veca' ların

¹³⁶(nār çiçeği)

¹³⁷ḳavut

¹³⁸bezr-i şibbet

¹³⁹bu kelime yardımcı nüshadan tamir edilmiştir.

¹⁴⁰(pancar?)

19. giderür şadra ve ālātü'n-nefese ve mi' deye nāfi' dür ve şavtı acar ve kıanı
20. şaf ider bevlī ve hayzı idrār ider tıhālün şalābetin giderür veca' nı def
21. ve teskīn ider **terkīb budur** çekürdegi çıkmış kızıl rāzıķī üzüm yigirmi beş

23b (S.N 22a/9)

1. dirhem za' ferān ve sünbül ve selīhe dārcin ve dār-ı şīşa' ān birer dirhem
kaşabü'z-zerire
2. faķķāh-ı azhar 'ilkü'l-butm muķl-ı erzaķ¹⁴³ birer buçuķ dirhem mürr-i şāfī dört
dirhem
3. saħķdan soĝra üç veznī 'asel ile ma' cūn oluna mā' -i fātir ile bir dirhem
4. vireler (S.N 22a /9)faşlü'r-rābi' fi'l- ayāricātü'l-ma' ācinü'n-nāfi' āt-ı ayāric-ı
5. **hermesü'l-ibn-i māseveyh şudā'** ve şaķıķa devvāre felce şar'a ve ra'şeye ve
laķveye nāfi' dür
6. veca' -i ķulinc ve meşāne ve raħim ve evcā'-i mefāşıla eger raķıķ eger ĝalīz
başda
7. ve mi' dede ve mefāşılđa olan aħlāt-ı fāsıdeyi tenķıye ider **terkīb budur**
8. maĝsül şabr-ı usķutürī sekiz dirhem ķurş-ı ĝanzal sekiz mişķāl türbüd-i
mücevvef
9. elekden mürür olan ĝārīķün lūfū'l-ħayyetü'l-sekbīnc irsā helīlec-i aşfer ve
10. esved kābilī birer mişķāl ĝarbaķ-ı esved zencebīl dārcin maşķakī muķl-ı
11. ezraķ ferfiyūn asārūn selīhe melħ-i hindī ceyyid yedişer za' ferān bezr-i keremis
12. bezr-i deve bel[i]¹⁴⁴bezr-i līkōstīķün beş dirhem zehr-i ķarabaş birer dirhem başal
13. ü'l-'unşulu'l-meşvī iki buçuķ dirhem maħmūde iki dirhem'asel-i muşaffā
menzū'

¹⁴¹(Yirmi tane organ için tavsiye edilmesi ve gıda ıslahında haftalarca ve yıllarca kullanılmasına rağmen bu macunun yenilmesinde şüphem vardı. "Enmüzece" sahibi Emir Çelebi dedi ki: Ben bu macunu tecrübe ettim ve tamamen sağlığıma kavuştum.)

¹⁴²(rebv:astum hastalığı)

¹⁴³doğrusu,muķl-ı ezraķtır.Prof. Dr. Şaban DOĝAN, *Risale-i Fevziyye Fī Lügāti't-Tibbiyye-Ebulfeyz Mustafā Efendī*, Ocak 2012, s.145

¹⁴⁴[سلو هيزر] deve dili, olmalı; sālūyā derler.

14. ü'l-güre ikiyüz sekiz dirhem zamgā-yı şarāb-ı reyḥān ile ḥall idüp sā'ir edviyye
15. leri meshūka 'uşāretü'l-kışārü'l-ḥummār ile üç kere nak' ve taḥfif idüp
16. ba' de bir miqdār dühnü'l-cevzü'r-rümī ile terṭib idüp yübüsetin gide
17. ma' cün isti' māli bir dirhemden iki dirheme varınca ba' zı altıyda nşonra
18. isti' māl itdürür **ayāric-i fayḳarayü'l-cālīnūs** ma' nāhu devā'-i ilāhīyyü'l-mürr-i müstahikḳ
19. ü'l- mirfaḳ ve yübüseti ıslāḥ idicidür bedeni ta' dīl ider aḥlāt-ı ḡalīze sebebiyle
20. ḥādīş olan süddeleri ve mesammı tefṭīḥ ider re'sde ve mi' dede ve kebedde
21. ve meşāne ve raḥm ve mefāşılda olan bārid emraźlaruḡ envā'ına nāfi' dür aḥlāt-ı
22. bāride

24a (S.N 22b /1)

1. bāride-yi ishāl ider **terkīb budur** maştaḳī asārūn sünbül-i hindī 'ūd-
2. ḥām za' ferān altışar dirhem şabr toḳsan dirhem 'asel üçyüz yetmiş
3. sekiz dirhem ile ma' cün oluna **ayāric-i luḡāziyāyü'l-niḳolaus** emraź-ı müteṭā
4. vileye māliḥülyāya şar' a ve sübāt laḳve ve teşennüc ve felc ve şüflü'l-lisān ve şudā'-ı
5. 'atīḳve şaḳīḳa ve emraź-ı küllī ve meşāneye nāfi' dür beveli ve ṭamş-ı idrār ider sümüm-ı
6. ḳātile'i bedenden iḥrāc ider ve maźarratın def' ider 'aḳreb ve efā'ī şoḳduḡuna
7. nāfi' dür cüzām ve sereṭān ve emraź-ı cildiyyenüḡ envā'ını def' ider şıḥḥati
8. ḥıfz ider ve cemī' mizācı ıslāḥ ider **terkīb budur** şaḥmü'l-ḥanzal besfāyic
9. ikişer dirhem ferfiyūn ca' de ve māzeryūn birer mişḳal ve altı ḥabbe afsentīn
10. mürr-i şāfī birer dirhem ve on ikişer ḥabbe ḳaṇṭariyūn-ı şaḡīr ḡārīḳūn uşaq
11. sādıc-i hindī sünbülüt-ṭīb eşḳīl-i meşvī maḥmūde-i müdebber birer dirhem
12. şabr ḥāşā selīḡe kemāderyūs ve farāsiyūn ve muḳl-ı erzaḳ¹⁴⁵ her birinden şülüşān
13. dirhem ve on dört ḥabbe dārcīn cāvşīr cünd-i bīdester ve zerāvend ve felāfil

¹⁴⁵muḳl-ı ezraḳ

14. şülüş ve za' ferān ve faṭrāsāliyūn ve sekbīnc yarımşar dirhem ḥarbak¹⁴⁶-ı ebyaz
15. ve esved altışar ḥabbe 'asel-i muşaffā seksen sekiz dirhem ma' cūn oluna
16. isti' māli üç dirhemdür ayda bir kerre isti' māl oluna **ayāric-i cālīnūs** ḥaşatı
17. teftiṣ ider emraz-ı mi' de ve dimāğa ve kebede ve emraz-ı 'ayn ve raḥme nāfi' dür
18. **terkīb budur** dārcīn 'ūd-ı belesān asārūn sūnbül-i hindī za' ferān
19. maştakī altışar dirhem ġārīkūn dört dirhem şabr-ı maġsül yüz dirhem 'asel-i
20. muşaffā dört yüz yigirmi dirhem ile ma' cūn oluna şabr-ı ġayr-i maġsülün
21. ishāli ḳavīdür ammā şabr-ı maġsülün mażarratı yoġdur **ayāric-i cālīnūs**

24b (S.N 22a /1)

1. ü'l niġolaus müsta' mel fi'l-iḥtiġānāt emraz-ı re's üzn ve 'ayna nāfi' dür
2. mi' deyi tenġıye ider kebedi işlāḥ ider şalābet-i tıḥāli taḥlīl ider ve südde
3. leri acar ve emraz-ı küllī ve meşāneye nāfi' dür raḥmi tenġıye ider dimāğa ve ḥavāss -ı ḥamseye
4. ḳuvvet virür **terkīb budur** dārcīn sūnbül-i hindī faġġāḥ-ı azḥar za' ferān
5. asārūn selīḥe ḥabb-ı belesān benefsec afsentīn eftīmūn-ı ıġrīṭi ġārīkūn
6. verd-i aḥmer türbūd-i ebyaz şaḥm-ı ḥanzal maştakī ikişer dirhem şabr otuz iki
7. dirhem 'asel ikiyüz otuz beş dirhem ma' cūn oluna eger iḥtiġānlarda isti' māl
8. olunursa sefūf oluna eger ḥaB olunursa bir mişġal maḥmūde zamm oluna
9. **ayāric-i ḳostantīniyye** maḥşūş¹⁴⁷ emraz-ı dimāġ tenġıye-i dimāġ için
10. terkīb olunmuşdur ḥaşşası¹⁴⁸ ve fā'idesi dimāğa mensūbdur **terkīb budur**
11. helīlec-i aşfer ve esved afsentīn-i rümī kābilī benefşenc her birinden dört dirhem
12. emlec belīlec selīḥe sinā'-ı mekki eftīmūn-ı ıġrīṭi ġārīkūn-ı tekkevī küşüş
13. ü'r-rümī faġġāḥ-ı azḥar ki ayruġ çiceġi rāvend-i çinī her birinden yigirmi dört
14. dirhem enīsūn sūnbül-i hindī maştakī 'ūd-ı hindī milḥ-i enderāni buraġ-ı ermenī

¹⁴⁶(ḥarbak)

¹⁴⁷maḥşūş

¹⁴⁸ḥaşşa

15. bir dirhem ‘ asel menzū‘ ü’r-ruğve yediyüz yigirmi altı dirhem ma‘ cūn oluna
16. **ayāric-i fīlāguvās**¹⁴⁹ māliḥūlyāya ‘ ilāc kāfīdür ḥicāb-ı dimāğı tenḳıye ider
17. keymūsāt¹⁵⁰ ḡalīze-i lezci¹⁵¹-i arḍıyyeyi iḥrāc ider **terkīb budur** ḥarbaḳ-ı¹⁵² esved
18. farāsiyūn ḳarabaş kemāfīṭūs kemāderyūs baṭrāsāliyūn ca‘ de
19. zerāvend-i müdahrec za‘ ferān çınṭıyānā kebābe keşirā sādıc-i hindī asārūn
20. ḥamāmā dārcīn ḳuşṭ-ı ḳurre-i mücibḥabb-ı belesān usḳurdiyūn selīḥe
21. faḳḳāḥü’l-azḥar heyyü fāriḳūn sūnbül-i hindī ikişer dirhem ḡāriḳūn
22. eftīmūn

25a (S.N 23a/ 22)

1. eftīmūn-ı ıḳrīṭī besfāyıc şaḥmü’l-ḥanzal üç dirhem şabr-ı saḳuṭurī yetmiş iki
2. dirhem maḡsūl ‘ asel dörtyüz otuz sekiz dirhem ile ma‘ cūn oluna isti‘ māli yigirmi
3. dört dirhemdür altı aydan şonra isti‘ māl oluna **ayāric-i düfes** mürretü’s-sevdāyi¹⁵³
4. ve balḡamı ishāl ider dāru’ş-şaleb ‘ illetine nāfi‘ dür ve celīlü’l-ḳadrđur devādur **terkīb budur**
5. şaḥmü’l-ḥanzal yigirmi mişḳal kemāderyūs on mişḳal sekbīnc cāvşir
6. selīḥe sekiz mişḳal bezr-i kerefis zerāvend-i müdahrec fülful-i ebyaz ve esved
7. beş mişḳal dārcīn zehr-i ḳarabaş ca‘ de mürr-i şāfī her birinden
8. dört mişḳal ‘ asel menzū‘ ü’r-ruğve dörtyüz yigirmi üç dirhem ile ma‘ cūn oluna
9. **ayāric-i erkāḡāhnīs**¹⁵⁴ ḥām balḡamdan ve sevdādan mütevellid olan ‘ illetlerüñ
10. envā‘ ma nāfi‘ dür şudā‘ a ve devvāra ve bürüdetden olan cinnetü’ş-şavt ve
11. evcā‘ ü’l-ḥıllḳ ve ‘ usr-ı nefes ve teşennüc ve cereb ḥıkkeye nāfi‘ dür‘ ayna nüzül
12. iden mā‘ nuñ ibtidāsında nāfi‘ dür aḥşāda olan şarı şuları ishāl

¹⁴⁹ (S.N fīlāḡurās)

¹⁵⁰ keymūs

¹⁵¹ (balgam-ı lezci)

¹⁵² ḥarbaḳ

¹⁵³ [السودائمره]

¹⁵⁴ (S.N erkāḡāhnīs)

13. ider vecā⁶ -i mi⁶ de ve tuṭanı ve raḥmi teskīn ider ve cem⁶ üṭ-ṭuhr⁶ araku⁶ n-nesā
14. ve⁶ azzü'l-kelb vecā⁶ -i küllīy def⁶ ider ve riyāḥı taḥlīl ider **terkīb budur**
15. şaḥmü'l-ḥanḫal yigirmi iki dirhem farāsiyūn ve ḳarabaş ve ḥarbaḳ-ı esved kemāderyūs
16. maḥmūde-i müdebbere fülful-i ebyāz on altışar dirhem başalü'l-fārü'l-meşvī
17. ferfiyūn za⁶ ferān şabr-ı çınṭıyānā baṭrāsāliyūn uşaq cāvşīr sekiz dirhem
18. ca⁶ de dārcīn sekbīnc mürr-i şāfī sūnbül-i hindī adḥır-ı mekkī fūdenc-i kūhī
19. zerāvend-i müdahrec ikişer dirhem asel kifāyet miḳdārı ile ma⁶ cūn oluna
20. isti⁶ māli altı dirhemdür maṭbūḫ-ı eḫmūn ile vireler **ayāric-i heyvü farāṭis**
21. el-buḳrāṭ¹⁵⁵ü'l-ḥekīm ruṭubet-i mi⁶ deye şudā⁶ a devvāra teşennüc-i kezāda veca⁶ -i mefāşıl

25b (S.N 23b/18)

1. cüzām felc baraş ve şıḳāḳ¹⁵⁶ illetine nāfi⁶ dür aḳlı ve zihni şāf ider laḳve ve
2. vesvāsi def⁶ ider **terkīb budur** ḳışārü'l-ḥummār felāfil-i şülüşe kemāderyūs
3. yedişer buçuḳ dirhem za⁶ ferān mürr-i şāfī yüz kırık yedi dirhem ile ma⁶ cūn oluna
4. isti⁶ māli altı dirhem mā⁶ -i fātir ile vireler **fāşılı'l-ḥāmis fi't- tiryāḳāt**
5. **ve'l-muḥāzrātü'l¹⁵⁷ ma' ācīnü'l-kibār ma' cūnü'l-kendirī** dimāḡ-ı re⁶ sde ḥādiş
6. olan emrāz-ı bārideye nāfi⁶ dür bārid nevāzili men⁶ ve def⁶ ider şaḳıḳa ḥayz su⁶ āl
7. veca⁶ -i mi⁶ de selīsü'l-bevl ve veca⁶ -i şadra nāfi⁶ dür ḳay⁶ı men⁶ ve seyelān meni⁶ i taḥfīf¹⁵⁸
8. ider ishālü'd-dem nefşü'd-dem kebede nāfi⁶ dür ve seyelān-ı aynı ve dumū⁶ mı taḥfīf¹⁵⁹ ider
9. **terkīb budur** cünd-i bīdester efiyūn-ı mürebbī Bancār¹⁶⁰ü'l-kibrīt bezr-i benc her birinden

¹⁵⁵Hipokrat

¹⁵⁶(ayak yarığı)

¹⁵⁷(doğum ağrıları)

¹⁵⁸(taḥfīf)

¹⁵⁹(taḥfīf)

10. dört dirhem selīḥe iki dirhem ve şülüṣān dirhem ḳaranfīl sādīc-i hindī
11. zaʿ ferān lübān-ı zeker ikişer dirhem rāvend-i çinī kebābe bir dirhem ve şülüṣān
12. dirhem mürri-i şāfī bir buçuḳ dirhem sünbül-i hindī ʿāḳırḳarḫā ferfiyūn fülful-i ebyāz
13. her birinden şülüṣān ve nişif dirhem fāvāniyādār-ı fülful ıştirek¹⁶¹ bir dirhem
14. ʿasel üç edviyye ḳadar alup maʿ cūn oluna **maʿ cūnū'l-mūsī** ḡalīz olan riyāḫı
15. taḥlīl ve izāle ider ḳulınca ve bürüdet-i miʿ deye nāfiʿ dūr maʿ cūn-ı ḳudemāʿ -yı
16. sencer şīnā diyü tesmiyye iderler **terkīb budur** cünd-i bīdester mürri-i şāfī efyūn
17. fülful dār-ı fülful ḳāşmı ¹⁶²dārçin ḳuşṫ dūḳū asārūn her birinden
18. beş dirhem ʿasel yüz seksen dirhem ile maʿ cūn oluna istiʿ māli bir dirhemden
19. bir buçuḳ dirheme varınca **maʿ cūn-ı maḳleyāşāū**'l-niḳolaus bevāsīr-i ḫabs
20. ider disantāryā¹⁶³ ve envāʿ -i ishāl ḳanḳı sebebden olursa ḳaṭʿ ider **terkīb budur**
21. helīlec-i aşfer ve kābilī ikişer buçuḳ dirhem bezrū'l-ḫurf¹⁶⁴ nişif dirhem helīlec
22. ve emlec

26a (S.N 24a/16)

1. ve emlec ikişer dirhem kemmūn enīsūn bezrū'r-rāziyānec naḫve-i hindī kerāviyā birer
2. mişḳāl cümle miʿ ā¹⁶⁵ saḫḳ idüp yigirmi dört sâʿ at sirkede naḳʿ olunduḳda nsonḫra
3. taḥmīş ¹⁶⁶oluna baʿ de cūlnār-ı farsī ve şumaḳ ve ṭebāşīr-i hindī maşṫakī ve zāmḡ-
1
4. ʿarabī birer dirhem ve şülüṣ dirhem tekrār cümlesin maan bir miḳdār dūhnū'l-verd
5. ile taḥmīs¹⁶⁷ idüp şarābü'l-as¹⁶⁸ yüz dirhem ile maʿ cūn oluna istiʿ māli nişif

¹⁶⁰(pancar)

¹⁶¹(ıştirek)

¹⁶²(ḳaşmı)

¹⁶³(disanteri/dizanteri: kanlı ishal)

¹⁶⁴(ḫurf)

¹⁶⁵cemʿ i: emʿ āʿ: baḡırsaklar.

¹⁶⁶(taḥmīs)

6. dirhemden dört dirheme varınca **devā`yül-kibrītü`l-ibn-i māseveyh ħümmeyāt-ı**
7. dā`ime ve müzmineye nāfi` dür şadrdan ve riye¹⁶⁹den balgāmı ishāl ider ve ħaşātı
8. teftīt ider şalābet-i tıĥāli taĥlīl ider semūm cānvarlar şokduġına semm
9. nūş idenlere nāfi` dür **terkīb budur** fūlfül-i ebyaz ve dār-ı fūlfül altışar
10. dirhem kibrītü`l-muşa` ad lübān-ı ebyaz mürr-i şāfi` bezr-i benc mü iştirāk¹⁷⁰
11. kaķüle sekiz dirhem sezāb-ı yābis zurunbād selīĥe beşer dirhem efyūn-ı
12. mürebbi` aşlü`l-luffāĥ üçer dirhem za` ferān iki buçuķ dirhem `asel kifāyet
13. kađar ma` cūn oluna isti` māli şülüşān dirhemdür **ma` cūnü`r-rāĥetü`n-niķolaus**
14. cālibü`n-nevmdür ĥummā-ı şülüşīyye ve rub` ve ĥümmeyāt-ı ĥārenüġ envā`ına nāfi` dür
15. **terkīb budur** verd-i yābis benefsec bezr-i kaķūnā bezr-i baķlatü`l-ĥamķā kuşūr
16. ü`l-luffāĥ cevz-i buvvā dārçin sükker-i nebāt zencebīl birer mişķal şandāl-ı ebyaz
17. ve aĥmer ve aşfer tebāşir-i hindī keşirā birer dirhem `asel seksen yedi dirhem
18. ma` cūn oluna isti` māli birer dirhemdür ve iki dirheme varınca **ma` cūn-ı diyāstar**
19. **yūn**¹⁷¹ **nevī** ĥükemā`-ı yunandan me`ĥūz olmuşdur ve müte`aĥĥirīn günlerinde
20. isti` māl olunmuşdur ĥavāşş keşiresi olmaġıla muķavviyātda esrār-ı `acībedür
21. nice kerre tecrübe ve imtiĥān olunmuşdur **terkīb budur** şa` leb şeķāķul ħarī

26b(S.N 24b /14)

1. beş dirhem ĥurmā yüz dirhem noĥūd şuyıla ışladup rub` ını alalar ve bādem
2. fustuķ saķız yemişi kuş üzüümü her birinden yüz dirhem serçe beyni yüz
3. dirhem besbāse ĥabbü`d-derdār zencebīl sükker-i nebāt ĥūlincān `üdü`l-ķahr elli
4. dirhem ķaranfil cevz-i hindī `ūd-ı büre kaķüle behmeneyn beş dirhem belādur yüz

¹⁶⁷(taĥmīs)

¹⁶⁸şarābü`l-ās

¹⁶⁹rie

¹⁷⁰(iştirek)

¹⁷¹(S.N diyāmeryūn)

5. dirhem kuş dili tere tuhmı tūrb tuhmı şoğan tuhmı sādīc-i tuhm-ı enīsūn
6. rāziyāne-i sālīyān sūsen ħoros taşāğı geyik zekerı şıgır zekerı
7. her birinden beşer dirhem ba' de's-sahķ eleyüp ma' cūn ideler aħşām ve şabah
8. beşer dirhem isti' māl idüp üzerine bir fincan dārçīn ' arakı içeler ta' āma
9. şabr ideler tāki bedene kuvvet ve haşşa eşer eyleye **ma' cūn-ı ' askeri** ħazzer ve temregü¹⁷²
10. ve veca' -i mefāşıla ve maraz-ı efrence nāfi' dūr şa' r-ı suķuţdan men' ider āşār-ı bedeniyyeye
11. ve emrāz-ı cildiyyenūñ envā' ına nāfi' dūr tabī' ati rıfķıyla teyīn ider
12. **terkīb budur** şabbāriyye çüb-ı çīnī peygamber ağacı onar dirhem eftīmūn
13. beş dirhem sinā' -i mekki dört dirhem benefşe gül kurusı ikişer dirhem rāvend üç
14. dirhem besfāyic altı dirhem bu edviyye daķķ ve saħķda ūşoñra tekrār besfāyic
15. beş dirhem eftīmūn bezr-i hindibā bezr-i ħıyār her birinden dört dirhem muķaşşer
16. şa' r-ı hindibā köki onar dirhem sinā' i mekki üç dirhem bu eczāları dörtyüz elli
17. dirhem şuyıla şülüşānı gidince tabĥ ve taşfiyye olundukda ūşoñra yoķaruda
18. zıkr itdügimiz meshūk eczāları daĥı katup ma' cūn oluna isti' māli iki
19. dirhemden dört dirheme varınca **ma' cūn-ı les' ü'l-' akreb'** akreb şoķdu
20. ğına ve ħümmeyāt-ı ' afeneye ve ra' şeye ' ilāc kāfīdür **terkīb budur** cünd-i bīdester
21. zencebīl onar dirhem usķurdiyūn yigirmi dört dirhem kuş-ı mürr on beş
22. dirhem

27a(S.N 25a/13)

1. dirhem ' asel yüz altmış beş dirhem ile ma' cūn oluna isti' māli bir mişķāldür şarāb

¹⁷²(demregü olarak da bilinmektedir.)

2. ile vireler **ma'cūn-ı uskurdıyūnū'l-cedīd** hūmmeyāt-ı redī'e ve emrāz-ı sārīyenūñ
3. envā'ına nef'ı vardır bütūn ümmehātıda cenīnı hıfz ıder efā'ı ışırdıgına
4. ve vebāya nāfi' dūr cemi' veca'ların sākın ıder seyelanū'd-dem ve ishāl-i kabz
5. ıder cemi' tabāyi'e münāsıbdūr **terkīb budur** dārçin müş-i tarāmsi'-i ıkrıti
6. selīhe tūrmantilā behmen-i esved kāşnı zamg-ı 'arabı tın-i mahtūm çıntıyānā'-i
7. rūmı her birinden dört dirhem uskurdıyūn-ı ıkrıti sekiz dirhem efyūn bezr-i
8. hūmmāş¹⁷³ birer buçuğ dirhem ıştırek nīm dirhem tın-i ermenı on iki dirhem zencebıl
9. dār-ı fūlfül ikişer dirhem naķū'yü'l-verd yüz dirhem şarāb-ı reyhān kırk sekiz
10. dirhem 'asel-i şāfi ikiyüz elli dirhem ile ma'cūn oluna isti'māli bir dirhemden
11. iki dirheme varınca **ma'cūn-ı cūd-i bīdester** bürüdetden olan emrāz-ı müzmine
12. nūñ envā'ına nāfi' dūr şar'a ve nisyāna ve sübāt ve şakıka ve felc ve hazer ve laķve
13. 'illetine huşūşā meşāyiħde olan nāfi' dūr **terkīb budur** helīlec-i aşfer cūd-i bīdester
14. her birinden şülüş dirhem şabr-ı saķuturı bir buçuğ dirhem karanfil 'ākırķarhā 'ırķū's-sūs
15. kebere¹⁷⁴ üç dirhem naķrūn ve kāşnı ve sūnbül hindı ve adħır-ı mekkı cāvşır
16. dārçin fūlfül ħabb-ı belesān şaħm-ı ħanzal sekbīnc rāvend-i çinı zencebıl
17. ıştırek birer dirhem ve ikişer ħabbe ħalliyet¹⁷⁵ mūrri şāfi ferfiyūn birer dirhem
18. ve onar ħabbe mevīzec dūķū rāziyānec bezr-i kerefis ħabbū'l-gār dūhnū'l-nefz¹⁷⁶
19. gārıķūn mī'a-ı sā'ile ile demū'l-aħaveyn kaķūle lūbān maştaķı nūşadır
20. zurunbād enīsūn her birinden şülüş dirhem ve ikişer ħabbe şa' ter zūfā fūdenc
21. kemāderyūs na'na' bād-rencebūye şevketü'l-cemel müşk-i tarāmsi' bezr-i sezāb

¹⁷³hūmmāz

¹⁷⁴S.N 'keşıra'' şeklinde geçmektedir..

¹⁷⁵ħalliyet

¹⁷⁶dūhnū'l-nefz

27b (S.N 25b/15)

1. rāvend asārūn šālebiyye verd-i yābis muql ikişer kırat̄ eftimūn-ı ıkrīṭī
2. besfāyic dühnü'l-karanfil ikişer kırat̄ türbūd-i ebyaz kışrū'l-kebere üçer kırat̄
3. afsentīn altı ḥabbe belādur ve übhel çıntıyānā ve kışrū'l-luffāḥ on birer ḥabbe
4. aşlü'l-īrsā üç ḥabbe bunları cümle maan üç mişli ' asel ile ma' cūn oluna
5. **ma' cūn diyakodiyūn** ma' nāhu¹⁷⁷ ma' cūnü'l-ḥaşḥaş raḳıḳ nevāzili ḳat' ider
6. ḥāletü'n-nevmdür re'se ve şadra nāfi' dür **terkīb budur** kışr-ı ḥaşḥaş¹⁷⁸
7. mā' ile ṭabḥ ve taşfiyyede nşonra tekrār binḥaceḥ¹⁷⁹ olmalı (S.N 25b/20) ve ' asel ile ma' cūn ḳıvāmına
8. gelince tabḥ ideler bundan üçyüz dirhem akāḳıyāyü'l-ḥayyetü't-teys za' ferān
9. mürr-i şāfi' cūlnār birer dirhem ḳursü'r-rāmek dört dirhem mercān şumāk
10. demü'l-aḥaveyn ikişer dirhem baḳatü'l-ḥamḳā nişif dirhem ile ma' cūn
11. oluna **ma' cūn-ı mükeyyif** mükeyyifātın esrār-ı ḡarībedür berş ve efyūna beledür¹⁸⁰
12. **terkīb budur** bezr-i benc fūlfül-i ebyaz yigirmişer dirhem ḥulāşa-i za' ferān
13. levnü'l-efyūn onar dirhem cūnd-i bīdester ' akırḳarḥā birer dirhem dārcīn onar
14. dirhem 'ūd-ı hindī bezrū'l-ḥass zehr-i lisānū's-şevr bezr-i reyḥān bezr-i turuncān
15. beş dirhem kışrū'l-luffāḥ kehrübā cedvār-ı hindī üç dirhem ḥaşḥaş¹⁸¹-ı ebyaz
16. on dirhem kāfūr rub' dirhem ferfiyūn birer mişḳāl misk bir dirhem ' asel dört
17. yüz dirhem ile ma' cūn oluna isti' māli nişif dirhemden bir dirheme varıncadır
18. **ma' cūn-ı nehşü'l-' akreb** ' akreb şoḳduḡına tiryāk-ı egirdür **terkīb budur**
19. zerāvend ṭavīl ve müdahrec ve kemmūn birer dirhem ḥalliyet¹⁸² kerāviyā bezrū's-sezāb
20. ikişer dirhem ' asel-i muşaffā kırḳ dirhem ma' cūn oluna **tiryākü't-tā' ūn**

¹⁷⁷Onun manası

¹⁷⁸ḥaşḥaş

¹⁷⁹teftīḥ, manasına gelen bir kelime olmalı.S. N : -teftīḥ- sözcüğü kullanılmıştır: 25b/20

¹⁸⁰bedeldür

¹⁸¹ḥaşḥaş

¹⁸²ḥalliyet

21. zemān-ı vebāda isti‘ māli nāfi‘ ve ‘ acāyibdür ‘ ufūnetini albden sirāyetin men‘
ider

22. **ter**

28a(S.N 26a 12)

1. **terkīb budur** t̄inü’l-laḥīm¹⁸³ kırk sekiz dirhem cevz-i r̄umī zurunbād ḥulāṣa-i
2. ḥabbü’l-übhel on altısar dirhem t̄in-ı ermenī üç dirhem sezāb-ı yābis
3. dört dirhem çıntıyānā-i r̄umī yigirmi dört dirhem tiryāk-ı ‘ atı otuz iki
4. dirhem ṣarāb-ı ḥummāṣ¹⁸⁴ dörtyüz elli dirhem ma‘ cūn oluna isti‘ māli bir dirhemden
5. üç dirheme varınca **tiryāk 1- zümürüd** ṣar‘ a sekte fālic devvāra ve sā’ir emrāz-ı
6. dimāğıyyenüḡ envā‘ ına nāfi‘ dür **terkīb budur** zümürüd-i mürebbī on ḥabbe yāḳūt-ı aṣfer
7. yarım dirhem ḥabb-ı fāvāniyā dārçin ‘ üdü’ṣ-ṣalīb her birinden dört s̄ülüş
8. dirhem mercān-ı kırmız ḥummāṣ¹⁸⁵ üçer dirhem ḥabb-ı ütrüc müṣḳ-i ṭarāmṣī‘ -i ıḳrīṭī
9. altısar dirhem za‘ ferān bir dirhem ḥaṣḅü’ d-dıb zurunbād ṭebāṣīr-i hindī ikiṣer
10. dirhem uṣne ve cedvār ṣarābü’l-līmūn ‘ asel her birinden altmış
11. dirhem ile ma‘ cūn oluna isti‘ māli bir miṣḳālden iki miṣḳāle varınca **ma‘ cūn-ı ḥabbü’l-gār**
12. veca‘ ı ulunc ve ma‘ ṣ¹⁸⁶ ve ilād¹⁸⁷ ve sekte nefḥ¹⁸⁸ ve bürüdetden ḥādiṣ olan nāfi‘ dür riyāḥı
13. ḡalīzi taḥlīl ider **terkīb budur** sezāb-ı yābis on dirhem naḥve-i hindī

---

¹⁸³laḥīm

¹⁸⁴ḥummāz

¹⁸⁵ḥummāz

¹⁸⁶adalenin tutulması.

¹⁸⁷doğurma

¹⁸⁸midenin gaz yapması

14. ḥabbetü's-sevdâ' kemmün kirmānī' ḳayşūm şa'ter kerāviyā na'nā'ü'l-berri' levzü'l-mürr
15. muḳaşşer fülful dār-ı fülful dūḳū' üdü'l-vec ḥabbü'l-ğār cünd-i bīdester ikişer
16. dirhem sekbīnc dört dirhem cāvşīr üç dirhem yüz kırk dirhem 'asel ile
17. ma' cün oluna isti' māli dört dirhemdür **tiryāḳü'l-cermānī** nemçe diyārında ğā
18. yetiyle meşhūrdur ve mergūb olan terkībdür nef'ī tiryāḳü'l-egirden 'azīm ve
19. ḳadri celīldür beyinlerinde şöhret ve şüyü' bulmuşdur **terkīb budur** aşl-ı
20. anceliḳā altı dirhem müşk-i ṫarāmşī' dārçīn her birinden dört dirhem
21. ma' cün-ı cevāhirü'l-ḥarre devā' ü'l-'anber birer mişḳāl za'ferān bir dirhem kāfūr

28b(S.N 26b /9)

1. iki buçuk dirhem ḳarnü'l- iyyelṫīn-i maḥtūm ḥulāşa-i lü'lü'-iḥulāşa-i mercān ikişer
2. ḥulāşa-i ḥabb-ı übhel yüz dirhem ma' cün oluna isti' māli iki dirheme varıncadır
3. **fülūniyā**¹⁸⁹ 'ı-i **farsiyyü**'l-ibn-i māseveyh ishālü'd-dem ve nefşü'd-dem ve seyelanü'r-raḥm
4. ve ifrāṫ-ıṫamş ve ishāl-i bevāsiri ḳaṫ' ider su'āle nāfi' dür efvāh-ı 'urūḳı
5. işṫiḳāḳdan ḥıfz ider **terkīb budur** bezr-i ḥaşḫāş¹⁹⁰ ebyaz ve bezr-i benc-i ebyaz
6. yigirmişer dirhem sādenc-i¹⁹¹ 'adesī za'ferān beşer dirhem ṫīn-i maḥtūm efyün-ı
7. mürebbī onar dirhem cünd-i bīdester ferfiyün-ı ebyaz sünbül-i hindī lü'lü' kehrübā zurunbād
8. durunc 'aḳrebī ḳurş-ı rāmek 'aḳırḳarḫā birer dirhem kāfūr şülüş dirhem gül-engübīn
9. ikiyüz kırk dirhemle ma' cün oluna isti' māli nişif dirhemden bir dirheme varınca mā'

¹⁸⁹ S.Nḳulūniyā

¹⁹⁰ ḥaşḫāş

¹⁹¹ şādenc

10. ü'l-verd mā^ç-ı lisān'ş-şevr ile vireler **fülūniyā**'-i **rūmīyyū**'l-ibn-i māseveyh müsekkindür
11. veca^ç-i mi^çde ve kulunca ve veca^ç-i raḥme nāfi^çdür bābūnec ile vireler münevvimdür
12. riyāḥı taḥlīl ider şudā^ç ı teskīn ider maṭbūḥ-ı qarabaş ile vireler nevāzili
13. kaṭ^ç ider kulunc ve teşennüce maṭbūḥ cevz-i buvvā ile vireler dīku'n-nefes ve su^ç āle
14. maṭbūḥü'z-zūfā ile vireler ḥaşātı teftiṣ ider ve bevli idrār ider mā^ç-i
15. kerefis ile vireler ishālū'd-dem ve nezfü'd-dem[i] ḥabs ider mā^ç-i lisānū'l-ḥamel
16. ile vireler veca^ç-i kebed ve tihāle ve veca^ç-i külaya¹⁹² nāfi^çdür fuvākı selīsü'l-bevli kaṭ^ç
17. ider **terkīb budur** fülful-iebyaz bezr-i benc ebyaz yigirmişer dirhem efyūn-ı
18. müdebber on dirhem za^çferān beş dirhem sünbül-i hindī ^çākırqarḥā cünd-i bīdester birer
19. dirhem misk şülüş dirhem ^çasel ikiyüz kırk dirhem ma^çcūn oluna isti^çmāli
20. noḥūd¹⁹³ qadardan baqla qadara varıncadır **fülūniyā**'-i **kebirü**'n- niḳolaus muḥḥdur
21. müsekkindür cemī^ç evcā^ç ları teskīn ider **terkīb budur** fülful-i ebyaz
22. bezr-i

29a (S.N 27a/ 6)

1. bezr-i benc-i ebyaz her birinden dört dirhem efyūn-ı müdebber dārcīn birer mişḳāl bezr-i kerefis
2. bir dirhem baṭrāsāliyūn bezr-i rāziyānec dūḳū her birinden şülüş za^çferān
3. nışf dirhem sünbül-i hindī ^çākırqarḥā zurunbād her birinden sūdüs dirhem ve beş
4. ḥabbe ferfiyūn kuşṭ birer dirhem ^çasel kırk dirhem ma^çcūn oluna **tiryākū**'l-**erba^ç at**

¹⁹²ağız ağrısı

¹⁹³noḥūd

5. ü'l-ibn-i mâseveyh bürüdetden hâdiş olan emrâz-ı dimâğıyyenüñ envâ'ına nâfi'
6. şar'a lağve fâlic-i kebîre nâfi' dür ve veca' ı mi' deyi teskîn ider riyâh-ı ğalîzeyi taḥlîl
7. ider sūi'l-ķınye ve istiskâya nâfi' dür ecnâs-ı sevdâvî sūdde'yi teftîḥ ider ' aķreb
8. şoķduđına ve semm-i şürb idenlere nâfi' dür **terķîb budur** ķıntıyânâ ḥabbü'l-ġâr
9. mürri-i şâfî zerâvend-i müdahrec on altışar dir[hem] ' asel yüz toķsan iki dirhem ile
10. ma' cûn oluna isti' mâli yarım mişķâlden bir mişķâle varıncadır **tiryâķü'l-ġadîr**
11. el-laṭûryüsü'l-ḥekîm nef' î ve ḥaşşası tiryâķü'l-egir gibidür **terķîb budur** durunc
12. ' aķrebî za' ferân sekiz dirhem ' üdü'l-vec on altı dirhem faķķâḥü'l-azḥar
13. dört dirhem ' aķırķarḥâ iki buçuķ dirhem mürri-i şâfî dirhem ıstırek dört
14. dirhem ve şülüşân dirhem faṭrâsâliyün ¹⁹⁴bir dirhem ve şülüş dirhem keşîrâ sekiz
15. dirhem ḥabbetü't-teys dört dirhem zerâvend ' ırķu's-sûs verd-i yâbis dârcîn
16. cülnâr-ı farsî üçer dirhem sünbül-i hindî bir dirhem kifâyet ķadar ' asel ile ma' cûn oluna
17. **faşlü's-sâdis fi'l- laūkât-ı laūkü'l-ḥâfızü'l-ibn-i mâseveyh**
18. nâzile-i raķîķa-i ḥârreyi men' ider su'âl-i yâbise ḥümmeyât ve zâtü'l-cenb ' illetinde
19. olan su' âle nâfi' dür **terķîb budur** ḥâşḥâş-ı ebyaz yigirmi beş dirhem levz-i
20. muķaşşer ḥabbü's-şanavber zamğ-ı ' arabî keşîrâ rubbü's-sûs onar dirhem neşâ ¹⁹⁵ bezrü'l-ḥass
21. bezr-i hindibâ ḥabbü's-sefercel her birinden dört dirhem za' ferân bir dirhem fânîd otuz

29b (S.N 27b /6)

1. iki dirhem şarâb yigirmi dört dirhem laūk oluna **laūkü'l-larbü** ¹⁹⁶yü'l-ibn-i

¹⁹⁴faṭrâsâliyün

¹⁹⁵ S.N nüşâre

¹⁹⁶ S.N laūkü'r-rebvâ

2. maseveyh dīku'n- nefes ve rebve¹⁹⁷ ve su'āl-i 'atīka nāfi' dür **terkīb budur**
3. zūfā'-i yābis dārçin 'ırku's-sūs her birinden dört dirhem 'innāb sibistān
4. her birinden otuz 'aded laħmü't-temr zebīb razākī ĩnū'l-laħīm on altışar dirhem
5. ĩulbe-i şāmī beş dirhem baldırıkara¹⁹⁸ ĩanşa¹⁹⁹ enīsün rāziyānec ĩrsā
6. bezr-i kettān fūdenc her birinden dört dirhem mā'ü'l-ķarāħ ile taħı idüp ba' de
7. 't-taşfiyye kifāyet ķadar fānīd ile ĩıvāma getürüp ba' de ĩabbü's-şanavber beş
8. dirhem levzü'l-ħulv rubbü's-sūs keşirā zamğ-ı 'arabī her birinden dört dirhem ĩrsā iki
9. dirhem ma'cün olunur **laūk-ı rubbü's-şaleb** ĩurūħ-ı rie²⁰⁰ şadra ve sill
10. ve şīku'n- nefese nāfi' dür **terkīb budur** enīsün rubbü's-sūs rubbü's-şaleb
11. ü'l-müddeber rāziyānec Bersiyāvşān²⁰¹ sekiz dirhem kifāyet ķadar şeker ile ma'cün oluna
12. **laūk-ı unşul** rebve veđīku'n- nefese ve su'āl-i 'atīka nāfi' dür balğam-ı
13. ĩalīzeyi izāle ider geyürdür **terkīb budur** eşkil -i meşvī dört dirhem ĩrsā
14. zūfā farāsiyün bir dirhem mürri-şāfi za'ferān yarımşar dirhem kifāyet ķadar 'asel
15. ile laūk ideler **laūkü's-şıbyān** şıbyānuĭ şadrında olan ĩarāret
16. ve ĩuşūneti def' ider anası südiyle vireler **terkīb budur** rubbü's-sūs keşirā
17. fānīd-i ebyāz zamğ-ı 'arabī her birinden dört dirhem lubb-i ĩabbü's-sefercel iki dirhem
18. çalapa ve dühnü'l-levz ile vireler **laūkü'l-ħaşħaş** nezfü'd-dem ve ĩarre ĩummālara
19. su'al ve veca'ü's-şadr zātü'l-cenbe nāfi' dür **terkīb budur** ve verd-i aħmer zamğ-ı
20. 'arabī her birinden dört dirhem ĩaşħaş-ı ebyāz beş dirhem neşā ve keşirā ve rubb
21. ü's-sūs ikişer dirhem tebaşir-i hindī za'ferān birer dirhem sükker-i ebyāz

¹⁹⁷ rebv: astım hastalığı.

¹⁹⁸ persiyavşan da derler.

¹⁹⁹ kuş kursağı

²⁰⁰ akciğer

²⁰¹ persiyāvşān

22. ile

30a (S.N 28a/ 4)

1. ile ma' cün oluna **faşlü's-sābi' fī istihrācū'l-ḥulāṣatū'l-ḥaḳālkā**²⁰²
2. el-ğorḥayānūs bürüdetden olan baş marazlarına ilāc kāfīdür re'sün iksir-i
3. 'azīmidür **terkīb budur** 'ūdū'l-vec zehr-i fāvāniyā ḥabb-ı fāvāniyā 'ūdū'ş-şalib²⁰³
4. ḥaşbü'd-dıbḳ²⁰⁴ ḥabbū'l-übhel dārcin besbāse zehr-i iklilü'l-melik ḳaranfil zehr-i sālūyā
5. zehr-i şelc zehr-i ḥavāme ḳaṭrān ḳarabaş zehr-i zanbaḳ zehr-i iḥlamur efrāciyā belādur-ı
6. müdebber sekiz dirhem bunları bir zücācı ḳur' aya ḳoyup üzerine ikiyüz dirhem rūḥ
7. ü'ş- şarāb ḳatup bir ısaḳ yirde sekiz gün ṭura ba' de maḥlūluḅ cerr 'aleḳa idüp
8. ḳur' a-i inbīḳ ile ḥammām-ı mariede taḳṭir ideler ḳur' anuḅ dibinde 'asel gibi ḥulāşa
9. ḳalur isti' māli nışif dirhemdür **felğumāğūğūn** ma' nāhu müşhilü'l-balğam istişka
10. ve ḥafaḳānı def' ider 'araḳu'n-nesāya ve niḳrişe nāfi' dür balğam-ı ḡalīzeyi ishāl ider
11. emrāz-ı balğamiyyenüḅ envā' ina münāsibdür **terkīb budur** [ḥabb]²⁰⁵ül-ḳurtum sūrcān türbūd-i
12. ebyaz sinā'-i mekki her birinden yigirmi dört dirhem ḡāriḳūn muḳriş otuz iki
13. dirhem māzeryūn-ı müddeber sekiz dirhem besbāse milḥ-i ṭabarzad birer buḳuḳ dirhem ḳurş-ı
14. ḥanzal dört dirhem cevāriş-i efāviye iki dirhem bunları cümle maan bir ḳur' aya
15. üzerine dörtyüz dirhem mā' ü'd-dārcin ḳatup on iki günde nsoḅra cerr 'aleḳa
16. idüp ḥammām-ı mariede taḳṭir oluna esāfil²⁰⁶-i ḳur' ada ḥulāşa ḳalur isti' māli

²⁰² S.N :caḳalbaḳā

²⁰³ şalīb

²⁰⁴ ḥaşbü'd-dıbḳ

²⁰⁵ S.N

17. bir dirhemdür **hulāşa fülāgūgūn** ma' nāhu müşhilü'ş-şafra ahlāt-ı muhrıkayı
18. her birinden ihrāc ve şafra-yı ishāl ider şafra'vī hummālaruᅇ envā' ma' ilāc kāfīdür
19. ve devā'ü'ş-şāfīdür **terkīb budur** devā'ü'l- anber on iki dirhem şahmü'l-hanzal
20. dört dirhem türbūd-i mücevvef yedi dirhem gāriᅇūn dört dirhem harbaᅇ-ı esved
21. üç dirhem sinā' -i mekki gāfiş maᅇmūde-i inᅇākī-i müdebber beş bucuᅇ dirhem rāvend-i çinī

30b(S.N 28b/2)

1. yedi dirhem bunları cümle maan bir ᅇur' aya ᅇoyup dört günde sonra cerr 'aleᅇa
2. idüp içine on dirhem hulāşa-i şabr ᅇatup ᅇammām-ı mariede ᅇur' a inbīᅇle
3. ᅇaᅇᅇir oluna esāfil-i ᅇur' ada hulāşa ᅇalır isti' māli sūdüs dirhemden şülüş
4. dirheme varınca **hulāşa-i gūtūgumba**²⁰⁷ müşhil-i ᅇavī ve muᅇayyeddür ᅇiᅇü' n- nefese
5. ve niᅇriseve veca' -ı mefaşıla nāfi' dür istiskāya eyüdür şarı şuları ishāl
6. ider ᅇummā-ı şālişe ve cereb ve ᅇikke cüzām ve emrāz-ı cildiyyenüᅇ envā' ma' nāfi' dür
7. ahlāt-ı balᅇamiyyeyi ihrāc ider **terkīb budur** gūtūgumba²⁰⁸ yüz dirhem mā' ü'l- hindibā
8. elli dirhem rūᅇü' z-zāc on iki dirhem cümlesin mezc ve birbirine ᅇatup ᅇarāret-i
9. şems ile ᅇaᅇᅇif ideler ba' de içine verd-i yābis yüz dirhem şandal-ı
10. aᅇmer yigirmi dört dirhem bunları cümle maan saᅇᅇ idüp bir ᅇur' aya ᅇoyup üzerine
11. dört parmaᅇ örtecek ᅇadar şarābü'l-muşa' ad ᅇoyup on gün mekān-ı ᅇārrede
12. ᅇura ba' de cerr 'aleᅇa idüp ᅇammām-ı mariede ' aᅇd oluna isti' māli on beş

²⁰⁶esfel

²⁰⁷ S.Nᅇunᅇuma

²⁰⁸ᅇūtaᅇunya ?/ ᅇūtaᅇunya: koyu sarı renkte bir zamᅇdır : Prof. Dr. Şaban DOᅇAN, *Risale-i Fevziyye Fī Lüᅇāti't-Tibbiyye-Ebulfeyz Mustafā Efendi*, Ocak 2012, s.78

13. Һабbeden yigirmi Һabbeye varınca **Һulāṣatü't-tā'ün** eḫānūz ğubiyūsuḡdur
14. Һalbe Һuvvet virür eyyām-ı vebāda isti' mālı olunsa vebā' ufūnetüḡ Һalbe te'şirine māni'
15. olur men' ider cümle semūmāt-ı Һātileyi 'uruḡıyla²⁰⁹ def' ider **terkiḡ budur** tūrmantilā
16. usḡurҺıyā' otuz ikişer dirhem Һulincān eşḡābyūzā şevketü'l-mübārek
17. tariḡūn²¹⁰ her birinden üçer Һabza zehr-i benefşenc sekiz dirhem zehr-i lisānū'ş-şevr iki
18. Һabza tiryāḡ-ı fārūḡ on altı dirhem kibritü'l-muşā' ad on iki dirhem bunları
19. cümle maan bir Һur' aya Һoyup üzerine dōrt yüz dirhem rūḡū'ş-şarāb Һoyup on
20. günde nsonra cerr 'aleḡa idüp Һammām-ı mariede'aḡd oluna isti' mālı bir dirhemden
21. iki dirheme varınca **Һulāṣa-yı efrenciye** el anḡonuz ğubūbuyūz nām-ı Һekimūḡ
22. muḡtāridur

31a(S.N 29a/1)

1. muḡtāridur marāz-ı efrencüḡ envā'ına Һanḡı sebebden olursa def' ider bād-zehr maḡāmındadır
2. **terkiḡ budur** 'ūd-ı ğabāyık kırḡ dirhem çūb-ı çini' şabbārına²¹¹ ikişer yüz
3. dirhem Һabb-ı übhel elli dirhem bezr-i şevketü'l-mübāreke Һurdumānā her birinden yigirmi
4. dōrt dirhem anāḡālīs eşḡābyūza üçer Һabza su' d-kūfī bād-zehr-i nebātī on
5. altışar dirhem bunları maan saḡḡ idüp bir Һur' aya Һoyup kifāyet Һadar 'arāḡla naḡ'
6. idüp on günde nsonra cerr 'aleḡa Һur' a inbiḡ ile taḡtīr ideler esāfil-i
7. Һur'ada Һulāṣa Һalur isti' mālı iki dirhemden üç dirheme varıncadır **Һulāṣa'-ı**

²⁰⁹damarlar

²¹⁰ S.Nterāḡeyūn

²¹¹şabbār

8. **seyelānū'l-meni** el anṭunuz ʿubūbiyūs ruṭūbāt-ı aşliyyeyi ziyāde ider ruṭūbāt-ı
9. fāsıdeyi ishāl ider giderür marāz-ı efrencde ḥādiş olan seyelān-ı meni
10. ve vecaʿ-ı mefāşıla nāfiʿdür cereb ve ḥikke ve emrāz-ı cildiyeñüñ envāʿma ʿilāc kāfīdür
11. emrāz-ı sevdāviyyeyi defʿ ider **terkīb budur** ḥarbāk²¹²ü'l-esved yüz dirhem
12. şaḥmü'l-ḥanzal-ı mürebbī altmış dirhem dört sūrincān kırk sekiz dirhem mecūḳān-ı
13. hindī rāvend-i çinī otuz ikişer dirhem uşāretü'l-līmūn yüz dirhem māʿ
14. ü'l-maṭar üçyüz dirhem cümle maan bir ḳurʿaya ḳoyup mekān-ı ḥārrede on iki
15. gün tura baʿde cerr ʿaleḳa ve taşfiyye idüp ḥammām-ı mariede ʿaḳd oluna
16. bu maʿḳuddan altmış dört dirhem ḥulāşa-yı maḥmūde on altı dirhem zībāk
17. ü'l-ḥulv yigirmi dirhem milḥü'l-cedīd ḥulāşa-i ḡanāyık beş dirhem ʿuşāre-yi çinṭiyānā
18. üç dirhem rūḥ-ı ʿilkü'l-buṭm şülüş dirhem birbirine ḳatup mezc oluna istiʿmālī
19. yarım dirhemden bir dirheme varınca **ḥulāşaʿ-ı muḳavviyyü**ʿl-fürüyūs esrār-ı
20. mektūme-i ṭıbbdandır ʿezelāt²¹³-ı sebʿaya ḳuvvet virür ḥükemāʿ-ı kimyāī beyninde ḡāyet
21. maḳbūl ve muʿteberdür emrāz-ı keşīrede müstaʿmeldür ve nefʿi-i aḫherdür **terkīb budur**

31b

1. dühn-ü kehrübā ḥulāşa-i zaʿferān ḥulāşa-i kırmiz ikişer dirhem rūḥüʿz-zāc milḥ-i ḳıḥf
2. ü'l-insān (S.N 29b/ 1) milḥü'l-lüʿlüʿ milḥ-i mercān antīmünüʿl-muʿarrıḳ her birinden dört dirhem dühn-i
3. besbāse ḥulāşaʿ-ı kibrit-i milḥüʿt-tartır milḥüʿl-billürüʿl-maʿdenī sekiz dirhem dühn

²¹²ḥarbāk

²¹³kaslar

4. ü'l-cedīd ḥulāṣa'-i ṭebāṣīr-i hindī dūhn-i māmiṣā ḥulāṣa-i rāvend on ikişer dirhem
5. misk ve 'anber birer dirhem tiryāk-ı fārūḫ yüz dirhem bunları cümle birbirine mezc
6. idüp mekân-ı ḥārrede on gün ṭura ba' de ḥıfz oluna isti' māli beş ḥabbeden
7. on ḥabbeye varınca mā' -i şevketü'l-mübārek ile vireler **ḥulāṣa-i mecūḳān**²¹⁴
8. ü'l-ferulyūs balgāmı ishāl idüp ruṭūbāt-ı fāsıdeyi izāle ider marāz-ı efrence
9. ve yaraḳāna ve marāz-ı dīḳü'n-nefese şar'a ve şudā'-ı bāride ve cümle ḥümmeyāta nāfi' dūr mi' deyi
10. tenḳıyye ider nevāzili men' ider **terkīb budur** mecūḳān-ı ebyaz yigirmi dört dirhem
11. türbūd-i ebyaz sekiz dirhem zencebīl-i ebyaz on altı dirhem besfāyic dört dirhem
12. bunları bir ḳur'a aya ḳoyup üzerine rūḥü'ş-şarāb ve mā' ü'l-ḳaṣṭarān elli
13. şer dirhem bir haftada ḳsonra cerr 'aleḳa idüp ve içine terencübīn-i maḡribī
14. on altı dirhem maḥmūde-i müdebber bir dirhem ḥammām-ı mariede 'aḳd idüp içine üç
15. ḳaṭre dūhn-i dārḳīn ve beş ḳaṭre rūḥ-ı zāc ḳatup ḥıfz ideler isti' māli
16. bir dirhemden bir buḳuḳ dirheme varınca **ḥulāṣa'-i erḥām** el anṭonuz 'ubūbiyūs
17. cemī' süddeleri teftīḥ ider ve ṭamṣ-ı idrār ider raḥmi tenḳıyye ider emrāz-ı raḥmūḡ
18. ve cemī' nisvānda olan marāzlaruḡ envā'ına nāfi' ve şifādur **terkīb budur**
19. 'uṣāretü'l-übhel' aṣīrū'l-ḳaṭariyūn raḳīḳ 'aṣīr-i birincāsef ve 'aṣīr-i aḳcivān
20. sekiz dirhem bād-zencibūye zehr-i nercis her birinden nīm ḳabza aṣlū'l-ancelīḳā
21. aṣlū's-sereḡs zerāvend-i müdaḡrec her birinden dört dirhem milḥ-i ṭarṭīr sekiz dirhem
22. bunları

²¹⁴ S.N mecyū'ān

32a(S.N 29b /24)

1. bunları bir qur'aya koyup üzerine mā'ü'l-bārid rencibūye mā' ü'l-übhel her birinden kırk
2. sekiz dirhem ba' de sekiz günde sonra cerr 'aleka idüp hammām-ı mariyyede 'ağd ide
3. ler ve ma'kuddan on altı dirhem cevherü'l- mürr-i şāfī cevherü'z-za' ferān cevherü'l-ħarmiyān²¹⁵
4. yarımşar dirhem būraq-ı ermenī iki dirhem ħulāşa-i fāşirā iki dirhem birbirine
5. mezc oluna isti' māli şülüş dirhemdür ħulāşa'-i ħarbak²¹⁶ sekte ve şar' a ve
6. istiskāya ve veca'-yı mefāşıl devvāra māliħulyāya ve ħummā'-i rub' ve emrāz-ı
7. sevdāviyyenüj envā' ina nāfi' dür ahlāt-ı fāsıdeyi muħarriqayı ishāl ider nevāzili
8. men' ider demi taşfiyye ider **terkīb budur** 'uşāre-yi lisānū'ş-şevrū'l-berri' ve
9. bostānī ikişer yüz dirhem aşlü'r-rāziyānec aşlü'l-hindibā aşlü'l-helyūn
10. aşlü'l-mağdenōs otuz ikişer dirhem sibistān 'innāb on ikişer dirhem
11. lübübü'l-bāridetü'l-erba' a her birinden dört dirhem bu eczaları biğ beşyüz dirhem
12. mā'-işāfī ile şülüşi gidince taḅḅ ve cerr 'aleka idüp içine dörtyüz dirhem
13. ħarbak²¹⁷-ı esved koyup on gün baḡn-ı feresde²¹⁸ta' fīn ideler ba' de cerr 'aleka
14. ve taşfiye idüp hammām-ı ħükemāda qur' a inbīk ile taḳḳir oluna esāfil-i qur' ada
15. ħulāşa qalur isti' māli şülüş dirhemdür miyāh ve maḡbūḡāt-ı münāsible isti' māl
16. olunur ħulāşa'-i **qulunc** el anḡonus 'ūbubūyūs bürüdetden' arız olan quluncuğ
17. envā' ina nāfi' dür 'illet-i merāqıyyāya ve ħummā-yı rub' a rāfi' dür ma'ş[1]²¹⁹ izāle ider giderür
18. ve mi' deye kuvvet virür ahlāt-ı taḡriyyeyi taḡlīl ve izāle ider **terkīb budur**

²¹⁵ S.N cermiyān

²¹⁶ħarbak

²¹⁷ħarbak

²¹⁸atın sindirim sisteminde/karnında

²¹⁹kramp

19. kışru'n-nārenc kırk sekiz dirhem ma'cūn-ı kemmūn ḥabb-ı übhel aşlü'l-cenāḥ her birinden
20. yigirmi dört dirhem felencmüşk ṭerāgeyūn zurunbād onar dirhem bezr-i rütāb
21. ḥabbū'l-gār 'ırķū's-sūs sekiz dirhem ḳaḳūle za'ferān altışar dirhem merzencūş

32b(S.N 30a/ 24)

1. on altı dirhem bunları cümle maan saḥḳ idüp kifāyet ḳadar rūḥū'l-a' rāḳ ile naḳ'
2. idüp altı günde ḥsonḡra cerr 'aleḳa idüp ḥammām-ı mariede 'aḳd oluna ba' de bu
3. ma'ḳūduḡ içine ernebū'l-muḥriḳ ḳarnū'l-übhel²²⁰ üçer dirhem kehrübā'-i ebyaḡ ḥulāşa'-i
4. mercān bir buçuḳ dirhem antīmūn-ı mu'arrıḳ iki buçuḳ dirhem bād-zehr-i ḥayvānī bād-zehr-i
5. maşrıḳī ḥulāşa'-i kibrīt birer dirhem rūḥū'l-milḥ nīm dirhem dühnū'l-belesān
6. iki dirhem dühnū'l-ḳaranfıl dühnū'l-ancelīḳā dühnū'l-kerübā dühnū'l-maşṭakī dühnū'l-besbāse
7. dühnū'd-dārḳīn dühnū'l-ḳışrū'l-ütrüc her birinden şülüş dirhem birbirine mezc oluna isti' māli
8. şülüş dirhemden nışf dirheme varınca ḥulāşa'-i mummyāyü'l-ḥayvānī nef'-i 'azīm
9. ve ḳadri celīldür semūmāt-ı mi' de ve nebātiyye ve ḥayvāniyyenüḡ envā'ına nāfi' dūr emrāz-ı
10. semmiyet-i ṭā'ūniyye sāriyyeye²²¹ nāfi' dūr eyyām-ı ṭā'ūn ḥudūş-ı vebāda bir gün şülüş
11. dirhem virseler 'ufūneti semmiyet-i ḳalbe sirāyetden men' ider cemī' sūmmeyāt-ı ishāl ile
12. ve yaḳı ile def' ider bir nefīs terkīb idür **terkīb budur** mummyāyü'l-insānī

²²⁰doğrusu -ḳarnū'l-ıyyel-dir: geyik boynuzu demektir.

²²¹sāriye:bulaşıcı, bulaşan.

13. ğayri kerihetü'r-rāyihet ola elli dirhem bir qur'aya qoyup üzerine elli dirhem rühü'l-a' rākī
14. qoyup sekiz günde nsoḡra cerr 'aleka idüp ve ḡamām-ı marie²²²de qur'aya inbīk ile
15. taqtir ideler esāfil-i qur'ada 'asel gibi ḡulāṣa qalur içine 'anber-eṣheb
16. rub' dirhem tiryākü'l-fārūḡ otuz iki dirhem milḡü'l-lü'lü' milḡü'l-mercān
17. ücer dirhem zeytü'ş-şāfiyyü'l-maġsülṡin-ı maḡtüm on altıṣar dirhem
18. misk-i azfer bir dirhem bunları birbirine qatup bir qur'aya qoyup otuz gün
19. baṡn-ı feresde ta' fīn oluna isti' māli bir dirhemdür **ḡulāṣa'-i kibrīt**
20. berkelsūs ibnü'l-kibrīt dimekle ma' rūfdur ruṡubāt-ı ṡabī' iyyenüḡ belesānidur
21. demi taṣfiye ider sekte fālic cüzām ve emrāz-ı rediyye²²³nüḡ
22. envā

33a

1. envā' ina nāfi' dür emrāz-ı a' ṣāb ve ḡīḡü'n-nefes ve su' āl-i ḡadīm ve ḡadiṣe
2. nāfi' dür re'sde olan ruṡubetleri taḡfīf ider dimaġa qıvvet virür riḡ-i ḡuluncı
3. taḡlīl ider daḡḡ ve sill ve veca'-ı mefaṣıl ve 'araḡun-nesā ve niḡrīse nāfi' dür zāt
4. ü'l-cenbe iksīr-i a' zāmdur zübūli def' keyfiyet²²⁴-i ḡaḡīḡat ve ṣūret-i nev' iyyesi ile def'
5. ve emrāzda fi'l-i ef' ālü'n-nār-ı kebīrdür āteṣ-i ḡaṡabī nice iḡrāḡ iderse bu daḡı uṣūl-i
6. emrāzı anuḡ gibi iḡrāḡ ider **terkīb budur** kibrīt-i aṣferī miṣli milḡü't-ṡartir
7. ile saḡḡ idüp bir zücāc qur'aya qoyup remādü'l-ḡārr üzerine zevb ve şey'ī
8. vāḡid olunca ṡura bir fazla ḡamrā' olur saḡḡ idüp tekrār qur'aya qoyup kifāyet
9. ḡadar mā' ü'l-ḡārr ile ḡamr²²⁵idüp yigirmi günde nsoḡra cerr 'aleka idüp maḡlūli
10. bir böyük zücāca qoyup üzerine ḡatre ḡatre dühnü't-ṡartir taqtir ideler

²²²ḡammām-ı marie

²²³marāz-ı efrenç

²²⁴keyfiyyet

²²⁵sulandırmak

11. esāfil-i kūr^ç aya bir beyāz ğubār rūsüb ider mā^ç ü'l-ķarāh ile ğusl-i tecfīf
12. oluna isti^ç māli şülüş dirhemden bir dirheme varınca **hulāşa^ç-i bād-zehr-i şarkī**
13. fālic ve sekte şar^ç a ve ra^ç şe ve emrāz-ı dimāğıyyenüñ envā^ç ma nāfi^ç dür ve veca^ç -i
14. mefāşıl ve niķrīs zaħmetin izāle ider aħlāt-ı semmiyye ve semümāt-ı ķātileyi^ç uruķ²²⁶ la
15. def^ç ider elbette iħrāc ider esrār-ı mektūmenüñ^ç acāyibidür **terķīb budur**
16. bād-zehr-i şarkī sekiz dirhem milħü's-sezāb milħü'l-ğabāyık ikişer dirhem dühn-i ķaranfil
17. dühn-i kehrübā dühn-i dārçin her birinden şülüş dirhem dühnü'l-mercān on iki
18. dirhem rühü'l-kibrīt yarım dirhem bād-zehri māri²²⁷ şülüş dirhem^ç amıyyāyı kūr^ç aya
19. koyup remād-ı hārre üzerinde üçgün tura ba^ç de bir zeheb-i zarfda hıfz
20. oluna isti^ç māli dört ħabbedür sekiz ħabbeye varınca **hulāşa^ç-i kibritü'l-antimün**
21. berkelsūs muħtārıdur envā^ç -i aħlātı sühulet ile ishāl ider müşhilü'l-laṭifenüñ

33b(S.N 31b/2)

1. eşrāfidur maķşūd-ı küllī ve maṭlūb-ı ṭālibāndur şānişī^{228ç} ārife ma^ç lūmdur **terķīb**
2. **budur** antimün-ı ğabṭ²²⁹ ikiyüz dirhem ħaşb-ı ħadīd yüz dirhem bārūd-ı ebyaz
3. ṭarṭir-i ħām ikişer ķabza bunları cümle maan bir böyük pūtede nārī ķavī ile
4. zevb idüp ba^ç de çıkarup saħķ idüp bir tencere içine koyup mā^ç ü'd-dārçin
5. ile naķ^ç idüp sekiz gün tura ba^ç de cerr^ç aleķa idüp üzerine bir miķdār
6. ħallü'l-muķaṭṭar ile ṭaṭṭir ideler esāfil-i zücāc²³⁰ ede kibritü'l-antimün rūsüb ider
7. tekrār mā^ç ü'l-^ç azb ile ğusl oluna isti^ç māli dört ħabbeden sekiz ħabbeye varınca
8. **hulāşa^ç-i efyün** ba^ç zı ma^ç ācın-i ħubūbatda isti^ç māl olunur zīrā bu mişl-i tedbīr

²²⁶ damarlar

²²⁷ mār-ı māhī: yılan balığı

²²⁸ şāniyyesi

²²⁹ biçilmiş ekin tutamına denir. cem'i : ğubūt

²³⁰ zücāc

9. ile efyūnuᅡ semmiyyeti gider zā' il olur gider **terkīb budur** ᅡlīᅡ efyūn alup
10. ᅡāᅡife idüp ve bir keᅡ-gīr üzerine ᅡoyup altında olan ateᅡe meᅡᅡūᅡ kibriti
11. eküp ve keᅡ-gīri kibritüᅡ duᅡānına ᅡutasın semmiyyeti zā' il olur ba' de
12. mezbūr efyūnı bir ᅡur' aya ᅡoyup üzerine dört parmaᅡ örter rūᅡü'ᅡ-ᅡarāb ᅡoyup
13. meᅡān-ı ᅡārrede beᅡ gün ᅡura soᅡra cerr ' aleᅡa idüp ᅡammām-ı mariyyede taᅡᅡīr
14. ideler eᅡāfil-i ᅡur' ada ' asel mānendī ᅡulāᅡa ᅡalur maᅡmūdenüᅡ daᅡı ıᅡlāᅡı
15. bu minvāl üzeredür ancaᅡ maᅡmūde nīm küᅡt döᅡeler ba' de kibrit buᅡārına
16. ᅡutalar **ᅡulāᅡa' -i maᅡmūde** balᅡamı ve ᅡaᅡrāyı ve cümle aᅡlāt-ı ᅡalīzeyi suᅡüetle
17. ishāl ider ᅡaᅡeyānı men' ider ve re'sī ve ᅡalb-i kebedi tenᅡıye ider müᅡhil-i
mülükīdür
18. **terkīb budur** ᅡaᅡmūniyā' -i inᅡākī altmıᅡ dört dirhem rūᅡü'ᅡ-ᅡarāb ikiyüz dirhem
19. bunları ᅡur' aya ᅡoyup on altı gün baᅡn-ı feresde ta' afīn olunup ba' de
20. cerr ' aleᅡa idüp maᅡlūlı bir ᅡur' aya ᅡoyup ᅡammām-ı mariyyede nıᅡıf ᅡalınca
21. ᅡabᅡ idüp üzerine ıᅡaᅡ iken altmıᅡ dört dirhem mā' ü'l-verd zamm ideler
22. eᅡāfil-i

34a (S.N 31b/23)

1. eᅡāfil-i ᅡur' ada keᅡrübā miᅡālinde ᅡulāᅡa rüsüb ider üzerinde mā' iyyetini tefrīᅡ
2. idüp taᅡᅡīf ideler isti' māli yigirmi beᅡ ᅡabbedür cemī' a' ᅡābuᅡ ᅡulāᅡātı
3. bu minvāl üzere istiᅡhrāc²³¹ olunur türbūd-i ᅡārīᅡūn ᅡalapa meᅡūᅡān ᅡaᅡmū'l-
ᅡanzal gibi
4. **ᅡulāᅡa' -i encibārü' l-muᅡtār**²³² ferdilyūs fituᅡ ' illetine ve ᅡurūᅡāt-ı bāᅡınanuᅡ
5. cümlesine ' ilāc kāᅡīdür **terkīb budur** incīrū' l-ᅡāᅡᅡ ikiyüz dirhem aᅡl-
6. ü'l-encibār dörtyüz dirhem bunları ᅡur' aya ᅡoyup üzerini dört parmaᅡ örte
7. cek ᅡadar ᅡarāb-ı ebyāz ile naᅡ' idüp bir hafta baᅡnū' l-feresde ta' afīn oluna
8. ba' de cerr ' aleᅡa idüp ve maᅡlūlı bir ᅡur' aya ᅡoyup ve inᅡīᅡ ile ᅡapayup
ᅡammām-ı

²³¹istiᅡhrāc

²³²muᅡtār

9. buḥāriyyede taḳṭīr oluna esāfil-i ḳur‘ ada ḳan gibi ḥulāṣa rūsüb ider isti‘ māli
10. ṣülüş dirhemdür **ḥulāṣayü’l-merāḳıya** el-muḥtār²³³ ḳarlos yaraḳān ‘ illetine ve merāḳıyā
11. ve istiskāya ve ḥummā’-i selāṣeye ve rub‘ a nāfi‘ dür mi‘ deyi tenḳıye ider **terkīb budur**
12. merāretü’l-baḳar on altı dirhem ṣabr mürr-i ṣāfī ve ḳanṭariyün-ı ṣaḡīr her birinden
13. dört dirhem bunları cümle maan bir ḳur‘ a zücāca ḳoyup üstünü örtecek ḳadar
14. rūḥü’ş-ṣarāb ḳoyup ḥammām-ı ḥükemāda sekiz gün ṭura ba‘ de cerr ‘ aleḳa idüp
15. ḥammām-ı mariyyede ḳur‘ a ve inbīḳ ile taḳṭīr oluna esāfil-i ḳur‘ ada ḥulāṣa
16. ḳalur isti‘ māli ṣülüş dirhemden bir dirheme varınca **faṣlü’ş-ṣāmin**
17. **fi’l-ḥubūbat-ı ḥabbü’l-efāviye** ibn-i māseveyh mi‘ de ve dimāḡı tenḳıye ider
18. ve ḳuvvet virür aḥlāt-ı ḡalīze’-i ‘afane’-i balḡamiyye’-yi ishāl ider ḥavāṣ-ı ḥamseye
19. ve ḥazma ḳuvvet virür ve veca‘ -i mi‘ deyi sākin ider **terkīb budur** dārḳīn
20. kebābe ‘ūd hindī besbāse cevz-i buvwā ‘ūdü’l-vec ḳaḳüle asārün ḳaranfil
21. maṣṭakī ḥabbü’l-belesān faḳḳāḥü’l-azḥar sünbül-i hindī sekiz dirhem verd-i yābis

34b(S.N 32a /21)

1. afsentīn bir dirhem bunları biḡ ikiyüz dirhem mā’ü’l-ḳarāḥ ile ṣülüşü
2. ḳalınca ṭabḥ idüp bu maṭbūḥdan ikiyüz dirhem mā’ü’l-emṭār ile maḡsül
3. ṣabr yüz dirhem nār-ı ḥafīf ile ḥab ḳıvāmına gelince ṭabḥ idüp ba‘ de mürr-i ṣāfī
4. maṣṭakī beş dirhem za‘ ferān üçer dirhem ḳatup ḥaBlar oluna ḥabb
5. **ḥabbü’n-nūr-ı kibrit** ibn-i māseveyh ruṭūbet ve bürüdetden ḥādiṣ olan
6. emrāz-ı ‘aynuḡ envā‘ına nāfi‘ dür ḳuvā-yı başarı arturur ālāt-ı ḥavāss-ı ḥamseyi
7. ziyāde ider ervāḥa ḳuvvet virür ḥazma mu‘īn olur ḥıfzı ziyāde ider

²³³ muḥtār

8. **terkīb budur** verd-i yābis zehr-i benefşec afsentīn türbūd şahmü'l-ḥanzal
9. 'ūdū'l-vec cevz-i buvvā kebābe selīḥe eḫīmūn-ı ıḳriḫi ḥabb-ı belesān 'ūd-ı
10. belesān sünbül-i hindī faḳḳāḫü'l-azḫar sesāliyūs bezr-i sezāb asārūn
11. maşṭakī ḳaranfil dārçin enīsūn rāziyānec za' ferān besbāse bezr-i kerefis
12. ikişer dirhem kābilī helīlec-i aşfer belīlec rāvend-i çini her birinden dört
13. dirhem ğāriḳūn-ı ebyaz sinā'-i meki beş dirhem varaḳ-ı efrāciyā yedi dirhem
14. şabr yetmiş dirhem bunları dögüp ve saḫḳdan şonra 'uşāre'-i rāziyānec
15. ile yoğurup ḥablar ideler isti' māli bir dirhemden iki dirheme varınca **ḥabb-ı**
16. **lāzımü't-ṭayyībū**'n-niḳolaus aḫlāt-ı şülüşeyi ishāl ider 'aynuḫ envā'ına
17. nāfi' dūr nūzl-i mā' ve za' if başarı izāle ider encüre-yi deriyyeyi men' ider
18. **terkīb budur** şabr mağsül on dört dirhem helīlecāt-ı ḥamse maşṭakī
19. rāvend-i çini afsentīn verd-i yābis benefşec sinā ve ğāriḳūn ve küşüş
20. bir dirhem saḳmūniyā'-i intāki yedi dirhem mā'ü'r-rāziyānec ile yoğurup ḥablar
21. oluna **ḥabbü'l-cāmi'** ibn-i māseveyh ḫümmeyāt-ı mürekkebenüḫ envā'ına
nāfi' dūr a' zā-yı
22. re'sede

35a

1. re'sede olan mizācuḫ cümlesine nāfi' dūr ve rāfi' dūr 'ufuneti 'aḫlātı izāle ider
2. demi taşfiye ve bedeni tenḳiye ider her ṭabāyi' e münāsibdür her faşılta isti' māli
3. olunur **terkīb budur** helīlec-i aşfer rāvend-i çini her birinden dört dirhem
4. 'uşāretü'l- ğāfiş ve 'uşāretü'l-afsentīn üçer dirhem maḫmüde'-i müddeber altı
dirhem
5. helīlec-i esved ve kābilī ve besfāyic ve ğāriḳūn ve şahmü'l-ḥanzal ikişer dirhem
6. türbūd-i ebyaz şabr yedişer dirhem maşṭakī verd-i yābis milḫ-i enderāni eḫīmūn
7. enīsūn zencebīl bir dirhem güllāb ile ḥablar oluna isti' māli bir mişḳāldür
8. **ḥabbü'l-fāşirāyü**'l-muḫtārü'l-ḫaḳir şadra bārid ve şaḳiḳa 'illeti[ne] naḳ' dūr iki
9. ve müzmin olursa izāle ider dimāğı tenḳiye ider müleyyin-i ḫaffīdür **terkīb budur**

10. aşlū'l-fāşirā maḥmūde³-i müddeber şabr on altışar dirhem dühnü'l-ķaranfil dühnü'l-
11. enīsūn ikişer dirhem bunları saḥķda ṅsoṅra şarāb-ı mā^c -i ķaştarān ile
12. ḥablar ideler isti^c māli şülüş dirhemdür **habb-ı tartīr**ü'l-ķorḥıyānūs ḥükemā³-yı
13. laṭīn bu ḥabbuṅ menāfi^c in görüp ve cemī^c emrāzda müşāhede idüp
14. ğāyetle mu^c teber tutarlar cemī^c aḥlāṭı bi-ġayr-i^c unf²³⁴ ve'l-āḥir mazarrat-ı ishāl
15. ider cünūna ve māliḥūlyāya ve maniyā²³⁵ ve cüzām seretān ve cereb ve ḥummā^c - i rub^c
16. ve marāz-ı efrenc ve emrāz-ı demeviyye ve şafrāviyyede ve sevdāviyyenüṅ envā^c ma
17. nāfi^c dür ve her mizāca münāsibdür **terķīb budur** ķarīmyü't-ķartīr yigirmi dört dirhem
18. zebīb-i aḥmer menzū^c ü'l-^c acem on iki dirhem besfāyic on altı dirhem zehr-i lisān
19. ü'ş-sevrü'l-berrī ve'l-büstānī zehr-i nīlūfer yarımşar ķabza helīlecāt-ı ḥamse her birinden
20. dört dirhem mezkūr eczāları kifāyet ķadar āb ile şāhterec ve mā^c -iusķūlū
21. fenderiyūn ile ṭabḥ itdükde ṅsoṅra cerr^c aleķa idüp bu maṭbūḥdan ikiyüz dirhem

35b(S.N 35b/ 21)

1. ^cuşāretü't-tüffāḥü'ş-şāmī yüz dirhem sinā³-i mekki yigirmi dört dirhem türbūd-i ebyāz
2. ḥarbaķ-ı esved on ikişer dirhem mürr-i şāfī sekiz dirhem besbāse ķaranfil dārcīn
3. eftīmūn-ı ıķrītī her birinden dört dirhem bu eczāları mezkūr maṭbūḥla naķ^c idüp
4. dört gün mekān-ı ḥārrede ṭura ba^c de cerr^c aleķa idüp içine şabr-ı maġsūl
5. otuz iki dirhem sefūf-ı diyārdōn ve lūkk maġsūl bir dirhem milḥ-i afsentīn
6. milḥ-i lisān-ı ^cuşfūr ikişer buçuķ dirhem cevher-i za^c ferān birer mişķāl dühn-i

²³⁴sıcaklık

²³⁵mani: delilik, cinnet

7. enīsūn beş kaṭre ile ḥaplar ideler **ḥabbū't-ṭarṭirū'l-āḥir** 'ind-i eṭṭibbā'-i efrenc
8. 'indinde meşhūr ve mu' teberdür cümle ezmānda ve her vaḳitde isti' māl olunur eṭṭibbā'
9. 'āciz ḳalduḡı emrāzda isti' māl iderler nef' ī zāhirdür ve emrāzı sevdāviyye
10. ve balḡamiyyeye 'ilāc kāfīdür ve devā'-i şāfīdür emrāz dimāḡa ve ṭḥāle seri' ü't-te'
11. şirdür ve aḥşāda olan cemi' süddelerin teftīḥ ider ve ' illeti murāḳaba ve emrāz-ı
12. cildiyyeye cereb ve ḥikke baraş ve bahaḳ ve cüzām gibi marazlara nāfi' ve mücerredür
13. **terkīb budur** kırmiz-i ṭarṭir yigirmi dōrt dirhem zebīb-i aḥmer menzū' ü'l-' acem
14. on iki dirhem besfāyic on altı dirhem asārūn ve enīsūn dōrt dirhem
15. şāhterec ve altun otı ve lisānū's-şevr her birinden birer ḳabza mā' -i ḳarāḥ
16. ile ḳaynadup süzeler bundan ikiyüz dirhem ve yüz dirhem misket alması
17. 'uşāresi ḳatup ba' de sinā' -i mekki yigirmi dōrt dirhem türbūd-i ebyaḡ ve
18. ḥarbaḳ-ı esved ıstırek her birinden on ikişer dirhem besbāse ve ḳaranfil
19. ve dārḳīn ve eṭṭimūn-ı ıḳrīṭī her birinden dōrt dirhem bu edviyyeleri mā' -i
20. mezbūruḡ içine naḳ' idüp ü cḡün üç gice ḥammām-ı mariyyede ṭurduḡdan
21. soḡra nār-ı ḥafīf ile ṭabḡ idüp cerr ' aleḳa ideler ba' de kırmiz-i ṭarṭir yigirmi
22. dōrt

36a

1. dōrt dirhem şabr-ı maḡsūl kırḳ dirhem mürr-i şāfī sekiz dirhem içine ḳoyup
2. yavaşca ḳaynadalar ḥatta ḳıvām mertebesine gele ve ḳoyula andan sefūf-ı diyārdōn ve lükk
3. maḡsūl ve za' ferān her birinden bir bucuḳ dirhem ḳoyup ḥaBlar düzeler eger daḡı
4. ḳoyu olmaḳ murād olunursa çalapa dōrt dirhem ḡāriḳūn üç dirhem şāḡmū'l-ḥanzal-ı

5. müdebber iki dirhem mecūḳān bir dirhem rāvend-i ḳīnī beş dirhem ve müdebber-i maḥmūde
6. beş dirhem bunları izāfe ve zamm ve ilḥāk ideler laṭīf müshil ḥaBlar olunur
7. şerbeti beş ḥaBdur on ḥabba varınca bu ḥabba nazīre olmaz bī-hemtā ve bī-bedeldür
8. ḥükemā ve eṭṭibā'-i efrenc i'tinā ve i'timād eyledügi ḥaBlardandır **ḥabb-1 rūdbā'-y1 efrencī**
9. **terkīb budur** şabr-1 maḡsūl on iki dirhem şaḥmū'l-ḥanḳal-i mürebbī altı dirhem ḥarbaḳ²³⁶-1 esved dört dirhem şa'idüṣ-şarāb ile naḳ' ve altı gün mekān-1 ḥārrede ṭura
10. andan taşfiyye ve taḳṭīr ideler nār-1 leyyin ile ruṭubetden giderüp tāki ḥabb-1 şāliḳ
11. ola ḳıvāmın vireler nef'ī evvelki gibidür **ḥabb-1 cedvār-1 ḥiṭābī²³⁷** cümle semūm-1 ḳātile
12. ḳaṭ' ve 'amelini ibṭāl ider ḥafaḳāna²³⁸ nāfi' dūr ḥarāret-i 'azīziyyeye ḳuvvet virür riyāḥı
13. taḥlīl ider dimāḡa ve mi'deye ḳuvvet virür rūḥ-1 ḥayvaniye meded ve yardım ider
14. **terkīb budur** 'anber-ḥām-1 misk ḥāliş²³⁹ varaḳ-1 fızza varaḳ-1 zehab bād
15. zehr-i ḥayvanī altışar ḳırāṭ maşṭakī 'ūd-1 hindī efyūn ve cedvār-1 ḥiṭābī
16. zamḡ-1 'arabī ücer dirhem za'ferān bir mişḳāl besbāse dört buḳuḳ dirhem
17. ḥūlincān²⁴⁰ altı dirhem durūnc 'aḳrebī dört buḳuḳ dirhem lü'lü'-i mercān lācüverd
18. maḡsūl-i mürebbī zurunbād ḳaranfil ücer dirhem mā'ü'l-verd ile maḥlūl oluna
19. keşīrā fül'fül ḳadar ḥablar oluna isti'māli bir ḳırāṭdan iki ḳırāṭa varınca

²³⁶ḥarbaḳ

²³⁷ḥiṭābī

²³⁸ḥafaḳān

²³⁹ḥāliş

²⁴⁰ḥūlincān

20. **ḥabb-ı müferriḥü'l-kebir** ḳalbe neṣāṭ ve feraḥ virür semümāt-ı ḳātile ve emrāz-ı

36b(S.N 36a/12)

1. hā'ilenüñ envā'ını def' ve men' ider ḥümmeyāt-ı vebā'iyyenüñ āfātını men' ider
2. vebāya nāfi' dür nevāzilī ḳadīm zātü'l-cenb ve zātü'r-ri'eye ve ḳulunca nāfi' dür envā'-ı
3. ishāli ve seyelānı dahı ḳanğı muvazza' da olursa ḳatlı ider ve teskīn eyler
4. **terkīb budur** zehebü'l-mükelles²⁴¹ altı dirhem 'anber-sārā²⁴² iki dirhem mā'ü'd-dārçin-i
5. müstahrec ḥulāṣa efyün iki dirhem ḥulāṣa za'ferān 'ūd-ı hindi yarımşar
6. dirhem dühnü'l-verdü'l-muḳaṭṭar dühnü'd-dārçin dühnü'l-cevz-i buvvā her birinden rub' dirhem
7. sükkar-i nebāt sekiz dirhem saḥḳdan soñra güllābla çıḳmış lu'āb keşirā ile fülful
8. ḳadar ḥablar olup isti'māl ideler isti'māli beş ḥabbeden on ḥabbeye varınca
9. **ḥabb-ı müferreḥ-i ṣağir** dimāga ve ḳalbe ve mi'deye ḳuvvet virür nigeh-i ṭayyib
10. ve ağız ḳoñusunu güzel ider sā'ir menāfi' i mezkūr gibidür **terkīb budur** dühnü'd-dār
11. çin ile maḥlül 'anber ve ıṣṭirek ve za'ferān bir buçuk dirhem dühn-i cevz-i buvvā
12. dühn-i ḳaranfil yarımşar dirhem ḳaḳüle dār-ı fülful 'üdü'l-buḥūr besbāse ikişer dirhem
13. güllāb ile müstahrec lu'āb keşirā ile ḥaplar ideler **ḥabb-ı buğüyü'l-ḳalbü'l-muḥtār**

²⁴¹kireçli

²⁴²saf, katışksız

14. ü'l-üstād-ı zemān vebāda isti' māl olunsa ' ufūneti ve semm-i albe sirāyetinden men' ider albe
15. uvvet ve fera virür bād-zehr maāmına āyim olur ubā ve mesā²⁴³ isti' māl oluna
16. **terkīb budur** abr altı dirhem ütrüc alū't-türmantilā her birinden dört dirhem
17. in-i ermenī in-i matūm ve mūk-i arāmi' -i ırii' mürri-i āfi' zurunbād
18. ü'l-fāvāniyā alū'l-ārolīnā alū'l-ankelīā²⁴⁴ alū'-era' yūn²⁴⁵ arnū'l-iyyel mare
19. lū'lü'-i nā-süfte kāfūr birer dirhem yāūt-ı afer ve ırū'l-ütrüc tiryā
20. ü'l-fārū bir buu dirhem cedvār-ı hindī on altı dirhem za' ferān
21. yarım dirhem arābū'l-ütrüc ile aBlar oluna isti' māli bir dirhemdür **abb-ı muavvi'**
22. ü'l-mutār

37a(S.N 36b/ 9)

1. ü'l-mutār dūncilūs bāha uvvet virmekde bī-nazīrdür **terkīb budur** baalū'l-ebyāz
2. sāiryūnū'-arī on ikier dirhem dimāgū'l-' asāfir sekiz dirhem lübān-ı
3. zeker dārin her birinden dört dirhem bunları sadan ora yourup noūd adar
4. aBlar düzüp isti' māli altı ' aded abbedür ve ba' de'l-bel' üzerine bir fincān müşelle
5. ile ieler **abb-ı terū** mi' de[yi] ılā ider riyā-ı gālīzeyi talīl ider dimāga
6. ve albe uvvet virür müferriū'l-ulūbdür aız ousını güzel ider sā'ir menāfi' i' ur-ı
7. tenzū gibidür ancak bir midār tebāyi' i' ardur **terkīb budur** ıūrū'l-fıstı

²⁴³sabah ve akam

²⁴⁴ancelīa

²⁴⁵erāgyūn

8. ü'l-hāric ḥarīr-ḥām maḥreḫ cedvār-ı hindī beş dirhem ʿūd-ı hindī dōrt dirhem
9. ḳaranfil şandal-ı ebyaz verd-i yābis behmen-i ebyaz durūnc ʿaḳrebī nābü'l-fīl
10. ṭebāşīr-i hindī sūnbūl-i ṭīb ḥabbū'l-ütrūc bād-zehr-i şarḳī ikişer buçuḳ dirhem ṭīn-i
11. maḥtūm maşṭakī incü-mercān yāḳūt-ı aşfer ve aḥmer ve ezraḳ zümüröd misk-i
12. ʿanber -ḥām ḳurş-ı tenzūḥ ḥulāşa²⁴⁶-i efyūn birer buçuḳ dirhem mā ʿü'd-dārçīn
13. ile istihrāc olunmuş lu ʿāb-ı keşīrā ile fūlfūl miḳdārı ḥaBlar oluna **ḥabb-ı ʿarabī**
14. yyü'l-niḳolaus gerek ḥār ve gerek bārid-i emrāz-ı dimāḡıyyenüñ envā ʿına nāfi ʿdür
15. aḥlāt-ı ḡalīzeyi ve raḳīḳi ishāl ider ḥavāş-ı ḥamseye ḥiddet virür evcā ʿ-ı
16. üzn isnāna nāfi ʿdür her ṭabī ʿate münāsibdür ve her faşılđa isti ʿmāl olunur men ʿ
17. yoḳdur **terkīb budur** şabr otuz iki dirhem fāşirāyü'l-(**S37a/1**) helīlecāt-ı ḥamse
18. maşṭakī saḳmūniyā ʿ-yı müdebber asārūn verd-i yābis sekiz dirhem cünd-i bīdester
19. üç dirhem za ʿferān bir dirhem mā ʿü'r-rāziyānec ile ḥaBlar oluna **ḥabbü'z-za ʿferān**
20. aḡza ḳoyup eridükce şuyın yutalar şavtı acar şāf idüp bürüdet-i
21. ruḥbetden ḥādiş olan su ʿāli men ʿ ider **terkīb budur** za ʿferān altı dirhem

37b (S.N 37a/5)

1. kebābe rubbü's-sūs beş dirhem kendir-i ebyaz ikiyüz dirhem bunları rubbü'l-ʿmeb ile
2. yoḡurup noḡūd ḳadar ḥaBlar oluna **ḥabbü'z-zeheb-i niḳolaus** dimāḡı tenḳıyye
3. ider ḥavāş-ı ḥamseye ḳuvvet virür riyāḥ-ı ḡalīzeyi taḥlīl ider müleyyindür ve göz marazlarına
4. müsta ʿmeldür **terkīb budur** şabr-ı maḥmūde beş dirhem verd bezr-i kerefis ikişer buçuḳ

²⁴⁶ḥulāşa

5. dirhem bezr-i rāziyānec bir buçuk dirhem za' ferān maştakī şahmü'l-ħanzal ücer dirhem
6. türbüd-i mücevvef-i ebyaz muzammağ ve zehr-i qarabaş beş dirhem güllāb ıla noħūd kadar ħaBlar
7. ideler isti' māli on ħabbedür **ħabbü'r-rāvend** ibn-imāseveyh ahlāt-ı ġalīzeye-i lezci²⁴⁷
8. ishāl ider ve veca' -ı kebedi teskīn ider süddeleri teftīħ ider ħümmeyāt-ı mürekkebenüñ
9. envā' ma ve muğaddime-i istiskāya nāfi' dür **terkīb budur** rāvend-i çinī üç dirhem
10. rubbü's-sūs 'uşāretü'l-afsentīn maştakī her birinden birer dirhem helīlec aşfer
11. üç buçuk dirhem bezr-i rāziyānec bezr-i kerefis yarımşar dirhem ħurş-ı diyārdōn
12. üç buçuk dirhem ayāric-i faykara sefūfi on dirhem 'uşāre-i rāziyānec ile
13. ħaBlar idüp mā' ü'l-cübnile isti' māl olunur **ħabbü'l- ħabz** ecnās
14. ishālī kañğı sebebden olursa kaţ' ider **terkīb budur** 'acemü'z-zehbbir dirhem
15. cülnār-ı farsī bezr-i kaţunā cümcüm demmü'l-aħaveyn tīn-i ermenī aġākıyā verd-i
16. aħmer 'uşāre-i ħayyetü't-teys simmāk za' ferān ħurş-ı ġaliye ħūlincān dārcīn
17. tebaşīr-i hindī besbāse zamğ-ı 'arabī birer dirhem efyūn-ı müddeber yarım dirhem
18. mā' -ı lisānū'l-ħamel ile ħaBlar oluna **ħabb-ı seyelān-ı meni** 'ufūnetden ħaşıl
19. olan bel şouġluğuna 'ilāc kāfidür **terkīb budur** behmen-i esved tūrmentilā
20. nīlüfer ħabbü'l-kibāru'l-bāride bezr-i baġlatü'l-ħamķā bezrüs-sezāb bezr-i pencengüşt²⁴⁸
21. (S.N 37b/1) demü'l-baġar kehrübā maştakī cevz-i buvvā kendir-i ebyaz demü'l-aħaveyn her birinden
22. dört

²⁴⁷lüzüci: yapışkan

²⁴⁸fencengüşt

1. dört dirhem kifāyet kadar terementin ile haBlar ideler isti' māli nışif dirhemden
2. bir dirheme varınca **habb-1 şāhterecū**'l-ibn-i sinā cereb hikke baraş bahağ cüzām
3. kūbā' -1 balğam-1 māliḥ emrāz-1 zāhirenüḡ envā' ma ' ilāc kāfīdür **terkīb budur**
4. sinā'-i mekki rāvend-i çinī günlük beş dirhem zehr-i qarabaş maḥmūde-i müddeber
5. cünd-i bīdester sülemen zībağ kükürd bārūd-1 ebyaz nüşadır-1 mışrī dört dirhem
6. zāc sağız isfīdāc fūlful ikişer buçuğ dirhem şūniz zamğ-1 ' arabī beş
7. dirhem şaḥmū'l-ḥançal dört dirhem cümle dağğ saḥğ idüp yımırta ağıyla yoğurup
8. fūlful kadar haBlar idüp şabaḡ aḡşām ikişer dāne isti' māl ideler nāfi' ve
9. mücerredür **habb-1 hindī** ibn-i māseveyh sereṭan ve cüzām bahağ-1 esved ḥummā' -1 rub'
10. veca' -1 ṭihāl yarağān ve emrāz-1 ṭihālūḡ envā' ma nāfi' dür muvaḥḥiş ve muḥavvif vāqı' a
11. ları görmegi men' ider aḡlāt-1 sevdāviyyeyi ishāl ider **terkīb budur**
12. helīlec-i esved ḡarbağ-1 esved besfāyic beşer dirhem eftīmūn-1 ıkrīṭī qarabaş
13. çiçeği altı dirhem ḡārīkūn ebyaz şaḥmū'l-ḥançal-1 lācüverd-i müddeber milḡ-i hindī
14. her birinden dört dirhem sūnbül-i hindī ' aşır ḡāfiş ikişer dirhem qarafil bir
15. dirhem ayāric-i fayqarā on dirhem ' aşır kerefis ile haBlar oluna **habb-1 lācüverd**
16. ibn-i māseveyh sevdāyı ve şafrāyı ishāl ider māliḡūlyāya ve sevdādan
17. ḡādiş olan emrāzuḡ cümlesine nāfi' dür **terkīb budur** lācüverd-i
18. mağsül ve müddeber altı dirhem eftīmūn-1 ıkrīṭī besfāyic fustuğ ḡārīkūn
19. altmış sekiz dirhem maḥmūde'-i meşvī ḡarbağ-1 esved milḡ-i hindī ikişer
20. buçuğ dirhem qarafil enīsūn her birinden dört dirhem ayāric-i fayqara on beş
21. dirhem mā' ü'l-hindībāyü'l-berri ile haBlar ideler isti' māli iki dirhem mā' ü'l-cūbn

1. ile vireler **ḥabb-ı su‘āl** ḥarâretden ḥâdiş olan su‘âle nâfi‘dür yübüset
2. ve ḥuşûnet-i ḥançereye nâfi‘dür **terkîb[budur]** rubbû’s-sûs neşâ keşîrâ levz-i muḳaşşer
3. zamğ-ı ‘arabî sekiz dirhem sükker-i nebât yigirmi dört dirhem lu‘âb ḥabbû’s-sefercel
4. ile ḥaBlar oluna **ḥabb-ı ġarîḳûn** ibn-i mâseveyh şadrda maḥbûs olan balğam-ı
5. ġalîzeyi izâle ider dîḳu’n-nefes ve su‘âl-i ‘atîḳa nâfi‘dür **terkîb budur**
6. ġarîḳûn ebyaz-ı muḳraş²⁴⁹ maşṭakî-i mikedd²⁵⁰ücer dirhem aşlü’s-sûs lâjverdî
7. farâsiyûn birer dirhem türbüd-i ebyaz-ı mücevvef beş dirhem ayâric-i fayḳara dört dirhem
8. şaḥmü’l-ḥançal enzürüt²⁵¹ikişer dirhem mürr-i şâfî birer dirhem saḥḳdan şonra güllâb
9. ile ḥaBlar oluna **ḥabbü’l-muḳl** ibn-i mâseveyh em‘â-i müstaḳîimde olan yaraları
10. dem-i bevâsîr ve ifrâṭ-ı ṭamsı ḳaṭ‘ ider bevâsîre ‘ilâc-ı ‘azîmdür dâ‘-i cezîldür
11. **terkîb budur** muḳl-ı ezraḳ on iki dirhem naḥve-i hindî üç dirhem ḥelîlecât
12. tü’l-ḥamse ḥelezûn maḥrûḳ kehrübâ birer buçuḳ dirhem mâ‘ü’l-kerâş ile ḥaBlar ideler
13. isti‘mâliṭabî‘ata göredür **ḥabbü’l-mâzeryûn** ibn-i mâseveyh mâ’iyyet-i aḥlâṭı
14. ishâl ider istiskâya ‘ilâc kâfîdür **terkîb budur** müddeber bi’l-ḥall beş
15. dirhem ḥelîlec-i aşfer üç dirhem kâbilî üç dirhem terencübîn ile yoğuralar
16. ḥaBlar oluna **ḥabbü’l-ustumâḥayy‘ûn** ibn-i mâseveyh emrâz-ı mi‘deye ve kebede
17. ve dimâğa nâfi‘dür balğamı ve şafrâyı ishâl ider ṭabî‘ati telyîn ider imtilâ‘-yı
18. def‘ ider **terkîb budur** türbüd-i ebyaz on dirhem maşṭakî dört dirhem verd-i
19. yâbis üç dirhem şabr on sekiz dirhem mâ‘ü’l-afsentîn ile ḥaBlar ideler

²⁴⁹kurs gibi değirmi olan arayış-ı nisvan.

²⁵⁰kedd’den: tarak. Mikedd: taranmış/K.T

²⁵¹anzurüt

20. **ḥabb-1 terementīn** ālāt-1 bevde olan ḡurūḥātı oḡaldur bel šouḡluḡuna
21. nāfi‘ dūr **terkīb budur** terementīn maḡsūl sekiz dirhem rāvend-i çini üç
22. dirhem

39a

1. dirhem kehrübā rubbū’s-sūs yarımşar dirhem dārcin bir dirhem saḡḡda nşoḡra
2. noḡūd ḡadar ḡaBlar ideler isti‘ māli yedi ḡabbeden on ḡabbeye varınca **ḡabb-1**
3. **sūrincān** bürüdetden ḡādiş olan veca‘ -1 mefāsıl ve niḡrīs ve ‘ araḡ
4. u’n-nesāya nāfi‘ dūr **terkīb budur** sūrincān ebyaz helīlec-i aşfer türbūd-i ebyaz
5. şaḡm-1 ḡanḡal muḡl-1 ezraḡ sekbīnc altışar dirhem cünd-i bīdester enzürüt
6. cāvşīr bezrū’l-ḡarmel bezrū’l-sezāb bezr-i kerefis ferfiyūn üçer dirhem za‘ ferān
7. bir dirhem mā’ ü’l-kibrīt ile ḡaBlar oluna **ḡabb-1 sekbīnc** ibn-i māseveyh ‘ araḡ
8. u’n-nesāya veca‘ -1 mefāsıl raḡim ve niḡrise nāfi‘ dūr **terkīb budur** sekbīnc
9. uşak muḡl-1 ezraḡ ikişer dirhem bezr-i kerefis naḡve-i hindī enīsūn bezr-i
10. ḡarmel birer dirhem ‘ūdū’l-vec ve şeyḡarac-i hindī (**S33a/10**) ve fütenc
ḡanḡariyūn ca‘ de milḡ-i
11. enderānī ḡuşt yarımşar dirhem şabr altı dirhem şaḡmü’l-ḡanḡal beş dirhem
12. güllāb ıla ḡaBlar oluna **ḡabb-1 maştakī** ‘ inde’l-eḡıbbā‘ ü’l-efrenc cemi‘
emrāzlarda
13. müsta‘ meldür ve her ḡabī‘ ata münāsibdür şaḡt-1 bedeni ḡıfz ider **terkīb budur**
14. maştakī beş dirhem ḡārīḡūn üç dirhem şabr on dirhem gül-engübīn
15. ile ḡaBlar oluna isti‘ māli on ḡabbeden on beş ḡabbeye varınca **ḡabb-1 müşelles**
16. rāvendī mi‘ deye ve şadrda ve başda olan aḡlāt-1 ḡalīzeyi tenḡıye idüp
17. şaḡrāyı ve balḡamı ishāl ider **terkīb budur** rāvend-i çini ḡārīḡūn ebyaz
18. şabr on altı dirhem gül-engübīn ile ḡaBlar ideler **faşlü’t-tāsi‘ fi’l-sefūfāt**
19. ve’l-‘ aḡūsāt²⁵² **sefūf-1 sūrincānū’l-muḡtārū’l-üstād** mefāsılı tenḡıye
20. ider aḡlāt-1 ḡalīzeyi līnet ile def [ider] ve iḡrāc ider veca‘ -1 mefāsıl ve niḡrīs

²⁵² aḡs: haşşırma, aksırma, aksırık.

21. angı sebebden olursa  ilac kafdur **terkib budur** sūrcān-ı ebyaz tūrbūd-i mūcevvēf

39b (S.N 33a/13)

1. maḥmūde-i mūrebbī sinā³-i mekki azīm-i ıḥfū³’l-insān sūkker-i ṭabarzad her birinden onar dirhem
2. dōgūp sefūf oluna isti mālī nıṣıf dirhemdūr mā³ -ı kemāfītūs ile vireler
3. **sefūfū³’l- maṣrū³’ inū³’l-gōrḥıyānūs** ṣar a ta bīr olunan emrāz-ı mūṣkile
4. angı sebebden olursa izāle ider iksīr-i azīm-i seyyiddūr dimāgı tenıye ider **terkib budur**
5. lū³’lū³-i muṣammet-i mūrebbī mercān-ı aḥmer ūcer dirhem ufrū³’l-ḥummās²⁵³ arn-ı gergedān
6. milḥ-i ıḥfū³’l-insān yarımṣar dirhem zehr-i nercis zehr-i zanba-ı ḥıram cedvār-ı
7. ḥıṭāyi dārin  ūd-ı hindī hīl-i buvā bir dirhem fāvāniyā bezr-i sezāb
8. ḥaṣbū³’d-dıb²⁵⁴ ikiṣer dirhem bād-zehr-i kāvī  anber-ḥām her birinden ṣūlūs dirhem
9. kāfūr rub dirhem sūkker-i ebyaz kifāyet adar sefūf oluna isti mālī bir buuk dirhemdūr
10. **sefūfū³’l- abız²⁵⁵**el muḥtārū³’l-üstād²⁵⁶an uṣanlara ishālū³’d-dem ve nefṣ
11. ū³’d-dem angı sebebden [ arız] olursa at ider **terkib budur** ṭebāṣīr-i hindī ṭīn-i
12. maḥtūm verd-i aḥmer ṭīn-i ermenī sādic-i hindī her birinden dōrt dirhem zamg-ı
13.  arabī keṣīrā yigirmiṣer dirhem bezr-i ḥaṣḥāṣ²⁵⁷ -ı ebyaz bezr-i balatū³’l-ḥamā bezr-i lisān
14. ū³’l-ḥamel arnū³’l-ıyyel maḥre neṣā ṣīḥ²⁵⁸ -ı muḥammaṣ ūcer dirhem sefūf oluna isti mālī

²⁵³ḥummāz

²⁵⁴ḥaṣbū³’d-dıb

²⁵⁵S.N hāyız

²⁵⁶üstādın setiklerinden, anlamında Cevheri’nin ‘‘muhtarū³’s-sıḥah’’ (Arapa sōzlük) adlı eserine gōnderme yapıyor olabilir?

²⁵⁷ḥaṣḥāṣ

15. iki dirhemdür şarābü'l-ās ile vireler **sefūf -i gütgumba** veca' -ı mefāsıl
16. ve niķrīs ve cereb ve ħikke ve cüzām ve marāz-ı efrenc ve baraş ve fālic ve istiskāya
17. ve emrāz-ı müzminenüñ envā' ına nāfi' dür **terkīb budur** gütgumba dört dirhem
18. kışrū'l-ütrüc kışrū'n-nārenc bir dirhem dārcin ķaranfil besbāse her birinden
19. şülüş dirhem sükker-i ebyaz otuz iki dirhem sefūf oluna isti' māli bir dirhemdür
20. **sefūf-ı seyelān-ı meniyyü'**l-muhtārü'l-ħaķir-i şifāi bel şouķluđına ' ilāc kāfidür
21. **terkīb budur** na' na' -i yābis felenemüşk ücer dirhem aşlü's-süsü'l-lājverdi
22. bezr

40a (S.N 33b/12)

1. bezrū's-sezāb tebāşir-i hindi ħin-i ermeni aşlü't-ťürmantilā ikişer dirhem
2. bezr-i ħaş²⁵⁹ verd-i yābis ikişer buçuķ dirhem sükker-i řabarzad on dirhem sefūf
3. isti' māli üç dirhem ale's-seşer şa' āmdan dört sā' at muķaddem řarāb-ı
4. aķmer ile vireler **sefūf-ı za' ifü'l-başarü'**l-muhtār görĥıyānūs göze ĥiddet
5. ve ķuvvet virür za' if başarı izāle ider ve nūr-ı başarı arturur cemī' gözde
6. ĥādiş olan emrazları men' ider **terkīb budur** ķaştarān māmīşā
7. sākīfrākiyā sezāb feleşķün efrāciyā līķōşťikün enīsün dārcin
8. her birinden dört dirhem zencebīl hāl-i buvā²⁶⁰ rāziyānec bezr-i fařrāsāliyūn
9. kemmūn zūfā'-i yābis řa' ter-i fārisī bezr-i sesāliyūs her birinden üç dirhem
10. sükker ile sefūf oluna kırķ gün ' ale't-tevālī bir dirhem řarāb ile vireler
11. **sefūfū'**l- saķař ishāli ķat' ider saķař ve řarbeyi def' ider
12. **terkīb budur** sādenc-i' adesi demü'l-aķaveyn ķařır ķuyruđı birer dirhem
13. dārcin ħin-i ermeni birer buçuķ dirhem aşlü't-ťürmantilā mūmiyā' -ı ma' denī
14. üç dirhem sefūf oluna isti' māli bir buçuķ dirhemdür **sefūfū'l-mükellübīn**
15. ķuduz kelb şaladuğına ' ilāc-ı āzīmdür ve nef' i zāhirdür **terkīb budur**

²⁵⁸şih

²⁵⁹ħaşĥāş

²⁶⁰hīl-i buvā

16. sezāb-ı ra‘ yū’l-ḥamām lisānū’l-ḥamel sālībe besfāyīc afsentīn rūmī na‘ na‘ -ı
17. yābis zehr-i heyyū’l-fārīkūn zehr-i kaṅṅariyūn-ı şağīr birincāsef kaştarān
18. ṭarāgeyūn her birinden birer ḳabza remād-ı sereṭānū’n-nehriyye dōrt ‘aded sefūf oluna
19. isti‘ māli bir dirhemden üç dirheme varınca şarāb ile vireler **sefūf**
20. -ı **teferruḥū’l-ḳalb** ḳalbe ḳuvvet virür ve neşāt ve feraḥ virür emrāz-ı ḳalbiyyenūḅ
21. envā‘ ma nāfi‘ dūr **terkīb budur** cevāhirātū’l-mūsta‘ mel yarımşar dirhem ṭīn-i

40b

1. ermenī ṭīn-i maḥtūm mercān-ı aḥmer her birinden dōrt dirhem lū’lū’-i müddeber iki
2. dirhem nişāretū’l-āc ḳarnū’l-ıyyel şandal-ı aşfer ṭebāşīr ver-i aḥmer kişnic-i
3. müddeber ḥummāş²⁶¹ birer dirhem misk ü ‘anber birer ḳirāt varakū’z-zeheb elli
4. ‘aded sūkker-i nebāt yigirmi beş dirhem sefūf oluna **sefūfū’l-ustumāḥayḳūn**
5. mi‘ deye ḳuvvet virür hazma mu‘īn olur riyāḥı taḥlīl ider ṭağıdur **terkīb budur**
6. küzbere-i müddeber on altı dirhem bād-zehr-i rencbūye dārçīn sekiz dirhem sūkker-i ebyaz
7. yigirmi dōrt dirhem ile sefūf oluna isti‘ māli ḳable’ṭ-ṭa‘ ām bir mişḳāldür **sefūf-ı**
8. **mūshīl** türbūd-i ebyaz sekiz dirhem zencebīl sinā’-i mekki dārcīn maşṭakī
9. ḥūlincān ḳaḳūle ḳaranfil enīsūn sūrincān maḥmūde-i meşvīher birinden dōrt
10. dirhem sūkker-i ebyaz otuz iki dirhem sefūf oluna isti‘ māli üç dirhemdür bu bir
11. sefūfdur ki aḥlāt-ı şülüşeyi rıfḳ ile ve suḥūletle ishāl ider **sefūf-ı ḥanāzīrīn**
12. ḥanāzīre ve ‘aḳad-i azveye²⁶² nāfi‘ dūr **terkīb budur** cevz-i rūmī maḥreḳ remād
13. ü’l-isfenc ḳunfuz-ı baḥrī maḥrūḳ ḳırtāş²⁶³ maḥreḳ zebedü’l-baḥr bezr-i lisānū’l-ḥamel

²⁶¹ḥummāz

²⁶²geçici tutukluk/dili tutuk olmak

²⁶³ḳırtāş

14. her birinden dört dirhem fülful zencebîl millî-i enderânî hâcerü'l-isfenc cevz-i buvvâ
15. 'afş-ı aḥzar²⁶⁴-ı cedîd fülful-i ebyaz dârçîn ḥarbaḳ-ı esved kündüs iki
16. şer dirhem sefûf oluna isti' mâli bir dirhemdür mâ' -ı sâlûyâ ile vireler
17. **sefûf-ı ḥurḳatü'l-bevl** âlât-ı bevilde olan ahlâtı terfîḳ ider **terkîb budur**
18. lübübü'l-bâride bezr-i baḳlatü'l-ḥamḳâ bezr-i ḥubbâz²⁶⁵ bezr-i ḥaşḥâş²⁶⁶ ikişer dirhem
19. zâmğ-ı 'arabî on iki dirhem zehr-i benefşec neşâ nâbü'l-fîl ṭîn-i ermenî yedi
20. şer dirhem sükker-i ebyaz elli dirhem sefûf oluna isti' mâli üç dirhemdür
21. **sefûf-ı dîdân** dîdânları ḳatl-i iḥrâc ider memdühdür ve mu' teber mergub
22. terkîbdür

41a (S.N 34b /8)

1. terkîbdür **terkîb budur** müşk-i ṭarâmşî' ṭûrmantilâ zurunbâd çınṭıyânâ kişnic-i
2. müddeber her birinden şülüşân dirhem ḥabbü'l-ütrüc ḥabbetü's-sevdâ' bezr-i ḥummâş²⁶⁷ bezr-i
3. baḳlatü'l-ḥamḳâ bezr-i heyyü-fârîḳûn birer dirhem afsentîn-i rûmî iki dirhem
4. ḳarnü'l-ıyyel râvend-i çînî ṭarṭîr-i ebyaz uşne-i berri usḳurdiyûn-ı berri sekiz
5. dirhem sefûf oluna isti' mâli nişif dirhemden bir dirheme varınca mâ' ü'n-necîl
6. ayruḳ otı ile vireler **sefûf-ı l-mâsik** selisü'l-bevle ve döşege işeyenlere
7. gendi tecrübemizdür **terkîb budur** ḳavanozü'z-zücâc sekiz dirhem ḡâfiş on
8. altı dirhem ḳunfuz-ı baḥrî maḥreḳ altı dirhem sefûf oluna isti' mâli bir dirhemdür 'ale'r-
9. rîḳ mâ' ü'l-laḥm ile vireler **sefûf-ı bād-zehr** el muḥtârü'l-üstâd emrâz-ı sâriyye
10. ve vebâiyyeyi men' ider ḳalbe ḳuvvet ve feraḥ ve inşirâḥ virür 'ufuneti zâ'il ve dūr

²⁶⁴aḥzar

²⁶⁵ḥubbâz

²⁶⁶ḥaşḥâş

²⁶⁷ḥummâş

11. ider emrāz-ı müşkile ve semūmāt-ı kātileyi men' ider vākı' adur **terkīb budur**
12. aşlü'l-angeliğa²⁶⁸ lūfū'l-ḥayye-i müddeber küntereberva her birinden dört dirhem bād-zehr-i
13. mārī bād-zehr-i kāvī bād-zehr-i ma' denī üçer dirhem karn-ı kerkedān lū'lū'-i mürebbī
14. ikişer dirhem dühnü'l-ancelikā dühnü'd-dārçin ve dühnü'l-ķışrū'l-ütrüc üçer katre
15. ile sefūf oluna **sefūfū'l- maḥmūmeyn** envā'-ı ḥümmeyāta ' ilāc
16. kāfīdür **terkīb budur** karanfil cevzü't-ṭīb her birinden dört dirhem zehr-i sālūyā
17. dārçin ṭarāgeyūn sekiz dirhem enīsūn rāziyānec kaķūle ikişer buçuķ dirhem
18. besbāse lübān-ı ebyaz ḥūlincān mürr-i şāfī bezr-i lisānū'l-ḥamel ikişer dirhem zencebīl
19. bir dirhem cedvār-ı hindī üç dirhem sükker-i ebyaz yüz altmış dirhem sefūf
20. oluna isti' māli bir dirhemden iki dirheme varınca **sefūf** kātī' ü'r-ru' āf
21. burun kani diğmesine bu sefūf-ı muşirre ile burna üfüreler kaṭ' ider

41b

1. **terkīb budur** demū'l-aḥaveyn kāṭer mercān-ı aḥmer ṭin-i ermenī ṭin-i maḥtūm remād
2. ü'l -' asel (S38a/1) ikişer dirhem zāc-ı maḥreķ sādenc-i ' adesi her birinden şülüşān dirhem cūlnār-ı
3. mışrī simmāk bezr-i lişānū'l-ḥamel bezr-i baķlatū'l-ḥamķā birer buçuķ dirhem ḥabsū'l-ḥadīd
4. bir dirhem sefūf oluna **sefūf** teftitū'l-ḥaşāt ḥaşāt-ı külāve meşāneyi teftit
5. ider bevli idrār ider **terkīb budur** ḥabbū'l-ķalb şāşāfrās²⁶⁹ ve dārçin
6. baldırıkara enīsūn yarımşar dirhem ' üdü's-sūs bir buçuķ dirhem ḥacerū'l-yehūd

²⁶⁸ancelikā

²⁶⁹şāşāfrās

7. şülüṣān dirhem bezr-i helyūn bezr-i biṭṭīḥ birer dirhem sefūf oluna isti‘ māli bir dirhemdür
8. şarāb-ı ebyaz ile vireler **sefūfū’l-efrenciye** senarṭul cermānī aḥlāt-ı
9. sevdāviyeyi ġalīzeyi ishāl ider evcā‘ ü’l-mefāşıl ve marāz-ı efrenciye ‘ ilāc
10. kāfīdür **terkīb budur** sinā’-i mekki qarīmū‘-i ṭarṭīr on altışar dirhem dārçīn
11. qarānfil ḥūlincān²⁷⁰ maḥmūde üç dirhem sefūf oluna isti‘ māli iki dirhemden
12. üç dirheme varınca **sefūf-ı yakūyü’l-ḳalb** ve’l-dimāğ dimāğa ḳuvvet
13. virür nāzile-yi men‘ ider **terkīb budur** felesyūn fütenc ḳışr-ı ütrüc merzencūş
14. zehr-i qarabaş birer dirhem ḳaştarān üç dirhem qarānfil senderūs ikişer
15. dirhem sefūf oluna ba‘ de’t-tirāş dibine ekeler **faşlü’l-fi‘ uṭūs**²⁷¹
16. cāzib balğam-ı ġalīze terkīḳ idüp dimāğdan cezb ider re’si tenḳıyye ider
17. bārid nevāzili men‘ ider merzencūş **terkīb budur** bir buçuḳ dirhem ḳaştarān
18. ‘ āḳırḳarḫā feleşkūn-ı berri yarımşar dirhem kündüs-i ebyaz birer dirhem sefūf
19. idüp burnına çekeler ‘ **aṭūs-ı mūmessek**²⁷² ü’l-muḥṭārü’l-ḫaḳīr re’siye ḳuvvet virür
20. dimāğda maḥbūs olan aḥlāt-ı ġalīzeyi terkīḳ idüp aḳıdur şudā‘-ı bārid
21. ve nevāzili men‘ ider **terkīb budur** zūfā’-i yābis merzencūş buḥūr²⁷³-ı meryem köki
22. birer

42a (S.N 38a /22)

1. birer dirhem ‘ āḳırḳarḫā ḥabbetü’s-sevdā yarımşar dirhem besbāse şülüş dirhem
2. kündüs-i ebyaz şülüṣān dirhem misk iki ḳīrāt ile sefūf idüp burnına
3. çekeler ‘ **uṭūs-ı tayyib** dimāğı tenḳıyye ider ve re’siye ḳuvvet virür nevāzili bārideyi
4. izāle ider (S.N 38b/1) **terkīb budur** ‘ āḳırḳarḫā kündüs-i ebyaz ḳaştarān enīsūn

²⁷⁰ḥūlincān

²⁷¹‘ aṭūs/‘ aṭs: hapsırma, aksırma.

²⁷²miskle karıştırılmış ilaç. Sek’den

²⁷³buḥūr

5. bezr-i şāhterec her birinden dört dirhem ʿ anber-eşheb beş kı̄rātʿ aṭūs oluna
6. **faşl-ı senūn** yakūyüʿl-isnān²⁷⁴bu senūn dişlere kuvvet virür evcāʿ ların
7. teskīn ider **terkīb budur** cevsüʿs-serv mercān-ı aḥmer angeniʿ a²⁷⁵ behmen-i esved
8. ḳarnūʿl-iyyel varaḳūʿl-ās verd-i yābis birer dirhem şeb-i maḥreḳ iklīlūʿl-cebel
9. yarımşar dirhem ʿ āḳırḳarḫā sefūf idüp dişlere süreler **senūnūʿl-cemāl**²⁷⁶
10. şeyḫ dāvūd-ı inṭākī cefr isnān ve vecaʿ -ı isnānı ḳaṭʿ ider diş
11. dibinde olan etlere ve dişe kuvvet virür **terkīb budur** ḳarnūʿl-iyyel-i maḥreḳ
12. on dirhem suʿ d-kūfī fūlül-i ebyaḫ üç dirhem mürr-i şāfī bir bucuḳ dirhem
13. nüşādır zebedüʿl-baḥr ḳurş-ı rāmek milḫ-i mükelles²⁷⁷ḳaṇṭariyūn afş milḫ-i cūlnār-ı
14. fārsī sūnbülüʿṭ-ṭīb ṭebāşir-i hindī ʿ ūd-ı ḫām birer dirhem senūn oluna
15. **faşlüʿl-āşir fiʿl-akrāsāt ḳurş-ı tenzūḫ-ı ḫıṭā-yī**
16. müferreḫūʿl-ḳulūbdur miʿ deye kuvvet virür ḫafaḳāna ḏīḳuʿn-nefes vebā ve
17. [ṭā]ʿ ūna nāfiʿdür ishāl-i demī bevāsiri ḳaṭʿ ider meni arturur emʿ ālarda olan
18. cereḫatlere yaraḳāna [ḫunnāḳ] ʿ usr-ı bevl şudaʿ -ı bāride nāfiʿdür yılan şoḳan
19. evrāmūʿl-ʿ ayn ḳulaʿ -ı vecaʿ meşāne ruʿ āf seḫūʿl-emʿ āya ve ḫümmeḫāta nāfiʿdür
20. ḫarāret-i kebedi taʿ dīl ve nevāzili defʿ ider ve nūr-ı başarı ve şehveti arturur
21. suʿ āle ve cinnetüş-şavta nāfiʿdür gāv-ı meşāneye kuvvet virür ḫavās-ı ḫamse-i

42b

1. şāf ider evrām-ı ḫāreleri taḫlīl ider aʿ zā-yı reʿseye ve dimāga kuvvet
2. virmekde bī-bedeldür mevādd-ı enşābdan menʿ ider maḥrūḳūʿl-[mi]zāc olanlara cemīʿ
3. muʿ ālicātdan müfīddür bād-zehr maḳāmına ḳāʿim olur teʿşiri sāʿir muʿ ālicāt

²⁷⁴muḳavvīyyūʿl-insān

²⁷⁵ancelīḳā

²⁷⁶S.N sefūfūʿl-cāmī

²⁷⁷kireçleşmiş

4. gibi bi'l-kuvv ve degüldür bi'l-ḥaṣṣadur bu cevheri ferde nâkış nazar itmeyeler gerçi
5. şuretâ bir 'amelî cevherdür lâkin ḥaḳîḳatda bir ilhâm-ı rabbânî ve menḥ-i sübhânîdür
6. **terkîb budur** lü'lü'-i mürebbî bād-zehr-i ḥayvânî yâḳût-ı aḥmer ḳaran-ı kerkedân
7. mercân-ı aḥmer kehrübâ lâcüverd bedaḥşânî 'aḳîḳ-i yemânî 'ūd-iḥâm misk-i azfer
8. 'anber- eşheb mûmîyâ'-i ma' denî ṭîn-ı maḥtûm şandal-ı şülüse te'bâşîr-i hindî
9. fâvâniyâ²⁷⁸ cedvâr-ı ḥıṭâyî bir dirhem cünd-i bîdeste sünbülü't-ṭîb cevz-i buvvâ
10. selîḥe zehr-i ḳarabaş su'd-kûfî fûdenc dârcîn maḥmûde-i müdebber türbûd-i ebyâz
11. hîl-i buvâ ḳısr-ı ütrüc ḥarîr-ḥâm merzencûş behmeneyn bezr-i şibbet verd-i aḥmer
12. durûnc 'aḳrebî ḳaranfil bezr-i kerefis naḥve-i hindî bād-rencibûye emlec za' ferân
13. belîlec maşṭakî eḫtîmûn efyûn-ı müddeber dühn-i belesân ḳurşü'l-efâ'î ücer
14. dirhem varaḳü'z-zehb keşîrâṭîn-ı ermenî maḡsûl ḳırmızı'l-endülüsi beşer
15. dirhem mâ'ü'd-dârcîn ile yoḡurup ḳur[ş]lar ideler (S39a /8) **ḳurş-ı tenzûḥü'l-muḥtâr**
16. ü'l-üstâd-ı edviyye ḳalbiyyenün eşrefî ve müferriḥât-ı ḳaviyyenün a'lâ ve 'azîmidür
17. ervâḥa ve 'azalât-ı seb' aya ḳuvvet virür ḥümmeyât-ı vebâya ve semûmât-ı ḳâṭîle
18. nün cümlesine nâfi' dür ḥarâret-i 'azîzeyi ḥıfz ider ruṭûbât-ı aşliyyeyi taḥfif
19. eyledügi sebepten dâḥil bedende ta'fîn olan aḥlâṭı ve hevâ-yı vebâi te'sîrine
20. mâni' olur ishâli ve nezf-i demî ḳaṭ' ider sevdâviye ve ḥafaḳâna nâfi' dür
21. **terkîb budur** la' l-i seylânî²⁷⁹-i aḡdâi²⁸⁰ yâḳût-ı ezraḳ zeberced yarımşar dirhem

²⁷⁸fâvâniyâ kelimesi yanlış yazılmış.

²⁷⁹Sirilanka lâli

²⁸⁰اعداى

22. țin-i

43a (S.N 39a/15)

1. țin-i mahtūm țin-i ermenī şandal-ı aḥmer yigirmişer dirhem şandal-ı aşfer ve ebyaz
2. ḥarīr-ḥām onar dirhem incü behmen-i esved tūrmantilā küntereberva bād-zehr-i
3. nebātī maştakī lācüverd mağsūl ve müdebber kehrübā'-i ebyaz helīlec-i esved kābilī
4. üçer dirhem vec ḥūlincān ikişer buçuḡ dirhem aşlü'l-ancelīkā iki dirhem
5. 'anber eşheb bād-zehr-i kāvī misk-i azfer sekiz dirhem 'ūd-ı kumārī on
6. üç dirhem ırş-ı ḡālīye yedi buçuḡ dirhem dört buçuḡ dirhem varakü'z-zehab
7. yigirmi deste mā'ü't-tüffāḥü's-şāmī ile ırşlar oluna **ırş-ı ḡālīye** ibn-i māseveyh
8. a'zā-yı re'iseye kuvvet virür ishāli ve ırş-ı ırş'ıder ve ba'zı terākīb-i kibār ve
9. müferriḥātlarda isti' māl olunur **terkīb budur** 'ūd-ı kumārī beş dirhem misk
10. bir dirhem 'anber-i eşheb üç dirhem mā'ü'l- verd ile maḥlūl keşirā ırşlar oluna
11. (S.N 39b/1) **ırş-ı ḡālīyü'n**-niḡolaus menāfi'ī mezkūr gibidür ḡikü'n-nefese ve emrāzü's-şadra
12. nāfi'dür şirī nisvāni idrār ider ve mülūke lāyık buḡur-ı laḡifdür ve bī-hem-tādur
13. **terkīb budur** lāden-i şāfi ve muşaffī olmuş yigirmi dört dirhem ıştirek
14. on iki dirhem mi'a-ı sā'ile sekiz dirhem 'ūd-ı semendürī iki dirhem 'anber-ḡām
15. bir dirhem kāfür-ı ırşürī bir buçuḡ şülüş dirhem misk-i azfer südüs dirhem
16. ırşlar oluna **ırş-ı diyardön** ibn-i māseveyh marāz-ı atīki iḡrāc ider
17. ḡümmeyāta nāfi'dür mi'deyi işlāḡ ve ta'dīl ider **terkīb budur** verd-i yābis
18. on dirhem sünbülü't-tīb 'ūd-ı hindī altı dirhem 'ırkü's-sūs dört buçuḡ
19. dirhem ḡebāşir-i hindī bir buçuḡ dirhem maştakī iki dirhem za'ferān nişif
20. dirhem şarāb-ı ebyaz ile ırşlar oluna **ırş-ı kāfür** verd-i ḡarī üç dirhem

21. nābü'l-fīl iki dirhem şandal-ı aḥmer bir buçuk dirhem şandal-ı ebyaz bir dirhem

43b (S.N 39b/13)

1. za' ferān şülüşān dirhem kāfūr üç kırāt güllābla kırşlar ideler fā'idesi
2. ḥümmeyāt-ı maḥreka galeyānū'd-demi men' ve ḥarāret-i mi' deyi sākin ider
'aşaşı daḥı
3. teskīn ider yaraḳān ve daḳḳ sill marazına nāfi' dūr **ḳurş-ı diyardōn**
4. el-nikolaus kırmızı gül ḳurusı altı dirhem sünbül-i hindī 'ūd-ı māverdī
5. maştakī ikişer dirhem meyān köki üç dirhem ṭebāşīr-i hindī bir dirhem za' ferān
6. yarım dirhem mecmū'ını anca dōgüp şarāb-ı ebyaz ile dōgüp ve yoğurup
7. ḥamīr olduḳda kırşlar ideler **fā'idesi** oldur ki ḥummā'-i müzminelere ve mürekkeb
8. lere ve ḥummā'-i balgamiyyelere nāfi' dūr aḥlāt ile ḳaruşık olan ḥummā'lara ve müte'affin
9. olan ḥummā'laruḅ cümlesine nāfi' dūr mi' de aḡrısını ḳat' ider **ḳurş-ı gül-i üskübī**²⁸¹ dūr
10. kırmızı gül varāḡı on dirhem ve dōgülmüş meyān köki beş dirhem sünbül-i hindī
11. iki buçuk dirhem maştakī olan maḥmūde üç dirhem mecmū'ın dōgüp müşelles
12. ebyaz ile kırşlar ideler **fevā'idi oldur ki** mi' deye ve cigere ḳuvvet virür
13. ve ḥummā'-ı balgamiyyelere nāfi' dūr bedende ve mi' dede olan fāsīd-i ruṭubeti
hıltları
14. telyīn ider **ḳurş-ı gül** ibn-i māseveyh ḳoyun otı 'uşāresi on dirhem kırmızı
15. gül varāḡı ṭokuz dirhem ḳudret ḥelvası rāvend-i çīnī dōrd buçuk dirhem
16. meyān köki üç buçuk dirhem sünbül-i hindī ṭebāşīr-i hindī bir dirhem kifāyet
17. miḳdārı bi-leyyin²⁸² maṭbūḅ ile kırşlar ideler **fevā'idi** ḥummā'-i müzminelere
18. ḥummā'-ı mürekkebelere ve süddeleruḅ veca'larına nāfi' dūr ḳat' ve teskīn ider

²⁸¹Üsküp'e ait.

²⁸²yumuşak olmayan

19. ve ciger süddelerin acar yaraḳānı def^f ider **ḳurş-ı rāmek** ibn-i māseveyhiniḳdür
20. ḳuzı ḳulaḳı otuḅ^ç uşāresi yüz elli dirhem gül toḳuz dirhem mersīn
21. toḳum²⁸³ı on sekiz dirhem **ṭarīḳ-ı ‘amelī** ḳuzı ḳulaḳı ‘uşāresiyle mersīni ve güli
22. iki

44a

1. iki üç def^a ḳaynadup ba^ç de süzüp ve yigirmi yedi dirhem tāze maḳı
2. bulup bu ‘uşāre ile bir def^a a daḅı ḳaynadup andan maḳıyı ḳıḳarup
3. ve ḳurudup anca ḡubār gibi döğeler ve ḳırmızı güli varaḳ ile gey toḳuz dirhem
4. ve şandal-ı aşfer on bir dirhem zamḡ-ı ‘arabī on üç buçuk dirhem ekşi
5. şumāk ve ṭebāşīr-i hindī sekiz dirhem ḳoruḳ şuyı süzülmüş yedi
6. dirhem meyan toḳum²⁸⁴ı otuz altı dirhem ‘ūd-ı māverdī ḳaranfil besbāse cevz-i buvvā
7. dört dirhem bunları bir çanaḳ içine ḳoyup maḳı ışlatduḡı ‘uşāre
8. içine ḳoyalar ışladalar ba^ç de ḳıḳarup ḳurıdalar ve döḡüp kāfūr
9. ve gül şu ile ḳurşlar ideler ve bir dirhem misk izāfe ve zamm ideler
10. **fevā’idi** mi^ç deyi ve yüregi ve kebedüḅ za^ç ifliklerine ḳuvvet virür ishāli ve ḳay’ı
11. def^f ider ve demüḅ ishālini ḳat^ç ider ve baḳırsaḳları temizler ve aḳlātıḅ
12. mürebbī ve fāsadini ve ishāl-i şafrāviyyeyi ve envā^ç -i ḳay’ı def^f ider ve ḳalbe
13. feraḅ ve neşāt virür **ḳurş-ı ihtibās** ḳayz için mürr-i şāfī ḳıltīt
14. ḳaşnı ikişer dirhem ḳunduz ḡāyesi²⁸⁵ bir buçuk dirhem asārūn ılıḡın
15. zerāvend müdahrec yarpuz vire naḳı²⁸⁶ birer dirhem müşk-ṭarāmīşī^ç -i giridī
16. yarımşar dirhem şadef ‘uşāresiyle yoḡurup ḳurşlar oluna **ṭarīḳ-ı ‘amelī**
17. ḳıltīt²⁸⁷ ve ḳaşnı ve mürr-i şāfī şadef ‘uşāresiyle erideler ba^ç de sā’ir
18. eczāları ḡubār idüp ḳurşlar ideler isti^ç māli bir dirhemdür beḳā-i ḳuvveti

²⁸³toḳum

²⁸⁴toḳum

²⁸⁵haya

²⁸⁶temiz

²⁸⁷ḳıltīt

19. bir senedür **fevā'idi** raḥim ʿ illetlerine serābā²⁸⁸ ve ʿ umūmen nāfi ʿdür ve raḥim buḥārına
20. māni ʿdür ve iḥtināk u raḥimden ḥāşıl olan buḥarı ki demden ve meniden
21. olmuş ola anı daḥı men ʿ ider ve ʿ avrātlara iḥtinākdan ḥāşıl ḥafaḳāna

44b

1. ve baş ağrısın ve veca ʿ-ı mefāşılı ve bunlara müşābih olan emrāzları def
2. ider ve iḥtināk-ı raḥmi acar **ḳurş-ı muḳavvī** verd-i yābis dört dirhem ʿ azm
3. ü'l-ʿ āc ʿ ırḳu's-sūs ikişer dirhem şandal-ı aşfer iki buçuḳ dirhem za ʿ ferān
4. lübübü'l-bāridetü'l-erba ʿ at keşirā zamḡ-ı ʿ arabī sünbül-i hindī birer dirhem ʿ üd-ı ḳumā
5. rī hīl-i buvā neşā kāfur-ı ḳayşürī ikişer dirhem sükker-i ebyaḳ terencübīn
6. ḥorasānī ikişer dirhem güllāb ıla çıḳmış lu ʿ āb bezr-i ḳaḩuna ile ḳurşlar oluna
7. (S.N 39b /20)**ḳurş-ı muḳavvīyyü**'l-muḩtārü'l-ḩaḳīr bāha ḳuvvet virmekte bi-nazīrdür **terkīb budur**
8. ḩabbü's-şanavber fustuḳ-ı şāmī-i levzü'l-ḩulv şaḩmü'l-emlīḳ on altışar dirhem
9. lubbü'n-nārçilü't-tarı bir ʿ aded dārçin hīl-i buvā besbāse üçer dirhem
10. bu eczāları elekden gecürüp ba ʿ de yüz dirhem sükker-i ebyaḳ sekiz dirhem
11. mā ü'l-ḩass ile çıḳmış bezr-i ḩaşḩāş²⁸⁹ müstaḩleb ile ḩall ve ʿ aḩīde ḳıvāmına
12. gelince yavaşa ḩabḩ idüp (S.N 40a/1) mezbūr eczāları daḩı ḩatup sekiz dirhem
13. ḳurşlar oluna aḩşām ḩa ʿ āmdan iki buçuḳ sā ʿ atde ḩşoḩra birin yiyüp
14. üzerine bir fincān meraḳü'l-emlīḳ içeler nef ʿ ī müşāhede olunur **ḳurş-ı**
15. **ḳabz** envā ʿ-ı ishāli ḩutar ve ḩaḩ ʿ ider zuraḩāya maḩşüş²⁹⁰ bir nāzekdür
16. **terkīb budur** za ʿ ferānü'l-ḩadīd üç dirhem dühn-i ḳaranfil dühn-i cevz-i buvvā
17. her birinden şülüş dirhem sükker-i ebyaḳ yüz dirhem ʿ aḩīde gibi ḳurşlar oluna isti ʿ māli

²⁸⁸scr-ā-pā

²⁸⁹ḩaşḩāş

²⁹⁰maḩşüş

18. sekiz dirhemdür **ķurķū'l-mūshil** envā' -ı ahlāṭı suhūletle ishāl ider
19. **terķīb budur** çalapa bir dirhem ķıŗru'l-ūtrūc ũc ķirāṭ sūkker-i ebyaz yigirmi
20. dört dirhem ķurŗlar oluna **ķurķū'ṭ-tā' ũn** fesād-ı hevāyı def' ider
21. mi' deye ve re'seye ķuvvet virũp nefesi hũb ider eyyām-ı vebāda isti' māl
22. olunur

45a (S.N 40a /10)

1. olunur ġarāyibdür müferreḥve muķavvī-i ķalbdür **terķīb budur** ķarnū'l-iyyel ũc dirhem
2. ķarōlīnā ve ancelīķā ve ķıŗrū'l-ūtrūc yarımŗar dirhem verd-i yābis cedvār-ı hindī
3. cevz-i buvvā dārcīn bir dirhem za' ferān ũc ķirāṭ ' anber-hām misk-i mām iki
4. ŗer ķirāṭ sūkker-i ebyaz yitmiŗ iki dirhem ile ķurŗlar ideler **ķurķū'd-dīdān**
5. ŗoulcanları ķıŗar ķanġı cinsden olursa öldürũp iḥrāc ider
6. **terķīb budur** ḥorasānī iki dirhem mūŗķ-i ṭarāmŗī' yarım dirhem usķurdiyũn
7. nūŗare[t]ũ'l-ķarnū'l-iyyel bir dirhem sūkker-i ebyaz ķırķ dirhem rūḥũ'l-kibrīt on
8. ķatre ' aķīde gibi ķurŗlar ideler **ķurķū'l-ebyaz** su' āl-i ' atīķ ve dīķu'n-nefes
9. ve balġamı ġalīze nāfi' dũr **terķīb budur** sūkker-i ebyaz yũz dirhem sūkker-i nebāt
10. ve fānīd ŗeceri otuz dirhem īrsā on beŗ dirhem niŗāstecũ'l-ḥıṇṭa on
11. iki dirhem gũllā bıla maḥlũl keŗirā ile ķurŗlar oluna **ķurŗ-ı esved** su' āl-i yābis
12. ve dīķu'n-nefes ' illetine nāfi' dũr ahlāṭ-ı ġalīzeyi ŗadrdan iḥrāc ider
13. **terķīb budur** rubbũ's-sũs otuz dirhem ıŗırek on iki dirhem sūkker-i
14. nebāt yigirmi dirhem īrsā sekiz dirhem fānīd elli dirhem (S.N 40b /1) sūkker-i ebyaz ikiyũz
15. dirhem mā' ũ'z-zũfā ile maḥlũl keŗirā ile ķurŗlar oluna **ķurŗ-ı ḥanzal**
16. ibn-i māseveyh ḥabbũ'l-ma' ācīn terākiblerine dāḥildũr mũcerribātdandur **terķīb budur**
17. ŗaḥmũ'l-ḥanzal seksen dirhem dũhnũ'l-verdũ'l-infāķ sekiz dirhem mā' ũ'l-verd

18. yüz elli dirhem ile kuruşlar oluna **kuruşu's- şandal** ibn-i mâseveyh harâretten
19. hâdiş olan emrâzlaruñ envâ'ına nâfi' dür **terkîb budur** şandal-ı aşfer
20. iki dirhem lubbû'l-bezrû'l-hıyâr zamğ-ı ' arabî birer dirhem rubbû's-sûs bezrû'l-
hass
21. bezrû'l-baklatü'l-hamkâ keşirâ ile kuruşlar oluna **faşlü'l-hâdî ' aşr**

45b (S.N 40b/8)

1. fi'l- **ekhâl ve's-şiyâfâ'**²⁹¹ **kuhl-bâselikünü'l-ekber** ' uyûnda mütevellid
2. olan sebel ve cereb ve hikkeye nâfi' dür zulmet-i başarı izâle ider **terkîb budur**
3. zebedü'l-bahr iklîmiyâyü'l-fizza on dirhem hacerü'n-nuhas şabr-ı saçuturî beş
dirhem
4. milh-i hindî isfidâcü'r-raşâş fülful dâr-ı fülful sünbülü't-ţîb sâzec-i hindî
5. işmid cünd-i bâdester²⁹² ikişer dirhem karanfil uşne birer dirhem mâmirân-ı çinî
nüşâdır
6. ' urûkü'l-kürküm üç dirhem helîlec-i aşfer dört dirhem mâmişâ beş dirhem
7. kuhl-ı işfahânî oluna **kuhl-ı bâselikün** fârisî menâfi'î mezkûr gibidür **terkîb
budur**
8. kuhl-ı işfahânî altı dirhem lü'lü'-i mürebbî beş dirhem şadef maħrûk üç dirhem
9. tütüyâ-yı hindî dört dirhem fülful-i esved bir dirhem emlec menzû'ü'n-nevî iki
10. dirhem kuhl oluna **kuhlü'l-beyâzü'l-şeyh dâvûd-ı intâkî** beyâz izâle idüp
11. ' ayna şiddet ve başara kuvvet virür **terkîb budur** kısr-ı beyzü'n-ni'âm ħurf-i
12. çinî tütüyâ-yı nicâr kuhl-ı işfahânî beş dirhem sükker-i nebât on dirhem sâzec-i
13. ' adesî mağsûl ve mürebbî üç dirhem ve merkaş[ışâ]-ı fizzi²⁹³ tebâşîr-i hindî yenî
bilegi taşî
14. seretân-ı bahri tütüyâ-yı hindî ikişer dirhem saçağ-ı ħirdûn bir dirhem

²⁹¹şiyaf:fıtil

²⁹²bîdester

²⁹³fizze:gümüş

15. fülful-i esved nişif dirhem hâcerü'r-ruḥām²⁹⁴ bir dirhem kuḥl oluna **kuḥlü's-sādic-i**
16. **hindi** ' uyūnda ḥādīs olan beyāz ve a' şāda ve daḳḳ' a ve ḥikke ve istirḥā²⁹⁵-yı
17. çeşme nāfi' dür göze cilā virür ve başara ḥiddet ve şaḥt gözi ' avārızdan
18. ḥıfz ider **terkīb budur** kuḥl-ı işfahānī merḳaş[īşā]-yı fızzī her birinden dört
19. dirhem iḳlīmiyāyü'l-fızza ve mercān-ı mürebbī ikişer lü'lü'-i bākire za' ferān
20. yarımşar dirhem sādıc-ihindī bir dirhem misk dört ḳırāt kuḥl oluna
21. **kuḥlü'n-nuşābıḥ**²⁹⁶ü'l-cālīnūs ' ayna cilā virür me'yūs olunmuş beyāzı otuz
22. güne

46a (S.N 41a/4)

1. güne degin elbetde def' ider **terkīb budur** zebedü'l-baḥr sükkerü'n-nebāt saḳaḥ-ı
2. ḥırdūn būraḳ-ı ermenī saḳmūniyā'-i inḥākī birer dirhem maḥbūḥ māmīrān ile
3. ḥall idüp ve güneşde taḥfīf idüp kuḥl oluna **kuḥlü'l-a' cayīb** ibn-i sīnā
4. zūlmet-i ' aynī gibidür nüzülü'l-mā' nuḡ ibtidāsında devā-ı kāfīdür **terkīb budur**
5. merāretü'd-dübb dört dirhem cāvşīr fülful üç dirhem zeyt-i ' aḳīḳ dühn-i
6. belesān ' aşīr rāziyānecü'r-rūḥab ikişer dirhem iḳlīmiyā-yı zehab bir dirhem
7. ' aselü'n-naḥl on iki dirhem bunları birer zücāce ḳoyup ḥarāret-i şemse
8. ta' līḳ oluna ber-dār ide ba' de mīl ile ekḫāl oluna **kuḥlü'l-cevāhirü'l-muḥtār**
9. ü'l-üstād nūr-ı başarı arturur ḳuvvet-i bāşırayı ziyāde ider emrāz-ı ' aynuḡ
10. iksīridür şaḥt-ı ' aynı ḥıfz ider ve cümle ' avārızı gözden men' ider mülūke
11. lāyık ve münāsibdür **terkīb budur** fīrūzec-i ḥorasānī lü'lü'-i ebyāz bıkr-i zehab
12. mükelles-i fızza mükelles-i merḳaşī zehab-i mercān-ı aḥmer sāzenc-i ' adesī
' aḳīḳ-i
13. yemānī dehnec-i ma' denī her birinden birer dirhem sükker-i nebāt on beş dirhem
14. dehneci yigirmi gün ekşi anār²⁹⁷şu yıla ḡamr idüp ba' de't-taḥfīf mezbūr

²⁹⁴ruḥām

²⁹⁵istirḥā

²⁹⁶S.N nuşāc

15. edviyeler ile kuhl oluna ba' de bir ŧiŧede hıfz ideler **kuhlü'l- cevāhirü'l-muhtār**
16. ü'l-ħaķır gözün cemī' marāzlarına iksir-i a' zam meŧābesindedür
mücerrebātımızdur imtiħān
17. olunmuŧdur kuvvet-i bāŧırayı ziyāde ider gözi emrāzdan ve ' avārizdan hıfz
18. ider buña mālīk olan iksire mālīk olur mülūke münāsibdür **terkīb budur**
19. fīrūze'-yi ħorasānī mercān incü'-yi bīkr zehēb-i mükelles merķaŧiŧā-yı
20. zehēbī ve fizze-yi mükelles ŧandal-ı ħadīd ' aķıķ-i yemenī dehnec-i ma' denī her
birinden
21. üçer dirhem nebāt-ı sūkker on beŧ dirhem dühn-i eŧki anār ŧu yıla ŧumāķı

46b

1. mermer üzerinde ücgün saħķ idüp vesā'ir eczāları baŧķa baŧķa saħķ
2. idüp soņra tekrār cümle birbirine ķarıŧdurup ŧey'ī vāħid olunca saħķ eyledükden
3. soņra ence elekden eleyüp ğubār gibi olduķda bir ŧiŧede hıfz ideler
4. (S.N 41a/18) **kuhlü'l-beyāzibnü'l mesīħ beyāz dem'a ve ğiŧāve ğaliz-i ecfāna
nāfi' dür**
5. ħiddet-i baŧarı arturur göze cilā virür **terkīb budur** tütīyā'-i hindī iki
6. buçuķ dirhem iŧmid iŧfahānī dört dirhem merķaŧi zehēbī iki buçuķ dirhem
7. nuħās-ı maħrūk iki dirhem iķlīmiyāü'z-zehēb iķlīmiyāü'l-fizza sāzēc-i
8. ' adesi birer dirhem mercān-ı aħmer lü'lü' ğayr-i meŧķūb sebecü'l-maħrūk ikiŧer
dirhem
9. billūr-ı ma' denī niŧıf dirhem kāfūr-ı ķayŧürī rub' dirhem misk bir ķirāt
10. kuhl oluna **faŧlü'z-(S.N 41b/1) zer-verü'l-beyāz** ibn-i sīnā beyāzi ve āŧarı gözden
11. izāle ider **terkīb budur** zencār-ı ħālīŧ uŧaķ-ı seretān-ı baħrı maħreķ beŧ
12. dirhem ŧaħmü'l-ħanzal iki buçuķ dirhem merādetü'ŧ-sevr būraķ-ı ermenī ikiŧer
dirhem

13. milḥ-i hindī üç dirhem fūlful-i ebyaz yigirmi dirhem zebedü'l-baḥr lü'lü'-i biki
her
14. birinden dört dirhem kıṣr-ı beyzü'd-decāc üç dirhem yeṅi bilegi taṣı beṣ
15. dirhem buḡrāyüz-zabṭ on dirhem kuḥl oluna **bir verd-i mā' -i ḥızrım**²⁹⁸sebel ve
16. cereb ḥikke sülāk dem' -i ḡalīze' -i ecfāna nāfi' dür nüzulātı def' ider
17. **terkīb budur** tūtīyā' -i hindī sādec-i ' adesī maḡsül helīlec-i aṣfer nuḥās
18. maḥrūk-ı emlec bir dirhem fūlful-i hindī ṣabr-usḡutūrī niṣādur māmīṣā
19. yarımṣar dirhem ' urūkü'l-kürküm māmīrān çinī mürr-i ṣāfī iṣmid-i iṣfahānī
20. zencebīl her birinden rub' dirhem māyü'l-ḥızrım²⁹⁹ ile ḥall idüp sekiz gün
ḥarāret-i
21. güneṣde koyalar ba' de ekḥāl oluna **zer-ver-i yāḡūtī** budur beyāz-ı naḡdür ṣa' b
22. olursa

47a (S.N 41b/12)

1. olursa def' ider ve göze cilāvırür **terkīb budur** yāḡūt-ı ezraḡ tūtīyā-yı
2. aḡzar³⁰⁰ her birinden dört dirhem lü'lü' -i mürebbī dört ṣülüṣ dirhem kāfūr-ı
ḡaysūrī
3. zāc-ı ebyaz birer ḡirāt saḡḡ idüp ḥammāmdan çıkduḡda ṇṣoṅra mercimek
4. ḡadar göze koyalar **faṣl-ı ṣāf**³⁰¹ü'l-aṣfer ibn-i sinā nazara cilāvırür
5. ḡiṣāve ve ' ilel-i' atıḡaya nāfi' dür āṣār ve ṣalābet-i ' aynı giderür **terkīb budur**
6. iḡlīmiyāyü'z-zeheb otuz altı dirhem ' uṣāretü'l-ḥızrım³⁰²ü'l-yābise on sekiz
7. dirhem nuṣādır efyün ikiṣer dirhem zamḡ-ı ' arabī yigirmi bir dirhem isfīdāc
8. ü'r-raṣāṣ za' ferān yigirmi üç dirhem fūlful-i ebyaz otuz altı dirhem
9. ile kuḥl oluna **ṣāfū'l-ekberü**'l-muḡtār diyāḡōras ṭabaḡa-i ḡarniyyede ' ād-ı mūr
10. mevsūḡ³⁰³ki remed-i ' atıḡ ve müzmineye nāfi' dür ' aynuḡ iksīridür **terkīb budur**

²⁹⁸ḡıṣrım

²⁹⁹ḡıṣrım

³⁰⁰aḡzar

³⁰¹fıtil

³⁰²ḡıṣrım

11. verdü't-ṭarī menzū'ü'l- akmā' yitmiş iki dirhem iqlīmiyā ve maḡsūl
12. altı dirhem efyūn rūḥı ve işmid-i işfahānī-yi mekke ücer dirhem nuşūr³⁰⁴'ü'n-nuḡas
13. sünbül-i ṭīb birer dirhem mürr dört dirhem zencār-ı şāfī iki dirhem zamḡ-ı
14. 'arabī yigirmi dirhem (S.N 42a/1) lebenü'l-cāriyye ile şāflar oluna kuḥl-ı bāselīkūn
15. sebel ve ḡışāve ve zufraya ve emrāz-ı 'aynuḡ iksīrine nāfi' dür **terkīb budur**
16. fülful ve dār-ı fülful zencebīl helīlec-i aşfer ve esved ve zencefre-i ma' denī-i mikedd
17. beş dirhem şabr-ı selīḡe³⁰⁵ kıaranfil ve nuşādır birer buçuḡ dirhem zebedü'l-baḡr altı dirhem
18. ile ekḡāl oluna tūtiyāyü'l-muḡtārü'l-manşūr gözde beyāzı ve ḡışāve ve sebel
19. 'illetine 'ilāc kāfīdür **terkīb budur** zebedü'l-baḡr iqlīmiyā'-i ba' arrü'z-żabb
20. mercān-ı aḡmer sereṭān-ı baḡrī maḡrūḡ ola birer dirhem işmid-i işfahānī [beş] dirhem
21. sādenc-i 'adesī maḡsūl lü'lü'-i nā-süfte-i mürebbī ola nuşādır fülful sünbül-i hindī

47b (S.N 43a/4)

1. ebyaz ve muḡarraş³⁰⁶ oluna otuz ikişer dirhem sināmeki altmış dirhem kıaranfil besbāse
2. dārcīn-i mikedd altışar dirhem cümle edviyyeyi birbirine kıatup mezc idüp dört
3. ḡün mekān-ı ḡārrede ṭura ba' de cerr ve 'aleḡa idüp şekerle şerbet ide isti' māli
4. sekiz dirhemden altı dirheme varınca **şarāb-ı ḡaṭmiyyetü'l-** ferilyūs ḡekīm
5. emrāz-ı şadra ve külānuḡ envā'ına nāfi' dür ḡarḡü'l-bevli def' ider ve meşānede
6. olan aḡlāṭ-ı ḡālīze-i lezciyi³⁰⁷ taḡlīl ve tenḡiye ve taşfiye ider **terkīb budur**

³⁰³vesah'dan. : pislenmiş.

³⁰⁴Dīnever kazāsında bir karye/köy adıdır.

³⁰⁵selīḡe

³⁰⁶kıurş gibi

7. ḥaṭmī³⁰⁸ köki kâbilî on altı dirhem ḥımmaş-ı esved ola sekiz dirhem azḥar-ı rümî aşl-ı
8. helyün ‘ırķū’s-sūs rāzıķî üzümi dört dirhem ḥaṭmī³⁰⁹ zehri ebem gömeci zehr-i
9. ḥaşıšetü’z-zücâc ṭarageyün lisânü’l-ḥamel baldurıķara-i mikedd birer ḳabza-i lübüb
10. ü’l-bāridetü’l-erba‘a bezr-i hindibā bezr-i baḳlatü’l-ḥamķā bezr-i ḥass bezr-i ṭarḥaşķūk ücer
11. dirhem bunları altı yüzdirehem mā‘ü’l-ḳarāḥ ile ṭabḥ idüp isti‘ māl ideler **şarāb-ı**
12. **ayder ağügün** müshilü’l- mā‘ü’l-aşfer mine’l-beden-i müfettaḥı ḳoyıdur istiskānuḡ
13. aḥlāt-ı mā‘ıyyeyi çıķarup ishāl itmekde bî-hemtā ve bî-naẓîrdür **terķîb budur**
14. mecûkân-ı ebyaz nâbî îrsâ ve ḥabb-ı ḳurṭum belesân-ı şâmî sinâ‘-i meki mâzeyün
15. on ikişer dirhem sūrincân türbüd-i ebyaz-ı mücevvef çalâpâ râvend-i çîni altışar
16. dirhem şeqâķul asârün ḳışr-ı engîr ṭarfâ‘üdü’l-cenāḥ şandal-ı aşfer ḥabb-ı übhel
17. her birinden dört dirhem usķulüfenderiyün kemāderyüs retem-i mikedd birer ḳabza serâdet³¹⁰-i
18. قولاڭ ḳarîmü-i ṭarṭar³¹¹ on altışar dirhem mā‘ü’l- hindibā ikiyüz yigirmi dört dirhem
19. yigirmi dört sâ‘at naḳ‘ oluna ba‘de ‘uşâre-i belesân-ı şâmî altıyüz dirhem
20. nîm sâ‘at ḳadar ṭabḥ idüp ba‘de’t-taşfiye ve’t-tenḳıye dörtyüz dirhem şeker ḳoyup
21. ve ḳıvâma getürüp ve içine ṭarṭîr zâc ve şelc-i ḥükemâ on altışar dirhem dühnü’d-dârcîn
22. üç

³⁰⁷balğam-ı lezci

³⁰⁸ḥaṭmî

³⁰⁹ḥaṭmî

³¹⁰K.M. : hurma.

³¹¹ṭarṭîr

1. üç kaçtre kaçtup isti' māli sekiz dirhemden on altı dirheme dek virlür
2. (S.N 43b/1) **şarāb-ı dīnār** ibn-i māseveyh ahlāt-ı galīzeyi bedenden iħrāc ider a' zā'-i bātına
3. da olan süddeleri teftih ve tenkıye ider 'inde'l-ħükemāyü'l-efrenc gāyetde meşhūr ve
4. mu' teberdür **terkīb budur** 'uşāre-i hindībā ve 'uşāre-i kerefis ikişer yüz dirhem
5. ola 'uşāretü'l-lisānū'l-ħamel 'uşāret-i lisānū's-şevrū'l-berri ve būstānī yüz dirhem
6. verd-i yābis on altı dirhem 'ırķu's-sūs dört dirhem şarāb ideler **şarāb-ı**
7. **ħaşħaş**³¹² su' āl-i yābis ve dīķü's-şadra ziyāde nāfi' dür zirā nāzileyi men'
8. ve zecr ider hem icābü'n-nevmdür **terkīb budur** ħaşħaş³¹³ü'l-ebyaż kışrī
9. ve baldurıķara on beş dirhem 'innāb otuz 'aded bezrū'l-ħass kırķ dirhem
10. bezrū'l-ħubbāzī ħabbū's-sefercel-i mikedd altışar dirhem şāfī mā' ile tabħ oluna
11. ve taşfiyeden şonra kifāyet kaçdar şeker ile şerbet ideler **şarābü'l-ās**
12. ishāl-i baṭnı³¹⁴ħabs ider ve cümle ishāli kaç' ider nefşü'd-dem ve envā' -ı
13. ishāli kaç' ider **terkīb budur** mersin-i ħabb yigirmi dirhem şandal-ı ebyaż
14. şumāk' anber bāris cūlnār-ı fārsi-i mikedd otuz dirhem zu' rūr yüz 'aded
15. 'uşāretü'r-ruṃmān 'uşāretü't-tüffāħ-i mikedd ikişer yüz dirhem şeker-i ebyaż
16. beş yüz dirhem ile şerbet ideler **şarāb-ı nīlūfer** ħarāret-i şafrā'-yı kaç'
17. ve def' ider sunūħuş³¹⁵ ve ħummā'-ı muħriķaya nāfi' dür 'acāyib-i müberiddür icābü'n-nevmdür
18. **terkīb budur** nīlūfer on altı dirhemdür bezr-i kaçtūnā bezr-i ħımmaş sekiz dirhem
19. lübübü'l- bāridet her birinden dört dirhem bezrū'l-ħass bezrū'l-hindibā birer buçuķ dirhem

---

³¹²ħaşħaş

³¹³ħaşħaş

³¹⁴bütün

³¹⁵sunūħuş

20. baqlatü'l-ḥamkâ ikişer dirhem râziyâne köki sekiz dirhem şandal-ı aşfer sünbül-i
21. hindî birer buçuḡ dirhem mâ'ü'l-ḡarâhla ṡabḡ ve taşfiyeden şonra ḡallü'l-ebyaḡ

48b (S.N 43b /21)

1. ve rummân 'uşâresi on altışar dirhem şeker-i ebyaḡ yüz dirhem ile şerbet
2. oluna **şarâb-ı usḡulüfenderiyün** süddeleri ve ṡḡhâli acar ve emrâz-ı ṡḡḡâlünḡ
3. envâ' ma nâfi' dür **terkîb budur** usḡulüfenderiyün hindibâ ve cerrâre ve ṡarḡaşḡkūḡ
4. ve afsentîn ve küşüt³¹⁶-ı mikedd sekiz dirhem lübübü'l-bâridet zehr-i benefsec zehr-i lisân
5. üş-şevr yarımşar ḡabza şâfi mâ' ile ṡabḡ ve taşfiye ideler kifâyet ḡadar şeker ile
6. şerbet oluna **şarâb-ı besfâyic** sevdâyı ishâl ider ve emrâz-ı sevdâviyyenünḡ
7. envâ' ma nâfi' dür **terkîb budur** besfâyic-i ṡarî ve tâze yüz dirhem vec ve bezr-i
8. râziyâne dört dirhem bunları kifâyet ḡadar mâ'-ı ḡârre ile yigirmi dört sâ' at
9. naḡ' oluna ba' de'ṡ-ṡabḡ ve taşfiye içine 'uşâre-i lisânü's-şevrü'l-berri ve 'uşâre-i
10. verdü'ṡ-ṡarî yüz ellişer dirhem helîlec-i hindî ve kâbilî yigirmişer dirhemle ṡabḡ
11. ve taşfiyede ḡonra kifâyet ḡadar şeker ile şerbet ideler **şarâbü'l- cümcüm-i**
12. fernîlūs nefşü'd-dem ve ishâlü'd-dem ve ifrâṡü'ṡ-ṡamşı ḡat' ider ke-zâlik
13. baṡnı ḡabs ider ve ishâli diḡdürür **terkîb budur** aşlü'l-cümcüm ve aşlü'l-encibâr
14. birer ḡabza verd-i aḡmer ḡaştarân-ı lisânü'l-camel³¹⁷ ṡarâḡeyün zenebü'l-ḡayl ca' de eşâ
15. byüzâ ikişer ḡabza bunları ṡatlu şü ile ṡabḡ idüp ve taşfiyede ḡonra
16. ikiyüz dirhem şeker ile şerbet ideler **şarâb-ı uşül** ibn-i mâseveyh ḡâm ve ḡalîz
17. ḡıṡları giderür süddeleri acar ṡamş ve bevlî idrâr ider ḡaşâtı tefṡit ider
18. yaraḡâna nâfi' dür **terkîb budur** aşlü'r-râziyâ nec ve aşlü'l-kerefis ve aşlü'l-fatṡ
19. âsâliyün ve aşlü'l-âs berri ve aşlü'l-helyün-ı mikedd on altışar dirhem bunları
20. altıyüz dirhem şü ile ṡabḡ idüp ve taşfiyede ḡonra altmış dirhem
21. ḡall ü ḡâziḡ ve ücyüz dirhem sükker ile şerbet ideler **sikencübîn uşülî**

³¹⁶küşüş

³¹⁷ḡamel

22. ibn-i

49a (S.N 44a/19)

1. ibn-i mâseveyh ahlât-ı ğalîzeyi raķıķ ider ve taħlîl def ve zâ'il ider ve a'zâ'-yı
2. bātında olan süddelerüñ envâ'ını teftih ider **terķib budur** ašlü'l-kerefis
3. ve ašlü'r-râziyâ nec ašlü'l-hindibâ otuz dirhem bezr-i râziyâ nec enîsün
4. bezr-i kerefis sekiz dirhem bezr-i hindibâ ve üç dirhem kifâyet kadar Şu ile taħb ve
5. taşfiyede ũŐoņra ħall-i ħâzıķ ikiyüz dirhem Şeker yüz on dirhemle Şerbet oluna
6. **sikencübîn müdebberü'l-niķolaus** cümle süddeleri acar ve ķanı Şâf ider ħümmeyât-ı
7. muķaveleye ķatı nâfi'dür **terķib budur** carâzü'Ő-Őaħrâ ³¹⁸ baldurıķara usķulüfenderiyün
8. zehr-i benefşec âsü'l-berrî helyün-ı mikedd ellışer dirhem ħall-i ħâzıķ ve 'uşâret
9. ü'r-rummân ikiyüz dirhem Şeker üçyüz dirhem ile Şerbet oluna **sikencübîn maķķuleyn** ³¹⁹
10. ü'l-ħaylü'l-ħakîm veca'-ı tıħâli tesķin ider ve süded-i tıħâli acar Şalâbet-i tıħâli giderür
11. ve taħlîl ider **terķib budur** usķulüfenderiyün Şemeretü't-tarfâ irsâ kışru'l-kibrît
12. kışru'Ő-Şecerü'Ő-ŐafŐâf eftimün-ı ıķrîti mikedd onar dirhem bunları yigirmi dört
13. sâ'at yüz dirhem Şırf sirke ile naķ' idüp ve taşfiyyede ũŐoņra yüz
14. dirhem Şeker ile Şerbet ideler isti' mâli sekiz dirhemdür **Şarâb-ı ķaķrân**
15. ü'l-muķtârü'l-üstâd emrâz-ı sevdâviyyenüñ envâ'ına 'ilâc ķavidür **terķib budur**
16. ķaķrân iki ķabza verd-i yâbis ve ħâŐâ birer ķabza râziyâne ve naħve-i hindî
17. ve enîsün yarımşar dirhem merzencüş bir buķuķ ķabza ikilîlü'l-cebel ve sâlüyâ zehr-i
18. ustüħüdüs yarımŐar dirhem ķabza fâvâniyâ ašlü'r-râziyâ nec beŐ dirhem ķeŐme

³¹⁸ħarâzü'Ő-Őaħrâ

³¹⁹S.N maķķulîn

19. şuyı altı yüz dirhem ‘ aşırü’l- kaşarân iki yüz dirhem şeker üç yüz dirhem
20. ile şerbet ideler **faşlü’s-şâliş ‘aşr fî tedbîr-i istikţârü’l-miyâh-ı minhüm**
21. mâ’ ü’l-hayât el-ferlüferiyūs mi’ denüñ cemi’ bürüdetden hâdiş olan ‘ illetlerine

49b (S.N 44b/14)

1. nâfi’dür eyyâm-ı vebâda isti’ mâli’ acâyibdür zekâyı ve hıfzı arturur cümle mesmûmât-ı
2. kâtileyi def’ ve men’ ider iştiyhâyı acar hazma mu’ in olur cümle bürüdeti mi’ de
3. den izâle ider giderür **terkîb budur** cevzü’ t-ţîb hûlincân karanfil hâl-i buvvâ³²⁰[büyük hindistan cevizidür hâl dirler]
4. kebâbe lübân-ı ebyaz besbâse dârcîn zencebîl za’ ferân-ı mikedd on altışar dirhem
5. rûhü’s-şarâb altı yüz dirhem bir mekân-ı hârrede altı sâ’ at kadar tura ba’ de
6. kûr’ a ve inbîk ile taqtîr oluna isti’ mâli bir kaşuğdur ikiye varınca **mâ’ ü’l-merâkıyâ**³²¹
7. **el-anţos**³²²ğubüyūs lâtin ‘ illet-i merâkıyâyâ ve sevdâ’-i merâkıyâyâ bi’l-haşşa nâfi’dür
8. muvahhiş ve muhavvif vâkı’ aları görmegi men’ ider rûh-ı hayvânı ziyâde ider zîrâ
9. müferrihü’l-kulûbdur dâ’im dimâğa ve qalbe kuvvet ve ferağ virür **terkîb budur**
10. zehr-i lisânü’s-şevrü’l-berri ve büstânî qarabaş çiçegi mikedd altışar dirhem aşl-ı
11. lisânü’s-şevr üç dirhem reyhânü’l-kubûr ve bād-rencibüye ve iklîlü’l-cebel-i mikedd
12. otuz dirhem fāvāniyâ’-i rûmî iki dirhem lisânü’s-şevrü’l-berri ve büstânî
13. kırk sekiz dirhem dârcîn karanfil hûlincân bezr-i reyhân birer dirhem şarâb-ı

³²⁰hâl-i buvâ

³²¹merâkî: kuruntu, vesvese

³²²anţonuz

14. ebyaz ü cyüz dirhem ü çgünden şonra hammām-ı mariyyede taqtır oluna ba' de
15. za' ferān bir dirhem 'ūd-ı hindī nīm dirhem bu eczāları bir şorre ye bend idüp
16. qar' anuñ dibine birağup ve muqaṭṭarı üzerine koyup tekrār taqtır oluna isti' māli
17. on iki dirhemden yigirmi dört dirheme varınca **mā' ü'l-emrāzü'l-'ayn**
18. el-berakelsūsü'l-ḥekīm cermānī ğışāve ve qurūḥ ve ğarb³²³ za' if başara ve tarfe
19. ve tafraya ve beyāzına ve emrāz-ı 'aynuñ cümlesine kāfīdür belki iksīridür her
20. gün ikişer kaṭre gündüzün ṭamzursalar³²⁴ nāfi' olur **terkīb budur** şarāb-ı
21. ebyāzü'l-muqaṭṭar yüz dirhem maṭar-ı nīsānü'l-muqaṭṭar mā' ü'l-verd
22. yigirmi

50a(S.N 45a/7)

1. yigirmi dört dirhem mā' ü'l-māmīšā mā' ü's-sezāb mā' ü'r-rāziyānec mā' ü'l-efrāciyā
2. mā' ü'l-fütenc mā' -ı şāhterac-i mikedd on altışar dirhem sükker-i ṭabarzad zāc-ı ebyaz
3. her birinden dört dirhem kāfūr üç dirhem milḥ-i efrāciyā milḥ-i zehī³²⁵ milḥ-i rāziyānec
4. mikedd birer dirhem milḥ-i lü'lü' milḥ-i mercān her birinden sekiz dirhem qarānfil zencebīl
5. maṣṭakī birer dirhem güllā bile mürebbī tütīyā'-i aḥzar³²⁶ sekiz dirhem bunları bir
6. nuḥās-ı aḥmer cedīd zarf içine koyup kırk gün ḥarāret-i şemse ta' līk
7. ideler her gün taḥrīk ideler bir celīlü'l-ḳadr-i 'azīmü'n-nef' mergüb bir şu
8. olur vaqt-i ḥācetde isti' māli ideler **seyelānü'l-meni** ki bel şovuḳluğıdır
9. her kaṅğı sebepten olursa olsun bu ' ilāc kāfīdür **terkīb budur** ṭīn-ı maḥtūm
10. yigirmi dirhem naḥve³²⁷ -i hindī ḥabbü'l-ḳinnab ḥımmaş baḳlatü'l-ḥamḳā ṭarḥaşḳūḳ

³²³V.S. : göz yaşı çıkacak yer.

³²⁴damlatmak

³²⁵zibl

³²⁶aḥzar

11. ħurf-ı ebyaz küzbere-i müdebber-i mikedd altışar dirhem fencengüşt on iki dirhem
12. ħass-ı sezāb zehr-i nīlūfer ħaşħaş-ı ebyaz sekiz dirhem behmen-i esved müşk-i ta
13. rāmşī³²⁷-i ebyaz ve aħmer ve aşfer ziħall³²⁸kāfūr üç dirhem na‘na‘-i yābis afsentīn-i rūmī
14. ‘aşāyü’r-rā‘ī sālūyā ra‘yü’l-ħamām [tar]ħaşķūķ her birinden ikişer dirhem şarābü’l-ġıyāk[u]
15. biġ dirhem sekiz günde nşonra ħammām-ı mariyede nār-ı laţife yile taķtīr oluna isti‘ māli
16. sekiz dirhemden yigirmi dört dirheme varınca **mā‘ ü’l-müferreħü’l-bārid** müferreħ
17. ü’l-ķulūbdur ervāħa ķuvvet virür ħümmeyāt-ı ‘afeniyye ve encere-i reddiyye ve ķamu ve izāle
18. ider ħarāret-i ķalbi in‘ āş³²⁹ ider ġaşıy giderür ve ħafaķān³³⁰ ve ħarāretten mütevellid olan
19. emrāz-ı reddiyye’-i ķalbiyyenüġ envā‘ ina nāfi‘dür **terķīb budur** ‘uşāre-i lisān
20. ü’ş-şevrü’l-berrī ve būstānī ve ‘uşāre-i bād-rencibūye ve behmen-i esved ve rā‘īyyü’r-ra
21. ‘yü’l-ħamām bezr-i ħurfī [ki meyni teresidür] bezr-i ħarmel hindibā zehr-i lisānü’ş-şevr verd-i

50b³³¹ (S.N 45b/1)

1. aħmer zehr-i nercis aşl-meţāfilūn³³² lubbü’l-līmūn lubbü’l-ütrüc sekiz dirhem
2. tarāġeyūn³³³ yigirmi dört dirhem ħallü’l-muşa‘ad yüz dirhem bezr-i baķlatü’l-ħamķā zehr-i

³²⁷naħve

³²⁸K.M. :erkek deve.

³²⁹na‘ ş’dan: gidermek, kaldırmak

³³⁰ħafaķān

³³¹51.varak iki kez tekrar edilmiş 52’de de 51.sayfanın aynısı mevcut.

³³²benţāfilūn

3. nīlūfer on altışar dirhem ḫīn-ı maḥtūm otuz dirhem cevāriş şandal altı
4. dirhem lū'lü'-i nā-süfte üç dirhem isti' māli on iki dirhemden yigirmi dört dirheme
5. varınca virülür **el-tenzūḥ**³³⁴ü'l-muḥtār berkelsūs' ufūnetden ḥadiş olan
6. emrāz-ı semmiyyeyi vebā'iyenüñ envā'ına nāfi' ve şifā-yı egirdür zīrā semūmāt-ı
7. ḳātile' i³³⁵ uruḳla³³⁶ def' ve istiḥrāc ider bād-zehr-i ḥayvānī maḳāmına ḳāim olur
8. mu' arriḳdur ter getüricidür sâ'ir menāfi' ḳurş-ı tenzūḥ gibidür **terkīb budur**
9. aşlü'l-ancelīḳā ve cedvār-ı ḥıṭāī ve aşlü' ṭ-ṭūrmantilā felenemüşk ḥayyet
10. ü't-teys zūfru'l-cebel-i aşlü'l-cenāḥ-ı mikedd yigirmişer dirhem ḳışrū'l-ḡabāyık
11. elli dirhem şandal-ı şelāşe dārcin besbāse ḥabbū'l-übhel bezrū'ş-şevketü'l-mübāreket
12. ḳışrū'l-ütrüc her birinden sekiz dirhem eşḳābyüz[ā] müşk-i ṭarāmşī'-i ıḳriṭī
13. na' na' -i yābis māmīşā usḳurziyūn³³⁷-ı berri sezāb ḳovan otı aşl-ı
14. usḳürünā[rā]³³⁸ her birinden birer ḳabza ḳanṭariyūn-ı daḳıḳ zehr-i heyyü fāriḳūn
15. zehr-i retem zehr-i nercis zehr-i lisānū'ş-şevr-i berri ve bostānī-i mikedd yarımşar
16. dirhem eski şarāb ücyüz dirhem 'uşāretü'l-līmūn mā' -ı ḳışr-ı cevzü'ṭ-ṭarī
17. mā' -ı bād-rencibūye mā' -ı şevketü'l-mübāreke altmış dirhem dört gün mekân-ı ḥārrede
18. ṭura ba' de içine tiryāk-ı egir yigirmi dört dirhem müferriḥü'l-yāḳātī sekiz dirhem
19. cevārişü'l-ḳırmiz altı dirhem incü sefūfi mercān sefūfi üç dirhem
20. devāyü'l-' anber devāyü'l-misk ikişer dirhem za' ferān mürr-i şāfī dört dirhem
21. şeker ṭabar[zad] elli dirhem üç günde ḡşoḡra ḥammām-ı mariyyede nār-ı ḥafīf ile

³³³ṭarāḡeyūn

³³⁴S.N : mā' ü't-tenzūḥ

³³⁵ḳātile' i: ḳātileyi

³³⁶damarlar

³³⁷usḳurdiyūn

³³⁸üşkürsuyza diye de bilinir.

22. taḳṭīr

51a(S.N 45b/22)

1. taḳṭīr oluna **mā' ü'l-uṣṭumāşķūn**³³⁹ riyāh-ı ğalīzeyi rıfķıyla taḥlīl ider
2. ve mi' deyi teshīn³⁴⁰ ider süddeleri acar müferrehü'l-ķulūbdur hażma mu' in olur
3. Şehveti ziyāde ider emrāz-ı mi' denüñ her nev' ine bir devādur ki iksīr meşābesindedür
4. **terķīb budur** cevzü't-ṭīb kebābe ķaranfil on ikişer dirhem dārķin besbāse
5. zurunbād hīl-i buvā sekiz dirhem ḥūlincān³⁴¹ üç dirhem fūlfūl dār-ı fūlfūl altı
6. Őar dirhem ķaranfil-i būstānī na' na' -i yābis fūtenc-i cebelī afsentīn-i rūmī zehr-i
7. lisānū'ş-şevr yarımşar ķabza lubbū'l-ḥayrū'l-ebyaz seksen dirhem mā' ü'd-dārcīn
8. ile dör tyüz dirhem mā' ü'l-verd ile mā' -i lisānū'ş-şevr ile ellişer dirhem
9. bādem-i muķaşşerī' asel-i muşaffā³⁴² ü cyüz onbeş dirhem sekiz günde nşonra
10. ķur' a ve inbīķ ile taḳṭīr ideler isti' māli bir ķaşuķdur **mā' ü't-ak' akel-gör**
11. ḥanās³⁴³ şar' a ve şaķīķa ve devvāre ve sekteye ve fālic ve laķve ve ra' şe ve sersām
12. ve şuda' ve iḥtināķ-ı raḥme ve emrāz-ı dimāğıyye ve ' aşabnuñ envā' ina nāfi' dür
13. **terķīb budur** furāh-ı ' ak' ak on ' aded fāvāniyā ve ḥaşbü'd-dıbķ ve zurunbād
14. on altışar dirhem zehr-i iḥlamur zehr-i zanbaķ zūfā'-yı yābis-i mikedd birer ķabza
15. mā' ü'l-' asel dör tyüz dirhem şarāb-ı iklīlü'l-cebel beş yüz dirhem ķaranfil
16. cevz-i buvvā za' ferān dārcīn kebābe üç dirhem cünd-i bīdester yigirmi dirhem
17. zehr-i ķarabaş zehr-i ütrüc zehrū'l-şelc-i mikedd nīm ķabza zehr-i anā' is³⁴⁴ birer ķabza

---

³³⁹S.N uşumāḥayķūn

³⁴⁰teshīn

³⁴¹ḥūlincān

³⁴²muşaffā

³⁴³ğörcinānūs

18. dört günde şonra kur‘ a ve inbīk ile taqtīr ideler isti‘ māli bir kaşuğdur
19. **bād-zehrü**’l-muhtār **antonyus gūbiyūs** mu‘arrıkdur ħummā’-i vebā’iyyeye nāfi‘dür ve
20. emrāz-ı semmiyyenüñ envā‘ına nāfi‘dür zīrā semūmāt-ı kātilenüñ envā‘ını
21. ‘uruk la def ider ħafaķān³⁴⁵ve emrāz-ı ħalbiyyenüñ iħbāsına nāfi‘dür

51b(S.N 46a/18)

1. **terkīb budur** ħalidūniyā³⁴⁶ üç kabza şevketü’l-mübāreket ve sezāb ve mükş-i tarā
2. mşī‘ birer kabza aşlü’l-ancelīķā ve cedvār-ı hindī-i mikedd üç dirhem usķurdiyūn-ı
3. ıķrīṭī iki kabza kışrū’l-ütrüc ve kışr-ı līmūn ve dārcīn ikişer buçuğ dirhem
4. iklīlü’l-cebel ve kaştarān ve ħaranfil ikişer dirhem rūhü’ş-şarāb ücyüz
5. dirhem şarāb-ı ‘atīķ ħall-ü ħāzıķ ellişer dirhem yigirmi dört sā‘ atden
6. şonra nār-ı ħafīf ile taqtīr oluna ba‘ de tiryāķ-ı fārūķ yigirmi dört dirhem
7. meşridiṭōs on iki dirhem kāfūr ħaranfil ikişer buçuğ dirhem ħurş-ı efā‘ī
8. besbāse birer dirhem dārcīn üç dirhem kaştarānmürri-bāsi³⁴⁷ on altı dirhem
9. sekiz dirhem şevketü’l-mübāreket sefūf-ı cevāhirü’l-ħārre altı dirhem kur‘ a ve inbīk
10. ile arđiyyesin beş günde taqtīr ideler **terkīb budur** uşne ve zehr-i nīlūfer
11. ħaşĥāş-ı³⁴⁸ ebyaz ve esved ve varaķü’l-ħass birer kabza kışr-ı aşlü’l-luffāĥ
12. dārcīn bezr-i ħas bezr-i ħaşĥāş-ı³⁴⁹ esved cevzü’t-ṭīb zencebīl ħaranfil her birinden
13. dört dirhem ħabbü’l- ħalb on altı dirhem bezr-i ħaşĥāş-ı³⁵⁰ebyaz yigirmi dirhem
14. lübübü’l-bāride yigirmişer dirhem ‘ūd-ı hindī ve besbāse ikişer dirhem

³⁴⁴anāgālīs

³⁴⁵ħafaķān

³⁴⁶ħalidūniyūn

³⁴⁷sāfi

³⁴⁸ħaşĥāş

³⁴⁹ħaşĥāş

³⁵⁰ħaşĥāş

15. günlük mürri-i şāfī ikişer buçuk dirhem za' ferān üç dirhem efyūn on
16. iki dirhem mā' ü'l-ḥass iki yüz yigirmi dirhem ḳur' a ve inbīḳ ile taḳṭīr oluna
17. mā' ü'l-museḥḥin ḳulınca ve veca' -ı aḥṣā³⁵¹ya nāfi' dür riḥ-i ḡalīzeyi taḥlīl³⁵²
18. ider mi' deye ḳuvvet virür **terkīb budur** cevz-i buvvā dārcin kemmūn besbāse
19. ḳaranfil ḥūlincān³⁵³ ḥabbū'l-ḡār-ı mikedd dört dirhem nārenc on altı dirhem
20. yānisūn³⁵⁴ mūneḳḳā yigirmi dirhem mā' ü'l-ḳarāḥ altı yüz dirhem ḳur' a ve inbīḳ
21. ile taḳṭīr ideler **mā' ü'l-melik** ḳıral şuyı didükleri şudur ki ḥālā
22. fransta³⁵⁵

52a(S.N 46b/14)

1. fransta ingiltere vilāyetinden ḡalaṭaya gelüp uzun şīşeler ile şatar
2. lar eṭibbāmız ḡalaṭadan alup ba' zı ' illete isti' māl iderler mu' teber ve meşhūrdur
3. ḥaḳīr şifāyı gendüm iḥrāc idüp ve emrāz-ı keşīreye çok nef' in gör
4. dür³⁵⁶ ḳay'ı men' ider ve cemī' evrāmları taḥlīl³⁵⁷ ider ḥummā'-i ' afeneye ve ṭā' ūn
5. ve ḥaşbeyeye ve cederiye ve emrāz-ı cildiyeye şar' a ve felc ve devvār ve sekte ve
6. emrāz-ı raḥmūn envā' ina nāfi' dür şalābet-i ḳaviye taḥlīl³⁵⁸ ider buḡārı men'
7. ider ṭareş³⁵⁹ ve veca' -ı isnān ve riḥ-i ḳulunca mi' deye ḳuvvet taḥlīl³⁶⁰ virür ' arāḳu'n-nesāya
8. ve evcā' -ı mefāşıl niḳrīs ' atīḳ ve cedīde nāfi' dür üç gün ale's-seḥer
9. cū' ān ve şeb' ān [içseler] encāy³⁶¹ ve a' zāyı ḳavī ider eger dört dirhemün sekiz dirhem

³⁵¹ aḥṣā

³⁵² taḥlīl

³⁵³ ḥūlincān

³⁵⁴ enīsūn

³⁵⁵ Fransa

³⁵⁶ gördüm

³⁵⁷ taḥlīl

³⁵⁸ taḥlīl

³⁵⁹ K.M. : hafif ve ehven olarak sağır olmak .

³⁶⁰ taḥlīl

10. mā' -i zehrü'l-fül ile karşıdurup büvânına³⁶² tılâ' olursa hüsn-i güzel ider hüsn
11. virüp şarâvet gösterür **terkîb budur** rûhü's-şarâb hâliş ve
12. şâfî ü cyüz dirhem zehr-i iklîlü'l-cebel [büberiyye çiçegidür] altı yüz dirhem bunları kur' aya
13. koyup ve hammâm-ı hükemâda ü çgün tura ba' de kur' a ve inbîk ile 'ale'l-ardıyye
14. üç kerre taqtîr ideler isti' mâli dört dirhemdür **mâ' ü'l-kuüb** vesvâs[1]
15. def' ve kalbe kuvvet virür ve rûha feraḥ ve neşât virür mâlîḥulyâ³⁶³ ve
16. merâkıyâya ve cünün ve emrâz-ı kalbiyenün envâ' ina nâfi' dür **terkîb budur**
17. aşl-ı lisânü's-sevr yigirmi dört dirhem zehr-i lisânü's-sevr ve zehr-i iklîl
18. ü'l-cebel kışrû'l-ütrüc on ikişer dirhem 'uşâre-i tüffâḥü's-şâmî 'uşâre
19. ü's-sefercel ikişer yüz dirhem yigirmi dört sâ' atde nşonra kur' a ve
20. inbîk ile taqtîr ideler **mâ' ü'l-verd** müferreḥü'l-kuübür sâ'ir menâfi'
21. ḥod-ı³⁶⁴ meşhür-ı 'âm **terkîb budur** gül yaprağı taş havânda daḳḳ saḫḳ

52b

1. ve inbîk a' māya ve vaz' idüp ta' fînü'd-dâ' iyyede³⁶⁵ sekiz gün ta' fîn oluna
2. ba' de kur' a³⁶⁶ ve inbîk ile hammâm-ı mariede taqtîr oluna **mâ' ü'l-hindibâ** ḥümmeyât-ı
3. 'afeni ve 'aşaşı ve iltihâbı teskîn ider 'azîmü'n-nef' dür **terkîb budur** mâh-ı
4. mayııda tâze hindibâdan biñ ikiyüz dirhem alup ḥurde ḥurde³⁶⁷ toḡrayup
5. bir kur' aya koyup üzerine iki biñ dirhem şâfî şu koyup bir mekân-ı
6. ḥârrede ü çgün tura ba' de nuḥâsı kur' a ve inbîk ile taqtîr oluna sekiz
7. yüz dirhem mâ' ḥâşıl olur cümle ḥaşâyışün emyâhı minvâl üzere

³⁶¹ em' âyi

³⁶² S.N vech

³⁶³ mâlîḥulyâ

³⁶⁴ ḥod

³⁶⁵ kas çürümelere

³⁶⁶ kese kağıdı

³⁶⁷ ḥurde

8. müstahrec³⁶⁸dür birincāsef ve afsentīn ve qaştarān ve tarhaşkūk ve sā'irleri gibi
9. **mā'ü'r-rāziyānec** rīhi taḥlīl ider rūḥ-ı başara bāşıraya kuvvet virür mi' deyi
10. teshīn³⁶⁹ ider **terkīb budur** ve hazma mu'īn olur bezrū'r-rāziyānec mışrī
11. eyü dānelü ola dört yüz dirhem mā'ü's-şāfī biñ dörtyüz dirhem milḥ-i eflāk
12. on altı dirhem bunları bir mekān-ı ḥārrede koyup bir hafta tura ba' de
13. qur' a ve inbīk ile taḫtīr oluna cümle bezürüñ emyāhı minvāl üzere
14. istiḥrāc³⁷⁰ olunur qurdumānā enīsūn kemmūn bezr-i kerefis bezr-i küzbere gibi
15. (S.N 47a /7) **mā'ü't-tārçin**³⁷¹a' zā-i re'iseye kuvvet virür müferreḥü'l-ḳulūbdur nükheti
16. ḥüb³⁷² ve güzel ider bürüdet-i mi' deyi izāle ider hazma mu'īn olur şuda'
17. ve ḥafaḳān³⁷³ ve ḡaşy 'usrü'l-vilādet-i āsān ider nāfi' dür tamsı idrār ider
18. **terkīb budur** dārcin yüz dirhem mā'ü'l-verd ücyüz dirhem şarāb-ı
19. ḳadīm ücyüz dirhem bunları on gün baṭn-ı feresde ta' fīn idüp
20. ba' de taḫtīr olunup cümle aḳaḳīr ve efāviyenüñ miyāhı bu vech üzere
21. dür istiḥrāc³⁷⁴ olunur ḳaranfil besbāse kebābe fülful dār-ı fülful cevz-i buvwā ḳaḳule
22. zencebīl

53a

1. zencebīl gibiler **faşlü'r-rābi'** 'aşr fī tedbīr-i istiḳtārü'l-ervāḥ ez-cümle
2. rūḥü'l-enīsūn ki riyāhı taḥlīl ider veca' -ı em' ādan izāle ider ḳulınca
3. ' ilāc ḳavīdür ve nef' i' ' azīmdür ve devā' -ı laṭīfdür **terkīb budur** enīsūn-ı
4. rümī beş yüz dirhem mā'ü'l-ḳarāḥ la biñ beş yüz dirhem milḥ-i ta' ām üç
5. avuc tarṭīr-ḥām altı dirhem mülūḥiyā³⁷⁵ mā' ile ḥall idüp ve enīsūnı

³⁶⁸müstahrec

³⁶⁹teshīn

³⁷⁰istiḥrāc

³⁷¹S.N mā'ü'd-dārçin

³⁷²ḥüb

³⁷³ḥafaḳān

³⁷⁴istiḥrāc

6. bu maḥlūl ıla bir kerre ṭabḥ ve ğaleyān itdürüp andan mekân-ı ḥarrede bir hafta
7. ṭura ba‘ de ḳur‘ a ve inbîḳ ile taḳṭîr ideler ve ‘ale’l-‘ arḏıyye üç kerre taḳṭîr
8. oluna müṣṭa‘ il bi’n-nâriye rûḥ çıkar cemî‘ bezûrātuḡ ervâḥı bu minvâl üzere
9. istiḥrâc olunur **rûḥü’l-ḥayâtü**’l-vâḳarliyūs ḥekîm ki ‘ ufûnet-i hevâyı
10. ḳalbden dūr ider ḳalbi ḥıfz ider ṭâ‘ün ve emrâz-ı sârîye ve emrâz-ı
11. vebâ’ıyyenüḡ envâ‘ına bi’l-küllîsine kâfîdür eyyâm-ı vebâda ve zamân-ı ṭâ‘ünde
12. isti‘ mâli ḳatı münâsibdür **terkîb budur** aṣlû’l-ancelîkâ ḳarôlîna çıntıyânâ ṭur
13. mantilâ imîrâ-yı levz ya‘nî yer mürveridür cedvâr-ı ḥıṭâyî ḳaḏîbü’l-iyyel-i mikedd
14. on altıṣar dirhem kâfûr-ı ḳayşûrî bir dirhem misk-i asfer şülüşân dirhem
15. rûḥü’ş-şarâb ücyüz dirhem otuz günde nṣoḡra elli ‘ale’l-arḏıyye üç kerre
16. ḳur‘ a ve inbîḳ ile taḳṭîr ideler isti‘ mâli on altı dirhem **rûḥü’l-lü’lü**’yü’l-muḥtâr³⁷⁶
17. anṡonūs ubûbiyūs müferreḥü’l-ḳulûbdur şıḥḥat-i bedeni ḥıfz eyler insânı ‘ömr-i
18. ṭabî‘ıye vâşıl ider ervâḥa ve cümle ḳuvâlara ḳuvvet virür ḥavâss-ı ḥamseyi zâhire
19. ve şıfât bâṡına’-i ḳavî ve muḥkem ider sâ’ir ef’âli sulṡânü’l-ma‘âdin
20. olan zehab ḥâşşası gibidür **terkîb budur** milḥü’l- lü’lü’ yüz dirhem ṡîn-i
21. maḥṡûm ḥâlîş ola iki yüz dirhem ma‘an saḥḳ idüp ve rûḥü’l-verd ile

53b(S.N 47b/10)

1. yoġurup noḥûd ḳadar ḳurşlar düzüp ba‘ de’t-tecfîf mâ‘ilü’r-raḳabede nâr-ı şedîd ile
2. taḳṭîr oluna ‘anber mişâlinde bir ṡayyibü’r-râyiḥa bir rûḥ çıkar isti‘ mâli beş ḳaṡre
3. dūr cümle cevâhirüḡ ervâḥı bu minvâl üzere çıkar **rûḥü’l-isnân**
4. el- bâriṡanusu’ṡ-ṡabîb veca‘-ı isnânı teskîn eyler ve veca‘ımı def‘ ve izâle
5. ider ve bürüdetden mütevellid olan isnânüḡ envâ‘ına kâfîdür ve cümlesine nâfi‘dür

³⁷⁵mülûḥıyâ

³⁷⁶muḥtâr

6. **terkīb budur** nüṣāretü'l-ğabāyık otuz iki dirhem bezr-i mevizec³⁷⁷ ve kıṣūrü'r-rummān
7. 'afş lübān-ı mikedd sekiz dirhem efyūn kāfūr ṣaḳāyıku'n-nu' mān zencebīl ḳaranfil
8. fūlfūl-i mikedd dōrt dirhem varaḳu'd-duḫān ve na' na' -yı yābis birer ḳabza ola aṣl-ı benc
9. ve 'ākırḳarḫā ve yebrūḫü'ş-şanem ve lisānü'l-keleb bezr-i cezer on beş dirhem
10. rūḫü'ş-şarāb beş yüz dirhem bunları on dōrt gün baṭn-ı feresde ta' fīn
11. idüp ba' de ḫammām-ı buḫārīde ḳur' a ve inbīḳ ile taḳṭīr oluna **rūḫü't-tenzūḫ**
12. müferreḫü'l-ḳulūbdür dimāğa ve rūḫ-ı nefṣāniye ḳuvvet virür mi' deyi ıṣlāḫ ider
13. hazma mu' in olur nūkheti güzel eyler üskurbuṭa ḫafaḳānı ve māniyā³⁷⁸ yı
14. ve ḡaşı ve vevās sū' -i mizācı giderür ' ufūnet-i aḫlāṭı def' bedeni i' tidāl eyler
15. lā-siyyemā eyyām-ı vebā' da isti' māli ' acāyibdür meshūmāt-ı ḳātileyi kalbden dūr [ider] ve esrār-ı
16. ṭıbdandur ' acāyib fi' li vardur esrār-ı ḫükemādandur **terkīb budur** şandal-ı aşfer
17. ve ebyaz ve aḫmer beş dirhem ḫabb-ı übhel nābü'l-fīl ḳarnü'l-iyyel ḫabb-ı ütrüc
18. ḫummāş³⁷⁹ baḳlatü'l-ḫamḳā-yı mikedd ikişer bucuḳ dirhem yāḳūt-ı ezraḳ zümrüd lü' lü' -i
19. bīkr-i mürebbī ola la' l ve ḫarīr-ḫām ikişer dirhem za' ferān verd-i aḫmer mürri-ı şāfī
20. sūnbül-i hindī yarımşar dirhem yāḳūt-ı aşfer şülüşān dirhem ṭīn-i ermenī-i
21. mürebbī ve müdebber ṭīn-i maḫtūm ḫālīş behmen-i aḫmer ve ebyaz ve esved ṭūrmantilā
22. ḳārolīnā

³⁷⁷mevīzec

³⁷⁸mani: delilik, cinnet

³⁷⁹ḫummāz

54a(S.N 48a/7)

1. k̄arolīnā müşk-i ʔarāmsī^c-i ıkrīṭī ola kırmizü'l-endülisī kıurş-ı ğāliye dört buçuķ
2. dirhem ʕanber-i eşheb üç dirhem misk-i azfer bir dirhem rūḥü'ş-şarāb
3. ü'ş-şāfī rūḥü'l-ıklīlū'l-cebel rūḥü't-tüffāḥü'ş-şāmī ki misket alması şeker-i nebāt
4. elli dirhem bunları bir tavīlū'l-ʕunķ züćāceye kıoyup kıırķ ğün baṭn-ı feresde
5. ta'fin oluna ba' de kıur' a ve inbīķ ile ḥammām-ı buḥāriyyede ʕale'l-arḍiyye üç kerre
6. taķṭīr oluna misk ve ʕanberden efşal³⁸⁰ ve a' lā kıymetlü bir rūḥ olur isti' māli
7. bir dirhemden üç dirheme varınca **rūḥ-ı ğabāyık** bād-zehr-i mu' arrıķdur bi'l-ḥaşşā
8. aḥlāt-ı ğālīze'-i lezci olanı kaṭ' kam' ve maḥv ve zā' il ider süddeleri acar
9. cümle aḥlāt-ı fāsidi taḥlīl³⁸¹ ider ve ruṭūbet-i aşliyyenüñ belesānidur
10. ve tiryākıdır üskürburṭa³⁸² ve sereṭān ve cümle marāz-ı efrence nāfi' dür **terķīb budur**
11. ʕūd-ı ğabāyık kifāyet miķdārı alup ve bir müreccaḥ türābī kıur' aya kıoyup ṭīn-i [ṭīn-i ḥikmet toz ve remād-ı ğāyetde muḥkem saḥķ ve ğubār etmekdür]
12. ḥikmetle şıvayup nār-ı kıavī ile taķṭīr ideler ve arḍiyyesin iḥrāk[idüp] ve bir
13. kıur' aya kıoyup ol muķattarı üzerine kıoyup ʕale'l-arḍiyye yedi kerre taķṭīr
14. ideler bir kıırmızı rūḥ ıķıar isti' māli südü dirhemden şülüş dirheme va
15. rınca virile ve cümle eşcārātuñ ervāḥı bu kıyās üzere istiḥrāc³⁸³ olunur
16. **rūḥü'l-erḥāmeyn** iḥtināķ-ı raḥme ziyāde nāfi' dür süded-i raḥmi acar ve ʔamşı
17. idrār ider emrāz-ı raḥmüñ envā' ına ʕilāc-ı ʕazīmdür **terķīb budur** zerāvend-i
18. ṭavīl-i müdahrec ʕūdü'ş-şalīb içinden altışar dirhem afsentīn ve
19. birincāsef ʔarfā ve ve aķcivān³⁸⁴ zehr-i belesān-ı şāmī ki mürürü ağcāyibdür bābūnec-i

³⁸⁰ efḍal; dad sesinin noktası unutulmuş.

³⁸¹ taḥlīl

³⁸² iskorbüt

³⁸³ istiḥrāc

20. mikedd birer kabza rühü's-şarāb dört yüz dirhem üç gün mekân-ı hârrede
21. tura ba' de kur' a ve inbîk ile hammâm-ı mariede taqtîr oluna isti' mâli

54b (S.N 48b /11)

1. iki dirhemden üç dirheme varınca virilür **ruhü't-tiryākü**'l-muhtârü'l-üstād
2. bād-zehr-i hayvānī maqāmına kā'imdür cümle semümāt-ı kâtileyi ' uruḡ la ihrāc
3. ider ve def' ider sārī olan semmün marazlarının cümlesine nāfi' dür
4. ' ufūneti ve zararını kalbden vaşlı dür ve men' ider kalbi hıfz
5. ider ' ilel bāridenün iksiridür **terkīb budur** haşîşetü'l-melik ve ancilîkâ
6. köki kâbilîdükü mü her birinden yigirmi dört dirhem habb-ı übhel naḥve-i hindî
7. bezr-i sesāliyūs sekiz dirhem tiryākü'l-fârūḡhâliş ki fūmuvahşiş³⁸⁵ taşvirinde
8. ola otuz iki dirhem rühü's-şarāb iki yüz dirhem sekiz gün bir mekân-ı hârre
9. de tura andan kur' a ve inbîk ile taqtîr oluna isti' mâli iki dirhemden dört
10. dirheme varınca ' illete münāsib ve müferreḡ olan mâ' lar ile vireler **rüh-ı maḥtüm**³⁸⁶
11. el-bāsilyūs cermānī evcā' ü'l- mefāsıl ve niḡrîse ve cümle cereb ' illetlerine
12. şürben ve tılā' en nāfi' dür ve evca' -ı bāḡınaya ve zāhirenün envā' ını teskîn
13. ider ' ufūneti hevā'-yı kalbe ve vaşldan dür ve men' ider **terkīb budur** [şeyḡ zāde tezkiresinde biḡ bir ' aded yazmışdur]
14. sārī ve ḡafîf tîn-i maḥtüm bi-ḡadü'l-kifāye alup bir büyük tîndan
15. tüzülmüş mâ'ilü'r-raḡabeye ḡoyup on iki sâ' at nārü'l-müneḡḡaḡ³⁸⁷ ile taqtîr
16. oluna ba' de muḡaḡḡarı tekrār kur' a ve inbîk hammâm-ı mariede üç kerre taqtîr
17. ideler isti' mâli südüs dirhemdür ve ' ilāc kāfidür ikişer ḡatre ḡulaḡına ḡamzur

³⁸⁴ civan perçemi

³⁸⁵ موحش

³⁸⁶ S.N rüh-ı tîn-i maḥtüm

³⁸⁷ temizlenmiş

18. salar besdür **terkīb budur** [levāzımü'l-ḥekim sill-i marāza 'ilāc eyledügi yazmışdur] beyzü'l-neml ikiyüz 'aded afsentīn-i rümī
19. ve cünd-i bīdester řahm-ı ḥanzal ḳubūru'r-reyḥān-ı übhel sezāb-ı mikedd birer ḳabza kemmūn
20. ve enīsūn ve kerāviyā ve rāziyānec-i mikedd üç dirhem ḥabbü'l-deh-meřt³⁸⁸ ḥabb
21. ü'l-'ar'ar her birinden dört dirhem ḳıřru'r-rummān altı dirhem ḥarbaḳ-ı esved su' d
22. kūfī

55a(S.N 49a/6)

1. kūfī fūcil 'arṭanīřā³⁸⁹sekiz dirhem bařalı'l-ekl 'aded levzü'l-mürü'l-muḳařřer on
2. altı dirhem beş yüz dirhem on dört gün başn-ı feresde ta' fīn ideler andan
3. ḳur'a ve inbīḳ ile ḥammām-ı mariede taḳṭīr ideler **rūḥü'l-afsentīn** mi' de ve kebedi
4. acar ve süddelerin giderür ve mi' deye ḳuvvet virür emrāz-ı kebedüñ iksīridür
5. **terkīb budur** afsentīn-i rümī kifāyet ḳadar alup ve tecfīf idüp andan
6. ḥurde³⁹⁰ toğrayup ve bir ḳur'a aya ḳoyup üzerine dört **Barmaḳ** örtecek ḳadar
7. mā' ü'l-māliḥ ḳoyup andan mekān-ı ḥārrede on gün ṭura ba' de ḳur'a ve inbīḳ
8. ile taḳṭīr oluna ḳavīyyü'r-rāyiḥ bir rūḥ ḳıřar isti' māli bir dirhemdür ve
9. cümle ḥařāyiřüñ rūḥı bu minvāl üzere ḳıřar **rūḥü'l-verd** ḳalbe ḳuvvet
10. virür ve neřāt ve inbisāt ḡařyi ve ḥafaḳānı³⁹¹ giderür ḥarāret-i kebedi giderür
11. ḳalbi enfās ider cümle süddeleri acar 'aṭařı teskīn ider **terkīb budur**
12. kifāyet ḳadar verdü't-ṭarī alup ve 'aḳīb maṭarda cemī' idüp ṭař
13. havānda saḥḳ idüp ve bir böyük ve vāsi' ḳur'a aya doldurup bir mekān-ı ḥārre
14. de ḳırḳ gün ṭura tāki andan bir ekşi rāyiḥa ḥařıl ola ba' de bunı

³⁸⁸deh-mest

³⁸⁹arṭanīřā

³⁹⁰ḥurde

³⁹¹ḥafaḳān

15. yedi kısım idüp bir kısmını bir kur' aya koyup ve hammām-ı mariede taqt̄ir ideler
16. ol muqattarı öbür kısmuñ üzerine koyup tekrār taqt̄ir ideler bu tarīk
17. üzere yedi kerre taqt̄ir ideler bir müšta' il bi'n-nār-ı tayyibü'r-rāyih bir rūh çıkar
18. isti' māli ücdirhemdür **terkīb budur** süded-i ahşāy³⁹² teftih eyler ve envā' -i
19. hümmeyāta nāfi' dür ahlāt-ı reddiyei men' ider cümle emrāza gerek hār ve gerek
20. bārid bi'l-ħaşşa nāfi' dür veca' -ı isnānı teskīn ider marāz-ı baraşa nāfi' dür
21. **terkīb budur** nemnāk olan yerde bir fincān meshūk³⁹³ olmuş kibrīt

55b (S.N 49b/1)

1. doldurup üzerine ateşli kömür koyalar ol fincānı bir fağfūrī tabağ
2. içine koyup mu' allak bir inbīk-i eflātūn temür tel ile aşup dökündükde³⁹⁴ yine
3. kibrīt vireler tāki kaṭre kaṭre rūh ol tabağ içine tamlaya ve nüzül
4. ider olduğda cemi' idüp hıfz ideler **rūhü'l-milh** istiskāya nāfi' dür
5. 'aşaşı ve ħarāreti teskīn ider şar' aya ve yaraḳāna nāfi' dür ħummā'-yī 'afeniye
6. ve sekteye ve emrāz-ı mi' deye ve kebede ve tihālūñ envā' ina nāfi' dür **terkīb budur**
7. milh-i eflāk ücyüz dirhem t̄inü'l-ħurf toḳuz yüz dirhem kurşlar düzüp
8. ve mā'ilü'r-raḳabede nār-ı şedīd ile taqt̄ir ideler isti' māli sekiz kaṭredür
9. **rūh-ı zāc** ħummā-yī muħriḳaya nāfi' dür 'aşaşı teskīn ider ahlāt-ı ḡalīze-yi lezciyye
10. ḳam' ve taqt̄i'³⁹⁵ ider cümle marāzı 'uruḳ la ve idrār ile def' ve iħrāc ider iştihāyı
11. acar hażma mu' in olur meşānede kilāda olan ħaşatı teftit eyler ħarāret-i
12. kebedi ta' dīl ider menāfi' -i keşiresi ve ħaşşası cezilesi çoḳdur beyān olunsa

³⁹²ahşā

³⁹³meshūk

³⁹⁴döküldüğünde

³⁹⁵taqt̄ir

13. zeyl-i tavīl olur biz ise ihtīşār üzere zıkr ideriz tafşīli k̄ābil degüldür
14. kelām uzar efrenc-i hükemāsı ve eṭıbbāsı cümle emrāzda isti' māl iderler
15. **terkīb budur** zāc-ı aşferi bir ṭīnden düzülmüş mu' avvecenüñ şülüşüne
16. degin ṭoldurup ba' de yigirmi dört sâ' at nār-ı şedīd ile taḫṭīr ideler
17. bir rüh-ı hāşş çıkar isti' mālī on kaṭreye varınca virilür **faşl**
18. **ü'l-hāmis 'aşr fī istiḫṭārü'l-edhānū'l-ḥaşāyiş** ve'l-efāviye ve
19. 'l-ezhār **dühnü'l-übhel** ve veca' -i kılunca ve ma' şı teskīn ider daḥı nevāzili
20. men' ider felce ve ra' şeye teşennüc 'araḫū'n-nesāya niḫrīse evcā' -ı raḫme emrāz-ı
21. dimāğıyyenüñ cümlesine [ser]-āpā nāfi' dür semümāt-ı k̄ātileyi men' ider ḫafaḫānı ³⁹⁶giderür
22. beveli

56a (S.N 49b/19)

1. beveli idrār ider şoulcanı kırar çıkarur ḫurūḫ ve cerāḫati oḫaldur hażma
2. mu' in olur dīsantārya³⁹⁷ izāle ider ifrāṭ-ı ḫayzı ta' dīl ider şar' a
3. ve maniā³⁹⁸ ve mālīḫulyāya³⁹⁹ nāfi' dür kimyā' gerān dühn-i ḡāyetde şerīf
4. ṭutar belesānı şaḫīḫ ile mu' ādildür dirler **istiḫrāc budur** ḫabbü'l-übhel
5. yed iyüz dirhem terementin ḫālīş frengi elli dirhem ṭarṭīr-i mükelles ü cyüz
6. dirhem mā' ü'l-ḫarāḫ iki biñ beş yüz dirhem otuz iki gün baṭnı feresde
7. ta' fīn oluna ba' de ḫur' a ve inbīḫ ile taḫṭīr oluna cümle ḫubūbātun dühni
8. bu minvāl üzere istiḫrāc olunur ḫabbü'l-ḡār ḫabb-ı kīsūs ve sâ'ir gibi
9. ḫubūbāt nāfi' bu minvāl üzere çıkar **dühn-i ḫışrū'l-ütrüc** müferreḫü'l-ḫulūbdur
10. ve maḫbūbdur zīrā ḫalbe ḫuvvet virür ve cümle ḫümmeyāta ve ḫummā' -ı vebā' iyye gibi ve mālīḫulyāya⁴⁰⁰

³⁹⁶ḫafaḫān

³⁹⁷ S.N besniṭāryā

³⁹⁸ mani

³⁹⁹ mālīḫulyā

⁴⁰⁰ mālīḫulyā

11. ve ‘ akreb ve ciyān şokduğuna nāfi‘ dür mi‘ deye kuvvet virür ve hazma mu‘ in
12. olur eyyām-ı vebāda ve t̄ā‘ ūnda boğaza ve nabza ve taban altına sürseler
13. ‘ ufūnet-i hevāyi te’ ş̄ir den def‘ ider ve men‘ ider semm aşlā te’ ş̄ir etmez **tarīk**
14. **budur** [bir ağzı tar ş̄işeye koyup parmağını kapayup baş aşağı idüp yağı üstüne gelür tedric̄ le şuyı akup yağı kalur āsāndur] kifāyet miqdārı tāze ve sālīm ağaç kavunu kabuğundan bir bir kur‘ aya
15. toğrayup üzerine dört **Barmağ** örtecek kadar mā‘ ü’l-verd koyup
16. bir hafta batn-ı feresde ta‘ fīn ba‘ de kur‘ a ve inbīk ile taqt̄ir ide
17. ler şu üstine dühni gelür anı tedric̄le nāzik tavuğ t̄üyü ile bir fincāna
18. cem‘ idüp isti‘ māli altı kaçtreye varınca virilür **dühn-i karlīna**⁴⁰¹
19. bir mübārek şerīf dühndür ki cümle hūmmeyāt-ı ‘ afeniye red ve izāle ider envā‘ ina
20. kāfīdür fażalāt-ı demi taḥlīl⁴⁰² ider cemī‘ a‘ zālara sirāyet ider zehr-nāk o
21. lan marāzlara katı münāsibdür t̄ā‘ ūnı men‘ ider ve cümle emrāz-ı semmiyeyi ‘ uruqla def‘

56b (S.N 50a/11)

1. ider ve haşşasıyla men‘ ider zirā bād-zehri mu‘ arıkdur **tarīk budur karlīna**⁴⁰³
2. köki beş yüz dirhem alup haceri havanda saḥk ba‘ de bir kur‘ aya koyup mā‘
3. ü’l-ḥār ile naḥ‘ idüp on beş gün bir mekān-ı ḥārrede tura andan
4. sonra kur‘ a ve inbīk ile taqt̄ir oluna isti‘ māli dört kaçtredür altıya
5. varınca virilür cümle edhān bu minvāl üzere çıkar **dühnü’l-ḥalbüb**⁴⁰⁴
6. eger veche t̄ila‘ olursa levni sarp ve şirīn ve şāfī ve museḥḥan-ı māb⁴⁰⁵ gösterür ve eger
7. āşāra t̄ila‘ olursa giderür ve cilāvirür kırk bir dirhem isti‘ māl sar‘ ayı zā’ il

⁴⁰¹karōlīna

⁴⁰²taḥlīl

⁴⁰³karōlīna

⁴⁰⁴ḥalbūt

⁴⁰⁵miāt

8. ve def' ider ve eger cünd-i bîdester ile virilürse a' zāya nef' i zāhir olur nāfi' dür
9. **tarīk budur** tāze ve tarī yabān feslegeni ve anuḡ veznince Şeker-i ebyaz
10. ile bir havānda daḡḡ saḡḡdan Őonra mekān-ı ḡārrede sekiz gūn ḡura ba' de
11. ḡammām-ı mariede ḡur' a ve inbīḡ ile taḡḡir oluna lebenū'l-ḡalīb miŐālinde bir
12. dūhn-i ebyaz ḡıḡar ḡıfz idesiz **dūn-i cevz-i buvvā riḡi taḡlīl**⁴⁰⁶ ider
13. ve bārid olan mevāddları enŐābdan men' ider rūḡ-ı bāŐıraya ḡuvvet
14. virūr muḡlak mi' denūḡ iksiridūr menāfi' ine ḡadd ü pāyān yoḡdur **tarīk-i**
15. **istiḡrācı budur** cevz-i buvvā iki yūz dirhem rūḡü'Ő-Őarāb beŐ yūz dirhem
16. sekiz gūn baḡn-ı feresde ta' fīn oluna ba' de ḡur' a ve inbīḡ ile taḡḡir ideler
17. **dūhn-i ḡaranfil** derece-i ŐāliŐde ḡār ve yābisdūr emrāz-ı bāridenūḡ
18. envā' ma nāfi' dūr zīrā ervāḡlara ḡuvvet ve miknet virūr lā-siyyemā diŐ
19. aḡrılarına ve za' if baŐara ziyāde nāfi' dūr nevāzil-i ḡadīmi ve ḡanīni men' ve
20. def' ider iḡtināḡ-ı raḡme ve devvāre ve ishāl-i bārideye ve emrāz-ı sevdā
21. viyye cūmlesine nāfi' dūr dūhn-i belesān maḡāmına ḡa'im olur dāḡilde ve ḡā
22. ric⁴⁰⁷ de

57a (S.N 50b/3)

1. ricde müsta' meldūr bir ḡatresi ḡulaḡa ḡamzursalar aḡrısın teskīn ider
2. **tarīk-i istiḡrācı budur** ḡaranfil yūz dirhem milḡ-i ma' deni sekiz
3. dirhem mā'ü'l-ḡarāḡ altı yūz dirhem beŐ gūn baḡn-ı feresde ta' fīn
4. oluna ba' de ḡur' a ve inbīḡ ile taḡḡir ideler bir ḡırmızı dūhn ḡıḡar
5. ḡayyibü'r-rāyiḡa isti' māli üḡ ḡatredūr besbāse ve kebābe ve ḡaḡüle ve
6. ḡabb-ı belesān ve lübān ve adrābihim⁴⁰⁸bu minvāl üzeredür **dūh-i dārḡin**
7. 'ufūneti men' ider ve a' zā-i re'seye ḡuvvet virūr hażma mu' in olur nefesi
8. ḡayyib ve teceŐŐi ider nūkhet-i gūzel ider ve ḡurūḡ-ı bāḡınayı oḡaldur bürüdet-i mi' deyi

⁴⁰⁶taḡlīl

⁴⁰⁷ḡāric

⁴⁰⁸هماضراب

9. ve şudâ^c-ı bāridet ve ḥafaḳāna⁴⁰⁹ nāfi^c dūr nef^c i çoḳdur **ve ṭarīḳ-i istiḥrācī budur**
10. dārcīn-i seylānī dōrt yüz dirhem milḥ-i eflāk otuzbeş dirhem mā^ʿü'l-verd
11. biḡ dirhem on iki gün baṭn-ı feresde ta^c fīn idüp ba^c de ḳur^c a ve
12. inbīḳ ile taḳṭīr oluna dōrt dirhem şāfī dūhn ḳıḳar isti^c māli üç ḳaṭredür
13. **dūhn-i şandal** muḳavviyyü'l-ḳulūbdur müferriḥü'l-kürūbdur şudā^c-ı ḥārreyi teskīn [ider]
14. müferriḥāt-ı bāridenün eşrefidür ve a^c lāsıdur **ṭarīḳ-i istiḥrācī budur**
15. nüşāretü'l-şandal-ı ebyaz yüz dirhem mā^c ü'ş-şāfī ücyüz dirhem milḥ -i
16. ma^c denī sekiz dirhem on sekiz gün baṭn-ı feresde ta^c aḳīn idüp ba^c de
17. ḳur^c a ve inbīḳ ile taḳṭīr ideler bir dūhn-i aşfer ṭabībü'r-rāyiḥa ḳıḳar cümle
18. eşcāruḡ edhānı bu minvāl üzere ḳıḳar ḡabāyık şaşāfrās⁴¹⁰ gibi
19. **dūhnü'l-verd** şemen⁴¹¹ ve şürben ḥavāss-ı ḥamse-i zāhire ve şifāt-ı seb^c a-i bāṭınaya
20. ḳuvvet ve miknet virür ḳalb ve dimāḡa ḳuvvet virür ḥafaḳānı⁴¹² men^c ider ra^c şeye
21. nāfi^c dūr^c aṭaşı teskīn ider ve hem münevvimdür **istiḥrācī budur** kifāyet miḳdārı

57b (S.N 50b/22)

1. tāze gül yapraḡın alup ṭaş havānda saḡḳ idüp ve üstine örtecek
2. ḳadar mā^c ü'l-verd ḳoyup andan onbeş gün baṭn-ı feresde ta^c fīn idüp
3. ba^c de mu^c avvece didükleri inbīḳden taḳṭīr ideler ba^c de bu muḳaṭṭarı bir ṭavīl
4. ü'l-^c unḳ ḳur^c aya ḳoyup ve üzerine inbīḳ ḳapayup ḥammām-ı mariede taḳṭīr oluna
5. esfel-i ḳur^c ada miskden a^c lā ve efḍal ḳavīyyü'r-rāyiḥa bir dūhn-i bī-hemtā
6. ḳalur cümle ezhāruḡ edhānı bu minvāl üzere ḳıḳar benefsec nīlūfer ḥuzāmā
7. zehr-i iḡlamūr ve zehr-i ḳarabaş ve ḡayr-i mühimü'l- **faşlü's-sādis** ^c aşr

⁴⁰⁹ḥafaḳāna

⁴¹⁰şaşāfrās

⁴¹¹şemm; bu sözcükte üstünlü tenvin unutulmutur.

⁴¹²ḥafaḳānı

8. **fī istikṭārū'l-edhān** mine'l-^c ulūk⁴¹³ ve'z-zumūg⁴¹⁴ ve'l-māyi^c āt
9. **dühn-i terementin** ki yavuz olan yaraları yigirmi dört sā^c atde bitürür
10. ve oḡaldur vebā^c -i ḥummāda ve ra^c şelere ve teşennüc[e] kezāda ṭanīn^c illetlerine nāfi^c dūr
11. bevli idrār ider hazma mu^c īn olur **istihṛācī budur** terementin ḡālīş
12. frengi yüz dirhem remādū'l-ḡaṭab olunmuş yigirmi dört dirhem mā'ilü'r-raḡabede
13. nārū'l-reml ile taḡṭīr oluna isti^c māli bir dirhemdür **dühn-i lādenü'l-muḡtārū'l-ḡakīr**
14. şifā-yı şī^c r-i ḡūb⁴¹⁵ ve ṭavīl ider intişārdan men^c ider re's ve dimā
15. ḡa kuvvet virür **ṭarīḡ-i istihṛācī budur** lāden -i kıbrisi yüz dirhem ṭarṭīr-i
16. mükelles sekiz dirhem mā'ü'l-verd yüz elli dirhem üç günde ḡşoḡra ḡur^c a
17. ve inbīḡ ile taḡṭīr oluna **dühn-i maşṭakī** cümle ruṭūbātı taḡlīl⁴¹⁶ ider
18. teşennüc ve emrāz-ı ^c aşabeye nāfi^c dūr ḡurūḡ-ı cedīd ve ^c atīḡaya nāfi^c dūr oḡaldur
19. **istihṛācī budur** maşṭakī iki yüz dirhem ṭīnū'l-ḡurf⁴¹⁷ iki ḡabza bu
20. nları bir ḡur^c aya ḡoyup üstünü iki **Barmaḡ** örtecek ḡadar rūḡū'ş-şarāb
21. ḡoyup on dört günde ḡşoḡra içine elli dirhem zāc-ı maḡreḡ ḡoyup
22. ḡur^c a

58a (S.N 51a/15)

1. ḡur^c a ve inbīḡ ile ^c ale'l-arḡiyye taḡṭīr idüp bir ḡırmızı yağ çıkar ḡā
2. yet laṭīf **dühn-i şem^c** evcā^c -ı mefāşıla ve evcā^c -ı üzni teskīn
3. ider müllāṭṭıfdur tesrī^c ü'n-nüfurdur ve't-te'şīr-i idrārı bevl ider **ṭarīḡ budur**
4. şem^c ü'l-^c asel iki yüz dirhem rūḡū'l-a^c rāḡı kırk sekiz dirhem mā'il

⁴¹³ilk'in c.

⁴¹⁴zamḡ'in c.

⁴¹⁵ḡūb

⁴¹⁶taḡlīl

⁴¹⁷ḡurf

5. ü'r-raḳabede taḳṭīr idüp isti' māli iki ḳaṭredür ' ıtrıyyāt-ı laṭīfe
6. dendür ekl ve sereṭānāt ve ḳurūḫ-ı ḫabīslere nāfi' olup oḡalmaḳda mişli
7. yokdur işlāḫ itmede iksīr gibidür istiḫrāc-ı ṭarīḳ' aselbend-i cā
8. vī gibidür cāvī ḳırḳ sekiz dirhem dühn-i ṭarṭīr mā' ü'l-verd ile yüz
9. dirhem yigirmi dört sā' at mekān-ı ḫārrede ṭura ba' de ḳur' a ve inbīḳ
10. ile taḳṭīr oluna **dühn-i mi'a-ı sā' ile** re'se ḳuvvet virür nevāzili bārideyi
11. men' ider ' ıtr-ı ḳavīdür **ṭarīḳ-i istiḫrācı budur** muşā' adü'ş-şarāb yüz dirhem
12. remlü'l-enhār otuz dirhem yigirmi dört sā' atde nşoḡra taḳṭīr oluna
13. **dühn-i ḳaşnı** şaḳīḳa ve veca' -i ḳulıncı teskīn ider teşennüce ve küllī meşā
14. neye nāfi' dür **ṭarīḳ-i istiḫrācı budur** budur ki ḳaşnı elli dirhem ' azāmü'l-maḫreḳ
15. yüz elli dirhem rūḫü'ş-şarāb ḳırḳ dirhem yigirmi sā' atde nşoḡra mā'
16. ilü'r-raḳabede nār-ı mu' tedil ile taḳṭīr oluna **dühn-i kāfūr** 'ufuneti men' ider
17. ḳurūḫ-ı ḫabisi oḡaldur eyyām-ı vebāda istişmām-ı ḳalbi muḫafaḫa ider ve dimā
18. ḡıyye ḳuvvet virür **ṭarīḳ-i istiḫrācı budur** budur ḳafūr on altı dirhem milḫ-i
19. eflāḳ dört dirhem milḫ-i ṭarṭīr altı dirhem şarāb-ı ḳadīm elli dirhem ü cgünden
20. şoḡra ḳur' a ve inbīḳ ile taḳṭīr oluna isti' māli beş ḳaṭredür **dühn-i**
21. **şābūn** riḫ-i ḳulıncı ve ' uşrū'l-bevle nāfi' dür ki töbege ⁴¹⁸ (S.N 51b/8)
ṭılā' etmekledür sā' at

58b (S.N 51b/9)

1. riyyāḫ-ı ḡalīzeyi taḫlīl⁴¹⁹ ider ve bevli idrār ider teşennüc ve niḳrīse ve temeddud⁴²⁰
ve kuzāza⁴²¹ nā
2. fi' dür cemī' evcā' ları sākin ider a' zānuḡ uyuşuḡuna ve ḫadere' acāyibdür
3. nef' i zāhirdür **ṭarīḳ-i istiḫrācı** budur şābūn ' arāḳı yüz dirhem
4. ḫacerü'l-isfenc ü cyüz dirhem birbirine ḳatup ve ḫammām-ı yābisde nār-ı
mu' tedil

⁴¹⁸göbege

⁴¹⁹taḫlīl

⁴²⁰gerinme, kasılma

⁴²¹tetanos, kazıklıhumma

5. ile taḳṭīr ideler **dūhn-i mürr-i şāfī** eger yüze ṭlā^ç olunsa yüzi beyāz
6. ve münevver ider ve āsāra çilā virür nek^ç422 maḥv ider ve giderür ḳurūḥ-1 maḳ^ç adı ve
7. meşāne^ç423 oḡaldur dūhn-i belesān maḳāmına ḳāyim olur **ṭarīḳ-i istiḥrācī**
8. **budur** mürr-i şāfī milḥ-i ṭarṭīr yüz dirhem bezr-i zücāceye ḳoyup üçgün
9. baṭn-1 feresde ta^ç fīn oluna andan mā^ç ilü^ç r-raḳabede nār-1 leyyine ile yavaşca
10. taḳṭīr oluna **dūhn-i kehrübār** emrāz-1^ç aşabeye ve sar^ç a ve teşennüc ve sekte
11. ve ^çuşrü^ç l-vilāde⁴²⁴ ve nevāl⁴²⁵-i ḳadīmeye nāfi^ç dür dimāğa ḳuvvet virür cümle ḥümmeyāta
12. ve yaraḳāna ve ^çuşrü^ç l-bevle ve veca^ç -1 isnāna nāfi^ç dür dimāğa ḳuvvet virür ḳay^ç
13. ü^ç d-dem ve ishālü^ç d-dem terefü^ç d-demi ḳaṭ^ç ider ḳar^ç -1 bāşırayı ḳavī ider
14. **ṭarīḳ-i istiḥrācī budur** kehrübā ḳadarınca ḥaşāt-1 meshūḳla saḥḳ idüp
15. mā^ç ilü^ç r-raḳabede taḳṭīr idüp ḥıfz ideler **faşlü^ç s-sābi^ç**
16. **aşr fī istiḳṭārü^ç l-ma^ç ādin** ve^ç l-aḥcār **dūhn-i kibritü^ç s-sāzec**
17. ḥümmeyāt-1^ç afeniyyeye şalıseye ve ru^ç baya ve ḥıyācuğa nāfi^ç dür ḳurū
18. ḥāt ve cerāḥāti tiz oḡaldur ke-zālīk ḳurūḥü^ç l-fem ve emrāz-1 kebedi ve
19. ṭiḥāl ve raḥm ve meşāneye ke-zālīk su^ç āl ve şar^ç aya ve evcā^ç -1 mefāşıla ve
20. buṭlānü^ç ş-şehvet ve veca^ç -1 mi^ç deye ve istiskā^ç -yi şülāşīye ve süded-i ṭiḥāle ve
21. veca^ç -1 ṭiḥāle nāfi^ç dür dīdān-1 mü^ç ezziyi ḳatlı iderve derūnından iḥrāc ider
22. marāz-1

59a (S.N 52a /1)

1. marāz-1 efrence ve niḳrīse gey^ç426 nāfi^ç dür **ṭarīḳ-i istiḥrācī budur** kibrit-i ḳaştamōnī

⁴²²K.M. : yara ve çıban makülesi

⁴²³meşāne^ç: meşāneyi

⁴²⁴vilād

⁴²⁵nevāzil

⁴²⁶çok,pek, gayet

2. müşül-i haşat meshûk ile saħk idüp iki gün iki gece mā' ilü'r-raqabede
3. nār-ı mu' tedil ile taqṭir oluna bir dühn-i aşfer çıkar isti' māli üç kaçredür
4. **dühn-i antīmünü'l-cerrāhīn** laħm-ı fāsidi bi-ğayr veca' -ı ifnā' ve izāfet ider
5. qurūh-ı ħabīs-i⁴²⁷ ħunzirıyyenüñ envā' ma nāfi' ve iksir-i egir meşābesindedür
6. **istiħrācı budur** antīmün-ı ħām⁴²⁸ yüz dirhem kibrīt-i ma' deni yüz dirhem
7. nüşādur şāfi yüz elli dirhem kils ve maħrūk min-ğayri muşaffā ikiyüz
8. dirhem bunları cümleten saħkda nşonra qur' a ve inbik' ale'l-arđıyye yedi kerre
9. 'azām-ı meksüreyi bitürür ve inbāt ider cereb ħikkeye nāfi' ve seyf-i qatı' gibidür
10. **tarik-i istiħrācı [budur]** kibrīt-i ħayr muşaffā iki yüz dirhem alup ve zeyt-i mağsül
11. ile taşfiyye idüp ba' de qur' a ve inbik' ile taqṭir ideler **dühn-i kehrübā-yı**
12. **mercāni** felc ve şar' aya sekte ve şaķıķaya şudā' ve nevāzili bārideyi kaç' ider
13. emrāz-ı dimāğıyyenüñ şifā ve ber'-tāmm[1]dur ve devā'-yı maħzıdur **tarik-i istiħrācı**
14. **budur** mercān-ı aħmer yüz dirhem kehrübā'-ı ma' deni iki yüz dirhem mā' ilü'r-raqabede
15. nār-ı mizān ile taqṭir oluna bu bir dühn-i aħmer çıkar isti' māli sekiz kaçredür
16. qatı mu' teberdür **dühn-i maħtüm** ħümmeyāt-ı 'afeniyyenüñ seri' ü't-te'sir ve bur' ü's-sā'⁴²⁹
17. dür emrāz-ı sāriyyenüñ ve 'ufūnet-i hevāi sirāyetinden ve zārardan men' ider
18. haşāt-ı külli ve meşāneyi tefit ider arıdur zehab-i kadir maķāmına kā'imdür
19. ħaķir 'ömr-i şifā'-yı bunu emrāz-ı keşirede çok nef' ini gördüm **tarik-i**
20. **istiħrācı budur** tin-i maħtüm aşferü'l-cermāni altı yüz dirhem bir
21. ağızı açuķ şişeye koyup biñ beşyüz dirhem mā' ü'l-ķarāh⁴³⁰ la bir mekān-ı

⁴²⁷ħabīs

⁴²⁸ħām

⁴²⁹V.S. : hasta iyi olmak

⁴³⁰mā' ü'l-ķarāh:çeşme suyu

59b (S.N 52a /20)

1. hārrede kırk gün tura mā^c nuş üzerine hicāb mişāli bir dūhn-i laṭīf
2. gelür zücācdan bir kaşuḳ ile tefrīḳ bir ṭāhir zarfa ḳoyup bu dūhne
3. yüz dirhem rūḫü'l-ervāḫ ḳoyup andan ḳur^c a ve inbīḳ ile taḳṭīr oluna bir dūhn-i
4. aşfer çıkar ḳur^c a esfelinde incü mişāli nesne ḳalur anı alup ḫall idüp
5. ve muḳaṭṭarı dūhne virüp on beş gün baṭn-ı feresde ta^c afīn oluna ba^c de
6. mā' ilü'r-raḳabede nār-ı ḫafīf ile taḳṭīr oluna bir dūhn-i şerīf çıkar isti^c māli
7. altı ḳaṭredür **dūhnü'l-milḫü'l-muḫtār**⁴³¹ ferliyūs cümle evcā^c ları sākin ider
8. veca^c -ı mefāşıl ve niḳrīs ve futuḳ^c illetine aḫcār gibi ḳatı mefāşılı taḫlīl⁴³²
9. eyler ḫümmeḳāt-ı reddiyyenüñ envā^c ina nāfi^c dūr evrām-ı zāhire ve bāṭınayı taḫlīl⁴³³
10. ider şems ḫall-i ṭabī^c ile ḫall ider bābda miftāḫ-ı a^c zāmdur **istiḫrācı [budur]**
11. milḫ-i eflāk ücyüz dirhem ācür meshūḳ altı raṭl milḫ-i bārūt altı dirhem
12. mā' ilü'r-raḳabede nār-ı ma^c kūsīyye ile taḳṭīr ideler muḳaṭṭarı tekrār ḳur^c a ve inbīḳ
13. ile ḫammām-ı mariede veyā ḫammām-ı baḫriyye⁴³⁴ de taḳṭīr ideler tāki ruṭubeti ḡalīzesi
14. cümleten ṭayerān ide ve esāfil-i ḳur^c ada dūhn-i ebyaz şāfī ḳalur isti^c māli
15. üç ḳaṭredür **dūhnü'l-ḫadīd** ki kibrit-i dūhn maḳāmına ḳā'im olur envā^c -i
16. ishāli ṭutar nezlü'd-dem ve seyelānü'd-demmi ḳaṭ^c ider baṭn-ı ḫabs
17. ider ve ishāli ṭutar **ṭariḳ-i istiḫrācı budur** milḫ-i eflāk milḫ-i ṭarṭīr
18. yüz dirhem ḳur^c a ve inbīḳ ile taḳṭīr ideler ba^c de berrāde-i ḫadīdi muḳaṭṭar
19. ile ḫall idüp ol maḫlūlı cerr^c aleḳa idüp ve mā' ilü'r-raḳabede nār-ı ḫafīf
20. ile taḳṭīr idüp bir dūhn-i aḫmer çıkar isti^c māli iki ḳaṭredür dōrt
21. ḳaṭreye varınca virülür **dūhnü'l-ācür** bu bir dūhn-i şerīf ve mübārekdür

⁴³¹ muḫtār

⁴³² taḫlīl

⁴³³ taḫlīl

⁴³⁴ baḫriyye

22. meşāne

60a (S.N 52b/13)

1. meşānede olan taşları teftit ider çıkarur bevli daḥı idrār ider derūnında
2. olan şoḡulcanı kırar ve çıkarur felc ve laḡveye ve veca^ç -i mefāşıla ve veca^ç -i
3. zāhire ve veca^ç -ı isnāna ve ^ç araku'n-nesāya nāfi^ç dūr zehr-i ḡayvānī şoḡduḡına
4. nāfi^ç dūr şalābet-i tıḡālī taḡlīl⁴³⁵ ider eger burnına tāmzursalar dimāḡı tenḡıyye ider
5. ve teşḡīn ider göze cekselers mā^ç -i nüzūli men^ç ider dīḡu'n-nefes ve şar^ç a ve
6. devvār ve cümle şadr ^ç illetine nāfi^ç dūr bürüdetden ḡādiş olan evcā^ç ları
7. taḡlīl⁴³⁶ ve teskīn ider **ḡarīḡ-i istiḡrācı budur** ^ç atīḡ olan kiremüt
8. funduḡ kadar ḡurde⁴³⁷ idüp ol Barçaları alup āteşde kızdurup
9. ba^ç de zeyt-i ^ç atīḡ içine iḡfā^ç idüp söndürüp ba^ç de mā'İLÜ'r-raḡabede
10. taḡḡīr bir dühn-i ebyaz çıkar isti^ç māli beş ḡatredür ḡāyet laḡīf
11. olur **faşlü's-sāmin** ^ç **aşr fī istiḡḡarū'l-edḡān-ı şümū'ü'l-ḡayvānī**
12. dühn-i rişū'l **ḡacel** dāḡilde müsta^ç meldür cümle mu^ç in olur
13. ve cenīni ḡıfz eyler şaḡlar iḡtināḡ-ı raḡmde olan veca^ç -ı göbek
14. ve boḡaza ve burun delüklerine sürseler veca^ç ı def^ç eyler ḡaḡīr daḡı
15. daḡı ḡayz-ı idrārda tecrübe idüp şar^ç a ve emrāz-ı ^ç aynuḡ ilāc-ı
16. kavīdür ve şānı ^ç azīmdür **ḡarīḡ-i istiḡrācı budur** riş-i ḡacel-i maḡlū^ç
17. on beş dirhem ḡafrū'l-yehūd ve kehrübār ve dār-ı şīşa^ç ān ikişer dirhem
18. ḡaşnı ve ḡalīt⁴³⁸ bezr-i sezāb ve mürr-i şāfī birer bucuḡ dirhem ḡabbū'd-deh-mest
19. ḡabb-ı übhel ḡabb-ı belesān-ı şāmī üçer dirhem terementin yüz dirhem
20. mā'İLÜ'r-raḡabede nār-ı ḡafīf ile taḡḡīr ideler cemī^ç evcā^ç ları her ḡaḡı sebebden
21. olursa olsun teskīn ider isti^ç māli sūdüs dirhemdür

⁴³⁵ taḡlīl

⁴³⁶ taḡlīl

⁴³⁷ ḡurde

⁴³⁸ ḡalīt

60b (S.N 53a/5)

1. **dühn-i ʿıẓāmü'l-insân** cümle evcâ' ları sâkin ider ẓangı sebebden
2. olursa olsun ve evcâ' -i mefâsıla ve niķrîse ve vecâ' -ı ʿaraķu'n-nesâya nâfi' dūr
3. ve kâfîdür **tarîķ-i istihrâcı budur** [ibn-i şerîf koyun gemüģünde de bu hâşşa vardur dimişdür] ʿıẓâm-ı insân yüz dirhem musa' ad
4. ü'ş-şarâb ikiyüz dirhem on gün baṭn-ı feresde ta' fîn idüp mâ' ilü'r-raķabede
5. nâr-ı hafîf ile taķṭîr oluna **dühn-i şa' rü'l-insân** yine şa' rı bitürür ve
6. teşakķuk ve intişârdan men' ider fıḍḍa tekellüs ider mücerrebimizdür ve ʿamele şâlih
7. olmaģa şalâhiyyet getürür **tarîķ-i istihrâcı budur** şa' rü'l-insân toģranmış
8. ikiyüz dirhem ṭarṭîr-i hām ve ʿasel-i muşaffâ yüz dirhem ṭinden ma' mül
9. ķur' a inbîķ ile taķṭîr oluna bir dühn-i aḥmer ķan gibi çıkar ğâyetde mergübdur
10. **dühn-i şahmü'l-feres** hanîn-i meyyit ve meşîmeyi⁴³⁹ çıkarur ve ḥayzı idrâr ider ve
11. cümle ķurûḥ-ı bāṭınayı oḡaldur fâlic ve teşennüc niķrîse ve emrâz-ı ʿaşabeye nâfi' dūr
12. şa' rı tavîl ider uzadur **tarîķ-i istihrâcı budur** ʿıẓāmü'l-feres ve şahmü'l-feres
13. yüz dirhem saḥķ idüp bir mâ' ilü'r-raķabede ķoyup nâr-ı mu' tedil ile taķṭîr
14. oluna isti' mâli şülüş dirhemden bir dirheme varınca **dühn-i şahmü'l-esed**
15. ḥummâ'-ı rub' ve ḥummâ'-ı yevmiyyeye ve sevdâvî ve ḥummâlaruḡ envâ' ina nâfi' dūr semm şürb
16. idenlere ʿilâc kâfîdür ve şifâ'-yı nâfi' dūr ķatı olan şalâbetleri taḥlîl⁴⁴⁰
17. ve terķîķ ider ḥumreye cemreye ve vecâ' -ı üzn ve şumm ve ṭareşî⁴⁴¹ men' ider a' zâ'-ı

⁴³⁹döl yatağı

⁴⁴⁰taḥlîl

⁴⁴¹hafif ve ehven olarak sağır olmak

18. bāṭınada süddeleri acar evcā‘-i teskīn ve teskīt ider **ṭarīḳ budur**
19. şahmü’l-esed yüz dirhem ‘ ızāmü’l-esedü’l-maḥreḳ yüz elli dirhem rūḥü’ş-şarāb
20. toḳsan dirhem yigirmi dört sâ‘ atden şonra ḳur‘ a ve inbīḳ ile taḳṭīr
21. oluna **dühn-i şahmü’l-baṭ** ‘ arāḳu’n-nesā ve niḳrīse bārideye nāfi‘ dür
22. şalābet

61a (S.N 53a /26)

1. şalābet-i raḥmi taḥlīl⁴⁴²eyler şıḳāḳları def‘ ider veca‘-ı üzne ve bürüdetden
2. ḥāşıl olan evcā‘ larıḳ envā‘ ını ḳaṭ‘ ider **ṭarīḳ-i istiḥrācı budur**
3. şahmü’l-baṭ yüz dirhem aş altı dirhem muḥḥü’l-ibil dört dirhem kemāfītūs
4. faḳḳāḥü’l-belesānū’ş-şāmī birer ḳabza ḥabb-ı übhel ḥabbü’l-gār üç dirhem
5. terementin ḥālīş otuz dirhem ḳur‘ a ve inbīḳ ile taḳṭīr oluna **dühn-i**
6. **şahmü’l-dübbü’l-baṭ** de’ṭ-ṭirāş⁴⁴³ depeye ṭilā‘ oluna ‘ aḳla ve fehme ve ḥavās-ı
7. ḥamseye ḳuvvet virür devvār ve şar‘ a ve veca‘-ı niḳrīse nāfi‘ dür şa‘ r-ı insānı
8. ṭavīl ider şalābet ve (S.N 53b/6) aşḳar⁴⁴⁴ve seyyi’yi taḥlīl⁴⁴⁵ ider nef‘ i ‘ ammdur ḥuşrı ḳābil
9. degüldür lā-yuḥşādur **şan‘ atı ve istiḥrācı budur** şahmü’d-dübb ikiyüz dirhem
10. efrāciyā lisānū’ş-şevrū’l-berrī petūnīḳa-i mikedd otuz ikişer dirhem zehr-i
11. iklīlū’l-cebel sūnbül-i rūmī ‘ aselbend-i cāvī ıstırek ve lāden-i ıḳrīṭī
12. şabr ve mürr-i şāfī ikişer dirhem kāfür-ı ḳayşürī bir dirhem rūḥü’ş-şarāb
13. on dirhem bir mekân-ı ḥārrede ṭura üç günde şonra ḳur‘ a ve inbīḳ ile
14. taḳṭīr ideler **faşlü’t-tāsi‘ ‘ aşr fī istiḳṭārü’l-edhānāt**
15. **ü’l-mürekkebet** dühn-i mübārek şoḡulcanları ve cümle dīdānları ḳırar göbegine
16. şıbyānlarıḳ üç ḳaṭre ḳadar ṭamzursalar dīdān ve şoḡulcanları baṭnından
17. çıkarur **ṭarīḳ-i istiḥrācı budur** mürr-i şāfī altmış dirhem maşṭakī
18. toḳsan dirhem şabr yüz seksen dirhem milḥ-i ṭa‘ ām yüz dirhem mā’ il

⁴⁴²taḥlīl

⁴⁴³tırāş

⁴⁴⁴اسفر

⁴⁴⁵taḥlīl

19. ü'r-raqabede nār-ı mu' tedil ile taqṭīr oluna bir dūhn-i aşfer çıkar **dūhn-i a' şāb**
20. sinirlerde olan yaraları oṅaldur ve sinirleri tūzeldür felc ve temeddud⁴⁴⁶ ve kuzāz⁴⁴⁷ a ve
21. teşennüce nāfi' dūr ' illete şadra ve su' āle nāfi' ve münāsib ve kāfīdür men' ider

61b (S.N 53b/21)

1. şadruṅ emrāzlarını [giderür] **ṭarīḳ-i istiḥrācı budur** zeyt-i ' atīḳ ü cyüz dirhem
2. dūhn-i tefne⁴⁴⁸ kırk sekiz dirhem dārcin on altı dirhem ferbiyün qaranfil ḥabb
3. ü'l-gār zamḡ-ı leblāb sekbinc qaşnı cavşir sekiz dirhem lübān-ı ebyāz
4. maştaḳi ikişer dirhem qur' a ve inbiḳ ile taqṭīr oluna **dūhnü'l-meflūc[īn]**
5. bu dūhn felc marāzına seyf-i qatı' gibi bur' ü's-sā' dūr **ṭarīḳ-i istiḥrācı budur**
6. dūhnü'l- quşṭ ve dūhnü'l-cevzü'l-eklü'r-rūmī keşirāyü'l-vücūd şahm şa' leb zehr
7. ü's-salc zehr-i sālūyā-yı mikedd ikişer dirhem şuḥümü'l-efā' ī yigirmi dört dirhem
8. rātīnec terementin yüz dirhem cünd-i bīdester dört dirhem fūlful ve ' āqırqarḥā
9. ve ferfiyün yüz dirhem iki şarā bile ikiyüz dirhem qur' a ve inbiḳ ile taqṭīr
10. oluna [zehr-i selc deşti' bir nebātdur iki üç qarış yerden murtefi' olur top top beyāz çiçeği olur keşirü'l-vücūd bir otdur ki evlerde saḳsıyada eküp buz⁴⁴⁹ çiçeği de dirler] **dūhnü'l-felāsife** su' āle ve nevāzile ve zāt-ı şadra ve ḥummā' -i vebā' iyye ve veca'
11. ü'z-zuhr ve ḥabīş olan azmış yaralara nāfi' dūr ve oṅaldur **ṭarīḳ-i istiḥrācı budur**
12. ḥālīş terementin yüz elli dirhem şem' -i ' asel yüz dirhem cevzü't-ṭīb ve qaranfil
13. onar dirhem ḥaşb⁴⁵⁰ ü'l-kerem elli dirhem mā' ilü'r-raqabede taqṭīr oluna **dūhn-i**
14. **maşrū' īn**⁴⁵¹ şar' a ' illetine bir mücerreb ' ilāc her nev' ine kāfīdür şürb
15. ve tılā' etmekle nef' ī zāhir olur **ṭarīḳ-i istiḥrācı budur** ' ızām-ı kılıḥü'l-insān

⁴⁴⁶gerinme, kasılma

⁴⁴⁷tetanos, kazıklı humma.

⁴⁴⁸tefne ağacı

⁴⁴⁹boz?

⁴⁵⁰ḥaşb

⁴⁵¹maşrū' dan.

16. otuz iki dirhem kehrübâ³-i ebyaz altmış dört dirhem mâ³ilü³r-raqabede
17. nâr-ı leyyine ile taqṭîr oluna isti³ mâli altı kırâṭdur şeyḥ-i re³is-i eṭıbbâ³-i
18. ibn-i sînâ amm-ı şıbyân icün mücerreb devâ³ buldum ekşer ḥâlde ḥalâş⁴⁵²
19. olurlar ³acüzeler geli[ncük] ve kûnduz ḥâyesi ve kefe kemmûn bu ucunu berâber vezîn
20. üzere döküp üç ḥabbe çok içürüp ve ḥabbesi üçer arpa vezni
21. ola bu devâ³-i mücerrebdür dimişdür **dühnü³’ş-şudâ³** bāridenüḡ kâffeten
22. nâfi³ dür

62a (S.N 54a/9)

1. nâfi³ dür ba³de³t-tirâş başına süricek nevâzili bārideyi men³ ider re³s
2. ve dimâğa kuvvet virür **ṭarîḳ-i istiḥrâcı budur** terementin yüz dirhem dārcîn
3. maştakî cevz-i buvvâ birer dirhem kıranfil ḥülincân⁴⁵³ zurunbād lâden-i kıbrîsî
4. yigirmişer dirhem ³uşâre-i kışârü³l-ḥımâr ve ³uşâre-i belesân-ı şâmî
5. **dühnü³’l-mefaşıl** evcâ³-ı mefaşıl ve nîkrîş³ illetine ³ilâc kâfidür bārid
6. olan mevâddları cümle taḥlîl ider **istiḥrâcı budur** zâc-ı mükelles ikiyüz
7. dirhem şem³-i ³asel rûḥü³’l-³araḳ-ı mikedd yüz dirhem terementin şâfî iklîl
8. ü³’l-cebel otuz ikişer dirhem ra³yü³’l-ḥamâm kırk sekiz dirhem ḥaşât-ı meşḥûḳ
9. elli dirhem bir mekân-ı ḥārrede üç gün ṭura ba³de kıur³a ve inbîḳ ile ³ale
10. ’l-arḍiyye üç kerre taqṭîr oluna **dühnü³’l-kibrîtü³’l-mürekkeb** kıurūḥ-ı cürūḥuḡ
11. cümlesine Besdür ve iksîr-i egirdür ḥacer-i mükerremidür **ṭarîḳ-i istiḥrâcı budur**
12. terementi frengi yüz dirhemdür kibrît -i mûnaḳḳaḥ elli dirhem şıfârü³’l-beyz
13. ü³’l-meslûl otuz dirhem kıur³a ve inbîḳ ile ḥammâm-ı yâbisde taqṭîr oluna
14. **dühnü³’l-kibrît-i aḥmer** menâ³fi³’ini ḥadd ü ḡâyet yokdur lisân beyânından kıaşırdu
15. ḥavâş-ı bî-nihâyedür beyânına ma³lûm ve mekşûfdur müṭa³ idd ṭâlibe zâhir
16. hüveydâdur **ṭarîḳ-i istiḥrâcı budur** uḳḳâb-ı billürî otuz dirhem kibrît-i

⁴⁵²ḥalâş

⁴⁵³ḥülincân

17. kařtamōnī dōrt dirhem bunları muħkem saħķ idüp ve bevl-i řıbyān ile
18. yoğurup ķurřlar düzüp tecfif ideler mu‘ avvecde nār-ı ħiřā nile taķtīr
19. oluna ķan gibi bir ķırmızı yağ çıkar pek kıymetlüdür ħıfz idesin
20. **dühnü’l- ‘aķlü’l-muħtār**⁴⁵⁴ asķardiyūs bir kimesne tīrāřda nřonra dā ‘im
21. depesine tılā eylese ‘ ömrinde ol kimesne bürüdetden baş ağrısın görmez

62b

1. olur ‘ aķlı tiz ve ħiddetli ve fehmi ve zekāyı arturur ve niřyānı giderür dimāęı
2. ķavī ider sar‘ a ve sekte ve şar‘ a ve laķve teşennüc ve ser-sām-ı bārideyi def
3. **(S.N 54b/ 4)** ider ħavāř-ı ħamseyi taşfiye eyler bu dühn-i selātin-i mülüke lāyık ve sezādur
4. ve anlara maħřūř maķřūrdur zīrā bunda ħavāř-ı ‘ acīb ve menāfi‘ keřire ve
5. esrār-ı ģarībesi bī-řümārdur mektüm olup esrār-ı tıbbdandır **tarīķ-i istiħrācı budur**
6. reyĥān ve ķovan otı zehr-i zanbaķ ve zehr-i tārfa zehrü’ř-şelc zehr-i iklīlü’l-cebel
7. zehr-i ĥuzāmā zehr-i lisānü’ř-şevr zehr-i retme her birinden on altışar dirhem mā‘ -i
8. nīlüfer mā‘ -i benefsec mā‘ ü’l-verdü’l-rūĥ-ı müřta‘ il sekiz dirhem lebābe⁴⁵⁵-yi ģinī
9. kaķule-i şağir ve kebīr şandal-ı aşfer īrsā ĥabb-ı belesān zehr-i fāvāniyā
10. za‘ ferān şa‘ ter-i fārisī ĥāřā her birinden dōrt dirhem mī‘ a-ı sā ‘ile muķl-ı
11. ezraķ mī‘ a-ı yābise cāvřir kaşnı leblāb lāden her birinden altışar dirhem
12. zerāvend-i tāvīl ‘ üdü’ř-řalīb dühn-i terementin dühn-i ķuř dühn-i nār
13. dīn sūnbül-i rūmidür dühn-i übhel dühn-i ĥabbü’l-ģār dühn-i sūnbül-i hindī
14. dühn-i behmen-i mikedd beş dirhem bunları bir zücāca ķoyup on sekiz ģün
15. başn-ı feresde ta‘ afīn oluna ba‘ de ķur‘ a ve inbīķ ile ĥammām-ı yābide taķtīr

⁴⁵⁴muħtār

⁴⁵⁵kebābe

16. oluna **dühnü'l- hayyüt**⁴⁵⁶ ve mû devâ⁴⁵⁷ anü'l- âfât hafakân⁴⁵⁷ a⁴⁵⁸ ilâc-ı fâmmdur
17. rûh-ı hayvânî ve nefsanî⁴⁵⁸ ufûnet kabûlünden gendünden men⁴⁵⁹ ider re's
18. ve dimâga ve ayna kuvvet virür emrâz-ı ayna ve emrâz-ı raḥme ve sekteye nâ
19. fi' dūr dâhilde ve hâricde müsta' mel ve mergûbdur ve mümîd ü ḥaddür inde'l- küll
20. riyâh-ı tahlîl⁴⁵⁸ ider **tarik-i istihracı budur** şabr lübân-ı ebyaz maştakî
21. dühn-i belesân muḳl-ı ezraḳ enzürüt⁴⁵⁹-ı ebyaz uşak-ı arabî zamg ve mi' a-ı
22. sâ' ile

63a (S.N 54b /20)

1. sâ' ile ḥabbü'l-gâr lâden-i şafî şaḥm cünd-i bîdester altışar dirhem za' ferân
2. bir bucuḳ dirhem cevz-i buvvâ dârçin ḳaranfil ḳümâlimâ⁴⁶⁰ sünbül-i rümî ḥûlincân⁴⁶¹
3. zurunbâd ḳaḳule-i şağîr ve kebîr kebâbe-i hindî üçer dirhem bu edviyyeleri
4. bir ḳur' aya ḳoyup dört parmaḳ bâşır araḳla ḡamr idüp sekiz günde ḡşoḡra
5. ḳur' a ve inbîḳile ḥammâm-ı yâbisde taḳtîr oluna ba' de ol muḳaṭṭaruḡ içine
6. dühn-i reyḫânü'l-ḳubûr ve dühn-i iklîlü'l-cebel ve dühn-i bâbûnec dühn-i feleşkûn⁴⁶²
7. dühn-i zûfâ' dühn-i sâlûyâ dühn-i sezâb dühn-i nârdîn-i mikedd birer dirhem
8. dühn-i sa' ter dühn-i müşk-i ṭarâmşî' dühn-i ḳaranfil dühn-i ütrüc dühn-i ker
9. âvyâ dühnü'l-verd dühnü'n-nârenc dühnü'l-enîsûn-ı mikedd ikişer dirhem
10. birbirine mezc idüp isti' mâli altı ḳatredür **faşlü'l- aşrun**
11. **ü'l- müfi** fi' istiḳtârü'l-belesâniyâtü'l- amelî **dühn-i belesân** ki belesân-ı
12. hicâzînüḡ tammâmı berelidür ve tiryâḳ-ı egirüḡ rûkn-i azîmidür baṭarbaṭranyus

⁴⁵⁶K.M. : erkek yılan.

⁴⁵⁷hafakân

⁴⁵⁸tahlîl

⁴⁵⁹anzurût

⁴⁶⁰ḳümâlimî

⁴⁶¹ḥûlincân

⁴⁶²felesyûn

13. nām-ı hēkīm bu dūhni terkīb idüp tiryāk-ı egir buña göre nākışdur bu
14. terkīb celīlü'l-ķadr ' azīmü'ş-şāndur cezilü'n-nef dūr bürüdetden mütevellid
15. olan emrāz-ı a' şābuñ envā'ına nāfi' dūr felc ve veca' -i zūhr şar' a ve hafākān⁴⁶³
16. ve ihtināk-ı rahm ve mālīhūlyā⁴⁶⁴yanāfi' dūr cümle yaraları oñaldur şiddet-i
17. hummāya zūhra sürmekle def' ider bunuñ menāfi' i' an-ı tecrübe menāfi' i
18. hicāziden ekşerdür didiler **tarīķ-i istihrācı budur** mürr-i şāfi şabr sünbül-i
19. hindī demmü'l-aḥaveyn lübān-ı mūmiyā' yū'l- maķābir cāvşir muķl-ı ezrak
20. ḥabb-ı belesān mi' a-ı sā' ile zamğ-ı ' arabī enzürüt⁴⁶⁵ uşak za' ferān
21. maştakī ikişer dirhem cünd-i bīdester lāden ikişer dirhem ikişer buçuķ dirhem

63b (S.N 55a/16)

1. misk-i ḥıṭāyī dört dirhem teremti iki yüz dirhem ķur' a ve inbīķ ile ḥammām-ı
2. yābisde taķtīr oluna isti' māli beş kaṭredür **belesānū'l-mu' tedil** cümle
3. emrāzuñ gerek ḥār gerek bārid şürben ve tīlā' en bi'l-ḥassa nāfi' dūr **tarīķ-i istihrācı**
4. **budur** teremti şāfi şem' i- ' asel yüz dirhem rūḥü'ş-şarāb iki yüz dirhem
5. 'ūd-ı hindī lübān-ı ebyaz şandal-ı ebyaz ve aḥmer ve aşfer zam' -ı leblāb iki yüz
6. dirhem nüşāre' -i ķarnü'l-ıyyel cedvār-ı hindīdār-ı fūlfül zamğ-ı ' arabī-i mikedd
7. üçerdirhem cevzü't-ṭīb üç buçuķ dirhem ḥūlincān⁴⁶⁶kebābe dārcīn maştakī
8. bezr-i kerāviyā ķaranfil za' ferān zencebīl her birinden dört dirhem misk-i ḥıṭāyī
9. beş dirhem ķur' a ve inbīķ ile taķtīr ideler isti' māli sekiz dirhemdür
10. **belesānū'l-uştumāḥayķūn**⁴⁶⁷ emrāz-ı mi' denüñ cümlesinüñ ' ilācıdur eger
11. mi' deye tīlā' olunsa mi' deye ķuvvet virür ķay'ı men' ider hażma mu' in olur
12. iştihāyı getirür veca' -i ķulınca nāfi' dūr mi' deyi teşḥīn ider seḥ-i em' āya
13. ve bürüdetden ḥādiş olan kilāya ve meşāneye ve dimāğ marāzlarına ' ilāc

⁴⁶³ḥafākān

⁴⁶⁴mālīhūlyā

⁴⁶⁵anzürüt

⁴⁶⁶ḥūlincān

⁴⁶⁷S.N uştumāḥatīķūn

14. kāfīdūr ve bütūn ümmehātda olan cenīni ısqātdan men' eyler bu dūhndūr
15. ki dūnyāda ve mā-fīhāda mālīk olan kimse ğayr-i kimesneye ve ğayr-i nesneye
16. taleb eylesün te'şīr-i serī' dūr ıktā' -ı mine's-seyf ve esre' men rīhū'l-āşaf⁴⁶⁸
17. **terkīb budur** dūhn-i cevz-i buvvā ve dūhn-i afsentīn ve dūhn-i maştakī ve
18. dūhn-i sūnbül-i hindī ve dūhn-i kendir ve dūhn-i şem' kāfūr her birinden elli
19. şer dirhem birbirine qarışdurup isti' māli tabī' ate göre iki üç kaşredūr
20. **tarīk-i istihrācī budur** terementin-i beyāzü'l-beyzü'l-meslūk' ilkü'l-enbāt
21. yüz ellişer dirhem kūmālīmī altmış dirhem kur' a ve inbīk ile taqtīr oluna
22. **belesān**

64a (S.N 55b/13)

1. **belesān-ı müsākin**⁴⁶⁹ evcā' -i bāridenūñ envā' ını kaş' eyler vecā' -ı mefāşıl
2. ' araķu'n-nesāyı ' araķü'l⁴⁷⁰-medenī vecā' -ı zuhr niķrīs gibilere ' ilāc kāfīdūr
3. **terkīb budur** terementīn şāfī yüz dirhem kāşnī ve cāvşīr sekbīnc
4. altışar dirhem **belesānū'l-kibrīt** şīkāka ve ķurūh-ı em' āya nāfi' dūr ev
5. rām-ı semmiyyeyi taḥlīl⁴⁷¹ ider şīr ü pençe dāḥis⁴⁷² ḥıyāreķ⁴⁷³ gibilere kāfīdūr
6. devā'ü'l-üzñ ve vecā'ü'l-üzñ tanīn-i üzñi men' eyler emrāz-ı mefāşıl ķurūḥāt
7. ve cerūḥāt ķurūḥ-ı re's gibi ve ķulınca nāfi' dūr bād-şinām⁴⁷⁴ (S.N 55b/21) sa' fe ḥumreye
8. marāz-ı efrence ḥumreye bāşūra ve nāşūra emrāz-ı cildī ve ḥuşūneti
9. debāğat ider cümle evcā' ları tesķīn ider raḥimlerde olan evrāmları
10. taḥlīl⁴⁷⁵ ve izāle ider ve buḥār-ı zībaķdan olan mazarratı ve semmiyyeti def' ider
11. teşennüc küzāza ve ķubā' ve cüzām şeālīl ' illetini oñaldur ḥaşerāt-ı

⁴⁶⁸ اصف

⁴⁶⁹ müsekin

⁴⁷⁰ ırķü'l

⁴⁷¹ taḥlīl

⁴⁷² dāḥis

⁴⁷³ ḥıyarcık: kasık bezlerinin iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür çıban.

⁴⁷⁴ امشن

⁴⁷⁵ taḥlīl

12. mevziyye ışırdığına nāfi' dūr cümle rihi taḥlīl⁴⁷⁶ ider ve niḳrīs ve bevāsire
13. ve enf-i bürüdetden olan ruḫūbete ve ruḫūbetden ḫādiş olan emrāz-ı
14. muḫtelif envā'ına nāfi' dūr kesr 'ızāmı inbisās ider bitürür **ṭarīḳ-i istiḫrācı**
[budur]
15. kibrit-i sāzec sekiz dirhem kāfūr şülüşān dirhem dühnü'l-levzü'l-ḫulvi
16. otuz iki dirhem bu cümle birbirine ḳaruşdurup ve bir ṭavīlü'l-^ç unḳ zücāca
17. ḳoyup ve remād-ı ḫārre üzere iki gün ṭura biririyle imtizāc eyleye bir
18. ḳırmızı yağ olur **dühn-i belesān** ḫaşāt-ı küllī ve meşānede ṭaşı
19. teftīt ider ve çıkarur ṭareş teşennüc fālic ve cemī' bürüdetden mütevellid
20. olan evcā' ları teskīn ider **terkīb budur** terementin ḫāliş
21. ü't-ṭablī yüz dirhem zeyt-i 'aḳīk sekiz dirhem dühnü'l-ḡār iki

64b(S.N 56a/9)

1. dirhem dārçīn sünbül-i hindi on altışar dirhem ācer-i meshūḳ sekiz dirhem
2. ḳur' a ve inbīḳ ile taḳṭīr ideler **belesānü'l-meskūteyn** sekteye ve dimāğa
3. ḫādiş olan emrāz-ı dimāğıyyenün envā'ına nāfi' dūr 'ufūnet-i hevāyı
4. men' ider ve dimāğa ḳuvvet virür nevāzili izāle ider ḫavāş-ı ḫamseyi ṭaşfiyye
5. ider göze ḳuvvet virür başda olan marāzları def' ider ba' de't-tirāş
6. başa sürmekle nef' i zāhirdür **terkīb budur** dühn-i cevz-i buvvā sekiz dirhem
7. mī' a-ı sâ' ile iki dirhem belesān-ı ḫicāzī ve ' anber-i eşheb birer buḳuḳ
8. dirhem ḡāliye-i misk nışif dirhem dühn-i kehrübā şülüş dirhem dühn-i
9. dārcīn ve dühn-i ḫuzāmā ve dühnü's sezāb ve dühn-i reyḫānü'l-ḳubūr
10. ve dühn-i ḳaranfil-i mikedd beş ḳirāt ve dühn-i ütrüc dühn-i nārenc her birinden
11. südüş dirhem dühnü'l-^ç avsenç şülüşān dirhem birbirine mezc idüp
12. **belesānü'l- muḳavvī** ṭaban altına ve nabz üzerine sürmekle en' āş⁴⁷⁷ -ı
13. 'aẓīm olup ve bāha ḫareket getürüp en' āz⁴⁷⁸ -ı ḳavī ḫāşıl olur

⁴⁷⁶taḥlīl

⁴⁷⁷enfās

⁴⁷⁸O.T.T.S. : dikilme: sertleşip kalkma.

14. ve cümle hükemâ'-i efrencüñ bu terkîb esrâr-ı mektûmesidür ve esrâr-ı tıbbdandır
15. **terkîb budur** 'âkırkarhâ ve ferfiyün-ı ebyaz sekiz dirhem râziyânec dört dirhem
16. bunları iki yüz dirhem şarâb ile ruḫûbeti gidince ṭabḫidüp ba' de zeyt-i
17. mağsül otuz iki dirhem cevz-i buvvâ sekiz dirhem dühnü'l-neml dühnü'l- misk
18. dühnü'l-ḳaranfil dühnü'l- besbâse dühnü'n-nârdîn birer mişkâl ğâliye-i misk-i
19. azfer her birinden şülüş dirhem **faşlü'l-ḥādî ve'l- aşrun**
20. fi'l maḫlûlât gibi oñalmaḳda ' ilâc-ı ḳavîdür **ṭarîḳ budur** zîbaḳ-ı mağsül
21. otuz iki dirhem ḳal'î müneḳḳâ sekiz dirhem uşul üzere idüp bir ḥadîd
22. müfrîgaya

65a(S.N 56b /7)

1. müfrîgaya ḳoyup bir mekân-ı nedâda ḫall olur ve bir siyâh dühn olur **maḫlûlü'l-ḥadîd**
2. envâ'-ı seyelânı ḳaṭ' ider baṭnı ḫabs ider ishâli giderür ru' âf ve nefş
3. ü'd-dem terefü'd-dem ve ṭamşa nâfi' dür **ṭarîḳ budur** berrâde-i⁴⁷⁹ ḥadîdi milḫ ve ḫall
4. ile ğusl idüp tekrâr mâ'ü'l- azb ğusl ve tecfîf idüp otuz gün
5. ṭura tâki temâm ḫall ola ba' de ol maḫlûlü alup ḳur'a ve inbîḳe ḳoyup
6. nâr-ı mu' tedille' aḳd ü nâr-ı ma' kûse ile taş' id oluna bir ḳırmızı cevher şu' ud
7. ider anı alup bir şumâḳı şelâye⁴⁸⁰ ve vaż' idüp taṭt-ı nedâya ḳoyalar ḫall
8. olur ḳan gibi bir ḳırmızı dühn olur şıbgı şâfîsi vardır şalâha
9. getürmege mümkündür zîrâ ḳâbiliyyeti vardır isti' mâli altı ḳaṭredür **maḫlûl**
10. **ü'l-mercân** ḫaşat-ı külâya ve meşaneyi tefṭit ider bevli idrâr ider ve ' aṭaşı
11. ve ḫarâreti teskîn ider ' usrû'l-bevle nâfi' dür mādde-i reml ve ḫaşât olan
12. aşl-ı ḫarâreti nâriyyesin giderür ki andan tevellüd olmuş ola **istiḫrâcî budur**

⁴⁷⁹berrâdî

⁴⁸⁰arduvaz, kayagan taş

13. mercān-ı aḥmer meshūkü'l-maḥrūḳ bi'n-nār yüz dirhem şelc-i ḥükemā elli dirhem
14. böylece ve saḥḳda_nşonra bir büyük Būte⁴⁸¹de sekiz sā' at nār-ı ḥaffīf
15. ile iḥrāk idüp ba' de ol maḥrūḳı bir şelāye taḥt-ı nedāda vaż' ideler
16. tāki anda ḥall ola şu gibi olur bir dühn-i mu' teber olur isti' māli on ḳirāḫdur
17. maḥlūlü't-ḫarḫīr 'usr-ı bevre nāfi' dür südde'-i kebedi ve ḫihāli acar nevāzili men'
18. ider şoḡulcanları ḳırar ve çıkarur zāhirenüḡ ve bātınanunḡ envā' ına
19. nāfi' dür ḳubā' ya ve cereb-i frenciye ve ḳurūḫ-ı ḫabīse⁴⁸²yenāfi' dür **ḫarīḳ budur**
20. tekli's olmuş ḫarḫīr-i ebyazdan kifāyet ḳadar alup ve mā'-i ḫarre ile
21. ḫall idüp beş kerre ḫall ve taşfiyye ve 'aḳd ideler ve ma' ḳūdi rūḫ-ı şarāb

65b (S.N 57a/5)

1. ile ḫall idüp ve ta' fīn-i şinā'ide kırk gün ta' fīn oluna ba' de ḳur' a
2. ve inbīḳ ile ḫammām-ı buḫāriyyede taḫḫīr oluna esāfil⁴⁸³-i ḳur' da bir dühn-i ebyaz
3. olur isti' māli bir dirhemdür **maḥlūlü'l-fızza** emrāz-ı dimāḡıyyenunḡ envā
4. 'ına iksīr-i 'azīmdür ḳuvvet ve miknet virür māliḫūlyāya⁴⁸⁴ ve sill-i müzmine ve ḫummā'-i
5. daḳḳ ve sekte ve mecnūna ve vesvāse gibi marāzları ve 'illetleri izāle ider
6. ve dimāḡa ḳuvvet virür a' zāya ḡidā olup ebdāmi tesmīn iderler anḫis⁴⁸⁵
7. 'illeti dilnāḡūs ḫabībantiş⁴⁸⁶ illetini giderür **ḫarīḳ budur** şaḫīfe'-yi
8. fızza'-i mā' ü'l-fārūḳ la ḫall idüp gün ḫura ba' de bu maḥlūlü ḳur' aya
9. ḳoyup inbīḳ ile 'ale'l-arḫiyye üç kerre taḫḫīr ideler esāfil-i ḳur' ada
10. fızza mükelles ḳalur üzerine örtecek ḳadar mā' ü'l-fārūḳ ḳoyup
11. ve bir haftada_nşonra cerr ü 'aleḳa idüp üzerine ḳatre ḳatre dühn-i

⁴⁸¹ pūte

⁴⁸² ḫabīse

⁴⁸³ esfel'in c.

⁴⁸⁴ māliḫūlyā

⁴⁸⁵ انطس

⁴⁸⁶ انطس

12. tartır vireler bir beyāz ğubār dibe rūsūb idüp anı alup mā' ü'l-ġarā
13. ħla ğusl-i taĥfīf ideler ba' de gendi mişli ħadar rūĥ-ı zāc ħa ħall idüp
14. ve bir zücāca ħoyup otuz ğün baĥn-ı feresde ta' fīn [oluna] tāki cümle
15. si ħall ola bir dühn-i āsmān nücūmī bir dühn olur isti' māli altı ħatredür
16. **maĥlūlū'l-billūr** ħaşāt-ı külā⁴⁸⁷ya ve meşāne' -i teftīt ider bevli idrār ider
17. 'usrū'l-bevle nāfi' dür **istiĥrāc[1] budur** meshūĥ-ı ma' denī billūrī iki
18. mişli gendi ħadar kibrit ħe saĥĥ idüp ve bir Būġe⁴⁸⁸ye ħoyup nār-ı şedīd ile
19. iĥrāĥ ideler ba' de ol maĥreġi tekrār gendi ħadar bārūt-ı ebyāz ile tekrār
20. iĥrāĥ ideler ba' de saĥĥ idüp kifāyet ħadar mā' ile taĥĥ ve cerr ' aleġa
21. idüp ħammām-ı mariede ' aĥd ideler bu bir milĥ olur bir şelāye ħoyup
22. mekān-ı

66a

1. bir mekān-ı ħarreden ħaldurup bir taĥt-ı nedāya ħoyup bir dühn-i ebyāz zāĥir
2. olur isti' māli dōrt ħatredür cümle aĥcār ve cevāhirün istiĥrācı
3. bu minvāl üzeredür yāġūt la' l-i ħopac zümürd-i zeberced gibi (S.N 57b/3) **maĥlūl**
4. **kevkeb-i zemīn** ħallinde ħükemā' āciz olup başda ve vücūda olan
5. āşarı zā' il ider gider ve Cehreye ħüsn ve nezāret virür şūreti bir mertebe
6. ħüsne getirür ki bir şaĥş anı ğoriceġ bi 'z-zarūrī ħüsnine pesendīde
7. ider ve leġāfetine rū-yı müyīne emerr-i nūr gibi olur lākin ħallinde ħükemā' āciz
8. olmuşdur ' aĥd ve ħalle ħādir olan ğınā' ya mālik olur **tarīĥ budur**
9. kevkeb-i zemīnden yüz dirhem milĥ-i tartır ikiyüz dirhem bunları bir Būġe⁴⁸⁹
10. de on iki sā' at nār-ı ħafīf ile iĥrāĥ idüp ba' de taĥt-ı nedāya
11. ħoyup ħall olmayanı tekrār mişli bārūt-ı ebyāz ile iĥrāĥ idüp
12. andan bir şumāġı mermerde muĥkem saĥĥ idüp tekrār taĥt-ı nedāya ħoyup
13. dühn olur **faşlū'ş-şānī ve'l-'aşrun**

⁴⁸⁷böbrek taşı.

⁴⁸⁸püte

⁴⁸⁹püte

14. fi'l-edhānātü'l-maṭbūhāt **dühn-i zanbaḳ** evcā' -1 bāridenüñ ve vecā' -1
15. şadra ve külāve meşāneyi teşhīn eyler **ṭarīḳ-i istiḥrācī budur** zehr-i zanbaḳ
16. yetmiş dirhem maşṭakī vec şemeretü'l-endeçāk ḳuṣṭ-1 baḥri-i mikedd sekiz
17. dirhem ḳaranfil dārçīn cülcülān her birinden dört dirhem za' ferān ü çdirhem
18. yine dühn-i cülcülān iki yüz dirhem bunları bir yire cemī' güneşe ber-dār ideler
[endeçāk berber aşmasıdır cülcülān bezr-i küzberedür]
19. **dühn-i heyyü fāriḳūn** envā' -1 ḳurūḥāt ve cürūḥāta nāfi' dür gerek
20. 'atīḳ ve gerek cedīd ola oñalmaḳda iksir-i egirdür ḥaḳīrūñ kerrā ṭile tecrübe
21. si olup nef in gördüm **ṭarīḳ budur** zehr-i heyyü fāriḳūn yüz dirhem

66b

1. encibār köki otuz beş dirhem zehr-i bābūnec zehr-i būşīr birer ḳabza yumurda
2. yaḡı ve dühn-i terementin-i mikedd ellişer dirhem rūḥü'n-nār-ıkebünārsī
3. nār-ı ḳayşer lübān maşṭakī mūmiyāyü'l-ḳubūr-1 mikedd on altışar dirhem şeker-i aḥmer
4. ḳırḳ dirhem bunları bir zücāca ḳoyup otuz gün baṭn-ı feresde ta' fin
5. oluna ba' de ḥammām-ı mariede ruṭūbeti zā'ıl olunca ṭabḥ idüp bir dühn-i ḡalīz
6. zāhir olup çıkar (S.N 57b/21) **dühnü'l-'amelī** bu bir mübārek yaḡdur keşīrū'l-isti' maldür
7. nef ī-i 'azīmdür 'an-ı tecrūbet belesān-ı ḥicāzī maḳāmına ḳā'im olur tammdur
8. andan nāḳış degüldür [nār-ı kebūḳara ḥaşḥāş nār-ı fārsī mürr-i şāfi nev' idür nār-ı ḳayşer şāḳu'l-ḥammām didükleri otdur] **ṭarīḳ budur** īrsā ve zurunbād kebābe ve ḳaḳule
9. āşīlbend-i cāvīher birinden dört dirhem ḳaranfil cevz-i buvvā besbāse dārcīn
10. şandal-ı aşfer on altışar dirhem fuḳā'ü'l-azḡar za' ferān asārūn
11. cān otı [murād-ı merzencūş fuḳā' çiçek-i ṭopalaḳ] verd-i yābis su' d küfī birer dirhem kāfūr-ı ḳayşūrī
12. misk ḥıṭāyī her birinden şülüşān dirhem mürr-i şāfi elli dirhem zeyt-i

13. ‘atîk dört yüz dirhem muşac adü’ş-şarâb yüz dirhem on beş dirhem
14. hammâm-ı mariede yigirmi dört sâ‘ at tura ba‘ de tabh oluna **dühn**
15. **ü’l-bevāsîr** memelerde olan yaraları ve evrâmları zâ’îl ider ve cümle
16. evcâ‘ ların sâkin eyler vecâ‘ -ı erhâm ve bevāsîr ve emrâz-ı ‘ aşabiyyeye
17. cümleye nâfi‘ dür kırühât cürühâtı tîz oñaldur **tarîk budur**
18. dühnü’l-verdü’l-infâk dühnü’l-bâbünec dühnü’l-ğarâtin⁴⁹⁰ ikişer
19. yüz dirhem tüffâhü’ş-şâmî şemeretü’l-endeçäk⁴⁹¹ ü cyüz dirhem ‘ uşâret
20. ü’l-endeçäk ü cyüz dirhem bunları hılt idüp ve bir zücâca koyup
21. tamâm altmış gün ħarâret-i şemsde tura ber-dâr oluna [tüffâhü’ş-şâmî misket almasıdur endeçäk bâşşumînâ berber aşmasıdur] **dühn-i**
22. **cünd**

67a (S.N 58a/8)

1. [**dühn-i**] **cünd-i bîdester** ibn-i mâseveyh emrâz-ı mefâşıl ve a‘ zâya isti‘ mâl ider
2. di ve nâfi‘ dür dirdi felc ve teşennüc ve ra‘ şeye nâfi‘ dür cümle rîhden
3. olan evcâlaruñ tiryâkı ve envâ‘ ını teskîn ider ħümmeyâtta arğasına
4. sürüp şüreti⁴⁹² keser nâkıız ider neşter beresine nâfi‘ dür **tarîk**
5. **budur** cünd-i bîdester kaşnî cavşîr kuşt-ı baħrî zamğ-ı ‘ arabî ferfiyün-ı
6. ebyaz iştirek selîhe ħabb-ı belesân za‘ ferân sünbül-i hindî ücer
7. dirhem su‘ d kûfî faqqâhü’l-azħar fülful ħabb-ı übhel ‘ âķırķarħâ ikişer dirhem
8. zeyt-i atîk ü cyüz dirhem şarâb-ı şarab⁴⁹³ ‘ atîk iki yüz dirhem ruṭûbeti
9. zâ’îl olunca tabh ideler **dühnü’l-nemlü’l-muħtârü’l-ħaķîr** ‘ ömerü’ş-şifâî
10. muķavviyâtta nazîr yoķdur bî-bedel ve bî-hemtâdur zekere ve tabanı altına
11. ve ķoltuķ altına ve Barmaķlar arasına tılâ‘ olunsa en‘ âz⁴⁹⁴ -ı‘ aźim ħâşıl
12. olur **tarîk budur** neml-i resîde ve zü’l-cenâħ kifâyet ķadar alup

⁴⁹⁰ ħarâtin

⁴⁹¹ اندجاک

⁴⁹² şüreti

⁴⁹³ şarab

⁴⁹⁴ serleşme, dikilme.

13. ḥayyen bunları bir zücāca koyup tā oluncayade k ba' de ḥabbü'ş-şanavber
14. ile besleyeler öldükde nşoŋra vezn idüp her dirhemine on dirhem dühn
15. nār-ı cebel 'atīk koyup andan zücāc la kırk gün batn-ı feresde ta' fīn
16. oluna ba' de isti' māl ideler [şeyḥ dāvud biŋ bir 'aded qarınca ol yazmışdur]
dühnü'n-nārdīn bürüdetden tārī ve
17. 'arız olan 'ilel müzminenüŋ envā' ina münāsibdür veca' -ı üzñ ve tanīn ve
18. deviyy ve şikāka ve şudā' a nāfi' dür levni şāfī ider ve rāyiḥa' -i bedeni tayyib
19. ve ḥüb⁴⁹⁵ ider emrāz-ı kebed ve tihāle ve mi' deye ve külā ve meşāneyi teşhīn
20. ider cümlesine nāfi' dür **tarīk budur** sünbül-i hindī otuz dirhem ıştırek
21. ve qarānfil ve cevz-i buvvā kırk dirhem dühn-i belesān kırk sekiz dirhem

67b

1. dühn-i cülcülān dört yüz kırk dirhem tamām kırk gün ḥarāret-i şemsde tura
2. ve başa (S.N 58b/1) **dühn-i ustūmahaykūnū**'l-muḥtār⁴⁹⁶ ferāṭnū'l-ḥekīm mi' deye mütevellid
3. olan emrazlaruŋ envā' ina nāfi' dür kay'ı men' ider hazma mu' īn olur
4. imtilā' yı giderür iştihāyı getirür mi' deyi teskīn ider **tarīk budur** afsentīn-i
5. rūmī bir ḳabza qarānfil ve şandal-ı meḳāşirī ve maştakī ikişer dirhem verd-i
6. yābis besbāse bir dirhem zeytū'l-infāk şarābü'l-ḥadīş tāze şarābdur
7. elli dirhem ile taḥḥ oluna [zeyt-i rükābī daḥı dirler yeşil zeytūndan alınan yağdur ve taḥḥdur] **dühnü'l-misk** evcā' -ı bāridenüŋ envā' ina nā
8. fi' dür felc ve laḳveyi zā' il ider ḥaşāt-ı küllī ve meşāneyi teftīt ve tenḳiye ider
9. ḳulınca ve 'usru'l-bevle ziyāde nāfi' dür **tarīk budur** sünbül-i hindī ve ḳušt-ı baḥrī
10. ve maştakī on ikişer dirhem ıştırek za' ferān mürr-i şāfī dārcīn
11. bir bucuḳ dirhem muḳl-ı ezraḳ cevzü't-ṭīb her birinden dört dirhem misk
12. üç dirhem zeyt-i maḡsūl dört yüz dirhem kırk gün tamām ḥarāret-i güneşde

⁴⁹⁵ḥüb

⁴⁹⁶muḥtār

13. aşakoyalar **dühnü'l-fül'fül** ibn-i mâseveyh emrâz-ı bāridenünj envā'ına
14. nāfi' dūr ra' şeye kılınca ' araku'n-nesāya ve vecā' -ı külāya nāfi' dūr **ṭarīk budur**
15. fülful-i şülüşe her birinden yigirmi dört dirhem helīlecāt-ı ḥamse kerefis köki
16. rāziyāne köki sekbīnc laḥana yaprağı turunc⁴⁹⁷ zencebīl zehr-i ḥāşā
17. varakū'z-zeheb her birinden dört dirhem türbūd-i ebyaz mücevvef on iki
18. dirhem dühn-i bādem ücyüz dirhem ṭabḥ ve taşfiyye oluna **ṭarīk budur**
19. dühnü'z- zıfda' evcā' -i mefāşıl ve niḳrīse ve ' araku'n-nesāya nāfi' dūr
20. **terkīb budur** zıfda' ü'l-hindī altı dirhem zeyt-i ' atīk yüz dirhem
21. bir zücāca koyup otuz gün güneşe aşalar **dühnü'l-merzencūş** iki
22. ḳabza

68a

1. ḳabza alup ḥāşā mersīn yaprağı ayva ṭana⁴⁹⁸ fütenc-i cebelī birer ḳabza dārcīn
2. onaltı dirhem zeyt-i ' atīk ücyüz dirhem bunları bir zücāc ile
3. güneşe aşalar (S.N 58b/22) **faşlü's-şāliš ve'l-'aşrun**
4. fī zıkr tedbīrū'l-mülūḥāt **milḥ ṭarṭīrū'z-zāc**ı a' zā-i bāṭıniyyede ol
5. lan süddelerünj teftīḥ ider ve tenḳıyye ider emrāz ve kebed ve ṭḥāle ve māsāriḳa⁴⁹⁹ yı
6. izāle ider emrāz-ı müzmine ve cümle ḥümmeyāta nāfi' dūr bevli idrār ider ṭamşı acar
7. istiskāya nāfi' dūr ḥaşāt-ı küllī ve meşāneyi teftīt ider aḥlātı işlāḥ ider
8. yarakāna ve sevdāya nāfi' dūr **tedbīr budur** maḥlūl ṭarṭīr otuz iki dirhem
9. bir ḳur' aya ḳoyup üzerine tedricā[t] on beş dirhem rūḥū'z-zāc virüp
10. andan nār-ı ḥafīf ile ruṭūbetin uçurup ḳur' a dibinde billūr gibi ' aḳd
11. olan milḥ alup isti' māli şülüş dirhemdür münāsib āblar ile vireler
12. **milḥ-i afsentīn** aḥlāt-ı ḡalīze 'yi lüzce 'yi⁵⁰⁰ ḳaṭ' ider cümle süddeleri

⁴⁹⁷turunç

⁴⁹⁸dāne

⁴⁹⁹O.T.T.S. :mezanter: ince bağırsak askısı.

13. acar bevli idrār ider hūmmeyāta ve emrāz-ı kebede ve tihāl ve mi' deye nā
14. fi' dūr fesād-ı ahlātı men' ider ve i' tidāle getirür emrāz-ı sevdāviyyede
15. ' azīm te'sīr vardur ve nef' i zāhirdür **tarīk budur** afsentīn-i yābis
16. kifāyet kadar ve ihrāk idüp remādın alup ve tekrār iki yüz dirhem
17. yigirmi beş dirhem kükürd ile yāķūt tūlbend gibi bir beyāz remād
18. olur bir toprak tencerede kifāyet kadar mā' -i qarāhla tabh idüp ba' de
19. pāk süzüp ba' de't-taşfiyye ol mahlülü bir kur' aya koyup ve hammām-ı marie
20. de taķtır ideler esāfil-i kur' ada billūr gibi bir milh-i beyāz ' aķd olur
21. isti' māli sūdüs dirhemdür cümle haşāyiş ve aḥşābuḡ emlāhı bu minvāl

68b (S.N 59a/12)

1. üzere istihrāc olunur Betūniķa⁵⁰¹ ve kaştarān ve kaṅariyūn-ı kebīr ve saġīr
2. ve mīr-i māhūr dürlü nev' iyle ġāfiş ve efrāciyā ve turuncān ve sezāb
3. ve na' nā' ve yarpuz ve fütenc gibi **milhü'z-zāc** balġam ve şafrāyı istifrā'
4. ider mi' deyi tenķıye ve řāhir ider derūnında mütekevvin olan didānuḡ her
5. nev' in kırar hūmmeyāt-ı vebāiyyeye nāfi' dūr kusdurıcıdur şadı pāk
6. ider **tedbīr budur** zāc-ı kıbrisi ü cyüz dirhem bir pūte⁵⁰² de nār-ı kavī
7. ile kırmızı olunca ihrāk ideler ba' de mā' -i şāfi ile ḡall ve taşfiyyeden
8. şoḡra hammām-ı mariede kur' a ve inbīķ ile ' aķd ideler ḡattā bir milh-i billūri
9. ḡaşıl olur isti' māli şülüş dirhemdür **milhü'l-ḡükemā'** ta' bīr olunur
10. ḡummā' -i maḡreķa ve cümle şafrāvi olan ḡummālara nāfi' dūr ḡonāķ⁵⁰³ ve seyelān-ı meni
11. ve devvār ve veca' -i isnāna nāfi' dūr ḡarāret-i ķalbi en' āş⁵⁰⁴ ider bevli idrār ider
12. mu' arriķdur ' aṅaşı def' ider **tarīk budur** bārūt-ı ebyāz ü cyüz dirhem
13. bir pūtede⁵⁰⁵ nār-ı faḡm ile zevb idüp üzerine tedric ile otuz dirhem

⁵⁰⁰balgam-ı lezci

⁵⁰¹petunika

⁵⁰²pūte

⁵⁰³ḡonāķ

⁵⁰⁴انعاش

14. kibrit-i muṣa‘ ad recm idüp ba‘ de bir mermer üzerine dökeler billür gibi
15. bir milḥ olur isti‘ māli şülüṣ dirhemden şülüṣān dirheme varınca virilür **milḥ**
16. **ü’l-ḥadīd** dīku’n-nefese ve intiṣābü’n-nefes ve ru‘ baya nāfi‘ dūr ḥayzi id
17. rār ider raḥmde olan ruṭūbet-i fāsīde’yi taḥfīf ider **ṭarīḳ budur**
18. mā‘ ü’ş-şāfī iki yüz dirhem rūḥü’l-kibrīt kırk sekiz dirhem birbirine
19. ḳatup kifāyet ḳadar ḥadīd berrādesin bu mā‘ ile ezüp yigirmi dört
20. ṭabḥ oluna ba‘ de fātirān cerr ü‘ aleḳa idüp bir mekān-ı bārideye
21. vaẓı‘ ideler şu üzerine bir ‘ aḳd olur isti‘ māli altı ḥabbedür **milḥü’l-mercān**
22. edviyye-i

69a (S.N 59b/5)

1. edviyye-i ḳaviyyenüḡ eşrefidür ve a‘lāsıdur dimāḡa ḳuvvet virür maniyā’yı vesvāsi’yi
2. izāle iderve maḥv ider demi ṣāf ider fesādından ‘ārız olan emrāzlaruḡ
3. cümle envā‘ına nāfi‘ dūr seyelānı men‘ ider seḫ-i em‘āya nāfi‘ ve dem-i bevāsire
4. kāfī ve ṭamṣ-ı ifrāṭı vāfī ve dimāḡı seyelānı kāsīd ider ve def ider ḳalbe
5. ve ervāḥa ve mi‘ deye ḳuvvet virür süddeleri acar a‘zā’yı re’seye ḳuvvet ve
6. meded virür iḥtināḳ-ı raḥme ve istiskāya ve ṣar‘a ve meṣāne ‘illetine nāfi‘ dūr
7. **ṭarīḳ budur** meshūḳ mercānī-yi meṭīn⁵⁰⁶türāb-ı ḳur‘ada iki gün nār-ı ma‘kūsiyyet
8. ile iḥrāḳ oluna ba‘ de bir ḳur‘aya ḳoyup üzerine dört Barmaḳ ḥallü’l-muṣa‘ ad
9. ḳoyup sekiz gün baṭn-ı feresde ta‘fīn idüp ba‘ de kāḡıddan cerr ‘aleḳa
10. idüp ḥammām-ı ḥükemā‘ da ḳur‘a e inbīḳ ile taḳṭīr ideler isti‘ māli toḳuz ḥabbe
11. dūr ḳur‘a dibinde bir milḥ-i ebyāz olur **milḥü’l-lü’lü’** edviyye-i ḳalbiyyenüḡ
12. a‘lā ve eşrefidür emrāz-ı ‘aşab gibi ḳarāntīs mālīḥūlyā⁵⁰⁷ya maniyā
13. felc teṣennüc laḳveyü’t-targūs ḡaṣyī ve ḥafaḳān⁵⁰⁸içün nāfi‘ dūr dimāḡa

⁵⁰⁵püte

⁵⁰⁶V.S. : balçıklanan nesne

⁵⁰⁷mālīḥūlyā

14. ve albe kuvvet virür ve kuvvet-i müfekkireyi avî ve mukem ider cümle ebdân-ı emrâzdan
15. hıfz ider ve muavvi yi bâhdur ve meniye ziyâde ider lebeni idrâr ider marâz-ı
16. frencüj bād-zehridür **arî budur** sa olmuş incüyi bir ur  aya oyup
17. dört Barmaq adar baar üzerine all-i muattardan oyup bir mekân-ı arrede
18. on sekiz gün ura ba  de kâğıddan cerr   alea idüp ur  a ve inbî
19. ile ammâm-ı mariede veya buariyyede tatîr oluna ur  ada bir mil-i ma  ûd
20. olur anı alup tekrâr mâ  ü'l-  uyûn ile dört kerre all ve   ad idüp
21. isti  mâli şülüş dirhemdür mâ  ü'd-dârçîn ve mâ  -i lisânü'ş-şevr ile vireler

69b (S.N 60a/6)

1. **acerü'l-merâcîn**⁵⁰⁹ ü'l-mutâr⁵¹⁰ ferdelyûs⁵¹¹ ekîm cümle yaraları urudur dileri avî ve
2. mukem ider etleri pekidürür umretü'l-  ayn ve cemre ve umretü'l-  ayn ve dem  î ve beyâz
3. ve remedi giderür mâ  -i efrâciyâ ile all idüp göze amladalar umreti ve
4. cemre yi giderür ve cereb ve ikkeyi izâle ider güllâ bile all idüp tılâ  olunsa
5. izâle ider seretana ve efvâhda olan urû-ı abîseye nâfi  dür urûât-ı
6.   ufûnetden men  ider lam-ı zâ idi ifnâ  ider arû'n-nâra nâfi  dür bu acerüj
7. sekiz dirhem yûz dirhem mâ ile all idüp mezkûr marâzlara isti  mâl eyü
8. devâdur **arî budur** zâcü'l- adârü'l-ıbrısî yûz dirhem zâc-ı ebyaz
9. elli dirhem şab yûz elli dirhem narûn ve mil-i eflâ-ı mikedd yigirmi dört
10. dirhem mil-i arîr ve mil-i afsentîn ve mil-i birincâsef mil-i hindibâ mil-i
11. kâknec mil-i lisânü'l-cemel dört dirhem bunları (S.N 60a/17) gülser⁵¹²le all idüp

⁵⁰⁸afaân

⁵⁰⁹S.N acerü'd-dârçîn

⁵¹⁰mutâr

⁵¹¹Ferdilyûs?

⁵¹²سر لهكل

12. ve nār-ı hafīf ile ṭabḥ idüp ‘ uqde qarīb olduḡda içine birāz sefid āc
13. ve dört dirhem ṭīn-i ermenī otuz iki dirhem ḡatup böyle ‘ aḡd ideler
14. **milḥū’t-tiryāk** cümle semūmāt-ı ḡātīlenūḡ ve envā‘ -i zehri def ider
15. ṭabī‘ati i‘ ānet ider za‘īf rebvi⁵¹³ ve zeyūli⁵¹⁴ giderür ve bedeni teshīn
16. ider cüzām ve bahaḡ baraş cereb ve ḡikke dā‘ ü’l-fīl sekūbūte⁵¹⁵ ‘yi nevāzili
17. ve devvār ve şuda‘ -i müzmine ‘yi şar‘ a ve veca‘ -ı ṭḡhāli ḡulīnc fālic ve niḡrīs
18. ve veca‘ -ı mefāşıl ḡummā‘ -i rub‘ vebā‘ i ve envā‘ -ı istiskāya nāfi‘ dūr cümle
19. ḡaşāt-ı külā ve meşānede tefīt ider çıkarur ve cümle süddeleri acar
20. ḡayzı idrār ider iştihā getirür ve ḡazma mu‘īn olur ḡıfzı ve fehmi
21. ve zekā ‘yı arturur ol yecihle ‘ ömri ṭabī‘ī ḡıfz itmek le ṭavīl ider aḡlāt-ı
22. muḡterik

70a (S.N 60b/1)

1. muḡterikanūḡ iḡtirākından fesādından ḡādiş olan emrāzlarūḡ envā
2. ‘ını idrār ile veyā ishāl le veyā ‘ uruḡ la men‘ ider māliḡūlyā⁵¹⁶ ve nisyāna ḡavī
3. ‘ilācdur ve tenḡıyye ‘ -i bedende şabun gibidür bedeni teshīn ider **ṭarīḡ budur**
4. lūḡumū’l-efā‘ ī dört yüz dirhem nūşādır-ı mışrī altı yüz dirhem bir Cölmekde
5. ferşü’l- ḡāffidüp nār-ı hafīf ile iḡrāk idüp ba‘ de anceliḡā
6. ve çınṭıyānā ‘ -i rūmī İperlevz [mürdür] ve cedvār-ı hindī ṭürmantilā-yı mikedd onaltı
7. şar dirhem müşk-i ṭarāmşī‘ usḡurdiyūn-ı ıḡrīṭī usḡūrcınā eşḡābyūz[a]
8. zehr-i heyvū fāriḡūn ḡanṭariyūn-ı şaḡīr bād-rencibūye nīm şer ḡabza ola
9. ḡabb-ı übhel otuz iki ‘ aded ve şarāb-ı bezr-i şevketü’l-mübāreke kişnīc muşliḡ
10. ve müdebber rāziyānec on ikişer dirhem fūlfül-i ebyaz ve ḡaḡule ve dār-ı fūlfül
11. sekiz dirhem ‘ uşāre ‘ -i līmūn ‘ uşāre ‘ -i usḡurdiyūn-ı mikedd ikişer yüz
12. dirhem şarāb-ı aḡmer altmış dirhem bu edviyyeleri cümle böyle ḡur‘ a ve inḡiḡ

⁵¹³rebve, astım hastalığı

⁵¹⁴زولى

⁵¹⁵iskorbüt/سكوبوط

⁵¹⁶māliḡūlyā

13. ile 'ale'l-arđiyye üç kerre taq̄t̄ir ideler milhü'l-baħr iki yüz dirhem mez
  14. bür muqat̄tar ile üç kerre taq̄t̄ir idüp ba' de içine lü'lü'-i nâ-süfte
  15. ve mercân-ı mürebbî otuz ikişer dirhem katup bir Bûte⁵¹⁷ de zevb o
  16. lunduğda bir cevher ger nemāya hâşıl olur bu cevherden iki yüz dirhem
  17. ve bi'l-âhire zıkr olunan mâ'-i ef'adan iki yüz dirhem birbirine zamm ve ilhâk
  18. ve mezc ve taħlîṭ⁵¹⁸ idüp bir türâbî çölmekte nâr-ı şedîd ile yigirmi dört
  19. sâ'at ihrâk bi'n-nâr oluna ki remâdı altun bir milh olur isti' mâli
  20. südüs dirhemdür milhü'l-fiz̄za meftahât-ı kavıyyenüñ a' lāsıdur istiskāya
  21. ve şalâbete tıhâle nâfi' dür ruṭubât-ı mi' de'yi tecfîf ider i' tidâle getirür
- [mükidd/mikedd men külli vâhid işâretdür]

70b

1. cümle aħlâṭı infâc⁵¹⁹ ider mi' de ve dimâğa kuvvet virür maniyâ ve cünûna
2. mâliḥûlyāya ve sersâm ve şudâ' ve şar' a' illetine nâfi' dür **ṭarîk budur** berrâde'-i
3. fiz̄za otuz iki dirhem ḫur' aya koyup üzerine toḫsan altı dirhem rûḫ
4. ü'l-bârût koyup ve remâd-ı hârrede rub' ı gidince ṭabḥ idüp cümle fiz̄za
5. ḥall olur andan mekân-ı bâridiyye koyup tâ ki 'aḫd olunup milh ola isti' mâli
6. altı ḥabbedür (S.N 61a/3) **faşlü'r-râbi' ve'l-'aşrun**
7. fi'l-muşa' adât ve'l ezhârâtü'l-ma' deniyye **zehr-i kibritü's-sâdec** ṭâ' ûna
8. ve emrâz-ı vebâiyyeye semûmiyyeye nâfi' dür semmî' ufûneti ḫalbden men' ider
- zât
9. ü'l-cenb ve marâz-ı efrenciyye ve dîḫu'n-nefes ve su'âl-i ḫadîm ve cedîde
- nâfi' dür
10. envâ' -ı ḫâdiş olan nevâzil-i müzmineye ve ğayrî müzmineye ve ḫümmeyât-ı
11. şadra ve emrâz-ı cildiye ve ruṭubât-ı fâsideden mütevellid olan marâzlarıñ
12. envâ' ina' ilâc kâfidür ve devâ'-yı şerîfdür ve şol marâzlara izâle ider ki

⁵¹⁷pûte

⁵¹⁸taħlîṭ

⁵¹⁹infîṭâḥ

13. ruḩbātđan mütevvellid olmuş ola ve taḩfīfe muḩtācdur bu cevher bī-hemtā
14. kāfīdür ve bī-nāzīrdür lākin ḩāmīle olan ‘ avrātlara virmeyeler zīrā ıḩkāt
15. ḩūmı vardur zātü’r-rieye ve rebveye nāfi‘ dür **ṩarīḩ budur** kibrīt-i
16. aḩfer müneḩḩa yüz dirhem remlü’l-enhār iki yüz dirhem böylece saḩḩ idüp
17. ḩur‘ a ve inbīḩ ile sekiz sā‘ at taḩ‘ id oluna tā ki re’s inbīḩde kehrübā
18. ya beḩzer ve mümāḩil bir cevher zehebī ḩu‘ üd ider isti‘ māli ḩülüş dirhemdür
19. zehr-i antīmūniyye bir müshi-i lāṩīfdür ve müttakī-i nazīfdür ki fāidesi ḩoḩḩdur
20. ḩavīyyü’l-bünye olanlara ḩāyet münāsībdür zihī devādur **ṩarīḩ budur**
21. meḩḩūḩ antīmün bārūd milḩ-i eflāk ile istiḩtār olmuş mā‘ ü’l-muḩaḩḩer
22. ile

71a

1. ile ḩall idüp bir hafta bir mekān-ı ḩārrede ṩura ba‘ de nār-ı māriyye ile
2. ‘ aḩd idüp ve nār-ı ḩedīd ile taḩ‘ id idüp bir beyāz cevher ḩıḩar ve
3. ḩu‘ üd ider isti‘ māli altı ḩabbedür **zībaḩ-ı mülūkī** ‘ aḩrımızdan olan
4. ḩükemā ṩatlu süleymānī derler ṩā‘ üna ve yaraḩāna istiskāya ve zāt
5. ü’l-cenbe ve marāz-ı efrencē niḩrīs ḩaḩyī ve nevāzile ve a‘ zā’-i bāṩınada olan
6. emrāzuḩ envā‘ ma nāfi‘ dür ḩo‘ ulcanları ḩırar ḩıḩarur ḩanı ve (S.N 61a/23)
emḩātı⁵²⁰
7. ḩāfī ve taḩfīyye ider ruḩbāt-ı fāsīdeyi tecfīf ider ḩalāḩa getirür
8. seyelān-ı meniyyi ḩaṩ‘ ider **ṩarīḩ budur** zībaḩü’l-ḩayyü’l-maḩsül bi’l-milḩ ve
9. ’l-mā‘ ü’l- ḩār elli dirhem zībaḩ-ı muḩa‘ ad yetmiş dirhem ḩelāye ḩoyup
10. ve ḩey’i vāḩid olunca döḩüp andan bir ṩavīl zīḩu’n-‘ unḩ bir zücāceye
11. ḩoyup bir nārü’r-remād ile taḩ‘ id ideler sekiz sā‘ at nār-ı ḩafīf ile tekrār
12. taḩ‘ id idüp andan ol muḩa‘ adı elli dirhem zībaḩü’l-ḩayy ile saḩḩ ve
13. taḩ‘ id ideler taḩ‘ id-i ḩalıḩde billūr gibi bir cevher su‘ üd ider isti‘ māli

⁵²⁰ilikler

14. yigirmi ħabbedür şa'îr ħabbesidür (S.N 61b/4) **zehrü'l-fizza** cümle ħubûb ma'âcîn
15. de varaċ yirine isti' māl olunur nümüne'-i ma' âşdur **ṭarīċ budur** sîm-i şaĥîfe'-i
16. rūĥ-ı bārût ile ĥall idüp ba' de ċur' a ve inbîċ ile taċṭîr ideler
17. esâfil-i ċur' ada ċamir⁵²¹ mükelles ċalur mişli ċadar vezninde milĥ-i müdebber ile
18. saĥċ idüp ve Bûte⁵²² de iĥrâċ oluna dört sâ' at ċadar ba' de ģusl
19. ve tecfîf idüp yedi mişli ċadar nüşâdır ile saĥċ idüp
20. 'ale'l-arđiyye kirâra ve mirâra taş'îd ideler ĥattâ cümle ċamir şu'ûd ide
21. ol maş'ûdı ģusl ve tecfîf ideler zencefre'-yi rümmânî merhem

71b(S.N 61b/11)

1. ve ħubûbât ve terākîb-i keşîrede mûta' meldür **ṭarīċ budur** yüz dirhem
2. kibrit-i aşfer bir şâbirü'n-nâr cölmekte zevb idüp içine tedricen
3. yüz dirhem zîbaċ -ı maġsûl zamm ideler bir siyâĥ fazl olur anı alup
4. ve âlât-ı taş'îd koyup sekiz sâ' at nâr-ı ĥafîf le taş'îd oluna bir yâċûtî
5. reng zencefre şu'ûd ider **zîbaċ-ı muşâ' ad** beyne'n-nâs sülemen ta' bîr
6. olunan semm-i ċâtiledür ki terkîb-i keşîreye girer veznince müsta' meldür gerek ingiltere
7. frengistândan gelür ammâ ma' şüşdur diyü ĥükemâ'-i kimyâgerân 'amelen
8. fâsid ider işlâĥa ċâbil degüldür didiler **ṭarīċ-i istiĥrâcı budur** zîbaċ-ı
9. maġsûl yüz dirhem bārûd-ı ebyâz ve milĥ-i eflâċ otuz ikişer dirhem
10. şeb-i maĥrûċ ve remlü'n-nehr altışar dirhem bunları maan saĥċ ve ve nâr
11. ü'l-leyyin ile ruṭûbetin uçurup andan nâr-ı ċaviyye ile altı sâ' at
12. taş'îd idüp ċar gibi bir cevher-i beyâz olur ve cevher-i süleymânî
13. şu'ûd ider şan' atı budur **cevher-i uċâb** emrâz-ı mi' denüċ envâ' ina
14. devâdur şarâb-ı afsentîn ile veyâ maṭbûĥ şâşafra[z] ile vireler ĥummâ'-i

⁵²¹K.M.: çok nesneye denir

⁵²²püte

15. ru' ba memdūh-ı devādur ve kavviyyü't-te'sîr bād-zehr-i mu'arriḳdur eger ḥall oluna
16. şıbgî şālihi andan vardur **ṭarīḳ budur** nüşadır yüz dirhem mişli ḥabṣ
17. ü'l-ḥadīd ile saḥḳ idüp ālāt-ı taş'ide ba' de ol muşa' adı
18. mişli miḳdārı milḥ-i mükelles ile saḥḳ idüp tekrār 'ale'l-arḳıyye beş
19. kerre taş' id oluna bir cevher-i yāḳūtî şu'ūd ider isti' māli sūdüs
20. dirhemdür zehrü's-şems gāyetde 'alā ve aḥsendür ki marāz-ı efrence ve
21. emrāz-ı müzmineye ve müşkülünüḡ envā'ına nāfi' dür buḥār ve duḥāni
22. zībaḳdan

72a (S.N 62a/5)

1. zībaḳdan ḥaşıl olmuş mazarratın def' ider nuḳat-ı ḥārḳdur **ṭarīḳ budur**
2. rūḥ-ı milḥ ile teklīs olmuş zeheb sekiz dirhem nüşadırı böyle saḥḳ
3. nār-ı şedīd ile 'ale'l-arḳıyye beş kerre taş' id oluna ba' de ol muşa' adı
4. mā' -i zehrü'l-ütrüc ile ḡusl ve taḥfīf oluna isti' māli bir ḳıraṭdur **nüşadır-ı**
5. **ḥükemā** 'uḳḳāb⁵²³ milḥü'l-ḳum milḥü't-ṭāhir milḥ-i nevāmīs daḥı⁵²⁴ dirler nüşadır
6. yerine ḥükemānuḡ isti' māl eyledügi milḥ budur efrencüḡ memdūḥıdur **ṭarīḳ**
7. **budur** bevlü's-şıbyān beş yüz dirhem milḥü'l-baḥr yüz dirhem habāb-ı kânün
8. ü'l-ḥammām elli dirhem birbirine ḳatup ve nār-ı ḳavî ile taş' id idüp bir beyāz
9. milḥ şu'ūd ider [ḥabāb-ı kânün uçuk kurumıdır] **faşlü'l-ḥāmīs ve'l-'aşrun**
10. fi'l bād-zehriyyātü'l-'amelıyye bād-zehrü's-şınā'î cümle semümāt-ı ḳātılenuḡ
11. tiryāḳıdur ve 'ufünātı men' ider şo' ulcanları ḳırar ve çıkarur ḥaşbiyye⁵²⁵
12. cederi⁵²⁶ ṭā'ūna 'ilāc-ı 'azīmdür ve devā'î nāfi' dür mu'arriḳdur ḥummā'-i vebā'iyyeye
13. te'sîr-i seri' dür ṭabī' atı i' tidāle getürür ıslāḥ ider 'amel budur ḳarn-ı iyyel

⁵²³ukab

⁵²⁴daḥı

⁵²⁵hasbe

⁵²⁶cedere: guatr, guşa hastalığı

14. maḥreḫ lü'lü'-i bikr ṭūrmantilā bezr-i ḥımmās bezr-i ŧevketü'l-mübāreket milḥü'l-mercān
15. kehrübā'-i ebyāz-ı ma' denī ḫarn-ı gergedān bād-zehr-i ḫayvānī rūḥü'z-zāc ile
16. terbiye-yi ṭīn-i ermenī ikişer dirhem bād-zehr-i nebātī dört yüz dirhem bunları
17. böyle saḫḫ idüp ve güllā bile ṭabḫ olmuş maṭbūḫ ḫarn-ı iyyel ile yoğurup
18. ve dühn-i kehrübār ile Barmaḫ gibi uzun ḫurşlar düzeler isti' māli
19. şülüş dirhemden mā'-i zehrü'l-ütrüc ile vireler **bād-zehri** 'amelī cümle ḫümmeyāt-ı
20. vebāiyyeye ve zehr-nāk olan ḫaşerāt ŧoḫmasına tiryāk-ı egirdür emrāz-ı semmiyyet-i
21. ḫārreye dāḫil bedende olan aḫlāt-ı fāsıde'yi iḫrāc idüp aşlā za' if

72b

1. ve elem virmez 'amelı budur bād-zehr-i ŧarḫī bād-zehr-i ḡazelī 'ayn-ı sereṭān nehri
2. ṭīn-i maḥtūm ḫırmız-i endelüsī her birinden dört dirhem (S.N 62b /1) lü'lü'-i bikr-i mercān
3. maḡsūl billūr-ı ma' denī ḫarūnü'l-iyyel^{527c} anber-i eşheb iki misk-i azfer nīm
4. dirhem rūḥü'l-verd ile maḥlūl yoğurup ḫurşlar düzüp isti' māli südüs
5. dirhemdür **bād-zehr-i māri** ḫümmeyāt-ı reddiye ve semūmāt-ı ḫātilenüḡ cümlesine
6. tiryākḫdur zehri men'ider zātü'l-cenb ve marāz-ı sill hüžāl⁵²⁸-i mufriṭeye⁵²⁹ ve cüzām
7. 'illetine bi'l-ḫaşşa nāfi' dür göze ḫiddet virür ḫavāş-ı ḫamseyi nāfi' ve
8. ŧebābı ḫıfz ider 'amelı budur laḫmü'l-efā'ıyyü'l-yābis ŧeker-i nebāt-ı mikedd yigirmi

⁵²⁷ḫarnü'l-iyyel

⁵²⁸zayıflık, bitkinlik

⁵²⁹aşırı, sınırı aşan

9. beş dirhem ıarn-ı gergedān lü'lü'-i mürebbī ancelīkā-yı mikedd ikişer dirhem bād-zehr-i
10. şarkī üç dirhem za' ferān nīm dirhem ' anber-ḥām bir dirhem misk şülüşān
11. dirhem dārçīn dühn-i kışrū'l-ütrüc dühn-i besbāse yarımşar dirhem dühn
12. ü'l-verd südüs dirhem güllā bile maḥlūl ve keşīrā ile yoğurup ıurşlar düzeler
13. isti' māli şülüş dirhemdür **bād-zehr-i ma'denī** cümle emrāz-ı ' uruıı la veyā devā'-i
14. ishālle ve idrār ile def' ider marāz-ı efrence ve tã' ūna mā' -i usıur
15. diyūn ile virile vebāya mā'-i usıurcına ile virile evcā' -ı nıkrīse mā'-i
16. kemāfītüs ile virile ve mā'-i serḥas⁵³⁰ ile vireler envā' -ı istiskāya mā'-i
17. belesān-ı şāmī ile vireler cümle ḥümmeyāt mā'-i ıarıarıyūn ile virile ve
18. a' zā'-ı bāḥnada olan süddelerūıı envā' ını teftīḥ ider veca' -i tıḥāle
19. nāfi' dür mā' -i usıulūfenderiyūn ile vireler ' **ameli budur** zıbaıı-ı kibrīt milḥ ile
20. tekliis olmuş zer on altı dirhem zıbaıı-ı ḥayvānī yüz dirhem birbirine
21. mezc

73a

1. mezc ve ilḥāk ve zamm ḥāḫlīt idüp bir zücāca ıoyup ıırık gün ta' fīn
2. şınā' ide ta' fīn idüp ba' de ııııarup üzerine yüz elli dirhem
3. rūḥü'l-bārūt-ı ebyaz ıoyup üç gün bir mekān-ı ḥarrede dura ba' de
4. ıur' a ve inbīıı ile ḥammām-ı yābisde ' ale'l-arđıyye ııııarup beş kerre
5. taııtır ideler esāfil-i ıur' ada bir cevher ıalır anı Būte⁵³¹ de zevb nār-ı
6. ḥafif nīm sã' at iḥrāk oluna bādıncānū'l-levn bir bād-zehr olur isti' māli
7. altı ḥabbedür (S.N 63 a/1) **bād-zehr-i şarkī** emrāz-ı müşıı le keşīrede isti' mālı olunur
8. zīrā ' ilāc-ı küllīdür emrāz-ı ' uruıı la ve idrār ile redd ve men' ider belesān-ı
9. ḥabī' -yi ḥıfz eyler marāz-ı efrence usıuburtıye ıulfūniyā nıkrīs

⁵³⁰ serḥas

⁵³¹ pūte

10. evcā' -i mefāşıl istiskā ve tıhāle hader⁵³² ve zātü'l-cenb hümme-yāt-ı ' atik
11. ve cedid ve hümme' -i vebā 'iyyeye nāfi' dür a' zā' -i re' seye kuvvet virür maraz-ı
12. ahşā' yı def' ve red ider a' zā' -i bātinada olan süddelerüñ envā' ını
13. acar bu bir mevhibe' -i rahmānīdür qadr-i celīldür ' **ameli budur** zeheb-i naķi' hāliş
14. ' iyārü'l-altun dört dirhem bir qur' aya koyup mā' ü'z-zerrin ile hal idüp
15. ve bir büyük zücāca koyup ve remād-ı hārre üzerine dör[t] sā' at galeyān
16. idüp üzerine mā' -i şāfi' vireler cümle cevher esāfil-i zücāca rüsüb
17. olup mā' -i zehr-i nārenc le mülühātını giderüp ğusl ve tahfif oluna
18. isti' māli altı habbedür sekiz habbeye varınca virilür **bād-zehr-i ğarbi**
19. humreye ve māşerāya ve bād-şinām⁵³³ ve şudā' ve şaķıķaya ve qarāntis
20. ⁵³⁴ü' n-nargūs devvāre südde ve sıtma lev' -i nevāzil-i qadimeye nāfi' dür re' s ve dimā
21. ğa kuvvet virür havāş-ı hamse⁵³⁵ 'yi taşfiyye ve tenķiyye ider emrāz-ı re' süñ ve

73b

1. dimāğuñ envā' na nāfi' dür hāliş qumrī mā' ü'l- mu' aşşer⁵³⁶ ile hal idüp
2. ve ol maħlūlı cerr ' aleķa idüp andan qur' a ve inbīķ ile hammām-ı mariede
3. taķtīr ideler esāfi-i qur' ada ' asel gibi bir cevher qalır üstini örte
4. ceķ kadar rūhü' ş-şarāb koyup ve bir mekān-ı hārrede on gün tura ba' de
5. cerr ' aleķa ve inbīķ ile hammām-ı raṭb⁵³⁷ de taķtīr ideler esāfil-i qur' ada dühn
6. qalır bu dühnden on sekiz dirhem ve dühn-i zībaķü'l hayvān altı dirhem
7. bunları bir qur' aya koyup üzerine kırķ dirhem rūhü' z-zāc koyup ' ale
8. ' l-ardıyye üç kerre taķtīr oluna esāfil-i qur' ada zeberced-i mānendī renginde
9. bir cevher qalır isti' māli sekiz habbedür (S.N 63b/1) **faşlü's-sādis ve'l- aşrun**

⁵³²hader

⁵³³شنام

⁵³⁴[قرانطس]

⁵³⁵hamse

⁵³⁶معشر

⁵³⁷yaş,ıslak

10. fi'l-mükāşā⁵³⁸ ve'z-za' ferān-ı nebāt **za' ferānū**'l-ḥadīdū'l-muḥtār⁵³⁹-ı englisālis⁵⁴⁰
11. ü'l-ḥekīm seḥ-i em' a ve ishālū'd-dem ve seyelān-ı raḥm ifrāt-ı dem-i bevāsir nezf⁵⁴¹
12. ü'd-dem terefū'd-dem ve selīsū'l-bevl ve ifrātū't-ṭamş gibiler kaṭ' eyley kay'
13. ḡaşeyān kam' ve men' eyley gülbe-şeker ile vireler mi' deye kuvvet virür şarāb-ı
14. sefercel ile virseler südde ve ṭihāli açar mā'-i hindibā veyā mā'-i usḫūlūfender
15. yūn⁵⁴² ile vireler istiskāya nāfi' dür mā'-i afsentīn ile vireler ishāli
16. kaṭ' ider edviyye'-i ḳaviyyedendür '**ameli budur** bürāde'-i ḥadīdū'l-maḡsūl iki yüz
17. dirhem milḥ-i eflāk dört yüz dirhem şabbārū'n-nār bir cölmekde on iki
18. sā' at nār-ı şedīd ile iḥrāk oluna ba' de mā'-i ḳarāḥ ile ḡusl
19. ve taḥfīf idüp tekrār ḳur' aya ḳoyup sekiz sā' at ve sekiz gün
20. 'ale't-tevālī ma' kūsīyye ile iḥrāk oluna ba' de mā'ü'l-ḳarāḥla [mā'-i ḳarāḥ bayāḡı şudur]
21. ḡusl ve taḥfīf idüp tekrār ḳur' aya ḳoyup zencefre mişālinde bir ḳırmızı

74a (S.N 63b/13)

1. ḳırmızı cevher olur isti' māli yigirmi ḥabbedür **antīmūn-ı mu' arriḳ-ı sādec**
2. bād-zehr aḥlātı-ı fāsīde'yi izāle ider ve demi sū' i'l-ḳınyeye ve istiskāya
3. ḥummā'-i 'afeniyye ve vebā' iyyeye nāfi' dür ḳurūḥ-ı dāḥileyi oḡaldur evrām-ı bātınayı
4. taḥlīl⁵⁴³ ider cereb ve ḥikke marāz-ı efrence ve emrāz-ı cildiyyenüḡ envā' ina nā
5. fi' dür ruṭūbeti ziyāde ve fāsīdeyi 'uruk la iḥrāc ider rūḥū'l-ḡabāyık ile
6. vireler '**ameli budur** antīmūn-ı ḥām⁵⁴⁴ yüz dirhem Būṭeye⁵⁴⁵ ḳoyup üzerine

⁵³⁸مكشاة mükellesāt; kireçleştirme.

⁵³⁹ muḥtār

⁵⁴⁰ anglusālis?

⁵⁴¹ O.T.T.S. : kanama

⁵⁴² sukulufender

⁵⁴³ taḥlīl

⁵⁴⁴ ḥām

7. bir Būte⁵⁴⁶ daḥı koyup nār-ı ḥafīf ile iḥrāk ideler ba' de ḡusl ve tecfīf
8. idüp yine gendi kadar bārūt-ı ebyaz ile saḥḳ idüp tarz-ı ma' ḥūd
9. üzere iḥrāk ve ḡusl ve tecfīf idüp kireC gibi bir beyāz cevher çıkar
10. isti' māli sūdüs dirhemdür **iklīlū'l-antīmūn** ḥümmeyātuḡ envā' ina gerek ḥārr
11. gerek bārid kaḡı sebebden mütevellid ḥudūş oldu ise elbette ishāl ile def' ider
12. ' **ameli budur** zer-i maḡsūl beş dirhem zücāc-ı antīmūn sekiz dirhem ola zehebī
13. mā' -i zerrīn ile tarz[z] zücāc-ı antīmūnī mā' -i fārūḳ la başka başka ḥal idüp
14. ve birbirine katup andan ḳur' a ve inbīḳ ile ḥammām-ı yābisde taḳtīr ideler
15. esāfil-i ḳur' ada bir cevher mütekevvin olur anı alup bir Būte⁵⁴⁷ ye koyup
16. nīm sā' at idüp⁵⁴⁸ ḡābit oluncek isti' māli altı ḥabbe anı ḥubūbāt-ı
17. müşhil ile viresiz **za' ferānū'l-ma' denī** müşhil-i muḳayyi 'dür mi' deyi tenḳıye
18. ider şudā' ve zātū'l-cenb ve şar' a ' illetlerine merāḳıyā ve sevdāvī ' illetlere
19. ḥumma' -i reddiyye ve ḡıbb⁵⁴⁹ ve tā' ūna nāfi' dür zīrā demi taşfiyye ider ve
veca' -i ḳulıncı
20. teskīn ider sekteye mā' ü'l- ' asel ile bir dirhem in ḫtiḳān idüp
21. bi-iznillāh def' ider emrāz-ı şafrāviyyenüḡ antīmūn ḥām yüz elli dirhem

74b(S.N 64a/12)

1. milḥū'l-bārūt yüz dirhem ikisin böyle saḥḳ idüp ve Būte⁵⁵⁰ de vaż' -ı
2. iḥrāk idüp ba' de ḡusl-i taḥfīf oluna isti' māli sūdüs dirhemdür **türbūd-i**
3. **ma' denī** emrāz-ı müzmineye nāfi' dür veca' -i mefāşıl ve ḥümmeyāt marāz-ı
efrenc
4. ve niḳrīs ve seretān ve deḡş⁵⁵¹ illetlerine nāfi' dür seyelān-ı meni 'yi ḳaḳ' ider ya

⁵⁴⁵ pūte

⁵⁴⁶ pūte

⁵⁴⁷ pūte

⁵⁴⁸ iridüp

⁵⁴⁹ Z. Turan, *Teshil*

⁵⁵⁰ pūte

⁵⁵¹ deḡş

5. raḳānı men' ider beyne'n-nās bu ki bād-zehr-i ken'ānī derler 'ameli budur zībaḳ-ı
6. maḡsūl otuz iki dirhem kibrit̄ altmış dirhem bir ḳur' aya ḳoyup 'ale
7. 'l-arḑiyye beş kerre taḳt̄ir oluna isti' māli sekiz ḥabbedür ḥubūbāt-ı müşhil
8. ile virile **teklīsü'l-fiz̄za** bu bir cevher-i beyāz dur çok dürlü ma' cūnāt
9. ve ḥubūbāta girer ve sā'ir terkīb̄lere varaḳ yirine isti' māl olunur 'ameli budur
10. mā'ü'l-fārūḳ ile teklīs olmuş fiz̄za'yı mā'-i ḳarāḥ ile ḡusl ve taḥfif
11. idüp mükelles⁵⁵²inden on altı dirhem nüṣadır-ı mıṣrī dört dirhem milḥ-i ta'ām
12. otuz iki dirhem iki gün iki gice bunları bir Būṭe⁵⁵³de nār-ı ḳavī ile
13. iḥrāk idüp andan ḡusl ve taḥfif oluna (S.N 64b/3) **zehebü'l-ḥayyūt** müşhil
14. ve muḳayyi'dür istiskāya ve marāz-ı efrence ve emrāz-ı cildiyyenüḡ envā'ına
15. nāfi' dür ve 'ilāc-ı cāmi' dür ruṭūbet-i aṣliyye'yi ziyāde ider ve ruṭūbāt-ı
16. fāsıdeyi maḥv ve izāle ider ṭıbb-ı kimyāviyyenüḡ rükn-i 'azīmidür 'amel budur
17. varaḳü'z-zeheb iki dirhem zībaḳ-ı maḡsūl yüz otuz iki dirhem birbirine
18. ilgām⁵⁵⁴ve mā'-i milḥ ile ḡusl ve taḥfif idüp bir ḳur' aya ḳoyup üzerine
19. üçyüz dirhem mā'ü'z-zerrin ḳoyup remād-ı ḥārre üzerinde üç gün
20. ṭura ba' de ḳur' a ve inbīḳ ile 'ale'l-arḑiyye beş kerre taḳt̄ir ideler esāfil-i
21. ḳur' ada cevher ḳalır anı bir Būṭe⁵⁵⁵ye ḳoyup üçgün üç gice iḥrāk idüp
22. ba' de

75a (S.N 64b/12)

1. ba' de ḳur' aya ḳoyup üzerine örtecek ḳadar rūḥü's-ṣarāb ḳoyup ḳur' a
2. ve inbīḳ ile ḥammām-ı yābisde 'ale'l-arḑiyye beş kerre taḳt̄ir idesin esāfil-i
3. ḳur' ada iklīl-i mānendī bir cevher ḳalır isti' māli dört ḥabbedür sekiz ḥabbeye
4. varınca virilür **faṣlū's-sābi' ve'l-aṣrīn**
5. fi'l-merāhimāt **merhemü'l-duḡān** cereb ve ḥikkeye ve ḥanāzir⁵⁵⁶ve ṣālīl⁵⁵⁷gibi ve

⁵⁵²tekellüs: kireçleşme

⁵⁵³püte

⁵⁵⁴غامال / karıştırma?

⁵⁵⁵püte

6. devā'ü's-ša'leb ve bevāsīr-i seretānāt kūbā' hazāz[e]⁵⁵⁸ ve balğam-ı mālīh şīrpençe ve
7. felğamūnī ve emrāz-ı cildüyyenüñ her nev'ine 'ilāc kāfīdür ve 'atīk ve cedīd
8. olan qurūhāta nāfi' ve oñaldur müceffif⁵⁵⁹ ve muħallildür **terkīb budur**
9. varaķū'd-duħān iki yüz dirhem bir gün bir gice kifāyet kadar şarāb ile naķ'
10. oluna taḅḅ ve taşfiyyeden şoñra maḅbūḅdan yüz elli dirhem şaḅm-ı baḅ yüz
11. dirhem zāmg-ı şānavber kırk dirhem zerāvend-i müdahrec yigirmi dirhem şīrāzī
12. kehrübā-yı ma'denī şem'-i kāfūrī on beş dirhem ile merhem oluna **merhem-i**
13. **uštumāḅayķūn** mi'deye kuvvet virür kay'ü ğaşeyānı men'ider hazma
14. mu'in olur iştihā'yı getirür ve acar emrāz-ı mi'denüñ envā'ına nāfi'dür
15. **terkīb budur** qaranfil sünbül-i hindī maştaķī her birinden dört dirhem
16. şabr ücdirhem mercān-ı aḅmer şandal-ı aşfer kendir-i ebyaz sekiz dirhem mī'a-ı
17. sā'ile otuz iki dirhem 'ūd-ı hindī ücdirhem mürr-i şāfī ve kurş-ı ğāliye
18. ve faķķāḅü'l-azḅar üçer bucuķ dirhem düñnü'l-maştaķī düñnü's-sefercel düñn
19. ü'l-afsentīn düñnü'n-nārdīn na'na' kırk sekiz dirhem şem'-i kāfūr altmış
20. dört dirhem ile merhem oluna merhemü'd-dīdān göbege ve mi'deye tīlā'etmekle
21. şoğulcanları kırar ve çıkarur terkīb budur qanḅariyūn şeftali yaprağı

75b (S.N 65a/10)

1. ve çiçeği kayşūm ve afsentīn sezāb birer qabza nüşāre-i qarn-ı iyyel müşk-i tarā
2. mşī' 'ūd-ı hindī mürr-i şāfī şaḅm-ı ḅanḅal ikişer yüz dirhem türmüs dört dirhem
3. merāretü'l-baḅar şabr mā'ü'l-kürrāş yigirmişer dirhem düñn-i afsentīn yüz
4. otuz dirhem şem'-i aşfer yigirmi dirhem ile merhem ideler **merhem-i bevāsīr**
5. bevāsīr[e] nāfi' ve evrāmı taḅlīl ider ve evcā'ların teskīn ider **terkīb budur**
6. şaḅm-ı baḅ şaḅm-ı decāc[e] sekiz dirhem düñnü'l-verd on altı dirhem şem'-i
'asel

⁵⁵⁶ḅanāzīr

⁵⁵⁷ثاليل

⁵⁵⁸ḅazāz

⁵⁵⁹müceffif

7. on dirhem za' ferān nīm dirhem efyūn bir dirhem beyzū'l-beyāz bir ' aded ile
8. merhem oluna **merhem-i maḥḥūmeyn**⁵⁶⁰ ' uşāre-i kerefis ' uşāre-i ma' denōs⁵⁶¹
otuz
9. iki dirhem ḥallū'l-ebyāz on iki dirhem fencengüş on altı dirhem dūhn
10. ü'l-kebere dūhnü'l-īrsā dūhnü'l-levz her birinden dört dirhem kışürü'l-keber
dūhn
11. ü'l-īrsa kışārü't-ṭarfā usḫūlūfenderiyūn üç dirhem faḫḫāḥü'l-azḥar bir buçuḫ
12. dirhem şem' -i ebyāz sekiz dirhem ile merhem oluna **merhem-i şaḫāḫ** elde ve
ayaḫda
13. ve yüzde ve omuzda olan şaḫāḫların envā' ina nāfi' dūr siḫirleri yumuşadur
14. ve evrāmları taḥlīl⁵⁶² ider **terkīb budur** dūhnü'l-cūlcūlān dūhnü'l-levz o
15. tuz ikişer dirhem semenü'l-baḫar muḥḥü'l-baḫar yigirmibeş dirhem şaḫmü'l-baḫ
şāḫm-ı
16. decāc[e] sekiz dirhem şaḫmü'l-ebyāz on altı dirhem ile merhem oluna
17. **merhem-i cereb** gicük⁵⁶³ ve uyuz ḫaḅı nev' i olursa olsun bu ' ilāc aḫa
18. kāfīdür **terkīb budur** zeyt-i ' atīḫ iki yüz dirhem şem' -i ' asel onaltı dirhem
19. şibbet-i ebyāz ve isfīdāc reşāşī otuz iki dirhem ' ilkü'l-enbāḫ
20. altmış dört dirhem milḫ-i ebyāz kırk dirhem kırk sekizdür dūhnü'l-baḫar
21. ile merhem oluna **merhem-i maḥrekü'n-nār** ateş yaḫduḅına sürseler aḅrısın
22. ve ḫarār

76a (S.N 65b/ 9)

1. ve ḫarāretin teskīn ider **terkīb budur** mürdāsenc maḅsūl dūhn-i benefsec
2. dūhn-i nīlūfer her birinden yigirmidört dirhem dūhnü'l-verd ' uşāre-i ḫayy
3. ü'l-' ālem onaltışar dirhem ' uşāre' -i ' inebü's-ṣa' leb ' uşāre-i lisānü'l-cemel

⁵⁶⁰S.N maḥḥūmeyn

⁵⁶¹ma' denōz

⁵⁶²taḥlīl

⁵⁶³gici/giciyük

4. her birinden on ikişer dirhem lebenü'l-câriyye sekiz dirhem ile merhem oluna
[ḥayy
ü'l-âlem kıya kıruğıdur]
5. **merhem-i niķrīs** veca^ç -1 niķrīse ve veca^ç -1 mefāşıl serī^ç ü't-te'şīrdür ki
6. veremleri tağıdır **terķīb budur** iklīlü'l-cebel afsentin-i mikedd birer
7. kıbza faķķāḥü'l-azḥar nīm kıbza bezr-i heyyü-fāriķün dört dirhem zeyt-i
8. ^çatīķ yüz elli dirhem fütenc birincāsef ellişer dirhem şāḥmü'l-levz yigirmi
9. dört dirhem muḥḥü'l-^çazmü'l-fücil muḥḥü'l-iyyel on ikişer dirhem şarāb-ı ^çatīķ
10. altı yüzdirhem zıfda^ç sekiz ^çaded on iki sâ^ç at tabḥ ve taşfiyyeden
11. şonra terementin şem^ç -i ^çasel on altışar dirhem za^ç ferān şülüşān dirhem
12. ile merhem oluna **merhem-i kıubā^ç** ve balğam-ı māliḥ şalāḥ-ı kıavīdür **terķīb budur**
13. şāḥm-ı aşfer ve dühn-i benefşec hibāb⁵⁶⁴ü'l-kānūn on altışar dirhem mürdā
14. senc mağsül sekiz dirhem kendir ebyaz dört dirhem maştakī beş dirhem
15. dühn-i ḥabbü'l-übhel dühnü'l-ḥınṭa otuz ikişer dirhem ḥall-i ḥāzıķla çıķmış
16. lu^ç āb-ı keşīrā elli dirhem öyle merhem oluna **faşlü'l-sāmin ve'l-^çaşrun**
17. fi'z-zımādāt ve'l-ķīr ü tāt **zımādātü'r-re's** ba^ç de't-ṭirāş furuş
18. deḡlü kıumāş üzerine yayup başa yaķu ursalar dimāğa kıuvvet virür ve
19. nevāzili men^ç ider ke-zālik mi^ç deye kıuvvet virür hazma mu^ç in olur
20. **terķīb budur** mercān-ı aḥmer ve ebyaz lübān-ı maştakī mürri-i şāfī ikişer
21. dirhem ^çūd-ı hindī nīm dirhem kıaranfil selīḥe zurunbād ḥūlincān cevz-i buvvā

76b (S.N 66a /11)

1. bir dirhem misk altı habbe lāden şandal-ı ebyaz ve aḥmer ve aşfer ^çaselbend-i
2. cāvī mī^ç ā-ı sâ'ile birer buçuķ dirhem misk güllā bile ezüp ve sâ'ir eczā'yı
3. yoğurup zımād ideler **zımād-ı lāden** mi^ç deye ursalar kıay'ı men^ç ider ve kıuvvet
4. virür hazma mu^ç in olur **terķīb budur** na^ç na^ç -i yābis verd-i aḥmer afsentīn-i

⁵⁶⁴hibāb

5. rūmī maṣṭakī ʿūd-ı hindi dārcın suʿ d-kūfī sūnbül-i hindi mürri-i şāfī
6. lübān şabr mercān-ı mağsūl birer dirhem zurunbād ḥabbūʿl-ās ü cdirhem
7. cevzüʿt-ṭīb ḥūlincān-ı hindi besbāse zencebīl ḳurş-ı ğāliye ḳuṣṭ-ı ʿ arabī
8. ḳaranfil-i hindi ikişer buçuḳ dirhem ḳayşūm ve ṭin-i maḥṭūm varaḳūʿd-duḫān
9. ḳaṅariyūn birer buçuḳ dirhem lāden sekiz dirhem şemʿ -i şāfī iki yüz dirhem
10. terementin altmış dirhem ile zımād oluna **zımādüʿl-mıḳnāṭis** tessebbüt
11. üʿl-laḥm ve müceffedür cemīʿ yaralara nāfiʿ dūr tiz oḅaldur **terkīb budur**
12. ḥacerüʿl-mıḳnāṭis sekiz dirhem mürdāsenc mağsūl altı dirhem şaḥmüʿl-iyyel
13. ve isfidāc ve tütīyāʿ-i merazī birer dirhem terementin altı dirhem şemʿ -i ʿ asel
14. ebyaz kāfūrī birer buçuḳ dirhem lübān beş dirhem maṣṭakī ü cdirhem
15. mürri-i şāfī iki dirhem ile zımād oluna **zımād-ı ebyaz** maraz-ı efrencce ğavm
16. taʿ bir olunan evrām-ı bāritdür anı taḥlīl⁵⁶⁵ ider **terkīb budur** uşaq ve
17. cāvşir ve verd-i aḥmer zamğ-ı ʿ arabī şaḥmüʿd-decāc[e] şaḥmüʿl-levz on ikişer
18. dirhem muḥḥüʿl-baḳar sekiz dirhem mīʿ ā-ı sāʿ ile on iki dirhem sūrincān
19. ırsā ü cdirhem zaʿ ferān bir dirhem zıbaḳ-ı maḳtūl altı dirhem dühn-i
20. zanbāḳ terementin on beş dirhem şemʿ -i ʿ asel on iki dirhem ile zımād
21. oluna **zımā[d]-ı fū melğumāṭikūn** kırıklara ve çıkıklara vireler nāfiʿ dūr yaraları
22. oḅaldur

77a (S.N 66b/3)

1. oḅaldur **terkīb budur** [ibn-i şerif kırık māʿüʿl-cümme-yi bitürür hind deñizinden gelür ḥarāc-nāmede kestevire⁵⁶⁶ dirler ve ğarb-ı cırcire dirler kırığı bitürür mağribden gelür bir adı ḳunsul dirler] encibār köki ḥıtmī⁵⁶⁷ köki ve ḥaşbüʿd-dıḳḳ kış
2. günlerinde ağaçlarda bulunan yeşil bir otdur andan reks iderler dīḳ dirler
3. on altışar dirhem lisānūʿl-hamel ve zehr-i heyyü-fāriḳūn kemāfiṭūs her birinden

⁵⁶⁵taḥlīl

⁵⁶⁶kestere otu ; Z. Önler, *Müntehāb-ı Şifā*.

⁵⁶⁷ḥıtmī

4. birer kabza habbü's-sefercel zerāvend-i ṭavīl dühn-i maṣṭakī dühnü'l-verd
5. otuz ikişer dirhem şem^ç-i ^çasel yüz dirhem mürdāsenc-i ebyaz onaltı dirhem
6. verd-i yābis ve cūlnār-ı mıṣrī habbü'l-ās aḳāḳıyā mikedd beş dirhem terementin
7. yigirmi dört dirhem mūmiyā bezr-i heyyü-fārīḳūn senderūs maṣṭakī kehrübā onar
8. dirhem zift ṭīn-i ermenī daḳīḳ-i ḥınta lübān-ı ebyaz demmü'l-aḳaveyn yigirmi
9. şer dirhem ile zımād oluna **zımād-ı takāmukā** ḳarālīnā⁵⁶⁸ bu terkīb dü
10. zülmüşdür emrāz-ı mi^ç denüḡ envā^ç ina ^çilāc-ı ^çaẓīmdür ve devā^ç-ı şerīfdür şonra
11. ba^ç de'z-zemān şöhret bulmuşdur **terkīb budur** mi^ç a-ı sâ'ile sekiz dirhem
12. takāmukā yigirmidört dirhem lāden ve şem^ç-i aşfer on altışar dirhem ile tabḥ
13. oluna nīm filcān güllāb ile beş ḳırāt misk ve ^çanber ezüp böylece mezc
14. idüp zımād oluna **zımādü'l-cerācīn** cümle ḳurūḫāt-ı oḡaldur müceffıfdür
15. ve menbetü'l-laḫmdur **terkīb budur** mürdāsenc-i aşfer dühn-i bābūnec dühn
16. ü'l-verd dühn-i heyyü-fārīḳūn antīmūn ḡām mikedd sekiz dirhem tūtīya dört dirhem
17. şem^ç-i ebyaz yigirmidört dirhem kāfūr dört dirhem keçi bögrek⁵⁶⁹ yağı çam şa
18. kıızı maṣṭakī lübān mürr-i şāfī sekiz dirhem ile zımād oluna **zımād-ı iskender-i**
19. **yunānī** cümle ḳurūḫātı oḡaldur evcā^ç-ı mefāşıl ve felc ve a^ç şāb-ı nıḳrīs
20. ve teşennüc küzāz ^çilletlerine nāfī^ç dür **terkīb budur** ferfiyūn cünd-i bīdester
21. dār-ı fülful fülful-i esved mi^ç a-ı sâ'ile sekiz dirhem uşāḳ-ı cāvşīr ḳurş-ı

77b (S.N 66b/22)

1. ḡāliye şahmü'l-baṭ şahmü'd-decāc[e] şahmü'l-levz şahmü'l-ḥınzīr on ikişer dirhem şahm
2. ü'l-ıyyelü'l-cedī buzağıdır on altışar dirhem terementin kırık dirhem şem^ç
3. yüz dirhem zeyt-i 'atīḳ dühn-i ḡurū^{ç570} dühn-i nārđīn dühn-i habbü'l-lübān

⁵⁶⁸ḳarālīnā

⁵⁶⁹yügrek?

⁵⁷⁰ḡurva^ç ?

4. dühn-i bābūnec dühnü'l-ḥirī neft-i 'acemī her birinden altmış dirhem zūfā'-i raṭb
5. otuz iki dirhem ile zīmād oluna faşlü't-tāsi' ve'l-'aşrun
6. fī istiḥrāc-ı zevābıḳ⁵⁷¹ ü'l-ma'ādin ve'l-nebātü'l-arz zībakü'l-antīmūniyye [antīmūn temür bozandır]
7. ḥükemā zībak zıkr eyledügi yirde bu müsta' meli murād iderler sā'ir menāfi' i ve ḥavāş
8. ehline ma' lūmdur zīrā ḥadış-i şerīfde vārid olmuşdur ki "توءتى لا الحکمت"
9. "هافتعلموا اهلهابغير لافتعلموا اهلهاننعها عنو"⁵⁷² feḥvāsınca
10. ehline işāreti kifāyet ider 'ameli budur milḥü'l-bevl milḥü't-ṭarṭir ve nüşadır
11. sekiz dirhem hallü'l-muşa' ad ile ezüp ve ḥal idüp otuz gün baṭn-ı feresde
12. ta' fīn oluna tākī cümlesi ḥal ola ba' de ' aḳd idüp üç gendi mişli
13. reml-i enhār ile saḥḳ idüp ḳur' a ve inbīḳ ile ba' de ḳur' aya altmış
14. dört dirhem reşāşü'l-antīmūnı ḳoyup bir mekān-ı ḥarrede altmış gün
15. ṭura ba' de ruṭubetin uçurup ṭayerān olduḳda dört mişli vezni
16. berrāde-i ḥadīd ile saḥḳ idüp mā'ilü'r-raḳabede nār-ı şedīd ile taḳṭir oluna
17. ammā muḳābele şu ile memlū'-i zībakı iḥrāc olunur 'ameli budur maḥlūlü'l- uḳāb on
18. altı dirhem maḥlūlü't-ṭarṭir ve rūḥ-ı bārūt-ı ebyaz yigirmişer dirhem
19. bir zücāceye ḳoyup ve remād-ı ḥarrede iki gün ṭura ve ' aḳd oluna bir ḥacer
20. olur bu ḥacerden sekiz dirhem berrāde'-i reşāşı ve on altı dirhem rūḥü'l-bārūd
21. otuz

78a (S.N 67a/13)

1. otuz dirhem cümlesi ma' an zücāca ḳoyup remād-ı ḥār üzerinde ṭura
2. ve ' aḳd olmaḳa ḳarīb olduḳda kırık gün baṭn-ı feresde ta' fīn olup
3. ba' de ḳur' a ve inbīḳ ile ' ale'l-arḳiyye üç kerre taḳḳir oluna ba' de nār-ı şedīd

⁵⁷¹ zībak m c.

⁵⁷² Ayet: "lā tu'tī ü'l-ḥikmet bi-ğayr-i ehlihā feta' lemūhā velā yun' ahā ' in ehlihā feta' lemūhā" hikmeti ehli olmayana vermeyin, öğretmeyin, ehlinde saklamayın ve ehline öğretin!

4. ile taş' id idüp muş'a adı ' uqāb-ı tartır taqtır olmuş rūh-ı şarāb
5. ile ğamr idüp yigirmidört sâ' atden şonra zıbaķuñ ihrāc ideler
6. **zıbaķü'l-ħadīd** ħükemāya duĥūl ider ' **ameli budur** zıbaķü'l-muş'a ad nüşadır-ı
7. billūrī zāc-ı şeb bārūt-ı ebyaz otuz dirhem berrāde 'i ħadīd iki yüz
8. kırk dirhem bunları mā' -ı şāfī ile yoĝurup bir mekān-ı ħārrede üç gün
9. tura ba' de içine milh-i kılı on dört dirhem zerkenc⁵⁷³ ebyaz sekiz dirhem
10. kıatup ħammām-ı mariede iki gün tura ba' de ğusl idüp zıbaķuñ
11. mā'iyeti ihrāc **zıbaķü'l-ķaşdır** bu daĥı ħükemā ' amelinde duĥūl ider ' **ameli budur**
12. ķaşdırı ihrāk ve ğusl-i taĥfīf idüp andan gendi mīşli deñlüce şād[enc]
13. ile saĥķ idüp ve nār-ı şedīd ile taş' id ve mā'ü'r-re's ile taĥķ idüp
14. zıbaķuñ ihrāc ideler ba' de ol muş'a adı alurlar **zıbaķ-ı fızza** bu ' amel
15. esrār-ı mektūmedendür şaĥīfe-i ķamerī mā'ü'l-ħallāl ile ĥal idüp ' ale'l-arđiyye
16. dört kerre taqtır idesin esfel-i ķur' ada bir mükelles ķalur anı alup
17. bir taṣilü'l-' unķ olan zücāceye ve fızzanuñ her dirhemine ĥall-i muķatṭar on
18. iki dirhem uqāb-ı muş'a ad bir bucuķ dirhem milh-i tartır kıatup ve şedd-i vaşl
19. idüp kırk gün baṭn-ı feresde ta' fīn [oluna] ba' de tecfīf idüp bu ğubāruñ
20. her v[ā]ķıyyesine dört v[ā]ķıyye tartır maĥrūk kıoyup ve saĥķ idüp mā' il
21. ü'r-raķabede nār-ı ma' kūsī ile taqtır ideler muķābilede olan zıbaķ[ı] aĥz⁵⁷⁴ ü

78b (S.N 67b/4)

1. istinfā[d] ideler **faşlü's-şelāşun**
  2. ü'l-mūfī fi'l-ıksīrāt **ıksīrü'l-ħayyūt** şar' a ve sekte ve felc ve a' zāya ve devvāre
  3. ve maniyāya ve dīķü'n-nefese ĥafaķāna⁵⁷⁵ za' if a' zāya ve za' if mi' deye ve
  4. emrāz-ı raĥmüñ envā' ina nāfi' dür ervāĥa ve belesān-ı aşliyyeye ' ömr-i taḃī' i
  5. ziyāde ider cümle emrāza şifā'-yı maĥzardur ve devā'-ı tāmmdur **terķīb budur**
- āsl

⁵⁷³ ذرکنج

⁵⁷⁴ ahiz

⁵⁷⁵ ĥafaķān

6. ü'l-çınçıyânâ ve zurunbâd ve ancelîkâ ve ÷ürmantilâ dahı usqurcınâ hülincân-ı⁵⁷⁶
7. hindî şandal-ı aşfer üç v[â]kıyye na' na' -ı yâbis bād-rencibüye cân otı reyhân
8. otı kemāderyūs zūfâ kemāfītūs hāşâ yarımşar kabza habbü'l-gār habb
9. übhel kışr-ı līmün kışr-ı nārenc habbü'l-ütrüc bezr-i şibbet habb-ı fāvāniyâ sesâ
10. liyūs yānisün⁵⁷⁷ rāziyānec bezr-i küzbere şevketü'l-mübāreket-i mikedd onaltışar dirhem
11. zencebîl kıaranfil dārçîn besbāse kebābe kaķule fül 'fül sünbül-i hindî on iki
12. şer dirhem lübān-ı mürr-i şāfî ' aselbend maştakî kehrübā altışar dirhem bezr
13. ü'l-iklîlü'l-cebel zehr-i sālüyâ bezr-i fāvāniyâ zehr-i kıarabaş nārdîn ve nercis
14. zehr-i heyyü-fāriķün zehr-i kıanķariyün zehr-i Betūniķa⁵⁷⁸ zehr-i iķlāmür zehr-i zanbaķ
15. zehr-i hindibā verd-i aķmer zehr-i lisānū's-şevr birer kabza 'uşāre'-i rummān sūkker-i
16. tabarz[ad] yüz dirhem rühü's-şarāb biñ dirhem bunları kıur' aya kıoyup
17. inbîķ ile taķtîr idesin ve muķaţtarı arđiyyesine virüp ba' de sekiz
18. gün baţn-ı feresde ta' fīnideler ba' de kıur' a ve inbîķ ile taķtîr ideler ve
19. baţn-ı feresde otuz gün ta' fīn ideler isti' mālî beş kıaţredür
20. **iksirü'l-ütrüc** emrāz-ı kıalbiyyenün envā' ina nāfî' dür dimāğa ve bedene ve
21. mi' deye ve kıalbe kıuvvet virür ģarāret-i kebedi ta' dîl ider müferreķü'l-kulūbdur
22. **terķib budur** kıışr

79a(S.N 67b /25)

1. **terķib budur** kıışrü'l-ütrücü't-ţarî yüz dirhem rühü's-şarāb dört yüz dirhem
2. üç gün mekân-ı ģārrede ţura ba' de kıur' a ve inbîķ ile taķtîr ideler
3. muķaţtarıñ içine za' ferān bir dirhem şeker-i tabarz[ad] otuz iki dirhem mā' ü'l-verd

⁵⁷⁶hülincân

⁵⁷⁷enısün

⁵⁷⁸petūniķa

4. ‘uşāre’-i ḥummāz ve ütrüc-i mikedd altışar dirhem zamm ve illḥāk oluna isti‘ māli dört dir
5. hemden sekiz dirheme varınca **iksīr gūḡunmāḡūn** cümle aḥlāt-ı reddiyyeyi ishāl
6. ider müşhilātdan sırr-ı ‘acībdür **terkīb budur** rāvend-i çinī on dirhem sünbül-i hindī
7. iki dirhem şandal-ı şelāşeden birer dirhem rūḡū’l-übhel altmış dört dirhem
8. bunları ḡur‘a ve inbīḡ ḡoyup ḡammām-ı ḡükemāda taḡtīr sekiz günden şonḡa cerr
9. ve ‘aleḡa idüp içine rūḡ-ı rāziyānec ve kırḡ sekiz dirhem ḡabb-ı übhel o
10. tuz iki dirhem zencebīl bir buḡuḡ dirhem türbūd-i mücevvef on iki dirhem sūrincān
11. sekiz dirhem besfāyic lūfū’l-ḡayyetü’l-asārūn üçer dirhem ḡarbaḡ-ı⁵⁷⁹ esved
12. māzeryūn altışar dirhem ḡışr-ı nārenec dört dirhem benefsec zehr-ilisānū’ş-şevr
13. zehr-i berfe yarımşar ḡabza ḡabbū’n-nīl on ikişer dirhem ḡabb-ı belesānū’ş-şāmī
14. üçdirhem besbāse bir dirhem rūḡū’l-enīsūn dört yüz dirhem onbeş
15. ḡün mekān-ı ḡārrede ḡura ba‘de cerr ve ‘aleḡa idüp sekiz dirhemden on
16. altı dirheme varınca virilür **iksīrū’l-muḡavvī** muḡavvīdür şehvet-i cimā‘yı ziyāde
17. ider ve meni‘yi ḡoḡ ve tekşīr ider küllī ve meşāneye nāfi‘dür ve cümle ‘illetlerine dāfi‘dür
18. ḡükemā’-i lāḡīn ve efrenc ve ingiltere ve işpana⁵⁸⁰ ve ingilis ve endülis-i
19. beynende ziyāde memdūḡdur ve maḡbūldür terkīb budur ve zencebīl dār-ı fūlfül
20. yarımşar dirhem ve bir v[ā]ḡıyye dārcīn cevz-i buvvā beş dirhem besbāse ḡaranfil
21. ḡaḡule kebābe üçdirhem bezrū’l-circīr bezr-i ḡurbuş enceredür sekiz dirhem

79b(S.N 68b /3)

1. lisānū’l-‘usfūr on dirhem fustuḡ-ı şāmī yigirmidört dirhem rūḡū’ş-şarāb

⁵⁷⁹ḡarbaḡ

⁵⁸⁰İspanya

2. yigirmidört dirhem şarāb-ı ebyaz ile ve mā' ü'l-ütrüc ücyüz dirhem beş
3. günde nşonra kur' a ve inbīk ile taqtīr ideler ba' de ol muqattaruḡ içine
4. aşlü'ş-şāṭiryūnū't-tarī ve kırk dirhem şekākūl-ı tarī başalü'd-dend sekiz
5. dirhem haşātü'd-dīkve semek saḡankūr otuz dirhem dimāḡ-ı uşūr ve lubb
6. ü'n-nārçıl yigirmişer dirhem bunları inbīk a' māya koyup on iki gün baṭn-ı
7. feresde olup ba' de biri miqdārı ḡammām-ı ḡükemāda tabḡ idüp içine ' anber-i eşheb
8. üç bucuḡ dirhem ve dühn-i dārcīn ve kışrū'l-ütrüc-i mikedd beş dirhem şeker-i nebāt
9. on altı dirhem şarāb-ı kırmiz-i mürebbā cevz-i buvvā otuzikişer dirhem zencebīl
10. mürebbāsı yigirmi dirhem bunları tamām beş gün baṭn-ı feresde ta' fīn idüp
11. isti' māli sekiz dirhemdür cimā' dan bir sā' at evvel vireler **faşl**
12. **ü'l-ḡādī ve'l-şelūşūn**⁵⁸¹ fī elvānātü'l-cevāhirātü'l-müsem māve ḡubūbāt
13. ü'l-cevhre **levzü'l-verd ki** ḡummā'-ı maḡreḡaya devā'-ı cemīl ve mu' allece-i ' aẓīmdür
14. zīrā ḡarāret-i ṭab' iyye-i ta' dīl iderhaẓma mu' in olur demi şāf ider
15. **tarīḡ budur** mā' ü'l-verd dörtyüz dirhem rūḡü'l-kibrīt bir dirhem verd-i
16. aḡmer on dirhem mekān-ı ḡarrede dört gün ṭura yāḡūt rengine bir şu
17. olur cerr ü ' aleḡa idüp ve içine birāz nebāt şeker-i ḡall idüp
18. isti' māli otuz dirhemdür **cevherü'l-efyūn** münevvedür muḡazzirdür
19. ve müsekkindür veca' -i isnāna penbe ile koyup aḡrısın keser nefşü'd-dem
20. ve seḡū'l-em' ā ve ifrāt-ı ṭamş bevāsīr-i ḡulınca nāfi' dür cümle ishāli ḡat'
21. ider **tarīḡ budur** efyūn ḡālīş yigirmidört dirhem ' uşāre'-ı tüffāḡü'ş-şāmī
22. ' uşāre'-i

80a (S.N 68b /21)

1. ' uşāre'-i sefercel ikişer yüz dirhem milḡ-i ṭarṭīr sekiz dirhem ṭabarzad altı

⁵⁸¹S.N şelāşūn

2. dirhem ü cğün mekân-ı hârrede tura ba‘ de cerr ü ‘ aleka idüp hindi
3. ve dârcin ikişer dirhem katup beş günden sonra cerr ü ‘ aleka idüp
4. isti‘ māl ideler on katreden yigirmiye varınca virilür **cevāhir-i ħarbak-ı**⁵⁸²
5. **esved** müşhil mülükî cümle ahlâtı sevdâviyye ‘yi rıfkıyla ishâl ider ve
6. emrâz-ı sevdâviyyenün envâ‘ ina ‘ ilâc kâfîdür **tarîk budur** ħarbak⁵⁸³-ı esved
7. taş havânda dağğ ve sağğ idüp ve rûh-ı enîsün ħammâm-ı ħükemâda tağğir
8. ideler esfel-i ħur‘ ada ‘ asel gibi bir cevher ħalür anı alup veznince leb
9. ü’l-ħubzü’l-ħâş le ħarışdurup dört gün bañn-ı feresde ta‘ fîn oluna
10. isti‘ mâli on katredür **cevherü’l-lü’lü** ‘ ħalbe ħuvvet virür semûmât-ı ħâtile ‘yi
11. ħallden dūr ve mehcūr ider kebedün ve tîhâlün süddesin acar ‘ ataş-ı şedîdi
12. keser ve teskîn ider şehveti arturur cimâ‘ ı ħavî ider bevli idrâr ider kilâda⁵⁸⁴
13. ve meşâne de olan ħaşâtı tefit ider çıkarur ve a‘ zâya ħuvvet virür
14. sekte ve teşennüc ve şar‘ a ve felc ve sill ‘ aşğ zâr-ı figânâh-ı hevâ
15. marâzına [nâfi‘ dür] şebâbı ħıfz eyler bevâsiri ħağ ider ruğbet-i aşliyyeyi arturur
16. müferrihât-ı ħaviyyenün eşrefi ve a‘ lâsıdur **tarîk budur** suğğ⁵⁸⁵ incü ‘yi
17. bir ħur‘ aya ħoyup ħallü’l-muğattar ile ħamridüp yigirmi dört sâ‘ atde ŋsonra
18. cerr ü ‘ aleka idüp ħammâm-ı buğariyyede ħur‘ a ve inbîğ ile tağğir ideler esâfil-i
19. ħur‘ ada bir milğ-i ma‘ ħud ħalür üzerine iki Barmağ ö[r]ter rûhü’l-müştağil
20. ü’n-nâr ħoyup yigirmi beş gün bañn-ı feresde ta‘ fîn oluna ba‘ de ħıka
21. rup ħammâm-ı buğariyyede ħur‘ a ve inbîğ ile tağğir oluna esfel-i ħur‘ ada bir dühn

80b (S.N 69a /20)

1. gibi bir cevher ħalür isti‘ mâli on katredür **cevherü’l-kâfūr** eyyâm-ı vebâda
2. ve ‘ ufûnet-i hevâda isti‘ mâli‘ acâyibdür hevâ ve mâiyyenün ħalbe te ‘şirin

⁵⁸² ħarbak

⁵⁸³ ħarbak

⁵⁸⁴ kilyeviyye

⁵⁸⁵ sağğ’dan.

3. men' ider **tarīk budur** kāfūr on beş dirhem rūḥü'ş-şarāb yüz dirhem
4. za' ferān rub' dirhem bir mekān-ı ḥārrede sekiz gün ṭura ba' de cerr ü ' aleḫa
5. idüp isti' māli ü cdirhemdür vallah ve lī'l-feyyāz bu ḥaḫīr ve faḫīr
6. keṣīrū't-taḫṣīr ' ömer çeledi şifāi zamān-ıṣabāvetden berü ḥükemā'-i efrenc-i
7. laṭīn kütüb-i ṭayyib-i mu' teberlerinden tettebbu' ve istiḫrā' idüp içinden bu
8. bulduğum muḫtār⁵⁸⁶ olan ḫavillerüñ cemi' ve bu kitāba taḫrīr eyledüm tāki ümmet-i
9. muḫammed a.s. bununla nef' -i ' amm olup ve emrāzı redd-i men' ideler bizi dahı
10. ḫayır du' ādan ferāmūş itmeyeler ' ج لادلو قلمنخر الع ' 587
11. 587 ' تمألو كنلو نعم حسينا الله
12. ḥarrereḥü'l-ḥaḫīr⁵⁸⁸ naḫṣīyyü's-seyyid muṣṭafā bin naḫṣīyy
13. ü's-seyyid aḫmed eder nevi 1174 ṣehr-i ṣevvāl dü-şenbe (pazartesi) 28
14. **ma' cünü'l-ekber** ' ömer şifāi çüb-ı çini on dirhem ḥabbü's-sevdā⁵⁸⁹ deve dikeni
15. ikişer yüz dirhem dārçin zencebil kebābe besbāse sünbül ḥulincān ḫaḫule
16. ' aḫırḫarḫā çinṭiyānā ḫaranfil ḥabbü'l-gār zerāvend emlec sūrincān lisānü'l- ' usfūr
17. cevz-i buvvā frenk çüb-çini asārün ṭopalaḫ maṣṭakī cevz-i hindī fülful-i
18. ebyaz (...?)⁵⁹⁰ behmen-i ebyaz ' üdü'ş-şa' leb za' ferān durunc enīsün
19. ikiyüz şeyṭarac belīlec ḫelīlec reyḫan toḫumu kerefis toḫumu tere toḫumu turb toḫumu
20. soğan toḫumu her birinden yedişer dirhem ' asel üç ağırı **iksīr-i meyde**⁵⁹¹
21. (...?)⁵⁹²ü'l-ḫammām (...?)⁵⁹³ birer ḫabza

⁵⁸⁶ muḫtār

⁵⁸⁷ 'ḫayrū'l- ' ilāc men ḫalle ve deleḫasbina'llah ve ni' me'l-vekil temmet (ilaçların en hayırlısı her şeyde azı gözetmektir)

⁵⁸⁸ onu yazdı

⁵⁸⁹ ḫabbetü's-sevdā

⁵⁹⁰ Bu kısım silindiğinden okunamamaktadır.

⁵⁹¹ meyde şırası

⁵⁹² Bu kısım silindiğinden okunamamaktadır.

22. kañtariyũn

81a

1. 4 ve ile'l-Àn bu kitÀbda bu tebyiøi bu tafàil üzere yazılmış görmedüm her-çend yine
2. muóteriú ise de úadri àÀyet aelÀdur ve ketme şÀyestedür ve bu òuãýada hiç
3. øikr olunmasayıdı daha evlÀ idi lÀkin àÀyet nefÀyisden olup ve ahali-yi Àsitana
4. böyle laùif maenÀlara bi't-ùabè meyl itdüklerinden úayd eyledüm belki himmetlü kibÀrdan biri
5. görüp ne yazduaimi fehm idüp bu faúiri òayr ile yÀd eyleye zirÀ belesÀn-ı ùabièdür
6. bi'l-òaaãa mizÀcı èavÀrıø-ı aaribeden taùhir ider bir cevherdür ve mÀèü'r-reés keyfiyeti àabýn
7. yapduúları ãudur ki her maóalde mevcýd ve maelýmdur lÀkin bu òuãýada üç defèa kireç ile
8. úalyeden muãaffÀ olan bir ãudur ki ele ùoúanmaúdan óaøer itmek lÀzımdur
9. ve her defèada úalye ve kireç cedid olmaú şarúıyla meşryùdur

---

⁵⁹³Bu kısım silindiğinden okunamamaktadır.

BÖLÜM 3: BÖLÜM 3: DİZİN

3.1. Genel Dizin

a : O, üçüncü şahıs.

a.+ s. 80b/9

a.+ s.dan 3a/5

āb : Far. su.

ā. 35a/20

ā.+ lar 68a/11

‘**acāyib** : Ar. şaşkınlık verici, şaşırtıcı, hayrete düşürücü.

‘ a.+ dendür 6b/13

‘ a. 53b/16

‘ a.-i müberriddür 48a/17

‘ a.+ dür 10b/21, 12a/14, 27b/21, 49b/1, 53b/15, 58b/2

‘ a.+ idür 33a/15

‘**acāyibü’n-nef** : Ar. şaşkınlık verecek derecede faydalı.

‘ a.+ dür 9b/10

‘**acemī** : Far. nefit yağının bir çeşidi.

neft-i ‘ a. 77b/4

‘**acemü’z-zehb** : Ar. Acem altını.

‘ a. 37b/14

‘**acīb** : Ar. şaşılacak şey.

havāş-ı ‘ a. 62b/4

sırr-ı ‘ a.+ dür 79a/6

‘**acībe** : Ar. şaşılacak şey.

esrār-ı ‘ a.+ dür 26a/20

‘**acībiyye** : Ar. şaşılacak şey.

nükte-yi ‘ a. 3a/15

‘**aciz** : Ar. eli ermez, beceriksiz, kabiliyetsiz, zayıf.

‘ ā. kaldığı 35b/9

ā. olmuşdur 66a/7

ā. olup 66a/4

‘**acūze** : Ar. koca karı.

‘ a.+ ler 61b/19

ācūrr : tuğla ve kiremit.

ā. 59b/11,

ā.-i meshūk 64b/1

‘**acüvü’t-temr** : Ar. acvü’t-temr-i hindī: Bir tür Hind hurması çeşidi. Humr ve humar ve sabbar dahi derler. Halk arasında demir hindī derler.

‘ a.-i hindī 17b/7, 18b/2

aç - : açmak eylemi, açmak, çözmek, sökmek, artırmak.

a.- ar 37a/20, 44b/2, 49a/10, 49a/6, 55a/11, 65a/17, 68a/13, 69a/5, 69b/19,
73a/13, 73b/14, 75a/14
iřtihāyı a.- ar 49b/2, 55b/11
iřtihā`yı a.- ar 9b/20
kebedi a.- ar 55a/4
leri a.- ar 24b/2
menāfiz-i ğidā`yı a.- ar 7a/12
şavtı a.- ar 23a/19
süddeleri a.- ar 48b/17, 51a/2, 54a/8, 60b/18
süddelerin a.- ar 43b/19
süddesin a.- ar 80a/11
süddeyi a.- ar 23a/5
şamsı a.- ar 68a/6
řihāli a.- ar 48b/2
a.- uş 59a/21

‘ād : adetler.

‘ā.-ı mūr 47a/9

ad : isim, ad.

a.+ ı 77a/1

‘a. 3a/15

‘aded : Ar. sayı

‘a. 10b/18, 11a/2, 12a/1, 12b/3, 12b/6, 13b/13, 13b/15, 17b/7, 18b/7,
20b/12, 21a/16, 21a/4, 21b/11, 22a/11, 29b/4, 37a/4, 40a/18, 40b/4, 44b/9,
48a/14, 48a/9, 51a/13, 54b/13, 54b/18, 55a/1, 67a/16, 6a/7, 70a/9, 75b/7,
76a/10, 7b/19, 8b/14

ādemü`l-esmā` : Ar.adamların kulakları.

‘ilm-i ā.-yı küllühā 1b/11

‘adesī : Ar. mercimek. Bülsün diye de bilinir.

‘a. 46a/12

sādenc-i ‘a. 16b/2, 28b/6, 40a/12, 41b/2, 47a/21

sāzec-i ‘a. 45b/13, 46b/8

adhır : Ar. Mekke ayrığı ve Kābe samanıdır. Hilāl-i me`münī olarak da bilinir.

a.-ı mekkī 25a/18, 27a/15

āfāt : Ar. belālar, musībetler, āfetler.

ā.+ ını 36b/1

‘afen : Ar. çürüme.

ħummā-i ‘a.+ eye 52a/4

ħümmeyāt-ı ‘a.+ i 52b/3

ħümmeyāt-ı ‘a.+ iye 56a/19

ħummā-yı ‘a.+ iyye.ye 55b/5

‘afene : Ar. çürüme.

ħümmeyāt-ı ‘a.+ ye 26b/20

‘a.+ yi 34a/18

‘**afeniye** : Ar. çürüme.

ħümmeyât-ı ‘a.+ ye 50a/17

‘**afeniyye** : Ar. çürüme.

ħummâ-yı ‘a. 74a/3

ħümmeyât-ı ‘a.+ nüñ 59a/16

ħümmeyât-ı ‘a.+ ye 58b/17

‘**afş**: Ar. mazi. Farsça mâzû denir.

‘a. 53b/7

‘a.-ı aħzar-ı cedîd 40b/15

afş : mazi. Farsça mâzû denir.

a. 42a/13

afsentin : Gr. Türkçe pelin derler. Pelin otu, yavşan otu. Anadolu’da yirmi kadar türü olan ve veronika denilen bir bitkidir. Tıbb dilinde milh-i afsentin denilen ise pelin tuzudur.

a. 21a/1, 24a/9, 24b/5, 27b/3, 34b/1, 34b/19, 34b/8, 40a/16, 48b/4,

52b/8, 54a/18, 75b/1

dühn-i a. 63b/17

mâ‘-i a. 73b/15

milh-i a. 35b/5, 68a/12, 69b/10

şarâb-ı a. 71b/14

a.-i rûmî 21a/13, 24b/11, 41a/3, 50a/13, 51a/6, 54b/18, 55a/5, 67b/4

a.-i yâbis 68a/15

dühn-i a. 75b/3

a.-i rûmî 76b/4

a.-i mikedd 76a/6

a‘ **dâ/agdâ** ? : Ar. اعذای

la‘l-i seylâni-i a. 42b/21

ağır : ağır.

a.+ ı 80b/20

ağügün : Macun ismi.

a. 47b/12

ve’l-müşilât-ı ma‘cün-ı a. 18a/21

ağaç : ağaç

a.+ larda 77a/2

ağaç kavunu : Ar.ütrüc. Ekşisine hummâz-ı ütrüc, kabuğuna kışr-ı ütrüc, çekirdeğine bezr-i ütrüc ve habb-ı ütrüc denir.

a. kavunu 56a/14

ağcayib : Ar.acâyib, tuhaf.

a.+ dür 54a/19

ağır : ağır.

a.+ ı 23a/2

a.+ınca 23a/13

ağız : ağız.

a. 17a/11, 17b/20, 36b/10, 37a/6

a.+a 37a/20

a.+ı 56a/14, 59a/21

a. konuşun 6b/6

ağrı : ağrı, sızı.

a.+larına 56b/19

a.+sın 23a/7, 44b/1, 57a/1, 62a/21, 75b/21, 79b/19

ağrı - : ağrımak eylemi.

a.-sını 43b/9

aḥad : Ar. bir [sayı]

a. olunca 46b/2

aḥālī : Ar. halk

a.-yi āsitana 81a/3

aḥcār : Ar. taşlar

a. 59b/8, 66a/2

envā^c-i a.+uḡ 3a/9

v. 58b/16

aḥkām : Ar. emirler, hükümler.

a.-ı ṭabāyī^c 3a/10

aḥlāt : Ar. karışan şeyler, insan vücudunda farzolunan dört unsur veya usâre: kan, salya, safra, dalak [aḥlāt-ı erbaa].

a.-ı 6b/21

a.-ı bāride 23b/21

a.-ı fāsıdeyi 17a/12, 15a/5

a.-ı semmiye-yi mevziyi 8a/8

a.-ı ṭarṭiriyyeyi 32a/18

a.-ı ta^c affünden 9b/20

a.+ı 40b/17

fāsıde-yi a.+ı 16b/21

a.+uḡ 44a/11

a. 43b/8

a.-ı balğamiyyeyi 30b/7

a.-ı fāsıdeyi 19b/7, 32a/7, 72a/21

bād-zehr a.-ı fāsıdeyi 74a/2

a.-ı fāsıdi 54a/9

a.-ı ḡalīze 23b/19

a.-ı ḡalīze-yi lezci 54a/8

a.-ı ḡalīze-yi lezciyi 47b/6

a.-ı ḡalīze-yi lezciyye 55b/9

a.-ı ḡalīze-yi lüzceyi 68a/12

a.-1 ğalīzeyeye-yi lezciyi 37b/7
a.-1 ğalīzeyi 33b/16, 34a/18, 37a/15, 41b/20, 45a/12, 48a/2, 49a/1
a.-1 ğalīzeyi 39a/16, 39a/20
a.-1 mā' iyyeyi 47b/13
a.-1 muḥriḳayı 30a/17
a.-1 muḥterik 69b/21
a.-1 reddiyeyi 79a/5
a.-1 semmiyye 33a/14
a.-1 sevdāviyyeyi 41b/8
a.-1 sevdāviyyeyi 38a/11
a.-1 şülüseyi 19a/19, 40b/11
el-niḳolaus a.-1 şülüseyi 34b/16
a.+ 1 22a/8, 35a/14, 42b/19, 68a/7, 70b/1, 80a/5
envā' -i a.+ 1 33a/21, 44b/18
fesād-ı a.+ 1 68a/14
iḥrāk-ı a.+ 1 17b/1
mā' iyyet-i a.+ 1 38b/13
' ufūnet-i a.+ 1 53b/14
a.+ 1 22a/20, 35a/1
a.-1 fāsıdeyi 23b/7
a.-1 reddiyeyi 55a/19
a.-1 şülüseyi 22b/9

aḥmed : Ar. Naḳşıyyü's-Seyyid Muştafā bin Naḳşıyyü's-Seyyid Aḥmed, erkek adı.
a. 80b/13

aḥmer : Ar. kırmızı, kızıl.

a. 12b/19, 13a/8, 13b/11, 13b/20, 14a/19, 18a/12, 21b/13, 26a/17, 37a/11,
50a/13, 53b/17, 63b/5, 76b/1, 7a/17
behmen-i a. 11b/4, 53b/21
dühn-i a. 59a/15, 59b/20, 60b/9
dühnü'l-kibrīt-i a. 62a/14
mercān-ı a. 10b/15, 11a/2, 12b/20, 13a/8, 13b/13, 16a/14, 16b/3, 18a/11, 39b/5,
40b/1, 41b/1, 42a/7, 42b/7, 46b/8, 47a/20, 59a/14, 5a/9, 65a/13, 6a/4,
75a/16, 76a/20, 7b/14, 8a/12, 8b/11, 9b/14
nuḥās-ı a. 50a/6
şandāl-ı a. 12b/17, 14a/7
şandal-ı a. 20a/17, 30b/10, 43a/1, 43a/21
şarāb-ı a. 40a/4, 70a/12
şeker-i a. 66b/3
verd-i a. 13b/20, 14a/17, 19b/20, 24b/6, 29b/19, 37b/16, 39b/12, 40b/2, 42b/11,
48b/14, 50b/1, 53b/19, 76b/17, 76b/4, 78b/15, 79b/16, 7a/14, 7b/18, 8a/16
yāḳūt-ı a. 7b/6
yāḳūt-ı a. 13a/17, 15b/7, 42b/6, 7b/13

zebîb-i a. 20b/14, 21a/4, 35a/18, 35b/13

zeheb-i mercân-ı a. 46a/12

aḥsen : Ar.pek güzel.

a.+ dūr 71b/20

aḥsen-i taḳvīm : Ar. En iyi, en güzel kıvamda; mec. İnsan.

a.-i taḳvīm 1b/5

aḥşā : Ar. vücutta bulunan bağırsaklar, ciğer gibi şeyler, içirik.

a.+ yı 17b/1

a.+ da 25a/12, 35b/11

yābis-i a.+ da 18a/21

veca^ʿ-i a.+ ya 19a/7, 51b/17

süded-i a.+ yı 55a/18

maraz-ı a.+ yı 73a/12

aḥşāb : Osmanlı Dönemi'nde kullanılmıştır: keresteler.

a.+ uḡ 68a/21

aḥşām : akşam.

a. 44b/13

a.+ da 23a/3

aḥşām : akşam.

a. 26b/7, 38a/8, 44b/13

aḥşā^ʿ : Ar. vücutta bulunan bağırsaklar, ciğer gibi şeyler, içirik.

veca^ʿ-i a. 9a/6

aḥz : Ar. alma, kabul etme.

a. 3b/9, 78a/21

aḥzar : Ar. yeşil.

tūtīyā-yı a. 50a/5

tūtīyā^ʿ-yı a. 47a/2

^ʿafş-ı a.-ı cedīd 40b/15

aḳ : beyaz.

yımırta a.+ yla 38a/7

aḳ - : akmak eylemi.

a.- up 56a/14

^ʿaḳad -i azveye : Ar.geçici tutukluk, dili tutuk olmak.

^ʿa.-i azveye 40b/12

^ʿaḳ^ʿ aḳ . saksığan denilen kuş türü.

^ʿa. 51a/10

furāḥ-ı ^ʿa. 51a/13

aḳāḳıyā : karaz denilen ağaç. Şevketü'l-Mısriyye de denir. Bu ağacın yemişinin usâresidir.

a. 37b/15

a.-yı mışrî 16a/13

a.-yı mikedd 77a/6

aķākıyāyü'l-hayyetü't-teys : keçinin erkeğine teys denir. Teke de derler. Hayye: Far. mār, Türkçe yılan demektir. Aķākıyā : Karaz ağacının yemişinin usâresidir. Aķākıyāyü'l-hayyetü't-teys ise bunlarının karışımı olan bir macun türüdür.

a. 27b/8

aķākīr : Ar. : ˘ aķākīr: İlaç yerine kullanılan kökler. **hek**.

a. 52b/20

aķcivān : civan perçemi de denir.

a. 54a/19

˘ aşīr-i a. 31b/19

˘ **aķd** : Ar. bağ, bağlama, düğümleme, kurma, düzme.

˘ a. 2a/7, 2b/19, 65a/6, 66a/8

münāzara-i ˘ a. 2a/14

˘ a. ideler 32a/2, 65a/21, 65b/21, 68b/8, 69b/13

˘ a. idüp 69a/20, 71a/2, 77b/12

˘ a. olan 68a/10

˘ a. olmağa 78a/2

˘ a. oluna 30b/12, 31a/15, 32b/2, 77b/19

˘ a. olunup 70b/5

˘ a. olur 68b/21

˘ a. olur 68a/20

˘ **aķd id -** : Ar. düğümleme, bağlama eylemi.

˘ a.- üp 31b/14

aķdem : Ar. ilk, önce, en önce, evvelki.

aķdem -i mektüm : Ar. en önemli sır, en gizli sır.

a.-i mektüm 2b/21

aķıd - : akıtmak eylemi.

a.- ur 41b/20

aķıl : ˘ **aķl** : Ar. akıl, us.

a.+ a 61a/6

a.+ ı 25b/1

˘ **aķırķarhā** : Ar. üdü'l-ķahr da denir. Meşhūr ve maruf köktür. Pire otu, nezle otu diye de bilinir.

˘ . 13b/4

˘ ā. 15a/9, 25b/12, 27a/14, 27b/13, 28b/18, 28b/8, 29a/13, 29a/3, 41b/18, 42a/1, 42a/4, 42a/9, 53b/9, 61b/8, 64b/15, 67a/7, 80b/16, 9b/14

˘ **aķīb** : Ar. bir diğerrinin arkasından gelen.

˘ a. 55a/12

˘ **aķide** : Ar. 1. iman, dini inanış, 2. Ağdalanmış iken ufak ufak kesilmiş renkli şeker.

˘ a. 44b/11, 44b/17, 45a/8

˘ **aķīķ** : Ar. çok kere kırmızı renkte olan bir cins değerli taş.

˘ a. 15b/7, 17b/22

zeyt-i ˘ a. 46a/5, 64a/21

‘akīk-i yemenī : Ar. Yemen akiki.

‘a.-i yemānī 42b/7, 46a/12

‘a.-i yemenī 18a/1, 46a/20

la‘l-i ‘a.-i yemenī 18a/12

‘akl : Ar. akıl, us.

‘a.-ü hıfz-ı ziyāde ider 16b/8

‘a.+ 1 62b/1, 9a/5

akrāsāt : Ar. yuvarlaklar, kurslar, haplar.

f. 4a/10

f. 42a/15

‘akreb : Ar. zehirli ve tehlikeli hayvancık.

‘a. 24a/6

‘a. şoğduğına 27b/18, 29a/7

akşām : Ar. parçalar, bölümler.

a.-1 tıbbdan 3a/15

aksūn : Yun. Re‘ sü‘ş-şeyh diye de bilinir. Türkçe koca başı, denilen bir bitkidir.

a. 12a/2

āl : Ar. yüksek, yüce.

ā.-i ‘izzet 1b/21

al - : almak eylemi.

a.- alar 26b/1

a.- inan 67b/7

a.- up 21b/5, 25b/14, 33b/9, 52a/2, 54a/11, 55a/12, 55a/5, 56b/2, 57b/1,

59a/10, 59b/4, 60a/8, 65a/20, 65a/5, 65a/7, 65b/12, 67a/12, 68a/1, 68a/11,

68a/16, 69a/20, 71b/3, 74a/15, 78a/16, 80a/8

dirhem a.- up 52b/4

toḥmın a.- up 10b/6

a.- urlar 78a/14

‘alā : Ar. : alā‘ : Rütbece yükseklik, büyüklük, şeref, şan.

‘a.-i tariķū’t-taḥķiķ 3b/16

. 71b/20

a‘lā : Ar.(daha, pek, en) yüksek.

a. 42b/16, 57b/5, 69a/12

a.+ dur 81a/2

a.+ sıdur 57a/14, 69a/1, 70a/20, 80a/16

a. 54a/6

ālāt : Ar. vasıtalara, aygıtlara, organlara.

ā.-1 bevlde olan 38b/20, 40b/17

ā.-1 ğıdāyı 19b/19, 8a/1

ā.-1 ḥavāss-ı ḥamseyi 34b/6

ā.-1 taş‘īd 71b/4

ā.-1 taş‘īde 71b/17

ālātü'n-nefes : Ar.nefes organları, nefes uzuvları.

ā.+ e 23a/19

‘**aleka** : Ar. kan pıhtısı, yapışkan balçık, çamur.

‘a. 11b/13, 31a/15, 31a/6, 32a/13, 73b/5

‘a. ideler 35b/21

cerr-i ‘a. ideler 17b/10

‘a. idüp 11b/15, 30a/15, 30a/7, 30b/1, 65b/11, 65b/20, 68b/20, 69a/18, 69a/9, 73b/2, 79a/15, 79a/9, 79b/17, 80a/18, 80a/2, 80a/3, 80b/4

‘a. oluna 21a/6

‘**aleka id -** : Ar.balçık haline getirme eylemi.

‘a.- üp 30b/12, 30b/20, 31b/13, 32a/12, 32a/2, 32b/14, 32b/2, 33a/9, 33b/13, 33b/20, 33b/5, 34a/14, 34a/8, 35a/21, 35b/4, 47b/3, 59b/19

‘**ālem** : Ar. dünya, cihan.

naqqāş-ı kâināt-ı ‘ā. 1b/7

‘ā.-i tufüliyyet 2a/6

‘**ālem-sāb** : Ar. doğrusu ‘ālem-tāb; Dünyayı parlatan, aydınlatan.

ş. 1b/7

‘**ale'r-riķ** : Ar. kelime Osmanlı döneminde kullanılmıştır. Aç karnına, demektir.

‘a. 12a/13, 23a/14, 7b/9, 41a/8

‘**aleyh** : Ar. karşı, karşıt.

‘a. 1b/50

‘**aleyhim** : Ar. aleyh kelimesinin cemi ve tensiye şekilleri.

‘a. 2a/2

‘**ale'l-‘ardıyye / ‘ale'l-arziyye** : Ar. yeryüzünün üzerinde, toprak üzerinde.

‘a. 52a/13

‘a. 53a/7

‘a. 53a/7

‘a. 53a/15, 54a/13, 54a/5, 58a/1, 59a/8, 62a/9, 65b/9, 70a/13, 71a/20, 71b/18, 72a/3, 73a/4, 73b/7, 74b/6, 74b/20, 75a/2, 78a/15, 78a/3

ale's-seher : Ar. seherleyin, seher vakti, gün doğmadan evvel.

a. 40a/3

a. 52a/8

‘**ale't-tevālī** : Ar. Arası kesilmeksizin, arka arkaya, birbiri ardınca.

‘a. 12b/15, 40a/10, 73b/20

‘**alī** : Ar. yüce, ulu, erkek adı.

‘a.+ yi 2a/4

‘a.-i ķadr-i ‘uķūlhem 2a/21

alt : alt, aşağı.

a.+ ma 64b/12, 67a/10, 67a/11

a.+ mda 33b/10

altı : altı sayısı.

a. 10a/1, 10a/17, 10a/19, 11a/4, 11b/21, 12a/10, 14a/13, 14b/4, 16a/1,

17a/8, 18b/17, 18b/5, 19a/13, 19b/14, 21a/3, 21b/9, 22a/5, 22a/7, 23b/17, 24a/9, 25a/20, 25a/3, 25b/4, 26b/14, 27b/3, 28a/20, 32b/2, 35a/4, 36a/10, 36a/18, 36a/9, 36b/16, 36b/4, 37a/21, 37a/4, 38a/13, 38a/18, 39a/11, 39a/18, 40b/6, 41a/8, 43a/18, 43b/4, 44a/6, 45b/8, 47a/12, 47a/17, 47a/6, 47a/8, 47b/11, 47b/4, 47b/7, 48a/1, 48a/18, 48a/6, 49b/5, 50b/19, 50b/3, 51b/13, 51b/19, 51b/8, 51b/9, 52b/12, 53a/16, 54b/21, 55a/2, 56a/18, 58a/18, 58a/19, 59b/11, 59b/7, 61a/3, 61b/17, 61b/2, 63a/10, 65a/9, 65b/15, 67b/19, 68b/21, 6a/10, 6b/2, 70b/3, 70b/6, 71a/3, 71b/11, 73a/18, 73a/7, 73b/6, 74a/16, 75b/9, 76b/1, 76b/12, 76b/13, 76b/19, 77b/18, 79a/16, 7b/18, 7b/2, 80a/1, 8a/17, 8b/1, 8b/5, 8b/50, 9a/13

ṭarṭīr-ḥām a. 53a/5

a.+ na 56a/12

a.+ şar 12a/19, 13a/10, 13a/19, 13a/4, 13a/9, 14b/20, 14b/6, 15b/21, 16a/17, 16b/9, 18b/14, 20b/7, 21a/3, 22b/17, 24a/15, 24a/19, 24a/2, 26a/9, 28a/9, 31a/5, 32a/21, 36a/16, 39a/5, 41b/10, 44b/8, 47b/15, 47b/18, 47b/2, 47b/21, 48a/10, 48b/1, 48b/19, 49b/10, 49b/4, 4b/21, 50a/11, 50a/2, 50b/3, 51a/14, 51a/5, 53a/14, 54a/18, 62b/11, 62b/7, 63a/1, 64a/4, 64b/1, 66b/10, 66b/3, 6a/17, 71b/10, 78b/12, 79a/12, 79a/4, 7a/1, 8b/6, 9b/7

a.+ ya varınca 56b/4

a.+ yüz 20a/5, 22b/12, 47b/19, 48b/20, 49a/19, 49b/5, 51b/20, 52a/12, 57a/3, 59a/20, 70a/4, 70a/6, 76a/10

altmış : altmış sayısı.

a. 10b/18, 21a/15, 21a/4, 28a/10, 31a/12, 41a/19, 47b/1, 48b/20, 50b/17, 61a/17, 61b/16, 63b/21, 66b/21, 70a/12, 74b/6, 75a/19, 76b/10, 77b/13, 77b/14, 77b/4, 79a/7

a.+ beş 27a/1

a.+ dört 15a/21, 31a/16, 33b/18, 33b/21, 5b/21, 75b/20

a.+ iki.şer 11a/8

a.+ sekiz 38a/19

a.+ toğuz 16b/19

altun : altın , altın madeni

a. 70a/19

a. otı 35b/15

‘**ām** : Ar. sene, yıl.

ḥod-ı meşhūr-ı ‘ā. 52a/21

a‘mā : Ar. kör.

a.+ ya 52b/1, 79b/6

āmāku’l-kebirü’l-ibn-i Maseveyh : İbn-i Maseveyh’in ismi ile geçen bir tür göz macunu.

ma‘cūn-ı ā.-i maseveyh 20b/19

ma‘cūn-ı ā.-ı şağır 21a/11

‘**amel**: Ar. iş, niyet.

- ‘a. 72a/13, 74b/16, 78a/14
‘a.+ e 60b/6
‘a.+ i 72b/1, 72b/19, 72b/8, 73a/13, 73b/16, 74a/12, 74a/6, 74b/5, 74b/9,
77b/10, 77b/17, 78a/11, 78a/6
‘a.+ ini 36a/13
- ‘**amelen** : Ar. fiilen, işleyerek, çalışarak.
‘a. 71b/7
- ‘**amelī** : Ar. işleme sūretiyle, pratik.
‘a. 42b/5
bād-zehri ‘a. 72a/19
ṭariḳ-i ‘a. 43b/21, 44a/16
- ‘**āmm**: Ar. umūmī, genel, herkese ait.
‘ā.+ dur 61a/8
nef -i ‘ā. olup 80b/9
a.-ı şıbyān 61b/18
- ‘**amiyyā** : Ar. görmeyerek, düşünmeyerek.
‘a. 33a/18.
- ammā** : Ar. ama, fakat, lakin, ancak.
a. 24a/21, 2a/4, 2b/4, 71b/7, 77b/17
- an** : üçüncü şahıs: O.
a.+ a 1b/21
a.+ dan 66a/12, 71b/16
a.+ ı 56a/17, 59b/4, 5a/6, 65a/7, 66a/6, 74a/15, 74a/16, 74b/21, 76b/16,
80a/8
- ān** : Ar. lahza, pek az bir zaman.
ā.+ a 2a/7
- ‘**an** : Ar. +DAn
‘a.-ı tecrübe 63a/17
‘a.-ı tecrübet 66b/7
- ana** : anne, ana.
a.+ sı 29b/16
- aṅa** : O+n+a: üçüncü şahıs o.
a. 75b/17
- anāḡālīs** : Yun. Türkçe sütlük otu olarak bilinir. Halk arasında horoz ibiği denir.
a. 31a/4
zehr-i a. 51a/17
- anār** : Far. nar.
a. şuyıla 46a/14, 46a/21
- ‘**anber** : Ar. ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan kül renginde bir madde, güzel koku.
‘a. 10a/9, 16b/11, 31b/5, 36b/11, 40b/3, 53b/2, 6a/12, 6a/5, 6b/11,
77a/13, 8a/6

misk-i ‘a. 9b/17

‘a.- ḥām 39b/8

‘a.-eşheb lü’lü-i mürebbî 5b/7

‘a.-eşheb misk-i azfer 7b/20

‘a.-eşheb rub‘ 32b/15

‘a.-ḥām bir 15b/2, 43a/14, 72b/10

‘a.-ḥām ikişer 9a/18

‘a.-ḥām kırş-ı tenzūh? 37a/12

‘a.-ḥām misk-i mām? 45a/3

‘a.-ḥām üçer 12a/17

‘a.-ḥām ‘ūd-ı semendūri 4b/21

‘a.-ḥām-ı misk 36a/15

‘a.-i eşheb 10a/4, 11b/19, 11b/2, 15b/12, 18a/6, 42a/5, 42b/8, 43a/10, 43a/5, 54a/2, 64b/7, 6b/2, 72b/3, 79b/7, 8a/17, 8b/15

‘a.-i meşķüb 9a/16, 9b/16

‘a.-sārā iki 36b/4

‘a.+ den 54a/6

‘**anberbāris** : Ar. aslı emberbāristir (emīr bāris), berbāris ve ‘ūd-ı rīhh de derler. Türkçe’de kadın tuzluğu olarak bilinir. Farsça zirişk denir, tohumundan yemek imal edilir ve tıbbda zirişkiyye denir.

‘a. 48a/14

ḥabb-ı ‘a. 21b/15

ķurş-ı ‘a. 20b/4, 21b/8

anca : o kadar, öyle,

a. 43b/6, 44a/3

ancaķ : ancak, yalnızca.

a. 33b/15, 37a/7

anceliķā : Frenk. Türkçe melā’ike kökü olarak bilinir.

a. 45a/2, 70a/5, 78b/6

aşl-ı a. 28a/20

a.-yı mikedd 72b/9

a. köki 54b/5

anda : orada, o anda, o zaman.

a. 65a/16

andan : ondan; sonra.

a. 21a/12, 36a/11, 36a/2, 44a/2, 53a/6, 54b/9, 55a/14, 55a/2, 55a/5, 55a/7, 56b/3, 57b/2, 58b/9, 59b/3, 65a/12, 66b/8, 67a/15, 68a/10, 70b/5, 71a/10, 71a/12, 71b/11, 73b/2, 74a/14, 74b/13, 77a/2, 78a/12

angeni‘a : anceliķā?

a. 42a/7

anı : onu.

a. 44a/22, 65b/12, 69a/20, 71b/3, 73a/5, 78a/16

a‘nī : Ar. yāni.

a. 1b/17

anlar : onlar.

a.+ a 62b/4

a.+ da 3a/2

antīmūn : tıpta demür bozan olarak bilinir.

a. 31b/2, 70b/21, 74a/21, 77b/6

zücāc-ı a. 74a/12

a.-ı ğabṭ 33b/2

a.-ı ḥām 59a/6

a.-ı ḥām 74a/6

dühn-i heyyü-fāriḳūn a.-ı ḥām-ı mikedd 77a/16

a.-ı mu‘ arriḳ 32b/4

a.-ı mu‘ arriḳ-ı sādēc 74a/1

antīmūnī : tıpta demür bozan olarak bilinir.

zücāc-ı a. 74a/13

antīmūniyye : tıpta demür bozan olarak bilinir.

zehr-i a. 70b/19

antīmūnū’l-cerrāhīn : cerrāhların antīmūnu.

dühn-i a. 59a/4

anṭonūs ‘ūbuyūz : Antonyus ububiyus. Hekim adı.

a. 32a/16

a. 53a/17

anṭonūz : Anṭonūs/ Antonyus ‘ūbuyūz/ububiyus. Hekim adı.

a. 30b/2

a. 49b/7

antonyūs : Antonyus Ububiyus. Hekim adı.

bād-zehrū’l-muḥtār a. 51a/19

anuḡ : onun

a. 33a/6, 56b/9

‘anzurūt : enzürüt olarak da bilinir. Arapça kühl-ı Fārisī, Kirmānī ve tiryākū’l-‘ayn da denir. Dikenli bir ağacın zamkıdır. Fars devleti döneminde Kirmān (İnan) illerinde yetişen biri kızıl, biri aktır olan dikenli bir ağacın zamgıdır.

‘a. 63a/20

‘a.-ı ebyaḡ 62b/21

ara : ara, mesāfe, iki şeyin arası.

a.+ sina 67a/11

‘arabī : Ar. Arap kavmine mensup.

ḳuṣṭ-ı ‘a. 76b/7, 7a/18, 9a/9

mercān-ı ‘a. 9a/16

uṣaḳ-ı ‘a. 62b/21

ḡamḡ-ı ‘a. 10a/2, 12b/17, 14a/1, 14a/18, 14a/8, 23a/1, 26a/4, 27a/6, 29a/20,

29b/17, 29b/20, 29b/8, 36a/17, 37b/17, 38a/6, 38b/3, 39b/13, 40b/19, 44a/4,
44b/4, 45a/20, 47a/14, 47a/7, 63a/20, 67a/5, 6a/17, 76b/17
zamğ-ı ‘a.-yi mikedd 63b/6
zamğ-ı ‘. 9b/3

‘**arağne’l-emānete** : Ar. ‘ ‘ İna arağne’l-emānete’ ’ ayetidir. Şüphesiz yeryüzünün emaneti manasına gelir.

‘a. 1b/12

‘**arāk** : Ar. **a’rāk**: üzüm vesāirden çekilip elde edilen ispirto, rakı, ter.

‘a.+ ıla 31a/5

‘**arāk** : Ar. rakı.

‘a.+ ıla 63a/4

‘**arākı** : Ar. rakı.

‘a. 26b/8

‘**arākı** : Ar. rakı.

‘a. 58b/3

‘**araku’n-nesā** : Ar. siyatik, yanbaşı. hek.

‘a. 25a/13, 60b/21

‘a.+ ya 30a/10, 39a/3, 39a/7, 52a/7, 55b/20, 60a/3, 67b/18

vecā’-i ‘a.+ ya 60b/2

‘a.+ yı 64a/2

‘a. 33a/3

‘**arākū’l-medeni’** / ‘**ırkū’l-medeni** : Ar. hastalık ismi.

‘a. 64a/2

arđiyye : Ar. eşya saklanacak yer, depo. **Arđiyye**: Ar. toprakla, toprakta yetişen.

a.+ sin 51b/10, 54a/12

a.+ sine 78b/17

ğalıze-i lezci-yi a.+ yi 24b/17

arid - : arıtmak eylemi.

a.- ur 59a/18

‘**arız** : Ar. ortaya çıkan, gelen, tesādüfi vaka.

‘ā. olan 32a/16, 67a/17, 69a/2

‘**ārif** : Ar. bilen, bilgili, irfan sahibi.

ā. olmağıla 3a/14

şāniyye-i ‘ā.+ e 33b/1

arqa : ard, peş, sırt.

a.+ sına sürüp 67a/3

arpa : arpa.

a. 61b/20

art - : armak eylemi, yükselmek.

a.- ar 12a/9

‘**artānisā** : Ar. buhūr-ı Meryem kökü ve domuz ağırşığı olarak bilinir. Farsça gilim-goş denir.

‘a. 55a/1

artur - : artırmak eylemi.

a.- ur 15a/20, 34b/6, 40a/5, 42a/17, 46a/9, 46b/5, 62b/1, 69b/21, 80a/12,
80a/15

hıfzı a.- ur 49b/1

şehvet-i cimā‘yı a.- ur 12b/2, 18b/13

a. 42a/20

aş - : asmak eylemi.

a.- aqoyalar 67b/13

a.- alar 67b/20

a.- up 55b/2

güneşe a.- alar 68a/3

a‘şāb : Ar. asab’ın c.: sinirler.

dühn-i a. 61a/19

emrāz-ı a. 33a/1

a.-ı niqrīs 77a/19

emrāz-ı a.+ uḥḥ63a/15

‘aṣāb : Ar. Sinir, damar.

emrāz-ı ‘a. 69a/12

‘a.+ nuḥ 51a/12

emrāz-ı‘aṣābe : Ar.sinir hastalığı.

‘a.+ ye 57b/18, 58b/10, 60b/11

‘aṣābiyye : Ar. sinir hastalıkları.

emrāz-ı ‘a.-yi cümleye 66b/16

āsāliyūn ? : bitki adı.

ā. 48b/19

āsān : Far. kolay.

ā.+ dur 56a/14

‘usrü’l-vilādet-i ā. ider 52b/17

āṣār : Ar. eserler, izler, nişaneler, alametler, abideler.

ā. 47a/5

ā.-ı bedeniyyeye 26b/10

ā.+ a 56b/7, 58b/6

ā.+ ı 46b/10, 66a/5

‘ilm-i feyz-i ā.+ uḥḥ4a/3

asārūn : Gr. nārdīn-i berri olarak da bilinir, Türkçe çeng otu/ kedi otu denir. Arapça da haşīšetü’s-sinnevr de denir.

a. 14a/9, 14b/14, 20a/1, 21b/1, 22a/4, 22b/2, 23b/11, 24a/1, 24a/18,
24b/19, 24b/5, 25b/17, 27b/1, 34a/20, 34b/10, 35b/14, 37a/18, 44a/14, 47b/16,
5b/14, 66b/10, 7a/16, 80b/17

‘aṣāyü’r-rā‘ī : Ar. ‘aṣā’ü’r-rā‘ī : Türkçe çoban değneği denilen bir ottur.

‘a. 50a/14

‘**asel** : Ar. bal.

‘a. 10b/9, 11b/16, 12a/16, 12b/13, 12b/6, 14b/9, 15a/10, 15a/2, 16a/18,
17a/18, 17a/7, 17b/13, 18a/19, 18b/10, 19a/15, 19a/4, 20a/9, 20b/6, 21b/13,
22b/4, 23b/3, 24a/2, 24b/15, 24b/7, 25a/19, 25a/2, 25a/8, 25b/14, 25b/18,
26a/12, 26a/17, 27a/1, 27b/16, 27b/4, 27b/7, 28a/10, 28a/16, 28b/19, 29a/16,
29b/14, 32b/15, 33b/14, 4b/20, 6a/2, 6b/16, 73b/3, 7b/4, 80a/8, 80b/20,
9a/21, 9a/3, 9b/8

dimāğ-i ‘uşfūrī ‘a. 12b/7

şem‘-i ‘a. 61b/12, 62a/7, 75b/18, 75b/6, 76a/11, 76b/13, 76b/20, 77a/5

‘a.-i muşaffā 10a/19, 11a/10, 12a/12, 12b/21, 14b/15, 15a/18, 15b/18, 16a/6,
16b/19,

19a/12, 19b/15, 20a/5, 24a/15, 24a/19, 27b/20, 51a/9, 5a/11, 60b/8, 7a/10,
7a/19, 9b/17

‘a.-i şāfī 27a/10

‘**aselbend** : Ar. zırv denilen ağacın zamgıdır. Hassālubān, cāvī ve murād ismi ile zikredilir.

‘a.-i cāvī 61a/11

‘a.-i cāvī 76b/1

‘a. 78b/12

‘a.-i cāvī 58a/7

‘**aselü’l-emlec** : Ar. / Far. bu isimle meşhur bal.

‘a. 5b/17

‘a. 15b/13

‘**aselü’n-naḥl** : Ar. bu isimle meşhur bal.

‘a. 16a/2, 20a/18, 46a/7, 7a/4, 9a/10

aşfer : Ar. sarı.

a. 12b/17, 13b/12, 13b/20, 20a/17, 26a/17, 37b/10, 50a/13, 63b/5, 76b/1

dühn-i a. 57a/17, 59a/3, 59b/4, 61a/19

helīlec-i a. 16a/21, 17b/13, 17b/5, 20b/21, 22b/18, 23b/9, 24b/11, 25b/21,
27a/13,

34b/12, 35a/3, 39a/4, 45b/6, 46b/17, 47a/16

ḥelīlec-i a. 38b/15

incü-mercān yāḳūt-ı a. 37a/11

kibrīt-i a. 70b/16, 71b/2

lā‘l-i yāḳūt-ı a. 8a/14

mürdāsenc-i a. 77a/15

şandal-ı a. 10a/1, 10a/8, 17b/15, 18a/12, 19b/21, 22a/14, 40b/2, 43a/1, 44a/4,
44b/3, 45a/19, 47b/16, 48a/20, 53b/16, 62b/9, 66b/10, 6a/11, 75a/16, 78b/7,
7a/17, 8a/5

şandāl-ı a. 13b/10

şahm-ı a. 76a/13

şem‘-i a. 75b/4, 77a/12

yāḳūt-ı a. 13a/8, 36b/19

yāḳūt-ı a. 10b/14, 17b/21, 18a/11, 28a/6, 53b/20, 7b/12, 8b/11

yaraḳān-ı a. 20a/21

zāc-ı a.+ i 55b/15

asfer : bu isimle anılan misk türü.

misk-i a. 53a/14

aşferü'l-cermānī : bu isimle meşhur bir madde. Sarı altın için de kullanılır.

a. 59a/20

aşhāb : Ar. sahib'in c.

medār-ı a. 1b/21

aşıl : Ar. asl, kök, dip, esas.

a. 1b/50

a. 2a/12

āşılband : **aselbend** : Ar. zırv denilen ağacın zamgıdır. hassālubān, cāvī ve murād ismi ile zikredilir.

ā.-i cāvī 66b/9

‘**aşir** : Ar. şırası veya yağı alınmak için sıkılmış şey, usāre.

‘a. 38a/14, 38a/15, 46a/6

‘a.-i akcivan 31b/19

‘a.-i birincāsef 31b/19

‘**aşirü'l-kaṅtariyūn** : Ar.kaṅtariyūn şırası.

‘a. 31b/19

‘**aşirü'l-kaştarān** : Ar.kaştarān şırası.

‘a. 49a/19

‘**aşirü'l-verd** : Ar.gül şırası.

‘. 22a/3

‘**asirü'l-verdü'l-ibnma' cūn-ı māseveyh** : bu hekimin ismiyle anılan macun türü.

‘a.-i20a/19

āsitan : İstanbul'un isimlerinden. mec.

ahali-yi ā.+ a 81a/3

aşkardiyūs: macun ismi.

dühnü'l-‘aḳlü'l-muhtār-ı a. 62a/20

‘**askerī** : macun ismi.

ma' cūn-ı ' a. 26b/9

aşl : Ar. kök. esas.

a. 10b/15

a.-ı anceliḳā 28a/19

a.-ı benc 53b/8

a.-ı benṭāfilun 50b/1

a.-ı ḫarāreti 65a/12

a.-ı ḫarbaḳü'l-esved 22b/1

a.-ı helyūn 47b/7

a.-1 lisānū's-şevr 49b/10, 52a/17

a.-1 rāsin 9a/2

a.-1 şeqākul 11a/21

a.-1 tūrmantilā 10b/13

a.-1 uskūrçinūrā 50b/13

a.+ ında 23a/7

aşlā : Ar. hiç bir vakit.

a. 56a/13

a. 72a/21

aşliyye: Ar. asli.

ruṭūbet-i a.+ nūḡ 54a/9

belesān-ı a.+ ye 78b/4

ḥarāret-i a.+ yi 14a/5

ruṭūbāt-ı a.+ yi 31a/8, 42b/18

ruṭūbet-i a.+ yi 74b/15, 80a/15

aşlu'l-fāvāniyā : fāvāniyā kökü. 'Udū's-salīb ve verdü'l-hamīr olarak da bilinir. Türkçe şakayık köküdür. Çiçeğine zehre-i fāvāniyā denir.

a. 9a/15

aşlü'l-füvveyü's-şabbāğīn : 'urūku's-sabbāğīn olarak da bilinir. Türkçe kızıl boya kökü denir.

a. 15b/16

aşlü'l-ancelikā : Frenk. Türkçe melā'ike kökü olarak bilinir.

a. 31b/20, 43a/4, 53a/12

a. 50b/9, 51b/2

aşlü'l-angeliga : Frenk. Türkçe melā'ike kökü olarak bilinir.

a. 41a/12

aşlü'l-ankelikā : Frenk. Türkçe melā'ike kökü olarak bilinir.

a. 36b/18

aşlü'l-ās : mersin ağacının kökü. Asl-ı berri olan türüne Türkçe dur da bak derler. Her dem bahar da denir.

a. 48b/19

aşlü'l-cenāḥ : bu isimle anılan bir maddedir.

a. 14b/15, 21b/19, 32a/19

zūfru'l-cebel-i a.-1 mikedd 50b/10

aşlü'l-cezer : havuç kökü.

a. 10b/5, 12a/14

aşlü'l-cümcüm : Türkçe karakoz denilen bir bitkinin kökü.

a. 48b/13

āslü'l-çıntıyānā : Türkçe yılan otu denilen bir bitkinin kökü.

ā. 78b/5

aşlü'l-encibār : kızıl behmene benzer bir bitkinin kökü.

a. 12b/17, 34a/5, 48b/13

- aşlü'l-faşirā** : Türkçe ören gülü veya ak asma denilen bir bitkinin kökü.
a.-y1 maḥmūde-i müddeber 35a/10
- aşlü'l-fatır** : Türkçe ak mantar, delüce mantar denilen bir bitkinin kökü.
a. 48b/18
- aşlü'l-fevāşıl** : bu isimle anılan bir bitkinin kökü.
a. 10b/15, 8b/12
- aşlü'l-helyūn** : Türkçe kuşkonmaz denilen bir bitkinin kökü.
a. 32a/9
a.-ı mikedd 48b/19
- aşlü'l-hindibā** : Türkçe hindiba salata, güneyik ve kāsni denilen bir bitkinin kökü.
a. 49a/3
- aşlü'l-īrsā** : Türkçe göksüsen kökü denilen bir bitkinin kökü.
a. 16a/2, 27b/4
- aşlü'l-ḳarolīnā**: Türkçe derya yosunu veya mercān otu denilen bir bitkinin kökü.
a. 36b/18
- aşlü'l-kerefis** : kereviz kökü.
a. 48b/18
a. 49a/2
- aşlü'l-luffāḥ** : halk arasında 'abdü's-selām denilen bir bitkinin köküdür.
a. 26a/12
ḳıṣr-ı a. 51b/11
- aşlü'l-maḳdenōs**: ma' denōz kökü.
a. 32a/10
- aşlü'l-müşk** : Ar. fūdenc-i cebelī de denilen bir bitkinin kökü.
a.-i ṭarāṣī' -i ebyaz 8b/12
- aşlü'l-vec** : Türkçe egir denilen bir bitkinin kökü.
a. 6b/17
- aşlü'n-neṭāfilūn** : bentāfilun olarak da geçer yunanca kökenlidir. Türkçe beş parmak denilen bir bitkinin köküdür.
a. 11a/3
- aşlü'r-rāziyāne** : Ar./Far. Arapça şimār ve şemer de denir. Raziyane-i Rumī denilen enīsūn köküdür.
a. 32a/9
- aşlü'r-rāziyānec** : Ar./ Far. Arapça şimār ve şemer de denir. Raziyane-i Rumī denilen enīsūn köküdür. Far. Rezene otu kökü (Radix foenicolum vulgare).
a. 48b/18, 49a/18, 49a/3
- aşlü's-sāṭiryūn** : Lat. Arapça hasyü's-sa' leb, Türkçe sa' leb diye bilinen bitkinin kökü.
a. 11a/19
- aşlü'ş-şāṭiryūnü't-ṭarī** : Lat. Arapça hasyü's-sa' leb, Türkçe sa' leb diye bilinen bitkinin kökü.
a. 79b/4
- aşlü's-sereḥs** : Türkçe eyrelti denilen otun köküdür.

- a. 31b/21
- aşlü's-sūs /aşlü's-sūsen** : Türkçe meyan kökü denilen bitkinin köküdür.
a. 38b/6, 7a/6
- aşlü's-sūsü'l-lājverdi** : Türkçe meyan kökü denilen bitkinin köküdür.
a. 39b/21
- aşlü's-şekākul** : bu isimle meşhur bir bitkinin köküdür.
a. 12a/14
- aşlü's-şekākulü't-tarı** : bu isimle meşhur bir bitkinin köküdür.
a. 6b/15
- aşlü't-terāgeyün**: bu isimle anılan meşhur bir bitkinin köküdür.
a. 36b/18
- aşlü't-türmantilā** : Lat. Türkçe sarı topuzluk olarak bilinen bir bitkinin köküdür.
a. 36b/16
a. 40a/1, 40a/13, 50b/9
- āsmān** : bu isimle bilinen bir bitkinin kökü.
dühn-i ā. 65b/15
- āsü'l-berri** : Mersin ağacıdır. bk. ās.
ā. 49a/8
- aşr**: Ar. yüzyıl.
‘aşr-ı m.+ de 71a/3
- aş** : yemek.
a. 61a/3
- a‘şā** : Ar. akşam yemeği.
a.+ da 45b/16
- a‘şāb** : Ar. taze otlar.
i.+ nuṣ 34a/2
- aşağı** : aşağı., alt. yön.
a. idüp 56a/14
- ‘āşır** : Ar. ‘āşir: Onuncu.
‘ā. 4a/11, 4a/12, 4a/14, 4a/16
- ‘āşirü's-sādis** : Ar. onaltı.
‘ā. 4a/14
- āşikāre**: Far. belli, açık, meydanda.
ā. 2a/14
- ‘aşk**: Ar. sevgi.
‘a. 80a/14
- aşkar**: Ar. koyu al, doru at.
maḥmūde-i a. 19a/9
- ‘aşr** : Ar. on.
‘a. 45a/21, 49a/20, 53a/1, 55b/18, 57b/7, 58b/16, 60a/11, 61a/14
- ‘aşrun** : Ar. on.
‘a. 76a/16

‘aṭaṣ : Ar. susama, susuzluk, hararet.

‘a. 17b/1

‘a.-ı maḥmūmı 22b/9

‘a.-ı ṣedīdi 80a/11

‘a.+ ı 52b/3, 55a/11, 55b/5, 55b/9, 57a/21, 65a/10, 68b/12

‘a.+ i 43b/2

‘āteṣ: Far. od, hararet, kızgınlık.

‘ā.-i ḥaṭabi 33a/5

‘ā.+ den indürüp 9a/11

‘ā.+ de 60a/8

‘ā.+ e 33b/10

‘ā.+ lü 55b/1

‘ā. yaḫduḡına 75b/21

‘atīḫ : Ar. eski.

‘a. 16a/12, 52a/8, 66a/20, 67a/15, 67a/8, 75a/7

ṣadā‘-i ‘a. 24a/5

su‘āl-i ‘a. 45a/8, 8b/2

ṣarāb-ı ‘a. 51b/5, 76a/9

zeyt-i ‘a. 60a/9, 61b/1, 66b/13, 67b/19, 68a/2, 75b/18, 76a/8, 77b/3

su‘āl-i ‘a.+ a 29b/12, 29b/2

maraz-ı ‘a.+ i 43a/16

‘a. olan 60a/7

tiryāḫ-ı ‘a. 28a/3

ḥümmeyāt-ı a. 73a/10

remed-i a. 47a/10

zeyt-i a. 67a/8

‘atīḫa : Ar. eski.

su‘āl-i a.+ a 38b/5

‘a.+ ya 57b/18

su‘āl-i ‘a.+ ya 15a/5

‘ilel-i ‘a.+ ya 47a/5

‘aṭūs ol - : ‘āṭūs : Ar. aksırtıcı şey enfiye yapma işi.

‘a.- una 42a/5

‘aṭūsāt : Ar. aksırtıcı şeyler.

v. 39a/18

v. 4a/10

avān : Ar. vakit, zaman.

a. 2a/11

‘avārız : Ar. kazalar, belâlar, engeller.

‘a.-ı ḡarībeden 81a/6

‘a.+ dan 45b/17, 46a/17

‘a.+ ı 46a/10

‘avrāt : Ar. kadınlar.

‘a.+ lara 70b/14

‘a.+ lere 44a/21

avuç : elin iç tarafı.

a. 53a/5

ay : ay.

a.+ da 24a/16

a.+ dan 17a/8, 25a/3

a.+ danşonra 9a/13

a.+ danşonra 23b/17

ayağ : ayak.

a.+ da 20a/12, 75b/12

ā’yān : Ar. gözler, bir memleketin ileri gelenleri.

ā. 2a/18

ayāric : Yun. Devā’-i ilāhī demektir. Terkibleri çokdur. Meşhuru ayaric-i faykaradır.

a. 22a/21

a.-i cālīnūs 24a/16

a.-i cālīnūsü’l-niçolaus 24a/21

a.-i dūfes 25a/3

a.-i erkāğāhnīs? 25a/9

a.-i faykara 37b/12, 38a/15, 38a/20, 38b/7

a.-i faykarayü’l-cālīnūs 23b/18

a.-i fīlāğuvās? 24b/16

ayāricātü’l-ma’ācīnū’l-nāfi’āt-ı a.-i hermesü’l-ibn-i māseveyh 23b/4

a.-i heyyü 25a/20

a.-i koştanīniyye-i maḥşūş 24b/9

a.-i luğāziyāyü’l-niçolaus 24a/3

ayāricātü’l-ma’ācīnū’l-nāfi’āt : macun ismi.

a.-ı ayāric-i hermesü’l-ibn-i māseveyh 23b/4

ayder? : Ayder şarabı olarak geçmektedir.

şarāb-ı a. 47b/12

āyet : Ar. Kur’anın herhangi bir cümlesi.

ā.+ inüñ 1b/12, 1b/13

‘ayn : Ar. göz.

emrāz-ı ‘a. 24a/17

‘a.-ı seretān 72b/1

‘a.+ a 24b/1, 25a/11, 45b/21, 62b/18

emrāz-ı ‘a.+ a 62b/18

şaht-ı ‘a.+ ı 46a/10

seyelān-ı ‘a.+ ı 25b/8

şalābet-i ‘a.+ ı-gider-ür 47a/5

‘a.+ uñ 34b/16, 47a/10

emrāz-ı ʿa.+ uḡ12a/2, 34b/6, 46a/9, 47a/15, 49b/19

emrāz-ı ʿa.+ uḡʿilāc-ı kavīdūr 60a/15

ʿa. 45b/11

ʿa. 42a/19

ʿaynī : Ar. göze mensup, gözle ilgili.

zūlmet-i ʿa. 46a/4

ayruḡ çicegi : Ar. sīl ve necīl. Türçe yer saparnası olarak bilinir.

a. 24b/13

ayruḡ otı : Ar. sīl ve necīl. Türçe yer saparnası olarak bilinir.

a. 41a/6

ayva : Ar. sefercel. Farsça kesr-i bā, sūkūn-ı hā ve bih denir ve tıbbda şarabına mey-bih denir.

a. 68a/1

az : az, çok olmayan.

a.+ cuḡ 23a/2

az - : fazlalaşmak, çoğalmak eylemi.

a.- miş 61b/11

aʿzā : Ar. organlar, uzuvlar, üyeler.

a.-i reʿ se-i sebʿ aya 4b/6

a.-i reʿseye 5a/4

a.-i reʿseye 14a/5, 43a/8, 6b/5

a.+ ya 78b/2

a.-i bāḡında 60b/17, 71a/5, 72b/18, 73a/12

a.-i bāḡında 49a/1

a.-i bāḡıniyyeyi 14b/12

a.-i reʿseye 13a/5, 15a/19, 15b/4, 34b/21, 42b/1, 57a/7, 73a/11

a.-yı bāḡında 48a/2

a.+ lara 10a/15, 14a/17, 56a/20

a.+ nuḡ 58b/2

a.+ ya 16b/7, 56b/8, 65b/6, 67a/1, 78b/3, 80a/13

emrāz-ı a.+ ya 6b/12

a.+ yı 52a/9

a.-i aʿzā-i reʿseye 7b/22

a.-i bāḡıniyyede 68a/4

a.-i reʿseye 52b/15, 69a/5

aʿzā-i a.-i reʿseye 8a/1

a.-yı naḡıfeye 14a/16

a.-i bāḡıniyyenüḡ6a/8

a.-i reʿseye 11b/7, 13a/15, 9b/19

ʿazālāt : Ar. organlar, uzuvlar, üyeler.

ʿa.-ı sebʿ aya 42b/17

aʿzam : Ar. (daha, pek,en, çok) büyük.

- rūḥ-ı a. 3a/12
 iks̄ir-i a.+ dur 33a/4
 miftāḥ-ı a.+ dūr 59b/10
 a.+ idūr 8a/8
 iks̄ir-i a. 46a/16
 ‘azām : Ar. büyük.
 ‘azām-ı ḳulūbü’l-ıyyel: Ar. geyik yüreğinde olan kemik.
 ‘a.-ı ḳulūbü’l-ıyyel 10b/17
 ‘a.-ı meksūreyi 59a/9
 a‘zāmī : Ar. en büyük.
 rükn-i a. 7b/6
 ‘azāmü’l-maḥreḳ : bu isimle bilinen bir maddedir.
 ‘a. 58a/14
 ‘azebe : semeretü’l-esl olarak bilinir. Yemişli ılgının yemişidir. Farsça gezmāzek denir.
 mā‘-i ‘a. 16b/10
 azfer : bu isimle anılan misk türüdür.
 ḡāliye-yi misk-i a. 64b/19
 misk-i a. 32b/18, 42b/7, 43a/15, 43a/5, 54a/2, 5a/2, 72b/3, 8a/17
 ‘anber-eşheb misk-i a. 7b/20
 azḫar : faḳḳāḥ türüdür. bk. Faḳḳāḥ. Türkçe tomurcuk derler.
 faḳḳāḥ-ı a. 23b/2
 faḳḳāḥ-ı a. 24b/13, 24b/4
 azḫar : Rum azharı olarak bilinir.
 a.-ı rümī 47b/7
 azher : Ar. belli, apaçık.
 a.+ dūr 31a/21
 azher ol - : Ar. belli, apaçık olma eylemi.
 a.- duḡına 2a/14
 ‘azīm : Ar. büyük.
 ‘a. 28a/18, 32b/8
 en‘āz-ı ‘a. 67a/11
 ‘a.-i ḳıḫfü’l-insān 39b/1
 ‘a.-i nef‘ī 21b/10
 iks̄ir-i ‘a.-i seyyiddür 39b/4
 ‘a.+ dūr 60a/16, 66b/7
 iks̄ir-i ‘a.+ dūr 65b/4
 mu‘āllece-yi ‘a.+ dūr 79b/13
 ‘ilāc-ı ‘a.+ dūr 38b/10, 54a/17, 72a/12, 77a/10
 iks̄ir-i ‘a.+ idür 30a/3
 rükn-i ‘a.+ idür 63a/12
 enfās-ı ‘a. olup 64b/13
 ‘ilāc-ı ā.+ dūr 40a/15

‘. 68a/15

rükn-i ‘a.+ dür 74b/16

‘a.+ dür 53a/3

‘a.+ dür 42b/16

azîmü’l-ķadr : çok kıymetli.

a.+ dür 20a/22

‘azîmü’n-nef‘ : çok faydalı.

celîlü’l-ķadr-i ‘a. 50a/7

‘a.+ dür 10b/21, 12b/10, 14b/19, 52b/3, 9b/12

‘azîmü’s-şân : çok şöhretli.

‘a.+ dur 63a/14

‘azîze : Ar. yüksek, yüce

ħarâret-i ‘a.+ yi 42b/18

‘azîziyye : Ar. yüksek, yüce

ħarâret-i ‘a.+ ye 12b/2, 36a/13

ħarâret-i ‘a.+ yi 4b/7

ħarâret-i ‘a.+ yi 14a/15

‘azm : Ar. kemik.

‘a. 5b/7

‘azm-i ķalbü’l-iyyel : Ar. geyik yüreginde olan kemik.

‘a.-i ķalbü’l-iyyel 7b/15

‘a.-i ķalbü’l-iyyel 8a/13

‘a.-i ķalbü’l-iyyel 18a/13, 8b/14

‘a.-i ķalbü’l-iyyel 14a/12

‘azmü’l-‘âc : Ar. nâbü’l-fîl olarak bilinir Türkçe fil dişi denir.

‘a. 44b/2

‘azmü’r-re‘ senü’l-insân : Ar. insan kemikleri.

‘. 9a/20

azve : ‘aķad-i azve : geçici tutukluk/dili tutuk olmak

‘aķad-i a.+ ye 40b/12

‘azzü’l-ķelb : köpek ısırması.

‘a. 25a/14

bâ-ħuşûş : Far./Ar. özellikle, en çok, hele.

3a/21

ba‘arrü’z-żabb : deve kığı gibi yuvarlak tersleyen hayvanın tersine ve keler denilen hayvandır derisi ile çubuk ve ok perdaht edilir.

iķlîmiyâ-yı b. 47a/19

bâb : bölüm.

b.+ da 59b/10

bâbünec : Far. bâbüne olarak da bilinir. Türkçe pâpâdyâ denir.

b. 28b/11

dühn-i b. 63a/6, 77a/15, 77b/4

zehr-i b. 66b/1
b.-i mikedd 54a/19

bād : Far. yel, rüzgar.

b.- şinām 73a/19
b.-berestī ve 2a/6
b.-rencbūye birer 13a/3
mā^ç -i b.-rencbūye ile 11a/18
b.-rencbūye şevketü'l-cemel 27a/21
b.-rencibūye cān otı? 78b/7
b.-rencibūye emlec 42b/12
mā^ç -ı b.-rencibūye mā^ç -ı şevketü'l-mübāreke 50b/17
b.-rencibūye nīmşer 70a/8
çuşāre-yi b.-rencibūye ve 50a/20
b.-şinām? sa^ç fe 64a/7

bād-zehr: Far.panzehir.

b.- zehr-i hayvanī 36a/15
b.-zeher-i ġarbī 13a/19
b.-zehr ahlāt-ı fāsıdeyi 74a/2
b.-zehr maḡāmına 36b/15, 42b/3
b.-zehr maḡāmındadır 31a/1
b.-zehr olur 73a/6
b.-zehr-i ġarbī 73a/18
b.-zehr-i ġazelī 72b/1
b.-zehr-i hayvānī 11a/1, 13a/3, 32b/4, 42b/6, 50b/7, 54b/2, 72a/15
b.-zehr-i hayvāniden 3b/11
b.-zehr-i kāmildür 13a/6
b.-zehr-i kāvī 39b/8, 41a/13, 43a/5
b.-zehr-i ken^ç ānī 74b/5
b.-zehr-i mārī 41a/12
b.-zehr-i mārī 72b/5
b.-zehr-i maşrıķī 32b/4
b.-zehr-i ma^ç denī 13a/19, 41a/13, 72b/13
b.-zehr-i mu^ç arrefdür 8a/9
b.-zehr-i mu^ç arrıķdur 54a/7, 71b/15
b.-zehr-i nebātī 43a/2, 72a/16
su^ç d-kūfī b.-zehr-i nebātī 31a/4
b.-zehr-i rencbūye 40b/6
b.-zehr-i şarķī 13a/18, 33a/16, 37a/10, 72b/1, 72b/9, 73a/7
ḡulāşa-yı b.-zehr-i şarķī 33a/12
b.-zehri mārī 33a/18
b.-zehri mu^ç arrıķdur 56b/1
b.-zehri çamelī 72a/19

b.-zehriyyätü'l-^ç ameliyye bād-zehrü'ş-şinā^ç ĩ cümle 72a/10
b.-zehrü'l-ma^ç denī ve 13a/10
b.-zehrü'l-muhtār antonyūs 51a/19
sefūf-ı b.-zehrü'l-muhtārü'l-üstād emrāā-ı sārīyye 41a/9
bād-zehriyyätü'l-^ç ameliyye b.-zehrü'ş-şinā^ç ĩ cümle 72a/10
b.-zencibūye felenc 5b/15
b.-zencibūye zehr-i nercis 31b/20
b.+ idür **ṭarīḳ** 69a/16
emzice-i b.+ ine duḥūl ider 3b/10
f.-zehriyyätü'l-^ç ameliyyet faşlü'l-ḥāmisü'l-^ç aşrünü'l-mükellesāt 4a/20

ba^ç de : Ar. sonra.

b. 10a/18, 10a/21, 11b/15, 11b/16, 11b/18, 12a/16, 14b/7, 16b/11, 17a/15,
17b/10, 17b/11, 17b/13, 17b/14, 19a/16, 1b/50, 20a/4, 20b/17, 20b/2, 20b/7,
21a/17, 21a/5, 21a/6, 21b/13, 21b/6, 22a/17, 22a/2, 22b/21, 22b/5, 23a/12,
23b/16, 26a/3, 29b/7, 30a/7, 30b/12, 30b/9, 31a/15, 31b/6, 32a/13, 32a/2,
32b/2, 33a/19, 33b/11, 33b/15, 33b/19, 33b/4, 33b/5, 34a/14, 34a/8, 34b/3,
35b/17, 35b/21, 35b/4, 3a/7, 44a/1, 44a/17, 44a/8, 44b/10, 46a/15, 46b/21,
47b/19, 47b/3, 49b/14, 49b/5, 4b/18, 4b/19, 50b/18, 51b/6, 52a/13, 52b/12,
52b/2, 52b/20, 52b/6, 53a/7, 53b/11, 54a/21, 54a/5, 54b/16, 55a/14, 55a/7,
55b/16, 56a/16, 56a/7, 56b/10, 56b/16, 56b/2, 57a/11, 57a/16, 57a/4, 57b/3,
58a/9, 59a/11, 59b/18, 59b/5, 60a/9, 62a/9, 62b/15, 63a/5, 64b/16, 65a/15,
65a/5, 65b/1, 65b/13, 65b/19, 65b/20, 65b/8, 66a/10, 66b/14, 66b/5, 67a/13,
67a/16, 68a/18, 68b/14, 68b/20, 68b/7, 69a/18, 69a/8, 69a/9, 6a/1, 6a/3,
6b/16, 6b/17, 70a/14, 70a/5, 71a/1, 71a/16, 71a/18, 71b/17, 72a/3, 73a/2,
73a/3, 73b/18, 73b/20, 73b/4, 74a/7, 74b/2, 74b/20, 74b/22, 75a/1, 77b/12,
77b/13, 77b/15, 78a/10, 78a/14, 78a/3, 78a/9, 78b/17, 78b/18, 79a/15, 79a/2,
79b/3, 79b/7, 80a/2, 80a/20, 80b/4, 9a/10
ber-dār-id-e b. 46a/8
b. 78a/19

bādem : Far. bādām. Ar. Tatlı bādeme levz-i hulv ve acısına levz-i mürr denir.

b. 26b/1
dühn-i b. 67b/17
b.-i muḳaşşerī 51a/9
b. deḅlūdūr 18a/19

ba^ç de't -taşfiyye : Ar.saflaştırmadan sonra.

b. 68a/19
b. 16b/10, 47b/20, 6a/2
b. 12a/15, 22b/13, 22b/4, 29b/6

ba^ç de'l-bel^ç : Ar. yutmadan sonra.

b. 37a/4

ba^ç de's-sahḳ : Ar. dövüldükten sonra.

b. 26b/7

ba' de't-ṭabḥ: Ar. ilacı kaynattıktan sonra, pişirdikten sonra.

b. 48b/9

ba' de't-tahfif : Ar. hafiflettikten sonra.

b. 46a/14

ba' de't-tecḥīf : Ar. kuruttuktan sonra.

b. 53b/1

ba' de't -tirāṣ : Ar. yontarak düzelttikden sonra.

b. 41b/15

b. 62a/1, 64b/5

ba' de'z-zemān : Ar. bir zaman sonra

b. 77a/11

bādincānū'l-levn : Ar. bādincān, Patlıcan.

b. 73a/6

bādrencibūye : Far. oğul otu, bādrencibūye ve bādrenbūye derler. Farsça kökenlidir.

Arapça baklatū'l-ütrüciyye ve müferrihū'l-kalb derler. Bazıları kovan otu da derler.

b. 49b/11

bād-zehr-i r. 40b/6

mā' ü'l-bārid-i r. 32a/1

bāh : Ar. şehvet.

b. 23a/9

b.+ a 12a/13, 37a/1, 44b/7, 64b/13

ḳuvvet-i b.+ ı-artur-ur 17a/12

b.+ ma 11a/19, 12b/1

muḳavvi-yi b.+ dur 69a/15

bahaḳ : Ar. abraşlık hastalığı, kara ve ak olmak üzere iki türü vardır.

b. 20b/20, 35b/12, 38a/2, 69b/16

b.-ı esved 38a/9

bahiş : Ar. konuşulan şey, söz, iddialaşma.

muḥāvere-i b.-i cedelden 2a/14

b.+ inde 2b/8

b.+ inde 11b/10

bahrī : Ar. denize ait, denize mensup, denizle ilgili.

ḳunfuḫ-ı b. 40b/13, 41a/8

ḳuṣṭ-ı b. 67a/5, 67b/9

seretān-ı b. 45b/14, 47a/20

uṣāḳ-ı seretān-ı b. 46b/11

ḳuṣṭ-ı b.-yi mikedd 66a/16

bahriyye : Ar. donanmaya ait işler.

ḥammām-ı b.+ de 59b/13

baḥtū'ş-şavt : Ar. saf ses.

b.+ ı 6b/21

ba' id : Ar. uzak, ırak.

b. 5b/3

şeyb-i b. 12b/2

bâiş : Ar. sebebolan, gönderen, icap et tiren.

b.-i esās 1b/20

b.-tenmîḳ şahā' if-i şihhat-engiz oldur 2a/5

b.-i hoşnüd 2b/10

Bāk eyle - : pak:Far. pāk eylemek. Temizlemek eylemi, saflaştırmak.

B.- r 9a/7

baḳar : Far. gāv, Türkçe sığır denir.

b. 75b/15

baḳırsak : bağırsak.

b.+ ları 44a/11

bāḳī : Ar. daimi, kalıcı.

b. 17a/6

bākire : Ar. delinmemiş inci.

lü'lü'-i b. 45b/19

baḳla : Ar. bākıllā, bakla.

b. 28b/20

baḳlatü'l-ḥamḳā : semiz otu.

b. 27b/10, 48a/20, 50a/10

bezz-i b. 13b/21, 14a/11, 14a/20, 16a/21, 20b/14, 37b/20, 39b/13, 40b/18, 41a/3, 41b/3, 47b/10, 50b/2, 7b/15

b.-i mikedd 53b/18

bezz-i b. 26a/15

bal : bal.

b. 23a/2

baldurıḳara : küzberetü'l-bir, şa' rü'l-arz, şa' rü'l-kilāb ve şa' rü'l-hanāzır, ca' detü'l-kinā, lihyetü'l-himār, sākü'l-esved ve sākü'l- vasif denir. Farsça persiyāvşān denir.

b. 18a/17, 20b/13, 21b/3, 29b/5, 41b/6

baldurıḳara : küzberetü'l-bir, şa' rü'l-arz, şa' rü'l-kilāb ve şa' rü'l-hanāzır, ca' detü'l-kinā, lihyetü'l-himār, sākü'l-esved ve sākü'l- vasif denir. Farsça persiyāvşān denir.

b. 48a/9, 49a/7

b.-yi mikedd 47b/9

balḡam: Ar. vücutta varsayılan dört unsurdan biri.

b. 68b/3

b.-ı ḡalīzden 7a/11

b.-ı ḡalīze 18b/18, 41b/16

b.-ı ḡalīzeyi 19a/6, 29b/12, 30a/10, 38b/4

b.-ı lezciden 8b/2

b.-ı mālīh 20b/19, 38a/3, 75a/6, 76a/12

b.+ dan 25a/9

b.+ ı 14b/11, 15a/5, 18b/12, 19b/4, 21b/17, 21b/18, 25a/4, 26a/7, 31b/8,

33b/16, 38b/17, 39a/17, 45a/9, 7b/8
b.+ ları 19b/18, 21b/19

balgamiyye : Ar. vücutta varsayılan dört unsurdan biri.

ḥummā^c-i b.+ lere 43b/13, 43b/8
emrāz-ı b.+ nūḡ 19b/4, 30a/11
b.+ ye 35b/10
b.+ yi 34a/18
aḥlāt-ı b.+ yi 30b/7

bālūrū : hekim adı.

b. 9b/18

bālūrū yū'l-ibn-i māseveyh : hekim adı.

b.-i māseveyh 10a/6

bancārū'l-kibrīt : Ar. şevender, şelcem-i ahmer denir Far. çügündür. Türkçe pancar.

b. 25b/9

bār-emānet : Allah'ın emāneti.

b.-emānet ve 1b/13

baraş : Ar. abraşlık, tedavisi mümkün olmadığına inanılan bir hastalık.

b. 20b/20, 25b/1, 35b/12, 38a/2, 39b/16, 69b/16
marāz-ı b.+ a 55a/20

Barça : parça

B.+ ları 60a/8

bārid : Ar. soğuk.

b. 23b/21, 25b/6, 35a/8, 41b/17, 55a/20, 5a/7, 63b/3, 74a/11, 7a/5
şudā^c-ı b. 41b/20
b.-i emrāz-ı dimāğıyyenūḡ 37a/14
şada^c-i b.+ e 42a/18
şudā^c-ı b.+ e 31b/9
sū³-i-mizāc-ı b.+ e 8a/3
b. olan 56b/13, 62a/5

bāride : Ar. soğuk.

aḥlāt-ı b. 23b/22
emrāz-ı b. 13a/7
nevāzile-i b.+ den 6b/13
dühnü'ş-şudā^c-i b.+ nūḡ 61b/21
emrāz-ı b.+ nūḡ 56b/17, 67b/13
evcā^c-i b.+ nūḡ 64a/1, 66a/14, 67b/7
müferrihāt-ı b.+ nūḡ 57a/14
b.+ ye 60b/21
emrāz-ı b.+ ye 25b/6
ishāl-i b.+ ye 56b/20
mekān-ı b.+ ye 68b/20
niḡrīs-i b.+ ye 18b/20

sū'i-mizāc-ı b.+ ye 15a/4
b.+ yi 24a/1, 42a/3, 58a/10, 59a/12, 62a/1
niķrīs-i b.+ yi 15a/15
ser-sām-ı b.+ yi 62b/2

bāridet : Ar . soğuk.

şudā^c -i b. 57a/9

bāridiyye : Ar. soğuk.

mekān-ı b.+ ye 70b/5

bāridü'l-mizāc ol - : soğuk tabiatlı olma hāli.

b.- anlara 15a/6

bārit : evrām-ı bārit olarak kullanılır. Bir çeşit verem hastalığıdır.

evrām-ı b.+ dūr 76b/16

bāritanusu ʔ-ṭabīb: hekim adı.

b.ṭabīb 53b/4

bāriż : Ar. aşikar, meydanda, açık.

b. 6b/5

Barmağ : parmak.

B. 55a/6, 56a/15, 57b/20, 69a/17, 69a/8, 72a/18, 80a/19

B.+ lar 67a/11

bārūt : Far. bārūd, barut.

milḥ-i b. 59b/11

bārūd : Far. bārūd, barut.

b. 70b/21

b.-ı ebyaz 33b/2, 38a/5, 71b/9

bārūt : Far. bārūd, barut.

rūḥ-ı b. 71a/16

b.-ı ebyaz 65b/19, 66a/11, 68b/12, 74a/8, 78a/7

rūḥ-ı b.-ı ebyaz 77b/18

bāşşumīnā : berber aşması olarak da bilinir.

başalü'd-dend : dend, hurū^c -ı sīnī, habbū'l-mülük ve habbū's-selātīn isimleri ile de zikredilir. Basal ise bu bitkinin soğanına denir. Dend soğanı.

b. 79b/4

başalü'l-ebyaż : beyaz soğan.

b. 37a/1

başalü'l-ekl : bu isimle anılan soğan türü. Ekl: yeme, yemek.

b. 55a/1

başalü'l-fārū'l-meşvī : pişmiş soğan.

b. 25a/16

başalü'l-^cunşulu'l-meşvī : ada soğanı.

b. 23b/12

başar : Ar. göz, görme.

b. 69a/17

b.+ a 17b/1, 45b/11, 45b/17, 49b/18
rûh-ı b.+ a 52b/9
b.+ ı 34b/17, 34b/6, 40a/5
hiddet-i b.+ ı 46b/5
nür-ı b.+ ı 12a/9, 40a/5, 42a/20, 46a/9
zulmet-i b.+ ı 45b/2
b.+ a 56b/19

bâselikün : Yun. Arapça'da cālibü's-sa'āde ve mülūkī olarak bilinir. Devā'-i mürekkebin ismidir. Ekhālden kühl-i bâselikün ve merhemden merhem-i bâselikün derler. Bazıları hekim hipokratın mütereddin olduğu padişahın ismidir ki bu terkipleri Hipokrat amel ettiğinde padişahına nispet edip bâselikün ismini verdi, derler. Meşhurdur.

kuhl-ı b. 45b/7, 47a/14

bâselikünü'l-ekber : büyük bâselikün.

b. 45b/1

bâşır : Ar. gören, görücü.

b. 63a/4

kuvvet-i b.+ ayı 46a/9

qar' -ı b.+ ayı 58b/13

bâşıra : Ar. görme kuvveti ve özelliği, görme, görüş.

b.+ ya 52b/9

kuvvet-i b.+ yı 46a/17

rûh-ı b.+ ya 56b/13

bâsilyūs : hekim adı.

b. 54b/11

bâşūr : basur, çıban.

b.+ a 64a/8

baş : baş, kafa.

b. 30a/2, 44b/1, 56a/14, 62a/21

b.+ a 64b/6, 67b/2, 76a/18

b.+ da 23b/6, 39a/16, 66a/4

b.+ da olan 64b/5

b. dönmesine 15b/20

b.+ ma süricek 62a/1

başka : başka, bir diğeri, farklı.

b. 46b/1, 74a/13

başla - : başlamak eylemi, Bir işe girişmek.

ta' āma b.- yalar 23a/15

baṭ : Far. murgāb, Türkçe ördek denilen hayvanın ismi.

şahm-ı b. 75a/10, 75b/6

baṭarbaṭrānyūs : hekim adı.

b. 63a/12

bâtn : Ar. iç, iç yüz, içteki, görünmeyen.

a^c zâ-i b.+ da 49a/2

a^c zâ-i b.+ da 60b/18, 71a/5, 72b/18, 73a/12

a^c zâ-yı b.+ da 48a/2

b.+ nuḡ 65a/18

ḡurūḡāt-ı b.+ nuñ 34a/4

evca^c -i b.+ ya 54b/12

şıfât-ı seb^c a-yı b.+ ya 57a/19

b.+ yı 59b/9

evrâm-ı b.+ yı 74a/3

ḡurūḡ-ı b.+ yı 60b/11

şıfât-ı b.+ yı 53a/19

ḡurūḡ-ı b.+ yı 57a/8

bâtniyye : Ar. iç, iç yüz, içteki, görünmeyen.

a^c zâ^c -i b.+ de 68a/4

a^c zâ³ -i b.+ nüḡ 6a/8

a^c zâ-i b.+ yı 14b/12

batn : Ar. batın: Karın.

b.-ı feresde 32a/13, 32b/19, 33b/19, 52b/19, 53b/10, 54a/4, 55a/2, 56a/16, 56a/6, 56b/16, 57a/11, 57a/3, 57b/2, 58b/9, 59b/5, 60b/4, 62b/15, 65b/14, 66b/4, 67a/15, 69a/9, 77b/11, 78a/19, 78a/2, 78b/18, 78b/19, 79b/10, 79b/6, 80a/20, 80a/9

b.-ı ḡabs ider 59b/16

b.+ ı 65a/2

ishâl-i b.+ ı 48a/12

ke-zâlik b.+ ı 48b/13

b.+ indan 61a/16

b.- ı 57a/16

batnü'l-feres : atın karnı.

b.+ de 34a/7

batrâsâliyün : taşlık kerefisi olarak da bilinir. Fatrâsâliyün da denir. Bazı kimseler yaban kerefisi derler ama değildir. Evrâsâliyündür. Batrâsâliyün dediklerine madenös derler Rum vilayetinde yani Makedönya dedikleri şehirde bulunmaktadır. Kerefis-i Makedönî olarak isimlendirilmiştir. Şehrin taşlık yerlerinde yetişen barâsâliyün'un makdenös olduğuna şüphe yoktur. Halk arasında magdenos, ma^c denoz ve bazı yerlerde de indî ma^c denüvâz derler.

b. 24b/18, 25a/17, 29a/2

bayaḡı : sıradan.

b. 73b/20

ba^c zı : Ar. birazı, bir kısmı, kimi.

b.+ lar 2b/19, 3b/3

b. 23b/17, 33b/8, 43a/8, 52a/2

b.+ lar 17a/20

be : Far. kelimelere -e halini verir.

b.-cevherü'l-ḥāmis faşlü'l-evvel 4b/5

becril? : hekim adı.

b. 9b/18

bedahşānī : Far. Afganistan'ın Bedahşan şehrinde işlenen çok değerli yâkut, la'1-i bedahşan.

b. 4b/22, 5a/1

b. 11b/21, 18b/8

b. 42b/7

bedel : Ar. karşılık, değer, eder, fiyat.

b.+ dür 27b/11

beden : Ar. gövde, vücut, cisim, ten.

b.-i insānda 3b/12

b.+ de 42b/19, 43b/13, 72a/21

tenkıyye-i b.+ de 70a/3

b.+ den 24a/6, 48a/2

b.+ den çıkarur 22b/18

b.+ e 12a/7, 26b/9, 78b/20

b.+ i 17a/9, 22b/18, 23b/19, 35a/2, 53b/14, 5a/14, 5a/17, 69b/15, 70a/3

levn-i b.+ i 9a/7

rāyihā-i b.+ i 67a/18

şaht-ı b.+ i 39a/13

şihhat-i b.+ i 53a/17

bedeniyye : beden, vücut.

āşār-ı b.+ ye 26b/10

besfāyic : Türkçe çıyan otu olarak bilinir.

b. 21b/19

behmen : Far. iki çeşittir birine behmen-i ebyaz birine behmen-i ahmer denir. Turpa benzeyen ve kavza kökü denilen bir ottur.

b.-i aḥmer 11b/4, 53b/21

b.-i ebyaz 12b/19, 37a/9, 80b/18

b.-i esved 11a/3, 12b/19, 27a/6, 37b/19, 42a/7, 43a/2, 50a/12, 50a/20

dühn-i b.-i mikedd 62b/14

behmenān : Far. behmen'in c.

b. 5a/10

behmenāt : Far. behmen'in c.

b. 10b/16

behmeneyn : Ar. behmenyen, ak ve kızıl behmenler.

b. 10b/2, 13b/6, 15b/9, 17a/15, 18a/13, 18a/3, 26b/4, 42b/11, 6b/8,

7b/17, 8a/13, 8b/13

beḳā : Ar. devam, sebet, evvelki hal üzere kalmak, bakilik.

b.-i kuvveti 44a/19

bel soğukluğu : bu isimle anılan bel rahatsızlığı.

b. 37b/19, 39b/ 20, 7a/5

b. şoukluğudur 50a/8

b. şoukluğuna 38b/20

bezr-i deve b. 23b/12

s.+ ina 39b/20

belâdur : bu isimle bilinir. Belâdır ağacı. Arapça habbü'l-fehm, Yunanca enkardiyâ denir.

b. 26b/4, 27b/3, 9a/18, 9b/14

b.-ı müdebber 16b/12, 30a/5

b.-ı mükidd 16b/9

belâdurî : bu isimle bilinir. Arapça habbü'l-fehm, Yunanca enkardiyâ denir.

b. 9a/12

belesân : Far. pelesenk ağacı, balsama ve bu ağacın yağı.

b. 63b/22

dühn-i b. 42b/13, 46a/6, 56b/21, 58b/7, 62b/21, 63a/11, 64a/18, 67a/21

habb-ı b. 24b/20, 24b/5, 27a/16, 34b/9, 57a/6, 62b/9, 63a/20, 67a/6

habbe-i b. 9b/15

‘ūd-ı b. 24a/18, 34b/10

b.-ı aşliyyeye 78b/4

b.-ı hicāzî 64b/7, 66b/7

b.-ı hicāzīnūj 63a/11

b.-ı müsekkin 64a/1

b.-ı şāmî 47b/14

habb-ı b.-ı şāmî 60a/19

mā‘-i b.-ı şāmî 72b/17

zehr-i b.-ı şāmî 54a/19

‘uşāre-yi b.-ı şāmî 62a/4

b.-ı ṭabī‘-yi ḥıfz eyler 73a/8

b.-ı ṭabī‘dür 81a/5

‘uşāre-yi b.-i şāmî 47b/19

b.+ ı 56a/4

b.+ ıdur 32b/20, 54a/9

belesānū’l-kibrīt : Far. pelesenk ağacı türü.

b. 64a/4

belesānū’l-meskūteyn? : Far. pelesenk ağacı türü.

b. 64b/2

belesānū’l-muḳavvī : Far. pelesenk ağacı türü.

b. 64b/12

belesānū’l-mu‘tedil : Far. pelesenk ağacı türü.

b. 63b/2

belesānū'1-ustumāhaykūn? : Far. pelesenk ağacı türü.

b. 63b/10

belesānū'ş-şāmī : Far. Şam'da Pelesenk ağacı.

ḥabb-ı b. 79a/13

belīlec : Far. belīle otu. Bu isimle meşhurdur.

b. 17a/2, 17b/6, 21a/9, 24b/12, 34b/12, 42b/13, 80b/19, 9a/8

b.-ü kābilī 22b/19

belki : Far. ihtimal, umulur ki.

b. 2b/7, 49b/19, 81a/4

ben : ben. Birinci şahıs.

b.-i vücūdum 2a/2

benātāt : bu tür hayvan nevi?

ecnās-ı b.-ı ḥayvānātından 3a/11

benc : Ar. sīkrān, bengilik otu, kırmızı tatula. Tohumuna bezr-i ban denir. Türçe ban tohumu olarak bilinir.

aşl-ı b. 53b/8

bezr-i b. 25b/9, 26a/10, 27b/12, 28b/17, 28b/5

bezr-i bezr-i b. 29a/1

bencimāgūgūn : bu isimle anılan macun türü.

ma^c cūn-ı b. 22a/20

bend : Far. bağ, bağlama.

b. idüp 49b/15

benefsec : Far/ Ar. menekşe, menevşe, benefşe.

b. 24b/5, 26a/15, 57b/6, 79a/12

dühn-i b. 76a/1

mā^c -i b. 62b/8

şarāb-ı b. 14b/3, 16b/5

zehr-i b. 13b/11, 48b/4

benefsenc : Far/ Ar. menekşe, benefşe.

zehr-i b. 5a/18

benefşe : Far/ Ar. menekşe, benefşe.

b. 26b/13

benefşec : Far/ Ar. menekşe, benefşe.

b. 17b/8, 17b/9, 19b/1, 21b/14, 22a/12, 34b/19

dühn-i b. 17b/14, 76a/13

sükker-i b. 17b/12, 22a/19

zehr-i b. 22b/11, 34b/8, 40b/19, 49a/8

benefşenc : Far/ Ar. menekşe, benefşe.

b. 21a/2, 24b/11

şarāb-ı b. 9b/4

zehr-i b. 21b/3, 30b/17

benefşenç : Far/ Ar. menekşe, benefşe.

- zehr-i b. 20b/12
- benṭāfilun** : Yun. Türkçe beş parmak derler.
aşl-ı b. 50b/1
- berṭzer** : benzer.
b. 3b/13, 70b/18
- ber** : Far. olduğu gibi, üzere.
b.-eyyām sa^c det 2a/15
- ber-dār** : Far. salbedilmiş, asılmış.
b. 1b/4, 1b/6
b.-dār ideler 66a/18
b.-dār oluna 66b/21
b.-dār-id-e ba^c de 46a/8
- berāber** : Far. birlikte.
b. 61b/19
- berāklenūs** : hekim adı.
b.-ı cermānī-i nām-ı kāmīlū'l-vezn 3a/8
- berber aşması**:bāş-şuminā olarak da bilinir.
a. dur 66a/18
bāş-şuminā b. aşmasıdur 66b/21
- berd** : Ar. soğuk.
b.-i şihḥat-i ma^c fūndur 3b/3
- bere** : vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürüklük.
b.+ sine 67a/4
- bereli** : bereli olma hali.
b.+ dūr 63a/12
- berfe** : zehri berfe olarak bilinen bir çiçek türüdür. Karda olur.
zehr-i b. 79a/13
- berkelsūs** : hekim adı.
b. 32b/20, 33a/21, 50b/5
- berrāde** : berrādī: Şeyh Davud, Irak'dan gelen hafif bir taş olduğu ve kehrübāya benzediğini ifade etmiştir.
b.-i ḥadīdi 59b/18
b.-yi fīẓza 70b/2
b.-yi ḥadīd 77b/16, 78a/7
b.-yi ḥadīdi 65a/3
b.-yi reşāşı 77b/20
b.+ sin 68b/19
- berri** : Ar. karaya ait, kara ile ilgili, yabani, toprak.
b. 22a/12, 48a/5, 48b/19
eşne-i b. 16a/8
feleşkūn?-ı b. 41b/18
ḥabbū'l-ās-ı b. 19a/3

uṣḳurdiyūn-ı b. 41a/4, 50b/13

uṣne-i b. 41a/4

zehr-i lisān-ı ṣevr-i b. 18a/12, 8a/16

zehr-i lisānū'ṣ-ṣevr-i b. 50b/15

uṣāre-i lisān-ı ṣevr-i b. 21a/20

berṣ : Ar./ Far. Afyon şurubu, keten yaprağı ile yapılan bir çeşit müsekkir macun.

b. 27b/11

berü : beri. +DAn beri

b. 80b/6

ber³-tamm : hastanın bütün olarak iyileşmesi.

b.+ ıdur ve 59a/13

ber³üṣṣāk : hastanın baldırının iyileşmesi?

b. 2a/19

ber³ü³s-sā⁶ a : ? bur⁶ü³s-sā⁶ ?

b.+ dur 59a/16

b.+ dür 61b/5

b. 2b/9

bes : daha iyi. çok iyi.

b.+ dür 54b/18

B.+ dür 62a/11

besbāse : bu isimle meşhurdur. Mesed de denir. Küçük Hindistan cevizi.

b. 10a/2, 11b/3, 12a/11, 13a/12, 13b/6, 14b/20, 15a/8, 15b/8, 16b/14,
17a/16, 17b/15, 18a/2, 19a/11, 19a/2, 19b/20, 20a/8, 23a/11, 26b/3, 30a/13,
30a/4, 34a/20, 34b/11, 35b/18, 35b/2, 36a/17, 36b/12, 37b/17, 39b/18, 41a/18,
42a/1, 44a/6, 44b/9, 47b/1, 49b/4, 50b/11, 51a/4, 51b/14, 51b/18, 51b/8,
52b/21, 57a/5, 5a/20, 5a/8, 5b/15, 5b/5, 66b/9, 67b/6, 6a/11, 6a/4,
6b/18, 6b/7, 76b/7, 78b/11, 79a/14, 79a/20, 7a/15, 80b/15, 8a/14, 8a/21,
8a/4, 8b/19

dühn-i b. 12a/21, 31b/3, 72b/11

lisān-ı⁶uṣfūr b. 12a/20

besfāyic : Türkçe çıyan otu, bespāye, polypodium vulgare.

b. 18b/15, 21a/1, 21a/14, 21a/50, 22a/9, 22b/1, 24a/8, 25a/1, 26b/14,
27b/2, 35a/18, 35a/5, 35b/14, 38a/12, 38a/18, 79a/11

şarāb-ı b. 48b/6

b. 31b/11, 40a/16

b.-i ṭarī 48b/7

besfāyicü'l-kurtum : uspur tohumu ve çıyan otunun karışımı, bu isimle anılan bir bitki.

b. 20b/12

besle - : beslemek eylemi.

b.- yeler 67a/14

beş : beş sayısı.

b. 10a/1, 10a/2, 10b/17, 11a/11, 12a/10, 13b/7, 14a/18, 15b/11, 17a/13,

17a/4, 17b/17, 17b/8, 18b/11, 19a/17, 19b/5, 20a/6, 20b/13, 20b/4, 21a/2, 21a/5, 23a/21, 23b/12, 25a/7, 25b/18, 26b/1, 26b/13, 26b/15, 26b/4, 27b/15, 28b/18, 29a/3, 29b/20, 29b/5, 29b/7, 30a/21, 31a/17, 31b/15, 31b/6, 33b/13, 34b/13, 34b/4, 35b/7, 36a/5, 36a/6, 36a/7, 36b/8, 37a/8, 37b/1, 37b/4, 37b/6, 38a/20, 38a/4, 38a/6, 38b/14, 38b/7, 39a/11, 39a/14, 39a/15, 40b/4, 42a/5, 43a/9, 43b/10, 45a/10, 45b/12, 45b/3, 45b/6, 45b/8, 46a/13, 46a/21, 46b/11, 46b/14, 47a/17, 48a/9, 49a/18, 51b/10, 53b/17, 53b/2, 53b/9, 56b/3, 57a/3, 58a/20, 59b/5, 60a/10, 60a/17, 62b/14, 63b/2, 63b/9, 64b/10, 65a/21, 66b/1, 66b/13, 68a/17, 68a/9, 71b/18, 72a/3, 72b/9, 73a/4, 74a/12, 74b/20, 74b/7, 75a/2, 76a/14, 76b/14, 77a/13, 77a/6, 78b/19, 79a/20, 79b/10, 79b/2, 79b/8, 7b/19, 7b/2, 80a/3, 8b/14, 9a/18, 9a/3

b.+ er 10b/8, 12b/18, 13a/11, 14b/1, 14b/8, 15a/8, 17a/16, 17a/2, 18a/18, 18b/22, 19a/1, 21a/15, 26a/11, 26b/7, 26b/8, 28b/6, 38a/12, 42b/14, 9b/13

‘ūd-ı mā-verdī b.+ er 18a/5

b.+ yüz 48a/16, 51a/15, 53a/4, 53b/10, 55a/2, 56a/6, 56b/15, 56b/2, 59a/21, 6a/2, 72a/7

b. 47a/20

Betūnīka : petūnīka Latince kökenlidir. Arapça kastarūn denir.

B. 68b/1

zehr-i B. 78b/14

bevāsīr : Ar. basurlar, mayasıllar, hemoroid.

b. 73b/11

b.+ e 64a/12

dem-i b.+ e 69a/3

rīḥ-i b.+ e 4b/11

b.+ i 17a/12, 42a/17

ishāl-i b.+ i 28b/4

işhāl-ü b.+ i 17a/1

rīḥ-i b.+ i 23a/6

b. 66b/16

dem-i b. 38b/10

merhem-i b. 75b/4

b.-i ḥabs ider 25b/19

ifrāt-i-ṭamṣ b.-i ḳulınca 79b/20

b.-i seretānāt 75a/6

b.+ e 38b/10, 75b/5

b.+ i 80a/15

bevl : Ar. idrar, sidik, çiş.

‘usr-ı b. 42a/18

b.-i şıbyān 62a/17

ālāt-ı b.+ de olan 38b/20, 40b/17

‘usr-ı b.+ e 65a/17

b.+ i 23a/20, 24a/5, 28b/14, 41b/5, 48b/17, 55b/22, 56a/1, 57b/11, 58b/1,
60a/1, 65a/10, 65b/16, 68a/13, 68a/6, 68b/11, 80a/12
b. ider 58a/3

bevlü's-şıbyān : Ar. çocuk idrarı.
b. 72a/7

beyān : Ar. anlatma, açık söyleme, bildirme.
cerīde-yi b.+ a 2b/1
ḥavāş-ı bī-nihāyedür b.+ ma 62a/15
b.+ ından 62a/14
b. ider 2b/15
b. olunmuşdur 11b/10

beyān ol - : Ar. açıklama eylemi.
b.- unsa 55b/12

beyāz : Ar. beyaz, aklık.
b. 33a/11, 45b/10, 45b/16, 46b/4, 58b/5, 61b/10, 65b/12, 68a/17, 69b/2,
71a/2, 72a/8, 74a/9
cevher-i b. 71b/12
milḥ-i b. 68a/20
b.-ı naḳdür 46b/21
cevher-i b.+ dur 74b/8
b.+ ı 45b/21, 46b/10, 47a/18
b.+ na 49b/19

beyāzü'l-beyzü'l-meslūk : kaynamış beyaz terementin.
terementin-i b. 63b/20

beyin : beyin.
serçe b.+ i 26b/2
b.+ lerinde 28a/19

beyn : Ar. ara, arasında.
b.+ inde 31a/20
endūlis-i b.+ de 79a/18

beyne'n-nās : Ar. halk arasında.
b. 71b/5, 74b/5

beyzü'l-neml : beyaz karınca, Farsça mūr denir.
b. 54b/18

beyzü'd-decāc : decāc: Beyaz tavuk, Farsça mākiān denir.
kışr-ı b. 46b/14

beyzü'l-beyāz : Ar. beyaz yumurta, yumurta.
b. 75b/7

beyzü'n-ni'ām : bu isimle anılır.
kışr-ı b. 45b/11

bezir : Ar. tohum, ekilecek tane.
b.-i ḥaṭme 11a/9

b.-i heyyü 11a/8
b.-i lisānū'l-^c aşāfir 10b/8
b.-i şevketü'l-mübāreke 13a/2
b.-i şibbet 13a/2

bezl : Ar. bol bol verme, saçma.

b.-i kuvā-yı bi-küllī cismānī 2a/8

bezr : bezir, tohum, tane.

b. 39b/22

b.-i baqlatü'l-ḥamkâ 13b/21, 14a/11, 14a/20, 16a/21, 20b/14, 37b/20, 39b/13,
40b/18, 41a/2,

41b/3, 47b/10, 50b/2, 7b/15

b.-i baqlatü'l-ḥamkâ 26a/15

b.-i benc 25b/9, 26a/10, 27b/12, 28b/17, 28b/5

bezr-i b.-i benc 29a/1

b.-i bezr-i benc 28b/22

b.-i biṭṭiḥ 13b/11

b.-i biṭṭiḥ 41b/7

b.-i cezer 23a/10, 53b/9

b.-i deve beli 23b/12

b.-i encere-i rûmī 18a/18

b.-i faṭrasāliyûn 19a/2

b.-i faṭrasāliyûn 40a/8

b.-i fāvāniyâ 78b/13

b.-i ḥarmel 39a/9, 50a/21

b.-i ḥas 16b/1

b.-i ḥas 51b/12

b.-i ḥass 47b/10

b.-i ḥaş 40a/2

b.-i ḥaşḥaş 40b/18, 44b/11

b.-i ḥaşḥaş-ı ebyaz 14a/12, 28b/5, 39b/13, 51b/13

b.-i ḥaşḥaş-ı esved 51b/12

b.-i helyûn 41b/7

b.-i heyyü-fāriḳûn birer 41a/3

b.-i heyyü-fāriḳûn dört 76a/7

b.-i heyyü-fāriḳûn senderûs 77a/7

b.-i ḥummaş 48a/18

b.-i ḥummās 72a/14

b.-i ḥiyâr 26b/15

b.-i ḥiyārī 14b/3

b.-i hindibâ 14a/11, 14a/20, 26b/15, 29a/21, 47b/10, 49a/4

b.-i hindibâ 21b/14

b.-i ḥubbâz 40b/18

b.-i ħulbe-i cedīd 8b/6
b.-i ħummāz 13b/12, 18a/13, 27a/7, 41a/2, 8a/10
b.-i ħurfī 50a/21
b.-i ḳaṭūnā 21b/4, 26a/15, 37b/15, 48a/18
b.-i ḳaṭūna 44b/6
b.-i kerāviyā 22b/20, 63b/8
b.-i kerefis 15a/1, 17a/15, 19a/2, 23a/10, 23b/11, 25a/6, 27a/18, 29a/1, 34b/11,
37b/11, 37b/4, 39a/6, 39a/9, 42b/12, 49a/4, 52b/14, 9b/8
b.-i kerefs 10a/11, 14b/6
b.-i kettān 29b/6, 8b/6
b.-i ḳurbuş? 79a/21
b.-i küzbere 52b/14, 78b/10
b.-i küzberedür 66a/18
b.-i līkōstīḳūn 12a/4, 14b/20
b.-i līkōstīḳūn 15a/16
b.-i līkōstīḳūn 23b/12
b.-i lisānū'l-ḥamel 16a/21, 39b/13, 40b/13, 41a/18
b.-i lişānū'l-ḥamel 41b/3
b.-i lisānū'l-^caşāfir 11b/1
b.-i mevīzec 53b/6
b.-i pencengüşt 37b/20
b.-i rāziyāne 48b/7
b.-i rāziyānec 12a/3, 14b/6, 15a/2, 18b/3, 19a/11, 19a/16, 19a/3, 20b/14, 21b/21,
29a/2, 37b/11, 37b/5, 49a/3, 7a/18, 7a/3, 7a/8, 9a/2
b.-i rāziyānec-i mıṣrī 12a/10
b.-i reyḥan 5b/16
b.-i reyḥān 11a/7, 12b/13, 14a/10, 15b/8, 18a/13, 18b/9, 27b/14, 49b/13, 6b/9
b.-i rüṭab 32a/20
b.-i sesāliyūs 40a/9, 54b/7
b.-i sezāb 27a/21, 34b/10, 39b/7, 60a/18
b.-i şāhterec 17b/15, 21a/9, 42a/5
b.-i şevketü'l-mübāreke 22a/11, 31a/3
şarāb-ı b.-i şevketü'l-mübāreke 70a/9
b.-i şevketü'l-mübāreket 72a/14
b.-i şibbet 23a/10, 42b/11, 5a/20, 78b/9
b.-i ūarḥaşḳūḳ 13b/13, 47b/10
b.-i turuncān 27b/14
b.-i za^c ferān 5b/4
b.+ i 58b/8
ma^c cūn-ı b. 21a/18

bezrü'l-baklatü'l-ḥamkā : Ar. semiz otu. Farsça, Berpehen, farfah, tuhmugān ve hezār-ceşān olarak da bilinir. Baklatü'l-mübāreke, Süryanice, riel denir. Bu bitkinin tohumudur.

b. 45a/21

bezrü'l-basal : soğan tohumu.

b. 10b/9

bezrü'l-circīr : su kerdemesi ve su teresi tohumuna denir.

b. 10b/1, 10b/50, 10b/7, 12a/19, 79a/21

bezrü'l-ḥarbak : kara çöpleme veya karaca ot tohumu, kar çiçeği.

b. 17a/2

bezrü'l-ḥarmel : üzerlik tohumu, yüzerlik, keçi sedefi olarak da bilinir. Farsça ispend, sipend ve sipendān denir.

b. 39a/6

bezrü'l-ḥas : bu isimle bilinen bir otun tohumudur.

b. 14a/20

bezrü'l-ḥass : Ar. marul tohumu.

b. 27b/14, 29a/20, 48a/9-

b. 45a/20, 48a/19

bezrü'l-ḥaṣḥāşü'l-ebayāz : beyaz haşhaş tohumu.

b. 9b/2

bezrü'l-helyūn : kuşkonmaz bitkisinin tohumu.

b. 10b/1

bezrü'l-hindibā : hindibā tohumu.

b. 48a/19

bezrü'l-ḥubbāzī : ebe gömeci tohumu.

b. 48a/10

bezrü'l-ḥummāz : labada tohumu, kuzu kulağı.

b. 13a/20

bezrü'l-ḥurf : tere tohumu, Arapça, habbü'r-reşād olarak bilinir. Farsça, sipendān denir.

b. 25b/21

bezrü'l-iklīlü'lcebel : büberiye tohumu.

b. 78b/12

bezr-i kettān : Ar. keten tohumu.

bezr-i k. 29b/6, 8b/6

bezrü'l-ḳōstīkūn : kostikun tohumu, bu isimle bilinir.

b. 7a/18

bezrü'r-rāziyānec : Far. Ar. Şimār, şemer ve raziyāne-i Rūmī olarak bilinir.

b. 12b/18, 14a/10, 15a/7, 17a/17, 21a/3, 26a/1, 52b/10

bezrü's-sezāb : sedef tohumu, baganos, su kerdemesi, su teresi.

b. 27b/19, 37b/20, 39a/6, 40a/1

bezrü'ş-şevketü'l-mübāreket : Far. kardūsent denir. Halk arasında kārdesentu denir.

b. 50b/11

bezūrāt : bezirler.

b.+ uŋ 53a/8

bezūr : bezir. bk.

b.+ üŋ 52b/13

bırak- : bırakmak eylemi.

b.+ up 49b/16

bittīh : kavun ve karpuz için kullanılır. Karpuzta bittīh-i hindī ve bittīh-i ahzar denir. Farsça harbūze-i hindī ve hinduvāne denir.

bezr-i b. 13b/11

bezr-i b. 41b/7

bī : Far. +sIz, -mAz.

b.- nazīrdür 47b/13

b.-bedel ve 67a/10

b.-hemtā kāfīdür 70b/13

dūhn-i b.-hemtā qalır 57b/5

b.-hemtā ve 36a/7, 47b/13

b.-kıyās ol 1b/3

b.-nāzīrdür lākin 70b/14

b.-nihāye lāyık 3b/21

b.-tāb olmuş 5a/16

bi : Ar. ismin -e hāli, ile, için.

b.-ğayr veca^c -i ifnā^c 59a/4

b.-ğayr^c unf 35a/14

b.-ğayr-i hisāb 1b/15

b.-hasebü'l-ımkān hükemā^c -i lāṭin 2a/16

b.-hasebü'l-mizāc otuz 12b/14

b.-iznillah def^c ider 74a/21

bezl-i kuvā-yı b.-küllī cismānī 2a/8

b.-leyyin maṭbūh 43b/17

b.-ni^c met-i rabbūŋ 2b/4

bī-bedel : Far./Ar. benzersiz, eşsiz.

b.+ dūr hükemā^c 36a/7

b.+ dūr mevādd-ı enşābdan 42b/2

bī-hemtā : Far. benzersiz.

b.+ dur terkīb 43a/12

b.+ dur zekere 67a/10

bi-kadrü'l-kifāye al - : yeterince büyük olmayan bir kap.

b.- up bir 54b/14

bī-nazīr : Far. benzersiz.

b.+ dūr terkīb 37a/1, 44b/7

bī-nihāye : nihayetsiz.

havāş-ı b.+ dūr beyānına 62a/15

bî-şümār : sayısız, hesapsız.

b.+ dur mektûm olup 62b/5

bîdester : cünd-i bâdester de denir. Kunduz hâyesi.

b. 67a/5

cünd-i b. 24a/13, 25b/16, 25b/9, 26b/20, 27a/13, 27b/13, 28a/15, 28b/18, 28b/7,
37a/18, 38a/5, 39a/5, 42b/9, 51a/16, 54b/19, 56b/8, 61b/8, 63a/1, 63a/21,
77a/20, 9a/8

dühn-i cünd-i b. 67a/1

ma^c cün-ı cünd-i b. 27a/11

bîgâye : Ar. /Far. gayesiz, sonsuz, çok.

luğf-ı b.+ lerin 2b/14

bikr : Ar. lülü-i bikr olarak geçer inci için kullanılır.

lü³lü-i b. 14a/12

lü³lü³-i b. 46b/13, 72a/14

lü³lü³-i b.-i mercân 72b/2

lü³lü³-i b.-i mürebbî 53b/19

lü³lü³-i b.-i mürrebî 8a/12

b.-i zehab 46a/11

mercân-ı incü-yi b.-i zehab 46a/19

bile : birlikte, beraber, ile vasıtasıyla.

b. 3b/16

bilegü taş : bilegi taşı, Arapça hacere'l-mess.

b. taş 45b/13

b. 46b/14

billür : Ar. parlak ve şeffaf taş, kristal. Billur-ı madeni olarak da bilinir. bārūd-ı sâbit de derler. Arapça mehâ ve hacere'l-billür olarak da bilinir.

b. 68a/10, 68a/20, 68b/14, 71a/13

b.-ı ma^c denî 46b/9, 72b/3

b. 65b/17

milḥ-i b. 68b/8

nüşâdır-ı b. 78a/7

uqâb-ı b. 62a/16

biḡ : bin sayısı.

b. 50a/15, 52b/11, 52b/4, 52b/5, 53a/4, 54b/13, 56a/6, 57a/11, 59a/21,
67a/16, 6b/16, 78b/16

b.+ beş.yüz 32a/11

b.+ er 1b/10, 5a/8

b.+ iki.yüz 34b/1

bin : Ar. oğul.

b. 23a/8, 80b/12

bināen : Ar. +den dolayı, için.

b. 2a/14

bīnhaceh̄ ? : Ar. tef̄tīh̄manasına gelen bir kelime olmalı. tef̄tīh̄; Ar. 1. Açma. 2. Geyirme.

c. 27b/7

bir : bir sayısı.

b. 10a/3, 10a/5, 10a/8, 10b/19, 10b/2, 11a/1, 12a/11, 12a/6, 12b/20,
12b/5, 13a/14, 13a/5, 13b/4, 14a/3, 15b/13, 15b/21, 16a/2, 16a/9, 16b/19,
17a/19, 17a/20, 17a/5, 17a/8, 18a/11, 18a/15, 18a/8, 18b/7, 19a/4, 19b/11,
19b/16, 19b/3, 1b/11, 1b/5, 20a/11, 20a/19, 20b/12, 21b/16, 21b/21, 21b/3,
21b/5, 22a/17, 22b/21, 23a/1, 23b/16, 23b/17, 23b/3, 24a/16, 24b/15, 24b/8,
25b/11, 25b/12, 25b/13, 25b/18, 25b/19, 26a/4, 26b/8, 27a/1, 27a/10, 27a/14,
27b/16, 27b/17, 28a/11, 28a/21, 28a/4, 28a/9, 28b/9, 29a/10, 29a/14, 29a/16,
29a/2, 29a/21, 29b/14, 30a/14, 30a/17, 30a/6, 30a/7, 30b/1, 30b/10, 30b/19,
30b/20, 31a/14, 31a/19, 31a/5, 31b/12, 31b/13, 31b/14, 31b/16, 32a/1, 32b/10,
32b/12, 32b/13, 32b/18, 32b/19, 32b/4, 33a/10, 33a/11, 33a/12, 33a/19, 33a/7,
33a/8, 33b/10, 33b/12, 33b/20, 33b/3, 33b/4, 33b/5, 34a/13, 34a/16, 34a/7,
34a/8, 34b/1, 34b/15, 34b/20, 35a/7, 35b/5, 36a/17, 36a/20, 36a/3, 36a/5,
36b/11, 36b/20, 36b/21, 37a/19, 37a/4, 37a/7, 37b/14, 37b/5, 38a/14, 38a/2,
39a/1, 39a/7, 39b/18, 39b/19, 39b/7, 39b/9, 3a/8, 3b/11, 3b/17, 40a/10,
40a/14, 40a/19, 40b/10, 40b/16, 40b/7, 41a/19, 41a/20, 41a/5, 41a/8, 41b/17,
41b/4, 41b/6, 41b/7, 42a/12, 42b/5, 43a/10, 43a/15, 43a/19, 43a/21, 43b/16,
43b/5, 44a/14, 44a/19, 44a/2, 44a/20, 44a/4, 44a/7, 44a/9, 44b/14, 44b/15,
44b/19, 44b/9, 45a/3, 45a/7, 45b/14, 45b/15, 45b/20, 45b/9, 46a/15, 46a/6,
46b/15, 46b/18, 46b/3, 46b/9, 47a/7, 49a/17, 49b/15, 49b/5, 49b/6, 4b/17,
50a/5, 50a/7, 51a/10, 51a/18, 51a/3, 52b/12, 52b/5, 53a/14, 53a/6, 53b/2,
54a/11, 54a/12, 54a/14, 54a/2, 54a/4, 54a/6, 54a/7, 54b/13, 54b/8, 55a/13,
55a/14, 55a/15, 55a/17, 55a/21, 55a/6, 55a/8, 55b/1, 55b/15, 55b/17, 55b/2,
56a/14, 56a/16, 56a/17, 56a/19, 56b/10, 56b/11, 56b/2, 56b/3, 56b/7, 57a/1,
57a/17, 57a/4, 57b/13, 57b/20, 57b/3, 57b/5, 58a/1, 59a/15, 59a/20, 59a/21,
59a/3, 59b/1, 59b/2, 59b/20, 59b/21, 59b/3, 59b/6, 5a/10, 5a/11, 5a/12,
5a/2, 5a/21, 5a/3, 5b/14, 5b/16, 5b/6, 60a/10, 60b/13, 60b/14, 60b/9,
61a/12, 61a/13, 61a/19, 61b/10, 61b/14, 62a/19, 62a/20, 62a/9, 62b/14, 63a/2,
63a/4, 64a/16, 64a/17, 64b/21, 65a/1, 65a/14, 65a/15, 65a/16, 65a/6, 65a/7,
65a/8, 65b/11, 65b/12, 65b/14, 65b/15, 65b/18, 65b/2, 65b/21, 65b/3, 66a/1,
66a/12, 66a/18, 66a/5, 66a/6, 66a/9, 66b/20, 66b/4, 66b/5, 66b/6, 67a/13,
67a/16, 67b/11, 67b/20, 67b/5, 67b/6, 68a/17, 68a/18, 68a/19, 68a/2, 68a/20,
68a/9, 68b/13, 68b/14, 68b/15, 68b/20, 68b/21, 68b/6, 68b/8, 69a/11, 69a/16,
69a/17, 69a/19, 69a/8, 6a/12, 6a/19, 6a/20, 6a/6, 6a/7, 6b/3, 6b/4,
70a/15, 70a/16, 70a/18, 70a/19, 70a/4, 70b/18, 70b/19, 71a/1, 71a/10, 71a/11,
71a/13, 71a/2, 71b/12, 71b/19, 71b/2, 71b/3, 71b/4, 72a/4, 72a/8, 73a/1,
73a/13, 73a/14, 73a/15, 73a/3, 73a/5, 73a/6, 73b/17, 73b/21, 73b/3, 73b/4,
73b/7, 73b/9, 74a/15, 74a/20, 74a/7, 74a/9, 74b/12, 74b/18, 74b/21, 74b/6,
74b/8, 75a/3, 75a/9, 75b/11, 75b/7, 76b/1, 76b/19, 77a/1, 77a/2, 77b/14,
77b/19, 78a/16, 78a/17, 78a/18, 78a/8, 79a/10, 79a/14, 79a/20, 79a/3, 79b/11,

79b/15, 79b/16, 7b/12, 7b/13, 7b/16, 7b/21, 7b/4, 7b/5, 7b/9, 80a/17,
80a/19, 80a/21, 80a/8, 80b/1, 80b/4, 81a/6, 81a/8, 8a/11, 8a/6, 8a/7,
8b/16, 8b/20, 8b/21, 9a/12, 9a/16, 9a/18, 9a/2, 9a/4, 9b/10, 9b/15,
9b/3

bi-ḳadü'l-kifāye-alup b. 54b/14

cedvār-ı ḥaṭā-yi b. 42b/9

mekān-ı b. 66a/1

ʿanber-ḥām b. 15b/2, 43a/15, 72b/10

b.+ er 11b/4, 12b/6, 13a/21, 13a/3, 13b/14, 13b/5, 14a/1, 14a/19, 14a/21,
14b/14, 15a/1, 15a/17, 15a/2, 15b/10, 15b/11, 15b/15, 15b/18, 15b/7, 15b/9,
16a/14, 16a/9, 16b/1, 16b/18, 16b/3, 17a/18, 17a/6, 18a/1, 18a/13, 18a/4,
18a/5, 20a/1, 22a/13, 22a/14, 22b/20, 23a/11, 23b/1, 23b/10, 23b/12, 23b/2,
24a/10, 24a/11, 24a/9, 26a/1, 26a/16, 26a/17, 26a/18, 26a/4, 27a/17, 27a/8,
27b/13, 27b/16, 27b/9, 28a/21, 28b/18, 28b/8, 29a/4, 29b/21, 30a/13, 31b/5,
32b/5, 35b/15, 36b/19, 37a/12, 37b/10, 37b/17, 38b/12, 38b/7, 38b/8, 39a/10,
40a/12, 40a/13, 40a/18, 40b/3, 41b/14, 41b/18, 41b/22, 41b/3, 41b/7, 42a/1,
42a/14, 42a/8, 44a/15, 44b/4, 45a/20, 45b/5, 46a/13, 46a/2, 46b/8, 47a/13,
47a/17, 47a/20, 47a/3, 47b/17, 47b/9, 48a/19, 48a/21, 48b/14, 49a/16, 49b/13,
50a/4, 50a/5, 50b/14, 51a/14, 51a/17, 51b/11, 51b/2, 51b/8, 53b/8, 54a/20,
60a/18, 61a/4, 62a/3, 63a/7, 64b/18, 64b/7, 66b/1, 68a/1, 75b/1, 76a/6,
76b/13, 76b/14, 76b/2, 76b/6, 76b/9, 77a/4, 78b/15, 79a/7, 80b/21, 8a/5,
8b/13

bād-rençbüye b.+ er 13a/3

bezr-i heyü-fāriḳūn b.+ er 41a/3

su' d-kūfī b.+ er 66b/11

b.+ i 2a/1, 79b/7, 81a/4

b.+ in 44b/13

b.+ inden 10a/12, 10a/4, 10b/1, 10b/13, 11a/10, 12a/4, 12b/11, 12b/6, 13a/11,
13a/12, 13b/11, 13b/5, 14a/12, 14a/8, 14b/15, 14b/9, 15a/18, 15b/1, 15b/12,
15b/17, 16a/1, 16a/17, 16a/18, 16b/17, 16b/2, 17a/4, 17b/6, 17b/7, 18a/3,
19b/1, 19b/20, 20a/15, 20a/5, 21a/15, 21a/8, 21b/21, 21b/8, 22a/12, 22a/18,
22a/5, 22b/19, 22b/20, 22b/6, 24a/12, 24b/11, 24b/13, 25a/7, 25b/13, 25b/17,
25b/9, 26b/15, 26b/2, 26b/7, 27a/14, 27a/20, 27a/7, 28a/10, 28a/20, 28a/7,
29a/1, 29a/2, 29a/21, 29a/3, 29b/17, 29b/20, 29b/3, 29b/4, 29b/6, 29b/8,
30a/12, 30a/18, 30b/17, 31a/3, 31b/2, 31b/20, 31b/21, 32a/1, 32a/11, 32a/19,
32b/7, 33a/17, 34a/12, 34b/12, 35a/19, 35a/3, 35b/15, 35b/18, 35b/19, 35b/3,
36a/3, 36b/16, 36b/6, 37a/3, 37b/10, 37b/21, 38a/14, 38a/20, 39b/1, 39b/12,
39b/18, 39b/8, 40a/18, 40a/8, 40a/9, 40b/1, 40b/14, 40b/9, 41a/12, 41a/16,
41a/2, 41b/2, 42a/5, 44b/17, 45b/18, 46a/13, 46a/20, 46b/14, 46b/20, 47a/2,
47b/17, 48a/19, 50a/14, 50a/3, 50a/4, 50b/12, 50b/14, 51b/12, 54b/21, 54b/6,
5a/20, 5b/21, 5b/8, 62b/10, 62b/11, 62b/7, 63b/18, 63b/8, 64b/10, 64b/19,
66a/17, 66b/9, 67b/11, 67b/14, 67b/16, 6a/14, 6b/10, 6b/18, 72b/2, 75a/15,

75b/10, 76a/2, 76a/4, 77a/3, 77b/4, 7a/7, 7b/14, 7b/2, 80b/20, 8a/15,
8a/16, 8b/13, 9b/13, 9b/17

birāz : Ar. az şey, biraz.

b. 4b/19, 69b/12, 79b/17

b. 5a/9

birbiri : biri öteki ile ilişkili olarak.

b.+ ne 31b/5, 32a/4, 32b/7, 46b/2, 58b/4, 63a/10, 63b/19, 64a/16, 64b/11,
70a/17, 72b/20, 74a/14, 74b/17

b.+ ne çatup 11b/16, 30b/8, 31a/18, 32b/18, 47b/2, 68b/18

b. 72a/8

b. 66b/12

b.+ yle 64a/17

birer : her biri.

b. 10b/16, 15a/10, 15a/17, 27b/19, 29a/1, 35b/6, 46a/7, 54b/19

birincāsef : avadāne, civan perçemi, vārātīka, bilincāsef.

b. 52b/8, 54a/19, 76a/8

milḥ-i b. 69b/10

zehr-i қаңarıyūn-ıṣāğīr b. 40a/17

‘aṣīr-i b. 31b/19

bişür - : pişirmek eylemi.

b.- eler 20b/2

bitür - : bitirmek eylemi, tüketmek.

b.- ür 57b/9, 59a/9, 60b/5, 64a/14, 77a/1

mā’ ü’l-cümme-yi b.- ür 77a/1

biz : birinci çoğul şahıs.

b. 3a/6, 55b/13

b.+ i 80b/9

b. 1b/10

bi’l-āhire: Ar. sonra, sonradan, sonunda.

b. 70a/17

bi’l-ḥal : halinde, hali ile.

b. 15a/16

b. 38b/14

b. 15b/20

bi’l-ḥaṣṣa : Ar. hususi olarak, özellikle.

b. 49b/7, 54a/7, 55a/20, 63b/3, 72b/7, 81a/6

b.+ dur 42b/4

bi’l-kuvve : Ar. tasavvurī olarak, düşünce halinde.

b. 42b/4

bi’l-küllī : Ar. büsbütün.

b.+ sine 53a/11

bi’l-milḥ : tuzlu, tuz ile.

- b. 71a/8
- bi'n-nār** : Ar. ateşle.
b. 65a/13
b.-ı tayyibü'r-rāyih 55a/17
- bi'n-nār ol -** : Ar. ateşte halledilme eylemi.
b.- una 70a/19
- bi'n-nāriye**: Ar. ateşle.
b. 53a/8
- bi't-ṭab'**: Ar. tabiatıyla, tabii olarak.
b. 81a/4
- bi'z-zarūri** : Ar. zarūri olarak.
b. 66a/6
- boğaz** : boğaz.
b. 1b/50
b.+ a 56a/12, 60a/14
- boncuk** : boncuk.
kaṭır b.+ ı 12b/20
- bostānī** : **būstānī**: Far. yabancı olmayan, kültür bitkisi, yetiştirilen.
b. 21a/21, 32a/9, 8a/16, 9b/7
sezāb-ı b. 11a/6
b.-i mikedd 50b/15
b. 18a/12, 22a/12, 48a/5, 49b/10, 49b/12, 50a/20
karanfil-i b. 51a/6
- bozçiçeği** : büyük vücutlu bir çiçektir. Saksıda yetişir. Yerden 3 karış yüksekliğinde top top beyaz çiçeği olur. bk. 61b.10.
b. 61b/10
- bögrek yağ** : böbrek yağı, kulye. Bögrek de denir. Çoğulu külā. Farsça gürde.
b.+ ı 77a/17
- böyle** : bu şekilde.
b. 69b/13, 70a/12, 72a/17, 72a/2, 74b/1, 81a/4
b. 65a/14, 70b/16, 77a/13
- bu** : bu, işaret zamiri.
b. 10b/3, 11b/15, 11b/19, 17b/11, 1b/50, 20a/11, 21b/5, 23a/12, 23a/7,
23a/9, 26b/14, 26b/16, 2a/7, 2b/1, 2b/12, 2b/20, 2b/7, 31a/16, 32a/11,
32b/2, 33a/5, 33b/15, 33b/8, 34a/3, 34b/2, 35a/13, 35a/21, 35b/19, 35b/3,
36a/7, 3a/17, 3a/18, 3a/19, 3a/9, 3b/1, 3b/14, 3b/7, 40b/10, 41a/21,
42b/4, 44a/2, 44b/10, 49b/15, 4a/3, 4b/20, 50a/9, 52b/20, 53a/6, 53a/8,
53b/3, 54a/15, 55a/16, 55a/9, 56a/8, 56a/9, 56b/5, 57a/18, 57a/6, 57b/3,
57b/6, 59a/15, 59b/2, 59b/21, 60b/3, 61b/19, 61b/21, 61b/5, 62b/3, 63a/13,
63a/3, 63b/14, 64a/16, 64b/14, 65b/21, 65b/8, 66a/3, 66b/6, 68a/21, 68b/19,
69b/6, 6b/19, 70a/12, 70a/16, 70b/13, 73a/13, 73b/6, 74b/5, 74b/8, 75b/17,
77a/9, 77b/20, 77b/7, 78a/14, 78a/19, 7b/6, 7b/7, 80b/5, 80b/7, 80b/8,

81a/1, 81a/2, 81a/5, 81a/7, 9a/19

herbi-bızâ‘a b. 3b/21

kem-ter hāk-sārī b. 4a/3

sermāye-yi b. 3b/21

yaḳūyü‘l-isnān b. 42a/6

zībakū‘l-ḳaşdır b. 78a/11

b.+ dur 10a/10, 10a/15, 10a/7, 10b/12, 10b/5, 11a/1, 11a/13, 11a/19, 11b/10, 12a/14, 12a/3, 12a/9, 12b/10, 12b/16, 12b/3, 13a/1, 13a/17, 13a/8, 13b/10, 13b/19, 13b/4, 14a/17, 14a/7, 14b/12, 14b/20, 14b/5, 15a/15, 15a/20, 15a/6, 15b/15, 15b/20, 15b/6, 16a/12, 16a/16, 16a/20, 16a/4, 16a/8, 16b/16, 16b/9, 17a/13, 17a/2, 17b/2, 17b/21, 18a/10, 18a/17, 18b/1, 18b/14, 18b/20, 18b/6, 19a/14, 19a/20, 19a/7, 19b/10, 19b/14, 19b/19, 19b/5, 20a/15, 20a/22, 20a/7, 20b/11, 20b/21, 20b/6, 21a/12, 21a/20, 21b/11, 21b/19, 22a/9, 22b/1, 22b/11, 22b/18, 23a/10, 23a/21, 23b/7, 24a/1, 24a/18, 24a/8, 24b/10, 24b/17, 24b/4, 25a/14, 25a/4, 25b/16, 25b/2, 25b/20, 25b/9, 26a/15, 26a/21, 26a/9, 26b/12, 26b/20, 27a/13, 27a/5, 27b/12, 27b/18, 27b/6, 28a/1, 28a/13, 28a/19, 28a/6, 28b/17, 28b/21, 28b/5, 29a/11, 29a/19, 29a/8, 29b/10, 29b/13, 29b/16, 29b/19, 29b/2, 30a/11, 30a/19, 30a/3, 30b/15, 30b/7, 31a/11, 31a/2, 31a/21, 31b/10, 31b/18, 32a/18, 32a/8, 32b/12, 33a/15, 33a/6, 33b/18, 33b/2, 33b/9, 34a/11, 34a/19, 34a/5, 34b/18, 34b/8, 35a/17, 35a/3, 35a/9, 35b/13, 36a/15, 36a/9, 36b/10, 36b/16, 36b/4, 37a/1, 37a/17, 37a/21, 37a/7, 37b/14, 37b/19, 37b/4, 37b/9, 38a/11, 38a/17, 38a/3, 38b/11, 38b/14, 38b/18, 38b/21, 38b/5, 39a/13, 39a/17, 39a/21, 39a/4, 39a/8, 39b/11, 39b/17, 39b/21, 39b/4, 40a/12, 40a/15, 40a/21, 40a/6, 40b/12, 40b/17, 40b/5, 41a/1, 41a/11, 41a/16, 41a/7, 41b/1, 41b/10, 41b/13, 41b/21, 41b/5, 42a/11, 42a/4, 42a/7, 42b/21, 42b/6, 43a/13, 43a/17, 43a/9, 44b/16, 44b/19, 44b/7, 45a/1, 45a/13, 45a/16, 45a/19, 45a/6, 45a/9, 45b/11, 45b/18, 45b/2, 45b/7, 46a/1, 46a/11, 46a/18, 46a/4, 46b/11, 46b/17, 46b/5, 47a/1, 47a/10, 47a/15, 47a/19, 47a/5, 47b/13, 47b/6, 48a/13, 48a/18, 48a/4, 48a/8, 48b/13, 48b/18, 48b/3, 48b/7, 49a/11, 49a/15, 49a/2, 49a/7, 49b/20, 49b/3, 49b/9, 4b/15, 50a/19, 50a/9, 50b/8, 51a/13, 51a/4, 51b/1, 51b/10, 51b/18, 52a/11, 52a/16, 52a/21, 52b/10, 52b/18, 52b/3, 53a/12, 53a/20, 53a/3, 53b/16, 53b/6, 54a/10, 54a/17, 54b/13, 54b/18, 54b/5, 55a/11, 55a/18, 55a/21, 55a/5, 55b/15, 55b/6, 56a/4, 56b/1, 56b/15, 56b/9, 57a/14, 57a/2, 57a/21, 57a/9, 57b/11, 57b/15, 57b/19, 58a/11, 58a/14, 58a/18, 58a/3, 58b/14, 58b/3, 58b/8, 59a/1, 59a/10, 59a/14, 59a/6, 59b/10, 59b/17, 5a/17, 5a/7, 5b/12, 5b/20, 5b/4, 60a/16, 60a/7, 60b/12, 60b/18, 60b/3, 60b/7, 61a/17, 61a/2, 61a/9, 61b/1, 61b/11, 61b/15, 61b/5, 62a/11, 62a/16, 62a/2, 62a/6, 62b/20, 62b/5, 63a/18, 63b/17, 63b/20, 63b/4, 64a/14, 64a/20, 64a/3, 64b/15, 64b/20, 64b/6, 65a/12, 65a/19, 65a/3, 65b/17, 65b/7, 66a/15, 66a/21, 66a/8, 66b/17, 66b/8, 67a/12, 67a/20, 67a/5, 67b/13, 67b/17, 67b/19, 67b/4, 67b/9, 68a/15, 68a/8, 68b/12, 68b/17, 68b/6, 69a/16, 69a/7, 69b/8, 6a/10, 6a/16, 6b/1, 6b/15, 6b/22, 6b/6, 70a/3, 70b/15, 70b/2, 70b/20, 71a/15,

71a/8, 71b/1, 71b/13, 71b/16, 71b/8, 72a/1, 72a/13, 72a/6, 72a/7, 72b/1, 72b/19, 72b/8, 73a/13, 73b/16, 74a/12, 74a/6, 74b/16, 74b/5, 74b/9, 75a/15, 75a/21, 75a/8, 75b/14, 75b/18, 75b/5, 76a/1, 76a/20, 76a/6, 76b/11, 76b/16, 76b/4, 77a/1, 77a/11, 77a/15, 77a/20, 77b/10, 77b/17, 78a/11, 78a/6, 78b/22, 78b/5, 79a/1, 79a/19, 79a/6, 79b/15, 79b/21, 7a/1, 7a/14, 7a/6, 7b/1, 7b/12, 80a/16, 80a/6, 80b/3, 8a/10, 8a/20, 8a/3, 8b/18, 8b/5, 8b/9, 9a/1, 9a/15, 9a/8, 9b/1, 9b/12, 9b/21, 9b/6

terkib b.+ dur 41b/17

b.+ ŋa 12a/9, 46a/18, 63a/13

b.+ nda 62b/4

b.+ ndan 21b/11, 27b/8, 35b/16

b.+ nı 59a/19

b.+ nlara 44b/1

b.+ nları 12a/14, 14b/7, 20b/15, 20b/2, 21a/5, 21a/7, 22a/1, 22a/17, 22b/12, 22b/21, 22b/3, 27b/4, 30a/14, 30a/6, 30b/1, 30b/10, 30b/18, 31a/5, 31b/12, 31b/22, 31b/5, 32a/1, 32b/1, 32b/18, 33b/19, 33b/3, 34a/13, 34a/6, 34b/1, 34b/14, 35a/11, 36a/6, 37a/3, 37b/1, 44a/7, 46a/7, 47b/11, 48b/15, 48b/19, 48b/8, 49a/12, 50a/5, 52a/12, 52b/12, 52b/19, 53b/10, 54a/4, 57b/19, 59a/8, 62a/17, 62b/14, 64b/16, 66a/18, 66a/9, 66b/20, 66b/4, 67a/13, 68a/2, 69b/11, 71b/10, 72a/16, 73b/7, 74b/12, 78a/8, 78b/16, 79a/8, 79b/10, 79b/6

b.+ nuŋ 23a/15, 63a/17

b.+ nuŋla 80b/9

b. 46b/21, 56a/14, 59a/20, 76a/12

b.+ ı 55a/14

buçuk : buçuk, yarım, bir şeyin yarısı.

b. 12b/20, 12b/21, 15a/16, 5a/11, 5a/3, 6a/19

b. 10a/2, 10b/9, 11a/4, 12b/5, 13b/21, 14a/1, 14a/8, 14b/13, 14b/14, 16b/3, 17b/16, 18b/16, 19a/11, 22b/19, 23b/2, 25b/12, 25b/19, 25b/21, 25b/3, 26a/12, 27a/14, 27a/8, 28b/1, 29a/13, 30a/13, 30a/21, 31b/16, 32b/4, 35b/6, 36a/17, 36a/18, 36a/3, 36b/11, 36b/20, 37a/10, 37a/12, 37b/11, 37b/12, 37b/4, 37b/5, 38a/20, 38a/6, 38b/12, 39b/9, 40a/13, 40a/14, 40a/2, 41a/17, 41b/17, 41b/3, 41b/6, 42a/12, 43a/15, 43a/18, 43a/19, 43a/21, 43a/4, 43a/6, 43b/11, 43b/15, 43b/16, 44a/14, 44a/4, 44b/13, 44b/3, 46b/12, 46b/6, 47a/17, 48a/19, 48a/21, 49a/17, 51b/15, 51b/3, 51b/7, 53b/18, 54a/1, 5a/9, 5b/14, 5b/5, 60a/18, 63a/2, 63a/21, 63b/7, 64b/7, 67b/11, 75a/18, 75b/11, 76b/14, 76b/2, 76b/8, 76b/9, 78a/18, 79a/10, 79b/8, 7a/3, 7a/9, 9b/2

b.+ ar 5a/9

buğrayü'z-zabt : bugra için Türkçe acem yahnisi derler. Bu yemeğin bir nevi.

b. 46b/15

buğyü'l-çalbü'l-muhtârü'l-üstâd : bu isimle anılan hekimin macunu. Muhtarü'l-üstâd: Üstad'ın seçtiklerinden, derken Cevheri'nin Arapça sözlüğü olan 'Muhtarü's-sıhah'a ithaf yapıyor.

- ḥabb-ı b. 36b/13
- buḥār** : Ar. buhar, buğ.
 b. 71b/21
 b.-ı zībaḳdan 64a/10
 b.+ ı 52a/6
 b.+ ma 33b/15, 44a/20
 b. 44a/21
 ḥammām-ı b.+ de 53b/11
- buḥāriyye** : buhar, buğ.
 b.+ de 34a/9, 69a/19
 ḥammām-ı b.+ de 54a/5, 65b/2, 80a/18, 80a/21
- buḥūr** : Far. buhur. Tütsü.
 b.-ı laṭīfdür 43a/12
- buḥūr -ı meryem** : köküne hubzü'l-meşāyih, hubzü'l-kurūd ve 'artanīsā denir. Türkçe domuz ağırşığı ve Farsça şalgamek olarak bilinir.
 b. köki 41b/21
- bul -** : bulmak eylemi.
 perveriş b.- duğın 3a/11
 b.- duğum 80b/8
 b.- dum 61b/18
 b.- masun 2a/3
 şöhret b.- muşdur 77a/11
 b.- up 44a/2
- bulun -** : bulunmak eylemi, olmak.
 b.- an 77a/2
- būraḳ** : birkaç çeşittir: Birisi beyazdır. Būrak-ı ermenī ve būrakü's-sāga derler. Kırmızı olanına Arapça natrūn derler. Halk arasında latrūn da denir. Būrakü'l-hubbāzīn türü de vardır. Türkçe etmekçi büresi denir.
 b.-ı ermenī 11b/1, 24b/14, 46a/2, 46b/12
 b.-ı ermenī 32a/4
- būraḳ-ı e. 11b/2, 24b/14, 46a/2, 46b/12
 būraḳ-ı e. 32a/4
 ḥacer-i e. 18b/7
 keşirāṭīn-i e. 42b/14
 terbiye-i ṭīn-i e. 72a/16
 ṭīn-i e. 10b/13, 11a/13, 11a/2, 13a/20, 16a/13, 16b/2, 27a/8, 28a/2, 36b/17, 37b/15, 39b/12, 40a/1, 40a/13, 40b/1, 40b/19, 41b/1, 69b/13, 77a/8, 7b/17, 8a/11, 8b/10
 ṭīn-i e. 43a/1
 ṭīn-i e.-i mürebbī 53b/20
- büre** : Ar. būrak. bk.
 'ūd-ı b. 26b/4

bursa : Bursa vilayeti.

b.+ da 1b/50

bursevî - : Bursa'ya ait, Bursalı.

b.-yi şifâyî-i mevlevî 1b/2

burun : burun.

b. 41a/21, 60a/14

b.+ a 41a/21

b.+ ma 41b/19, 60a/4

b.+ ma çekeler 42a/2

büşîr : bûsîrâ: Türkçe sığır kuyruğu denilen ottur. Latince berâlîsiyâ denir.

zehr-i b. 66b/1

büstânî: Far. gül ve çiçek kokularının çok olduğu yer, bahçe.

v. 35a/18

Büte : Far. içinde maden eritilen tava, püte.

B.+ de 65a/14

B. 74a/7

B.+ de 66a/9, 70a/15, 71a/18, 73a/5, 74b/1, 74b/12

B.+ ye 65b/18, 74a/15, 74a/6, 74b/21

buḫlânü's-şehvet : Ar. şehvet olmaması hali.

b. 58b/20

buvvâ : Ar. bevvâ: Hindistan cevizi.

cevz-i b. 22b/6

hâl-i b. 40a/8

hîl-i b. 42b/11, 44b/5, 44b/9, 51a/5

cevz-i b. 10a/3, 11b/3, 12a/17, 12b/4, 16b/14, 17a/16, 17a/2, 19b/21, 20a/8,

23a/3, 26a/16, 28b/13, 34a/20, 34b/9, 37b/21, 40b/14, 42b/9, 44a/6, 45a/3,

51a/16, 51b/18, 52b/21, 56b/15, 5a/19, 5b/15, 5b/5, 62a/3, 63a/2, 64b/17,

66b/9, 67a/21, 6b/19, 6b/7, 76a/21, 79a/20, 79b/9, 7a/15, 7b/3, 80b/17,

8a/4, 9a/17

dühn-i cevz-i b. 36b/11, 44b/16, 63b/17, 64b/6, 6a/5

dühnü'l-cevz-i b. 36b/6

dün-i cevz-i b. 56b/12

hâl-i b. 49b/3

hîl-i b. 39b/7

buyur - : tavsiye etmek.

b.- muşdur 2b/11

buzagı : buzağı.

b.+ dur 77b/2

büberiyye : Ar. iklîlü'l-cebel diye bilinir.

b. çiçegidür 52a/12

bükâ' : Ar. ağılama, göz yaşı dökme.

b.+ yı 4b/15

bürāde : bürāde-i hadīd; demirin törpülenmesine denir. bk. nişāretü'l-ac.

b.-yi ḥadīdü'l-mağsūl 73b/16

bürūdet : Ar. soğukluk.

b. 14b/10

b.-i mi' deye 16b/7, 25b/15

b.-i mi' deyi 52b/16, 57a/8

b.-i ruṭūbetden 37a/20

b.+ den 14b/17, 15a/4, 15b/5, 16b/15, 17b/17, 18a/15, 27a/11, 28a/12, 29a/5,

30a/2, 34b/5, 39a/3, 49a/21, 53b/5, 5a/6, 60a/6, 61a/1, 62a/21, 63a/14,

63b/13, 64a/19, 67a/16, 7a/11, 9a/6

enf-i b.+ den 64a/13

b.+ den olan 25a/10

el-niḳolaus b.+ den olan 6b/20

b.+ i 49b/2

b.+ den 32a/16

Büşür - : pişirmek eylemi. Yemeye hazır hale getirme.

b.- üp 21a/8

bütūn : bütün, hepsi, tamamı.

b. 4b/14

bütūn : Ar. karınlar.

b. 27a/3, 63b/14

büvān : ? diğēr nüshada vech kelimesi kullanılmış. Yüz manasına gelen bir kelime olmalı.

b. 52a/10

böyük : büyük.

b. 33a/10, 33b/3, 49b/3, 54b/14, 55a/13, 65a/14

b. 73a/15

büzürg-vār : Far. büyük, ulu, saygıdeğēr.

b.-vār ḥuşūşa 1b/21

ca' de : Yunanca kavliyūn denir. Sa' ter çeşidindedir. Bazıları 'anberbüy denilen çiçeğin tohumuna derler.

c. 24a/9, 24b/18, 25a/18, 25a/7, 39a/10, 48b/14

ca' l-nāk : Ar./ Far. sabırlı, tahammüllü.

c.-nāk ḥalīfet-i fi'l-arz-buyuruldu 1b/14

cālībū'n-nevm: Ar. uyku getiren.

c.+ dür 26a/13

cālīnūs: Grek. ilk çağların İpokrak ile birlikten en büyük Grek hekimi, Galen (131-210).

c. 3b/4

ayāric-i c. 24a/16

cevāriş-i c. 7a/10

cālīnūsü'n-niḳolaus : hekim adı.

- ayāric-i c. 24a/21
- cāmi**^ç : Ar. derleyen, toplayan, içine alan, içinde bulunduran.
ç ilāc-ı c.+ dūr 74b/15
- cān otı** : cān : Far. 1. Can. 2. Bu isimle anılan ot türü.
c.+ ı 2a/3
c. otı 66b/11
bād-rencibūye c. otı? 78b/7
- canuvar** : Far. canlı, yaşayan, zararlı hayvan, canavar.
semūm-ı c.+ lar şokduđına 26a/8
- caşū'l-hindibā** : bu isimle anılan hindibā türü.
c. 32a/9
- cāvī** : asel ile birlikte kullanılır. ç Aselbend zırv denilen ağacın zamgıdır ve hassaluban ve cāvī derler.
c. 58a/8
āşılben-i c. 66b/9
ḥaşelbān-ı c. 11b/2
ç aselbed-i c. 61a/11
ç aselben-i c. 76b/2
ç aselbend-i c. 58a/7
- cāvidānī** : Far. cāvidān, ebedī.
ḥayāt-ı c. 2b/7
- cāvşir** : zumug türündendir. Bu isimle anılır.
c. 24a/13, 25a/17, 25a/5, 27a/15, 28a/16, 39a/6, 46a/5, 62b/11, 63a/19,
64a/3, 76b/17
uşak-ı c. 77a/21
c. 61b/3, 67a/5
- cāzib** : Ar. cezbeden, çeken.
c. 41b/16
- cā'iz** : Ar. işlenilmesinde cevaz olan, olabilir, olur.
c. 3b/6
- cebelī** : Ar. dağa ait, dağ ile ilgili.
fūtenc-i c. 11a/6
nār-ı c. 67a/15
fūdenc-i c. 15a/9, 21a/14
fūtenc-i c. 51a/6, 68a/1
- cedel** : Ar. sert münakaşa, tartışma.
muḥāvere-i baḥiş-i c.+ den 2a/14
- cederī** : Ar. vücutta çıkan çiçek hastalığı.
c.+ ye 52a/5
c. 72a/11
- cedīd** : Ar. yeni, kullanılmamış.
c. 50a/6, 66a/20, 73a/11, 75a/7

bezr-i ħulbe-i c. 8b/6
diyāfniķōn-ı c. 19a/13
ķurūĥ-ı c. 57b/18
‘afş-ı aĥzar-ı c. 40b/15
tıbb-ı c.-i kimyaviyyü’ d-dervîş 1b/2
c.-i ma‘ ü’ t-tüffāĥü’ ş-şāmi 11b/13
c.+ e 70b/9
c.+ e? 52a/8
c. olmak 81a/9

cedvār : bu isimle bilinir. Farsça jedvār ve māh-ı perviz denir.

c. 28a/10
c.-ı ĥiṭā-yi bir 42b/9
c.-ı ĥiṭā-yi dārçin 39b/6
c.-ı ĥiṭāi 50b/9
c.-ı ĥiṭāyi 53a/13
c.-ı hindī 11a/3, 15b/11, 18a/5, 27b/15, 36b/20, 37a/8, 41a/19, 45a/2, 63b/6,
70a/6
c.-ı hindī-i mikedd 51b/2
c.-ı ĥiṭābi 36a/16
ĥabb-ı c.-ı ĥiṭābi 36a/12
c.-ı rūmi 13a/11

cefr : Ar. geniş kuyu.

c.-i isnān 42a/10

cehālet: Ar. cahillik, bilmezlik.

cehl-i c. 1b/18

cehl : Ar. bilmezlik.

c.-i cehālet 1b/18

c.+ e 69b/21

cehre : Far. yüz, surat.

c.+ ye 4b/14

C.+ ye 66a/5

celīl : Ar. büyük, ulu.

c.+ dür 28a/19, 32b/9

ķadr-i c.+ dür 73a/13

c. 10b/21, 63a/14

c.-i ‘azīmü’ n-nef‘ 50a/7

c.+ dur 25a/4

cell : Ar. büyük, ulu.

c. 14b/2

cem : Ar. toplama, yığma.

c. 3a/17

cem id - : cem : Ar. toplayıp bir araya getirme eylemi.

- c.- üp 56a/18
- cem' ol** - : cem' :Ar. toplanma eylemi.
c.- muş 8b/3
- cemāl** : Ar. yüz güzelliği.
c. 1b/8
- cemī'** : Ar. cümle, hep, bütün.
c. 13a/7, 15b/5, 19a/20, 22b/11, 24a/8, 27a/4, 27a/5, 28b/21, 31b/17,
31b/18, 32b/11, 34a/2, 35a/13, 35a/14, 35b/11, 39a/12, 3a/1, 40a/5, 42b/2,
46a/16, 52a/4, 53a/8, 55a/12, 56a/20, 58b/2, 5a/15, 60a/20, 64a/19, 66a/18,
76b/11, 80b/8
c. 22a/20
c. 49a/21
- cemī' id** - : Ar. toplamak eylemi.
c.- üp 55b/4
- cemīl** : Ar. güzel.
devā'-yı c. 79b/13
- cemre** : Ar. 1. Ateş halinde kömür. 2. kabarcıklar biçiminde beliren ateşli bir cilt hastalığı.
c. 69b/2
c.+ ye 60b/17
c.+ yi 69b/4
- cem' 'üt-ṭuhr** : bu isimle anılan bir hastalık.
c. 25a/13
- cenāb**: Ar. şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır.
c.+ ina 1b/3
- cenīn** : Ar. karındaki çocuk, döl.
c.+ i 27a/3, 4b/14, 60a/13, 63b/14
- cerāhāt** : Ar. irinler, yaralar.
c.+ a 70b/1
c.+ i 56a/1
c.+ i 58b/18
c.+ lere 42a/18
- cereb** : Ar. uyuz hastalığı, uyuzluk.
c. 20b/20, 25a/11, 30b/6, 31a/10, 35a/15, 35b/12, 38a/2, 39b/16, 45b/2,
46b/16, 54b/11, 59a/9, 69b/16, 69b/4, 74a/4, 75a/5
merhem-i c. 75b/17
c.-i frenciye 65a/19
- cerīde** : Ar. gazete, tutanak.
c.-yi beyāna 2b/1
- cermānī**: hekim adı. Alman hekim.
c. 41b/8
el-berkelsūsü'l-ḥekīm c. 49b/18

berâklenûs-ı c.-i nâm-ı kâmilü'l-vezn 3a/8

c. 54b/11

cerr : Ar. çekme, sürüklenme.

c. 11b/13, 11b/14, 21a/5, 30a/15, 30a/7, 30b/1, 30b/12, 30b/20, 31a/15,
31a/6, 31b/13, 32a/12, 32a/13, 32a/2, 32b/14, 32b/2, 33a/9, 33b/13, 33b/20,
33b/5, 34a/14, 34a/8, 35a/21, 35b/21, 35b/4, 47b/3, 59b/19, 65b/11, 65b/20,
68b/20, 69a/18, 69a/9, 73b/2, 73b/5, 79a/15, 79a/8, 79b/17, 80a/18, 80a/2,
80a/3, 80b/4

c.-i 'aleka ideler 17b/10

cerr 'aleka : kan pıhtısını çekme. Yapışkan , balçık, çamur haline getirme.

c. idüp 22a/15

cerrâre : Ar. küçük, sarı ve zehirli akrep.

c. 48b/3

cerûhât: cerahat. bk.

c. 64a/7

cesed : Ar. ölü vücut.

rûh-ı c. 3b/17

cevâhir: Ar. cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar, mayalar, özler.

kitâb-ı c.-i ferîd 1b/1

c.-i hâmd-u sipas 1b/3

c.-i hârbâk-ı esved 80a/4

c.+ üñ 53b/3, 66a/2

cevâhirâtü'l-müsemma : cevher yani özleri isimlendirme.

v. 4b/4

cevâhirâtü'l-müsta' mel : Ar. cevherlerin işlenmesi.

c. 40a/21

c. 2b/2

cevâhirü'l-bâride : Ar. soğuk cevherler.

ma' cûn-ı c. 13a/14

cevâhirü'l-bâridet : Ar. soğuk cevherler.

ma' cûn-ı c. 18a/8

cevâhirü'l-hâr r: Ar. sıcak cevherler.

ma' cûn-ı c. 17b/17

cevâhirü'l-hârre: Ar. sıcak cevherler.

ma' cûn-ı c. 13a/5

ma' cûn-ı c. 28a/21

sefûf-ı c. 51b/9

cevâriş/ cüvâriş : Ar. hazım için kullanılan bir tür macun.

c. 11b/9, 4b/5

c.-i cālînûs 7a/10

c.-i dârçinü'l-ibn-i mâseveyh 7a/20

c.-i devâ' 5a/4

- c.-i diyāntōs 5a/12
- c.-i diyāštaryūnū'l-ibn-i māseveyh 10a/13
- c.-i efāviye 10a/6, 30a/14, 9b/18
- c.-i fūtencü'l-cālīnūs 9b/5
- c.-i ĩrsā 6b/20
- c.-i kıaranfilü'l-ibn-i māseveyh 6a/8
- ma' cün-ı c.-i kesirāyü'l-hārre 8b/1
- c.-i müferrehü'l-ķulüb 10b/10
- c.-i mülūki 8a/19
- c.-i Şandal 50b/3
- c.-i sātiryün 11a/18
- c.-i sünbülü'l-ibn-i māseveyh 6a/14
- c.-i temriyyün-niķolaus 9b/9
- c.-i zūfā 7a/4
- c.-i 'üdü'l-ibni 6b/4

cevāriŐü'l-aluķ : Ar. aluķ (crataegus) macunu.

- c. 6b/12

cevāriŐü'l-belāduriyyü'l-ibn māseveyh : bu hekimin ismiyle anılan macun.

- c.-i māseveyh 9a/4

cevāriŐü'l-berāntīs : bu isimle anılan macun.

- c. 8a/7

cevāriŐü'l-büzür : büzür Őurubundan yapılan macun.

- c. 10a/9

cevāriŐü'l-erba'at : dört karıŐımdan elde edilen macun.

- c. 8b/21

cevāriŐü'l-fād -zehr: panzehir macunu.

- d. 10b/19

cevāriŐü'l-fānīd : peynir Şekeri macunu. Kamış helvasına fānīd Şeceri derler.

- c. 9a/21

cevāriŐü'l-ķırmiz : genellikle cīdār denilen ağacın yaprakları üzerinde ortaya ķıkan hayvandan yapılan macun.

- c. 11a/9, 50b/19

cevāriŐü'l-miskü'l-ibn māseveyh : bu hekimin ismi ile anılan macun türü.

- c.-i māseveyh 6a/21

cevāriŐü't-tavā'in : Ar. vebalar ve yumurcak denilen salgın hastalıklar için yapılan macun türü.

- c. 11a/12

cevāriŐü'z-zünbūr : eŐek arısından ya da arı ısırılmaları için yapılan bir macun türü.

- c. 5a/13

cevher : Ar. maya, öz, elmas, değerli taş.

- c. 3b/21, 65a/6, 70a/16, 70b/13, 70b/18, 71a/13, 71a/2, 73a/16, 73a/5, 73b/3, 73b/9, 74a/1, 74a/15, 74a/9, 74b/21, 75a/3, 80a/8, 80b/1

c.-i beyāz 71b/12
c.-i beyāz dur 74b/8
c.-i ferīd 3b/14
c.-i ma' ānī 2a/7
c.-i süleymānī 71b/12
c.-i yāqūtī 71b/19
c.-i za' ferān 35b/6
c.-i 'uqāb 71b/13
c.+ den 70a/16
c.+ dūr 42b/5, 81a/6
c. 42b/4

cevherü'l-efyūn : afyon özü. Afyon mayası.

c. 79b/18

cevherü'l-ħarmiyān : bu isimle anılan maya, öz.

c. 32a/3

cevherü'l-kāfūr : kāfūrī ismiyle bilinen bitkinin özüdür.

c. 80b/1

cevherü'l-lü'lü' : inci özü; mayası.

c. 80a/10

cevherü'l-mürr : mürr-i sāfī denir bir Bu isimle anılan bir ağacın zamgının özüdür.

c.-i şāfī 32a/3

cevherü'z-za' ferān : safran özü.

c. 32a/3

cevsü's-serv : servi kozalağı.

e. 42a/7

c. 12b/18

ceviz : Far. Arapça hasf ve Yunanca kāsīlis ve Mısırlılar şūbekī derler. Halk arasında ceviz ve Türkçe zamm koz denir.

c.-i buvā 22b/6

c.-i buvvā 10a/3, 11b/3, 12a/17, 12b/4, 16b/14, 17a/16, 17a/2, 19b/21, 20a/8, 23a/3, 26a/16, 8b/13, 34a/20, 34b/9, 37b/21, 40b/14, 42b/9, 44a/6, 45a/3, 51a/16, 51b/18, 52b/21, 56b/15, 5a/19, 5b/15, 5b/5, 62a/3, 63a/2, 64b/17, 66b/9, 67a/21, 6b/19, 6b/7, 76a/21, 79a/20, 79b/9, 7a/15, 7b/3, 80b/17, 8a/4, 9a/17

dühn-i c.-i buvvā 36b/11, 44b/16, 63b/17, 64b/6, 6a/5

dün-i c.-i buvvā 56b/12

c.-i hindī 26b/4, 80b/17

c.-i rūmī 28a/1, 40b/12

cevzü't-tarī : taze ceviz.

mā' -ı kıştır-ı c. 50b/16

cevzü't-tīb : güzel kokulu ceviz.

c. 13b/6, 15a/17, 18b/15, 41a/16, 49b/3, 51a/4, 51b/12, 61b/12, 63b/7,

- 67b/11, 76b/7, 8a/21
- ceyyid** : Ar. taze, hoş, iyi, saf.
c. 23b/11
- cezb** : Ar. kendine çekme.
c. ider 41b/16
- cezer** : Ar. havuç. İnde'z-zürefā ve zencebīl-i Rūmī diye de bilinir.
bezr-i c. 23a/10, 53b/9
tuḥm-ı c. 10b/2
- cezīl** : Ar. çok, bol.
c.+ dūr 38b/10
- cezīle** : Ar. çok, bol
c.+ si 55b/12
- cezīlü'l-ḥaṣṣa** : çok hususī.
c.+ dur 10b/21
- cezīlü'n-nef'** : çok faydalı.
c.+ dūr 63a/14
- cırcıre** : su kerdemesi ve su teresi diye de bilinir.
ğarb-ı c. 77a/1
- ciger** : Far. ciğer, bağır.
c. 43b/19
c.+ e 43b/12
- cihān** : Far. dünya, ālem.
c.-ı ibḳa' 2b/5
- cihāt** : Ar. taraflar, yönler.
c.-ı eknāf 3a/3
- cihet** : Ar. yan, yön, taraf.
c.+ iyle 3b/10
- cilā** : Ar. parlaklık.
c. 45b/17, 56b/7
c. virür 47a/1
c.-ür 45b/21, 46b/5, 47a/4
- cildī** : Ar. deriye ait.
emrāz-ı c. 64a/8
- cildiye** : Ar. ciltle, deri ile ilgili.
emrāz-ı c. 70b/11
emrāz-ı c.+ nün 20b/20, 26b/11, 30b/6, 31a/10, 74a/4, 74b/14
emrāz-ı c.+ ye 52a/5
- cildiye** : Ar. ciltle, deri ile ilgili.
emrāz-ı c.+ nün 24a/7
emrāz-ı c.+ ye 35b/12
- cildüye** : Ar. ciltle deri ile ilgili.
emrāz-ı c.+ nün 75a/7

- cimā'** : Ar. cinsel münāsebet.
c.+ dan 79b/11
c.+ ı 80a/12
şehvet-i c.+ ı 79a/16
c.+ ya 10a/14, 11a/18, 4b/8, 6a/16, 7a/14
şehvet-i c.+ yı 15a/20
şehvet-i c.+ yı arturur 12b/1, 18b/13
- cimyā** : kimya?
c.+ dan 2b/17
- cinnetü's-şavt** : ses kısıklığı ile ilgili bir rahatsızlık.
c. 25a/10
ma' cūn-ı c. 18a/15
c.+ a 18a/16, 42a/21
- cins** : Ar. çeşit, tür.
c.+ den 45a/5
- cism** : Ar. beden, gövde, madde.
c.+ ümüñ 2a/3
- cismānī** : Ar. bedenle ilgili.
bezl-i kuvā-yı bi-küllī c. 2a/8
- Cölmek** : çömlük.
C.+ de 70a/4, 71b/2, 73b/17)
- cuḳūluna?** : bu isimle anılan bir madde.
c. 12a/18
- cū'ān** : Ar. aç olarak.
c. 52a/9
- cülcülān** : Türkçe susam, simsim.
c. 66a/17, 66a/18
dühn-i c. 66a/18, 67b/1
- cülnār** : Far. gülnār, rummānū'l-ber.
c. 27b/9
c.-ı farsī 26a/3, 29a/16, 37b/15
milḥ-i c.-ı farsī 42a/13
c.-ı farsī-yi mükidd 48a/14
c.-ı mışrī 41b/2, 77a/6
- cümcüm** : Türkçe karakoz; Latince senfītas sagīri ve kebīri olur.
c. 37b/15
- cümle** : Ar. bütün, hep,
c. 11b/15, 22b/8, 23a/12, 26a/2, 27b/4, 30a/14, 30b/1, 30b/10, 30b/15,
30b/19, 31a/14, 31b/5, 31b/9, 32b/1, 33b/16, 33b/3, 34a/13, 35b/8, 36a/12,
38a/7, 46a/10, 46b/2, 47b/2, 48a/12, 49a/6, 49b/1, 49b/2, 52b/13, 52b/20,
52b/7, 53a/18, 53b/3, 54a/10, 54a/15, 54a/9, 54b/11, 54b/2, 55a/11, 55a/19,
55a/9, 55b/10, 55b/14, 56a/10, 56a/19, 56a/21, 56a/7, 56b/5, 57a/17, 57b/17,

57b/6, 58b/11, 59b/7, 5a/17, 5b/20, 60a/12, 60a/6, 60b/1, 60b/11, 61a/15,
62a/6, 63a/16, 63b/2, 64a/12, 64a/16, 64a/9, 64b/14, 65b/14, 66a/2, 66b/15,
67a/2, 68a/12, 68a/21, 68a/6, 68b/10, 69a/14, 69a/3, 69b/1, 69b/14, 69b/18,
69b/19, 70a/12, 70b/1, 70b/4, 71a/14, 71a/20, 72a/19, 72b/13, 72b/17, 73a/16,
77a/14, 77a/19, 78b/5, 79a/17, 79a/5, 79b/20, 80a/5, 8b/17
bād-zehriyyātü'l-^ç ameliyye bād-zehrü's-şınā^ç i c. 72a/10

c.+ si 78a/1

c.+ sin 17b/13, 26a/4, 30b/8

c.+ sine 12a/8, 14a/7, 34a/5, 35a/1, 38a/17, 42b/18, 43b/9, 49b/19, 53b/5,
54b/3, 55b/21, 56b/21, 62a/11, 67a/20, 72b/5

c.+ sinüñ 63b/10

emrāz-ı ^ç aşabiyye-yi c.+ ye 66b/17

c.+ yi 23a/12

c. 77b/12

c. 59a/8, 59b/14

cünd -i bīdester : cünd-i bādester olarak da bilinir. Yunanca ekyānūs; Türkçe kunduz hāyesi denir. Köpeğe benzer. Kara hayvanıdır. Fakat denizde te^ç ayyüş eder. Bu sebeple kelb-i mā^ç i denir.

dühn-i c. 66b/22

c.-i bādester 45b/5

c.-i bīdester 24a/13, 25b/16, 25b/9, 26b/20, 27a/13, 27b/13, 28a/15, 28b/18,
28b/7,

37a/18, 38a/5, 39a/5, 42b/9, 51a/16, 54b/19, 56b/8, 61b/8, 63a/1, 63a/21,
77a/20, 9a/8

dühn-i c.-i bīdester 67a/1

ma^ç cūn-ı c.-i bīdester 27a/11

c.- i 67a/5

cünūn : Ar. delilik.

c. 52a/16, 5b/11

c.+ a 15b/5, 35a/15

c.+ a 70b/1

cürm : Ar. suç.

c.+ i 11b/13

cürūh : Ar. yaralar.

ķurūh-ı c.+ uñ62a/10

cürūhāt : Ar. yaralar.

c.+ a 66a/19

c.+ ı 66b/17

cüşā^ç : Ar. geğirme.

c.-i hāmızı 14b/10

c.-yı hāmızı 14b/19

c. 7a/12

cüzām : Ar. insan vücudunda onulmayan yaralar ve çıbanlar meydana getiren miskin hastalığı.

c. 20b/20, 24a/7, 30b/6, 35a/15, 35b/12, 38a/2, 38a/9, 39b/16, 4b/10,
64a/11, 69b/16, 72b/6

c. 25b/1

c. 32b/21

çalapa : mecūkân-ı esved olarak da bilinir.

ç. 18b/3, 22b/5, 29b/18, 34a/3, 36a/4, 44b/19, 47b/15

çam saķızı : kulfūniyā ve ‘ilk-i yābis de denir.

ç. saķızı 77a/17

çam ş.+ ı 77a/17

çanak : çanak, kap.

ç. 44a/7

çāresāz: Far. çare bulan.

hekim-i ç. 1b/3

çār-yārī : Far. dört halifeye baēlılık. Sünnilik.

muḥabbet-i ç. 2a/2

çehār : Far. dört.

ç. 1b/21

çek - : çekmek eylemi. İlaç sürmek, koklamak.

burnına ç.- eler 42a/3

göze ç.- seler 60a/5

çekürdek : çekirdek.

ç.+ i çıķmış 23a/21

çelebi : Ömer Çelebi, Ömer şifāī. Hekim.

‘ömer ç. şifāī 80b/6

çeşm : Far. göz.

istirḥā-i ç.+ e 45b/17

çeşme : Far. çeşme.

ç. şuyı 49a/18

çık - : çıkmak eylemi. Bulunduēu yerden ayrılmak.

ç.- ar 53a/8, 53b/3, 55a/9, 55b/17, 56a/9, 56b/12, 56b/5, 57a/12, 57a/17,
57a/18, 57a/4, 57b/6, 58a/1, 59a/15, 59a/3, 59b/20, 59b/4, 59b/6, 60a/10,
61a/19, 62a/19, 66b/6, 71a/2, 74a/9

gibi ç.- ar 60b/9

rūḥ ç.- ar 53b/2, 54a/14, 55a/17, 55a/8

özün ç.- arup 10b/6

bedenden ç.- arur 22b/18

ḥammāmdan ç.- duķdanşoḡra 47a/3

ç.- mış 36b/7, 44b/11, 44b/6, 76a/15

çekirdeēi ç.- mış 23a/21

elekden ç.- mış 19a/14

elekden ç.+ mış 10a/16

ç.- up 33b/4, 44a/2, 44a/8, 47b/13, 73a/2, 73a/4, 80a/20

ç.- ur 19a/19, 23a/5, 56a/1, 60a/1, 60a/2, 60b/10, 61a/17, 64a/19, 65a/18,
69b/19, 72a/11, 75a/21, 80a/13

ç. 71a/6

çıkık : çıkan uzuv, organ, çıkık.

ç.+ lara 76b/21

çıntıyānā : halk arasında çıntıyāne de denir. Yılan otu ve dağ eveleği olarak da bilinir.

ç. 24b/19, 27b/3, 29a/8, 41a/1, 53a/12, 80b/16

şabr-ı ç. 25a/17

‘uşāre-i ç. 31a/17

ç.-i rūmī 28a/3

ç.-yı rūmī 27a/6, 70a/6

çiçek : çiçek.

ç.-i topalağ 66b/11

ç.+ i 22a/1, 23a/1, 61b/10, 75b/1

karabaş ç.+ i 21b/22, 38a/13

ç.+ i mikedd 49b/10

büberiyye ç.+ idür 52a/12

çilā vir -: cila vermek eylemi. bk.

ç.- ür 58b/6

çini : çini; sırlı kap. Çin ülkesine ait, Çin ile ilgili.

ç. 46b/19, 80b/17

çüb-ı ç. 16a/18, 20a/16, 26b/12, 31a/2, 80b/14

hurf-i ç. 45b/12

kebābe-i ç. 62b/8

māmīrān-ı ç. 45b/5

rāved-i ç. 38a/4

rāven-i ç. 21b/14

rāvend-i ç. 13b/20, 14a/10, 15b/17, 16a/10, 16a/21, 17a/17, 17b/4, 19a/21,
20b/21,

21a/9, 22a/16, 22b/2, 24b/13, 25b/11, 27a/16, 30a/21, 31a/13, 34b/12, 34b/19,

35a/3, 36a/5, 37b/9, 38b/21, 39a/17, 41a/4, 43b/15, 47b/15, 79a/6, 7a/17,

9b/14

çiyān : çıyan. bk.

ç. şokduğuna 56a/11

çok : çok, fazla.

ç. 1b/50, 52a/3, 59a/19, 61b/20, 74b/8, 79a/17

ç.+ dur 55b/12, 57a/9, 70b/19

çölmek: çömlük.

ç.+ de 71b/2, 73b/17

çömlük: çömlük.

ç.+ de 70a/18

çüb çinî : aslı serhâdd-i zulemâttan ve semt-i âb-ı hayâttan çıkarılıp 950 tarihi sıralarında Frenk taifesinde ortaya çıkmıştır. Onların dilinde penc çinî olarak geçer. Bazıları cân demişlerdir. Çok meşhur bir devâdır.

ç. 80b/17

ç.-i çinî 16a/18, 20a/16, 26b/12, 31a/2, 80b/14

dâc : Ar. hastalık, dert.

d.- i 38b/10

dâfi : Ar.defeden, savan, savuşturan.

d.+ dür 79a/17

daha : daha, üstünlük belirtir.

d. 81a/3

dahı : dahi, +dA.

d. 11b/19, 12a/9, 1b/21, 26b/18, 33b/14, 36a/3, 36b/3, 3a/6, 43b/2, 44a/2, 44a/22, 44b/12, 4b/19, 55b/19, 60a/1, 60a/14, 60a/15, 67b/7, 72a/5, 74a/7, 78a/11, 78b/6, 80b/9, 9a/19

dahı : dahi, +dA.

d. 33a/5

dâhil : Ar. iç, içeri, içinde.

d. 42b/19, 72a/21

d.+ de 56b/21, 60a/12, 62b/19

d.+ dür 45a/16

dâhile : Ar. bir şeyin iç yüzü, içi.

kurûh-ı d.+ yi 74a/3

dâhis : Ar. hek. Parmağın uçlarında, tırnak diplerinde çıkan dolama, etyaran.

d. 64a/5

dâî : Ar. dua eden, davet eden, sebep olan.

d. 2a/6

dâim : Ar. devamlı, sürekli.

d. 49b/9

daķık : ince, ufak, nazik.

ķaņariyün-ı d. 50b/14

d.-i ħınța 77a/8

d.-i ħulbe 12b/5

d.-i ŧâh-bellût her 12b/5

daķķ : Ar. dıķķ. bk.

d.+ a 45b/16

đalâlet : Ar. doğru yoldan sapma.

küfr-i đ.+ e 1b/19

đalletü'l-mü'min : sapıtmış, doğru yoldan ayrılmış mü'min, hataya düşmüş.

đ. 2a/10

dâne : Far. tane, tohum.

d. 38a/8

d.+ lü 52b/11

dār -ı fül'fül : halk arasında bu isimle meşhurdur. Mısırlılar 'irkü'z-zeheb ve ez-nābü'l-harādīn derler.

d.-ı fül'fül 9a/17

d.-ı fül'fül 70a/10

d.-ı fül'fül 10b/2, 12a/11, 12a/20, 14b/21, 14b/8, 15a/17, 15b/10, 18a/3, 18b/10, 19a/1, 19a/10, 25b/13, 25b/17, 26a/9, 27a/9, 28a/15, 36b/12, 45b/4, 47a/16, 51a/5, 52b/21, 63b/6, 6a/12, 6b/10, 6b/18, 77a/21, 79a/19, 7a/15, 7b/3, 8a/5

d.-ı fül'fül' 10a/12, 8b/20

d.-ı fū'fül 11b/1

d.-ı şīṣa' ān 23b/1

d.-ı şīṣa' ān 60a/17

d.-ı zārūretde 2a/9

darbe : Ar. vuruş, vurma, çarpma.

d.+ yi 40a/11

dārCīn: Far. tarçın. Arapça, dārsinī derler.

d. 10a/11, 10a/2, 10a/8, 10b/13, 10b/2, 10b/8, 11a/7, 11b/20, 12a/1, 12a/10, 12b/17, 12b/4, 13b/7, 14a/10, 14a/21, 14b/21, 14b/7, 15a/16, 15a/8, 15b/1, 15b/15, 17a/13, 18a/5, 18b/15, 18b/3, 18b/8, 19a/10, 19a/16, 19b/11, 19b/19, 19b/2, 20a/8, 20b/18, 21b/14, 22a/14, 22a/5, 23b/1, 23b/10, 24a/13, 24a/18, 24b/20, 24b/4, 25a/18, 25a/7, 25b/17, 26a/16, 26b/8, 27a/16, 27a/5, 27b/13, 28a/20, 28a/7, 29a/1, 29a/15, 29b/3, 30a/4, 34a/19, 34b/11, 35b/19, 35b/2, 37a/3, 37b/16, 39a/1, 39b/18, 40a/13, 40a/7, 40b/15, 40b/6, 40b/8, 41a/17, 41b/10, 41b/5, 42b/10, 44b/9, 45a/3, 49b/13, 49b/4, 4b/21, 50b/11, 51a/16, 51a/4, 51b/12, 51b/18, 51b/3, 51b/8, 52b/18, 5a/19, 5b/14, 61b/2, 62a/2, 63a/2, 63b/7, 64b/1, 66a/17, 66b/9, 67b/10, 68a/1, 6a/12, 6a/18, 6b/2, 6b/8, 72b/11, 76b/5, 78b/11, 79a/20, 7a/16, 7a/2, 7b/1, 80a/3, 80b/15, 8a/21, 8a/3, 8b/6, 8b/7, 9a/17, 9b/13, 9b/3

cedvār-ı ḥaṭā-yi d. 39b/7

düh-i d. 57a/6

dühn-i d. 11b/22, 12a/20, 13a/13, 31b/15, 33a/17, 64b/9, 6a/4, 79b/8

su' d-kūfī d. 16b/13

d.-i mikedd 47b/2

d.-i seylānī 57a/10

d. 8b/19

dārCīnū'l-ibn-i māseveyh : İbn-i māseveyh'in ismi ile bilinen macun türü.

cevāriş-i d.-i māseveyh 7a/21

dār-ı şīṣa' ān : Far. kara çalı dikenini, şimşek ağacı, 'ūd-ı frengī,kandül ve üdü'l-bark isimleri ile de zikredilir.

dār-ı ş. 23b/1

- dār-ı ş. 60a/17
- dārü's-ş-a' leb** : Ar. hasyü's-sa' leb de denir. Latince sätiryün denir.
d. 25a/4
- dārü's-şifa'** : Ar. şifa yurdu sağlık yurdu.
d.-yı kudsiiyelerinden 1b/18
- dā'ü'l-fīl** : Ar. hek. Kol ve bacaklardaki derilerin fil derisi gibi sert ve çizgili bulunmasından meydana gelen bir hastalık.
d. 69b/16
- dāvud** : Şeyh Davud, hekim.
d. 67a/16
- dāvūd-ı mntākī** : bu bölgede yaşamış hekim.
d.-ı mntākī 42a/10, 45b/10
- dā'im** : Ar. sürekli, daima.
d. 62a/20
hümmeyāt-ı d.+ e 26a/7
- de** : +DA, dahi.
d. 60b/3, 61b/10, 81a/2
- de -** : demek, söylemek.
d.- rler 56a/4, 71a/4, 74b/5
- debāğat** : Ar. dibāğat, Hayvan derilerini terbiye etme zanaati, sepicilik.
d. ider 64a/9
- decāc** : decāce, tavuk.
şahm-ı d.+ e 75b/16, 75b/6
- def** : Ar. öteye itme, savma, savulma.
d. 17a/12, 20a/13, 23a/20, 33a/4, 36b/1, 49a/1, 49b/2, 50b/7, 52a/15,
53b/14, 53b/4, 55b/10, 56a/21, 73a/12, 7b/8
d. ider 11b/8, 13a/1, 14a/5, 14b/10, 15a/15, 20a/13, 22b/10, 24a/6, 24a/7,
25b/2, 25b/6, 29b/16, 30a/10, 30b/15, 31a/1, 31a/11, 32b/12, 33a/15, 38b/18,
39a/20, 40a/11, 42a/20, 43b/19, 44a/11, 44a/12, 44b/1, 44b/20, 46a/1, 46b/16,
47a/1, 48a/17, 4b/8, 51a/21, 54b/3, 56a/13, 56b/20, 56b/8, 61a/1, 62b/2,
63a/17, 64a/10, 64b/5, 68b/12, 69a/4, 69b/14, 72a/1, 72b/14, 74a/11, 9b/11
harkü'l-bevli d. ider 47b/5
d. ider 25a/14
bi-iznillah d. ider 74a/21
d. 20a/14
- def eyle -** : def etme eylemi.
d.- r 60a/14
- def a** : Ar. kere, kez, yol.
d. 44a/1, 44a/2, 81a/7
d.+ da 81a/9
- degin** : degin, kadar.
d. 46a/1, 55b/16

degül : değil.

d.+ dür 55b/13, 61a/9, 66b/8, 71b/8

d.+ se 2a/3

d.+ dür 42b/4

dehneç : dehene-i Frengi derler. Bu isimle meşhurdur.

d.-i ma' deni 46a/13, 46a/20

d.+ i 46a/14

dehş : Far. bir işe başlama, karanlık, bulanıklık.

d. 74b/4

dek : değin, kadar.

d. 48a/1, 67a/13

deliküridös : hekim adı.

d. 3b/4

dell : Far. vakār, sekīnet. (Kamusü'l-muhit.).

d. 2a/19

delük : delik.

d.+ lerine 60a/14

dem : Ar. kan.

ifrāt-ı d. 73b/11

d.-i bevāsīr 38b/10

d.-i bevāsire 69a/3

d.+ den 44a/21

d.+ i 32a/8, 32b/21, 35a/2, 42a/17, 69a/2, 74a/19, 74a/2, 79b/14, 9a/7

fażalāt-ı d.+ i 56a/20

terefü'd d.+ i 58b/13

d.+ üñ 44a/11

dem'a : Ar. bir damla gözyaşı, gözyaşı damlası.

d. 46b/4

d.-i ğalīze-i ecfāna 46b/16

demeviyye : Ar. kanla ilgili kanlı.

emrāz-ı d. 35a/16

demī : Ar. kanla ilgili.

nezf-i d. 42b/20

dem'ī : Ar. gözyaşı ile ilgili.

d. 69b/2

demü'l-ahaveyn : demü'l-ahaveyn, Demü't-tinnīn ve demü's-su' bān da denir. Ezder kanı anlamına gelir. Türkçe iki kardaş kanı ve Farsça Hun-ı siyāvşān derler. Bazı kimsler Hind ağacının zamgıdır demişlerdir. Bazı kimseler de Sakutura berriyyesinde olan bir bitkinin usaresidir sabr da oradan gelir bu sebeple sabr-ı üskuturī derler demişlerdir.

d. 16b/2, 37b/15, 63a/19, 77a/8

d. 12b/20, 27a/19, 27b/10, 37b/21, 40a/12, 41b/1

demü'l-mā'iz : bu isimle bilinir. Ma'iz, Türkçe keçi dedikleri hayvandır. Keçi sütüne leben-i mā'iz denir.

d. 16a/4

demür boku : Ar. habsü'l-hadīd denir. Cüruf (Zikri TURAN,Teshil.).

d. boķu 7a/9

demü'l-bakar : Türkçe sığır, Farsça gāv denilen haynanın kanı.

d. 37b/21

demü'l-bevāsire : basur kanı, hemoroid.

ma' cün-ı d. 16a/20

deñiz : deniz.

hind d.+ nden 77a/1

deñlü : kadar.

d. 76a/18

bādem d.+ dür 18a/19

depe : tepe, başın üst bölümü.

d.+ sine 62a/21

d.+ ye 61a/6

derece : Ar. basamak, rütbe, miktar.

d.-yi şalışde 56b/17

d.+ lerin 3b/16

deriyye : Ar. encüre-i deriyye, şeklinde geçer. Encüriyye hastalığıdır. Isırgan otunun meydana getirdiği kabarcıklara benzeyen bir çeşit deri hastalığı.

encüre-i d.+ yi 34b/17

derün : Far. iç, içeri, dahil.

d.+ mda 60a/1, 68b/4

d.+ mdan 58b/21

derviş : Far. Allah için alçak gönüllüğü ve fıkarcılığı kabul eden veya bir tarikata bağlı bulunan kimse.

d. 1b/50

dest : Far. el.

d.-i irādetine 1b/12

deste : Far. sap, elle tutulacak yer, demet, tutam.

d. 43a/7

deşti : Far. bozkıra, çöle ait.

d. 61b/10

devā' : ilâç, derman, şifā

d.-y1 ishālle 72b/13

d.-y1 kāfīdür 46a/4

d.-y1 maħzđur 59a/13

d.-y1 nāfi' dür 72a/12

d.+ dur 25a/4, 51a/3, 69b/8, 70b/20, 71b/14

memdūh-ı d.+ dur 71b/15

- d. 28a/21, 61b/18
d.-i şāfīdūr 35b/10
d.-i şerīfdūr 77a/10
d.-i tāmmdur 78b/5
d.-y1 cemīl 79b/13
d.-y1 laṭīfdūr 53a/3
d.-y1 mücerrebdūr 61b/21
d.-y1 şerīfdūr 70b/12
d.-i ilāhīyyü'l-mürr-i müstaḥiḳḳ 23b/18
devā' anü'l-āfāt : afetler için hazırlanan ilaç.
d. 62b/16
devā' ü'l- anber : anber den yapılan ilaç.
d. 7b/21
d. 30a/19, 50b/20
devā' ü'l-üzn : kulak için imal edilen ilaç
d. 64a/6
devā' ü's-şā' leb : Ar. saç sakal dökülmesi şeklinde görülen bir hastalık.
d. 75a/6
devāyü'l-kibritü'l-ibn-i māseveyh : bu isimle anılan macun.
d.-i māseveyh 26a/6
devāyü'l-misk : miskten yapılan ilaç. Terkip adı.
d. 50b/20
devāyü's-şāfī : bu isimle meşhur macun, ilaç.
d.+ dūr 30a/19
deve dikenī : Farsça, üstür-gāz diye de bilinir. Şevkü'l-cemel demektir. Arapça lahlāh ve müreyr ve şārib-i ' anter derler.
bezr-i d. beli 23b/12
d. dikenī 80b/14
deviyy : Ar. anlaşılamayan, nerden geldiği belli olmayan sesler, gürültüler, patırtılar.
d. 67a/18
devvār : Ar. baş dönmesi. Devreden, çok dönen.
d. 20a/21, 52a/5, 5a/5, 60a/6, 61a/7, 68b/11, 69b/17
ma' cün-ı d. 15b/19
d.-ı şaḳīḳa 4b/9
d.+ a 21a/20, 25a/10, 25a/21, 28a/5
veca' -i mefāşıl-ı d.+ a 32a/6
d.+ e 23b/5, 51a/11, 56b/20, 73a/20, 78b/2
dıḳḳ : Ar. ince ağrı, erime hastalığı, eriten, eritici.
c. 14a/16, 26b/14, 33a/3, 38a/7, 43b/3, 52a/21, 56b/10, 7b/10, 80a/7
ḥummā-yı d. 13b/17
ḥummā' -ı d. 65b/5
ḥummā-yı d. 13b/17

ḥummā^c-ı d. 65b/5

di - : demek, söylemek.

d.- diler 3b/5, 63a/18, 71b/8

d.- dükleri 51b/21, 57b/3, 66b/8

d.- mekdür 3a/18, 3b/17

d.- mekle 32b/20

d.- mişdür 60b/3, 61b/21

ke'l-^c iyān d.- mişdür 3a/7

d.- r 7b/6

d.- rdi 67a/2

d.- rler 12a/9, 49b/3, 61b/10, 67b/7, 72a/5, 77a/1, 77a/2

d.- yü 25b/16, 3a/6

d.- yüp 2a/12

d.- mişlerdür 2b/7

d.- yü 71b/7

d.- ki 23a/15

dīdān : Ar. ufak, solucanlar, kurtcağızlar.

d. 19b/7, 61a/16

sefūf-ı d. 40b/21

d.-ı mü'ezziyi 58b/21

d.+ ları 40b/21

d.+ ları kırar 61a/15

d.+ uḡ 68b/4

dīde : Far. göz.

nūr-ı d. 12a/9

d.-i meftūḡ 3b/15

diger : diğer, başka.

d. 10b/4

dīk : Ar. dar olma, darlık.

d. 77a/2

diken : diken.

deve d. 80b/14

dīku'n-nefes : Ar. nefes darlığı, tıknefes.

d. 19b/13

ma^c cūn-ı d. 19b/13

d. 29b/10

d. 15a/14, 28b/13, 29b/2, 33a/1, 38b/5, 42a/16, 45a/12, 45a/8, 60a/5,
70b/9, 8b/3, 9b/10

d.+ e 18a/9, 29b/12, 43a/11, 6a/16

d.+ e 6b/20

d.+ e 68b/16

d. 5a/5

d.+ e 30b/4, 78b/3
maraz-ı d.+ e 31b/9

đıķu'n-nefes ol - : Ar. nefes darlığına yakalanmak.

d.- anlara 18a/16

đıķu's-şadr : göğüs darlığı, nefes darlığı.

d.+ a 9a/21

d.+ a 48a/7, 5a/5

đilnāđūs : hekim adı, tabib.

d. 65b/7

đimāđ : Ar. dimāđ, beyin. Farsça magz derler.

d. 17b/18, 5a/7, 5b/19, 63b/13, 79b/5

emraz-ı d. 24b/9

tenķıye-i d. 24b/9

d.-ı re'sde 25b/5

d.-ı' uşfür yüz 12b/3

d.-ı' uşfüri ' asel 12b/6

d.+ a 13a/16, 13b/9, 16b/6, 17b/1, 24a/17, 24b/10, 24b/3, 36a/14, 36b/9,
37a/5, 38b/17, 41b/12, 42b/1, 49b/9, 53b/12, 57b/14, 58b/11, 58b/12, 62a/2,
62b/18, 64b/2, 64b/4, 65b/6, 69a/1, 69a/13, 6a/21, 70b/1, 73a/20, 76a/18,
78b/20, 7a/5

emrāz-ı d.+ a 35b/10

d.+ da 41b/20

d.+ dan 15b/19

d.+ ı 13a/6, 34a/17, 35a/9, 39b/4, 42a/3, 60a/4, 62b/1, 69a/4

ħicāb-ı d.+ ı 24b/16

d.+ uç 73b/1

d.+ a 33a/2, 57a/20, 9b/21

d.+ dan 41b/16

d. 37b/2

v. 41b/12

đimāđıyye : Ar. dimāđ, beyin.

emrāz-ı d. 51a/12

bārid-i emrāz-ı d.+ nūñ 37a/14

emraz-ı d.+ nūñ9a/14

emrāz-ı d.+ nūñ28a/6, 29a/5, 33a/13, 55b/21, 59a/13, 64b/3, 65b/3

d. 58a/17

đimāđü'l-'asāfir : Ar. serçe beyni.

d. 37a/2

điđ - : dinmek.

d.- mesine 41a/21

điđdür - : dindirmek, durmasını sağlamak.

d.- ür 48b/13

dip : dip, bir şeyin alt kısmı.

d.+ e 65b/12

d.+ inde 30a/8, 42a/11, 68a/10, 69a/11

d.+ ine 41b/15, 49b/16

ķavaķ d.+ nũņ 1b/50

dirhem : Ar. eski okkanın dũrt yũzde biri, direm.

d. 10a/1, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/17, 10a/18, 10a/19, 10a/2, 10a/20,
10a/21, 10a/3, 10a/4, 10a/5, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10b/1, 10b/13, 10b/14,
10b/16, 10b/17, 10b/18, 10b/2, 10b/50, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 11a/1,
11a/10, 11a/11, 11a/14, 11a/15, 11a/16, 11a/17, 11a/20, 11a/21, 11a/3, 11a/4,
11a/5, 11a/6, 11a/8, 11a/9, 11b/10, 11b/12, 11b/17, 11b/18, 11b/2, 11b/20,
11b/21, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 12a/1, 12a/10, 12a/11, 12a/12, 12a/14, 12a/16,
12a/17, 12a/18, 12a/19, 12a/20, 12a/21, 12a/4, 12a/5, 12b/11, 12b/12, 12b/13,
12b/17, 12b/18, 12b/19, 12b/20, 12b/21, 12b/5, 12b/6, 13a/10, 13a/11, 13a/12,
13a/13, 13a/14, 13a/18, 13a/19, 13a/20, 13a/21, 13a/3, 13a/4, 13a/8, 13a/9,
13b/1, 13b/11, 13b/12, 13b/14, 13b/20, 13b/21, 13b/22, 13b/4, 13b/5, 13b/6,
13b/7, 14a/1, 14a/12, 14a/13, 14a/14, 14a/18, 14a/19, 14a/2, 14a/20, 14a/21,
14a/8, 14b/1, 14b/13, 14b/14, 14b/15, 14b/16, 14b/2, 14b/20, 14b/21, 14b/3,
14b/4, 14b/6, 14b/8, 14b/9, 15a/10, 15a/11, 15a/16, 15a/17, 15a/18, 15a/2,
15a/21, 15a/3, 15a/7, 15a/8, 15a/9, 15b/1, 15b/10, 15b/11, 15b/12, 15b/13,
15b/17, 15b/18, 15b/2, 15b/21, 15b/3, 15b/6, 15b/8, 15b/9, 16a/1, 16a/10,
16a/13, 16a/14, 16a/16, 16a/17, 16a/18, 16a/19, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/8,
16b/1, 16b/10, 16b/11, 16b/12, 16b/13, 16b/14, 16b/17, 16b/18, 16b/19, 16b/2,
16b/3, 16b/4, 16b/5, 17a/13, 17a/15, 17a/16, 17a/17, 17a/19, 17a/2, 17a/20,
17a/4, 17a/5, 17a/6, 17a/7, 17b/12, 17b/16, 17b/21, 17b/3, 17b/4, 17b/5,
17b/6, 17b/7, 17b/8, 18a/10, 18a/11, 18a/13, 18a/14, 18a/17, 18a/18, 18a/19,
18a/2, 18a/4, 18a/5, 18a/6, 18a/7, 18b/10, 18b/11, 18b/15, 18b/16, 18b/2,
18b/21, 18b/3, 18b/4, 18b/6, 18b/7, 18b/8, 18b/9, 19a/1, 19a/10, 19a/11,
19a/12, 19a/15, 19a/17, 19a/18, 19a/21, 19a/4, 19a/8, 19a/9, 19b/1, 19b/10,
19b/11, 19b/12, 19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/2, 19b/20, 19b/21, 19b/22, 19b/3,
19b/5, 19b/6, 20a/1, 20a/10, 20a/16, 20a/17, 20a/18, 20a/2, 20a/5, 20a/8,
20a/9, 20b/1, 20b/13, 20b/14, 20b/15, 20b/16, 20b/17, 20b/18, 20b/2, 20b/21,
20b/3, 20b/4, 20b/50, 20b/6, 20b/7, 20b/8, 21a/1, 21a/10, 21a/13, 21a/14,
21a/15, 21a/16, 21a/17, 21a/2, 21a/21, 21a/3, 21a/4, 21a/50, 21a/6, 21a/7,
21a/9, 21b/1, 21b/12, 21b/14, 21b/15, 21b/16, 21b/19, 21b/2, 21b/20, 21b/21,
21b/3, 21b/4, 21b/5, 21b/50, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 22a/10, 22a/11, 22a/12,
22a/14, 22a/15, 22a/16, 22a/18, 22a/2, 22a/3, 22a/4, 22a/5, 22a/6, 22b/1,
22b/12, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 22b/17, 22b/19, 22b/2, 22b/21, 22b/3, 22b/4,
22b/5, 22b/6, 22b/7, 23a/11, 23a/12, 23a/2, 23b/1, 23b/12, 23b/13, 23b/14,
23b/2, 23b/3, 23b/8, 24a/10, 24a/11, 24a/13, 24a/14, 24a/15, 24a/19, 24a/2,
24a/20, 24a/3, 24a/9, 24b/11, 24b/14, 24b/15, 24b/21, 24b/6, 24b/7, 25a/1,
25a/15, 25a/16, 25a/17, 25a/19, 25a/2, 25a/8, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13,

25b/18, 25b/21, 25b/3, 25b/4, 26a/1, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26a/17, 26a/4,
26a/5, 26b/1, 26b/12, 26b/13, 26b/14, 26b/15, 26b/16, 26b/17, 26b/2, 26b/21,
26b/22, 26b/3, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 27a/1, 27a/10, 27a/14, 27a/15,
27a/17, 27a/20, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27b/10, 27b/12, 27b/13, 27b/14, 27b/15,
27b/16, 27b/17, 27b/19, 27b/20, 27b/8, 27b/9, 28a/1, 28a/10, 28a/11, 28a/13,
28a/16, 28a/2, 28a/20, 28a/21, 28a/3, 28a/4, 28a/7, 28a/8, 28a/9, 28b/1,
28b/17, 28b/18, 28b/19, 28b/2, 28b/6, 28b/7, 28b/8, 29a/1, 29a/12, 29a/13,
29a/14, 29a/15, 29a/16, 29a/19, 29a/2, 29a/20, 29a/21, 29a/3, 29a/4, 29a/9,
29b/1, 29b/11, 29b/13, 29b/14, 29b/17, 29b/20, 29b/21, 29b/3, 29b/4, 29b/5,
29b/6, 29b/8, 29b/9, 30a/12, 30a/13, 30a/14, 30a/15, 30a/19, 30a/20, 30a/21,
30a/6, 30b/1, 30b/10, 30b/16, 30b/17, 30b/18, 30b/19, 30b/2, 30b/7, 30b/8,
30b/9, 31a/11, 31a/12, 31a/13, 31a/14, 31a/16, 31a/17, 31a/18, 31a/2, 31a/3,
31a/4, 31a/5, 31b/1, 31b/10, 31b/11, 31b/13, 31b/14, 31b/2, 31b/20, 31b/21,
31b/3, 31b/4, 31b/5, 32a/10, 32a/11, 32a/12, 32a/19, 32a/2, 32a/20, 32a/21,
32a/3, 32a/4, 32a/9, 32b/1, 32b/11, 32b/13, 32b/16, 32b/17, 32b/18, 32b/3,
32b/4, 32b/5, 32b/6, 32b/7, 33a/16, 33a/17, 33a/18, 33b/18, 33b/2, 33b/21,
34a/12, 34a/13, 34a/21, 34a/5, 34a/6, 34b/1, 34b/12, 34b/13, 34b/14, 34b/18,
34b/2, 34b/20, 34b/3, 34b/4, 35a/10, 35a/11, 35a/17, 35a/18, 35a/20, 35a/21,
35a/3, 35a/4, 35a/5, 35a/6, 35a/7, 35b/1, 35b/13, 35b/14, 35b/16, 35b/17,
35b/18, 35b/19, 35b/2, 35b/3, 35b/5, 35b/6, 36a/1, 36a/10, 36a/17, 36a/18,
36a/19, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/6, 36a/9, 36b/11, 36b/12, 36b/16, 36b/19,
36b/20, 36b/21, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/7, 37a/10, 37a/12, 37a/17, 37a/18,
37a/19, 37a/2, 37a/21, 37a/3, 37a/8, 37b/1, 37b/10, 37b/11, 37b/12, 37b/14,
37b/17, 37b/4, 37b/5, 37b/6, 37b/9, 38a/1, 38a/12, 38a/13, 38a/14, 38a/15,
38a/18, 38a/19, 38a/20, 38a/21, 38a/4, 38a/5, 38a/6, 38a/7, 38b/11, 38b/12,
38b/15, 38b/18, 38b/19, 38b/21, 38b/22, 38b/3, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 39a/1,
39a/10, 39a/11, 39a/14, 39a/18, 39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/9, 39b/1, 39b/12,
39b/13, 39b/14, 39b/17, 39b/18, 39b/19, 39b/21, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/8,
39b/9, 40a/1, 40a/10, 40a/12, 40a/13, 40a/14, 40a/2, 40a/21, 40a/3, 40a/8,
40a/9, 40b/1, 40b/10, 40b/14, 40b/16, 40b/18, 40b/19, 40b/2, 40b/20, 40b/3,
40b/4, 40b/6, 40b/7, 40b/8, 41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/16, 41a/17, 41a/18,
41a/19, 41a/2, 41a/3, 41a/5, 41a/7, 41a/8, 41b/10, 41b/11, 41b/14, 41b/15,
41b/17, 41b/18, 41b/2, 41b/3, 41b/4, 41b/6, 41b/7, 42a/1, 42a/12, 42a/14,
42a/2, 42a/5, 42a/8, 42a/9, 42b/14, 42b/15, 42b/21, 42b/9, 43a/1, 43a/10,
43a/13, 43a/14, 43a/15, 43a/18, 43a/19, 43a/2, 43a/20, 43a/21, 43a/4, 43a/5,
43a/6, 43a/9, 43b/1, 43b/10, 43b/11, 43b/14, 43b/15, 43b/16, 43b/20, 43b/21,
43b/4, 43b/5, 43b/6, 44a/1, 44a/14, 44a/15, 44a/16, 44a/3, 44a/4, 44a/5,
44a/6, 44a/7, 44a/9, 44b/10, 44b/12, 44b/16, 44b/17, 44b/19, 44b/2, 44b/20,
44b/3, 44b/4, 44b/5, 44b/6, 44b/8, 44b/9, 45a/1, 45a/10, 45a/11, 45a/13,
45a/14, 45a/15, 45a/17, 45a/18, 45a/2, 45a/20, 45a/3, 45a/4, 45a/6, 45a/7,
45a/9, 45b/10, 45b/12, 45b/13, 45b/14, 45b/15, 45b/19, 45b/20, 45b/3, 45b/5,
45b/6, 45b/8, 45b/9, 46a/13, 46a/2, 46a/21, 46a/5, 46a/6, 46a/7, 46b/12,

46b/13, 46b/14, 46b/15, 46b/18, 46b/19, 46b/20, 46b/6, 46b/7, 46b/8, 46b/9,
47a/11, 47a/12, 47a/13, 47a/14, 47a/17, 47a/2, 47a/20, 47a/6, 47a/7, 47a/8,
47b/1, 47b/11, 47b/15, 47b/16, 47b/17, 47b/18, 47b/19, 47b/2, 47b/20, 47b/21,
47b/7, 47b/8, 48a/10, 48a/13, 48a/14, 48a/15, 48a/16, 48a/18, 48a/19, 48a/20,
48a/21, 48a/4, 48a/5, 48a/6, 48a/9, 48b/1, 48b/10, 48b/16, 48b/19, 48b/20,
48b/21, 48b/4, 48b/7, 48b/8, 49a/12, 49a/13, 49a/14, 49a/17, 49a/18, 49a/19,
49a/3, 49a/4, 49a/5, 49a/8, 49a/9, 49b/10, 49b/11, 49b/12, 49b/13, 49b/14,
49b/15, 49b/21, 49b/4, 49b/5, 4b/16, 4b/17, 4b/18, 4b/19, 4b/21, 50a/1,
50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13, 50a/14, 50a/15, 50a/2, 50a/3, 50a/4, 50a/5,
50b/1, 50b/10, 50b/11, 50b/12, 50b/16, 50b/17, 50b/18, 50b/19, 50b/2, 50b/20,
50b/21, 50b/3, 50b/4, 51a/14, 51a/15, 51a/16, 51a/4, 51a/5, 51a/6, 51a/7,
51a/8, 51a/9, 51b/13, 51b/14, 51b/15, 51b/16, 51b/19, 51b/2, 51b/20, 51b/3,
51b/4, 51b/5, 51b/6, 51b/7, 51b/8, 51b/9, 52a/12, 52a/17, 52a/18, 52a/19,
52a/9, 52b/11, 52b/12, 52b/18, 52b/19, 52b/5, 52b/7, 53a/14, 53a/15, 53a/16,
53a/20, 53a/21, 53a/4, 53a/5, 53b/10, 53b/17, 53b/18, 53b/19, 53b/20, 53b/6,
53b/7, 53b/8, 53b/9, 54a/18, 54a/2, 54a/20, 54a/4, 54b/20, 54b/21, 54b/6,
54b/7, 54b/8, 55a/1, 55a/2, 55b/7, 56a/5, 56a/6, 56b/15, 56b/2, 56b/7,
57a/10, 57a/11, 57a/12, 57a/15, 57a/16, 57a/2, 57a/3, 57b/12, 57b/15, 57b/16,
57b/19, 57b/21, 58a/11, 58a/12, 58a/14, 58a/15, 58a/18, 58a/19, 58a/4, 58a/8,
58a/9, 58b/3, 58b/4, 58b/8, 59a/10, 59a/14, 59a/20, 59a/21, 59a/6, 59a/7,
59a/8, 59b/11, 59b/18, 59b/3, 5a/1, 5a/10, 5a/11, 5a/12, 5a/18, 5a/19,
5a/2, 5a/21, 5a/8, 5a/9, 5b/13, 5b/14, 5b/16, 5b/17, 5b/21, 5b/5,
5b/6, 5b/8, 5b/9, 60a/17, 60a/18, 60a/19, 60b/13, 60b/19, 60b/20, 60b/3,
60b/4, 60b/8, 61a/10, 61a/12, 61a/13, 61a/17, 61a/18, 61a/3, 61a/4, 61a/5,
61a/9, 61b/1, 61b/12, 61b/13, 61b/16, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 61b/7, 61b/8,
61b/9, 62a/12, 62a/13, 62a/16, 62a/17, 62a/2, 62a/3, 62a/4, 62a/7, 62a/8,
62a/9, 62b/10, 62b/11, 62b/14, 62b/7, 62b/8, 63a/1, 63a/2, 63a/21, 63a/3,
63a/7, 63a/9, 63b/1, 63b/19, 63b/21, 63b/4, 63b/6, 63b/7, 63b/8, 63b/9,
64a/15, 64a/16, 64a/21, 64a/3, 64a/4, 64b/1, 64b/11, 64b/15, 64b/16, 64b/17,
64b/19, 64b/21, 64b/6, 64b/7, 64b/8, 65a/13, 66a/16, 66a/17, 66a/18, 66a/21,
66a/9, 66b/1, 66b/10, 66b/11, 66b/12, 66b/13, 66b/19, 66b/2, 66b/20, 66b/3,
66b/4, 66b/9, 67a/14, 67a/20, 67a/21, 67a/7, 67a/8, 67b/1, 67b/10, 67b/11,
67b/12, 67b/14, 67b/16, 67b/17, 67b/19, 67b/5, 67b/6, 67b/7, 68a/16, 68a/17,
68a/2, 68a/8, 68a/9, 68b/12, 68b/13, 68b/18, 68b/6, 69b/10, 69b/11, 69b/13,
69b/7, 69b/8, 69b/9, 6a/10, 6a/12, 6a/13, 6a/14, 6a/17, 6a/19, 6a/2,
6a/20, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6a/6, 6a/7, 6b/10, 6b/11, 6b/15, 6b/16,
6b/17, 6b/18, 6b/19, 6b/2, 6b/3, 6b/7, 70a/10, 70a/11, 70a/12, 70a/13,
70a/15, 70a/16, 70a/17, 70a/4, 70a/7, 70b/16, 70b/3, 71a/12, 71a/9, 71b/1,
71b/10, 71b/16, 71b/3, 71b/9, 72a/16, 72a/2, 72a/7, 72a/8, 72b/10, 72b/11,
72b/12, 72b/2, 72b/20, 72b/4, 72b/9, 73a/14, 73a/2, 73b/17, 73b/6, 74a/12,
74a/21, 74a/6, 74b/1, 74b/11, 74b/12, 74b/17, 74b/19, 74b/6, 75a/10, 75a/11,
75a/12, 75a/15, 75a/16, 75a/17, 75a/18, 75a/19, 75a/20, 75a/9, 75b/10, 75b/11,

75b/12, 75b/15, 75b/16, 75b/18, 75b/19, 75b/2, 75b/20, 75b/3, 75b/4, 75b/6,
75b/7, 75b/9, 76a/10, 76a/11, 76a/13, 76a/14, 76a/15, 76a/16, 76a/2, 76a/21,
76a/3, 76a/4, 76a/7, 76a/8, 76a/9, 76b/1, 76b/10, 76b/12, 76b/13, 76b/14,
76b/15, 76b/18, 76b/19, 76b/2, 76b/20, 76b/6, 76b/8, 76b/9, 77a/11, 77a/12,
77a/16, 77a/17, 77a/18, 77a/21, 77a/3, 77a/5, 77a/6, 77a/7, 77a/8, 77a/9,
77b/1, 77b/11, 77b/14, 77b/18, 77b/2, 77b/20, 77b/3, 77b/4, 77b/5, 78a/1,
78a/18, 78a/7, 78a/8, 78a/9, 78b/10, 78b/12, 78b/16, 79a/1, 79a/10, 79a/11,
79a/12, 79a/13, 79a/14, 79a/20, 79a/21, 79a/3, 79a/4, 79a/6, 79a/7, 79a/9,
79b/1, 79b/10, 79b/15, 79b/16, 79b/2, 79b/21, 79b/4, 79b/5, 79b/6, 79b/8,
79b/9, 7a/1, 7a/10, 7a/14, 7a/15, 7a/18, 7a/19, 7a/2, 7a/20, 7a/3,
7a/4, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7b/13, 7b/15, 7b/16, 7b/18, 7b/2, 7b/20,
7b/3, 7b/4, 7b/5, 80a/1, 80a/2, 80a/3, 80b/14, 80b/15, 80b/20, 80b/3,
80b/4, 8a/11, 8a/12, 8a/14, 8a/15, 8a/16, 8a/17, 8a/18, 8a/20, 8a/21,
8a/4, 8a/5, 8a/6, 8b/1, 8b/10, 8b/11, 8b/13, 8b/14, 8b/15, 8b/18,
8b/19, 8b/20, 8b/21, 8b/5, 8b/50, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 9a/10, 9a/11,
9a/15, 9a/16, 9a/17, 9a/18, 9a/2, 9a/20, 9a/3, 9a/9, 9b/13, 9b/15,
9b/17, 9b/2, 9b/3, 9b/4, 9b/7, 9b/8, 9b/9

d. alup 52b/4

d.+ den 10a/5, 10b/19, 10b/3, 11a/11, 11a/17, 11b/5, 12a/6, 12b/14, 13a/14,
13b/16, 13b/8, 14a/14, 14a/2, 14b/16, 15a/3, 15b/14, 16a/19, 17a/8, 17b/17,
18b/11, 18b/17, 18b/4, 19a/12, 19a/5, 19b/12, 19b/3, 20a/6, 21a/11, 21b/8,
22a/7, 22b/16, 22b/7, 23b/17, 25b/18, 26a/6, 26b/19, 27a/10, 27b/17, 28a/4,
28b/9, 30b/20, 30b/3, 31a/19, 31a/7, 31b/16, 32b/8, 33a/12, 34a/16, 34b/15,
38a/1, 40a/19, 41a/20, 41a/5, 41b/11, 47b/4, 48a/1, 49b/17, 50a/16, 50b/4,
54a/14, 54a/7, 54b/1, 54b/9, 5a/12, 5a/21, 60b/14, 68b/15, 6a/7, 6b/3,
72a/19, 79a/15, 7a/20, 7b/21, 7b/5, 8a/7, 8b/16, 8b/21, 9a/12

d.+ dür 12a/12, 13a/5, 15a/19, 15b/19, 16a/15, 16a/3, 16a/7, 18a/15, 20a/19,
20b/18, 20b/4, 22a/19, 24a/16, 25a/20, 25a/3, 26a/13, 26a/18, 28a/17, 30a/17,
30a/9, 32a/15, 32a/5, 32b/19, 34a/10, 35a/12, 36b/21, 39b/15, 39b/19, 39b/2,
39b/9, 40a/14, 40b/10, 40b/16, 40b/20, 41a/8, 41b/7, 44a/19, 44b/18, 48a/18,
49a/14, 52a/14, 54b/17, 55a/18, 55a/8, 57b/13, 5a/3, 5b/10, 60a/21, 62a/12,
63b/9, 65b/3, 68a/11, 68a/21, 68b/9, 69a/21, 70a/20, 70b/18, 71b/20, 72b/13,
72b/5, 74a/10, 74b/2, 79b/11, 79b/18, 80b/5, 8a/19, 9b/18

d.+ e 10a/6, 10b/3, 11b/5, 21a/11, 34a/16, 41a/5, 48a/1, 5a/12, 5b/1,
79a/5, 7b/21, 7b/5, 8a/7, 8b/16, 9a/13

d.+ e varınca 11a/11, 12a/6, 13b/16, 13b/8, 14a/15, 14a/3, 14b/16, 17a/8, 17b/17,
18b/17, 18b/5, 19a/13, 19a/5, 19b/13, 19b/3, 20a/6, 21b/9, 22a/7, 22b/16,
23b/17, 25b/19, 26a/18, 26a/6, 26b/19, 27a/11, 28a/5, 28b/9, 30b/21, 30b/4,
31a/19, 31b/16, 32b/8, 33a/12, 34b/15, 38a/2, 40a/19, 41a/20, 41b/12, 47b/4,
49b/17, 50a/16, 50b/4, 54a/14, 54a/7, 54b/1, 54b/10, 60b/14, 68b/15, 79a/16

d.+ e varıncadur 10b/19, 12b/14, 15a/3, 16a/19, 18b/11, 22b/7, 27b/17, 28b/2,

31a/7

d.+ in 69b/7, 74a/20
d.+ ine 67a/14, 78a/17
d.+ le 28b/9, 48b/10, 49a/5
d. olunca 20b/8
d.+ üñ 52a/9

d. 73b/7

d.+ 33a/18
d. 29a/4, 29a/9
d.-i muşaffā 18b/16, 23b/13
d. 29a/12

dirīg it - : Far. esirgemek.

d.- meyeler 2b/14

dīsantāryā : Far. disanteri, dizanteri, kanlı ishal.

d. 25b/20, 56a/2

diş : diş.

d. 23a/6, 42a/10
lā-siyyemā d. 56b/18
d.+ e 42a/11
d.+ lere 42a/6, 42a/9
d.+ leri 69b/1

ditre - : titremek eylemi, rahatsızlığı.

d.- mesin 18a/9

diyāfniķōn : macun adı, terkip.

ma^c cūn-ı d. 19a/5

d.-ı cedīd 19a/13

diyāgōras : Yun. diagoras, Yunan hekim adı.

d. 47a/9

diyākōdiyūn : macun-ı diyākōdiyūn yani Türkice ma^c cūnü'l-ḥaşḥāş dirler.

ma^c cūn-ı d. 27b/5

diyāntōs : cevher adı, öz.

cevāriş-i d. 5a/13

diyār : Ar. memleket, ülke.

d.+ ında 28a/17

diyārdōn : kurs adı, hap.

ķurş-ı d. 13b/12, 17b/14, 18a/4, 21b/7, 37b/11, 43a/16

sefūf-ı d. 35b/5, 36a/2

diyārdōnü'l-ibnü'l-abbās : kurs adı, hap.

ma^c cūn-ı d. 14a/3

diyārdōnü'l-niķolaus : kurs adı, hap.

ķurş-ı d. 43b/3

diyāsnā : macun adı, terkip.

ma^c cūn-ı d. 18b/5

diyāsniṭō : ferahlık veren, iç açan bir ilaç.

efrenc-i d. 7b/6

diyāsniṭōn : macun adı, terkip.

ma^c cūn-ı d. 11a/10

diyāštaryūn : macun, cevher adı.

d. 10b/4

cevāriş-i d.-i māseveyh 10a/13

ma^c cūn-ı d. 26a/18

diyāterber : macun adı.

ma^c cūn-ı d.-i rāvendī 19a/18

diyātürbūd : macun adı.

ma^c cūn-ı d.-i şağīr 19b/4

doldur - : dolu hale getirme eylemi.

d.- up 55a/13, 55b/1

dög - : dövmek, ezmek.

d.- eler 33b/15, 44a/3

d.- üp 33b/11, 34b/14, 39b/2, 43b/11, 43b/6, 44a/8, 71a/10

dögül - : dövülmek, ezilmek.

d.- müş 43b/10

dök - : dökmek.

d.- eler 68b/14

d.- endükde 55b/2

d.- üp 61b/20

dön - : dönmek.

d.- dürmek 2b/18

baş d.- mesine 15b/20

dörd : dört.

d. 43b/15

d.+ er 5a/20

dört : dört.

d. 10a/6, 10a/8, 10b/1, 10b/3, 11a/10, 11a/15, 11a/17, 12a/4, 12a/6,
12b/12, 12b/14, 12b/20, 13a/20, 13b/11, 13b/13, 13b/5, 13b/8, 14a/14, 14a/15,
14b/9, 15a/11, 15b/17, 15b/2, 16a/1, 16a/18, 16a/19, 16a/3, 16a/7, 16b/17,
17a/4, 17b/5, 17b/6, 18b/17, 19a/12, 19a/4, 19b/1, 19b/20, 20a/16, 20b/4,
21a/8, 21b/16, 21b/2, 21b/21, 21b/3, 21b/8, 22a/12, 22a/18, 22a/19, 22a/5,
22a/7, 22b/2, 22b/7, 23b/2, 24a/19, 24b/11, 25a/3, 25a/8, 25b/10, 26a/6,
26b/13, 26b/15, 26b/19, 27a/7, 27b/16, 27b/9, 28a/16, 28a/17, 28a/20, 28a/3,
28a/7, 29a/1, 29a/13, 29a/15, 29a/21, 29b/13, 29b/17, 29b/20, 29b/3, 29b/6,
29b/8, 30a/14, 30a/20, 30b/1, 30b/11, 31a/12, 31a/4, 31b/11, 31b/2, 31b/21,
32a/11, 33a/20, 33b/12, 33b/7, 34a/13, 34a/6, 34b/12, 35a/20, 35a/3, 35b/13,
35b/14, 35b/19, 35b/22, 35b/3, 35b/4, 36a/1, 36a/10, 36a/17, 36a/18, 36a/4,
36b/16, 37a/3, 37a/8, 37b/22, 38a/1, 38a/14, 38a/20, 38a/5, 38a/7, 38b/18,

38b/3, 38b/7, 39b/12, 39b/17, 40a/18, 40a/3, 40a/8, 40b/1, 40b/14, 40b/7,
40b/9, 41a/12, 41a/16, 42a/5, 43a/13, 43a/18, 43a/6, 44a/7, 44b/2, 44b/20,
45b/18, 45b/20, 45b/6, 45b/9, 46a/5, 46b/14, 46b/6, 47a/13, 47a/2, 47b/17,
47b/18, 47b/19, 47b/2, 47b/8, 48a/19, 48a/6, 48b/8, 49a/12, 49b/17, 4b/17,
50a/1, 50a/16, 50a/3, 50b/17, 50b/18, 50b/2, 50b/20, 50b/4, 51a/18, 51b/13,
51b/19, 51b/5, 51b/6, 52a/14, 52a/17, 52a/19, 52a/9, 53b/10, 53b/8, 54a/1,
54b/21, 54b/6, 54b/9, 55a/2, 55a/6, 55b/16, 56a/15, 56b/4, 57a/12, 57b/12,
57b/21, 57b/9, 58a/12, 58a/19, 58a/9, 59b/20, 5b/1, 5b/21, 60b/20, 61a/3,
61b/16, 61b/7, 62a/17, 62b/10, 63a/4, 63b/1, 63b/8, 64b/15, 66a/17, 66a/2,
66b/14, 66b/9, 67b/11, 67b/14, 67b/16, 68b/19, 69a/17, 69a/20, 69a/8, 69b/11,
69b/13, 69b/9, 6b/10, 6b/18, 70a/18, 71a/18, 72b/2, 73a/14, 73a/15, 74b/11,
75a/15, 75a/20, 75a/3, 75b/10, 75b/2, 76a/14, 76a/9, 77a/16, 77a/17, 77b/14,
77b/15, 78a/16, 78a/20, 79a/12, 79a/4, 79a/7, 79b/16, 7b/18, 7b/2, 80a/9,
8a/21, 8b/6, 8b/7, 9a/9, 9b/13

bezr-i heyyü-fāriḳūn d. 76a/7

‘ūd-ı mā-verdī d. 6a/6

d.+ er 13a/11

d.+ yüz 12a/15, 20b/1, 20b/50, 21b/5, 30a/15, 30b/19, 32a/12, 34a/6, 47b/20,
51a/15, 51a/8, 52b/11, 54a/20, 57a/10, 61b/8, 66b/13, 67b/1, 67b/12, 70a/4,
72a/16, 73b/17, 79a/1, 79a/14, 79b/15

d.+ yüz.altmış 20a/9

d.+ yüz.elli 26b/16, 28a/4

d.+ yüz.otuz.sekiz 25a/2

d.+ yüz.yigirmi 24a/20

d.+ yüz.yigirmi.üç 25a/8

döşek : döşek, yatak.

d.+ e 41a/6

du‘ā : Ar. Allah’a yalvarma, niyaz.

d. 2b/13, 2b/5

ḥayır d.+ dan 80b/10

duḥān : Ar. tütün, duman.

d.+ ma 33b/11

d. 71b/21

duḥūl : Ar. içeri girme, içine girme.

d. ider 78a/11, 78a/6

emzice-i bād-zehrine d. ider 3b/10

dumū‘ : Ar. göz yaşları.

d.+ mı 25b/8

dur - : durmak eylemi.

d.- a, 73a/3

d.- an 3a/7

durūnc : durunc-ı akrebī derler bazıları çıyan otu derler.

- d. 28b/8, 29a/11, 5b/16, 7a/15, 80b/18, 8a/3
- durunç** : durunç-ı akrebî derler bazıları çıyan otu derler.
d. 12b/12, 13b/5, 15b/8, 16b/12
d.- 'akrebî 5a/7
d.-1 'akrebî 18a/1
d.-1 'akrebî 8a/13
- durūnc -1 'akrebî** : çıyan otu.
'a. 12b/12, 13b/5, 15b/8, 16b/12, 28b/8, 29a/12, 36a/18, 42b/12
durunç- 'a. 5a/7
durunç-1 'a. 18a/2
durūnc-1 'a. 8a/13
d. 36a/18, 42b/12
d.-1 'akrebî nābü'l-fīl 37a/9
- dūfes** : Yun. Arapça haşīšetü'l-berāgīs veye haşīšetü'l-kumīle denir. Türkçe pire otu anlamına gelir.
ayāric-i d. 25a/3
- dūkū** : bezr-i cezer, Türkçe yaban havucu tohumudur.
d. 14b/6, 19a/11, 19a/17, 25b/17, 27a/18, 28a/15, 29a/2, 54b/6
- dūncilūs** : hekim adı.
d. 37a/1
- dūr** : Far. uzak.
d. 54b/13, 54b/4, 80a/11
d. ider 12b/3, 41a/10, 53a/10, 53b/15
- düşenbe** : Far. pazartesi
d.-şenbe 28 80b/13
- dūhn** : Ar. sürünecek yağ.
d. 57a/12, 57a/4, 65a/8, 67a/14, 73b/5, 80a/21
kibrīt-i d. 59b/15
d.-i dārçīn 57a/6
d.-i afsentīn 63b/17
d.-i afsentin 75b/3
d.-i aḥmer 59a/15, 59b/20, 60b/9
d.-i antīmūnü'l-cerrāhīn 59a/4
d.-i aşfer 57a/17, 59a/3, 59b/3, 61a/19
d.-i āsmān 65b/15
d.-i a'şāb 61a/19
d.-i bābūnec 63a/6, 77a/15, 77b/4
d.-i bādem 67b/17
d.-i behmen-i mikedd 62b/14
d.-i belesān 42b/13, 46a/5, 56b/21, 58b/7, 62b/21, 63a/11, 64a/18, 67a/21
d.-i benefsec 76a/1
d.-i benefşec 17b/14, 76a/13

d.-i besbāse 12a/21, 31b/2, 72b/11
d.-i bī-hemtā alur 57b/5
d.-i cevz-i buvvā 36b/11, 44b/16, 63b/17, 64b/6, 6a/5
d.-i cülcülān 66a/18, 67b/1
d.-i cünd 66b/21
d.-i cünd-i bīdester 67a/1
d.-i dārin 11b/21, 12a/20, 13a/13, 31b/15, 33a/17, 64b/8, 6a/4, 79b/8
d.-i ebyāz olur 65b/2
d.-i ebyāz 56b/12, 59b/14, 60a/10, 66a/1
d.-i enīsün 17b/16, 35b/6
d.-i eki 46a/21
d.-i felc 61b/5
d.-i felesyün 63a/6
d.-i alīz 66b/5
d.-i āyetde 56a/3
d.-i abbü'l-ār 62b/13
d.-i abbü'l-lübān 77b/3
d.-i abbü'l-übhel 76a/15
d.-i heyyü 66a/19
d.-i heyyü-fārīun antimün-ı ām-ı mikedd 77a/16
d.-i urūc 77b/3
d.-i uzāmā 64b/9
d.-i iklīlü'l-cebel 63a/6
d.-i kāfūr 58a/16
d.-i aranfil 12a/21, 33a/16, 36b/12, 44b/16, 56b/17, 63a/8, 6a/6
d.-i aranfil-i mikedd 64b/10
d.-i arolīna 56a/18
d.-i aşnı 58a/13
d.-i kehrübā 33a/17, 64b/8
d.-i kehrübā-yı mercānı 59a/11
d.-i kehrübār 58b/10, 72a/18
d.-i kendir 63b/18
d.-i kerāvyā 63a/8
d.-i ıru'l-ütrüc 56a/9
d.-i ırū'l-ütrüc 72b/11
d.-i kibritü's-sāzec 58b/16
d.-i u 62b/12
d.-i lādenü'l-mutārü'l-akir 57b/13
d.-i laif görölür 59b/1
d.-i levz 17a/7, 20a/2
d.-i matüm 59a/16
d.-i māmıā 31b/4

d.-i maşrū^c in 61b/13
d.-i maştakī 57b/17, 63b/17, 77a/4
d.-i mī^c a-ı sâ^c ile 58a/10
d.-i mu^c teber 65a/16
d.-i mübârek 61a/15
d.-i mürr-i şāfī 58b/5
d.-i müşk-i ʔarāmşī^c 63a/8
d.-i nār 62b/12
d.-i nārdīn 77b/3
d.-i nārdīn-i mikedd 63a/7
d.-i nārenc 64b/10
d.-i nīlūfer 76a/2
d.-i reyḥānū^c l-ḩubūr 63a/6, 64b/9
d.-i rīşū^c l-ḩacel 60a/12
d.-i şābūn 58a/20
d.-i sālūyā 63a/7
d.-i şandal 57a/13
d.-i sa^c ter 63a/8
d.-i selāṭīn-i mülūke 62b/3
d.-i sezāb 63a/7
d.-i simsim 10a/18
d.-i sūnbül-i hindī 62b/13, 63b/18
d.-i şaḩmū^c l-baṭ 60b/21
d.-i şaḩmū^c l-dübbü^c l-ba^c de^c ṭ-ṭirāş 61a/5
d.-i şaḩmū^c l-esed 60b/14
d.-i şaḩmū^c l-feres 60b/10
d.-i şa^c rü^c l-insān 60b/5
d.-i şem^c 58a/2, 63b/18
d.-i şerīf 59b/21, 59b/6
d.-i ʔartīr 58a/8, 65b/11
d.-i tefne 61b/2
d.-i terementin 57b/9, 62b/12
d.-i terementin-i mikedd 66b/2
d.-i uşumāḩayḩūn^c ü^c l-muḩṭār 67b/2
d.-i übhel 62b/13
d.-i ütrüc 63a/8, 64b/10
d.-i verd 17b/14
d.-i verdü^c l-muḩaṭṭar 6a/6
d.-i zanbaḩ 66a/14
d.-i zanbāḩ 76b/19
d.-i zībaḩü^c l-ḩayvān 73b/6
d.-i zūfa^c 63a/7

- d.-i ' ızāmü'l-insān 60b/1
d.-tarṭīr taḫṭīr ideler 11b/14
d.-ü kehrübā 31b/1
d.+ den 73b/6
d.+ dür 56a/19, 63b/14
d.+ e 59b/2, 59b/5
d.+ i 56a/17, 56a/7, 63a/13
d. olur 65a/1, 65b/15, 66a/13
- dühnü'd-dārçin** : darçin yağı; tarçın.
d. 32b/7, 36b/10, 36b/6, 41a/14
- dühnü'l-ācür** : kiremid yağı.
d. 59b/21
- dühnü'l-afsentin** : pelin otu yağı.
d. 75a/18
- dühnü'l-'aqlü'l-muhtār** : bu hekimin ismi ile bilinen yağ.
d.-ı aşkardiyūs? 62a/20
- dühnü'l-'amelī** : bu isimle meşhur yağ.
d. 66b/6
- dühnü'l-ancelikā** : melā'ike kökü yağı.
d. 32b/6, 41a/14
- dühnü'l-'avsenc** : kızıl diken veya Sincan dikenini Arapça mus'at denilen bitkinin yağı.
d. 64b/11
- dühnü'l-bābūnec** : papatya yağı.
d. 66b/18
- dühnü'l-baḫar** : sığır yağı.
d. 75b/20
- dühnü'l-belesān** : pelesenk ağacı yağı.
d. 32b/5
- dühnü'l-besbāse** : mesed, küçük Hindistan cevizi yağı.
d. 32b/6, 64b/18
- dühnü'l-bevāsir** : bu isimle meşhur yağ.
d. 66b/14
- dühnü'l-cedid** : bu isimle meşhur yağ.
d. 31b/3
- dühnü'l-cevz** : ceviz yağı.
d.-i buvvā 36b/6
d. 61b/6
d. 23b/16
- dühnü'l-cülcülān** : susam yağı.
d. 75b/14
- dühnü'l-enisūn** : anason yağı.
d.-ı mikedd 63a/9

dühnü'l-felāsife : bu isimle meşhur yağ.

d. 61b/10

dühnü'l-fül 'fül : biber yağı.

d. 67b/13

dühnü'l-ğār : defne yağı.

d. 64a/21

dühnü'l-ḥadīd : bu isimle anılan yağ.

d. 59b/15

dühnü'l-ḥalbūt : sultan otu yağı.

d. 56b/5

dühnü'l-ḥayyūt : teymur, demür, şābuūrkan istām diye bilinir. Arapça zekerü'l-ḥadīd, ünse'l-ḥadīd , nerm-āhen Türkçe demaşki denir. Pülād ve külād diye türleri vardır. Bu bitkinin yağıdır.

d. 62b/16

dühnü'l-ḥınṭa : kamh diye bilinir. Türkçe buğday Farsça gendüm derler. Arapça deşīşe, burgul:bulgur denir. Bu bitkinin yağıdır.

d. 76a/15

dühnü'l-ḥirī : Ar. mensūr, Türkçe şebboy derler. Bu bitkinin yağıdır.

d. 77b/4

dühnü'l-īrsā : susen, asmancūnī yağı.

d. 75b/10

dühnü'l-ḳaranfil : karanfil yağı.

d. 27b/2, 32b/6, 35a/10, 64b/18

dühnü'l-kebere : keber yağı. Kebbār, kabbār da denir.

d. 75b/9

dühnü'l-kerübā : kehrübā yağı, saman kapan da denir.

d. 32b/6

dühnü'l-ḳıṣrū'l-ūtrūc : mütük, ağaç kavunu yağı.

d. 41a/14

d. 32b/7

dühnü'l-kibrīt aḥmer : bu isimle anılan yağ.

d.-i aḥmer 62a/14

dühnü'l-kibrītü'l-mürekkeb : bu isimle anılan yağ.

d. 62a/10

dühnü'l-ḳuṣṭ : mürri yağ, Türkçe andız derler.

d. 61b/6

dühnü'l-levz : badem yağı.

d. 19b/15, 29b/18, 75b/10, 75b/14

d.+ i 64a/15

dühnü'l-maṣṭakī : Ar. ' ilk-i Rūmī, kiye yağı, Türkçe sakız da denir.

d. 32b/6, 75a/18

dühnü'l-mefaşıl : mafsallar, uzuvlar için yağ.

- d. 62a/5
dühnü'l-meflūcīn : felçliler için yağ.
d. 61b/4
- dühnü'l-merzencūş** : mercanköşk, sıçan kulağı otu yağı.
d. 67b/20
- dühnü'l-misk** : misk yağı.
d. 64b/17, 67b/7
- dühnü'n-nārdīn** : sünbül-i Rūmī yağı.
d. 64b/18, 67a/16, 75a/19
- dühnü'n-nārenc** : turunç, portakal yağı.
d. 63a/9
- dühnü'n-neft** : nefit yağı.
d. 27a/18
- dühnü'n-neml** : karınca yağı.
d. 64b/17
- dühnü's-sefercel** : ayva yağı.
d. 75a/18
- dühnü's-sezāb** : sedef yağı. Su teresi ve su kerdemesi de denir.
d. 64b/9
- dühnü'ş-şudā'** : baş ağrısı için yağ.
d.-i bāridenün 61b/21
- dühnü't-tartīr** : şarap tortusundan elde edilen yağ, durdiyyü'l-hamr derler.
d. 11b/12, 33a/10
- dühnü'z-zıfda'** : kurbağa yağı, Farsça çagz da derler.
d. 67b/18
- dühnü'd-dārçīn** : tarçın yağı.
d. 47b/21
- dühnü'l-ḥarāṭīn** : soğulcan yağı, yer bağırsağı da derler.
d. 66b/18
- dühnü'l-mercān** : mercan yağı, büssted de denir.
d. 33a/17
- dühnü'l-übhel** : ardıç yemişi yağı.
d. 55b/19
- dühnü'l-verd** : gül yağı.
d. 13a/21, 26a/4, 57a/19, 63a/9, 75b/6, 76a/2, 77a/15, 77a/4
d. 45a/17, 66b/18
d. 72b/11
- dünyā** : Ar. içinde yaşadığımız alem, yer yuvarlağı.
d.+ da 63b/15
- dürlü** : türlü, çeşitli.
d. 68b/2, 74b/8
- dürr** : Ar. inci.

- d.-i yek-tāya ḥarīdār 3b/21
- düz -** : tertip etmek, yapmak.
d.- eler 36a/3
ḫurşlar d.- eler 72b/12
d.- üp 53b/1, 62a/18
ḫurşlar d.- üp 55b/7, 72b/4
d. 72a/18
- düzül -** : düzenlenmek.
d.- müş 55b/15
d.- müşdür 77a/9
- ebdān** : Ar. cisimler, vücutlar, gövdeler, tenler, bedenler.
e.-ı emrāzdan 69a/14
e.+ ı 14a/16, 65b/6
ğīdā-yı e.+ ı 7b/1
- ebem gömeci** : ebe gömeci, Arapça hubbāzī, Farsça tūle ve hariv denir.
e. gömeci 47b/8
- ebem g. 47b/8
- ebyaz** : Ar. pek ak, pek beyaz.
e. 10b/15, 11b/4, 14a/7, 18a/11, 20a/17, 28b/17, 28b/5, 29a/1, 43a/1,
43b/12, 47b/1, 53b/17, 53b/21, 76a/20, 76b/14, 7a/17, 7b/14, 8a/12, 8b/12
aşlü'l-müşk-i ṭarāmşī^c-i e. 8b/12
bārūd-ı e. 33b/2, 38a/5, 71b/9
bārūt-ı e. 65b/19, 66a/11, 68b/12, 74a/8, 78a/7
behmen-i e. 12b/19, 37a/9, 80b/18
bezr-i ḥaṣḥāş-ı e. 14a/12, 28b/5, 39b/13, 51b/13
dühn-i e. 56b/12, 59b/14, 60a/10, 66a/1
fānīd-i e. 29b/17
ferfiyūn-ı e. 28b/7, 64b/15, 67a/6
fül'fül-i e. 28b/17, 46b/13
fül'fül-i e. 14b/21, 25a/16, 25a/6, 25b/12, 26a/9, 27b/12, 28b/21, 40b/15, 47a/8,
70a/10, 80b/18
ğārīḳūn-ı e. 16a/1, 16a/5, 38a/13, 39a/17
ğārīḳūn-ı e. 34b/13
ḥarbaḳ-ı e. 24a/14
ḥaṣḥāş-ı e. 14a/19, 29b/20, 51b/11
ḥaṣḥāş-ı e. 27b/15, 50a/12
ḥāṣḥāş-ı e. 29a/19
ḥurf-ı e. 50a/11
kehrübā-i e. 43a/3
kehrübā-yı e. 61b/16
kehrübā²-i e. 10b/15
kehrübā²-yı e. 8b/12

kendir-i e. 37b/1, 37b/21, 75a/16, 76a/14
kerübā-yı e. 32b/3
kündüs-i e. 41b/18, 42a/2, 42a/4
lübān-ı e. 26a/10, 41a/18, 49b/4, 61b/3, 62b/20, 63b/5, 77a/8
lü³lü-i e. 15a/21, 15b/6, 17b/21
lü³lü³-i e. 46a/11
mecūkān-ı e. 31b/10, 47b/14
milḥ-i e. 69a/11, 75b/20
mürdāsenc-i e. 77a/5
müşk-i ṭarāmsī^c-i e. 10b/15, 50a/12, 7b/17
nüṣāretü³ş-şandal-ı e. 57a/15
rūḥ-ı bārūt-ı e. 77b/18
rūḥü³l-bārūt-ı e. 73a/3
şandāl-ı e. 13b/19, 14a/19, 26a/16
şandal-ı e. 19b/1, 21b/13, 37a/9, 43a/21, 48a/13, 63b/5, 76b/1
su^c d-kūfī fül³fül-i e. 42a/12
sūrincān-ı e. 19a/21, 20a/16, 39a/21, 39a/4
sükker-i e. 10b/18, 12a/16, 12a/5, 13a/13, 13a/4, 13b/1, 13b/15, 15b/3, 16a/10,
16b/11, 18b/16, 19b/2, 19b/6, 20a/7, 20b/1, 20b/16, 20b/50, 21a/7, 21b/12,
21b/6, 22b/4, 29b/21, 39b/19, 39b/9, 40b/10, 40b/20, 40b/6, 41a/19, 44b/10,
44b/17, 44b/19, 44b/5, 45a/14, 45a/4, 45a/7, 45a/9, 8a/18, 8b/1, 8b/20,
8b/50, 8b/7
şarāb-ı e. 34a/7, 41b/8, 43a/20, 43b/6, 49b/14, 79b/2
şekālul-i e. 10a/15
şeker-i e. 48a/15, 48b/1, 56b/9, 6a/2
şekker-i e. 5a/21
şem^c-i e. 75b/12, 77a/17
şibbet-i e. 75b/19
ṭarṭīr-i e. 41a/4
terencübīn-i e. 22a/6
türbūd-i e. 16a/17, 17a/20, 18b/14, 18b/20, 19a/17, 19a/20, 19b/5, 20a/2, 22a/3,
22b/5, 24b/6, 27b/2, 30a/12, 31b/11, 35a/6, 35b/1, 35b/17, 38b/18, 39a/4,
40b/8, 42b/10, 67b/16
türbūd-i mücevvef-i e. 37b/6
zāc-ı e. 47a/3, 50a/2, 69b/8
zencebīl-i e. 12b/5, 31b/11
zerkenc?-i e. 78a/9
zīmād-ı e. 76b/15
anzurūt-ı e. 62b/21
kehrübā-ı e.-ı ma^c denī 72a/15
türbūd-i e.-ı mücevvef 38b/7, 47b/15
ğārīḫūn-ı e.-ımuḫraş maşṭakī-yi mikedd 38b/6

tarṭīr-i e.+ dan 65a/20

dühn-i e. olur 65b/2

şeker-i e. 5b/9

sükker-i e. 9a/20

ebyāzü'l-muḳaṭṭar : inbikten çekilmiş, damıtılmış şarap için söylenir.

şarāb-ı e. 49b/21

ecfān : Ar. göz kapakları.

dem^ʿ a-i ḡalīze-i e.+ a 46b/16

ḡalīz-i e.+ a 46b/4

ecma^ʿin : Ar. hepsi, cümlesi.

e. 2a/2

ecnās : Ar. cinsler, çeşitler.

e. 37b/13

e.-ı benātāt-ı ḡayvānātından 3a/11

e.-ı sevdāvi 29a/7

ecsād : Ar. vücutlar, gövdeler.

e. 3a/21

ecsām : Ar. gövdeler, bedenler.

e.-ı keşfiyye-i talṭīf 3b/8

e.-ı laṭīfeyi 2b/17

mevzū^ʿ -yı e.-ı ma^ʿ adeniyyedür 3a/19

e.-ı şābiseyi 2b/18

eczā^ʿ : Ar. ilaç yapımında kullanılan maddeler.

e.+ lar 11b/19

e.+ ları 26b/16, 26b/18, 32a/11, 35a/20, 35b/3, 44a/19, 44b/10, 44b/12, 46b/1, 49b/15

e.+ ları ḡatup 9a/12

e.+ yı 76b/2

e.+ lar 4b/20

ed - : etmek, yapmak.

e.- er 80b/13

edhān : Ar. sürülecek güzel kokulu yağlar.

e. 56b/5

e.-ı laṭīfe 3a/20

e.+ ı 57a/18, 57b/6

edhānāt : Ar. sürülecek güzel kokulu yağlar.

e.-ı şāfiye 2a/20

edne^ʿatü'l-^ʿaşāfirü'l-bārlūs : bu hekimin ismiyle anılan serçeden yapılan bir macun.

ma^ʿ cūn-ı e. 12b/1

edviye : Ar. ilaçlar.

e.+ ler 10b/3, 46a/15, 6b/19, 9a/19

edviyye : Ar. ilaçlar.

- e. 25b/14, 26b/14
e.-i edviyye-i kaviiyyenün 68b/22
e.-i kalbiyyenün 42b/16
e.-i kaviiyyedendür 73b/16
edviyye-i e.-i kaviiyyenün 69a/1
e.-yi kalbiyyenün 69a/11
e.+ ler 12b/7
e.+ leri 17a/6, 23b/14, 35b/19, 63a/3, 70a/12
e.+ nün 23a/12
e.+ yi 47b/2
- ef ā** : Ar. engerek yılanı.
mā^c -i e.+ dan 70a/17
- efā' ī** : Ar. engerek yılanları.
e. ışırdığına 27a/3
e. şoğduğuna 24a/6
kırş-ı e. 51b/7
- ef āl** : Ar. işler, ameller.
e.+ i 3b/12, 53a/19
- efāviye** : Ar. yemeğe konulan baharat.
cevāriş-i e. 10a/6, 30a/14, 9b/18
e.+ nün 52b/20
e. 55b/18
- ef āyī** : Ar. engerek yılanı.
semüm-ı e.+ den 3b/11
- efdal** : Ar. daha, üstün.
e. 54a/6, 57b/5
- eflāk** : Ar. Osmanlı'da merkezi Bükreş olan memleket.
e. 3a/10
milh-i e. 55b/7, 57a/10, 59b/11, 73b/17
milh-i e. 52b/11, 58a/19, 59b/17, 70b/21, 71b/9
milh-i e.-ı mikedd 69b/9
- eflātūn** : bu isimle anılan bir imbik.
inbīk-i e. 55b/2
- efrāciyā** : Türkçe göz otu derler. Çilek.
e. 12a/10, 12a/3, 30a/5, 40a/7, 61a/10, 68b/2
milh-i e. 50a/3
varağ-ı e. 34b/13
mā^c -i e. 69b/3
- efrāciyāyü'l-ibn-i māseveyh** : bu hekimin ismi ile anılan çilekten yapılan bir macun.
mā^c cūn-ı e.-i māseveyh 12a/7
- efrenc** : Ar. Frenk, Avrupalı.
e. 79a/18

eṭṭbbā^ʿ-i e. 36a/8
ḥükemā-yı e. 12b/8
marāz-ı e. 16a/15, 35a/16, 39b/16, 74b/3
ʿind-i eṭṭbbā^ʿ-i e. 35b/7
e.-i diyāsniṭō 7b/6
e.-i ḥükemāsı 55b/14
ḥükemā-ı e.-i laṭīn 80b/6
marāz-ı e.+ de 20a/13, 31a/9
marāz-ı e.+ den 19b/8
marāz-ı e.+ e 26b/10, 31b/8, 54a/10, 64a/8, 71a/5, 71b/20, 72b/14, 73a/9, 74a/4,
74b/14, 76b/15
marāz-ı marāz-ı e.+ e 59a/1
e.+ üñ 72a/6
ḥükemā-yı e.+ üñ 64b/14
marāz-ı e.+ üñ 31a/1

efrencī : Ar. Frenklere ait.

ḥablardandır rūdbā^ʿ-yī? e. 36a/8

efrenciye : Ar. Frenklere mahsus.

ḥulāşa-i e. 30b/21

marāz-ı e. 41b/9

efrenciyye : Ar. Frenklere mahsus.

libās-ı e. 2b/1

marāz-ı e. 70b/9

efṭanūz : hekim adı.

e. 30b/13

eftīmūn : Türkçe gelin saçı denir. Kıl otu ,bağ boğan, serent diye de bilinir.

e. 17b/9, 24b/22, 26b/12, 26b/15, 35a/6, 42b/13, 5b/6

maṭbūḥ-ı e. 25a/20

e.-ı ıkrīṭī 17b/5, 21a/13, 21a/2, 21b/2, 22a/16, 24b/12, 24b/5, 25a/1, 27b/1,
35b/19, 35b/3, 38a/12, 38a/18

e.-ı ıkrīṭī 20b/13

e.-ı ıkrīṭī 34b/9

e.-ı ıkrīṭī-i mikedd 49a/12

efvāh : Ar. ağızlar, menfezler.

e. 2a/11

e.-ı ʿurūḳı 28b/4

e.+ da 69b/5

e. 2a/10

efyūn : Ar./Far. Afyon, Haşhaştan çıkan uyutucu bir madde.

e. 25b/16, 27a/7, 33b/9, 36a/16, 36b/5, 47a/7, 51b/15, 53b/7, 75b/7,
79b/21

ḥulāşa-i e. 33b/8

hulāşa-yi e. 37a/12
e.-ı müddeber 37b/17, 42b/13
e.-ı müdebber 28b/17, 29a/1
e.-ı mürebbī 25b/9, 26a/11, 28b/6
e.+ a 27b/11
e.+ ı 33b/12
e. rûhı 47a/12
e.+ uç 33b/9

eger : Far. eğer.

e. 23b/6, 24b/7, 24b/8, 36a/3, 52a/9, 56b/6, 56b/8, 58b/5, 60a/4,
63b/10, 71b/15

egir : Ar. Arapça vec ve eyger denir. Kasıkotu, azakeğeri, egir otu.

iksir-i e. 59a/5
tiryāk-ı e. 11a/9, 63a/13
tiryāk-ı e. 50b/18
iksir-i e.+ dür 62a/11
şifā-yı e.+ dür 50b/6
tiryāk-ı e.+ dür 27b/18
tiryāk-ı e.+ dür 72a/19
tiryāk-ı e.+ üç 63a/12

eglen - : kalmak, beklemek, durmak.

e.- üp 1b/50

ehadiyyet : Ar. birlik. Allah'ın birliği.

mażhar-ı nürzāt-ı e. 1b/17

ehil : Ar. sahip, malik.

e.+ ine 77b/10, 77b/8

ehl : Ar. sahip, malik.

e.-i kemāle 2a/13

ek - : dökmek, serpmek, ekmek eylemi.

e.- eler 41b/15

e.- üp 61b/10

ekhāl : Ar. göze çekilen sürmeler, kuhl c.

e. oluna 46a/8, 46b/21, 47a/18

e. 4a/11

e. 45a/21

ekl : Ar. bir şey yemek, yenilmek.

e. 58a/6

e.+ i 3b/17

e. ideler 23a/3

e. oluna 12a/13

eknāf : Ar. yanlar, taraflar.

cihāt-ı e. 3a/4

ekşer : Ar. en çok, daha ziyade.

e. 61b/18

e.+ dür 63a/18

ekşi : ekşi.

e. 44a/4, 46a/14, 55a/14

el : Ar. harf-i tariftir. Arapça isimlerin başına gelir ve ismin manasını tarif ve tayin eder.

e. 1b/5, 30b/21, 32a/16, 49b/7, 50b/5, 54b/11

e.- niķolauş 20b/9

e.-anķonũz 'ububũyũs? 31b/16

e.-anķunũz 'ubũbuyũs? 31a/8

e.-bāriķanansũ't-ķabĩb veca' -ı isnānı 53b/4

e.-berkelsũsũ'l-ķekĩm cermānĩ 49b/18

e.-buķrāķũ'l-ķekĩm ruķũbet-i mi' deye 25a/21

e.-ķorcinānũs? Şar' a 51a/10

e.-ķekĩm ķaķtālũs 19b/7

e.-ibn-i māseveyh 19a/5, 4b/6

e.-laķũryũsu'l-ķekĩm nef' ĩ 29a/11

e.-muķķār ķārlũs? 34a/10

e.-muķaddime-i ķimyānuķ 2b/14

e.-niķolauş aķlāķ-ı ŐũlũŐeyi 34b/16

e.-niķolauş bũrũdetden olan 6b/20

e.-niķolauş emrāz-ı sevdāviyyenũn 18b/5

e.+ de 20a/12, 75b/12

elbetde : Ar. elbet, elbette, tabii.

e. 33a/15, 46a/1, 74a/11

ele - : elekten geķirmek.

e.- yũp 26b/7, 46b/3

e. 81a/8

elek : bir Şeyi elemeye yarayan alet.

e.+ den 21b/11, 23b/9, 46b/3

e.+ den ķıķmıŐ 10a/16

e.+ den ķıķmıŐ 19a/14

e.+ den geķmiŐ 22a/16

e.+ den geķũrũp 44b/10

e.+ den-ķıķ-mış 6a/3

elem : Ar. aķrı, acı, sızı.

e. virmez 72b/1

elli : elli sayısı.

e. 10a/5, 11a/2, 12a/1, 13b/15, 16a/10, 16a/3, 17b/12, 17b/7, 18b/7,

19a/15, 19a/8, 19b/6, 20a/2, 21a/4, 26b/3, 30b/8, 31a/3, 32b/13, 40b/20,

40b/3, 43b/20, 45a/14, 45a/18, 50b/11, 50b/21, 53a/15, 54a/4, 56a/5, 57b/16,

57b/21, 58a/14, 58a/15, 58a/19, 59a/7, 60b/19, 61b/12, 61b/13, 62a/12, 62a/9,

63b/18, 65a/13, 66b/12, 67b/7, 69b/9, 6a/7, 6b/15, 71a/12, 71a/9, 72a/8,
74a/21, 75a/10, 76a/16, 8b/8, 9b/9
e.+ şer 12a/14, 21a/13, 31b/12, 48b/10, 49a/8, 51a/8, 51b/5, 5a/19, 63b/21,
66b/2, 6b/17, 76a/8

elsine : Ar. diller.

e.+ den 2a/11

elvâh : Ar. düz satırlar, üzerine yazı yazılan veya resim yapılan tablolar.

e. 3a/21

elvânât : Ar. renkler, çeşitler.

e. 4b/4

e. 79b/12

em^ç â : Ar. bağırsaklar.

e.-yı müstaķimde olan 38b/9

veca^ç -i e.+ dan 53a/2

e.+ larda 15a/12, 21b/18, 42a/17

ķurūh-ı e.+ ya 64a/4

seç-i e.+ ya 63b/12, 69a/3

e.+ yı 52a/9

seç-i e. 73b/11

e.+ da 19b/7

emerr : Ar. daha acı.

e.-i nūr 66a/7

emhât : ilikler.

e.+ ı 71a/6

emlah : Ar. son derece güzel.

e. 3a/21

şîr-i e. 6b/11

emlâh : Ar. tuzlar.

e.+ ı 68a/21

emlec : Ar. amlac otu.

e. 17b/6, 18b/15, 21a/9, 22b/19, 24b/12, 25b/22, 26a/1, 45b/9, 80b/16,
9a/8

bād-rencibūye e. 42b/12

maħrūķ-ı e. 46b/18

şîr-i e. 18a/7

emrâz : Ar. illetler, hastalıklar.

e.-ı a^ç şâb 33a/1

e.-ı a^ç şābuķ 63a/15

e.-ı a^ç zāya 6b/12

e.-ı balgamiyyenūķ 19b/4, 30a/11

e.-ı bāride 13a/7

e.-ı bāridenūķ 56b/17, 67b/13

e.-1 bārideye 25b/6
e.-1 cildī 64a/8
e.-1 cildiye 70b/11
e.-1 cildiyenün 20b/20, 26b/11, 30b/6, 31a/10, 74a/4, 74b/14
e.-1 cildiyeye 52a/5
e.-1 cildiyyeye 35b/11
e.-1 cildüyyenün 75a/7
e.-1 demeviyye 35a/16
e.-1 dimāğa 35b/10
e.-1 dimāğiyye 51a/12
e.-1 dimāğiyyenün 28a/5, 29a/5, 33a/13, 55b/20, 59a/13, 64b/3, 65b/3
bārid-i e.-1 dimāğiyyenün 37a/14
e.-1 hā'ilenün 36a/21
e.-1 ḳalbiyenün 52a/16
e.-1 ḳalbiyyenün 40a/20, 51a/21, 5b/3, 78b/20
e.-1 ḳalbün 7b/10
e.-1 ḳalbün 9b/12
e.-1 kebed 18a/8, 67a/19
e.-1 kebede 14a/4, 68a/13, 7a/11
e.-1 kebedi 58b/18
e.-1 kebedün 55a/4
e.-1 keşirede 31a/21, 59a/19
e.-1 keşireye 52a/3
e.-1 mā'iliyyet 13a/7
e.-1 mefāsil 64a/6, 67a/1
e.-1 mi'denün 51a/3, 63b/10, 71b/13, 75a/14, 77a/10
e.-1 mi'deye 38b/16, 55b/6
e.-1 muhtelif 64a/13
e.-1 müstaḳbeleyi 17/a10
e.-1 müşkile 39b/3, 41a/11
e.-1 müşkle 73a/7
e.-1 müzminenün 11b/9
e.-1 müzminenün 39b/17
e.-1 müzmineye 71b/21, 74b/3
e.-1 nisvāna 8a/20
e.-1 raḥme 62b/18
e.-1 raḥmün 31b/17, 52a/6, 54a/17, 78b/4, 8a/2
e.-1 reddiye-i ḳalbiyyenün 50a/19
e.-1 redī'enün 32b/21
e.-1 re'sün 73a/21
e.-1 re'sün 16b/6
e.-1 şadra 47b/5, 9b/10

e.-1 şadriyyeye 8b/4
e.-1 şafrāviyyede 21b/10
e.-1 şafrāviyyenün 20a/21, 74a/21
e.-1 sārīye 53a/10
e.-1 sārīyenün 27a/2
e.-1 sārīyyenün 59a/17
e.-1 sārīyyeyi 8a/9
e.-1 semmiyet-i tā'ūniyye 32b/9
e.-1 semmiyyeyi 56a/21
cevārişü'l-fād-zehr e.-1 semmiyye 10b/19
e.-1 semmiyye-i sārīyenün 10b/11, 8b/9
e.-1 semmiyye-yi vebā'iyyenün 50b/6
e.-1 semmiyyenün 51a/20
e.-1 semmiyyet-i hārreye 72a/20
e.-1 sevdāviyye 56b/20
e.-1 sevdāviyyede 68a/14
e.-1 sevdāviyyenün 20b/11, 32a/6, 48b/6, 49a/15, 7b/7, 80a/6
el-niķolaus e.-1 sevdāviyyenün 18b/5
e.-1 sevdāviyyeyi 31a/11
e.-1 südediyyenün 12b/10
e.-1 tıhāl 4b/11
e.-1 tıhālün 38a/10
e.-1 tıhālün 48b/2
e.-1 vebāiyyeye 70b/8
e.-1 vebā'iyyenün 53a/10
e.-1 'aşab 69a/12
e.-1 'aşabeye 57b/18, 58b/10, 60b/11
e.-1 'aşabiyye-yi cümleye 66b/16
e.-1 'ayna 62b/18
e.-1 'aynuñ 12a/2, 34b/6, 46a/9, 47a/15, 49b/19
e.-1 'aynuñ ilāc-ı kavīdür 60a/15
e.-1 'uruķla 72b/13, 73a/8
e.+ a 19a/20, 22a/21, 55a/19, 78b/5
e.+ da 33a/5, 35a/13, 35b/9, 55b/14
e.+ dan 46a/17
ebdān-ı e.+ dan 69a/14
e.+ ı 35b/9, 5b/20, 80b/9
uşūl-i e.+ ı 33a/6
e.+ larda 39a/12
e.+ ları 44b/1
e.+ larına 6b/5
e.+ larını 61b/1

e.+ laruḡ 13b/2, 45a/19, 69a/2, 6b/14, 70a/1

e.+ uḡ 38a/17, 63b/3, 71a/6

e.-1 müzmineden 5a/16

e.+ 1 5a/17

e.-1 cildiyyenüḡ24a/7

e.-1 dimāḡ 24b/9

e.-1 dimāḡıyyenüḡ9a/14

e.-1 küllī 24a/5, 24b/3

e.-1 mi‘de 24a/17

e.-1 müteṭāvileye 24a/3

e.-1 müzminenüḡ27a/11

e.-1 re’s 24b/1

e.-1 zāhirenüḡ38a/3

e.-1 ‘ayn 24a/17

e.+ ları 40a/6

e.+ laruḡ 23b/21, 67b/3

e. 68a/5

e.-1 müzmine 68a/6

emrāzū’l-mi‘de : mide hastalıkları.

e. 9a/1

emrāzū’ş-şadr : göğüs hastalıkları.

e.+ a 43a/11

emşūbe? : aşkar-ı emşūbe isminde bir bitki ismi. bk. 18b/3.

şakar-ı e. 18b/3

emyāh : Ar. sular.

e.-1 şāfiyyenüḡ3a/20

e.+ 1 52b/13, 52b/7

emzice : Ar. tabiatler, huylar.

e.-i bād-zehrine duḡūl ider 3b/9

e.-i ḡayvānda 3b/6

e.-yi kibāre 2a/18

e.-yi nār-ı ḡükemādan 3b/18

en‘ām : Ar. at, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar.

e. 4a/2

en‘āş? : ?

e. ider 68b/11

en‘āz : Ar. dikilme, sertleşip kalkma.

e.-1 ḡavī 64b/13

e.-1 ‘azīm 67a/11

enbāk : damla?

nuṭfe-i e. 1b/6

encām : Ar. nihayet, son.

- e. 2a/16
- ence** : ince.
e. 46b/3
- encere** : ısırgan otu, hek. Kurdeşen, vücuttaki kaşıntı, döküntüler. Ürtiker.
bezr-i e.-i rûmî 18a/18
e.+ dür 79a/21
e.-i reddiyeye 50a/17
- encibâr** : Ar. encübâr, beşparmak otu.
e. 66b/1
hamîre-i e. 16a/12
e. köki 77a/1
- encüre** : Far. encere, ısırgan otu, hek. Kurdeşen, vücuttaki kaşıntı, döküntüler. Ürtiker.
e.-i deriyyeyi 34b/17
- endecāk** : berber asmasıdır.
e. 66a/18, 66b/21
- endelüsi** : bu isimle meşhurdur.
kırmız-i e. 72b/2
- enderāni**: milh-i enderāni olarak bilinen tuz.
milh-i e. 24b/14
milh-i e. 35a/6, 39a/11, 40b/14
- endülis** : endülis.
e.-i beynende 79a/18
- enf** : Ar. burun, her şeyin ön kısmı, uç.
e.-i bürüdetden 64a/13
- enfās** : Ar. nefesler, soluklar.
e.-i ‘azîm olup 64b/12
e. ider 55a/11
- engîr** : Far. engûr: Üzüm.
kışr-ı e. 47b/16
- englisâlis?ü'l-hekîm** : bu hekimin adı ile geçen macun.
za‘ ferānü’l-ḥadîdü’l-muḥtâr-ı e. 73b/10
- enhār** : Ar. ırmaklar, nehirler.
e. 70b/16
remel-i e. 77b/13
- enîsûn** : anason.
e. 10a/11, 10b/7, 12a/3, 12b/13, 12b/18, 14b/13, 14b/6, 15b/21, 19a/10,
19a/17, 19b/11, 19b/2, 20b/12, 21a/10, 21a/3, 21b/1, 21b/21, 22a/14, 22b/20,
23a/10, 24b/14, 26a/1, 26b/5, 27a/20, 29b/10, 29b/5, 34b/11, 35a/11, 35a/7,
35b/14, 38a/20, 39a/9, 40a/7, 40b/9, 41a/17, 41b/6, 42a/4, 49a/17, 49a/3,
51b/20, 52b/14, 54b/20, 5a/20, 5b/6, 6a/18, 78b/10, 7a/18, 7a/9, 80b/18,
9b/15
dühn-i e. 17b/16, 35b/7

rūḥ-ı e. 80a/7
e.-ı münakḳī 15a/7
e.-ı mürebbī 22b/6
e.-ı naḳī 20a/18
e.-ı rūmī 53a/3
e.+ ı 53a/5

enīsūnū'l-ibn-i māseveyh : bu hekimin adı ile geçen macun türü.

ma^c cūn-ı e.-i māseveyh 15a/4

enşāb : Ar. soylar.

bī-bedeldür mevādd-ı e.+ dan 42b/2

e.+ dan 56b/13

envā^c : Ar. çeşitler, türler.

e.-ı ḥümmeyāta 41a/15

e.-i aḥcāruḡ 3a/9

e.-i aḥlātı 33a/21, 44b/18

e.-i ḥādiḡ olan 70b/10

e.-i ḥümmeyāta 55a/18

e.-i ishāl 25b/20

e.-i ishāli 36b/2, 44b/15, 48a/12, 59b/15

e.-i istiskāya 69b/18, 72b/16

e.-i ḳay^ı 44a/12

e.-i ḳay^c ı 16a/11

e.-i ḳurūḥāt 66a/19

e.-i seyelānı 65a/2

e.-i zehri 69b/14

e.+ ı 22a/8, 59a/5

e.+ ma 10b/11, 10b/20, 11b/9, 12a/2, 12b/10, 13a/7, 13b/2, 15b/6, 16b/6,
19b/4, 20a/22, 20b/11, 20b/20, 23b/21, 25a/10, 26a/14, 26b/11, 27a/12, 27a/3,
28a/6, 29a/5, 30a/11, 30a/18, 30b/6, 31a/1, 31a/10, 31b/18, 32a/17, 32a/7,
32b/9, 33a/13, 34b/16, 34b/21, 34b/6, 35a/16, 37a/14, 37b/9, 38a/10, 38a/3,
39b/17, 40a/21, 45a/19, 47b/5, 48b/3, 48b/7, 49a/15, 50b/6, 51a/20, 52a/16,
52a/6, 53a/11, 54a/17, 55b/6, 56a/19, 56b/18, 59b/9, 5b/3, 60b/15, 63a/15,
64a/14, 64b/3, 65a/18, 65b/3, 67a/17, 67b/13, 67b/3, 67b/7, 69a/3, 6b/14,
70b/12, 71a/6, 73b/1, 74a/10, 74b/14, 75a/14, 75b/13, 77a/10, 78b/20, 78b/4,
7b/11, 7b/7, 80a/6, 8a/2, 8b/9, 9a/1, 9a/14

e.+ ma nāfi^c dür 51a/12

e.+ mı 20a/13, 24a/7, 36b/1, 49a/2, 51a/20, 54b/12, 61a/2, 64a/1, 67a/3,
70a/1, 72b/18, 73a/12

e.+ ma 18b/6, 6a/8, 9b/12

e. 32b/22

e.+ ma 71b/21

e. 53b/5

e.+ na 50a/19, 74a/4

e. 33a/1

e.+ ma 71b/13

enzürüt : Ar. kühl-ı Farisi, kirmānī, tiryākū'l-^cayn da denilen dikenli bir ağacın zamgıdır. Bu vilayetlerde biter. Biri kızıl biri aktr.

e. 38b/8, 39a/5

erhām : Ar. döl yatakları, hısımlar, akrabalar.

hulāşa-i e. 31b/16

vecā' -i e. 66b/16

e.-ı keyf 1b/7

eri - : erimek eylemi.

e.- dükçe 37a/20

e.- eler 44a/17

erkāgāhnīs : terkip acı, macun adı.

ayāric-i e. 25a/9

ermen : misk-i ermen ismi ile bilinir.

misk-i e. 6a/7

erneb : Ar. tavşan.

e. 32b/3

erselnāk : ?

e. 1b/16

ervāh : Ar. canlar, ruhlar.

e.+ a 34b/7, 42b/17, 4b/6, 50a/17, 53a/18, 69a/5, 78b/4

hāfız-ı e.+ dur 5b/18

e.+ ı 11b/8, 17b/20, 53a/8, 53b/3, 54a/15, 5a/15

e.+ lara 56b/18

ervāhāt : Ar. canlar, ruhlar.

e.-ı şāfiyyelerin 2a/20

e.-i şerīfe 3a/20

erzāk : Ar. yiyecek, içecek, azıklar.

yākūt-ı e. 7b/13

es' ad : Ar. çok hayırlı, en mutlu.

e.-i sā' at 1b/9

esāfil : Ar. pek aşağı, en alt tabaka.

e.-i qur' da 65b/2

e.+ i 30a/16, 30b/3, 31a/6, 32a/14, 32b/15, 33a/11, 33b/14, 33b/22, 33b/6,

34a/1, 34a/15, 34a/9, 59b/14, 65b/9, 68a/20, 71a/17, 73a/16, 73a/5, 73b/3,

73b/5, 73b/8, 74a/15, 74b/20, 75a/2, 80a/18

esās : Ar. asıl, temel.

bāiş-i e. 1b/20

esef : Ar. acıma, keder, gam, hüzn, tasa.

e.+ iyle 11b/13

- eşer** : Ar. nişan, iz, alamet, basılmış kitap, tesir.
e.-i vücūdum 2b/5
e. eyleye 26b/9
e.+ leriyle 2b/12
- esfel** : Ar. aşağı, dip.
‘uşāre-i e. 17b/3
e.+ i 57b/5, 78a/16, 80a/21, 80a/8
e.+ inde 59b/4
- eshel** : Ar. daha kolay.
e. olan 2a/20
- esķābyūzā** : Frenk. Türkçe giciyik otu derler. Yunanca senderitis de denir.
e. 30b/16, 48b/14, 50b/12
e. 31a/4, 70a/7
- esķām** : Ar. hastalıklar, illetler, dertler.
mübtelā-yı e.+ a 2b/9
- eski** : eski, müzmin.
e. 50b/16
- esķil** : eskil, basalü'l-unsul olarak da bilinir. Türkçe ada soğanı derler.
e.-i meşvī 29b/13
- esrār** : Ar. gizlenen, bilinmeyen şeyler, aklın eremeyeceği işler.
e.-ı ğarībедür 27b/11
e.-ı ğarībesi 62b/5
e.-ı ğazīne-yi maħrem 4a/3
e.-ı ğükemādandur 53b/16
e.-ı mektūme-i ŧabdandur 31a/19
e.-ı meķtūmedendür 78a/15
e.-ı meķtūmenüñ 33a/15
e.-ı meķtūmesidür 64b/14
e.-ı nihāyetine 3a/13
e.-ı ŧabdandur 64b/14
e.-ı ŧabī‘ate 2b/16
e.-ı ŧıbbdandur 62b/5
e.-ı ŧıbbdandur 53b/15
e.-ı ‘acībедür 26a/20
- esre‘** : Ar. en hızlı, en süratli, enkısa zamanda.
e. 63b/16
- esved** : Ar. siyah, kara.
e. 17b/13, 17b/6, 20a/21, 21a/1, 23b/10, 24a/15, 24b/11, 25a/6, 47a/16,
51b/11, 53b/21
bahaķ-ı e. 38a/9
behmen-i e. 11a/3, 12b/19, 27a/6, 37b/19, 42a/7, 43a/2, 50a/12, 50a/20
beZR-i ğaşķāş-ı e. 51b/12

cevāhir-i ḥarbaḳ-ı e. 80a/5
fūl'fūl-i e. 77a/21
fūl'fūl-i e. 11b/1, 45b/15, 45b/9, 7a/7
ḥarbaḳ-ı e. 15b/20, 23b/10, 24b/17, 25a/15, 30a/20, 32a/13, 35b/2, 36a/10,
79a/11,
80a/6
ḥarbaḳ-ı e. 35b/18, 38a/19, 40b/15, 54b/21
ḥarbaḳ-ı e. 38a/12
helīlec-i e. 20b/22, 21a/12, 35a/5, 38a/12, 43a/3
ḥımmaş-ı e. 47b/7
ḳurş-ı e. 45a/11

eşyāğırīkā : Latin bir filozof olan Beraklenus Cemanī tarafından yazılan ve hekimlerin kimyası anlamına gelen bir eser.

e. 3a/16
lafz-ı e. 3a/18
eşcār : Ar. ağaçlar.
e.+ uḡ 57a/18
eşcārāt : Ar. ağaçlar.
e.+ uḡ 54a/15
eşḥāş : Ar. şahıslar.
e.-ı rabṭ 3b/17
eşheb : Ar. gri.
‘anber-i e. 10a/4, 11b/2, 11b/20, 15b/12, 18a/6, 42a/5, 42b/8, 43a/10, 43a/5,
54a/2, 64b/7, 6b/2, 72b/3, 79b/7, 8a/17, 8b/15
eşḳar : Ar. al renkli.
maḥmūde-i e. 22b/5
eşki : ekşi.
dühn-i e. 46a/21
eşkil : eskil. bk.
sünbülü't-ṭīb e.-i meşvī 24a/11
eşmel : Ar. daha etraflı.
e. 2a/20
eşne : Ar. ağaç yosunu.
e.-i berri 16a/8
eşrāf : Ar. ileri gelenler.
e.+ a 2a/18
e.+ idur 33b/1
eşref : Ar. şerefli.
e.-i evḳatde 1b/9
şavır-ı e.-i tebdil ḳılmaḳdur 3b/2
e.+ i 42b/16, 80a/16
e.+ dūr 57a/14, 69a/1, 69a/12

- eşrefî** : Ar. şerefli.
e.+ dür 8a/8
- eşribe** : Ar. şerbetler, şuruplar.
e.-i şāfī-yi ittihād 2b/8
- eşyā** : Ar. nesnelere, mevcut olan şeyler.
ṭabāyī^c -i e.+ dan 3b/18
- et** : et.
e.+ lere 42a/11
e.+ leri 69b/2
- et -** : etmek, yapmak.
ğubār e.- mekdür 54a/11
e.- mez 56a/13
- eṭṭbbā^c** : Ar. hekimler, tabipler.
e. 35b/8
e.-i efrenc 36a/8
^cind-i e.-i efrenc 35b/7
e.-i zemānuḡ 2a/6
şeyḡ-i re'īs-i e.-yī ibn-i sīnā 61b/17
e.+ mız 52a/2
e.+ sı 55b/14
e.+ ya 2b/13
- ev** : ev. Hane.
e.+ lerde 61b/10
- evcā^c** : Ar. ağrılar, sancılar, sızılar.
e.-i mefāşıl 52a/8
e.-i mefāşıla 58a/2
e.-i bāridenüḡ 64a/1, 66a/14, 67b/7
e.-i mefāşıl 62a/5, 67b/18, 73a/10, 77a/19
e.-i mefāşıla 23b/6, 58b/19, 60b/2
e.-i niḡrişe 72b/15
e.-i raḡme 55b/20
e.-i teskīn 60b/18
e.-i üzñ 37a/15
e.+ ları 28b/21, 58b/2, 59b/7, 60a/20, 60a/6, 60b/1, 64a/20, 64a/9
e.+ ların 42a/6, 66b/16, 75b/5
e.+ larıḡ 20a/12, 61a/2
e.-i bāṭınaya 54b/12
e.-i mefāşıl 20a/20
e.-i üzñi 58a/2
e.+ larıḡ 67a/3
e. 41b/9
e. 25a/11

- e. 54b/11
- evkāt** : Ar. zamanlar, çağlar.
eşref-i e.+ de 1b/10
e.-ı meymenet-i fercâmda 2a/16
- evlâ'** : Ar. daha uygun, daha iyi.
e. 81a/3
- evrāk** : Ar. varak, yapraklar.
sebeb-i tesvîd-i e. 2a/4
- evrām** : Ar. vücutta peyda olan şişler, yumrular, veremler, urlar.
e.-ı bâritdür 76b/16
e.-ı bâtınayı 74a/3
e.-ı hâreleri 42b/1
e.-ı semmiyyeyi 64a/4
e.-ı zâhire 59b/9
e.+ ı 17a/21, 20a/14, 75b/5
e.+ ları 52a/4, 64a/9, 66b/15, 75b/14
- evvel** : Ar. önce, ilk.
e. 79b/11
faşl-ı e. 4a/5
kısm-ı e. 3b/1
- evvelki** : önceki.
e. 36a/12
- eyle -** : yapmak, etmek.
ta' lîm e.- di 3a/6
isti' māl e.- dügi 72a/6
i' timād e.- dügi 36a/8
taḥfif e.- dügi 42b/19
zıkr e.- dügi 77b/7
ihtiyār e.- dügim 2a/18
e.- dükden 46b/2
kayd e.- düm 81a/4
taḥrîr e.- düm 80b/8
'ilâc e.- megi 3b/5
ṭaleb e.- mesün 63b/16
belesân-ı ṭabî' -yi ḥıfz e.- r 73a/9
güzel e.- r 53b/13
ḥıfz e.- r 11b/9
ḥıfz e.- r 80a/15
i' tidāl e.- r 53b/14
sâkin e.- r 66b/16
taḥlîl e.- r 6a/16
taḥlîl e.- r 59b/9, 61a/1

- ta^ʿ dīl e.- r 6a/10
teshīn e.- r 66a/15
teskīn e.- r 53b/4
e.- ye 81a/5
eşer e.- ye 26b/9
imtizāc e.- ye 64a/17
sirāyet e.- ye 12a/7
e.- yin 2a/4
tesmiye e.- lediler 2b/20
münevver e.- ler 4b/14
- eyü** : iyi.
e. 52b/11, 69b/7
e.+ dür 30b/5
- eyyām-ı şitā** : Ar. kış günleri. Eyyam; günler.
e.-ı şitāda 15a/6, 5b/12
e.-ı t̄ā^ʿ ün 10b/20, 32b/10
e.-ı vebāda 30b/14, 44b/21, 49b/1, 53a/11, 56a/12, 58a/17, 7b/8, 80b/1
lā-siyyemā e.-ı vebā^ʿ da 53b/15
eyyām-ı ş.+ da 15a/6, 5b/12
- ez -cümle** : burada, başlıca, özellikle.
e.-cümle rühü'l-enīsün 53a/1
- ez -** : ezmek eylemi.
e.- üp 68b/19, 76b/2, 77a/13, 77b/11
- ʿezelāt** : kaslar.
ʿe.-ı seb^ʿ aya 31a/20
- ezhār** : Ar. çiçekler.
e.+ uş 57b/6
v. 55b/18
- ezhārātü'l-ma^ʿ deniyyet** : madenlerin çıkarılması.
v. 4a/19
- ezmān** : Ar. vakitler, zamanlar.
e.+ da 35b/8
- ezrağ** : Ar. mavi, gök renkli, saf ve temiz su.
e. 10b/14, 13a/17, 15b/7, 17b/21, 18a/11, 37a/11, 8b/11
muğl-ı e. 16b/18, 23b/11, 23b/2, 24a/12, 38b/11, 39a/5, 39a/9, 62b/11, 62b/21,
63a/19, 67b/11
yāğūt-ı e. 13b/13, 42b/21, 47a/1, 53b/18
- fağfūrī** : Far. çini, porselen.
f. 55b/1
- faḥm** : Ar. kömür.
nār-ı f. 68b/13
- fāide** : Ar. fayda, menfaat.

- f.+ si 70b/19
- fakīr** : Ar. zavallı, aciz. Yoksul.
f. 2a/6, 80b/5
f.+ i 81a/5
- fakḳāh** : her otun ve ağacın çiçeğine itlak olunur. Türkçe tomurcuk derler.
f.-ı azḥar 23b/2
f.-ı azḥar 24b/13, 24b/4
- fakḳāhü'l-azḥar** : bu isimle anılan tomurcuk türü.
f. 24b/21
f. 75a/18, 75b/11, 76a/7
su' d-kūfī f. 67a/7
- fakāhü'l-azḥur** : bu isimle anılan tomurcuk türü.
su' d-kūfī f. 6b/8
- fakāhü'l-azḥur** : bu isimle anılan tomurcuk türü.
f. 17a/3
- fakḳāhü'l-azḥar** : bu isimle anılan tomurcuk türü.
f. 29a/12, 34b/10
f. 34a/21
- fakḳāhü'l-belesānū's-šāmī** : Şam belesanının tomurcuğu.
f. 61a/4
- fālic** : Ar. yarım inme, vücudun yarısına inen inme.
f. 28a/5, 32b/21, 33a/13, 39b/16, 51a/11, 60b/11, 64a/19, 69b/17
f.-i kebīre 29a/6
- fānīd** : peynir şekerine derler ve kamış helvasına fānīd şeceri derler.
f. 14b/1, 19b/21, 22a/19, 22b/14, 29a/21, 29b/7, 45a/10, 45a/14, 8a/15
sükker-i f. 19b/14, 23a/13
f.-i ebyaz 29b/17
- farāsiyūn** : Ar. yaban pırasa (Allium porrum). Türkçe it siki denir.
f. 24a/12, 24b/18, 25a/15, 29b/14, 38b/7
- farātīs** : heyyü farātīs olarak bilinir.
f. 25a/20
- fāriḡ** : Ar. vazgeçmiş, rahat.
f.-ḡāre ḥalvet-niṣīn ve 2a/15
- fāriḳūn** : heyyü fāriḳūn olarak meşhurdur.
f. 11a/8, 50b/14, 66a/19, 66a/21, 70a/8
f. 24b/21
- fārisī** : Ar. İran dili, Farsça, Acemce.
f. 45b/7
şa' ter-i f. 17a/18, 17a/3, 40a/9, 62b/10
- farḳ** : Ar. ayrılık, başkalık.
f.-ı muḥtelifeye 3a/15
- farsi** : Ar. Fārisī. bk.

cülnâr-ı f. 26a/3, 29a/16, 37b/15

milh-i cülnâr-ı f. 42a/14

nâr-ı f. 66b/8

cülnâr-ı f.-yi mükidd 48a/14

fârûk : tiryak ismi.

tiryâk-ı f. 30b/18, 31b/5, 51b/6

mâ^c -i f.+ la 74a/13

faşıl : bölüm.

f.+ da 19b/9

f.+ da 35a/2, 37a/16

fâşilü'l-hâmis : beşinci bölüm..

f. 25b/4

fâsid : Ar. kötü, bozuk.

f.-i ruḫûbeti 43b/13

aḫlât-ı f.+ i 54a/9

laḫm-ı f.+ i 59a/4

f. ider 71b/8

f.+ ini 44a/12

fâside : Ar. kötü, bozuk.

f.-i nicârları 15b/19

f.-yi aḫlâtı 16b/21

idüp f.-yi şüret-i şalâḫa getirüp 2b/21

ruḫbât-ı f.+ den 70b/11

aḫlât-ı f.+ yi 17a/12

aḫlât-ı f.+ yi 19b/7, 32a/7, 72a/21

aḫlât-ı f.+ yi 23b/7

bâd-zehr aḫlât-ı f.+ yi 74a/2

ruḫbât-ı f.+ yi 31a/9, 31b/8, 71a/7, 74b/16, 7b/1, 9b/20

ruḫbet-i f.+ yi 18b/18, 68b/17

^caḫlât-ı f.+ yi 15a/5

f. 74a/5

faşl : Ar. fasıl. bk.

f.-ı evvel 4a/5

f.-ı ḫâmis 4a/14

f.-ı rabbî 4a/4

f.-ı râbi^c fi'l-ayâricâtü'l-müsta^c meletü'l-nâfi^c a 4a/7

f.-ı râbi^c aşır 4a/13

f.-ı şâliḫ 4a/12, 4a/6

f.-ı şânî 4a/5

f.-ı senûn 42a/6

f.-ı şâfü'l-aşfer 47a/4

faşlu'l-âşir : onuncu bölüm.

- f. 4a/10
faşlu'l-ḥādī : birinci bölüm.
f. 4a/11
f. 45a/21, 64b/19, 79b/11
faşlu'l-ḥāmis : beşinci bölüm.
f. 4a/7
f. 55b/17, 72a/9
faşlü'r-rābi' : dördüncü bölüm.
f. 23b/4, 53a/1, 70b/6
faşlu'r-rābi'ü'l-ʿaşrūn : on dördüncü bölüm.
f. 4a/20
faşlu's-sābi' : yedinci bölüm.
f. 4a/9, 4b/1
f. 30a/1, 58b/15, 75a/4
faşlu's-sābi' ʿaşır : on yedinci bölüm.
f. 4a/15
faşlu's-sādis : altıncı bölüm.
f. 4a/8
f. 29a/17, 57b/7, 73b/9
faşlu's-sādisü'l-ʿaşrūn : on altıncı bölüm.
f. 4b/1
faşlu's-şāliş : üçüncü bölüm.
f. 18a/20, 49a/20, 68a/3
faşlu's-şālişü'l-ʿaşrūn : on ikinci bölüm.
f. 4a/19
faşlu's-şāmin : sekizinci bölüm.
f. 4a/16, 4a/9
f. 34a/16
f. 76a/16
f. 60a/11
faşlu's-şāminü'l-ʿaşrūn : on sekizinci bölüm.
f. 4b/2
faşlu's-şānī : ikinci bölüm.
f. 11b/6, 4a/11
f. 66a/13
faşlu's-şāniyyü'l-ʿaşrūn : on ikinci bölüm.
f. 4a/19
faşlü's-şelāsunü'l-mūfi : üçüncü faslı ifa eden bölüm.
f. 78b/1
faşlü's-şelāşūn : üçüncü bölüm.
f. 4b/4
faşlu't-tāsi' : dokuzuncu bölüm.

- f. 4a/10
f. 39a/18
f. 61a/14, 77b/5
faşlu't-tāsi'c' āşır : on dokuzuncu bölüm.
f. 4a/17
f. 4b/3
faşlü'l-c' āşir : onuncu bölüm.
f. 42a/15
faşlü'l-c' aşrīn : onuncu bölüm.
f. 4a/17
faşlü'l-c' aşrunü'l-mūfī : on faslı ifā eden bölüm. Yirminci bölüm.
f. 63a/10
faşlü'l-evvel : ilk bölüm.
be-cevherü'l-ḥāmis f. 4b/5
faşlü'l-ḥādīyyü'l-c' aşrūn : on birinci bölüm.
f. 4a/18
faşlü'l-ḥāmisü'l-c' aşrūn : on beşinci bölüm.
fī'l-bād-zehriyātü'l-c' ameliyyet f. 4a/21
faşlü'z-zerverü'l-beyāz : beyaz altın bölümü.
f. 46b/10
fāşirā : hezār-ceşān ve kerīmetü'l-beyzā derler. Türkçe ören gülü ve ak asma denir. Meşhur olan köküdür. Semiz kabak diye bilinir.
ḥulāşa-i f. 32a/4
fāşirāyü'l-helīlecāt : ehlīlec ve Semiz kabak kökünün karışımı olan bir terkiḥ.
f.-ı ḥamse 37a/17
fātīr : Ar. az sıcak, ılık olan.
mā' -i f. 23b/3, 25b/4
fātīrān : Ar. fātirin c. bk.
f. 68b/20
fatrāsāliyūn : Gr. yabancı kereviz (Petroselinum oreoselinum). Batrāsāliyūn da denir.
bezr-i f. 19a/2
f. 24a/14, 29a/14
bezr-i f. 40a/8
fatrasālīyūs : bu isimle meşhurdur.
f. 9b/7
fāvāniyā : Ar. ayı gülü, şakayık (Paoenia officinalis). Udü's-salīb ve verdü'l-hamīr de derler.
f. 22a/11, 25b/13, 39b/7, 42b/9, 49a/18, 51a/13, 9a/14
bezr-i f. 78b/13
ḥabb-ı f. 28a/7, 30a/3, 78b/9
zehr-i f. 30a/3, 62b/9
f.-yı rūmī 49b/12

- fāvāniyā`ü'l-makşūr** : Ar. şakayık kabuđu.
ħabb-ı f. 13a/21
- fayķara** : Yun. Deva²-i ilāhi demektir. bk. ayāric.
ayāric-i f. 37b/12, 38a/15, 38a/20, 38b/7
- fayķarayü'l-cālīnūs** : hekim Cālīnūs ismi ile zikredilen ayāric ile yapılan terķib.
ayāric-i f. 23b/18
- fazālāt** : Ar. fazlalıklar, vücutta gereğinden çok olan maddeler.
f.-ı demi 56a/20
- fazā`yil** : Ar. fazāil, güzel vasıflar, erdemler.
f.+ iņ 2b/15
- fazl** : Ar. fazla, ziyāde, fazīlet.
f. olur 71b/3
- fazla** : Ar. artık, ziyāde, çok.
f. 33a/8
- fā`ide** : Ar. fayda, menfaat.
f.+ si 24b/10, 43b/1, 43b/7
- fehaddiş** : ?
f. 2b/4
- feh̄m** : Ar. anlama, anlayış.
f. 81a/5
f.+ e 61a/6
f.+ i 62b/1, 69b/20, 9a/5
f. 4a/3
- feh̄mī** : Ar. fehme mensup.
f. 2a/20
- feh̄vā** : Ar. mana, anlam.
muķteżā-yı f.-yı leķadd 1b/4
f.-yı ħikmet 1b/11
- feh̄vāsmca** : Ar. uyarınca, sözü gereğinde.
f. 2b/4, 77b/9
- felāfil** : küçük biber, felāfilü`s-sūdān denir.
f. 15a/8
ma^c cūn-ı f. 14b/10
f.-i ūelāşe 17a/13
f.-i ūülüşe 24a/13, 25b/2
- felc** : Ar. vücutta bir tarafın hareketsiz kalması, ,inme.
f. 14b/12, 24a/4, 25b/1, 27a/12, 4b/9, 52a/5, 59a/12, 5a/5, 60a/2,
61a/20, 63a/15, 67a/2, 67b/8, 69a/13, 77a/19, 78b/2, 80a/14
dühn-i f. 61b/5
şar^c a-i f. 16b/7
f.-i sekte 15b/4
f.+ e 23b/5, 55b/20

felek : Ar. / Far. feleğin kahrına uğramış, talihsiz.

zede-yi f. 2a/10

felencmüşk : ferencmüşk. Efrencmüşk de denir. Karanfül-i bostānī. Karanfül suyu da derler.

f. 17a/17, 18a/2, 32a/20, 39b/21, 50b/9

bād-zencibūye f. 5b/15

feleskūn? : felesyūn?

f. 12a/4, 7a/1

f. 40a/7

f.-ı berri 41b/18

felesyūn : müşk-i țarāmsī^c olarak bilinir.

dūhn-i f. 63a/6

f. 41b/13

felgamūnī : bu isimle bilinen bitki adı.

f. 4b/10

f. 75a/7

felğumağūgūn : balgam müshili terkibi. Macun adı.

ma^c cūn-ı f. 21b/16

f. 30a/9

f. 30a/9

felillahū'l-ħamdū'l-minnet : Ar. Allah'a hamd ve şükürler olsun!.

f. 4a/4

fencengüşt : Far. pencengüşt, Türkçe beşparmak ve ayıt ağacı da denir. Ayıt tohumu da denir fakat tohumuna habbū'l- fakd ve semeretū'l-pencengüşt denir.

f. 50a/11, 75b/9

fenceyüş : hass-ı hımārın kebīrine denir. Türkçe havaciva derler.

ıtrıfīl-i f.-i māseveyh 16b/20

ferah : Far. bol, geniş, yayvan.

f. 36b/15, 41a/10, 44a/13, 52a/15

f.+ ı-artur-ur 7b/12

f. virür 49b/9

ferah getür - : ferahlatmak.

f.- ür 5b/11

ferah vir - : ferahlatmak.

f.- ür 13a/16, 36a/21, 40a/20, 4b/7, 8b/8

ferāmūş : Far. unutma, hatırandan çıkarma.

f. itmeyeler 80b/10

ferātūnū'l-ħekim : hekim adı. Felatun; Eflatun.

f. 67b/2

ferbiyyūn : ferfiyū, ferfiyun adı ile meşhurdur.

f. 61b/2

fercām : Far. son, akıbet, menfaat, fayda.

- evkāt-ı meymenet-i f.+ da 2a/16
- ferd** : Ar. tek, yalnız olan şey.
f.+ e 42b/4
- ferdelyūs/ferdilyūs** : hekim adı.
f. 69b/1
f. 34a/4
- feres** : Ar. at, beygir.
f.+ de 57a/16
baṭn-ı f.+ de 32a/13, 32b/19, 33b/19, 52b/19, 53b/10, 54a/4, 55a/2, 56a/16,
56a/6,
56b/16, 57a/11, 57a/3, 57b/2, 58b/9, 59b/5, 60b/4, 62b/15, 65b/14, 66b/4,
67a/15, 69a/9, 77b/11, 78a/2, 78b/18, 78b/19, 79b/6, 80a/20, 80a/9
baṭn-ı f. 78a/19, 79b/10
- ferfiyūn** : ferbiyūn bk. Sütleğen otu ve bundan elde edilen zamktır.
f. 23b/11, 24a/9, 25a/17, 25b/12, 27a/17, 27b/16, 29a/4, 61b/9, 77a/20
f.-ı ebyağ 28b/7, 64b/15, 67a/5
f. 39a/6
- ferīd** : Ar. tek, benzersiz, eşi olmayan, kıyas kabul etmez, üstün.
f. 2b/3
cevher-i f. 3b/14
kitāb-ı cevāhir-i f. 1b/1
- ferliyūs?** : hekim adı.
f. 59b/7
- fernīlūs** : bu isimle anılan macun adı.
şarābü'l-cümcüm-i f. 48b/12
- ferşü'l-ḥāff** : karıştırarak yaymak, çevirmek.
f. idüp 70a/5
- fesād** : Ar. bozukluk.
f.-ı aḥlāṭı 68a/14
f.-ı hevāyı 44b/20
f.+ ından 69a/2, 70a/1
- feslegen** : fesleğen, Arapça reyhan derler. Farsça ism-i şāh-sifermdir.
yabān f. 56b/9
- feṭānet** : zeki, günahsız.
f.+ i 4b/12
- fevā'id** : Ar. menfaatler, faydalar.
f.+ i 43b/12
f.+ i 43b/17, 44a/10, 44a/20
- feylesof** : Ar. felsefe ile uğraşan, filozof.
f. 3a/8
f.+ larını 2a/17
- feyz** : Ar. ilim, irfan.

- ‘ilm-i f.-i āsarūj 4a/3
- fiḍḍa** : Ar. fiḍḍa, Farsça sīm ve Türkçe gümüş derler.
f. 60b/6
- fitık** : fitık.
f. 12b/16
- fituk** : fituk.
f. 34a/4
- fiḍḍa** : Ar. fiḍḍa bk.
f. 70b/4
berrāde-yi f. 70b/3
mükelles-i f. 46a/12
varaḳ-ı f. 15b/12, 36a/15
zībaḳ-ı f. 78a/14
şahīfe-yi f.-i mā‘ ü’l-fārūḳıla 65b/8
f.-i mükelles 46a/20
f.-i mükelles-ḳalur 65b/10
f.+ nuḡ 78a/17
f.+ yı 74b/10
- fiḏḏi** : ruşena taşı ve fi
merḳaşişā-i f.-i her 45b/18
merḳaşişā-yı f.-i ṭebāşīr-i hindī 45b/13
- fī** : Ar. içinde, +DA
f. 1b/5, 2b/3, 30a/1, 49a/20, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 4a/15, 4a/16,
4a/17, 4a/19, 4a/8, 4b/4, 53a/1, 55b/18, 57b/8, 58b/16, 60a/11, 61a/14,
63a/11, 68a/4, 77b/6, 79b/12
ke’ş-şems-i f. 2a/13
- fiḡān** : Ar. ıztırab ile bağırıp çağırma, inleme.
zār-ı f.-i hevā 80a/14
- fīl** : Ar. fil.
tīn-i f. 23a/12
- fi‘1** : Ar. iş, amel, fiil.
f.-i ef’ ālü’n-nār-ı kebīrdür 33a/5
f.+ i 53b/16
f. 1b/7
f. 11b/6, 18a/20, 23b/4, 4a/11, 72a/10
f. 73b/10
- fi’l-arz buyur** - : arz etmek.
ca‘ l-nāk ḫalīfet-i f.- uldı 1b/14
- fīlāḡuvās** : macun adı.
ayāric-i f. 24b/16
- filcān** : fincan.
f. 77a/13

filizzāt : Ar. ham madenler, ham külçeler.

ma' ādin-i f. 3a/10

f. 4b/3

fīmā' ba' d : Ar. bundan sonra, bundan böyle, bir daha.

f. 1b/14

fincān : fincan.

f. 26b/8

f. 37a/4, 44b/14, 55a/21

f.+ a 56a/17

f.+ ı 55b/1

firāvān : Far. çok, bol, fazla, aşırı.

‘ubūr-ı f. 3a/7

firūze : Ar. nişabur'da çıkan açık mavi renkli ve değerli bir yüzük taşı.

f.-yi ḥorasānī 46a/19

firūzec : Far. firūze taşı.

f. 18a/1

f.-i ḥorasānī 46a/11

fransa : Far. Fransa.

f. 52a/1

f.+ da 51b/22

frenc : Far. Frenk, Avrupalı.

marāz-ı f.+ üṅ69a/16

cereb-i f.+ ye 65a/19

frenği : Far. Avrupalılara ait, ferengi hastalığı.

f. 56a/5, 57b/12, 62a/12

frenğistān : Far. Avrupa.

f.+ dan 71b/7

Frenk : Far. Frenk.

f. 80b/17

fuḳā' : Türkçe boza derler. Pirinç ve darıdan da yapılır.

f. 66b/11

fuḳā' ü'l-azḥar : bu isimle meşhur bir fuḳā' türü.

f. 66b/10

funduḳ : Far. fındık.

f. 60a/8

furāḥ : Türkçe bala denir. Farsça peçe derler. Furāḥü'l-hammām da denir manası gögercin balası demektir. Furah-ı 'ak'ak derler. Türkçe saksagan denilen kuştur.

f.-ı 'aḳ' aḳ 51a/13

fustuḳ : Ar. fındık. Arapça habbū's-sanavber de derler.

f. 10a/21, 26b/2, 38a/18

f.-ı şāmī 10b/7, 11a/21, 12a/18, 12b/3

f.-ı şāmī-i levzū'l-ḥulv 44b/8

f.+ 1 18b/15
f. şāmı 79b/1

futuḳ : fitık.

f. 59b/8

fuvāk : Ar. fuāk, hıçkırık, can çekişme, midenin çekilip toplanması.

f.+ 1 28b/16

fū : Ar. Girit sümbülü, büyük kedi otu (Valeriana dioscorides). Yaban sümbülü diyenler de vardır.

f. 54b/7, 76b/21

fūdenc : Far. fūtenc. Arapça hıbak, Türkçe yarpuz denir. Çok çeşidi vardır. Yunanca gulicen denir. Nehrī, cebelī ve bostānī olur Hıbāku't-timsah da derler. Türkçe su yarpuzu ve yaban nānesi de derler. Cebelisine müş-i taramşı^ç derler. Bostānisine na^ç na^ç derler. Nehrisine fūdenc-i nehrī derler.

f. 29b/6

su 'd-kūfī f. 42b/10

zūfā-yı f. 27a/20

f.-i cebelī 15a/9, 21a/14

f.-i kūhī 25a/18

fūlād : Ar. çelik, polat.

f.-ı müddeber 12b/11

fūlādü'l-ḥadīd : demirden yapılmış çelik. Sert çelik.

ma^ç cūn-ı f. 12b/8

fūtenc : fūdenc. bk.

f. 39a/10, 41b/13, 68b/3, 76a/8, 7a/7

f.-i cebel 11a/6

f.-i cebelī 51a/6, 68a/1

f.-i kūhī 15a/1

fūtencü'l-cālīnūs: bu hekimin adı ile anılan terkip adı.

cevāriş-i f. 9b/5

fūtencü'l-cebelī : müşk-i taramşı^ç olarak bilinir. Dağ yarpuzu.

f. 9b/6

fūcil : Türkçe turp derler.

f. 55a/1

fūlāgūgūn : safra müşhiline verilen ad. Safra için hazırlanan bir macun türü.

f. 30a/17

fūlfül/ fül'fül : Türkçe kara büber ve ak büber derler. İki türü vardır. Fūlfül-i esved ve fūlfül-i ebyaz. Biber.

f. 12b/11, 25b/17, 9b/8

dār-ı f. 7a/15, 27a/9, 70a/10

f.-i ebyaz 28b/17, 46b/13

f.-i esved 77a/21

f. 13b/7, 14b/13, 18a/18, 18b/9, 24a/13, 27a/16, 28a/15, 36b/12

36b/7, 37a/13, 38a/6, 38a/8, 40b/14, 45b/4, 46a/5, 47a/16, 47a/21, 51a/5,
52b/21, 5a/11, 61b/8, 67a/7, 6b/17, 78b/11, 7a/2, 9a/3, 9a/8, 9b/15
dār-ı f. 10b/2, 12a/11, 12a/20, 14b/21, 14b/8, 15a/17, 15b/10, 18a/3, 18b/10,
19a/1, 19a/10, 25b/13, 25b/17, 26a/9, 27a/9, 28a/15, 36b/12, 45b/4, 47a/16,
51a/5, 52b/21, 63b/6, 6a/12, 6b/10, 6b/18, 77a/21, 79a/19, 7a/15, 7b/3,
8a/5

f.-i ebyaz 14b/21, 25a/16, 25a/6, 25b/12, 26a/9, 27b/12, 28b/21, 40b/15, 47a/8,
70a/10, 80b/17

su' d-kūfī f.-i ebyaz 42a/12

f.-i esved 11b/1, 45b/15, 45b/9, 7a/7

f.-i hindī 46b/18

f.-i mikedd 53b/8

f.-i şülüşe 67b/15

dār-ı f. 10a/12, 8b/20

dār-ı f. 9a/17

dār-ı f. 11b/1

fülūniyā : Gr. bir tür ilaç, terrib.

f.-i farsīyyü'l-ibn-i māseveyh 28b/3

f.-i kebīrū'l-niçolous 28b/20

f.-i rümīyyü'l-ibn-i māseveyh 28b/10

fülūs : būsīr, Türkçe katır kuyruğu derler.

f. 17b/6, 20b/16, 21a/6, 22a/18, 22b/13

f.-ı hıyarşenbe 16b/4

fülüsü'l-hıyarşenbe : hıyarşanber ve katır kuyruğu bitkisinin karışımından oluşan bir terrib.

f. 18b/2

furūş : Ar. döşeme, yaygı.

f. 76a/17

ğabāyık : terletici özelliği olan bir panzehir adı.

rūḥ-ı ğ. 54a/7

ğ. 57a/18

ūd-ı ğ. 31a/2, 54a/11

ğabṭ : biçilmiş ekin tutamına denir. cem'i : ğubūṭ

antīmūn-ı ğ. 33b/2

ğāfīs : koyun otu derler, bazıları kuzu butrağı da derler.

ğ. 15b/15, 30a/21, 38a/14, 41a/7, 68b/2

ğalata : İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde zengin bir semtir.

ğ.+ dan 52a/2

ğ.+ ya 52a/1

ğaleyān : Ar. kaynama, çalkanma, coşma.

ğ. idüp 73a/15

ğaleyān it - : kaynatmak.

ğ.- dürüp 53a/6

ğaleyānū' d-dem : kanın sıcaklığı ile ilgili bir tür hastalık.

ğ.+ i 43b/2

ğālib : Ar. üstün gelen, yenen, daha kuvvetli.

ğ. 23a/9

ğāliye : kurs-ı gāliye de denir. Frenk devā'sıdır. Miskten yapılan güzel kokulu bir macun.

ğ. 6a/18

ķurş-ı ğ. 14a/10, 20b/3, 6a/13, 6b/8, 75a/17, 76b/7, 7a/15

ķurş-ı ğ. 37b/16, 54a/1

ķurş-ı ķurş-ı ğ. 77b/1

reyhān-ı ķurş-ı ğ. 5a/9

ğ.-yi misk 64b/8

ğ.-yi misk-i azfer 64b/18

ķurş-ı ğ. 43a/6, 43a/7, 5b/16

ķurş-ı ğ. 43a/11

ğalīz : Ar. yoğun, kesif, yapışkan.

ğ. 14b/11, 23b/6, 48b/16

dühn-i ğ. 66b/5

balğam-ı ğ.+ den 7a/11

ğ.+ e 45a/9

ğ.+ i 28a/13, 8b/17

riyāh-ı ğ.+ i 14b/11

ğ. olan 25b/14

ğ.-i ecfāna 46b/4

ğalīze : Ar. galīz. bk.

aħlāt-ı ğ. 23b/19

balğam-ı ğ. 18b/18, 41b/16

dem' a-i ğ.-i ecfāna 46b/16

ğ.-i lezci-yi arđiyyeyi 24b/17

aħlāt-ı ğ.-yi lezci 54a/8

aħlāt-ı ğ.-yi lezciyi 47b/6

aħlāt-ı ğ.-yi lezciyye 55b/9

aħlāt-ı ğ.-yi lüzceyi 68a/12

ğ.+ si 59b/13

ğ.+ yi 13b/3, 41b/9

aħlāt-ı ğ.+ yi 33b/16, 34a/18, 37a/15, 41b/20, 45a/12, 48a/2, 49a/1

balğam-ı ğ.+ yi 19a/6, 29b/13, 30a/10, 38b/5

rīh-ı ğ.+ yi 51b/17

riyāh-ı ğ.+ yi 14b/18, 15a/13, 15b/14, 18b/12, 19b/18, 29a/6, 37a/5, 37b/3,

51a/1,

58b/1, 9b/5

- aḥlāt-ı ğ.+ yi 39a/16, 39a/20
aḥlāt-ı ğ.-yi lezciyi 37b/7
- ġamḥāne** : gam yeri.
ġ.-yi ḥikmetün 2a/5
- ġammġin** : Far./Ar. kederli, tasalı, hüzünlü.
rūḥ-ı ğ. 2b/13
- ġamr** : su basma, derinlik.
ġ. idüp 63a/4, 78a/5, 80a/17
- ġamr-id -** : sulandırmak.
ġ.- üp 33a/9, 46a/14
- ġanāyık** : gabāyık. bk.
ḥulāşa-i ğ. 31a/17
kışr-ı ğ. 16a/17
- ġarāyib** : Ar. ġarāib, tuhaf, şaşılacak şeyler.
ġ.+ dūr 45a/1
- ġaraż** : Ar. hedef, gaye, maksat, istek.
ġ.+ lasun 2a/3
- ġarb** : Ar. 1.güneşin battığı taraf; Batı, Avrupa. 2. Gözyaşı çıkacak yer.
ġ. 49b/18
ġ.-ı circire 77a/1
- ġarbi** : batıya ait.
bād-zehar-i ğ. 13a/19
bād-zehr-i ğ. 73a/18
- ġarīb** : Ar. tuhaf, şaşılacak.
‘ilm-i kimyāyü’l-lafz-ı ġ.+ iyye 3a/14
- ġarībe** : Ar. evvelce görülmemiş, tuhaf.
‘avārız-ı ġ.+ den 81a/6
esrār-ı ġ.+ dūr 27b/11
esrār-ı ġ.+ si 62b/5
- ġarīkūn** : Ar. katran köpüğü denir.
ġ. 21a/1, 21a/50, 22a/16, 22b/2, 23b/9, 24a/10, 24a/19, 24b/21, 24b/5,
27a/19, 35a/5, 36a/4, 38a/18, 39a/14
ḥabb-ı ġ. 38b/4
tūrbūd-i ġ. 34a/3
ġ.-ı ebyaź 16a/1, 16a/5, 38a/13, 39a/17
ġ.-ı ebyaź-ımuġraş maşṭakī-yi mikedd 38b/6
ġ.-ı tekkevi 24b/12
ġ. 30a/12, 30a/20, 34b/19
ġ.-ı ebyaź 34b/13
- ġarīkūn-ı tekkevi** : bir tür katran köpüğü.
ġarīkūn-ı t. 24b/12
- ġarīkūnü’l-hess** : Ar. katran köpüğü türü.

- ğ. 21a/14, 22a/3
ğārīkūnū'l-heşş : Ar. katran köpüğü türü.
ğ. 17b/4, 17b/8
ğarrā' : Ar. alnında beyaz bir lekesi, akıtması olan at vs. Gurre. Ak, parlak, güzel, gösterişli.
ğ. 1b/19
ğaşeyān : Ar. kendinden geçme.
ğ. 73b/13
ğ.+ ı 33b/17, 6a/9, 75a/13, 7a/12
ğaşy : Ar. kendinden geçme, bayılma.
ğ. 4b/9, 52b/17
ğ.+ i 53b/14, 55a/10, 6b/5
ğ.+ i giderür 50a/18
ğaşyī : Ar. Bayılma ile ilgili.
ğ. 13b/9, 5b/18, 69a/13, 71a/5
ḥafaḳān-ı ğ. 15b/5
ğāv : Far. öküz, sığır. Pehlivan.
g.-ı meşāneye 42a/21
ğavm/ğum: bu adla anılan bir çeşit verem hastalığı.
ğ.+ e? 76b/15
ğ.+ a 20a/13
ğāyet : Ar. nihayet, son.
ğ. 31a/20, 58a/1, 60a/10, 62a/14, 70b/20, 81a/2, 81a/3
ğ.+ de 48a/3, 60b/9
dühn-i ğ.+ de 56a/3
remād-ı ğ.+ de 54a/11
ğ.+ i 3b/1
ğ.+ ine 3a/13
ğ.+ iyle 28a/17
ğ.+ le 35a/14
ğ.+ de 71b/20
ğayr : Ar. ayrı, başka, diğer.
kibrīt-i ğ. 59a/10
ğ.-i kimesneye 63b/15
şabr-ı ğ.-i mağsülün 24a/20
ğ.-i meşḳūb 46b/8
lü'lü-i ğ.-i meşḳūb 13b/4
ğ.-i mühimü'l 57b/7
ğ.-i nesneye 63b/15
ğayrı : gayr. bk.
ğ.+ ları 16a/7
ğ. 32b/13

ğayrî : Ar. başkalığa ait.

ğ. 70b/10

ğayrû'l-memlûh : tuzsuz.

ğ. 9a/10

ğazeli : Ar. gazelle ilgili.

bād-zehr-i ğ. 72b/1

gece : gece.

g.+ den 21b/5

geç -: geçmek.

elekden g.- miş 22a/16

geçür - : geçmesini sağlamak.

g.- eler 21b/11

elekden g.- üp 44b/10

gel - : gelmek.

ķivāma g.- dükde 9a/11

g.- e 36a/2

g.- ince 20b/7, 2a/7

ķivāma g.- ince 16b/11, 19a/15

ķivāmına g.- ince 10a/20, 12a/16, 17b/13, 20b/17, 20b/2, 21a/17, 21a/8, 21b/13,
21b/6,

22b/4, 27b/8, 34b/3, 44b/12, 4b/20, 6a/3, 6b/16

g.- üp 52a/1

g.- ür 56a/14, 56a/17, 71b/7, 77a/1

gelincük : gelincik çiçeği (papaverrhoeras). Gelincük; Arapça ibn-i 'ırs derler, ma' ruf hayvandır.

g. 61b/19

gemüg : kemik.

g.+ ünde 60b/3

gendi : kendi.

g. 77b/12, 78a/12

g. 41a/7, 65b/13, 65b/18, 65b/19, 74a/8

g.+ nden 62b/17

g. 52a/3

ger : Far. eğer.

g. 70a/16

gerçi : Far. her ne kadar; ise de.

g. 42b/4

gerek : gerek, ihtiyaç.

g. 37a/14, 55a/19, 63b/3, 66a/19, 66a/20, 71b/6, 74a/10, 74a/11

ħabb-ı' arabıyyü'l-nıķolaus g. 37a/14

gergedān : kerkeden. Farsça Arapça bir isimdir. Türkçe gergedan derler. Arapça himār-ı hindî derler.

- ķarn-ı g. 10b/14, 11a/1, 13a/10, 13a/19, 39b/5, 72a/15, 72b/9
- getür** - : getirmek eylemi.
ter g.- icidür 50b/8
g.- mege 65a/9
idüp fāsıde-yi ŗuret-i ŗalāħa g.- üp 3a/1
ķıvāma g.- üp 12b/7, 23a/13, 29b/7, 47b/21
ķıvāmına g.- üp 11b/19
g.- üp 64b/13
g.- ür 5b/12, 63b/12
iŗtihāyı g.- ür 67b/4, 75a/14
i' tidāle g.- ür 68a/14, 72a/13
i' tidāle g.- ür 70a/21
ŗalāħa g.- ür 71a/7
ŗalāħıyyet g.- ür 60b/7
- gey** : Çok, iyice, oldukça.
g. 44a/3, 59a/1
- geyik** : geyik, sığın. Boynuzuna karnü'l-ıyyel denir.
g. zekeri 26b/6
- geyürd** - : geyirmesini sağlamak.
g.- ür 29b/13
- ġıbb** : Ar. son, +dAn sonra.
ġ. 74a/19
- ġıdā'** : Ar. insanı besleyen ŗeyler, besin.
ġ.-yı ebdānı 7b/1
ġ.+ yı 14a/6, 17a/11
ālāt-ı ġ.+ yı 19b/19, 8a/1
ġ.+ ları 10a/15
ġ.- up 65b/6
ġ. 14a/16
menāfız-i ġ.+ yı açar 7a/12
- ġınā'** : Ar. bıkkınlık, usanç, zenginlik, bolluk.
ġ.+ ya 66a/8
- ġıŗāve** : Ar. ġıŗā' : Örtü, perde, zar, deri.
ġ. 46b/4, 47a/15, 47a/18, 47a/5, 49b/18
- ġıyāseddīn** : mağrib sultanı Ėıyasaseddin Muhammed(Muhammed Tapar). Büyük Selçuklu Sultanı Melikŗah'ın oğlu(18nisan 1118.)
ġ. 23a/7
- ġıbi** : gibi
g. 10a/16, 10a/18, 20a/21, 30a/8, 32b/15, 33a/6, 34a/3, 34a/9, 35b/12,
3b/4, 42b/4, 44a/3, 44b/17, 45a/8, 46b/3, 52b/14, 52b/8, 56a/10, 56a/8,
57a/18, 59b/8, 61b/5, 62a/19, 64a/7, 64b/20, 65a/16, 65a/8, 65b/5, 66a/3,
66a/7, 68a/10, 68a/17, 68a/20, 68b/14, 68b/3, 69a/12, 6b/16, 71a/13, 71b/12,

72a/18, 73b/3, 74a/9, 75a/5, 80a/8, 80b/1

g. çıkar 60b/9

g.+ dür 10a/7, 10b/4, 19a/14, 20a/7, 20b/5, 21a/12, 29a/11, 36a/12, 36b/10,
37a/7, 43a/11, 45b/7, 46a/4, 50b/8, 53a/20, 58a/7, 58a/8, 59a/9, 70a/3

g.+ ler 53a/1, 73b/12

g.+ lere 64a/2, 64a/5

g. olunca 11b/16

gice : gece.

g. 14b/7, 22b/21, 35b/20, 59a/2, 74b/12, 74b/21, 75a/9

gicük : gici/giciyük, Kaşıntı.

g. 75b/17

giç : geç.

g. 5b/12

gid - : gitmek eylemi.

yübüsetin g.- e 23b/16

қан g.- enlere 16a/11

g.- er 33b/9

g.- ince 64b/16, 70b/4

şülüşānı g.- ince 26b/17

şülüşī g.- ince 22b/3

gider - : gitmesini sağlamak.

g.- üb 73a/17

g.- üp 36a/11

g.- ür 31a/9, 32a/17, 48b/17, 49a/10, 49b/3, 53b/14, 55a/10, 55a/4, 55b/21,

56b/7, 58b/6, 61b/1, 62b/1, 65a/12, 65a/2, 65b/7, 66a/5, 67b/4, 69b/15,

69b/3, 69b/4, 6b/6

ğaşyi g.- ür 50a/18

ħarāret g.- ür 13a/15

veca^c ların g.- ür 23a/19

gir - : girmek.

g.- er 71b/6, 74b/9

girdi : Girid'e ait.

müşk-i țaramşī^c -i g. 44a/15

ğörħıyānūs/ğürħıyānōs : hekim adı.

ğ.+ e 40a/4

göbek : göbek.

veca^c -i g. 60a/13

g.+ e 58a/21, 75a/20

g.+ ine 61a/15

gör - : görmek eylemi.

g.- düm 52a/3, 59a/19

nef in g.- düm 66a/21

- g.- medüm 81a/1
g.- megi 17b/19
tecvîz g.- meyüp 3b/5
g.- mez 62a/21
g.- üp 81a/5
menâfi' in g.- üp 35a/13
g.+ i 38a/11, 49b/8
dühn-i laṭîf g.- ür 59b/2
göre : göre, nazara.
g. 63a/13, 63b/19, 9b/9
g.+ dür 38b/13
göster - : görülmesini sağlamak.
musehḥan-ı miât g.- ür 56b/6
ṭarâvet g.- ür 52a/11
göz : göz, ' ayn.
g. 37b/3
g.+ de 12a/8, 47a/18
g.+ den 46a/10, 46b/10
g.+ e 45b/17, 46b/5, 47a/1, 64b/5, 69b/3, 72b/7
g.+ e çekseler 60a/5
g.+ e koyalar 47a/4
g.+ i 45b/17, 46a/17
g.+ üj 46a/16
g.- de 40a/5
ğubār : Ar. toz.
ğ. 33a/11, 44a/3, 46b/3, 65b/12
ğ. etmekdür 54a/11
ğ.+ uñ 78a/19
ğ.- üp 44a/19
ğubūbiyūs : Antonyus Gubūbiyus, hekim adı.
ğ. 53a/17
ğubūbuyūz : Antonyus Gubūbiyus, hekim adı.
ğ. 30b/21
ğurbet : Ar. gariplik, yabancılık.
idüp ğ. 2a/9
gırı : kuru.
g.+ caḳ 66a/6
ğusl : Ar. yıkanma, arınma.
ğ. 65a/4, 71a/18, 71a/21, 72a/4, 73a/17, 73b/18, 73b/21, 74a/7, 74a/9,
74b/10, 74b/13, 74b/18
ğ.-i taḥfîf ideler 65b/13
ğ.-i taḥfîf idüp 78a/12

ğ.-i taḥfīf oluna 74b/2

ğ.-i tecfīf oluna 33a/11

ğ. idüp 65a/4, 78a/10

ğ. oluna 33b/7

ğūbiyūs : hekim adı. bk. Antonyus gububiyus.

ğ.+ uḡdur 30b/13

g. 51a/19

ğūbuyūs : hekim adı. bk. Antonyus gububiyus.

ğ. 49b/7

ğūgunmāğūn : iksir adı.

ğ. 79a/5

ğūtğumba : sefuf adı, toz ilaç.

ğ. 39b/17

sefuf-ı ğ. 39b/15

ğūtğumba' : sefuf adı, toz ilaç.

ḡulāşa-yı ğ. 30b/4

ğūtūğumba' : sefuf adı, toz ilaç.

ğ. 30b/7

gül : Far. gül (Rossa canina).

g. 43b/20, 57b/1

ḡurş-ı g. 43b/14, 43b/9

g.-engübīn ikiyüzḡırḡ 28b/8

g.-engübīn ile 39a/14, 39a/18

g.-engübīn yūzonaltıḡar 18a/7

g.+ i 43b/21, 44a/3

g. ḡurusı 26b/13, 43b/4

g. şuyıla 44a/9

nebāt-ı g.+ üḡ1b/8

g. varağı 43b/15

g. varağı 43b/10

g. yağı 23a/2

g. yaprağı 52a/21

gülbeşeker : Far. macun. Aslı gulbā-şeker. Ar. verdū'l- mürebbā ve cūlencübīn derler(gül-engübīn).

g. 16a/12

g.-şeker ile 73b/13

gül ḡurusı : gül kurusu.

gül ḡ. 26b/13, 43b/4

güllāb : Far. gūlāb: Gül suyundan yapılan bir tür şurup.

g. 13a/13, 35a/7, 36b/13, 36b/7, 37b/6, 38b/8, 77a/13

g.+ ıla 39a/12, 43b/1, 44b/6, 45a/11, 72a/17, 72b/12, 8a/18

g.+ ile 50a/5, 69b/4, 76b/2

gün : gün, gündüz, yirmi dört saatlik zaman dilimi, yevm.

g. 12b/15, 17a/4, 17b/10, 21a/5, 21b/5, 22b/21, 30a/7, 30b/11, 31a/15,
31b/6, 32a/13, 32b/10, 32b/18, 33a/19, 33b/13, 33b/19, 33b/5, 34a/14, 35b/20,
35b/4, 36a/10, 40a/10, 46a/14, 46b/1, 46b/20, 47b/3, 49b/20, 50a/6, 50a/7,
50b/17, 52a/13, 52a/8, 52b/1, 52b/19, 52b/6, 53b/10, 54a/20, 54a/4, 54b/8,
55a/14, 55a/2, 55a/7, 56a/6, 56b/10, 56b/16, 56b/3, 57a/11, 57a/16, 57a/3,
57b/2, 59a/2, 59b/1, 59b/5, 60b/4, 62a/9, 62b/14, 64a/17, 65a/4, 65b/1,
65b/14, 65b/8, 66b/21, 66b/4, 67a/15, 67b/1, 67b/12, 67b/20, 69a/18, 69a/7,
69a/9, 73a/1, 73a/3, 73b/19, 73b/4, 74b/12, 74b/19, 74b/21, 75a/9, 77b/11,
77b/14, 77b/19, 78a/10, 78a/19, 78a/2, 78a/8, 78b/18, 78b/19, 79a/15, 79a/2,
79b/10, 79b/16, 79b/6, 80a/2, 80a/20, 80a/9, 80b/4

g.+ de 51b/10

g.+ den 58a/19, 79a/8, 80a/3

g.+ densoğra 30a/15, 30b/1, 30b/20, 31a/6, 32a/2, 32b/14, 32b/2, 33a/9

g.+ densoğra 49b/14, 50a/15, 50b/21, 51a/18, 51a/9, 53a/15, 57b/16, 57b/21,

61a/13,

63a/4, 79b/3

g.+ e 45b/22, 46a/1

g.+ lerinde 26a/19, 77a/2

gündüz : gündüz.

g.+ ün 49b/20

güneş : güneş.

g.+ de 46a/3

harâret-i g.+ de 46b/21, 67b/12

g.+ e 66a/18, 67b/20

g.+ e aşalar 68a/3

günlük (g) : günlük ağacı ve bundan elde edilen zamk. Ak günlük (boswelial), kara günlük (cortex styracis). Olmak üzere iki türü bulunur.

g. 38a/4, 51b/15

güzel : güzel, iyi, hoş.

g. 17b/20

g. eyler 53b/13

g. ider 17a/11, 23a/6, 36b/10, 37a/6, 52b/16, 7a/13

hüsn-i g. ider 52a/10

nükhet-i g. ider 57a/8

güzin : Far. seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş.

yâr-i g. 2a/1

hâB : Ar. hap, hap şeklinde ilaç

h. 34b/3

h.-ı übhel 47b/16

h.+ lar 34b/15, 35a/7, 35b/7, 36a/6

h.+ lar ideler 35a/12

h.+ a 36a/7
h.+ dur 36a/7
h.+ lar 34b/4, 36a/20, 36a/3, 36b/21, 36b/8, 37a/13, 37a/19, 37a/4, 37b/13,
37b/18, 37b/2, 38a/15, 38a/8, 38b/16, 38b/4, 38b/9, 39a/12, 39a/15, 39a/7
h.+ lar ideler 36b/13, 37b/6, 38a/1, 38a/21, 38b/12, 38b/19, 39a/18, 39a/2
h.+ lar oluna 34b/20
h.+ lardandur rüdbā'-yı? efrenci 36a/8
h. olunursa 24b/8

habb : Ar. hap, hap şeklinde ilaç. Aslı Arapça hab.

h. 34b/4, 38b/1
mersin-i h. 48a/13
h.-i belesân 24b/20, 24b/5, 27a/16, 34b/9, 57a/6, 62b/9, 63a/20, 67a/6
h.-i belesân-ı şâmî 60a/19
h.-i belesânü'ş-şâmî 79a/13
h.-i buğüyü'l-kalbü'l-muhtârü'l-üstâd 36b/13
h.-i cedvâr-ı hitâbî 36a/12
h.-i fâvâniyâ 28a/7, 30a/3, 78b/9
h.-i fâvâniyâ'ü'l-mağşür 13a/21
h.-i gâriķün 38b/4
h.-i hindî 38a/9
h.-i kısûs 56a/8
h.-i kurtum 47b/14
h.-i lâcüverd 38a/15
h.-i lâzımü't-tayyib 34b/15
h.-i maştakî 39a/12
h.-i muķavviyyü'l-muhtâr 36b/21η
h.-i müferreḥ-i şağir 36b/9
h.-i müferriḥü'l-kebîr 36a/21
h.-i müselles 39a/15
h.-i şâliḥ ola 36a/11
h.-i sekbînc 39a/7
h.-i seyelân-ı meni 37b/18
h.-i sūrcân 39a/2
h.-i şahterecü'l-ibn-i sinâ 38a/2
h.-i terementin 38b/20
h.-i teşrūḥ? 37a/5
h.-i übhel 31a/3, 32a/19, 53b/17, 54b/6, 61a/4, 67a/7, 70a/9, 78b/8, 79a/9
habbü'd-deh-mest h.-i übhel 60a/19
hulâşa-i h.-i übhel 28b/2
h.-i ütrüc 11a/4, 28a/8, 53b/17, 7b/18, 8a/10
h.-i 'anberbâris 21b/15
h.-i 'arabiyyü'l-nikolaus gerek 37a/13

h.+ u 35a/13

h.-ı ʧartīrū'l-gōrḥıyānūs? 35a/12

ḥabbe : Ar. buğday, arpa vs. gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler.

h. 10b/18, 10b/9, 13a/4, 13b/15, 14a/13, 14a/14, 14a/18, 24a/10, 24a/13, 24a/15, 24a/9, 27a/17, 27a/18, 27a/20, 27b/3, 27b/4, 28a/6, 29a/4, 61b/20, 74a/16, 7b/19, 7b/20, 8a/17, 8b/1, 8b/15, 8b/50

h.-i belesān 9b/15

h.+ den 30b/13, 31b/6, 33b/7, 36b/8, 39a/15, 39a/2

h.+ dūr 33a/20, 34a/2, 37a/4, 37b/7, 68b/21, 69a/10, 70b/6, 71a/14, 71a/3, 73a/18, 73a/7, 73b/9, 74a/1, 74b/7, 75a/3

h.+ si 61b/20

h.+ sidūr 71a/14

h.+ ye varınca 30b/13, 31b/7, 33a/20, 33b/7, 36b/8, 39a/15, 39a/2, 73a/18, 75a/3

h. 76b/1

ḥabbetü's-sevdā : çörekotu, çeşmezen.

h. 28a/14, 9a/9

h. 42a/1

h. 80b/14

h. 41a/2

ḥabbetü't-teys : tekedden yapılan ilaç. Teke keçinin erkeği demektir.

h. 29a/15

ḥabbü'd-dehmest : defne tohumu, ḥabbü'l-gārdan yapılan ilaç.

h.-mest ḥabb-ı übhel 60a/18

h.-mest ḥabbü'l-^ç ar^ç ar 54b/20

ḥabbü'd-derdār : aslı farsçadır. Türkçe karaağaç derler, Arapça şecerü'l-bak ve bakkam-ı esved derler. Bu bitkiden yapılan ilaç.

h. 26b/3

ḥabbü'l-^ç ar^ç ar : ardıç yemişi denilen meşhur devadır.

ḥabbü'l-deh-mest h. 54b/20

ḥabbü'l-ās : mersin ağacından yapılan ilaç.

h. 76b/6, 77a/6, 9a/16

h.-ı berri 19a/3

ḥabbü'l-belesān : pelesenk ağacından yapılan ilaç.

h. 11a/9, 15b/16, 34a/21

ḥabbü'l-cāmi^ç : bu isimle zikredilen bir ilaçtır.

h. 34b/21

ḥabbü'l-efāviye : baharatlardan yapılan ilaç.

fī'l-ḥubūbāt-ı h. 34a/16

ḥabbü'l-efrenc : bu isimle ma^ç ruftur. Frenk macunu.

h. 4b/10

ma^ç cūn-ı h. 16a/15

ḥabbü'l-emîr bâris : emberbâris ve berbâris ve 'ūd-ı rîhh derler. Halk arasında 'anberbâris derler. Türkçe kadın tuzluğu denir. Farsça zirişk derler tohumuna tıbda zirişkiyye denir. Bu bitkiden yapılan ilaçtır.

ḥ. 14a/11, 14b/2

ḥabbü'l-fāşirâ : ak asmadan yapılan bir tür ilaçtır.

h. 35a/8

ḥabbü'l-gâr : Arapça dehmet denir. Türkçe defne tohumu derler. Bu bitkiden yapılan ilaçtır.

ḥ. 11a/5, 27a/18, 28a/15, 29a/8, 32a/21, 56a/8, 61a/4, 61b/2, 63a/1,
78b/8, 80b/16, 9a/9

dühn-i ḥ. 62b/13

kuş-ı' arabî ḥ. 16b/17

ma' cün-ı ḥ. 28a/11

ḥ.-ı mikedd 51b/19

ḥabbü'l-ḳabz : bu isimle ma' ruftur.

ḥ. 37b/13

ḥabbü'l-ḳalb : kalp ilacı.

ḥ. 41b/5, 51b/13

ḥabbü'l-ḳınnab : kendirden yapılan ilaçtır. Ar. Şehdānec derler. Türkçe kenevir derler.

ḥ. 12b/4, 50a/10

ḥabbü'l-ḳışür : kabuktan yapılan bir tür ilaç terkihi.

ḥ. 6b/17

ḥabbü'l-kibârü'l-bâride : soğuk algınlığı için ilaç terkihi.

ḥ. 37b/20

ḥabbü'l-ḳulb : varak-ı zeytūna müşābih bir ottan yapılan ilaç.

ḥ. 19a/3

ḥabbü'l-ḳurtum : uspur tohumundan yapılan bir ilaç. Kurtum-ı berri dediklerine Türkça yaban uspūru denir.

ḥ. 22a/9, 30a/11

ḥabbü'l-ḳuṭn : pamuk tohumundan yapılan bir ilaçtır. Arapça haysefūc derler.

ḥ. 14b/2

ḥabbü'l-lübān : lübān, Yunanca kökenlidir. Küdür de derleri. Türkçe ak günlük demektir. Bu bitkiden yapılan ilaçtır.

dühn-i ḥ. 77b/3

ḥabbü'l-ma' ācīn : macun terkibinden yapılan bir ilaçtır.

ḥ. 45a/16

ḥabbü'l-māzeryūn : Mazeryun Farsça kökenlidir. Yunanca hāmālāvun derler. Sütlügen çeşidindedir. Kulapa da denir. Bu bitkiden yapılan ilaçtır.

ḥ. 38b/13

ḥabbü'l-muḳl : zumug çeşitindedir. Muḳl-ı erzak ve muḳl-ı yehūd türleri vardır. Bu bitkiden yapılan ilaçtır.

ḥ. 38b/9

ḥabbü'l-ustumāḥayy' ūn : bu isimle ma' ruf ilaçtır.

ḥ. 38b/16

ḥabbü'l-übhel : ardıç yemişinden yapılan ilaçtır. Semere-i serv-i kūhīst de denir.

ḥ. 11a/5, 30a/4, 50b/11, 56a/4, 9b/15

dühn-i ḥ. 76a/15

ḥulāşa-yı ḥ. 18b/2, 28a/2

ḥabbü'l-ütrüc : ağaç kavunundan yapılan ilaçtır. Arapça mütök derler.

ḥ. 11a/16, 13a/2, 13a/21, 37a/10, 41a/2, 78b/9

ḥabbü'n-nīl : çivit tohumundan yapılan bir ilaçtır. Kurtum-ı hindī derler.

ḥ. 21b/20, 79a/13

ḥabbü'n-nūr : bu isimle ma' ruf bir ilaçtır.

ḥ.-ı kibrīt 34b/5

ḥabbü'r-rāvend : rīvend de derler. Bu bitkiden yapılan ilaçtır.

ḥ. 37b/7

ḥabbü's-sefercel : ayvadan yapılan bir tür ilaçtır. Bih de denir.

ḥ. 77a/4

ḥ. 29a/21, 38b/3

lebb-i ḥ. 29b/17

ḥ.-i mikedd 48a/10

ḥabbü's-saḡīr : bu isimle ma' ruf bir ilaç terkididir.

ḥ. 14b/1

ḥabbü's-şanavber : çam ağacından terkip edilen bir tür ilaçtır.

ḥ. 10a/21, 10b/6, 12a/18, 14b/2, 15a/20, 29b/7, 44b/8, 67a/13, 6a/19,
7a/2, 8b/5, 9b/2

ḥ. 29a/20

ḥabbü's-şanavberü'l-muqaşşer : kabuğu soyulmuş çam ağacından yapılan bir ilaç terkididir.

ḥ. 12b/4

ḥabbü't-tarıyyü's-şanavber : taze çam ağacından yapılan bir tür ilaç terkididir.

lebb-i ḥ. 11a/20

ḥabbü't-tarırü'l-āḥir : şarap tortusundan yapılan bir ilaçtır. Durdiyyü'l-hamr da denir.

ḥ. 35b/7

ḥabbü'z-za' ferān : safrandan yapılan bir ilaç terkibi. Süryānice kürküm derler. Safrana, Arapça cisād ve cādī denir.

ḥ. 37a/19

ḥabbü'z-zeheb : altın kökünden yapılan bir ilaç terkibi.

ḥ.-i niḡolaus 37b/2

ḥaberdār : Ar. haberli.

ḥ. 3b/18

ḥabīs : Ar. ur, kötü.

ḡurūḡ-ı ḥ.+ i 58a/17

ḡurūḡ-ı ḥ.+ lere 58a/6

ḳurūḥ-ı ḥ.-i ḥınzīriyyenūñ 59a/5

ḥ. olan 61b/11

ḳurūḥ-ı ḥ.+ ye 65a/19

ḳurūḥ-ı ḥ.+ ye 69b/5

ḥabs : Ar. hapis, alıkoyma, tutma zapdetme.

ḥ. 48b/13

ḥ. ider 28b/15, 48a/12, 65a/2

baṭn-ı ḥ. ider 59b/16

bevāsīr-i ḥ. ider 25b/19

ḥabsü'l-ḥadīd : Türkçe demür boku, demektir. Cürüf (Zikri TURAN).

ḥ. 41b/3

ḥ. 71b/16

ḥacel : keklik, Farsça kebk, kebc derler.

rīş-i ḥ.-i maḳlū^c 60a/16

ḥacer : taş.

ḥ. 77b/19

ḥ.-i ermenī 18b/7

ḥ.-i mükerremidür 62a/11

ḥ.-i mükerremüñ 3a/13

ḥ.+ den 77b/20

ḥ.+ üñ 69b/6

h.-i havanda 56b/2

ḥacerü'l-isfenc : sehāb-ı bahr, gamām-ı bahr derler. Türkçe sünger taşı derler.

ḥ. 40b/14, 58b/4

ḥacerü'l-merācīn : mercan taşı.

ḥ. 69b/1

ḥacerü'l-mıḳnātīs : mıḳnātīs taşı.

ḥ. 76b/12

ḥacerü'l-yehūd : bu isimle meşhur bir taş. Haceri yehūd, Beni isrā'ıl zeytūnu diye bilinir.

ḥ. 16a/5, 41b/6

ḥacerü'n-nuḥās : bakır taşı, Farsça mis derler.

ḥ. 45b/3

ḥacerü'r-ruḥām : mermer taşı.

ḥ. 45b/15

ḥacerü'l-baḳar : herezetü'l-bakar da derler. Endelüsīler vers ve versīn derler.

ḥ. 16a/5

ḥācet : Ar. ihtiyaç.

vaḳt-i ḥ.+ de 50a/8

ḥadd : Ar. sınır, kenar.

ḥ. 56b/14, 62a/14, 7a/1

ḥ.+ dür 62b/19

ḥader : Ar. uyuşma.

ḥ.+ e 58b/2

ḥ. 73a/10

ḥadīd : demir. Üç türüdür. Birine şābūrkan ve istām denir. Arapça zekerü'l-hadīd derler. Türkçe demaşkī derler. Birine nerm-āhen derler. Arapça ünse'l-hadīd derler. Türkçe teymur derler. Birine de pūlād derler. Türkçe çelik denir.

ḥ. 64b/21, 68b/19

berrāde-yi ḥ. 77b/16, 78a/7

ḥaşb-ı ḥ. 33b/2

şandal-ı ḥ. 46a/20

berrāde-i ḥ.+ i 59b/18

berrāde-yi ḥ.+ i 65a/3

ḥadīdü'l-mağsūl : bu isimle ma^c rufdur.

bürāde-yi ḥ. 73b/16

ḥadīs : Ar. Peygamberimizin kutsal sözü. Hadīsten bahseden ilim.

ḥ. olan 15b/5, 17b/18, 18a/15, 20a/12, 23b/20, 25b/5, 28a/12, 29a/5, 31a/9,

34b/5, 37a/21, 38a/17, 39a/3, 40a/6, 45a/19, 45b/16, 49a/21, 60a/6, 63b/13,

64a/13, 64b/3, 70a/1

envā^c -i ḥ. olan 70b/10

ḥ.+ e 33a/1

ḥ. olan 50b/5

h. olan 38b/1

ḥ.-i şerīfde 77b/8

ḥādīyye : Ar. ḥādī, ilk, birinci.

nār-ı h. 4b/18

ḥafakān : Ar. kalp sıkışması, çarpıntı.

ḥ. 5b/18

ḥ.+ ı 4b/9

üskürbūta-yi ḥ.+ ı 53b/13

ḥ. 13a/7, 14a/4, 17b/18, 50a/18, 51a/21, 52b/17, 5a/15, 63a/15, 69a/13,

6b/1

teşennüc-i ḥ. 5a/5

ḥ.-ı ğaşyī 15b/5

ḥ.+ a 11b/8, 18a/9, 36a/13, 42b/20, 57a/9, 78b/3, 7b/7

ḥ.+ ı 30a/10, 55a/10, 55b/21, 57a/20, 6b/5

ḥ.+ a 42a/16, 44a/22

ḥ. 62b/16

ḥaffāni :?

iḥtiyār-ı ḥ. 2a/9

ḥāfız : Ar. hıfzeden, saklayan.

ḥ.-ı ervāḥdur 5b/18

ḥafīf : Ar. ağır olmayan , yeğni.

nār-ı h. 34b/3

h. 54b/14

nār-ı h. 35b/21, 50b/21, 51b/6, 59b/19, 59b/6, 60a/20, 60b/5, 65a/14, 66a/10, 68a/10, 69b/12, 70a/5, 71a/11, 73a/6, 74a/7

müleyyin-i h.+ dūr 35a/9

nār-ı h.+ le 71b/4

hafta : hafta.

h. 34a/7, 52b/12, 53a/6, 56a/16, 71a/1

h.+ dansoᅇra 31b/13

h.+ dansoᅇra 65b/11

hāk : Far. toprak.

kem-ter h.-sārī bu 4a/3

tā-merkez h.-ü müşerref-i tebşīr 1b/16

hākāyık : Ar. doğru olan asıllar, şüphesiz bulunan şeyler, hakikatlar, gerçekler.

kimyā' -yı h.-ı hikmet 2b/16

hākīkat : Ar. bir şeyin aslı ve esası.

keyfiyet-i h. 33a/4

h.+ da 42b/5

hākīm : Ar. alim, bilgin, her şeyi bilen.

h. 47b/4

hākīr : Ar. itibarsız, değersiz, aşığı.

h. 2b/13, 52a/3, 59a/19, 60a/14, 80b/5

h.+ üᅇ 66a/20

hākķında : Ar. dāir, ilgili.

h. 23a/15

hāl : Ar. hall, çözme, çözülme, karışık bir şeyin içinden çıkma, neticeye varma.

h. idüp 6a/2, 73a/14, 73b/1, 74a/13, 77b/11, 78a/15

h. ola 77b/12

hāl : kāküle.

h. 49b/3

h.-i buvā 40a/8

h.-i buvvā 49b/3

hāl : Ar. oluş, bulunuş,durum.

h.+ de 61b/18

hālā : Ar. şimdi, henüz.

h. 51b/21

hālāş : Ar. kurtuluş. İyileşme.

h. olurlar 61b/18

hāletü'n-nevm : uyku hāli.

h.+ dūr 27b/6

hālidüniyā : Yun. haldüniyā. Türkçe hilāliyye ve kırlangıç otu derler.

h. 51b/1

ḥalīfet : halifelik makamı.

ca' l-nāk ḥ.-i fi' l-arz-buyuruldu 1b/14

ḥālīṣ : Ar. katıksız, saf.

ḥ. 33b/9, 53b/21, 56a/5, 57b/11, 61b/12, 73a/13, 73b/1

misk-i ḥ. 5a/11, 6b/3

zencār-ı ḥ. 46b/11

ḥ. 36a/15, 54b/7

ḥ. 52a/11, 61a/5, 79b/21

ḥālīṣ ol - : saf olmak.

ḥ.- a 53a/21

ḥālīṣü't-tablī : doğal. Saf.

ḥ. 64a/20

ḥalk: halk.

ḥ.+ ma 1b/5

ḥall : Ar. çözme, çözüme, neticeye varma.

ḥ. 22a/15, 2a/14, 2a/7, 44b/11, 48b/21, 65a/21, 65a/3, 68b/7, 69a/20

zabt-ı ḥ. 3b/17

ḥ.-i ḥāzık 14b/7

ḥ.-i ḥāzık 49a/5, 49a/8

ḥ.-i ḥāzıkda 19a/7

ḥ.-i ḥāzıkla 76a/15

ḥ.-i muqatṭar 78a/17

ḥ.-i muqatṭardan 69a/17

ḥ.-i ṭabī' 59b/10

ḥ.-ü ḥāzık 51b/5

ḥ.+ e 66a/8

ḥ. ider 59b/10

ḥ. idüp 12a/16, 17b/11, 23b/14, 65a/21, 65b/1, 65b/13, 65b/8, 69b/11, 69b/3, 69b/4, 69b/7, 71a/1, 71a/16, 79b/17

ḥ.+ inde 66a/4, 66a/7

ḥ. ola 65a/16, 65a/5, 65b/15

ḥ. olmayamı 66a/11

ḥ. olur 65a/1, 65a/7, 70b/5

ḥ. oluna 71b/15

ḥall id - : çözme, neticeye varma.

ḥ.- üp 46a/3, 46b/20, 53a/5, 59b/19, 59b/4

ḥalliyyet : Ar. sirke asidinin esaslardan biri ile karışmasından meydana gelen tuz.

ḥ. 27b/19

ḥ. 27a/17

ḥallü'l-ebyaż : beyaz susam.

ḥ. 48a/21, 75b/9

ḥallü'l-ḥād : bu isimle maruftur.

- h. 17a/4
- ḥallü'l-muḳaṭṭar** : inbikten çekilmiş, damıtılmış susam yağı.
h. 33b/6, 80a/17
- ḥallü'l-muşa'ad** : kaynatılarak arıtılmış bir tür şarap.
h. 50b/2, 69a/8
h. 77b/11
- ḥall-i ṭab'î** : doğal hâli.
keşife-yi h. 2b/18
- ḥalvet** : Ar. yalnız, تنها.
fâriḡmiyân-gâre h.-nişin ve 2a/15
- ḥām** : Far. pişmemiş, olmamış, çiğ.
h. 14b/11, 15a/5, 21b/18, 25a/9, 48b/16, 5a/8, 74a/21, 9b/17
antimün-ı h. 74a/6
ḥarîr-i h. 43a/2, 8b/13
ṭarṭîr-i h. 33b/3, 60b/8
'anber- h. 39b/8
'ud-ı h. 17a/17, 24a/2, 42a/14, 42b/7, 6b/7, 7b/14
dühn-i heyyü-fâriḡkûn antimün-ı h.-ı mikedd 77a/16
antimün-ı h. 59a/6
ḥarîr-i h.-ı muḳarriż 8a/15
- ḥamāmā** : Ermen'den gelen çok yapraklı bir otdur. Yunanca âmün derler. Üzüm çübuğuna benzer bir ağaçtır.
h. 11a/8, 14b/14, 19a/2, 24b/20
- ḥamd** : Ar. Tanrıya olan şükran duygularını bildirme.
cevāhir-i h.-u sipas 1b/3
h. 4a/2
- ḥāme** : Far. kalem.
h.-i iḥtirā' 1b/8
h.-i taḳdîrî 1b/10
- ḥāmîz** : Ar. ekşi ve sirke gibi olan, asit, kekre.
h. 7a/12
cüşā' -i h.+ ı 14b/10
cüşā' -yı h.+ ı 14b/19
- ḥāmil** : Ar. sahip, malik.
h. 1b/13
- ḥāmîle** : Ar. gebe.
h. 70b/14
- ḥamîr** : Ar. hamur. Arapça ācîn derler. Acîn mayasız hamurdur. Tıbbda ta'cîn ve tahfîn derler. Bazı dövülmüş devā'ları münasip sularlavaya kıvama gelmiş bal va şeker ile yoğurup macun etmeye ta'cîn derler. Bazı inbikten geçmiş devaları sularla ıslatıp bir sıcak yerde mayalandırmaya da tahmîr denir.
h. 43b/7

ḥamīre-i encibār : beş parmak otundan yapılan bir hamur.

ḥ.-i encibār 16a/12

ḥāmīs : beşinci.

faşl-ı ḥ. 4a/14

ḥammām : Ar. hamam. İbdida hammāmı ve bimaristanı icad eden İpokrat'tır derler. Bazı kimseler de Enderūmāhis tabib ki tiryak terkibi sahibidir onun icadıdır, derler. Zamanında hasta bir kimse Bulgar'da ılıca suya girip hastalığından kurtulduğunu görüp, mülahaza ettiği suyun havası dahi sıcak olsa iyi olur diye hamamı icad etmiştir, derler. Bazı kimseler de hamamı icad eden Hz. Süleyman'dır derler.

ḥ. 80b/20

ḥ.-ı bahriyyede 59b/13

ḥ.-ı buḥārīde 53b/11

ḥ.-ı buḥārīyyede 54a/5, 65b/2, 80a/18, 80a/21

ḥ.-ı ḥükemāda 32a/14, 34a/14, 52a/13, 79a/8, 79b/7, 80a/7

ḥ.-ı ḥükemā' da 69a/10

ḥ.-ı mariede 30a/16, 30a/8, 30b/12, 30b/2, 31a/15, 31b/14, 32b/14, 32b/2, 49b/14,

50a/15, 50b/21, 52b/2, 54a/21, 54b/16, 55a/15, 55a/3, 56b/11, 57b/4, 59b/13, 65b/21, 66b/14, 66b/5, 68a/19, 68b/8, 69a/19, 73b/2, 78a/10

ḥ.-ı mariede' aqđ oluna 30b/20

ḥ.-ı mariyyede 32a/2, 33b/13, 33b/20, 34a/15, 35b/20

ḥ.-ı reṭbde 73b/5

ḥ.-ı yābisde 58b/4, 62a/13, 62b/15, 63a/5, 63b/1, 73a/4, 74a/14, 75a/2

ḥ.+ dan çıkdukdanşonra 47a/3

ḥ.- ı 34a/8

ḥammām-ı marie/māriyye: kim. mari banyosu (Fr. Bain- marie).

ḥammām-ı m.+ de 30a/16, 30a/8, 30b/12, 30b/2, 31a/15, 31b/14, 32b/14, 32b/2, 49b/14,

50a/15, 50b/21, 52b/2, 54a/21, 54b/16, 55a/15, 55a/3, 56b/11, 57b/4, 59b/13, 65b/21, 66b/14, 66b/5, 68a/19, 68b/8, 69a/19, 73b/2, 78a/10

ḥammām-ı m.+ de' aqđ oluna 30b/20

ḥammām-ı m.+ de 32a/2, 33b/13, 33b/20, 34a/15, 35b/20

nār-ı m. 71a/1

ḥamrā' ol - : kırmızı kızıl olmak.

ḥ.- ur 33a/8

ḥamse : beş.

fāşirāyü'l-helīlecāt-ı ḥ. 37a/17

helīlecāt-ı ḥ. 34b/18, 35a/19, 67b/14

ḥavās-ı ḥ.-i şāf ider 42a/21

ḥavās-ı ḥ.-yi zāhire 57a/19

ḥavāş-ı ḥ.+ ye 34a/18, 37a/15

ḥavāş-ı ḥ.+ ye 37b/3

havās-ı h.+ ye 61a/7
havāss-ı h.+ ye 24b/3
havās-ı h.+ yi 6b/13
havāş-ı h.+ yi 62b/3
havāş-ı h.+ yi 64b/4, 72b/7, 73a/21
havāss-ı h.+ yi 53a/18
ālāt-ı havāss-ı h.+ yi 34b/6

hanāzīr: Ar. 1. Sıracı adı verilen bir tür çıban, 2. Domuzlar.

h. 75a/5-

h. 40b/12

hanāzīrīn : sıracı adı verilen bir tür çıban

sefūf-ı h. 40b/11

hançere : gırtlak.

huşūnet-i h.+ ye 38b/2

hanīn : Ar. şevk, arzu, istek, Şiddetli arzudan doğan feryad, inilti.

h.-i meyyit 60b/10

hanzal : Ebū Cehil karpuzu denilen portakal büyüklüğünde meyvası çok acı ve iç sürdürücü olan bir bitki(Citrullus coloynthis).

ķurş-ı h. 23b/8, 30a/14, 45a/15

şahm-ı h. 24b/6, 39a/5, 54b/19

şahm-ı h. 27a/16, 75b/2

har : Far. diken.

h. 3b/14

hār : Ar. hararetli, kızgın, sıcak, yakıcı.

h. 37a/14, 55a/19, 56b/17, 63b/3

tebāyi' -i h.+ dur 37a/7

harāc nāme : eser adı.

h.+ de kebevire 77a/1

harāret : Ar. sıcaklık.

h. 29b/15

h. 75b/22

h.-i aşliyyeyi 14a/5

h.-i āziziyeyi 14a/15

h.-i güneşde 46b/20, 67b/12

h.-i kālbi 50a/18, 68b/11

h.-i kebedī 13b/17

h.-i kebedi 21a/19, 42a/20, 55a/10, 55b/11, 78b/21

h.-i meşāneyi 22b/10

h.-i mi' de 7b/11

h.-i mi' deyi 43b/2

h.-i şafrā-yı kaţ' 48a/16

h.-i şems 30b/8

ḥ.-i şemsde 66b/21, 67b/1
ḥ.-i şemse 46a/7, 50a/6
ḥ.-i ṭab' iyye-i ta' dīl ider 79b/14
ḥ.-i ' azīzeyi 42b/18
ḥ.-i ' azīziyyeye 12b/2, 36a/13
ḥ.-i ' azīziyyeyi 4b/7
ḥ.+ den 14a/6, 20a/20, 45a/18, 50a/18
su' āl-i ḥ.+ den 38b/1
ḥ. giderür 13a/15
ḥ.+ i 55b/5, 65a/11
aşl-ı ḥ.+ i 65a/12
ḥ.+ in 76a/1
h.+ in 20b/10

ḥarāzū'ş-şahrā : İbn-i Baytar'dandır. Mısırlılar, hinnā'-i Kureyş derler. Frenkler apātika derler. Türkçe ciğer otudur. Bazı kimseler kaya kınası ve taş kınası derler.

ḥ. 49a/7

ḥarbak : harbak-ı esved ve harbak-ı ebyaz olmak üzere iki çeşittir. Karasına kara çöpleme ve karaca ot da derler. Beyazına da ak çöpleme ve kar çiçeği derler. Bu bitkinin köküdür.

ḥulāşa-i ḥ. 32a/5

ḥ.-ı ebyaz 24a/14

ḥ.-ı esved 15b/20, 23b/10, 24b/17, 25a/15, 30a/20, 32a/13, 35b/2, 36a/9, 79a/11, 80a/6

cevāhir-i ḥ.-ı esved 80a/4

ḥ.-ı esved 35b/18, 38a/19, 40b/15, 54b/21

ḥ.-ı esved 38a/12

ḥarbakü'l-esved : bk. harbak.

aşl-ı ḥ. 22b/1

ḥ. 31a/11

ḥāre : Ar. ser taş, kaya.

evrām-ı ḥ.+ leri 42b/1

ḥarekāt: Ar. bk. hareket'in c.

ḥ.+ ından 3a/11

ḥareket: Ar. hareket, sarsıntı, deprem.

ḥ. 64b/13

ḥāric : Ar. dış, dışarı, dışarıda.

ḥ.+ de 62b/19

ḥ.+ de 56b/21

ḥarīdār: Far. satın alıcı.

dürr-i yek-tāya ḥ. 3b/21

ḥarīr : Ar. ipek.

ḥ.-ḥām ikişer 53b/19

ḥ.-ḥām maḥreḥ 37a/8
ḥ.-ḥām merzencūş 42b/11
ḥ.-ḥām-ı maḥrūḫ 13b/14
ḥ.-i ḥām 43a/2, 8b/13
ḥ.-i ḥām-ı muḫarriż 8a/15
ḥ.-i muḫrık 10b/16

ḥarīrū'l-ḥāmū'l-mufrez : ayrılmış ham ipek.

ḥ. 4b/16

ḥāris : Ar. çiftçi, ikinci.

ḥ. olan 9a/6

ḥarḫ : Ar. yakma.

nuḫaṭ-ı ḥ.+ dur 72a/1

ḥarḫū'l-bevl : yakıcı bir tür idrar yolu hastalığı.

ḥ.+ i def' ider 47b/5

ḥarḫū'n-nāra : bir tür hastalık.

ḥ. 69b/6

ḥarmel : üzerlik, keçi sedefi diye bilinir. Yüzerlik de derler. Farsça ispenç ve spend ve spendān derler.

bezr-i ḥ. 39a/10, 50a/21

ḥārr : Ar. hararetli, sıcak, yakıcı.

ḥ. 21a/19, 74a/10

remād-ı ḥ. 78a/1

ḥ.-ı ḥummālardan 7b/8

ḥārre : bk. hārr.

ḥ. 29b/18

ḥummā' -i ḥ. 21b/9

mā' -i ḥ. 48b/8, 65a/20

remād-ı ḥ. 33a/19, 64a/17, 73a/15

mekān-ı ḥ.+ de 30b/11, 31a/14, 31b/6, 33b/13, 35b/4, 36a/10, 47b/3, 49b/5, 4b/17,

50b/17, 52b/12, 52b/6, 54b/8, 55a/13, 55a/7, 56b/10, 56b/3, 58a/9, 59b/1,

61a/13, 62a/9, 71a/1, 73b/4, 78a/8, 79a/15, 79a/2, 79b/16, 80a/2, 80b/4

remād-ı ḥ.+ de 70b/4, 77b/19

mekān-ı ḥ.+ den 66a/1

emrāz-ı semmiyyet-i ḥ.+ ye 72a/21

şudā' -i ḥ.+ yi 57a/13

ḥümmeyāt-ı ḥ.+ nūj 20b/10, 26a/14

ḥ.+ sine 13a/17

remād-ı ḥ. 74b/19

mekān-ı ḥ.+ de 53a/6, 54a/20, 69a/17, 73a/3, 77b/14

nāzile-i raḫīḳa-i ḥ.+ yi 29a/18

ḥarrerehū'l-ḥaḫīr : Ar. onu yazdı, manasına gelir.

h. 80b/12

has : Ar. ot kırıntısı, çerçöp

bezr-i h. 16b/1

bezr-i h. 51b/12

haşāt : Ar. küçük taş, çakıl taşı, mesane böbrek, karaciğer gibi yerlerde olan taş. Hasat-ı küla: Böbreklerde olan taşlar.

h. 65a/11

h.-ı küla 41b/4, 69b/19

h.-ı külaya 65b/16

h.-ı küllî 59a/18, 64a/18

h.-ı meshukla 58b/14

h.-ı meshuk 62a/8

h.+ ı 16a/4, 24a/16, 26a/7, 28b/14, 48b/17, 55b/11, 80a/13

mādde-i h. olan 22b/10

müşül-i h. 59a/2

h.-ı külaya 65a/10

h.-ı küllî 67b/8, 68a/7

haşātü'd-dik : bu isimle anılan bir hastalık.

h. 79b/5

haşbe : Ar. kızamık hastalığı.

h.+ ye 52a/5

haşbiyye : Ar. hasbe. bk.

h. 72a/10

haşelbān : bu isimle ma' ruf bir bitkidir.

h.-ı cāvī 11b/2

hasen : Ar. güzel.

h. 1b/8

hāşıl : Ar. husūle gelen, ortaya çıkan.

h. 2a/12, 44a/22

h.-ı kelām 2b/7

h. olan 19b/8, 61a/2

h. olmuş 72a/1

h. olur 52b/7, 64b/13, 68b/9

h. olan 37b/18

h. ola 55a/14

h. olur 67a/11, 70a/16

hāşıl -ı kelām: sözün kısası, kısacası.

h.-ı kelām 2b/7

hāşıl ol - : ortaya çıkmak.

h.- up 2b/9

hass : bezr-i hass ve bezr-i sezab olarak bilinen bir tür yağ. Hass: marul.

bezr-i h. 47b/10

- h.-ı sezāb 50a/12
- hāşş** : Ar. mahsus, özel.
rūh-ı h. 55b/17
- hāşşa** : bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç.
h. 60b/3
h.+ sı 12a/7
zeheb-i h.+ sı 53a/20
h. 26b/9
h.+ sı 29a/11
h.+ sıyla 56b/1
h.+ sı 55b/12
- 16, 24b/10
- haş** : haşhaş. bk.
bezr-i h. 40a/2
- hāşā** : Ar. asla, katiyen, hiçbir vakit.
h. 14b/13, 20b/13, 21a/14, 21a/2, 21b/20, 24a/12, 49a/16, 5b/6, 62b/10,
68a/1, 78b/8, 9b/8
zehr-i h. 67b/15
- hāşā** : Türkçe kekik derler. İbn-i Şerif'te boz süpürge olarak geçer.
h. 7a/7
- haşāyiş**: Ar. haşaiş, kuru otlar.
h. 68a/21
h.+ üñ 52b/7, 55a/9
- haşb** : Araplar şibişini ve çüb çini derler.
h.-ı hadid 33b/2
- haşbü'd-dıbk** : Türkçe burç ağacı derler. Ökse ağacında olur.
h. 22a/10, 28a/9, 30a/4, 39b/8, 9a/19
h. 51a/13, 77a/1
- haşbü'l-kerem**: bu isimle bilinir.
h. 61b/13
- haşerāt**: Ar. küçük böcekler.
h.-ı mevziyye ışırdığına 64a/11
h. şokmasına 72a/20
- haşhāş** : haşhaş-ı ebyaz ve haşhaş-ı esved olmak üzere türleri vardır. Haşhaş-ı mensūr ve haşhaş-ı mukarren (deniz haşhaşı), haşhaş-ı zebedi diye türleri de vardır.
h. 66b/8
bezr-i h. 40b/18, 44b/11
şarāb-ı h. 48a/7
h.-ı ebyaz 14a/19, 29b/20, 51b/11
bezr-i h.-ı ebyaz 14a/12, 28b/5, 39b/13, 51b/13
bezr-i h.-ı esved 51b/12
kışr-ı h. 27b/6

h̄.-ı ebyaz 27b/15, 50a/12

h̄.-ı ebyaz 29a/19

haşhaşü'l-ebyaz : beyaz haşhaştır. Tohumu beyaz olur.

h̄. 48a/8

haşîšetü'l-melik : bu isimle ma' ruf bir ottur.

h̄. 54b/5

haşîšetü'z-zücâc : yapışkan denilen meşhur ottur.

zehr-i h̄. 47b/9

hâşiye : Ar. kenar, pervaz, Bir eserin metnini şerh ve izah eden kitap.

hüb-zâde-beyzâvî h̄.+ sinde 3a/4

haţab : Ar. odun.

âteş-i h̄.+ i 33a/5

hatme : hatem çiçeği, hatmî olarak geçer. Tohumu ve kökünün kabuğu dahi kullanılır. Tohumuna bezr-i hitmî ve kökünün kabuğuna kısr-ı asl-ı hitmî ve çiçeğine zehre-yi hitmî denir.

bezir-i h̄. 11a/9

hatmî : bk. hatme.

h̄. zehri 47b/8

hatmî köki : bk. hatme.

h̄. 47b/7

şarâb-ı h̄. 47b/4

hattâ : Ar. bundan başka, fazla olarak.

h̄. 3a/4, 68b/8, 71a/20

h̄. 36a/2

havâme : havceme, verd-i ahmer manasındadır, Türkçe kırmızı gül denir.

zehr-i h̄. 30a/5

havân : Far. havan.

h.+ da 52a/21, 55a/13, 56b/10, 57b/1

hacer-i h.+ da 56b/2

taş h̄.+ da 80a/7

havâş : duyular, beş duyu.

h̄. 3a/9, 77b/7

havâş-ı hamse : beş duyu.

h̄.-ı bî-nihâyedür beyânına 62a/15

h̄.-ı hamseye 34a/18, 37a/15

h̄.-ı hamseyi 64b/4, 72b/7, 73a/21

h̄.-ı hamse-i şâf ider 42a/21

h̄.-ı hamseye 61a/6

h̄.-ı hamseyi 6b/13

h̄.-ı hamseye 37b/3

h̄.-ı hamseyi 62b/3

h̄.-ı ' acîb 62b/4

ḥ.-ı ḥamse-yi zāhire 57a/19

ḥ.-ı ḥamseye 24b/3

ḥ.-ı ḥamseyi 53a/18

ālāt-ı ḥ.-ı ḥamseyi 34b/6

ḥ.-ı taşfiye ider 16b/6

ḥ. 26a/20

ḥayāt : Ar. dirilik, canlılık.

ḥ.-ı cāvidānī 2b/7

ḥāye : kunduz hayesi olarak geçer. Kunduz taşığı ya da cavşir otu ve bundan elde edilen zamk.

ḥunduz ḥ.+ si 61b/19

ḥunduz ḥ. 44a/14

ḥayır : Ar. hayr, bk.

ḥ. du^ç ādan 80b/10

ḥayr : Ar. iyi, faydalı.

ḥ. 81a/5

ḥayrū'l-kelām : hayırlı söz.

ḥ. 2a/19

ḥayvān : Ar. canlı şey, hayvan.

emzice-i ḥ.+ da 3b/6

rūḥ-ı ḥ.+ ı 49b/8

ḥayvānāt : Ar. hayvanlar.

ecnās-ı benātāt-ı ḥ.+ ından 3a/11

ḥayvānī : Ar. hayvanla ilgili, canlıya ait.

ḥ. 13a/10

bād-zehr-i ḥ. 11a/1, 13a/3, 32b/4, 42b/6, 50b/7, 54b/2, 72a/15

rūḥ-ı ḥ. 62b/17

zībaḳ-ı ḥ. 72b/20

bād-zehr-i ḥ.+ den 3b/11

zehr-i ḥ. şoḳduḡına 60a/3

bād- zehr-i ḥ. 36a/16

rūḥ-ı ḥ.+ ye 36a/14

ḥayvāniyye : Ar. hayvanlık.

ḥ.+ nūḡ 32b/9

ḥayy : Ar. Allah'ın adlarından. Diri, canlı.

çuşāre-i ḥ. 76a/2

ḥayyen : Ar. diri, canlı olarak.

ḥ. 67a/13

ḥayyetü't-teys : bu isimle ma^ç ruftur. Hayye yılan demektir. Farsça mar derler.

ḥ. 50b/9

çuşāre-yi ḥ. 37b/16

ḥayyü'l-‘âlem : Ar. hayy-i âlem, sinir otu, bağa yaprağı da derler. (Plantago major, plantago media). Yunanca âbrün derler. Daimi hayat manasındadır. Sagır ve kebiri olur. Türkçe kaya koruğu derler. Şeyh davud, âlüdene diye isimlendirilir demiştir. Bazı tercümelere Cuma köpüğü diye isimlendirilmiştir. İstanbul’da ise kulak otu ve yara otu diye bilinmekte imiş.

ḥ. 76a/4

ḥayz : Ar. aybaşı (kadınlarda).

ḥ. 25b/6, 44a/13

ḥ.-ı idrârda 60a/15

ḥ.+ ı 15b/14, 23a/20, 60b/10, 68b/16, 69b/20

ifrât-ı ḥ.+ ı 56a/2

ḥazā : Ar. bu, o, şu.

h. 4a/4

ḥazāze : Ar. bulaşıcı, müzmin ve bazen da öldürücü bir cilt hastalığı olup sonradan bağırsaklara geçerse ölümü icap ettirir.

ḥ. 75a/6

ḥazer : Ar. sakınma, kaçınma, korunma.

ḥ. 26b/9, 27a/12

ḥ. itmek 81a/8

ḥazıq : Ar. işinin ehli, usta, eli çabuk.

ḥall-i ḥ. 14b/7

ḥ. 48b/21

ḥall-i ḥ. 49a/5, 49a/8

ḥall-ü ḥ. 51b/5

ḥall-i ḥ.+ da 19a/7

ḥall-i ḥ.+ la 76a/15

ḥazîne : Ar. devlet malının, devlet parasının saklandığı yer.

esrâr-ı ḥ.-yi mahrem 4a/3

ḥazm : Ar. midedeki yiyecekleri sindirme, eritme.

h.+ a 14b/11, 14b/18, 14b/4, 15a/15, 16b/8, 17a/11, 34a/19, 34b/7, 40b/5,

49b/2, 4b/12, 51a/2, 52b/10, 52b/16, 53b/13, 55b/11, 56a/1, 56a/11, 57a/7,

57b/11, 5b/11, 5b/2, 63b/11, 67b/3, 69b/20, 6a/16, 6b/6, 75a/13, 76a/19,

76b/4, 79b/14, 7a/21, 7a/6, 8a/1, 8b/4, 9b/19, 9b/6

h.+ a 5a/14

h.+ a 8b/17

ḥazret : Ar. saygı sunmak üzere büyüklere verilen unvan.

ḥ.-i risâlet- penâhına 1b/17

ḥ.-i risâlet-penâhî ola 2b/10

kimyâ‘-i ḥ. 2b/20

ḥ.-i mūsâ 3a/5

hâ’ile : Ar. dram, trajedi.

emrâz-ı h.+ nün36b/1

habāb : Ar. habāb, habābe de denir. Su üzerinde olan hava kabarcıklarıdır. Burada uçuk anlamında kullanılmaktadır.

h.-ı kânūn 72a/8

h.-ı kânūnū'l-ḥammām 72a/7

ḥekīm : hekim, doktor.

ḥ. 53a/9, 69b/1

nām-ı ḥ. 63a/13

ḥ.-i çāresāz 1b/3

nām-ı ḥ.+ üḡ30b/21

helāk : Ar. mahvolma, ölmek.

h. 3b/7

ḥelezūn : şunc ve haffū'l-gurāb da derler. Türkçe sümüklü böcek, demektir.

ḥ.-ı maḥrūḡ 38b/12

helīlec : ehlilec, Beş çeşittir. Helīlecāt-ı hamse denir. Bunlar: helīlec-i asfer, helīlec-i esved kābilī, emlec, belīlec'dir.

h. 17a/2, 21a/8, 25b/21, 37b/10

h.-i aşfer 16a/21, 17b/13, 17b/5, 20b/21, 22b/18, 23b/9, 24b/11, 25b/21, 27a/13, 34b/12, 35a/3, 39a/4, 45b/6, 46b/17, 47a/16

h.-i esved 20b/21, 21a/12, 35a/5, 38a/12, 43a/3

h.-i hindī 48b/10, 9a/8

ḥ. 80b/19

ḥ.-i aşfer 38b/15

helīlecāt : bk. helīlec.

h.-ı ḥamse 34b/18, 35a/19, 67b/14

h.-ı semenū'ḡ-ḡarī 17a/6

h.+ ı 17a/18

h. 17a/13

ḥ. 38b/11

ḥelvā : Ar. unlu, yağlı ve şekerli maddelerle yapılan bir tatlı.

ḡudret ḥ. 43b/15

helyūn : Türkçe koşkonmaz denilen nebattır.

h. 19a/3

aşl-ı h. 47b/8

bezz-i h. 41b/7

h.-ı mikedd 49a/8

hem : Far. +dAk, +deş, -i bir, ve daha, hem.

h. 23a/4, 48a/8, 4b/4, 57a/21

h.-i rūḡānī 2a/8

h.+ den 13b/16, 79a/5

hengām : Far. zaman, çağ, vakit.

h.-ı şabāvetden 2a/7

her : Far. her.

h. 10a/12, 10a/4, 10b/1, 10b/13, 11a/10, 12a/4, 12b/11, 12b/7, 13a/10, 13a/12, 13b/11, 13b/5, 14a/12, 14a/8, 14b/15, 14b/9, 15a/18, 15b/1, 15b/12, 15b/17, 16a/1, 16a/17, 16a/18, 16b/2, 17b/6, 17b/7, 18a/3, 19a/20, 19b/1, 19b/9, 20a/14, 20a/15, 20a/5, 21a/15, 21a/8, 21b/21, 21b/8, 22a/12, 22a/18, 22a/21, 22a/5, 22a/8, 22a/9, 22b/19, 22b/20, 22b/6, 23a/14, 24a/12, 24b/11, 24b/13, 25a/7, 25b/13, 25b/17, 25b/9, 26b/15, 26b/2, 26b/7, 27a/14, 27a/20, 27a/7, 28a/10, 28a/20, 28a/7, 29a/1, 29a/2, 29a/21, 29a/3, 29b/17, 29b/20, 29b/3, 29b/4, 29b/6, 29b/8, 2a/1, 30a/12, 30a/18, 30b/17, 31a/3, 31b/2, 31b/20, 31b/21, 32a/1, 32a/11, 32a/19, 32b/7, 33a/17, 34a/12, 34b/12, 35a/17, 35a/19, 35a/2, 35a/3, 35b/15, 35b/18, 35b/19, 35b/3, 35b/8, 36a/3, 36b/16, 36b/6, 37a/16, 37a/3, 37b/10, 37b/21, 38a/14, 38a/20, 39a/13, 39b/1, 39b/12, 39b/18, 39b/8, 3b/15, 3b/21, 40a/18, 40a/8, 40a/9, 40b/1, 40b/14, 40b/9, 41a/12, 41a/16, 41a/2, 41b/2, 42a/5, 44b/17, 46a/13, 46a/20, 46b/13, 46b/20, 47a/2, 47b/17, 48a/19, 49b/19, 50a/14, 50a/3, 50a/4, 50a/7, 50a/9, 50b/12, 50b/14, 51a/3, 51b/12, 54b/21, 54b/6, 5a/20, 5b/21, 5b/8, 60a/20, 61b/14, 62b/10, 62b/11, 62b/7, 63b/18, 63b/8, 64b/10, 64b/19, 66a/17, 66b/12, 66b/9, 67a/14, 67b/11, 67b/14, 67b/16, 68b/4, 6a/14, 6a/15, 6b/10, 6b/18, 72b/2, 75a/15, 75a/7, 75b/10, 76a/2, 76a/4, 77a/3, 77b/4, 78a/17, 78a/20, 7a/7, 7b/14, 7b/2, 80b/20, 81a/7, 81a/9, 8a/15, 8a/16, 8b/13, 9b/13, 9b/17, 9b/21

daḳīḳ-i ṣāh-bellūṭ h. 12b/5

merḳaṣīṣā-i fizze-i h. 45b/18

su^c d-kūfī h. 16b/17, 17a/4, 19b/20

h.-çend yine 81a/1

h.+ gün 7b/9

herbī : +sUz.

h.-bızā^c a bu 3b/21

hermesiyye : Yun. Hermes Trimegustus; üç kere kutsanmış hermes, anlamına gelir. Hermesiyye, Hermes anlayışına göre hareket edenler demektir.

şmā^c at-i h. 2b/19

ayāricātü'l-ma^c ācinü'l-nāfi^c āt-ı ayāric-i h.-i māseveyh 23b/5

h. 2b/21

hevā : Ar. 1. Hava. 2.Heves, istek, arzu.

zār-ı fiğānāh-ı h. 80a/14

h.-yı ḳalbe 54b/13

iksīrāt-ı kimyā^c -i h.-yı türābdan 1b/9

h.-yı vebāī 42b/19

^cufūnet-i h.+ da 80b/2

fesād-ı h.+ yı 44b/20

^cufūnet-i h.+ yı 53a/9, 56a/13, 59a/17

h. 80b/2

^cufūnet-i h. 64b/3

heyvü : heyvü fāriḳūn, Türkçe kılıç otu ve yara otu derler.

h. 24b/21

ayāric-i h. 25a/20

bezir-i h. 11a/8

dühn-i h. 66a/19

zehr-i h. 50b/14, 66a/21, 70a/8

dühn-i h.-fāriḳūn antīmūn-ı ḥām-ı mikedd 77a/16

bezr-i h.-fāriḳūn birer 41a/3

bezr-i h.-fāriḳūn dört 76a/7

zehr-i h.-fāriḳūn kemāfiṭūs 77a/3

bezr-i h.-fāriḳūn senderūs 77a/7

zehr-i h.-fāriḳūn zehr-i ḳaṅṅariyūn 78b/14

heyvü'l-fāriḳūn : bk. heyvü.

zehr-i h. 22a/1, 40a/17

hezār : bin. Sad-hezār: yüz bin.

h. 4a/2

ḥıfz : Ar. saklama, ezberleme.

ḥ.-ı şıḥḥat-i mevcūde 3b/3

ḥ. aḳl-ü ḥ.-ı ziyāde ider 16b/8

ḥ. eyler 80a/15

belesān-ı ṭabīḥ -yi ḥ. eyler 73a/9

ḥ.+ ı 34b/7

ḥ.+ ı arturur 49b/1

ḥ. ideler 31b/15, 46a/15, 46b/3, 55b/4, 58b/15

ḥ. ider 14a/16, 14a/5, 27a/3, 28b/5, 39a/13, 46a/10, 46a/17, 4b/15, 53a/10, 54b/4, 69a/15, 72b/8

ḥ. idesin 62a/19

ḥ. idesiz 56b/12

ḥ. itmekle 69b/21

ḥ. oluna 31b/6, 33a/19

ḥ. eyler 11b/9

ḥ.+ ı 9a/5

ḥ. ider 17a/9, 24a/8, 42b/18, 9b/20

ḥ. ider 45b/18

ḥ. 69b/20

ḥıfz eyle - : korumak.

ḥ.- ler 53a/17

ḥ.- r 60a/13

ḥ.- ye 3b/16

ḥılḳ: Ar. boğaz balgamı.

ḥılṭ: Ar. eski hekimlerin insan vücudunda varsaydığı safra, sevda, dem, balgam gibi dört unsurdan her biri. Karışım.

h.+ ları 22b/17

h. idüp 66b/20

h.+ ları 43b/13, 48b/17

hiltit : Ar. kadı ağacı, şeytan boku (Ferula assa-foetida), Arapça zamgu'l-encüzân derler.

h. 44a/13, 44a/17, 60a/18

hımmaş : Türkçe ve Farsça'da nohūd derler.

h. 50a/10

bezr-i h. 48a/18

h.-i esved 47b/7

himmās : bk. hımmaş.

bezr-i h. 72a/14

hınța : kamh, Türkçe buğday; Farsça gendüm derler. Ve suda pimiş kabuğu çıkmış budaya Arapça deşişe ve burgul derler. Halk arasında bulgur denir.

daķik-i h. 77a/8

hınziriyye : kurūh-ı habīs-i hınziriyye, kötü, pis yaralar, ur.

kurūh-ı habīs-i h.+ nün59a/5

hırām : Far. nazlı, edalı.

zehr-i zanbaķ-ı h. 39b/6

hırdūn : kentenkele.

saķat-ı h. 45b/14, 46a/2

hırva : Türkçe kene tohumu derler.

h. 77b/3

hısrım : Türkçe koruk Farsça gūre derler.

verd-i mā'-i h. 46b/15

hıṭāī : hıta malı, hıta işi; Hıta, Hatā, Hoten ülkesi: Çin'in kuzeyi kuzeyi ile Doğu Türkistan topraklarına verilen ad ile bu bölgede bulunan meşhur bir şehre verilen addır. Hıta, bugünkü Moğolistan ve Mançuya ile Sibiryaya topraklarının bir bölümünü oluşturan bir bölgedir. M.S. 10. yüzyıldan sonra Moğollar'ın "Hatā" Adlı kabilesinin yaşadığı bu bölgede bu adla anılmaya devam etmiştir.

misk-i h. 15b/12

misk-i h. 17a/20

cedvār-ı h.-yi bir 42b/9

cedvār-ı h.-yi dārçin 39b/7

cedvār-ı h. 53a/13

cedvār-ı h. 53a/13

cedvār-ı h. 50b/9

misk-i h. 63b/8

h. 66b/12

misk-i h. 63b/1

misk-i h. 10a/4

hıtmī : hatem çiçeği, genelde hıtmī zikredilse de kastedilen yaprağıdır.

- h. köki 77a/1
- hıyār** : Ar. hıyar, Arapça kıssā derler.
bezr-i h. 26b/15
- hıyarcuḳ** : Far. hıyārek hıyarcık, kasık bezlerinin iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür çıiban.
h.+ a 58b/17
- hıyārek** : Far. bk. hıyarcuḳ.
h. 64a/5
- hıyārī** : Ar. hıyara ait, hıyarla ilgili.
bezr-i h. 14b/3
- hıyārşenbe** : hıyarşenber, hıyarçember, acur(Cassia fistula).
h. 17b/7, 19b/15, 20b/16, 21a/6, 21b/12, 22a/18, 22b/13
fülüs-ı h. 16b/4
ma^c cün-ı h. 22b/8
ma^c cün-ı senām^c-ı? h. 20b/9
- hibābü'l-kānūn** : hibāb; tohum, . Hibābü'l-kānūn, bu bitkinin tohumu anlamında kullanılmaktadır.
h. 76a/13
- hicāb** : Ar. perde.
h. 59b/1
h.-ı dimāğı 24b/16
- hicāzī** : Ar. hicaza mensup, hicazla ilgili.
belesān-ı h. 64b/7, 66b/7
sā^c -i h. 20b/17
senā^c -i h. 17b/4, 18b/6
h.+ den 63a/18
belesān-ı h.+ nūḡ 63a/12
- hiç** : Far. yok denecek kadar az olan.
h. 81a/2
- hidāyet**: Ar. hak yoluna, doğru yola kılavuzlanma.
ṭarīḳat-ı h. idüp 1b/19
- hiddet** : Ar. öfke.
h. 40a/4, 45b/17
h.-i başarı 46b/5
h.+ li 62b/1
h. virür 37a/15, 72b/7
- hiddetü'l-hümmeyāt** : şiddetli humma.
h.+ ı 17a/21
- hikke** : Ar. kaşıntı.
h. 20b/20, 30b/6, 31a/10, 35b/12, 38a/2, 39b/16, 45b/16, 46b/16, 69b/16, 74a/4
h.+ ye 25a/11, 45b/2, 59a/9, 75a/5

h.+ yi 69b/4

hikmet : Ar. hakimlik, sebep.

fehvā-yı h. 1b/11

kimyā^c-yı haḳāyık-ı h. 2b/16

kitāb-ı h. 2b/7

ḫīn-i ḫīn-i h. 54a/11

h.-āmīz ve 2a/5

h.-i şāmilesinde 1b/4

h.+ le 54a/12

ḡamḫāne-yi h.+ üñ 2a/5

h.+ üñ 2a/7

hīl-i buvā : kaküle.

h.-i buvā 42b/11, 44b/5, 44b/9, 51a/5

h.-i buvvā 39b/7

hīlāfet : Ar. birinin yerini tutma, halifelik.

mühimmāt-ı h. kıldı 1b/13

himmet : Ar. gayret, emek, çalışma.

h.+ lü 81a/4

hind : Hindistan.

h. denizinden 77a/1

hindī : Ar. Hindistan'a mensup, Hindistanla ilgili.

h. 80a/2

cedvār-ı h. 11a/3, 15b/11, 18a/5, 27b/15, 36b/20, 37a/8, 41a/19, 45a/2, 63b/6, 70a/6

cevz-i h. 26b/4, 80b/17

dühn-i sünbül-i h. 62b/13, 63b/18

fül'fül-i h. 46b/18

ḫabb-ı h. 38a/9

helīlec-i h. 48b/10, 9a/8

ḫulāşa-i ḫebāşīr-i h. 31b/4

ḫūlincān-ı h. 76b/7, 78b/7

ḫaranfil-i h. 76b/8

kebābe-i h. 63a/3

keh-rübā ḫebāşīr-i h. 8a/13

kuḫlü's-sādic-i h. 45b/16

ma^c cūn-ı h. 19b/17

mecū^c ḫān-ı h. 31a/13

merḫaşışā-yı fizze-i ḫebāşīr-i h. 45b/13

milḫ-i h. 19a/2, 23b/11, 38a/13, 38a/19, 45b/4, 46b/13

naḫve-i h. 10a/11, 14b/6, 15a/17, 17a/3, 26a/1, 28a/13, 38b/11, 39a/9, 42b/12, 50a/10

naḫve-i h. 23a/10, 49a/16, 54b/6

nānhuvāh-ı h. 14b/14, 22b/20
na^ç na-yābis sūnbül-i h. 7a/16
sādec-i h. 5a/10
sādenc-i h. 17a/14
sādic-i h. 18a/4, 24a/11, 24b/19, 25b/10, 39b/12, 45b/20, 6a/18, 8a/4
sāzec-i h. 45b/4
su^ç d-kūfī sūnbül-i h. 76b/5
sūmbül-i h. 25b/12, 29a/3
sūnbül-i h. 10a/4, 14a/9, 14b/14, 14b/8, 15a/1, 15a/10, 15a/17, 15b/10, 15b/15,
16b/17, 17a/4, 17b/10, 17b/8, 18a/3, 18b/9, 19a/1, 19b/20, 21a/9, 21b/2,
24a/1, 24a/18, 24b/14, 24b/21, 24b/4, 25a/18, 27a/15, 28b/18, 28b/7, 29a/16,
34a/21, 34b/10, 38a/14, 43b/10, 43b/16, 43b/4, 44b/4, 47a/21, 48a/21, 53b/20,
5a/19, 5b/14, 63a/19, 64b/1, 67a/20, 67a/6, 67b/9, 6a/12, 6a/17, 6b/7,
75a/15, 78b/11, 79a/6, 8a/4, 9a/15
şeytarac-ı h. 13b/6, 17a/14
şeytarac-i h. 39a/10
tebāşir-i h. 13b/20, 14a/21, 14a/8, 17b/15, 18a/10, 20b/8, 21b/13, 23a/1, 26a/17,
26a/3, 28a/9, 29b/21, 37a/10, 37b/17, 39b/11, 40a/1, 42a/14, 42b/8, 43a/19,
43b/16, 43b/5, 44a/5, 7b/14, 8b/10, 9b/16
tebāşir-i h. 10b/12
temr-i h. 17b/11, 20b/16, 21a/6, 21b/12, 22a/17, 22b/13
tūtiyā-yı h. 46b/17, 46b/5
tūtiyā^ç-i h. 45b/14, 45b/9
^çacüvü^t-temr-i h. 17b/7, 18b/2
^çūd-ı h. 10b/16, 11a/7, 11b/3, 13b/14, 14a/10, 14b/20, 15b/10, 15b/21, 16b/13,
16b/18, 19a/11, 19b/21, 24b/14, 27b/14, 34a/20, 36a/16, 36b/5, 37a/8, 39b/7,
43a/18, 49b/15, 51b/14, 5a/20, 5b/4, 63b/5, 6a/17, 6b/2, 75a/17, 75b/2,
76a/21, 76b/5, 7a/14, 7b/3, 8a/14, 8b/12, 8b/19
^çūd-i h. 10a/7
cedvār-ı h.-i mikedd 51b/2

hindibā : berri ve bostanî olmak üzere iki çeşittir. Bostanisi birkaç çeşittir. Hindibā-yı bakl ve belhiyye. Türkçe salata derler. Berrisi iki çeşittir. Handerili ve tarhaşkūn. Bu türüne de Türkçe güneyik ve kāsni^ç derler. Yaban marulu diye de bilinir (Cichorium endiva).

h. 22a/12, 48b/3, 50a/21
bezr-i h. 14a/11, 14a/20, 26b/15, 29a/21, 47b/10, 49a/4
mā^ç -i h. 6a/1, 73b/14
milḥ-i h. 69b/10
zehr-i h. 78b/15
h.+ dan 52b/4
h. 14a/1
bezr-i h. 21b/14

- ‘uşāre-yi h. 48a/4
hindibā köki : bk. hindibā.
şā^c r-1 h. 26b/16
hindistan cevizi : cevz-i hindī ve nārçīl de derler.
h. cevizidür 49b/3
hısāb : Ar. hesap, sayma.
bi-ğayr-i h. 1b/15
hişān : ?
nār-1 h.+ ile 62a/18
hiṭāb : Ar. bir veya birçok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.
h.-1 levlākü’l-‘ ömerüñ1b/15
hiṭābī : cedvār-1 hitabī, Farsça jedvār ve mäh-1 pervīz derler. Bu bitkinin bir türüdür.
cedvār-1 h. 36a/16
ḥabb-1 cedvār-1 h. 36a/12
ḥod : Far. kendi.
h.-1 meşhūr-1 ‘ām 52a/21
ḥoḳka : Ar. içine mürekkep konan maden, cam veya topraktan yapılmış küçük kap.
h.-y1 tiryāk3b/11
ḥınāk : difteri, kuş palazı.
h. 68b/10
ḥorasānī : Far. soğulcan için kullanılır. Arapça vahşīzek derler. Yavşan türünden bir bitkidir (Artemisia cina).
h. 20b/1
ḳarn-1 iyyel-i maḥrūḳ-1 h. 16a/9
h. 44b/6, 45a/6
fīrūze-yi h. 46a/19
fīrūzec-i h. 46a/11
ḥoros : horoz taşağı, Arapça husyetü’ d-dīk denir.
h. taşağı 26b/6
ḥoşbüy: Far. hoş kokulu.
h. ider 4b/8
ḥoşnūd: Far. razı, memnun.
bāiṣ-i h. 2b/10
ḥubbāz: Ar. ebegümecei.
bezr-i h. 40b/18
ḥubūb : Ar. taneler, tohumlar.
h. 71a/14
ḥubūbāt : Ar. taneler, tohumlar.
ma‘ācīn-i h.+ da 33b/8
h. 56a/9, 71b/1
h.-1 müshil 74a/16, 74b/7
h.+ a 74b/9

- h.+ uñ 56a/7
f. 4a/9
f.-ı hābbü'l-efāviye 34a/16
- hubūbātü'l-cevhere** : tohum özü.
h. 79b/12
- hudā** : Far. Allah, Tanrı.
h.+ dan 2a/3
- hudāvend** : Far. Allah, tanrı.
h.-i zū'l-celālün 4a/1
- hudūş** : Ar. sonradan peyda olma.
h.-ı vebāda 32b/10
h. oldiise 74a/11
- hulāşa** : Ar. bir şeyin, bir sözün özü.
h. 30a/17, 34a/1, 34a/9, 36b/5
h.-i efrenkiye 30b/21
h.-i efyün 33b/8
h.-i encibārü'l-muhtār 34a/4
h.-i erhām 31b/16
h.-i fāşirā 32a/4
h.-i ğanāyık? 31a/17
h.-i hābb-ı übhel 28b/2
h.-i hārbak 32a/5
h.-i kibrīt 32b/19
h.-i kibrīt-i milhü't-ṭarṭir 31b/3
h.-i kibrītü'l-antimün 33a/20
h.-i kırmız 31b/1
h.-i lü'lü 28b/1
h.-i maḥmūde 31a/16, 33b/16
h.-i mecūkānü'l-ferulyūs? 31b/7
h.-i mercān 28b/1
h.-i muḳavviyyü'l-fürüyūs? 31a/19
h.-i rāvend 31b/4
h.-i seyelānü'l-meni 31a/7
h.-i ṭebāşir-i hindī 31b/4
h.-i za' ferān 31b/1
h.-yī bād-zehr-i şarkī 33a/12
h.-yī ğütgumba ' 30b/4
h.-yī hābbü'l-übhel 18b/2, 28a/1
h.-yī kibrīt 32b/5
h.-yī ḳulunc 32a/16
h.-yī mummyā'ü'l-ḥayvānī 32b/8
h.-yī şabr 30b/2

ḥ.-y1 za' ferān 27b/12

ḥ.-yi efyūn 37a/12

ḥ. ḳalūr 30a/16, 30a/8, 30b/3, 31a/7, 32a/15, 32b/15, 33b/14, 34a/15

ḥulāṣāt: Ar. bk. ḥulāsa.

ḥ.+ 1 34a/2

ḥulāṣatū'l-merākīya : merākīya rahatsızlığı meselesi.

ḥ. 34a/10

ḥulāṣatū't-tā'ūn : taun rahatsızlığı meselesi.

ḥ. 30b/13

ḥulbe : Türkçe boy tohumuna derler. Çemen otu diye de bilinir (Trigonella foenum-graecum).

daḳīḳ-i ḥ. 12b/5

bezz-i ḥ.-i cedīd 8b/6

ḥ.-i ṣāmi 29b/5

ḥūlincān/ ḥūlincān : kulunç otu.

ḥulḳ: Ar. huy, tabiat.

ḥ.+ a 2b/2

ḥulḳū'l-eflāk : feleklerin tabiatı.

netice-yi ḥ. 1b/16

ḥulv : Ar. tatlı,şirin.

levz-i ḥ. 19a/8, 6a/19, 8b/5

ḥummā : Ar. ateşli hastalık, nöbet, sıtma.

ḥ. 7b/10

ḥ.-1 muḥriḳaya 55b/9

ḥ.-1 ru' ba 71b/14

ḥ.-1 şülüṣīye 26a/14

ḥ.-i rub' 60b/15

ḥ.-i yevmiyyeye 60b/15

ḥ.-i ' afeneye 52a/4

ḥ.-y1 daḳḳ 13b/17

ḥ.-y1 maḥreḳa 68b/10

ḥ.-y1 maḥreḳaya 79b/13

ḥ.-y1 muḥriḳaya 48a/17

ḥ.-y1 rebī' 20b/10

ḥ.-y1 rub' 69b/18

ḥ.-y1 rub' a 32a/17

ḥ.-y1 ṣālīṣe 30b/6

ḥ.-y1 ṣelāṣeye 34a/11

ḥ.-y1 vebāiyyeye 72a/12

ḥ.-y1 vebā'iyyeye 73a/11

ḥ.-y1 vebā'iyyeye 51a/19

ḥ.-y1 vebā'iyyeye 7b/12

h̄.-y1 ʿafeniyye 74a/3
h̄.-y1 ʿafeniyyeye 55b/5
vebāʿ-ı h̄.+ da 57b/10
h̄.+ lara 21a/19, 21b/18, 29b/18, 68b/10
h̄ārr-ı h̄.+ lardan 7b/8
h̄.+ laruḡ 30a/18, 60b/15
h̄.+ sız 5a/6
h̄.+ ya 5a/15
şiddet-i h̄.+ ya 63a/17
h̄.+ y1 4b/10
h̄. 13b/9
h̄.-ı daḡḡ 65b/4
h̄.-ı mürekkebelere 43b/18
h̄.-ı müzminelere 43b/7
h̄.-ı rubʿ 38a/9
h̄.-ı vebāʿiyye 61b/10
h̄.-ı balḡamiyyelere 43b/13, 43b/8
h̄.-ı h̄ārre 21b/9
h̄.-ı müzminelere 43b/17
h̄.-ı rubʿ 32a/6, 35a/15
h̄.-ı vebāʿiyye 56a/10
h̄.+ lara 43b/8
h̄.+ laruḡ 43b/9
h̄.-ı reddiyye 74a/19

h̄ummāz : Ar. kuzululaḡı. Berrisi ve bostanisi olur. Berrisine silk-i berri derler. Türkçe labada denir. Bostanisine kuzu kulaḡı derler. Şarab-ı hummaz: Kuzu kulaḡı şerbeti demektir. Ekşi bir ottur.

h̄. 28a/8, 40b/3, 53b/18, 7b/16
bezr-i h̄. 13b/12, 18a/13, 27a/8, 41a/2, 8a/10
şarāb-ı h̄. 28a/4
ʿuṣāre-yi h̄. 79a/4

h̄ummāzüʿl-ütrüc : hummāz-ı ütrüc, ağaç kavunu ekşisine derler. Ve Mısırʼda olan hummazdır ki bu diyara şerbeti gelir. Hummaz şerbeti derler Arapça estebüb derler.

şarāb-ı h̄. 7b/20

h̄umre : Ar. yılançık, alazlama hastalığı. Kızılılık, kırmızılık. Kaşıntı.

h̄.+ ye 60b/17, 64a/7, 64a/8, 73a/19

h̄umret: Ar. kırmızılık, kızılılık.

h̄.+ i 69b/3

h̄umretüʿl-ʿayn : Ar. göz kırmızılığı.

h̄. 69b/2

h̄unnāk: Ar. boḡmaca, bademcik, boḡaz iltihabı.

h̄. 42a/18

ḥurde : Far. küçük, ufak.

ḥ. 52b/4

ḥ. idüp 60a/8

ḥ. toğrayup 55a/6

ḥurf : habbü'r-reşād da derler. Türkçe tere olarak bilinir. Farsça sipendān derler. Bir de ḥurfe vardır. Tuhmugān derler. Türkçe semizotu diye bilinir.

ḥ.-i çini 45b/11

ḥ.-ı ebyaz 50a/11

ḥurfi : bk. ḥurf.

bezz-i ḥ. 50a/21

ḥurkatü'l-bevl : Ar. idrar, yanması, sidik yakması.

sefuf-ı ḥ. 40b/17

ḥurmā : Far. hurma (Phoenix dactylifera). Arapça temr, temre derler. Taze hurmaya zamm-ı rā ve rütāb derler. Cümmār ve kalbü'n-nahl de derler. Hurma ağacına Arapça nahl ve nahil derler. Farsça tāk derler.

ḥ. 26b/1

ḥurū' : sütlügen otu ve yumuşak otu diye de bilinir.

dühn-i ḥ. 77b/3

ḥurūc : Ar. çıkış, çıkma; dışarı çıkma.

ḥ. idüp 3b/9

ḥuṣr : Ar. pekli, kabız, idrar tutukluğu.

ḥ.+ ı 61a/8

ḥuṣūṣ : Ar. yol, konu.

büzürg-vār ḥ.+ a 1b/21

ḥ.+ da 81a/2, 81a/7

ḥuṣūṣā : Ar. başkaca, ayrıca.

ḥ. 27a/13

ḥuṣyetü's-ṣa'leb : Türkçe tilki taşı, it kasarı (Orchis hircina) derler. Sa'leb deyip bal ve şeker şerbetiyle kaynatıp içerler. Latince sātiryūn denir.

ḥ. 10b/5, 12a/17

ḥuṣūnet : Ar. sertlik, kabalık, katılık.

ḥ.+ i 29b/16

ḥ.-i ḥaṇçereye 38b/2

ḥ.+ i 64a/8

ḥuzāmā : hūsāme de derler. Aslı huzāmedir.

ḥ. 57b/6

dühn-i ḥ. 64b/9

zehr-i ḥ. 62b/7

ḥuzū'l-ilm : ilim emri.

ḥ. 2a/10

ḥuzzāk : Ar. işinin ehli olanlar, ustalar.

ḥ. 2b/13

hüb : Ar. güzel, hoş, iyi.

- h. 52b/16, 7a/13, 9a/7
- şifâ-yı şîr-i h. 57b/14
- h.-zâde-beyzâvî hâşiyesinde 3a/4
- h. ider 44b/21, 67a/19

hūlaşa : Ar. öz.

- h.-yı mercân 32b/3

hūlincân : Far. havlican otu. Hūlincân-ı ‘akrebî de derler. Qūlunç otu, husrev dârū, cisr-dârū olarak da bilinir.

- h. 20a/1
- h. 10a/3, 11a/7, 11b/1, 14b/20, 15a/8, 15b/11, 18a/5, 18b/9, 19a/11, 19a/2, 19b/11, 26b/3, 30b/16, 36a/18, 37b/16, 40b/9, 41a/18, 41b/11, 43a/4, 49b/13, 49b/3, 51a/5, 51b/19, 5a/19, 5b/5, 62a/3, 63a/2, 63b/7, 76a/21, 80b/15
- h.-ı hindî 76b/7, 78b/6
- h. 6a/11
- h. 6b/19, 7b/2, 8a/21, 8a/4, 8b/19
- kuş-ı h. 9b/13
- ma‘ cūn-ı h.-i mâseveyh 14b/17
- h. 14b/8

hūn : Far. kan, öldürme, öc.

- h.+ ı 70b/15

hükemâ‘ : Ar. hakimler, alimler, bilginler.

- h. 66a/4, 66a/7
- bî-bedeldür h. 36a/8
- h.-i laṭīn 35a/12
- bi-ḥasebü’l-ımkân h.-i lâṭīn 2a/16
- h.-i yunan 2b/15
- h.-i yunandan 26a/19
- ḥammām-ı h.+ da 69a/10
- zuraḫā-yı h.+ ya 2b/13
- nüşâdır-ı h. 72a/5
- selc-i h. 13a/18
- selc-i h. 47b/21, 65a/13
- h.-ı efrenc-i laṭīn 80b/6
- h.-ı ṭatlu-yı süleymānî 71a/4
- h.-yı efrenc 12b/8
- h.-yı efrencüñ 64b/14
- h.-yı kimyâ 31a/20
- h.-yı kimyâgerân 71b/7
- h.-yı lâṭīn 79a/18
- h.-yı selefden 3b/3

ḥ.-y1 zībaḳ 77b/7
ḥammām-ı ḥ.+ da 32a/14, 34a/14, 52a/13, 79a/8, 79b/7, 80a/7
emzice-yi nār-ı ḥ.+ dan 3b/18
esrār-ı ḥ.+ dandur 53b/16
ḥ.+ nuḡ 72a/6
efrenc-i ḥ.+ s1 55b/14
kimyā^c-y1 ḥ.+ s1 3a/18
ḥ.+ ya 78a/6
ḥ.+ ine 78a/11
ḥ.-y1 yunana 3a/2

ḥümmeyāt : Ar. sıtmalar. Hastalıktan dolayı vücutta hasıl olan şiddetli hararetler, ateşler. Nöbetli hastalıklar.

ḥ. 29a/18, 5b/19, 72b/17
ḥ.-ı atīḳ 73a/10
ḥ.-ı dā`ime 26a/6
ḥ.-ı ḥārrenüḡ20b/9, 26a/14
ḥ.-ı maḥreḳa 43b/2
ḥ.-ı muṭāveleye 49a/6
ḥ.-ı mürekkebenüḡ34b/21
ḥ.-ı mürekkebeye 19a/6
ḥ.-ı mürekkibenüḡ37b/8
ḥ.-ı reddiye 72b/5
ḥ.-ı reddiyeyi 14a/4
ḥ.-ı reddiyyenüḡ59b/9
ḥ.-ı redīye 13a/15
ḥ.-ı redī`e 27a/2
ḥ.-ı şadra 70b/10
ḥ.-ı vebā`iyyenüḡ36b/1
ḥ.-ı vebāiyyeye 68b/5, 72a/19
ḥ.-ı vebāya 42b/17
ḥ.-ı ^cafeneye 26b/20
ḥ.-ı ^cafeni 52b/2
ḥ.-ı ^cafeniye 56a/19
ḥ.-ı ^cafeniyyeye 50a/17
ḥ.-ı ^cafeniyyenüḡ59a/16
ḥ.-ı ^cafeniyyeye 58b/17
ḥ.+ a 22b/8, 31b/9, 42a/19, 43a/17, 56a/10, 58b/11, 68a/13, 68a/6
envā^c-ı ḥ.+ a 41a/15
envā^c-i ḥ.+ a 55a/19
ḥ.+ da 67a/3
iltihāb-ı ḥ.+ ı 13b/19
ḥ.+ uḡ 18a/9, 74a/10

- h. 74b/3
- hüsn** : Ar. güzel, iyi.
h. 66a/5
h.-i güzel ider 52a/10
h. virüp 52a/10
- hüsün** : Ar. güzellikler.
h.+ e 66a/6
h.+ ine ider 66a/6
- hüvellezi** : Ar. O öyle bir Allah'tır ki...
mücib-i maẓmün-ı 'ibret-nümün-ı h. 1b/6
- hüveydâ** : Far. açık, apaçık, besbelli.
h.+ dur 62a/16
- hüzâl** : Ar. zayıflık bitkinlik. Hüsal-i asabî; sinir bozukluğu yüzünden vücuda arız olan titreklilik. Hüzal-ı müfrite; Sınırı geçen, aşırı bitkinlik.
h.-i müfriteye 72b/6
- iccâş** : erik demektir. Farsça âlû derler. Arapça aynü'l- bakar derler. Bir türüne şamlûc derler. Manası sultânü'l-iccâstır. Türkçe can eriği derler. Bir türüne nişûk derler. Farsça âlüca derler. Küçük ve ekşi olur. Türkçe göğem eriği derler. Hâfiz eriği, can eriği, mürdüme eriği, el necârâ diye türleri de vardır.
kurs- 1. 6a/18
1. 17b/7, 17b/9, 20b/12, 21a/15, 21a/4, 21b/11, 22b/11
1. 22a/11
- ihlâmur** : ihlamur. Arapça mahlep denir.
zehr-i 1. 22a/13
zehr-i 1. 30a/5, 51a/14, 78b/14
zehr-i 1. 57b/7
- ikritî** : akritî, Girit'e ait, Girit'le ilgili.
1. 11a/6, 36b/17
eftimün-ı 1. 17b/5, 21a/13, 21a/2, 21b/2, 22a/16, 24b/12, 24b/5, 25a/1, 27b/1, 35b/19, 35b/3, 38a/12, 38a/18
lâden-i 1. 61a/11
müş-i țarâmşî' -i 1. 16a/9
müşk-i țarâmşî' -i 1. 11a/5, 28a/8, 54a/1, 8a/11
müşk-i țarâmşî' -yi 1. 50b/12
usqurdiyün-ı 1. 11a/6, 27a/7, 51b/3, 70a/7
eftimün-ı 1.-i mikedd 49a/12
eftimün-ı 1. 20b/13
eftimün-ı 1. 34b/9
- ikta'** : Ar. ikta, beylik arazi, kesme, kesilme.
1.-yı mine'l-seyf 63b/16
- ılgın** : iki çeşittir. Birine tarfâ derler. Meşhurdur. Diğerine yemişli ılgın derler. Arapça esl derler.

1. 44a/14

‘**mebü’s-şaleb** : Türkçe it üzümü derler. Bilinen bir bitkidir.

‘uşāre-i 1. 76a/3

‘**innāb** : Ar. ‘meb, üzüm.

‘1. 21a/15, 22a/11, 29b/3, 32a/10, 48a/9

inṭākī : Hekim adı. Davud-ı Antakî; 15.yüzyıl sonrası Osmanlı hekimidir.

dāvūd-ı 1. 42a/10, 45b/10

maḥmūde-i 1. 21b/6

ma‘cūn-ı 1. 19a/17

saḫmūniyā-yı 1. 33b/18, 34b/20, 46a/2

maḥmūde-i 1.-i müdebber 30a/21

maḥmūde-i 1. 20b/2

‘**ırķū’s-sūs** : süsen, halk arasında susam derler. Köküne ĩrsā derler.

‘1. 20b/14, 29a/15, 29b/3, 44b/3, 48a/6, 6a/12, 7a/1, 7a/8, 9a/18

‘1. 15a/7

‘1. 14a/17, 16b/1, 21a/14, 27a/14, 32a/21, 43a/18, 47b/8, 5a/18

‘1. 10a/1

ıscak : sıcak.

1. 30a/7, 33b/21

ısfahānī : ısfahān’a ait, İsfahanla ilgili.

1. 46b/6

işmid-i 1. 46b/19, 47a/20

işmid-i 1.-i mekke 47a/12

ışır - : ısırmak eylemi.

efā‘ ĩ 1.- duğına 27a/3

ḫaşerāt-ı mevziyye 1.- duğuna 64a/12

ıskāt : Ar. düşürme.

1. 70b/14

1.+ dan 4b/14

1.+ dan 63b/14

ışlad - : ıslatmak eylemi, ıslanmasını sağlamak.

1.- alar 44a/8

1.- up 26b/1

ışlāḥ : Ar. iyi bir hale koyma, iyileştirme, düzeltme.

1. 43a/17, 5a/17, 6a/9

1.-ı semmiyyetinden 3b/15

1.+ a 71b/8

1.+ ı 33b/14

1. ider 17a/12, 20b/10, 24a/8, 24b/2, 37a/5, 4b/15, 53b/12, 5b/2, 68a/7,

72a/13, 9b/21

1. ider 22b/11

ışlāḥ id - : iyileştirme eylemi.

- 1.- icidür 23b/19
- ı̄slāḥ it** -: iyileştirme eylemi.
1.- mede 58a/7
- ı̄slat** - : ıslatma eylemi.
1.- duğı 44a/7
- ı̄stı̄lāḥī** : ıstılah: ilim sözü; Istılahī, ıstılahla ilgili.
1. 3a/20
- ı̄stırek** : kara günlük ağacından benefşe sızan zamgıdır.
1. 14a/21, 27a/17, 29a/13, 35b/18, 36b/11, 43a/13, 45a/13, 5b/5, 61a/11,
7a/3
1. 16b/11, 25b/13, 26a/10, 27a/8, 67a/20, 67a/6, 67b/10
- ı̄tlāk ol** - : ıtlak:Ar. salıvermek, koyuvermek.
1.- unur 2b/17
- ı̄ıtr** : Ar. güzel ve latif koku.
ı̄1.-ı kavidür 58a/11
- ı̄ıtrıfıl** : Ar. bir tür macun.
1.-i fārisiyyü'l-ibn-i māseveyh 17a/21
1.-i fenceyüşü'l-ibn-i māseveyh 16b/20
1.-i kebır 17a/9
- ı̄ıtrıfılāt** : hoş kokulu macunlar.
v. 4a/5
- ı̄ıtrıyyāt** : Ar. güzel ve latif kokulu yağlar, güzel kokulu esanslar.
ı̄1.-ı laıfe 58a/5
- ı̄ıyārü'l-altun** : Ar. ayarlı altın.
ı̄1. 73a/14
- ı̄ızām** : Ar. 'azm'ın cemidir. Türkçe kemik derler.
ı̄1.-ı kııfı'l-insān 61b/15
ı̄1.-i insān 60b/3
ı̄1.+ ı 64a/14
- ı̄ızāmü'l-esedü'l-mahreḳ** : yanmış arslan kemiğı.
ı̄1. 60b/19
- ı̄ızāmü'l-feres** : at kemikleri.
ı̄1. 60b/12
- ı̄ızāmü'l-ḥayvān** : hayvan kemikleri.
ı̄1. 4a/15
- ı̄ızāmü'l-insān** : insan kemikleri.
dühn-i ı̄1. 60b/1
- ı̄ıānet** : Ar. yardım.
ı. ider 69b/15
- ı̄ıbdā** : Ar. yoktan ortaya koyma, icat.
ı. 1b/8
- ı̄ıbka** : Ar. baki, devamlı, sürekli kılma.

cihān-ı i. 2b/5

ibn : Ar. oğul.

i.-i ibn-i māseveyh 48b/22

i.-i māseveyh 17a/9, 34a/17, 34b/21, 34b/5, 37b/7, 38a/16, 38a/9, 38b/13, 38b/16,

38b/4, 38b/9, 39a/7, 43a/16, 43a/7, 43b/14, 45a/16, 45a/18, 48a/2, 48b/16, 67a/1, 67b/13

ibn-i i.-i māseveyh 49a/1

i.-i māseveyhiñdür 43b/19

i.-i sīnā 23a/15, 46a/3, 46b/10, 47a/4

şeyh-i re'īs-i eṭṭibbā' -yı i.-i sīnā 61b/18

i.-i şerīf 60b/3, 77a/1

i. 32b/20

ibnū'l-mesīh : İslam dünyasının en büyük filozofu. Ortaçağ'da Batı'da Avicenna diye tanınmıştır. İbn-i Sina. Hekim adı.

i. 46b/4

ibn-i sīnā : hekim adı.

ḥabb-ı şāhterecū'l-ibn-i s. 38a/2

ibn-i s. 23a/15, 46a/3, 46b/10, 47a/4

şeyh-i re'īs-i eṭṭibbā' -yı ibn-i s. 61b/18

'ibret : Ar. kötü bir hadiseden alınan ders.

mücib-i maẓmūn-ı ' i.-nümūn-ı hüvellezī 1b/6

ibrīşīm : ibrisīm, ipek.

i. 5a/8, 6b/9, 7b/15

i. 18b/7

ibṭāl id- : iptal: Ar. boş, hükümsüz bırakma durumu.

i. 36a/13

ibtidā' : Ar. başlama, başlangıç.

i.+ sında 21b/10

i.+ sında 25a/12, 46a/4

īcābü'n-nevm : uyku getirme, gerektirme.

i.+ dür 48a/17

i.+ dür terkīb 48a/8

i' cāze : Ar. icaz; aciz bırakma, şaşırtma,

i.-yi qarīn 3b/19

ictimā'ü'l-kubḥ: vücuttaki bir rahatsızlığın toplanması, birikmesi, yığılması ile ilgili bir hastalık.

i. 8b/3

iç : iç.

i.+ inde 1b/50, 22b/21

i.+ inden 54a/18, 80b/7

i.+ ine 17b/11, 21b/4, 22a/15, 30b/2, 30b/9, 31b/13, 31b/14, 32a/12, 32b/15,

32b/3, 33b/4, 35b/20, 35b/4, 36a/1, 44a/7, 44a/8, 47b/21, 48b/9, 4b/18,
50a/6, 50b/18, 55b/2, 55b/3, 57b/21, 60a/9, 63a/5, 69b/12, 6a/2, 70a/14,
71b/2, 78a/9, 79a/3, 79a/9, 79b/17, 79b/3, 79b/7

iç - : içmek eylemi.

i.- eler 26b/8, 37a/5, 44b/14

semm i.- enlere 13a/6

i.- seler 52a/9

içün : için, amacıyla.

i. 16a/15, 16a/20, 23a/8, 23a/9, 24b/9, 44a/13, 61b/18, 69a/13

içür - : içirmek eylemi.

i.- üp 61b/20

id - : etmek, yapmak.

cerr-i ^ç aleka i.- eler 17b/11

şu^ç üd i.- e 71a/20

şerbet i.- e 47b/3

taḥfif i.- e 23a/1

ṭayerān i.- e 59b/14

i.- eler 34b/15, 35b/7, 43b/12, 47b/11, 50a/7, 53a/7, 74a/7

ber-dār i.- eler 66a/18

dühn-ṭartir taḫtir i.- eler 11b/14

ğusl-i taḥfif i.- eler 65b/13

ḥablar i.- eler 35a/12, 36b/13, 37b/7, 38a/1, 38a/21, 38b/12, 38b/19, 39a/18,

39a/2

ḥıfz i.- eler 31b/15, 46a/15, 46b/3, 55b/4, 58b/15

idḥāl i.- eler 17a/21

iḥrāc i.- eler 78a/14, 78a/5

iḥrāk i.- eler 65b/19, 65b/20, 68b/7

ilḥāk i.- eler 36a/6

istinḥād i.- eler 78b/1

isti^ç māl i.- eler 36b/8, 38a/8, 50a/8, 67a/16, 80a/4, 9a/6

ḫurşlar i.- eler 42b/15, 43b/1, 43b/17, 43b/7, 44a/19, 44a/9, 45a/4, 45a/8

laūḫ i.- eler 29b/15

ma^ç cūn i.- eler 15b/3, 19b/17, 26b/7, 5a/12

merhem i.- eler 75b/4

redd-i men^ç i.- eler 80b/9

şabr i.- eler 26b/9

şarāb i.- eler 48a/6

şerbet i.- eler 48a/11, 48a/16, 48b/11, 48b/16, 48b/21, 49a/14, 49a/20

ṭabḥ i.- eler 11b/16, 20b/17, 20b/7, 4b/18, 67a/9, 9a/11

ṭabḥ i.- eler 10a/18

tabḥ i.- eler 10a/21, 27b/8

taḥfif i.- eler 30b/9, 34a/2

taḥrīk i.- eler 50a/7
taḫtīr i.- eler 11b/12
taḫtīr i.- eler 30a/8, 32b/15, 33a/10, 33b/14, 36a/11, 51a/10, 51a/18, 51b/10,
51b/21,
52a/14, 52a/20, 53a/16, 54a/12, 54a/14, 54b/17, 55a/15, 55a/16, 55a/17, 55a/3,
55b/16, 55b/8, 56a/16, 56b/16, 57a/17, 57a/4, 57b/3, 58b/5, 59a/11, 59b/12,
59b/13, 59b/18, 60a/20, 61a/14, 63b/9, 64b/2, 65b/9, 68a/20, 69a/10, 70a/13,
71a/16, 73a/5, 73b/3, 73b/5, 74a/14, 74b/20, 78a/21, 78b/18, 79a/2, 79b/3,
80a/18, 80a/8
taḫtīr i.- eler 31a/6
taḫtīr i.- eler 33b/6
taḫfiye i.- eler 48b/5
taḫīd i.- eler 71a/11, 71a/13, 71a/20
taḫfīn i.- eler 32a/13, 55a/2, 78b/18, 78b/19
teccīf i.- eler 62a/18, 71a/21
vaḫī i.- eler 68b/21
vaḫī i.- eler 65a/15
ḫamm i.- eler 33b/21, 44a/9, 71b/3
ḫimād i.- eler 76b/3
ḫaḫd i.- eler 32a/2, 65a/21, 65b/21, 68b/8, 69b/13
ḫaleḫa i.- eler 35b/21
nūzūl i.- en 25a/12
murād i.- enler 9a/6
nūḫ i.- enlere 26a/9
semm-i ḫūrb i.- enlere 29a/8
ḫūrb i.- enlere 60b/16
i.- er 49a/11, 49b/3, 56b/1
baḫn-ı ḫabs i.- er 59b/17
bevāsīr-i ḫabs i.- er 25b/20
bevl i.- er 58a/3
bi-iznillah def i.- er 74a/21
cezb i.- er 41b/16
debāḫat i.- er 64a/9
def i.- er 25a/14
def i.- er 11b/8, 13a/1, 14a/5, 14b/10, 15a/15, 20a/13, 22b/10, 24a/6, 24a/7,
25b/2, 25b/6, 29b/16, 30a/10, 30b/15, 31a/1, 31a/11, 32b/12, 33a/15, 38b/18,
39a/20, 40a/11, 42a/20, 43b/19, 44a/11, 44a/12, 44b/2, 44b/20, 46a/1, 46b/16,
47a/1, 48a/17, 4b/8, 51a/21, 54b/3, 56a/13, 56b/20, 56b/8, 61a/1, 62b/3,
63a/17, 64a/10, 64b/5, 68b/12, 69a/4, 69b/14, 72a/1, 72b/14, 74a/11, 9b/11
duḫūl i.- er 78a/11, 78a/6
dūr i.- er 12b/3, 41a/11, 53a/10, 53b/15
enfās i.- er 55a/11

en' aş? i.- er 68b/11
fāsīd i.- er 71b/8
güzel i.- er 17a/11, 23a/6, 36b/10, 37a/6, 52b/16, 7a/13
habs i.- er 28b/15, 48a/12, 65a/2
hall i.- er 59b/10
hārāret-i ṭab' iyye-i ta' dīl i.- er 79b/14
harkū'l-bevli def' i.- er 47b/5
havās-ı hamse-i şāf i.- er 42b/1
havāss-ı taşfiye i.- er 16b/7
hıfz i.- er 14a/16, 14a/5, 27a/3, 28b/5, 39a/13, 46a/10, 46a/18, 4b/15, 53a/10, 54b/5, 69a/15, 72b/8
hıfz i.- er 17a/9, 24a/8, 42b/18, 9b/20
hıfz i.- er 45b/18
hoşbūy i.- er 4b/8
hüb i.- er 44b/21, 67a/19
hüsn-i güzel i.- er 52a/10
hüsnine i.- er 66a/7
iṣlāh i.- er 17a/12, 20b/10, 24a/8, 24b/2, 37a/5, 4b/15, 53b/12, 5b/2, 68a/7, 72a/13, 9b/21
iṣlāh i.- er 22b/11
idrār i.- er 15b/14, 23a/20, 28b/14, 41b/5, 43a/12, 48b/17, 52b/17, 54a/17, 56a/1, 57b/11, 58b/1, 60a/1, 60b/10, 65a/10, 65b/16, 68a/13, 68a/6, 68b/11, 68b/16, 69a/15, 69b/20, 80a/12
ifnā' i.- er 69b/6
iḥrāc i.- er 16a/8, 24b/17, 30b/7, 33a/15, 39a/20, 43a/16, 45a/12, 45a/5, 48a/2, 54b/3, 55b/10, 58b/21, 6b/21, 74a/5
iḥrāk i.- er 33a/6
imdad i.- er 12b/2
inbāt i.- er 59a/9
inbisās i.- er 64a/14
infitāh i.- er 70b/1
iṣāl i.- er 10a/15, 14a/16, 14a/6, 7b/1
ishāl i.- er 18b/1, 18b/12, 19a/19, 19a/6, 19b/18, 19b/4, 20a/20, 20b/19, 21a/19, 21b/17, 21b/19, 22a/21, 22a/8, 22b/9, 24a/1, 25a/13, 25a/4, 26a/7, 30a/10, 30a/18, 31a/9, 32a/7, 33a/21, 33b/17, 34a/18, 34b/16, 37a/15, 37b/8, 38a/11, 38a/16, 38b/14, 38b/17, 39a/17, 40b/11, 41b/9, 44b/18, 48b/6, 79a/6, 80a/5
ishāl i.- er 30b/6
ishāl-i kabz i.- er 27a/5
istifrā' i.- er 68b/4
istiḥrāc i.- er 50b/7
izāfet i.- er 59a/4
izāle i.- er 13b/10, 14b/11, 15a/6, 17b/19, 20a/14, 25b/15, 29b/13, 31b/8, 32a/17,

32a/18, 33a/14, 34b/17, 35a/1, 38b/5, 39b/4, 40a/5, 42a/4, 45b/2, 50a/18,
52b/16, 53a/2, 53b/5, 56a/19, 56a/2, 5a/14, 64a/10, 64b/4, 65b/5, 68a/6,
69b/4, 69b/5, 70b/12, 74a/2, 74b/16, 7b/8, 8a/9
izāle ider i.- er 17a/1
i' ānet i.- er 69b/15
kāsīd i.- er 69a/4
kaṭl i.- er 36b/3
kaṭl i.- er 58b/21
kaṭl-i iḥrāc i.- er 40b/21
kaṭf i.- er 17a/1, 25b/20, 27b/5, 28b/13, 28b/17, 28b/4, 37b/14, 38b/10, 39b/11,
41a/21, 42a/10, 42a/17, 42b/20, 43a/8, 43b/9, 44a/11, 44b/15, 48a/12, 48a/13,
48b/12, 58b/13, 59a/12, 59b/16, 61a/2, 65a/2, 68a/12, 71a/8, 73b/16, 74b/4,
79b/21, 80a/15
kaṭf i.- er 40a/11
kaṭvī i.- er 13b/18, 52a/9, 58b/13, 5b/19, 62b/2, 6b/13, 80a/12
kifāyet i.- er 77b/10
maḥv i.- er 58b/6, 69a/2
mazarrat-ı ishāl i.- er 35a/15
meḥcūr i.- er 5b/3, 80a/11
menf i.- er 10b/12, 11a/13, 12a/9, 13a/16, 13b/18, 14b/11, 14b/17, 14b/19,
15a/13,
15b/20, 16a/11, 16b/21, 17a/10, 17a/21, 17b/1, 17b/19, 17b/2, 20b/10, 26b/10,
27b/21, 29a/18, 30b/15, 31b/10, 32a/8, 32b/11, 33b/17, 34b/17, 36b/1, 36b/14,
37a/21, 38a/11, 40a/6, 41a/10, 41a/11, 41b/13, 41b/17, 41b/21, 42b/2, 44a/22,
46a/10, 49b/2, 49b/8, 4b/15, 4b/9, 52a/4, 52a/7, 54b/13, 54b/4, 55a/19,
55b/20, 55b/21, 56a/13, 56a/21, 56b/1, 56b/13, 57a/20, 57a/7, 57b/14, 58a/11,
58a/16, 59a/17, 5a/15, 5a/6, 5b/20, 60a/5, 60b/17, 60b/6, 61a/21, 62a/1,
62b/17, 63b/11, 64b/4, 65a/18, 67b/3, 68a/14, 69a/3, 69b/6, 6a/9, 6b/6,
70a/2, 70b/8, 72a/11, 72b/6, 73a/8, 74b/5, 75a/13, 76a/19, 76b/3, 7a/12,
7a/5, 7b/10, 80b/3, 8a/9
muḥafaẓa i.- er 58a/17
muḥkem i.- er 12b/2, 53a/19, 69a/14, 69b/2
müevver i.- er 58b/6
nākız i.- er 67a/4
nükhet-i güzel i.- er 57a/8
nüzül i.- er 55b/4
pāk i.- er 10a/14, 18b/20, 22b/9, 68b/6
raḳīḳ i.- er 49a/1
red i.- er 73a/12
riyāḥ-ı taḥlīl i.- er 62b/20
rüsüb i.- er 11b/13, 33a/11, 33b/6, 34a/1, 34a/9
şāf i.- er 16b/20, 18a/16, 23a/20, 25b/1, 49a/6, 5b/12, 69a/2, 6b/21, 79b/14

şāfī i.- er 67a/18
sākin i.- er 18a/9, 27a/4, 34a/19, 43b/2, 58b/2, 59b/7, 60b/1
sirāyet i.- er 56a/20
şu' ūd i.- er 65a/7, 70b/18, 71a/3, 71b/13, 71b/19, 71b/5, 72a/9
su' ūd i.- er 71a/13
taḥfīf i.- er 25b/8, 33a/2, 6a/9, 9b/20
taḥfīf i.- er 68b/17
ṭāhir i.- er 68b/4
taḥlīl i.- er 33a/3, 8a/19, 8b/18, 9b/6
taḥlīl i.- er 10a/10, 13b/3, 14b/11, 14b/18, 15a/13, 15a/5, 15b/15, 16b/15, 17/a10,
18b/13, 19b/18, 20a/14, 24b/2, 25a/14, 26a/8, 28a/13, 28b/12, 29a/7, 36a/14,
37a/5, 37b/3, 40b/5, 42b/1, 51a/1, 51b/18, 52a/4, 52a/6, 52b/9, 53a/2,
54a/9, 56a/20, 56b/12, 57b/17, 58b/1, 59b/10, 60a/4, 61a/8, 62a/6, 64a/12,
64a/5, 74a/4, 75b/14, 75b/5, 76b/16
taḥrīk i.- er 4b/7
taḥṭīr i.- er 55b/10
ṭams-ı idrār i.- er 12b/9, 24a/5, 31b/17
tarṭīb i.- er 14a/16
taşfiye i.- er 32b/21, 47b/6
taşfiyye i.- er 32a/8, 64b/5, 71a/7, 74a/19
taḥḥīr i.- er 81a/6
ṭavīl i.- er 57b/14, 61a/8, 69b/21
tavīl i.- er 60b/12
ṭayyib i.- er 14b/19, 17b/21, 7a/13
ta' dīl i.- er 13a/15, 13b/17, 14a/5, 21a/19, 23b/19, 43a/17, 55b/12, 56a/2, 5a/17,
78b/21
teceşşī i.- er 57a/8
tecḥfīf i.- er 70a/21, 71a/7, 7b/1
teftīḥ i.- er 14b/5, 23b/20, 29a/7, 31b/17, 35b/11, 37b/8, 49a/2, 4b/13, 68a/5,
72b/18
teftīş i.- er 24a/17, 28b/14
teftīt i.- er 16a/4, 26a/8, 41b/5, 48b/17, 59a/18, 64a/19, 65a/10, 65b/16, 68a/7,
69b/19, 80a/13
tekellūs i.- er 60b/6
tekşīr i.- er 79a/17
telyīn i.- er 20b/9, 22b/8, 26b/11, 38b/17, 43b/14
tenḳıye i.- er 18b/19, 19b/19, 22b/18, 23b/7, 24b/16, 24b/2, 24b/3, 31b/17,
33b/17,
34a/11, 34a/17, 35a/2, 35a/9, 39a/20, 39b/4, 42a/3, 48a/3, 67b/8, 74a/18
tenḳıyye i.- er 31b/10, 37b/3, 41b/16, 60a/4, 68a/5, 73a/21
terfīk i.- er 40b/17
terḳīk i.- er 60b/17

tesh̄in i.- er 14b/12, 15a/12, 51a/2, 60a/5, 63b/12, 67a/20, 69b/16, 70a/3, 7a/13,
8a/1
tesh̄in i.- er 52b/10
tesk̄in i.- er 13b/19, 17a/11, 18b/19, 22b/10, 23a/21, 23a/7, 25a/13, 28b/12,
28b/21,
29a/6, 37b/8, 42a/7, 43b/18, 43b/3, 49a/10, 52b/3, 54b/13, 55a/11, 55a/20,
55b/19, 55b/5, 55b/9, 57a/1, 57a/13, 57a/21, 58a/13, 58a/3, 60a/21, 60a/7,
64a/20, 64a/9, 65a/11, 67a/3, 74a/20, 75b/5, 76a/1, 80a/12
tesk̄it i.- er 60b/18
üstüvār i.- er 13a/6, 23a/4
vāşıl i.- er 53a/18
yardım i.- er 36a/14
zā'il i.- er 49a/1
zā'il i.- er 23a/6
zā'îl i.- er 54a/8, 66b/15, 67b/8
zā'îl i.- er 66a/5
zecr i.- er 48a/8
ziyāde i.- er 10a/14, 11a/19, 11b/8, 12a/13, 15a/20, 17b/20, 31a/8, 34b/7, 46a/17,
46a/9, 49b/8, 4b/12, 51a/3, 5a/15, 69a/15, 74b/15, 78b/5, 79a/17, 9a/5
‘aql-ü hıfz-ı ziyāde i.- er 16b/8
‘usrü'l-vilādet-i āsān i.- er 52b/17
izāle i.- er ider 16b/22
isti‘ māl i.- erdi 67a/1
zıkr i.- eriz 55b/13
isti‘ māl i.- erler 35b/9, 52a/2, 55b/14
ma‘ cūn i.- erler 8a/7
murād i.- erler 77b/7
reks i.- erler 77a/2
ṭabḥ i.- erler 4b/20
tesm̄in i.- erler 65b/6
tesmiyye i.- erler 25b/16
ih̄rāk i.- erse 33a/5
tesk̄in i.- erṭariḥ 67b/4
izāle i.- erve 69a/2
hıfz i.- esin 62a/19
taḫṭir i.- esin 75a/2, 78a/16, 78b/17
hıfz i.- esiz 56b/12
i.- üp 33b/10, 55a/12, 55a/15
aşağı i.- üp 56a/14
bend i.- üp 49b/15
cerr‘ aleḩa i.- üp 22a/15
ferşü'l-ḩāff i.- üp 70a/5

ğaleyān i.- üp 73a/16
ğamr i.- üp 63a/4, 78a/5, 80a/17
ğusl i.- üp 65a/4, 78a/10
ğusl-i taḥfīf i.- üp 78a/12
ḥal i.- üp 6a/2, 73a/14, 73b/1, 74a/13, 77b/11, 78a/15
ḥall i.- üp 12a/16, 17b/11, 23b/14, 65a/21, 65b/1, 65b/13, 65b/8, 69b/11, 69b/3,
69b/4, 69b/7, 71a/1, 71a/16, 79b/17
ḥılt i.- üp 66b/20
ḥurde i.- üp 60a/8
iḥrāc i.- üp 72a/21
iḥrāk i.- üp 54a/12, 66a/10, 66a/11, 68a/16, 74b/13, 74b/21
iḥrāk i.- üp 70a/5
iḥtikān i.- üp 74a/20
isti' māl i.- üp 26b/8
ma' cūn i.- üp 9b/9
mezc i.- üp 31b/6, 64b/11, 77a/14
naḳ' i.- üp 21b/5, 31a/6, 32b/2
recm i.- üp 68b/14
rūsūb i.- üp 65b/12
saḫḫ i.- üp 30b/10, 31a/5, 46b/2, 65b/18, 65b/20, 66a/12, 70b/16, 71a/18, 71a/19,
71b/17, 71b/18, 72a/17, 74a/8, 74b/1, 77b/13, 77b/16, 78a/13, 78a/20, 80a/7
sefūf i.- üp 41b/19, 42a/9
şedd-i vaşl i.- üp 78a/19
taḫḫ i.- üp 64b/16, 66b/5, 68a/18, 69b/12, 6a/2, 70b/4, 78a/13
taḫḫ i.- üp 79b/7
taḫfīf i.- üp 23b/15
taḫfīf i.- üp 73b/19, 73b/21, 74b/11, 74b/18
taḫlīl i.- üp 4b/13
taḫlīt i.- üp 73a/1
taḫmīs i.- üp 26a/5
taḫtīr i.- üp 70a/14
taşfiyye i.- üp 11b/15, 11b/18, 22a/17, 22a/2
taş' id i.- üp 71a/12, 71a/2, 71b/12, 78a/4
ta' afīn i.- üp 57a/16, 60b/4
ta' dīl i.- üp 7b/11
ta' fīn i.- üp 52b/19, 53b/11, 57a/11, 79b/10
tecfīf i.- üp 65a/4, 71a/19, 74a/8, 74a/9, 78a/19
tefriḫ i.- üp 34a/2
tenḫıye i.- üp 39a/16
terḫīb i.- üp 23b/16
üzere i.- üp 64b/21
vaż' -ı iḥrāk i.- üp 74b/2

- zevb i.- üp 33b/4, 68b/13, 71b/2
‘ağd i.- üp 69a/20, 71a/2, 77b/12
‘aleka i.- üp 11b/15, 30a/16, 30a/7, 30b/2, 65b/11, 65b/21, 68b/20, 69a/10,
69a/18,
73b/2, 79a/15, 79a/9, 79b/17, 80a/18, 80a/2, 80a/3, 80b/5
ekl i.- ler 23a/3
ma‘ cün i.- ler 23a/14, 7b/21
nağ‘ i.- ler 23a/4
taḥfīf i.- ler 14b/7
i. 17a/11, 50a/18
iḥrāc i. 24a/6
i. 48b/13
i. 48b/20, 72a/8
- idḥāl** : Ar. dahil etme, içeri sokma.
i. ideler 17a/21
- idi** : -imek cevher ek fiili.
i. 81a/3
- idrār** : Ar. sidik.
i. 55b/10, 70a/2, 72b/14, 73a/8
ḥayz-ı i.+ da 60a/15
ve’t-te ḡīr-i i.+ ı 58a/3
i. ider 15b/14, 23a/20, 28b/14, 41b/5, 43a/12, 48b/17, 52b/17, 54a/17, 56a/1,
57b/11, 58b/1, 60a/1, 60b/10, 65a/10, 65b/16, 68a/13, 68a/6, 68b/11, 68b/16,
69a/15, 69b/20, 80a/12
ṭamṣ-ı i. ider 12b/9, 24a/5, 31b/17
- ifnā‘** : Ar. yok etme, tüketme.
bi-ğayr veca‘-i i. 59a/4
i. ider 69b/6
i. 2a/8
- ifrāt**: Ar. aşırı gitme.
i.-ı ṭamṣ 17a/1
i.-ı dem 73b/11
i.-ı ḥayzı 56a/2
i.-ı ṭamṣ 28b/4
i.-ı ṭamṣı 38b/10
i.-ı-ṭamṣ bevāsīr-i ḳulınca 79b/20
ṭamṣ-ı i.+ ı 69a/4
- ifrātü’ṭ-ṭamṣ** : kadınların adet görmesinde (aybaşı), aşırı kan gitmesi durumu.
i. 73b/12
i.+ ı 48b/12
- iḥbā‘** : Ar. örtme, gizleme.
i.+ sina 51a/21

ih̄rāc : Ar. dışarı atma, çıkarma.

i. 30a/18, 78a/11

i. ideler 78a/14, 78a/5

i. ider 16a/8, 24a/6, 24b/17, 30b/7, 33a/15, 39a/20, 43a/16, 45a/12, 45a/5, 48a/2, 54b/2, 55b/10, 58b/21, 6b/21, 74a/5

kaṭl-i i. ider 40b/21

i. idüp 72a/21

i. olunur 77b/17

ih̄rāc id - : dışarı atma eylemi.

i.- üp 52a/3

ih̄rāk : Ar. yakma, yakılma.

i. 73a/6, 74a/7, 74a/9, 78a/12

i.-1 aḥlāṭı 17b/1

i. ideler 65b/19, 65b/20, 68b/7

i. ider 33a/6

i. iderse 33a/5

i. idüp 54a/12, 66a/10, 66a/11, 68a/16, 74b/13, 74b/21

vaz^c -1 i. idüp 74b/2

i. oluna 69a/8, 71a/18, 73b/18, 73b/20

i. idüp 70a/5

i. 70a/19

ih̄rāk id - : yakma eylemi.

i.- üp 65a/15

ih̄rāk ol - : yanma.

i.- muş 17a/5

ih̄sān : Ar. iyilik etme, bağış yapma.

i.+ ina 4a/2

ih̄tibās : Ar. tutulma, tutukluk.

kaṭş-1 i. 44a/13

ih̄tikān : Ar. kan yürümesi, kanın bir yere toplanması, birikmesi.

i.+ larda 24b/7

i. idüp 74a/20

ih̄tināk -1 raḥm : isteri, hysterie. İhtināk; boğulma, nefes alamayarak ölme.

i. 44a/21

i.-1 raḥm 63a/16

i.-1 raḥmde 60a/13

i.-1 raḥme 51a/12, 54a/16, 56b/20, 69a/6, 6b/1

i.-1 raḥmi 44b/2

f. 24a/21

iksīrāt : iksirler.

f. 4b/3, 78b/2

istiḥrācū'z-zevābık : Ar. civaların çıkarılması. Zevābık; zībaḳ'ın c.

- f. 4b/3
istih̄rācū'l-ḥalāṣāt : hastalıktan kurtulma.
f. 4a/9
ih̄tirāʿ : Ar. benzeri görülmemiş bir şey icat etme.
ḥāme-i i. 1b/8
ih̄tirāk : Ar. tutuşup yanma.
i.+ ından 70a/1
ih̄tişār : Ar. kısaltma, sadeleştirme.
i. 55b/13
ih̄tivāʿ : Ar. içine alma, içerik.
i.-y1 ve 1b/11
ih̄tiyāb : ?
i. 2a/17
ih̄tiyār : Ar. seçme, seçilme.
i.-ı ḥaffāni 2a/9
i. eyledüğim 2a/17
iḥyāʿ : Ar. diriltme, canlandırma.
i. 2b/5
iken : iken, esnasında, o sırada.
i. 1b/6, 33b/21
iki : iki sayısı.
i. 10b/10, 10b/16, 10b/19, 11a/16, 11b/5, 12a/6, 12b/14, 12b/6, 13a/20,
13b/16, 13b/8, 14a/14, 14b/16, 15a/3, 15b/13, 15b/19, 15b/21, 16a/16, 16a/19,
16a/8, 16b/12, 16b/19, 17a/19, 17b/17, 18b/7, 19b/16, 20a/18, 20a/6, 20b/7,
21a/11, 21b/8, 22b/19, 22b/7, 23a/11, 23a/13, 23a/14, 23b/13, 23b/17, 25b/10,
26a/12, 26a/18, 26b/18, 27a/11, 28a/11, 28b/1, 28b/2, 29a/13, 29b/1, 29b/17,
29b/8, 2b/6, 30a/14, 30b/17, 30b/21, 31a/7, 32a/4, 32b/4, 32b/6, 34b/15,
35a/8, 36a/20, 36a/5, 36b/5, 38a/21, 38b/11, 39b/15, 39b/19, 3b/1, 40b/1,
40b/10, 40b/19, 41a/20, 41a/3, 41b/11, 42a/2, 43a/14, 43a/19, 43a/21, 43a/4,
43b/11, 43b/22, 44a/1, 44b/13, 44b/3, 45a/11, 45a/13, 45a/20, 45a/4, 45a/6,
45b/9, 46a/7, 46b/12, 46b/5, 46b/6, 46b/7, 47a/11, 47a/13, 49a/16, 49b/12,
49b/17, 4b/19, 50a/11, 50b/4, 51b/16, 51b/3, 51b/7, 52b/5, 53b/6, 54b/1,
54b/15, 54b/8, 54b/9, 56a/6, 57a/11, 57b/19, 57b/20, 58a/5, 59a/2, 59b/20,
5a/1, 5a/12, 5a/2, 5a/3, 5b/10, 5b/13, 61b/10, 61b/16, 61b/9, 63b/19,
64a/16, 64a/17, 64a/21, 64b/17, 64b/21, 64b/7, 65b/17, 66a/10, 67b/16, 67b/20,
68a/8, 69a/7, 69b/13, 6b/12, 70a/9, 70b/3, 72b/3, 73b/17, 74b/12, 74b/17,
74b/6, 75b/19, 75b/9, 76b/15, 77b/19, 78a/10, 78a/18, 79a/10, 79a/7, 79b/6,
7a/15, 7a/19, 7a/20, 7b/21, 7b/5, 80a/19, 8a/19, 8b/13, 8b/16, 9a/12,
9a/4
ʿanber-sārā i. 36b/4
i.+ buçuḡ 23b/13
i.+ sin 74b/1

i.+ şer 10a/11, 10a/2, 10a/3, 10a/8, 10b/14, 10b/17, 10b/7, 10b/9, 11a/3, 11a/4, 11a/7, 11b/21, 11b/4, 12b/12, 12b/21, 12b/4, 13a/12, 13a/18, 13a/8, 13b/12, 13b/21, 13b/6, 14a/18, 14a/21, 14a/7, 14b/1, 14b/21, 14b/3, 15a/9, 15b/8, 16a/12, 16b/12, 16b/18, 16b/3, 17a/15, 17a/17, 17b/16, 17b/3, 18a/11, 18a/2, 18b/10, 18b/16, 18b/4, 19a/11, 19a/17, 19b/21, 20b/3, 21a/10, 21b/15, 22b/19, 23a/14, 24a/9, 24b/21, 24b/6, 25a/19, 25b/11, 25b/21, 26a/1, 26b/13, 27a/17, 27a/20, 27a/9, 27b/1, 27b/10, 27b/2, 27b/20, 28a/15, 28a/9, 28b/1, 29b/21, 31a/2, 31b/1, 32a/9, 33a/16, 33b/3, 34b/12, 35a/11, 35a/5, 35b/6, 36b/12, 37a/10, 37b/4, 38a/14, 38a/19, 38a/6, 38a/8, 38b/8, 39a/9, 39b/8, 40a/1, 40a/2, 40b/15, 40b/18, 41a/14, 41a/17, 41a/18, 41b/14, 41b/2, 43a/4, 43b/5, 44a/14, 44b/3, 44b/5, 44b/6, 45a/3, 45b/14, 45b/19, 45b/5, 46a/6, 46b/12, 46b/8, 47a/7, 47b/1, 47b/15, 48a/20, 48a/4, 48b/15, 49b/20, 50a/14, 50b/20, 51a/4, 51b/14, 51b/15, 51b/3, 51b/4, 51b/7, 52a/18, 52a/19, 53b/18, 54b/17, 5a/8, 5a/9, 5b/5, 60a/17, 61a/10, 61a/12, 61b/4, 61b/7, 62a/8, 63a/21, 63a/9, 66b/18, 67a/7, 67b/10, 67b/5, 6a/13, 6a/4, 70a/11, 71b/9, 72a/16, 72b/9, 75b/15, 75b/2, 76a/20, 76b/8, 7a/14, 7a/9, 7b/18, 80a/1, 80a/3, 8a/10, 8a/12, 8a/15, 8b/1, 8b/11, 8b/19, 8b/50, 8b/7, 9a/11, 9a/17, 9a/20, 9a/8, 9b/8
ḥarīr-ḥām i.+ şer 53b/19
sāzec-i' adesī i.+ şer 16a/13
'anber-ḥām i.+ şer 9a/18
i.+ şer.yüz 48a/15, 80b/15
i.+ ye varınca 49b/6
i.+ yüz 10b/9, 11a/10, 11a/17, 11b/18, 12b/6, 13a/13, 13b/7, 15b/18, 16b/5, 19a/15, 20b/16, 21a/17, 21a/21, 21b/12, 22a/2, 22b/4, 23b/14, 30a/6, 33b/18, 33b/2, 34a/5, 34b/2, 35a/21, 35b/16, 37b/1, 45a/14, 47b/18, 48b/16, 49a/19, 49a/5, 49a/9, 51b/16, 52b/4, 53a/21, 54b/18, 54b/8, 56b/15, 57b/19, 58a/4, 59a/10, 59a/14, 59a/7, 5a/21, 60b/4, 60b/8, 61a/9, 61b/9, 62a/6, 63b/1, 63b/4, 63b/5, 64b/16, 66a/18, 66a/9, 67a/8, 68a/16, 68b/18, 6a/20, 70a/13, 70a/16, 70a/17, 70b/16, 73b/16, 75a/9, 75b/18, 76b/9, 78a/7, 7b/20, 80b/19, 8a/18
i.+ yüz.elli 21b/6, 27a/10
i.+ yüz.kırk 14b/9, 28b/19
gül-engübīn i.+ yüz.kırk 28b/9
i.+ yüz.on 16a/6
i.+ yüz.on. 14b/3
i.+ yüz.otuz.beş 24b/7
i.+ yüz.yitmiş.üç 15a/11

iki yüzlü : iki tarafı olan.

iki y. 3b/13

i. yüzlü 3b/13

iklîl : tüveyç, çiçek tacı. bot.

i.-i m̄anendī 75a/3

ikl̄ilū'1-antīmūn : bir tür demirbozan.

i. 74a/10

ikl̄ilū'1-cebel : büberiye, biberiye.

i. 16b/9, 42a/8, 49a/17, 51b/4, 62a/7, 76a/6

dühn-i i. 63a/6

şarāb-ı i. 51a/15

zehr-i i. 18b/10, 52a/12, 52a/17, 5a/18, 61a/11, 62b/6

i.-i mikedd 49b/11

ikl̄ilū'1-melik : Türkçe koç boynuzu derler.

zehr-i i. 30a/4

ikl̄imiyā : kıl̄imiyā da derler. Zer, sim ve nuhās vs. madenlerin toprağını fırına koyduklarında tütünü çıkıp dokunduğu yerde münakid ve muncemid olan. Mesela altından olana ikl̄imiyā-yı zehebī; bakırdan olana nuhāsī derler. Gümüş talaşı da denir.

i. 47a/11

i.-y1 ba' arrū'z-żabb 47a/19

i.-y1 zeheb 46a/6

ikl̄imiyāyū'1-fiz̄za : gümüşten yapılan ikl̄imiyā türü.

i. 45b/19, 45b/3

i. 46b/7

ikl̄imiyāyū'z-zeheb : altından yapılan ikl̄imiyā türü.

i. 46b/7

i. 47a/6

iks̄ir : Ar. tesirli yarar şurup. Ortaçağ kimyacılarının çok tesirli olduğuna ve herhangi bir madeni altın yapacak kadar kuvvetli bir özelliği olduğuna inandıkları bir madde.

i. 51a/3, 58a/7, 79a/5

i.-i azim 46a/16

i.-i a' z̄imdür 33a/4

i.-i ekber 59a/5

i.-i ekberdür 62a/11

i.-i kibrdür 66a/20

i.-i meydeyü'l- 80b/20

i.-i ' azim-i seyyiddür 39b/4

i.-i ' azimdür 65b/4

i.-i ' azimidür 30a/2

i.+ e 46a/18

i.+ idür 14b/19, 47a/10, 49b/19, 54b/5, 55a/4, 56b/14

i.+ ine 47a/15

i.+ dür 46a/10

iks̄irāt : Ar. iksirler.

i.-ı kimyā' -i hevā-yı türābdan 1b/9

iks̄irū'1-ḥayyūt: hayıt, hayırtan yapılan bir tür iksir.

i. 78b/2

ik̄sirü'l-muḳavvī : kuvvet verici bir tür iksir.

i. 79a/16

ik̄sirü'l-ütrüc : ağaç kavunundan yapılan bir iksir.

i. 78b/20

ilā : Ar. ... ye kadar, deġin.

i. 4a/4

‘ilāc : Ar. hastalıġa deva olan şey, çare.

‘i. 11a/12, 12a/2, 16a/15, 16a/20, 18b/1, 18b/6, 19b/13, 24b/16, 26b/20,
30a/18, 31a/10, 34a/5, 35b/10, 37b/19, 38b/14, 39a/21, 39b/20, 41a/15, 41b/9,
47a/19, 49a/15, 50a/9, 53a/3, 54b/17, 60b/16, 61b/14, 62a/5, 63b/13, 64a/2,
70b/12, 75a/7, 75b/17, 80a/6, 9a/1

‘i.-ı āzīmdür 40a/15

‘i.-ı cāmi‘dür 74b/15

‘i.-ı ḳavidür 64b/20

‘i.-ı küllīdür 16b/8, 73a/8

‘i.-ı ṫāmmdur 62b/16

‘i.-ı ‘azīmdür 38b/10, 54a/17, 72a/12, 77a/10

‘i.+ dur 70a/3

‘i. eylemegi 3b/5

‘i.+ ıdur 63b/10

i. 30a/2

i. 38a/3

ilaç : ilaç, deva.

i. 54b/18

īlād : Ar. doğurma, doğrulma.

ī. 28a/12

ilāhī : Ar. Allah’a mensup, tanrısal.

rızā-yı i. 2b/10

ilāhīyyü'l-mürr müstaḫīḳḳ : acıya ilahi şekilde hak kazanmış deva, çare. Acı bir duruma Allah tarafından verilen çare.

devvā‘-i i.-i müstaḫīḳḳ 23b/18

ilbās : Ar. alıkoyma, durdurma.

türkī-yi i. 2b/2

ile : ile, beraberinde, birlikte.

i. 10a/16, 10a/18, 10a/20, 10b/3, 11a/11, 11a/12, 11b/11, 11b/14, 11b/18,
11b/19, 11b/5, 12a/1, 12a/15, 12a/21, 12a/5, 12b/13, 12b/15, 12b/21, 12b/7,
13a/13, 13a/20, 13a/4, 13a/9, 13b/1, 14a/2, 14b/16, 14b/7, 15a/14, 15b/13,
15b/3, 16a/10, 16a/18, 16a/6, 16b/10, 16b/11, 16b/5, 17a/19, 17a/4, 17a/6,
17a/7, 17a/8, 17b/14, 19a/12, 19a/14, 1b/8, 20a/19, 20a/4, 20a/5, 20b/15,
21a/5, 21b/17, 22a/19, 22a/2, 22a/6, 22b/12, 22b/15, 22b/3, 22b/4, 23a/13,
23a/2, 23b/14, 23b/15, 23b/16, 23b/3, 24a/20, 24a/3, 25a/19, 25a/2, 25a/20,

25a/8, 25b/18, 25b/3, 25b/4, 26a/5, 27a/1, 27a/10, 27a/19, 27a/2, 27b/10,
27b/17, 27b/4, 27b/7, 28a/11, 28a/16, 28b/10, 28b/11, 28b/12, 28b/13, 28b/14,
28b/15, 28b/16, 29a/16, 29a/9, 29b/11, 29b/15, 29b/18, 29b/22, 29b/6, 29b/7,
2a/21, 2b/1, 2b/13, 2b/5, 2b/9, 30a/1, 30a/8, 30b/9, 31a/6, 31b/7,
32a/12, 32a/14, 32b/1, 32b/11, 32b/12, 32b/14, 33a/11, 33a/21, 33a/4, 33a/7,
33a/9, 33b/3, 33b/5, 33b/6, 33b/7, 33b/9, 34a/15, 34a/7, 34a/8, 34b/1,
34b/15, 34b/2, 34b/20, 34b/3, 35a/11, 35a/20, 35a/21, 35a/7, 35b/16, 35b/21,
35b/7, 36a/10, 36a/11, 36a/19, 36b/11, 36b/13, 36b/21, 36b/7, 37a/13, 37a/19,
37a/5, 37b/1, 37b/12, 37b/13, 37b/18, 37b/6, 38a/1, 38a/15, 38a/21, 38b/1,
38b/12, 38b/15, 38b/19, 38b/4, 38b/9, 39a/20, 39a/7, 39b/15, 39b/2, 3a/15,
3a/19, 3a/7, 3b/4, 40a/10, 40a/19, 40a/4, 40b/11, 40b/16, 40b/7, 41a/15,
41a/21, 41a/6, 41a/9, 41b/8, 42a/2, 42b/15, 43a/10, 43a/20, 43a/7, 43b/12,
43b/17, 43b/6, 43b/8, 44a/2, 44a/3, 44b/11, 44b/6, 45a/11, 45a/15, 45a/18,
45a/21, 45a/4, 46a/15, 46a/2, 46a/8, 46b/20, 47a/14, 47a/18, 47a/9, 47b/11,
48a/10, 48a/11, 48a/16, 48b/1, 48b/11, 48b/15, 48b/16, 48b/20, 48b/21, 48b/5,
48b/8, 49a/13, 49a/14, 49a/20, 49a/4, 49a/9, 49b/6, 4b/18, 4b/20, 50b/21,
51a/10, 51a/18, 51a/8, 51b/10, 51b/16, 51b/21, 51b/6, 52a/1, 52a/10, 52a/13,
52a/20, 52b/13, 52b/2, 52b/6, 53a/16, 53a/21, 53a/5, 53a/7, 53b/1, 53b/11,
54a/12, 54a/21, 54a/5, 54b/10, 54b/15, 54b/9, 55a/3, 55a/8, 55b/10, 55b/16,
55b/2, 55b/8, 56a/16, 56a/17, 56a/4, 56a/7, 56b/10, 56b/11, 56b/16, 56b/3,
56b/4, 56b/8, 57a/12, 57a/17, 57a/4, 57b/13, 57b/17, 58a/1, 58a/10, 58a/16,
58a/20, 58a/8, 58b/5, 58b/9, 59a/11, 59a/2, 59a/3, 59b/10, 59b/12, 59b/13,
59b/18, 59b/19, 59b/2, 59b/20, 59b/3, 59b/6, 5a/1, 5a/12, 5a/16, 5a/3,
5b/9, 60a/20, 60b/13, 60b/20, 60b/5, 60b/9, 61a/13, 61a/19, 61a/5, 61b/17,
61b/4, 61b/9, 62a/13, 62a/17, 62a/9, 62b/15, 63b/1, 63b/21, 63b/9, 64b/16,
64b/2, 65a/15, 65a/20, 65a/4, 65a/6, 65b/1, 65b/18, 65b/19, 65b/2, 65b/9,
66a/10, 66a/11, 67a/14, 67b/7, 68a/10, 68a/11, 68a/17, 68a/2, 68b/13, 68b/19,
68b/7, 68b/8, 69a/10, 69a/19, 69a/20, 69a/21, 69a/8, 69b/11, 69b/12, 69b/3,
6a/1, 6a/14, 6a/21, 6b/15, 6b/16, 6b/19, 6b/3, 70a/13, 70a/14, 70a/18,
70a/2, 70a/5, 70b/17, 70b/21, 70b/22, 71a/1, 71a/11, 71a/12, 71a/16, 71a/17,
71a/19, 71a/2, 71b/11, 71b/14, 71b/17, 71b/18, 72a/15, 72a/17, 72a/18, 72a/19,
72a/2, 72a/3, 72a/4, 72a/8, 72b/12, 72b/14, 72b/15, 72b/16, 72b/17, 72b/19,
72b/4, 73a/14, 73a/4, 73a/8, 73b/1, 73b/14, 73b/15, 73b/18, 73b/2, 73b/20,
73b/5, 74a/13, 74a/14, 74a/17, 74a/20, 74a/5, 74a/7, 74a/8, 74b/10, 74b/12,
74b/18, 74b/20, 74b/8, 75a/12, 75a/2, 75a/20, 75a/9, 75b/12, 75b/16, 75b/21,
75b/4, 75b/7, 76a/12, 76a/4, 76b/10, 76b/15, 76b/20, 77a/12, 77a/13, 77a/18,
77a/9, 77b/11, 77b/13, 77b/16, 77b/17, 77b/5, 78a/13, 78a/15, 78a/21, 78a/3,
78a/4, 78a/5, 78a/8, 78b/17, 78b/18, 79a/2, 79b/19, 79b/2, 79b/3, 7b/21,
7b/9, 80a/17, 80a/18, 80a/21, 80a/8, 81a/5, 81a/7, 8a/18, 8a/7, 9a/13,
9a/21, 9b/4

gül-engübin i. 39a/15, 39a/18

gülbe-şeker i. 73b/13

- mā' -i bād-rençbüye i. 11a/18
- ‘ilel : Ar. illetler, hastalıklar, sakatlıklar.
 ‘i. 67a/17
 ‘i.-i ‘atīķaya 47a/5
- ile’l-ān: Ar. bu ana kadar, şimdiye kadar, hala.
 i. 81a/1
- ‘ile’l-bāride : soğuktan olan hastalıklar.
 ‘i.+ nūḡ 54b/5
- ilgām? : الغام/ karıştırma?
 i. 74b/18
- ilhāk : Ar. katma, katılma, karışma.
 i. 70a/17, 73a/1
 i. ideler 36a/6
 i. oluna 79a/4
- ilhāk id - : katmak, karıştırmak eylemi.
 i.- üp 20b/18
- ilhām : Ar. Allah tarafından insanın gönlüne bir şey doğdurulma.
 i.-ı rabbānī 3b/19, 42b/5
- ilķa’ : Ar. bırakma, terk, atma.
 i.-i sūbhānīdür 3b/20
- ‘ilkü’l-butm : sakız ağacının zamgıdır. Kırmızı salkım salkım çitlenbiği olur. Arapça habbetü’l- hazrā derler. İlkü’l-enbāt da derler.
 ‘i. 23b/2
 rūḡ-ı ‘i. 31a/18
- ‘ilkü’l-enbāt : ilk-i butm ve zamg-ı butm da derler. Türkçe terementi derler.
 ‘i. 63b/20, 75b/19
- illā : Ar. +DAn başka, meğer.
 i. 3b/18
- ‘illet : Ar. hastalık.
 ‘i.-i merāķıyāya 49b/7
 ‘i.-i merāķıyyāya 32a/17
 ‘i.-i merāķīyāya 4b/10
 ‘i.+ e 52a/2, 54b/10, 61a/21
 ‘i.+ i 35b/11, 65b/7
 ‘i.+ inde 29a/18
 ‘i.+ ine 12b/16, 13b/18, 14b/5, 18b/19, 19b/13, 25a/4, 25b/1, 27a/13, 34a/10,
 34a/4, 35a/8, 45a/12, 47a/19, 59b/8, 60a/6, 61b/14, 62a/5, 69a/6, 70b/2,
 72b/7
 ‘i.+ ini 64a/11, 65b/7
 ‘i.+ lere 5a/7, 74a/18
 ‘i.+ leri 65b/5
 ‘i.+ lerine 44a/20, 49a/21, 54b/11, 57b/10, 74a/18, 74b/4, 77a/20, 79a/17

- ‘i.+ lerüñ 12a/8, 15b/6, 25a/9
‘i. 13a/1
- ‘ilm : Ar. bir şeyin doğrusunu bilme, biliş.
‘i.-i âdemü’l-esmâ‘-yı küllühâ 1b/11
‘i.-i feyz-i âşâruñ4a/3
‘i.-i kimyâyü’l-lafz-ı ğaribiyye 3a/14
‘i.+ üñ 3b/1
- ‘ilmel : Ar. ilm.
‘i.+ üñ 3a/18
- iltihâb : Ar. vücudun bir tarafına kan hücumuyla, oranın şişip kızarması, iltihap, irin.
i.-ı ħümmeyâtı 13b/19
i.+ a 14a/3
i.+ ı 52b/3
- īmā‘ : Ar. dolaylı anlatma.
ī. 3a/3
- i‘māl : Ar. yapma, meydana getirme.
tıbb-ı kimyâ-yı i.+ lerinden 2a/19
- imdād : Ar. yardım, yardıma gönderilen kuvvet.
i. ider 12b/2
- imīrâ -yı levz : yer mürveri. Tabipler hāmā akdī derler.
i.-yı levz 53a/13
- imtiḥān : Ar. deneme, sınama.
i. olunmuşdur 16b/16, 26a/21, 46a/16
- imtilā‘ : Ar. dolgunluk.
i.+ yı 38b/17, 67b/4
- imtişāl : Ar. gerekeni yapma.
i.+ i 2b/5
- imtizāc : Ar. karışabilme, uyuşabilme, uygunluk, kaynaşma.
i. eyleye 64a/17
- in‘āş : Ar. na‘ş’dan: gidermek, kaldırmak
i. 50a/18
- inbāt : Ar. bitme, bitmesini temin etme.
i. ider 59a/9
- inbīk : Ar. imbik.
i. 31a/6, 32a/14, 32b/14, 34a/15, 34a/8, 49b/6, 51a/10, 51a/18, 51b/16,
51b/20, 51b/9, 52a/13, 52a/20, 52b/1, 53a/16, 53a/7, 53b/11, 54a/21, 54a/5,
54b/16, 54b/9, 55a/3, 55a/7, 56a/16, 56a/7, 56b/11, 56b/16, 56b/4, 57a/12,
57a/17, 57a/4, 57b/17, 57b/4, 58a/1, 58a/20, 58a/9, 59a/11, 59a/8, 59b/12,
59b/18, 59b/3, 60b/20, 60b/9, 61a/13, 61a/5, 61b/4, 61b/9, 62a/13, 62a/9,
62b/15, 63b/1, 63b/21, 63b/9, 64b/2, 65b/2, 65b/9, 68b/8, 69a/10, 69a/18,
70a/12, 70b/17, 71a/16, 73a/4, 73b/2, 73b/5, 74a/14, 74b/20, 75a/2, 77b/13,
78a/3, 78b/17, 78b/18, 79a/2, 79a/8, 79b/3, 79b/6, 80a/18, 80a/21

ḳur‘ a-yi i. 30a/8
i.-i eflātūn 55b/2
i.+ de 70b/17
i.+ den 57b/3
i.+ e 65a/5
i.+ ile 63a/5
i.+ le 30b/2
i. 52b/13, 52b/2, 52b/6

inbisās : Ar. yayılıp dağılma.

i. ider 64a/14

inbisāt : Ar. yayılma, açılma, genişleme, ferahlama.

i. 4b/7, 55a/10

incīrū’l-ḥāṣṣ : bu isimle anılan bir incir türüdür Arapça tīn derler.

i. 34a/5

incū : Ar. inci , lülü ve dürr de derler. Sagīr ve kebīri vardır. Diğerlerine benzemeyen inciye ferīd ve dürr-i yetīm derler. Delinmemiş inciye lū’lū’-i gayr-i meskūb derler. Farsça inciye mürvārīd derler.

i. 10b/12, 43a/2, 50b/19, 59b/4

i.-mercān yāḳūt-ı aşfer 37a/11

mercān-ı i.-yi bīkr-i zehab 46a/19

i.+ yi 69a/16, 80a/16

‘**ind** : Ar. yan, yön, taraf, düşüncesine göre.

‘i. 4b/4

‘i.-i eṭṭibbā‘ -i efrenc 35b/7

‘i.+ inde 12b/8, 35b/8

‘**inde**’l-kūll : bütün olarak, tamamen.

‘i. 62b/19

‘**inde**’l-ḥükemāyū’l-efrenc : Frenk hekimlerinin hepsi.

‘i. 48a/3

indür - : indirmek eylemi, almak, uzaklaştırmak.

āteşden i.- üp 9a/11

ocağdan i.- üp 4b/20

‘**inde**’l-eṭṭibbā‘ yū’l-efrenc : Frenk tabiplerinin tamamı.

‘i. 39a/12

infitāḥ : Ar. açılma, tıkanmış bir şeyin açılması, **hek.** safra meni gibi sıvıların boşanması, akması.

i. ider 70b/1

ingilis : İngiliz.

i. 79a/18

ingiltere : İngiltere.

i. 52a/1, 79a/18

İ. 71b/6

innā : Ar. şüphesiz biz.

i. 1b/14

insān : Ar. adam.

i. 1b/5, 3b/5

‘ıẓām-i i. 60b/3

beden-i i.+ da 3b/12

i.+ ı 53a/17

şar‘ -ı i.+ ı 61a/7

zāt-ı i.+ uı 1b/5

inşāallah : Ar. Allah isterse, Allah nasib etti ise.

i. 23a/3

inşirāh vir - : ferahlatmak.

i.- ür 41a/10

intiḥāb : Ar. seçme, seçilme, seçim.

i. 2a/17

intiḳāl : Ar. bir yerden başka bir yere geçme.

i. idüp 3a/2

intişābü’n-nefes : bir tür nefes alamama, nefes tıkanması durumu.

i. 68b/16

intişār : Ar. yayılma, dağılma, üreme.

i.+ dan 57b/14, 60b/6

intiẓām : Ar. düzenli, tertipli.

islām-ı i. 1b/21

īperlevz : mürrdür. Mürr-i sāfī denir. Zumug türündendir.

ī. 70a/6

irādet : Ar. irade, dileme, gönül isteği.

dest-i i.+ ine 1b/12

irid - : eritmek.

i.- üp 74a/16

īrsā : aslı sūsendir. Asmācūnī de derler. Türkçe gök sūsən kökü derler halh arasında benefşe derler. Mavi zambak kökü.

ī. 23b/9, 29b/13, 29b/5, 29b/8, 45a/10, 45a/14, 47b/14, 49a/11, 62b/9,

66b/8, 76b/19, 7a/1

cevāriş-i ī. 6b/20

īşāl : Ar. ulaştırma.

ī. 17a/11

ī. ider 10a/15, 14a/16, 14a/6, 7b/1

ise : ise, olsa da.

i. 55b/13, 81a/2

işfahānī : İsfahan şehrine ait.

kuḥl-ı i. 45b/12, 45b/18, 45b/8

kuḥl-ı i. oluna 45b/7

isfīdāc : üstübec, kurşun karbonatı denir. İsfīdāc Arapça kökenlidir. Yunanca simnūniyūn; İbrānicede bāzūk derler. Aslı kalay ile sirkeden yapılır. Bu sebeple isfīdācū’r-rasās derler.

i. 38a/6,

i. 69b/12, 75b/19, 76b/13

isfīdācū’r-raşāş : bk. isfīdāc.

i. 47a/7

i. 45b/4

ishāl : Ar. dışarıya çıkma, iç sürme.

i.-ü bevāsiri 17a/1

i. ider 30b/5

i. 18b/18, 19b/7

envā^c -i i. 25b/20

sūmmeyāt-ı i. 32b/11

i.-i bārideye 56b/20

i.-i batnı 48a/12

i.-i bevāsiri 28b/4

i.-i kabz ider 27a/4

i.-i şafrāviyyeyi 44a/12

i.+ i 24a/21, 37b/14, 40a/11, 42a/17, 42b/20, 43a/8, 44a/10, 48a/12, 48b/13, 59b/17, 65a/2, 73b/15, 79b/20

envā^c -i i.+ i 36b/3, 44b/15, 48a/13, 59b/16

i. ider 18b/1, 18b/12, 19a/19, 19a/6, 19b/18, 19b/4, 20a/20, 20b/19, 21a/19, 21b/17, 21b/19, 22a/21, 22a/8, 22b/9, 24a/1, 25a/12, 25a/4, 26a/7, 30a/10, 30a/18, 31a/9, 32a/7, 33a/21, 33b/17, 34a/18, 34b/16, 37a/15, 37b/8, 38a/11, 38a/16, 38b/14, 38b/17, 39a/17, 40b/11, 41b/9, 44b/18, 48b/6, 79a/5, 80a/5

mażarrat-ı i. ider 35a/14

i.+ ile 74a/11

i.+ ini 44a/11

i.+ le 70a/2

devā-yı i.+ le 72b/14

ishāl id - : dışarıya çıkarma.

i.- üp 31b/8

ishāl it - : dışarıya çıkarma.

i.- mekde 47b/13

ishālū’d-dem : kan akıntısı, kanama.

i. 7b/10

i. 16a/20, 25b/8, 28b/15, 28b/3, 39b/10, 48b/12, 58b/13, 73b/11

ism : isim, ad.

i.+ iyle 2b/3, 3a/16

i. 7b/7

i.-i mutlak 3a/17

iskender : M.Ö. 356-323 tarihlerinde yaşamış Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçiren kumandan. Bu isimle anılan yakı, merhemli bez adı.

zīmād-ı i.-i yunānī 77a/18

isķorcına kōki/usķūrcına kōki : bu isimle bilinen bir bitkinin köküdür.

i.+ i 11a/4

islām : Ar. Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine memur olduğu din.

i.-i intizām 1b/21

islāmbol : İstanbul.

i.+ da 1b/50

işmid : kühl-i isfahānī derler. Türkçe Kabe sürmesi ve isfahani sürme derler.

i. 45b/5, 46b/6

i.-i işfahānī 46b/19, 47a/20

i.-i işfahānī-yi mekke 47a/12

isnān : Ar. dış çıkma, dış gelme.

cefr-i i. 42a/10

veca^c -i i. 52a/7

i.+ a 37a/16

veca^c -i i.+ a 58b/12, 60a/3, 68b/11, 79b/19

el-bāriṭānansü't-ṭabīb veca^c -i i.+ ı 53b/4

veca^c -i i.+ ı 42a/10, 55a/20

i.+ uñ 53b/5

istifrā^c : Ar. boşatılma, kusma, vücutta olan herhangi bir maddeyi azaltma.

i. ider 68b/3

istiḥrāc: Ar. çıkarma, çıkarılma.

i. 56a/4

i.-ı ṭarīķ 58a/7

i.-ı zevābıķü'l-ma^c ādin 77b/6

i.+ ı 57a/21, 57b/11, 57b/19, 59a/6, 59b/10, 61a/9, 62a/6, 65a/12, 65b/17,

66a/2

ṭarīķ-i i.+ ı 56b/15, 57a/14, 57a/2, 57a/9, 57b/15, 58a/11, 58a/14, 58a/18, 58b/14,

58b/3, 58b/7, 59a/1, 59a/10, 59a/13, 59a/20, 59b/17, 60a/16, 60a/7, 60b/12,

60b/3, 60b/7, 61a/17, 61a/2, 61b/1, 61b/11, 61b/15, 61b/5, 62a/11, 62a/16,

62a/2, 62b/20, 62b/5, 63a/18, 66a/15, 71b/8

tarīķ-i i.+ ı 63b/20, 63b/3, 64a/14

i. ider 50b/7

i. olunmuş 37a/13

i. olunur 34a/3, 52b/14, 52b/21, 53a/9, 54a/15, 56a/8, 68b/1

i. 3a/21

i. 30a/1

istiḥrācü'l-mülūḥāt : tuz çıkarma.

i. 4a/19

istikrā^c id -: istikrā^c : Ar. gezme, dolaşma.

i.- üp 80b/7

istiktār : Ar. damla, damla akıtma, damıtma.

i. 4a/14

i. olmuş 70b/21

tedbīr-i i. 4a/12

istiktārü'l-belesāniyātü'l-‘amelī : pelesenk ağacının, bitkisinin damıtılması.

i. 63a/11

i. 4a/17

istiktārü'l-edhān : yağların damıtılması.

i. 4a/13, 57b/8

i.-ı şümū‘ü'l-ḥayvānī 60a/11

i. 4a/16, 61a/14

istiktārü'l-edhānū'l-ḥaşāyiş : kuru otların damıtılması.

i. 55b/18

istiktārü'l-ervāḥ : cevherlerin damıtılması

tedbīr-i i. 53a/1

istiktārü'l-ma‘ādin : madenlerin damıtılması.

i. 58b/16

istiktārü'l-miyāḥ : suların damıtılması.

tedbīr-i i.-ı minhüm 49a/20

istiktārü'ş-şuḥūm : iç yağların damıtılması.

i. 4a/15

isti‘ māl: Ar. kullanma.

i.+ i 40b/16

i. 47b/11, 56b/7, 69b/7, 9b/18

i. eylediği 72a/6

i.+ i 10a/5, 10a/7, 10b/10, 10b/19, 10b/21, 10b/3, 11a/11, 11a/17, 11b/5,
12a/12, 12a/6, 12b/14, 13a/14, 13a/5, 13b/16, 13b/8, 14a/14, 14a/2, 14b/16,
15a/11, 15a/19, 15a/3, 15a/6, 15b/13, 15b/19, 16a/19, 16a/3, 16a/6, 16b/19,
17a/19, 17a/8, 17b/16, 18a/15, 18a/19, 18a/7, 18b/11, 18b/17, 19a/12, 19a/4,
19b/12, 19b/3, 20a/10, 20a/19, 20a/6, 20b/18, 20b/4, 20b/5, 21a/10, 21b/8,
22a/19, 22a/7, 22b/15, 22b/7, 23b/17, 24a/16, 25a/2, 25a/20, 25b/18, 25b/4,
26a/13, 26a/18, 26a/5, 26b/18, 27a/1, 27a/10, 27b/17, 27b/21, 28a/11, 28a/17,
28a/4, 28b/19, 28b/2, 28b/9, 29a/10, 30a/16, 30a/9, 30b/12, 30b/20, 30b/3,
31a/18, 31a/7, 31b/15, 31b/6, 32a/15, 32a/5, 32b/19, 32b/7, 33a/12, 33a/20,
33b/7, 34a/16, 34a/2, 34a/9, 34b/15, 35a/12, 35a/7, 36a/20, 36b/21, 36b/8,
37a/4, 37b/7, 38a/1, 38a/21, 38b/13, 39a/15, 39a/2, 39b/14, 39b/19, 39b/2,
39b/9, 40a/14, 40a/19, 40a/3, 40b/10, 40b/20, 40b/7, 41a/20, 41a/5, 41a/8,
41b/11, 41b/7, 44a/19, 44b/17, 47b/3, 48a/1, 49a/14, 49b/1, 49b/16, 49b/6,
50a/15, 50b/4, 51a/10, 51a/18, 52a/14, 53a/12, 53a/16, 53b/15, 53b/2, 54a/14,
54a/21, 54a/6, 54b/17, 54b/9, 55a/18, 55a/8, 55b/17, 55b/8, 56a/18, 56b/4,
57a/12, 57a/5, 57b/13, 58a/20, 58a/5, 59a/15, 59a/3, 59b/14, 59b/20, 59b/6,

5a/12, 5a/21, 5a/3, 5b/10, 5b/12, 60a/10, 60a/21, 60b/14, 61b/17, 63a/10, 63b/19, 63b/2, 63b/9, 65a/16, 65a/9, 65b/15, 65b/3, 66a/2, 68a/11, 68a/21, 68b/15, 68b/21, 68b/9, 69a/10, 69a/21, 6a/7, 6b/12, 6b/3, 70a/19, 70b/18, 70b/5, 71a/13, 71a/3, 71b/19, 72a/18, 72a/4, 72b/13, 72b/4, 73a/18, 73a/6, 73b/9, 74a/1, 74a/10, 74a/16, 74b/2, 74b/7, 75a/3, 78b/19, 79a/4, 79b/11, 79b/18, 7a/20, 7b/21, 7b/5, 80a/10, 80b/1, 80b/5, 8a/18, 8a/7, 8b/16, 8b/21, 9a/12, 9a/4

i. ideler 36b/8, 38a/8, 50a/8, 67a/16, 80a/4, 9a/6

i. iderdi 67a/1

i. iderler 35b/9, 52a/2, 55b/14

i. idüp 26b/8

i.+ inde 3b/13

i. itdürür 23b/18

i.+ i' acāyib.dür 80b/2

i. oluna 12b/15, 20a/11, 24a/16, 25a/3, 36b/15, 9a/13

i. olunmuşdur 26a/20

i. olunsa 30b/14, 36b/14

i. olunur olunur 44b/21

i. olunur 17a/9, 19b/10, 32a/15, 33b/8, 35a/2, 35b/8, 37a/16, 37b/13, 43a/9, 71a/15, 73a/7, 74b/9

i. olunursa 24b/7

i.+ i 16a/14, 18b/4

istinḥād : Ar. bir şeyi tüketme.

i. ideler 78b/1

istirḥā' : Ar. rehavet gelme, gevşeme.

i.-i çeşme 45b/16

istiskā' : Ar. vücudun bir tarafında veya karında su birikme. Siroz hastalığı.

i. 73a/10

i.-yi şülāṣīye 58b/20

i.+ nuḡ 47b/12

i.+ ya 18b/1, 19a/19, 22b/16, 29a/7, 30b/5, 32a/6, 34a/11, 38b/14, 39b/16, 4b/11, 55b/4, 68a/7, 69a/6, 70a/20, 71a/4, 73b/15, 74b/14

envā' -i i.+ ya 69b/18, 72b/16

muḡaddime-i i.+ ya 37b/9

i. 30a/9

i.+ ya 74a/2

i.+ ya 9b/11

istiṣmām : Ar. koklama, koku alma, hissetme.

i.-ı ḡalbi 58a/17

iṣāret : Ar. bir şeyi gösterme, iz, nişan.

i.+ dūr 70a/21

i.+ i 77b/10

işe - : işemek eylemi, küçük idrarını yapmak.

i.- yenlere 41a/6

işpana : İspanya.

i. 79a/18

iştihâ' : Ar. yemek yeme isteği.

i.+ y1 63b/12

i.+ y1 açar 49b/2, 55b/10

i.+ y1 getirür 67b/4, 75a/14

i.+ y1 açar 9b/20

i.+ y1-aç-ar 13b/4

iştihâ' getir - : iştah açmak.

i.- ür 23a/6, 69b/20

iştikāk : Ar. türetme.

i.+ dan 28b/5

it - : etmek, yapmak.

h.- i 3b/7

beyān i.- er 2b/15

i.- er te'şir 3b/10

tebdil i.- erdi 3a/2

şābit i.- mekdür 2b/19

i.- üp 1b/10, 1b/12, 3a/11

huruc i.- üp 3b/9

intikāl i.- üp 3a/2

taḥḫik i.- üp 3a/15

ṭariḫat-ı hidāyet i.- üp 1b/20

i.- üp fāsīde-yi şūret-i şalāḫa getirüp 2b/21

i.- üp ğurbet 2a/9

i.- üp ṭā'ireyi 2b/18

zıkr i.- dügimiz 26b/18

meyl i.- düklerinden 81a/4

ḫāzer i.- mek 81a/8

ḫıfz i.- mek.le 69b/21

i.- mekle 2a/10

tenḫıye i.- mekle 3b/8

i.- meleriyle 3a/3

ferāmūş i.- meyeler 80b/10

vefāt i.- mişdür 1b/50

vefāt i.- mişlerdür 1b/50

isti' māl i.- ür 23b/18

terkīb i.- dür 23a/8

itfa' id - : Ar. söndürmek.

i.- üp 60a/9

- i' tidāl** : Ar. orta olma, ölçülülük.
 i.+ e getirür 68a/14, 72a/13
 i. eyler 53b/14
 i.+ e getirür 70a/21
- i'timād** : Ar. dayanma, güvenme.
 i. eyledügi 36a/8
- i'tinā'** : Ar. çok dikkat etme, özenme.
 i. 36a/8
- ittihād** : Ar. bir olma, birleşme.
 eşribe-i şāfī-yi i. 2b/8
- iyyel** : geyik. Farsça gāv-ı kūhī derler ve boynuzuna tıbbda karn-ı iyyel derler.
 i. 76a/9
 karn-ı i. 16b/3, 72a/13, 72a/17, 7b/16, 8b/11
 karnü'l i. 45a/1
 nüşāre-yi karn-ı i. 75b/1
 karn-ı i.- maḥrūḳ 10b/14
 karn-ı i.-i maḥrūḳ-ı ḥorasānī 16a/9
- izāfe** : Ar. katma, karıştırma.
 i. 36a/6, 44a/9
- izāfe et -** : karıştırma eylemi.
 i.- mişlerdür 9a/19
- izāfet** : Ar. iki şey arasındaki bağ.
 i. ider 59a/4
- izāle** : Ar. giderme, yok etme.
 i. 49b/3
 i. ider ider 16b/21
 i. ider 13b/10, 14b/11, 15a/6, 17b/19, 20a/14, 25b/15, 29b/13, 31b/8, 32a/17,
 32a/18, 33a/14, 34b/17, 35a/1, 38b/5, 39b/4, 40a/5, 42a/4, 45b/2, 50a/17,
 52b/16, 53a/2, 53b/4, 56a/19, 56a/2, 5a/14, 64a/10, 64b/4, 65b/5, 68a/6,
 69b/4, 69b/5, 70b/12, 74a/2, 74b/16, 7b/8, 8a/9
 i. iderve 69a/2
- izāle id -** : giderme eylemi.
 i.- üp 45b/10
 i. 35a/9, 46b/11
- 'izāmü'l-ḳulübü'l-iyyel** : geyik boynuzu, kemiği.
 'i. 13b/12
- īzed** : Peh. Allah, Tanrı.
 ī. 4a/1
- 'izzet** : Ar. değer, kıymet, yücelik, kuvvet.
 āl-i 'i. 1b/21
- ḳābil** : Ar. kabul eden,kabul edici.
 ḳ. 55b/13, 61a/8, 71b/8

kābilī : helīlec-i kābilī derler. Ehlīlec diye de bilinir. Helīlec türüdür. Helīle (Terminalia).

k. 17b/14, 17b/6, 20b/21, 21a/13, 21a/8, 23b/10, 24b/11, 25b/21, 34b/12,
35a/5, 38b/15, 43a/3, 48b/10, 9a/8

belīlec-ü k. 22b/19

ķ. 54b/6

ķ. 47b/7

ķābiliyyet : Ar. anlama, anlayış, kabul edebilirlik.

vūs' at-i ķ. 2a/21

ķ.+ i 65a/9

ķable't-ṭa'ām : Ar. yemekten önce.

ķ. 40b/7

ķ.- eler 12b/8

ķabuķ : kabuk, Arapça kışr derler.

ķ.+ mndan 56a/14

ķābus : Ar. Uykuda basan ağırlık, karabasan.

k. 4b/8

ķabūl : Ar. alma, içeri alma.

ķ. 3b/9

ķ.+ i 1b/13

ķ.+ ünden 62b/17

ķabz : kabız.

ķurş-ı ķ. 44b/15

ishāl-i ķ. ider 27a/4

ķabza : Ar. tuatanak, yeri.

ķ. 1b/5

ķabza : tutacak yer, sap, tutam.

ķ. 20b/12, 20b/13, 21b/21, 21b/3, 22a/1, 22a/13, 22a/17, 30b/17, 30b/18,
31a/4, 31b/20, 33b/3, 35a/19, 35b/15, 40a/18, 47b/17, 48b/14, 48b/15, 48b/5,
49a/16, 49a/17, 49a/18, 50b/14, 51a/14, 51a/17, 51a/7, 51b/1, 51b/11, 51b/2,
51b/3, 53b/8, 54a/20, 54b/19, 57b/19, 61a/4, 66b/1, 67b/21, 67b/5, 68a/1,
70a/8, 75b/1, 76a/7, 77a/4, 78b/15, 78b/8, 79a/13, 80b/21

ķ.-i lübübü'l-bāridetü'l-erba' a 47b/9

ķaç : kaç.

ķ. 1b/6

ķadar : kadar, miktarında.

ķ. 11b/11, 12a/15, 20a/14, 20b/15, 21a/16, 22a/14, 22a/18, 22b/3, 23a/3,
25b/14, 26a/13, 29a/16, 29b/11, 29b/14, 29b/7, 30b/11, 31a/5, 32b/1, 33a/9,
34a/13, 34a/7, 35a/20, 36a/20, 36b/8, 37a/3, 37b/2, 37b/6, 38a/1, 38a/8,
39a/2, 39b/9, 47a/4, 47b/20, 48a/11, 48b/11, 48b/5, 48b/8, 49a/4, 49b/5,
53b/1, 55a/12, 55a/5, 55a/6, 56a/15, 57b/2, 57b/20, 60a/8, 61a/16, 65a/20,
65b/10, 65b/13, 65b/18, 65b/19, 65b/20, 68a/16, 68a/18, 68b/19, 69a/17, 6b/15,

71a/17, 71a/18, 71a/19, 73b/4, 74a/8, 75a/1, 75a/9, 9a/20
k. + a 28b/20
k. + dan 28b/20
k. + mca 58b/14
k. 67a/12

kağibü'l-iyyel : geyik zekeri; üreme organı.

k.-i mikedd 53a/13
k. 12a/19

kağim : Ar. eski, üzerinden zaman geçmiş.

nevāzil-i k. 36b/2
su' āl-i k. 33a/1, 70b/9
şarāb-ı k. 52b/19, 58a/19
tiryāk-ı k. 11a/15
nevāzil-i k. + i 56b/19

kağime: bk. kadim.

lev³-i nevāzil-i k. + ye 73a/20
nevāzil-i k. + ye 58b/11

kağir : Ar. kudret sahibi, güçlü.

zeheb-i k. 59a/18
k. olan 66a/8
'uqde-i k. olmaz 3b/18

kağr : Ar. değer, itibar, rütbe, derece.

k.-i celīldür 73a/13
'alī-i k.-i 'uqūlhem 2a/21
k. + i 28a/19, 32b/9, 81a/2

kağfeten : Ar. bütün, hepsi, cümlesi.

k. 61b/21

kađfī : Ar. yetecek kadar.

k. 69a/4
k. + dür 11a/13, 12a/2, 16a/15, 16a/20, 18b/1, 18b/6, 19b/14, 24b/16, 26b/20,
30a/18, 30a/2, 31a/10, 34a/5, 35b/10, 37b/19, 38a/3, 38b/14, 39b/20, 41a/16,
41b/10, 47a/19, 49b/19, 50a/9, 53a/11, 53b/5, 54b/17, 60b/16, 60b/3, 61a/21,
61b/14, 62a/5, 63b/14, 64a/2, 64a/5, 70b/12, 75a/7, 75b/18, 80a/6, 9a/1
bī-hemtā k. + dür 70b/14
devā-yı k. + dür 46a/4
k. + dür 39a/21
k. 56a/20

kağfil : Ar. kefalet eden, üstüne alan.

k. 1b/13

kağrü'l-yehūd : aslı Taberiye deryasının sahilinde bulunur. Bir çeşidi de Kudüs'de yerden çıkar, derler.

k. 60a/17

kāfūr : aslı bilād-ı Hind'dendir. Serendīb çevresinde olan bir ağacın zamgıdır. İyisi Kaysürīdir. Beyaz ve saftır. Riyāhī türü de vardır. Bazı yerlerde meyvit tütsüsü ve ulu buhūru derler.

k. 11a/15, 14a/13, 27b/16, 28a/21, 28b/8, 39b/9, 43b/1, 44a/8, 50a/13,
50a/3, 51b/7, 53b/7, 63b/18, 64a/15, 77a/17, 7b/18, 80b/3

dühn-i k. 58a/16

ķurş-ı k. 43a/20

lü'lü'-i nā-süfte k. 36b/19

şem^c-i k. 75a/19

k.-ı ķaysürī 13b/14, 13b/21, 20b/8, 43a/15, 44b/5, 46b/9, 53a/14, 5b/6, 61a/12,
66b/11, 9b/4

k.-ı ķaysürī 47a/2

k.-ı ķaysürī 8a/17

ķ. 58a/18

kāfūrī : bk. kāfūr.

şem^c-i k. 75a/12

k. 76b/14

kāfūr ķaysürī : bk. kāfūr.

kāfūr-ı ķ. 13b/15, 13b/21, 20b/8, 43a/15, 44b/5, 46b/9, 53a/14, 5b/7, 61a/12,
66b/11, 9b/4

kāfūr-ı ķ. 8a/17

kāfūr-ı ķ. 47a/2

kāğıd : kağıt. Farsça kāgaz derler.

k.+ dan 69a/18, 69a/9

ķāim : kā'im; Ar. ayakta duran, birinin yerini tutan.

ķ. olur 22a/21, 50b/7

ķ.+ dür 54b/2

ķ. olur 56b/21

ķ.+ dür 59a/18

ķ. olur 36b/15, 42b/3, 58b/7, 59b/15

kā'in : Ar. mevcut olan, bulunan, varolan.

k. olan 15a/4, 8b/2

kā'in ol - : bk. ka'in.

k.- an 6b/14

ķ. olur 66b/7

kāināt : Ar. varolan şeylerin cümlesi, hepsi.

naķķāş-ı k.-ı 'ālem 1b/7

kāk nec: inebū's-sa'leb yani it üzümü türündendir. Kakūne, güveyi feneri (Phisalis alkekengi). Türkçe kanbil otu derler. Habb-ı kāk nec diye meşhurdur.

milh-i k. 69b/11

ķaķule : kebiri ve sagiri olur. Kebirine kākule-i kebīr; sagirine hāl-i buvā ve hīl-i buvā ve şūşmīr derler.

ķ. 52b/21

ķ. 5a/20

ķ. 10a/3, 11b/3, 12a/19, 12b/12, 13b/6, 14a/9, 14b/8, 15a/9, 15b/10,
16b/14, 18a/18, 18a/4, 18b/9, 19a/2, 20a/8, 26a/11, 26b/4, 27a/19, 32a/21,
34a/20, 36b/12, 40b/9, 41a/17, 57a/5, 5b/15, 66b/8, 6a/12, 6b/19, 6b/8,
70a/10, 78b/11, 79a/21, 80b/15, 8a/13, 8a/21, 8b/19

ķ.-i kebīr 10a/11

ķ.-i ŗaġīr 10a/12, 17a/14, 20a/1, 62b/9, 63a/3, 7a/17, 7b/3, 8a/5

ķ. 9a/17

ķ. 15a/1, 15a/17

ķal - : kalmak. Elinden bir ŗey gelmemek.

‘āciz ķ.- duġı 35b/9

ķ.- inca 33b/20

nıŗfı ķ.- inca 4b/18

rub‘ı ķ.- inca 6a/1

ŗülüŗı ķ.- inca 34b/2

ķ.- ur 56a/14, 59b/14, 59b/4, 71a/17, 73a/5, 73b/3, 73b/6, 73b/9, 74b/21,
75a/3, 78a/16, 80a/19, 80a/8, 80b/1

dühn-i bī-hemtā ķ.- ur 57b/6

hulāŗa ķ.- ur 30a/16, 30a/9, 30b/3, 31a/7, 32a/15, 32b/15, 33b/14, 34a/16

ķalb : Ar. yürek.

ķ. 17b/18, 6a/15

ķ.-i kebedi 33b/17

ķ.+ e 13a/16, 30b/14, 4b/7, 5b/11, 6a/21, 8b/8, 9b/21

semmiyet-i ķ.+ e 32b/11

emrāz-ı ķ.+ ün7b/11

emrāz-ı ķ.+ ün9b/12

ķalbiye: Ar. kalbī, kalbe mensup.

emrāz-ı ķ.+ nün52a/16

ķalbiyye : Ar. kalbī, kalbe mensup.

edviyye-i ķ.+ nün 42b/16

edviyye-yi ķ.+ nün 69a/11

emrāz-ı ķ.+ nün40a/20, 51a/21, 5b/3, 78b/20

emrāz-ı reddiye-i ķ.+ nün50a/19

ķalbü’l-ıyyel : geyik kalbi.

ķ. 5b/7

‘azm-i ķ. 7b/15

‘azm-i ķ. 8a/13

‘azm-i ķ. 18a/13, 8b/14

‘azm-i ķ. 14a/12

ķaldur - : kaldırmak.

ķ.- up 66a/1

qalem : Ar. kalem.

q. 1b/11

qal'î : Ar. kopma, koparılma, yerinden sökme ile ilgili.

q. 64b/21

qalîlü'l-mehl : az vakit, az zaman.

q.+ de 2a/11

qalp : Ar. kalb.

q. 57a/20, 6b/4

q.+ den 27b/21, 53a/10, 53b/15, 54b/4, 70b/8, 80a/11

muqavvî-i q.+ dür 45a/1

q.+ e 13b/9, 36a/21, 36b/14, 36b/9, 37a/6, 41a/10, 44a/12, 49b/9, 52a/15,
55a/11, 55a/9, 56a/10, 5a/14, 69a/14, 69a/4, 78b/21, 7b/11, 80a/10, 80b/2,
8a/8

hevâ-yı q.+ e 54b/13

semm-i q.+ e 36b/14

q.+ e virür 40a/20

q.+ i 11a/13, 13a/15, 53a/10, 54b/4

harâret-i q.+ i 50a/18, 68b/11

istişmâm-ı q.+ i 58a/17

q.+ üñ 13a/17

q. 8b/17

qalye : Far. kalyâ, deniz bitkilerinin yakılması ile meydana gelen tuz. Kalye taşı ve Arapça kılî olarak da bilinir.

q. 81a/9

q.+ den 81a/8

qam' : Ar. ezme, kırma.

q. 54a/8, 55b/10, 73b/13

qamerî : Ar. aya mensup, ay ile ilgili.

şahîfe-yi q. 78a/15

kâmil : Ar. bütün, noksansız,

bâd-zehr-i k.+ dür 13a/6

müşhil-i k.+ dür 21b/10

qudret-i k.+ e 1b/4

kâmilü'l-vezn : bütün ölçü.

berâklenûs-ı cermâni-i nâm-ı k. 3a/8

qamir /qamr : ?

q. 71a/20

q.-i mükelles 71a/17

qamu : hepsi, tümü, bütünü.

q. 50a/17

qan : kan.

q. 34a/9, 60b/9, 62a/19, 65a/8

- ķ. gidenlere 16a/11
ķ.+ ı 23a/19, 41a/21, 49a/6, 71a/6
ķ. ķuřanlara 16a/11, 39b/10
- ķand** : Ar. şeker kamışının usaresi, şeker. Halk arasında nöbet şekeri derler.
ķ. 15a/2
- ķanđı** : hangi.
ķ. 13a/1, 31a/1, 36b/3, 37b/14, 39a/21, 39b/11, 39b/4, 3a/10, 45a/5,
50a/9, 60a/20, 60b/1, 74a/11, 75b/17
- ķankı** : hangi.
ķ. 25b/20
- ķanřa** : kanısa, kuş kursağı, katıca.
ķ. 29b/5
- ķantariyn** : Yun. Eşek kulağı derler. Kebiri ve sağiri vardır. Sağirine kantariyn-ı dakik denir. Kantaron ķiķeđi (Erythraea centaurium).
ķ. 39a/10, 42a/13, 75a/21, 76b/9, 80b/22
mā^c -i ķ. 72b/17
zehr-i heyy-fāriķn zehr-i ķ. 78b/14
ķ.-ı daķik 50b/14
ķ.-ı kebiri 68b/1
ķ.-ı sağir 24a/10
ķ.-ı şağir 34a/12, 70a/8
zehr-i ķ.-ı şağir birincāsef 40a/17
- ķānn** : Ar. ateş ocağı, soba, mangal.
hebāb-ı k. 72a/9
- ķānnl-ķammām** : hamam.
hebāb-ı k. 72a/7
- ķapa** - : kapatmak eylemi.
ķ.- yup 34a/8, 56a/14, 57b/4
- ķar^c** : Ar. doktorun hastayı muayene ederken eses almak üzere bir uzva parmak vurması.
ķ.-ı bāřırayı 58b/13
- ķar** : kar.
ķ. 71b/12
- ķara** : kara, siyah.
ķ. 21a/8
- ķarabař** : karabaş ķiķeđi.
ķ. 24b/18, 25a/15, 30a/5
maṭbh-ı ķ. 28b/12
zehr-i ķ. 23b/12, 25a/7, 37b/6, 38a/4, 42b/10, 51a/17, 57b/7, 78b/13
zerh-i ķ. 41b/14
ķ. ķiķegi 21b/21
ķ. ķiķegi 38a/12, 49b/10

ḳarāḥ : mā'ü'l-ḳarāḥ/mā'-i ḳarāḥ: bayağı sudur 73b/20. Çeşme suyu. Bazı metinlerde "mā'-i ferāḥ" diye geçer. Çeşme suyu kastedilir. Mā'-i cārī de denir.

mā'-i ḳ. 35b/15, 73b/18, 73b/20, 74b/10

mā-i ḳ.+ la 68a/18

ḳarāḳır: karakur, gurultu.

ḳ. 7a/12

ḳaran : karāniyā diye bilinir. Türkçe kızılıktır.

ḳ.-ı kerkedān 42b/6

ḳaranfil : karanfül, çübcük, (Eugenia caryop hyllata). Hint devasıdır.

ḳ. 10a/12, 10a/2, 10b/7, 11a/7, 11b/1, 12a/11, 12b/12, 12b/4, 14a/10, 14a/20, 14b/20, 14b/9, 15a/16, 15a/21, 15a/9, 15b/9, 16b/14, 17a/15, 18a/3, 18b/15, 18b/9, 19a/1, 19b/19, 20a/8, 22a/5, 23a/11, 25b/10, 26b/4, 27a/14, 30a/4, 34a/20, 34b/11, 35b/18, 35b/2, 36a/19, 38a/14, 38a/20, 39b/18, 40b/9, 41a/16, 41b/11, 41b/14, 42b/12, 44a/6, 45b/5, 47a/17, 47b/1, 49b/13, 49b/3, 50a/4, 51a/15, 51a/4, 51b/12, 51b/19, 51b/4, 51b/7, 52b/21, 53b/7, 57a/2, 5a/10, 5a/19, 5b/13, 5b/4, 61b/12, 61b/2, 62a/3, 63a/2, 63b/8, 66a/17, 66b/9, 67a/21, 67b/5, 6a/10, 6b/18, 6b/7, 75a/15, 76a/21, 78b/11, 79a/20, 7a/16, 7b/2, 80b/16, 8a/21, 8a/3, 8b/18, 9b/12

dühn-i ḳ. 12a/21, 33a/16, 36b/12, 44b/16, 56b/17, 63a/8, 6a/6

ḳ.-i büstānī 51a/6

ḳ.-i hindī 76b/8

dühn-i ḳ.-i mikedd 64b/10

ḳ. 37a/9, 9a/17, 9b/3

cevāriş-i ḳ.-i māseveyh 6a/8

ḳarāntīs : bir tür sinir hastalığı. قرانطیس

ḳ. 69a/12

ḳarāntīsü'n-nargūs : bir sinir hastalığı türü.

ḳ. 73a/19

ḳarbi : kırmızı bir süs taşı nevi.

la' l-i ḳ. 10b/12

ḳarınca: karınca.

ḳ. 67a/16

ḳarış : karış.

ḳ. 61b/10

ḳarışdur - : karıştırmak eylemi.

ḳ.- up 46b/2, 63b/19, 80a/9

ḳarīb : Ar. yakın.

ḳ. olduğda 69b/12, 78a/2

ḳarībü'l-ahid : yakın zamanda.

ḳ. 12b/15

ḳarīmū' : bir tür şarap tortusu.

ḳ.-i ḫarḫir 19b/10

- ķ. 41b/10
serâdet-i ķ.-i tartîr 47b/18
- ķarîmû't-tartîr** : bir tür şarap tortusu.
ķ. 35a/17
- ķarîn** : Ar. yakın.
i' câze-yi ķ. 3b/19
- ķârlôs** : hekim adı.
el-muhtâr ķ. 34a/10
- ķarn** : Ar. boynuz.
ķ.-ı gergedân 10b/14, 11a/1, 13a/10, 13a/19, 39b/5, 72a/15, 72b/9
ķ.-ı iyyel 16b/3, 72a/13, 72a/17, 7b/16, 8b/10
nüşâre-yi ķ.-ı iyyel 75b/1
ķ.-ı iyyel- maħrûķ 10b/14
ķ.-ı iyyel-i maħrûķ-ı ħorasânî 16a/9
ķ.-ı kerkedân 41a/13, 8b/11
- ķarniyye** : tabaka-i karniye; derideki saydam tabaka.
tabaka-i ķ.+ de 47a/9
- ķarnü'l-iyyel** : karn-ı iyyel, geyik boynuzu. Genelde yanmışı kullanılır.
ķ. 28b/1, 32b/3, 36b/18, 40b/2, 41a/4, 42a/8, 72b/3
nüşâre-yi ķ. 63b/6
ķ.-i maħreķ 39b/13, 42a/11
ķ.-i maħrûķ 13a/2
ķ.-i müddeber 13a/10, 13a/18
ķ. -i 53b/17
- ķarnü'l-iyyelü'l-muħriķ** : yanmış geyik boynuzu.
ķ. 9b/16
ķ. iyyel 45a/1
- ķarölînâ** : Frenk. Rüşenâ-yı bahri'dir. Türkçe derya yosunu ve mercan otu derler.
ķ. 45a/2, 53b/22, 54a/1, 77a/9
ķ. 53a/12
dühn-i ķ. 56a/18
- ķarölînâ köki** : bk. karölînâ.
ķ. 56b/1
- ķaruşdur** -: karıştırmak eylemi.
ķ.- up 52a/10, 64a/16
- ķaruşık**: karışık, karışmış halde bulunan.
ķ. 43b/8
- ķârûn** : kârûn, Beni İsrail'de zenginliği ile meşhur olan Krezüs.
ķ. 3a/5
- ķaşabü'z-zerire** : Hint devasıdır. Bu isimle bilinir. Arapça kazayağı otu denir (Chenopodium album).
ķ. 23b/1

- kaşas** : Sûre-i kasās, Kurān-ı Kerim'in 28. inci sûresi.
sûre-yi k.+ da 3a/5
- kaşdiri** : kal'î, kasdir derler. Kalay ve Farsça erziz derler.
k. 78a/12
- kaşır** : Ar. kısa.
k.+ dur 62a/14
- kāsīd** : Ar. geçmez, aranmaz.
k. ider 69a/4
- kaşnı** : Arapça kına derler, Farsça bārzū derler. Kadı ağacı, şeytan boku otu ve bundan elde edilen zamk (Ferula assa- foetida).
k. 25b/17, 44a/14, 44a/17, 58a/14, 60a/18, 61b/3, 62b/11, 67a/5
dühn-i k. 58a/13
k. 64a/3
- kaşnî** : Far. yaban marulu, hindibā(Cichorium endiva).
k. 27a/15, 27a/6
- kaştālōs** : hekim adı.
el-ḥekīm k. 19b/7
- kaştamōnî** : Kastamonu'ya ait.
kibrīt-i k. 59a/1, 62a/17
- kaştārān** : ?
k. 12a/4, 12b/18, 51b/4, 51b/8, 52b/8
şarāb-ı mā' -i k. 35a/11
zehr-i k. 22a/1
k.-ı lisānū'l-ḥamel 48b/14
- kaştārūn** : Türkçe acıkıcı, soğukluk otu derler. Latince petūnika derler. Diyoskūrīdūs kitabında kastarūn olarak zikredip kasharūtārūkūn derler demiştir. Manası müftedī-i bi'l-bāriddir. Rumlar, petūnikī ve semārīnān dahi derler demiştir.
k. 40a/17, 40a/6, 41b/14, 41b/17, 42a/4
k. 68b/1
- kaşuk** : kaşık.
k. 59b/2
k.+ dur 49b/6, 51a/10, 51a/18
- kaţ'** : Ar. kesme.
k. 2a/2, 36a/13, 43b/18, 54a/8
ḥarāret-i şafrā-yı k. 48a/16
k. ider 17a/1, 25b/20, 27b/5, 28b/13, 28b/16, 28b/4, 37b/14, 38b/10, 39b/11,
41a/21, 42a/10, 42a/17, 42b/20, 43a/8, 43b/9, 44a/11, 44b/15, 48a/12, 48a/13,
48b/12, 58b/13, 59a/12, 59b/16, 61a/2, 65a/2, 68a/12, 71a/8, 73b/16, 74b/4,
79b/20, 80a/15
k. ider 40a/11
- kaţ' eyle -** : kesmek.
k.- r 64a/1, 73b/12

kat : kat.

ķ. 3a/3

kat - : eklemek, Katmak.

ķ.- up 11b/19, 26b/18, 30a/15, 30a/7, 30b/2, 34b/4, 35b/17, 44b/12, 48a/1,
58b/4, 69b/13, 70a/15, 74a/14, 78a/10, 78a/18, 80a/3

birbirine ķ.- up 11b/16, 30b/8, 31a/18, 32b/18, 47b/2, 68b/19

eczaları ķ.- up 9a/12

şabb ķ.- up 4b/19

ķ. 31b/15, 72a/8

ķāter : demü'l-ahaveyn, demü't-tinnīn ve demü's-su' bān da derler. Ejder kanı demektir.

Türkçe iki kardeş kanı(calamus draco); Farsça hūn-ı siyāvşān derler.

ķ. 41b/1

ķātī' : Ar. kat eden kesen.

seyf-i ķ. 3b/13, 59a/9, 61b/5

ķatı : sert.

ķ. 49a/7, 53a/12, 56a/21, 59a/16, 59b/8, 60b/16

ķatır boncuğı : Arapça veda' derler.

ķ. boncuğı 12b/20

ķ. ķuyruğı 40a/12

ķatır ķuyruğı : katır ķuyruğı otu (Anaygris foetida), retem derler.

ķatır ķ.+ ı 40a/12

ķātī' ü'r-ru' āf : burun kanamasının dinmesi, kesilmesi.

sefūf-ı ķ. 41a/20

ķātīķūn : macun türü.

ma' cūn-ı ķ. 22a/7

ķātil : Ar. öldürücü.

semūmāt-ı ķ.+ e 36a/21

ķātile : Ar. öldürücü.

semūm-ı ķ. 36a/12

semūmāt-ı ķ. 50b/7

semm-i ķ.+ dūr 71b/6

semūmāt-ı ķ.+ nūñ 10b/20, 51a/20, 72a/10, 72b/5

meshūmāt-ı ķ.+ yi 53b/15

semūmāt-ı ķ.+ yi 13a/16, 30b/15, 33a/14, 41a/11, 54b/2, 55b/21, 80a/10

sūmūm-ı ķ.+ yi 24a/6

mesmūmāt-ı ķ.+ yi 49b/2

ķ.+ yi 11b/7

semūmāt-ı ķ.+ nūñ 42b/17

semūmāt-ı ķ.+ nūñ 69b/14

ķatl : Ar. öldürme.

ķ. 16a/8

ķ. ider 58b/21

ķ.-i iħrāc ider 40b/21

ķ. ider 36b/3

ķatrān : Ar. katran. Arapķa Őerbīn derler.

ķ. 30a/5, 49a/16

Őarāb-ı ķ. 49a/14

ķatre : Ar. damla, damlayan Şey.

ķ. 1b/6, 31b/15, 33a/10, 35b/7, 41a/14, 45a/8, 48a/1, 49b/20, 54b/17,

55b/3, 61a/16, 65b/11

ķ.+ den 80a/4

ķ.+ dūr 53b/2, 55b/8, 56b/4, 57a/12, 57a/5, 58a/20, 58a/5, 59a/15, 59a/3,

59b/15, 59b/20, 59b/7, 60a/10, 63a/10, 63b/19, 63b/2, 65a/9, 65b/15, 66a/2,

78b/19, 80a/10, 80b/1

ķ.+ si 57a/1

ķ.+ ye varınca 55b/17, 59b/21

ķ.+ ye varınca 56a/18

ķatūnā : bezr-i katūnā olarak geķer. Tūrķķe karnıyarık demektir. Farsķa esfiyūs ve Yunanca fesliyūn derler. Burgūsī anlamına gelir. Pire otu (Plantago psyllium). Pireye benzediđinden bu isim verilmiŐtir.

bezr-i ķ. 21b/4, 26a/15, 37b/15, 48a/18

bezr-i ķ. 44b/6

ķ.-i māseveyh 21a/18

ķavaķ dibi : İstanbūl'da bir semt adı. Bugūnkū Rumeli kavađı olmalıdır.

ķ. dibinūđ 1b/50

ķavi : Ar. kuvvetli, sağlam.

ķ. 12b/2, 13a/6, 23a/4, 33b/3, 3b/12, 53a/19, 69a/14, 69b/1, 70a/2

mūshil-i ķ. 30b/4

nār-ı ķ. 54a/12, 68b/6, 72a/8, 74b/12

‘āz-ı ķ. 64b/13

meftahāt-ı ķ.+ dendūr 12b/10

ķ.+ dūr 21a/12, 24a/21, 49a/15, 53a/3

Őalāh-ı ķ.+ dūr 76a/12

‘ıtr-ı ķ.+ dūr 58a/11

‘ilāc-ı ķ.+ dūr 64b/20

ķ. ider 13b/18, 52a/9, 58b/13, 5b/19, 62b/2, 6b/13, 80a/12

emrāz-ı ‘aynuđ ‘ilāc-ı k.+ dūr 60a/16

ķavi : Ar. dağlayan, yakıcı.

bād-zehr-i k. 39b/8, 41a/13, 43a/5

ķaviye : Ar. kuvvetli.

Őalābet-i ķ. 52a/6

ķaviyye : Ar. kuvvetli, sağlam.

nār-ı ķ. 71b/11

edviyye-i ķ.+ dendūr 73b/16

- ķ.+ nũġ 70a/20
edviyye-i edviyye-i ķ.+ nũġ 69a/1
mũferriġāt-ı ķ.+ nũġ42b/16, 80a/16, 8a/8
- ķaviyyũ'1-bũnye** : sağlam vũcut.
ķ. olanlara 70b/20
- ķaviyyũ'r-rũyih** : gũġlũ, etkili bir koku.
ķ. 55a/8
- ķaviyyũ'r-rũyiġa** : gũġlũ, etkili bir koku.
ķ. 57b/5
- ķavl** : Ar. lakırdı, sũz.
ķ.+ lerũġ 80b/8
- ķãvũt** : kavrulmuş buğday unu ve şekerden yapılan bir yiyecek.
ķ. 23a/2
- ķavviyyũ't-te'şir** : ġok gũġlũ, tesiti gũġlũ.
ķ. 71b/15
- ķay'** : Ar. kusma.
ķ. 6a/9, 73b/12, 75a/13
ķ.+ ı 43a/8, 63b/11
envã' -i ķ.+ ı 16a/11
ķ. 25b/7
ķ.+ ı 44a/10, 52a/4, 67b/3, 76b/3
envã' -i ķ.+ ı 44a/12
- ķay'ũ'd-dem** : kan kusma.
ķ. 58b/12
- ķaya koruğı** : kaya koruğu, Hayyũ'l-'ãlem derler. Sinir otu, бага yaprağı (Plantago major; plantago media) da derler.
ķ. ķoruęıdur 76a/4
- ķayd** : kayıt,
ķ. eyledũm 81a/4
- ķaynad** - : kaynatmak eylemi.
ķ.- alar 4b/19
ķ.- alar 36a/2
ķ.- up 22b/12, 35b/16, 44a/1, 44a/2
- ķayřũm** : Tũrkġe ayvadãne ve civan perġami denir.
ķ. 28a/14, 75b/1, 76b/8
- ķebãbe**: kebãbiyye ve kuyruklu bũber de denir (Piper cubeba).
k. 12a/10, 15a/10, 16b/13, 17b/15, 24b/19, 25b/11, 34a/20, 34b/9, 37b/1,
49b/4, 51a/16, 51a/4, 52b/21, 57a/5, 63b/7, 66b/8, 6a/13, 6a/17, 6b/8,
78b/11, 79a/21, 7a/18, 80b/15, 9b/15
zencebũl-i k. 5a/10
k.-i ġini 62b/8
k.-i hindi 63a/3

kebed : karaciğer.

k. 17b/18, 68a/5

emrâz-ı k. 18a/8, 67a/19

veca^c -i k. 28b/16

k.-i kelimâtı 7a/13

k.-i küllîde 6a/15

k.+ de 23b/20

k.+ e 13b/9, 24a/17, 25b/8, 38b/16, 4b/12, 55b/6

emrâz-ı k.+ e 14a/4, 68a/13, 7a/11

su^c âl-i sūⁱ -mizâc k.+ e 15a/14

k.+ i 14b/17, 24b/2, 7b/11

emrâz-ı k.+ i 58b/18

ḥarâret-i k.+ i 21a/19, 42a/20, 55a/10, 55b/12, 78b/21

ḳalb-i k.+ i 33b/17

südde-yi k.+ i 13b/18, 65a/17

veca^c -i k.+ i 37b/8

k.+ i açar 55a/3

k.+ üñ 44a/10, 6b/4, 80a/11

emrâz-ı k.+ üñ 55a/4

kebedî : karaciğere ait.

ḥarâret-i k. 13b/17

kebere : keber, kebbâr, kabbâr denir. Türkçe kebere derler. Turşusunu yaparlar. Gebre otu, kedi tırnağı diyenler de vardır (Capparis sipinosa).

k. 27a/15

kebir : Ar. büyük.

k. 11b/4, 17a/14, 20a/1, 62b/9, 63a/3, 7a/17, 7b/3, 8a/5

ıtırîl-i k. 17a/9

ḳaḳûle-i k. 10a/11

ḳaḥariyûn-ı k. 68b/1

fî^c l-i ef^c âlü'n-nâr-ı k.+ dür 33a/5

fâlic-i k.+ e 29a/6

k.-i mâseveyh 19b/17

fülûniyâ-i k. 28b/20

kebûkara : haşhaş türündendir. Kebûnârsî.bk. 66b/8

nâr-ı k. 66b/8

kebûnârsî : bk. kebûkara.

rûḥü'n-nâr-ı k. 66b/2

keçi : keçi. Ma'z da derler.

k. 77a/17

kefe : Ar. keffe, terazi gözü.

k. 61b/19

kef-gîr : Far. köpük tutan, kevgir, delikli kap, süzgeç.

k.-g̃ir üzerine 33b/10

k.-g̃iri kibrītūñ 33b/11

kehl : Ar. göze sürme çekme.

k. 45b/1

kehrībār : Far. kehrübā, saman kapan. Bazı kimseler kavak ağacının zamgıdır demişlerdir.

k. 5a/9

kehrübā : bk. kehrībār.

k. 16b/18, 18a/2, 27b/15, 28b/7, 34a/1, 37b/21, 38b/12, 39a/1, 42b/7,

58b/14, 77a/7, 78b/12

dühn-i k. 33a/17, 64b/8

dühn-ü k. 31b/1

mercān-u k. 15b/9

k.-ı ebyaz-ı ma' denī 72a/15

k.-i ebyaz 43a/3

k.-yı ebyaz 61b/16

k.-yı ma' denī 75a/12

dühn-i k.-yı mercānī 59a/11

k.+ ya 70b/17

k.-rübā ṭebāṣīr-i hindī 8a/13

k.-yı ma' denī 59a/14

k. 12b/20

k.-i ebyaz 10b/15

k.-yı ebyaz 8b/12

k.-yı ebyaz 32b/3

kehrübār : bk. kehrībār.

k. 60a/17

dühn-i k. 58b/10, 72a/18

kelām : Ar. söz, lakırdı.

k. 55b/14

ḥāşıl-ı k. 2b/7

kelb : Ar. köpek.

ḫuduz k. 40a/15

ke'l-a'yān : ileri gelenler yani eşraf gibi.

k. dimişdür 3a/6

kelimāt : Ar. kelimeler, sözler.

kebed-i k.+ ı 7a/13

kelle : kelle, baş, kafa.

k.+ ye 10b/4

kemāderyūs : hāmāderyūs, Yunaca kökenlidir. Bellütü'l-arz anlamına gelir. Türkçe yer palamudu ve kısa mahmūda da derler.

k. 21b/20, 24a/12, 24b/18, 25a/15, 25a/5, 25b/2, 27a/21, 47b/17, 78b/8

kemāfītūs : Yun. Hāmānītus derler. Sanavberü'larz demektir. Türkçe yer çamı ve harb tutan derler.

k. 21b/20, 24b/18

mā' -i k. 39b/2

zehr-i heyyü-fāriķūn k. 77a/3

zūfā-yı k. 78b/8

k. 61a/3

mā' -i k. 72b/16

kemāl : Ar. olgunluk, yetkinlik.

ehl-i k.+ e 2a/13

tencāne-i şun' -i k.+ inde 1b/9

kemā-yenbağī : icab ettiği gibi, uygun şekilde.

k.-yenbağī ma' lūm 3a/12

kemmūn : Yun. Halk arasında Kemnūn derler. Farsça zīre denir. Kemmūn-ı Kirmānī meşhurdur. Kemmūn-ı Habeşī denilen kefe kemmūnudur. Kemmūn-ı hulv tıbb dilinde enīsūn demektir. Kemmūn-ı Ermenī, kerāvyādır. Kemmūn-ı esved, çörek otudur. Kemmūn-ı Mülūkī, nahve-i Hindīdir.

k. 16b/18, 22b/20, 26a/1, 27b/19, 28a/14, 40a/9, 51b/18, 52b/14, 54b/19,

61b/19, 7b/2, 9a/2

ma' cūn-ı k. 32a/19

şarāb-ı k. 7a/7

kerāvyā-yı k.-ı kirmānī 10a/10

k.-ı müddeber 15a/16

ma' cūn-ı k.-i maseveyh 15a/11

kemnūn : bk. kemmūn.

k. 14b/5

kem-ter : Far. daha aşağı, itibarsız.

k.-ter ḥāk-sārī bu 4a/3

ken' ānī : bir tür panzehirdir.

bād-zehr-i k. 74b/5

kendir : kendir, kinnab; Kinnab tohumuna Arapça şahdānec ve Türkçe kenevir derler. Yaprığına Arapça haşīşe ve Türkçe beng ve esrār derler.

k. 12b/19, 17a/3

dühn-i k. 63b/18

k.-i ebyaz 37b/1, 37b/21, 75a/16, 76a/14

kerāş : dağ ağaçlarındandır. Türkçe pirinççiler otu derler. Uzun ve yumuşak budakları olur, kırsalar sütü akar.

k. 38b/12

kerāvyā : Lat. Farsça kurumbād derler. Kurdumānā türündendir ve onun bostānisidir. Tohumu enīsūna benzer. Türkçe tatluca otu, Karaman kemmūnu derler.

k. 14b/6, 26a/1, 27b/19, 28a/14, 54b/20, 7a/9

bezr-i k. 22b/20, 63b/8

k. 15a/2, 15a/7
dühn-i k. 63a/8
k.-yı kemmün-ı kirmānī 10a/10
k.-yı urdumānādur 19a/3

kere : Ar. kerre, defa, kez.

k. 11b/15, 23b/15

kerefis : halk arasında kereviz derler. Kerefis-i Makedōnī denilen batrāsāliyūn ve fatrāsāliyūndur.

k. 14b/15, 15b/16, 38a/15

bezr-i k. 15a/1, 17a/15, 19a/2, 23a/10, 23b/11, 25a/6, 27a/18, 29a/1, 34b/11,
37b/11, 37b/4, 39a/6, 39a/9, 42b/12, 49a/4, 52b/14, 9b/8

mā^ç -i k. 28b/15

^çuşāre-i k. 17b/3, 21a/21, 75b/8

^çuşāre-yi k. 48a/4

k. köki 67b/14

k. toumu 80: b/19

kerefs : bk. kerefis.

k. 13b/5

bezr-i k. 10a/11, 14b/6

kerīhetū'r-rāyīhet ol - : kötü kokulu olma durumu.

k.- a 32b/13

kerkedān : Far. Kerkeden, Türkçe gergedan derler. Bilinen bir hayvandır. Arapça hımār-ı hindī denir.

aran-ı k. 42b/6

arn-ı k. 41a/13, 8b/11

kerrāt : Ar. kereler, defalar.

k.+ ile 66a/20

kerre : Ar. defa, kez.

k. 24a/16, 26a/21, 52a/14, 53a/15, 53a/6, 53a/7, 54a/13, 54a/5, 54b/16,
55a/17, 59a/8, 62a/10, 65a/21, 65b/9, 69a/20, 70a/13, 71b/19, 72a/3, 73a/4,
73b/8, 74b/20, 74b/7, 75a/2, 78a/16, 78a/3

kes - : kesmek eylemi.

k.- er 23a/7, 79b/19, 80a/12

keşīfe : Ar. kesīf, sık, kalın, kaba, yoğun.

k.-yi hālta^ç ī 2b/18

keşīrā : ketre de derler. Zumūg türündendir. Aslı katād denilen ağacın zamgıdır.

k. 10a/3, 14a/18, 21b/15, 24b/19, 26a/17, 29a/14, 29a/20, 29b/16, 29b/20,
29b/8, 36a/20, 38b/2, 39b/13, 43a/10, 44b/4, 45a/11, 45a/15, 45a/21, 6a/17,
72b/12, 9b/14

lu^ç āb-ı k. 36b/7, 37a/13, 76a/16

k. 12b/17, 14a/1, 14a/8, 8b/5

k. 36b/13

- k.-i ermenī 42b/14
- kesīrāyü'l-ḥārre** : sıcak zamk.
ma' cūn-ı cevāriş-i k. 8b/2
- kesīrāyü'l-levzü'l-ḥulv** : badem zamgı.
k. 7a/2
- keşīrāyü'l-vücūd** : bu isimle anılan zamgdır.
k. 61b/6
- keşire** : Ar. kesir; çok olan, bol.
k. 62b/4
k.+ de 73a/7
emrāz-ı k.+ de 31a/21, 59a/19
terākīb-i k.+ de 71b/1
k.+ si 26a/20
menāfi' -i k.+ si 55b/12
emrāz-ı k.+ ye 52a/3
terkīb-i k.+ ye 71b/6
- keşirü'l-isti' māl** : çok kullanım.
k.+ dür 66b/6
- keşirü'l-vücūd**: çok vücutlu.
k. 61b/10
- keşirü't-takşir** : çok kısaltma, kusur etme.
k. 80b/6
- kesr** : Ar. kırma, kırılma.
k. 64a/14
- kestevire** : Gr. kestere otu (*Betonica officinalis*).
ḥarāc-nāmede k. 77a/1
- ke'ş** : ?
k.-şems-i fī 2a/13
- keşfiyye** : Ar. keşifle ilgili.
ecsām-ı k.-i talṭif 3b/8
- ketm** : Ar. sırrı saklama, gizli tutma.
k.+ e 81a/2
- kevākib** : Ar. yıldızlar.
k. 2a/1
- kevkeb**: Ar. bu isimle bilinen bir hastalık ve bu hastalık için terkip.
k.-i zemīn 66a/4
k.-i zemīnden 66a/9
- keyf** : Ar. sağlık, afiyet.
erḥām-ı k. 1b/7
- keyfiyet** : Ar. nitelik, bir şeyin iyi veya kötü olması durumu.
k.-i ḥaḳīḳat 33a/4
k.+ i 81a/6

keyfiyyāt : Ar. keyfiyyet'in c.

k.-ı nārī 3b/16

keymūsāt : keymūsar, kencers. Aslı Arapça cāverstir Türkçe darı derler.

k. 24b/17

kezā : Ar. böyle, böylece.

k.+ da 57b/10

teşennüci k. 25a/21

ke-zālik: Ar. keza, bu; bu da öyle.

k.-zālik baṭnı 48b/12

k.-zālik ḫurūḫü'l-fem 58b/18

k.-zālik mi' deye 76a/19

k.-zālik su'āl 58b/19

ḫıfḫü'l-insān : Ar. insanın beyнинin içinde bulunan kafa kemiği, kafatası.

milḫ-i ḫ. 31b/1, 39b/6

ʿazīm-i ḫ. 39b/1

ʿızām-ı ḫ. 61b/15

ḫıl - : kılmak eylemi, eylemek, yapmak.

müşerref ḫ.- ana 2b/12

mühimmāt-ı ḫilāfet ḫ.- dı 1b/14

mevsüm ḫ.- dılar 7b/7

tesmiye ḫ.- dım 2b/3

şavır-ı eşref-i tebdil ḫ.- maḫdur 3b/2

mefhüm ḫ.- up 3a/12

ḫilī : bu isimle anılan tuz.

milḫ-i ḫ. 78a/9

ḫır - : kırmak.

ḫ.- ar 16a/4, 19a/19, 45a/5, 56a/1, 60a/2, 68b/5, 72a/11

dīdānları ḫ.- ar 61a/15

şoḡulcanları ḫ.- ar 19b/7, 23a/5, 65a/18, 75a/21

şo'ulcanları ḫ.- ar 71a/6

ḫıral suyu : Fransa'da mā'ü'l-melik denilen sudur. İngiltere'den Galata'ya gelip şişelerle satarlar. Tabipler ise bu suyu alıp bazı hastalıklara kullanırlar. Meşhur, bilinen bir sudur.

ḫ. şuyı 51b/21

ḫırāt : miskal'in yirmi dörtte biri kadar bir ağırlık ölçüsü.

ḫ. 36a/16

ḫ.+ dan 36a/20

ḫ.+ a varınca 36a/20

ḫırfa : kabuk , ağaç kabuğu (Croton eluteria).

ḫ. 13b/6

ḫırık : kırık. Kırılmış uzuv.

ḫ.+ ı 77a/1

ķ.+ lara 76b/21

ķırķ : kırk sayısı.

ķ. 10a/13, 12b/11, 13a/13, 13a/4, 18b/16, 18b/8, 20a/5, 21a/6, 22a/16,
22b/11, 27b/20, 29a/4, 31a/2, 32a/1, 36a/1, 40a/10, 45a/7, 48a/9, 49b/13,
4b/16, 50a/6, 54a/4, 55a/14, 56b/7, 58a/15, 58a/4, 58a/8, 59b/1, 61b/2,
62a/8, 65b/1, 66b/4, 67a/15, 67a/21, 67b/1, 67b/12, 68b/18, 6a/3, 73a/1,
73b/7, 75a/11, 75a/19, 75b/20, 77a/1, 77b/2, 78a/19, 78a/2, 78a/8, 79a/9,
79b/4, 7a/19, 7b/4, 8a/18, 9b/4

ķ.+ ar 19b/12

ķ.+ sekiz 15a/21, 20a/16, 22b/13, 27a/9, 28a/1, 31a/12, 32a/19

ķırmızı : kırmızı, al.

ķ. 43b/10, 43b/14, 43b/4, 44a/3, 54a/14, 57a/4, 58a/1, 62a/19, 64a/18,
65a/6, 65a/8, 73b/21, 74a/1

ķ. olunca 68b/7

ķırmız : genelde cıdar denilen ağacın yaprakları üzerinde ortaya çıkan hayvandır. Bir böcek türüdür.

mercān-ı ķ. 28a/8

ķ.-i endelüsü 72b/2

şarāb-ı ķ.-i mürebbā 79b/9

ķ.-i ıarıır 35b/13, 35b/21

ķ.+ uı 11b/12

ıulāşa-i ķ. 31b/1

ķırmızü'l-cedıd : bk. kırmız.

ķ. 4b/6

ķırmızü'l-endülüsi : bk. kırmız.

ķ. 42b/14

ķ. 54a/1, 6a/5

ķ. 11b/10, 4b/18

ķırıās : Ar. kağıt, kağıt tabakası, sahife.

ķ. 40b/13

ķısım : bölüm.

k.+ a 3b/1

ķ. 55a/15

ķ.+ ını 55a/15

ķ.+ uı 55a/16

ķısm : kısım, bölüm.

ķ.-ı evvel 3b/1

ķ.-ı şānı 3b/2

ķısūs : Yun. Arapça Hablü'l-mesākin ve leblāb-ı kebır derler. Türkçe sarmaşık zamgıdır. Zamg-ı kısūs da denir.

ıabb-ı ķ. 56a/8

ķış : kış, kış mevsimi.

ķ. 77a/1

ķiřārū' l-ħimār : ħimār kabuęu, derisi; ħımar için. Türkçe eřek, Farsça har derler.

uşare-yi ķ. 62a/4

ķiřārū' l-ħummār : řamlılar kafr' l-Yehd'a ıtlak ederler.

ķ. 25b/2

ķiřr : Ar. kabuk.

ķ. 78b/22

ķ.-ı aşl' l-luffāħ 51b/11

ķ.-ı beyz' d-decāc 46b/14

ķ.-ı beyz' n-ni' ām 45b/11

mā' -ı ķ.-ı cevz' t-tarī 50b/16

ķ.-ı engir 47b/16

ķ.-ı ğanāyık? řāřafrāř 16a/17

ķ.-ı şaşşaş 27b/6

ķ.-ı limn 51b/3, 78b/9

ķ.-ı nārenc 78b/9, 79a/12

ķ.-ı trc 11a/4, 41b/13, 42b/11, 5b/5

ķiřrī : Ar. kabukla ilgili.

ķ. 48a/8

ķiřru' l-trc : ağa kavunu kabuğu.

ķ. 44b/19

dhn-i ķ. 56a/9

ķ. 13a/11, 13a/12, 13a/3, 18a/1, 36b/19, 39b/18, 45a/2, 50b/12, 51b/3,
52a/18, 5b/15, 5b/20, 8b/18

ķ.-i mikedd 79b/8

ma' cn-ı ķ.-i māseveyh 8b/16

ķ. 15b/8

dhn-i ķ. 72b/11

ķiřru' l-trc' t-tarī : taze ağa kavunu kabuğu.

ķ. 11b/17, 79a/1

ķiřru' n-nārenc : turu kabuğu.

ķ. 32a/19

ķ. 39b/18, 5b/21

ķiřru' ř-şecer' ř-řařřāř : sğt ağacının kabuğu, Safsaf iin Arapça hılāř ve safsāř ve sultanisine behrāmec derler. Farsça bīd denir.

ķ. 49a/12

ķiřr' l-ğabāyık : ğabayık adında bir bitkinin kabuğu.

ķ. 50b/10

ķiřr' l-kebere : kebere kabuğu. bk. kebere.

ķ. 27b/2

ķiřr' l-ķibrīt : Türkçe'ya Kırmızı yakut yani altının kabuğu olarak aktarılmaktadır.

ķ. 49a/11

ķışrũ'l-luffah : yebrũhũ's-sanemdir. Halk arasında abdü's-selam bu bitkinin yemişinin kabuğudur.

ķ. 27b/15, 27b/3

ķışrũ'r-rummān : nar kabuğu.

ķ. 54b/21

ķışrũ't-tarfā' : ılgın ağacının kabuğu.

ķ. 12b/11

ķışũrũ't-tarfā : ılgın ağacının kabuğu.

ķ. 75b/11

ķışũrũ'l-fistukũ'l-hāric : fıstığın dış kabuğu.

ķ. 37a/7

ķışũrũ'l-keber : kebere kabuğu.

ķ. 75b/10

ķışũrũ'r-rummān : nar kabuğu.

ķ. 53b/6

ķıvām : Ar. kıvam, duruş, durma.

ķ. 36a/2

ķ.+ a geldũkde 9a/11

ķ.+ a gelince 16b/11, 19a/15

ķ.+ a getũrũp 12b/7, 23a/13, 29b/7, 47b/21

ķ.+ ın vireler 36a/12

ķ.+ ına 20b/6

ķ.+ ına gelince 10a/20, 12a/16, 17b/13, 20b/17, 20b/2, 21a/17, 21a/8, 21b/13, 21b/6,

22b/4, 27b/7, 34b/3, 44b/11, 4b/20, 6a/2, 6b/16

ķ.+ ına getũrũp 11b/19

ķıyās : Ar. karşılaştırma.

ķ. 54a/15

ķıymet : Ar. değer.

ķ.+ lũ 54a/6

ķıymetlũ : değerli.

ķ.+ dũr 62a/19

ķızdur - : kızdırmak, ařırđ ısınmasını sağlamak.

ķ.- up 60a/8

ķızıl : kızıl, kırmızı.

ķ. 23a/21

ķi : Far. -ki.

ķ. 10a/15, 1b/18, 1b/4, 22b/16, 24b/13, 2a/1, 2a/5, 2a/6, 2b/10,

2b/13, 2b/15, 2b/3, 2b/6, 2b/7, 37a/17, 3a/16, 3b/14, 3b/20, 3b/5,

3b/6, 40b/11, 43b/12, 43b/7, 44a/21, 47a/10, 4a/2, 50a/21, 50a/8, 51a/3,

51b/21, 53a/2, 53a/9, 54a/19, 54a/3, 54b/7, 56a/19, 57b/9, 58a/14, 58a/21,

59b/15, 5a/6, 61b/10, 63a/11, 63b/15, 65a/12, 66a/6, 70a/19, 70b/12, 70b/17,

70b/19, 70b/5, 71b/20, 71b/6, 74b/5, 76a/5, 77b/8, 79b/13, 81a/7, 81a/8,
8b/3

ümīd-vārum k. 2b/9

kibār : Ar. büyükler, ince, kibar.

terākīb-i k. 43a/8

k.+ dan 81a/4

emzice-yi k.+ e 2a/18

kibr : Ar. kebir, büyüklük.

iksīr-i k.+ dūr 66a/20

kibrīt : Türkçe kükürd derler. Aslı madenīdir. Dühniyetli bir maddeden ortaya çıkar.

Bu sebeple ateşe tutulduğunda ateşi kendine çekip parlar. Kırmızı, sarı ve beyazı olur.

İyisi kırmızı olandır ve kibrit-i ahmer derler. Kükürde kırmızı yakut da derler.

k. 33b/15, 55a/21, 55b/3, 74b/6

ḥabbü'n-nūr-ı k. 34b/5

ḥulāşa-i k. 32b/19

ḥulāşa-yı k. 32b/5

zehr-i k. 19b/16

zībaḳ-ı k. 72b/19

k.-i aşfer 70b/15, 71b/2

k.-i dühn 59b/15

k.-i ḡayr 59a/10

k.-i ḳaştamōnī 59a/1, 62a/16

k.-i ma' denī 59a/6

ḥulāşa-i k.-i milḥü't-ṭartīr 31b/3

k.-i muşa' ad 68b/14

k.-i münakḳaḳ 62a/12

k.-i sāzec 64a/15

k.+ i 33b/10

k.+ le 65b/18

kef-ḡiri k.+ üḡ 33b/11

kibrītü'l-antīmūn : demür bozan kükürdü.

k. 33b/6

ḥulāşa-i k. 33a/20

kibrītü'l-aşferī: sarı kükürd.

k. 33a/6

kibrītü'l-muşa' ad : arıtılmış kükürd.

k. 30b/18

k. 26a/10

kibrītü's-sādec : bu isimle bilinmektedir.

zehr-i k. 70b/7

kibrītü's-sāzec: sade kükürd.

dühn-i k. 58b/16

kifāyet : Ar. yetecek kadar.

k. 11b/11, 12a/15, 20b/15, 21a/16, 22a/14, 22a/18, 22b/3, 25a/19, 26a/12,
29a/16, 29b/11, 29b/14, 29b/7, 31a/5, 32b/1, 33a/8, 35a/20, 38a/1, 39b/9,
43b/16, 48a/11, 48b/11, 48b/5, 48b/8, 49a/4, 54a/11, 55a/12, 55a/5, 56a/14,
57a/21, 65a/20, 65b/20, 67a/12, 68a/16, 68a/18, 68b/19, 6b/15, 75a/9, 9a/20
k. ider 77b/10

kilā : Ar. külā, kilye; böbrek.

k.+ da 55b/11, 80a/12
k.+ ya 63b/13

kilemü'n-nās : insanların sözü.

k. 2a/21

kilid : kilit.

k.+ ine 3a/9

kils : Ar. kireç, kireç taşı.

k. 59a/7

kilye : Ar. böbrek.

vec' a-i k.+ yi 9b/11

kilyeviyye : Ar. böbrekle ilgili.

ma' cünü'l-ḥaşāt- k.+ de 16a/3

kim : kimya.

k. 1b/7, 3b/21

kimesne : kimse, Herhangi biri.

k. 20a/11, 62a/20, 62a/21
ğayr-i k.+ ye 63b/15

kimse : kimse.

k. 63b/15

kimyā' : kimya.

lafz-ı k. 2b/17
k.-i ḥazret 2b/20
iḫsīrāt-ı k.-i hevā-yı türābdan 1b/9
k.-yī ḥakāyīq-ı ḥikmet 2b/16
k.-yī ḥükemāsı 3a/18
k. 3b/17
ḥükemā-yı k. 31a/20
naẓīr-i k. 2b/12
tıbb-ı k.-yī i' mällerinden 2a/19
el-muḫaddime-i k.+ nuḫ 2b/14

kimyā'gerān : kimya alimi.

k. 56a/3

kimyāgerān : kimya alimi.

ḥükemā-yı k. 71b/7

kimyā'ī : kimyaya mensup.

k. 3a/17

kimyāviyye : kimya ile ilgili.

ṭabb-ı k.+ nūḡ74b/16

tıbb-ı cedīd-i k. 1b/2

kimyāyü'l-lafz : kimya sözü.

ilm-i k.-ı ġaribiyye 3a/14

ķir : Ar. zift, katran.

ķ. 4b/2, 76a/17

ķirār : Ar. tekrar, bir daha.

k.+ a 71a/20

ķirāt : bk. kırāt.

ķ. 27b/1, 27b/2, 40b/3, 42a/5, 43b/1, 44b/19, 45a/3, 45a/4, 45b/20,
46b/9, 47a/3, 64b/10, 77a/13, 9a/19

ķ.+ dur 61b/17, 65a/16

ķ. 27b/2

ķ. 42a/2

ķ.+ dur 72a/4

ķireC : Far. kireç

k. 74a/9

ķireç : kireç.

k. 81a/7, 81a/9

ķiremüt: kiremit.

k. 60a/7

ķirmānī : Kirman şehrine ait.

k. 28a/14

ķerāvyā-yı ķemmūn-ı k. 10a/10

ķiṣniç : Far. ķiṣniṣ otu (Coriandrum sativum).

k.-i mūddebber 22b/6, 40b/2, 41a/1, 7b/16

k.-i mūdebbber 16b/13

k. 70a/9

ķiṣnicü't-tüffāḡ : elma ve ķiṣniṣten yapılan bir tür terkib.

k. 13a/2

ķitāb : Ar. kitap.

k.-ı cevāhir-i ferīd 1b/1

k.-ı ḡikmet 2b/7

k.-ı ṣirīn 2b/12

ķitāb-ı k. 2b/12

k.+ a 80b/8

k.+ da 81a/1

ķoḡu : koku.

ķ.+ sīn 17a/11, 17b/20

aġız ķ.+ sīn 6b/6

ķ.+ sunı 36b/10

ķoķu : koku.

ķ.+ sını 37a/6

ķoltuķ : koltuk.

ķ. 67a/11

ķoruķ Şuyı : koruķ; olgunlaŐmamıŐ ũzũm. Arapķa hırsım; Farsķa gũre derler.

ķ. 44a/5

ķoŐantıniyye : İstanbul'un eski isimlerinden.

ayāric-i ķ.-i maĥŐũŐ 24b/9

ķovan otı: kovan otu, bādrencbũye derler oğul otu demektir.

ķ. 62b/6

ķ. otı 50b/13

ķoy -: koymak, sũrmek, bırakmak.

ķ.- alar 44a/8, 46b/21, 55b/1

gŕze ķ.- alar 47a/4

ķ.- up 30b/1, 30b/11, 30b/19, 32a/13, 32b/14, 33b/10, 33b/12, 33b/4, 34a/13,

34a/14, 34a/6, 36a/1, 36a/3, 44a/7, 47b/20, 49b/16, 50a/6, 52a/13, 52b/12,

52b/5, 54a/11, 54a/13, 54a/4, 55a/15, 55a/16, 55a/7, 55b/2, 56a/14, 56a/15,

56b/2, 57b/2, 57b/20, 57b/21, 57b/4, 58b/8, 59a/21, 59b/2, 59b/3, 60b/13,

63a/4, 64a/17, 65a/1, 65a/5, 65b/10, 65b/14, 65b/18, 65b/21, 65b/9, 66a/1,

67a/15, 68a/19, 68a/9, 69a/16, 69a/17, 69a/8, 69a/9, 70b/3, 70b/4, 70b/5,

71a/11, 71a/9, 71b/4, 73a/1, 73a/14, 73a/15, 73a/3, 73b/19, 73b/21, 73b/4,

73b/7, 74a/15, 74a/6, 74a/7, 74b/19, 74b/21, 74b/6, 75a/1, 77b/14, 77b/19,

78a/1, 78a/20, 78b/16, 79a/8, 79b/19, 79b/6, 80a/17, 80a/20

ķur^c aya ķ.- up 30b/10, 30b/19, 31b/12, 32a/1, 32b/13, 32b/18, 33a/19, 33a/8,
33b/12,

33b/19, 33b/20, 55a/6

mā'ılı' r-raķabeye ķ.- up 54b/15

taĥt-ı nedāya ķ.- up 66a/11

zũcāc-ı ķur^c aya ķ.- up 33a/7

zũcāca ķ.- up 33a/10, 62b/14, 66b/20, 66b/4, 67a/13, 67b/20

zũcāce ķ.- up 46a/7

ķ.- up 31a/14

k.- up 74b/18

ķoyı : koyu, yoğun.

ķ.+ dur 47b/12

ķoyu : yoğun.

ķ. olmaķ 36a/4

ķoyul -: kıvamının koyulaŐması, yoęunlaŐması.

ķ.- a 36a/2

ķoyun otı : Ar. gāfis derler. Kuzu butrağı diye de bilinir.

ķ. 60b/3

ķ. otı 43b/14

ķōk : ķōk.

ķ.+ i 66b/1

encibār ķ.+ i 77a/1

ķıtmī ķ.+ i 77a/1

ķerefis ķ.+ i 67b/14

rāziyāne ķ.+ i 67b/15

ancelīķā ķ. 54b/5

buķūr-ı meryem ķ. 41b/21

meyān ķ. 43b/10, 43b/16, 43b/5

rāziyāne ķ. 48a/20

ķōmūr : ķōmūr.

ķ. 55b/1

ķubā^ç : Ar. tuzlu balgam.

ķ. 38a/3, 64a/11

merhem-i ķ. 76a/12

ķ.+ ya 65a/19

ķ. 75a/6

ķubķ : akciğerde toplanan bir tür hastalık.

ķ.+ a 9b/1

ķubūrū'r-reyķān : bir tür fesleğendir.

ķ.-ı übhel 54b/19

ķudemā^ç : Ar. eskiler, eski adamlar, ileri gelenler.

ķ.-i sereyān 2b/16

ma^ç cūn-ı ķ.-yı sencersīnā 25b/15

ķudret : Ar. kuvvet, güç

ķ.-i kāmīle 1b/4

ķ. ķelvası 43b/15

ķudsiyye : kutsal, Allah'a, meleklerle, v.s ye ait.

dārū'ş-şifā^ç -yı ķ.+ lerinden 1b/18

ķuduz : kuduz hastalığı.

ķ. ķelb 40a/15

ķufl : Ar. kilit, sürgü.

ķ.+ uķ 3a/9

ķuķl : Ar. göze çekilen sürme, göz ilacı.

ķ.-ı bāselīķūn 45b/7, 47a/14

ķ.-ı işfahānī oluna 45b/7

ķ.-ı işfahānī 45b/12, 45b/18, 45b/8

ķ. oluna 45b/10, 45b/15, 45b/20, 46a/15, 46a/3, 46b/10, 46b/15, 47a/9

ķ.-sādic-i hindī 45b/15

ķuķlī'n-nuķābķū'l-cālīnūs : bu isimle zikredilen sürme türü.

ķ. 45b/21

kuhlü'l-a' cayīb : bir tür sürme.

k. 46a/3

kuhlü'l-beyāz : beyaz sürme.

k. 46b/4

k. 45b/10

kuhlü'l-cevāhirü'l-muhtārü'l-ḥakīr : sürme terkibi.

k. 46a/15

kuhlü'l-cevāhirü'l-muhtārü'l-üstād : sürme terkibi.

k. 46a/8

kul : kul.

ķ.+ unca 2b/16

ķula' : Ar. pamukçuk hastalığı.

ķ.-i veca' 42a/19

ķulak : kulak.

ķ.+ a 57a/1

ķuzı ķ.+ ı 43b/20, 43b/21

ķ.+ ma 54b/17

ķulfūniyā : 1. Yun. Arapça zamgu's-sanavber derler. Türkçe çam sakızıdır. 2. Hüve'r-rāsuhtec min Kitābü'l-hayl.

ķ. 73a/9

ķulunc : bk. kulunç.

veca' -i ķ. 19b/18, 23b/6

ķulunç : Ar. bağırsak ağrısı, bağırsaklarda ortaya çıkıp omuz başlarına ve vücuda gelen bir ağrı.

ķ.+ a 64a/7

veca' -i ķ.+ a 63b/12

ķ.+ uñ 32a/16

ķ. 14b/5, 69b/17

ķ.+ a 25b/15, 28b/11, 36b/2, 51b/17, 53a/2, 67b/13, 67b/9

ifrāt-ı-ṭamṣ bevāsīr-i ķ.+ a 79b/20

rīḥ-i ķ.+ a 52a/7, 58a/21

veca' -i ķ.+ a 55b/19

rīḥ-i ķ.+ ı 33a/2

veca' -i ķ.+ ı 58a/13, 74a/19

ķulunc : bk. kulunç.

ķ. 18b/13, 19a/6, 28b/13

ḥulāṣa-yı ķ. 32a/16

veca' -i ķ. 28a/12

ķulübü'l-iyyel : geyik kalbi. bk. iyyel.

°azām-ı ķ. 10b/17

ķumārī : Ar. Hindistan'ın güneyinde kumar (Comorin) burnundan çıkarılan en güzel öd.

°ūd-ı ķ. 43a/5, 43a/9, 44b/4, 6a/11, 8a/5

ķumāş : Ar. ipek, yün, v.s. den yapılan dokuma.

ķ. 76a/18

ķumrī : kumru.

ķ. 73b/1

ķunduzhāyesi : kunduz taşığı, cavşır otu ve bundan elde edilen zamk.

ķ. hāyesi 44a/14

ķ. hāyesi 61b/19

ķunfuz : kunduz, fare. Üç çeşittir. Berri olanına Türkçe kirpi derler. Biri cebelîdir Arapça düldül ve sehmî derler. Biri de kunfuz-ı bahridir. Deniz kirpisi denir.

ķ.-ı bahrî 40b/13, 41a/8

ķunsul : garb-ı circîre. Su kerdemesi, su teresi, keştevire. Bk. Keştevire.

ķ. 77a/1

ķunţerberve : Gr. kunterebervā, mehallasan da denir.

ķ. 13a/11

ķur' a : kese kağıdı.

ķ. 30b/2, 31a/6, 32a/14, 34a/13, 34a/15, 49b/6, 51a/10, 51a/18, 51b/16, 51b/20, 51b/9, 52a/13, 52a/19, 52b/13, 52b/2, 52b/6, 53a/16, 53a/7, 53b/11, 54a/21, 54a/5, 54b/16, 54b/9, 55a/3, 55a/7, 56a/16, 56a/7, 56b/11, 56b/16, 56b/4, 57a/11, 57a/17, 57a/4, 57b/16, 57b/22, 58a/1, 58a/20, 58a/9, 59a/11, 59a/8, 59b/12, 59b/18, 59b/3, 59b/4, 60b/20, 60b/9, 61a/13, 61a/5, 61b/4, 61b/9, 62a/13, 62a/9, 62b/15, 63a/5, 63b/1, 63b/21, 63b/9, 64b/2, 65a/5, 65b/1, 68a/10, 68b/8, 69a/10, 69a/11, 69a/18, 70a/12, 70b/17, 71a/16, 73a/4, 73b/2, 74a/14, 74b/20, 75a/1, 77b/13, 78a/3, 78b/18, 79a/2, 79a/8, 79b/3, 80a/18, 80a/21

ķ.-yi inbiķ 30a/8

ķ.+ da 30a/16, 30b/3, 31a/7, 32a/14, 32b/15, 33b/14, 34a/9, 59b/14, 65b/9, 68a/20, 69a/19, 71a/17, 73a/5, 73b/3, 73b/5, 73b/8, 74b/21, 75a/3, 80a/19, 80a/21, 80a/8

türāb-ı ķ.+ da 69a/7

ķ.+ nuņ 30a/8, 49b/16

ķ.+ ya 30a/14, 30b/1, 31a/14, 32b/14, 33a/11, 34a/6, 52a/12, 52b/5, 54a/11, 54a/13, 55a/13, 55a/15, 56a/14, 56b/2, 57b/20, 57b/4, 63a/4, 65b/8, 68a/9, 69a/16, 69a/8, 70b/3, 73a/14, 73b/19, 73b/21, 73b/7, 74b/18, 75a/1, 77b/13, 78b/16, 80a/17

ķ.+ ya ķoyup 30b/10, 30b/19, 31b/12, 32a/1, 32b/13, 32b/18, 33a/18, 33a/8, 33b/12,

33b/19, 33b/20, 55a/6

zücāc-ı ķ.+ ya ķoyup 33a/7

ķ.+ ya-ķoy-up 30a/6, 31a/5, 34a/8

ķ. 74a/15, 78a/16

ķ.+ da 34a/15

ķ. 68a/19, 74b/6

ķ.+ ada 34a/1

ķ. 57b/5

esāfil-i ķ. 65b/2

ķurbuş : enceredir; Isırgan.

bezr-i ķ. 79a/21

ķurd : kurt, soğulcan; bağırsak kurdu.

ķ.+ ları 23a/4

ķurdumānā : İbn-i Şerif Türkçe geyik siresi derler raziyaneye benzer, der. Kastamonu'da geyik kemmūnu derler, demiştir.

ķ. 31a/3, 52b/14

kerāvyā-yı ķ.+ dur 19a/3

ķurıd - : kurutmak.

ķ.- alar 44a/8

ķurre : Ar. soğuk, ışık, tazelik, parlaklık.

ķuşt-ı ķ.-i mūcib 24b/20

ķurş : Ar. yuvarlak hap şeklinde ilaç.

ķ.+ lar 53b/1

ķ.-ı diyārdōn 13b/12, 17b/14, 18a/4, 21b/7, 37b/11, 43a/16

ķ.-ı diyārdōnū'l-niķolaus 43b/3

ķ.-ı ef' āi 51b/7

ķ.-ı esved 45a/11

ķ.-ı ġāliye 43a/6, 43a/7, 5b/16

ķ.-ı ġāliye 14a/10, 20b/3, 6a/12, 6b/8, 75a/17, 76b/7, 7a/15

ķurş-ı ķ.-ı ġāliye 77b/1

reyhān-ı ķ.-ı ġāliye 5a/9

ķ.-ı ġāliyyeyü'n-niķolaus 43a/11

ķ.-ı gül 43b/14, 43b/9

ķ.-ı hanzal 23b/8, 30a/13, 45a/15

ķ.-ı ihtibās 44a/13

ķ.-ı ķabz 44b/14

ķ.-ı kāfūr 43a/20

ķ.-ı ķurş-ı ġāliye 77a/21

ķ.-ı muķavvī 44b/2

ķ.-ı muķavviyyü'l-muhtārü'l-ħaķir 44b/7

ķ.-ı rāmek 28b/8, 42a/13, 43b/19

ķ.-ı rāvend 21b/7

ķ.-ı tebāşir 20b/3

ķ.-ı tebāşir 21b/7

ķ.-ı tenzūh? 37a/6, 50b/8

ˆ anber-ħām ķ.-ı tenzūh? 37a/12

ķ.-ı tenzūh-ıħaţā-yī müferrehü'l-ķulūbdur 42a/15

ķ.-ı tenzūhü'l-muhtārü'l-üstād 42b/15

- ķ.-ı ʿ anberbāris 20b/4, 21b/8
ķ.+ lar 43b/12, 44b/17, 62a/18, 72a/18
ķ.+ lar düzeler 72b/12
ķ.+ lar düzüp 55b/7, 72b/4
ķ.+ lar ideler 42b/15, 43b/1, 43b/17, 43b/7, 44a/19, 44a/9, 45a/4, 45a/8
ķ.+ lar oluna 43a/10, 43a/16, 43a/20, 43a/7, 44a/16, 44b/13, 44b/20, 44b/6,
45a/11,
45a/15, 45a/18, 45a/21
ķ.- ı 6a/18
ķ.-ı ğāliye 37b/16, 54a/1
- ķurşü'd-dīdān** : soğulcan ilacı
ķ. 45a/4
- ķurşü'l-ebyaż** : göz ve görme kuvvetine iyi gelen bir tür ilaç.
ķ. 45a/10
- ķurşü'l-efā'ī** : yılan zehrinden yapılan ilaç.
ķ. 42b/13
- ķurşü'l-müşhil**: idrar yapmayı kolaylaştıran bir ilaç.
ķ. 44b/8
- ķurşü'l-verd** : gülden yapılan bir tür ilaç.
ķ. 6a/11
ķ. 6a/18
ķ. 15b/10
- ķursü'r-rāmek**: Yun. ʿ afs-ı mahlüt demektir. Cālīnūs'un terkiblerindedir. Mā' -ı beleden yapılır. Yani hurma kuruğu suyudur. Onunla mazıyı pişirip haplar yaparlar ve kurs-ı rāmek derler. Sük ve sükü'l-misk denir.
ķ. 27b/9
- ķurşü'ş-şandal**: sandal bitkisinden yapılan bir ilaç.
ķ. 45a/18
- ķurşü't-tā'ün** : veba yani yumurcak denilen salgın hastalık için ilaç.
ķ. 44b/20
- ķurşum**: uspur tohumudur. İbn-i Baytar, kutrum-ı berri dediklerine Türkçe yaban uspuru demiştir.
ħabb-ı ķ. 47b/14
- ķurud** -: kurutmak.
ķ.- up 44a/3
ķ.- ur 69b/1
- ķurūħ** : Ar. yaralar, ülserler.
ķ. 49b/18, 56a/1
ķ.-ı bāṭınayı 60b/11
ķ.-ı bāṭıneyi 57a/8
ķ.-ı cedīd 57b/18
ķ.-ı cürūħuñ 62a/10

ķ.-1 dāhileyi 74a/3
ķ.-1 ḥabīṣ-i ḥinzīriyyenūñ 59a/5
ķ.-1 ḥabīṣeye 65a/19
ķ.-1 ḥabīṣeye 69b/5
ķ.-1 ḥabīsi 58a/17
ķ.-1 ḥabīslere 58a/6
ķ.-1 maķ' adı 58b/6
ķ.-1 re's 64a/7
ķ.-1 rie 29b/9
ķ.-1 em' āya 64a/4

ķurūḥāt : Ar. yaralar, ūlserler.

ķ. 58b/17, 64a/6, 66b/17
envā' -i ķ. 66a/19
ķ.-1 bātınanun 34a/4
ķ.-1 oñaldur 77a/14
ķ.-1 ' ufūnetden 69b/5
ķ.+ a 75a/8
ķ.+ ı 38b/20, 77a/19

ķurūḥū'l-fem : ağız yarası, ağız ūlseri.

ke-zālik ķ. 58b/18

ķuṣ - : kusmak eylemi.

ķan ķ.- anlara 16a/11, 39b/10

ķusdur - : kusmasını saēlamak.

ķ.- ıııdur 68b/5

ķuṣt : ūç tūrdūr: Beyaz ve acı olanına kust-ı bahri ve kust-ı mūrr derler. Tūrkçe kurtlu ot derler. Siyah ve tatlı olanına kust-ı hindī derler. Ve bir tūrūne de kust-ı ūāmī ve rāsın derler. Tūrkçe andız diye bilinir.

ķ. 25b/17, 29a/4, 39a/11
dūhn-i ķ. 62b/12
ķ.-1 baḥrī 67a/5, 67b/9
ķ.-1 baḥri-yi mikedd 66a/16
ķ.-1 ḥūlincān 9b/13
ķ.-1 ķurre-i mūcib 24b/20
ķ.-1 mūrr 26b/21
ķ.-1 ' arabī 76b/7, 7a/17, 9a/9
ķ.-1 ' arabī ḥabbū'l-gār 16b/16

ķuṣ dili : Arapça lisān-ı ' asāfir derler.

ķ. dili 26b/5

ķuṣ ūzūmū : Arapça kıṣmıṣ derler. Halk arasına kıṣmıṣ ve kıṣmıṣ ūzūmū derler.

ķ. ūzūmū 26b/2

ķuṣūrū'l-luffāḥ : abdū's-selam yemiṣinin kabuēudur.

ķ. 26a/15

ķuvā : Ar. kuvvetler.

bezl-i ķ.-y1 bi-küllī cismānī 2a/8

ķ.+ lara 53a/18

ķ.+ ları 11b/8, 12b/2

ķ.+ y1 34b/6, 4b/12

ķuvvet : Ar. güç, kudret.

ķ. 26b/9, 36b/15, 49b/9, 52a/7, 56b/18, 57a/20, 62a/2, 65b/4, 69a/5

ķ.-i bāhı-arturur 17a/11

ķ.-i bāşırayı 46a/17, 46a/9

ķ.-i müfekkireyi 69a/14

ķ.-i ṭabī' at 2a/21

ķ.-i zāif 16b/21

ķ.-i zā'ikayı 13b/18

ķ.+ i 11b/8, 21a/12, 4b/12

beķā-i ķ.+ i 44a/19

ķ. virmekde 37a/1, 42b/1, 44b/7

ķ. virüp 44b/21

ķ. virür 10a/14, 10b/4, 11a/18, 11b/7, 12a/13, 12b/1, 13a/16, 13a/5, 13b/3, 13b/9, 14a/17, 14a/6, 14b/18, 14b/4, 15a/15, 15a/19, 15b/4, 16b/16, 16b/21, 16b/6, 16b/8, 17a/1, 17b/1, 24b/4, 30b/14, 31a/20, 32a/18, 33a/2, 34a/18, 34b/7, 36a/13, 36a/14, 36b/9, 37a/6, 37b/3, 40a/5, 40b/5, 41b/12, 41b/19, 42a/11, 42a/16, 42a/21, 42a/3, 42a/6, 42b/17, 43a/8, 43b/12, 44a/10, 45b/11, 4b/6, 4b/7, 50a/17, 51b/18, 52a/15, 52b/15, 52b/9, 53a/18, 53b/12, 55a/4, 55a/9, 56a/10, 56a/11, 56b/13, 57a/20, 57a/7, 57b/15, 58a/10, 58a/18, 58b/11, 58b/12, 5a/14, 5a/17, 5a/4, 5b/11, 61a/7, 62b/18, 63b/11, 64b/4, 64b/5, 65b/6, 69a/1, 69a/14, 69a/5, 6a/15, 6a/9, 6b/1, 6b/5, 70b/1, 73a/11, 73a/21, 73b/13, 75a/13, 76a/18, 76a/19, 76b/4, 78b/21, 7a/14, 7a/21, 7a/6, 7b/11, 80a/10, 80a/13, 8a/1, 8a/19, 8a/8, 8b/17, 8b/4, 9b/19, 9b/21

ķ. virür 4b/12, 4b/8, 9b/5

ķuvvet vir - : güçlenmesini sağlamak.

ķ.-ür 34a/19, 6a/16

ķavanozū'z-zücāc: kavanoz şişesi. ķüzāzū'z-zücāc; kavārīr, Süryanice kuzāz Türkçe sırça ve Farsça şişe, mīnā ve āb-gīne derler.

ķ. 41a/7

ķuzı kulağı : Ar. hummāz derler. bk. hummāz.

ķ. kulağı 43b/20, 43b/21

ķūfī : Kūfe şehrine mensup. Kokusu güzel olan şeye derler. Buhūra ve kokusu güzel olan macuna denir.

k. 55a/1

su' d- k. 54b/22, 9a/9

ķūft : kefe.

k. 33b/15

kūhī : Far. dağ ile ilgili.

fūdenc-i k. 25a/18

fūtenc-i k. 15a/1

ķūmālīmī : Gr. zamg çeşidindedir.

ķ. 63a/2, 63b/21

ķūntereberva : bk. kunterberve.

ķ. 41a/12, 43a/2

kūfr : Ar. Allah'a ve dine inanmama.

k.-i đalālete 1b/19

kūkürd : kükürt, Farsça gūgird. Arapça kibrit derler.

k. 38a/5, 68a/17

külā : kilā, kilye; böbrek.

k. 66a/15, 67a/19

ħaşāt-ı k. 41b/4, 69b/19

k.+ nuġ 47b/5

ħaşāt-ı k.+ ya 65b/16

veca^ç-i k.+ ya 19b/19, 28b/16

vecā^ç-i k.+ ya 67b/13

k.+ yı 18b/20

ħaşāt-ı k. 65a/10

küllī : Ar. büsbütün.

k. 33b/1, 58a/13, 79a/17

emraz-ı k. 24a/5, 24b/3

ħaşāt-ı k. 59a/18, 64a/18

ħaşāt-ı k. 67b/8, 68a/7

saķız-ı k. 20b/1, 20b/50

veca^ç-i k. 18b/13

kebed-i k.+ de 6a/15

çilāc-ı k.+ dür 16b/8, 73a/8

k.+ sine 13b/3

k.+ sini 20a/12

veca^ç-i k.+ yi 18b/19

vecā^ç-i k.+ yi 25a/14

k. 70a/21

küllühā : Ar. genel olarak, umumen.

çilm-i ādemü'l-esmā^ç-yı k. 1b/11

kündüs : Türkçe kündüse ve kundüse derler. Yunanca setrūbiyūn derler. Bilinen bir devadır. Burna çekerler.

k. 40b/15

k.-i ebyaz 41b/18, 42a/2, 42a/4

küşüş : ekşūs da derler. Türkçe bağ sarmaşığıdır. Bağa dolaşır kökü ve yaprağı olmaz. Eftimūna benzer kızıl kızıl iplik gibi olur. Küçük kızılca tohumları olur. Tabipler arasında bezrū'l-küşüş denir. Arapça hummāzū'l-ernebdir.

k. 17b/5, 21b/1, 34b/19

senā'-i k. 17b/9

k.-ı mikedd 48b/4

küşüşü'r-rūmī : bağ sarmaşığı türü.

k. 24b/12

kütüb : Ar. kitaplar.

k.-i resāyil 3a/3

k.-i ṭayyib-i mu' teberlerinden 80b/7

küzāz : Ar. yaradan mikrop almakla görülen sinir gerilmesi, tetanos, kazıklı humma.

k.+ a 58b/1, 61a/20, 64a/11

k. 77a/20

küzbere : küsber, küsfere ve tıkd derler. Yunanca kurdiyūn ve Farsça kişnīzdir. Halk arasında kişniş derler. Kurusu meşhurdur. Ratbe ile sakatlayıp küzbere-i ratbe derler.

bezr-i k. 52b/14, 78b/10

k.-i müddeber 40b/6, 8a/10

k.-yi müdebber-i mikedd 50a/11

bezr-i k.+ dür 66a/18

lā -siyyema : Ar. hele, en çok özellikle.

l.-siyyemā diş 56b/18

l.-siyyemā eyyām-ı vebā' da 53b/15

şad-hezār l.-yu' ad velā 4a/2

lā-yuḥşā : Ar. sayılmaz, hesaba gelmez.

l.+ dur şan' atı 61a/9

lācüverd : Ar. laciverd, lajverd, koyu mavi.

l. 11b/21, 4b/21

l. 18b/8, 36a/18, 42b/7

ḥabb-ı l. 38a/15

l.-i mağsūl 38a/17, 43a/3

şahmū'l-ḥanzal-ı l.-i müddeber 38a/13

lāden : Far. kīsūs, bir cins çalı (lāt. Cistus), ve bu çalının zamğıdır.

l. 16b/12, 62b/11, 63a/21, 76b/1, 76b/9, 77a/12

zīmād-ı l. 76b/3

l.-i ıkrīṭī 61a/11

l.-i kıbrisi 57b/15

l.-i kıbrisi 62a/3

l.-i şāfī 43a/13, 63a/1

dühn-i l. 57b/13

laden-i kıbrisi : kīsūs, Yunanca kökenlidir. Arapça hablü'l-mesākīn ve leblāb-ı kebīr derler. Türkçe sarmaşık zamğıdır. Zamg-ı kīsūs.

lāden-i k. 57b/15

lāden-i k. 62a/3

lafz : Ar. söz.

l.-i esyāğirīkā 3a/18

l.-i kimyā^c 2b/17

lahana yaprağı : Ar. kürünb derler, kelem, kunnebīt de lahana türündedir. Kürünb-i berri ve kürünb-i bahri de denir. Rumeli ve Sofya'da alabaş derler.

l. yaprağı 67b/15

lahm : Türkçe et; Farşça gūşt derler.

l.-i fāsidi 59a/4

l.-i zā'idi 69b/6

lahmü'l-efā'ıyyü'l-yābis : kuru yılan eti.

l. 72b/8

lahmü's-sakankūr : sakankur Grekçedir. Timsah eti demektir.

l. 12a/18

lahmü't-temr : etli hurma.

l. 11a/20, 19a/8, 29b/4, 7a/8, 9b/13

l. 19a/14

lājverdī : bk. lācūverd taşı, hacet-i lājverd de derler.

l. 38b/6

lākin : Ar. ama, fakat.

l. 21a/12, 42b/5, 66a/7, 81a/3, 81a/7

bī-nāzīrdür l. 70b/14

lakve : Ar. ağız çarpılması, yüz felci.

l. 16b/7, 24a/4, 25b/1, 27a/12, 29a/6, 51a/11, 62b/2

l.+ ye 23b/5, 60a/2

l.+ yi 67b/8

lakveyü't-tārgūs : bir tür yüz felci.

l. 69a/13

lā'1 : Ar. kırmızı, al, kırmızı ve değerli bir süs taşı

l. 8b/10

l.-i yākut-ı aşfer 8a/14

l. 18a/1, 53b/19

l.-i qarbi 10b/12

l.-i seylānī-i a^c zā 42b/21

l.-i topac 66a/3

l.-i 'aķīķ-i yemenī 18a/12

lāle : Far. lale.

l.-i mütelāķī 1b/14

lātif : Ar. hoş güzel.

nār-ı l. 21a/5

müşhil-i l.+ dūr 70b/19

l. 36a/6, 58a/2, 81a/4
buḥūr-ı l.+ dūr 43a/12
devā^ç -yı l.+ dūr 53a/3
dühn-i l. görülür 59b/1
l. olur 60a/10
edhān-ı l. 3a/20
çl.+ yi 2b/19
ecsām-ı l.+ yi 2b/17

lāṭife : Ar. hoş, güzel.
nār-ı l.+ yile 50a/15

lāṭīn : Latin Avrupa'ya ait.
l. 49b/7
bi-ḥasebü'l-ımkān ḥükemā^ç -i l. 2a/16
ḥükemā-ı efrenc-i l. 80b/7
ḥükemā^ç -i l. 35a/13
lisān-ı l.+ de 3a/16
ḥükemā-yı l. 79a/18

la^ç ūḳ : Ar. yalanacak, yenilecek macun.
l.-ı rubbü's-ṣa^ç leb 29b/9
l.-ı ç unşul 29b/12
l. ideler 29b/15

laūḳāt : Ar. yalanacak, yenilecek macunlar.
f.-ı laūḳü'l-ḥāfizü'l-ıbn-i māseveyh 29a/17
l. 4a/8

laūḳ ol - : laūḳ: Ar. macun yapma eylemi.
l.- una 29b/1

laūḳü'l-ḥāfizü'l-ıbn māseveyh : bu ekimin adı ile bilinen macun.
fi'l-laūḳāt-ı l.-i māseveyh 29a/17

laūḳü'l-ḥaṣḥāş : haşhaş macunu.
l. 29b/18

laūḳü'l-larbüyü'l-ıbn māseveyh : bu hekimin adı ile bilinen macun.
l.-i māseveyh 29b/1

laūḳü's-şıbyān : çocuklar için macun.
l. 29b/15

lāyık: Ar. yakışan, yaraşır.
l. 1b/4
l. 2a/18, 43a/12, 46a/11, 4a/1, 62b/3
bī-nihāye l. 3b/22

lāzım : Ar. gerekli.
l.+ dur 2b/13, 3b/14, 81a/8
l. 3a/13

- ḥabb-ı l. 34b/16
- lubb** : öz, halis, çekirdek.
l.-i ḥabbü's-sefercel 29b/17
l.-i ḥabbü't-ṭariyyü's-şanavber 11a/20
- lubbü'l-bezrü'l-ḥıyār** : hıyar yağı özü.
l. 45a/20
- lubbü'l-ḥayrü'l-ebıyaz** : bir çeşit bitki özü türü.
l.-ebıyaz seksen 51a/7
- lubbü'l-līmūn** : limon özü.
l. 50b/1
- lubbü'l-ütrüc** : ağaç kavunu özü.
l. 50b/1
- lubbü'n-nārçıl** : sümbül özü.
l. 10b/6, 12b/3, 6a/3
l. 79b/5
- lubbü'n-nārçilü't-ṭarī** : taze sümbül özü.
l. 44b/9
l. 11a/20
- leben** : Ar. süt. Farsça şır derler. Lebenü'l-ibil: deve sütü, lenenü'l- mā' iz: keçi sütü, Leben-i halīb: taze sağılmış süt ve tıbbda lebenü'l-cāriye kız emziren kadının sütüne derler.
l.+ i 69a/15
- lebenü'l-cāriyye** : kız emziren kadın sütü. bk. leben.
l. 47a/14, 76a/4
- lebenü'l-ḥalīb** : taze sağılmış süt.
l. 10a/18
l. 56b/11
- leblāb** : sarmaşık türündedir. Türkçe hemil derler.
l. 62b/11
zamğ-ı l. 61b/3
zam' -ı l. 63b/5
- leḳadd** : ?
muḳtezā-yı feḥvā-yı l. 1b/5
- les'** : Ar. yılan, akrep, vb. gibi şeylerin sokması.
ma' cūn-ı l. şoḳduḡına 26b/19
- leṭāfet** : Ar. latiflik, hoşluk.
l.+ ine 66a/7
- levāzımü'l-ḥekim** : lazım olan hekim.
l. 54b/18
- levlāk** : Ar. bir kudsi hadisten alınmış olup, Hz. Muhammed'e hitaptır.
ḥiṭāb-ı l.+ üḡ1b/15
- levn** : Ar. renk.

l.-i bedeni 9a/7

l.+ i 10a/14, 16b/20, 17b/20, 23a/5, 4b/13, 56b/6, 5b/12, 5b/2, 67a/18

levnü'l-efyün : renkli afyon,

l. 27b/13

levz : Ar. badem.

dühn-i l. 17a/7, 20a/4

imîrâ?-yî l. 53a/13

l.-i hûlv 19a/8, 6a/19, 8b/5

l.-i mesmût 14b/2

l.-i muqâşşer 18a/18, 19a/18, 29a/19, 38b/2

l.-i musammaţ 15a/21

levzü'l-ħabbe : badem, badem tanesi.

l. 10a/17

levzü'l-ħulv : tatlı badem

l. 11a/20, 17a/16, 29b/8

fustuĸ-ı şâmî-i l. 44b/8

levzü'l-muqâşşer : badem kabuĸu.

l. 9b/2

levzü'l-mürr : acı badem.

na' nâ' ü'l-berri-i l. 28a/14

levzü'l-mürrü'l-muqâşşer : acı badem kabuĸu.

l. 55a/1

levzü'l-verd : bu adla bilinen badem türü.

l. 79b/13

levzü't-temr : bu adla anılan badem türü.

l. 16a/5

lev' : Ar. yakma, yanma.

l.-i nevâzil-i ĸadîmeye 73a/20

leyse'l-ħayr : leyse'l-ħaberü ke'l-ıyân : İşitmek görmek gibi olmaz.

l. 3a/6

leyyin : Ar. yumuşak.

nâr-ı l. 36a/11, 6a/1

nâr-ı l. 61b/17

lezcî : Ar. lüzücü; yapışkan, kopmadan uzayan.

aĸlâţ-ı ĸalîze-yî l. 54a/8

ĸalîze-i l.-yî arđıyyeyî 24b/17

l.+ yî 6b/21

aĸlâţ-ı ĸalîze-yî l.+ yî 47b/6

aĸlâţ-ı ĸalîzeyeyî l.+ yî 37b/7

aĸlâţ-ı ĸalîze-yî l.+ yye 55b/9

balĸam-ı l.+ den 8b/2

libâs : Ar. esvap, elbise.

l.-i efrenciyye 2b/1

lġkōstġkūn : bu isimle zikredilen bir bitkinin yaęıdır.

bezr-i l. 12a/5, 14b/21

bezr-i l. 15a/16

bezr-i l. 23b/12

l. 40a/7

lġmūn : limon.

ķıřr-ı l. 51b/3, 78b/9

‘uřāre-yi l. 70a/11

lġnet : Ar. yumuşaklık, ishal.

l. 39a/20

lisān : Ar. dil.

l. 62a/14

l.-i laťinde 3a/16

l.-i şevr 22a/12, 7b/9

zehr-i l.-i şevr-i berri 18a/12, 8a/16

‘uřāre-i l.-i şevr-i berri 21a/20

milġ-i l.-i ‘uřfūr 35b/6

l.-i ‘uřfūr besbāse 12a/20

l.+ ma 1b/12

lisānūř-sevr : bu isimle meřhurdur. Farsça gāv-zebān derler.

zehr-i l. 48b/4

‘uřāret-i l. 48a/5

l. 21a/15, 35b/15

aşl-ı l. 49b/11, 52a/17

mā‘-i l. 28b/10, 51a/8, 5b/8, 69a/21

zehr-i l. 27b/14, 30b/17, 50a/21, 51a/6, 52a/17, 62b/7, 78b/15, 79a/12

zehr-i l.-i berri 50b/15

zehr-i l.-berri ve 49b/10

zehr-i l. 35a/18

‘uřāre-i l. 32a/8, 50a/19

‘uřāre-yi l. 48b/9

lisān-ı ř. 22a/12, 7b/9

zehr-i lisān-ı ř.-i berri 18a/12, 8a/16

‘uřāre-i lisān-ı ř.-i berri 21a/20

ř. 48a/5

lisānū’l-ařāfir : kuř dili derler. Diřbudak aęacının meyvesidir.

l. 10b/1

bezir-i l. 10b/8

bezr-i l. 11b/1

l. 10b/50

lisānū'l-cemel : deve dilidir. Sālūyā diye de bilinir. Frenk kökenlidir. Türkçe diş otu derler. Diş otuna Arapça lisānū'l-ibil derler.

milḥ-i l. 69b/11

ʿuşāre-i l. 76a/3

lisānū'l-ḥamel : sınırlı yaprağı ve sınırlı ot derler.

l. 40a/16, 47b/9

bezr-i l. 16a/21, 39b/13, 40b/13, 41a/18

kaṣṭarān-ı l. 48b/14

māʿ -i l. 28b/15, 37b/18

bezr-i l. 41b/3

l. 77a/3

lisānū'l-kelb : Frenkler sinevlūza derler. Türkçe it dili diye bilinir.

l. 53b/9

lisānū'l-ʿusfūr : elsinetū'l-ʿasāfīr diye de bilinir. Kuş dili demektir.

l. 79b/1, 80b/16

l. 17a/15

lizerkūlāvus : diyāntōslizerkūlāvus; Bu hekimin adı ile bilinen macun.

l. 5a/13

lī'l-feyyāz : feyizli.

l. 80b/5

lī'l-mülūk : Melikler için, padişahlar için.

l. 3a/13

luʿ āb : Ar. salya. Bitki suyu, örümceklerde ağ, insanda tükrük, balda akışkanlık.

l. 36b/13, 38b/3, 44b/6

l.-ı keṣīrā 36b/7, 37a/13, 76a/16

l.+ dan 21b/5

luḡāziyāyū'l-nikolaus : bu hekim adı ile bilinen macun türü.

ayāric-i l. 24a/3

luḡarselīyūs : bu hekim adı ile bilinen macun türü.

l. 19a/13

luṭf : Ar. hoşluk, güzellik.

l.-ı bīḡāyelerin 2b/14

lūfū'l-ḥayye : yılan yastığının kebiridir. Türkçe fil kulağı, Arapça āzānū'l-fīl, Farsça fīl-cūş derler.

l.-i müddeber 41a/12

l. 79a/11-

l. 23b/9

lūk : Ar. lök, kısa tüylü yük devesi.

l. 15b/17

lūbān : Yun. Kündür derler. Türkçe ak günlük derler.

l. 27a/19, 57a/6, 66b/3, 76b/14, 76b/6, 77a/18

l.-ı ebyāz 26a/10, 41a/18, 49b/4, 61b/3, 62b/20, 63b/5, 77a/8

- l.-i maṣṭakī 76a/20
l.-i mikedd 53b/7
l.-i mūmiyā' ü'l-maḳābir 63a/19
l.-i mürr-i ṣāfī 78b/12
l.-i zeker 25b/11, 37a/2
- lübübü'l-bārid** : soğuk özler, içler.
l. 9b/3
l.+ e 40b/18
- lübübü'l-bāride** : soğuk özler, içler.
l. 14b/1, 51b/14
- lübübü'l-bāridet** : soğuk özler, içler.
l. 48a/19, 48b/4
ḳabza-i l. 47b/9
l. 14a/1, 14a/11, 16b/1, 21b/15, 32a/11, 44b/4
- lüğaz** : lugaz, bilmece.
l.-i mu' ammā-vermez 3a/2
- lüḥümü'l-efā'ī** : engerek yılanlarının etleri.
l. 70a/4
- lük** : Hind ağaçlarından bir ağacın zamğıdır. Tall da denir. Hurma korusu da denir.
l. 35b/5, 36a/2
- lüzce** : Ar. luzūcī, lezcī; yapışkan kopmadan uzayan.
aḥlāt-ı ğalıze-yi l.+ yi 68a/12
- lü'lü'** : Ar. inci, lūsīmāhiyūs diye de geçer.
l.-i ğayr-i meṣḳüb 13b/4
l.-i mürebbī 13b/13
l.-i nā-süfte kāfūr 36b/19
l.-i bākire 45b/19
l.-i mürebbī
l. 5a/8
ḥulāşa-i l. 28b/1
l.-i bikr 14a/12
l.-i ebyaz 15a/21, 15b/6, 17b/21
l.-i muşammet 13a/19, 5a/1
l.-i mürebbī 11a/15, 13a/4, 5b/15, 6a/4, 7b/13
'anber-eşheb l.-i mürebbī 5b/7
l. 28b/7, 46b/8, 8b/10, 9a/16, 9b/16
milḥ-i l. 50a/4
l.-i bikr 46b/13, 72a/14
l.-i bikr-i mercān 72b/2
l.-i bikr-i mürebbī 53b/18
l.-i bikr-i mürrebī 8a/12
l.-i ebyaz 46a/11

l.-i mercān 36a/18
l.-i muşammet-i mürebbī 39b/5
l.-i müddeber 11a/1, 40b/1
l.-i mürebbī 41a/13, 42b/6, 45b/8, 72b/9
l.-i nā-süfte üç 50b/4
l.-i nā-süfte ve 70a/14
l.-i nā-süfte-i mürebbī 47a/21
l.-i şāfī 18a/10
ma^c cūn-ı l. 13b/8
ma^c cūn-ı l. 13b/2

mā^c : Ar. su.

m. 1b/16
‘ūd-ı m.- verdī 5b/13
m.-i qarāhla 68a/18
m.-melek ve 2a/9
‘ūd-ı m.-verdī beşer 18a/4
‘ūd-ı m.-verdī dört 6a/5
m. 27b/7, 48a/10, 48b/5, 52b/7, 53a/5, 68b/19
nüzl-i m. 34b/17
m.- i 7b/9
m.-ı bād-rencibūye mā^c -ı şevketü’l-mübäreke 50b/17
m.-ı kışr-ı cevzü’-t-ṭarī 50b/16
mā^c -ı bād-rencibūye m.-ı şevketü’l-mübäreke 50b/17
m.-i afsentīn 73b/15
m.-i bād-rencbūye ile 11a/18
m.-i belesān-ı şāmī 72b/16
m.-i benefsec 62b/8
m.-i efrāciyā^c 69b/3
m.-i ef ādan 70a/17
m.-i fārūkla 74a/13
m.-i fātir 23b/3, 25b/4
m.-i hārre 48b/8, 65a/20
verd-i m.-i hışrım 46b/15
m.-i hindibā 6a/1, 73b/14
m.-i kaṭariyūn 72b/17
m.-i qarāh 35b/15, 73b/18, 73b/20, 74b/10
şarāb-ı m.-i kaṣṣarān 35a/11
m.-i kemāfītūs 39b/2
m.-i kemāfītūs 72b/15
m.-i kerefis 28b/14
m.-i lisānü’l-ḥamel 28b/15, 37b/18
m.-i lisānü’ş-şevr 28b/10, 51a/8, 5b/8, 69a/21

m.-i mezbūruñ 35b/19
m.-i milḥ 74b/18
m.-i nīlūfer 62b/7
m.-i nüzūli 60a/5
m.-i rāziyānec 9a/13
m.-i šāfī 32a/12, 68b/7, 73a/16, 78a/8
m.-i saḡankūr 12b/6
m.-i sālūyā 40b/16
m.-i serḡasile 72b/16
m.-i šāhterec-i mikedd 50a/2
m.-i ševketü'l-mübārek 31b/7
m.-i tüffāḡü'ş-şāmī 11b/11
m.-i usḡurdiyūn 72b/14
m.-i usḡülū 35a/20
m.-i usḡülūfenderiyūn 72b/19
m.-i usḡülūfenderyūn 73b/14
m.-i zehr-i nāreacle 73a/17
m.-i zehrü'l-fül 52a/10
m.-i zehrü'l-ütrüc 11a/12, 72a/19, 72a/4
m.-i zerrīn 74a/13
m.-i 'azebe 16b/10
m.+ ile 69b/7
m.+ lar 54b/10
m.+ nuḡ 25a/12, 59b/1
m.-i usḡurcına? 72b/15
m.-i tüffāḡü'ş-şāmī 5b/9
m. 21a/16, 21b/11, 65b/20
m. 38b/12
m. verd 57b/16
m.- māmişā 50a/1
m. 51a/10

ma' ācīn : Ar. macun, hamur kıvamına getirilmiş, yoğurulmuş ilaç.

m. 1b/19
m.-i ḡubūbatda 33b/8
m.-i vāfī 2b/8
m.+ de 71a/14

ma' ācīniyyāt : Ar. macunlar.

f. 4a/5

ma' ācīniyyātü'l-müleyyināt : kolaylaştırıcı macunlar.

f. 4a/6

ma' ācīnātü'l-müleyyināt : kolaylaştırıcı macunlar.

m. 18a/20

ma' āciniyyātü'l-iṭrifīlāt ma' cūnū'l-kırmizü'l-mülükī: baş uzuvlarının v.b rahatsızlıkların tedavisinde kullnılan bir macun.

m. 11b/6

ma' ācīnū'l-kibār : macun adı.

v. 4a/8

ma' cūn : Ar. macun, hamur kıvamına getirilmiş, yoğurulmuş ilaç

m. 10a/18, 10a/20, 11b/18, 12b/22, 16a/11, 16b/11, 20a/2, 20b/17, 20b/2,

21a/17, 21a/7, 21b/6, 23b/17, 27b/7, 6b/16

ve'l-müşilāt-ı m.-ı ağügün 18a/20

m.-ı āmaāku'l-kebīrū'l-ibn-i māseveyh 20b/19

m.-ı āmaḡ-ı? ṣaḡīr 21a/11

m.-ı bencimāḡügün 22a/20

m.-ı bezri 21a/18

m.-ı cevāhirū'l-bāride 13a/14

m.-ı cevāhirū'l-bāridet 18a/8

m.-ı cevāhirū'l-ḡār 17b/17

m.-ı cevāhirū'l-ḡarre 13a/5

m.-ı cevāhirū'l-ḡarre 28a/21

m.-ı cevāriṣ-i kesīrāyū'l-ḡarre 8b/1

m.-ı cinnetü'ş-şavt 18a/15

m.-ı cünd-i bīdester 27a/11

m.-ı demū'l-bevāsire 16a/20

m.-ı devvār 15b/19

m.-ı dīḡu'n-nefes 19b/13

m.-ı diyāfnīkōn 19a/5

m.-ı diyāḡōdīyūn 27b/5

m.-ı diyārdōnū'l-ibnū'l-abbās 14a/3

m.-ı diyāsna 18b/5

m.-ı diyāsnitūn 11a/10

m.-ı diyāsteryūn 26a/18

m.-ı diyāterber-i rāvendī 19a/18

m.-ı diyātürbūd-i ṣaḡīr 19b/4

m.-ı edne' atū'l-āṣāfirū'l-bārlūs? 12b/1

m.-ı efrāciyāyū'l-ibn-i māseveyh 12a/7

m.-ı enīsūnū'l-ibn-i māseveyh 15a/4

m.-ı felāfil 14b/10

m.-ı felḡumāḡügün 21b/16

m.-ı fūlādū'l-ḡadīd 12b/8

m.-ı ḡabbū'l-efrenc 16a/15

m.-ı ḡabbū'l-ḡār 28a/11

m.-ı ḡiyārşenbe 22b/8

m.-ı hindī 19b/17

m.-ı hūlincānū'l-ibn-i māseveyh 14b/17
m.-ı m̄tākī 19a/17
m.-ı k̄atīkūn 22a/7
m.-ı kemmūn 32a/19
m.-ı kemmūnū'l-ibn-i māseveyh 15a/11
m.-ı k̄ısrū'l-ūtrücü'l-ibn-i māseveyh 8b/16
m.-ı k̄udemā^c-yı sencersīnā 25b/15
m.-ı les^cū'l-^caḳreb^c aḳreb şoḳduḡına 26b/19
m.-ı lū^ʾlū^ʾl-bāride 13b/8
m.-ı lū^ʾlū^ʾl-hārre 13b/2
m.-ı maḳleyāşāyū'l-niḳolaus 25b/19
m.-ı muḳavvī 23a/4
m.-ı müferrecū'l-ibn-i māseveyh 5b/10
m.-ı müferriḡū'l-cibrīl 5b/1
m.-ı müferriḡū'l-ḳulūb 8b/8
m.-ı müferriḡū'l-mülūkī 5b/17
m.-ı müfettiḡ 15b/14
m.-ı mükeyyif 27b/11
m.-ı nehşū'l-^caḳreb 27b/18
m.-ı şandesniyyū'l-niḳolaus 13b/16
m.-ı senām^c-i? ḡıyārşenbe 20b/9
m.-ı şaḳar 18b/21
m.-ı usḳurdiyūnū'l-cedīd 27a/2
m.-ı yer mürveri 22b/16
m.-ı za^cfū'l-başar 12a/2
m.-ı ^casīrū'l-verdū'l-ibn-i māseveyh 20a/19
m.-ı ^caskerī 26b/9
m.+ ı 20a/11
m. ideler 15b/3, 19b/16, 23a/13, 26b/7, 5a/12, 7b/21
m. iderler 8a/7
m. idüp 9b/9
m. oluna 10a/13, 10a/5, 10a/9, 10b/10, 10b/18, 10b/3, 11a/11, 11a/17, 11b/19, 11b/5, 12a/1, 12a/12, 12a/21, 12a/5, 12b/13, 12b/21, 12b/7, 13a/4, 13b/1, 13b/16, 13b/7, 14a/14, 14a/2, 14b/16, 14b/4, 14b/9, 15a/11, 15a/18, 15a/3, 15b/13, 15b/19, 16a/10, 16a/14, 16a/19, 16a/3, 16a/6, 16b/14, 16b/19, 16b/5, 17a/19, 17a/8, 17b/16, 18a/15, 18a/19, 18a/7, 18b/11, 18b/17, 18b/4, 19a/12, 19a/15, 19a/18, 19a/4, 19b/12, 19b/3, 19b/6, 20a/10, 20a/19, 20a/5, 20b/18, 20b/4, 20b/8, 21a/10, 21a/18, 21b/16, 21b/8, 22a/19, 22a/6, 22b/15, 22b/7, 23a/2, 23b/3, 24a/15, 24a/20, 24a/3, 24b/15, 24b/7, 25a/19, 25a/2, 25a/8, 25b/14, 25b/18, 25b/3, 26a/13, 26a/18, 26a/5, 26b/18, 27a/10, 27b/10, 27b/17, 27b/20, 27b/4, 28a/11, 28a/17, 28a/4, 28b/19, 28b/2, 28b/9, 29a/10, 29a/16, 29a/4, 29b/11, 30a/1, 4b/21, 5a/21, 5a/3, 5b/10, 5b/17, 6a/14, 6a/21,

6a/7, 6b/11, 6b/19, 6b/3, 7a/10, 7a/20, 7a/4, 7b/5, 8a/18, 8b/1,
8b/15, 8b/21, 8b/8, 9a/12, 9a/21, 9a/3, 9b/18, 9b/4
m. olunur 29b/9

ma' cūnāt : macunlar.

m. 74b/8

ma' cūn ol - : macun yapmak.

m.- una 27a/1

ma' cūnū'd-dīdān : soğulcan rahatsızlığının tedavisi için macun.

m. 16a/7

ma' cūnū'l-afir : astım ve öksürük gibi rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir tür macun.

m. 23a/18

ma' cūnū'l-āher : astım, safra ve benzeri hastalıkların tedavisinde kullanılan bir tür macun.

m. 20b/5

ma' cūnū'l-bezūrī : hazımsızlık, tıkanıklık, bağırsak ağrısı gibi rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir tür macun.

m. 14b/4

ma' cūnū'l-cevāhirū'l-ibnmāseveyh : felç, hafakan, baş uzuvları gibi rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir tür macun.

m.-i māseveyh 15b/4

ma' cūnū'l-ekber : çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılan bir tür macun

m. 80b/14

ma' cūnū'l-enkardiyā'ü'l-mülūkī : sara, felç, başda ve benzeri yerlerde görülen rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir tür macun.

m. 16b/5

ma' cūnū'l-fāşıl : mafsal hastalıklarının tedavisinde kullanılan bir macun.

m. 20a/9

ma' cūnū'l-füvāk : hıçkırık rahatsızlığının tedavisinde kullanılan bir macun.

m. 13a/1

ma' cūnū'l-ğidā'yū'l-azā- i niķolous: kuru öksürük, yüksek ateş v.b rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir macun.

m.-ı niķolous 14a/15

ma' cūnū'l-ħaşāt : böbrek ve mesane taşlarının tedavisinde kullanılan bir macun.

m.- kilyeviyede 16a/3

ma' cūnū'l-ħaşħaş : göğüs ve nezle rahatsızlıklarının tedavisinde kullanılan bir macun.

m. 27b/5

ma' cūnū'l-hindīyyüş-şāğirū'l-ibn-i māseveyh: balgam, böbrek taşı v.b rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir macun.

m.-i māseveyh 20a/6

ma' cūnū'l-iccāşū'n-niķolous : yüksek ateş ve safra rahatsızlığında kullanılan bir macun.

m. 21b/9

ma' cünü'l-kendiri : soğuk algınlığı, öksürük ve beyin rahatsızlıklarında kullanılan bir macun.

m. 25b/5

ma' cünü'l-kırmızı'l-mülükî : baş uzuvları, öldürücü zehirler vb. rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir macun.

m. 11b/7

ma' cünü'l-meftūkin : fitik rahatsızlığında kullanılan bir macun.

m. 12b/15

ma' cünü'l-muqavvî : kuvvet macunu.

m. 12a/13

ma' cünü'l-mūsî : kulunç, mide vb. rahatsızlıklarda kullanılan bir macun.

m. 25b/14

ma' cünü'l-mübârek nikolaus : balgam, mafsalsal, mesane ve bütün ağrıların tedavisinde kullanılan bir macun.

m. 18b/17

ma' cünü'l-mülükü'l-ibn-i mâseveyh : baş uzuvları ve cinsel rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir macun.

m.-i mâseveyh 15a/19

ma' cünü'l-râhetü'l-nikolaus : humma ve yüksek ateş tedavisinde kullanılan bir macun.

m. 26a/13

ma' cünü'l-üşkufü'l-ibn-i mâseveyh : safra, balgam, mafsalsal ağrıları v.b rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan bir macun.

m.-i mâseveyh 18b/12

ma' cünü'l-tartîrel-hekîm kaştâlôs: bağırsaklardaki soğucan tedavisi v.b rahatsızlıklarda kullanılan bir macun.

m. 19b/6

ma' cünü'l-kırmız : mide v.b rahatsızlıklarda kullanılan bir macun.

m. 16b/14

ma' denî : Ar. madenle ilgili.

bâd-zehr-i m. 13a/20, 41a/13, 72b/13

billür-ı m. 46b/9, 72b/3

dehnec-i m. 46a/13, 46a/20

kehrübâ-ı ebyaz-ı m. 72a/15

kehrübâ-yı m. 75a/12

kehrübâ'-yı m. 59a/14

kibrî-i m. 59a/6

meshûk-ı m. 65b/17

milh-i m. 57a/16

mümüyâ-i m. 42b/8

mümüyâ'-i m. 40a/13

türbüd-i m. 74b/3

zencefre-yi m.-i mikedd 47a/16

milh-i m. 57a/2

ma' adeniyyāt : Ar. madenler, madenden yapılmış nesnelere.

‘a.-ı ṭabāyi‘ ni 3b/5

m. 3b/4

m.+ uḡ 3a/19

ma' deniyye : Ar. madenle ilgili.

mu‘ ālice-i m.+ nūḡ 3b/12

mevzū‘-yī ecsām-ı m.+ dūr 3a/19

ma' denōz : batrāsāliyyūn; Taşlık kerefisi, fatrāsāliyyūn da derler. Makdenōs da derler Rum vilayetlerinde bulunur ve kerefis-i Makedōnī denir. Halk arasında magdenos, ma' denoz ve ‘indī ma' denūvaz derler.

‘uṣāre-i m. 75b/8

ma' dūm : Ar. yok olan, mevcut olmayan.

m. idi 2b/21

ma' ādin : Ar. madenler.

m. 3a/1

renk-āmīz m. 1b/8

m.-i filizzāt 3a/10

m.-i nākīṣa 3b/1

m.+ üḡ 3b/15

v. 4b/3

ma' an : Ar. beraber, birlikte.

m. 17b/13, 53a/21, 78a/1

m. 26a/4, 27b/4, 30a/14, 30b/1, 30b/10, 30b/19, 31a/14, 31a/5, 32b/1,

33b/3, 34a/13, 71b/10

ma' ānī : Ar. manalar.

cevher-i m. 2a/7

m.-yi ṣifā‘ 2b/8

ma' āṣ : Ar. geçinilecek şey, yaşayış, dirlik.

nümüne-i m.+ dur 71a/15

mādde : Ar. madde.

m.-i ḥaṣāt olan 22b/10

m.-i reml 65a/11

mā-fihā : Ar. öteki dünya, āhiret.

m.+ da mālīk olan 63b/15

ma' fūn : Ar. kokmuş et, bozulmuş, çürümüş şey.

berd-i ṣiḥḥat-i m.+ dur 3b/3

mağrib : Ar. Garb, batı.

m. 23a/7

m.+ den 77a/1

mağribī : Ar. Garb'a ait.

terencübīn-i m. 19b/11, 19b/14, 21a/7, 31b/13

mağsül : Ar. yıkanmış, guslolunmuş.

m. 10b/13, 11b/21, 13a/20, 15b/17, 18b/7, 23b/8, 25a/2, 34b/18, 34b/2,
35b/5, 36a/3, 38b/21, 42b/14, 45b/13, 47a/11, 47a/21, 5a/1, 72b/3, 76a/1,
76a/14, 76b/12, 8a/11

lācüverd-i m. 38a/18, 43a/3

mercān-ı m. 76b/6

şabr-ı m. 24a/19, 35b/4, 36a/1, 36a/9

sādec-i' adesi m. 46b/17

zer-i m. 74a/12

zeyt-i m. 59a/10, 64b/17, 67b/12

zībağ-ı m. 64b/20, 71b/3, 71b/9, 74b/17, 74b/6

m.-i mürebbī 36a/19

şabr-ı ğayr-i m.+ üñ24a/20

şabr-ı m.+ üñ24a/21

māh-ı mayıs : Far. ay, senenin on ikide bir kısmı.

m.-ı mayısta 52b/3

māh-ı m.+ da 52b/4

maḥal : Ar. mahall, yer.

m.+ de 81a/7

m.+ inden 1b/50

maḥbūb : Ar. muhabbet olunmuş, sevilen, dost.

m.+ dur 56a/10

maḥbūs : Ar. hapsolmuş, bir yere kapanmış.

m. olan 18a/21, 38b/4, 41b/20

maḥkūk : Ar. hakolunmuş, çelikle kazınmış.

m. 10a/1, 9a/2

maḥlūl : Ar. hallolmuş, çözülmüş, eritilmiş, eriyik.

m. 12a/1, 13a/13, 13b/1, 15b/3, 16b/5, 36b/11, 3b/11, 43a/10, 45a/11,
45a/15, 5b/9, 66a/3, 68a/8, 72b/12, 72b/4

m.+ ı 33a/9, 33b/20, 34a/8, 59b/19, 65a/5, 65b/8, 68a/19, 73b/2

m.+ ıla 53a/6

m.+ mı 11b/15

m. oluna 36a/19, 8a/18

m.+ uñ 30a/7

maḥlūlāt : Ar. çözünmüş, erimiş, hallolmuş maddeler.

f. 4a/18, 64b/20

maḥlūlū'l-billūr : çözünmüş tuz.

m. 65b/16

maḥlūlū'l-fizza : eritilmiş gümüş.

m. 65b/3

maḥlūlū'l-ḥadīd : eritilmiş demir.

- m. 65a/1
mahlūlū'l-mercān : çözünmüş mercan.
m. 65a/9
mahlūlū'l-^çukāb : eritilmiş kartal, karakuş.
m. 77b/17
mahlūlū'ṭ-tartīr : çözünmüş şarap tortusu.
m. 65a/17, 77b/18
maḥmūde : Ar. samūniyā da derler. Bingöz otu, sakmunya.
m. 18b/3, 19a/21, 23b/13, 24b/8, 33b/15, 41b/11, 43b/11
ḥulāşa-i m. 31a/16, 33b/16
müdebber-i m. 36a/5
şabr-ı m. 37b/4
m.-i aşkar 19a/9
m.-i eşkar 22b/5
m.-i inṭakī 20b/2
m.-i inṭakī 21b/6
m.-i inṭakī-i müdebber 30a/21
m.-i meşvī 21b/16, 38a/19, 40b/9
m.-i müddeber 20b/7, 35a/4, 38a/4
aşlū'l-fāşirā-yı m.-i müddeber 35a/10
m.-i müdebber 21a/10, 22a/5, 24a/11, 31b/14, 42b/10
m.-i müdebber 25a/16
m.+ nūḡ 33b/14
m.-i mürebbī 39b/1
maḥmūdeyü'z-zāli : bir tür bingöz otu.
m.-i müdebber 18b/14
maḥmūm : Ar. ḥümmeyāta, sıtmaya tutulmuş; sıtmalı, ateşli.
^çaş-ı m.+ ı 22b/10
maḥmūz : Ar. hamızlanmış, oksitlenmiş.
m. 18b/7
maḥreḡ : Ar. yakacak yer. Burada makruk anlamında kullanılmış; yanmış.
m. 18b/7, 36b/18, 40b/12, 40b/13, 41a/8, 46b/11, 5a/8, 72a/14
ḥarīr-ḥām m. 37a/8
ḡarnū'l-ıyyel-i m. 39b/13, 42a/11
şeb-i m. 42a/8
zāc-ı m. 41b/2, 57b/21
m.+ i 65b/19
maḥreḡa : Ar. yanmış, aşırı ateşli.
ḥummā-yı m. 68b/10
ḥümmeyāt-ı m. 43b/2
ḥummā-yı m.+ ya 79b/13
maḥreḡü'n-nār : yakıcı, aşırı terletici.

- merhem-i m. 75b/21
- maḥrem** : Ar. haram, gizli olan.
esrār-ı ḥazīne-yi m. 4a/3
- maḥrūk** : Ar. yanmış, yanık.
m. 40b/13, 45b/8, 59a/7, 78a/20
ḥarīr-ḥām-ı m. 13b/14
ḥelezūn-ı m. 38b/12
ḳarn-ı iyyel- m. 10b/14
ḳarnü'l-iyyel-i m. 13a/2
nuḥās-ı m. 46b/7
şeb-i m. 71b/10
zücāc-ı m. 16a/5
m.-ı emlec 46b/18
ḳarn-ı iyyel-i m.-ı ḥorasānī 16a/9
m.+ ı 65a/15
m. ola 47a/20
- maḥrūkü'l-mizāc ol -** : yanık olmak, yanmak.
m.- anlara 42b/2
- maḥşūş** : Ar. hususī, özel.
m. 62b/4
m.+ dur 3a/18
ayāric-i ḳoştanṭiniyye-i m. 24b/9
m. 44b/15
- maḥtūm** : Ar. hatemlenmiş, mühürlenmiş.
ṭīn-i m. 28b/6
ṭīn-i m. 10b/16, 11a/16, 11a/2, 13a/9, 16b/2, 27a/6, 28b/1, 7b/17, 8a/12, 8b/13
- maḥtūm** : Ar. maḥtūm; mühürlenmiş.
dühn-i m. 59a/16
rūḥ-ı m. 54b/10
ṭīn-i m. 32b/17, 36b/17, 37a/11, 39b/12, 40b/1, 41b/1, 42b/8, 50a/9, 50b/3, 53a/21, 53b/21, 54b/14, 59a/20, 72b/2
ṭīn-i ṭīn-i m. 43a/1
ṭīn-i m. 76b/8
- maḥūd** : Ar. bilinen, sözü geçen.
ṭarz-ı m. 74a/8
- maḥv** : Ar. yok etme, ortadan kaldırma.
m. 54a/8, 74b/16
m. ider 58b/6, 69a/2
- maḥz** : Ar. su katılmamış, halis süt.
devā-yı m.+ dur 59a/13
- maḥzar** : Ar. huzur yeri, büyük bir kimsenin önü.

- şifâ^c -yı m.+ dur 78b/5
- mâ'iliyyet** : Ar. eğrilik.
emrâz-ı m. 13a/7
- mâ'ilü'r- raqabe** : boynu eğik.
m. raqabede 53b/1
m.+ de 58b/15, 60b/4
m.+ de 55b/8, 57b/12, 58a/4, 58b/9, 59a/14, 59a/2, 59b/12, 59b/19, 59b/6,
60a/20, 60a/9, 60b/13, 61a/18, 61b/13, 61b/16, 77b/16
m.+ ye koyup 54b/15
m.+ de 78a/20
m.+ de 58a/15
- mâ'iyye** : Ar. sulara ait, su ile ilgili.
ahlâṭ-ı m.+ yi 47b/13
m.+ nün 80b/2
- mâ'iyyet** : Ar. beraberlik.
m.+ ini 34a/1
m.+ i 78a/11
m.-i ahlâṭı 38b/13
- maḳ'ad** : Ar. oturulacak yer.
ḳurūḫ-ı m.+ ı 58b/6
- māḳal** : Ar. söz, lakırdı.
m. 2a/19
- maḳām** : Ar. kıyam edilen, durulan yer.
m.+ ına 22a/21, 50b/7, 54b/2, 56b/21, 58b/7, 59a/18, 59b/15, 66b/7
bād-zehr m.+ ına 36b/15, 42b/3
bād-zehr m.+ ındadır 31a/1
- maḳāşirī** : bu isimle zikredilen bir tür sandal ağacı.
şandāl-ı m. 15b/1
- maḳbūl** : Ar. kabul olunmuş.
m. 31a/21
m.+ dūr 79a/19
- maḳleyāşāyü'l-niḳolaus** : Hekim Nikolaus'un adı ile anılan makleyasa Süryanice kökenlidir. Kavrulmuş büzür demektür. Bazı kimseler habü'r-reşād derler.
ma^c cūn-ı m. 25b/19
- maḳlū^c** : Ar. kökünden çıkarılmış, sökülmiş.
riş-i ḫacel-i m. 60a/16
- maḳşūd** : Ar. kastedilen.
m. 2a/11, 33b/1
- maḳşūr** : Ar. kısaltılmış.
m.+ dur 62b/4
- maḳşūr** : Ar. kabuğu çıkarılmış, soyulmuş.
şa^c ir-i m. 20b/12

- maḳtūl** : Ar. katledilmiş, öldürölmüş.
zībaḳ-ı m. 76b/19
- maḳkūd** : Ar. bağlanmış.
milḥ-i m. 80a/19
m.+ dan 31a/16, 32a/3
m.+ ı 65a/21
milḥ-i m. olur 69a/19
m.+ uḡ 32b/3
- maḳkūse** : Ar. tersine çevrilmiş, baş aşağı olmuş.
nār-ı m. 65a/6
- maḳkūsī** : Ar. ters çevirme ile ilgili.
nār-ı m. 78a/21
- maḳkūsiyye** : Ar. terslikle ilgili. Ters çevrilmiş.
m. 73b/20
nār-ı m. 59b/12
- maḳkūsiyyet** : Ar. terslikle ilgili.
nār-ı m. 69a/7
- māliḥ** : Ar. tuzlu.
baḡgam-ı m. 20b/19, 38a/3, 75a/6, 76a/12
- māliḥulyā** : Yun. kuruntu, vesvese, melankoli.
m. 4b/9
m. 5a/15
m.+ ya 11b/8, 5b/3
m. 52a/15
m.+ yanāfiḳ .dür 56a/3
m. 5a/6
m. 13a/7, 5b/10, 70a/2
m.+ ya 24a/4, 24b/16, 35a/15, 38a/16, 56a/10, 63a/16, 65b/4, 69a/12, 70b/2
m.+ ya 15b/5, 32a/6
- mālik** : Ar. sahip, bir şeyi olan.
m. olan 46a/18
mā-fīḥāda m. olan 63b/15
m. olur 46a/18, 66a/8
- māliḳī** : hekim adı.
m. 3b/4
- maḳlūm** : Ar. bilinen, belli.
m. 62a/15
kemā-yenbaḡī m. 3a/12
m.+ dur 33b/1, 77b/8, 81a/7
m.+ ları 3b/7
m. ola 2b/15
m. olur 3b/1

mām : bir tür misk.

‘anber-ḥām misk-i m. 45a/3

māmīrān : Far. kırlangıç otu (*Chelodonium majus*). Māmīrān-ı sīnī de denir ‘urūku’s-sufrun’un sağıridir.

m. 46a/2, 46b/19

m.-ı çīnī 45b/5

māmīṣā : Far. kırmızı çiçekli kırlangıç otu (*Glaucium corniculatum*) diye bilinir. Türkçe sarı gelincük çiçeği de derler.

m. 40a/6, 45b/6, 46b/18, 50b/13

dūhn-i m. 31b/4

zūfāy-yābis m. 12a/4

‘uṣāre-i m. 12a/11

ma‘ mūl : Ar. imal edilmiş, yapılmış.

m. 3b/11, 60b/8

ma‘ nā : Ar. mana.

m.-yı mektūbesin 2b/2

m.+ lara 81a/4

m.+ sı 3a/16

m.+ sı 2b/17

ma‘ nāhu : Ar. onun manası.

m. 18a/21, 21b/17, 22a/20, 23b/18, 27b/5, 30a/17, 30a/9

ma‘ nātū’l-cāmī’ü’l-görḥayyānūs : bu hekimin adı ile geçen sözcüğün manası demektir.

m. 22a/8

mānend : Far. eş, benzer.

m.-i nef’ī 2a/20

mānendī : Far. bezerliğe ait.

m. 33b/14

iklīl-i m. 75a/3

zeberced-i m. 73b/8

mānī : Ar. mānī’; men eden, alıkoyan.

m.+ ye 6a/15

mānī’ : Ar. men eden.

m.+ dür 44a/21

m. olur 30b/14

mānī’ ol - : engel olmak.

m.- ur 42b/20

maniyā : mani; delilik, cinnet.

m. 35a/15, 53b/13, 56a/3, 69a/12, 70b/1

m.-yı vesvāsiyi 69a/1

m.+ ya 78b/3

manṣūr : Selçuklu Sultanı Gıyaseddin’in oğlu, Muḥammed bin Manṣūr

m. 23a/8

marāz : Ar. hastalık.

m.+ larına 5a/7

m.-1 ahşâyı 73a/11

m.-1 baraşa 55a/20

m.-1 dīkū'n-nefese 31b/9

m.-1 efrence 16a/15, 35a/16, 39b/16, 74b/3

m.-1 efrencde 20a/13, 31a/9

m.-1 efrencden 19b/8

m.-1 efrence 26b/10, 31b/8, 54a/10, 64a/8, 71a/5, 71b/20, 72b/14, 73a/9, 74a/4,
74b/14, 76b/15

marāz-ı m.-1 efrence 59a/1

m.-1 efrenciye 41b/9

m.-1 efrenciyye 70b/9

m.-1 efrencüñ 31a/1

m.-1 frencüñ 69a/15

m.-1 marāz-ı efrence 58b/22

m.-1 sill 72b/6

m.-1 'atīki 43a/16

sill-i m.+ a 54b/18

m.+ ı 55b/10

m.+ ına 43b/3, 61b/5, 7a/5, 80a/15, 9b/10

m.+ lara 35b/12, 56a/21, 69b/7, 70b/12

m.+ ları 64b/5, 65b/5

m.+ larına 17b/18, 30a/2, 37b/3, 46a/16, 63b/13

m.+ larınun 54b/3

m.+ larun 14a/7, 31b/18, 70b/11

māri : panzehir adı.

bād-zehr-i m. 41a/13

bād-zehri m. 33a/18

bād-zehr-i m. 72b/5

ma' ruf : Ar. herkesçe bilinen, tanınmış.

m.+ dur 32b/20

ma' ş : Ar. adelenin tutulması, büzümesi (fr. crampe).

m. 28a/12

m.+ ı 32a/17, 55b/19

maş' ud : Ar. suud etmiş, yüzeye çıkmış.

m. 71a/21

mā-şadağ : Ar. tasdik edilen, olunan, uygun.

şadağ-ı m.+ dur terkīb 23a/9

māsārīkā: mezanter; ince bağırsak askısı

m.+ yı 68a/5

m. 12b/9

māseveyh : İbn-i Māseveyh, Kamusu'l-Alam'da Meyhail Bin Mā Seviye, olarak geçer: "Halife 'Abbasiye zamanında yetişen süryānū'l-aşl eṭıbbā-i 'arabdan olup, Yuḥnā bin Māseviyehūñ birāderidür. Me'mūn ḥalīfenūñ ḥıdmet-i ṭabābetinde bulunup, ḳudemānuñ re'yinden ayrılmadıḡı ve müteaḥḥirīn eṭıbbānuñ keşif ve ĩcādı olan 'ilāclara ri'āyet itmediḡı ve maa-hazā 'umūm-ı eṭıbbānuñ kendisine ḥürmet ve ri'āyeti ve ḥalīfenūñ fevḳa'l-'āde i' timād ve ḥüsn-i zannı olduḡı mervīdür."

m. 6b/4

ayāricātü'l-ma'ācīnū'l-nāfi'āt-ı ayāric-i hermesü'l-ibn-i m. 23b/5

bālūrū'yü'l-ibn-i m. 10a/6

cevāriş-i dārçīnū'l-ibn-i m. 7a/21

cevāriş-i diyāştaryūnū'l-ibn-i m. 10a/13

cevāriş-i ḳaranfilū'l-ibn-i m. 6a/8

cevāriş-i sūnbülū'l-ibn-i m. 6a/14

cevārişü'l-belāduriyyü'l-ibn-i m. 9a/4

cevārişü'l-miskü'l-ibn-i m. 6a/21

devāyü'l-kibrītü'l-ibn-i m. 26a/6

el-ibn-i m. 19a/5, 4b/6

fī'l-laūḳāt-ı laūḳü'l-ḥāfızü'l-ibn-i m. 29a/17

fülūniyā-i farsīyyü'l-ibn-i m. 28b/3

fülūniyā-i rūmīyyü'l-ibn-i m. 28b/10

ıṭrıfīl-i fārisīyyü'l-ibn-i m. 17a/21

ıṭrıfīl-i fenceyüşü'l-ibn-i m. 16b/20

ibn-i ibn-i m. 49a/1

ibn-i m. 17a/9, 34a/17, 34b/21, 34b/5, 37b/7, 38a/16, 38a/9, 38b/13, 38b/16, 38b/4, 38b/9, 39a/7, 43a/16, 43a/7, 43b/14, 45a/16, 45a/18, 48a/2, 48b/16, 67a/1, 67b/13

ḳaṭūnāyü'l-ibn-i m. 21a/18

kebīrū'l-ibn-i m. 19b/17

laūḳü'l-larbūyü'l-ibn-i m. 29b/2

ma'cūn-ı āmaāḳu'l-kebīrū'l-ibn-i m. 20b/19

ma'cūn-ı efrāciyāyü'l-ibn-i m. 12a/7

ma'cūn-ı enīsūnū'l-ibn-i m. 15a/4

ma'cūn-ı ḥūlincānū'l-ibn-i m. 14b/17

ma'cūn-ı kemmūnū'l-ibn-i m. 15a/11

ma'cūn-ı ḳışrū'l-ütrücü'l-ibn-i m. 8b/16

ma'cūn-ı müferrecü'l-ibn-i m. 5b/10

ma'cūn-ı 'asīrū'l-verdü'l-ibn-i m. 20a/19

ma'cūnū'l-cevāhirū'l-ibn-i m. 15b/4

ma'cūnū'l-hindīyyüş-şagīrū'l-ibn-i m. 20a/6

ma'cūnū'l-mülükü'l-ibn-i m. 15a/19

ma'cūnū'l-üşḳufü'l-ibn-i m. 18b/12

miskü'l-ibn-i m. 5a/4

tiryākū'l-erba'atū'l-ibn-i m. 29a/4

ibn-i m.+ iñdür 43b/19

maşrū'īn : masrū' 'dan; sara hastalığının tedavisinde kullanılan bir çeşit yağ.

dühn-i m. 61b/14

maştakī : Yun. Arapça kiye ve 'ilk-i rümī denir. Türkçe sakız derler (*Pistacia lentiscus*).

m. 10a/8, 12b/19, 13b/5, 14a/9, 15a/7, 15b/17, 15b/22, 16a/1, 16b/17,
16b/4, 17a/17, 17b/15, 19b/2, 19b/6, 23a/1, 23a/11, 23b/10, 24a/1, 24a/19,
24b/14, 24b/6, 26a/3, 27a/19, 34a/21, 34b/11, 34b/18, 34b/4, 35a/6, 36a/16,
37a/11, 37a/18, 37b/10, 37b/21, 37b/5, 38b/18, 39a/14, 40b/8, 42b/13, 43a/19,
43a/3, 43b/5, 50a/5, 57b/19, 5b/14, 61a/17, 61b/4, 62a/3, 62b/20, 63a/21,
63b/7, 66a/16, 66b/3, 67b/10, 67b/5, 6a/17, 6b/9, 75a/15, 76a/14, 76b/14,
76b/5, 77a/18, 77a/7, 78b/12, 7a/16, 80b/17, 9a/16

dühn-i m. 57b/17, 63b/17, 77a/4

ħabb-ı m. 39a/12

lübān-ı m. 76a/20

ğārīkūn-ı ebyaz-ımuğraş m.-yi mikedd 38b/6

m. olan 43b/11

m. 20a/1

māşerā : Ar. kan çıbanı, genelde yüzde çıkan tür çıban.

m.+ ya 73a/19

maşrıķī : Ar. doğuya ait.

bād-zehr-i m. 32b/5

ma' şūş : Ar. Zayıf, arık.

m.+ dur 71b/7

maşar : Ar. yağmur.

m.-ı nisānū'l-muqattar 49b/21

m.+ da 55a/12

maḥūleyn/maḥūlīn? : bir çeşit sikencübīn türü.

m. 49a/9

maḥbūḥ : Ar. pişirilmiş.

m. 13a/9, 16a/18, 28b/13, 46a/2

bi-leyyin m. 43b/17

m.-ı eḫīmūn 25a/20

m.-ı qarabaş 28b/12

m.+ a 12a/15

m.+ dan 34b/2, 35a/21, 75a/10

m.+ la 35b/3

m.+ uş 17b/11

m. 71b/14, 72a/17

maḥbūḥāt : Ar. pişirilmiş yemekler, kaynatılmış ilaçlar.

f. 4a/18

f. 66a/14

- m.-ı münāsible 32a/15
- maṭbūḥū'l-kerāvyā** : pişirilmiş tatluca otu.
m. 15a/13
- maṭbūḥū'z-zūfa** : pişirilmiş çoğan, çördek.
m. 28b/14
- maṭḥūmeyn/maṭḥūmin** : merhem adı.
merhem-i m. 75b/8
- maṭlūb** : Ar. istenen, aranan şey.
m.-ı ṭālibāndur 33b/1
m.+ a 2a/12
- mā' ü'd-dārçin** : tarçın suyu.
m. 30a/15, 33b/4, 37a/12, 42b/15, 51a/7, 69a/21
m.-i müstahrec 36b/4
- mā' ü'l-afsentin** : Türkçe pelin tuzu suyu.
m. 38b/19
- mā' ü'l-^casel** : bal suyu
m. 19a/14
m. 51a/15, 74a/20
- mā' ü'l-^cazb** : tatlı su.
m. 33b/7, 65a/4
- mā' ü'l-bārid** : soğuk su.
m.-i rencibūye 32a/1
- mā' ü'l-cūbn** : peynir suyu, sūrtuka da derler.
m. 21a/5, 38a/21
m. 37b/13
- mā' ü'l-cümme** : bahr-i Hind'de olan bir balıktır. Salamura balığının suyu kastedilir.
m.-yi bitürür 77a/1
- mā' ü'l-efrāciyā** : göz otu yani çilek suyu.
m. 50a/1
- mā' ü'l-emrāzü'l-^cayn** : göz sulanma rahatsızlığı.
m. 49b/17
- mā' ü'l-emtār** : yağmur suyu.
m. 34b/2
- mā' ü'l-encibār** : beş parmak otu suyu
m. 16b/4
- mā' ü'l-farūḳ** : bu isimle anılan bir bitkinin suyu.
m. 65b/10, 74b/10
ṣaḥīfe-yi fizza-i m.+ ıla 65b/8
- mā' ü'l-fütenc** : yarpuz suyu.
m. 50a/1
- mā' ü'l-ḥallāl** : sirke suyu.
m. 78a/15

- mā' ü'l-ḥamz** : ekşi su.
m. 10a/16
- mā' ü'l-ḥarr**: sıcak su.
m. 56b/2
m. 33a/9
- mā' ü'l-ḥass** : bu adla anılan bir bitkiye ait su.
m. 44b/11
- mā' ü'l-ḥass** : bu adla anılan bir bitkiye ait su.
m. 51b/16
- mā' ü'l-ḥayāt** : hayat suyu.
m.-ferlüferiyūs? mi' denüñ 49a/21
- māü'l-ḥısrım** : koruk suyu.
m. 46b/20
- mā' ü'l-ḥindibā** : güneyik, yaban marulu suyu.
m. 30b/7
m. 47b/18, 52b/2
m. 38a/21
- mā' ü'l-ḥummāz** : kuzu kulağı suyu.
m. 7b/9
- mā' ü'l-ḥar** : kar suyu.
m.+ ı 22a/14
- mā' ü'l-ḥarāḥ** : anason türü bir bitkinin suyu.
m. 65b/12
m. 29b/6, 33a/11, 34b/1, 56a/6, 57a/3
m.+ la 53a/4, 73b/20
m. 48a/21
m.+ la 59a/21
m. 51b/20
- mā' ü'l-ḥastarān** : kastaran adı ile anılan bir bitkinin suyu.
m. 22a/2
m. 31b/12
- mā' ü'l-ḥıdāḥ** : çiçek suyu, Arapça mā' ü'z-zehre derler.
m. 47b/11
- mā' ü'l-ḥıbrıt** : kükürd suyu.
m. 39a/7
- mā' ü'l-ḥulüb** : kalp suyu.
m. 52a/14
- mā' ü'l-kürrāş** : pırasa suyu; kürrāş-ı Şamî ve kürrāş-ı mā' i türleri vardır.
m. 75b/3
- mā' ü'l-laḥm** : et suyu.
m. 41a/9
- mā' ü'l-māliḥ** : tuzlu su.

- m. 55a/7
mā' ü'l-maṭar : yağmur suyu.
m. 31a/13
- mā' ü'l-melik** : kiral suyu. bk.
m. 51b/21
- mā' ü'l-merākīyā** : merākī; kuruntu, vesvese için şerbet.
m. 49b/6
- mā' ü'l-mu' aṣṣer** : ? معشر
m. 73b/1
- mā' ü'l-muḳaṣṣer** : kabuk suyu.
m. 70b/21
- mā' ü'l-museḥḥin** : musahhin; ısıtan, ısıtıcı su.
m. 51b/17
- mā' ü'l-müferreḥü'l-bārid** : ferahlık veren su.
m. 50a/16
- ma' ü' ş-şeb** : şebb, şap suyu.
m. 11b/12
- mā' ü'l-uṣṭumāḥaykūn** : bu isimle anılan bir bitkiden yapılan şerbet.
m. 51a/1
- mā' ü'l-uyūn** : göz pınarı suyu.
m. 69a/20
- mā' ü'l-übhel** : ardıç yemişi suyu.
m. 32a/1
- mā' ü'l-ütrüc** : ağaç kavunu suyu.
m. 13a/20, 79b/2
- mā' ü'l-verd** : gül suyu.
m. 13b/1, 15b/2, 28b/9, 33b/21, 36a/19, 43a/10, 45a/17, 49b/21, 4b/16,
51a/8, 52a/20, 52b/18, 56a/15, 57a/10, 57b/2, 58a/8, 79a/3, 79b/15
m.-ı müṣṭa' il 62b/8
- mā' ü'n-necīl** : ayruk, ayırık otu suyu.
m. 41a/5
- mā' ü'r-rāziyānec** : recene otu suyu.
m. 34b/20, 37a/19, 50a/1, 52b/9
- mā' ü'r-re's** : kafa suyu.
m. 81a/6
m. 78a/13
- mā' ü'ş-şāfī** : saf su.
m. 52b/11, 57a/15, 68b/18
- mā' ü's-sezāb** : sedef otu suyu.
m. 50a/1
- mā' ü't-tārçin** : tarçın suyu.
m. 52b/15

mā' ü't-tüffāhü'ş-şāmī : elma suyu.

m. 43a/7

cedid-i m. 11b/13

mā' ü'z-zerrīn : nercis çiçeği suyu.

m. 73a/14, 74b/19

mā' ü'z-zūfā : çördek yani çoğan suyu.

m. 45a/15

māverdi : öd ağacı.

ūd-ı m. 11b/20, 43b/4, 44a/6

māyi'āt : Ar. su gibi akan; sıvılar.

m. 4a/14

v. 57b/8

maẓarrat : Ar. zarar.

m.+ ı 3b/10

m.-ı ishāl ider 35a/14

m.+ ı 64a/10

m.+ m 24a/6, 72a/1

maẓarrāt : Ar. zararlar.

m.+ ı 24a/21

māzeryūn : Far. Yunanca hāmālāvun derler. Sütlügen türündedir. Kulapa da denir.

m. 24a/9, 79a/12

m.-ı müddeber 30a/13

m. 47b/14

maẓhar : Ar. bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer.

m.-ı nūrẓāt-ı eḥadiyyet 1b/17

maẓı : mazu, Arapça 'afs derler.

m. 44a/1, 44a/7

m.+ yı 44a/2

maẓmūn : Ar. mana, kavram, ince söz.

mūcib-i m.-ı 'ibret-nūmūn-ı hüvelleẓī 1b/6

m.+ una 3a/14

mecmū' : Ar. toplanmış, bir araya getirilmiş.

m.+ m 43b/11

m.+ nı 43b/6

mecnūn : Ar. cin tutmuş, çıldırılmış, deli.

m.+ a 65b/5

mecūkān : Yeni Dünya'da ortaya çıkan devalardan her biri. Mālānteryā diye de geçer.

m.-ı hindī 31a/12

m. 34a/3, 36a/5

m.-ı ebyaẓ 31b/10, 47b/14

mecūkānū'l-ferulyūs : bu isimle anılan bir deva.

ḥulāşa-i m. 31b/7

medār : Ar. bir şeyin döneceği yer, etrafında dönülen nokta.

m.-ı aşhâb 1b/21

meded : Ar. yardım.

m. 1b/21, 36a/14, 5b/2

m. virür 69a/6

mefâsıl : Ar. eklemler, mafsallar.

emrâz-ı m. 64a/6, 67a/1

evca^c -i m. 20a/21

evcâ^c -i m. 62a/5, 67b/18, 73a/10, 77a/19

veca^c -ı m. 33a/3

veca^c -i m. 18b/13, 20a/11, 25a/21, 33a/14, 59b/8, 64a/1, 69b/18, 76a/5

veca^c -i m.-ı devvâra 32a/6

m.+ a 31a/10

evcâ^c -ı m.+ a 58a/2

evcâ^c -i m.+ a 23b/6, 58b/19, 60b/2

veca^c -i m.+ a 18b/19, 19b/8, 19b/9, 26b/10, 30b/5, 60a/2

m.+ da 23b/21, 23b/7

m.+ ı 18b/18, 59b/8

veca^c -i m.+ ı 44b/1

veca^c -i m. 39a/20, 39a/3, 39a/8, 39b/15

m.+ ı 39a/19

evcâ^c -ı m. 52a/8

veca^c -i m. 74b/3

mefhûm : Ar. anlaşılmiş; kavram.

m. kılp 3a/12

mefhûmunca : bu kavram gereğince.

m. 2a/11

mefthâh : Ar. hazineler

m.-ı kavîdendür 12b/10

m.- ı 70a/20

mefthûh : Ar. fethedilmiş, açılmış.

dîde-i m. 3b/15

mehcûr : Ar. terk edilmiş, kullanılmaz olmuş, unutulmuş.

m. ider 5b/3, 80a/11

mekân : Ar. yer.

m.-ı bārideye 68b/20

m.-ı bāridiyyeye 70b/5

m.-ı bir 65b/22

m.-ı hārrede 30b/11, 31a/14, 31b/6, 33b/13, 35b/4, 36a/10, 47b/3, 49b/5, 4b/17,

50b/17, 52b/12, 52b/5, 54b/8, 55a/13, 55a/7, 56b/10, 56b/3, 58a/9, 59a/21,

61a/13, 62a/9, 71a/1, 73b/4, 78a/8, 79a/15, 79a/2, 79b/16, 80a/2, 80b/4

m.-ı hārrede 53a/6, 54a/20, 69a/17, 73a/3, 77b/14

- m.-ı hārreden 66a/1
m.-ı nedāda 65a/1
- mekāşiri** : Ar. makasiri ; bu isimle anılan sandal türü. Etrafı parmaklıklı yüksek yerler.
şandal-ı m. 67b/5
- mekke** : mekke.
işmid-i işfahānī-i m. 47a/12
- mekki** : Mekke şehrine ait. Adhır-ı mekki; Mekke ayrığı, Kabe soğanı.
adhır-ı m. 25a/18, 27a/15
- meksüre** : Ar. kırılmış.
‘azām-ı m.+ yi 59a/9
- mekşūf** : Ar. keşfolmuş, meydana çıkarılmış.
m.+ dur 62a/15
- mektūbe** : Ar. yazılan şey, mektup.
ma‘ nā-yı m.+ sin 2b/2
- mektūm** : Ar. gizlenmiş, saklanmış.
aḳdem-i m. 2b/21
bī-şümārdur m. olur.p 62b/5
- mektūme** : Ar. bk. mektūm.
esrār-ı m.-i ṭabdandur 31a/20
esrār-ı m.+ nūḡ33a/15
esrār-ı m.+ sidür 64b/14
esrār-ı m.+ dendür 78a/15
- melgumāṭīkūn** : bir tür merhem, yakı.
m. 76b/21
- memdūh** : Ar. çekilmiş, uzatılmış.
m.-ı devādur 71b/15
m.+ dur 40b/21, 79a/19
m.+ ıdur 72a/6
- meme** : meme, göğüs.
m.+ larde 66b/15
- memlū** : Ar. doldurulmuş, dolu.
m.-yı zībaḳı 77b/17
- memlūh** : Ar. tuzlanmış, tuzlu.
f. 10a/18
- men** : Ar. yasak etme, önleme.
m. 11b/7, 25b/6, 25b/7, 37a/16, 43b/2, 48a/7, 56b/19
redd-i m. ideler 80b/9
m. ider 10b/12, 11a/13, 12a/9, 13a/16, 13b/18, 14b/10, 14b/17, 14b/19, 15a/13,
15b/20, 16a/11, 16b/21, 17/a10, 17a/21, 17b/1, 17b/19, 17b/2, 20b/10, 26b/10,
27b/21, 29a/18, 30b/15, 31b/10, 32a/8, 32b/11, 33b/17, 34b/17, 36b/1, 36b/14,
37a/21, 38a/11, 40a/6, 41a/10, 41a/11, 41b/13, 41b/17, 41b/21, 42b/2, 44a/22,
46a/10, 49b/2, 49b/8, 4b/15, 4b/9, 52a/4, 52a/6, 54b/13, 54b/4, 55a/19,

55b/20, 55b/21, 56a/13, 56a/21, 56b/1, 56b/13, 57a/20, 57a/7, 57b/14, 58a/11, 58a/16, 59a/17, 5a/15, 5a/6, 5b/20, 60a/5, 60b/17, 60b/6, 61a/21, 62a/1, 62b/17, 63b/11, 64b/4, 65a/17, 67b/3, 68a/14, 69a/3, 69b/6, 6a/9, 6b/5, 70a/2, 70b/8, 72a/11, 72b/6, 73a/8, 74b/5, 75a/13, 76a/19, 76b/3, 7a/12, 7a/5, 7b/10, 80b/3, 8a/9
seyelân-ı m.+ yi 25b/7

men : Far. ben.

m. 63b/16, 70a/21
m.+ i 42a/17

men^ç eyle - : men^ç : Ar. engellemek.

m.- r 63b/14, 64a/6, 73b/13

menâfi^ç : Ar. menfaatler, yararlar, faydalar.

m. 50b/8, 52a/20, 62b/4
m.-i keşîresi 55b/12
m.-i mezkûr 19a/13
m.-i şâbıkan 11b/9
m.+ i 10a/6, 20b/5, 21a/11, 63a/17
m.+ in görüp 35a/13
m.+ i 20a/7
m.+ ine 56b/14
m. 36b/10, 37a/6, 63a/17
m. 43a/11, 45b/7, 77b/7
m.+ ini 62a/14

menâfiz : Ar. geçecek yarıklar, delikler.

m.-i gîdâ 'yı açar 7a/12

münbitü'l-laḥm : Ar. etleştiren, güz

lleştiren, kilo aldırır.

menfa^ç at : Ar. fayda, yarar.

m. 3b/10

menḥ : Ar. verme.

m.-i sübhânîdür 42b/5

meni : Ar. meni, döl suyu, sperm.

ḥabb-ı seyelân-ı m. 37b/18
seyelân-ı m. 31a/9, 68b/10
m.+ den 44a/21
m.+ yi 15a/20, 69a/15, 79a/17
seyelân-ı m.+ yi 71a/8, 74b/4
m.+ yi 10a/14, 11a/18, 12a/13

meniyyü'l-muḥtârü'l-ḥakîr : meni akıntısı rahatsızlığı için toz ilaç.

sefûf-ı seyelân-ı m.-i şifâî 39b/20

mensûb : Ar. bir şeyle ilgisi bulunan.

m.+ dur 24b/10

- menzil** : Ar. mesafe, konak yeri.
m. 2a/12
- menzūʿ** : Ar. koparılmış.
m. 23b/13
- menzūʿ üʿl-ʿacem** : koparılmış ʿacem yemişi.
m. 21a/16, 22a/10, 35a/18, 35b/13
- menzūʿ üʿl-aqmāʿ** : aqmāʿ üʿr-rummānūʿl-hindī, nār-ı müşk de derler.
m. 47a/11
m. 24b/15, 25a/8
- menzūʿ üʿr-ruġve** : koparılmış köpük.
m. 15a/18
m. 24b/15, 25a/8
- menzūʿ üʿn-nevī** : bu isimle anılan bir tür bitki.
m. 45b/9
- merādetüʿş-şevr** : bu isimle anılan bir tür bitki.
m. 46b/12
- merācīn** : mercan.
h. 69b/1
- merāhimāt** : Ar. merhemler.
f. 4b/1, 75a/4
- merākıyā** : Ar. merākīʿden; kuruntu, vesvese.
m. 74a/18
m.+ ya 52a/16
renc-i m.+ ya 19b/8
sevdā-yı m.+ ya 49b/7
ʿillet-i m.+ ya 49b/7
m. 34a/10
ʿillet-i m.+ ya 32a/17
ʿillet-i m.+ ya 4b/11
- merākūʿl-emlīk** : horoz suyu.
m. 44b/14
- merām** : Ar. istek, niyet.
netice-i m. 2b/6
- merāretüʿl-bakar** : sığır ödü.
m. 34a/12, 75b/3
- merāretüʿd-dübb** : ayı ödü.
m. 46a/5
- merātīb** : rütbeler, dereceler.
m.+ i 3b/15
- merāzī** : tūtīyā-yı merāzī; halk arasında marazī derler.
tūtīyā-yı m. 76b/13
- mercān**: Ar. mercan, büssed.

m. 18a/2, 27b/9, 50b/19
hulāşa-i m. 28b/1
hūlaşa-yı m. 32b/4
lü'lü'-i bikr-i m. 72b/2
lü'lü'-i m. 36a/18
milh-i m. 31b/2, 50a/4
m.-ı aḥmer 10b/15, 11a/2, 12b/20, 13a/8, 13b/13, 16a/13, 16b/3, 18a/10, 39b/5,
40b/1, 41b/1, 42a/7, 42b/7, 46b/8, 47a/20, 59a/14, 5a/9, 65a/13, 6a/4,
75a/16, 76a/20, 7b/14, 8a/12, 8b/11, 9b/14
zeheb-i m.-ı aḥmer 46a/12
m.-ı incü-yi bikr-i zeheb 46a/19
m.-ı kırmız 28a/8
m.-ı maḡsül 76b/6
m.-ı mürebbī 13a/18, 45b/19, 70a/15
m.-ı 'arabī 9a/15
m.-u kehrübā 15b/9

mercānī : Ar. mercana ait.

dühn-i kehrübā-yı m. 59a/12
m.-i meṭīn 69a/7

mercimek : mercimek, Arapça feth, 'ades ve bülsün derler.

m. 47a/3

merḡub : Ar. Raḡbet edilen, beġenilen.

m. 40b/21
m. 50a/7
m.+ dur 60b/9, 62b/19
m. olan 28a/18

merhem : Ar. melhem; deriye iġirilerek veya sürölerek kullanılan tereyaġı kıvamında yaġlı ilaġ.

m. 10a/16, 6b/16, 71a/21, 75b/21
m.-i bevāsīr 75b/4
m.-i cereb 75b/17
m.-i ḡubā' 76a/12
m.-i maḡreḡü'n-nār 75b/21
m.-i maḡhūmeyn? 75b/8
m.-i niḡrīs 76a/5
m.-i ṣaḡāk 75b/12
m.-i uṣṣumāḡayḡūn? 75a/12
m. ideler 75b/4
m. oluna 75a/12, 75a/20, 75b/12, 75b/16, 75b/8, 76a/12, 76a/16, 76a/4

merhemü'd-dīdān : soġulcan merhemi.

m. 75a/20

merhemü'd-duḡān : tütün, dumanı merhemi.

- m. 75a/5
- merkaşī** : merkaşīşā bk.
m. 46b/6
mükelles-i m. 46a/12
- merkaşīşā** : rüşenā taşı.
m.-i fizze-i her 45b/18
m.-y1 fizze-i tebāşīr-i hindī 45b/13
- merkaşīyā** : rüşenā taşları.
mükelles-i m.-y1 zehabi 46a/19
- mermer** : Yun. mermer, ruham da derler.
m. 46b/1, 68b/14
m.+ de 66a/12
- mersīn** : mersin, Arapça ās, tohumuna habbū'l-ās derler. Farsça mürd denir.
m.-i ḥabb 48a/13
m.+ i 43b/21
m. toḥumı 43b/20
m. yaprağı 68a/1
- mertebe** : Ar. derece, rütbe.
m. 66a/5
m.+ sine 36a/2
- meryem** : buḥūr-ı Meryem; bilinen bir çiçektir. Köküne hubzū'l-meşāyih ve hubzū'l-kurūd ve ʿartanīsā derler. Türkçe domuz ağırşığı ve Farsça şalgamek derler. Buhurū'l-erkad ve Farsça yerbatüre ise ḥ/ sesi ile yazılanıdır.
buḥūr-ı m. köki 41b/21
- merzencūş** : merdekūş da denir. Arapça āzānū'l-fār demektir. Türkçe mercanköşk derler.
m. 49a/17
m. 16a/2, 16b/9, 32a/21, 41b/13, 41b/17, 41b/21, 6b/9
ḥarīr-ḥām m. 42b/11
murād-ı m. 66b/11
- meşābe** : Ar. derece, rütbe.
m.+ sindedür 46a/16, 51a/3, 59a/5
- mesamm** : Ar. cilt üzerindeki küçük delikler.
m.+ ı 23b/20
- meşāne** : Ar. sidik kavuğu.
m. 23b/21, 23b/6, 42a/19, 59b/22, 69a/6
m.+ de 16a/4, 47b/5, 55b/11, 60a/1, 64a/18, 69b/19, 80a/13
m.+ ye 10b/4, 17a/1, 18b/13, 24a/5, 24b/3, 58a/13, 58b/19, 63b/13, 79a/17
gāv-ı m.+ ye 42a/21
m.+ yi 18b/19, 18b/20, 41b/4, 58b/7, 59a/18, 65a/10, 65b/16, 66a/15, 67a/19, 67b/8, 68a/7
ḥarāret-i m.+ yi 22b/10

mesā' : sabah akşam.

m. 36b/15

mesbūķū' z-zikr : adı geĉmiř.

m. 20b/5

meshūķ : dövölüp toz haline getirilmiř.

ĥařāt-ı m.+ la 58b/14

m. 26b/18, 33b/10, 4b/19, 59a/2, 59b/11, 69a/7, 70b/21, 9a/11

ācer-i m. 64b/1

ĥařāt-ı m. 62a/8

m.-ı ma^c denī 65b/17

m. olmuş 55a/21

m. 23b/15

meshūķū' l-maĥrūķ : yakılıp dövölmüş, kavrulup dövölmüş.

m. 65a/13

meřķūb : Ar. delinmiř, delikli.

ġayr-i m. 46b/8

lü'lü-i ġayr-i m. 13b/4

^c anber-i m. 9a/16, 9b/16

mesmūmāt : öldürücü zehirler.

m.-ı ĳātileyi 53b/15

m.-ı ĳātileyi 49b/1

mesmūĥ : bu isimle zikredilen bir bitki.

m. 17a/16

levz-i m. 14b/2

m.-ı muĳařřer 6a/19

meřridīĥōs? : bu isimle anılan bir madde.

m. 11a/9

m. 51b/7

mesĥūr : Ar. yazılımiř.

m. olana 2b/2

meřāyīĥ : Ar. şeyhler.

mizāc-ı m.-i nisvāna 8a/2

mizāc-ı m.+ e 5b/20

m.+ de olan 27a/13

mizāc-ı m.+ e 6b/14, 9b/6

meřĥūr : Ar. řöhretli, ün kazanmıř.

m. 48a/3

m. 12b/8

m. 35b/8

ĥod-ı m.-ı ^c ām 52a/21

m.+ dur 28a/18, 52a/2

meşīme : Ar. döl yatağı. Çiçeklerde ise yumurtacıkların yumurtalığa yapışık buldukları doku.

m.+ yi 60b/10

meşrūh: Ar. şerh olunmuş, açıklanmış.

sīne-i m. 3b/15

meşrūt : Ar. şart koşulmuş.

m.+ dur 81a/9

meşvī : pişmiş.

eşķīl-i m. 29b/13

maħmūde-i m. 21b/16, 38a/19, 40b/9

sūnbūlü't-ṭīb eşķīl-i m. 24a/11

meṭīn : mercan türü.

mercānī-i m. 69a/7

mevād d : Ar. maddeler.

m.+ ları 62a/6

bī-bedeldür m.-ı enşābdan 42b/2

m.+ ları 56b/13

mevcūd : Ar. var olan.

m. 81a/7

mevcūde : bk. mevcud.

hıfz-ı şıḥḥat-i m. 3b/3

mevhibe : Ar. ihsan, bağış.

m.-yi raḥmānīdür 73a/13

mevīzec : Ar. zebilü'l-bebel derler. Türkçe muzek derler.

m. 27a/18

bezr-i m. 53b/6

mevlevī : Ar. Mevlana'ya mensup.

bursevī-yi şifāyī-i m. 1b/2ī

mevleviyyet : Ar. Mevlevilik, mollalık, müderrislikten sonraki ilmi paye.

m.+ leri 1b/50

mevsūh : Ar. pislenmiş.

m. 47a/10

mevsūm : Ar. nişanlanmış, işaretlenmiş.

m. 2b/3

m. kıldılar 7b/7

mevzī : mevziī; Ar. Bir yere mahsus.

aḥlāt-ı semmiye-yi m.+ yi 8a/9

mevziyye : bk. mevz

ḥaşerāt-ı m. ıřırdūğuna 64a/12

mevzī' : Ar. bir şey konulacak yer.

m.+ yi 13b/3

mevzū' : Ar. konu.

- m.-yı ecsām-ı ma'adeniyedür 3a/19
m.+ ımı 2b/15
- meyān köki** : meyan kökü, meyan balı, rubbū's-sūs da derler.
m. köki 43b/10, 43b/16, 43b/5
- meyan** : meyan tohumu.
m. tohumı 44a/6
- meybuhtec** : Far. Müsellese ıtlak olunur. Müselles; taze üzüm şirasının üçte bir bölümü kalınca pişirilene denir.
m. 21a/17
- meyde** : iksir-i meyde; meyde şırası.
iksir-i m. 80b/20
- meyl** : Ar. eğilim.
m. itdüklerinden 81a/4
- meymenet** : Ar. bereket, uğurluluk.
evkāt-ı m.-i fercāmda 2a/16
- meyni teresi** : bezr-i hurfidir. Tereye ḥabbū'r-reşad ve sipendan da denir.
m. teresidür 50a/21
- meyyit** : Ar. ölmüş.
hanin-i m. 60b/10
- mezbür** : Ar. adı geçen, yukarıda söylenen.
m. 11b/19, 33b/12, 44b/12, 46a/14, 70a/13
mā'-i m.+ uş 35b/20
- mezc** : Ar. katma, karıştırma.
m. 30b/8, 70a/18, 72b/21, 73a/1
m. idüp 31b/5, 64b/11, 77a/13
m. oluna 31a/18, 32a/5
m. oluna 32b/7
- mezc id -** : karıştırmak.
m.- üp 47b/2, 63a/10
- mezkür** : Ar. adı geçen.
m. 10a/7, 10b/4, 17b/10, 20a/7, 21a/11
menāfi'-i m. 19a/13
m. 35a/20, 35b/3, 36b/10, 43a/11, 45b/7, 69b/7
- me'yūs** : Ar. ümitsiz.
m. 45b/21
- me'ḥūz ol -** : me'ḥūz: Ar. alınmış ödünç alınmış.
m.- muşdur 26a/19
- mışır** : Ar. Mısır.
m.+ da 1b/50
- mışrī** : Ar. Mısır'a ait.
m. 15a/2, 52b/10
aḳāḳıyā-yı m. 16a/13

bezz-i rāziyānec-i m. 12a/10

cülnâr-ı m. 41b/3, 77a/6

nüşâdır-ı m. 70a/4

nüşâdır-ı m. 38a/5, 74b/11

sürincân-ı m. 16a/16

türmüs-i m. 16a/8

mi'â' : Ar. em' â, bağırsak.

m. 26a/2

mî'a-i sâ'ile : kara günlük yağı. Asel-i lebeni ve mî'a-ı yâbise de derler.

m.-ı sâ'ile 27a/19

dühn-i m.-ı sâ'ile 58a/10

m.-ı sâ'ile 43a/14

m.-ı sâ'ile 62b/10, 62b/21, 63a/20, 64b/7, 77a/11, 77a/21

m.-ı yâbise 62b/11

m.-i sâ'ile 75a/16

m.-ı sâ'ile 76b/18, 76b/2

mî'a-ı s. 58a/10

miât : Ar. yüzler, onlar.

musehhan-ı m. gösterür 56b/6

mi'de : Ar. mide, kursak.

m. 15a/12, 17b/18, 22b/18, 34a/17, 43b/9, 4b/12, 55a/3, 5a/14, 6a/15, 6a/8, 70b/1, 9b/20

emraz-ı m. 24a/17

harâret-i m. 7b/11

semûmât-ı m. 32b/9

vecâ'-i m. 25a/13

veca'-i m. 25b/7, 28b/11

m.+ de 15a/4, 19b/17, 23b/20, 23b/7, 9b/19

m.+ de olan 43b/13

m.+ den 17a/12, 49b/2

m.+ lerin 4b/15

m.+ nün 14b/19, 56b/14

emrâz-ı m.+ nün 63b/10, 71b/13, 75a/14, 77a/10

mâ' ü'l-ḥayâtel-ferlüferiyüs? m.+ nün 49a/21

m.+ ye 13b/3, 14a/4, 14b/17, 15a/15, 16b/15, 16b/21, 23a/19, 32a/18, 36a/14, 36b/9, 39a/16, 40b/5, 42a/16, 43b/12, 44b/21, 51b/18, 52a/7, 55a/4, 56a/11, 63b/11, 67a/19, 67b/2, 68a/13, 69a/5, 6a/10, 6a/21, 6b/4, 73b/13, 75a/13, 75a/20, 76b/3, 78b/21, 78b/3, 7a/11, 7a/21, 7a/6, 8a/19, 8b/17, 8b/4, 9b/10, 9b/5

bürüdet-i m.+ ye 16b/7, 25b/15

el-bukrâṭü'l-ḥekim ruṭûbet-i m.+ ye 25a/21

emrâz-ı m.+ ye 38b/16, 55b/6

ke-zālik m.+ ye 76a/19
veca^c -i m.+ ye 14b/12, 58b/20, 9a/7
m.+ yi 13a/6, 13b/17, 14b/10, 14b/17, 16b/21, 17b/19, 22b/9, 23a/4, 24b/2,
31b/9, 34a/11, 37a/5, 43a/17, 44a/10, 51a/2, 52b/9, 53b/12, 5b/19, 63b/12,
67b/4, 68b/4, 74a/17, 8a/1
bürüdet-i m.+ yi 52b/16, 57a/8
ḥarāret-i m.+ yi 43b/2
riyāḥ-ı m.+ yi 10a/10
ruṭbāt-ı m.+ yi 6a/9
rütübāt-ı m.+ yi 70a/21
veca^c -i m.+ yi 17a/10, 29a/6, 34a/19
emrāz-ı m. 51a/3

miftāḥ : Ar. anahtar.

m.-ı a^c zımdür 59b/10

miftāḥ ol - : anahtar vazifesi görmek.

m.- unup 3a/9

mıhr-i sipıhrdīn : gökyüzünün ışığı, güneş.

m.-i sipıhrdīn 2a/1

mıkdār : Ar. parça, kısım, derece.

m. 23b/16, 26a/4, 33b/5, 37a/7

m.+ ı 23a/12, 25a/19, 37a/13, 54a/11, 57a/21, 71b/18, 79b/7

m. 43b/17, 56a/14

mikedd : mikedd; min külli vāḥid işāretdür bk. 70a/21. Ayrıca Süprülmüş, taranmış anlamına gelmektedir.

m. 70a/21

afsentin-i m. 76a/6

aḳāḳıyā-yı m. 77a/6

ancelikā-yı m. 72b/9

aşlü'l-helyün-ı m. 48b/19

bābūnec-i m. 54a/20

baḳlatü'l-ḥamḳā-i m. 53b/18

baldurıḳara-yı m. 47b/9

bostānī-i m. 50b/15

cedvār-ı hindī-i m. 51b/2

çiçegi m. 49b/10

dārçin-i m. 47b/2

dühn-i behmen-i m. 62b/14

dühn-i heyyü-fāriḳün antımün-ı ḥām-ı m. 77a/16

dühn-i ḳaranfil-i m. 64b/10

dühn-i nārdīn-i m. 63a/7

dühn-i terementin-i m. 66b/2

dühnü'l-enīsün-ı m. 63a/9

eftimūn-ı ıkrīṭī-i m. 49a/12
fūl'fūl-i m. 53b/8
ġārīkūn-ı ebyaẓ-ımuḡraş maşṭakī-yi m. 38b/6
ḡabbū'l-ġār-ı m. 51b/19
ḡabbū's-sefercel-i m. 48a/10
helyūn-ı m. 49a/8
iklīlū'l-cebel-i m. 49b/11
ḡaḡībū'l-iyyel-i m. 53a/13
ḡışrū'l-ütrüc-i m. 79b/8
ḡuṣṭ-ı baḡri-yi m. 66a/16
küşüş-ı m. 48b/4
küzbere-yi müdebber-i m. 50a/11
lübān-ı m. 53b/7
mā' -i şāhterac-i m. 50a/2
milḡ-i eflāk-ı m. 69b/9
milḡ-i rāziyānec-i m. 50a/4
mūmiyāyü'l-ḡubūr-ı m. 66b/3
petūniḡa-i m. 61a/10
rāziyānec-i m. 54b/20
retem-i m. 47b/17
rūḡū'l- 'arāḡ-ı m. 62a/7
sezāb-ı m. 54b/19
şeker-i nebāt-ı m. 72b/8
şevketü'l-mübāreket-i m. 78b/10
ṭūrmanṭilā-ı m. 70a/6
ütrüc-i m. 79a/4
zamġ-ı 'arabī-yi m. 63b/6
za' ferān-ı m. 49b/4
zehr-i sālūyā-yı m. 61b/7
zehrü'ş-şelc-i m. 51a/17
zencefre-yi ma' denī-i m. 47a/16
zūfru'l-cebel-i aşlü'l-cenāḡ-ı m. 50b/10
zūfā-yı yābis-i m. 51a/14
'uşāre-yi usḡurdiyūn-ı m. 70a/11
belādur-ı m. 16b/9
cūlnār-ı fārsī-yi m. 48a/14
'uşāretü't-tüffāḡ-ı m. 48a/15

miknet : Ar. kuvvet, güç.

m. virür 56b/18, 57a/20, 65b/4

mikṭar : bk. mikḡār.

m. 11b/11

mīl : Ar. göze sürme çekmeye mahsus bir alet.

m. 46a/8

milh : Ar. tuz. Farsça nemek derler.

m. 65a/3, 65b/21, 68a/11, 68a/4, 68b/15, 70a/19, 72a/6, 72a/9, 72b/19

mā^ç -i m. 74b/18

rūḥ-ı m. 72a/2

m.-i afsentīn 35b/5, 68a/12, 69b/10

m.-i barut 59b/11

m.-i beyāz 68a/20

m.-i billūrī 68b/8

m.-i birincāsef 69b/10

m.-i cūlnār-ı fārsī 42a/13

m.-i ebyaz 69a/11, 75b/20

m.-i eflāk 52b/11, 58a/18, 59b/17, 70b/21, 71b/9

m.-i eflāk 55b/7, 57a/10, 59b/11, 73b/17

m.-i eflāk-ı mikedd 69b/9

m.-i efrāciyā 50a/3

m.-i enderāni 24b/14

m.-i enderānī 35a/6, 39a/10, 40b/14

m.-i hindī 19a/2, 23b/11, 38a/13, 38a/19, 45b/4, 46b/13

m.-i hindibā 69b/10

m.-i kāknec 69b/10

m.-i kīḥfū'l-insān 31b/1, 39b/6

m.-i kılī 78a/9

m.-i lisān-ı ^ç uşfūr 35b/6

m.-i lisānū'l-cemel 69b/11

m.-i lü'lü' 50a/4

m.-i ma^ç deni 57a/2

m.-i ma^ç denī 57a/15

m.-i ma^ç kūd olur 69a/19

m.-i ma^ç kūd 80a/19

m.-i mercān 31b/2, 50a/4

m.-i müdebber 71a/17

m.-i mükelles 42a/13, 71b/18

m.-i nevāmīs 72a/5

m.-i rāziyānec-i mikedd 50a/3

m.-i ṭabarzad 30a/13

m.-i ṭarṭīr 31b/21, 58a/19, 58b/8, 59b/17, 66a/9, 69b/10, 78a/18, 80a/1

m.-i ṭa^ç ām 53a/4, 61a/18

m.-i ṭa^ç ām 74b/11

m.-i zibl 50a/3

m. ola 70b/5

milh-i lisān-ı ^ç uşfūr : dişbudak ağacının meyvesinin tuzu.

- milh-i lisān-ı ʿu. 35b/6
- milhü'l-baḥr** : deniz tuzu.
m. 70a/13
m. 72a/7
- milhü'l-bārūt** : barut tuzu.
m. 74b/1
- milhü'l-bevl** : tuzlu idrar, idrar.
m. 77b/10
- milhü'l-billürü'l-maʿ denī** : maden tuzu.
m. 31b/3
- milhü'l-cedīd** : bu isimle zikr edilen tuz.
m. 31a/17
- milhü'l-fizḫa** : gümüş tuzu.
m. 70a/20
- milhü'l-ḡabāyık** : tuzlu gabayık. bk. gabayık.
m. 33a/16
- milhü'l-ḥadī** : terkip adı.
m. 68b/15
- milhü'l-ḥükemāʿ** : terkip adı.
m. 68b/9
- milhü'l-kum** : terkip adı, kum tuzu.
m. 72a/5
- milhü'l-lü'lüʿ** : mercan tuzu.
m. 31b/2, 32b/16, 53a/20, 69a/11
- milhü'l-mercān** : mercan tuzu.
m. 32b/16, 68b/21, 72a/14
- milhü's-sezāb** : sedef, su teresi tuzu.
m. 33a/16
- milhü't-tāhir** : temiz tuz.
m. 72a/5
- milhü't-tartīr** : şarap tortusu tuzu.
m. 33a/6, 77b/10
ḥulāşa-i kibrit-i m. 31b/3
- milhü't-tiryāk** : terkip adı.
m. 69b/14
- milhü'z-zāc** : terkip adı.
m. 68b/3
- min** : Ar. +Dan, +Dan beri.
m. 2a/10, 4a/4
m.-ḡayri muşaffā 59a/7
- mine'l-beden** : bedene, vücūda kadar.
m.-i müfettaḥı 47b/12

mine'l-seyf : kılıç kadar.

ıḳta^ç-yı m. 63b/16

mine'l-^çulūk : ^çulūk gibi. ^çulūk; ^çilk'den, sakız gibi, zumūg a benzer. ^çİlkü's-sanavber, ^çİlkü'l-enbat türleri vardır. Çam sakızı ve meneviş sakızı demektir. Zumūg kastedilir.

m. 57b/8

minhüm : Ar. onlardan.

tedbīr-i istiḳtārū'l-miyāh-ı m. 49a/20

minvāl : Ar. tarz, yol, şekil.

m. 33b/15, 34a/3, 52b/13, 52b/7, 53a/8, 53b/3, 55a/9, 56a/8, 56a/9,
56b/5, 57a/18, 57a/6, 57b/6, 66a/3, 68a/21

mīr-i māhūr : bu isimle zikredilen bir bitki adı.

mīr-i m. 68b/2

mirār : Ar. kerreler, defalar.

m.+ a 71a/20

mişāl : Ar. örnek, benzer.

m.+ i 59b/1, 59b/4

m.+ inde 34a/1, 53b/2, 56b/11, 73b/21

mişil : Ar. misl, benzer.

m.+ i 65b/13, 65b/18, 77b/12, 77b/15, 78a/12

misk : Ar. Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir cins ceylanın erkeğinin karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

m. 10b/2, 10b/9, 12a/1, 14a/13, 15b/2, 17a/5, 18a/5, 27b/16, 28b/19,
31b/5, 40b/3, 42a/2, 43a/9, 44a/9, 45b/20, 46b/9, 54a/6, 5b/16, 5b/7,
66b/12, 67b/11, 6a/13, 6a/20, 6b/10, 72b/10, 76b/1, 76b/2, 77a/13, 7b/4,
8a/6, 8b/1, 8b/14, 8b/20, 8b/50, 9a/18

ḡāliye-yi m. 64b/8

^çanber-ḡām-ı m. 36a/15

m.-i asfer 53a/14

m.-i azfer 32b/18, 42b/7, 43a/15, 43a/5, 54a/2, 5a/2, 72b/3, 8a/17

ḡāliye-yi m.-i azfer 64b/18

^çanber-eşheb m.-i azfer 7b/20

m.-i ermen 6a/6

m.-i ḡāliş 5a/11, 6b/2

m.-i ḡaṭāī 63b/8

m.-i ḡıṭāī 17a/20

m.-i ḡıṭāī 63b/1

m.-i ḡıṭāyī 10a/4

m.-i ḡıṭā'ī 15b/12

^çanber-ḡām m.-i mām? 45a/3

m.-i ^çanber 9b/16

m.-i^çanber onar 10b/18

m.+ den 57b/5

m.- i 37a/11
m.-i mâseveyh 5a/4

mişkâl : Ar. yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.

m. 15b/7

m.+ dür 10b/10

m.+ e 5a/3

m. 11b/4, 15a/1, 15b/11, 16a/14, 17a/18, 18a/11, 18a/5, 18a/6, 20a/1,
23b/10, 24a/9, 24b/8, 25a/5, 25a/6, 25a/7, 25a/8, 26a/16, 26a/2, 27b/16,
28a/21, 29a/1, 35b/6, 36a/17, 7b/12, 7b/9, 8a/6, 9a/16, 9a/18

m.+ den 17a/19, 18a/8, 28a/11, 6b/12, 9a/4

m.+ dür 20a/10, 27a/1, 35a/7, 40b/7

m.+ e 6a/7, 6b/12, 7a/20, 8b/21, 9a/4

m.+ e varınca 13a/14, 15b/14, 18a/8, 28a/11

m.+ e varıncadır 17a/19

m. 13a/3, 15a/10, 15a/17, 15b/21, 16a/9, 16b/3, 18a/1, 22a/14, 23a/14,
23b/8, 64b/18

m.+ den 16b/19, 29a/10

m.+ e varıncadır 16b/20, 29a/10

m. 6b/4

misket alması : Arapça tuffâh-ı şâmî(tüffâh) derler.

m. alması 35b/16, 54a/3

m. almasıdır 66b/21

mişl : Ar. misil, benzer.

m.-i tedbîr 33b/8

m.+ i 58a/6, 66a/11, 71b/16, 71b/18

mişl : Ar. benzer, kat.

m. 27b/4, 71a/19

m. 33a/6

m. 71a/17

miyâh : Ar. sular.

m. 2a/20, 32a/15, 3a/21

m.+ ı 52b/20

miyân : Far. orta.

miyâhü'l-ervâhât : tuz ruhu.

m. 4a/12

mizâc : Ar. bir şeyle karıştırılmış olan başka şey, huy, tabiat.

sū^c-i m. 1b/19

sū³-i m. 13a/17

m.-ı meşâyîh-i nisvâna 8a/2

m.-ı meşâyîhe 5b/20

m.-ı meşâyîhe 6b/14, 9b/6

m.+ a 19a/20, 19b/9, 22a/9, 35a/17, 9b/9

- m.+ ı 22b/11, 24a/8, 81a/6, 9b/21
s̄i-i m.+ ı 53b/14
s̄i-i- m. oluna 6a/10
m.+ uŋ 35a/1
- m̄izān** : Ar. terazi, ölçek.
nār-ı m.+ ile 59a/15
- m̄ū** : s̄ümbülü'l-esed de derler.
m. 26a/10, 54b/6, 62b/16
- mu'ādil** : Ar. denk, eşdeğer.
m.+ dūr 56a/4
- mu'ālicāt** : Ar. ilaç veren, hekimler.
m. 42b/3
m.+ dan 42b/3
- mu'ālece** : Ar. ilaç yapma, ilaç kullanma.
m.-yi ' az̄ımdür 79b/13
- mu'ālice** : Ar. ilaç veren, hekim.
m.-i ma' deniyyenüŋ 3b/12
- mu'allak** : Ar. asılmış, asılı, havada.
m. 55b/2
- mu'ammā ver -** : Ar. bilmece görevi görmek.
lügaz-ı m.- mez 3a/3
- muarreb** : Ar. Arapçalaştırılmış.
m.+ dūr 2b/17
- mu'arrebī** : muarrebe ait.
m. 17b/12
- mu'arref** : Ar. tarif edilmiş, etraflıca bildirilmiş.
bād-zehr-i m.+ dūr 8a/9
- mu'arrık** : Ar. terletici (ilaç).
m. 31b/2
antīmūn-ı m. 32b/4
antīmūn-ı m.-ı sādec 74a/1
m.+ dur 51a/19, 68b/12, 72a/12
bād-zehr-i m.+ dur 54a/7, 71b/15
bād-zehri m.+ dur 56b/1
m. 50b/8
- mu'avvec** : Ar. eğilmiş, eğik, kemerli.
m.+ de 62a/18
- mu'avvece** : muavvec bk.
m. 57b/3
m.+ nūŋ 55b/15
- mūceb** : Ar. lazım gelmiş.
m. 2b/10

- mūcib** : gereken.
kūṣṭ-ı kurre-i m. 24b/20
m.-i maẓmūn-ı ʿibret-nūmūn-ı hüvelleẓī 1b/6
- mufriṭe** : Ar. aşırı, sınırı aşan.
hüzāl-i m.+ ye 72b/6
- muḥabbet** : Ar. mahabbet, sevgi.
m.-i çāryārī 2a/2
- muḥadderāt** : Ar. kapalı, örtülü.
v. 4a/8
- muḥafaza** : Ar. saklama, koruma.
m. ider 58a/17
- muḥaffef** : Ar. hafifletilmiş.
k. 12a/19
- muḥālif** : Ar. aykırılık gösteren, uymayan.
m.+ dūr 3b/13
- muḥallil** : Ar. tahlil eden, çözümleyen.
m.+ dūr 75a/8
- muḥammaş** : Ar. muhammes; ateş üzerinde kızdırılıp kurutulmuş.
şih-i m. 39b/14
- muḥammed** : Ar. Hz. Muhammed. İslam dininde son peygamberdir.
m. 23a/8
ümme-i m. 80b/9
- muḥammes** : Ar. bk. Muhammas.
m. 16a/21
- muḥarriḳ** : Ar. tahrik eden, çok yakan. Çok hararet veren, pek susatan.
m. 7b/15, 7b/16
- muḥarriḳ** : Ar. tarik eden, yakan.
m. 21a/19
m.-i sādıc 6b/9
- muḥarriḳa** : bk. Muharrik.
m.+ yı 32a/7
- muḥāṭab** : Ar. hitap edilen.
m. 1b/15
- muḥāvere** : Ar. karşılıklı konuşma.
m.-i baḥiṣ-i cedelden 2a/14
- muḥavvif** : Ar. korkutan.
m. 17b/19, 38a/10, 49b/8
- muḥāzrātü'l-maʿācinü'l-kibār** : macun adı.
m. 25b/5
- muḥazzir** : Ar. sakındıran.
m.+ dūr 79b/18
- muḥḥ** : Türkçe ilik derler.

- m.+ dur 28b/20
m. 75b/15, 76a/9
- muḥḥü'l-‘azmü'l-fücil** : içeriğinde turp ve ilik bulunan terkip.
m. 76a/9
- muḥḥü'l-bakar** : sığır iliği.
m. 76b/18
- muḥḥü'l-ibil** : deve iliği.
m. 61a/3
- muḥkem** : Ar. sağlamlaştırılmış, kuvvetlendirilmiş.
m. 54a/11, 62a/17, 66a/12
m.+ dür 3b/12
m. ider 12b/2, 53a/19, 69a/14, 69b/2
- muḥrik** : Ar. muhrik; yakıcı.
ḥarīr-i m. 10b/16
m. 21b/18
- muḥriki** : Ar. yakma ile ilgili.
m.+ ye 13a/15
- muḥrika** : Ar. yakıcı.
aḥlāt-ı m.+ yı 30a/17
m. 21b/9
ḥummā-ı m.+ ya 55b/9
ḥummā-yı m.+ ya 48a/17
- muḥtāc** : Ar. ihtiyaç sahibi.
m.+ dur 70b/13
- muḥtār** : Ar. seçilmiş, seckin.
m.+ ıdur 30b/22, 33a/21
m. olan 80b/8
m.+ dur 31a/1
- muḥtārü'l-üstād** : 1. Cevheri'nin Muhtārü's-sıhah adlı Arapça sözlüğüdür. Üstadın seçtiklerinden anlamına gelir. 2. Bu isimle anılan toz ilaç.
m. 39b/10
- muḥtaşara** : Ar. kısaltılmış.
m.+ sında 2a/17
- muḥtelif** : Ar. çeşitli.
emrāz-ı m. 64a/14
- muḥtelifāt** : çeşitlilik.
m.+ uḥ 3a/17
- muḥtelife** : çeşitli.
farq-ı m.+ ye 3a/15
- muḥterik** : Ar. tutuşup yanan, yanmış.
m. 81a/2
aḥlāt-ı m. 69b/22

muḥterika : yanmış, yanık.

m.+ nuḥ 70a/1

m.+ ya 13b/9

muḥin : Ar. yardımcı.

m. 56a/2

m. olur 14b/11, 14b/18, 15a/15, 17a/11, 34b/7, 40b/5, 49b/2, 4b/13, 51a/2, 52b/10, 52b/16, 53b/13, 55b/11, 56a/11, 57a/7, 57b/11, 5a/14, 5b/11, 5b/2, 60a/12, 63b/11, 67b/3, 69b/20, 6a/16, 6b/6, 75a/14, 76a/19, 76b/4, 79b/14, 7a/21, 7a/6, 8a/2, 8b/17, 8b/4, 9b/19, 9b/6

muḳābele : Ar. karşılık verme, karşı gelme, karşılama.

m. 77b/17

muḳābile : Ar. karşılık.

m.+ de 78a/21

muḳaddem : takdim edilen. Üstün.

m. 12a/7, 40a/3

muḳaddime : Ar. öne geçen, başlangıç.

m.-i istiskāya 37b/9

muḳarraş ol - : Ar. kurs gibi; yuvarlak hap, ilaç.

m.- una 47b/1

muḳarriż : Ar. metheden.

ḥarir-i ḥām-ı m. 8a/15

muḳaşşer : Ar. kabuğu soyulmuş.

m. 26b/15, 28a/15

levz-i m. 18a/18, 19a/18, 29a/20, 38b/2

mesmūt?-ı m. 6a/20

simsim-i m. 17a/16

muḳaşşeri : muḳaşşere ait.

bādem-i m. 51a/9

muḳattar : Ar. imbikten çekilmiş.

m. 13a/21, 36b/6, 59b/18, 70a/14

ḥall-i m. 78a/17

ḥall-i m.+ dan 69a/17

m.+ ı 49b/16, 54a/13, 54b/16, 55a/16, 57b/3, 59b/12, 59b/5, 78b/17

m.+ uḥ 63a/5, 79a/3, 79b/3

muḳavvi : Ar. kuvvet veren.

ḳurş-ı m. 44b/2

maḥ cūn-ı m. 23a/4

m.-i ḳalbdür 45a/1

m.+ dūr 79a/16

m.-yi bāḥdur 69a/15

muḳavviyāt : Ar. kuvvetlilik.

m.+ da 26a/20, 67a/10

- m.+ dandur 10a/15
muḳavviyyü'l-fürüyüs? : terkip adı.
ḥulāşa-i m. 31a/19
- muḳavviyyü'l-ḳalb** : cevher adı, öz.
m.+ dür 10b/10
- muḳavviyyü'l-ḳulüb** : kalbi kuvvetlendirici.
m.+ dur 57a/13, 5b/18, 9b/11
- muḳavviyyü'l-muḥtâr** : terkip adı.
ḥabb-ı m. 36b/21
- muḳavviyyü'l-muḥtârü'l-ḥaḳîr** : hap, ilaç adı.
ḳurş-ı m. 44b/7
- muḳayyed** : Ar. kayıtlı, bağlanmış.
m.+ dür 30b/4
- muḳayyi'** : Ar. kusturan, kusturucu.
müshil-i m.+ dür 74a/17
m.+ dür 74b/14
- muḳl** : zumûg türündendir. Mürr denilen türüne muḳl-ı erzak derler. Bir de muḳl-ı yehûd vardır.
m. 27b/1
m.-ı ezrak 16b/17, 23b/10, 23b/2, 24a/12, 38b/11, 39a/5, 39a/9, 62b/10, 62b/21, 63a/19, 67b/11
- muḳriż** : bu isimle anılan garikûn (katran köpüğü) türü.
m. 30a/12
- muḳteżâ** : Ar. lazım gelmiş.
m.-yı feḥvâ-yı leḳadd 1b/4
- muḳteżâsınca** : gereğince.
m. 1b/20, 2b/1
- mūmiyâ** : Yun. hafizü'l-ecsad anlamına gelir. İyisi madenîdir. Berrak ve rengi siyaha benzer. Kokusu güzeldir. Aslı Fars ülkesinde İstahrî şehrinde bir mağarada damlamaktadır. Buraya kaseler koyarlar senede bir o mağarayı açıp kaselere damlayan mumiyaı buzlaşmış bulurlar. Mumya-yı ademi derler.
m.-i ma' denî 40a/13
m. 77a/7
m.-i ma' denî 42b/8
- mumyâ'ü'l-ḥayvânî** : bk. Mumiya.
ḥulāşa-yı m. 32b/8
- mumyâ'ü'l-insânî** : bk. Mumiya.
m. 32b/12
- mūmiyâ'ü'l-maḳâbir** : kabir mumiyası.
lübân-ı m. 63a/19
- mūmiyâyü'l-ḳubûr** : kabir mumiyası.
m.-ı mikedd 66b/3

munkasım : Ar. bölünen, bölünmüş.

m.+ dur 3b/1

muntâvil : Ar. uzayan, uzun süren.

m. 14a/6

mūr : Far. nemli; karınca. Pas hastalığı.

m. -i mūr 47a/9

‘ād-ı m. 47a/9

murād : Ar. 1. İstek, arzu, dilek. 2. Merzencuş türü.

m.-ı merzencūş 66b/11

m. idenler 9a/6

m. iderler 77b/7

m. olunursa 36a/4

murākaba : Ar. murakabe; bakma, gözetme.

m. 35b/11

murtefi‘ ol - : yükselme eylemi.

m.- ur 61b/10

mūsā : H.z. Musā.

hazret-i m. 3a/5

muşa‘ ad : Ar. kaynatılarak arıtılmış şarap.

kibrīt-i m. 68b/14

ūqāb-ı m. 78a/18

zībaq-ı m. 71a/9, 71b/5

m.+ ı 71a/12, 71b/17, 72a/3, 78a/14, 78a/4

muşa‘ adāt : Ar. kaynatılarak arıtılmış şaraplar.

f. 4a/19

f. 70b/7

muşa‘ adü’ş-şarāb : Ar. kaynatılarak arıtılmış şaraplar.

m. 58a/11, 66b/13

m. 60b/3

muşaffā : Ar. saflaştırılmış.

m. 59a/10

dirhem‘ asel-i m. 18b/16, 23b/13

min-ğayri m. 59a/7

‘asel-i m. 10a/19, 11a/10, 12a/12, 12b/21, 14b/15, 15a/18, 15b/18, 16a/6, 16b/19,

19a/12, 19b/15, 20a/5, 24a/15, 24a/20, 27b/20, 51a/9, 5a/11, 60b/8, 7a/10,

7a/19, 9b/17

muşaffā ol - : saflaştırma eylemi.

m.- an 81a/8

muşaffī : Ar. sızdırılmış, süzülmüş.

m. olmuş 43a/13

musammat : Ar. badem ve incinin bir nevidir.

- levz-i m. 15a/21
lũ³lũ-i m. 13a/19, 5a/2
lũ³lũ³-i m.-i mürebbî 39b/5
- muşdâkıncâ** : hak ettiğince.
m. 2a/19
- musehhan** : Ar. müsahhan; ısıtılmış, kızdırılmış.
m.-i miât gösterür 56b/6
- muşirre** : Ar. israr edici, direneci.
sefûf-ı m. 41a/21
- muşlih** : Ar. ıslah eden, iyileştiren.
m. 70a/9
- muştafâ** : nakşiyü's-Seyyid Muştafâ bin nakşiyü's-Seyyid Aḥmed.
m. 80b/12
- mutâvele** : Ar. uzatılmış.
ḥümmeyât-ı m.+ ye 49a/7
- mu^çteber** : Ar. itibar edilen, hatırı sayılır.
m. 40b/21, 52a/2
dühn-i m. 65a/16
m.+ dür 31a/21, 35b/8, 48a/4, 59a/16
kütüb-i ṭayyib-i m.+ lerinden 80b/7
m. ṭutarlar 35a/14
- mu^çtedil** : Ar. orta halde.
nâr-ı m. 58b/4, 59a/3, 60b/13, 61a/19
nâr-ı m.+ le 65a/6
nâr-ı m. 58a/16
- mutetâvil** : Ar. ütetâvil; uzayan, birbiri ardınca uzanan.
m. olursa 20a/14
- muṭlaḳ** : Ar. yalnız, tek.
m. 56b/14
ism-i m. 3a/17
- muṭṭali^ç** : Ar. öğrenmiş, bilgili, haber almış.
m. 4a/3
m.-i ^ç ulûm 9a/5
- muvâfiḳ** : Ar. uygun.
m. 2a/18
m.+ dur 22a/9
- muvahḥiş** : Ar. korkutup ürküten.
m. 17b/19, 38a/10, 49b/8
- muvazza^ç** : Ar. itibarsız.
m.+ da olursa 36b/3
- müyîn** : Far. kıldan.
rû-yı m.+ e 66a/7

- muzammağ** : zamğ edilmiş.
m. 37b/6
türbüd-i m. 16a/1
- muzmer** : Ar. gizli, saklı, dışarı vurulmamış.
m. olan 15a/12
- mübārek** : Ar. bereketli, feyizli.
m. 56a/19, 66b/6
dühn-i m. 61a/15
m.+ dür 59b/21
- müberrā** : Ar. temizlenmiş, aklanmış.
m. 2b/16
- müberrid** : Ar. soğutan, soğutucu, damacana.
‘acāyib-i m.+ dür 48a/17
- mübtelā** : Ar. düşkün.
m.-yı eşkâma 2b/9
- mübtelā ol -** : düşkün olmak.
m.- maz 20a/12
- müceffef** : Ar. kurutulmuş, suyu çekilmiş, nemi kalmamamış.
m.+ dür 76b/11
- müceffif** : Ar. kurutucu.
m. 75a/8
m.+ dür 77a/14
- mücerreb** : Ar. tecrübe olunmuş, denenmiş.
m. 61b/14, 61b/18
m.+ dür 16a/16, 35b/12, 38a/9
devā‘ -yı m.+ dür 61b/21
m.+ imizdür 60b/6
- mücerrebāt** : Ar. denenmiş şeyler.
m.+ ımızdur 46a/16
- mücerribāt** : Ar. tecrübe edilenler.
m.+ dandur 45a/16
- mücevvef** : Ar. oyulmuş, içi boş.
türbüd-i m. 79a/10
m. 16a/17, 19a/21, 19b/5, 20a/2, 67b/16
türbüd-i ebyaz-ı m. 38b/7, 47b/15
türbüd-i m. 19a/9, 20a/16, 20a/7, 23b/8, 30a/20, 39a/21
türbüd-i m.-i ebyaz 37b/6
- müctemi‘ ol -** : toplamak, biriktirmek.
m.- an 9b/1
- müdahrec** : zerāved türlerindedir.
zerāvend-i m. 31b/21
m. 15b/18, 27b/19

zerāvend-i m. 18a/18, 24b/19, 25a/19, 25a/6, 29a/9, 44a/15, 75a/11
zerāvend-i ṭavīl-i m. 54a/18
zerāvend-i m. 16a/5

müddeber : Ar. düzenlenmiş.

m. 11b/21, 15b/20, 16a/4, 20b/3, 22b/6, 38a/18, 38b/14
aşlū'l-fāşirā-yı maḥmūde-i m. 35a/10
efyūn-ı m. 37b/17, 42b/13
fūlād-ı m. 12b/11
ḳarnū'l-ıyyel-i m. 13a/10, 13a/18
kemmūn-ı m. 15a/16
kişnic-i m. 22b/6, 40b/3, 41a/2, 7b/16
küzbere-i m. 40b/6, 8a/10
lūfū'l-ḥayye-i m. 41a/12
lū'lū'-i m. 11a/1, 40b/1
maḥmūde-i m. 20b/7, 35a/4, 38a/4
māzeryūn-ı m. 30a/13
şahmū'l-ḥanzal-ı lācüverd-i m. 38a/13
m. 43a/3, 53b/21, 70a/10
belādur-ı m. 16b/12, 30a/6
efyūn-ı m. 28b/18, 29a/1
kişnic-i m. 16b/13
maḥmūde-i inṭākī-i m. 30a/21
maḥmūde-i m. 21a/10, 22a/5, 24a/11, 31b/14, 42b/10
maḥmūdeyü'z-zāli-i m. 18b/14
milḥ-i m. 71a/17
saḳmūniyā'-i m. 20a/2, 20a/9, 21a/18, 37a/18
şahmū'l-ḥanzal-ı m. 36a/5
m.-i maḥmūde 36a/5
küzbere-yi m.-i mikedd 50a/11
ḥ. 17a/5
maḥmūde-i m. 25a/16
m. 49a/6

mü'ezzi : Ar. mūzī; meydana çıkararak, açığa vuran.

dīdān-ı m.+ yi 58b/21

müfekkire : Ar. düşünme gücü, kuvveti.

ḳuvvet-i m.+ yi 69a/14

müferreh : bk. müferric. Lisānū's-sevr.

m. 10b/10, 45a/1, 9b/11

ḥabb-ı m.-i şağīr 36b/9

m.+ dür 8b/18

m. olan 54b/10

müferrehü'l-ḳulüb : müferrihü'l-ḳulüb; kalbi ferahlatıcı.

m.+ dur 78b/21
cevāriş-i m. 10b/10
m.+ dur 50a/16, 51a/2, 52a/20, 52b/15, 53a/17, 56a/9
ķurş-ı tenzūh-ıḥaṭā-yī m.+ dur 42a/16
m.+ dūr 53b/12

müferriḥü'l-kürüb : kaygıları giderici.

m.+ dur 57a/13
m.+ dur 5b/1

müferreḥü'l-yāķūtī : bu isimle zikredilmektedir.

m. 50b/18

müferrić : Ar. müferriḥ; ferahlık veren, iç açıcı (ilaç). Lisānū's-sevr.

ma' cūn-ı m.-i māseveyh 5b/10

müferrićāt : Ar. iç açıcı, ferahlık veren şeyler.

v. 4a/5

müferriḥ : ferahlık veren, iç açıcı (ilaç). Lisānū's-sevr.

m. 5b/18
m.-i yāķūtī 7b/6
m.+ üñ 7b/6

müferriḥāt : ferahlık veren (ilaçlar).

m.-ı bāridenün 57a/14
m.-ı ķaviyyenün 42b/16, 80a/16, 8a/8
m.+ larda 43a/9
f. 4b/5

müferriḥü'l-ķulüb : kalbi ferahlatıcı (ilaçlar).

m.+ dur 17b/20
m.+ dūr 37a/6

müferriḥü'l-cibril : kalbi ferahlatan bir macun.

ma' cūn-ı m. 5b/1

müferriḥü'l-ķebīr : kalbi ferahlatıcı ilaç.

ḥabb-ı m. 36a/21

müferriḥü'l-ķulüb : kalbi ferahlatıcı macun.

ma' cūn-ı m. 8b/8r.
m.+ dur 49b/9, 5a/13, 5b/1
m.+ dūr 6b/6

müferriḥü'l-mülūkī : ferahlatıcı bir macun.

ma' cūn-ı m. 5b/17

müfettaḥ : Ar. açılmış.

mine'l-beden-i m.+ ı 47b/12

müfettiḥ : Ar. açan, açıcı.

ma' cūn-ı m. 15b/14

müfid : Ar. ifade eden, anlatan. Faydalı.

m.+ dūr 42b/3

- müfrıǵa** : Ar. döken, dökücü.
m.+ ya 64b/22, 65a/1
- mühimmā** : Ar. ehemniyetli. Önemli.
m. 1b/8
- mühimmāt** : Ar. lüzumlu şeyler.
m.-ı hilāfet kıldı 1b/13
- mühimm** : Ar. önemli.
ǵayr-i m. 57b/7
- mükelles** : kireçli, kireçleşmiş.
m. 78a/16
fızza-i m. 46a/20
ķamir-i m. 71a/17
milh-i m. 42a/13, 71b/18
ķartır-i m. 56a/5, 57b/16
zāc-ı m. 62a/6
m.-i fızza 46a/12
m.-i merķaşı 46a/12
m.-i merķaşıyā-yı zehebī 46a/19
- mükelles ķal -** : kireçleşmek.
fızza-i m.- ur 65b/10
- mükellesāt** : kireçleşmiş şeyler.
- mükerrem** : Hacer-i Mükerrem.
ķacer-i m.+ ün 3a/13
ķacer-i m.+ dür 62a/11
- mükerreri'1 -verd** : gül türü.
m. 19b/12
- mükeyyif** : Ar. keyif verici, sarhoşluk veren.
ma' cün-ı m. 27b/11
- mükeyyifāt** : keyif veren şeyler.
m.+ dan 27b/11
- müleyyin** : Ar. yumuşatan.
m.-i hafıfdür 35a/9
m.+ dür 37b/3
- müllatıf** : Ar. yumuşatıcı.
m.+ dur 58a/3
- mülühāt** : tuzlar.
m.+ mı 73a/17
- mülühıyā** : Yun. mülükiyā da derler. Mülhiyye, mülhiye.
m. 53a/5
- mülük** : Ar. hükümdarlar.
m.+ e 43a/12, 46a/10, 46a/18
dühn-i selātin-i m.+ e 62b/3

mülûkî : hükümdarlara, meliklere ait.

m. 80a/5

ṭabāyî^c -i m. 2a/18

zîbağ-ı m. 71a/3

müşhil-i m.+ dür 33b/17

cevāriş-i m. 8a/19

mümāşil : Ar. benzeyen, andıran.

m. 70b/18

mümessek : miskle karıştırılmış ilaç. Sek'den.

m. 41b/19

mümid : Ar. mümidd; yardım eden.

m. 62b/19

mümkün : Ar. mümkün; olabilir, imkanı var.

m.+ dür 65a/9

münakkaḥ : Ar. soyulmuş, ayıklanmış, temizlenmiş.

kibrî^t-i m. 62a/12

münakki : Ar. munekki; temizleyen, temizleyici.

enîsûn-ı m. 15a/7

münāsib : Ar. uygun, yaraşır.

m. 54b/10, 61a/21, 68a/11

m.+ dür 15a/6, 19a/20, 19b/9, 22a/21, 22a/9, 27a/5, 30a/11, 35a/17, 35a/2,

37a/16, 39a/13, 46a/11, 46a/18, 53a/12, 56a/21, 5b/12, 5b/20, 67a/17, 6b/14,

70b/20, 8a/20, 8a/3, 9b/1, 9b/6

maṭbūḥāt-ı m.+ le 32a/15

münāzara : Ar. münazara, ilmi münakaşa, ilmi tartışma.

m.-i ^c aqd 2a/14

münbitü'l-laḥm : Ar. etleştiren, güzelleştiren, kilo aldıran.

münekkā : Ar. temizlenmiş.

m. 21a/3, 51b/20, 64b/21

m. 70b/16

münevvem : Ar. münevvim; uyku getirici.

m.+ dür 79b/18

münevver : Ar. parlatılmış, aydınlatılmış.

m. eyler 4b/14

m. ider 58b/6

münevvim : Ar. uyutan, uyku veren, uyutucu(ilaç).

m.+ dür 28b/11, 57a/21

münfa^c il : Ar. güvenmiş, alınmış.

m. olmaz 3b/6

m. ölmeyicek 3b/6

müntesir : Ar. saçılan, yayılan, dağılan.

m. oldı 3a/4

mür : Ar. mürr; acı.

m.+ dür 70a/6

mürdāsenc : Far. merdāseng, Batı'dan gelen siyah bir taştır.

m. 76a/1, 76a/13, 76b/12

m.-i aşfer 77a/15

m.-i ebyaž 77a/5

mürebbā : Ar. terbiye olmuş.

m. 19a/9

şarāb-ı kırmiz-i m. 79b/9

m.+ sı 79b/10

mürebbī : Ar. terbiye eden.

m. 16b/12, 20a/18, 44a/12, 45b/13, 50a/5

efyūn-ı m. 25b/9, 26a/12, 28b/7

enīsūn-ı m. 22b/6

lü'lü-i m. 13b/13

lü'lü'-i m. 47a/2

lü'lü'-i m. 11a/15, 13a/4, 5b/15, 6a/4, 7b/13

lü'lü'-i bikr-i m. 53b/19

lü'lü'-i m. 41a/13, 42b/6, 45b/8, 72b/9

lü'lü'-i muşammet-i m. 39b/5

lü'lü'-i nā-süfte-i m. 47a/21

mağsül-i m. 36a/19

maħmūde-i m. 39b/1

mercān-ı m. 13a/18, 45b/19, 70a/15

şahmü'l-ħanzal-ı m. 31a/12

şahmü'l-ħanzal-i m. 36a/9

ṭīn-i ermenī-i m. 53b/21

zümrūd-i m. 28a/6

‘anber-eşheb lü'lü'-i m. 5b/7

lü'lü'-i bikr-i m. 8a/12

müreccaħ : Ar. tercih edilen, üstün tutulan.

m. 54a/11

mürekkēb : Ar. iki veya daha çok şeyin karışmasından oluşan.

m. 21b/17

m.+ lere 43b/7

mürekkēbe : bu isimle anılan ateşli bir hastalık, humma türü.

ħummā'-ı m.+ lere 43b/18

ħümmeyāt-ı m.+ nüñ34b/21

ħümmeyāt-ı m.+ ye 19a/6

ħümmeyāt-ı m.+ nüñ37b/8

mürr : bk. mür.

m. 47a/13

kuş-ı m. 26b/21

m.-i şafî 11a/14

m.-i şafî 23b/2, 24a/10, 25a/18, 25a/7, 25b/12, 25b/16, 25b/3, 26a/10, 27a/17, 27b/9, 29a/13, 29a/9, 29b/14, 34a/12, 34b/3, 35b/2, 36a/1, 36b/17, 38b/8, 41a/18, 42a/12, 44a/13, 44a/17, 46b/19, 50b/20, 51b/15, 53b/19, 58b/8, 60a/18, 61a/12, 61a/17, 63a/18, 66b/12, 66b/8, 67b/10, 75a/17, 75b/2, 76a/20, 76b/15, 76b/5, 77a/18

m.-i sâfî 51b/8

dühn-i m.-i şafî 58b/5

lübân-ı m.-i şafî 78b/12

mürretü's-sevdâ : kara sevda. السودائمرّة

m.+ yı 25a/3

mürür : Ar. geçme, kaçıp gitme.

m. 3a/7

m.+ ı 54a/19

m. olan 23b/9

müşdâkıncâ : hak ettiğince.

m. 3b/20

müsekin : Ar. uyuşturucu, yatıştırıcı (ilaç).

belesân-ı m. 64a/1

m.+ dür 28b/10, 28b/21, 79b/19

müşelleş : pişirilerek yapılan bir macun, üçte ikisi azalıncaya kadar kaynatılarak hazırlanan macun. Üçlü.

m. 37a/4, 43b/11

ḥabb-ı m. 39a/15

h.+ den 2b/20

müsemma kı1 - : isim vermek.

m.- mışdur 3a/16

müşhil : Ar. kolaylaştıran.

m. 36a/6, 74b/13, 80a/5

ḥubûbât-ı m. 74a/17, 74b/7

m.-i kāmildür 21b/10

m.-i ḳavî 30b/4

m.-i lâṭıfdür 70b/19

m.-i muḳayyi'dür 74a/17

m.-i mülükidür 33b/17

sefûf-ı m. 40b/8

müşhilât : Ar. bağırsakları temizleyen (ilaçlar).

m.+ dan 79a/6

v. 4a/6

v.-ı ma' cün-ı ağügün 18a/20

müşhillü'l-mâ' ü'l-aşfer : macun adı.

- m.+ ler 18a/21
m. 47b/12
- müşhilü'l-ahlâtü'l-erba'ât** : macun adı.
m. 22a/20
- müşhilü'l-balğam** : balgam kolaylaştırıcı terkip.
m. 30a/9
- müşhilü'l-balğamü'l-görhıyyânüs** : macun adı.
m. 21b/17
- müşhilü'l-laṭıfe** : bu isimle anılan bir müşhil.
m.+ nüḥ 33a/21
- müşhilü's-şafra** : safra müşhili.
m. 30a/17
- müstaḥikḳ** : Ar. hak eden, layık.
devvâ'-i ilāhiyyü'l-mürr-i m. 23b/18
- müstaḥleb** : Ar. süt haline getirilmiş, süt gibi beyaz tarzda yapılan ilaç.
m. 44b/11
- müstaḥrec** : Ar. çıkarılmış.
m. 36b/13
mā'ü'd-dārçin-i m. 36b/5
m.+ dür 52b/8
- müşta'idd** : Ar. kabiliyetli.
m. 62a/15
- müstaḳbele** : Ar. karşılanan, ilerideki, gelecek.
emrâz-ı m.+ yi 17/a10
- müstaḳim** : Ar. doğru, düz.
em'â-yı m.+ de olan 38b/9
- müşta'mel** : Ar. kullanılmış, eski.
m. 24a/21, 62b/19
m.+ dür 12b/9, 31a/21, 37b/4, 39a/13, 57a/1, 60a/12, 71b/1, 71b/6
m.+ i 77b/7
- müşül** : Ar. örnekler.
m.-i ḥaşat 59a/2
- müşābih** : Ar. benzer.
m. olan 44b/1
- müşāhede** : Ar. şahitlik etme.
m. 23a/3
m. olunmuşdur 12b/16
m. olunur 44b/14
- müşāhede id -** : gözle görmek.
m.- üp 35a/13
- müşerref** : Ar. şerefli.
m. 2a/9

tā-merkez ḥāk-ü m.-i tebšīr 1b/16

m. kılanā 2b/12

müşk-i ṭarāmšī^c : Arapça fütenc-i cebeli ve baklatü'l-gazal derler. İyisi Girit'ten gelenidir beyaz olur. Frenk tabipleri ise dīknāmū-yı ebyaz derler.

m.-i ṭarāmšī^c 51b/1

m.-i ṭarāmšī^c -i ıkrīṭī 16a/9

m.-i ṭarāmšī^c ıkrīṭī 27a/5

m. 5b/15

m.-i ṭarāmšī^c 27a/21, 28a/20, 36b/17, 41a/1, 45a/6, 70a/7, 75b/1

dühn-i m.-i ṭarāmšī^c 63a/8

m.-i ṭarāmšī^c -i ebyaz 10b/15, 50a/12, 7b/17

m.-i ṭarāmšī^c -i giridī 44a/15

m.-i ṭarāmšī^c -i ıkrīṭī 11a/5, 28a/8, 54a/1, 8a/11

m.-i ṭarāmšī^c -yi ıkrīṭī 50b/12

m.-i ṭarāmšī^c ašlü't-ṭerāgeyün 11a/14

emrāz-ı m.+ le 73a/7

ašlü'l-müşk-i ṭ.-i ebyaz 8b/12

müşkil : Ar. engel, zorluk, güçlük.

emrāz-ı m.+ e 39b/3, 41a/11

müşkül : Ar. müşkil. bk.

m.+ inüḡ 71b/21

müşta^c il : Ar. tutuşan, alevlenen, yanan.

m. 53a/8, 55a/17

mā^c ü'l-verdü'r-rūḡ-ı m. 62b/8

müte^c affin : Ar. iffetli, şerefli.

m. 19b/17

m. olan 43b/8

müte^c āl : Ar. yüksek, yüce.

m. 4a/1

mütekevvin : Ar. hasıl olşan, varolan.

m. 74a/15

m. olan 68b/4

mütelākī : Ar. kavuşan, ulaşan.

lāle-i m. 1b/14

mütercim : Ar. tercüme eden.

m. 2b/13

müteṭāvile : Ar. uzayan, birbiri ardınca uzayan.

emrāz-ı m.+ ye 24a/3

mütevellid : Ar. doğan, ortaya çıkan.

m. olan 45b/1

m. 74a/11

m. olan 14a/6, 20a/13, 25a/9, 50a/18, 53b/5, 63a/14, 64a/19, 67b/2, 70b/11

m. olduğın 3a/12

m. olmuş 70b/13

m. olan 7a/11

müte'ahhırin : Ar. son zamanlarda gelenler, yetişenler.

m. 9a/19

m. 26a/19

müttakī : Ar. sakınan, çekinen.

m.-yi nazıfdür 70b/19

müzmin : Ar. üzerinden zaman geçmiş, eskimiş, süreğen (hastalık).

m. 14a/6, 20a/14

sill-i m.+ e 65b/4

m. olursa 35a/9

müzmine : bk. müzmin.

emrāz-ı m. 68a/6

emrāz-ı m.+ den 5a/16

ħummā^c -ı m.+ lere 43b/7

ħummā^c -i m.+ lere 43b/17

m.+ nūḡ 67a/17

emrāz-ı m.+ nūḡ 11b/9

emrāz-ı m.+ nūḡ 27a/11

m.+ ye 26a/7, 47a/10, 70b/10

emrāz-ı m.+ ye 71b/21, 74b/3

nevāzil-i m.+ ye 70b/10

şuda^c -i m.+ yi 69b/17

emrāz-ı m.+ nūḡ 39b/17

müzz : bir tür bitki.

v. 7a/2

nābī : Ar. nābi^c ; yerden çıkıp fıskıran, kaynayan, akan.

n. 47b/14

nābü'l-fīl : Türkçe fil dişi derler, āc da denir.

n. 16b/3, 18a/10, 40b/19, 43a/21, 7b/14

durūnc-ı^c aḡrebī n. 37a/9

n. 53b/17

nabz : Ar. atar damar, nabız.

n. 64b/12

n.+ a 56a/12

nađḡ : Ar. nazh; su çekme.

n. 8a/19

nāfi^c : Ar. faydalı.

n.+ dür 9b/11

n.+ dür 7a/5

n. 12a/8, 27b/21, 29a/5, 31b/18, 35b/12, 38a/8, 50b/6, 56a/9, 59a/5,

59a/9, 61a/21, 69a/3, 72b/7, 75a/8, 75b/5, 8a/20
n.+ dūr 10b/11, 10b/20, 10b/5, 11a/19, 11b/8, 11b/9, 12b/9, 13a/15, 13a/17,
13a/7, 13b/18, 13b/3, 13b/9, 14a/17, 14a/4, 14a/7, 14b/12, 14b/5, 15a/14,
15a/4, 15b/20, 15b/6, 16a/12, 16b/15, 16b/6, 16b/7, 18a/16, 18a/17, 18a/9,
18b/13, 18b/20, 19a/19, 19a/20, 19a/6, 19a/7, 19b/19, 19b/5, 19b/9, 20b/11,
20b/20, 21a/20, 21b/18, 22a/21, 22b/17, 22b/9, 23a/18, 23a/19, 23b/21, 23b/5,
24a/17, 24a/5, 24a/7, 24b/1, 24b/3, 25a/10, 25a/11, 25a/12, 25a/4, 25b/1,
25b/15, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 26a/14, 26a/7, 26a/9, 26b/10, 26b/11, 27a/12,
27a/13, 27a/4, 27b/6, 28a/12, 28a/6, 28b/11, 28b/16, 28b/4, 29a/19, 29a/6,
29a/7, 29a/8, 29b/10, 29b/12, 29b/19, 29b/2, 30a/10, 30b/5, 30b/6, 31a/10,
31b/9, 32a/17, 32a/7, 32b/10, 32b/9, 33a/1, 33a/13, 33a/2, 33a/3, 34a/11,
34b/17, 34b/21, 34b/6, 35a/1, 35a/17, 36a/13, 36b/2, 37a/14, 37b/9, 38a/10,
38a/17, 38b/1, 38b/17, 38b/2, 38b/21, 38b/5, 39a/4, 39a/8, 39b/17, 40a/21,
40b/12, 42a/17, 42a/18, 42a/19, 42a/21, 42b/18, 42b/20, 43a/12, 43a/17, 43b/13,
43b/18, 43b/3, 43b/8, 43b/9, 44a/20, 45a/12, 45a/19, 45a/9, 45b/17, 45b/2,
46b/16, 46b/4, 47a/5, 47b/5, 48a/17, 48a/7, 48b/18, 48b/3, 48b/7, 49a/7,
49b/1, 49b/7, 4b/11, 50a/19, 51a/19, 51a/20, 51a/21, 51b/17, 52a/16, 52a/6,
52a/8, 53b/5, 54a/10, 54a/16, 54b/12, 54b/3, 55a/19, 55a/20, 55b/21, 55b/4,
55b/5, 55b/6, 55b/9, 56a/11, 56b/18, 56b/19, 56b/21, 56b/8, 57a/21, 57a/9,
57b/10, 57b/18, 58a/14, 58a/21, 58b/11, 58b/12, 58b/17, 58b/21, 59a/1, 59b/9,
5a/16, 5a/6, 5a/7, 5b/11, 5b/19, 5b/3, 60a/3, 60a/4, 60a/6, 60b/11,
60b/15, 60b/16, 60b/2, 60b/21, 61a/21, 61a/7, 61b/11, 61b/22, 62a/1, 62b/18,
63a/15, 63a/16, 63b/12, 63b/3, 64a/12, 64a/14, 64a/4, 64a/7, 64b/3, 65a/11,
65a/17, 65a/19, 65a/3, 65b/17, 66b/17, 67a/18, 67a/2, 67a/20, 67a/4, 67b/13,
67b/18, 67b/3, 67b/9, 68a/13, 68a/6, 68a/7, 68a/8, 68b/10, 68b/11, 68b/16,
68b/5, 69a/13, 69a/3, 69a/6, 69b/18, 69b/5, 69b/6, 6a/10, 6a/16, 6b/1,
6b/14, 6b/5, 70a/21, 70b/15, 70b/2, 70b/8, 70b/9, 71a/6, 71b/21, 72b/19,
72b/7, 73a/11, 73a/20, 73b/1, 73b/15, 74a/19, 74a/3, 74a/4, 74b/15, 74b/3,
74b/4, 75a/14, 75b/13, 76b/11, 76b/21, 77a/20, 78b/20, 78b/4, 79a/17, 79b/20,
7b/11, 7b/12, 7b/8, 80a/15, 8a/3, 8b/4, 8b/9, 9a/14, 9a/7

devā-yı n.+ dūr 72a/12

envā^c ma n.+ dūr 51a/12

n. 53b/5, 59a/5

n.+ dūr 66a/19

n.+ dūr 37a/16, 52b/17

n. 58b/1, 67b/7

n.+ dūr 47a/10, 47a/15

nāfi^c ol - : faydalı olmak.

n.- up 58a/6

n.- ur 49b/20

naḥife : Ar. nahif; Zayıf, arık.

a^c zā-yı n.+ ye 14a/16

naḥve-i hindī : Far. nānhuvāh derler. Manası etmek istedicidir. Yani iştah açıcı demektir. Kemmūn-ı mülūkī de derler.

n.-i hindī 10a/11, 14b/6, 15a/16, 17a/3, 26a/1, 28a/13, 38b/11, 39a/9, 42b/12, 50a/10

n.-i hindī 23a/10, 49a/16, 54b/6

naḥ : Ar. suda ıslama, sıcak suda haşlanma, ilaç olarak çıkarılacak su.

n. 14b/7, 17a/5, 22a/17, 23b/15, 36a/10

n.+ dūr 35a/8

n. ideler 23a/3

n. idüp 21b/5, 31a/5, 32b/1

n. oluna 21b/3, 75a/9

naḥ id - : suda ıslamak.

n.- üp 6a/1

n.- üp 21a/5, 33b/5, 34a/7, 35b/20, 35b/3, 49a/13, 56b/3

naḥ ol - : suda ıslamak.

n.- una 17b/10, 20a/4, 47b/19, 48b/9, 4b/17

n.- unduḡdan 26a/2

n.- unmuş 19a/8

n.- unup 22b/21

n.- una 11b/18

naḥdür : beyaz-ı nak ; ismiyle zikredilir.

beyāz-ı n. 46b/21

nāḥış : Ar. noksan, tam olmayan.

n. 42b/4, 66b/8

n.+ dur 63a/13

nāḥışa : Ar. noksan.

ma' ādin-i n. 3b/2

nāḥız : Ar. bozan, bozucu.

n. ider 67a/4

naḥi : temiz.

n. 44a/15

enīsūn-ı n. 20a/18

naḥi : Ar. kandırma, dolgun duruma getirme.

zeheb-i n. 73a/13

naḥkās : Ar. nakış gibi işleyen, nakşeden.

n.-ı kâināt-ı 'ālem 1b/7

naḥşıyyü's-seyyid : naḥşıyyü's-seyyid muştafa bin naḥşı

ü's-seyyid aḥmed.

n. 80b/12

naḥü'ü'l-verd : ıslatılmış gül.

n. 27a/9

nām : Far. isim, ün.

nef̄ -i n. 2b/9
n.-ı ḥekīm 63a/13
n.-ı ḥekīmüñ 30b/21
berāklenūs-ı cermānī-i n.-ı kāmīlū'l-vezn 3a/8
n.-ı nişānım 2b/5
taḥşīl-i nāmūs-ı n.+ dur 2b/6

nāmdār : Far. namlı, ünlü.

n. 3a/9
n.+ larına 2a/1

nāmūs : Ar. kanun, nizam, ırz, edep.

taḥşīl-i n.-ı nāmdur 2b/6

na'na' : nane.

n. 27a/21, 6b/9, 75a/19
n.-ı yābis 39b/21
n.-ı yābis 15a/1, 17a/18, 40a/16, 50b/13, 51a/6, 76b/4, 78b/7
n.-yı yābis 50a/13
n.-ı yābis 53b/8
n.-yābis sūnbül-i hindī 7a/16
n. 68b/3

na' nā' ü'l-berri : kara nanesi, karada yetişen nane.

n.-ı levzü'l-mürr 28a/14

nānḥuvāh : nahve-i hindī bk.

n.-ı hindī 14b/14, 22b/20

nār : nar, rummān da denir. 2. Ateş.

n. 3b/17
dühn-i n. 62b/12
n.-ı cebel 67a/15
n.-ı faḥm 68b/13
n.-ı fārsī 66b/8
n.-ı hādīyye 4b/18
n.-ı ḥafīf 34b/3
n.-ı ḥafīf 35b/21, 50b/21, 51b/6, 59b/19, 59b/6, 60a/20, 60b/5, 65a/14, 66a/10,
68a/10, 69b/12, 70a/5, 71a/11, 73a/5, 74a/7
n.-ı ḥafīfle 71b/4
n.-ı ḥişānile 62a/18
emzice-yi n.-ı ḥükemādan 3b/18
n.-ı ḳavī 54a/12, 68b/6, 72a/8, 74b/12
n.-ı ḳaviyye 71b/11
n.-ı ḳayşer 66b/3, 66b/8
n.-ı kebūḳara 66b/8
n.-ı lāḫīf 21a/5
n.-ı laḫīfeyile 50a/15

n.-1 leyyin 36a/11, 6a/1
n.-1 leyyine 61b/17
n.-1 mārriye 71a/1
n.-1 ma' kūse 65a/6
n.-1 ma' kūsi 78a/21
n.-1 ma' kūsiyyet 69a/7
n.-1 ma' sūkiyye 59b/12
n.-1 mīzānile 59a/15
n.-1 mu' tedil 58a/16
n.-1 mu' tedil 58b/4, 59a/3, 60b/13, 61a/19
n.-1 mu' tedille 65a/6
n.-1 şedīd 53b/1, 55b/16, 55b/8, 65b/18, 70a/18, 71a/2, 72a/3, 73b/18, 77b/16,
78a/13, 78a/3

nār-ı kayşer: heyü fārīkūn nevindendir.

nār-ı k. 66b/3, 66b/8

nārdīn : Yun. sümbül demektir. Tıbbda sümbül-i hindī kastedilir. Nardīn-i aklī, sümbül-i Rūmīdir ve nārdīn-i berrī ise āsārūn dedikleridir.

n. 78b/13

dühn-i n.-i mikedd 63a/7

dühn-i n. 77b/3

nārenc : Far. Türkçe turunç derler. tatlısı, ekşisi ve müzzü olur, Türkçe portakal derler.

n. 51b/19

dühn-i n. 64b/10

kışt-ı n. 78b/9, 79a/12

mā' -i zehr-i n.+ le 73a/17

nārī : Ar. ateşe mensup.

n. 33b/3

keyfiyyāt-ı n. 3b/16

nāriyye : Ar. ateşle ilgili.

n.+ sin 65a/12

nārü'l-leyyine : yumuşak nar.

n. 58b/9

nārü'l-leyyin : yumuşak nar.

n. 71b/10

nārü'l-münekkah : narü'l-münekkah; Temizlenmiş, ayıklanmış nar.

n. 54b/15

nārü'r-remād : ateş külü.

n. 71a/11

nārü'r-reml : sıcak kum.

n. 57b/13

nāşūr : Ar. basur deliği. Fr. fistule.

n.+ a 64a/8

nā-süfte : Far. delinmemiş (inci).

lü'lü'-i n.-süfte kāfūr 36b/19

lü'lü'-i n.-süfte üç 50b/4

lü'lü'-i n.-süfte ve 70a/14

lü'lü'-i n.-süfte-i mürebbī 47a/21

nāşī : Ar. ileri gelen, +Dan ötürü, sebebiyle.

n. olan 7b/8

naṭrūn : halk arasında latrun derler. Būrak türündendir. bk. būrak.

n. 27a/15, 69b/9

naẓar : Ar. bakma, düşünme.

te'emmül-i n. 3b/14

n.+ a 47a/4

naẓar it - : bakmak.

n.- meyeler 42b/4

nāzek : Far. nazik, ince.

n.+ dūr 44b/15

naẓīf : Ar. temiz.

müttaḳī-yi n.+ dūr 70b/19

nāzik : Far. İnce.

n. 56a/17

nāzile : Ar. bela, sıkıntı, inme.

n.-i raḳīḳa-i ḥārre 'yi 29a/18

n.+ yi 41b/13, 48a/7

naẓīr : Ar. benzer, eş.

n. 67a/10

n.-i kimyā 2b/12

bī- n.+ dūr 47b/13

naẓīre : Ar. örnek, karşılık.

n. olmaz 36a/7

ne : ne.

n. 20a/13, 81a/5

nebāt : Ar. topraktan biten her türlü şey, bitki.

sükker-i n. 13b/20, 14a/13, 14a/18, 15a/10, 18b/8, 19b/21, 22b/14, 26a/16,
26b/3,

36b/7, 38b/3, 40b/4, 45a/14, 45a/9, 45b/12, 46a/13, 8a/15

şeker-i n. 54a/3, 79b/8

ve'z-za' ferān-ı n. 73b/10

n.-ı gülüş 1b/8

şeker-i n.-ı mikedd 72b/8

n.-ı sükker 46a/21

n.+ a 3b/13

n.+ dur 61b/10

- n. şekeri 79b/17
- nebātī** : Ar. bitkiyle ilgili.
bād-zehr-i n. 43a/3, 72a/16
su^ç d-kūfī bād-zehr-i n. 31a/4
- nebātiyye** : Ar. bitkiyle ilgili.
n. 32b/9
- nebātū'l-arz** : toprakta yetişen bitki.
n. 77b/6
- nedā** : Ar. nemli, çiğli, rutubetli.
mekān-ı n.+ da 65a/1
- nef^ç** : Ar. menfaat, fayda.
n. 10a/10
n.-i nām 2b/9
n.-i ^çāmm olup 80b/9
n.+ ^ç 27a/3
n.+ i 31a/21, 32b/8, 35b/9, 56b/8, 57a/9, 64b/6, 66b/7
n.+ in 52a/3
n.+ in gördüm 66a/21
n.+ ini 59a/19
- nefāyis**: Ar. nefāis; nefis, güzel, beğenilir şeyler.
n.+ den 81a/3
- nefes** : Ar. soluk.
^çusr-ı n. 25a/11
n.+ e 29b/10
n.+ i 44b/21, 57a/7
nükhet-ü n.+ i 14b/18
- nefh** : Ar. üfürme, boru vs. yi üfleme.
n. 28a/12
- nefha** : Ar. nefha; karın şişmesi, şişkinlik.
n. 7a/11
- nef^çī** : Ar. faydaya ait.
n. 10b/4, 12b/16, 28a/18, 36a/12, 40a/15, 44b/14, 53a/3, 61a/8, 61b/15,
68a/15
el-laṭūryūsū'l-ḥekīm n. 29a/11
mānend-i n. 2a/20
^çaẓīm-i n. 21b/10
n. 58b/3
- nefis** : Ar. güzel, hoş.
n. 32b/12
- nefs** : Ar. nefes, soluk.
n.+ i 4b/7
- nefsānī** : Ar. canlılığın uyandırdığı arzularla ilgili.

- rūh-ı n.+ ye 53b/12
n. 62b/17
- nefsī** : Ar. nefisten doğan şeylerle ilgili.
n. 3b/7
- nefsü'd-dem** : gırtlakta sümüksel zarın kanamasıyla kan tükürme.
n. 25b/8, 28b/3, 39b/10, 48a/12, 48b/12, 65a/2, 79b/19, 7b/10
- neft** : Far. nefit yağı.
n.-i 'acemī 77b/4
- nehri** : Ar. nehirle ilgili.
n. 72b/1
- nehşü'l-akreb** : akrep sokması, ön dişyle ısırır gibi tutma.
ma' cün-ı n. 27b/18
- nek'** : yara ve çiban makûlesi(türü) /K.amusü'l-Muhit.
n. 58b/6
- nemā** : Ar. artma, çoğalma, büyüme.
n.+ ya 70a/16
- nemçe** : Osmanlı Dönemi'nde Avusturya, Avusturyalı.
n. 28a/17
taraf-ı n.+ den 3a/7
- neml-i reside** : Ar. /Far. olgunlaşmış karınca.
n.-i reside 67a/12
- nemmām** : kuru sisenber, Türkçe marsama denilen bir ottur.
n.-ı yābis 6b/9
- nemnāk** : Far. nemli, yaş.
n. 55a/21
- nercis** : zerrin denilen çiçektir. Arapça 'abher derler. Fūlya da nercis türündendir.
n. 78b/13
bād-zencibūye zehr-i n. 31b/20
zehr-i n. 22a/1, 22a/13, 39b/6, 50b/1, 50b/15
- nesne** : nesne, şey.
n. 59b/4
ğayr-i n.+ ye 63b/15
- neşā** : Far. nişasta. Arapça lübān-ı kamh derler.
n. 14a/20, 29a/20, 29b/20, 38b/2, 39b/14, 40b/19, 44b/5, 9b/3
- neşāt** : Ar. sevinç, neşe.
n. 36a/21, 40a/20, 55a/10
n. virür 52a/15
- neşāt vir** - : neşe vermek.
n.-ür 44a/13
- neşter** : Far. hekim bıçağı.
n. 67a/4
- netice** : Ar. sonuç, son.

- n.-i merām 2b/6
n.-yi hulkü'l-eflāk 1b/16
- nev^ç** : Ar. çeşit, tür.
n. 16a/7
n.+ i 75b/17
n.+ in 68b/5
n.+ ine 51a/3, 61b/14, 75a/7
n.+ iyle 68b/2
- nevāmīs** : Ar. bir tür tuz. Kanunlar.
milh-i n. 72a/5
- nevāzil**: Ar. nezleler.
n.-i qādīm 36b/2
n.-i qādīmeye 58b/11
lev²-i n.-i qādīmeye 73a/20
n.-i qādīmi 56b/19
n.-i müzmineye 70b/10
n.+ e 61b/10, 71a/5, 7a/5
n.+ i 12a/9, 25b/6, 27b/5, 28b/12, 31b/10, 32a/7, 41b/17, 41b/21, 42a/20,
42a/3, 55b/19, 58a/10, 59a/12, 62a/1, 64b/4, 65a/17, 69b/16, 76a/19
- nevāzile** : Ar. nezleler.
n.-i bārideden 6b/13
- nevī** : Far. yenilik.
n. 26a/19, 80b/13
- nev^çī** : Ar. çeşit, türle ilgili.
n.+ dūr 66b/8
- nev^ç iyye** : Ar. türle ilgili.
şūret-i n.+ si 33a/4
- nevīyyü't-temr** : bir tür hurma.
n. 9b/15
- nezāret**: Ar. tazelik, parlaklık.
n. virür 66a/5
- nezf** : Ar. boşalma, boşaltma.
n.-i demī 42b/20
- nezfü'd-dem** : kan gitme.
n. 29b/18, 73b/11
n.+ i 28b/15
- nezlü'd-dem** : kan gitme.
n. 59b/16
- nışf**: Ar. yarım, yarı.
n. qalınca 4b/18
- nışf** : Ar. nısf; yarım, yarı.
n. 10b/17, 11a/11, 11b/12, 12a/1, 13b/1, 13b/16, 14a/2, 15b/12, 18a/13,

18a/7, 19b/3, 25b/13, 25b/21, 26a/5, 27b/10, 27b/17, 28b/9, 30a/9, 32b/8,
33b/20, 38a/1, 39b/2, 41a/5, 43a/19, 45b/15, 46b/9, 5b/13, 64b/8, 6a/6,
6b/11, 8a/6, 8b/14, 8b/20

n. 29a/3

ni‘amü’l-enīsü’l-kitābü’n-nefis : nefis kitabın dost nimetleri.

n. 2a/12

nicār : Ar. esas,asıl, kök.

tūtiyā’-i n. 45b/12

fāsīde-i n.+ ları 15b/19

n.-kibrīt yidi 20a/9

niccārü’l-kibrīt : kükürd kökü.

n. 18b/14

nice : nice, ne kadar.

n. 26a/21, 33a/5, 3a/3

nigeh : Far. Bakma, bakış. nigh-dār; gözcü, koruyucu.

n.-dār olmağıla 3b/19

n.-i tayyīb 36b/9

n.+ i 7a/13

nihāyet: Ar. sonuç.

esrār-ı n.+ ine 3a/13

niķolaus : hekim adı.

n. 10b/4, 18b/18, 3b/4, 7a/4, 8b/2, 9a/14

el- n. 20b/9

ħabbü’z-zeheb-i n. 37b/2

ma‘cünü’l-ğidā‘ yü’l‘ azā-ı n. 14a/15

niķrīs : Ar. ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda meydana gelen ağrılı hastalık. Fr. goutte. Gut hastalığı.

n. 20a/12, 33a/14, 39a/20, 39a/3, 39b/16, 52a/8, 59b/8, 64a/12, 64a/2,

69b/17, 71a/5, 74b/4

a‘şāb-ı n. 77a/19

merhem-i n. 76a/5

n.-i bārideye 18b/19

n.-i bārideyi 15a/15

n.+ e 30b/5, 33a/3, 39a/8, 54b/11, 55b/20, 59a/1, 60b/11, 60b/2, 60b/21,

67b/18

veca‘-i n.+ e 61a/7, 76a/5

n. 73a/9

n.+ e 58b/1

n. 62a/5

evcā‘-i n. 72b/15

n.+ e 30a/10

niķrītīķōs : bu isimle anılan bir madde. Nokre?; gümüş, som.

n. 20a/16

nīlūfer : Far. līnūfer de derler. zū'l-ecniha demektir. Kanatlar sahibi anlamına gelir. Türkçe nilüfer çiçeği derler. Süryanice kürümbü'l-mā' derler.

n. 37b/20, 48a/18, 57b/6

dühn-i n. 76a/2

mā' -i n. 62b/8

şarāb-ı n. 48a/16

zehr-i n. 35a/19, 50a/12, 50b/3, 51b/10

n.-ebyaz za' ferān 7b/19

zehr-i n. 13b/11, 8a/16

nīm : Far. yarı, yarım, buçuk.

n. 16a/10, 18a/5, 22a/1, 27a/8, 31b/20, 32b/5, 33b/15, 47b/20, 49b/15,

51a/17, 72b/10, 72b/3, 73a/6, 74a/16, 75b/7, 76a/21, 76a/7, 77a/13

bād-rencibūye n.+ şer 70a/8

nişāb : Ar. asıl, esas.

n.+ uş 2b/8

nīsānū'l-muqaṭṭar : matar-ı nīsānū'l-muqaṭṭar; damıtılmış nisan yağmuru.

maṭar-ı n. 49b/21

nisvān : Ar. kadınlar.

emrāz-ı n.+ a 8a/20

mizāc-ı meşāyih-i n.+ a 8a/2

n.+ da 31b/18

ṭā'ife-i n.+ da olan 13b/2

n.+ ı 43a/12

nisyān : Ar. unutmama, unutkanlık.

n.+ a 16b/8, 27a/12, 5a/5, 70a/2, 9a/7

şahife-i n.+ dan 2b/1

n.+ ı 4b/8, 62b/1

nīş : Far. iğne (arı, aktep gibi böceklerde). Diken. Zehir, ağı.

n. 3b/11

nişādur: Ar. nişadır. Farça nūşādır denir. Türkçe nuşadır derler. Madenisi ve masnū'isi olur Ma'denisi Horasan dağlarında bulunur. Masnū'ī olan ise Arabistan'da tezok yakılan külhan ocaklarında tezok tütününden ortaya çıkan kurumdur. Terbiye ile nūşadır olur.

n. 46b/18

nişān : Far. nişan, iz, belirti.

nām-ı n.+ ım 2b/5

nişāretü'l-āc : nişāre; ağaç ve kemik kesilirken bıçağından dökülen ince talaştır. Fil dişinin törpülenmesine de nişāretü'l-ac denir. Demir törpülenmesine ise bürādetü'l-hadīd derler.

n. 13b/14, 15b/8, 18a/2, 40b/2

nişāste : Far. nişasta, Arapça nişāstec derler.

- n. 14a/1
nişāstecü'l-hımta : buğday nişastasası.
n. 45a/10
nitekim : nitekim, nasıl ki gerçekten, sonuç olarak.
n. 2b/11
noḥūd : Far. Arapça hımmas derler.
n. 26b/1, 28b/20, 37a/3, 37b/2, 37b/6, 39a/2, 53b/1
noḫṣān : Ar. eksiklik, azalma, kusurlu.
n. 11a/19
n.-ı tedbīr 3b/10
n.+ ın 3b/15
n.+ uḡ 3a/1
nuḥās : Türkçe bakır Farsça mis derler.
n. 46b/17
n.-ı aḫmer 50a/6
n.-ı maḫrūḳ 46b/7
n.+ ı 52b/6
nuḳaṭ : Ar. noktalar.
n.-ı ḫārūḳdur 72a/1
nuḳūṣ : Ar. nakışlar, resimler.
n. 1b/10
nūr : Ar. aydınlık, parıltı.
emer-i n. 66a/7
n.-ı başarı 12a/9, 40a/5, 42a/20, 46a/9
n.-ı dīde 12a/9
maḫzar-ı n.-ı eḫadiyyet 1b/17
nūṣ : Far. içen, içici.
n. idenlere 26a/9
nūṣādır : bk. nişādur.
n.+ dır 45b/5
n. 27a/19
n.-ı mıṣrī 70a/4
nuṣādır: bk. nişādur.
n. 47a/17, 47a/21, 47a/7
nuṣūrū'n-nuḫas : nuṣūrū'n-nuhas; bir tür bakır.
n. 47a/12
nuṭfe : Ar. döl suyu, sperma.
n.-i enbāk 1b/6
nübüvvet : Ar. peygamberlik.
serverşāh-ı n.
nücümü : Ar. yıldızlarla ilgili.
n. 65b/15

nükhet : Ar. koku.

n.-i güzel ider 57a/8

n.-ü nefesi 14b/18

n.+ i 52b/15, 53b/13

nükte : Ar. ince mana.

n.-yi ' acıbiyye 3a/14

nümüne : Far. örnek.

n.-i ma' āşdur 71a/15

nüşadır: bk. nişadır.

n. 42a/13, 71a/19, 71b/16, 72a/5, 77b/10

n.-ı billürî 78a/6

n.-ı hükemā 72a/4

n.-ı mışrî 38a/5, 74b/11

n.+ ı 72a/2

nüşadır : bk. nişadır.

n.-ı şāfî 59a/7

nüşāre : bk. nişāretü'l-ac.

n.-yi karn-ı iyyel 75b/1

n.-yi karnü'l-iyyel 63b/6

nüşāretü'l-āc : bk. nişāretü'l-ac.

n. 5b/6

n. 8a/12, 9b/16

nüşāretü'l-gabāyık : gabayık talaşı. bk. Gabayık

n. 53b/6

nüşāretü'ş-şandal : sandal talaşı.

n.-ı ebyaz 57a/15

nüşāretü'l-karnü'l-iyyel : geyik boynuzu talaşı.

n. 45a/7

nüzl : Ar. konak yeri.

n.-i mā' 34b/17

nüzül : aşağı inme, konaklama, inme, felç.

mā' -i n.+ i 60a/5

n. iden 25a/11

n. ider 55b/3

nüzülāt: Ar. inmeler.

n.+ ı 46b/16

nüzülü'l-mā' : bir göz hastalığı.

n.+ nuḡ 46a/4

ocaq: ocak.

o.+ dan indürüp 4b/20

oğlı : oğul, evlat.

o. 2a/4

ol : üçüncü tekil şahıs o.

o. 1b/15, 3b/19, 54a/13, 55a/16, 55b/1, 55b/3, 59b/19, 60a/8, 62a/21,
63a/5, 65a/15, 65a/5, 65b/19, 67a/16, 68a/19, 71a/12, 71a/21, 71b/17, 72a/3,
73b/2, 78a/14, 79b/3

bī-kıyās o. 1b/3

o.+ a 65a/12

o.+ dur 43b/12, 43b/7

bāiş-tenmīk şahā' if-i şihhat-engiz o. 2a/5

ol - : olmak, meydana gelmek.

o.- a 22a/4, 44a/22, 47a/21, 47b/7, 48a/5, 52b/11, 53b/19, 53b/8, 54a/1,
54b/8, 5a/6, 61b/21, 66a/20, 70a/8, 70b/13, 74a/12, 8b/3

ḥabb-ı şālih o.- a 36a/12

ḥal o.- a 77b/12

ḥall o.- a 65a/16, 65a/5, 65b/15

ḥāşıl o.- a 55a/14

ḥazret-i risālet-penāhī o.- a 2b/10

maḥrūk o.- a 47a/20

ma' lūm o.- a 2b/15

milḥ o.- a 70b/5

vesīle o.- a 2b/6

o.- an 10a/16, 12a/8, 12b/16, 15a/4, 16a/4, 16b/15, 19b/17, 19b/7, 21b/18,
23b/21, 23b/7, 25a/12, 27a/11, 29a/19, 30a/2, 31b/18, 33a/2, 33b/10, 35a/1,
35b/11, 39a/16, 42a/17, 43b/8, 47b/6, 48a/3, 49a/2, 55a/21, 55b/11, 5a/6,
60a/1, 60a/2, 60b/16, 61a/20, 63b/14, 64a/10, 64a/13, 64a/9, 65a/11, 66a/4,
66b/15, 67a/3, 68b/17, 69b/5, 70b/14, 71a/3, 71a/5, 72a/21, 72b/18, 73a/12,
78a/17, 78a/21, 80a/13, 9b/19

ālāt-ı bevlde o.- an 38b/20, 40b/17

bārid o.- an 56b/13, 62a/6

başda o.- an 64b/5

bürüdetden o.- an 25a/10

el-nikolaus bürüdetden o.- an 6b/20

em' ā-yı müstaḳīmde o.- an 38b/9

envā' -i ḥādiş o.- an 70b/10

eshel o.- an 2a/20

ḡalīz o.- an 25b/14

ḥabīş o.- an 61b/11

ḥādiş o.- an 15b/6, 17b/18, 18a/16, 20a/12, 23b/20, 25b/6, 28a/12, 29a/5, 31a/9,
34b/5, 37a/21, 38a/17, 39a/3, 40a/6, 45a/19, 45b/16, 49a/21, 60a/6, 63b/13,
64a/13, 64b/3, 70a/1

ḥādiş o.- an 38b/1

ḥādiş o.- an 50b/5

ḥāriş o.- an 9a/6

hāşıl o.- an 19b/8, 61a/2
hāşıl o.- an 37b/19
kādîr o.- an 66a/8
kâ'in o.- an 15a/5, 8b/2
mā-fihāda mālîk o.- an 63b/15
mādde-i haşāt o.- an 22b/10
mahbūs o.- an 18a/21, 38b/4, 41b/20
mālîk o.- an 46a/18
maştakî o.- an 43b/11
mergüb o.- an 28a/18
meşâyîhde o.- an 27a/13
mi' dede o.- an 43b/13
muhtâr o.- an 80b/8
mużmer o.- an 15a/12
müferreḥ o.- an 54b/10
mürür o.- an 23b/9
müşābih o.- an 44b/1
mütekevvin o.- an 68b/4
mütellid o.- an 45b/2
mütevellid o.- an 14a/6, 20a/13, 25a/9, 50a/18, 53b/5, 63a/15, 64a/20, 67b/3,
70b/11
müte'affin o.- an 43b/9
müvellid o.- an 7a/11
nāşî o.- an 7b/8
rağmden o.- an 44a/21
şadrında o.- an 29b/15
şafrevî o.- an 68b/10
sārî o.- an 54b/3
sultānü'l-ma'ādin o.- an 53a/20
ta'fif o.- an 42b/19
tā'ife-i nisvānda o.- an 13b/2
yavuz o.- an 57b/9
zāhir o.- an 20a/20
zehr-nāk o.- an 56a/20, 72a/20
'ağd o.- an 68a/11
'arîz o.- an 32a/16, 67a/17, 69a/2
'atîk o.- an 60a/7
meştūr o.- ana 2b/2
yarār o.- ana 3b/14
o.- anı 54a/8
kaviyyü'l-bünye o.- anlara 70b/20
o.- ayum 2a/3

müntesir o.- dı 3a/4
hudûş o.- dı.ise 74a/11
mütevellid o.- duğın 3a/12
o.- duğda 43b/7, 46b/3, 55b/4
karīb o.- duğda 69b/12, 78a/2
ṭayerān o.- duğda 77b/15
sezā-vār o.- inmaz 4a/1
o.- lan 68a/4
o.- mağıla 26a/20
ārif o.- mağıla 3a/14
o.- mağa 60b/7
‘ağd o.- mağa 78a/2
nigeh-dār o.- mağıla 3b/19
cedīd o.- mağ 81a/9
koyu o.- mağ 36a/4
ḥall o.- mayan.ı 66a/11
münfa’ıl o.- maz 3b/6
nazīre o.- maz 36a/7
‘uğde-i kâdir o.- maz 3b/18
o.- muş 44a/22
bī-tāb o.- muş 5a/16
ḥāşıl o.- muş 72a/1
istikṭār o.- muş 70b/21
meshūk o.- muş 55a/21
muşaffī o.- muş 43a/13
mütevellid o.- muş 70b/13
saḥḥ o.- muş 69a/16
ṭabḥ o.- muş 72a/17
taḳṭīr o.- muş 78a/4
teklīs o.- muş 65a/20, 72a/2, 72b/20, 74b/10
terbiye o.- muş 13a/9
tevellüd o.- muş 65a/12
āciz o.- muşdur 66a/8
vārid o.- muşdur 77b/8
o.- sun 1b/18, 2a/1, 50a/9, 60a/21, 60b/2, 75b/17
yezīd o.- sun 2a/4
o.- una 34b/4, 35a/7, 44b/17, 60b/5, 61b/4, 73a/6, 75b/21
ber-dār o.- una 66b/21
ekḥāl o.- una 46a/8, 46b/21, 47a/18
ekl o.- una 12a/13
ğusl o.- una 33b/7
ğusl-i taḥfīf o.- una 74b/2

ğusl-i tecfif o.- una 33a/12
 ھاﺑﻼﺭ o.- una 34b/21
 ھاﻞ o.- una 71b/15
 ھاﻤﻤﺎﻡ-ı mariede' aqđ o.- una 30b/20
 ھاﻓﺰ o.- una 31b/6, 33a/20
 ھاﺭﺍﻕ o.- una 69a/8, 71a/18, 73b/18, 73b/20
 ھاﻠﻬﺎﻕ o.- una 79a/4
 ھاﺗﻰ' māl o.- una 12b/15, 20a/11, 24a/16, 25a/3, 36b/15, 9a/13
 ھاﻠﻞ o.- una 45b/10, 45b/15, 45b/20, 46a/15, 46a/3, 46b/10, 46b/15, 47a/9
 ھاﻠﻞ-ı ھاﺷﻬﺎﻧﻰ' o.- una 45b/7
 ھاﺭﺷﻼﺭ o.- una 43a/10, 43a/16, 43a/20, 43a/7, 44a/16, 44b/13, 44b/20, 44b/6,
 45a/11,
 45a/15, 45a/18, 45a/21
 ھاﻤﻠﻞ o.- una 36a/19, 8a/18
 ھا' cūn o.- una 10a/13, 10a/5, 10a/9, 10b/10, 10b/18, 10b/3, 11a/11, 11a/17,
 11b/19,
 11b/5, 12a/12, 12a/2, 12a/21, 12a/6, 12b/14, 12b/21, 12b/7, 13a/4, 13b/16,
 13b/2, 13b/8, 14a/14, 14a/2, 14b/16, 14b/4, 14b/9, 15a/11, 15a/18, 15a/3,
 15b/13, 15b/19, 16a/10, 16a/14, 16a/19, 16a/3, 16a/6, 16b/14, 16b/19, 16b/5,
 17a/19, 17a/8, 17b/16, 18a/15, 18a/19, 18a/7, 18b/11, 18b/17, 18b/4, 19a/12,
 19a/15, 19a/18, 19a/4, 19b/12, 19b/3, 19b/6, 20a/10, 20a/19, 20a/5, 20b/18,
 20b/4, 20b/9, 21a/10, 21a/18, 21b/16, 21b/8, 22a/19, 22a/7, 22b/15, 22b/7,
 23a/2, 23b/3, 24a/15, 24a/20, 24a/3, 24b/15, 24b/7, 25a/19, 25a/2, 25a/8,
 25b/14, 25b/18, 25b/3, 26a/13, 26a/18, 26a/5, 26b/18, 27a/10, 27b/11, 27b/17,
 27b/20, 27b/4, 28a/11, 28a/17, 28a/4, 28b/19, 28b/2, 28b/9, 29a/10, 29a/16,
 29a/4, 29b/11, 30a/1, 4b/21, 5a/21, 5a/3, 5b/10, 5b/17, 6a/14, 6a/21,
 6a/7, 6b/11, 6b/19, 6b/3, 7a/10, 7a/20, 7a/4, 7b/5, 8a/18, 8b/1,
 8b/15, 8b/21, 8b/8, 9a/12, 9a/21, 9a/3, 9b/18, 9b/4
 ھاﻌﺰ o.- una 32b/7
 ھاﺭھاﻡ o.- una 75a/12, 75a/20, 75b/12, 75b/16, 75b/8, 76a/12, 76a/16, 76a/4
 ھاﻌﺰ o.- una 31a/18, 32a/5
 ھاﻘ' o.- una 21b/4, 75a/10
 ھاﻔﻮ' o.- una 24b/8, 39b/14, 39b/19, 39b/2, 39b/9, 40a/10, 40a/14, 40a/18,
 40b/10,
 40b/16, 40b/20, 40b/4, 40b/7, 41a/15, 41a/20, 41a/5, 41a/8, 41b/11, 41b/15,
 41b/4, 41b/7
 ھاﻨﻮn o.- una 42a/14
 ھا' i- mizāc o.- una 6a/10
 ھاﻔﻼﺭ o.- una 47a/14
 ھاﺭﺑﻪﺕ o.- una 48b/6, 49a/5, 49a/9
 ھاﺑﻞ o.- una 48a/10, 66b/14, 68b/20
 ھاﺑﻞ o.- una 77a/13

ta' fīn o.- una 78a/19
taḥfīf o.- una 72a/4, 73a/17, 74b/13
taḥmīs o.- una 26a/3
taḥdīr o.- una 78a/3
taḥqīr o.- una 32a/14
ḥaḥqīr o.- una 30a/16
ḥaḥqīr o.- una 30b/3
taḥqīr o.- una 34a/15, 34a/9, 49b/14, 49b/16, 49b/6, 50a/15, 51a/1, 51b/16,
52b/13,
52b/2, 52b/6, 53a/8, 53b/11, 53b/2, 54a/21, 54a/6, 54b/16, 54b/9, 55a/8,
56a/7, 56b/11, 56b/4, 57a/12, 57b/17, 57b/4, 58a/10, 58a/12, 58a/16, 58a/20,
58b/10, 59a/15, 59a/3, 59b/3, 59b/6, 60b/14, 60b/21, 60b/9, 61a/19, 61a/5,
61b/10, 61b/13, 61b/17, 62a/10, 62a/13, 62a/19, 62b/16, 63a/5, 63b/2, 63b/21,
65b/2, 69a/19, 73b/8, 74b/7, 77b/16, 80a/21
taḥqīr o.- una 51b/6
taḥfiyye o.- una 21a/16, 67b/17
taḥīd o.- una 65a/6, 70b/17, 71b/19, 71b/4, 72a/3
ta' fīn o.- una 52b/1, 56b/16, 66b/5, 67a/16, 80a/20
zamm o.- una 24b/8
zīmād o.- una 76b/10, 76b/21, 77a/14, 77a/18, 77a/9, 77b/5
'aḥd o.- una 30b/12, 31a/15, 32b/2, 77b/19
'aleḥa o.- una 21a/6
o.- unan 20a/13
ta' bīr o.- unan 39b/3, 71b/6, 76b/16
zīkr o.- unan 70a/17
o.- unca 10a/16, 10a/18, 6b/16
aḥad o.- unca 46b/2
dirhem o.- unca 20b/8
gibi o.- unca 11b/16
ḥırmızı o.- unca 68b/7
vāḥid o.- unca 33a/8, 71a/10
zā'īl o.- unca 67a/9
zā'īl o.- unca 66b/5
o.- uncaya 67a/13
ḥābit o.- unceḥ 74a/16
zevb o.- unduḥda 70a/15
taḥfiyye o.- unduḥdan 26b/17
terbiye o.- unduḥdan 17a/7
zīkr o.- unmasaydı 81a/3
o.- unmuḥ 45b/21
istiḥrāc o.- unmuḥ 37a/13
taḥfiye o.- unmuḥ 16a/18

beyān o.- unmuşdur 11b/10
imtiḥān o.- unmuşdur 16b/16, 26a/21, 46a/17
isti' māl o.- unmuşdur 26a/20
müṣāhede o.- unmuşdur 12b/16
terkīb o.- unmuşdur 24b/10
isti' māl o.- unsa 30b/14, 36b/14
ṭabḥ o.- unup 19a/14
taḫṭīr o.- unup 52b/20
'aḫd o.- unup 70b/5
o.- unur 36a/6
iḥrāc o.- unur 77b/17
istiḥrāc o.- unur 34a/3, 52b/14, 52b/21, 53a/9, 54a/15, 56a/8, 68b/1
isti' māl o.- unur 17a/9, 19b/10, 32a/16, 33b/8, 35a/3, 35b/8, 37a/16, 37b/13,
43a/9,
71a/15, 73a/7, 74b/9
isti' māl olunur o.- unur 45a/1
ma' cūn o.- unur 29b/9
müṣāhede o.- unur 44b/14
ta' bīr o.- unur 68b/9
isti' māl o.- unur olunur 44b/22
ḥap o.- unursa 24b/8
isti' māl o.- unursa 24b/8
murād o.- unursa 36a/4
o.- up 66a/21, 79b/7, 81a/3
āciz o.- up 66a/4
bī-şümārdur mektūm o.- up 62b/5
enfās-ı 'aẓīm o.- up 64b/13
nef' -i 'āmm o.- up 80b/9
rūsūb o.- up 73a/17
ta' fīn o.- up 78a/2
ẓāhir o.- up 66b/6
'uzlet-güzīn o.- up 2a/15
o.- ur 3b/19, 50a/8, 56a/2, 61b/10, 62b/1, 64a/18, 65a/16, 65a/8, 65b/21,
66a/7, 68a/18, 68b/15, 69a/11, 70a/19, 71b/12, 74a/1, 74a/15, 77b/20
aḫd o.- ur 68a/20
bād-zehr o.- ur 73a/6
dūhn o.- ur 65a/1, 65b/15, 66a/13
dūhn-i ebyaẓ o.- ur 65b/3
faẓl o.- ur 71b/3
ḥall o.- ur 65a/1, 65a/8, 70b/5
ḥāşıl o.- ur 52b/7, 64b/13, 68b/9
ḥāşıl o.- ur 67a/12, 70a/16

ḳāim o.- ur 22a/21, 50b/7
ḳā'īm o.- ur 66b/7
ḳa'im o.- ur 56b/21
ḳā'im o.- ur 36b/15, 42b/3, 58b/7, 59b/15
laṭīf o.- ur 60a/11
mālik o.- ur 46a/18, 66a/8
māni' o.- ur 30b/15
ma' lūm o.- ur 3b/1
milḥ-i ma' ḳūd o.- ur 69a/20
mu'īn o.- ur 14b/12, 14b/18, 15a/15, 17a/11, 34b/7, 40b/5, 49b/2, 4b/13, 51a/2,
52b/10, 52b/16, 53b/13, 55b/11, 56a/12, 57a/7, 57b/11, 5a/15, 5b/11, 5b/2,
60a/12, 63b/11, 67b/3, 69b/20, 6a/16, 6b/6, 75a/14, 76a/19, 76b/4, 79b/14,
7a/21, 7a/6, 8a/2, 8b/17, 8b/4, 9b/19, 9b/6
rūḥ o.- ur 54a/6
ṣu o.- ur 79b/17
zāhir o.- ur 56b/8, 61b/15, 66a/2
zā'il o.- ur 33b/11, 33b/9
zeyl-i tavīl o.- ur 55b/13
'aḳd o.- ur 68b/21
ḥalāṣ o.- urlar 61b/19
o.- ursa 13a/1, 16a/7, 25b/20, 31a/1, 37b/14, 45a/5, 47a/1, 60a/21, 60b/2,
75b/17
muteṭāvil o.- ursa 20a/14
muvazḫa' da o.- ursa 36b/3
müzmin o.- ursa 35a/9
ṣa' b o.- ursa 46b/22
ta' fīn o. 65b/14
o. 6b/21, 75a/8, 75b/13
o.- maḡıla 7b/7
o. 48b/2, 76b/15

omuz : omuz.

o.+ da 75b/13

on : on sayısı.

o. 10a/1, 10a/17, 10a/7, 10b/7, 11a/16, 11b/10, 11b/20, 12a/10, 13a/20,
15a/2, 16a/12, 16a/16, 16b/12, 19a/17, 19a/21, 19b/14, 19b/5, 20b/7, 21a/2,
25a/5, 27b/16, 28a/13, 28a/6, 28b/18, 30b/11, 30b/19, 30b/2, 31a/4, 31a/6,
31b/6, 31b/7, 32a/13, 36a/7, 36b/8, 37b/12, 37b/7, 38a/15, 38a/20, 38b/11,
38b/18, 38b/19, 39a/14, 39a/15, 39a/18, 39a/2, 40a/2, 40b/19, 40b/6, 41a/7,
41b/10, 42a/12, 43a/14, 43a/18, 43a/5, 43b/14, 43b/21, 44a/4, 44b/8, 45a/10,
45a/13, 45a/7, 45b/12, 45b/3, 46a/13, 46a/21, 46a/7, 46b/15, 47a/6, 47b/15,
47b/18, 47b/21, 47b/7, 48a/1, 48a/18, 48a/6, 48a/9, 48b/1, 48b/19, 49a/5,
49b/17, 49b/4, 4b/18, 50a/11, 50a/2, 50b/3, 50b/4, 51a/13, 51a/14, 51a/4,

51b/13, 51b/15, 51b/19, 51b/7, 51b/8, 52a/18, 52b/12, 52b/19, 53a/14, 53a/16, 53b/10, 53b/9, 54b/15, 55a/1, 55a/2, 55a/7, 55b/17, 56b/3, 57a/11, 57a/16, 57b/21, 58a/18, 59b/5, 5a/1, 60a/17, 60b/4, 61a/13, 61b/2, 62b/14, 62b/7, 64b/1, 65a/16, 66a/10, 66b/10, 66b/13, 66b/3, 67a/14, 67b/10, 67b/16, 68a/9, 69a/18, 6a/20, 6b/2, 70a/6, 73b/17, 73b/4, 73b/6, 75b/7, 75b/9, 77b/17, 78a/17, 79a/15, 79a/6, 79b/1, 79b/16, 79b/6, 7a/9, 7b/19, 80a/10, 80a/4, 80b/1, 80b/14, 8a/10, 8a/21, 8b/5, 9b/22

o.+ altı 19b/13, 20a/17, 20a/2, 20b/17, 21a/17, 21a/7, 22a/3, 22b/14, 22b/16, 22b/5, 29a/12, 30b/18, 31a/16, 31b/11, 31b/14, 32a/3, 33b/19, 34a/12, 35a/18, 35b/14, 36b/20, 68a/2, 72b/20, 74b/11, 75b/16, 75b/18, 75b/6, 77a/5, 77b/20, 79b/9, 8a/6

o.+ altı.şar 11a/16, 12a/18, 15a/10, 17b/4, 20b/21, 21b/2, 21b/20, 21b/7, 22a/10, 25a/16, 28a/2, 29a/9, 29b/4, 32b/1, 32b/17, 35a/10, 76a/11, 77a/12, 77a/3, 77b/2, 78b/10, 9a/10

o.+ altı.şar 76a/13, 76a/3

o.+ ar 12a/12, 12b/17, 16a/6, 16b/4, 18a/17, 18b/21, 23a/11, 26b/12, 26b/16, 26b/21, 27a/18, 27b/13, 28b/7, 29a/20, 32a/20, 39b/1, 43a/2, 49a/12, 61b/13, 77a/7, 8b/15

misk-i' anber o.+ ar 10b/18

o.+ beş 17a/20, 17a/5, 26b/21, 30b/12, 51a/9, 57b/2, 75a/12, 76b/20, 79a/14, 80b/3

o.+ beş.er 21a/50

o.+ bir.er 27b/3

o.+ dört 24a/13, 34b/18, 78a/9

o.+ iki 12a/17, 15b/1, 18b/3, 19a/18, 20a/17, 20b/12, 20b/3, 21a/10, 22a/4, 27a/8, 30a/15, 30a/19, 30b/18, 30b/8, 31a/14, 33a/17, 35a/18, 35b/14, 36a/9, 76a/10, 76b/18, 76b/20, 79a/10, 9b/8

o.+ iki.şer 14a/13, 14a/18, 14b/13, 17b/6, 19b/10, 22b/2, 24a/10, 31b/4, 32a/10, 35b/18, 35b/2, 37a/2, 76b/17, 77b/1, 78b/11, 79a/13, 9a/3

o.+ ikişer 70a/10, 76a/4, 76a/9

oñald - : onarmak, iyileştirmek.

o.- maqda 58a/6, 64b/20, 66a/20

o.- ur 38b/20, 56a/1, 57a/8, 57b/10, 57b/18, 58a/17, 58b/18, 58b/7, 60b/11, 61a/20, 61b/11, 63a/16, 64a/11, 66b/17, 74a/3, 75a/8, 76b/11, 76b/22, 77a/1, 77a/19

qurūhāt-ı o.- ur 77a/14

onbeş : onbeş sayısı.

o.+ er 21a/1

‘**oşmānī**’ : Ar. Osmanlı’ya ait. Osmanlı devletine mensup.

‘o. 2a/3

ot : ot, bitki, nebat.

o.+ dur 61b/10, 66b/8, 77a/2

o.+ ı 62b/6
cân o.+ ı 66b/11
reyhân o.+ ı 78b/8
bād-rencibūye cān o.+ ı? 78b/7
altun o. 35b/15
kovan o. 50b/13
koyun o. 43b/14
o.+ η 43b/20

otuz : otuz sayısı.

o. 16b/4, 19a/18, 19a/8, 19b/15, 29a/21, 29b/4, 32b/18, 37a/17, 39b/19,
40b/10, 44a/6, 45a/10, 45a/13, 45b/21, 47a/6, 47a/8, 47b/1, 48a/14, 48a/9,
49a/3, 49b/12, 50b/3, 53a/15, 53b/6, 54b/8, 56a/6, 58a/12, 61a/10, 61a/5,
61b/16, 62a/13, 62a/16, 62a/8, 64a/16, 64b/17, 64b/21, 65a/4, 65b/14, 66b/1,
66b/4, 67a/20, 67b/20, 68a/8, 68b/13, 69b/13, 70a/9, 70b/3, 71b/9, 74b/12,
74b/6, 75b/14, 75b/19, 75b/4, 75b/8, 77b/11, 77b/21, 78a/1, 78a/7, 78b/19,
79a/9, 79b/18, 79b/5, 7a/7, 7b/19
bi-hasebü'l-mizāc o. 12b/14
o.+ beş 19a/9, 57a/10
o.+ iki 11b/17, 17b/12, 17b/5, 21a/1, 21a/6, 22a/6, 24b/6, 28a/3, 30a/12,
32b/16, 35b/5, 74b/17, 75a/17, 77b/5, 79a/3
o.+ iki.şer 10a/19, 30b/16, 31a/13, 32a/10, 70a/15, 76a/15
o.+ ikişer 18b/2, 77a/5, 79b/9

öbür : öteki, diğer.

ö. 55a/16

öl - : ölmek, vefat etmek.

ö.- dükdensönra 67a/14
ö.- medigi 3b/7
münfa`il ö.- meyicek 3b/6
ö.- üp 45a/5

‘**ömer** : Ömer şifāī. 18. yy. Osmanlı hekimi.

‘ö. 1b/2, 80b/14
‘ö. çelebi şifāī 80b/6
‘ö.+ dür 2a/3
‘ö.+ üç 1b/50

‘**ömer cüvānī** : Ömer şifāī. 18.yy. Osmanlı hekimi.

‘ö. 2a/8

‘**ömerü’ş-şifāī** : 18.yy Osmanlı hekimi.

‘ö. 67a/9

‘**ömr** : Ar. ömür, Yaşama, hayat.

‘ö.-i tabī^ci 78b/4
‘ö.-i şānī 2b/6
‘ö.-i şifāyī 59a/19

‘ö.-i ṭabī‘īye 53a/17

ömür : Ar. ömür.

teḫşīr-i ö.+ en 2a/6

ö.+ i 69b/21

ö.+ inde 62a/21

ö.+ ünde 20a/11

ört - : örtmek, üstünü kapatmak.

ö.- ecek 30b/11, 34a/13, 34a/6, 55a/6, 57b/1, 65b/10, 75a/1

ö.- ecek 56a/15, 57b/20, 73b/3

ö.- er 33b/12, 80a/19

öyle : öyle.

ö. 76a/16

öz : öz, iç.

ö.+ ün çıkarup 10b/5

pāk : Far. temiz, arık, pak.

p. 68a/19

p. ider 10a/14, 18b/20, 22b/9, 68b/5

pancarü'l-kibrīt : bir tür pancar, çügündür.

p. 19a/9

parmak : parmak.

p. 30b/11, 33b/12, 34a/6, 63a/4

p.+ ını 56a/14

pāyān : Far. son, nihayet, uç, kenar.

p. 56b/14

pek : pek.

p. 62a/19

pekişdür - : pekiştirmek. Kuvvetli olmasını sağlamak. Sağlamlaştırmak.

p.- ür 69b/2

penāh : Far. bir şeyin sığınağı koruyucusu. Birleşik kelime yapar.

ḥāzret-i risālet- p.+ ına 1b/18

penbe : pamuk.

p. 79b/19

pencenc : fencengüşt, pencengüşt; Türkçe beş parmak ve ayıt ağacı derler. Ayıt tohumu da derler. Ayıt tohumuna ise habbü'l-fakd ve semeretü'l-pencengüşt derler.

p. 11b/3

pencengüşt : bk. pencenc.

bezr-i p. 37b/20

pençe : Far. pençe

p. 64a/5

persiyāvşān : Far. baldırıkaradır. (Aspelinum adianthum).

p. 29b/11

perveriş : Far. besleme, beslenme, yetiştirme.

- p. bulduğun 3a/11
- pesendide** : Far. beğenilmiş, seçilmiş.
- petūnīka** : Lat. Arapça kastarūn derler.
p.-i mikedd 61a/10
- peygamber ağacı** : fazıl allemler rahmetullah ‘aleyh ‘‘Gayetü’l beyān’’ isimli eserinde; Hükema-i mukaddimin kitaplarında olmadığını Frenklerin bunu Yeni Dünya’da bulduklarını, onların dilince bu bitkiye gıyākū dediklerini söylemiştir. Frenk dilinde līnūsāntu ve pālūsētū da derler. Manası mübarek ağaç demektir.
p. ağacı 26b/12
- pūte** : Far. içinde maden eritilen tava.
p.+ de 33b/3
p.+ de 68b/13, 68b/6
- püşür** - : pişirmek, yemeye hazır hale getirmek.
p.- üp 11b/11
- rabb** : Ar. Allah.
bi-ni‘ met-i r.+ üñ 2b/4
- rabbānī** : Ar. Rab’la ilgili.
ilhām-ı r. 3b/19, 42b/5
- rabbī** : Ar. Rabbim.
faşl-ı r. 4a/4
- rābi‘** ‘āşır : ondört sayısı.
faşl-ı r. 4a/13
faşl-ı r. 4a/7
- rabṭ** : Ar. bağlama, bağlanma.
eşhāş-ı r. 3b/17
- rāfi‘** : Ar. kaldıran, yükselten.
r.+ dür 32a/17, 35a/1
- rağbet ol** - : ilgi görme.
r.- maduğı 2a/13
- raḥim** : Ar. döl yatağı.
emrāz-ı r. 8a/2
r. 17b/18, 23b/6, 39a/8, 44a/20, 58b/19
iḥtināḳ-ı r. 63a/16
r.+ de 68b/17
iḥtināḳ-ı r.+ de 60a/13
r.+ den olan 44a/21
r.+ e 24a/17
emrāz-ı r.+ e 62b/18
evcā‘ -i r.+ e 55b/20
iḥtināḳ-ı r.+ e 51a/12, 54a/16, 56b/20, 69a/6
veca‘ -i r.+ e 28b/11
r.+ i 24b/3, 25a/13, 31b/17

ihtināk-ı r.+ i 44b/2
şalâbet-i r.+ i 61a/1
süded-i r.+ i 54a/16
r.+ lerde 64a/9
emrâz-ı r.+ üñ31b/17, 52a/6, 54a/17, 78b/4

rahm : rahim, döl yatağı.

r. 23b/21
seyelân-ı r. 73b/11
ihtināk-ı r.+ e 6b/1

rahmānī : Allah'tan gelen.

mevhibe-yi r.+ dür 73a/13

rahmetu'llāhi aleyh : Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun. Hz. Muhammed. Kuranı-ı Kerim.

r. 1b/50

raḳabe : Ar. boyun, ense kökü.

mā' ilü' r r.+ de 53b/1

raḳik : Ar. ince.

r. 23b/6, 27b/5
r. 31b/19
r. ider 49a/1
r. 37a/15

raḳīka : raḳik; ince.

nāzile-i r.-i ḥārre'yi 29a/18

rāmek : Yun. 'Afs-ı mahlüt demektir. Mannū'attandır. Cālinūs'un terkiplerindedir. Maddesi mā'-ı belectir. Hurma koruğu suyu demektir. Onunla mazıyı pişirip haplar yaparlar ve kurs-ı ramek derler. Sük ve sükü'l-misk de denir.

ḳurş-ı r. 28b/8, 42a/13, 43b/19

rāsin : Türkçe andız derler.

r. 7b/2
aşl-ı r. 9a/2

ra'şe : Ar. titreme, titreyiş.

r. 33a/13, 4b/9, 51a/11
r.+ lere 57b/10
r.+ ye 23b/5, 26b/20, 55b/20, 57a/20, 67a/2, 67b/13

raṭb : Ar. taze, yeşil, yaş, ıslak.

zūfā-yı r. 77b/4
ḥammām-ı r.+ de 73b/5

rātinec : zamg-ı sanavberdir. Fıstık ağacının zamgıdır. Türkçe reçine derler.

r. 61b/8

raṭl : Ar. bir litre kadar olan bir sıvı ölççeği.

r. 59b/11

rāvend : Far. rīvend derler. Kökleri ve sapları ilaç olarak kullanılan karabuğdaygillerden bir bitki. Ravend-i Rūmī türü de vardır. Buna da Türkçe evelik ve labada kökü derler. Dişisi ve ve erkeği olur. Kullanılan dişisidir.

r.-i çinī 38a/4

r.-i çinī 21b/13

r. 17b/9, 26b/13, 27b/1

hulāşa-i r. 31b/4

ķurş-ı r. 21b/8

r.-i çinī 13b/20, 14a/10, 15b/17, 16a/10, 16a/21, 17a/17, 17b/4, 19a/21, 20b/21, 21a/9, 22a/16, 22b/2, 24b/13, 25b/11, 27a/16, 30a/21, 31a/13, 34b/12, 34b/19, 35a/3, 36a/5, 37b/9, 38b/21, 39a/17, 41a/4, 43b/15, 47b/15, 79a/6, 7a/17, 9b/14

rāvendī : bk. rāvend.

r. 39a/16

ma' cūn-ı diyāterber-i r. 19a/18

rāyiha : Ar. koku.

r. 55a/14

r.-i bedeni 67a/18

ra'yü'l-hamām : sākü'l-hamām da derler. Türkçe gögercin otu; Frenkçe verbetiyā derler.

sezāb-ı r. 40a/16

r. 50a/14

r. 50a/20

r. 62a/8

razākī : Ar. 1. rāzīkī; sūsen-i ebyazdır. Zambak derler. Zambak çiçeğinden yapılan yağa dūhn-i rāzīkī derler. 2. Ar. Razakī üzümü.

sezāb-ı r. 40a/16

r. 50a/14

r. 50a/20

r. 29b/4

r. 7a/8

r. 20b/14

r. üzüm 23a/21

r. 47b/8

rāziyāne : Far. rezene.

r. 26b/6, 49a/16

bezr-i r. 48b/8

r. köki 48a/20, 67b/15

rāziyāne-i sāliyān : Far. yıllık rezene.

s. 26b/6

rāziyānec : Far. rezene. Arapça şimar ve şemer derler. Raziyanec-i Rumī dedikleri ise enīsündür.

r. 22b/20, 27a/18, 29b/11, 29b/5, 34b/11, 40a/8, 64b/15, 70a/10, 78b/10
bezr-i r. 12a/3, 14b/6, 15a/2, 18b/3, 19a/11, 19a/16, 19a/3, 20b/14, 21b/21,
29a/2, 37b/11, 37b/5, 49a/3, 7a/18, 7a/3, 7a/9, 9a/2
mā^ç -i r. 9a/13
rūḥ-ı r. 79a/9
^çuşāre-i r. 12a/11, 34b/14, 37b/12
bezr-i r.-i mışrī 12a/10
r.-i mikedd 54b/20
milḥ-i r.-i mikedd 50a/3
r. 41a/17

rāziyānecü'r-rūṭab : taze hurma ve rezene terkibi.

r. 46a/6

rebī^ç : Ar. bahar.

ḥummā-yı r. 20b/10

rebv : Ar. astım hastalığı.

r.+ e 29b/12, 29b/2, 8b/2

r.+ i 69b/15

rebve : Ar. astım hastalığı.

r.+ ye 23a/18, 70b/15

recm : Ar. taşlama, taş tutma.

r. idüp 68b/14

red : Ar. redd; geri döndürme, kabul etmeme.

r. 56a/19

r. ider 73a/12

redd : red.

r. 73a/8

r.-i men^ç ideler 80b/9

reddiye : Ar. reddetme.

ḥümmeyāt-ı r. 72b/5

emrāz-ı r.-i ḳalbiyyenün 50a/19

encire-i r.+ ye 50a/17

aḥlāt-ı r.+ yi 55a/19

aḥlāt-ı r.+ yi 79a/5

ḥümmeyāt-ı r.+ yi 14a/4

reddiyye : kabul etmeme, red.

emrāz-ı r.+ nün 32b/21

ḥumma^ç -i r. 74a/19

ḥümmeyāt-ı r.+ nün 59b/9

redīye : redie; Ar. kötü, fena, vahim.

ḥümmeyāt-ı r. 13a/15

redī^e : Ar. kötü, fena, vahim.

ḥümmeyāt-ı r. 27a/2

- r.+ de 21b/18
- reks** : Ar. geri döndürme, çevirme.
r. iderler 77a/2
- remād** : Ar. kül.
r. 68a/17
r.-ı ğāyetde 54a/11
r.-ı hār 78a/1
r.-ı hārre 33a/19, 64a/17, 73a/15
r.-ı hārre 74b/19
r.-ı hārrede 70b/4, 77b/19
r.-ı seretānū'n-nehriyye 40a/18
r.+ ı 70a/19
r.+ ın 68a/16
- remādū'l-^ʿasel** : bir tür bal.
r. 41b/1
- remādū'l-hār** : sıcak kül.
r. 33a/7
- remādū'l-hātab** : odun külü
r.- unmuş 57b/12
- remādū'l-ısfenc** : sünger külü.
r. 40b/12
- remed** : Ar. göz ağrısı.
r. 20a/21
r.-i atīḳ 47a/10
r.+ i 69b/3
- reml** : kum. Farsça rīg derler.
r.-i enhār 77b/13
mādde-i r. 65a/11
r. 70b/16
- remlü'l-enhār** : nehirlerin kumu.
r. 58a/12
- remlü'n-nehr** : nehir kumu.
r. 71b/10
- renc** : Far. ağrı, sızı, zahmet, eziyet.
r.-i merāḳıyāya 19b/8
r.+ den 16b/15
- reng** : Far. renk. Reng-āmiz; renk renk, türlü renkli.
r. 71b/5
r.-āmiz ma' ādin 1b/7
r.+ inde 73b/8, 79b/16
- resāil** : Ar. mektuplar, risaleler.
r. 2a/17

reṣāṣ : yedi madenden biri resāsdır. Bu da iki çeşittir. Beyaz olana Arapça kasdīr ve kal'ī derler. Türkçe kalay derler. Siyas olan türüne Arapça resās-ı esved, ānik ve ve üsrüb derler. Türkçe kurşun derler. Resas denildiğinde kasedilen kalaydır. Resas-ı mukrik; Türkçe kurşun boku denir.

berrāde-yi r.+ 1 77b/20

reṣāṣī : resāsa ait.

r. 75b/19

reṣāṣü'l-antīmūn : cüruf ve kalay karışımı terkip.

r.+ 1 77b/14

resāyil : risaleler, mektuplar.

kütü: b-i r. 3a/3

re's : Ar. baş, kafa; aza-i re'se; baş uzuvları.

a' zā-i r.-i seb' aya 4b/6

r. 62a/1, 70b/17

emrāz-ı r. 24b/1

dimāğ-ı r.+ de 25b/5

r.+ e 27b/6, 58a/10

a' zā'-i r.+ eye 52b/15, 69a/5

r.+ üñ 30a/2

emrāz-ı r.+ üñ73a/21

r. 15a/12, 57b/14, 62b/17, 73a/20

ķurūḥ-ı r. 64a/7

r.+ de 23b/20, 33a/2, 35a/1

r.+ e 5a/13

r.+ eye 44b/21

a' zā-i r.+ eye 5a/4

a' zā-i r.+ eye 57a/7, 73a/11

āzā-i r.+ eye 43a/8, 6b/5

r.+ i 33b/17, 41b/16

emrāz-ı r.+ üñ16b/6

r.+ ye 41b/19, 42a/3

a' zā-i r.+ ye 13a/5, 15a/19, 15b/4, 34b/22, 42b/1

a' zā'-i a' zā'-i r.+ ye 8a/1

a' zā'-i r.+ ye 11b/7, 13a/15, 9b/19

āzā-i r.+ ye 14a/5

resīde : Far. erişmiş, olgunlaşmış.

neml-i r. 67a/12

retem : retm; katır tırnağı, katır kuyruğu derler.

zehr-i r. 50b/15

r.-i mikedd 47b/17

retm : bk. retem.

zehr-i r. 62b/7

revnaḳ : Ar. parlaklık, gzellik, tazelik.

r. virr 5b/2

revnaḳ vir - : parlaklık vermek.

r.- r 4b/14

reyḥān : fesleḡendir. Bezr'r-reyhan, fesleḡen tohumu demektir. Trke kāfr derler.

r. 62b/6

bezr-i r. 11a/7, 12b/13, 14a/10, 15b/8, 18a/13, 18b/9, 27b/14, 49b/13, 6b/9

ṣarāb-ı r. 27a/9

zamḡā-yı ṣarāb-ı r. 23b/14

r.-ı ḳurṣ-ı ḡāliye 5a/9

r. otı 78b/7

bezr-i r. 5b/16

reyḥān toḡumu : fesleḡen tohumu.

r.+ ı 80b/19

reyḥān'l-ḳubr : kabir fesleḡeni.

r. 49b/11

dühn-i r. 63a/6, 64b/9

re'is : Ar. baṣ, baṣkan.

ṣeyḡ-i r.-i eṡıbbā^c -yı ibn-i snā 61b/17

re'y : Ar. görme, grṣ.

r.-i ṡabb 12b/15

re'ye'l-^c ayn gr - : kendi gözüyle görerek.

r.- dk 3a/6

rıḡvānu'l-lāhi aleyh: Allah razı olsun.

r. 2a/2

rıfḳ : Ar. yumuṣaklık, yavaṣlık, tatlılık.

r. 40b/11

r.+ ıla 22b/9, 51a/1

r.+ ıyla 26b/11, 80a/5

r.+ ıyle 22a/8

rızā^ṣ : Ar. razı olma, hoṣnutluk.

r.-yı ilāh 2b/10

rie : Ar. akciḡer.

ḳurḡ-ı r. 29b/9

r.+ de 9b/1

r.+ den 26a/7

r.+ ye 8b/3

rıf^f at : Ar. ykseklik, byklk.

r.+ ıyle 18b/1

rḡ : Ar. yel, rzgar.

r. 63b/16

r.-i bevāsiye 4b/11

r.-i bevāsiri 23a/6
r.-i ġalīzeyi 51b/17
r.-i ılınca 58a/21
r.-i ılunca 52a/7
r.-i ıluncı 33a/2
r.+ den 67a/2, 7a/11
r.+ i 52b/9, 56b/12, 64a/12

rī : Ar. salya, ağız suyu.

r. 41a/8

risālet : Ar. elçilik, sefaret, peygamberlik.

azret-i r.- penāhına 1b/17

azret-i r.-penāhī ola 2b/10

rī : Türkçe kanat derler. Farsça per, tıp dilinde cenah derler.

r.-i acel-i malū^ç 60a/16

rīū'l-acel : keklik kanadı.

dūhn-i r. 60a/12

riyāh : Ar. rüzgarlar.

r.-ı ġalīzeyi 14b/18, 15a/13, 15b/14, 18b/12, 19b/18, 29a/6, 37a/5, 37b/3, 51a/1,
58b/1, 9b/5

r.-ı ġalīzi 14b/11

r.-ı mi^ç deyi 10a/10

r.-ı talil ider 62b/20

r.+ ı 13b/3, 14b/4, 17/a10, 23a/5, 25a/14, 25b/14, 28a/12, 28b/12, 36a/13,
40b/5, 53a/2, 6a/15, 8a/19, 8b/17

r.+ ı 16b/15

riyyetū's-a'leb : bir tür salep.

r. 19b/16

ru'āf : Ar. burun kanaması.

r. 42a/19, 65a/2

rub^ç : Ar. dōrtte bir, çeyrek.

r. 10a/12, 26a/14, 27b/16, 36b/6, 39b/9, 46b/20, 46b/9, 5b/16, 7b/10,
80b/4

ummā-i r. 60b/15

ummā-yı r. 69b/18

ummā^ç-ı r. 38a/9

ummā^ç-i r. 32a/6, 35a/15

^çanber-esheb r. 32b/16

r.+ a 34a/11

ummā-yı r.+ a 32a/17

r.+ ı 70b/4

r.+ ı alınca 6a/1

r.+ ını 26b/1

ru'ba : Ar. ru' b; korku.

ḥummā-ı r. 71b/15

r.+ ya 58b/17

r.+ ya 68b/16

rubbu's-sūs : Türkçe meyan balı denir.

r. 18a/17

r. 13b/21, 14a/20, 14a/9, 21b/15, 22a/10, 29a/20, 29b/10, 29b/16, 29b/20,
29b/8, 37b/1, 37b/10, 38b/2, 39a/1, 45a/13, 45a/20, 8b/7, 9b/3

r. 15b/16

rubbu'l-^çmeb : dibsü'l-^çmeb de derler. Pekmez demektir.

r. 22a/2, 37b/1

rubbu's-sa'leb : Ar. sa'lep usāresi, özü.

laūḳ-ı r. 29b/9

r. 29b/10

rūdbā' : ilaç ismi, hap.

ḥablardandır r.-yı efrenci 36a/8

rūh : Ar. öz.

r. 53a/8, 55b/3

r.-1 bārūt 71a/16

r.-1 bārūt-ı ebyaz 77b/18

r.-1 başara 52b/9

r.-1 bāşıraya 56b/13

r.-1 eni'sün 80a/7

r.-1 ğabāyık 54a/7

r.-1 ğammgīn 2b/13

r.-1 ḥāşş 55b/17

r.-1 ḥayvānı 49b/8

r.-1 ḥayvānī 62b/17

r.-1 ḥayvaniye 36a/14

r.-1 maḥtūm 54b/10

r.-1 milḥ 72a/2

r.-1 nefsi'niye 53b/12

r.-1 rāziyānec 79a/9

r.-1 şāb 65a/21

r.-1 şarāb 78a/4

r.-1 zāc 31b/15, 55b/9

r.-1 zācla 65b/13

r.-1 'ilkü'l-butm 31a/18

r.+ a 52a/15

r. çıkar 53b/2, 54a/14, 55a/17, 55a/8

r.+ ı 55a/9

r. olur 54a/6

- r.-1 a' zam 3a/12
r.-1 cesed 3b/17
r.+ a 5b/2
efyün r. 47a/12
- rūḥānī** : Ar. ruha ait.
hem-i r. 2a/8
- şāb** : şap özü.
rūḥ-1 ş. 65a/21
- rūḥü'l-afsentīn** : pelin, meşe özü.
r. 55a/3
- rūḥü'l-'arāk** : ter özü.
r.-1 mikedd 62a/7
r. 58a/4
r. 32b/1, 32b/13
- rūḥü'l-bārūd** : güherçile özü.
r. 77b/20
- rūḥü'l-bārūt** : güherçile özü.
r. 70b/3
r.-1 ebyaz 73a/3
- rūḥü'l-enīsūn** : anason özü.
r. 79a/14
ez-cümle r. 53a/2
- rūḥü'l-erḥāmeyn** : döl yatakları rahatsızlığı için terkip.
r. 54a/16
- rūḥü'l-ervāḥ** : ?
r. 59b/3
- rūḥü'l-ġabāyık** : gabayık özü.
r. 74a/5
- rūḥü'l-ḥayātü'l-vāḳarliyūs** : terkip adı.
r. 53a/9
- rūḥü'l-isnān** : diş rahatsızlığı için terkip.
r. 53b/3
- rūḥü'l-kibrīt** : kükürd özü.
r. 33a/18
r. 45a/7, 68b/18, 79b/15
- rūḥü'l-lü'lü'yü'l-muḥtār antonūs** : terkip adı.
r. 53a/16
- rūḥü'l-milḥ** : tuz özü.
r. 55b/4
- rūḥü'l-müştaġilü'n-nār** : terkip adı.
r. 80a/19
- rūḥü'l-übhel** : ardıç yemiş özü.

- r. 79a/7
- rūḥü'l-verd** : gül özü.
r. 53a/21, 55a/9, 72b/4
- rūḥü'n-nār** : nar özü.
r.-ı kebünārsī 66b/2
- rūḥü'ş-şarāb** : şarap, şerbet özü.
r. 78b/16
r. 30a/6, 30b/19, 31b/12, 33b/12, 33b/18, 34a/14, 49b/5, 51b/4, 52a/11,
53a/15, 53b/10, 54a/20, 54b/8, 57b/20, 58a/15, 60b/19, 61a/12, 63b/4, 73b/4,
75a/1, 79a/1, 79b/1, 80b/3
r. 54a/2
r. 56b/15
- rūḥü'l-iklīlū'l-cebel** : biberiye özü.
r. 54a/2
- rūḥü't-tenzūḥ** : kalp, beyin vs. rahatsızlıklar için terkip.
r. 53b/11
- rūḥü't-tüffāḥü'ş-şamī** : Şam elması özü.
r. 54a/3
- rūḥü'z-zāc** : kükürd demir birleşimi.
r. 30b/8, 31b/1, 68a/9, 72a/15, 73b/7
- rūmī** : Ar. Rum ülkesine ait.
r. 40a/16
afsentīn-i r. 21a/13, 24b/11, 41a/3, 50a/13, 51a/6, 54b/18, 55a/5, 67b/5, 76b/5
azḥar-ı r. 47b/7
bezr-i encere-i r. 18a/18
cedvār-ı r. 13a/11
cevz-i r. 28a/1, 40b/12
çınṭıyānā-i r. 28a/3
çınṭıyānā-yı r. 27a/7, 70a/6
enīsūn-ı r. 53a/4
fāvāniyā-yı r. 49b/12
sūnbül-i r. 61a/11, 63a/2
sūnbül-i r.+ dūr 62b/13
fūlūniyā-i r.-i māseveyh 28b/10
- rūşen** : Far. aydın, parlak.
vasaṭü'n-nehār-ı r. 2a/13
- ruḥü't-tiryākü'l-muḥtārü'l-üstād** : terkip adı.
r. 54b/1
- ruḥü'l-milḥ** : tuz ruhu.
r. 32b/5

rummān : Türkçe nar; Farsça enār derler. Tatlısına rumman-ı hulv ve imlīsī denir. Türkçe melīsī derler. Ekşisine rummān-ı hāmız derler. Beyne'l-hulv vel-hamız denilene ise Türkçe mayhoş derler.

r. 48b/1

˘uṣāre-yi r. 78b/15

rummānī : Rummāna ait.

yāḳūt-ı r. 15b/7

ruṭbāt : Ar. nemler, yaşlar.

r.-ı aṣliyyeyi 31a/8, 42b/18

r.-ı fāsideden 70b/11

r.-ı fāsideyi 31a/8, 31b/8, 71a/7, 74b/15, 7a/21, 9b/19

r.-ı mi˘deyi 6a/9

r.-ı ṭabī˘ iyyenünj32b/20

r.+ dan 70b/13

r.+ ı 57b/17

r.-ı mi˘deyi 70a/21

ruṭbet : Ar. yaş, ıslak.

r. 14b/10, 34b/5, 5a/6

r.-i aṣliyyenünj 54a/9

r.-i aṣliyyeyi 74b/15, 80a/15

r.-i fāsideyi 18b/18, 68b/17

el-buḳrāṭü'l-ḥekīm r.-i mi˘deye 25a/21

r.+ den 36a/11, 64a/13

bürüdet-i r.+ den 37a/21

r.+ e 64a/13

r.+ i 59b/13, 64b/16, 66b/5, 67a/8, 74a/5

fāsīd-i r.+ i 43b/13

r.+ in 68a/10

r.+ in uçurup 71b/11, 77b/15

r.+ leri 33a/2

rū(y) : yüz.

r.-yı müyīne 66a/7

rūkābī : zeyt-i rükabi; yeşil zeytinden alınan yağdır. Bk. 67b/7.

zeyt-i r. 67b/7

rūkn : Ar. bir şeyin en sağlam tarafı, temel direği.

r.-i a˘ zamī 7b/6

r.-i ˘ aḳīmīdür 63a/12, 74b/16

rūmmānī : rummāna ait. bk. Rummān.

zencefre-yi r. 71a/21

rūsūb : Ar. tortu, çöküntü.

r. ider 11b/13, 33a/11, 33b/6, 34a/1, 34a/9

r. idüp 65b/12

r. olup 73a/16

rütab : taze hurma demektir.

bezr-i r. 32a/20

sā' : Ar. bin dirhemlik bir hububat ölçüğü.

s.-i hicāzī 20b/17

sā'at : Ar. saat, vakit, zaman.

s. 19a/7, 21b/3, 26a/2, 40a/3, 47b/19, 47b/20, 48b/8, 49a/13, 49b/5,

4b/17, 54b/15, 55b/16, 58a/21, 58a/9, 5b/22, 65a/14, 66a/10, 66b/14, 6a/1,

70a/19, 70b/17, 71a/11, 71a/18, 71b/11, 71b/4, 73a/15, 73a/6, 73b/18, 73b/19,

74a/16, 76a/10, 79b/11

es' ad-i s. 1b/9

s.+ de 57b/9

s.+ den 23a/14, 51b/5, 78a/5

s.+ denşonra 44b/13, 52a/19, 58a/12, 58a/15, 60b/20, 80a/17

s.+ e 11b/17, 12a/7

şā' b : Ar. güç, zor, çetin.

ş. olursa 46b/21

şābah : Ar. sabah.

ş. 23a/14, 23a/3

ş. 26b/7, 38a/8

şābāvet : Ar. sabilik, çocukluk.

hengām-ı ş.+ den 2a/7

zamān-ı ş.+ den 80b/6

şābbāriyye : Ar. sabbār; atlas çiçeği (kaktüs), Frenk inciri. Sabbāriyye; atlasçiçeğigiller.

ş. 20a/14

ş. 31a/2

ş. 16a/17, 26b/12

şābbārü'n-nār : atlas çiçeğinin bir türüdür.

ş. 73b/17

şābg : Ar. bazı bitki köklerine ispito, eter gibi şeyler, karıştırılarak yapılan ilaç.

ş.+ ı 11b/19

şābıkan : Ar. evvelce, bundan önce.

menāfi' -i ş. 11b/9

şābirü'n-nār : bir tür nar.

ş. 71b/2

şābise : ?

ecsām-ı ş.+ yi 2b/18

şābit : Ar. hareketsiz, yerinde duran.

ş. itmekdür 2b/19

ş. olunçek 74a/16

şabr : ada soğanı. Sabr-ı sukutūrī de derler. Yunanlılar'dan sipariş edilirmiş. Türkī-i Gayr-i meşhure'de azvay ve azva derlermiş. Sakutura memleketinden geldiğinden sabr-ı sakutūrī derler.

ş. 24a/12, 24a/2, 24b/6, 34a/12, 34b/14, 34b/18, 34b/3, 35a/10, 35a/6,
36b/16, 37a/17, 38b/19, 39a/11, 39a/14, 39a/18, 61a/12, 61a/18, 62b/20, 63a/18,
75a/16, 75b/3, 76b/6

hulāşa-yı ş. 30b/2

ş.-1 çintiyānā 25a/17

ş.-1 ğayr-i mağsülün 24a/20

ş.-1 mağsül 24a/19, 35b/4, 36a/1, 36a/9

ş.-1 mağsülün 24a/21

ş.-1 maḥmūde 37b/4

ş.-1 selīhe 47a/17

ş.-1 suḳutūrī 25a/1, 27a/14

ş.-1 suḳutūrī 45b/3

ş.-1 usḳutūrī 23b/8

ş.-1 usḳutūrī 46b/18

ş. ideler 26b/9

sabr-ı usḳutūrī : bk. sabr.

şabr-ı u. 23b/8

şabr-ı u. 46b/18

şabun : Ar. sabun.

ş. 70a/3

şābūn : Ar. sabun.

ş. 58b/3

dühn-i ş. 58a/21

ş. 81a/6

şad : Far. sad-hezar; yüz bin.

ş.-hezār lā-yu' ad velā 4a/2

şadaḳı mā-şadaḳ : doğruluğu tasdik edilen husus, uygun,

ş.-1 mā-şadaḳdur terkīb 23a/9

sāde : Far. katışksız, saf.

s. 22a/4

sādec : Ar. sade.

antīmūn-ı mu' arriḳ-ı s. 74a/1

s.-i' adesī mağsül 46b/17

şadef : Ar. sedef, inci kabuğu.

ş. 44a/16, 44a/17, 45b/8

sādenc : şādenc; mercimek şeklinde bir kızılca mādeni taştır. Bu sebeple şādenc-i 'adesī derler.

s.-i' 'adesī 16b/2, 28b/6, 40a/12, 41b/2, 47a/21

sa' det : Ar. mutluluk.

ber-eyyām s. 2a/16

sādic : sādīc-i hindī denir. Hint sūmbülü (Nardustachys jatamansi). Bilinmeyen devalardandır.

s.-i hindī 5a/10

muḥarriḳ-i s. 6b/9

s.-i hindī 18a/4, 24a/11, 24b/19, 25b/10, 39b/12, 45b/20, 6a/18, 8a/4

s.-i tuḥm 26b/5

s.-i hindī 17a/14

şadr : Ar. göğüs.

ş. 60a/6

ş.+ a 23a/19, 27b/6, 29b/9, 35a/8

emrāz-ı ş.+ a 47b/5, 9b/10

ḥümmeyāt-ı ş.+ a 70b/11

veca' -i ş.+ a 25b/7, 66a/15

zāt-ı ş.+ a 61b/10

ş.+ da 38b/4, 39a/16, 6b/21

ş.+ dan 26a/7, 45a/12

ş.+ ı 15a/12, 68b/5

ş.+ ıdur 2a/2

ş.+ ında olan 29b/15

ş.+ uḡ 61b/1, 9a/1

s.+ a 61a/21

şadriyye : göğüs ağrısı ile ilgili. Sadr.

emrāz-ı ş.+ ye 8b/4

şāf : Ar. katıksız, temiz.

ş. 10a/14, 17b/20, 23a/5, 4b/14, 7a/13, 9a/7

ş. ider 16b/20, 18a/16, 23a/20, 25b/1, 49a/6, 5b/12, 69a/2, 6b/21, 79b/14

ḥavās-ı ḥamse-i ş. ider 42b/1

şāf id - : saflaştırmak.

ş.- üp 37a/20

sa' fe : Ar. kel.

bād-şinām? s. 64a/7

şaffeyn : Ar. iki sıra.

ş. 11b/13

şāfī : Ar. katıksız.

mürr-i ş. 11a/14

ş. 22b/12, 48a/10, 48b/5, 52a/12, 52b/5, 56b/6, 57a/12, 59b/14, 62a/7, 63b/4, 64a/3, 71a/7

cevherü'l-mürr-i ş. 32a/3

dühn-i mürr-i ş. 58b/5

lāden-i ş. 43a/13, 63a/1

lübān-ı mürr-i ş. 78b/12

lü'lü'-i ş. 18a/10

mā' -i ş. 32a/12, 68b/7, 73a/16, 78a/8

mürr-i ş. 23b/2, 24a/10, 25a/18, 25a/7, 25b/12, 25b/16, 25b/3, 26a/10, 27a/17, 27b/9, 29a/13, 29a/9, 29b/14, 34a/12, 34b/3, 35b/2, 36a/1, 36b/17, 38b/8, 41a/18, 42a/12, 44a/13, 44a/17, 46b/19, 50b/20, 51b/15, 53b/19, 58b/8, 60a/18, 61a/12, 61a/17, 63a/18, 66b/12, 66b/8, 67b/10, 75a/17, 75b/2, 76a/20, 76b/15, 76b/5, 77a/18

nüşādur-ı ş. 59a/7

şem' -i ş. 76b/9

zencār-ı ş. 47a/13

'asel-i ş. 27a/10

ş. ider 67a/18

ş.+ si 65a/8

mürr-i s. 51b/8

şāfiyye : say, katıksız.

edhānāt-ı ş. 2a/20

emyāh-ı ş.+ nün3a/20

şafra : Ar. safra, öd.

ş. 21b/17

harāret-i ş.-yı kaṭ' 48a/16

ş.+ yı 18b/12, 19a/6, 20a/20, 20b/19, 21a/18, 30a/18, 33b/16, 38a/16, 38b/17, 68b/3

ş.+ yı 39a/17

şafra : Ar. safra ile ilgili.

ş. 30a/18

ş. olan 68b/10

şafra : Ar. safra ile ilgili.

ş. 20b/10

ş.+ de 35a/16

emrāz-ı ş.+ de 21b/10

emrāz-ı ş.+ nün20a/22, 74a/21

ishāl-i ş.+ yı 44a/12

şāfir : Ar. küçük, ufak.

ş. 11b/4, 68b/1

ḥabb-ı müferreḥ-i ş. 36b/9

kaḳūle-i ş. 10a/12, 17a/14, 20a/1, 62b/9, 63a/3, 7a/17, 7b/3, 8a/5

kaṭariyūn-ı ş. 34a/12, 70a/8

ma' cūn-ı āmaḳ-ı? ş. 21a/11

ma' cūn-ı diyātürbūd-i ş. 19b/4

kaṭariyūn-ı s. 24a/10

şāfir : Ar. sahifeler, yapraklar.

bāis-tenmīḳ ş.-i şihḥat-engiz oldur 2a/5

şahibü'l-ıyār : sahib-i ıayar; darphade kesilen paraların ayar ve ölçülerini düzenleyen kimse.

ş. 3a/8

şahife : Ar. yaprak.

ş. 33b/10

ş.-i nisyāndan 2b/1

ş.-yi fizza-i mā' ü'l-fārūkıla 65b/7

ş.-yi kameri 78a/15

sīm-i ş.+ yi 71a/15

şahih : Ar. gerçek, doğru.

ş. 14a/9, 56a/4

şahk : Ar. dövme, ezme, kırma.

s. 22b/21, 46b/2, 52a/21, 54a/11, 56b/2, 71a/12, 71b/10, 72a/2

s.+ dan 23a/12, 23b/3, 37a/3

s.+ dansoğra 35a/11

s.+ dansoğra 26b/14, 34b/14, 38b/8, 39a/1, 56b/10, 59a/8, 65a/14

s.+ dansoğra 36b/7

s. idüp 30b/10, 31a/5, 46b/1, 65b/18, 65b/20, 66a/12, 70b/16, 71a/18, 71a/19,

71b/17, 71b/18, 72a/17, 74a/8, 74b/1, 77b/13, 77b/16, 78a/13, 78a/20, 80a/7

s. olmuş 69a/16

şahk id - : dövmek.

s.- üp 11b/11, 26a/2, 32b/1, 33a/7, 33a/8, 33b/4, 38a/7, 46b/1, 47a/3,

53a/21, 55a/13, 57b/1, 58b/14, 59a/2, 60b/13, 62a/17

şah : Ar. şah; ser, katı, kuvvetli, sağlam.

ş. 45b/17

ş.-ı bedeni 39a/13

ş.-ı ıaynı 46a/10

şaidü's-şarāb : bir tür şarap.

ş. 36a/10

şakankür : Gr. timsah.

s. 79b/5

mā' -i s. 12b/6

sürre-i s. 11b/2

şakat-ı hırdün : sakat kertenkele.

s. 40a/11

s.-ı hırdün 45b/14, 46a/1

şakız : sakız. Arapça mastaki, mastika ve ıilk-i Rūmī de derler.

s. 38a/6

s.-ı küllī 20b/1, 20b/50

s. yemişi 26b/2

sākifrākiyā : sakşafraçiyā?

s. 40a/7

sākin : Ar. hareketsiz, sakin.

s. eyler 66b/16

s. ider 18a/9, 27a/4, 34a/19, 43b/2, 58b/2, 59b/7, 60b/1

şakla - : saklamak. Görülmesini engellemek.

ş.- r 60a/13

saḫmūniyā' : saḫmūniyā; Mahmūde de derler.

s.-i müdebber 20a/2, 20a/9, 21a/18, 37a/18

saḫmūniyā : Yun. müşhil gibi kullanılan bir madde. Mahmūde. Göz otı.

s.-y1 inṭākī 33b/18, 34b/20, 46a/2

sakşafrāciyā : Frenk. Terāgeyūn türündendir. Türkçe taş päreleyen otu derler.

s. 19a/1

saksı : saksı.

s.+ da 61b/10

şāqu'l-ḥammām : hurū'ü'l- hamām (ceviz cendüm) derler. Gögercin otudur. Arapça ra' yü'l-hamām derler. Frenkler verebniyā derler.

ş. 66b/8

saḫuṭurī : bk. sabr.

şabr-ı s. 25a/1, 27a/14

şabr-ı s. 45b/3

şalābet : Ar. peklik, katılık, sağlamlık.

ş. 60b/22, 61a/8

ş.-i ḳavīye 52a/6

ş.-i raḫmi 61a/1

ş.-i tıḫāli 24b/2, 26a/8, 49a/10, 60a/4

ş.-i ' aynı-giderür 47a/5

ş.+ e 70a/21

ş.+ in-gider-ür 23a/20

ş.+ leri 60b/16

şalāḥ : Ar. düzelme, iyileşme.

ş.-ı ḳavīdür 76a/12

idüp fāsīde-yi şüret-i ş.+ a getirüp 3a/1

ş.+ a getirür 71a/7

ş.+ a 65a/8

şalāḥiyyet : Ar. yetki.

ş. getirür 60b/7

şalavāt : Hz. Muhammed (s.a.v.) ve onun soyundan gelenlere okunacak dua.

ş. 1b/15

şā'leb : aslı sālebdır. Şeker veya bal ile kaynatıp kullanılan bitkidir.

ş. 26a/21, 61b/6

şālebiyye : saleple ilgili.

ş. 27b/1

sālibe : ?

- s. 40a/16
- şālīḥ** : Ar. iyi, uygun, yakışır, yarar, elverişli.
ş. 60b/6
ḥabb-ı ş. ola 36a/11
ş. 71b/16
- sālīm** : Ar. sağlam, eksiksiz, emin.
s. 56a/14
- şālīṣ** : Ar. üçüncü.
faşl-ı ş. 4a/12, 4a/6
derece-yi ş.+ de 56b/17
ḥummā-yı ş.+ e 30b/6
taş'īd-i ş.+ de 71a/13
- şālīṣe** : Ar. üçüncü.
ş.+ ye 58b/17
- sāliyān** : yıllar, seneler.
s. 26b/6
- sālūyā** : Frenk. Diş otu.
s. 50a/14
bezrū'l-iklīlū'l-cebel zehr-i s. 78b/13
dühn-i s. 63a/7
mā' -i s. 40b/16
zehr-i s. 30a/4, 41a/16
zehr-i s.-yı mikedd 61b/7
s. 49a/17
- şan'at** : Ar. sanat, ustalık.
ş. 3a/19
ş.+ ı 71b/13
lā-yuḥşādur ş.+ ı 61a/9
- şanavber** : çam ağacı.
zamğ-ı ş. 75a/11
- sancı** : sancı, ağrı, sızı.
sebeb-i s.+ y1 7a/12
- şandal** : sandal ağacı. Üç türdür. Sandalat-ı selase denirse; sandal-ı ebyaz, sandal-ı ahmer, sandal-ı esved kastedilir.
cevāriş-i ş. 50b/3
dühn-i ş. 57a/13
ş.-ı aḥmer 20a/17, 30b/9, 43a/1, 43a/21
ş.-ı aşfer 10a/1, 10a/8, 17b/15, 18a/12, 19b/21, 22a/14, 40b/2, 43a/1, 44a/4, 44b/3, 45a/19, 47b/16, 48a/20, 53b/16, 62b/9, 66b/10, 6a/11, 75a/16, 78b/7, 7a/17, 8a/5
ş.-ı ebyaz 19b/1, 21b/13, 37a/9, 43a/21, 48a/13, 63b/5, 76b/1
ş.-ı ḥadīd 46a/20

ş.-1 mekâşirî 67b/5
ş.-1 şelâşe 20b/7, 8a/11
ş.-1 şelâşeden 79a/7
ş.-1 şülâşe 50b/11
ş.-1 şülüşe 42b/8, 7b/16, 8b/10
ş.-1 aḥmer 12b/17, 14a/7
ş.-1 aşfer 13b/10
ş.-1 ebyaz 13b/19, 14a/19, 26a/16
ş.-1 maḳâşirî 15b/1
ş.-1 şülüş 10b/13

şandesniyyü'n-niḳolaus : macun adı.

ma^c cūn-ı ş. 13b/17

şānî : Ar. ikinci.

faşl-ı ş. 4a/5
kısm-ı ş. 3b/2
^cömr-i ş. 2b/6

şāniyye : ikinci.

ş.-i ^cārife 33b/1

şar^c a : Ar. tutarık, tutarak, bayıltıcı, ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir hastalığı.

ş. 23b/5, 24a/4, 27a/12, 28a/5, 29a/6, 31b/9, 32a/5, 33a/13, 39b/3,
4b/8, 52a/5, 56a/2, 5b/18, 60a/15, 60a/5, 61a/7, 61b/14, 62b/2, 63a/15,
69a/6, 69b/17, 6b/1, 70b/2, 74a/18, 78b/2, 80a/14, 9a/14
el-ğorcinānūs? ş. 51a/11
ş.-i fele 16b/7
ş.+ ya 55b/5, 58b/19, 59a/12
s. 58b/10, 62b/2
s.+ yı 56b/7
ş. 5a/5

şarı : sarı.

ş. 21a/8
ş. 17a/2
ş. 18b/1, 22b/17, 25a/12, 30b/5

şārî : Far. sürücü, süren.

s. 54b/14
s. olan 54b/3

şāriye : Ar. sirayet eden, bulaşıcı.

s. 10b/20
emrāz-ı semmiyye-i s.+ nūḡ10b/11, 8b/9
emrāz-ı s. 53a/10
emrāz-ı s.+ nūḡ27a/2

şāriyye : bulaşıcı.

sefūf-ı bād-zehrū'l-muḥtārū'l-üstād emrā-ı s. 41a/9

- emrāz-ı s.+ nün 59a/17
s.+ ye 32b/10
emrāz-ı s.+ yi 8a/9
- sarp** : şiddetli, güç, keskin.
s. 56b/6
- şayru** : Ağrı, hasta, hastalık.
ş.+ sını 23a/6
- şāşāfrāz** : Yeni Dünya'da ortaya çıkan devalardandır. Sālsāfrāz da denir.
ş. 20a/15
ş. 41b/5
ş. 57a/18
ş. 71b/14
kışr-ı ğ. 16a/17
- sat -** : satmak. Para karşılığı bir şey vermek.
s.- arlar 52a/1
- sa' ter** : aslı sin ilemdir. Halk arasında za' ter derler. Güyegü otu denir. Çok türü vardır. Tek başına zikr olursa sa' ter-i Fārisī kastedilir. Kekik ve Arnavud büberi dahi bu türdendir.
s. 7a/7
dühn-i s. 63a/8
ş. 27a/20, 28a/14
ş.-i fārisī 17a/18, 17a/3, 40a/9, 62b/10
- sāṭiryūn** : Lat. hasyū's-sa' leb derler. Türkçe yalnız sa' leb denir.
s. 10a/17
cevāriş-i s. 11a/18
- sāṭiryūnū't-tarī** : taze salep.
s. 37a/2
- şavt** : Ar. ses, seda, çılgılık.
ş.+ ı 18a/16, 37a/20
ş.+ ı açar 23a/19
- sāyir** : Ar. sair; başka, diğer.
s. 11b/9
- sāzec** : Ar. sade.
kibrīt-i s. 64a/15
s.-i hindī 45b/4
s.-i 'adesī 45b/12, 46b/7
s.-i' adesī ikişer 16a/13
- sāzenc** : bk. sādenc.
s.- i 46a/12
- sā'ir** : Ar. başka, diğer.
s. 12b/7, 52a/20, 53a/19
s. 76b/2

s. 23b/14, 28a/5, 36b/10, 37a/6, 42b/3, 44a/17, 50b/8, 56a/8

s.+ leri 52b/8

s. 74b/9, 77b/7

seālīl : Ar. memeler, vücutta meydana gelen siğiller.

s. 64a/11

seb'a : Ar. yedi sayısı.

şifāt-ı s.-yı bāṭınaya 57a/19

a' zā-i re' se-i s.+ ya 4b/6

' azālāt-ı s.+ ya 42b/17

' ezelāt-ı s.+ ya 31a/20

sebeb : Ar. sebep, neden

s.-i sancıyı 7a/12

s.-i tesvīd-i evrāk 2a/4

s.+ den 37b/14, 60b/1

sebecü'l-maḥrūk : Hint taşı; siyah ve berrak bir taşıdır. Onun yanmışı kastedilir.

s. 46b/8

sebel : Ar. göze inen perde, dumanlı, bulanık görme hastalığı.

s. 45b/2, 46b/15, 47a/15, 47a/18

sebeb : Ar. sebep, neden.

s.+ den 13a/1, 25b/20, 31a/1, 39a/21, 39b/11, 39b/4, 42b/19, 50a/9, 60a/20,
74a/11

s.+ iyle 1b/13, 23b/19

sebilü'r-reşād : Eşref Edip tarafından İstanbul'da yayımlanmış, siyasi, ilmi, dini, edebi bir dergi.

s. 4a/4

seḥ : Ar. hek. Bir şeyin derisini , kabuğunu soyup sıyırma, tırmalama.

s.-i em' a 73b/11

s.-i em' āya 63b/12, 69a/3

seḥü'l-em' ā : bir tür bağırsak hastalığı.

s. 79b/20

s.+ ya 42a/19

sefercel : Ar. ayva. Bih de denir.

s. 77a/4

şarāb-ı s. 6b/11, 73b/14, 7a/19

' uşāre-yi ' uşāre-yi s. 80a/1

sefid : Far. ak.

s. 69b/12

sefuf : Ar. toz ilaç.

s. 40a/2, 41b/4

s.-ı bād-zehrü'l-muḥtārü'l-üstād emrāa-ı sāriyye 41a/9

s.-ı cevāhirü'l-ḥārre 51b/9

s.-ı dīdān 40b/21

s.-1 diyārdōn 35b/5, 36a/2
s.-1 gūtğumba? 39b/15
s.-1 ḥanāzīrīn 40b/11
s.-1 ḥurḳatū'l-bevl 40b/17
s.-1 ḳāṭi'ü'r-ru'āf 41a/20
s.-1 muşirre 41a/21
s.-1 müshīl 40b/7
s.-1 seyelān-ı meniyü'l-muhtārü'l-ḥaḳīr-i şifāī 39b/20
s.-1 sūrincānū'l-muhtārü'l-üstād 39a/19
s.-1 teferruḥü'l-ḳalb 40a/19
s.-1 yaḳuyü'l-ḳalb 41b/12
s.-1 za' ifü'l-başarü'l-muhtār 40a/4
s.+ dur 40b/11
s.+ ı 37b/12, 50b/19
s. idüp 41b/18, 42a/9
s. oluna 24b/8, 39b/14, 39b/19, 39b/2, 39b/9, 40a/10, 40a/14, 40a/18, 40b/10,
40b/16, 40b/20, 40b/4, 40b/7, 41a/15, 41a/19, 41a/5, 41a/8, 41b/11, 41b/15,
41b/4, 41b/7

sefūf id - : toz ilaç yapmak.

s.- üp 42a/2

sefūfū'l-efrenciye : toz ilaç terkibi.

s. 41b/8

sefūfū'l-ḳabız/hāyız : kan gitmesi rahatsızlığı için toz ilaç terkibi.

s. 39b/10

sefūfū'l-maḥmūmeyn : toz ilaç terkibi.

s. 41a/15

sefūfū'l-māsik : idrar rahatsızlığında yapışkan özelliği olan toz ilaç terkibi.

s. 41a/6

sefūfū'l-maşrū'in : toz ilaç terkibi.

s. 39b/3

sefūfū'l-mükellübīn : toz ilaç terkibi.

s. 40a/14

sefūfū'l-ustumāḥayḳūn : toz ilaç terkibi.

s. 40b/4

sefūfū's-saḳaṭ : toz ilaç terkibi.

s. 40a/11

sefūfāt : Ar. toz ilaçlar.

f. 39a/18

f. 4a/10

sehl : Ar. kolay.

zemān-ı s. 2a/11

sekbīnc : Türkçe at kasnısı denir. Zamg türündendir.

s. 24a/14, 25a/18, 25a/5, 27a/16, 28a/16, 39a/5, 39a/8, 64a/3, 67b/15

ḥabb-ı s. 39a/7

l. 23b/9

s. 61b/3

sekiz : sekiz sayısı.

s. 10a/17, 10b/3, 10b/6, 11a/14, 11a/21, 11b/5, 12a/18, 12a/5, 12b/11,
14b/1, 15a/16, 15a/7, 16a/15, 16a/2, 16b/13, 17b/4, 18b/11, 18b/16, 18b/8,
19a/21, 19a/5, 19b/12, 19b/16, 20a/10, 20a/18, 20b/14, 20b/16, 20b/18, 20b/3,
21a/2, 21b/12, 21b/19, 22a/10, 22a/16, 22b/1, 22b/12, 22b/16, 22b/3, 22b/6,
23b/14, 23b/8, 24a/15, 24a/3, 25a/17, 25a/6, 26a/11, 27a/7, 29a/12, 29a/14,
29b/11, 30a/13, 30a/6, 30a/7, 30b/17, 31b/11, 31b/20, 31b/21, 31b/3, 32a/2,
32a/21, 32b/14, 33a/16, 33a/20, 33b/5, 33b/7, 34a/14, 34a/21, 35b/2, 36a/1,
36b/7, 37a/18, 37a/2, 38b/19, 38b/21, 38b/3, 40b/6, 40b/8, 41a/17, 41a/4,
41a/7, 43a/14, 43a/5, 43b/21, 44a/5, 44b/10, 44b/12, 44b/18, 45a/14, 45a/17,
46b/20, 47a/6, 47b/4, 47b/7, 48a/1, 48a/18, 48a/20, 48b/4, 49a/14, 49a/4,
49b/13, 50a/12, 50a/15, 50a/16, 50a/4, 50a/5, 50b/1, 50b/12, 50b/18, 51a/5,
51a/9, 51b/9, 52a/9, 52b/1, 52b/6, 53b/7, 54b/7, 54b/8, 55a/1, 55b/8,
56b/10, 56b/16, 57a/16, 57a/2, 57b/16, 58a/4, 58a/8, 59a/15, 5a/18, 61b/2,
61b/3, 62a/8, 62b/14, 62b/8, 63a/4, 63b/9, 64a/15, 64a/21, 64b/1, 64b/15,
64b/17, 64b/21, 64b/6, 65a/14, 66a/16, 67a/21, 68b/18, 69a/18, 69a/9, 69b/7,
6a/3, 6a/4, 6b/17, 6b/7, 70a/11, 70b/17, 71a/11, 71b/4, 72a/2, 73a/18,
73b/19, 73b/6, 73b/9, 74a/12, 74b/7, 75a/16, 75a/19, 75a/3, 75b/12, 75b/16,
75b/6, 76a/10, 76a/14, 76a/4, 76b/12, 76b/18, 76b/9, 77a/11, 77a/16, 77a/18,
77a/21, 77b/11, 77b/20, 78a/9, 78b/17, 79a/11, 79a/15, 79a/21, 79a/5, 79a/8,
79a/9, 79b/11, 79b/4, 7a/1, 7a/19, 7b/20, 80a/1, 80b/4, 8a/20, 9a/15
s.+ dür 75b/20

seksen : seksen sayısı.

s. 10a/21, 10a/9, 18b/4, 22b/14, 22b/15, 24a/15, 45a/17, 61a/18, 7b/5
lebbü'l-ḥayrū'l-ebyaz s. 51a/7

s.+ toḡuz 19a/4

s.+ yedi 26a/17

sekte : Ar. felç, inme. Durma, durgunluk. Kanın birdenbire durması.

s. 18b/19, 28a/12, 28a/5, 32a/5, 32b/21, 33a/13, 52a/5, 58b/10, 59a/12,
5b/18, 62b/2, 65b/5, 78b/2, 80a/14

felc-i s. 15b/4

s.+ ye 51a/11, 55b/6, 62b/18, 64b/2, 74a/20

sekübüte : iskorbüt hastalığı. سكبوط

s.+ yi 69b/16

selāse : Ar. üç.

ş. 6a/13

felāfil-i ş. 17a/13

şandal-ı ş. 20b/7, 8a/11

ş.+ den 15a/8
şandal-ı ş.+ den 79a/7
hummā-yı ş.+ ye 34a/11
şandal-ı ş. 50b/11

şelāşūn : Ar. otuz sayısı.
v. 79b/11

şelāṭīn : Ar. sultanlar.
dühn-i s.-i mülūke 62b/3

şelāye : arduvaz, kayagan taş.
ş. 65a/15, 65a/7, 65b/21, 71a/9

şelc-i hükemā : Ar. hükema karı. Kibrīt ile güherçileden yapılır. Frenkler, sālpūnīlā derler.

s.-i hükemā 13a/18

şelc : Türkçe kar; Farsça berf derler.
zehr-i ş. 30a/5, 61b/10

şelef : Ar. bir yerde başkasından önce bulunan.
hükemā-yı s.+ den 3b/3

şelīhe : Türkçe burçaktır. İbn-i Baytar'da bir ağacın ismi olduğu ve burçak otunun kökü olduğu bilgisi yer almaktadır.

s. 14b/14, 15a/9, 19b/20, 23b/1, 23b/11, 24a/12, 24b/12, 24b/20, 24b/5,
25a/6, 25b/10, 26a/11, 27a/6, 34b/9, 42b/10, 76a/21, 7a/15, 8a/14
şabr-ı s. 47a/17
s. 17a/14
s. 67a/6

şelisü'l-bevl : idrar kolaylığı.
s.+ e 10b/5, 41a/6
s. 25b/7, 73b/12
s.+ i 28b/16

şemek : Ar. balık.
s. 79b/5

şemenü'l-bakar : inek, sığır yağı.
s. 75b/15

şemenü'l-bakarü't-tarī : taze sığır yağı.
s. 9a/10
s. 10a/18

şemenü't-tarī : taze yağ.
helīlecāt-ı s. 17a/6

şemeretü'l-endeçāk : berber asması yemişinin adıdır.
ş. 66a/16, 66b/19

şemeretü't-tarfā : ılgın ağacının yemişidir.
s. 17a/3
ş. 49a/11

semird -: semirtmek, besili; yağlı duruma getirmek.

s.- ür 5a/14

semiz otu : semiz otu. Arapça baklatü'l-hamka derler.

s. 21b/14

semm : Ar. zehir, ağı.

s. 26a/8, 56a/13, 60b/15

s.-i albe 36b/14

s.-i atiledür 71b/6

s.-i ürb idenlere 29a/8

s. ienlere 13a/6

s.+ iyle 3b/6

s.+ ü 54b/3

semmi : zehre ait.

s. 70b/8

semmiye : zehre ait. Zehirle ilgili.

alāt-ı s.-yi mevziyi 8a/9

emrāz-ı s.+ yi 56a/21

semmiyyet : Ar. zehirlilik.

s.-i albe 32b/11

emrāz-ı s.-i ā'ūniyye 32b/10

s.+ i 33b/11

emrāz-ı s.-i ārreye 72a/20

s.+ i 33b/9, 64a/10

ilā-ı s.+ inden 3b/16

semmiyyāt : zehirler.

s.+ dan 3b/8

semmiyye : zehirle ilgili.

alāt-ı s. 33a/14

cevāriü'l-fād-zehr emrāz-ı s. 10b/20

emrāz-ı s.-i sāriyenü10b/11, 8b/9

emrāz-ı s.-yi vebā'iyyenü50b/6

emrāz-ı s.+ nü51a/20

evrām-ı s.+ yi 64a/5

semüm : Ar. sam yeli, sıcak rüzgar. Zehirli şey.

s.-ı canuvarlar okduına 26a/8

s.-ı ef' āyiden 3b/11

s.-ı ātile 36a/12

semümāt : Ar. zehirler.

s.-ı ātile 36a/21, 50b/6

s.-ı ātilenü10b/20, 51a/20, 72a/10, 72b/5

s.-ı ātilenü42b/17

s.-ı ātileyi 13a/16, 30b/15, 33a/14, 41a/11, 54b/2, 55b/21, 80a/10

s.-1 k̄ā'ilenün 69b/14

s.-1 mi' de 32b/9

s. 11b/7

semūmiyye : zehirlere ait.

s.+ ye 70b/8

senā' : Ar. meyve ve yapraklarının yapışması ile oluşan baklagillerden iç sürücü bir ot.

s.-i hicāzī 17b/4, 18b/6

s.-i küşūş 17b/9

senām-ı ma' cūn-ı hıyāşenbe : macun adı.

ma' cūn-ı s.-1 hıyāşenbe 20b/9

senarṭul? cermānī : hekim adı.

s. 41b/8

şenā' ol - : şenā' : Ar. övme, övüş.

ş.- sun 4a/2

sencer şinā : ma' cūnū'l-mūsī'nin bir diğer ismidir. Macun adı.

ma' cūn-ı kudemā' -y1 s. 25b/16

senderūs : 1. Bu isimle bilinir. Hakikatinde ihtilaf vardır. Bazı kimseler Ermen vilayetindeki bir ağacın zamgıdır derler. Halk arasında sandalöz derler. Yalnız nakkaşların kullandığı değildir. 2. Kızıl ardıçtan elde edilen tıbbi bir zamk.

s. 16b/18, 41b/14

bezr-i heyyü-fāriḳūn s. 77a/7

sene : yıl.

s. 20a/11

s.+ dür 44a/20

senūn : ağıza mahsus yerlerde bir mürekkep devanın adıdır.

s. 42a/6

faşl-ı s. 42a/6

s. oluna 42a/14

senūnū'l-cemāl : bir tür deva.

s. 42a/9

serādet : hurma/ kamsū'l-muhit.

s.-i ḳarīmū' -i ṭarṭīr 47b/17

ser-ā-pā : Far. baştan ayağa kadar, bütün, hep.

s. 44a/20, 55b/21

serçe beyni : serçe beyni.

s. beyni 26b/2

seretān : Ar. 1. İyileşmez bir tür çıban. 2. Yengeç

s. 20b/20, 24a/7, 35a/15, 54a/10, 74b/4

ayn-ı s. 72b/1

s.-1 bahrī 45b/14, 47a/20

uşaḳ-ı s.-1 bahri 46b/11

s. 38a/9

- s.+ a 69b/5
- seretānāt** : Ar. seretān'ın c. bk.
s. 58a/6
bevāsīr-i s. 75a/6
- seretānū'n-nehriyye** : nehir yengeci.
remād-ı s. 40a/18
- sereyān** : Ar. dağılma, yayılma.
ḳudemā' -i s. 2b/16
- serḥas** : Ar. sivri uçlu bitki.
mā' -i s. 72b/16
- serī'ü't-te'sīr** : hızlı etki eden.
s. 59a/16
s.+ dür 12a/8, 35b/10, 76a/5
te'sīr-i s.+ dür 63b/16, 72a/13
- sermāye** : Far. anamal.
s.-yi bu 3b/21
- ser-sām** : Far. 1. İnsana sersemlik veren bir hastalık. 2. Menenjit hastalığı.
s.-sām ve 51a/11
s.-sām-ı bārideyi 62b/2
s. 70b/2
- serverşāh** : şahların başı.
s.-ı nübüvvet 1b/17
- sesāliyūs** : sāsāliyūs, horoz gözü denilen bir tohumdur.
s. 12a/3, 34b/10, 78b/9
bezz-i s. 40a/9, 54b/7
- sevdā** : Ar. dört hılttan kara olan safra.
s.-yı merāḳıyāya 49b/7
s.+ dan 25a/9, 38a/16
s.+ ya 68a/8
s.+ yı 20b/19, 38a/16
s. 48b/6
- sevdāvi** : Ar. safra ile ilgili.
s. 60b/15, 74a/18
ecnās-ı s. 29a/7
- sevdāviye** : safra ile ilgili.
s. 42b/20
aḥlāt-ı s.+ yi 41b/9
- sevdāviyye** : safra ile ilgili.
el-niḳolaus emrāz-ı s.+ nün 18b/5
s.+ yi 4b/13
s. 35b/9
emrāz-ı s. 56b/20

emrāz-ı s.+ de 68a/14
s.+ nün 35a/16
emrāz-ı s.+ nün 20b/11, 32a/7, 48b/6, 49a/15, 7b/7, 80a/6
s.+ yi 80a/5
aḥlāt-ı s.+ yi 38a/11
emrāz-ı s.+ yi 31a/11

seyelān : Ar. akma, akıntı.

s. 13a/8
s.-ı meni 31a/9, 68b/10
ḥabb-ı s.-ı meni 37b/18
s.-ı meniyi 71a/8, 74b/4
sefūf-ı s.-ı meniyü'l-muḥtārü'l-ḥaḳīr-i şifāī 39b/20
s.-ı men' yi 25b/7
s.-ı raḥm 73b/11
s.-ı 'aynı 25b/8
s.+ ı 36b/3, 69a/3, 69a/4
envā' -i s.+ ı 65a/2

seyelānū'd-dem : kan akma.

s. 27a/4
s.+ i 59b/16

seyelānū'l-meni : meninin durmadan akması, menī akıntısı.

s. 50a/8
ḥulāşa-i s. 31a/8

seyelānū'r-raḥm : rahim akıntısı.

s. 28b/3

seyf : Ar. kılıç.

s.-i ḳāṭı' 3b/13, 59a/9, 61b/5

seylānī : Ar. 1. Sirilanka şehrine özgü. 2. Seylantaşı.

dārçin-i s. 57a/10
la' l-i s.-i a' zā 42b/21

seyyi' : Ar. fena, kötü.

s.+ yi 61a/8

seyyid : Ar. ileri gelen.

iksīr-i 'azīm-i s.+ dūr 39b/4

sezāb : Far. su teresi, su kerdemesi. Yunanca feycen; Türkçe sedef derler. Bazı Türkler baganos derler. Arapça cırcīr, kurretü'l-'ayn ve cırcīrū'l-mā' derler.

s. 11a/8, 12a/3, 16b/18, 40a/7, 50b/13, 51b/1, 68b/2, 75b/1
bezr-i s. 27a/21, 34b/10, 39b/7, 60a/18
dühn-i s. 63a/7
ḥass-ı s. 50a/12
s.-ı mikedd 54b/19
s.-ı ra' iyyü'l-ḥammām 40a/16

s.-1 yābis 19a/10, 26a/11, 28a/13, 28a/2

s.-1 bostānī 11a/6

sezābü'l-ütrüc : bir tür su teresi çeşidir.

s. 11a/17

sezā-vār : Far. münasip, uygun.

s.-vār olunmaz 4a/1

s.+ dur 62b/3

s.+ dur 1b/4

şıbg : Ar. içine içine kumaş ve sayire batırılan boya.

ş.+ 1 65a/8

şıbgī : Ar. şıbg'a ait. bk.

ş. 71b/16

şıbyān : Ar. çocuklar.

amm-ı ş. 61b/18

bevl-i ş. 62a/17

ş.+ laruḡ 61a/16

ş.+ uḡ 29b/15

şiddik : Ar. pek doğru, sözünün eri.

ş. 2a/2

şıfarū'l-beyzü'l-meslül : kabuğu çıkarılmış beyaz kene.

ş. 62a/12

şifāt : Ar. vasıf.

ş.-1 bāṭınayı 53a/19

ş.-1 seb' a-yı bāṭınaya 57a/19

şıgır zekeri : sığırın erkeklik organı.

ş. 26b/6

şıḥhat : Ar. sağlamlık, sağlık.

ş. 14a/5, 17a/9

bāis-tenmīk şahā' if-i ş.-engiz oldur 2a/5

ş.-i bedeni 53a/17

berd-i ş.-i ma' fündur 3b/3

ḥıfz-ı ş.-i mevcüde 3b/3

ş.+ i 24a/7

şınā' at : Ar. sanatlar.

ş.-i hermesiyye 2b/19

ş.+ ine 3a/17

s. 3b/7

şınā' i : Ar. sanatla ilgili.

ş.+ de 73a/2

ta' fīn-i ş.+ de 65b/1

şırf : Ar. sade, yalnız.

ş. 49a/13

- sırr** : Ar. gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey.
s.-ı 'acībdir 79a/6
- sıtma** : sıtma hastalığı, ısıtma, humma.
s. 73a/20
- şıva -** : sıvamak.
ş.- yup 54a/12
- sibistān** : Far. etıbbā' ü'l-kebbe. Türkçe hayvan emceği derler. Yani it memesidir.
s. 21a/15, 29b/3, 32a/10
- sihr-i yakīn** : kati olarak bilinen, hakiki sihir.
s.-i yakīn 3b/19
- sikencübīn** : Far. bal ve sirke veya şeker ve sirkeden yapılan deva. Halk arasında sirkencübīn de derler.
s. 48b/21, 49a/6, 49a/9
- sill** : Ar. Sil. Verem, tüberküloz.
s. 13b/18, 14a/16, 14a/3, 29b/9, 33a/3, 43b/3, 4b/9, 7b/10, 80a/14,
8b/3, 9b/10
maraz-ı s. 72b/6
s.-i maraza 54b/18
s.-i müzmine 65b/4
- sīm** : Far. gümüş.
s. 3a/1
s.-i şahīfeyi 71a/15
- simmak** : sumak. Tetiri yemişi de derler.
s. 37b/16, 41b/3
- simsim** : Türkçe susam ve ak çörek otu derler. Cülcülān diye de bilinir.
dühn-i s. 10a/18
s.-i muşşer 17a/16
- sinā** : Ar. Sinā-i Mekki ve sinā'-ı Rūmī denir. İyisi Mekke-i Mükerrreme'den gelir.
s. 34b/19
- sinā'-ı meki** : sināmeki; meşhurdur. Arapça sinā' derler. (Cassia officinalis).
s. 21a/2, 21b/1
s. 22a/4, 30a/12
s. 34b/13
s. 16a/16, 19b/10, 22a/15, 24b/12, 30a/21, 47b/1, 47b/14
s. 20a/15
s. 22b/2, 26b/13, 26b/16, 35b/1, 35b/17, 38a/4, 39b/1, 40b/8, 41b/10
- sīne** : Far. Göğüs, yürek.
s.-i meşrūh 3b/15
- siñir** : Sinir.
s.+ lerde 61a/20
s.+ leri 61a/20, 75b/13
- sipas** : Far. şükretme, dua etme. Hamd ü sipas; Allah'a şükür.

- cevāhir-i ḥamd-u s. 1b/3
- sirāyet** : Ar. geçme, bulaşma, yayılma.
s.+ den 10b/12, 32b/11
s. eyleye 12a/7
s. ider 56a/20
s.+ in 27b/21
s.+ inden 11a/13, 36b/14, 59a/17
- sirke** : Far. sirke. Arapça hall derler.
s. 22b/21, 49a/13
s.+ de 26a/2
- şisāliyūs** : Gr. yeşil yapraklı bir bitki (Assafeetida).
s. 14b/15, 14b/8, 9b/7
- siyāh** : Far. kara.
s. 65a/1, 71b/3
- şoğan** : soğan.
ş. tuḥmı 26b/5
- soğulcān** : solucan, tenya.
s.+ ları 16a/7
- şoğan toḥumı** : soğan tohumu.
ş.+ ı 80b/20
- şoğulcan** : soğulcan.
ş.+ ı 60a/2
ş.+ ları 61a/15, 61a/16
ş.+ ları kırar 19b/7, 23a/5, 65a/18, 75a/21
- şoḡ** - : sokmak, ısırma.
yılan ş.- an 42a/18
ma^ʿ cūn-ı les^ʿ ü'l-^ʿ aḡreb^ʿ aḡreb ş.- duḡına 26b/19
zehr-i ḥayvānī ş.- duḡına 60a/3
^ʿ aḡreb ş.- duḡına 27b/18, 29a/8
çiyān ş.- duḡına 56a/11
efā^ʿ ī ş.- duḡına 24a/6
ḥaşerāt ş.- masına 72a/20
semūm-ı canuvarlar ş.- duḡına 26a/8
- şoḡra** : sonra.
s. 17a/7, 17a/8, 21b/5, 23a/13, 23a/14, 23b/3, 26a/2, 33b/13, 35a/21,
35b/21, 46b/2
ş. 21b/4, 23a/8, 26b/17, 51b/6, 56b/4, 58a/20, 76a/11, 78a/5, 79a/8,
80a/3
ş. 25a/3, 37a/3, 46b/3, 68b/8, 77a/10
- şorre** : Ar. papa kesesi.
ş.+ ye 49b/15
- şoḡ** : soğuk.

ş.+ luğuna 37b/19

bel ş.+ dur 50a/8

şo'ulcan : soğulcan.

ş.+ ları 19a/19, 72a/11

ş.+ ları kırar 71a/6

şoulcan : soğulcan.

ş.+ ı 56a/1

ş.+ ları 45a/5

şovuk : soğuk.

ş.+ luğı 15a/13

şöndür - : södmek.

s.- üp 60a/9

şu : su.

ş. 12a/15, 20b/15, 22b/12, 22b/3, 48b/20, 49a/4, 50a/7, 52b/5, 56a/17,
65a/16, 68b/21, 6b/15, 77b/17

ş.+ dur 51b/21, 73b/20, 81a/7, 81a/8

ş.+ ları 18b/1, 22b/17, 25a/12, 30b/5

ş.+ lı 22b/17

ş. olur 79b/16

ş.+ yı 22b/17, 56a/14

ş.+ yıla 26b/1, 26b/17

ş.+ yın 37a/20

çeşme ş.+ ı 49a/19

kıral ş. 51b/21

anār ş.+ la 46a/14, 46a/21

gül ş.+ la 44a/9

ş. 48b/15

su'āl : Ar. öksürük.

s. 18a/9, 25b/6, 4b/9, 9a/21, 9b/10

ke-zālik s. 58b/19

s.-i aḳıḳa 38b/5

s.-i ḥarāretden 38b/1

s.-i ḳadīm 33a/1, 70b/9

s.-i sū'i-mizāc kebede 15a/14

s.-i yābis 45a/11, 48a/7

s.-i yābise 29a/18

s.-i 'atīḳ 45a/8, 8b/2

s.-i 'atīḳa 29b/12, 29b/2

s.+ e 23a/18, 28b/13, 28b/4, 29a/19, 38b/1, 42a/21, 61a/21, 61b/10, 6b/20

s.+ i 7a/5

s. 29b/19

s.-i 'atīḳaya 15a/5

- s. 37a/21
s.-i yābise 14a/17
- şubḥ** : Ar. sabah, sabah vakti.
ş. 12b/7
- şubḥā** : Ar. sabah.
ş. 36b/15
- su' d kũfĩ** : Kũfe şehrine mensup olan totalak denilen devadır.
s.- kũfĩ 54b/21, 9a/9
s.-kũfĩ bād-zehr-i nebātĩ 31a/4
s.-kũfĩ birer 66b/11
s.-kũfĩ dārçĩn 16b/13
s.-kũfĩ faḳḳāḥũ'l-azḥar 67a/7
s.-kũfĩ fuḳāḥũ'l-azḥır 6b/8
s.-kũfĩ fũl 'fũl-i ebyaz 42a/12
s.-kũfĩ her 16b/17, 17a/4, 19b/20
s.-kũfĩ şũlũş 5b/13
s.-kũfĩ sũnbũl-i hindi 76b/5
s.-kũfĩ fũdenc 42b/10
- şudā'** : sudā' -ı ' atĩḳ; eski baş ağrısı.
ş.-i ' atĩḳ 24a/4
- şudā'** : Ar. baş ağrısı.
ş.-i bāride 42a/18
ş. 20a/21, 23b/5, 70b/2, 73a/19, 74a/18
ş.-ı bāride 31b/9
ş.-i bāridet 57a/9
ş.-i ḥārreyi 57a/13
ş.+ a 21a/20, 25a/21, 67a/18
ş.+ yı 28b/12
ş. 51a/12, 52b/16
ş.-i müzmineyi 69b/17
ş. 25a/10
ş. 6b/13
ş. 59a/12
ş.-ı bārid 41b/20
- suḥũḳ** : Ar. gövülmüş. Sahk'ın c. bak.
s. 80a/16
- suḥũlet** : Ar. suḥũlet; kolaylık.
s.+ le 33b/16
s.+ le 40b/11, 44b/18
- sũ' -i mizāc** : sağlık bozukluğu.
s.-i mizāc 1b/19
s.-ı mizācı 53b/14

- s.- mizâc oluna 6a/10
s.- mizâc 13a/17
su^ç âl-i s.-mizâc kebede 15a/14
s.-mizâc-ı bâride 8a/3
s.-mizâc-ı bârideye 15a/4
- sū^ç i'l-kınye** : genel halsizliğe yol açan ishal (sürgün) ve benzerleri gibi hastalık.
s.+ ye 74a/2
- sukut** : Ar. düşme, aşağı inme, sarkma. Çocuğun eksik veya ölü doğması. Sessizlik.
ş^ç r-ı s.+ dan 26b/10
- sultân** : Ar. padişah, hükümdar.
s.+ ı 23a/7
- sultânü'l-ma'âdin** : zehep yani bir tür altın.
s. olan 53a/19
- şumāk** : sumak, simmāk da derler.
ş. 26a/3
ş. 27b/9, 44a/5, 48a/14
ş.+ ı 46a/21, 65a/7, 66a/12
- şumm** : Ar. sağırlar.
ş. 60b/17
- şun^ç** : Ar. yapış, yapma.
tencâne-i ş.-ı kemâlinde 1b/9
- sunūhüş** : Ar. humma türlerinden, sürekli ateş şeklinde görülen bir hastalık.
s. 48a/17
- sûre** : Ar. Kur'an'ın ayrıldığı 114 bölümden her biri.
s.-yi kaşasda 3a/5
- şûret** : Ar. biçim, görünüş.
ş.-i nev^ç iyyesi 33a/4
idüp fāsıde-yi ş.-i şalâha getürüp 3a/1
ş.+ ı 66a/5
ş.+ ikes-er 67a/4
ş.+ leriñ 3b/2
- şûretâ** : Ar. görünüşte.
ş. 42b/5
- sûrincân** : İbn-i Şerif'te Türkçe ucu eğri kestane olarak geçer. İbn-i Baytar'da ak kasnı olarak geçer.
s. 40b/9
s. 18b/21, 30a/11, 31a/12, 47b/15, 76b/18, 79a/10, 80b/16
ḥabb-ı s. 39a/3
s.-ı ebyaz 19a/21, 20a/16, 39a/21, 39a/4
s.-ı mışrî 16a/16
- sūsen** : susam , köküne ırsâ derler.
s. 26b/6

şu'ūd : Ar. yukarı çıkma, yükselme.

ş. ide 71a/20

ş. ider 65a/6, 70b/18, 71a/3, 71b/13, 71b/19, 71b/5, 72a/9

s. ider 71a/13

şuver : Ar. suretler, biçimler, şekiller.

ş.-ı eşref-i tebdil kılmakdır 3b/2

süyü'l-kınye : bk. sū'ī'l-kınye.

s. 29a/7

sübāt : Ar. dalgalık, hastanın dalması, koma.

s. 24a/4, 27a/12

sübhānī : Ar. Allah'a ait.

ilka 'i s.+ dūr 3b/20

menh-i s.+ dūr 42b/5

südde : Ar. vücudun bir yerinde görülen tutukluk, tıkanıklık. Peklik, mide dolgunluğu.

s. 24b/2, 73a/20, 73b/14

s.-yi kebedi 13b/18, 65a/17

s.+ leri 13b/10, 23b/20, 31b/17, 37b/8, 48a/3, 48b/2, 49a/6, 55a/11, 68a/12, 69a/5, 69b/19

s.+ leri açar 48b/17, 51a/2, 54a/8, 60b/18

s.+ lerin 35b/11, 4b/13, 55a/4

s.+ lerin açar 43b/19

s.+ lerüñ 43b/18, 49a/2, 68a/5, 72b/18, 73a/12

s.+ sin açar 80a/11

s.+ yi 29a/7

s.+ yi açar 23a/5

s.+ i 14b/5

süded : südde. bk.

s. 12b/9

s.-i ahşâyı 55a/18

s.-i rahmi 54a/16

s.-i tihāle 12b/9, 58b/20

s.-i tihāli 49a/10

südediyye : tıkanıklığa ait.

emrāz-ı s.+ nūñ 12b/10

südüs : Ar. altıda bir.

s. 14a/13, 15b/2, 29a/3, 30b/3, 43a/15, 54a/14, 54b/17, 60a/21, 64b/11,

68a/21, 70a/20, 71b/19, 72b/12, 72b/4, 74a/10, 74b/2, 7b/15

süflü'l-lisān : dilde olan bir rahatsızlık.

ş. 24a/4

sühulet : Ar. kolaylık.

s. 33a/21

s.+ le 20a/20

sükker : Ar. şeker.

s. 40a/10, 48b/21

nebāt-ı s. 46a/21

s.-i benefşec 17b/12, 22a/19

s.-i ebyāz 10b/18, 12a/16, 12a/5, 13a/13, 13a/4, 13b/1, 13b/15, 15b/3, 16a/10, 16b/11, 18b/16, 19b/2, 19b/6, 20a/7, 20b/1, 20b/16, 20b/50, 21a/7, 21b/12, 21b/5, 22b/4, 29b/21, 39b/19, 39b/9, 40b/10, 40b/20, 40b/6, 41a/19, 44b/10, 44b/17, 44b/19, 44b/5, 45a/14, 45a/4, 45a/7, 45a/9, 8a/18, 8b/1, 8b/20, 8b/50, 8b/7

s.-i ebyāz 9a/20

s.-i fānīd 19b/14, 23a/13

s.-i nebāt 13b/20, 14a/13, 14a/18, 15a/10, 18b/8, 19b/21, 22b/14, 26a/16, 26b/3, 36b/7, 38b/3, 40b/4, 45a/13, 45a/9, 45b/12, 46a/13, 8a/15

s.-i şabarzad 10a/13, 11b/18, 17b/11, 18b/21, 18b/4, 20b/6, 22a/6, 39b/1, 40a/2, 50a/2, 6a/14, 78b/15, 7a/10, 7a/19, 7b/4, 8b/15, 9a/10

sükkerü'l-aşmer : kırmızı şeker.

s. 13b/7, 19b/11

sükkerü'l-benefşec : menekşe şeker.

s. 22b/15

sükkerü'l-fānīd : peynir şeker.

s. 19a/15, 19a/8, 9b/1

sükkerü'l-verd : gül şeker.

s. 22b/15

sükkerü'n-nebāt : bitkisel şeker.

s. 46a/1

sülāk : Ar. gözyaşı kanalı şişliği.

s. 46b/16

şülāşī : Ar. üçlü, üç şeyden meydana gelen.

istiskā-yi ş.+ ye 58b/20

sülemen : sülemān, süleymān ve devā'ü's- sa'leb derler.

s. 38a/5, 71b/5

süleymānī : sülemān ve devā'ü's-sa'leb derler. Halh arasında sülemen denir. Devā'-i mürekkebdir. Zībak ile sıçan otundan yapılır.

cevher-i s. 71b/12

hükemā-ı şatlu-yı s. 71a/4

şülüş : Ar. üçte bir.

ş. 10a/9, 10b/17, 11a/11, 11a/15, 11a/8, 11b/3, 13a/14, 14a/12, 14a/19, 14b/15, 15a/9, 15b/1, 15b/6, 17b/16, 20b/8, 24a/14, 26a/4, 27a/14, 27a/20, 28a/7, 28b/19, 28b/8, 29a/14, 29a/2, 30b/3, 31a/18, 32a/15, 32a/5, 32b/10, 32b/7, 32b/8, 33a/12, 33a/17, 33a/18, 34a/10, 34a/16, 35a/12, 39b/19, 39b/8, 42a/1, 43a/15, 44b/17, 47a/2, 54a/14, 5a/2, 5b/8, 60b/14, 64b/19, 64b/8, 68a/11, 68b/15, 68b/9, 69a/21, 6a/13, 6b/10, 70b/18, 72a/19, 72b/13, 7b/16,

7b/18, 8a/15, 8a/17, 9b/15, 9b/17, 9b/4

şandāl-ı ş. 10b/14

su^c d-kūfī ş. 5b/13

ş.+ den 14b/13

ş.+ i 23a/12

ş.+ i kalınca 34b/1

ş.+ i-gid-ince 22b/12, 32a/12

ş.+ üne 55b/15

felâfil-i ş. 25b/2

fül^ʔfül-i ş. 67b/14

şandal-ı ş. 42b/8, 7b/16, 8b/10

aḥlāt-ı ş.+ yi 19a/19, 40b/11

aḥlāt-ı ş.+ yi 22b/9

el-niḳolaus aḥlāt-ı ş.+ yi 34b/16

ş. gidince 22b/3

şülüşān : Ar. üçte iki.

ş. 10a/3, 10a/4, 10a/9, 13b/21, 14a/19, 14a/8, 14b/2, 15a/18, 15b/12, 15b/9, 18a/3, 24a/12, 25b/10, 25b/11, 25b/13, 26a/13, 29a/14, 41a/2, 41b/2, 41b/7, 42a/2, 43b/1, 53a/14, 53b/20, 5a/11, 64a/15, 64b/11, 66b/12, 68b/15, 6b/3, 72b/10, 76a/11, 7b/4, 8b/14

ş.+ ı gidince 26b/17

şülüşiyye : Ar. üçte bir ile ilgili.

ḥummā-ı ş.+ ye 26a/14

sümbül : Ar. sümbül otu (*Hyacinthus orientalis*). Tek başına sümbül-i hindī kastedilir. Sümbül-i tīb ve nardīn de derler. Sümbül-i Rūmī, aklītī sümbül-i cebelī(sümbül-i esed), sümbül-i berrī ve fū diye de bilinir.

s.-i hindī 25b/12, 29a/3

sümmeyāt : Ar. semm'den. Zehirler.

s.-ı ishāl 32b/11

sümüm : Ar. zehirler, ağular.

s. 1b/18

s.-ı kātileyi 24a/5

sünbül : bk. sümbül.

s. 23b/1, 80b/15

s.-i hindī 10a/4, 14a/9, 14b/14, 14b/8, 15a/1, 15a/10, 15a/17, 15b/10, 15b/15, 16b/17, 17a/4, 17b/8, 17b/9, 18a/3, 18b/9, 19a/1, 19b/20, 21a/9, 21b/2, 24a/1, 24a/18, 24b/14, 24b/21, 24b/4, 25a/18, 27a/15, 28b/18, 28b/7, 29a/16, 34a/21, 34b/10, 38a/14, 43b/10, 43b/16, 43b/4, 44b/4, 47a/21, 48a/20, 53b/20, 5a/19, 5b/14, 63a/18, 64b/1, 67a/20, 67a/6, 67b/9, 6a/12, 6a/17, 6b/7, 75a/15, 78b/11, 79a/6, 8a/4, 9a/15

dühn-i s.-i hindī 62b/13, 63b/18

na^c na-yābis s.-i hindī 7a/16

su' d-kūfī s.-i hindī 76b/5
s.-i rūmī 61a/11, 63a/2
s.-i rūmidür 62b/13
s.-i tīb 37a/10, 47a/13

sünbülü'l-ibn-i maseveyh : macun adı.

cevāriş-i s.-i maseveyh 6a/14

sünbülü't-tīb : bk. sümbül.

s.-tīb eşkīl-i meşvī 24a/11
s. 17a/14, 42a/14, 42b/9, 43a/18, 45b/4, 5a/10, 9b/14
sünbül-i t. 37a/10, 47a/13

sür - : sürmek.

s.- eler 42a/9
başına s.- ıcek 62a/1
s.- mekle 63a/17
üzerine s.- mekle 64b/12
s.- seler 56a/12, 60a/14, 75b/21
arkasına s.- üp 67a/4

sürmek : sürmek.

s.+ le 64b/6

sürre : Ar. göbek.

s.-i saķanķūr 11b/2

süt : süt. Arapça leben; Farsça şır derler. Sağılmış süte leben-i halīb denir.

s.+ iyle 29b/16

süz - : süzmek. Elekten geçirmek.

s.- eler 35b/16
s.- üp 44a/1, 68a/19
s.- müş 44a/5

şab: şap.

ş. 69b/9

şād it - : sevindirmek.

ş.- mesine 2b/14

şādenc : bk. sādenc.

ş. 78a/12

şāfī : Ar. şifa veren.

eşribe-i ş.-yi ittiḥād 2b/8
devā' -i ş.+ dür 35b/10

şāfiyye : Ar. şifa veren.

ervāḥāt-ı ş.+ lerin 2a/21

şāf : Far. fitil, çeşitli hastalıklarda makattan kullanılmak üzere hazırlanan fitil.

ş. oluna 47a/14

şāfū'l-aşfer : bir tür fitil.

faşl-ı ş. 47a/4

şāfū'l-ekberū'l-muhtār diyāğoras : bu hekim adı ile bilinen fitil.

ş. 47a/9

şāh : Far. padişah.

daḳīḳ-i ş.-bellūḩ her 12b/5

şahm : hayvanın iç yağıdır. Genelde tek zikredilirse keçi yağı kastedilir.

ş. 61b/6, 63a/1

ş.-1 aşfer 76a/13

ş.-1 baḩ 75a/10, 75b/6

ş.-1 decāce 75b/15, 75b/6

ş.-1 ḩanzal 24b/6, 39a/5, 54b/19

ş.-1 ḩanzal 27a/16, 75b/2

şahmū'd-decāc : tavuk yağı.

ş.+ e 76b/17

ş.- decāc.e 77b/1

şahmū'd-dübb : ayı yağı.

ş. 61a/9

şahmū'l-baḩ : ördek yağı.

ş. 61a/3, 75b/15, 77b/1

dühn-i ş. 60b/21

şahmū'l-dübbū'l-ba' de't-ḩirāş : ayının tıraşlandıktan sonraki yağı.

dühn-i ş. 61a/6

şahmū'l-ebyaż : beyaz yağ (iç yağı)

ş. 75b/16

şahmū'l-emlīḩ : horoz yağı.

ş. 44b/8

şahmū'l-esed : aslan yağı.

ş. 60b/19

dühn-i ş. 60b/14

şahmū'l-feres : beygir yağı.

ş. 60b/12

dühn-i ş. 60b/10

şahmū'l-ḩanzal : ebū cehil karpuzu denilen bitkinin yağıdır.

ş. 21a/1, 21a/50, 24a/8, 25a/1, 25a/15, 25a/5, 30a/19, 37b/5, 38a/7,

38b/8, 39a/11, 45a/17

ş.-1 lācūverd-i müddeber 38a/13

ş.-1 mürebbī 31a/12

ş. 34a/3, 34b/8

ş.-1 müdebber 36a/4

ş.-i mürebbī 36a/9

ş. 46b/12

ş. 35a/5

şahmū'l-ḩanzīr : domuz yağı.

- ş. 77b/1
şahmü'l-iyyel : geyik yağı.
ş. 76b/12
şahmü'l-iyyelü'l-cedī : bir tür geyik yağı.
ş. 77b/1
şahmü'l-levz : badem yağı.
ş. 76a/8, 76b/17, 77b/1
şahş : Ar. kişi, kimse, şahıs.
ş. 66a/6
şahterec : luffah, abdü's-selam bitkisinin yemişidir.
ş. 21a/13, 21b/1, 35a/20, 35b/15
bezr-i ş. 17b/15, 21a/9, 42a/5
‘uşâre-i ş. 21b/50
‘uşâret-i ş. 21a/4
mâ‘ -i ş.-i mikedd 50a/2
şahterecü'l-ibn-i sinâ : ilaç adı.
habb-ı ş.-i sinâ 38a/2
şac'ir : arpa.
ş. 71a/14
ş.-i maşşür 20b/12
şakak : şakak.
merhem-i ş. 75b/12
ş.+ laruñ75b/13
şakar : gelincük çiçeğine derler.
ma' cün-ı ş. 18b/21
ş.-ı emşübe?sekiz 18b/3
şakâyıku'n-nu' mân : gelincük çiçeği.
ş. 53b/7
şakik : Ar. ikiye bölünmüş bir şeyin her parçası.
ş.+ a 35a/8, 51a/11
şakika : yarık, çatlak, yarım baş ağrısı.
ş. 23b/5, 24a/5, 25b/6, 27a/12, 58a/13
devvâr-ı ş. 4b/9
ş.+ ya 59a/12, 73a/19
şam : Şam ülkesi.
ş. 12b/7
fustuğ ş.+ ı 79b/1
şami : Şam ülkesine ait.
belesân-ı ş. 47b/14
fustuğ-ı ş. 10b/7, 11a/21, 12a/18, 12b/3
habb-ı belesân-ı ş. 60a/19
hulbe-i ş. 29b/5

mā^ʿ -i belesān-ı ş. 72b/17
zehr-i belesān-ı ş. 54a/19
ʿuşāre-yi belesān-ı ş. 62a/4
ʿuşāre-yi belesān-i ş. 47b/19
fustuḡ-ı ş.-i levzü'l-ḥulv 44b/8

şāmīle : Ar. içine alan, kaplayan.
ḥikmet-i ş.+ sinde 1b/4

şān : Ar. şöhret, ün.
ş.+ ı 60a/16

şa^ʿr : Ar. kıl.
ş.-ı hindibā-köki 26b/16
ş.-ı suḡuḡdan 26b/10
ş.+ ı 60b/5
ş.-ı insānı 61a/7
ş. 60b/12

şarāb : Ar. içilecek şey, şurup.
ş. 27a/1, 29b/1, 40a/10, 50b/16, 5a/16, 64b/16, 75a/9
rūḥ-ı ş. 78a/4
ş.-ı afsentīn 71b/14
ş.-ı aḡmer 40a/3, 70a/12
ş.-ı ayder? 47b/11
ş.-ı benefsec 14b/3, 16b/5
ş.-ı benefşenc 9b/4
ş.-ı besfāyic 48b/6
ş.-ı bezr-i şevketü'l-mübāreke 70a/9
ş.-ı dīnār 48a/2
ş.-ı ebyāz 34a/7, 41b/8, 43a/20, 43b/6, 49b/13, 79b/2
ş.-ı ebyāzü'l-muḡaṡṡar 49b/20
ş.-ı ḡaşḡāş 48a/6
ş.-ı ḡaṡmīyyetü'l-ferilyūs? 47b/4
ş.-ı ḡummāz 28a/4
ş.-ı ḡummāzü'l-ütrüc 7b/20
ş.-ı iklīlü'l-cebel 51a/15
ş.-ı ḡadīm 52b/18, 58a/19
ş.-ı ḡaṡrānū'l-muḡṡārū'l-üstād 49a/14
ş.-ı kemmūn 7a/7
ş.-ı kırmiz-i mürebbā 79b/9
ş.-ı mā^ʿ -i ḡaṡṡarān 35a/11
ş.-ı nīlüfer 48a/16
ş.-ı reyḡān 27a/9
zāmḡa-yı ş.-ı reyḡān 23b/14
ş.-ı sefercel 6b/11, 73b/13, 7a/19

- ş.-1 uskūlūfenderiyūn 48b/2
ş.-1 uşūl 48b/16
ş.-1 żarab 67a/8
ş.-1 zencebīl 11b/4
ş.-1 ʿatīķ 51b/5, 76a/9
ş.+ dur 67b/6
ş. ideler 48a/6
ş.+ ile 61b/9
- şarābü'l-ās** : mersin ağacı şarabı, şerbeti.
ş. 16a/14, 26a/5, 39b/15, 48a/11
- şarābü'l-cūmcūm** : kara koz şerbeti.
ş.-i fernīlūs? 48b/11
- şarābü'l-ğıyāķu** : gıyaku şerbeti..
ş. 50a/14
- şarābü'l-ħadīş** : taze şarap. Bk. 67b/6.
ş. 67b/6
- şarābü'l-līmūn** : limon şerbeti.
ş. 28a/10
- şarābü'l-ütrūc** : ağaç kavunu şerbeti.
ş. 10a/5, 36b/21, 6a/13
- şarābü'l-verd** : gül şerbeti.
ş. 10a/4, 10a/9, 14a/14, 14a/2, 6a/20, 8a/6
ş. 6b/3
- şarābü'l-muşaʿad** : kaynatılarak arıtılmış şarap.
ş. 30b/11
- şarap** : şarab.
ş. 40a/19
- şarkī** : doğuya ait.
bād-zehr-i ş. 13a/18, 33a/16, 37a/10, 72b/1, 72b/10, 73a/7
ħulāşa-yı bād-zehr-i ş. 33a/12
- şart** : Ar. koşul.
ş.+ ıyla 81a/9
- şaʿrū'l-insān** : insan kılı.
ş. 60b/7
dühn-i ş. 60b/5
- şāyeste** : Far. yakışır, uygun.
ş.+ dūr 81a/2
- şeb** : şap.
zāc-ı ş. 78a/7
ş.-i maħreķ 42a/8
ş.-i maħrūķ 71b/10
- şebāb** : Ar. gençlik, tazelik.

- ş.+ ı 72b/8, 80a/15
- şeb'ân** : Ar. tok, doymuş.
ş. 52a/9
- şebb**: Ar. şap.
ş. kıatup 4b/19
- şebrem** : Mısırlılar şerbet-i Hicâzî derler. Sütlügen türündendir.
ş. 18b/21
- şecer** : Ar. ağaç.
ş. 45a/10
- şedd** : Ar. sıkı bağlama, sıkma.
ş.-i vaşl idüp 78a/18
- şedîd** : Ar. şiddetli, sert.
nâr-ı ş. 53b/1, 55b/16, 55b/8, 65b/18, 70a/18, 71a/2, 72a/3, 73b/18, 77b/16,
78a/13, 78a/3
'aşaş-ı ş.+ i 80a/11
- şeftali** : şeftali.
ş. yaprağı 75a/21
- şehîr** : Ar. şöhretli, Ünlü.
ş. 2a/6
- şehr** : Ar. şehir, büyük belde.
ş.-i şevvâl 80b/13
- şehvet** : Ar. aşırı istek, cinsel arzu.
ş.-i cimâ' ı 79a/16
ş.-i cimâ' yı arturur 12b/1, 18b/13
ş.-i cimâ' yı 15a/20
ş.+ i 42a/20, 51a/3, 80a/12
- şekâkul** : bu isimle meşhurdur.
ş. 10b/6, 11a/3, 17a/13, 26a/21, 47b/16
aşl-ı ş. 11a/21
ş.-ı tarî 79b/4
ş.-i ebyaz 10a/15
- şeker** : Far. şeker.
ş. 29b/11, 47b/20, 48a/11, 48b/11, 48b/16, 48b/5, 49a/14, 49a/19, 49a/5,
49a/9, 50b/21
ş.-i aħmer 66b/3
ş.-i ebyaz 5b/9
ş.-i ebyaz 48a/15, 48b/1, 56b/9, 6a/2
ş.-i nebât 54a/3, 79b/8
ş.-i nebât-ı mikedd 72b/8
ş.-i tabarзад 79a/3
nebât ş.+ i 79b/17
ş.+ le 47b/3

şekker : Far. şeker.

ş.-i ebyaz 5a/21

şem^ç : Ar. bal mumu, mum.

ş. 63b/4, 77b/2

dühn-i ş. 58a/2, 63b/18

ş.-i aşfer 75b/4, 77a/12

ş.-i ebyaz 75b/12, 77a/17

ş.-i kâfūr 75a/19

ş.-i kâfūrī 75a/12

ş.-i şāfī 76b/9

ş.-i ^çasel 61b/12, 62a/7, 75b/18, 75b/6, 76a/11, 76b/13, 76b/20, 77a/5

şemen : Ar. şemm'den. Koklama, koku alma.

ş. 57a/19

şems : Ar. güneş.

ş. 59b/10

harâret-i ş. 30b/8

harâret-i ş.+ de 66b/21, 67b/1

harâret-i ş.+ e 46a/7, 50a/6

şem^ç ü'l-^çasel : Ar. bal mumu.

ş. 58a/4

şerbet : Ar. şurup. İçilecek tatlı şet. Bardakla müşhil olarak içilen ilaç.

ş. 48b/1

ş.+ i 36a/7

ş. ide 47b/3

ş. ideler 48a/11, 48a/16, 48b/11, 48b/16, 48b/21, 49a/14, 49a/20

ş. oluna 48b/6, 49a/5, 49a/9

şerbetü's-sikenciyât : bal ve sirke ile yapılan şerbet.

ş. 4a/12

şerī^ç at : Ar. doğru yol.

tiryāk-ı ş. 1b/19

şerīf : Ar. şerefli.

ş. 56a/19, 56a/3

dühn-i ş. 59b/21, 59b/6

ibn-i ş. 60b/3, 77a/1

hadīş-i ş.+ de 77b/8

devā^ç -i ş.+ dür 77a/10

devā^ç -y1 ş.+ dür 70b/12

şerīfe : şerefli.

ervāhāt-i ş. 3a/20

şerrü'l-kehen : kötü kehânetler.

ş.+ e 2b/20

şevketü'l-cemel : büyük deve.

bād-rençbüye ş. 27a/21

şevketü'l-mübârek/mübâreke : Lat. halk arasında kârdüsentü derler.

ş. 30b/16

mâ^ç -i ş. 31b/7

bezir-i ş. 13a/2

bezr-i ş. 22a/11, 31a/3

mâ^ç -i bād-rençbüye mâ^ç -i ş. 50b/17

şarâb-ı bezr-i ş. 70a/9

ş. 11a/5, 51b/1, 51b/9

bezr-i ş. 72a/14

ş.-i mikedd 78b/10

şevvâl : Ar. Arap aylarının onuncusudur.

şehr-i ş. 80b/13

şeyb : Ar. saç, sakal ağarması, ihtiyarlık.

ş.-i ba^ç id 12b/2

ş.+ dür 5b/2

ş.+ i 5b/12

şeyh : Ar. bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse.

ş. 42a/10, 54b/13, 67a/16

ş.-i re'îs-i eṭṭibbâ^ç -yı ibn-i sînâ 61b/17

şeytarac : Far. şeytara. Türkçe serkile derler.

ş. 80b/19

ş.-i hindî 13b/6, 17a/14

ş.-i hindî 39a/10

şey' : Ar. şey, nesne.

ş. 71a/10

ş.+ de 2b/1

şey'î : Ar. nesnel, nesneye ait; madde.

ş. 46b/2

ş. 33a/7

şıkâk : ayak yarığı.

ş. 25b/1

şibbet : Türkçe torak otu derler.

bezir-i ş. 13a/2

bezr-i ş. 23a/10, 42b/11, 5a/20, 78b/9

ş.-i ebyaz 75b/19

şiddet : Ar. sertlik, katılık.

ş. 45b/11

ş.-i ḥummāya 63a/16

şifâ' : Ar. hastalıktan kurtulma.

ma^ç ânî-yi ş. 2b/8

ş.-yı maḥzardur 78b/5

- ş. 59a/13
ş.-y1 ekberdür 50b/6
ş.-y1 şî' r-i hûb 57b/14
ş.+ dur 31b/18
ş.+ y1 52a/3
‘ömr-i ş.+ y1 59a/19
- şifāī** : Ar. şifa ile ilgili. Ömer Çebebi Şifāī
ş. 60b/16, 80b/14
sefûf-ı seyelân-ı meniyü'l-muhtârü'l-ḥaḳîr-i ş. 39b/20
‘ömer çebebi ş. 80b/6
- şifayī** : bk. Şifāī.
bursevī-yi ş.-i mevlevī 1b/2
- şih** : birkaç türdür. Şih-i Ermeni; Türkçe sarı yavşan yani pelin derler. Şih-i Türkî; vahşîzek yani baytaran denilen hoş kokulu bitkidir. Şih-i Rûmî de derler.
ş.-i muḥammaş 39b/14
- şikâk** : Ar. uyuşmazlık.
ş.+ a 64a/4, 67a/18
ş.+ ları 61a/1
- şinām** : bād- شنام
bād- ş. 73a/19
- şir** : Far. aslan.
ş. 64a/5
ş.-i emlaḥ 6b/11
- şir-i emlec** : süt.
ş.-i emlec 18a/7
- şî' r** : Ar. anlama.
şifā-yı ş.-i hûb 57b/14
- şirāzī** : şiraz şehrine ait. İran'da bir şehir. Eski Fars eyaleti.
ş. 75a/11
- şirī** : ?
ş. 43a/12
- şirîn** : Far. tatlı, sevimli.
ş. 56b/6
- şirpençe** : Far. en çok ensede ve sırtta çıkan, çabuk genişleyen ve tehlikeli bir halde olabilen, çoğu istafilokok mikrobundan ileri gelen bir kan çıbanı.
ş. 75a/6
- şişe** : Far. şişe, sırça.
ş.+ de 46a/15, 46b/3
ş.+ ler 52a/1
ş.+ ye 56a/14, 59a/21
- şiyāfāt** : şiyāftan; fitiller.
ş. 46b/1

- şol** : şu. İşaret fonksiyonlu zamir türü.
ş. 5a/6, 70b/12
- şöhret** : ün, şan.
ş. 23a/8, 28a/19
ş. bulmuşdur 77a/11
- şuḥümü'l-efā'ī** : yılanın iç yağları.
ş. 61b/7
- şuyūfāt** : Ar. şiyaf'dan; fitiller.
v. 4a/11
- şükr** : Ar. şükür, memnunluk.
zevāhir-i ş. 1b/3
- şükür** : şükür.
ş. 4a/2
- şümü' ü'l-ḥayvānī** : Ar. balmumu.
istiḳtārü'l-edhān-ı ş. 60a/11
- şüniz** : çörek otu. Habbetü's-sevda da derler.
ş. 38a/6
- şürb** : Ar. içme, içilme.
ş. 13a/6, 61b/14
ş. idenlere 60b/15
semm-i ş. idenlere 29a/8
- şürben** : Ar. içerek.
ş. 54b/12, 57a/19, 63b/3
- şüyū' bul** - : duyulmak, yayılmak, bilinmek.
ş.- muşdur 28a/19
ş.- ub 23a/8
- tā- merkez** : merkeze kadar. Tā; Far. kat. Kadar, değin.
t. 67a/13, 70b/17, 70b/5
t.-merkez ḥāk-ü müşerref-i tebşir 1b/16
- ta' affün** : Ar. çürüyüp kokma, kötü koku çıkarma.
aḥlāt-ı t.+ den 9b/20
t. olan 42b/19
- ta' ām** : Ar. yemek, aş.
milḥ-i t. 53a/4, 61a/18
t.+ a 23a/6, 26b/8
t.+ a başlayalar 23a/15
t.+ dan 12a/6, 40a/3, 44b/13
milḥ-i t. 74b/11
- ṭabaḳ** : Ar. tabak, kap.
t. 55b/1
t. 55b/3
- ṭabaḳa** : Ar. kat.

ṭ.-i ḳarniyyede 47a/9

ṭaban : taban, ayak altı.

ṭ. 56a/12, 64b/12

ṭ.+ ı 67a/10

ṭabarzad : Far. teberzed, halis şekerdir. Balta ve teber ile ufaldığından bu ismi almıştır.

ṭ. 50b/21, 80a/1

milḥ-i ṭ. 30a/13

sükkar-i ṭ. 10a/13, 11b/18, 17b/12, 18b/21, 18b/4, 20b/6, 22a/6, 39b/1, 40a/2,
50a/2, 6a/14, 78b/16, 7a/10, 7a/19, 7b/4, 8b/15, 9a/10

şeker-i ṭ. 79a/3

ṭabāyi^c : Ar. tabiatler.

ṭ.-i eşyādan 3b/18

ṭ.-i mülūkī 2a/18

ṭ.+ e 27a/5, 35a/2

^cadeniyyāt-ı ṭ.+ ni 3b/5

aḥkām-ı ṭ. 3a/10

ṭ.- masından 3b/9

ṭabḥ : Ar. pişirme, ilaç kaynatma.

ṭ. 11b/15, 11b/18, 21a/16, 21a/17, 21a/5, 21b/4, 22a/15, 22a/2, 27b/7,
32a/12, 48a/21, 48b/10, 48b/20, 48b/5, 49a/4, 53a/6, 65b/20, 67b/17, 75a/10

ṭ. ideler 11b/16, 20b/17, 20b/7, 4b/18, 67a/9, 9a/11

ṭ. iderler 4b/20

ṭ. idüp 64b/16, 66b/5, 68a/18, 69b/12, 6a/1, 70b/4, 78a/13

ṭ. olmuş 72a/17

ṭ. oluna 48a/10, 66b/14, 68b/20

ṭ. olunup 19a/14

ṭ. ideler 10a/18

t. 26b/17, 76a/10

t. ideler 10a/21, 27b/8

t. idüp 79b/7

t. oluna 77a/12

ṭabḥ id - : pişirmek.

ṭ.- üp 10a/16, 11b/14, 12a/15, 16b/10, 16b/11, 17b/10, 20b/15, 21b/11, 21b/13,
21b/6, 22b/3, 22b/4, 29b/6, 33b/21, 34b/2, 34b/3, 35b/21, 44b/12, 47b/11,

47b/20, 48b/15, 6a/3, 6b/16, 6b/17

ṭ. 17b/13

ṭ.- dükden 35a/21

ṭabḥ ol - : pişirmek.

ṭ.- una 12a/16, 19a/16, 67b/7

ṭabi^c : Ar. olağan, her zamanki gibi.

ḥall-i ṭ. 59b/10

belesān-ı ṭ.-yi ḥıfz eyler 73a/9

- belesān-ı ʔ.+ dūr 81a/5
ʕöm-i ʔ.+ i 78b/4
- ṭabīʕat** : Ar. yaradılış, mizaç.
ḳuvvet-i ʔ. 2a/21
ʔ.+ a 38b/13, 39a/13
ʔ.+ e 19b/9, 22a/21, 22a/9, 37a/16, 63b/19
ʔ.+ ı 72a/13
ʔ.+ i 26b/11, 38b/17, 69b/15
esrār-ı ʔ. 2b/16
- ṭabīb** : Ar. hekim, doktor.
ʔ. 3b/14, 65b/7
reʕy-i ʔ. 12b/15
- ṭabībūʕ-rāyihā** : dođal koku.
ʔ. 57a/17
- ṭabīʕī** : Ar. olağan, doğal.
ʔ. 69b/21
ʕömr-i ʔ.+ ye 53a/18
- ṭabīʕiyye** : tabiat bilgisi.
ruṭübāt-ı ʔ.+ nün 32b/20
ḫarāret-i ʔ.-i taʕ dīl ider 79b/14
- taʕ bīr** : Ar. ifade, anlatma.
t. 20a/13
t. olunan 39b/3, 71b/5, 76b/16
t. olunur 68b/9
- tāc** : Ar. başlık, tac.
t. 1b/15
- taʕ dīl** : Ar. doğrultma.
t. 42a/20
t. eyler 6a/10
t. ider 13a/15, 13b/17, 14a/5, 21a/19, 23b/19, 43a/17, 55b/12, 56a/2, 5a/17,
78b/21
ḫarāret-i ṭabīʕiyye-i t. ider 79b/14
t. idüp 7b/11
- taʕ fīn** : eti azıtıp kokutmak
t. 56a/16, 57a/3, 73a/1
t.-i şınāʕide 65b/1
t. ideler 32a/13, 55a/2, 78b/18, 78b/19
t. idüp 52b/19, 53b/10, 57a/11, 79b/10
t. ol-una 65b/14
t. oluna 52b/1, 56b/16, 66b/4, 67a/15, 80a/20
t. olup 78a/2
t. oluna 78a/19

- t.- üp 57b/2, 69a/9, 73a/2
t.- una 32b/19, 34a/7, 56a/7, 58b/9, 65b/1, 77b/12, 80a/9
t.- unup 33b/19
t.- una 54a/5
t. idüp 57a/16, 60b/4
t.- una 59b/5, 62b/15

ta' fīnū'd-dā' iyye : kas çürümeleri.

t. 52b/1

tafra : Ar. yukarıya sıçrama, atlama.

ṭ.+ ya 49b/19

tafşil : Ar. etraflı olarak.

t. 81a/1

t.+ i 55b/13

tağid - : dağıtmak.

ṭ.- ur 40b/5

ṭ.- ur 76a/6

tahfif : Ar. hafifletilme.

t. ideler 30b/9, 34a/2

t. ider 25b/7, 25b/8, 33a/2, 6a/9, 9b/20

t. idüp 23b/15

t. 22b/22

t.+ e 70b/13

t. ide 23a/1

t. ideler 14b/7

ğusl-i t. ideler 65b/13

t. ider 68b/17

t. idüp 73b/19, 73b/21, 74b/10, 74b/18

ğusl-i t. idüp 78a/12

t. oluna 72a/4, 73a/17, 74b/13

ğusl-i t. oluna 74b/2

t. eyledüğü 42b/18

tahfif id - : hafifletmek, yükünü azaltmak.

t.- üp 46a/3

tāhir : Ar. temiz.

ṭ. 59b/2

ṭ. ider 68b/4

taḥkik : Ar. doğru olup olmadığını araştırma.

t. idüp 3a/15

taḥlil : Ar. çözümlenme, ayırma.

t. 14b/5, 47b/6

t. eyler 6a/15

t. ider 33a/3, 8a/19, 8b/18, 9b/5

- t. idüp 4b/13
- tahlîl** : Ar. ekşitme, sirkeleştirme.
t. 23a/5, 25b/15, 32a/18, 49a/1, 49a/11, 60a/7, 60b/16, 64a/10
t. eyler 59b/8, 61a/1
t. ider 10a/10, 13b/3, 14b/11, 14b/18, 15a/13, 15a/5, 15b/15, 16b/15, 17/a10, 18b/13, 19b/18, 20a/14, 24b/2, 25a/14, 26a/8, 28a/13, 28b/12, 29a/6, 36a/14, 37a/5, 37b/3, 40b/5, 42b/1, 51a/1, 51b/17, 52a/4, 52a/6, 52b/9, 53a/2, 54a/9, 56a/20, 56b/12, 57b/17, 58b/1, 59b/9, 60a/4, 61a/8, 62a/6, 64a/12, 64a/5, 74a/4, 75b/14, 75b/5, 76b/16
riyâh-ı t. ider 62b/20
t. virür 52a/7
- tahlîmen** : Ar. sakinleştirerek, yumuşatarak.
t. 3a/19
- tahlîlî** : Ar. karıştırma. Halisliğini giderme.
t. idüp 73a/1
- tahlîlî id -** : karıştırmak.
t.- üp 70a/18
- tahmîs** : Ar. bir şeyi beş kat yapma.
t. idüp 26a/5
t. oluna 26a/3
- tahmîş ol -** : beş kat olmak. Beşlemek.
t.- una 17b/14
- tahmîz id -** : tahmîz: Ar. oksitleme, Humuzlandırma.
t.- üp 17a/6
- tahrîk** : Ar. çok yakma.
t. ideler 50a/7
t. ider 4b/7
- tahrîr** : Ar. yazma.
t. 1b/10, 3a/3
t. eyledüm 80b/8
- tahşîl** : Ar. tahsil, ele geçirme.
t.-i nâmus-ı nâmdur 2b/6
- taht-ı nedâ** : nemli bir yer. Nemli yer.
t.-1 nedâda 65a/15
t.-1 nedâya koyup 66a/10
t.-1 nedâya 66a/1
t.-1 nedâya-koyalar 65a/7
t.-1 nedâya-koyup 66a/12
- tâ'ife** : Ar. etrafını dolaşan, dönen.
t.-i nisvânda olan 13b/2
- tâ'ire** : Ar. uçucu, uçan.
hâl-idüp t.+ yi 2b/19

takāmukā : taka tuka, zumug türündendir. Halk arasında takamuka denir. Meşhurdur.

t. 77a/12

zīmād-ı t. 77a/9

taḳdīr : Ar. beğenme, değer verme.

taşfiye-yi t.+ e 2a/8

t. oluna 78a/3

taḳdīrī : Ar. takdīre mensup, kaderden olan.

ḥāme-i t. 1b/10

tākī : o zamana dek.

t. 12a/7, 26b/9, 36a/11, 55a/14, 55b/3, 59b/13, 65a/16, 65a/5, 65b/14,

80b/8

t. 77b/12

taḳtīr : Ar. damla damla akıtma, damlama, imbikten çekme.

t. oluna 32a/14

t. 50b/22, 53a/7, 60a/10, 60b/5, 61b/4, 79a/8

bā-ḥuşuş t. 3a/21

t. ideler 30a/8, 32b/15, 33a/10, 33b/13, 36a/11, 51a/10, 51a/18, 51b/10, 51b/21,

52a/14, 52a/20, 53a/16, 54a/12, 54a/13, 54b/16, 55a/15, 55a/16, 55a/17, 55a/3,

55b/16, 55b/8, 56a/16, 56b/16, 57a/17, 57a/4, 57b/3, 58b/5, 59a/11, 59b/12,

59b/13, 59b/18, 60a/20, 61a/14, 63b/9, 64b/2, 65b/9, 68a/20, 69a/10, 70a/13,

71a/16, 73a/5, 73b/3, 73b/5, 74a/14, 74b/20, 78a/21, 78b/18, 79a/2, 79b/3,

80a/18, 80a/7

dühn-ḥarḥīr t. ideler 11b/14

t. ider 55b/10

t. idesin 75a/2, 78a/16, 78b/17

t. idüp 70a/14

t. olmuş 78a/4

t. oluna 34a/15, 34a/9, 49b/14, 49b/16, 49b/6, 50a/15, 51a/1, 51b/16, 52b/13,

52b/2, 52b/6, 53a/7, 53b/11, 53b/2, 54a/21, 54a/6, 54b/15, 54b/9, 55a/8,

56a/7, 56b/11, 56b/4, 57a/12, 57b/17, 57b/4, 58a/10, 58a/12, 58a/16, 58a/20,

58b/10, 59a/15, 59a/3, 59b/3, 59b/6, 60b/13, 60b/20, 60b/9, 61a/19, 61a/5,

61b/13, 61b/17, 61b/9, 62a/10, 62a/13, 62a/18, 62b/15, 63a/5, 63b/2, 63b/21,

65b/2, 69a/19, 73b/8, 74b/7, 77b/16, 80a/21

t. olunup 52b/20

t. ideler 11b/12

ḥ. oluna 30a/16

ḥ. ideler 33b/6

ḥ. oluna 30b/3

t. ideler 31a/6

t. oluna 51b/6

taḳtīr id - : damlatmak.

t.- üp 58a/1, 58a/5, 58b/15, 59b/20

- taḳṭīr ol -** : damlatmak.
t.- una 57b/13
- ṭala -** : dalamak, tırmalamak, pençe atmak.
ṭ.- duğına 40a/15
- ṭaleb** : Ar. isteme, istek.
ṭ. eylesün 63b/16
- ṭālib** : Ar. isteyen, istekli.
ṭ.+ e 62a/15
- ṭālibān** : Ar. isteyenler.
maṭlūb-ı ṭ.+ dur 33b/1
- taʿlīḳ** : Ar. asma, asılma, askıda bırakılma.
t. 50a/6
- taʿlīḳ ol -** : asmak.
t.- una 46a/8
- taʿlīm** : Ar. öğrenme, öğretme.
t. 1b/12
t. eyledi 3a/6
- taḷīf** : Ar. hoş etme, yumuşatma.
ecsām-ı keşfiyye-i t. 3b/8
- tamām** : Ar. eksiksiz.
t. 66b/21, 67b/1, 67b/12, 79b/10
- ṭamla -** : damlamak.
ṭ.- ya 55b/3
- ṭamlad -** : damlatmak.
ṭ.- alar 69b/3
- ṭāmm** : Ar. noksansız, eksiksiz.
ʿilāc-ı ṭ.+ dur 62b/16
devāʿ-ı t.+ dur 78b/5
- tamm** : tam.
t.+ dur 66b/7
- tammām** : Ar. eksiksiz, tam.
t.+ ı 63a/12
- ṭams** : Ar. adet görme, aybaşı.
ṭ. 48b/17
ifrāt-ı ṭ. 17a/1
ifrāt-ı ṭ. 28b/4
ṭ.-ı idrār ider 12b/9, 24a/5, 31b/17
ṭ.-ı ifrāṭı 69a/4
ṭ.+ a 65a/3
ṭ.+ ı 52b/17, 54a/16
ṭ.+ ı açar 68a/6
ifrāt-ı ṭ. 38b/10

ṭamzur - : damlatmak.

ṭ.- salar 49b/20, 57a/1, 60a/4, 61a/16

ṭana : tane.

ṭ. 68a/1

ṭanīn : Ar. tınlama, çınlama, vızıltı.

ṭ. 57b/10, 67a/17

ṭ.-i üzni 64a/6

ṭ.+ i 56b/19

tanẓīf : Ar. temizleme.

t. 3b/8

ṭar : dar.

ṭ. 56a/14

ṭaraf : Ar. yan, yön, bölge.

ṭ.-ı nemçeden 3a/7

ṭarāğeyūn : bu isimle anılır. bk. terāğeyūn.

ṭ. 11a/3, 50b/2

ṭ. 40a/18, 41a/17

ṭ. 47b/9, 48b/14

ṭarfā : ılgın ağacına derler.

k. 12b/11

ṭ. 47b/16, 54a/19

zehr-i ṭ. 62b/6

ṭ. 75b/11

ṭarāvet : Ar. tazelik, taze olma.

ṭ. gösterür 52a/11

ṭareş : hafif ve ehven olarak sağır olmak / K.M.

ṭ. 52a/7, 64a/19

ṭ.+ i 60b/17

ṭarfe : Ar. göz kapağının birkere açılıp kapanması.

ṭ. 49b/18

ṭarḥaşkūk : hindibā-yı berridir.

ṭ. 48b/3, 50a/10, 50a/14, 52b/8

bezz-i ṭ. 13b/13, 47b/10

‘uşāre-i ṭ. 21a/21

‘uşāretü’l-‘innebüş-şac‘ leb‘uşāret-i ṭ. 17b/2

ṭarī : Ar. taze, taravetli.

ṭ. 10a/16, 10a/17, 10b/6, 12a/11, 26a/21, 56b/9, 5b/21

besfāyic-i ṭ. 48b/7

şekākul-ı ṭ. 79b/4

verd-i ṭ. 43a/20

ṭarī : Ar. ansızın, birden bire görünen

ṭ. 67a/16

ta'rif : Ar. etrafıyla anlatma.

t.+ i 2b/15

tarik : Ar. yol.

. 11b/15, 55a/16, 56a/13, 56b/1, 56b/9, 58a/3, 60b/18, 65a/19, 65a/3,
66a/21, 66a/8, 66b/17, 66b/8, 67a/12, 67a/20, 67a/4, 67b/13, 67b/17, 67b/9,
68a/15, 68b/12, 68b/17, 69a/7, 69b/8, 70a/3, 70b/15, 70b/2, 70b/20, 71a/15,
71a/8, 71b/1, 72a/1, 72a/6, 79b/15, 79b/21, 80a/16, 80a/6, 80b/3

bād-zehridür . 69a/16

istihrāc-ı . 58a/7

.-i istihrācı 56b/14, 57a/14, 57a/2, 57a/9, 57b/15, 58a/11, 58a/14, 58a/18,
58b/14,

58b/3, 58b/7, 59a/1, 59a/10, 59a/13, 59a/19, 59b/17, 60a/16, 60a/7, 60b/12,
60b/3, 60b/7, 61a/17, 61a/2, 61b/1, 61b/11, 61b/15, 61b/5, 62a/11, 62a/16,
62a/2, 62b/20, 62b/5, 63a/18, 66a/15, 71b/8

.-i 'amelī 43b/21, 44a/16

t. 64b/20

t.-i istihrācı 63b/20, 63b/3, 64a/14

. 65b/7

. 71b/16

tarikāt : Ar. Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol.

.-ı hidāyet idüp 1b/19

tarikü't-tahkik : doğru olup olmadığını araştırma yolu.

'alā-i . 3b/16

tartib : Ar. rutübetlendirme, ıslatma.

t. ider 14a/16

tartir : şarap tortusudur. Arapça durdī derler. Tıbda durdiyyü'l-hamr derler.

. 41b/10, 47b/21, 68a/8, 78a/20

dühn-i . 58a/8, 65b/12

arīmū-i . 19b/10

ırmiz-i . 35b/13, 35b/21

milh-i . 31b/21, 58a/19, 58b/8, 59b/17, 66a/9, 69b/10, 78a/18, 80a/1

serādet-i arīmū' -i . 47b/18

'uqāb-ı . 78a/4

.-hām altı 53a/5

.-i ebyaz 41a/4

.-i ebyazdan 65a/20

.-i hām 33b/3, 60b/8

.-i mükelles 56a/5, 57b/15

tartiriyye : tartire ait. Tartirle ilgili. bk. tartir.

aḥlāt-ı .+ yi 32a/18

tartirü'l-görḥyānūs : hekimin adı ile anılan şarap tortusundan yapılan bir ilaç.

habb-ı . 35a/12

tarīrū'z-zāc : zac ve şarap tortusu ile yapılan bir terkip.

t.+ ı 68a/4

tarz : Ar. şekil, biçim, yol.

t. 74a/13

t.-ı ma' hūd 74a/8

taşarruf : Ar. sahibolma, idare ile kullanma, tutum.

t. 1b/11

taşfiye : Ar. saflaştırma, temizleme.

t. 35a/2, 3b/8, 48b/9

t.-yi taqdīre 2a/8

t.+ denşonra 48a/11, 48a/21, 48b/11, 48b/15, 48b/20, 49a/5

t. ideler 48b/5

t. ider 32b/21, 47b/6

havāss-ı t. ider 16b/7

t. olunmuş 16a/18

taşfiye eyle - : saflaştırmak.

t.- r 62b/3

taşfiye id - : saflaştırmak.

t.- üp 32a/14

taşfiyye : saflaştırma.

t. 36a/11, 65a/21, 73a/21

t.+ den 21b/4, 68b/7, 76a/10

t.+ denşonra 20b/15, 27b/7, 49a/13, 75a/10

t. ider 32a/8, 64b/4, 71a/7, 74a/19

t. idüp 11b/15, 11b/18, 22a/17, 22a/2

t. oluna 21a/16, 67b/17

t. olunduğdan 26b/17

taşfiyye id - : saflaştırmak.

t.- üp 31a/15, 59a/11

taş' id : Ar. yukarı çıkarma, çıkarılma. Bir cismin ısıtılarak buharlaştırılması.

t. 3a/21, 72a/8, 78a/13

ālāt-ı t. 71b/4

t.-i şalişde 71a/13

ālāt-ı t.+ e 71b/17

t. ideler 71a/11, 71a/13, 71a/20

t. idüp 71a/12, 71a/2, 71b/12, 78a/4

t. oluna 65a/6, 70b/17, 71b/19, 71b/4, 72a/3

taşvīr : Ar. resmini yapma, resim.

t.+ inde 54b/7

taş : taş.

t. 52a/21, 55a/12, 57b/1

t. havānda 80a/7

ṭ.+ ı 64a/18
ṭ.+ ları 60a/1

ṭāt : tat.

ṭ. 4b/2, 76a/17

ṭaḥhīr : Ar. temizleme, paklama.

t. ider 81a/6

ṭatlu : tatlı.

ṭ. 48b/15

ḥükemā-ı ṭ.-yı süleymānī 71a/4

ṭ.+ dur 67b/7

ṭā'ūn : Ar. veba, yumurcak denilen salgın hastalık.

ṭ. 10b/11, 11a/12, 4b/10, 52a/4, 53a/10, 5b/19, 8b/8

eyyām-ı ṭ. 10b/20, 32b/10

ṭ.+ a 42a/17, 70b/7, 71a/4, 72a/12, 72b/14, 74a/19

ṭ.+ da 56a/12

zamān-ı ṭ.+ da 53a/11

ṭ.+ ı 56a/21

ṭā'ūniyye : Ar. veba.

emrāz-ı semmiyet-i ṭ. 32b/10

ṭavīl : Ar. uzun, çok süren.

ṭ. 5a/1, 71a/10

zerāvend-i ṭ. 15b/18, 27b/19, 62b/12, 77a/4

zerāvend-i ṭ.-i müdahrec 54a/18

ṭ. ider 57b/14, 61a/8, 69b/21

t. ider 60b/12

zeyl-i t. olur 55b/13

ṭavīlū'l-unḳ : uzun boyunlu.

t. 54a/4

ṭ. 57b/3, 64a/16, 78a/17

ṭavuk : tavuk. Arapça, decāce denir. Cemi decāc. Farsça mākiyān denir.

ṭ. ṭüyü 56a/17

ṭayerān : Ar. uçma.

ṭ. ide 59b/14

ṭ. olduğda 77b/15

ṭa'yīn : Ar. ayırma, belli etme.

t. 2a/1

ṭa'yīr : Ar. kabahati yüze vurarak utandırma.

t. 3a/1

ṭayyib : Ar. iyi, güzel, hoş.

ṭ. 4b/8, 57a/8, 67a/18

ṭ. uṭūs-ı ṭ. 42a/3

kütüb-i ṭ.-i mu' teberlerinden 80b/7

- . ider 14b/19, 17b/21, 7a/13
nigeh-i . 36b/9
- ayyibü'r-rāyih** : ho koku.
bi'n-nār-ı . 55a/17
- ayyibü'r-rāyiha** : ho koku.
. 53b/2, 57a/5
- tāze** : taze.
t. 10b/6, 44a/1, 48b/7, 52b/4, 56a/14, 56b/9, 57b/1, 67b/6
- te'ālā** : yüksek olsun! manasında Allah'ın adı ile birlikte zikredilir.
t. 23a/3
- ebāir** : halk arasında tebeir denir. Hint devāsıdır.
. 40b/2
ur-ı . 21b/7
.-i hindī 13b/20, 14a/21, 14a/8, 17b/15, 18a/10, 20b/8, 21b/13, 23a/1, 26a/17,
26a/3, 28a/9, 29b/21, 37a/10, 37b/17, 39b/11, 40a/1, 42a/14, 42b/8, 43a/19,
43b/16, 43b/5, 44a/5, 7b/14, 8b/9, 9b/16
ulāa-i .-i hindī 31b/4
keh-rübā .-i hindī 8a/13
meraıā-yı fizze-i .-i hindī 45b/13
.-i hindī 10b/12
ur-ı t. 20b/3
- ebāyi'** : Ar. tabayi'; tabiatler.
.-i hārdur 37a/7
- ebdīl** : Ar. değitirme, değitirilme.
t. iderdi 3a/2
avr-ı eref-i t. kılmadur 3b/2
- ebir** : Ar. mjde verme, mjdeleme.
tā-merkez hāk-ü merref-i t. 1b/16
- ebyiz** : Ar. beyazlatma, ağartma.
t.+ i 81a/1
- ecei** : Ar. teceü'; geyirme.
t. ider 57a/8
- ecfif** : Ar. kurutma, kurutulma.
t. ideler 62a/18, 71a/21
t. ider 70a/21, 71a/7, 7b/1
t. idüp 65a/4, 71a/19, 74a/7, 74a/9, 78a/19
ęusl-i t. oluna 33a/11
- ecfif id -** : kurutmak.
t.- üp 55a/5
- ecrübe** : tecrübe, deneyim.
t. 26a/21
'an-ı t. 63a/17

- t.+ mizdür 16b/16, 41a/7
t.+ si 23a/9, 66a/20
- tecrübe id -** : denemek.
t.- üp 60a/15
- tecviz** : Ar. caiz görülme, izin verilme.
t. görmeyüp 3b/5
- tedbir** : Ar. bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.
t. 68a/8, 68b/6
mişl-i t. 33b/8
noğşân-ı t. 3b/10
t.-i istiqtârü'l- 4a/12
t.-i istiqtârü'l-ervâh 53a/1
t.-i istiqtârü'l-miyâh-ı minhüm 49a/20
t. 3a/10
- tedbirü'l-mülûhât** : tuzların düzenlenmesindeki yol.
t. 68a/4
- tedric** : Ar. derece, ilerleme.
t.+ ile 68b/13
t.+ le 56a/14, 56a/17
- tedricât** : Ar. dereceler.
t. 68a/9
- tedricen** : Ar. derece derece, yavaş yavaş, azar azar.
t. 71b/2
- te'emmül** : Ar. iyice, etraflıca düşünme.
t.-i nazar 3b/14
- tefekür** : Ar. düşünme, zihin yorma.
t. 3b/14
- teferruhü'l-kalb** : kalp için düşünülen.
sefûf-ı t. 40a/20
- tefne** : defne.
dühn-i t. 61b/2
- tefrîk** : Ar. ayırma, seçme, ayırd etme.
t. 2a/4, 3a/15, 59b/2
t.+ dur 3a/17
t. idüp 34a/1
- teftih** : Ar. 1. Açma. 2. Geyirme.
t. 13b/10, 13b/19, 27b/7, 48a/3
t. ider 14b/5, 23b/20, 29a/7, 31b/17, 35b/11, 37b/8, 49a/2, 4b/13, 68a/5,
72b/18
- teftih eyle -** : açmak.
t.- r 55a/18
- teftiş** : Ar. ufak ufak parçalamak, parçalanmak.

- t. ider 24a/17, 28b/14
- teftīt** : Ar. parça parça etme, parçalanma.
t. 67b/8
t. ider 16a/4, 26a/8, 41b/4, 48b/17, 59a/18, 64a/19, 65a/10, 65b/16, 68a/7,
69b/19, 80a/13
- teftīt eyle** - : parçalamak.
t.- r 55b/11
- teftīt ide** - : parçalamak.
t.- r 60a/1
- teftītü'l-ḥaşāt** : parçalanmış, bölünmüş taş.
t. 41b/4
- tefvīz** : Ar. sipariş etme, dağıtım.
t. 1b/12
- tekellūs** : Ar. kireçleşme.
t.+ den 74b/11
t. ider 60b/6
- teklīs** : Ar. kireçleştirme.
t. olmuş 65a/20, 72a/2, 72b/20, 74b/10
- teklīsü'l-fīzza** : kireçleşmiş gümüş.
t. 74b/8
- tekmīl** : Ar. tamamlama, bitirme.
t. 3a/1, 3b/2
- tekrār** : Ar. bir şeyi iki veya daha çok yapma.
t. 11b/13, 21b/4, 26a/4, 26b/14, 27b/7, 33a/8, 33b/7, 46b/2, 49b/16,
54b/16, 55a/16, 59b/12, 65a/4, 65b/19, 66a/11, 66a/12, 68a/16, 69a/20, 71a/11,
71b/18, 73b/19, 73b/21
- teksīr** : Ar. çoğaltma, çoğaltılma.
t.-i 'ömren 2a/6
t. ider 79a/17
- tekye-i tārde** : tasavvufta bir terim.
t.-i tārde 2a/15
- tel** : tel.
t. 55b/2
- telyīn** : Ar. yumuşatma, yumuşatılma.
t. ider 20b/9, 22b/8, 26b/11, 38b/17, 43b/14
- temām** : Ar. tamam.
t. 65a/5
- temeddud** : gerinme, kasılma.
t. 58b/1, 61a/20
- temizle** - : temizlemek.
t.- r 44a/11
- temri** : hurma.

v. 17a/16

temr-i hindî : humr, hummar ve sabbâr derler. Halk arasında demür hindî denir. Hurmadır.

t.-i hindî 17b/11, 20b/16, 21a/6, 21b/12, 22a/17, 22b/13

temregü : demregü de denir. Temriye hastalığı.

t. 26b/9

temriyyün-niķolaus : bu hekimin adı ile geçen cevher adı, öz.

cevâriş-i t. 9b/9

temür : demir.

t. 55b/2

temür bozan: demür bozan, antimün.

t. bozandur 77b/6

tencâne : tene ait, tenle ilgili.

t. 1b/8

t.-i şun^c -ı kemâlinde 1b/9

ṭencere: tencere, kap.

ṭ. 33b/4

tencere: tencere, kap.

t.+ de 68a/18

tenķiye: Ar. ayıklayıp temizleme, kalın barsaķa su verme ve bu iş için kullanılan alet.

t. 22b/9, 47b/6, 68b/4

t.-i dimâĝ 24b/9

t. ider 18b/18, 19b/19, 22b/18, 23b/7, 24b/16, 24b/2, 24b/3, 31b/17, 33b/17, 34a/11, 34a/17, 35a/2, 35a/9, 39a/19, 39b/4, 42a/3, 48a/3, 67b/8, 74a/17

t. idüp 39a/16

t. itmekle 3b/8

v. 47b/20

tenķiyye : temizleme, ayıklama.

t.-i bedende 70a/3

t. ider 31b/10, 37b/2, 41b/16, 60a/4, 68a/5, 73a/21

tenmiķ : güzel yazı ile yazma, yazma.

t. 2b/1

tenzūh : kurs, ilaç adı.

ķurş-ı t.-ı ḥaṭâ-yî müferreḥü'l-ķulūbdur 42a/15

ķurş-ı t. 37a/7, 50b/8

^c anber-ḥâm ķurş-ı t. 37a/12

t. 50b/5

tenzūḥü'l-muḥtârü'l-üstâd : kurs adı.

ķurş-ı t. 42b/15

ter : ter.

t. 27b/22

t. getiricidür 50b/8

terāğeyūn : İbn-i Baytar'dandır. Frenkler pinpinella derler.

t. 30b/17

t. 32a/20

terākīb : Ar. terkipler, birkaç şeyden meydana getirilen şeyler.

t.-i keşirede 71b/1

t.-i kibār 43a/8

t.+ lerine 45a/16

terbiye : terbiye etme, belli bir işlemde geçirme.

t.-i ĩn-i ermeni 72a/16

t. olmuş 13a/9

t. olunduğdan 17a/7

terceme it - : Ar. tercüme, çevirme.

t.- dim 2b/2

tere tohumı : habbü'r- reşad denir. Tere tohumudur.

t. tohumı 22b/19, 80b/19

t. tuhmı 26b/5

terefü'd-dem : kanın yumuşaklığı ile ilgili bir hastalık.

t. demi 58b/13

t. 65a/3, 73b/12

terementi : zamgü'l-butm ve terementin de derler.

t. 16b/4, 62a/12

t. 63b/1, 63b/4

terementin : bk. terementi.

t. 38a/1, 56a/5, 57b/11, 60a/19, 61a/5, 61b/12, 61b/8, 62a/2, 62a/7,

64a/20, 76a/11, 76b/10, 76b/13, 76b/20, 77a/6, 77b/2

dühn-i t. 57b/9, 62b/12

t.-i beyāzü'l-beyzü'l-meslūk 63b/20

dühn-i t.-i mikedd 66b/2

t. 38b/21, 64a/3

ħabb-ı t. 38b/20

terencübīn : Far. kudret helvasıdır.

t. 17b/12, 20b/1, 22a/18, 22b/13, 38b/15, 44b/5

t.-i ebyaz 22a/6

t.-i mağribī 19b/11, 19b/14, 21a/7, 31b/13

terencübīnü'l-nikolaus : bu hekimin adı ile anılan macun.

t. 22b/8

terfīk : Ar. arkadaş etme, yanına katma, katılma.

t. ider 40b/17

terkīb : Ar. birkaç şeyi birletirip birkaç şey meydana getirme.

t. 10a/10, 10a/15, 10a/7, 10b/12, 10b/22, 10b/5, 11a/1, 11a/13, 11a/19,

11b/10, 12a/14, 12a/3, 12a/9, 12b/10, 12b/16, 12b/3, 13a/1, 13a/17, 13a/8,

13b/10, 13b/19, 13b/4, 14a/17, 14a/7, 14b/12, 14b/20, 14b/5, 15a/15, 15a/20,

15a/6, 15b/15, 15b/20, 15b/6, 16a/12, 16a/16, 16a/20, 16a/4, 16a/8, 16b/16, 16b/9, 17a/13, 17a/2, 17b/2, 17b/21, 18a/10, 18a/17, 18b/1, 18b/14, 18b/20, 18b/6, 19a/14, 19a/20, 19a/7, 19b/10, 19b/14, 19b/19, 19b/5, 20a/15, 20a/22, 20a/7, 20b/11, 20b/21, 20b/6, 21a/20, 21b/11, 21b/19, 22a/9, 22b/1, 22b/11, 22b/18, 23a/21, 23a/9, 23b/7, 24a/1, 24a/18, 24a/8, 24b/10, 24b/17, 24b/4, 25a/14, 25a/4, 25b/16, 25b/2, 25b/20, 25b/9, 26a/15, 26a/21, 26a/9, 26b/12, 26b/20, 27a/13, 27a/5, 27b/12, 27b/18, 27b/6, 28a/1, 28a/13, 28a/19, 28a/6, 28b/17, 28b/21, 28b/5, 29a/11, 29a/19, 29a/8, 29b/10, 29b/13, 29b/16, 29b/19, 29b/2, 30a/11, 30a/19, 30a/3, 30b/15, 30b/7, 31a/11, 31a/2, 31a/21, 31b/10, 31b/18, 32a/18, 32a/8, 32b/12, 33a/15, 33a/6, 33b/1, 33b/18, 33b/9, 34a/11, 34a/19, 34a/5, 34b/18, 34b/8, 35a/17, 35a/3, 35a/9, 35b/13, 36a/15, 36a/9, 36b/10, 36b/16, 36b/4, 37a/17, 37a/21, 37a/7, 37b/14, 37b/19, 37b/4, 37b/9, 38a/11, 38a/17, 38a/3, 38b/11, 38b/14, 38b/18, 38b/2, 38b/21, 38b/5, 39a/13, 39a/17, 39a/21, 39a/4, 39a/8, 39b/11, 39b/17, 39b/21, 39b/4, 40a/12, 40a/15, 40a/21, 40a/6, 40b/12, 40b/17, 40b/5, 41a/1, 41a/11, 41a/16, 41a/7, 41b/1, 41b/10, 41b/13, 41b/21, 41b/5, 42a/11, 42a/4, 42a/7, 42b/21, 42b/6, 43a/17, 43a/9, 44b/16, 44b/19, 45a/1, 45a/13, 45a/16, 45a/19, 45a/6, 45a/9, 45b/11, 45b/18, 45b/2, 45b/7, 46a/1, 46a/11, 46a/18, 46a/4, 46b/11, 46b/17, 46b/5, 47a/1, 47a/10, 47a/15, 47a/19, 47a/5, 47b/13, 47b/6, 48a/13, 48a/18, 48a/4, 48b/13, 48b/18, 48b/3, 48b/7, 49a/11, 49a/15, 49a/2, 49a/7, 49b/20, 49b/3, 49b/9, 4b/15, 50a/19, 50a/9, 50b/8, 51a/13, 51a/4, 51b/1, 51b/10, 51b/18, 52a/11, 52a/16, 52a/21, 52b/10, 52b/18, 52b/3, 53a/12, 53a/20, 53a/3, 53b/16, 53b/6, 54a/10, 54a/17, 54b/13, 54b/18, 54b/5, 55a/11, 55a/18, 55a/21, 55a/5, 55b/15, 55b/6, 5a/17, 5a/7, 5b/12, 5b/20, 5b/4, 63a/14, 63b/17, 64a/20, 64a/3, 64b/14, 64b/15, 64b/6, 67b/19, 6a/10, 6a/16, 6b/1, 6b/15, 6b/22, 6b/6, 75a/15, 75a/21, 75a/8, 75b/14, 75b/18, 75b/5, 76a/1, 76a/12, 76a/20, 76a/6, 76b/11, 76b/16, 76b/4, 77a/1, 77a/11, 77a/15, 77a/20, 77a/9, 78b/22, 78b/5, 79a/1, 79a/19, 79a/6, 7a/1, 7a/14, 7a/6, 7b/1, 7b/12, 8a/10, 8a/20, 8a/3, 8b/18, 8b/5, 8b/9, 9a/1, 9a/15, 9a/8, 9b/1, 9b/12, 9b/21, 9b/6

bī-hem-tādūr t. 43a/13

bī-naẓīrdür t. 37a/1, 44b/7

icābü'n-nevmdür t. 48a/8

şadağ-ı mā-şadağdur t. 23a/10

t.-i keşireye 71b/6

t. budur 41b/17

t.+ dür 28a/18, 40b/22, 41a/1

t.+ i 23a/7

t.+ idür 32b/12

t.+ inde 11b/10

t. itmişdür 23a/8

t.+ lere 74b/9

- t. olunmuştur 24b/10
- terkīb id** - : birleştirme.
t.- üp 63a/13
- terkīk** : Ar. inceltme, ince dövme, yumuşatma.
t. ider 60b/17
- terkīk id** -: inceltme.
t.- üp 41b/16, 41b/20
- terkip** : karıştırma.
t. 21a/12
- tertib** : Ar. dizme, sıralama, düzene koyma.
t. idüp 23b/16
- tertib id** -: düzenleme.
t.- üp 17a/18
- tesebbütü'l-laḥm** : bekletilmiş, dinlendirilmiş et.
t. 76b/10
- teshīn** : Ar. ısıtma, kızdırılma.
t. eyler 66a/15
t. ider 14b/12, 15a/12, 51a/2, 60a/5, 63b/12, 67a/19, 69b/15, 70a/3, 7a/13, 8a/1
t. ider 52b/10
- te'sīr** : Ar. alamet, nişan bırakma.
t.+ ine 30b/14
t. 56a/13, 68a/15
ider t. 3b/10
t.-i seri'c dūr 63b/16, 72a/13
t.+ den 56a/13
t.+ i 42b/3
t.+ in 3a/10, 80b/2
t.+ ine 42b/19
v.-i idrārı 58a/3
- teskīn** : Ar. sakinleştirme, yatıştırma.
evcā' -i t. 60b/18
t. eyler 53b/4
t. ider 13b/19, 17a/10, 18b/19, 22b/10, 23a/21, 23a/7, 25a/13, 28b/12, 28b/21, 29a/6, 37b/8, 42a/7, 43b/18, 43b/3, 49a/10, 52b/3, 54b/12, 55a/11, 55a/20, 55b/19, 55b/5, 55b/9, 57a/1, 57a/13, 57a/21, 58a/13, 58a/2, 60a/21, 60a/7, 64a/20, 64a/9, 65a/11, 67a/3, 74a/20, 75b/5, 76a/1, 80a/12
t. idertariḫ 67b/4
- teskīn eyle** - : sakinleştirmek.
t.- r 36b/3
- teskit** : Ar. susturma.
t. ider 60b/18

- teslīmāt** : Ar. teslim etme.
t. 1b/15
- tesmīn** : Ar. semirtme, yağlatma.
t. iderler 65b/6
- tesmiye** : Ar. isimlendirme, ad koyma.
t. eylediler 2b/20
t. kıldım 2b/3
t. iderler 25b/16
- tesrī' ü'n-nüfūr** : dağılmayı hızlandırma.
t.+ dur 58a/3
- tesvīd** : Ar. müsvedde yapma, karalama.
t. 2b/1
sebeb-i t.-i evrāk 2a/4
- teşakkük** : Ar. yarıлма, ikiye ayrılma, parça parça olma.
t. 60b/6
- teşennüc** : Ar. buruşma, buruşuk olma. Adalelerin kasılması, gerilip büzülmesi.
İspazmoz. Spasme.
t. 16b/7, 24a/4, 25a/11, 55b/20, 57b/18, 58b/1, 58b/10, 60b/11, 62b/2,
64a/11, 64a/19, 67a/2, 69a/13, 77a/20, 80a/14
t.-i hafākān 5a/5
t.-i kezāda 25a/21
t.+ e 28b/13, 57b/10, 58a/13, 61a/21
- teşrūh** : hap, ilaç adı.
ḥabb-ı t. 37a/5
- tetebbu'** : Ar. bir şeyi etraflıca tetkik etme, inceleme, mahiyetini anlamaya çalışma.
t. 80b/7
- tevellūd** : Ar. doğma, doğum.
t. olmuş 65a/12
- tevfīk** : Ar. uydurma, uygunlaştırma.
t. 2a/3
- tezkire** : Ar. tezkire, biyografi.
t.+ sinde 54b/13
- ṭıbb** : Ar. hekimlik, tabiplik.
esrār-ı mektūme-i ṭ.+ dandur 31a/20
esrār-ı ṭ.+ dandur 64b/14
ṭ.-ı kimyāviyyenüḡ74b/16
t.-ı cedīd-i kimyavīyyü'd-dervīş 1b/2
ṭ.-ı kimyā-yı i' mällerinden 2a/19
ṭ. 3a/17
aḡşām-ı ṭ.+ dan 3a/15
esrār-ı ṭ.+ dandur 62b/5
- ṭıb** : tıp; hekimlik.

esrār-ı t.+ dandur 53b/16

tıbbü'l-cedīd : yeni tıp.

t. 2b/3

tıhāl : Ar. dalak.

t. 58b/19, 68a/13

emrāz-ı t. 4b/11

t.+ e 15a/14, 20b/11, 28b/16, 35b/10, 67a/19, 68a/5, 70a/21, 73a/10

süded-i t.+ e 12b/9, 58b/20

veca^c -i t.+ e 72b/18

t.+ i 65a/17, 73b/14

şalābet-i t.+ i 24b/2, 26a/8, 49a/10, 60a/4

süded-i t.+ i 49a/10

veca^c -i t.+ i 49a/10, 69b/17

t.+ i açar 48b/2

t.+ üñ 23a/20, 55b/6, 80a/11

emrāz-ı t.+ üñ48b/2

veca^c -i t. 38a/10

emrāz-ı t.+ üñ38a/10

veca^c -i t.+ e 58b/21

tılā^c et - : sürmek.

t.- mekle 61b/15

t.- mekledür 58a/21

t.- mekle 75a/20

tılā^c eyle - : sürmek.

t.- se 62a/21

tılā^c ol - : sürmek.

t.- una 61a/6

t.- unsa 52a/10, 58b/5, 63b/11, 67a/11, 69b/4

t.- unsa 56b/6, 56b/7

tılā^c en : Ar. sürülerek.

t. 54b/12, 63b/3

t̄in : Ar. tıyn; çamur, balçıktır. Türleri vardır: t̄in-i Ermenī, t̄in-i mahtūm (t̄in-i kāhin), t̄in-i hikmet (tabiplerin şişe imbiklerin üzerine sıvadıkları çamur).

t̄.-i mahtūm 28b/6

t̄.-i ermenī 10b/12, 11a/13, 11a/2, 13a/20, 16a/13, 16b/2, 27a/8, 28a/2, 36b/17, 37b/15, 39b/12, 40a/1, 40a/13, 40a/21, 40b/19, 41b/1, 69b/13, 77a/8, 7b/17, 8a/11, 8b/10

t̄.-i ermeni 13a/9

terbiye-i t̄.-i ermenī 72a/16

t̄.-i ermenī-i mürebbī 53b/20

t̄in-i t̄.-i hikmet 54a/11

t̄.-i mahtūm 10b/16, 11a/16, 11a/2, 13a/9, 16b/1, 27a/6, 28b/1, 7b/17, 8a/12,

8b/13

ṭ.-i maḥṭūm 32b/17, 36b/17, 37a/10, 39b/11, 40b/1, 41b/1, 42b/8, 50a/9, 50b/3, 53a/20, 53b/21, 54b/14, 59a/20, 72b/2

ṭ.-i maḥṭūm 76b/8

ṭ.-i ṭīn-i ḥikmet 54a/11

ṭ.+ dan 54b/14

ṭ.+ den 55b/15, 60b/8

ṭ.-i ermenī 43a/1

ṭīn-i ṭ.-i maḥṭūm 43a/1

ṭ.-i ṭīn-i maḥṭūm 42b/22

ṭīn-i fīl : cevzü'ş-şerk de denir.

t.-i fīl 23a/12

ṭīnū'l-ḥurf /ḥorfe: semiz otundan yapılan balçık.

ṭ. 55b/7

ṭīnū'l-ḥurf : tereden yapılan balçık.

ṭ. 57b/19

ṭīnū'l-laḥīm : etten yapılan balçık.

ṭ. 29b/4, 7a/3

t. 28a/1

ṭīnū'l-laḥm : etten yapılan balçık.

t. 7a/8

ṭīrāş : Ar. tıraş, üstten ve düz olarak yontma.

ṭ. 76a/17

ṭ.+ danşonra 62a/20

tiryāk : Ar. zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun. Panzehir. Afyon.

t.-1 ekber 11a/9, 63a/13

t.-1 ekberdür 27b/18

t.-1 ekberün 63a/12

t.-1 fārūḳ 30b/18, 31b/5, 51b/6

t.-1 ḳādīm 11a/14

t.-1 şerī' at 1b/19

t.-1 zümrrüd 28a/5

t.-1 ' atıḳ 28a/3

t.+ dur 72b/6

t.+ ı 67a/3

t.+ ıdur 54a/10, 72a/11

ḥoḳḳa-yı t. 3b/11

t.-1 ekber 50b/18

t.-1 ekberdür 72a/20

t. 3b/9

tiryākāt : Ar. tiryaklar.

f. 25b/4

- i.+ dan 44a/22
tiryāku'l-cermānī : bu hekimin adı ile bilinen tiryak.
t. 28a/17
- tiryāku'l-gādīrel-laṭūryūsü'l- ḥekīm** : bu hekimin adı ile bilinen tiryak.
t. 29a/10
- tiryāku'l-egir** : vec yani eygerden yapılan tiryak.
t. 29a/11
t.+ den 28a/18
- tiryāku'l-erba'atü'l-ibn-i māseveyh** : bu hekimin adı ile bilinen tiryak.
t.-i māseveyh 29a/4
- tiryāku'l-fārūḳ** : tiryak adı, panzehir.
t. 32b/16, 36b/19, 54b/7
- tiryāku'ṭ-tā'ün**: veba rahatsızlığı için tiryak.
t. 27b/20
- tīz** : Far. tez, çabuk.
t. 58b/18
t. 62b/1, 66b/17, 76b/11
- ṭoBac** : topaç, top gibi yuvarlak.
zümrüd-i ṭ. 7b/13
- ṭoġra -** : doğramak, küçük parçalara ayırmak.
ṭ.- nmış 60b/7
ṭ.- yup 52b/4, 56a/15
ḥurde ṭ.- yup 55a/6
- ṭoḥum** : Far. tuhm; Tohum, tane, çekirdek.
t.+ ı 21b/14, 22b/17
kerefis t.+ ı 80b/19
tere t.+ ı 80b/19
turb t.+ ı 80b/19
t.+ m alup 10b/6
mersin t. 43b/21
meyan t. 44a/6
tere t. 22b/19
- ṭoḳan -** : dokunmak.
ṭ.- maḳdan 81a/8
- ṭoḳsan** : doksan sayısı.
ṭ. 11a/17, 16a/14, 1b/50, 24a/2, 5b/17, 60b/20, 61a/18, 6a/14, 70b/3
ṭ.+ iki 19b/3
- ṭoḳuz** : dokuz sayısı.
ṭ. 14b/16, 43b/20, 44a/3, 69a/10
ṭ.+ yüz 55b/7
- ṭoldur -** : doldurmak.
ṭ.- up 55b/16

top : top gibi, yuvarlak.

‡. 61b/10

topac : top gibi, yuvarlak.

la' l-i ‡. 66a/3

topalak : top gibi, yuvarlak.

‡. 80b/17

çiçek-i ‡. 66b/11

toprak : toprak.

‡. 68a/18

toz : toz.

‡. 54a/11

tufüliyyet : Ar. çocukluk.

‘âlem-i ‡. 2a/7

tuḥm : Far. tohum.

sâdic-i t. 26b/5

t.-ı cezer 10b/2

şoğan t. 26b/5

tere t. 26b/5

tûrb t. 26b/5

tullâb : Ar. talipler.

‡. 3b/14

tur - : durmak, beklemek.

‡.- a 30a/7, 30b/12, 31b/6, 33a/19, 33a/8, 33b/13, 33b/5, 34a/14, 35b/4, 31a/15
36a/10, 47b/3, 49b/5, 50b/18, 52a/13, 52b/12, 52b/6, 53a/7, 54a/21, 54b/9,
55a/14, 55a/7, 56b/10, 56b/3, 58a/9, 59b/1, 61a/13, 62a/9, 64a/17, 65a/5,
65b/8, 66b/14, 66b/21, 67b/1, 69a/18, 71a/1, 73b/4, 74b/20, 77b/15, 77b/19,
78a/1, 78a/10, 78a/9, 79a/15, 79a/2, 79b/16, 80a/2, 80b/4

‡.- duḡdan 35b/20

turb toḡumu : Far. turp tohumu.

t. toḡumu 80b/19

t. tuḡmı 26b/5

türmantilâ : Lat. Sarı topuzluk diye bilinir.

‡. 7b/17

‡.-ı mikedd 70a/6

‡. 11a/16, 11a/2, 27a/6, 30b/15, 37b/19, 41a/1, 43a/2, 53b/21, 72a/14,
78b/6, 8a/10, 8b/10

aşl-ı ‡. 10b/13

m. 53a/13

‡. 53a/12

turuncân : bādrenbūyedir. Oḡul otu da denir.

t. 68b/2

bezr-i t. 27b/14

tuṭ - : tutmak.

tuṭ.- alar 33b/16

tuṭ.- ar 44b/15, 56a/4, 59b/16, 59b/17

muṭ teber tuṭ.- arlar 35a/14

tuṭ.- asın 33b/11

tuṭan : kabızlık.

t.+ ı 20b/9, 22b/8, 25a/13

tūlbend : tūlbent, bez parçası.

yākūt-ı tuṭ. 68a/17

tūtiyā : merāzī, marazī derler.

t.-yı aḥẓar 50a/5

t.-yı hindī 46b/17, 46b/5

t.-yı merazī 76b/13

t. 77a/16

t.-i hindī 45b/14, 45b/9

t.-yı aḥẓar 47a/1

tūtiyāyü'l-muḥtārü'l-manşūr : göz rahatsızlığı için terkip.

t. 47a/18

tūtiyā-yı nicār : marazī kökü.

t.-i nicār 45b/12

tūffāhü'l-azḥır : bir tür elma.

t. 15b/16

tūffāhü's-şāmi : misket almasıdır.

t. 66b/19, 66b/21

mā'-i t. 5b/9

mā'-i t. 11b/11

uşāre-i t. 4b/16, 79b/21

uşāre-yi t. 52a/18

türāb : Ar. toprak.

t.-ı ḳur'ada 69a/7

iksīrāt-ı kimyā'-i hevā-yı t.+ dan 1b/9

türābī : Ar. toprakla ilgili.

t. 54a/11, 70a/18

türbūd : bu isimle bilinir. İyisi beyaz ve kesilmiş yerlerinde zamgı olanıdır. Türbūd-i ebyaz ve türbūd-i muzammag da derler.

t. 34b/8

t.-i ebyaz 16a/16, 17a/20, 18b/14, 18b/20, 19a/17, 19a/20, 19b/5, 20a/2, 22a/3, 22b/5, 24b/6, 27b/2, 30a/11, 31b/11, 35a/6, 35b/1, 35b/17, 38b/18, 39a/4,

40b/8, 42b/10, 67b/16

t.-i ebyaz-ı mücevvef 38b/7, 47b/15

t.-i gāriḳūn 34a/3

t.-i mā' denī 74b/2

t.-i muzammağ 16a/1
t.-i mücevef 79a/10
t.-i mücevvef 19a/9, 20a/16, 20a/7, 23b/8, 30a/20, 39a/21
t.-i mücevvef-i ebyaz 37b/6
t.-i zencebîl 11a/21

türki : Türk'e mensup.
t.-yi ilbās 2b/2

türmüs : Türçe termiye, cühüd ve acı bakla derler.
t. 75b/2
t.-i mışrî 16a/8

tüy : tüy, kıl.
tavuk t. 56a/17

tüzeld - : düzeltmek. Düzgün olmasını sağlamak.
t.-ür 61a/20

tüzül - : düzmek, Bir düzene koymak.
t.-müş 54b/15

‘ubūbiyūs : Antonyus ğubūbiyūs. Hekim adı.
el-anṭunūz ‘u. 31b/16
el-anṭunūz ‘u. 31a/8

‘ubūr : Ar. bir suyun öte yakasına geçme, geçirilme, atlama.
‘u.-ı firāvān 3a/7

uç : uç.
u.+ unı 61b/19

uçuk kurumu : habāb-ı kânūn.
u. 72a/8

uçur - : uçurmak, havalandırmak, gitmesini sağlamak.
u.- up 68a/10
ruṭbetin u.- up 71b/11, 77b/15

‘ūd : öd ağacı (Aquilaria agallocha) derler. Her biri bir mekandan geldiğinden Mendelî, Sînî, Kakulî, Semendürî, Kumārî ve kimine de Şetālî derler. Genel olarak ‘ūd-ı Hindî derler. Suya konduğunda dibe çökene Mendelî çökmeyene ise ‘ūd-ı hām ve ‘ūd-ı Kumārî derler.

‘ū.-ḥām zurunbād 5a/8
‘ū.-ı belesān 24a/18, 34b/9
‘ū.-ı bûre 26b/4
‘ū.-ı ğabāyık 31a/2, 54a/11
‘ū.-ı ḥām 17a/17, 24a/1, 42a/14, 42b/7, 6b/7, 7b/14
‘ū.-ı hindî 10b/16, 11a/7, 11b/3, 13b/14, 14a/9, 14b/20, 15b/10, 15b/21, 16b/13, 16b/18, 19a/11, 19b/21, 24b/14, 27b/14, 34a/20, 36a/16, 36b/5, 37a/8, 39b/7, 43a/18, 49b/15, 51b/14, 5a/20, 5b/4, 63b/5, 6a/17, 6b/2, 75a/17, 75b/2, 76a/21, 76b/5, 7a/14, 7b/3, 8a/14, 8b/12, 8b/18
‘ū.-ı ḳumārî 43a/5, 43a/9, 44b/4, 6a/11, 8a/5

- ‘ū.-ı mā- verdī 5b/13
‘ū.-ı mā-verdī beşer 18a/4
‘ū.-ı mā-verdī dört 6a/5
‘ū.-ı māverdī 11b/20, 43b/4, 44a/6
‘ū.-ı semendurī 10a/1
‘ū.-ı semendurī 12b/18, 15b/1, 43a/14
‘anber-ḥām ‘ū.-ı semendurī 4b/21
‘ū.-ı hindī 10a/7
‘ū.+ ı 71a/21
- ‘ūd-ı semendurī : bk. ‘ūd.
‘ūd-ı s. 10a/1
‘anber-ḥām ‘ūd-ı s. 4b/21
‘ūd-ı s. 12b/18, 15b/2, 43a/14
- ‘ūdū’l-bencūr : bir tür öd ağacı.
‘ū. 23a/11
- ‘ūdū’l-buḥūr : öd ağacının tütsüsüdür.
‘ū. 36b/12
- ‘ūdū’l-cenāḥ : bir tür öd ağacıdır.
‘ū. 47b/16
- ‘ūdū’l-ḡayābık : bir tür öd ağacı.
‘ū. 20a/14
- ‘ūdū’l-ḡahr : aslı ‘ūdū’l-kahr’dır. Arapça ‘ākırkarhā ve ‘ūdū’l-karh derler.
‘ū. 26b/3
- ‘ūdū’l-vec : bir tür öd ağacı.
‘ū. 28a/15, 30a/3, 34a/20, 34b/9, 39a/10
- ‘ūdū’ş-şalīb : bir tür öd ağacıdır.
‘ū. 80b/18
- ‘ūdū’ş-şalīb : fāvāniyā da denir. Türkçe şakāyık kökü derler.
‘ū. 28a/7, 30a/3, 54a/18, 62b/12
- ‘ūdū’s-sūs : bir tür öd ağacıdır.
‘. 41b/6
- ‘ufūnāt : Ar. pis kokular.
‘u.+ ı 72a/11
- ‘ufūnet : Ar. pis koku, iltihap, yangı.
‘u. 56a/11, 62b/17
‘u.-ı aḥlāṭı 53b/14
‘u.-ı hevāda 80b/2
‘u.-ı hevāyı 53a/9, 56a/13, 59a/17, 64b/3
‘u.+ den 37b/18, 50b/5
ḡurūḥāt-ı ‘u.+ den 69b/6
‘u.+ i 10b/12, 32b/11, 35a/1, 36b/14, 41a/10, 54b/4, 57a/7, 58a/16, 70b/8,
7b/10

- ‘u.+ ini 27b/21
u.+ üñ 30b/14
‘u. 54b/13
- uhte** : Ar. kız kardeş.
u.+ sinden 3a/5
- ‘**ukāb** : Ar. karakuş, kartal, tavşancıl kuşu.
cevher-i ‘u. 71b/13
‘u.-1 ʔartīr 78a/4
- ‘**ukḳāb** : Ar. tavşancıl denilen kuştur. Farsça ullah denir.
ū.-1 muşā‘ ad 78a/18
‘u.-1 billūrī 62a/16
- ‘**ukde** : Ar. düğüm.
‘u. 69b/12
‘u.-i ḳādir olmaz 3b/18
- ‘**ukḳāb** : Ar. bk. ‘ukab.
‘u. 72a/5
- ‘**ukūlhem** : akıllı, akıllar.
‘alī-i ḳadr-i ‘u. 2a/21
- ‘**ulūm** : Ar. ilimler, bilgiler.
muḫḫali‘-i ‘u. 9a/5
- ‘**umūm** : Ar. genel, hep, bütün.
‘u. 1b/18
- ‘**umūmen** : Ar. genel olarak.
‘u. 44a/20
- ‘**unf** : Ar. şiddet, sertlik, kabalık.
bi-ğayr ‘u. 35a/14
- ‘**unşul** : Ar. ada soğanı; şurubu, kalp hastalıklarına, kan bozukluğuna ve zatü’l-cenbe karşı kullanılır.
laūḳ-ı ‘u. 29b/12
- ur -** : vurmak, yapıştırmak.
u.- salar 76a/18, 76b/3
- ‘**urūḳ** : Ar. damarlar.
‘u.+ ı 7a/13
‘u.+ ıla 50b/7, 51a/21, 54b/2, 55b/10, 56a/21
‘u.+ ıyla 30b/15, 33a/14
‘u.+ la 70a/2, 74a/5
emrāz-ı ‘u.+ la 72b/13, 73a/8
efvāh-ı ‘u.+ ı 28b/4
- ‘**urūḳü’l-kürküm** : zerdeçub yani zerdeçāv kökü.
‘u. 45b/6, 46b/19
- ‘**uşāre** : Ar. özsu, sıkılan meyve yeva sebzelerden çıkan su.
‘u. 44a/2, 44a/7

- ʿu.-i çıntıyānā 31a/17
 ʿu.-i esfel 17b/3
 ʿu.-i ayy 76a/2
 ʿu.-i kerefis 17b/3, 21a/21, 75b/8
 ʿu.-i lisān-ı şevr-i berri 21a/20
 ʿu.-i lisānū'l-cemel 76a/3
 ʿu.-i lisānū's-şevrū'l-berri 32a/8, 50a/19
 ʿu.-i māmīşā 12a/11
 ʿu.-i ma' denōz 75b/8
 ʿu.-i rāziyānec 12a/11, 34b/14, 37b/12
 ʿu.-i şāhterec 21a/21
 ʿu.-i arhaşķuk 21a/21
 ʿu.-i tūffāhū's-şāmī 4b/16, 79b/21
 ʿu.-i verdū't-arı 20a/22, 48b/9
 ʿu.-i ʿinebü's-şaleb 76a/3
 ʿu.-yi bād-rencibūye ve 50a/20
 ʿu.-yi belesān-ı şāmī 62a/4
 ʿu.-yi belesān-i şāmī 47b/19
 ʿu.-yi ayyetū't-teys 37b/16
 ʿu.-yi hindībā 48a/4
 ʿu.-yi ummāz 79a/4
 ʿu.-yi kerefis 48a/4
 ʿu.-yi ķışārū'l-ımār 62a/4
 ʿu.-yi līmūn 70a/11
 ʿu.-yi lisānū's-şevrū'l-berri 48b/9
 ʿu.-yi rummān 78b/15
 ʿuşāre-yi ʿu.-yi sefercel 80a/1
 ʿu.-yi tūffāhū's-şāmī 52a/18
 ʿu.-yi usķurdiyūn-ı mikedd 70a/11
 ʿu.-yi ʿuşāre-yi sefercel 79b/22
 ʿu.+ si 35b/17, 43b/14, 43b/20, 48b/1
 ʿu.+ siyle 44a/16, 44a/17

ʿuşāret : Ar. özsü.

- ʿu.-i lisānū's 48a/5
 ʿu.-i şāhterec 21a/4
 ʿu.+ de 17b/10

ʿuşāretū'l-afsentīn : pelin yani meşe özü.

- ʿu. 35a/4, 37b/10

ʿusāretū'l-başalı'l-beyz : beyaz soğan özü.

- ʿu. 10a/20

ʿuşāretū'l-endeçāk : berber asması özü.

- ʿu. 66b/19

- ‘uṣāretü’l-gāfiṣ : koyun otu yani kuzu butrağı özü.
 ‘u. 35a/4
- ‘uṣāretü’l-ḥıṣrımü’l-yābise : kuru koruk özü.
 ‘u. 47a/6
- ‘uṣāretü’l-‘innebüṣ-ṣa‘leb : it üzümü özü.
 ‘u.-i ṭarḥaṣḩūḩ 17b/2
- ‘uṣāretü’l-kerefiṣ ‘uṣāretü’r-rāziyānec : kereviz ve rezene özü.
 ‘u. 20a/4
- ‘uṣāretü’l-kıṣār : meyve kabuğu özü.
 ‘u. 23b/15
- ‘uṣāretü’l-līmūn : limon özü.
 u. 31a/13
 ‘u. 50b/16
- ‘uṣāretü’l-lisānū’l-ḩamel : sınırlı ot özü.
 ‘u. 48a/5
- ‘uṣāretü’l-übhel : ardıç yemişı özü.
 ‘u. 31b/19
- ‘uṣāretü’l-ütrüc : ağaç kavunu özü.
 ‘u. 17b/3
- ‘uṣāretü’r-rummān : nar özü.
 ‘u. 48a/15, 49a/8
 ‘. 20a/4
- ‘uṣāretü’-t-tüffāḩ : elma özü.
 ‘u.-ı mükidd 48a/15
- ‘uṣāretü’-t-tüffāḩü’ṣ-ṣāmī : misket alması özü.
 ‘u. 11b/16, 35b/1
- ‘uṣāreyü’-s-sefercel : ayva özü.
 ‘u. 52a/18
- ‘uṣāretü’l-verd : gül özü.
 ‘u. 20b/5
 ‘u. 20b/6
- ‘uṣfūr : zehrü’l-kurtum ve behremān derler. Türkçe uspur çiçeğı derler.
 u. 79b/5
- uskurburṭa** : iskorbüt hastalığı. Skorbüt.
 u. 4b/10
- uṣḩurcinā** : aslı ūṣkūrḩinārādır. Frenk kökenlidir. Üskürsuyza diye de bilinir.
 mā‘-i u. 72b/15
 u. 78b/6
 u. 70a/7
 aṣl-ı u. 50b/14
- uṣḩurdiyūn** : Yun. Sukurdiyun derler. Arapça sūm-ı berrī ve Türkçe yaban sarımsağı derler.

u. 13a/9, 24b/20, 26b/21, 45a/6

mā^ç -i u. 72b/14

u.-ı berri 41a/4, 50b/13

u.-ı ıkrīṭī 11a/6, 27a/7, 51b/2, 70a/7

çuşāre-yi u.-ı mikedd 70a/11

usḳurdiyūnū'l-cedīd : bir tür yaban sarımsağı.

ma^ç cūn-ı u. 27a/2

usḳulūfenderiyūn : altun otu derler. Arapça haşīšetü't-tihāl denir ve Mısırlılar keffü'n-nesr derler.

u. 47b/17, 48b/3, 49a/11, 49a/7, 75b/11

mā^ç -i u. 72b/19

şarāb-ı u. 48b/2

u. 35a/21

mā^ç -i u. 73b/14

mā^ç -i u. 35a/20

usḳūrḫiyā' : Lat. aslı tūrmantilā usḳūrḫiyādır. Türkçe sarı topuzluk denilen bitkinin bir türüdür.

u. 30b/16

çusr : Ar. güçlük, zorluk, darlık.

çu.-ı bevl 42a/18

çu.-ı bevl 65a/17

çu.-ı nefes 25a/11

çusrū'l-bevl : sidik zorluğu.

çu.+ e 67b/9

çu.+ e 58a/21, 58b/12

çu.+ e 65a/11, 65b/17

çuşrū'l-vilāḍ : doğurma zorluğu.

çu.+ e 58b/11

çusrū'l-vilādet : doğum zorluğu.

çu.-i āsān ider 52b/17

usṭūḫūdūs : Yun. Arapça'da mevkıfū'l-ervāh anlamına gelir. Ruhları hıfz edici demektir. Türkçe karabaş çiçeği derler.

zehr-i u. 49a/18

zehr-i u. 16a/2

ustumāḫaykūn : merhem ve sürünecek yağ adı. Merhem.

merhem-i u. 75a/13

dühn-i u. 67b/2

uşūl : Ar. asıllar, kökler.

u. 64b/21

şarāb-ı u. 48b/16

u.-i emrāzı 33a/5

uşūlī : terkip adı.

u. 48b/21

uṣak : eṣec, vuşk ve lizākü'z-zeheb derler. Türkçe çadır uşağı diye bilinir.

u. 24a/10, 25a/17, 39a/9, 63a/20, 76b/16

u.-i cāvşīr 77a/21

u.-i seretān-ı bahri 46b/11

u.-i ʿarabī 62b/21

uṣne : ağaç yosunudur. İyisi meşe ağacında olanıdır. Arapça şeybetü'l-ʿacūz; Yunanca bernūf; Frenkçe meshū ve Latince kānedüvbāle derler.

u. 28a/10, 45b/5, 51b/10

u.-i berri 41a/4

ʿuṫūs : Ar. ʿaṫs'dan; hapşırma, aksırma.

ʿu. 41b/15, 41b/19

ʿu.-i ṭayyib 42a/3

uyuşuk : uyuşmak.

u.+ una 58b/2

uyuz : uyuz hastalığı.

u. 75b/17

ʿuyūn : Ar. gözler. Pınarlar, kaynaklar.

ʿu.+ da 45b/1, 45b/16

uza - : uzamak.

u.- r 55b/14

uzad - : uzamasını sağlamak.

u.- ur 60b/12

ʿuzlet-güzīn : Ar./ Far. yalnızlık köşesine çekilen tenhada yaşayan.

ʿu.-güzīn olup 2a/15

uzun : uzun.

u. 52a/1, 72a/18

ʿuzuv : Ar. uzv; organ, vücudun müstakil parçası.

ʿu.+ lara 5a/17

ʿu.+ lara 17a/11

übhel : ardıç yemişine derler. Farsça semere-i serv-i kūhist derler.

ü. 27b/3

dühn-i ü. 62b/13

ḥab-ı ü. 47b/16

ḥabb-ı ü. 31a/3, 32a/19, 53b/17, 54b/6, 61a/4, 67a/7, 70a/9, 78b/8, 79a/9

ḥabbü'd-deh-mest ḥabb-ı ü. 60a/19

ḥulāşa-i ḥabb-ı ü. 28b/2

ḫubürü'r-reyḥān-ı ü. 54b/19

üC : üç sayısı.

ü. 11b/15, 14b/16, 15a/19, 15a/3, 15b/17, 16a/14, 17a/8, 17b/10, 18a/10,

18b/4, 18b/8, 19b/6, 20a/10, 20b/15, 20b/18, 20b/8, 21a/11, 22a/14, 22b/7,

23a/2, 23b/15, 23b/3, 24a/16, 25a/1, 25b/14, 26b/13, 26b/16, 27a/15, 27b/15,

27b/4, 28a/16, 28a/2, 28a/5, 2a/1, 30a/21, 31a/18, 31a/7, 31b/14, 33a/19,
35b/20, 36a/4, 37a/19, 37b/11, 37b/12, 37b/9, 38b/11, 38b/15, 38b/19, 38b/21,
39a/14, 40a/14, 40a/19, 40a/3, 40a/9, 40b/10, 40b/20, 41a/19, 41b/11, 41b/12,
41b/14, 42a/12, 43a/10, 43a/20, 43a/6, 43b/1, 43b/11, 43b/16, 43b/5, 44a/1,
44a/4, 44b/16, 44b/19, 45a/1, 45a/3, 45b/13, 45b/6, 45b/8, 46a/5, 46b/1,
46b/13, 46b/14, 47a/8, 47b/22, 48a/1, 49a/19, 49a/4, 49b/11, 49b/14, 50a/13,
50a/3, 50b/19, 50b/21, 51a/16, 51a/5, 51b/1, 51b/15, 51b/2, 51b/8, 52a/13,
52a/14, 52a/8, 52b/6, 53a/15, 53a/4, 53a/7, 54a/2, 54a/20, 54a/5, 54a/7,
54b/1, 54b/16, 54b/20, 55a/18, 57a/12, 57a/5, 57b/16, 58a/19, 59a/3, 59b/15,
60a/19, 61a/13, 61a/16, 61a/4, 61b/10, 61b/20, 62a/10, 62a/9, 63b/19, 63b/7,
65b/9, 66a/17, 67b/12, 6b/2, 70a/13, 72b/10, 73a/3, 73b/8, 74b/19, 74b/21,
75a/16, 75a/17, 75a/18, 76b/14, 76b/6, 77b/12, 78a/3, 78a/8, 78b/7, 79a/11,
79a/14, 79a/2, 79a/21, 79b/8, 7a/20, 80a/2, 80b/20, 80b/5, 81a/7, 8a/7,
9b/18, 9b/8

lū 'lū 'i nā-süfte ü. 50b/4

ü.+ er 10a/2, 10b/13, 11a/15, 11a/5, 11a/9, 11b/2, 11b/20, 12a/12, 12a/20,
12b/19, 13a/12, 13b/20, 13b/7, 14a/20, 14b/13, 16b/14, 16b/2, 17a/16, 17b/21,
17b/8, 18a/6, 21a/9, 21b/14, 26a/12, 27b/2, 28a/8, 30b/17, 31a/4, 32b/17,
32b/3, 34b/4, 35a/4, 36a/17, 36a/19, 37b/5, 38b/6, 39a/6, 39b/14, 39b/21,
39b/5, 41a/13, 41a/14, 42b/13, 43a/4, 44b/9, 46a/21, 47b/10, 61b/20, 63a/3,
67a/6, 6a/5, 6b/19, 75b/11, 76b/19, 7a/18, 7a/2, 7a/3, 7b/3, 8a/17,
8a/4, 8a/5, 8b/10, 9b/2

‘anber-ḥām ü.+ er 12a/17

ü.+ gün 58b/8

ü.+ gün.densoḡra 22a/17

ü.+ kerre 70a/14

ü.+ yüz 11b/17, 11b/5, 12b/13, 16b/10, 27b/8, 31a/14, 48b/21, 49a/9, 49b/14,
50b/16, 51a/9, 51b/4, 52a/12, 52b/18, 52b/19, 53a/15, 55b/7, 56a/5, 57a/15,
58b/4, 59b/11, 61b/1, 66b/19, 66b/20, 67a/8, 67b/17, 68a/2, 68b/12, 68b/6,
74b/19, 79b/2, 9a/3

ü.+ yüz.altmış 17a/19

ü.+ yüz.elli 12b/21

ü.+ yüz.yetmiş. 24a/2

ü.+ yüz.yigirmi.dört 17a/7

ü. 29a/16, 47a/12

üfür - : üfürmek, üflemek.

ü. 41a/21

‘ülük : ‘ilk’in c. Sakız gibi olan zumūga denir. Mesela ‘ikü’s-sanavber ve ‘ilkü’l-enbāt.
Çam sakızı ve eneviş sakızı demektir.

‘ü. 4a/13

ümidvār : Far. ümitli.

ü.+ um ki 2b/9

ümmehât : Ar. analar.

ü.+ da 27a/3, 4b/14, 63b/14

ümmet : ümmet.

ü.-i muhammed 80b/8

ümmî : Ar. okuma yazma öğrenmemiş kimse.

ü.+ dür 2b/7

üskübî : Üsküb'e ait.

ü.+ dür 43b/9

üskübürta : iskorbüt hastalığı.

ü. 73a/9

üskürbūrta : iskorbüt hastalığı.

ü. 54a/10

üskürbūta : iskorbüt hastalığı.

ü.-yi hafakanı 53b/13

üst : üst, bir şeyin üzeri.

ü.+ ine 56a/17, 57b/1

ü.+ ini 73b/3

ü.+ üne 56a/14

ü.+ üni 34a/13, 57b/20

üstüvār : Far. sağlam, dayanıklı, kuvvetli.

ü. 6b/13

ü. ider 13a/6, 23a/4

ütrüc : Far. Arapça'da mütök denir. Türkçe ağaç kavunu demektir.

ü. 32b/7, 36b/16

dühn-i ü. 63a/8, 64b/10

habb-ı ü. 11a/4, 28a/8, 53b/17, 7b/18, 8a/10

kışr-ı ü. 11a/4, 41b/13, 42b/11, 5b/5

zehr-i ü. 11a/4, 51a/17

ü.-i mikedd 79a/4

üzer : üst, tepe.

ü.+ inde 46b/1

ü.+ ine 11b/14, 23a/9, 26b/8, 30a/15, 30a/6, 30b/10, 30b/19, 31b/12, 32a/1,

33a/10, 33b/12, 33b/5, 54a/13, 55a/16, 55a/6, 55b/1, 56a/15, 59b/1

üzere : üzere.

ü. 11b/15, 17a/9, 2b/18, 2b/5, 34a/3, 3a/2, 3a/3, 52b/13, 52b/7,

53a/8, 53b/3, 54a/15, 55a/17, 55a/9, 55b/13, 56a/8, 56a/9, 56b/5, 57a/18,

57b/6, 61b/20, 64a/17, 68b/1, 74a/9, 81a/1

ü.+ dür 33b/15, 52b/20, 57a/6, 66a/3

ü. idüp 64b/21

üzeri : üst.

ü.+ nde 33a/19, 34a/1, 74b/19, 78a/1

ü.+ ne 11b/12, 32b/13, 33a/7, 33b/21, 37a/4, 44b/14, 49b/16, 52b/5, 57b/4,

65b/10, 65b/11, 68a/9, 68b/13, 68b/14, 68b/21, 69a/17, 69a/8, 70b/3, 73a/15,
73a/16, 73a/2, 73b/7, 74a/6, 74b/18, 76a/18, 80a/19

kef-gir ü.+ ne 33b/10

ü.+ ne sürmekle 64b/12

ü.+ ni 34a/6, 75a/1

üzn : Ar. kulak.

ü. 24b/1

evcā^c -i ü. 37a/16

veca^c -i ü. 60b/17, 67a/17

veca^c -i ü.+ e 61a/1

evcā-i ü.+ i 58a/2

tanin-i ü.+ i 64a/6

üzüm : üzüm.

rāzıķı ü. 23a/21

ķuş ü. 26b/2

vāfi : Ar. yeter, tam.

v. 69a/4

ma^c ācīn-i v. 2b/8

vāhid : Ar. yalnız, tek.

v. 70a/21

v. olunca 33a/8, 71a/10

vāķı^c a : Ar. gerçek, gerçi, her ne kadar.

v.+ ları 17b/19, 38a/10, 49b/8

v.+ dur 41a/11

vāķıfu^t-tıbb : tıp ilmine vakıf, anlayan.

v. 3a/13

vāķıyye : Ar. okka, dört yüz dirhemlik tartı.

v. 78a/20, 78b/7, 79a/20

v.+ sine 78a/20

vāķit : Ar. vakt, zaman.

v.+ de 35b/8

vāķt : Ar. vakit, zaman.

v.-i hācetde 50a/8

vallah : Ar. vallahi; Allah için.

v. 80b/5

vallāhi : Ar. Allah için.

v. 4a/4

var - : ulaşmak.

v.- inca 10a/6, 10b/3, 21a/11, 34a/16, 41a/5, 5a/3, 5b/1, 6b/4, 79a/5,

7a/20, 8b/21, 9a/13, 9a/4

altıya v.- inca 56b/5

dirheme v.- inca 11a/11, 12a/6, 13b/16, 13b/8, 14a/15, 14a/3, 14b/16, 17a/8, 17b/17,

18b/17, 18b/5, 19a/13, 19a/5, 19b/13, 19b/3, 20a/6, 21b/9, 22a/7, 22b/16, 23b/17, 25b/19, 26a/18, 26a/6, 26b/19, 27a/11, 28a/5, 28b/9, 30b/21, 30b/4, 31a/19, 31b/16, 32b/8, 33a/12, 34b/15, 38a/2, 40a/19, 41a/20, 41b/12, 47b/4, 49b/17, 50a/16, 50b/5, 54a/14, 54a/7, 54b/1, 54b/10, 60b/14, 68b/15, 79a/16

ħabbeye v.- inca 30b/13, 31b/7, 33a/20, 33b/7, 36b/8, 39a/15, 39a/2, 73a/18, 75a/4

ikiye v.- inca 49b/6

ķatreye v.- inca 55b/17, 59b/21

ķatreye v.- inca 56a/18

ķirāta v.- inca 36a/20

mişķale v.- inca 13a/14, 15b/14, 18a/8, 28a/11

yigirmiye v.- inca 80a/4

v.- incadur 11b/6, 28b/20, 6a/8, 7b/21, 7b/5, 8a/7, 8b/16

dirheme v.- incadur 10b/19, 12b/14, 15a/3, 16a/19, 18b/11, 22b/7, 27b/17, 28b/2, 31a/7

mişķāle v.- incadur 16b/20, 29a/10

mişķale v.- incadur 17a/20

v. 5a/12, 6b/12

var : var. Mevcut.

v.+ dur 21b/10, 27a/3, 53b/16, 60b/3, 65a/8, 65a/9, 68a/15, 70b/15, 71b/16

varaķ : yaprak.

v. 20b/17, 22a/4, 44a/3, 71a/15, 74b/9

v.-ı efrāciyā 34b/13

v.-ı fiżza 15b/11, 36a/15

v.-ı zeheb 36a/15, 7b/19

göl v.+ ı 43b/10, 43b/15

varaķū'l-ās : mersin yaprağı.

v. 42a/8

varaķū'd-duħān : tütün yaprağı.

v. 53b/8

v. 76b/8-

v. 75a/9

varaķū'l-fiżza : yaprak gibi ince gümüş.

v. 18a/6

v. 5b/8

v. 9b/17

v. 18a/14

varaķū'l-ħass : bir tür yaprak. Marul yaprağı.

v. 51b/11

varaķū'r-reyhān : reyhan yaprağı.

v. 5b/4

varaḳū's-sezāb : sedef yaprağı.

v. 19a/16

varaḳū'z-zeheb : altın yaprağı.

v. 18a/14, 18a/6

v. 12a/1, 13b/15, 15b/11

v. 10b/17, 11a/1, 42b/14, 5a/2, 5b/8, 67b/16, 6a/7, 74b/17, 8b/14

v. 40b/3

v. 43a/6

vārid : Ar. vasil olan, erişen.

v. olmuşdur 77b/8

vasatū'n-nehār : gündüz ortası.

v.-ı rüşen 2a/13

vāşıl : Ar. erişen, ulaşan.

v. 3a/13

v.+ dan 54b/13

v. ider 53a/18

vāsıta : Ar. araç.

v.+ sıyla 3b/7

vāsi' : Ar. geniş, açık, eli, bol.

v. 55a/13

vāşl : Ar. ulaştırma, ulaşma, birleşme.

şedd-i v. idüp 78a/18

vaz' : Ar. koyma, konulma.

v.-ı iḥrāk idüp 74b/1

v. ideler 65a/15

v. ideler 68b/21

vaz' id - : koymak.

v.- üp 52b/1, 65a/7

ve : Ar. ve, dahi, hem.

v. 10a/10, 10a/14, 10a/3, 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10b/10, 10b/11, 10b/14,
10b/15, 10b/20, 10b/21, 10b/4, 10b/6, 11a/19, 11a/20, 11a/21, 11b/1, 11b/10,
11b/15, 11b/18, 11b/2, 11b/21, 11b/4, 11b/8, 12a/18, 12a/8, 12a/9, 12b/11,
12b/16, 12b/17, 12b/19, 12b/2, 12b/7, 12b/9, 13a/15, 13a/17, 13a/18, 13a/6,
13a/7, 13a/8, 13b/11, 13b/17, 13b/19, 13b/20, 13b/3, 13b/9, 14a/16, 14a/17,
14a/18, 14a/19, 14a/3, 14a/4, 14a/5, 14a/6, 14a/7, 14b/10, 14b/11, 14b/12,
14b/17, 14b/3, 14b/5, 14b/7, 15a/12, 15a/14, 15a/5, 15b/18, 15b/5, 15b/7,
15b/8, 16a/11, 16a/15, 16a/20, 16a/4, 16a/7, 16a/8, 16b/11, 16b/12, 16b/15,
16b/7, 16b/9, 17a/10, 17a/1, 17a/14, 17a/20, 17a/21, 17a/5, 17b/1, 17b/11,
17b/13, 17b/14, 17b/18, 17b/19, 17b/20, 17b/21, 17b/6, 17b/9, 18a/1, 18a/11,
18a/12, 18a/16, 18a/2, 18a/21, 18a/9, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 18b/18, 18b/19,
18b/20, 18b/3, 19a/15, 19a/16, 19a/20, 19a/21, 19a/6, 19a/7, 19b/18, 19b/21,
19b/7, 19b/9, 1b/10, 1b/11, 1b/12, 1b/15, 1b/16, 1b/18, 1b/19, 1b/3,

1b/4, 1b/5, 1b/7, 1b/8, 1b/9, 20a/1, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/14,
20a/16, 20a/17, 20a/18, 20a/21, 20b/10, 20b/11, 20b/12, 20b/19, 20b/20, 20b/21,
20b/3, 20b/5, 21a/12, 21a/13, 21a/15, 21a/16, 21a/17, 21a/19, 21a/20, 21a/5,
21a/9, 21b/10, 21b/13, 21b/15, 21b/18, 21b/4, 21b/5, 22a/12, 22a/15, 22a/17,
22a/18, 22a/19, 22a/2, 22b/17, 22b/18, 22b/21, 22b/6, 22b/9, 23a/11, 23a/13,
23a/18, 23a/19, 23a/2, 23a/20, 23a/21, 23a/3, 23a/4, 23a/5, 23a/7, 23a/8,
23b/1, 23b/15, 23b/19, 23b/20, 23b/21, 23b/5, 23b/6, 23b/7, 23b/9, 24a/10,
24a/12, 24a/13, 24a/14, 24a/15, 24a/17, 24a/4, 24a/5, 24a/6, 24a/7, 24a/8,
24a/9, 24b/1, 24b/10, 24b/11, 24b/2, 24b/3, 25a/10, 25a/11, 25a/13, 25a/14,
25a/15, 25a/4, 25a/6, 25a/9, 25b/1, 25b/10, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 25b/20,
25b/21, 25b/22, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 26a/1, 26a/14, 26a/17, 26a/18, 26a/19,
26a/21, 26a/3, 26a/4, 26a/7, 26a/9, 26b/1, 26b/10, 26b/11, 26b/14, 26b/17,
26b/20, 26b/7, 26b/9, 27a/12, 27a/15, 27a/17, 27a/18, 27a/2, 27a/20, 27a/4,
27b/11, 27b/19, 27b/21, 27b/3, 27b/6, 27b/7, 28a/10, 28a/12, 28a/18, 28a/19,
28a/5, 28b/11, 28b/13, 28b/14, 28b/15, 28b/16, 28b/3, 28b/4, 28b/5, 29a/11,
29a/14, 29a/18, 29a/3, 29a/6, 29a/7, 29a/8, 29b/10, 29b/12, 29b/16, 29b/18,
29b/19, 29b/2, 29b/20, 29b/9, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/14, 2a/16, 2a/17,
2a/18, 2a/19, 2a/20, 2a/21, 2a/6, 2a/7, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/10,
2b/12, 2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/19, 2b/2, 2b/21, 2b/3, 2b/4, 2b/5,
30a/10, 30a/18, 30a/19, 30b/4, 30b/5, 30b/6, 30b/8, 31a/10, 31a/15, 31a/21,
31b/12, 31b/13, 31b/15, 31b/17, 31b/18, 31b/19, 31b/5, 31b/9, 32a/12, 32a/14,
32a/15, 32a/17, 32a/18, 32a/3, 32a/5, 32a/6, 32a/8, 32b/12, 32b/14, 32b/21,
32b/9, 33a/1, 33a/13, 33a/14, 33a/3, 33a/4, 33a/5, 33a/7, 33b/1, 33b/10,
33b/11, 33b/16, 33b/17, 34a/10, 34a/11, 34a/12, 34a/15, 34a/17, 34a/18, 34a/19,
34a/4, 34a/8, 34b/14, 34b/17, 34b/19, 34b/5, 35a/1, 35a/13, 35a/15, 35a/16,
35a/17, 35a/2, 35a/20, 35a/4, 35a/5, 35a/8, 35a/9, 35b/10, 35b/11, 35b/12,
35b/14, 35b/15, 35b/16, 35b/17, 35b/18, 35b/19, 35b/5, 35b/8, 35b/9, 36a/10,
36a/11, 36a/13, 36a/14, 36a/16, 36a/2, 36a/21, 36a/3, 36a/5, 36a/6, 36a/8,
36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/14, 36b/15, 36b/17, 36b/19, 36b/2, 36b/3, 36b/9,
37a/11, 37a/14, 37a/15, 37a/16, 37a/4, 37a/6, 37b/3, 37b/6, 37b/8, 37b/9,
38a/10, 38a/16, 38a/18, 38a/8, 38a/9, 38b/10, 38b/16, 38b/17, 38b/2, 38b/5,
39a/10, 39a/13, 39a/16, 39a/17, 39a/20, 39a/3, 39a/8, 39b/10, 39b/16, 39b/17,
3a/10, 3a/12, 3a/13, 3a/14, 3a/15, 3a/17, 3a/20, 3a/21, 3a/3, 3a/6,
3a/7, 3a/8, 3a/9, 3b/1, 3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/14, 3b/16, 3b/18,
3b/19, 3b/2, 3b/20, 3b/21, 3b/3, 3b/4, 3b/6, 3b/8, 3b/9, 40a/11,
40a/15, 40a/20, 40a/5, 40b/11, 40b/12, 40b/21, 41a/10, 41a/11, 41a/14, 41a/6,
41b/21, 41b/4, 41b/5, 41b/9, 42a/10, 42a/11, 42a/16, 42a/19, 42a/20, 42a/21,
42a/3, 42b/1, 42b/16, 42b/17, 42b/19, 42b/20, 42b/5, 43a/1, 43a/11, 43a/12,
43a/13, 43a/17, 43a/3, 43a/8, 43b/10, 43b/12, 43b/13, 43b/18, 43b/19, 43b/2,
43b/21, 43b/3, 43b/6, 43b/7, 43b/8, 44a/1, 44a/10, 44a/11, 44a/12, 44a/13,
44a/17, 44a/20, 44a/21, 44a/22, 44a/3, 44a/4, 44a/5, 44a/8, 44a/9, 44b/1,
44b/11, 44b/15, 44b/2, 44b/21, 45a/1, 45a/10, 45a/12, 45a/2, 45a/8, 45a/9,

45b/11, 45b/13, 45b/16, 45b/17, 45b/19, 45b/2, 46a/10, 46a/11, 46a/17, 46a/20, 46a/3, 46b/10, 46b/15, 46b/2, 46b/4, 47a/1, 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47a/15, 47a/16, 47a/17, 47a/18, 47a/5, 47b/1, 47b/14, 47b/21, 47b/3, 47b/5, 47b/6, 48a/11, 48a/12, 48a/17, 48a/21, 48a/3, 48a/4, 48a/5, 48a/7, 48a/8, 48a/9, 48b/1, 48b/10, 48b/11, 48b/12, 48b/13, 48b/15, 48b/16, 48b/17, 48b/18, 48b/19, 48b/2, 48b/20, 48b/21, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/6, 48b/7, 48b/9, 49a/1, 49a/10, 49a/11, 49a/13, 49a/16, 49a/17, 49a/3, 49a/4, 49a/6, 49a/8, 49b/1, 49b/11, 49b/12, 49b/16, 49b/18, 49b/19, 49b/2, 49b/6, 49b/7, 49b/8, 49b/9, 4a/1, 4a/2, 4a/3, 4b/11, 4b/12, 4b/14, 4b/15, 4b/16, 4b/19, 4b/2, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 4b/9, 50a/13, 50a/17, 50a/18, 50a/20, 50b/15, 50b/6, 50b/7, 50b/9, 51a/10, 51a/11, 51a/12, 51a/13, 51a/18, 51a/19, 51a/2, 51a/21, 51b/1, 51b/10, 51b/11, 51b/14, 51b/16, 51b/17, 51b/2, 51b/20, 51b/3, 51b/4, 51b/9, 52a/11, 52a/13, 52a/15, 52a/16, 52a/17, 52a/19, 52a/2, 52a/3, 52a/4, 52a/5, 52a/7, 52a/8, 52a/9, 52b/1, 52b/10, 52b/13, 52b/16, 52b/17, 52b/2, 52b/20, 52b/3, 52b/6, 52b/8, 53a/10, 53a/11, 53a/16, 53a/18, 53a/19, 53a/21, 53a/3, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53b/11, 53b/12, 53b/13, 53b/14, 53b/15, 53b/17, 53b/19, 53b/21, 53b/4, 53b/5, 53b/6, 53b/8, 53b/9, 54a/10, 54a/11, 54a/12, 54a/15, 54a/16, 54a/18, 54a/19, 54a/21, 54a/5, 54a/6, 54a/8, 54a/9, 54b/10, 54b/11, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/16, 54b/17, 54b/19, 54b/20, 54b/3, 54b/4, 54b/5, 54b/9, 55a/10, 55a/12, 55a/13, 55a/15, 55a/18, 55a/19, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/7, 55a/8, 55b/10, 55b/12, 55b/14, 55b/19, 55b/20, 55b/3, 55b/5, 55b/6, 55b/8, 56a/1, 56a/10, 56a/11, 56a/12, 56a/13, 56a/14, 56a/16, 56a/19, 56a/21, 56a/3, 56a/7, 56a/8, 56b/1, 56b/11, 56b/13, 56b/16, 56b/17, 56b/18, 56b/19, 56b/20, 56b/21, 56b/4, 56b/6, 56b/7, 56b/8, 56b/9, 57a/11, 57a/14, 57a/17, 57a/19, 57a/20, 57a/21, 57a/4, 57a/5, 57a/6, 57a/7, 57a/8, 57a/9, 57b/1, 57b/10, 57b/14, 57b/17, 57b/18, 57b/4, 57b/5, 57b/7, 58a/1, 58a/13, 58a/17, 58a/2, 58a/20, 58a/21, 58a/6, 58a/9, 58b/1, 58b/10, 58b/11, 58b/12, 58b/13, 58b/17, 58b/18, 58b/19, 58b/2, 58b/20, 58b/21, 58b/4, 58b/6, 59a/1, 59a/10, 59a/11, 59a/12, 59a/13, 59a/16, 59a/17, 59a/18, 59a/4, 59a/5, 59a/7, 59a/8, 59a/9, 59b/12, 59b/14, 59b/16, 59b/17, 59b/18, 59b/19, 59b/21, 59b/3, 59b/5, 59b/8, 59b/9, 5a/1, 5a/14, 5a/15, 5a/16, 5a/17, 5a/5, 5a/6, 5a/7, 5b/1, 5b/11, 5b/13, 5b/16, 5b/18, 5b/19, 5b/2, 5b/21, 5b/3, 5b/4, 5b/7, 60a/13, 60a/14, 60a/15, 60a/16, 60a/17, 60a/18, 60a/2, 60a/3, 60a/5, 60a/6, 60a/7, 60b/10, 60b/11, 60b/12, 60b/15, 60b/16, 60b/17, 60b/18, 60b/2, 60b/20, 60b/21, 60b/3, 60b/5, 60b/6, 60b/8, 61a/1, 61a/11, 61a/12, 61a/13, 61a/15, 61a/16, 61a/20, 61a/21, 61a/5, 61a/6, 61a/7, 61a/8, 61a/9, 61b/10, 61b/11, 61b/12, 61b/15, 61b/19, 61b/20, 61b/4, 61b/6, 61b/8, 61b/9, 62a/11, 62a/13, 62a/15, 62a/17, 62a/2, 62a/4, 62a/5, 62a/9, 62b/1, 62b/15, 62b/16, 62b/17, 62b/18, 62b/19, 62b/2, 62b/21, 62b/3, 62b/4, 62b/6, 62b/9, 63a/12, 63a/15, 63a/16, 63a/3, 63a/5, 63a/6, 63b/1, 63b/13, 63b/14, 63b/15, 63b/16, 63b/17, 63b/18, 63b/21, 63b/3, 63b/5, 63b/9, 64a/10, 64a/11, 64a/12, 64a/13, 64a/16, 64a/17, 64a/18, 64a/19, 64a/3, 64a/4, 64a/6, 64a/7,

64a/8, 64b/10, 64b/12, 64b/13, 64b/14, 64b/15, 64b/2, 64b/4, 64b/7, 64b/9,
65a/1, 65a/10, 65a/11, 65a/14, 65a/17, 65a/18, 65a/19, 65a/2, 65a/20, 65a/21,
65a/3, 65a/4, 65a/5, 65a/7, 65b/1, 65b/11, 65b/14, 65b/16, 65b/18, 65b/2,
65b/20, 65b/4, 65b/5, 65b/6, 66a/14, 66a/15, 66a/19, 66a/2, 66a/20, 66a/4,
66a/5, 66a/7, 66a/8, 66b/15, 66b/16, 66b/2, 66b/20, 66b/8, 67a/1, 67a/10,
67a/11, 67a/12, 67a/16, 67a/17, 67a/18, 67a/19, 67a/2, 67a/21, 67a/3, 67b/10,
67b/13, 67b/17, 67b/18, 67b/2, 67b/5, 67b/7, 67b/8, 67b/9, 68a/13, 68a/14,
68a/15, 68a/16, 68a/19, 68a/21, 68a/5, 68a/6, 68a/7, 68a/8, 68b/1, 68b/10,
68b/11, 68b/16, 68b/2, 68b/3, 68b/4, 68b/7, 68b/8, 69a/1, 69a/10, 69a/12,
69a/13, 69a/14, 69a/15, 69a/18, 69a/20, 69a/21, 69a/3, 69a/4, 69a/5, 69a/6,
69b/1, 69b/10, 69b/12, 69b/13, 69b/14, 69b/15, 69b/16, 69b/17, 69b/18, 69b/19,
69b/2, 69b/20, 69b/21, 69b/3, 69b/4, 69b/5, 69b/9, 6a/14, 6a/15, 6a/21,
6a/9, 6b/1, 6b/11, 6b/13, 6b/14, 6b/17, 6b/20, 6b/21, 6b/4, 6b/5,
6b/7, 6b/9, 70a/10, 70a/12, 70a/17, 70a/18, 70a/2, 70a/21, 70a/3, 70a/6,
70a/9, 70b/1, 70b/10, 70b/11, 70b/12, 70b/13, 70b/14, 70b/15, 70b/17, 70b/18,
70b/19, 70b/2, 70b/4, 70b/8, 70b/9, 71a/10, 71a/12, 71a/16, 71a/18, 71a/19,
71a/2, 71a/20, 71a/21, 71a/4, 71a/5, 71a/6, 71a/7, 71a/8, 71b/1, 71b/10,
71b/12, 71b/15, 71b/20, 71b/21, 71b/4, 71b/9, 72a/11, 72a/12, 72a/17, 72a/18,
72a/20, 72a/4, 72a/8, 72b/1, 72b/12, 72b/14, 72b/16, 72b/17, 72b/5, 72b/6,
72b/7, 73a/1, 73a/10, 73a/11, 73a/12, 73a/15, 73a/17, 73a/19, 73a/20, 73a/21,
73a/4, 73a/8, 73b/11, 73b/12, 73b/13, 73b/14, 73b/19, 73b/2, 73b/21, 73b/4,
73b/5, 73b/6, 74a/14, 74a/18, 74a/19, 74a/2, 74a/3, 74a/4, 74a/5, 74a/7,
74a/9, 74b/1, 74b/10, 74b/13, 74b/14, 74b/15, 74b/16, 74b/18, 74b/3, 74b/4,
74b/9, 75a/10, 75a/13, 75a/14, 75a/17, 75a/18, 75a/2, 75a/20, 75a/21, 75a/5,
75a/6, 75a/7, 75a/8, 75b/1, 75b/12, 75b/13, 75b/14, 75b/17, 75b/19, 75b/22,
75b/5, 76a/1, 76a/10, 76a/12, 76a/13, 76a/18, 76a/20, 76a/5, 76b/1, 76b/11,
76b/13, 76b/16, 76b/17, 76b/2, 76b/21, 76b/4, 76b/8, 77a/1, 77a/10, 77a/12,
77a/13, 77a/15, 77a/19, 77a/20, 77a/3, 77a/6, 77b/10, 77b/11, 77b/13, 77b/18,
77b/19, 77b/20, 77b/7, 78a/12, 78a/13, 78a/17, 78a/18, 78a/2, 78a/20, 78a/3,
78b/13, 78b/17, 78b/18, 78b/2, 78b/20, 78b/21, 78b/3, 78b/4, 78b/5, 78b/6,
79a/15, 79a/17, 79a/18, 79a/19, 79a/2, 79a/20, 79a/4, 79a/8, 79a/9, 79b/12,
79b/13, 79b/17, 79b/19, 79b/2, 79b/20, 79b/3, 79b/4, 79b/5, 79b/8, 7a/10,
7a/11, 7a/12, 7a/13, 7a/15, 7a/17, 7a/19, 7a/5, 7a/6, 7b/10, 7b/11,
7b/12, 7b/13, 7b/14, 7b/18, 7b/3, 7b/7, 7b/8, 80a/11, 80a/12, 80a/13,
80a/14, 80a/16, 80a/18, 80a/21, 80a/3, 80a/5, 80a/7, 80b/2, 80b/5, 80b/7,
80b/8, 80b/9, 81a/1, 81a/2, 81a/3, 81a/6, 81a/7, 81a/9, 8a/1, 8a/12,
8a/15, 8a/16, 8a/19, 8a/2, 8a/20, 8a/5, 8a/9, 8b/10, 8b/11, 8b/12,
8b/17, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/9, 9a/1, 9a/10, 9a/14, 9a/19, 9a/2,
9a/21, 9a/5, 9a/6, 9a/7, 9b/1, 9b/10, 9b/11, 9b/14, 9b/21, 9b/5,
9b/7, 9b/8

bād-berestī v. 2a/6

bād-zehrū'l-ma' denī v. 13a/10

bār-emānet v. 1b/13
ber³-tammıdur v. 59a/13
ber³ü³s-sā^c a v. 2b/9
bī-bedel v. 67a/10
bī-hemtā v. 36a/7, 47b/13
fāriḡmiyān-ḡāre ḡalvet-niṣīn v. 2a/15
ḡikmet-āmīz v. 2a/5
iḡtivā-yı v. 1b/11
lü³lü³-i nā-süfte v. 70a/15
mā-melek v. 2a/9
ser-sām v. 51a/12
zehr-i lisānü³ṣ-ṣevrü³l-berri v. 49b/10
^cuṣāre-yi bād-rencibūye v. 50a/20

vebā³ : Ar. veba, taun, yumurcak. Salgın hastalık.

v. 10b/11, 42a/16
eyyām-ı v.+ da 30b/14, 44b/21, 49b/1, 53a/11, 56a/12, 58a/17, 7b/9, 80b/1
ḡudūṣ-ı v.+ da 32b/10
zemān-ı v.+ da 27b/21, 36b/14
v.+ ya 13a/15, 27a/4, 36b/2, 72b/15
ḡümmeyāt-ı v.+ ya 42b/17
v.+ yı 8a/9
v. 30b/14
v.-i ḡummāda 57b/10
v.+ da 10b/21
lā-siyyemā eyyām-ı v.+ da 53b/15
v.+ ya 11a/12, 13b/9
v.+ yı 69b/18
v.+ ya 5b/19

vebāī : Ar. vebaya ait.

hevā-yı v. 42b/19

vebā³iyye : Ar. vebaya ait.

v.+ ye 74a/3
ḡummā-yı v.+ ye 7b/12
emrāz-ı v.+ ye 70b/8
ḡummā-yı v.+ ye 72a/12
ḡümmeyāt-ı v.+ ye 68b/5, 72a/20
v.+ yı 41a/10
ḡümmeyāt-ı v.+ nüḡ36b/1
ḡummā^c-ı v. 61b/10
ḡummā^c-i v. 56a/10
emrāz-ı semmiyye-yı v.+ nüḡ50b/6
emrāz-ı v.+ nüḡ53a/11

ḥummā-yı v.+ ye 73a/11

ḥummā-yı v.+ ye 51a/19

v.+ yi 4b/10

vec : Türkçe egir derler.

v. 14b/22, 15a/1, 43a/4, 48b/7, 66a/16, 7a/15

veca' : Ar. ağrı, sızı, acı.

ḳula' -i v. 42a/19

el-bāriṭānansü't-ṭabīb v.-i isnāmı 53b/4

v.-i mefāşıl 33a/3

v.-i aḥşā' 9a/6

v.-i aḥşā' ya 19a/7

v.-i aḥşā' ya 51b/17

v.-i em' ādan 53a/2

v.-i göbek 60a/13

bi-ğayr v.-i ifnā' 59a/4

v.-i isnān 52a/7

v.-i isnāna 58b/12, 60a/3, 68b/11, 79b/19

v.-i isnāni 42a/10, 55a/20

v.-i kebed 28b/16

v.-i kebedi 37b/8

v.-i ḳulınc 19b/18, 23b/6

v.-i ḳulınca 63b/12

v.-i ḳulıncı 58a/13, 74a/19

v.-i ḳulunc 28a/12

v.-i ḳulunca 55b/19

v.-i küläya 19b/19, 28b/16

v.-i küllī 18b/13

v.-i küllīyi 18b/19

v.-i mefāşıl 18b/13, 20a/11, 25a/21, 33a/13, 59b/8, 64a/1, 69b/18, 76a/5

v.-i mefāşıl 39a/20, 39a/3, 39a/8, 39b/15

v.-i mefāşıl 74b/3

v.-i mefāşıl-ı devvāra 32a/6

v.-i mefāşıla 18b/19, 19b/8, 19b/9, 26b/10, 30b/5, 60a/2

v.-i mefāşılı 44b/1

v.-i mi' de 25b/7, 28b/11

v.-i mi' deye 14b/12, 58b/20, 9a/6

v.-i mi' deyi 17a/10, 29a/6, 34a/19

v.-i niḳrişe 61a/7, 76a/5

v.-i raḥme 28b/11

v.-i şadra 25b/7, 66a/14

v.-i ṭihāl 38a/10

v.-i ṭihale 58b/21

v.-i tıhāle 72b/18
v.-i tıhāli 49a/10, 69b/17
v.-i üzñ 60b/17, 67a/17
v.-i üzne 61a/1
v.-i zahire 60a/2
v.-i zuhr 63a/15, 64a/2
v.+ mı 23a/20
v.+ ların 27a/4
v.+ ların giderür 23a/18
v.+ larına 43b/18
v.+ yı 60a/14
v.-i kilyeyi 9b/11
v.-i erhām 66b/16
v.-i küläya 67b/13
v.-i külliyi 25a/14
v.-i mi' de 25a/13
v.-i ' araķu'n-nesāya 60b/2
v.- i 31a/10
v.+ nı 53b/4

veca' ü'l-üzñ : kulak ağrısı.

v. 64a/6

veca' ü'ş-şadr : göğüs ağrısı.

v. 29b/19

veca' ü'z-zuhr : ağrının ortaya çıkması.

v. 61b/10

vech : Ar. yüz, çehre.

u. 69b/21

v. 52a/10

v. 52b/20

v.+ e 56b/6

vefāt : Ar. ölüm, ölme.

v. itmişdür 1b/50

v. itmişlerdür 1b/50

velā : Ar. yakınlık, sahiplik.

şad-hezār lā-yu' ad v. 4a/2

verd : Ar. gül.

v. 37b/4, 6b/3

dühn-i v. 17b/14

mā' ü'l v. 57b/16

v.-i aħmer 13b/20, 14a/17, 19b/20, 24b/6, 29b/19, 37b/15, 39b/12, 40b/2,
42b/11,

48b/14, 50a/21, 53b/19, 76b/17, 76b/4, 78b/15, 79b/15, 7a/14, 7b/17, 8a/16

- v.-i mā^ʿ -i hısrım 46b/15
v.-i ʿarī 43a/20
v.-i yābis 10a/7, 13b/11, 14a/13, 15b/17, 17b/7, 17b/9, 18a/11, 18b/21, 21a/3,
21b/14, 22a/12, 26a/15, 27b/1, 29a/15, 30b/9, 34a/21, 34b/19, 34b/8, 35a/6,
37a/18, 37a/9, 38b/18, 40a/2, 42a/8, 43a/17, 44b/2, 45a/2, 48a/6, 49a/16,
5a/18, 5b/13, 66b/11, 67b/5, 6a/19, 6b/18, 6b/7, 77a/6, 9b/21
- verdī** : Ar. güle ait.
ʿūd-ı mā- v. 5b/13
- verdū'l-mukattar** : imbikten geçmiş gül.
v. 36b/6
dühn-i v. 6a/6
- verdū'ṭ-ṭarī** : taze gül.
v. 55a/12
ʿuṣāre-i v. 20a/22, 48b/10
v. 47a/11
- verem** : Ar. şiş, yumru, verem. Bulaşıcı hastalık. Bu hastalığa tutulmuş kimse.
v.+ leri 76a/6
- vesā'ir** : Ar. ve saire; ve başkaları, bunun gibiler.
v. 46b/1, 9a/12
- vesīle** : Ar. yol, vasıta, bahane.
v. ola 2b/6
- vesvās** : Ar. kuruntu.
v. 15b/5, 53b/14
v.+ ı 25b/2, 52a/14, 5a/15
- vesvāse** : Ar. kuruntu.
v. 65b/5
v.+ ye 5b/11
- vesvāsī** : Ar. kuruntuya ait.
maniyā-yı v.+ yi 69a/1
- veyā** : ve yahūd; veya, isterseniz.
v. 69a/19, 7b/9
v. 59b/13, 70a/2, 71b/14, 72b/13, 73b/14
- vezin** : Ar. vezn; tartma, tartı, ağırlık.
v. 67a/14
v.+ i 61b/20, 77b/15
v.+ ince 23a/13, 56b/9, 71b/6, 80a/8
v.+ inde 71a/17
- vezin** : vezn; ölçü.
v. 61b/19
- vezn** : Ar. ölçü, tartı.
v.+ i 23b/3
- ve'l-āḥir** : sonrası, sonu.

v. 35a/14

vilâyet : Ar. il.

v.+ inden 52a/1

vir - : vermek.

v.- e 12a/7, 44a/15

v.- eler 11a/12, 11a/18, 15a/14, 23b/4, 25a/20, 25b/4, 27a/2, 28b/10, 28b/11, 28b/12, 28b/13, 28b/14, 28b/15, 28b/16, 29b/16, 29b/18, 31b/7, 38b/1, 39b/15, 39b/2, 40a/10, 40a/19, 40a/4, 40b/16, 41a/6, 41a/9, 41b/8, 54b/10, 55b/3, 5a/16, 65b/12, 68a/11, 69a/21, 71b/14, 72a/19, 72b/16, 72b/17, 72b/19, 73a/16, 73b/13, 73b/15, 74a/6, 76b/21, 79b/11, 7b/9, 9a/13, 9b/9

ķıvâmın v.- eler 36a/12

v.- esiz 74a/17

v.- ile 54a/15, 72b/15, 72b/16, 72b/17, 74b/8

v.- ilür 56a/18, 56b/5, 68b/15, 73a/18, 75a/4, 79a/16, 80a/4

v.- ilürse 56b/8

v.- lür 48a/1, 54b/1

ķuvvet v.- mekte 37a/1, 42b/2, 44b/7

v.- meyeler 70b/14

elem v.- mez 72b/1

v.- seler 32b/11, 73b/14

v.- ülür 50b/5, 59b/21

v.- üp 59b/5, 68a/9, 78b/17

ķüsñ v.- üp 52a/11

ķuvvet v.- üp 44b/21

v.- ür 36b/15, 45b/17, 56b/7, 62a/2

cilâ v.- ür 47a/1

ferah v.- ür 49b/9

ķiddet v.- ür 37a/15, 72b/7

ķalbe v.- ür 40a/20

ķuvvet v.- ür 10a/14, 10b/5, 11a/18, 11b/7, 12a/13, 12b/1, 13a/16, 13a/5, 13b/10, 13b/3, 14a/17, 14a/6, 14b/18, 14b/4, 15a/15, 15a/20, 15b/4, 16b/16, 16b/21, 16b/6, 16b/8, 16b/9, 17a/1, 17b/1, 24b/4, 30b/14, 31a/20, 32a/18, 33a/2, 34a/18, 34b/7, 36a/13, 36a/14, 36b/9, 37a/6, 37b/3, 40a/5, 40b/5, 41b/13, 41b/19, 42a/11, 42a/16, 42a/21, 42a/3, 42a/6, 42b/17, 43a/8, 43b/12, 44a/10, 45b/11, 4b/6, 4b/7, 50a/17, 51b/18, 52a/15, 52b/15, 52b/9, 53a/18, 53b/12, 55a/10, 55a/4, 56a/10, 56a/11, 56b/14, 57a/20, 57a/7, 57b/15, 58a/10, 58a/18, 58b/11, 58b/12, 5a/14, 5a/17, 5a/4, 5b/11, 61a/7, 62b/18, 63b/11, 64b/4, 64b/5, 65b/6, 69a/1, 69a/14, 69a/5, 6a/15, 6a/9, 6b/1, 6b/5, 70b/1, 73a/11, 73a/21, 73b/13, 75a/13, 76a/18, 76a/19, 76b/4, 78b/21, 7a/14, 7a/21, 7a/6, 7b/11, 80a/10, 80a/13, 8a/1, 8a/19, 8a/8, 8b/17, 8b/4, 9b/19, 9b/21

ķuvvet v.- ür 4b/12, 4b/8, 9b/5

meded v.- ür 69a/6
miknet v.- ür 56b/18, 57a/20, 65b/4
nazāret v.- ür 66a/5
neşāt v.- ür 52a/15
revnağ v.- ür 5b/2
tahlīl v.- ür 52a/7
v.- ür 55b/17

vücūd : Ar. bulunma, var olma, varlık.

ben-i v.+ um 2a/2

eşer-i v.+ um 2b/5

vücūt : Ar. vücūd, varlık.

v.+ da 66a/4

vüs'at : Osmalı Dönemi'nde genişlik, bolluk.

v.-i kıbilyet 2a/21

ya : Far. o halde, öyle ise.

y. 70b/15, 74b/4, 9a/21

yabān feslegeni : yaban fesleğeni.

y. feslegeni 56b/9

yābis : Ar. kuru.

y. 20a/11

afsentīn-i y. 68a/15

na' na-i y. 53b/8

na' na' -ı y. 39b/21

na' na' -i y. 15a/1, 17a/18, 40a/17, 50b/13, 51a/6, 76b/4, 78b/7

na' na' -yı y. 50a/13

nemmām-ı y. 6b/9

sezāb-ı y. 19a/10, 26a/11, 28a/13, 28a/2

su' āl-i y. 45a/11, 48a/7

verd-i y. 10a/7, 13b/11, 14a/13, 15b/18, 17b/8, 17b/9, 18a/11, 18b/21, 21a/3,

21b/14, 22a/12, 26a/15, 27b/1, 29a/15, 30b/9, 34a/21, 34b/19, 34b/8, 35a/6,

37a/18, 37a/9, 38b/19, 40a/2, 42a/8, 43a/17, 44b/2, 45a/2, 48a/6, 49a/16,

5a/18, 5b/13, 66b/11, 67b/6, 6a/19, 6b/18, 6b/7, 77a/6, 9b/21

zūfā-yı y. 18a/17, 29b/3, 40a/9, 41b/21, 8b/5

zūfā' -yı y. 21b/21

zūfū-yı y. 7a/1

y.-i aḥşāda 18a/21

zūfā-yı y.-i mikedd 51a/14

ḥammām-ı y.+ de 58b/4, 62a/13, 62b/15, 63a/5, 63b/2, 73a/4, 74a/14, 75a/2

y.+ dūr 56b/17

su' āl-i y.+ e 14a/17

su' āl-i y.+ e 29a/18

yābise : kuru.

- mī^c a-1 y. 62b/11
- yād** : Far. hatırlama, anma.
y. 2b/13, 81a/5
- yād ol -** : hatırlamak.
y.- mağa 2b/6
- yağ** : yağ.
y. 58a/1, 62a/19, 64a/18
y.+ dur 66b/6, 67b/7
y.+ ı 56a/14, 66b/2
gül y. 23a/2
- yāhūd** : Far. veya, isterseniz.
y. 3a/5
y. 10a/5, 11b/12
- yağ -** : yakmak.
ateş y.- duğına 75b/21
- yağı** : yakı. Bazı hastalıkları tedavi için bir bez üzerine yayılıp deri üzerine uygulanan, beden ısısıyla vücuda yapışan koyuca lapa.
y. 32b/12
- yağın** : Ar. sağlam bilgi.
sihr-i y. 3b/19
- yağı** : bk. yakı.
y. 76a/18
- yağüyü'l-isnān** : diş yakısı.
y.-isnān bu 42a/6
- yağüyü'l-ğalb** : kalbe uygulanan yakı.
sefuf-ı y. 41b/12
- yākūt** : Ar. yakut, değerli bir süs taşı.
y.-ı aşfer 13a/8, 36b/19
lā' l-i y.-ı aşfer 8a/14
y.-ı aħmer 7b/6
y. 66a/3, 79b/16
y.-ı aħmer 13a/17, 15b/7, 42b/6, 7b/13
y.-ı aşfer 10b/14, 17b/21, 18a/11, 28a/6, 53b/20, 7b/12, 8b/11
incü-mercān y.-ı aşfer 37a/11
y.-ı erzāk 7b/13
y.-ı ezrak 13b/13, 42b/21, 47a/1, 53b/18
y.-ı rummānī 15b/7
y.-ı tūlbend 68a/17
- yākūtī** : yakut taşına ait.
y. 71b/4
cevher-i y. 71b/19
müferrih-i y. 7b/6

- zer-ver-i y. 46b/21
- yandıq** : Türki-i kadimedendir. Üştür-gâz ve şevkü'l-cemel derler.
y. 18b/7
- ya'ni** : Ar. demek, şu demek, sözün kıyası.
y. 2b/20, 53a/13
- yap -** : yapmak.
y.- duqları 81a/7
- yapraq** : yaprak, ağaç veya bitki yaprağı.
gül y.+ ı 52a/21
laḥana y.+ ı 67b/15
mersin y.+ ı 68a/1
şeftali y.+ ı 75a/21
y.+ m 57b/1
- yâr** : Far. dost.
y. 1b/22
y.-i güzîn 2a/1
- yara** : yara.
y.+ lara 61b/11, 76b/11
y.+ ları 38b/9, 57b/9, 61a/20, 63a/16, 66b/15, 69b/1, 76b/21
- yarakân** : Ar. sarılık hastalığı.
y. 14a/3, 34a/10, 38a/10, 43b/3
y.-ı aşfer 20a/21
y.+ a 31b/9, 42a/18, 48b/18, 55b/5, 58b/12, 68a/8, 71a/4
y.+ ı 13b/18, 43b/19
r.+ ı 74b/5
y. 21a/19
- yarar** : yarar, fayda.
y. olana 3b/14
- yardım** : yardım.
y. ider 36a/14
- yarım** : yarım, buçuk.
y. 28a/7, 29a/10, 31a/19, 33a/18, 36b/21, 37b/17, 43b/6, 45a/6
y.+ şar 10a/12, 11a/6, 12a/21, 12b/13, 13a/13, 19b/2, 20b/13, 22a/13, 24a/14,
29b/14, 32a/4, 35a/19, 36b/12, 36b/5, 37b/11, 39a/1, 39a/11, 39b/6, 40a/21,
41b/18, 41b/6, 42a/1, 42a/9, 42b/21, 44a/16, 45a/2, 45b/20, 46b/19, 48b/5,
49a/17, 49a/18, 50b/15, 51a/7, 53b/20, 5b/7, 72b/11, 78b/8, 79a/13, 79a/20,
7b/15, 8a/14, 9a/16
- yarpuz** : Arapça hıbak ve fütenc derler.
y. 44a/15, 68b/3
- yaş** : yaş, ömür.
y.+ mda 1b/50
- yavaş** : yavaş.

- y.+ ca 58b/9
y.+ ça 10a/21, 36a/2, 44b/12
y. 4b/20
y. 12a/16
- yavuz** : kötü, fena.
y. olan 57b/9
- yay -** : yaymak.
y.- up 76a/18
- yaz -** : yazmak.
y.- duğımı 81a/5
y.- ılmış 81a/1
y.- mışdur 54b/13, 54b/18, 67a/16
- yebrūhū's-šanem** : yebrūh, sirācü'l-kutrub. Türkçe 'abdü's-selām derler.
y. 53b/9
- yedi** : yedi sayısı.
y. 55a/15, 55a/17
y.+ şer 25b/3, 40b/19, 6a/19
y.+ yüz 56a/5
y.+ yüz.yigirmi.altı 24b/15
y. 10b/9, 16b/1, 18b/11, 30a/20, 30b/1, 34b/13, 34b/20, 39a/2, 43a/6,
44a/1, 44a/5, 54a/13, 59a/8, 71a/19
nicārū'l-kibrīt y. 20a/9
y.+ şer 12b/19, 20a/8, 23b/11, 35a/6, 80b/20
- yehdī** : ?
y. 4a/4
- yek** : Far. bir, tek.
y. 1b/5
- yek-tā** : Far. tek, eşsiz, benzersiz.
dürr-i y.+ ya ħarīdār 3b/21
- yemānī** : Yemen'e ait.
'aķīķ-i y. 42b/7, 46a/13
- yemenī** : Yemen'e ait.
la' l-i 'aķīķ-i y. 18a/12
'aķīķ-i y. 18a/1, 46a/20
- yemna' ū'l-ķay'** : kusmayı men etme, giderme.
y. 16a/11
- yeņi** : yeni.
y. 45b/13, 46b/14
- yer** : yer.
y.+ de 55a/21
y.+ den 61b/10
y.+ ine 72a/6

- ma' cūn-ı y. mürveri 22b/16
y. mürveridür 53a/13
- yer mürveri** : tabibler hāmā akti derler.
ma' cūn-ı yer m. 22b/16
yer m.+ dür 53a/13
- yeşür** : ?
y. 1b/7
- yeşā'** : ?
y. 1b/7
- yeşil** : yeşil.
y. 77a/2
y. zeytündan 67b/7
- yetmiş** : yetmiş sayısı.
y. 10b/9, 34b/14
y.+ iki 25a/1
y. 20b/2, 45a/4, 47a/11, 66a/16, 71a/9
y.+ iki 10a/17
y.+ sekiz 18a/14
- yevmiyye** : Ar. günlük.
ḥummā-i y.+ ye 60b/15
- yezdān** : Far. Allah.
y. 4a/1
- yezīd** : Ar. Yezīd. Emevi Devleti'nin kurucusu Muaviye'nin oğlu.
y. 2a/4
y. olsun 2a/4
- yılan** : yılan.
y. şoқан 42a/18
- yımırta** : yumurta.
y. ağıyla 38a/7
- yi -** : yemek.
y.- yüp 44b/13
y.+ de 30a/7, 77b/7
y.+ e 66a/18
y.+ ine 14a/6, 71a/15, 74b/9
- yigirmi** : yirmi sayısı.
y. 11a/10, 11b/3, 11b/5, 13b/15, 15a/7, 19b/21, 21b/3, 22a/3, 23a/21,
25a/2, 25a/5, 30b/13, 31a/17, 31a/3, 33a/9, 35b/13, 35b/21, 38b/3, 40b/4,
40b/7, 43a/13, 43a/7, 44a/1, 44b/19, 45a/14, 46a/14, 46b/13, 47a/14, 47a/7,
47a/8, 47b/18, 47b/19, 48a/13, 48b/8, 49a/12, 49b/17, 49b/22, 4b/17, 50a/1,
50a/10, 50a/16, 50b/18, 50b/2, 50b/4, 51a/16, 51b/13, 51b/16, 51b/20, 51b/5,
51b/6, 52a/17, 52a/19, 54b/6, 55b/16, 57b/12, 57b/9, 58a/12, 58a/15, 58a/9,
5a/11, 5a/21, 5b/21, 5b/9, 60b/20, 61b/7, 66b/14, 67b/14, 68a/17, 68b/19,

69b/9, 6a/20, 6b/11, 70a/18, 71a/14, 72b/8, 74a/1, 75a/11, 75b/4, 76a/8,
79b/10, 7b/18, 8b/1, 8b/18, 8b/50, 9a/3
y.+ beş 29a/19, 34a/2, 75b/15, 80a/20, 9a/2
y.+ dört 11a/20, 11b/17, 17b/7, 18b/6, 19a/7, 19b/15, 21b/1, 21b/3, 21b/4,
21b/50, 22a/15, 22a/4, 22b/1, 22b/14, 22b/5, 24b/13, 26a/2, 26b/21, 28a/3,
29b/1, 30a/12, 30b/10, 31b/10, 32a/20, 35a/17, 35b/1, 35b/17, 76a/2, 77a/12,
77a/17, 77a/7, 78a/5, 79b/1, 79b/2, 79b/21, 80a/17
y.+ iki 19a/10, 25a/15
y.+ sekiz 21b/7
y.+ şer 21a/14, 22a/11, 27b/12, 28b/17, 28b/6, 39b/13, 43a/1, 48b/10, 50b/10,
51b/14, 62a/4, 75b/3, 77a/8, 77b/18, 79b/6, 7a/8
y.+ ye varınca 80a/4

yine : yine, tekrar, bir kez daha.

y. 11b/13, 11b/14, 55b/2, 60b/5, 66a/18, 74a/8
her-çend y. 81a/1

yoğur -: yoğurmak.

y.- alar 38b/15
y.- up 34b/15, 34b/20, 37a/3, 37b/2, 38a/7, 42b/15, 43b/6, 44a/16, 53b/1,
62a/18, 72a/17, 72b/12, 72b/4, 76b/3, 78a/8

yok : yok, var olmayan.

y.+ dur 23a/9, 24a/21, 37a/17, 56b/14, 58a/7, 62a/14, 67a/10

yokarı : yukarı.

y.+ da 26b/17

yukşâ : ?

y. 4a/2

yumurda : yumurta.

y. 66b/1

yumuşad -: yumuşatmak.

y.- ur 75b/13

yunan : Yunan.

ḥükemā^ç -i y. 2b/15

ḥükemā^ç -yı y.+ a 3a/2

ḥükemā^ç -i y.+ dan 26a/19

yunānī : Yunan'a ait.

ẓimād-ı iskender-i y. 77a/19

yut -: yutmak.

y.- alar 37a/20

yuy - : yıkamak.

y.- up 23a/14

yübüset : Ar. kuruluk, kuraklık.

y. 38b/1

y.+ i 20b/10, 23b/19

y.+ in gide 23b/16

yürek : yürek, kalp.

y.+ den 16a/11

y.+ i 44a/10

yürüd - : yürütmek, ulaşmasını sağlamak.

y.- ür 12b/9

yüz : yüz sayısı.

y. 10a/16, 10a/20, 10a/5, 10b/18, 12a/12, 15a/18, 16a/19, 16a/2, 17b/12, 17b/3, 18b/16, 19a/4, 19a/8, 19b/2, 20a/7, 20b/16, 21a/16, 21a/4, 21b/11, 21b/12, 22a/3, 22a/6, 22b/15, 24a/19, 26a/5, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 27a/1, 27a/9, 27b/17, 28b/2, 30b/7, 30b/9, 31a/11, 31a/13, 31a/2, 31b/5, 32a/9, 33b/2, 34b/3, 35b/1, 35b/16, 41a/19, 43b/20, 44b/10, 44b/17, 45a/18, 45a/9, 47b/11, 48a/14, 48a/4, 48a/5, 48b/1, 48b/10, 48b/7, 49a/13, 49a/19, 49a/5, 49b/21, 50b/2, 52a/19, 52b/18, 52b/7, 53a/20, 57a/15, 57a/2, 57b/12, 57b/15, 57b/16, 58a/11, 58a/15, 58a/8, 58b/3, 58b/8, 59a/14, 59a/6, 59a/7, 59b/18, 59b/3, 5a/11, 5b/9, 60a/19, 60b/13, 60b/19, 60b/3, 60b/8, 61a/18, 61a/3, 61b/12, 61b/8, 61b/9, 62a/12, 62a/2, 62a/7, 63b/21, 64a/21, 64a/3, 65a/13, 66a/21, 66a/9, 66b/13, 66b/19, 67b/19, 69b/7, 69b/8, 69b/9, 6b/11, 6b/15, 6b/17, 6b/3, 70a/11, 70b/16, 71b/1, 71b/16, 71b/3, 71b/9, 72a/7, 72b/20, 74a/21, 74a/6, 74b/1, 74b/17, 75a/10, 75b/2, 75b/3, 77a/5, 77b/3, 78b/16, 79a/1, 7a/10, 7a/19, 7a/20, 80a/1, 80b/3, 8a/6, 8b/1, 8b/50, 8b/8, 9a/11, 9b/9

dimāğ-i^ç uşfür y. 12b/3

i-^ç asel y. 63b/4

y.+ de 75b/13

y.+ e 58b/5

y.+ elli 10a/21, 12a/5, 13b/1, 19a/12, 20b/1, 20b/50, 21a/7, 73a/2, 76a/8

y.+ elli. 14b/15

y.+ elli.şer 20b/6, 4b/17

y.+ i 58b/5

y.+ kırk 28a/16

y.+ kırk. 18b/10

y.+ kırk.yedi 25b/3

y.+ on 14a/14, 20a/18

gül-engübîn y.+ on.altışar 18a/7

y.+ on.dört 14a/2

y.+ otuz 9b/1

y.+ otuz.dört 15b/3

y.+ otuz.sekiz 15b/13

y.+ seksen 25b/18, 7a/4, 8b/20

y.+ 90san.iki 29a/9

y.+ yetmiş 18a/19

y.+ yigirmi 13b/15, 8b/15, 9b/17

y.+ yigirmi.okuz 15a/2

abt : Ar. sıkı tutma.

.-1 all 3b/17

ac : Trke kara boya derler. Halk arasında saı kıbrız derler. Birka eittir. Kulkatr diye de bilinir. Kulkads ve kulkand da aynı anlama gelir.

z. 38a/6, 47b/21

rh-1 z. 31b/15, 55b/9

z.-1 aferi 55b/15

z.-1 ebyaz 47a/3, 50a/2, 69b/8

z.-1 kibrisi 68b/6

z.-1 marek 41b/2, 57b/21

z.-1 mkelles 62a/6

z.-1 eb 78a/7

rh-1 z.+ la 65b/13

ac'l-adr'l-kibrisi : yeil renkte bir tr zac, kara boya.

z. 69b/8

ac-1 kibrisi: Trke kara boya derler. Halk arasında saı kıbrız derler. Birka eittir. Kulkatr diye de bilinir. Kulkads ve kulkand da aynı anlama gelir.

ac-1 k. 68b/6

ade : Far. evlat, oul.

z. 54b/13

a' fern : Ar. safran, Sryanice krkm derler. Arapa cisd ve cad de derler.

z. 11a/15, 11a/7, 12b/12, 13a/12, 14a/9, 14b/1, 15a/10, 15b/10, 15b/15, 15b/21, 18a/4, 18b/9, 19a/1, 19b/2, 20b/3, 23b/1, 23b/11, 24a/14, 24a/18, 24a/2, 24b/19, 24b/4, 25a/17, 25b/11, 25b/3, 26a/12, 27b/8, 28a/21, 28a/9, 28b/18, 28b/6, 29a/12, 29a/2, 29a/21, 29b/14, 29b/21, 32a/21, 34b/11, 36a/17, 36a/3, 36b/11, 36b/20, 36b/5, 37a/19, 37a/21, 37b/16, 37b/5, 39a/6, 42b/12, 43a/19, 43b/1, 43b/5, 44b/3, 45a/3, 45b/19, 49b/15, 50b/20, 51a/16, 51b/15, 53b/19, 5a/7, 5b/14, 62b/10, 63a/1, 63a/20, 66a/17, 66b/10, 67a/6, 67b/10, 6a/4, 72b/10, 75b/7, 76a/11, 76b/19, 7a/16, 7b/4, 80b/18, 80b/4, 9a/15

bezr-i z. 5b/4

cevher-i z. 35b/6

ula-i z. 31b/1

ula-yı z. 27b/12

nlfer-ebyaz z. 7b/19

z.-1 mikedd 49b/4

. 34b/4, 47a/8, 63b/8

z. 79a/3

v.-1 nebt 73b/10

a' fernt : Ar. safranlar.

v. 4a/21

za' ferānū'l-hadīd : sada 'ü'l-hadīddir Türkçe demür pası derler. Farsça jeng derler. Tıpta demür büradesiyle kibritten ettikleri amele za' ferānū'l-hadīd erler.

z. 44b/16

z.-1 englisālis'ü'l-ḥakīm 73b/10

za' ferānū'l-ma' denī : tıpta demirden yapılan bir terkipdir.

z. 74a/17

za' fī : zayıflığa ait, kuvvetsizlik.

z. 13b/10

za' fū'l-başar : Ar. görme zayıflığı, miyopluk.

ma' cūn-ı z. 12a/2

zāhir : Ar. görünen, açık, belli.

z. 62a/15

z.+ dūr 40a/15, 58b/3, 64b/6, 68a/15

z. olan 20a/20

z. olup 66b/6

z. olur 56b/8, 61b/15, 66a/1

z.+ dūr 35b/9

zāhire : Ar. semiz, yağlı, tavlı, bol.

z.+ ye 16b/15

zāhire : Ar. dışarı fırlamış göz, lokma göz.

z. 53a/18

evrām-ı z. 59b/9

ḥavāss-ı ḥamse-yi z. 57a/19

z.+ nūḡ 54b/12, 65a/18

emraḡ-ı z.+ nūḡ38a/3

zāhire : Ar. görünen, açık, belli.

veca' -i z. 60a/3

zāḡmet : Ar. sıkıntı, eziyet.

z.+ in 33a/14

zā'id : Ar. artan,artıran.

laḡm-ı z.+ i 69b/6

za' if : Ar. zayıf, güçsüz.

z. 5a/14, 5a/16

z. 17b/19, 34b/17, 49b/18, 56b/19, 69b/15, 72a/21, 78b/3

z.+ i 7b/8

z. 11a/19, 40a/5

z.+ liklerine 44a/10

ḡuvvet-i z. 16b/21

za' ifū'l-başarū'l-muḡtārū'l-görḡyānūs: görme zayıflığı için bu hekimin adı ile anılan bir terkip.

sefūf-ı z. 40a/4

zā'il : Ar. sona eren, devamlı olmayan, geçen.

z. ider 49a/1
z. 41a/10
z. ider 23a/6
z. ider 54a/8, 66b/15, 67b/8
z. olunca 67a/9
z. 56b/7
z. olur 33b/11, 33b/9
z. ider 66a/5
z. olunca 66b/5

zā'ika : Ar. tatma, tadım, tat duyurucu kuvvet.
kuvvet-i z.+ yı 13b/18

zam^c : Ar. zamm; Katma, ekleme.
z.-ı leblāb 63b/5

zamān : Ar. zaman, vakit.
z.-ı şabāvetden 80b/6
z.-ı t̄ā^c ūnda 53a/11
zemīn-i z. 3a/4

zamğ : Ar. zamk.
z. 62b/21
z.-ı 'arabī 9b/3
z.-ı leblāb 61b/3
z.-ı şanavber 75a/11
z.-ı 'arabī 10a/2, 12b/17, 14a/1, 14a/18, 14a/8, 23a/1, 26a/3, 27a/6, 29a/20,
29b/17, 29b/19, 29b/8, 36a/17, 37b/17, 38a/6, 38b/3, 39b/12, 40b/19, 44a/4,
44b/4, 45a/20, 47a/13, 47a/7, 63a/20, 67a/5, 6a/17, 76b/17
z.-ı 'arabī-yi mikedd 63b/6
z.-yı şarāb-ı reyḥān 23b/14

zamm : Ar. bk. zam^c
z. 36a/6, 70a/17, 73a/1, 79a/4, 9a/19
z. ideler 33b/21, 44a/9, 71b/3
z. oluna 24b/8

zanbāk : zambak çiçeği, tıp dilinde yasemin-i ebyaz derler.
dühn-i z. 66a/14
zehr-i z. 30a/5, 51a/14, 62b/6, 66a/15, 78b/14
zehr-i z.-ı ḥırām 39b/6
dühn-i z. 76b/20

zār : Far. isimlere eklenerek yer adı bildirir. Çemen-zār; çimenlik.
z.-ı fiğānāh-ı hevā 80a/14

zarab : kirpi denilen hayvandır. Arapça düldül derler.
şarāb-ı z. 67a/8

zarar : Ar. kayıp, ziyan.
z.+ ını 54b/4

- z.+ dan 59a/17
- zarf** : Ar. kap, kılıf, mahza.
z. 50a/6
z.+ a 59b/2
zeheb-i z.+ da 33a/19
- zaruret** : Ar. çaresizlik, sıkıntı, zorluk.
dâr-ı z.+ de 2a/9
- zât** : Ar. sahip, malik. Hekimlik terimlerinde hastalık.
z.-i insānuḡ 1b/5
z.-i şadra 61b/10
maẓhar-ı n.-ı eḡadiyyet 1b/17
- zātü'l-cenb** : Ar. satlıcan, akciğer örtüsünün iltihabı.
z. 36b/2
z. 29a/18, 70b/8, 72b/6, 73a/10, 74a/18, 7a/5
z.+ e 29b/19, 33a/3, 71a/4
- zātü'r-ri'e** : Ar. akciğer iltihabı, yangısı, batar.
z. 14a/4
z.+ ye 70b/15
z. 7a/5
z.+ ye 36b/2, 8b/3
- zebedü'l-baḡr** : Türkçe deniz köpüğü derler.
z. 40b/13, 42a/13, 45b/3, 46a/1, 46b/13
z. 47a/17, 47a/19
- zeberced** : Ar. zümrütten daha açık yeşil olan ve zümrüt kadar değeri olmayan bir süs taşı.
z. 42b/21
zümrüd-i z. 66a/3
z.-i mānendī 73b/8
- zebīb-i rezākī** : kuru üzüm.
z. 7a/3
z. 21a/16, 22a/10, 29b/4, 7a/3
z.-i aḡmer 20b/14, 21a/4, 35a/18, 35b/13
- zacr** : Ar. önlemek, yasak etmek.
z. ider 48a/8
- zede-i felek.** : feleğe uğramış, felek vurmuş.
z.-yi felek 2a/10
- zeheb** : Ar. altın.
z. 72a/2
bikr-i z. 46a/11
iḡlīmiyā-yı z. 46a/6
mercān-ı incü-yi bikr-i z. 46a/19
varaḡ-ı z. 36a/15, 7b/19

z.-i hāşşası 53a/20
z.-i kâdir 59a/18
z.-i mercân-ı aḥmer 46a/12
z.-i naḳ'î 73a/13
z.-i zarfda 33a/19

zehebî : Ar. altına ait.

z. 46b/6, 70b/18, 74a/12
mükelles-i merḳaşîyâ-yı z. 46a/20

zehebü'l-ḥayyût : bir tür altın terkibi.

z. 74b/13

zehebü'l-mükelles : kireçleşmiş altın.

z. 36b/4

zehir : Far. zehir, aḡu.

z.+ dūr zirâ 3b/12

zehr : Ar. çiçek.

z.-i anâġâlis 51a/17
z.-i antīmūniyye 70b/19
z.-i bābūnec 66b/1
z.-i belesân-ı şāmî 54a/19
z.-i benefsec 13b/11, 48b/4
z.-i benefsenc 5a/18
z.-i benefşec 22b/11, 34b/8, 40b/19, 49a/8
z.-i benefşenc 21b/2, 30b/17
z.-i benefşenç 20b/12
z.-i berfe 79a/13
z.-i Betūniḳa 78b/14
z.-i būşîr 66b/1
z.-i fāvāniyâ 30a/3, 62b/9
z.-i hāşâ 67b/15
z.-i ḥaşışetü'z-zücâc 47b/8
z.-i ḥavâme? 30a/5
z.-i ḥayvânî şoḳduġına 60a/3
bâd- z.-i ḥayvanî 36a/16
z.-i heyyü 50b/14, 66a/21, 70a/8
z.-i heyyü-fāriḳūn kemāfītūs 77a/3
z.-i heyyü-fāriḳūn zehr-i ḳaṅariyūn 78b/14
z.-i heyyü'l-fāriḳūn 22a/1, 40a/17
z.-i hindibâ 78b/15
z.-i ḥuzāmâ 62b/7
z.-i iḥlāmur 22a/13
z.-i iḥlamur 30a/5, 51a/14, 78b/14
z.-i iḥlamūr 57b/7

z.-i iklîlü'l-cebel 18b/10, 52a/12, 52a/17, 5a/18, 61a/10, 62b/6
z.-i iklîlü'l-melik 30a/4
zehr-i heyyü-fâriķûn z.-i ķaņtariyûn 78b/14
z.-i ķaņtariyûn-ışağır birincâsef 40a/17
z.-i ķarabař 23b/12, 25a/7, 37b/6, 38a/4, 42b/10, 51a/17, 57b/7, 78b/13
z.-i ķařtarân 22a/1
z.-i kibrit 19b/16
z.-i kibritü's-sâdec 70b/7
z.-i lisân-ı Şevr-i berri 18a/12, 8a/16
z.-i lisânüŐ-Şevr 48b/4
z.-i lisânü's-Şevr 27b/14, 30b/17, 50a/21, 51a/6, 52a/17, 62b/7, 78b/15, 79a/12
z.-i lisânü's-Şevr-i berri 50b/15
z.-i lisânü's-Şevrü'l-berri 35a/18
z.-i lisânü's-Şevrü'l-berri ve 49b/10
mâ' -i z.-i nârencl 73a/17
z.-i nercis 22a/1, 22a/13, 39b/6, 50b/1, 50b/15
bâd-zencibûye z.-i nercis 31b/20
z.-i nilüfer 35a/19, 50a/12, 50b/2, 51b/10
z.-i nilüfer 13b/11, 8a/16
z.-i retem 50b/15
z.-i retme 62b/7
z.-i sâlüyâ 30a/4, 41a/16
bezrü'l-iklîlü'l-cebel z.-i sâlüyâ 78b/13
z.-i sâlüyâ-yı mikedd 61b/7
z.-i Şelc 30a/5, 61b/10
z.-i țarfâ 62b/6
z.-i ustuhûdus 49a/17
z.-i usțuhûdus 16a/2
z.-i ütrüc 11a/4, 51a/17
z.-i zanbaķ 30a/5, 51a/14, 62b/6, 66a/15, 78b/14
z.-i zanbaķ-ı ĥırâm 39b/6
z.-nâk olan 56a/20, 72a/20
z.+ i 72b/6
envâ' -i z.+ i 69b/14
ĥațmî z. 47b/8

zehrü'l-fizza : gümüş otu, bevâsîr, fizziyye de derler.

z. 71a/14

zehrü'l-fül : bakla çiçeği.

mâ' -i z. 52a/10

zehrü'l-ütrüc : ağaç kavunu çiçeği.

mâ' -i z. 11a/12, 72a/19, 72a/4

zehrü's-Şelc : kar çiçeği.

z. 61b/6, 62b/6
z.-i mikedd 51a/17

zehrü's-süsü'l-ebyaż : beyaz meyan kökü çiçeđi.
z. 22a/13

zehrü'ş-şems : güneş çiçeği.
z. 71b/20

zeka' : Ar. çabuk anlama, zihin keskinliği.
z.+ y1 49b/1, 4b/12, 62b/1, 69b/21

zeker : Ar. erkeklik organı.
lübân-ı z. 25b/11, 37a/3
bî-hemtâdur z.+ e 67a/10
geyik z. 26b/6

zemân : Ar. zaman, vakit.
z. 1b/50, 3a/7
z.-ı sehl 2a/11
z.-ı vebâda 27b/21, 36b/14
z.+ ımızda 2a/13
eţıbbâ' -i z.+ uş2a/6

zemîn : Far. yer, yeryüzü.
kevkeb-i z. 66a/4
z.-i zamâna 3a/4
kebkeb-i z.+ den 66a/9

zemînbeth : zemincâh.
z. 14b/3

zencâr : Far. iki türü vardır: ma' denî ve masnû' idir. Madenî, bakır madeninden; masnû' î ise sirkeден yapılr. Türkçe kalem cengâr derler.
z.-ı hâliş 46b/11
z.-ı şâfî 47a/13

zencebîl : zencefil.
z. 10a/12, 10b/2, 10b/7, 12a/17, 12b/11, 13b/5, 14a/21, 14b/13, 14b/21,
14b/8, 15a/8, 15b/9, 17a/15, 17a/3, 18a/3, 18b/10, 18b/15, 19a/1, 19a/10,
19a/16, 19b/1, 19b/11, 19b/5, 20a/8, 22a/5, 23b/10, 26a/16, 26b/21, 26b/3,
27a/16, 27a/8, 35a/7, 40a/8, 40b/14, 40b/8, 41a/18, 46b/20, 47a/16, 49b/4,
50a/4, 51b/12, 52b/22, 53a/1, 53b/7, 5a/19, 63b/8, 67b/15, 6b/10, 6b/18,
76b/7, 78b/11, 79a/10, 79a/19, 79b/9, 7a/18, 7a/2, 7a/9, 7b/3, 80b/15,
8a/20, 8b/19, 8b/7, 9a/17, 9b/12, 9b/3, 9b/7
şarâb-ı z. 11b/4
türbüd-i z. 11a/21
z.-i ebyaż 12b/5, 31b/11
z.-i kebâbe 5a/10

zencefr: zencefre. İki türü vardır: ma' deni ve masnû' î. Madenî olan altın ve bakır madeninden; masnû' î olan ise zîbak ile kibritden yapılr.

- z.+ e 71b/5
- zencefre** : bk. zencefr.
z. 73b/21
z.-yi ma' denî-i mikedd 47a/16
z.-yi rümmânî 71a/21
- zenebü'l-ḥayl** : Türkçe ulama yonca derler.
z. 48b/14
- zenebü's-sakankür** : timsah kuyruğu.
z. 10b/8
- zer** : Far. sarı, altın.
z. 3a/1, 72b/20
z.-i mağsül 74a/12
z.-ver-i yâkütî 46b/21
- zerāvend** : Far. ilaçlarda kullanılan bir cins bitki, loğusa otu. Yunanca arestülūhiyā denir. Manası fāzilü'n-nefsā demektir. Zerāvend-i tavîl ve zerāvend-i müdahrec olmak üzere iki türdür.
z. 23a/11, 24a/13, 29a/15, 80b/16
z.-i müdahrec 31b/21
z.-i müdahrec 16a/5
z.-i müdahrec 18a/18, 24b/19, 25a/19, 25a/6, 29a/9, 44a/15, 75a/11
z.-i ṭavîl 15b/18, 27b/19, 62b/12, 77a/4
z.-i ṭavîl-i müdahrec 54a/17
- zerh-i qarabaş** : karabaş çiçeği, ustühūdūs da derler.
z.-i qarabaş 41b/14
- zercenc-i ebyaz** : bir tür bitki. ذرکنج ebyaz
z.-i ebyaz 78a/9
- zerrin** : Far. altından yapılmış, altın.
mā' -i z. 74a/13
- zevābikü'l-ma' ādin** : zibak'ın c. Türkçe civa, Farsça sîm-âb derler.
istihrâc-ı z. 77b/6
- zevâhir**: Ar. zâhir ve zâhirenin c.
z.-i şükür 1b/3
- zevb** : Ar. erime.
z. 33a/7, 73a/5
z. idüp 33b/4, 68b/13, 71b/2
z. olunduğda 70a/15
- zeyl** : Ar. ayırma.
z.-i tavîl olur 55b/13
- zeyt** : zeytin yağı. Ham zeytinden yapılan zeytinden yapılan zeyt-i infāk ve rekābî derler.
z.-i atîk 67a/8
z.-i mağsül 59a/10, 64b/16, 67b/12

- z.-i rükābī 67b/7
z.-i ‘aķīķ 46a/5, 64a/21
z.-i ‘atīķ 60a/9, 61b/1, 66b/12, 67b/19, 68a/2, 75b/18, 76a/7, 77b/3
- zeytūn** : Ar. zeytin.
yeşil z.+ dan 67b/7
- zeytü’l-infāk** : ham zeytinden yapılan yağ.
z. 67b/6
- zeytü’ş-şāfiyyü’l-mağsūl** : yıkanmış saf zeytin.
z. 32b/17
- zıfda‘** : Türkçe kurbağa ve Farsça çagz ve gūk derler.
ż. 76a/10
- zıfda‘ü’l-hindī** : Hint kurbağası.
ż. 67b/19
- zımād** : Ar. merhemle yaraya sarılan sargı, bez, ilaç, lapa, yakı.
ż. 76b/21
ż. 76b/15
ż.-ı ebyaz 76b/15
ż.-ı iskender-i yunānī 77a/18
ż.-ı lāden 76b/3
ż.-ı takāmukā 77a/9
ż. ideler 76b/3
ż. oluna 76b/10, 76b/20, 77a/14, 77a/18, 77a/9, 77b/5
- zımādāt** : zımād’ın c. bk.
f. 4b/2
f. 76a/17
- zımādātü’r-re’s** : baş yakısı.
ż. 76a/17
- zımādü’l-cerācīn** : bir tür yakı.
ż. 77a/14
- zımādü’l-mıķnāṭīs** : bir tür yakı.
ż. 76b/10
- zındīķ** : Ar. zındık, münafık, ahrete inanmayan.
z. 2a/3
- zībāķ** : civa.
z. 38a/5
hükemā-yı z. 77b/7
z.-ı fıżza 78a/14
z.-ı ḥayvānī 72b/20
z.-ı kibrit 72b/19
z.-ı mağsūl 64b/20, 71b/3, 71b/8, 74b/17, 74b/5
z.-ı maķtūl 76b/19
z.-ı muşā‘ ad 71a/9, 71b/5

- z.-ı mülūkī 71a/3
z.+ dan 71b/22, 72a/1
buḥār-ı z.+ dan 64a/10
z.+ ı 78a/21
memblū-yı z.+ ı 77b/17
z.+ uḡ 78a/10, 78a/14, 78a/5
- zībākū'l-kaşdır** : kal'ī (kalay) ve civa terkibi.
z.-kaşdır bu 78a/11
- zībākū'l-antimūniyye** : demürbozan ve civa terkibi.
z. 77b/6
- zībākū'l-ḥadīd**: demir ve civa terkibi.
z. 78a/6
- zībākū'l-ḥayvān** : bir tür civa.
dühn-i z. 73b/6
- zībākū'l-ḥayy** : bir tür civa.
z. 71a/12
- zībākū'l-ḥayyü'l-mağsül** : bir tür yıkanmış civa.
z. 71a/8
- zībākū'l-ḥulv** : bir tür civa.
z. 31a/16
- zībākū'l-muşa'ad** : kaynatılarak arıtılmış civa.
z. 78a/6
- zibl** : Hint kurbağasıdır. Türkçe бага derler. Tarak ve hılāl yaparlar.
milḥ-i z. 50a/3
- zift** : iki türdür: taze ve kuru. Pişirilmiş olana katran derler. Ağaçlardan akana zift derler. Çam ağaçlarından olur. Kara sakız da derler.
z. 77a/8
- ziḥall** : erkek deve/Kamusü'l-muhit.
z. 50a/13
- zihī** : Ar. ne güzel, ne hoş.
z. 70b/20
- zihn** : Ar. anlama, bilme, unutmama kuvveti.
z.+ i 25b/1
- zıkr** : Ar. anma, anılma.
z. 2b/5, 68a/4
z. eylediği 77b/7
z. ideriz 55b/13
z. itdüğimiz 26b/18
z. olunan 70a/17
z. olunmasıydı 81a/3
- zīku'n-^çunḡ** : boynu dar.
z. 71a/10

zīrā : Far. çünkü, şundan dolayı ki.

z. 2b/20, 2b/6, 33b/8, 3a/18, 3b/17, 48a/7, 49b/8, 56a/10, 56b/1,
56b/18, 62b/4, 65a/9, 70b/14, 73a/8, 74a/19, 77b/8, 79b/14, 81a/5
zehr-nâkdür z. 3b/12
z. 50b/6, 51a/20

zīver : Far. süs, bezek.

z. 1b/10

ziyāde : Ar. artma, çoğalma, çok, bol.

z.+ de 67b/9
z. 16a/12, 3b/13, 48a/7, 4b/13, 54a/16, 56b/19, 74a/5, 79a/19
z.+ dür 21a/12
z. ider 10a/14, 11a/19, 11b/8, 12a/13, 15a/20, 17b/20, 31a/8, 34b/7, 46a/17,
46a/9, 49b/8, 4b/12, 51a/3, 5a/15, 69a/15, 74b/15, 78b/5, 79a/16, 9a/5
‘aql-ü hıfz-ı z. ider 16b/8

zūfā : çördek ve Hz. Davud çoğanı da derler. Zufa-yı yabis; kuru çördek. Zufa-yı ratb; yaş, taze çördektir. Koyunun kulağı altında ve budu arasında yapağıya bulaşan nesnedir.

z. 29b/14, 7a/6
cevāriş-i z. 7a/4
z.-yı kemāfītūs 78b/8
z.-yı ratb 77b/4
z.-yı yābis 18a/17, 29b/3, 40a/9, 41b/21, 8b/5
z.-yı yābis-i mikedd 51a/14
dühn-i z. 63a/7
z.-yı yābis 21b/20
z.-yı fūdenc 27a/20
z.-yābis māmīşā 12a/4
z.-yı yābis 7a/1

zūfra : Ar. 1. Zufr; tırnak. 2.Tıpdı tırnak otu.

z.+ ya 47a/15

zūfru’l-cebel : dağda yetişen tırnak otu.

z.-i aşlü’l-cenāh-ı mikedd 50b/10

zūfrü’l-ħummāz : kuzu kulağı ve tırnak otu.

z. 39b/5

zūhr : Ar. zuhur; Ortaya çıkma, belirme, görünme.

veca’ -i z. 63a/15, 64a/2
z. 63a/17

zūhūr : Ar. görünme, meydana çıkma.

z. 3a/9
z. idüp 2b/21

zulmet : Ar. karanlık.

z.-i başarı 45b/2
z.-i ‘aynī 46a/4

zümüg : zamglar.

v. 4a/13

v. 57b/8

zurafâ : Ar. zarifler, hoş konuşmayı bilir zekî kimseler.

z.-yı hükemâ' ya 2b/12

z.+ ya 44b/15

zurunbâd : Ar. 'arakü'l-kâfür, kâfürü'l-ka'k, 'arakü't-tîb ve zurunba dahi derler.

z. 10b/16, 11a/14, 11a/7, 13a/11, 13b/5, 14a/21, 15b/7, 18a/1, 18b/10,

26a/11, 27a/20, 28a/1, 28a/9, 28b/7, 29a/3, 32a/20, 36a/19, 41a/1, 51a/13,

51a/5, 5a/20, 5b/16, 63a/3, 66b/8, 6a/11, 6b/8, 76a/21, 76b/6, 78b/6,

8b/13, 9b/14

'üd-hâm z. 5a/8

z. 62a/3

zurunbâdü'l-fävâniyâ : Türkçe şakayık kökü ve zurunbad terkibi.

z. 36b/17

zu'rûr : Türkçe alıç demektir. Gîl-dârû ve tuffâh-ı cebelî de derler. Arapça tuffah-ı berri derler.

z. 48a/14

zübûl : Ar. sararıp solma.

z.+ i 33a/4

zücâc : Ar. sırça, cam, şişe. Ma' denî ve mahnû'î olur.

z. 68a/2

z.-i antîmûn 74a/12

z.-i antîmûnî 74a/13

z.-i kur' aya koyup 33a/7

z.-i maḥrûḳ 16a/5

z.+ a 33b/6, 34a/13, 64a/16, 65b/14, 73a/1, 73a/15, 73a/16, 78a/1

z.+ a koyup 33a/10, 62b/14, 66b/20, 66b/4, 67a/13, 67b/20

z.+ dan 59b/2

z.+ ı 30a/6

z.+ la 67a/15

zücâce : bk. zücâc.

z. koyup 46a/7

z.+ ye 54a/4, 58b/8, 71a/10, 77b/19, 78a/17

zümürüd : Ar. zümürüd. Cevher türündendir.

z. 18a/12, 37a/11

tiryâḳ-ı z. 28a/5

z. 11a/2, 13a/18, 13a/4, 13b/13, 15b/7, 8a/14

zümürüd : zümürüd.

z. 11a/15, 53b/18

z.-i mürebbî 28a/6

z.-i ṭoBac 7b/13

z.-i zeberced 66a/3

zū'l-celāl : Ar. yücelik sahibi olan Allah.

ḥudāvend-i z.+ üñ 4a/1

zū'l-cenāḥ : Ar. çok taraflı; her yana, her tarafa gelebilir.

z. 67a/12

3.2. Özel Adlar Dizini

aḥmed: Ar. Naḫṣiyyü's-seyyid Muṣṭafā bin Naḫṣiyyü's-Seyyid Aḥmed.

a. 80b/13

aṅṭonūs 'ūbuyūz : Antonyus Ububiyus. Hekim adı.

a. 32a/16

a. 53a/17

aṅṭonūz : Aṅṭonūs/ Antonyus 'ūbuyūz/ububiyus. Hekim adı.

a. 30b/2

a. 49b/7

antonyūs : Antonyus Ububiyus. Hekim adı.

bād-zehrü'l-muḥtār a. 51a/19

el-aṅṭonūz 'u. 31b/16

el-aṅṭonūz 'u. 31a/8

bālūrū : hekim adı.

b. 9b/18

b.-i māseveyh 10a/6

bāritanusu 't-ṭabīb: hekim adı.

b.ṭabīb 53b/4

bārlūs : hekim adı. Bu hekimin ismiyle anılan serçeden yapılan bir macun.

ma' cūn-ı e. 12b/1

bāsilyūs : hekim adı.

b. 54b/11

baṭarbaṭrānyūs : hekim adı.

b. 63a/12

becril? : hekim adı.

b. 9b/18

berāklenūs : hekim adı.

b.-ı cermānī-i nām-ı kāmīlū'l-vezn 3a/8

berkelsūs : hekim adı.

32b/20, 33a/21, 50b/5

cālīnūs: ilk çağların İpokrak ile birlikte en büyük Grek hekimi, Galen (131-210).

c. 3b/4

ayāric-i c. 24a/16

cevāriş-i c. 7a/10

cevāriş-i f. 9b/5

ayāric-i f. 23b/18

k. 45b/21

cālīnūsü'n-niķolaus : hekim adı.

ayāric-i c. 24a/21

cāmi'ü'l-görhayyānūs : hekimin adı.

m. 22a/8

cermānī: hekim adı. Alman hekim.

c. 41b/8

el-berkelsūsü'l-ḥekīm c. 49b/18

berāklenūs-ı c.-i nām-ı kāmīlū'l-vezn 3a/8

c. 54b/11

t. 28a/17

delīķūrīdōs : hekim adı.

d. 3b/4

dīlnāgūs : hekim adı, tabib.

d. 65b/7

dūncīlūs : hekim adı.

d. 37a/1

eftānūz : hekim adı.

e. 30b/13

endülis : endülüs.

e.-i beynende 79a/18

esyāğırīķā : Latin bir filozof olan Beraklenus Cemanī tarafından yazılan ve hekimlerin kimyası anlamına gelen bir eser.

ferātūnū'l-ḥekīm : hekim adı. Felatun; Eflatun.

f. 67b/2

ferdelyūs/ferdilyūs : hekim adı.

f. 69b/1

f. 34a/4

ferliyūs? : hekim adı.

f. 59b/7

ğyāşeddīn : mağrib sultanı Gıyaseddin Muhammed (Muhammed Tapar). Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın oğlu(18nisan 1118.)

ğ. 23a/7

ğadīr el-laṭūryūsü'l- ḥekīm : hekimin adı.

t. 29a/10

ğörḥıyānūs/ğūrḥıyānōs : hekim adı.

ğ.+ e 40a/4

habb-ı ṭ. 35a/12

ğubūbiyūs : Antonyus Gubūbiyus, hekim adı.

ğ. 53a/17

ğubūbuyūz : Antonyus Gubūbiyus, hekim adı.

ğ. 30b/21

ğūbiyūs : hekim adı. bk. Antonyus gububiyus.

ğ.+ ıdur 30b/13

g. 51a/19

ğūbuyūs : hekim adı. bk. Antonyus gububiyus.

ğ. 49b/7

ħarāc nāme : eser adı.

ħ.+ de keşevire 77a/1

ibn-i Maseveyh : İbn-i Maseveyh'in ismi ile geen bir tür göz macunu.

‘a.-i20a/19

ā.-i māseveyh 20b/19

ā.-ı Şağır 21a/11

c.-i māseveyh 9a/4

c.-i māseveyh 6a/21

d.-i māseveyh 7a/21

d.-i māseveyh 26a/6

e.-i māseveyh 12a/7

e.-i māseveyh 15a/4

m.-i māseveyh 18b/12

m. 6b/4

ayāricātü'l-ma‘ ācīnü'l-nāfi‘ āt-ı ayāric-i hermesü'l-ibn-i m. 23b/5

bālūrū?yü'l-ibn-i m. 10a/6

cevāriş-i dārçīnü'l-ibn-i m. 7a/21

cevāriş-i diyāştaryünü'l-ibn-i m. 10a/13

cevāriş-i қaranfilü'l-ibn-i m. 6a/8

cevāriş-i sünbülü'l-ibn-i m. 6a/14

cevārişü'l-belāduriyyü'l-ibn-i m. 9a/4

cevārişü'l-miskü'l-ibn-i m. 6a/21

devāyü'l-kibrītü'l-ibn-i m. 26a/6

el-ibn-i m. 19a/5, 4b/6

fi'l-laūķāt-ı laūķü'l-ħāfizü'l-ibn-i m. 29a/17

fülūniyā-i farsīyyü'l-ibn-i m. 28b/3

fülūniyā-i rūmīyyü'l-ibn-i m. 28b/10

ıtırıfıl-i fārisīyyü'l-ibn-i m. 17a/21

ıtırıfıl-i fenceyüşü'l-ibn-i m. 16b/20

ibn-i ibn-i m. 49a/1

ibn-i m. 17a/9, 34a/17, 34b/21, 34b/5, 37b/7, 38a/16, 38a/9, 38b/13, 38b/16,
38b/4, 38b/9, 39a/7, 43a/16, 43a/7, 43b/14, 45a/16, 45a/18, 48a/2, 48b/16,
67a/1, 67b/13

ķatūnāyü'l-ibn-i m. 21a/18

kebīrū'l-ibn-i m. 19b/17

laūķü'l-larbūyü'l-ibn-i m. 29b/2

ma' cūn-ı āmaāku'l-kebirü'l-ibn-i m. 20b/19
ma' cūn-ı efrāciyāyü'l-ibn-i m. 12a/7
ma' cūn-ı enīsünü'l-ibn-i m. 15a/4
ma' cūn-ı hūlincānū'l-ibn-i m. 14b/17
ma' cūn-ı kemmūnū'l-ibn-i m. 15a/11
ma' cūn-ı kışrū'l-ütrücü'l-ibn-i m. 8b/16
ma' cūn-ı müferrecü'l-ibn-i m. 5b/10
ma' cūn-ı 'asirü'l-verdü'l-ibn-i m. 20a/19
ma' cūnū'l-cevāhirü'l-ibn-i m. 15b/4
ma' cūnū'l-hindīyyüş-şagīrū'l-ibn-i m. 20a/6
ma' cūnū'l-mülükü'l-ibn-i m. 15a/19
ma' cūnū'l-üşkufü'l-ibn-i m. 18b/12
miskü'l-ibn-i m. 5a/4
tırıyākü'l-erba'atü'l-ibn-i m. 29a/4
ibn-i m.+ inđür 43b/19

cevāriş-i s.-i māseveyh 6a/14
t.-i māseveyh 29a/4

ibnū'l-'abbās : kurs adı, hap.
ma' cūn-ı d. 14a/3

ibnū'l-mesīh : İslam dünyasının en büyük filozofu. Ortaçağ'da Batı'da Avicenna diye tanınmıştır. İbn-i Sina. Hekim adı.
i. 46b/4

ibn-i sīnā : hekim adı.

ḥabb-ı şāhterecū'l-ibn-i s. 38a/2
ibn-i s. 23a/15, 46a/3, 46b/10, 47a/4
şeyḥ-i re'īs-i eṭibbā' -yı ibn-i s. 61b/18

iskender : M.Ö. 356-323 tarihlerinde yaşamış Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçiren kumandan. Bu isimle anılan yakı, merhemli bez adı.
zīmād-ı i.-i yunānī 77a/18

ḳārlōs : hekim adı.
el-muḥtār ḳ. 34a/10

ḳaštālōs : hekim adı.
el-ḥekīm ḳ. 19b/7

m. 19b/6

mālīkī : hekim adı.
m. 3b/4

manşūr : Selçuklu Sultanı Gıyaseddin'in oğlu, Muhammed bin Manşūr
m. 23a/8

muḥtār antonūs : hekim adı. Antonyus Gububiyus.
r. 53a/16

muḥtār diyāgoras : hekim adı.
ş. 47a/9

mūsā : Hz. Musā.

ḥazret-i m. 3a/5

muṣṭafā : naḫṣīyyü's-Seyyid Muṣṭafā bin naḫṣīyyü's-Seyyid Aḥmed.

m. 80b/12

niḳolaus : hekim adı.

ḳurş-ı d. 43b/3

ma' cūn-ı m. 25b/19

n. 10b/4, 18b/18, 3b/4, 7a/4, 8b/2, 9a/14

el- n. 20b/9

ḥabbü'z-zeheb-i n. 37b/2

ma' cūnü'l-ğidā' yü'l' azā-ı n. 14a/15

ma' cūn-ı ş. 13b/17

cevāriş-i t. 9b/9

t. 22b/8

ömer : Ömer şifāi. 18. yy. Osmanlı hekimi.

ö. 1b/2, 80b/14

ö. çelevi şifāi 80b/6

ö.+ dür 2a/3

ö.+ üñ 1b/50

ömer cūvānī : Ömer şifāi. 18.yy. Osmanlı hekimi.

ö. 2a/8

ömerü's-şifāi : 18.yy Osmanlı hekimi.

ö. 67a/9

ş. 60b/16, 80b/14

sefūf-ı seyelān-ı meniyyü'l-muḥtārü'l-ḥaḳīr-i ş. 39b/20

ömer çelevi ş. 80b/6

bursevī-yi ş.-i mevlevī 1b/2

senartul? cermānī : hekim adı.

s. 41b/8

yezīd : Ar. Yezīd. Emevi Devleti'nin kurucusu Muaviye'nin oğlu.

y. 2a/4

y. olsun 2a/4

3.3. Şehir Adları Dizini

bursa : Bursa vilayeti.

b.+ da 1b/50

fransa : Far. Fransa.

f. 52a/1

f.+ da 51b/22

frengistān : Far. Avrupa.

f.+ dan 71b/7

hind : Hindistan.

h. deñizinden 77a/1

ıkrıt̄ : akriti, Girit..

ı. 11a/6, 36b/17

eftimün-ı ı. 17b/5, 21a/13, 21a/2, 21b/2, 22a/16, 24b/12, 24b/5, 25a/1, 27b/1,
35b/19, 35b/3, 38a/12, 38a/18

lâden-i ı. 61a/11

müş-i țarâmşî^c-i ı. 16a/9

müşk-i țarâmşî^c-i ı. 11a/5, 28a/8, 54a/1, 8a/11

müşk-i țarâmşî^c-yi ı. 50b/12

usğurdiyün-ı ı. 11a/6, 27a/7, 51b/3, 70a/7

eftimün-ı ı.-i mikedd 49a/12

eftimün-ı ı. 20b/13

eftimün-ı ı. 34b/9

ısfahānī : ısfahān'a ait, İsfahanla ilgili.

ı. 46b/6

ışmid-i ı. 46b/19, 47a/20

ışmid-i ı.-i mekke 47a/12

ingiltere : İngiltere.

i. 52a/1, 79a/18

İ. 71b/6

ısfahānī : İsfahan Őhrine ait.

kuhl-ı i. 45b/12, 45b/18, 45b/8

kuhl-ı i. oluna 45b/7

ıslāmbol : İstanbul.

i.+ da 1b/50

ışpana : İspanya.

i. 79a/18

kařtamōnī : Kastamonu'ya ait.

kibrıt-i k. 59a/1, 62a/17

kavağ dibi : İstanbul'da bir semt adı. Bugünkü Rumeli kavağı olmalıdır.

k. dibinüñ 1b/50

kirmān : Kirman Őhri.

k. 28a/14

kerāvyā-yı kemmün-ı k. 10a/10

koşantiniyye : İstanbul'un eski isimlerinden.

ayāric-i k.-i mařřūř 24b/9

mekke : mekke.

ışmid-i ısfahānī-i m. 47a/12

mışır : Ar. Mısır.

m.+ da 1b/50

m. 15a/2, 52b/10

aķāķiyā-yı m. 16a/13
bezz-i rāziyānec-i m. 12a/10
cūlnār-ı m. 41b/3, 77a/6
nūşādır-ı m. 70a/4
nūşādır-ı m. 38a/5, 74b/11
sūrincān-ı m. 16a/16
tūrmūs-i m. 16a/8

nemçe : Osmanlı Dönemi'nde Avusturya, Avusturyalı.

n. 28a/17

ţaraf-ı n.+ den 3a/7

rūm : Ar. Rum ülkesi, Anadolu.

r. 40a/16

afşentīn-i r. 21a/13, 24b/11, 41a/3, 50a/13, 51a/6, 54b/18, 55a/5, 67b/5, 76b/5

azĥar-ı r. 47b/7

bezz-i encere-i r. 18a/18

cedvār-ı r. 13a/11

cevz-i r. 28a/1, 40b/12

çinţiyānā-i r. 28a/3

çinţiyānā-yı r. 27a/7, 70a/6

enīşūn-ı r. 53a/4

fāvāniyā-yı r. 49b/12

sūnbül-i r. 61a/11, 63a/2

sūnbül-i r.+ dūr 62b/13

fūlūniyā-i r.-i māseveyh 28b/10

şām : Şam ülkesi.

ş. 12b/7

fustuķ ş.+ ı 79b/1

yemān : Yemen şehri.

‘aķīķ-i y. 42b/7, 46a/13

yemen : Yemen şehri.

la‘l-i ‘aķīķ-i y. 18a/12

‘aķīķ-i y. 18a/1, 46a/20

3.4. Hastalık Adları Dizini

‘aķad-i azve : Ar. / geçici tutukluk, dili tutuk olmak.

a‘mā : Ar. / kör.

‘araķu’n-nesā : Ar. / siyatik, yanbaşı.

‘araķū’l-medenī/ ‘ırķū’l-medenī : Ar. / bir tür hastalık ismi.

emrāz-i ‘aşabe : Ar. / sinir hastalığı.

‘azzü’l-kelb : Ar. / bu adla anılan bir hastalık.

bahaḳ : Ar. / abraşlık hastalığı, kara ve ak olmak üzere iki türü vardır.

baraş: Ar. / abraşlık, tedavisi mümkün olmadığına inanılan bir hastalık.

bāşūr : / basur, çıban.

bel soğukluĝı : / bel rahatsızlığı.

bevāsīr : Ar. / basurlar, mayasıklar, hemoroid.

cederī : Ar. / vücutta çıkan çiçek hastalığı.

cem‘ üt-tuhr: Ar. / bu isimle anılan bir hastalık.

cereb : Ar. / uyuz hastalığı, uyuzluk.

cinnetü’s-şavt : Ar. / ses kısıklığı ile ilgili bir rahatsızlık.

cünün : Ar. / delilik.

cüşā‘ : Ar. / geĝirme.

cüzām : Ar. / insan vücudunda iyileşmeyen yaralar ve çıbanlar meydana getiren miskin hastalığı.

dāḥis : Ar. / parmağın uçlarında, tırnak diplerinde çıkan dolama, etyaran.

daḳḳ‘ : Ar. / dıḳḳ. bkz.

dā‘ ü’l-fīl : Ar. / kol ve bacaklardaki derilerin fil derisi gibi sert ve çizgili bulunmasından meydana gelen bir hastalık.

devā‘ ü’s-şā‘ leb : Ar. Saç sakal dökülmesi şeklinde görülen bir hastalık.

deviyy : Ar. Anlaşılamayan, nerden geldiği belli olmayan sesler, gürültüler, patırtılar.

dıḳḳ : Ar. İnce ağrı, erime hastalığı.

dīdān : Ar. Ufak, solucanlar, kurtcağızlar.

dīḳu’n-nefes : Ar. / nefes darlığı, tıknefes.

dīḳu’s-şadr : Ar. / göğüs darlığı, nefes darlığı.

dīsantāryā : Far. / disanteri, kanlı ishal.

ditre me: / titreme rahatsızlığı.

emrāzü’l-mi‘ de : Ar. / mide hastalıkları.

emrāzü’s-şadr : Ar. / göğüs hastalıkları.

encere : Far. / encürî; harâret kabarcıkları, isilik. Kurdeşen, vücuttaki kaşıntı, döküntüler. Ürtiker.

esef : Ar. / acıma, keder, gam, hüzün, tasa.

evrām : Ar. / vücutta peyda olan şişler, yumrular, veremler, urlar.

fālic : Ar. / yarım inme, vücudun yarısına inen inme.

felc : Ar. / vücutta bir tarafın hareketsiz kalması, inme.

fesād : Ar. / bozukluk.

fituk : fitık.

frengi : Far. / Avrupalılara ait, ferengi hastalığı.

fuwāk : Ar. / fuāk, Hıçkırık, can çekişme, midenin çekilip toplanması.

ğaleyānū'd-dem : Ar. / kanın sıcaklığı ile ilgili bir tür hastalık.

ğaşeyān : Ar. / kendinden geçme.

ğaşy : Ar. / kendinden geçme, bayılma.

ğavm/ğum: / bu adla anılan bir verem hastalığı.

gicūk, gici, giciyūk : / kaşıntı.

ğader : Ar. / uyuşma.

ğafaķān : Ar. / kalp sıkışması, çarpıntı.

ğanāzīr: Ar. / sıraca denen bir tür çıban.

ğarķū'l-bevl : Ar. / yakıcı bir idrar yolu hastalığı.

ğarķū'n-nāra: Ar. / bu adlan anılan bir hastalık.

ğaşātū'd-dīk: Ar. / bu isimle anılan bir hastalık.

ğaşbe : Ar. / kızamık hastalığı.

ğaşbiyye : Ar. / hasbe. bk.

ğayz : Ar. / aybaşı (kadınlarda).

ğazāze : Ar. / bulaşıcı, müzmin ve bazen de öldürücü bir cilt hastalığı olup sonradan bağırsaklara geçerse öldürücü olur.

habāb : Ar. / niri, habāb, habābe denir. Su üzerinde olan hava kabarcıklarıdır. Burada uçuk anlamında kullanılmaktadır.

hılık : Ar. / boğaz balgamı.

hinzīriyye : Ar. / kurūh-ı habīs-i hīnzīriyye, kötü, pis yaralar, ur.

hıyarcuq: Far. / hıyārek, hıyarcuk, kasık bezlerinin iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür çıban.

hıyārek : Far. / bkz. hıyarcuq.

hıddetü'l-hümmeyāt : Ar. / şiddetli humma.

hıkke : Ar. / kaşıntı.

hınāk : Ar. / difteri, kuş palazı.

hummā : Ar. / ateşli hastalık, nöbet, sıtma.

humre : Ar. / yılancık, alazlama hastalığı. Kızillik, kırmızılık.

humretü'l-‘ayn : Ar. / göz kırmızılığı.

hunnāk: Ar. / boğmaca, bademcik, boğaz iltihabı.

hurkatü'l-bevl: Ar. / idrar yanması, sidik yakması.

huşr : Ar. /peklik, kabız, idrar tutukluğu.

huşūnet-i hançare : Ar. / gırtlak rahatsızlığı.

hümmeyāt: Ar. / sıtmalar, hastalıktan dolayı vücutta oluşan şiddetli hararetler, ateşler.

Nöbetli hastalıklar.

hüzāl : Ar. / zayıflık bitkinlik. Hüsal-i asabī; sinir bozukluğundan vücuda peyda olan titreklik. Hüzal-ı müfrite; Sınırı aşan, aşırı bitkinlik.

ıntākī : Hekim adı. Davūd-ı Antakî; 15. yüzyıl sonrası Osmanlı hekimidir.

ictimā‘ü'l-kubh: Ar. / vücuttaki bir rahatsızlığın toplanması, birikmesi, yığılması ile ilgili bir hastalık.

ifrātü't-tams : Ar. / kadınlarda adet görmesinde (aybaşı), aşırı kan gitmesi durumu.

ihtibās : Ar. / tutulma, tutukluk.

ihtikān : Ar. / kan yürümesi, kanın bir yere toplanması, birikmesi.

ihtināk -ı rahm: Ar. / isteri, histerie. İhtināk; boğulma, nefes alamayarak ölme.

ihtirāk : Ar. / tutuşup yanma.

ilād : Ar. / doğurma, doğrulma.

‘ile’l-bāride : Ar. / soğuktan olan hastalıklar.

iltihāb : Ar. / vücudun bir tarafına kan hücumuyla, oranın şişip kızarması, iltihap, irin.

infitāh : Ar. / açılma, tıkanmış bir şeyin açılması, safra meni gibi sıvıların boşanması, akması.

intişābü’n-nefes : Ar. / bir tür nefes alamama, nefes tıkanması durumu.

ishālū’d-dem : Ar. / kan akıntısı, kanama.

isnān : Ar. / diş çıkma, diş gelme.

istifrā‘ : Ar. / boşaltma, kusma, vücutta olan herhangi bir maddeyi azaltma.

istirhā‘ : Ar. / rahat gelme, gevşeme.

istiskā‘ : Ar. / vücudun bir tarafında veya karında su birikme. Siroz hastalığı.

istişmām : Ar. / koklama, koku alma, hissetme.

kābus : Ar. / uykuda basan ağırlık, karabasan.

ķabz : Ar. / kabız.

ķarāntīs : / bir tür sinir hastalığı. قرائطس

ķarāntīsü’n-nargūs : / bir sinir hastalığı türü.

ķay’ : Ar. / kusma.

ķay’ü’d-dem : Ar. / kan kusma.

kerīhetü’r-rāyīhet : Ar. / kötü koku.

kevkeb : Ar. / bu isimle bilinen bir hastalık.

ķubh : Ar. / akciğerde toplanan bir tür hastalık.

ķuduz : / kuduz hastalığı.

ķula‘ : Ar. / pamukçuk hastalığı.

ķulunç : Ar. / bağırsak ağrısı, bağırsaklarda ortaya çıkıp omuz başlarına ve vücuda gelen bir ağrı.

ķurūh : Ar. / yaralar, ülserler.

ķurūhü’l-fem : Ar. / ağız yarası, ağız ülseri.

ķüzāz : Ar. / yaradan mikrop almakla görülen sinir gerilmesi, tetanos, kazıklı humma.

laķve : Ar. / ağız çarpılması, yüz felci.

laḳveyü't-tārgūs : Ar. / bir tür yüz felci.

les' : Ar. / yılan, akrep, gibi hayvanların sokması.

maniyā: Ar. / mani; delilik, cinnet.

ma'ş : Ar. / adelenin tutulması, büzümesi (fr. crampe).

māsārīkā: / mezanter; ince bağırsak askısı.

māşerā : Ar. / kan çıbanı, genelde yüzde çıkan tür çıban.

ma'şūş : Ar. / zayıf, arık.

mecnūn : Ar. / cin tutmuş, çıldırmış, deli.

merāḳiyā : Ar. / merāḳī'den; kuruntu, vesvese.

mūr : Far. / pas hastalığı.

mürekkebe : Ar. / bu isimle anılan ateşli bir hastalık, humma türü.

mürretü's-sevdā : Ar. / kara sevda. السودائمره

nāşūr : Ar. / basur deliği. Fr. fistule.

nefḥa ,nefḥa : Ar. / karın şişmesi, şişkinlik.

nefşü'd-dem : Ar. / gırtlakta sümüksel zarın kanamasıyla kan tükürme.

neşü'l-akreb : Ar. / akrep sokması, ön dişle ısırır gibi tutma.

nek' : / yara ve çıban makûlesi (türü) / K.amusü'l-Muhit.

nevāzil: Ar. / nezleler.

nezfü'd-dem : Ar. / kan gitme.

nezlü'd-dem : Ar. / kan gitme.

niḳrīs: Ar. / ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda meydana gelen ağrılı hastalık. Fr. goutte. Gut hastalığı.

nisyān : Ar. / unutma, unutkanlık.

nüzülāt: Ar. / inmeler.

nüzülü'l-mā' : Ar. / bir göz hastalığı.

rebv, rebve : Ar. / astım hastalığı.

remed : Ar. / göz ağrısı.

ru'āf : Ar. / burun kanaması.

ru'ba, ru'b : Ar. / korku.

sa'fe : Ar. / kel, kellik.

şar'a : Ar. / tutarık, tutarak, bayılıcı, ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir hastalığı.

şelâl : Ar. / vücutta meydana gelen siğiller.

sebel : Ar. / göze inen perde, dumanlı, bulanık görme hastalığı.

sechü'l-em'â : Ar. / bir tür bağırsak hastalığı.

sekte: Ar. / felç, inme, urma, durgunluk. Kanın birdenbire durması.

sekübüte : / iskorbüt hastalığı. سكوپوط

seretân : Ar. / iyileşmez bir tür çıban.

ser-sâm : Far. / 1.İnsana sersemlik veren bir hastalık. 2. Menenjit hastalığı.

seyelânü'd-dem : Ar. / kan akma.

seyelânü'l-meni : Ar. / meninin durmadan akması, meni akıntısı.

seyelânü'r-rahm : Ar. / rahim akıntısı.

sıtma : / sıtma hastalığı, ısıtma, humma.

sill : Ar. / sil, verem, tüberküloz.

su'âl : Ar. / öksürük.

şudâ' : Ar. / baş ağrısı.

sü'i'l-kınye : Ar. / genel halsizliğe yol açan ishal (sürgün) ve benzerleri gibi hastalık.

sukut : Ar. / düşme, aşağı inme, sarkma. Çocuğun eksik veya ölü doğması.

şumm : Ar. / sağırılar.

sunühüş : Ar. / humma türlerinden, sürekli ateş şeklinde görülen bir hastalık.

sübât : Ar. / dalgınlık, hastanın dalması, koma.

südde : Ar. / vücudun bir yerinde görülen tutukluk, tıkanıklık. Peklik, mide dolgunluğu.

şüflü'l-lisân : Ar. / dilde olan bir rahatsızlık.

sülâk : Ar. / gözyaşı kanalı şişliği.

şakîka : Ar. / yarık, çatlak, yarım baş ağrısı.

şıkâk : Ar. / ayak yarığı.

3.5. Bitki Adları Dizini

‘**acüvü’t-temr** : Ar./ acvü’t-temr-i hindi: Bir tür Hind hurması çeşidi. Humr ve humar ve sabbar diye de bilinir. Halk arasında demür hindi denir.

‘**adesi** : Ar. / mercimek, bülsün.

adhır : Ar. / azhır, Mekke ayrığı ve Kâbe samanı diye bilinir. Hilâl-i me’münî de denir.

‘**afş**: Ar. / mazı. Farsça mâzû denir. Kekre diye de bilinir..

afsentin : Gr. / Türkçe pelin otu, yavşan otu diye bilinir. Anadolu’da yirmi kadar türü olan ve veronika denilen bir bitkidir. Tıp dilinde milh-i afsentin denilen ise pelin tuzudur.

ağaç kavunu : Ar.ütrüc, ekşisine hummâz-ı ütrüc, kabuğuna kışr-ı ütrüc, çekirdeğine bezr-i ütrüc ve habb-ı ütrüc denir.

aķākıyā : Gr. / akasya ağacı (Acacia). Karaz denilen ağaç. Şevketü’l-Mısriyye de denir. Bu ağacın yemişinin usâresidir.

aķākır : Ar. / ‘aķākır: İlaç yerine kullanılan kökler.

aķcivān : civan perçemi.

‘**aķırķarhā** : Ar. / üdü’l-ķahr da denir. Meşhūr ve maruf köktür. Pire otu, nezle otu diye de bilinir.

aķsūn : Yun./Arapça, re‘ sü’ş-şeyh; Türkçe koca başı, derler.

anāgālīs : Yun./ Türkçe sütlük otu olarak bilinir. Halk arasında horoz ibiği denir.

anār : Far. / nar.

‘**anberbāris** : Ar. / aslı emberbāristir (emīr bāris), berbāris ve ‘ūd-ı rīhh de derler. Türkçe’de kadın tuzluğu olarak bilinir. Farsça zirişk denir, tohumundan yemek imal edilir ve tıbbda zirişkiyye denir.

anceliķā : Frenk. / Türkçe melâ’ike kökü denir. ‘**anzurūt** : < Ar. / Farsça Gözotu(Astragalus sarcocolla). Enzurūt olarak da bilinir. Arapça kühl-ı Fārisi, Kirmānī ve tiryākü’l-‘ayn da denir. Dikenli bir ağacın zamkıdır. Fars ve Kirmān (İnan) illerinde yetişir. Biri kızıl, biri aktır.

arpa : arpa.

‘**artānīsā** : Ar./ buhūr-ı Meryem kökü ve domuz ağırşığı olarak bilinir. Farsça gilīm-goş denir.

āsāliyūn : /Bu isimle maruf bitki adıdır.

asārūn : Gr./ nārdīn-i berri olarak bilinir, Türkçe çeng otu/ kedi otu denir. Arapça da haşīšetü’s-sinnevr denir.

‘**aşāyü’r-rā’ī** : Ar. ‘aşā’ü’r-rā’ī , Türkçe çoban değneği denilen bir ottur.

aşlü’l-fāvāniyā : Ar. / ayıgülü. Fāvāniyā kökü. ‘Udü’s-salīb ve verdü’l-hamīr olarak da bilinir. Türkçe şakayık köküdür. Çiçeğine zehre-i fāvāniyā denir.

aşlü’l-füvveyü’s-şabbāgīn : Ar. / ‘urūku’s-sabbāgīn olarak da bilinir. Türkçe kızıl boya kökü denir.

aşlü’l-ancelikā : Frenk./ Türkçe melā’ike kökü. aşlü’l-angeligā, aşlü’l-ankelikā diye de geçer.

aşlü’l-ās : Ar./mersin ağacı kökü. Asl-ı berri olan türüne Türkçe dur da bak derler. Her dem bahar da denir.

aşlü’l-cezer : Ar. /havuç.

aşlü’l-cümcüm : Ar./ Türkçe karakoz denilen bitkinin köküdür.

āslü’l-çıntıyānā : Lat./ çentiyana(Gentiana lutea), Türkçe yılan otu derler.

aşlü’l-encibār : Ar. / kızıl behmene benzer bir bitkinin köküdür.

aşlü’l-faşirā: Ar. /Türkçe ören gülü veya ak asma denilen bitkinin köküdür.

aşlü’l-faṭr : Ar. /Türkçe ak mantar, delüce mantar denilen bitkinin köküdür.

aşlü’l-fevāşil : Ar. /bu isimle anılan bir bitkinin köküdür.

aşlü’l-helyūn : Ar. /Türkçe kuşkonmaz denir.

aşlü’l-hindibā : Ar./hindubā;Türkçe hindiba salata, güneyik ve kāsni denilen bir bitkinin köküdür.

aşlü’l-īrsā : Far. / Türkçe göksüsen, mavi zambak kökü.

aşlü’l-ḳarolīnā: Ar./ Frenk.Türkçe derya yosunu, mercān otu.

aşlü’l-kerefis : Ar. / kereviz.

aşlü’l-luffāḥ : Ar. / adamotu, kankusturan. Halk arasında ‘abdü’s-selām derler.

aşlü'l-makdenös : Gr. / ma' denöz kökü.

aşlü'l-müşk : Ar. / fūdenc-i cebelī de denilen bir bitkinin kökü.

aşlü'l-vec : Ar. /Türkçe egir derler.

aşlü'n-neṭāfilūn : Yun. / bentāfilun. Türkçe beş parmak derler.

aşlü'r-rāziyāne, aşlü'r-rāziyānec : Ar./Far. / Arapça şimār ve şemer de denir. Raziyan-e-i Rumī denilen enīsūn köküdür. Far. Rezene otu kökü (Radix foenicolum vulgare).

aşlü's-sāṭiryūn : Lat. / Arapça hasyü's-sa'leb; Türkçe sāleb diye bilinen bitkinin köküdür.

aşlü'ş-şāṭiryūnü't-ṭarī : Lat. / Arapça hasyü's-sa'leb, Türkçe sāleb diye bilinen bitkinin kökü.

aşlü's-sereḥs : Ar. /Far. / serḥes; kuzgunotu, namāz-būr(İbn-i Şerif). Türkçe Eyrelti denir.

aşlü's-sūs, aşlü's-sūsen : Ar. / Türkçe meyan kökü denilen bitkinin köküdür.

aşlü's-sūsü'l-lājverdī : Ar. / Türkçe meyan kökü denilen bitkinin köküdür.

aşlü'ş-şekākul : Ar. /yabani havuç.

aşlü'ş-şekākülü't-ṭarī : Ar./ taze yabani havuç.

aşlü't-ṭerāgeyūn: Ar./Yun. / bu anılan meşhur bir bitkinin köküdür.

aşlü't-tūrmantilā : Lat. / Türkçe sarı topuzluk olarak bilinen bir bitkinin köküdür.

āsmān : Far. / bu isimle bilinen bir bitki.

āsü'l-berri : Ar. / Mersin ağacıdır.

a'şāb : Ar. / taze otlar.

ayruḳ çicegi : Ar. sīl ve necīl. Türçe yer saparnası olarak bilinir.

ayruḳ otu : Türçe yer saparnası olarak bilinir, sīl ve necīl diye de bilinir.

ayva : Ar. / sefercel. Farsça kesr-i bā, sūkūn-ı hā ve bih denir ve tıpta şarabına mey-bih denir.

'azebe : Ar. / semeretü'l-esl. Yemişli ılgının yemişidir. Farsça gezmāzek denir.

azḥar: Ar. / faḳḳāḥ türüdür. Türkçe tomurcuk.

azḥar : Ar. / Rum azharı olarak bilinir.

bābūnec : Far. / bābūne olarak bilinir. Türkçe pāpādyā denir.

bādem, bādām: Far. /Ar. / tatlı bādeme levz-i hulv ve acısına levz-i mürr denir.

bādīncānū'l-levn : Ar. / bādīncān, patlıcan.

bādrencibūye : Far. / oğul otu, bādrencibūye ve bādrenbūye derler. Arapça baklatü'l-ütrüciyye ve müferrihü'l-kalb derler. Bazı yerlerde kovan otu da derler.

baqla : / bākīllā, bakla.

baqlatü'l-ḥamkā : Ar. / semiz otu.

baldurīkara: / küzberetü'l-bīr, ṣa' rü'l-arz, ṣa' rü'l-kilāb ve ṣa' rü'l-hanāzīr, ca' detü'l-kīnā, līhyetü'l-hīmār, sākü'l-esved ve sākü'l- vasīf denir. Farsça persiyāvṣān denir.

bancārū'l-kibrīt : Ar. / şevender, şelcem-i ahmer denir Far. çügündür. Türkçe pancar.

başalü'l-ebyaż : Ar. / beyaz soğan.

başalü'l-ekl : Ar. / Bu isimle anılan soğan türü. Ekl: yeme, yemek.

başalü'l-^ʿunşul : Ar. / ada soğanı.

batrāsāliyūn : Gr. / taşlık kerefisi, fatrāsāliyūn da denir. Halk arasında magdenos, ma' denoz ve bazı yerlerde de indī ma' denüvāz derler.

behmen : Far. / iki çeşittir birine behmen-i ebyaz birine behmen-i ahmer denir. Turpa benzeyen ve kavza kökü denilen bir ottur.

belādur : Far. / belādır ağacı. Arapça habbū'l-fehm, Yunanca enkardiyā denir.

belesān : Far. / pelesenk ağacı, balsama ve bu ağacın yağıdır.

belīlec : Far. /belīle otu.

benc : Ar. / sīkrān, bengilik otu, kırmızı tatula. Tohumuna bezr-i ban denir. Türçe ban tohumu olarak bilinir.

benefsec, benefsenc, benefşe, benefşec, benefşenc, benefşenç: < Far/ Ar. / menekşe, menevşe, benefşe.

benṭāfilun : Yun. / Türkçe beş parmak derler.

berber aşması: / bāş-şumīnā olarak bilinir.

berfe : Far. / zehri berfe olarak bilinen bir çiçek türüdür. Karda olur.

besbāse : Ar. / bu isimle meşhurdur. Mesed de denir. Küçük Hindistan cevizidir.

besfāyīc : Ar. / bspāye (polypodium vulgare). Türkçe çıyan otudur.

besfāyicü'l-ḳurṭum : Ar. / uspur tohumu ve çıyan otu türünde bir bitkidir.

bezir : Ar./ tohum, ekilecek tane.

bezrü'l-basal : Ar. / soğan tohumu.

bezrü'l-circīr : Ar. / s u kerdemesi ve su teresi tohumuna denir.

bezrü'l-ḥarbak : Ar. / kara çöpleme, karaca ot tohumu veya kar çiçeği olarak bilinir.

bezrü'l-ḥarmel: Ar. / üzerlik tohumu, yüzerlik, keçi sedefi. Farsça ispend, sipend ve sipendān denir.

bezrü'l-ḥass : Ar. / marul tohumu.

bezrü'l-ḥaşḥāşü'l-ebyāz: Ar. / beyaz haşhaş tohumu.

bezrü'l-helyūn : Ar. / kuşkonmaz tohumu.

bezrü'l-hindibā : Ar. / hindibā tohumu.

bezrü'l-ḥubbāzī : Ar. / ebe gömeci tohumu.

bezrü'l-ḥummāz : Ar. / labada, kuzu kulağı.

bezrü'l-ḥurf : Ar. / tere tohumu, Arapça, habbü'r-reşād da denir. Farsça, sipendān denir.

bezrü'l-iklīlü'lcebel : Ar. / büberiyeye, biberiyeye tohumu.

bezr-i kettān : Ar. / keten tohumu.

bezrü'l-ḳošṭīkūn : Ar./ kostikun tohumu.

bezrü'r-rāziyānec : Ar. Far./ Ar. Şimār, şemer ve raziyāne-i Rūmī olarak bilinir.

bezrü's-sezāb : Ar. / sedef tohumu, baganos, su kerdemesi, su teresi.

bezrü'ş-şevketü'l-mübāreket : Ar. / Farsça kardūsent denir. Halk arasında kārdesentu denir.

bittīḥ : Ar. / kavun ve karpuz için kullanılır. Karpuzta bittīḥ-i hindī ve bittīḥ-i ahzar denir. Farsça harbūze-i hindī ve hinduvāne denir.

bostānī, büstānī : Far. / yabani olmayan, kültür bitkisi; yetiştirilen.

bozçiçeği : büyük vücutlu bir çiçektir. Saksıda yetişir. Yerden 3 karış yüksekliğinde top top beyaz çiçeği olur.

buḥūr-ı meryem : Ar. / devetabanı bitkisi. Köküne hubzü'l-meşāyih, hubzü'l-kurūd ve ʿartanīsā denir. Türkçe domuz ağırşığı; Farsça şalgamek olarak bilinir.

būṣīr, būsīrā : / Türkçe sığır kuyruğu denilen ottur. Latince berālīsīyā denir.

buvvā, bevvā : Ar. / Hindistan cevizi.

Büberiyye: Ar. / iklīlū'l-cebel diye bilinir.

caʿde : Ar. / Yunanca kavliyūn denir. Saʿter çeşidindedir. Bazıları ʿanberbūy denilen çiçeğin tohumuna derler.

can otı : / bu isimle anılan ot türüdür.

caşü'l-hindibā : Ar. / bu isimle anılan hindibā türüdür.

cedvār : Ar. / safran kökü. Farsça jedvār ve mäh-ı perviz denir.

cevherü'l-kāfūr : Far./Ar. / kāfūrī ismiyle bilinen bitkinin özüdür.

cevherü'l-mürr : Far./ Ar. / Mürr-i sāfī diye bilinir, mirra denen Arabistan'daki bir ağacın zamgının özüdür.

cevherü'z-zaʿferān : Far./ Ar. / safran özü.

cevsü's-serv : Ar./Far. / servi kozalağı.

ceviz : Far. / ceviz. Arapça hasf ve Yunanca kāsīlis ve Mısırlılar şubekī derler. Türkçe zamm ve koz denir.

cezer : Ar. / havuç. İnde'z-zürefā ve zencebīl-i Rūmī diye de bilinir.

cırcıre : / cırcır, su kerdemesi, su teresi. **cülcülān** : < / Türkçe susam, simsim.

cülnār : Far. / gülnār, rummānū'l-ber.

cümcüm : / Türkçe karakoz; Latince senfītaştır, saġiri ve kebiri olur.

çıntıyānā : Lat. / halk arasında çıntıyāne denir. Yılan otu ve dağ eveleği olarak da bilinir.

çiçek : Far. / çiçek.

dār-ı fül'fül : Far./ Ar. / halk arasında bu isimle meşhurdur. Mısırlılar ʿırkü'z-zeheb ve eznābü'l-harādīn derler.

dārçīn : Far. / tarçın. Arapça, dārsīnī derler.

dār-ı şīṣa‘ ān : Far./Ar. / kara çalı dikenı, şımşek ağacı, ‘ūd-ı frengī, kandūl ve ūdü’l-bark isimleri ile de zikredilir.

dārū’s-ṣa‘ leb : Ar./ hasyü’s-sa‘ leb; Latince sātiryūn denir.

demü’l-ahaveyn : Ar. / demü’l-ahaveyn, Demü’t-tinnīn ve demü’s-su‘bān da denir. Ejder kanı anlamına gelir. Türkçe iki kardaş kanı ve Farsça Hun-ı siyāvşān derler. Bazı kimseler Hind ağacının zamgıdır demişlerdir. Bazı kimseler de Sakutura berriyyesinde olan bir bitkinin usaresidir sabr da oradan gelir bu sebeple sabr-ı ūskuturī derler, demişlerdir.

deve dikenı : / Farsça, ūştür-gāz diye bilinir. Şevkü’l-cemel demektir. Arapça lahlāh ve müreyr ve şārib-i ‘anter derler.

durūnc -ı ‘akrebī : Ar. / çıyan otu.

dūfes : Yun. / Arapça haşīšetü’l-berāgīs veye haşīšetü’l-kumīle denir. Türkçe pire otu anlamına gelir.

dūkū : bezr-i cezer, Türkçe yaban havucu tohumudur.

ebem gömeci : ebe gömeci, Arapça hubbāzī; Farsça tūle ve hariv denir.

efrāciyā : / Türkçe göz otu derler. Çilektir.

eftīmūn : Gr. / Türkçe gelin saçı denir. Kıl otu, bağ boğan, serent diye de bilinir.

emlec : Ar. / amlac otu.

emşūbe : / aşkar-ı emşūbe isminde bir bitkidir.

encere : Far. / ısırgan otu.

encibār : Ar. / encübār, beşparmak otu.

endecāk : / berber asmasıdır.

engīr : Far. / engūr, üzüm.

enīsūn : Far. / anason.

eskābyüzā : Frenk. / Türkçe giciyik otu derler. Yunanca senderītis denir.

eskīl : / eskīl, basalü’l-unsul olarak bilinir. Türkçe ada soğanı derler.

eşne : Ar. / ağaç yosunu.

ezhār : Ar. / çiçekler.

fakḳāh : Ar. / her otun ve ağacın çiçeğine ıtlak olunur. Türkçe tomurcuk derler.

farāsiyūn : Ar. / yabāni pırasa (Allium porrum). Türkçe it siki denir.

fāşirā : / hezār-ceşān ve kerīmetü'l-beyzā derler. Türkçe ören gülü ve ak asma denir. Meşhur olan köküdür. Semiz kabak diye bilinir.

fatrāsāliyūn: Gr. / yabani kereviz (Petroselinum oreoselinum). Batrāsāliyūn denir.

fāvāniyā : Ar. / ayı gülü, şakayık (Paoenia officinalis). Udü's-salīb ve verdü'l-hamīr derler.

felḡamūnī : / bu isimle bilinen bitki adı.

fencengüşt : Far. / pencengüşt, Türkçe beşparmak, ayıt ağacı ve ayıt tohumu denir, tohumuna habbū'l-fakd ve semeretü'l-pencengüşt denir.

ferfiyūn : Ar. / ferbiyūn diye bilinir, sütleğen otu ve bundan elde edilen zamktır.

feslegen : Gr. / feslügen, fesleğen, Arapça reyhan derler. Farsça ism-i şāh-sifermdir.

funduḳ : Far. / fındık.

fustuḳ : Ar. / fıstık. Arapça habbū's-sanavber de derler.

fū : Ar. / Girit sümbülü, büyük kedi otu (Valeriana dioscorides). Yaban sümbülü.

fūdenc, fūtenc : Far. / Arapça hıbak, Türkçe yarpuz, su yarpuzu ve yaban nānesi de denir. Çok çeşidi vardır. Yunanca gulīcen denir. Nehrī, cebelī ve bostānī olur Hıbāku't-timsah da derler. Cebelisine müş-i taramşı' derler. Bostānīsine na' na' derler. Nehrīsine fūdenc-i nehrī derler.

fūtencü'l-cebelī : Far./ Ar. / müşk-i taramşı' olarak bilinir. Dağ yarpuzudur.

fūcil : Ar. / fecl, fecel. Türkçe turp derler.

fül'fül : Ar. / Türkçe kara büber ve ak büber derler. İki türü vardır. Fülful-i esved ve fülful-i ebyaz.

fülūs : Ar. / būsīr, Türkçe katır kuyruğu derler.

ḡāfiş : Far. / Koyun otu, kuzu butrağı derler.

gelincük : / gelincik çiçeği (papaverrhoeras).

gül : Far. / gül (Rossa canina).

günlük (g) : / günlük ağacı ve bundan elde edilen zamk. Ak günlük (boswelia), kara günlük (cortex styracis). Olmak üzere iki türü bulunur.

ḥabbetü's-sevdā : Ar. / çörekotu, çeşmezen.

ḥalidüniyā : Yun. / haldüniyā. Türkçe hilâliyye ve kırlangıç otu derler.

ḥallü'l-ebyaż : Ar. / beyaz susam.

ḥamāmā : Ar. / Ermenden gelir çok yapraklı bir otdur. Yunanca āmūn derler. Üzüm çübuğuna benzer bir ağaçtır.

ḥanzal : Ar. / Ebū Cehil karpuzu denilen portakal büyüklüğünde meyvası çok acı ve iç sürdürücü olan bir bitki(Citrullus coloyntis).

ḥar : Far. / diken.

ḥarāzü'ş-şahrā : Ar. / İbn-i Baytar'dandır. Mısırlılar, hınnā²-i Kureyş derler. Frenkler apātika derler. Türkçe ciğer otudur. Bazı kimseler kaya kınası ve taş kınası derler.

ḥarbak : Ar. / harbak-ı esved ve harbak-ı ebyaz olmak üzere iki çeşittir. Karasına kara çöpleme ve karaca ot da derler. Beyazına da ak çöpleme ve kar çiçeği derler. Bu bitkinin köküdür.

ḥarmel : Ar. / üzerlik, keçi sedefi diye bilinir. Yüzerlik de derler. Farsça ispenç ve spend ve spendān derler.

ḥas : Ar. / ot kırıntısı, çerçöp

ḥaşelbān : / bu isimle ma⁶ruf bir bitkidir.

ḥass : Ar. / marul. Bezr-i hass (marul yağı), bezr-i sezab (sedefotu yağı).

ḥāşā : Ar. / Türkçe kekik derler. İbn-i Şerif'te boz süpürge olarak geçer.

ḥaşbü'd-dıbk : Ar. / Türkçe burç ağacı derler. Ökse ağacında olur.

ḥaşıšetü'l-melik : Ar. / ma⁶ruf bir ottur.

ḥatme : Ar. / hatem çiçeği, hatmī olarak geçer. Tohumu ve kökünün kabuğu dahi kullanılır. Tohumuna bezr-i hitmī ve kökünün kabuğuna kışr-ı asl-ı hitmī ve çiçeğine zehre-yi hitmī denir.

ḥavāme : / havceme, verd-i ahmer manasındadır, Türkçe kırmızı gül denir.

ḥayyü'l-‘âlem : Ar. / hayy-i âlem, sinir otu, bağa yaprağı da derler. (Plantago major, plantago media). Yunanca âbrün derler. Daimi hayat manasındadır. Sag̃ir ve keb̃iri olur. Türkçe kaya kuruğu derler. Şeyh davud, âlūdene diye isimlendirilir, demiştir. Bazı tercümelere Cuma köpüğü diye isimlendirilmiştir. İstanbul’da ise kulak otu ve yara otu diye bilinmekte imiş.

hel̃ilec : Far. Ehl̃ilec, Beş çeşittir. Hel̃ilecât-ı hamse denir. Bunlar: hel̃ilec-i asfer, hel̃ilec-i esved kâbilî, emlec, bel̃ilec’dir.

helyün : Ar. / Türkçe koşkonmaz denir.

heyyü : Far./ Ar. heyyü fârikün; Türkçe kılıç otu ve yara otu derler.

ḥilt̃it : Ar. / kadı ağacı, şeytan boku (Ferula assa-foetida), Arapça zamgu’l-encüzân derler.

ḥimmaş : Ar. / Türkçe ve Farsça’da nohūd.

ḥınṭa : Ar. / kamh, Türkçe buğday; Farsça gendüm derler. Ve suda pimiş kabuğu çıkmış budaya Arapça deş̃işe ve burgul derler. Halk arasında bulgur denir.

ḥırva : Ar. / Türkçe kene tohumu derler.

ḥışım : Ar. / Türkçe koruk Farsça gūre derler

ḥıtmî : Ar. / hatem çiçeği, genelde hıtmî zikredilse de kastedilen yaprağıdır.

ḥıyār : Ar. / hıyar, kıssâ olarak da bilinir.

hibābü’l-kānūn : Ar. / hibāb; tohum, . Hibābü’l-kānūn, bu bitkinin tohumu anlamında kullanılmaktadır.

hindibā : Ar. / berri ve bostanî olmak üzere iki çeşittir. Bostanisi birkaç çeşittir. Hindibā-yı bakl ve belhiyye. Türkçe salata derler. Berrisi iki çeşittir. Handerili ve tarhaşkūn. Bu türüne de Türkçe güneyik ve kāsni derler. Yaban marulu diye de bilinir (Cichorium endiva).

hindistan cevizi : / cevz-i hindî ve nārçil.

ḥıṭabî : Ar. / cedvār-ı hitabî, Farsça jedvār ve mäh-ı pervîz derler. Bu bitkinin bir türüdür.

ḥubbāz: Ar. / ebegümeçi.

ḥulbe : Ar. / Türkçe boy tohumuna derler. Çemen otu diye de bilinir(Trigonella foenum-graecum).

ḥummāz : Ar. / kuzululağı. Berrisi ve bostanisi olur. Berrisine silk-i berri derler. Türkçe labada denir. Bostanisine kuzu kulağı derler. Şarab-ı hummaz: Kuzu kulağı şerbeti demektir. Ekşi bir ottur.

ḥummāzü'l-ütrüc: Ar. / hummāz-ı ütrüc, ağaç kavunu ekşisine derler. Ve Mısır'da olan hummazdır ki bu diyara şerbeti gelir. Hummaz şerbeti derler Arapça estebüb derler.

ḥurf : Ar. / habbü'r-reşād derler. Türkçe tere ve semizotu; Farsça sipendān derler. Bir de ḥurfe vardır. Tuhmugān derler.

ḥurmā : Far. / hurma (Phoenix dactylifera). Arapça temr ve temre derler. Taze hurmaya zamm-ı rā ve rütab, Cümmār ve kalbü'n-nahl de derler. Hurma ağacına Arapça nahl ve nahil derler. Farsça tāk derler.

ḥurū' : Ar. / sütlügen otu, yumuşak otu. **ḥuşyetü's-sa'leb** : < Ar. / Türkçe tilki taşacağı, it kasarı (Orchis hircina) derler. Sāleb deyip bal ve şeker şerbetiyle kaynatıp içerler. Latince sātiryūn derler.

ḥuzāmā : Ar. / ḥuzāmī; Lavanta çiçeği. Hüsāme de derler. Aslı huzāmedir.

ḥūlincān : Far. / havlican otu. Hūlincān-ı 'akrebī de derler. Ḳūluñç otu, husrev dārū, cisr-dārū olarak bilinir.

iccāş : Ar. / erik demektir. Farsça ālū derler. Arapça aynü'l-bakar derler. Bir türüne şamlūc derler. Manası sultānū'l-iccāstır. Türkçe can eriği derler. Bir türüne nişūk derler. Farsça ālūca derler. Küçük ve ekşi olur. Türkçe göğem eriği derler. Hāfiz eriği, can eriği, mürdüme eriği, el necārā diye türleri de vardır.

ihlāmur : Ar. / Arapça mahlep derler.

ılgın, ılgun : / iki çeşittir. Birine tarfā derler. Meşhurdur. Diğerine yemişli ılgın derler. Arapça esl derler.

'inebü's-sa'leb: Ar. / Türkçe it / tilki üzümü.

'innāb : Ar. / 'ineb, üzüm.

'ırķū's-sūs : Ar. / süsen, halk arasında susam; köküne İrsā derler.

iklīl : Ar. / tüveyç, çiçek tacı.

iklīlü'l-cebel : Ar. / büberiyeye, biberiyeye.

iklīlü'l-melik : Ar. / Türkçe koç boynuzudur.

imīrā-yı levz : / Yer mürveri. Tabipler hāmā akdī derler.

incīrū'l-ḥāşş : Far./ Ar. / bu isimle anılan bir incir türüdür. Arapça tīn derler.

īrsā : Far. / aslı sūsendir. Asmācūnī de derler. Türkçe gök sūsen kökü; halh arasında benefşe derler. Mavi zambak köküdür.

işkorcīna köki/uşkūrcīna köki : / Bu isimle bilinen bir bitkinin köküdür.

kābilī : / helīlec-i kābilī derler. Ehlīlec diye de bilinir. Helīlec türüdür. Helīle (Terminalia).

kāknec : Ar. / inebū's-sa'leb yani it üzümü türündendir. Kakūne, güveyi feneri (Phisalis alkekengi). Türkçe kanbil otu derler. Habb-ı kāknec diye meşhurdur.

kākūle : Ar. /kebiri ve sagiri olur. Kebirine kākule-i kebīr; sagīrine hāl-i buvā ve hīl-i buvā ve şūşmīr derler.

kaṅtariyūn : Yun. / eşek kulağı. Kebīri ve sagīri vardır. Sagīrine kantariyūn-ı dakīk denir. Kantaron çiçeği (Erythraea centaureum).

karabaş : / karabaş çiçeği.

karāḥ : Ar. / enīsūn türünde bir nebattır.

karān : Ar. / karāniyā. Türkçe kızılıcık derler.

karānfil : Ar. / karanfül, çūbcük, (Eugenia caryop hyllata). Hint devasıdır.

karōlīnā : Frenk. / rūşenā-yı bahridir. Türkçe derya yosunu ve mercan otu derler.

kaşabū'z-zerīre : Ar. / Hint devasıdır. Kazayağı otu denir (Chenopodium album).

kaşnı : Ar. / kına, Farsça bārzū derler. Kadı ağacı, şeytan boku otu ve bundan elde edilen zamk (Ferula assa- foetida).

kāşnī : Far. / yaban marulu, hindibā (Cichorium endiva).

kaştarūn : / Türkçe acıkıcı, soğukluk otu derler. Latince petūnīka derler. Diyoskūridūs kitabında kaştarūn olarak zikredip kaşarūtarūkūn derler, demiştir. Manası müftedī-i bi'l-bāridir. Rumlar, petūnīkī ve semārīnān dahi derler, demiştir.

ķāter : / demü'l-ahaveyn, demü't-tinnīn ve demü's-su'bān derler. Ejder kanı demektir.

Türkçe iki kardeş kanı; Farsça hūn-ı siyāvşāndır.

ķatır boncuĝı : / Arapça veda' derler.

ķatır ķuyruĝı : / katır kuyruĝu, Arapça retem.

ķatūnā : Ar. / bezr-i katūnā olarak geęer. Türkçe karnıyarık demektir. Farsça esfiyūs ve Yunanca fesliyūn derler. Burgūsī anlamına gelir. Pire otu. Pireye benzediĝinden bu isim verilmiřtir.

ķayşūm : Ar. / Türkçe ayvadāne, civan peręemi.

ķebābe : Ar. kebābiyye ve kuyruklu büber de denir (Piper cubeba).

ķebere : Ar. / keber, kebbār, kabbār. Türkçe kebere derler. Turşusunu yaparlar. Gebre otu, kedi tırnaĝı diyenler de vardır (Capparis sipinosa).

ķebūķara : Far./Tür. / hařhař türündendir. Kebūnārsī olarak da bilinir.

ķemāderyūs : Yun. / hāmāderyūs. Bellūtū'l-arz anlamına gelir. Türkçe yer palamudu ve kısa mahmūda derler.

ķemāfīķus : Yun. / hāmānīķus; sanavberū'larz demektir. Türkçe yer çamı ve harb tutan denir.

ķemmūn : Yun. / kemnūn. Farsça zīre denir. Kemmūn-ı Kirmānī meřhurdur. Kemmūn-ı Habeřī denilen kefe kemmūnudur. Kemmūn-ı hulv tıbb dilinde enīsūn demektir. Kemmūn-ı Ermenī, kerāvyādır. Kemmūn-ı esved, çörek otudur. Kemmūn-ı Mülūkī, nahve-i Hindīdir.

ķendir : / kendir, kinnab; Kinnab tohumuna Arapça řahdānec; Türkçe kenevir derler. Yaprāĝına Arapça hařīře ve Türkçe beng ve esrār derler.

ķerāř : Ar. / daĝ aĝaçlarındandır. Türkçe pirińçiler otu derler. Uzun ve yumuřak budakları olur, kırsalar sūtü akar.

ķerāvyā : Lat. / Farsça kurumbād derler. Kurdumānā türündendir ve onun bostānisidir. Tohumu enīsūna benzer. Türkçe tatluca otu, Karaman kemmūnu derler.

ķerefis : Ar. / kereviz. Kerefis-i Makedōnī denilen batrāsāliyūn ve fatrāsāliyūndur.

ķestevire : Gr. / kestere otu (Betonica officinalis).

keymūsāt : Ar. / keymūslar, kencers. Aslı Arapça cāverstir, Türkçe darı derler.

ķırfa : / kabuk, ağaç kabuğu (Croton eluteria).

ķiřniċ: Far./ ķiřniř otu (Coriandrum sativum).

ķoruķ : / olgunlařmamıř üzüm. Arapça hırsım; Farsça gūre derler.

ķovan otı: / kovan otu, bādrencbūye derler ođul otu demektir.

ķoyun otı : / kuzu butrağı, Ar. Gāfis derler.

ķubūrü'r-reyhān : Ar. / bir tür fesleđendir.

ķulfūniyā : Yun. / Arapça zamgu's-sanavber derler. Türkçe çam sakızıdır.

ķunduzhāyesi : / kunduz taşağı, cavşir otu ve bundan elde edilen zamk.

ķunsul : / garb-ı cırcıre. Su kerdemesi, su teresi, kestevire.

ķunterberve : < Gr. / kunterebervā, mehallasan.

ķurbuř : Ar. / encere, ısırđan.

ķurdumānā : Ar. / İbn-i řerif, Türkçe geyik siresi derler razıyaneye benzer, der. Kastamonu'da geyik kemmūnu derler, demiřtir. Karaman kimyonu (Carum carvi)diye de bilinir..

ķurřum: Ar. / uspur tohumudur. İbn-i Baytar, kutrum-ı berri dediklerine Türkçe yaban uspuru demiştir.

ķuř : Ar. / üç türdür. Beyaz ve acı olanına kust-ı bahri ve kust-ı mürr derler. Türkçe kurtlu ot ve andızdır. Siyah ve tatlı olanına kust-ı hindī denir. Ve bir türüne kust-ı řāmī ve rāsin derler.

ķuzı kulağı : Ar. / hummāz derler.

ķuřūř : Ar. / ekřūř, Türkçe bađ sarmařıđıdır. Bađa dolařır kökü ve yaprađı olmaz. Eftimūna benzer kıvıl kıvıl iplik gibi olur. Küçük kıvılca tohumları olur. Tabipler arasında bezrü'l-ķuřūř denir. Arapça hummāzü'l-ernebdir.

ķüzbere : Ar. / kūsber, küsfere ve tıkd derler. Yunanca kurdiyūn ve Farsça ķiřniċdir. Halk arasında ķiřniř derler. Kurusu meřhurdur. Ratbe ile sakatlayıp küzbere-i ratbe derler.

ķāden : Far. / kısūs, Bir cins çalı (lāt. Cistus), ve bu çalının zamğıdır.

lahana yaprağı : / kelem, kunnebīt de lahana türündedir. Ar. Kürünb derler. Kürünb-i berri ve kürünb-i bahri de denir. Rumeli ve Sofya'da alabaş derler.

lahmü't-temr : Ar. / etli hurma.

levz : Ar. / badem.

levzü'l-ḥulv : Ar. / tatlı badem

levzü'l-mürr : Ar. / acı badem.

līmūn : Gr. / limon.

lisānū'l-cemel : Ar. / deve dilidir. Sālūyā diye de bilinir. Frenk kökenlidir. Türkçe diş otu derler. Diş otuna Arapça lisānū'l-ibil derler.

lisānū'l-ḥamel : Ar. / Sinirli yaprağı, sinirli ot.

lisānū'l-keleb : / Ar. Frenkler sinevlūza derler. Türkçe it dili diye bilinir.

lūfū'l-ḥayye : Ar. / yılan yastığının kebiridir. Türçe fil kulağı, Arapça āzānū'l-fīl, Farsça fīl-cūş derler.

lūbān : Yun. / küdür. Ak günlük.

ma'denōz : Gr. / batrāsāliyūn; Taşlık kerefisi, fatrāsāliyūn, makdenōs derler. Rum vilayetlerinde bulunur ve kerefis-i Makedōnī denir. Halk arasında magdenos, ma' denoz ve 'indī ma'denūvaz derler.

maḥmūde : Ar. / samūniyā da derler. Bingöz otu, sakmunya.

maḳāşīrī : Ar. / bir tür sandal ağacı.

māmīrān : Far. / kırlangıç otu (Chelodonium majus). Māmīrān-ı sīnī de denir 'urūku's-sufrun'un sagīridir.

māmīşā : Far. / kırmızı çiçekli kırlangıç otu (Glaucium corniculatum) diye bilinir. Türkçe sarı gelincük çiçeği derler.

maşṭakī : Yun. / Arapça kiye ve 'ilk-i rūmī denir. Türkçe sakız derler (Pistacia lentiscus).

māverdī : Far. Ar. / öd ağacı. Aslı mendelīdir.

māzeryūn : Far. /Yunanca hāmālāvun derler. Sütlügen türündedir. Kulapa da denir.

mazi : Far. / Mazu, Arapça 'afs derler.

mekkī : Ar. / Mekke şehrine ait. Adhır-ı mekkī; Mekke ayrığı, Kabe soğanı.

menzū‘ ü’l-akmā‘ : Ar. / akmā‘ ü’r-rummānū’l-hindī, nār-ı müşk derler.

menzū‘ ü’n-nevī : Far./ Ar. / bu isimle anılan bir tür bitki.

merādetü’ş-şevr : Far./ Ar. Bu isimle anılan bir tür bitki.

mercimek : Far. / mercimek, Arapça feth, ‘ades ve bülsün derler.

mersīn : Gr. / mersin, Arapça ās, tohumuna habbū’l-ās derler. Farsça mürd denir.

meryem : Ar. / buhūr-ı Meryem; Köküne hubzü’l-meşāyih ve hubzü’l-kurūd ve ‘artanīsā derler. Türkçe domuz ağırşığı; Farsça şalgamek derler. Buhurü’l-erkad ve Farsça yerbatüre ise h/ sesi ile yazılanıdır.

merzencūş : Far. / merdekūş da denir. Arapça āzānū’l-fār demektir. Türkçe mercanköşk derler.

mesmūṭ : Ar. / bu isimle zikredilen bir bitki.

mevīzec : Ar. / zebilū’l-bebel derler. Türkçe muzek derler.

meyān köki : / meyan kökü, meyan balı, rubbū’s-sūs da derler.

meyni teresi : / bezr-i ḥurfīdir. Tereye ḥabbū’r-reşad ve sipendan da denir.

misket alması : / Arapça tuffāh-ı şāmī derler.

mū : / sümbülü’l-esedir.

müşk-i ṭarāmsī‘ : Far./ Ar. / Arapça fütenc-i cebeli ve baklatū’l-gazal derler. İyisi Girit’ten gelenidir beyaz olur. Frenk tabipleri ise dīknāmūy-ı ebyaz derler.

naḥve-i hindī : Far. / nānhuvāh derler. Manası etmek istedicidir. Yani iştah açıcı demektir. Kemmūn-ı mülūkī de denir.

nārdīn : Yun. / sümbül demektir. Tıpta sümbül-i hindī kastedilir. Nardīn-i aklītī, sümbül-i Rūmīdir ve nārdīn-i berrī ise āsārūn dedikleridir.

nārenc : Far. / Türkçe turunç derler. Tatlısı, ekşisi ve müzzü olur, Türkçe portakaldır.

nemmām : Ar. / kuru sisenber, Türkçe marsama denilen bir ottur.

nercis : / zerrin denilen çiçektir. Arapça ‘abher derler. Fūlya da nercis türündendir.

nīlūfer : Far. / līnūfer de derler. zū’l-ecniha demektir. Kanatlar sahibi anlamına gelir. Türkçe nilüfer çiçeği; Süryanice kürünbü’l-mā‘dır.

noḥūd : Far. / Arapça himmas denir.

ot : ot, bitki, nebat.

pancarü'l-kibrīt : Türk. Ar. / bir tür pancar, çügündür.

pencenc : Far. / fencengüşt, pencengüşt; Türkçe beş parmak, ayıt ağacı ve ayıt tohumu; Ayıt tohumuna ise habbü'l-fakd ve semeretü'l-pencengüşt derler.

petünika : Lat. / Arapça kastarundur.

peygamber ağacı : / Fazıl allemler rahmetullāh 'aleyh Gayetü'l-beyān isimli eserinde; Hükema-yı mukaddimin kitaplarında olmadığını Frenklerin bunu Yeni Dünya'da bulduklarını, onların dilince bu bitkiye **gıyākū** dediklerini söylemiştir. Frenk dilinde līnūsāntu ve pālūsētü da derler. Manası mübarek ağaç demektir.

rāsin : Far. / rasen; Türkçe andız otu, ardıç.

rāvend : Far. / rīvend derler. Kökleri ve sapsarı ilaç olarak kullanılan karabuğdaygillerden bir bitkidir. Ravend-i Rūmi türü de vardır. Buna da Türkçe evelik ve labada kökü derler. Dişisi ve ve erkeği olur. Kullanılan dişisidir.

ra'yü'l-ḥamām : Ar. / sākü'l-ḥamām; Türkçe gögercin otu; Frenkçe verbetiyā derler.

razākī : Ar. / 1. rāzıkī; süsen-i ebyazdır. Zambak derler. Zambak çiçeğinden yapılan yağa dühn-i rāzıkī derler. 2. Ar. Razakī üzümü.

rāziyāne : Far. / rezene.

rāziyānec : Far. / rezene. Arapça şimar ve şemer derler. Rāziyane-yi Rumī dedikleri ise enīsündür.

retem : Ar. / retm; katır tırnağı, katır kuyruğu.

reyḥān : Ar. / fesleğendir. Bezrü'r-reyhan, fesleğen tohumu demektir. Türkçe kāfūrī derler.

reyḥan tohumı : / fesleğen tohumu.

reyḥānū'l-ḫubūr : Ar. / kabir fesleğeni.

riyyetü's-şaf'leb : Ar. / bir tür salep.

rubbu's-sūs : Ar. / Türkçe meyan balı denir.

rūṭab : Ar. / taze hurma demektir.

şabbāriyye : Ar. / sabbār; atlas çiçeği (kaktüs), Frenk inciri. Sabbāriyye; atlasçiçeğigiller.

şabbārü'n-nār : Ar. / Far. / atlas çiçeği türü.

şabr : Ar. / ada soğanı. Sabr-ı sukuturī de derler. Yunanlılardan sipariş edilirmiş. Türkī-i Gayr-i meşhūre'de azvay ve azva derlermiş. Sakutura memleketinden geldiğinden sabr-ı sakuturī derler.

sādic : Far. / sādec; Sādic-i hindī denir. Hint sümbülü (Nardustachys jatamansi).

şaḫmūniyā: Yun. / müshil gibi kullanılan bir madde. Mahmūde, göz otu.

şaḫsafrāciyā : Frenk. / terāgeyūn türündendir. Türkçe taş pāreleyen otu derler.

şaḫū'l-ḥammām : Ar. / hurū'ü'l- hamām(cevz cendüm) derler. Gögercin otudur. Arapça ra'ü'l-hamām derler. Frenkler verebniyā derler.

şa'leb : Ar. / aslı sālebdır. Şeker veya bal ile kaynatıp kullanılan bitkidir.

sālūyā : Frenk. / diş otu.

şanavber : Ar. / çam ağacı, köknar ağacı.

şandal : Ar. / sandal ağacı. Üç türüdür. Sandalat-ı selāse denirse; sandal-ı ebyaz, sandal-ı ahmer, sandal-ı esved kastedilir.

şa'ter : Ar. / halk arasında za'ter ; güyegü otu denir. Çok türü vardır. Tek başına zikr olunsa şa'ter-i Fārisī kastedilir. Kekik ve Arnavud büberi de bu türdendir.

sāṭiryūn : Lat. / hasyū's-sa'leb derler. Türkçe yalnız sāleb denir.

selīḫe : Ar. / aselbend sakızı. Türkçe burçakdır. İbn-i Baytar'da bir ağacın ismi olduğu ve burçak otunun kökü olduğu bilgisi yer almaktadır.

şemeretü'l-endeçāk : / berber asması yemişi.

şemeretü't-tarfā : Ar. / ılgın ağacının yemişidir.

semiz otu : / semiz otu. Arapça baklatü'l-hamka derler.

sesāliyūs : Gr. / sāsāliyūs, horoz gözü denilen bir tohumdur.

sezāb : Far. / su teresi, su kerdemesi. Yunanca feycen; Türkçe sedef derler. Bazı Türkler baganos derler. Arapça cırcır, kurretü'l-ayn ve cırcırü'l-mā' denir.

sezābü'l-ütrüc : Ar. / bir tür su teresi çeşidir.

simmāk : Ar. / sumak. Tetiri yemişi.

simsim : Ar. / Türkçe susam ve ak çörek otu derler. Cülcülân diye de bilinir.

sinā' mekī : Ar. / sināmeki; Meşhurdur. Arapça sinā' derler. (Cassia officinalis).

sīsāliyūs: Gr. / yeşil yapraklı bir bitki (Assafeetida).

şoğan : / soğan.

şumāk : Ar. / sumak, simmāk derler.

sürincān : Far. / İbn-i Şerif'te Türkçe ucu eğri kestane ; İbn-i Baytar'da ak kasnı olarak geçer.

sūsen : Ar. / susam , köküne ĩrsā derler.

sümbül : Ar. / sümbül otu (Hyacinthus orientalis). Tek başına sümbül-i hindī kastedilir. Sümbül-i tīb ve nardīn de derler. Sümbül-i Rūmī, aklītī sümbül-i cebelī(sümbül-i esed), sümbül-i berri ve fū diye de bilinir.

sünbül : Ar. / sümbül.

sünbülü't-tīb : Ar. / sümbül.

şādenc : Far. / sādenc.

şahterec : Far. / luffāh, Abdü's-salam bitkisinin yemişidir.

şakar : / gelincük çiçeği.

şakāyıku'n-nu' mān : Ar. / Gelincük çiçeği.

şebrem : / Mısırlılar şerbet-i Hicāzī derler. Sütlügen türündendir.

şevketü'l-mübārek, mübāreke : Ar. / Latince halk arasında kārđüsentü derler.

şeytarac : Far. / şeytara. Türkçe serkiledir.

şibbet : Ar. / Türkçe torak otu derler.

şih : Far. / birkaç türdür. Şih-i Ermeni; Türkçe sarı yavşan yani pelin derler. Şih-i Türkī; vahşizek yani baytaran denilen hoş kokulu bitkidir. Şih-i Rūmī de denir.

şuniz : Far. / çörek otu. Ar. Habbetü's-sevda.

tarfā : Ar. / ılgın ağacına derler.

tarhaşkūk : / hindibā-yı berrīdir.

tefne : / defne.

temri : Ar. / hurma.

temr-i hindī : Ar./ Far. / humr, hummar ve sabbār derler. Demür hindī. Hurmadır.

tere tohumı : / Ar. habbü'r- reşad denir, tere tohumudur.

terementi, terementin : / zamgü'l-butn.

tīn-i fīl : Ar. / cevzü's-şerk de denir.

turb tohumı : Far. / turp tohumu.

türmančilā : Lat. / sarı topuzluk.

turuncān : Far. / bādrenbūye, Oğul otu.

tūtiyā-yı nicār : Far./ Ar. / marazī kökü.

tüffāhü'l-azhır : Ar. /bir tür elma.

tüffāhü's-şāmī : Ar. / Os. misket almasıdır.

türbūd : Far. / iyisi beyazdır ve kesilmiş yerlerinde zamgı vardır. Türbūd-i ebyaz ve türbūd-i muzammag da denir.

ūd : Ar. / öd ağacı (Aquilaria agollocha) derler. Her biri bir bölgeden geldiğinden Mendelī, Sīnī, Kakūlī, Semendūrī, Kumārī ve Şetālī derler. Genel olarak 'ūd-ı Hindī derler. Suya konduğunda dibe çökene Mendelī çökmeyene ise 'ūd-ı hām ve 'ūd-ı Kumārī denir.

'ūd-ı semendurī : Ar. / bk. 'ūd.

'üdü'l-bencūr : Ar. / bir tür öd ağacı.

'üdü's-şa'leb : Ar. / bir tür öd ağacı.

'üdü's-şalīb : Ar. / fāvāniyā, Türkçe şakâyık kökü derler.

'unşul : Ar. / ada soğanı; şurubu, kalp hastalıklarına, kan bozukluğuna ve zatü'l-cenbe karşı kullanılır.

'urūķü'l-kürküm : Ar. / Far. / zerdeçüb, zerdeçāv kökü.

'uşfūr : Ar. / zehrü'l-kurtum, behremān. Türkçe uspur çiçeği derler.

uşkurcınā : Frenk. / aslı ūskūrçınārādır. Ūskürsuyza diye de bilinir.

uşkurdiyūn : Yun. / sukurdiyūn derler. Arapça sūm-ı berri ve Türkçe yaban sarımsağıdır.

us̱ḵuḻufenderiyūn : / altun otu derler. Arapça haṣīṣetū't-tihāl denir ve Mısırlılar keffū'n-nesr der.

us̱ḵuṟhiyā' : Lat. / aslı ṯurmantilā us̱ḵuṟhiyādır. Türkçe sarı topuzluk denilen bitkinin bir türüdür.

us̱ṯuẖūdūs : Yun. /Arapça mevkifū'l-ervāh anlamına gelir. Ruhları hıfz edici demektir. Türkçe karabaş çiçeği denir.

uṣaḳ: Eṣec, vuṣk ve lizākū'z-zeheb derler. Türkçe çadır uṣaḳı denir.

uṣne : Ar. / ağaç yosunudur. İyisi meṣe ağacında olanıdır. Arapça ṣeybetū'l-^lacūz; Yunanca bernūf; Frenkçe meshū ve Latince ḵanedūvbāle derler.

ūbhel : / ardıç yemiṣi; Farsça semere-i serv-i ḵuẖist derler.

ūtrūc : Far. / Arapça mūṯk; Türkçe ağaç kavunudur.

ūzūm : üzüm.

varakū'l-ās : Ar. / mersin yaprağı.

varakū'd-duḣān : Ar. / tütün yaprağı.

varakū'l-ḣass : Ar. / bir tür yaprak.

varakū'r-reyhān : Ar. / reyhan yaprağı.

varakū's-sezāb : Ar. / sedef yaprağı.

verd : Ar. Gül.

yabān feslegeni : / yaban fesleğeni.

yapraḳ : / yaprak, ağaç veya bitki yaprağı.

yarpuz : / Arapça hıbak ve fūtenc derler.

yer mūrveri : / tabipler hāmā aktī der.

zanbāḳ: Ar. / zambak çiçeği, tıp dilinde yasemin-i ebyaz derler.

zehr : Ar. / çiçek.

zehrū'l-fiẕza : Ar. / gümüş otu, bevāsīr ve fiẕziyye denir.

zehrū'l-fūl : Ar. / bakla çiçeği.

zehrū'l-ūtrūc : Ar. / ağaç kavunu çiçeği.

zehrū'ṣ-selc : Ar. / kar çiçeği.

zehrü's-süsü'l-ebyaz: Ar. /beyaz meyan kökü çiçeği.

zehrü'ş-şems : Ar. / güneş çiçeği.

zencebîl : Ar. / zencefil.

zenebü'l-ḥayl : Ar./ Türkçe ulama yoncadır.

zerāvend : Far. / ilaçlarda kullanılan bir cins bitki, loğusa otu.Yunanca arestülūhiyā denir. Manası fāzilü'n-nefsādır. Zerāvend-i tavīl ve zerāvend-i müdahrec olmak üzere iki türdür.

zerh-i ḳarabaş : Ar. / karabaş çiçeği, ustühūdūs da derler.

zeytūn : Ar. / zeytin.

zūfru'l-cebel : Ar. / dağda yetişen tırnak otu

zūfrü'l-ḥummāz : Ar. / kuzu kulağı, tırnak otu.

zurunbād : Ar. / 'arakü'l-kāfūr, kāfürü'l-ka'k, 'arakü't-tīb ve zurunba dahi derler.

zu'rūr : Ar. / alıç , gīl-dārū ve tuffāh-ı cebelī derler. Arapça tuffah-ı berrīdir.

3.6. Eser Adları Dizini

enmūzec: Emir Çelebi'ye ait bir eser.

23a/16,17,18)

esyāğırīkā : Latin bir filozof olan Beraklenus Cemanī tarafından yazılan ve hekimlerin kimyası anlamına gelen bir eser.

e. 3a/16

lafz-ı e. 3a/18

muḥtārü'l-üstād : 1. Cevheri'nin Muhtārü's-sıhah adlı Arapça sözlüğüdür. Üstadın seçtiklerinden anlamına gelir. 2. Bu isimle anılan toz ilaç ve macun.

m. 39b/10

ḥabb-ı b. 36b/13

SONUÇ

Cevâhirü'l-ferîd fî-tıbbü'l-cedîd, Ömer Şifâî'nin adlı eseri Hekim Paracelsus'dan tercüme ederek istinsah ettiği ve çeşitli ilaçların hazırlanması, kullanıldıkları hastalıklar ve yararlarını anlatan bir eserdir. Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini yansıtan bu eser, dönemin Türkçesi ve Türkçenin tıp dili olarak nasıl bir gelişme çizgisi seyrettiği konusunda önemli bilgiler sunmaktadır.

İmla hususiyetleri ve söz varlığı bakımından incelemeye tabi tuttuğumuz bu eser, genel olarak değerlendirildiğinde şu sonuçlardan bazıları ifade edilebilir:

Eser 1702 yılında yazılmış olmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesinin imlâ hususiyetlerini yansıtmaktadır. Mesela, Eski Anadolu Türkçesinde görülen yuvarlaklaşma ses olayı eserde de tespit edilmiştir.

Müstensihin bazı -özellikle yabancı- kelimelerin yazımında yanlışlık yaptığı görülmüştür. (bk. 1.1.4. Bazı Yanlış Yazımlar)

Bazı kelimelerin sonundaki ön damak sesleri, kendilerinden sonra gelen kelimelerin art damak ünsüzü olan ilk seslerinin tesiriyle art damak ünsüzüyle yazılmıştır. (bk. 1.1. Müstensihe Ait İmlâ Hususiyetleri)

Eserde aşırı patlayıcılaşma ses hadisesine işaret eden bazı örnekler (bk. 1.1. Müstensihe Ait İmlâ Hususiyetleri) ve bazı tabakalaşma örnekleri (bk. 1.1.3. Tabakalaşma Örnekleri) tespit edilmiştir.

Eser, söz varlığı açısından değerlendirildiğinde ise, incelenen 1/b-81/a varaklar arasında toplamda 34599 kelime tespit edilmiştir. (Madde başı sayısı ise 5275'dir.). Bu 34599 kelime içerisinde; 448 adet Türkçe, 1705 adet Arapça, 333 adet Farsça, 17 adet Arapça-Farsça, 29 adet Yunanca, 9 adet Grekçe (Eski Yunanca), 9 adet Latince, 7 adet Frenkçe, 1 adet ise Pehlevice (Orta Farsça) kökenli kelime bulunmaktadır. Bu rakamlara göre Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin Türkçe kökenli kelimelere göre fazla kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, eserin yazıldığı dönemde Türkçe açısından bilim dilinin hangi durumda olduğunu göstermekle birlikte, aynı zamanda müellifin aldığı eğitimin esere yansımış olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir.

Ayrıca eser, bu geniş söz varlığı hacmiyle tıp ilmi açısından özel adlar, hastalık adları vb. gibi bakımlardan önemli ölçüde malzeme içermektedir.

KAYNAKLAR

- ADIVAR, A. Adnan (1991), Osmanlı Türklerinde İlim, Remzi yayınları, İstanbul.
- ARGUNŞAH, Mustafa (1999), Muhammed b. Mahmûd-ı Şîrvânî Tuhfe-i Murâdî, İnceleme-Metin-Dizin, TDK yay. Ankara.
- ATEŞ, Ahmet, ‘Metin Tenkidi Hakkında’, s. 253-267.
- BAYAT, Ali Haydar (2005), Abdülvehhab bin Yusuf ibn-i Ahmed el-Mardanî Kitabu’l-Müntehab fi’t-Tıbb, İnceleme - Metin - Dizin - Sadeleştirme - Tıpkıbasım, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği yayınları, İstanbul.
- BAYAT, Ali Haydar, (1988), “Amasyalı Sabuncuoğlu Şerefeddin Bibliyografyası”, Tıp Tarihi Araştırmaları II, s. 92-101.
- BAYAT, Ali Haydar, (2003), Tıp Tarihi, Sade Matbaa, İzmir.
- BAYAT, Ali Haydar, Necdet Okumuş (2004), Mahmûd-ı Şîrvânî, Mürşîd (Göz Hastalıkları), Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara.
- BOZKURT, Suzan (1989), IV. Murat'ın Saray Hekimi Emir Çelebi'nin Enmuzecü't-Tıbb Eserinde Dahili Hastalıklar, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul
- Bursalı Mehmet Tahir Efendi (1975), Osmanlı Müellifleri, c.II, İstanbul.
- CANTAY, Gönül (1992), Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Darüşşifaları, Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara.
- ÇAĞIRAN, Önder (1992), Ahmed-i Dâî Tıbb-ı Nebevî, İmlâ-Fonetik-Morfoloji Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- DEMİR, Hüseyin (2002), Zâhire-i Murâdiyye Mümin bin Mukbil Sinobi (İncelemeMetin-1-80 varaklar arası Dizin), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara. Derviş Siyâhi Lârendevî, Lûgat-ı Müşkilât-ı Eczâ, Manisa Halk Kütüphanesi, No: 1460, Manisa.

- ELBİR Zekiye Gül (2000), *Gayetü'l-Beyan fi Tedbir-i Bedeni'l-İnsan* (Metin İnceleme-Dizin), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- ERDAĞI, Binnur (2000), *Tuhfe-i Mübârizî - İnceleme, Metin, Sözlük*- Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (1999), *Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi, IV. Cilt, 2. Kısım, İnceleme – Metin – Sözlük – Dizin*, TDK yayınları, Ankara.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2007), *Bâz-nâme-i İndî (Kuşlar Kitabı)*, Türk Edebiyatı Vakfı yayınları, İstanbul.
- GÜLSEVİN Gürer, Erdoğan Boz (2004), *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer (1995), *Eski Anadolu Türkçesinin İmlâsı Üzerine Notlar*, Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı, s.370-373, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer, (2007), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK yayınları, Ankara.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin-ŞEŞEN, Ramazan- Bekar M. Serdar-Gündüz, Gülcan-Bulut Veysel (2006) *Ömer Şifai, Dede, Osmanlı Tabii ve Tatbiki Bilimler Literatürü* (1. Cilt), İslam Tarihi, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (İrcıca), Sistem Matbaacılık, İstanbul. s. 124-222.
- İLHAN, Nadir (2000), *Eşref bin Muhammed, Haza'inü's- Sa'âdât* (İnceleme-Metin Dizin), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- KAHYA, Esin (1978), *İki Osmanlıca Metinden Derlenmiş Anatomi ve Fizyoloji Terimleri*, Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, TTK yayınları, Ankara.
- KAHYA, Esin (1995), *İbn-i Sînâ, El-Kânûn fi't-Tıbb, I. Kitap*, Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara.
- KAHYA, Esin (1996), *Şemseddîn-i İtâkî'nin Resimli Anatomi Kitabı*, Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara.

- KAHYA, Esin (2003), İbn-i Sînâ, El-Kânûn fi't-Tıbb, II. Kitap, Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara.
- KAHYA, Esin, ‘‘ Ömer Şifaî’’, s.171-195.
- KORKMAZ, Zeynep (2005a), ‘‘Eski Anadolu Türkçesinde İmlâ-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar’’, Türk Dili Üzerine Araştırmalar I, s.491-505, TDK yayınları Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2005b), ‘‘Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları’’, Türk Dili Üzerine Araştırmalar I, s.443-474, TDK yayınları Ankara.
- KÖKSAL, M. Fatih, ‘‘ Metin Neşrinin Ana Esasları’’, s. 179-209.
- KURBAN, Ferhat (1990), Şirvanî Mahmud Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük), Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- OLGUN İbrahim, Cemşit Drağın (2005), Farsça – Türkçe Sözlük, Murat Kitabevi, Ankara.
- Osmanlı Ansiklopedisi (1999), Hanedan, C. 12, Yeni Türkiye yayınları, Ankara.
- ÖNLER, Zafer (1985), ‘‘Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri’’, TDAY Belleten, s.89-130.
- ÖNLER, Zafer (2001), ‘‘Mücerrebname Yayını Üzerine’’, Türk Dili, S.591, Mart, s.347-353.
- ÖNLER, Zafer- CANPOLAT, Mustafa (2016), İshak Bin Murâd- Edviye-i Müfrede, TDK yayınları, Ankara.
- ÖZÇELİK, Sadettin (2000), ‘‘15.Yüzyılda Yazılmış Üç Tıp Kitabı Üzerine’’, TDAY Belleten 1997, s.385-395.
- PAMUK, H. Arif (2005), Şifalı Bitkiler ve Emraz, Pamuk yayınları, İstanbul.
- SARI, Mevlüt (1984), El-Mevârid, Arapça Türkçe Lügat, İpek yayınları, İstanbul.
- SÜVEREN Kenan, İlder Uzel (1988), ‘‘İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış’’, Tıp Tarihi Araştırmaları 2, s. 126-142, İstanbul.

- SÜVEREN, Kenan (1991), İbni Sina'nın Akribâdîn Eseri ile Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun Akribâdîn Eserinin Tıp ve Bilim Tarihi Açısından Karşılaştırılması, GATA (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- ŞAHİN, Hatice (2004), "Terceme-i Rahatü'l-İnsan", Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi C.7, S.7.
- ŞAHİN, Hatice (2005), "Anadolu'da Yazılmış Bir Tıp Kitabı Kemâliyye", Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 6, Sayı: 9, Bursa. ŞAHİN, Hatice (2006), "Bursa'da Bulunan Tıp Yazmalarındaki Terimler Üzerine" Uludağ Üniversitesi II. Halk Kültürü Sempozyumu, Bursa.
- ŞAHİN, Hatice (2007), "Câmi'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri", Turkish Studies, Volume 2/2, p.570-602, Spring 2007.
- ŞEHSUVAROĞLU Bedii, Ayşegül E. Demirhan, Gönül Ç. Güreşsever (1984), Türk Tıp Tarihi, Bursa.
- ŞEHSUVAROĞLU, Bedii N. (1960), "Anadoluda Türkçeleşme Cereyanları ve Türkçe İlk Tıp Yazmalarındaki Terimler", VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957, Türk Dil Kurumu yayınları Sayı: 179, s.25-35, Ankara.
- ŞENEL, Ünal (1988), Amasyalı Hekim Sabuncuoğlu Şerefeddin'in Eseri Mücerrebname, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- ŞEVKİ, Osman (1991), Beşbuçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi (Sad. İlder Uzel), Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara.
- ŞÜKÛN, Ziya (1984), Farsça-Türkçe Lûgat - Gencine-i Güftar - Ferhengi Ziya, MEB yayınları, İstanbul.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2005), Eski Türkiye Türkçesi, Akçağ yayınları, Ankara.
- TULUM, Mertol (2017), Tarihi Metin Çalışmalarında Usul-Name-i Kudsî-Menâkıbü'l-Kudsiyye- nin Yayımlanmış Metninden Derlenen Verilerle, Kizgi Kitabevi, Konya- İstanbul.

- TURAN, Zikri (1992), Hacı Paşa, Teshil - Dil Özellikleri, İnceleme, Söz Dizini İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- TURAN, Zikri (1993), Eski Anadolu Türkçesinde Ünlü Uzunlukları, Açığsöz yayınları, Malatya.
- TUZLACI, Ertan (2006), Türkiye Bitkileri Sözlüğü, Alfa yayınları, İstanbul.
- TÜRK, Vahit (2006), Ali Şir Nevâyî Nazmü'l-Cevâhir, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayınları, İstanbul.
- UÇAR, İlhan (2009), Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd (Giriş-İncelemeMetin-Dizinler), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 1103 (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.
- UNAT Ekrem Kadri, Ekmeleddin İhsanoğlu, Suat Vural (2004), Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara.
- UZEL İlter, Kenan Süveren (1999), Sabuncuoğlu Şerefeddin Mücerreb-Nâme (İlk Türkçe Deneysel Tıp Eseri - 1468), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- UZEL, İlter (1992), Sabuncuoğlu Şerefeddin, Cerrahiyyetü'l-Haniye I-II, Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara.
- UZEL, İlter (2004), Amasyalı Hekim ve Cerrah Sabuncuoğlu Şerefeddin, T.C. Amasya Valiliği yayınları, Ankara.
- UZLUK, F. Nafiz (1960), "XIV. Yüzyıldaki Türkçe Tıp Kitaplarından Örnekler", VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957, Türk Dil Kurumu yayınları Sayı: 179, s.77-81, Ankara.
- ÜNVER, İsmail (2008), "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevirisinde Karşılaşılan Yanlışlar", Turkish Studies, Volume 3/6, p. 47-58, Fall 2008.
- YEĞİN Abdullah, Abdulkadir Badıllı, Hekimoğlu İsmail, İlham Çalım (1981), Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat, TÜRDAV yayınları, İstanbul.
- YELTEN, Muhammet (1993), Şirvanlı Mahmud Kemaliyye, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınları, İstanbul.

YILDIRIM, Onur, (2010), Et-Teshil fi't-Tıbb (Kitab-ı Teshili'l-Mevlana Şemseddin),
İnceleme-Metin-Dizin, Yüksek Lisans Tezi.

[https:// İslam Ansiklopedisi.org.tr/tip](https://İslam Ansiklopedisi.org.tr/tip), 20.12.2019, 23.30

[www. sozkimin.com](http://www.sozkimin.com),05.09.2019, 12.30

Sözlük Oluşturmada Yararlanılan Kaynaklar

BAYTOP, Turhan (2007), Türkçe Bitki Adları Sözlüğü, TDK yayınları, Ankara.

ÇETİNKAYA, Aygül, (2019 Ağustos), Ömer Şifai'nin Kitab-ı Cevherü'l-Ferid Fi't-
Tıbbü'l-Cedid Adlı Eserinde Söz Varlığı, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt
7, Sayı 39.

Dar, Al- MAFERAH, (2015), El- Mu'cemü'l-Müfehres, Beirut- Lebanon.

DEVELİ, Hayati (2010), Osmanlı Türkçesi Kılavuzu II, Kesit Yayınları, İstanbul.

DEVELİOĞLU, Ferit (2011), Osmanlıca- Türkçe Lûgat, Aydın yayınları, Ankara.

DİLÇİN, Cem (2009), Yeni Tarama Sözlüğü, TDK yayınları, Ankara.

DOĞAN Şaban, (2012), 'Ebulfeyz Mustafa Efendi', Risale-i Fevziyye fi Lügati'l
Müfredati't – Tıbbiyye, Değişim Yayınları, İstanbul.

İbrahim Cûdî Efendi (2006), Lûgat-ı Cûdî (Haz. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu,
Nicolai Tufar), TDK yayınları, Ankara.

KANAR, Mehmet (2010), Farsça- Türkçe Sözlük, Say Yayınları, Ankara.

KÜÇÜKER, Paki (1994), Yadigar-ı İbn-i Şerif, Giriş-Metin-Dizin, Fırat Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.

KÜÇÜKER, Paki (2010), Şerefeddin Sabuncuoğlu- Mücerrebname, Kültür Ajans
Yayınevi, Ankara.

Muallim Naci (1987), Lûgat-i Naci, Çağrı yayınları, İstanbul. Mustafa bin Mehmed bin
Ahmed, Risâle-i Feyziye fi Lûgati'l-Müfredâti't-Tıbbiye, Millî Kütüphane, No:
Hk 2363, Ankara.

Mütercim Asım Efendi (2000), Burhân-ı Katı (haz. M. Öztürk, D. Örs), TDK yayınları, Ankara.

ÖNLER , Zafer (1999), Celâlüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifâ II Sözlük, Simurg yayınları, Ankara.

ÖNLER, Zafer (1988), “14-15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitaplarındaki Bitki Adları Üzerine”, Türk Dünyası Araştırmaları, s.52, 53-63.

ÖNLER, Zafer (1990), Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa), Müntahab-ı Şifâ I Giriş-Metin, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları: 559, Ankara.

ÖNLER, Zafer (1990b), “14 ve 15. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri”, Journal of Turkish Studies, Volume 14, (Fahir İz Armağanı), Harvard, s.357-392.

ÖNLER, Zafer (1998), “XIV-XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Dili ve Söz Varlığı”, Kebikeç, Ankara.

ÖNLER, Zafer (1999), Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa) , Müntahab-ı Şifâ II Sözlük, Simurg Yayınları, İstanbul.

ÖNLER, Zafer (2000), Revnak-ı Bustan, TDK yayınları, Ankara.

Şemseddin Sami (2010), Kamusu Türkî, Türk Dil Kurumu yayınları, İstanbul.

TDK (2005), Türkçe Sözlük, TDK yayınları, Ankara.

<https://www.kamus.yek.gov.tr/12.06.2019,14.05>

EKLER

EK 1: Tıpkıbasım

عادی کبریتی بر طریق ایله تبیض ایدوب آتش یا نمینی ازاله اید شورته ده که برالتون
اوزرینه ایکی قیراط قدر قوتوب آتش کوسترکده التون آمیده اذابه اولندقدنصره
وزن ایدوب ایکی قیراط زیاده اولدیفین مش به و ایتدله اوچ مثل بودهن کبریتی
برالتون هضم ایدنجه لونی دوکلمش قرقفل زنگنه دونوب وکنده سنه ملائیت کلور
ولوالتوندن اکل ایدنک البته مزاجنه اعتدال سیرایت ایدوب نامولدن زیاده خواصنه
واقف اولور حکما بوکا التون یاغی دیمزلر انان فلاسفه دیو تعبیر ایدرلر بو قدرجه
علم حسدن فقیرک عننده ثابت اولدی بودهنی هر واصل یاپه مز صاحب اذعان
اولان کفایت یولنی بولور حکمای متقدمین عننده اکلک صاحب بو ایکی صورتدن غیر
اولدیفنی بیلنوب صکره متأخرین املاح روحی قوتیکه نتیجه صورتک التونی کیانیتدن
چقاروب بر مقدار خواص اثبات ایشلر اکلک جارت اولنیه تحریر ایتدیکم صورتی
تذیره قادر اولان آخره تعلیم اثبات محالدر التونی یاغ ایدرم دیکت کا ذیم دیکه
مسویدر معلوما تم بو قدرجه در حکما کتابلنده بلیناس و افادیمون و حکمای سلامیه دن
جابر و طغزای و ابن ارفع و راس امثالی حکمانک عندرلنده بو ایلی صورتدن غیر
اکلک صاحب دهن زهب بو قدر دیرم افرنج بعضی بولشیر نیم فهم ایتدیکم علمه
مخالف بر مقدار بن تصدیق ایتیم و کیم نهک اکلنه راضی اولم جو کیم یی
بیورمه زهب الرعد استعماله پلان اولدی بزده غیره تبیه ایلدک
فصل بر کلسوس ملح طرطیر ایدر کبریت تبیض ایدوب منافعه مبالغه ایدوب
تحریر ایتیش حاصل فقیردخی طمع ایدوب استعمال ایلدم بر در لو نفعی مش ایدر ایدم
صکره خاطریمه کلدی که کبریت بیاض اولغله بوستی کیمز غایتی بر مقدار ارضیه حسدن

سدس دریم
بر در همک التی
بلوکن بر بلوکی

ثلثان دریم
بر در همک اوج
بلوکن ایکی بلوکی

ثلث دریم
بر در همک اوج
بلوکن بر بلوکی

در وقت
نیم یکم در یک باغی تولاغ
مستحل انواعه کبریت
مستحل انواعه کبریت

فالج اجنه
سختی خمر کوشن ایچیلر

خلاص اولور اد باندن بر یله حل اوله اعتداله فریب اولوب نفعی ظاهر اولسی مختلدر
ردوس طخندن بر مقدار شیر و عنده حل اولدم خاصه لری لهور ایلدی اما بیضی صعوبت بودر
صعوبنه نظر ایتیموب عمل ایتک مراد ایدن کیمه یاز کلکسوس یاز دینی طریق ایله عمل ایدوب صکره
حل ایدوب استعمال ایدر یوق بر اعلا بیض اولسه که کبریتیک جمله سوادنی ختیق نفعی مشا بده
ایدیم وارایه بر کیمیا علمیده مألوف کیمه یه مار الرانس ایلد کبریتی بیض ایدر یوق استعمال ایلد
همان التون یاغنی بدلی اولور دیکت مکندر طریق مار الرانس ایلد ایدوب صکره کبریتی انظه
قاینادر قان لپی بر صوالور بو صوبی بر طرفه بر قاج کون ترک ایدر سوادنی سر مه کبی رسوب ایدر
صکره لطافه صافینسن بر واسع ظرف الوب ازار ازار کسکین سر که مقطر ویر بر تا جمعی
سود کبی بیاض اولنجی عیار دن محفوظ بر محله بر هفته ترک ایدر رایجه سی غایت کر پیدر کیمه
از عجاج ایتیمه از مدته تام رسوب ایدر و اجزای مادی سی صوده قالور بو اسلوب ایلد اوزون
صوبنی دو کوب نه خل مقطر ایلد خلط ایدوب بر قاج کون ترک و صکره یاغنی صوابه غسل ایدوب
ترک ایدر ک کبریتی بر لطیف حرارتله قوریدوب انده صکره حل ایدوب استعمال ایدر لکن بویله
بیاض کبریت سیما مار الراسده کمالید تدبیر اولمش اوله لیمیا ختیق عقلنی سلب ایدر

کتاب جواهر فرید

طب جدید کیاوی لدرویش عمر بورسوی و شفای مولوی

جواهر حمد و سپاس و زواہر شکر فی قیاس اول حکیم چارہ سار جنابہ
 لایق و سزاوار در کہ قدرت کاملہ و حکمت شاملہ بندہ بر مقتضای فحوای
 لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم ذات ان انک یک قبصہ و بر
 قاج قطرہ نطفہ انباک ایکن بر موجب مضمون عبرت نمون هو الذی
 یصورکم فی الارحام کیف یشاء نقش کائنات عالم ثاب و رنک امیز
 معادن نبات کلک ابداع و حامہ اختراع ایلہ تجانہ حسن و جمال مہما
 تحازہ صنع کماندہ اکیرات کیمیا ہوا تر ابدن اسعد ساعات و اشرف
 اوقاتہ بزم بیکر نقوش زیور تحریر و تصور ایدوب رقم حامہ تقدیری
 و قلم تصرف تدبیری بر فحوای حکمت احتوای و علم ادم الاسماء کلمہا
 ایتک لسانہ تعلیم و دست ارادتنہ تفویض و تسلیم ایدوب انا عرضنا
 الامانتہ ایتنک قبولی سبیلہ حامل بار امانت و کافل مہمات خلافت
 قلدی انا جعلناک حلیفہ فی الارض بیور لدی **فیما بعد** لاله متلامی
 صلوات و تسلیمات بغیر حساب اول محاطب خطاب لولا کہ لعمرک تابع
 و نتیجہ خلق الافلاک تامرکز خاک و مشرف بشیر و ما ارسلناک
 سرور شاہ نبوت و مظهر نور ذات احدیت اعنی حضرت رسالت
 بنا ہنہ اولسونیکہ دار شفاء قدسیہ لریندہ سموم و عجموم جہل جہالت
 تریاق شریعت غرا و سوسہ مزاج کفر ضلالہ معاجین طریقت ہدایت
 ایدوب از ما انزل اللہ داہ الا و انزل اللہ لہ دوا و مقتضای سنجہ باعث اسس
 اسلام انتظام انا مدر دینی آل عزت مدار و اصحاب بزرگوار حصو صاحبہار
 یار

بودریش عمر کے اصل
 مولوی اسلم بولک
 بوغاز ایچند قواق
 دینک محلذ ندر چون
 ما بوسد اکلنوب بعد
 مصرم وفات اتمشد
 طقسائے پند و وفات
 اتمشد در رحمة الله علیہ
 مہر علیہ در سہ ہولوی
 بیضا قصہ / در سہ
 عمر سعد / قری اشہ
 اوردہ بر غیر مشہور
 و سہ ہولوی ما بقاہ ہلہ
 شیمی بلا یادہ سہ ہولوی
 دیر ما یقلد قسطنطنیہ
 بقری اور دیاہ سہ ہولوی
 بر قرینک انا انہ برینہ
 شخ انف غایبہ ہلہ در سہ ہولوی

یار کزیر نامدار لرینه اولسون کی هر بری مهر سپهر دین و کواکب اوج تعیین
 رضوان الله علیهم اجمعین **قطعه** محبت چار یای بن وجودم صدر بر صدیق
 ما عمر در جسمک جانی دکل اولیم ز ندیق ما غرضله سون عثمانی حداد نسوز و تفریق
 ما یزید او غلی یزید اولسون علی ایلین تفریق **اما سبب توید اوراق**
 حکمت آمیز و باعث تمیق صحایف صحت انکیز اولدر که غنخانه حکمتک
 باد برستی و اطباء زمانک فقیر و لشکیر عمر اشهر داعی که عالم
 طفولیت و هنکام صبا و ترن بوانه کلنج جوهر معانی حکمتک حل و عقد
 و تصفیة تقدیر افنای عمر جوانی و بزل قوائی بکلی جسمانی و مهم روحانی
 ایروب دیا رغبت و دار ضرورت و شرف ماملک و احتیاب حقایق
 وزده فلک ایتمکله خذ العلم من افواه الرجال الحکمت ضالمة المؤمن
 مفهومیجه افواه و السنه دن زمان سهل و آوان قلیل المهلده مقصود
 حاصل و منزل مطلوبه و اصل اولوب نعم الایس الکتاب النفیس دیوب
 زمانه مزه امل کماله رغبت اولدغنی کالشمس فی وسط النهار روشن
 و اشکاره اظهر اولدوغنه بناء مناظره عقد و حل و محاوره بحث جلدانه
 فارغ میان غار و حلوت نشین و تکیه تارده عزلت کزین اولوب بر ایام
 سعادت انجام و اوقات میمنت فرجامده بحسب الامکان حکماء لاطین
 فیلسوفلرینک رسایل محصره کنده انتخاب و اختیاب و احتیاب
 ایلدیکیم طبایع ملوک و اعیان و اشرافه لایق و امرجه کباره موافق
 خیر الکلام ماقل و دل مصداقجه **طب کیمیای** اعمال لریند بر الساقه
 مانند نفعی اشمل و فزهی اسهل اولان ادهانات صافیه و میاه و ارواح
 شایه لرین قوت طبیعت و وسعت قابلیت ایله کلم الناک علی قدر عقولهم

مقتضای آنست که در بیان تمیق و تسوید و لباس آفریننده ایلد بوشید
 و همسطور اولانه معنای مکتوبه بین خلقه ترکی الباس و ترجمه ایتدم **جوامر**
الفردی فی طب الجدید اسمیله مووم و تسمیه قلمکه الشناء خیر من
 الشفاء خیر الناس من ینفع الناس فحوالجه و اما بنعمت ربک فحدث
 امتثالی اوزره نام نشانم ذکر ایلد احیا و اثر وجودم جهان ابقا و دعا ایلد
 یاد اولمغه و سیدله اوله زیر نتیجه مرام تحصیل ناموس نامدرکه که عمر ثانی
 بلکی حیات جاودانی دیمشدر در حاصل کلام امیدرکه بو کتاب حکمت
 نصابک معانی شفا بخشنده معاجین وافی و اشره شافی اتحاد
 ایلد مبتلا و اسقامه بر الساعه و نفع تام حاصل اولوب امیدوارمکه
 موجب رضائی الهی و باعث حسنود حضرت رسالت پناهی اوله که
 نته کیم بیور مشدر التعظیم لامر الله و الشفقه علی خلق الله من هو رابط
 الاسلام و بو کتاب شریین خطابی نظر کیمیا اثر لر یله شرف قلانه ظرفاء
 حکمایه و حذاق اطبایه لازمدرکه مترجم حقیر دعا ایلد یاد و روح غلکین
 شادایتمنه لطف بی غایه لرین درینغی ایتیمیه لر **المقدمه کیمیا نکت**
تعریفی و موضوعی و فضایلک بیان ایدر معلوم اوله که حکما و یونان
 و قدماء سریان و مبراقونجه کیمیا حقایق حکمت و اسرار طبیعت
 اطلاق اولنور لفظ کیمیا جمیادنه معربر معنای اجمام لطیفه
 دوندر مکت اجمام ثابت کثیفه حل طبیعی اوزره حل ایدوب ارواح
 طایرئی لطیفه عقد و ثابت ایتمکدر بعضیلر صناعت هر سینه و بعضیلر
 شرالکهنه تسمیه ایلدیلر زیر ابو کیمیا، حضرت یعنی هر مس مثلث المصردین
 اقدم مکتوم و معدوم ایدی هر مس الیر مس ظهور ایدوب قلزات فنده
 صورة

صورة صلاحه كتوروب تعبير و نقض نك تكييل من جميع معادن كيم و
 زر اوزره تبديل ايردي انلردن حكما و يونان انتقال ايروب حقدن لغز
 معا و رمز و اياما اوزره نجه كتب رسايل تحرير ايمليد قات قات جهاه
 الكنان زمين و زمانه منتشر اولدي حتي حوب زام بيضاوي حاشييدن
 سورة قصصه قارون حضرت موسي ء م دنيا حود اوخته كندن
 تعليم ايلدي ديوب زخي زاي العين كوردك وليس الخير كالاعيان
 ديمشدر بعد الزمانه مرور دوران و عبور فراوان ايله طرف نجه دن
 براكلنوس جرمانني نام كامل الوزنه و صاحب العيار بر فيلسوف
 نامدار ظهور و بوقفلك كليدينه مفتاح اولنوب انواع اجراك خواص
 و تدبيرين و احكام طبايع و تأثيرين و معادين قلزات قنفي افلاك
 حركه كاتندن برورش بولدو عن اياما ايروب و اجناس بناات حيوانات
 نزه متولد اولدو عن كما ينفي معلوم و مفهوم قلوب روح اعظم
 و حجر مكر ملك غايتنه و اسرار نه ايتنه و اصل و واقف الطب لازم
 للموك مضمونه عارف اولمغه علم كيميائي الفاظ غريبيه و نكته و
 عجيبه ايله فرق مختلفه تفريق و اقام طبدن عدو تحقيق ايروب
اسيا غيريقا اسميله مستما قلمشدر كه سانه لاطينده معنا سي
 مختلفاتك جمع و تفريقدر بو اسم مطلق طب كيميائي صناعتنه
 مخصوصد زير الفظي اسباغريقا كيميائي حكيمي ديمكدر بو علمك
 موضوعي اجسام معدنيه در بو صنعت ايله معدنياتك تحليما
 و اصطلاحي ارواحات شريفه و ادهانه لطيفه و امياه صافيه نك
 استخراجي با خصوص تقطير ميايه و تصعيد اجساد و املاح و الواه

معلوم اولود و بوعلمك عايتي ايكه قسمه منقسمه **قسم اول** معادن
 ناقصه تكميل و صحت لرین صور اشرفه بتدیل قلمقد **قسم ثاني**
 حفظ صحت موجوده و برد صحت معفوم در حکمائی سلفدن بعضیله
 چالینوس و دلیقوریروک و مالقی و نیقولاوس کبی معدنیات ایله
 علاج ایلمکی تجویز کور میوب دیدیلرکه معدنیات طبایعنی انسانه
 و امزجه حیوانه منفعل اولماز منفعل اولمیجک جائیزکه سمیدله
 نفسی ممالک ایدر معلوملری اولدیکی بوسناعت واسطه سیدله
 اجسام کثیفه تلطیف و تصفیه و سمیاتنه تنظیف و تنقیه اتمکله
 طبایع اولاندن خروج ایدر ب طبیعتی تریاقی قبول و اخذ و امزجه
 بادزه رینه دخول ایدر قوت تاثیر و نقصانه تدبیر جهتیه منفعت مضرتیه
 بادزه حیوانیه معمول برحقه تریاق و سموم افیده محلول بریش
 زهرناکر زیر معالجه معدنیه نکت بدنی انسانه افعالی قوی و محکم
 ایکی یوز لویف قاطعه بکر نباته محال قدر و تدبیری استعمالند زیاده
 تفکر و تأمل نظر لازم بوجو فرد خریدار اولانه طلبه و طبیب لازم درکه
 دیدن مفتوح و سنه مشروح هر معادنک مراتبی نقصان اصلاح
 سمیتن دن علی طریق التحقیق حفظ ایله و کیفیت ناری بله و درجه لرین
 اکلید زیر اکیما دیمکدر ناردیمکدر بر اشخاص ربط روح جسد ضبط حل
 و عقده قادر اولماز الاطبا یع اشیانده خبردار و امزجه نار حکمادنه
 نکه درار اولمغله اولور اول سحر یقین و اعجازه قرین الهام ربانی
 و القاء سبحانیدرکه و من یوت الحکمة فقد اوتی خیر اکثر امصدافجه
 هر کیم سرماییه بودر یکتایه خریدار و هر یه بضاعه بوجو هر یه بهایه

لا یق

لايق وسزاوار اوليما ايزد ويزد الامتعال وندونوزو الجلال ملك
 انعام واحسانه هزار صد هزار لا يحد ولا يحصى وشكرو ثنا اولسوز
 بوكتر جاك ري بو علم فيض اثارك اسرار خزينة محرم ومطلع قلوب المريدين
 فله الحمد والمنة هذا من فضل ربّي والله بهدي الي سبيل الرشاد
فصل اول في الجوارشات والمفرجات **فصل ثاني** في المعاجنات
 والاطريفيلات **فصل ثالث** في المعاجنات المليينات والمسهرلات
فصل رابع في الايارجات المستعملة النافعة **فصل خامس** في الترياق
 والمخدرات والمعاجين الكبار **فصل السادس** في اللعوقات المستعملة
فصل السابع في استخراج الخلاصات **فصل الثامن** في الحبوب
فصل التاسع في السفوفات والعطوسات **فصل العاشر** في الاقراص
فصل الحادي عشر في الاحمال والشبوبات **فصل ثاني عشر** في
 الاشربة الكنجبيات **فصل ثالث عشر** في تدبير استقطار
 المياه والارواح **فصل رابع عشر** في استقطار الادهان العلوية
 والضموع والمائعات **فصل خامس عشر** والسادس عشر في استقطار
 المعادن والاجار **فصل السابع عشر** في استقطار الشموم والعظام
 الحيوان **فصل الثامن عشر** في استقطار الادهانات المركبت
فصل التاسع عشر في استقطار البليات العملية **فصل العشرين**
 في المحلولات **فصل الحادي والعشرون** في الادهانات المطبوحة
فصل الثاني والعشرون في استخراج الملوحات **فصل الثالث**
والعشرون في المصعدات والازهارات المعدنية **فصل الرابع والعشرون**
 في البادزهرات العملية **فصل الخامس والعشرون** المكلسات والزعفرانات

فصل السادس والعشرون في المراهقات **فصل السابع والعشرون**
 في الضمادات والقيروطات **فصل الثامن والعشرون** في استخراج
 الزوايق والمعادن والفلزات **فصل التاسع والعشرون** في
 الاكسيرا **فصل الثلاثون** في الوانات الجواهرات المسمي عندهم
 بجوهر الحاس **فصل اول** في الجوارشات والمفرحات **جوارش**
القرمز الجدير لابن ما سويه اعضاء راسه سبعة وارواحه قوت ويرر
 حرارت عزيزية تحريك ايدر قلبه قوت ويرر وانباط وفرح ويرر نفس
 طيب وحشوي ايدر جماعه قوت ويرر كابوس صرع نسياني دفع ايدرو
 دوار ثقيقه فلج ورعشه غشي حفقاني منع ايدر سعال سل مالمحوليا
 حب الافرنج جذام اوسكو بورطه فلغموني طاعون حواء وبائية علت
 مراقباية نافعدر امراض طحال والاستسقاية ويرمج بوايره نافعدر
 قواي وقوتي وزكاه فطانتى زياه ايدر معدة وكبد قوت ويرر هضمه
 معين اولور زياه سوداوية تحليل ايدوب سده لرين تفتيح ايدر لوني
 صاف ومنور ايدر جهره رونق ويرر بطون امهاتره جنني اسقاطه
 حفظ ايدرو بكائي منع ايدر معدة لرين اصلاح ايدر **تركيب بودر**
 حرير الحام المفروض فرق درهم ماء الورد وعصاره تفاح الشامي
 يوز اليه شر درهم بر مكانه حاره يكرمي دورت ساعت نفع اولنه
 بعده نار هاديه ايدل نصفه قالنجه طبخ ايدل لرايچنه اون درهم قرمز
 اللاندلسي مسحوق وايكه درهم شب قاتوب برازدخي قينده لر بعد
 او جاقنده اندروب يواشجه غسل قوامنه كلنجه طبخ ايدر لبواجز الزايله
 معجون اولنه عنبر حام عود سمندوري دارچين التشر درهم لاجورد
 بدخشانه

بدخشانیه مفصل و تسویل ایله مفسول و ادره ایکه درهم لؤلؤ
 مصمت ایکه درهم مسک از فرثلک درهم ورق الذهب بر درهم
 ایله معجون اولنه استعمالی بر بچق درهم در ایکه مثقاله و ارنجه
جوارش دوا مسک لابن ماسویه اغضاء ز اسیه توت ویر
 صرع و نسیانه و دوار و فلج تشنج حفاقه ضیق النفس ضیق الصدره
 نافعدر و شول مایلیحایه که حکم اوله انی منع ایدر رطوبت برودت و اولانه
 علتله و بارود و دماغ مرضله نافعتر **ترکیب بودر** زعفران درونج
 عقربی عود خام زرنبا دسباسه ایکشر درهم لؤلؤ بکر ابرشیم حام محرق
 کهر بارمرجان احمر ایکشر بچق درهم بزر ریحانه قرص غالیه مجوز درهم
 برهنانه سنبل الطیب سارج هندک قرنفل بر درهم زنجبیل کبابه
 فلفل بر بچق درهم مسک حالص ثلثانه درهم عمل مصفی یوزیکری
 درم ایله معجون ایدر استعمالی بر درهم دنه ایکه درهم و ارنجه **جوارش**
دیانتوس لذر قولوس معناه جوارش الزنبور مفرح القلوب بر راسه
 وسعه و قلبه قوت ویرر ضعف بدنی سمر در وازاله ایدر مرضه معین
 اولور و اسی زیاده ایدر و سواسی منع ایدر مایلیحایه حفاقه و جمیع حمیاته
 نافعدر شراب ایله ویره لرامراض مزمنه دنه ضعیف و بی تاب اولمش
 عضولن قوت ویرر جمله امراضی اصلاح و بدنی تعدیل ایدر **ترکیب بودر**
 زهر اکلیل الجبل سکنر درهم زهر بنفشج وردیابس عرق السوس
 الیشر درهم قرنفل سنبل هندک جوز بو احو لنجان دارچین زنجبیل
 زرنبا دسباسه عود مندک قاقوله اینسون بزر شبت هر بر نزنه دور
 در درهم شکر ابیض ایکوزیکری درهم معجون اولنه استعمالی بر درهم دنه

ورق الذهب بر درهم

راسیه قوت ویرر

ساعت ماد مند با ایلد نقع ایدوب بعد نارین ایلد ریجی قاله طنج
 ایدوب بعد تصفیه ایجنه بشیوز درهم سکر ایض حل ایدوب غسل قوامنه
 کلنجه طنج ایدوب بعد المکنه جقمش لب النار جیل قرق سکنه درهم
 بسکه سکر درهم زعفران لؤلؤ مرئی مرجانه احمد دهن دارچین ایکی
 شردرهم قرمز لاندلیسی عنبر دهن جوز بو او جردرهم عود ماوردی
 دورت درهم دهن قرنفل بر درهم دهن وردالمقطر نصف درهم مسک
 ارمز بر درهم ورق الذهب الی عدد معجون اولنه استعمالی بر درهمه مثقاله
 وارنج در **جوارش قرنفل** لابن ملکویه معده و اعضاء باطنیه تک انواعه
 قوت و یررقی و غشیانی منع ایدر رطوبات معده تحفیف ایدر و اصلاح
 تعدیل ایدرسو مزاج اولانه معده نافع **ترکیب بود** قرنفل الی درهم
 بسبب اسه زربنا صدال اصفر حولنجانه قرص الورد عود القاری
 دارچین سنبل مندی دار فلفل قاقوله عنبر بر درهم عرق سوس قرص
 غالیه ایکشر درهم کبابه ثلثانه درهم مسک ثلث درهم شراب الاترج
 سکری طبر رو مبر بر نرین طقسانه درهم ایلد معجون اولنه **جوارش سنبل**
 لابن ماسویه قلب معده و کبیر کلیه مساینه قوت و یرر ریاضی تحلیل
 ایلر هضمه معین اولور ضیق النفسه نافع در جماعه قوت و یرر **ترکیب بود**
 سنبل مندی ضمغ عربی کثیر التشر درهم کبابه عود مندی مصطکی
 دارچین سادج مندی اینسون قشر الاترج قرص الورد قرص غالیه
 یدیشدرهم وردیابس برنجق درهم حب الصنوبر لوز حلوسموظ
 مقشراون بشر درهم مسک بر درهم شراب الورد ایکینوز یکری درهم
 ایلد معجون اولنه **جوارش المسک** لابن ملکویه دماغه و قلبه و معده

قوت ویراصلح و حقیقانه و اختناق رحمه نافعدر ترکیب بود
 عود هندي التي درهم دارچين او نه درهم عنبر اشهب او ج درهم مسك
 حالبس ثلثه درهم شراب الورد يوز درهم ايله معجون اولنه استعماله برده
 بر مثقاله وارنجه جوارش عود لابن مكلويه قلب و معديه و كبده
 بارض امراض لرينه نافعدر اعضاء راسه به قوت و يرغشي و حفقانه منع
 ايدر مضمه معين اولور اغز قوسين كيدر مفرح القلوب بر ترکیب بود
 عود جام ورد يابس سكر درهم قرنفل سنبل هندي و بسكه جوز بوا
 قرص غاليه دارچين كبا به قاقوله سعد كوفي فجاج الازخر زنباد بهميتين
 و مصطكي ابرشيم محرق سادج بزريحانه تمام يابس مرزنجوش نغف
 يابس دار فلفل زنجبيل هر بر نزنه دورت درهم مسك ثلث درهم
 عنبر نصف درهم شير امليج و شراب سفل جل يوز يكرم شر درهم معجون اولنه
 استعماله بر مثقاله يكي مثقاله وارنجه جوارش الوج امراض اعضايه
 عجايب ندر و حواس همه يه استوار و قوي ايدر صداعه و نوازله باره
 دنه كاي ن اولانه امراض كنه انواعه نافعدر و مزاج شايخه مناسبر
 ترکیب بود اصل الشقاقل الطري يوز التي درهم كفايت صوايله
 مرهم كبي اولنجه طنج ايروب بعد بيك درهم غسل ايله معجون توانه كلنجه
 طنج ايروب بعد حب القشور و اصل الوج يوز اللين درهم فلفل سكر
 درهم دار فلفل ورد يابس قرنفل بسكه زنجبيل هر بر نزنه دورت
 درهم جوز بوا حولنجانه قاقوله او جدر درهم بوارويه لرايله معجون اولنه
 جوارش ايرس ليقووس برود نزنه اولانه سعاله و ضيق النفس
 و بحت الصوتيه صاف ايدر صدره اولانه احلاطه لرجه اخراج ايدر

ترکیب بود

دارچین ایلد محلول مسک نصف درهم ورق الذهب الی عدد معجون
 اولنه **معجون صغف البصر** افسوسه امراض عینک انواعه علاج کافیر
ترکیب بود سیسالبوس سذاب افراجیا انیسون بزر رازیا نج
 فلسقون زوفاء یابس مامیثا قسطان بزر برندن دورت درهم بزر
 ليقو طيقون سکر درهم سکر ابیض یوز الی درهم ایلد معجون
 اولنه استعمالی بر در بدمدنی یکی در بدمدنی وارنج طعمادنی دورت
 ساعه مقدم ویره تاکه خاصه بدنی سرایت ایلدیه **معجون افراجیا**
 لابن ملکویه کوزم اولانه علت ترک جمله سنی نافع و بریوع تاثیر در
 نوازی منع ایدر و نور بصری ارتربوکه نور دیدن دخی در بر **ترکیب بود**
 افراجیا اوز الی درهم بزر رازیا نج مصری بشدرهم دارچین کبابه
 دار فلفل بسکه قرنفل بر درهم عصاره رازیا نج طری عصاره
 مامیثا اوز درهم غسل مصفا یوز درهم معجون اولنه استعمالی او جرد
 علی الریق اکل اولنه **معجون المقوی** با همه قوت و بر منی زیاده ایدر
 عجایب **ترکیب بود** اصل الجز اصل الشقاقل الیشر درهم بونلری
 کفایت قدر صوابله طنج ایروب بعد التصفیة بو مطبوحه در تیوز
 درهم سکر ابیض حل ایروب غسل قوامنه کلنجه یو شجه طنج اولنه بعد
 عنبر خام او جدرهم حصه الثعلب اوز یکی درهم جوز بوازنجبیل
 وجقوله سکر درهم فتق شای حب الصوبر اوز الیشر درهم لحم
 السقنقور و قنیل الیل المحفف الیشر درهم قاقوله درهم بزر
 البیرحیرل عصفور بسبکه دار فلفل او جدرهم دهن دارچین
 دهن قرنفل دهن بسبکه یار مشدرهم ایلد معجون اولنه

فإسد تخفيف ايدر غدا و ابراهنا الصال ايدر **تركيب بود** در آرجين
 بش درهم كونه لاسن هر برندن دورت درهم حولنجانه التي درهم قرنفل
 و اير فلغل قاقوله صغير و كبير زنجبيل جوز بواعود هندي او جر درهم
 زعفران بر درهم مسك ثلثان درهم سكر طبرزد قرق درهم عمل
 كسانه درهم معجون اولنه استعماله بر درهمه ايكي درهمه و ارنجه در
مفرح ياقوتي فرنجه ديكنطود در بر بومفرحك ركني اعظم ياقوت احمر
 اولخله بواسميده موسوم قلديرا مرض سودا و تيه نك انواعه و حفاقانه
 نافعه ر بلغم دفع و حار خالردنه ناشي اولانه ضعفي ازاله ايدر ايام
 و باه هر كونه علي الريق بر مثقال ما و لسانه ثور و ياماه الحامس ايله وين
 لر عفونتي منع ايدر حما و ربع ورق و سل و نفث الدم و اسهال الدم و مرض
 قلبك انواعه نافعه حرارت معدن و كبدي تعديل ايدوب قلبه قوت وير
 و فرح اتر رحمايه و بائييه نافعه **تركيب بود** ياقوت اصغر بر مثقال
 ياقوت ارزق و ياقوت احمر و زمرد طوباج لؤلؤ مزني بر درهم
 مرجانه احمر و ابيض طبرشير هندي عود حام ناب الفيل هر برندن
 يار مشد درهم عظم قلب الابل سكر درهم ابر شيم محرق بزربقت الحمقا
 بر حماص قرن ابل محرق كشنج مدبر ثلث درهم صندال ثلثه بر درهم
 بهمتين طور ميتلا مسطر امشع ابيض طين محتوم طين ارمني ورد
 احمر ايكيشر درهم حب اترج دورت و ثلث درهم كافور يكرمي التي
 حبه نيلوفر ابيض زعفران اون بشر حبه ورق ذهاب او توز عدد
 عنبر اشهب مسك از فرسكز حبه شراب حماص الاترج ايكيز درهم
 ايله معجون ايدر استعماله بر درهمه ايكي درهمه و ارنجه در **دوا العنبر**
 اعضاء

معدیه

اعضاء را سبب قوت ویرمعدیه و آلات غذا را تسخیر ایدر بهضمة
معین اولو امراض رحمت انواعه نافع و مزاج شایخ نسوانه
مناسبه بود مزاج باره نافع **ترکیب بود** در جین درونج قرنفل
بسبب جوز بواساج هندی حولنجانه او جرد هم سنبل هندی
او جرد هم قاقوله صغیر و کبیر صندال اصفه عود قیاری دار فلفل بر
در هم عنبر بر مثقال مشک نصف درم شراب الورد یوزاونه التي در هم
ایله معجون ایدر استعمالی بر در هم در هم ورنجه در **جوارش**
لبر انطیس مفرحات قویه نکت اعظیمر و انرفیدر قلبه قوت ویر احلاط
سمیه موزیه ازاله ایدر و باء و امراض ساریه منع ایدر باد زهر مع قدر
ترکیب بود در طور منتیلا کزبر مدبر بزر حمص حب اترج او ایکیشر
در هم صندال ثلاثه مسکطرا مشیع اقربطی بر در هم طین ارمنی مفسول
طین محتوم ایکیشر در هم لولو بکر مرئی مر جانه احمر و ابیض نشارة
العاج کهر با طبشیر مندی عظم قلب ایل بهمتین درونج عقزیه قاقوله
سلیخه بسبب عود هندی یر مشدر هم لعل یا قوت اصفه زمر
هر یر حام مفرض ایکیشر ثلث درم فایند و سکر نبات هر برند ثلث
در هم زهر سانه نور بری و بوستانه زهر نیلوفر و در احمر هر برند
ثلث در هم کافور قیسوری التي جنبه عنبر اشه بسببک از فرا و جرجنه
کلابه محلول اولان سکر ابیض ایکیوز قرق در هم ایله معجون اولنه استعمالی
ایکی در هم **جوارش ملوک** معدیه قوت ویر رضخ و ریاحی تحلیل ایدر
امراض نسوانه نافع و منسبدر **ترکیب بود** زنجبیل سکر در هم
دارجین او در هم قرنفل درت در هم حولنجان بسبب قاقوله جوار الطیب

ایکیش درهم مسک التي جبه سکر ایض یوز یکرمی درهم

ایکیش درهم مسک التي جبه سکر ایض یوز یکرمی درهم **مجموعه اولنه جوارش**
کیر الحارّه لنیقولاوس بلغم لزجده کائیل اولنه سعال عتیق و ربوه
 وضیق النفس و ذات الریه و اجتماع القبح که ریه جمع اولمش اوله و سل
 مرضنه و امراض صدریه نافدر معدیه قوت ویرر مضمه معین اولور
ترکیب بود کیر اوئه التي درهم زوفاء یابس لوز حلو حب الصنوبر
 بزرتگان الیشر درهم بزحله جدید دورت درهم دارچین دورت
 درم دارچین درت درهم رب السوس زنجبیل ایکیش درم سکر ایض
 یوز الیه درهم معجون اولنه **مجموعه مفرح القلوب** قلبه فزح ویرر طاعونه
 و امراض سیمیه ساریه نک انواعنه نافدر **ترکیب بود** رطب اشیر
 هندي لؤلؤ و لعل طومنتلاطین ارمینی اوچر درهم صندال ثلثه قرنه
 ایل قرنه کرکرازه ایکیش درهم یاقوت اصف و ارزق مرجانه احمر
 و ابیص کهربا، ابیض اصل الفواصل مشکط میثع ابیض عود هندي
 زرنباد بر درهم طین محتوم ایکی درهم حریر خاص بهمتین هر برنده
 ثلثانه درهم عظم قلب الایل نصف درهم ورق الذهب بش عدد مسک
 از فرغبر اشهب او نرجه سکر طبرزد یوز یکرمی درهم **مجموعه اولنه**
 استعماله بر درهم هندي ایکی درهم و انجه در **مجموعه قشر الاترج** لابن ما
 سویه قلبه و معدیه قوت ویرر مضمه معین اولور جملہ ریاحی غلیظه
 تحلیل ایدر **مفرح بود** قشر الاترج یکرمی درهم قرنفل عود
 هندي دارچین سبک حولنجانه ایکیش درهم قاقوله زنجبیل
 دار فلفل بر درهم مسک نصف درهم سکر ایض یوز سکنانه
 درهم معجون اولنه استعماله بر درهم هندي بر مثقاله و انجه **جوارش الرابعه**

الاشیاء امراض المعده و صدر که انواعه علاج کافیه **ترکیب بود**
 اصل راسن محکوک یکری بش درهم کون بر درهم بذر رازیاخ و
 فلفل اوze یکیش درهم عمل او حیوز یکری بش درهم معجون اولنه
 استعمالی بر مثقاله یکی مثقاله وارنجه در **جوارش بلادری**
 لابن ماسویه حفصی وزکایه و عقلی و فهمی زیاده ایدر مطالعه علوم
 مراد ایدر استعمال ایدر لر برودت در حادث اولانه و جمع احشا و وجع
 معدیه نافه در می صاف ولوئی بدی خوب و باک ایدر نیسانه نافه
ترکیب بود فلفل هلیج هنزی کابله ابلج بلیج چند بیدستر یکی شتر
 درهم قسط عزیه بلادر حب الغار حبه السوداء سعد کوفی درت درهم
 سکر طبرزد اوze التیش درهم بعدل النخل و سمن البقر الطری غیر المملوح
 یکیش یوز درهم طلخ ایدر لقوامه کلده اشده اندروب مسوق
 بلادری و سایر اجزای قاتوب معجون اولنه استعمالی بر درهم یکی
 در همه وارنجه ماء رازیاخ ایدر لر البقی ایدر نضکه استعمال اولنه
فاوینا نيقولاوس صرع و امراض دماغیه نکه انواعه نافه
ترکیب بود اصل فاوینا سکر درهم سنبل مندی زعفران مرجا
 عربی لؤلؤ عنبر منقوب مصطکی یار مشر درهم حب لاس بر مثقال
 دارچین جوز بوزانجیل قرنفل دار فلفل قاقوله یکیش درهم
 عرق السوس بش درهم بلادر بر مثقال مسک و عنبر جام یکیش
 قیراط متاخرنن بوادویه لر دخی ضم و اضاف اتمل در حشب
 الدیق عظم راسن الانسان یکیش درهم کفایت قدر سکر ایض
 یا عمل ایل معجون اولنه **جوارش الفانید** ضیق الصدرة و سعال

وربه نه مجتمع اولانه قبحه مناسبت **ترکیب بود** سکر الفانید یوز او توز
 درهم حب صنوبر لوز المقشر بز الحشیش الابيض او جرنجی درهم
 دارچین قرنفل زنجبیل رب السوس ضمغ عربی ثابوب البار درهم
 کافور قیسوی ثلث درهم شراب بنفشه قرق درهم ایله معجون اولانه
جوارش فوتنج لجا لیتوس معدیه قوت ویرر وریاح غلیظه تحلیل
 ایدر مضمه معین اولور مزاج شایحه مناسبت **ترکیب بود** فوتنج الجبیل
 وبتایه و سیالیوس و قطر سالیوس کرلویا التیش درهم زنجبیل
 اوج درهم بز کرفس وحشا ایکه شرد درهم فلفل اوز ایکه درهم عمل
 یوز الیه درهم ایله معجون ایدوب مزاجه کوره ویره لرجوارش **قریب**
 لیتقولاوس ضیق النفس سعال سل مرضنه و امراض صدره و معدیه عجایب
 النفدر و جمع کلیه رفغ ایدر استسقایه نافعه مفرج و مقوی القلوب
 امراض قلبک انواعه عظیم النفدر **ترکیب بود** قرنفل زنجبیل
 بشر درهم دارچین لحم التمر برندنه درت درهم قسط و حونجان
 وزنباد و عاقر قرحا و مرجان احمر و راوند چینی سنبل طیب کثیرا بلاد
 نوبی التمر حب البستان کبابه انیسونه فلفل ثلثه حب الابهل بر درهم
 لؤلؤ عنبر مشقوب طباشیر مندی قرنه الایل المحرق نشارة العاج مسک
 عنبر حام ورق فضه برندنه ثلث درهم عمل مصفی یوز یکرمی درهم
 معجون اولانه استعمال اوج درهم **جوارش افایه** بالور و بجوبیل
 اعضاء رأسیه قوت ویرر مضمه معین اولور معدیه داوانه رطوبات
 فکسه یه تخفیف ایدر احلاط تعفنه حفظ ایدر اشتها و آجر معدیه
 و قلبه و دماغه قوت ویرر مزاج اصلاح ایدر **ترکیب بود** وردنیکس

او نه بش در هم عرق السوسک المحلوک التي در هم عود کبک و ري صندل اصفر
 او جر در هم دارچين بش در هم سبک قرنفل ايکيش بحق در هم صنغ عذري
 کثير ايکيش در هم و ثلثان در هم جوز بو احو لجان قاقوله بر در هم
 سنبل هندي عنبر اشهب سک خطائ هنر بر ندر ثلثان در هم شراب
 الورد يا حود شراب الاترج يوز اليه در هم معجون اولنه استعمال بر در هم دن
 دورت در هم و انچه **جوارش افويه** بالور و لابن ماکويه منافع و
 و استعماله مذکور کبير **ترکيب بود** و رد يابس او نه در هم عود هيدري
 صندل اصفر ايکيش در هم دارچين دورت در هم مصطکي بر در هم و
 ثلث عنبر ثلثان در هم شراب الورد کسان در هم معجون اولنه **جوارش**
البرور نفخ و رياحي معده في تحليل ايد **ترکيب بود** کراويا مکوه کرمان
 اينسونه قاقوله کبير دارچين نخوه هندي بزرگرفس ايکيش در هم
 قرنفل قاقوله صغیر يار مشر در هم زنجبيل دار فلفل هنر بر ندر ربع
 در هم سکر طبرزد فرق در هم معجون اولنه **جوارش دياسطريون**
 لابن ماکويه جماعه قوت و ير مني زياح ايد روني صاف و باک ايد
 غذائري اعضايه ايصال ايد مقويات ندر **ترکيب بود** شقاقل ابيض که
 طري ماء الحمص ايله مرهم کبي اولنجه طبخ ايد و ب الکره چقمش اوله يوز
 در هم سطر بوز طري يمش ايکي در هم سکر در هم لوف الحينه او نه التي
 در هم لبن الخليب ايله معجون کبي اولنجه طبخ ايد لر بعد دهن ستم سمن
 البقر الطري الغير المملوح او توز ايکيش در هم عمل مصفا التي
 يوز در هم عصارت البصل الابيض يوز در هم ايله معجون قوامنه کلنجه
 يوشجه طبخ ايد لر بعد فسق کسان در هم حب الصنوبر يوز اليه

درهم بزرا الجیر جیران العصار فی

درهم بزرا الجیر جیران العصار فی هر برزنده درت درهم بزرا المیلون
 هاتمین زنجبیل تخم جزر دارچین دار فلفل بش در هم مسک بر درهم
 بواد ویر لرایله معجون اولنه استعمالی درت در هم بزرا سکن در هم وارنجه در
دیگر دیا سطر یوز لینیقولاوس نفی مزکور کبیر کلید و مثانیه قوت
 ویر سلیس البولنه نافدر **ترکیب بود** رخصت الثعلب اصل الجزا ویر
 چقروب تخمین الویلب النارجیل شقاقل تازه و طری سکر درهم حب
 الصنوبر فستق شامی او؛ ایکش در هم قرنفل زنجبیل اینسوز بزرا
 الجیر جیر بزرا العصار فربش در هم دارچین زنب السقنقور
 بزرا البصل ایکش بحق در هم مسک یدر جنبه عمل ایکوز تمش در هم
 معجون اولنه استعمالی یکی مثقال در **جوارش مفرح القلوب** مفرح و مقوی
 القلب در طاعونه و و باء و امراض سیمیه ساریه نک انواعه نافدر و
 عفونی ساریه منع ایدر **ترکیب بود** انجوطبائیر مندی لعل قرنی طین
 ارمی سفول دارچین اصل طور منتله هر برزنده او جر در هم صندال
 نلثه قرنه ایل محروق قرنه کرکدانه ایکش در هم یا قوت اصفر و ارزق
 مرجانه احمر و ابیض کهر باء ابیض اصل الفواصل و مشکطرا میثع ابیض
 زرین بادعود مندی بر در هم طین محوم ایکه در هم حریر محرق بهمانه
 ایکش نلث در هم عظام قلب الایل نصف در هم ورق الذهب بش
 عدد مسک عنبر و نرجه سکر ابیض یوز التمش در هم معجون اولنه
 استعمالی بر در هم بزرا ایکه در هم وارنجه در **جوارش الفاد زهر** امراض
 سیمیه ساریه و سمومات قاتله نک انواعه نافع و تر یا قدر ایام طاعونه
 و و باء استعمالی عجایب در جلیل القدر عظیم النفع در جزیل الخاصه در
ترکیب

ترکیب بودر باد زهر حیوانی قرنه کوه که آنه لؤلؤ مدبر بر بود در هم ورق
 الذئب الی عدد طین ارمنی طین محتوم مرجانه احمر زمره طور منته
 جد و ارمنی بهمن اسود اصل النطا فیلونه طریغونه شقاقل ایکیش در هم
 اسقور جینا کوی الی در هم قشر اترج زهر اترج حب اترج ایکیش نجی در هم
 حب الفارح حب الابل او جر در هم شوکه المبارکه مشکط امیشع اقربیل
 اقویطل قوتنج جبل سزاب بستای اسقور دیونه اقربیل یار مشر در هم
 عود مندی قرنفل زرباد سونجان دارچین زعفران بزریحانه ایکی
 شرنک در هم حمام سزاب التیس ایکیش در هم بزهیو فاریقونه
 بزریحانه او جر در هم حب بله تریاک اکیر مشردیطوس جوارش
 القرمز معجون دیکنطونه بزرنه درت در هم غسل مصفا ایکیش بزریح
 بش در هم ایله معجون اولنه استعمالی نلث در هم در نصف در هم وارنج
 ماده زهر الاترج ایله ویره لر **جوارش الطواعین** طاعونه و باء علاج
 کافور قلبی عفونت سرایتند منع ایدر **ترکیب بودر** طین ارمنی
 مرصافی مشکط امیشع اصل الطریغونه زرباد سکر در هم تریاق
 قدیم درت در هم زعفران نلث در هم کافور لؤلؤ بری زمره او جر در هم
 طور منتلا طین محتوم اونه التیس در هم حب اترج اونه ایکی در هم
 سزاب الاترج ایکیش طقسانه در هم معجون اولنه استعمالی درت در هم
 ماء بادرنجبویه ایله ویره لر **جوارش ساطریونه** جماعه قوت ویر منی
 زیام ایدر ضعف و نقصان با مننه نافور **ترکیب بودر** اصل ساطریونه
 الطری بکری درت در هم لحم التمر و لوز الحلو و لب النار جبل و لب حب
 الصنوبر و شوق شامی و تر باء زنجبیل و اصل شقاقل سکر در هم

قرنفل حویچانه و زعفران و فلفل و فلفل سود بزرگ و العصاره و بوق
 ارمني و سرنه سقنقور و خصلبانه جاوی او جرد در هم عنبر اشهب
 ثلث درهم و بنیحیح یگرمی در هم جوز بواعود مندی بسببه قاقوله
 صغیر و کبیر ایکس در هم بهمن احمر و بیض برر مثقال شراب بنجیل
 او جیوز یگرمی در هم ایله معجون اولنه استعماله یکی در همدن سکر در هم
 و از نجم در **فصل الثانی فی المعاجینات** و الاطریفات
معجون القرمز الملوی اعضا، رأسیه به قوت ویرر سمومایه قاتله منع
 و دفع ایدر رواجی و قوتی زیاده ایدر ما الحلیایه حفقانه نافذ قواری
 حفظ ایلر امراض مزمنه تک انواعه نافذ رسایر منافی سابقا جوارش
 بخشنه و ترکیبند بیانه اولمشدر **ترکیب بودر** قرمز الاندلیسی او در هم
 سحق ایدوب کفایت قدر مقطر ماء التفاح الی ایله پشوروب
 اوزرینه نصف درهم دهن الطرطری یا خود ماء الشب تقطیر ایدر لقرزک
 جرمی السفیدله سوب ایدر صفین جرعلقه تکرار جرمی بنه جدید ماء التفاح
 الشامی ایله طبخ ایدوب اوزرینه دهن طرطری تقطیر ایدر لرینه صفین جرع
 علقه ایدوب بو طریق اوزره اوج کره طبخ و تصفیه ایدوب بعد جمله مخلونو
 بر برینه قاتوب غسل کبی اولنجه طبخ ایدر لر بعد عصارة التفاح الشامی
 او جیوز در هم قشور الاترج الطری او تور ایکه درهم یگرمی دورت ساعه
 نفع اولنه بعد طبخ و تصفیه ایدوب اکیوز در هم سکر طبرزد ایله معجون
 قوامه کتوروب مزبور صغی دخی قاتوب بواجرا ایله معجون اولنه عنبر
 اشهب او جدر هم عود ماوردی لؤلؤ المدبر المحلول دارچین او نه
 ایکه شدر هم لاجورد بدخشانه مفسول و مدبر الی در هم دهن

دارچین

دارچین ایلد محلول مسک نصف درهم ورق الذهب الی عدد معجون
 اولنه **معجون صغف البصر** اقسوبه امراض عینک انواعه علاج کافیر
ترکیب بود سیسالبوس سذاب افراجیا انیسون بزررازیانج
 فلسقون زوفاد یابس مامیث قسطان هر بر نر دورت درهم بزر
 ليقو طيقون سکر درهم سکر بیض یوز الی درهم ایلد معجون
 اولنه استعمالی بر در همدن یکی در همدن وارنجه طعامدن دورت
 ساعته مقدم ویره تاکه خاصه بدنه سرایت ایلد **معجون افراجیا**
 لابن ماکویه کوزم اولانه علت ترک جمله سه نافع و سریع التاثر در
 نوازی منع ایدر و نور بصری ارترر بوکه نور دیدن دخی دیر **ترکیب بود**
 افراجیا اونه الی درهم بزررازیانج مصری بشدرهم دارچین کبابه
 دار فلفل بسکه قرنفل بر درهم عصاره رازیانج طری عصاره
 مامیثا اوند درهم غسل مصفا یوز درهم معجون اولنه استعمالی اوجدرهم
 علی الریق اکل اولنه **معجون المقوی** بامه قوت ویرر منی زیاده ایدر
 عجایب **ترکیب بود** اصل الجز اصل الشقاقل الیشر درهم بونلری
 کفایت قدر صوابه طبخ ایدوب بعد التصفیة بو مطبوخه در تیوز
 درهم سکر بیض حل ایدوب غسل قوامنه کلنجه یوشجه طبخ اولنه بعد
 عنبر خام اوجدرهم حصه الثعلب اونه یکی درهم جوز بو انجیل
 وجقوله سکر درهم فتق شای حب الصوبر اونه الیشر درهم لحم
 السقنقور و قنیل الیل المحفف الیشر درهم قاقوله درهم بزر
 البیر حیران عصفور بسکه دار فلفل اوجدرهم دهن دارچین
 دهن قرنفل دهن بسکه یار مشر درهم ایلد معجون اولنه

مجموعه ادنقه العصاره لباروس با مننه قوت ویر شهوت جماعی
 آرتر قوالری قوی و محکم ایدر حرارت عزیزیه امداد ایدر شیب بعید و
 دور ایدر **ترکیب بود** دماغ عصفور یوز عدد فستق شای لب
 النار جیل حب الصنوبر المقشر حب الغنیم دارچین قرنفل جوز بوایکی
 شر دریم زنجبیل ابیض بزنجق درهم دقیق حله دقیق شاه بلوط هر
 برزیز بر دریم ماء صنفور ایکه عدد غسل ایکوز دریم دماغی عصفوری
 غسل ایله قوامه کتوروب و سایر ادویه لرایله **مجموعه** اولنه هر صبح و شام
 قبل الطعام ویره لر **مجموعه قولاد الحدید حکماء** افرنج عندنخ مشهور
 و مستعمل در سرد ماسار یقا و سرد طحاله نافذ رطبت ادر ایدر یوریدر
 امراض سردیه نکث انواعه عظیم النفعه مفتحات قویه دندر **ترکیب بود**
 قولاد مدبر فرق سکز درهم فلفل وزنجبیل و قشر الطرفاء هر برزیز
 درت دریم قاقوله قرنفل درونج عقربی زعفران ایکشر درهم
 اینسون بزریحانه یار مشدر درم غسل اوجیوز درهم ایله **مجموعه**
 اولنه استعمال ایکه درم دند درت دریمه وارنجه در بحسب المزاج او توز
 کوبه علی التوی رای طیب ایله استعمال اولنه **مجموعه المفوقین** قریب
 العهد اولانه فتق علتنه نفی و خاصه می شامه اولنمدر **ترکیب بود**
 کیراضمغ عزیزه اصل الانجبار او ندر درهم صندال احمر و صفر دارچین
 عود سمندر وری بشر دریم قسطان اینسون بزرازیانخ جوز السرو
 بهمن اسود او جرد دریم بهمن ابیض و احمر بیدر درهم مصطلک کندر
 درت درهم دم الاخوین بزنجق درهم قاطر بونجفی و مرجان احمر کرباب
 ایکشر بزنجق دریم غسل مصفا اوجیوز ایله درهم ایله **مجموعه** اولنه

مجموعه

مجموعه الفواق فواق علتی قنبری سبب در اول و دفع ایدر ترکیب بود
 بزرگش بزرگش بزرگش مبارک حب الا ترح قرن ایل محروق بزرگش
 بخ التفاباد زهر حیوانی بر در هم قشر الا ترح بادرنجبویه بر منقال
 زمرد لؤلؤ مزبی التیش حبه سکر بیض فرق در هم ایله مجموع اوله
 استعمالی بر در هم **مجموعه جواهر الحاره** اعضاء رأسیه قوت ویر
 دماغی و معده ی قوی و استوار ایدر باد زهر کامل در ترب سم ایچند
 و جمیع امراض مائیده و مایحویلیه حفقانه امراض باره انواعه نافور
ترکیب بود سیلان یا قوت اصفر و احمر ایکش در هم مرجان احمر
 التیدر هم مطبوح اسقوردیون ایله تری اولمش طین محتوم طین ارمنی
 قرنه الایل مدبر التیش در هم قرنه کرکدان باد زهر المعده و حیوانی هر
 بر نرنه در تدر در هم قشر الا ترح زرنباد بشر در هم جدوار و روی قو
 نظیر هم هر نرنه او جدر هم زعفران سبکله ایکش در هم قشر الا ترح
 دهن دارچین یا مشدر هم کلاب ایله محلول سکر بیض ایکوز فرق
 در هم استعمالی ثلث در هم بر منقاله و ارنجه در **مجموعه جواهر البار**
 حمیة ردیه و وبائیة و محرقیه نافعه حرارت کیدر قلبی تعقیل اعضاء رأسیه
 قوت ویر قلبه فرح ویر سمومات قاتله منع ایدر دماغه قوت ویر
 قلبک سود مزاج حاره سنده نافعه **ترکیب بود** یا قوت احمر و ارنج
 و زمرد و باد زهر شرفی ایکش در هم مرجان مزبی و ثلج حکما قرنه
 الایل المدبر التیش در هم لؤلؤ مصمت باد زهر غنبری قرنه کرکدان باد زهر
 معدنی در تدر هم ماء الا ترح ایله مفسول طین ارمنی او یک در هم بزر
 الحاض حب الا ترح حب فا و ابناء المقشور بر در هم دهن الورد و

المفضل نصف درهم سنا والولاد ایلله محلول سکر ابیض یوز الی دریم معجون
 تمولینه **معجون لؤلؤ الحاره** طایفه نسوانه اولانه امر اضریکت انواعه
 وکل سیننه نافدر معدیه قوت ویرر یا حی غلیظه و موزین فی تحلیل ایدر
 اشتها و آجر **ترکیب بودر** لؤلؤ غیر منقوب عاقر قرحا بر دریم
 زنجبیل مصطکی بر برندن درت دریم زرنبا و درونج عقربی بر کرفس
 شیطرح مندی قاقوله جوز الطیب بسکه قرفه ایکیش دریم برهمتین
 فلفل او جدر دریم دارچین بش دریم سکر الاحمر ایکیوز دریم ایلله معجون
 اولنه استغالی ایکه دریم درت دریمه وارنجه **معجون لؤلؤ البارده**
 حمایه و باییه و محرقیه و حفقانه و غشی نافدر قلبه و دماغه و کبد قوت
 ویررسه لری تفتیح ایدر ضعیفی ازله ایدر **ترکیب بودر** صندال اصفر
 واحمر بر برندن درت دریم وردیاس زرنیلو فرزند بنفشج بز بطیخ
 اصفر بز حماص قرص دیار دون ایکیش دریم عظام القلوب الایابل
 درت عدد مرجانه احمر زمرد لؤلؤ مرئی یا قوت ارزق بز طر حشقوق
 حریر حام محروق بر دریم نشارة العاج عود مندی بر دریم کافور
 قیصوری الیه حبه ورق الذهب یکریمی عدد سکر ابیض یوز یکریمی در
 همله معجون اولنه استغالی نصف دریمه ایکه دریمه وارنجه **معجون**
صندسینی لینیقولاوس حرارت کبدری و معدیة تعدیل ایدر حمای دق و
 سل علتنه نافدر یرقانیه منع ایدر قوت زایقه قوی ایدر رسه ی کبدری
 تفتیح و التهاب حمیاتی تسکین ایدر **ترکیب بودر** صندال ابیض
 واصفر واحمر وردا احمر کربات او جدر دریم راوچینی طباشیر مندی
 رب السوس بز بقله الحما ایکیش بحق دریم کافور قیصوری ثلثانه

دریم

در سم نشسته ضمغ عربی کثیر مندی بالبوب الباردة الاربعه برنجق
 در سم شراب الوردیوزاونه درت در هله معجون اولنه استعالی نصف در سم
 بر در سمه وارنجه **معجون دیار دونه** لابن عبثس یرقانه وسل و التهاب
 معدیه و حفقانه و امراض کبده نافعد ذات الریه و حقیاته ردیه فی
 دفع ایدر حرارت اصلیه فی تعذیل ایدر صحت و حفظ ایدر اعضاء و ایدر
 قوت و یرر غذائی یرینه ایصال ایدر حرارتد متولد اولانه مزمن و منطاول
 مرضلینک جمله سنه نافعد **ترکیب بودر** صندال احمر و ابیض ایکه
 شرنجق در سم کثیر اضمغ عربی طبکثیر مندی بر بندن ثلثانه درهم
 اسارونه صحیح مصطکی سنبل مندی رب السوسن قاقوله زعفران عود
 مندی قرنفل بزر الرازیا نجه قرص غالیه دارچین راوند چینی بزر ریحانه
 حب الامبربارس بزر مند با بزر بقلة الحقا لبوب الباردة الاربعه
 بزر حشیش ابیض هر بر بندن ثلث درهم لؤلؤ بکر عظم قلب الایل بر بندن
 سدک در سم سکر نبات وردیابس او نه ایکشر در سم کافور الیه حبه مسک
 درت حبه شراب الوردیوزاونه در سم معجون اولنه استعالی ایکه در سم
 درت در سمه وارنجه **معجون لعد الاعضاء** لینیقولاوس حرارت عزیزیه فی
 حفظ ایدر ایدر اینی ترتیب ایدر اعضاء و تخیفه یر غذا ایصال ایدر دق و سیل
 وصال بکسه نافعد اعضاءه قوت و یرر **ترکیب بودر** ورد احمر عرق
 السوسن سکر نبات ایکشر در سم و بشر حبه ضمغ عزیزیه و کثیر او نه ایکه شر
 و ثلثانه درهم صندال ابیض و احمر بر در سم و ثلث در سم حشیش ابیض
 رب السوسن ثا بزر بقلة الحقا بزر الحس او جرد در سم بزر مند با قرنفل
 طباکثیر مندی دارچین بر در سم زرنباد زنجبیل اسطراک ایکشر در سم

زعفران بش در هم فایند سکر در هم لبوب الباره ایکشر در هم حب
 السفرجل ثلثان در هم لوز مسموط حب الصنوبر حب امبو بارس حب
 القطن زمینجی و بزرخیازی ایکشر در هم شراب بنفشج ایکوزاون
 التندر هم ایله معجون اولنه **معجون البروری** مضی قوت ویر ریاحی
 تحلیل و سده لری تفتیح ایدر قولنج علتنه نافعد **ترکیب بودر کون** و
 اینسون بزرازیانجی کراویاد و قونخوه مندی بر کرفس التشر در هم
 بوندری کیجه حل الحاذق ایله نفع و بعد تحفیف ایدر ربعه دارچین
 زنجبیل دار فلفل سیسالیوس حولنجان بش در هم قاقوله سنبل مندی
 قرنفل هر برندنه درت در هم عمل ایکوز فرق در هم معجون اولنه //
معجون فلافل رطوبت و پرودت و معدنه دفع ایدر جثه، حامضی منع
 ایدر ریاحی غلیظه تحلیل ایدر حام و غلیظ بلغی ازاله ایدر مضی معین
 اولور اعضا باطنیه تحجین ایدر بلج و وجع معدنه نافعد **ترکیب بودر**
 فلفل ثلثه دنه اونه ایکشن بحق در هم زنجبیل حاشا اینسونه اوجز بحق
 در هم سنبل مندی حماما نانخوه مندی بر بحق در هم سلیمه اساروه
 کرفس اصل الجناح سیسالیوس هر برندنه ثلث در هم عمل مصفا یوز الیه
 طقوز در هم ایله معجون اولنه استعمالی ایکه در هم دنه اوج در همه وارنجه
معجون حولنجان لابن ماسویه پرو دندنه معدنه و کبدی منع ایدر معدنه
 قوت ویر بر مضی معین اولور ریاحی غلیظه تحلیل ایدر نکمه و نفس
 طیب ایدر جثه، حامضی منع ایدر معدنه تک ایدر در عظیم النفعد
ترکیب بودر حولنجان عود مندی التشر در هم بسلم قرنفل یز
 لیتقو طیقونه ایکشر در هم زنجبیل دار فلفل دارچین فلفل ابیض

وج

وج بر منقال قوتنج کوهی نغنی یا بس قاقوله سنبل مندی بز کر فشن
 بز را زیا نچ کراویا بر در دریم قند مصری اونه دریم عمل یوز بکرمی طقوز
 دریم ایله معجون اولنه استعالی ایکی دریمده اوجدریمه وارنجه در
معجون اینسوز لابن ماسویه سوء مزاج باره یه نافدر برودتدنه کابن
 اولانه سعال عتیقه یه نافدر و احلاط فاسد یه تحلیل ایدرحام بلغمی
 ازاله ایدر باره المزاج اولنره ایام نشانه استعالی منسب **ترکیب بودر**
 اینسوز منقی بکرمی دریم عرق السوس مصطکی سکر دریم کراویا بز
 الرازیانچ بسکه حونجانه زنجبیل دارچین بشر دریم فلافل نلنه دن
 نلث دریم سیخه عاقر قرقاوندنج جبلی ایکیش دریم قاقوله قرنفل
 کبابه سنبل مندی زعفران بر منقال کربنات اونه التیدر هم عمل
 ایکیوز تمش اوجدریم معجون اولنه استعالی درت دریم **معجون کمون**
 لابن ماسویه معده و زاسی و صدری تسخین ایدر معالیه مضمر اولانه
 ریاحی غلیظه تحلیل ایدر حمای ربه اولانه صوفلی منو ایدر مطبوح
 الکر او یا ایله وین لرضیق النفس حال سوء مزاج کبد و صلیحه نافدر
 نقریس باره یه دفع ایدر معده یه قوت ویرر مضمر معین اولور **ترکیب بودر**
 کوه مدبر بالخل سکر بچق دریم دارچین قرنفل بز لبقو سطقوه نخوه
 مندی بر منقال دار فلفل بر دریم سنبل مندی جوز الطیب قاقوله
 هر بر ننه نلثانه دریم عمل مصفا منروع الرعوه یوز دریم معجون اولنه
 استعالی اوجدریم **معجون الملوک** لابن ماسویه اعضا زاسیده قوت
 ویرر منی زیاده ایدر شهوت جماعی ارترر **ترکیب بودر** حب الصنوبر
 التمش درت دریم لؤلؤ ابیض لوز مسطرق سکر دریم قرنفل

ضدال مقاصد میری هر بر نزنه نلث در هم دار چین اوزن ایکه در هم عود
 کند وری دورت در هم عنبر حام بر در هم مسک مسک در هم ماء
 الورد ایله مخلول سکر ابیض یوز او تو زدرت در هم معجون ایله لس
معجون جواهر لابن ملکویه اعضا و راسیده به قوت ویر فلج سکت
 حفقان غشی و سواس و جنونه و مایحویلیا به و جمیع برودتیز حادث
 اولان علت ترکیه انواعنه نافعدر **ترکیب بودر** لؤلؤ ابیض نلث در هم
 یا قوت احمر و ارزق و عقیق و یا قوت رمایه و زمرد بر منقال زرنباد
 و درونج عقربیه قشر الارج بسکه بزر ریحانه ایکشر در هم نشارت
 العاج مرجانه و کهر با بر در هم و نلثانه در هم به متین قرنفل زنجبیل
 دار فلفل سنبل مندی قاقوله زعفران بر در هم قرص الورد عود مندی
 بشر در هم حونجانه جدوار مندی بر منقال ورق ذهب و ورق
 فضه هر بر نزنه نلثانه در هم مسک خطایه نصف در هم عنبر اشهب
 ایکه در هم غسل الاملج یوز او تو رسکز در هم ایله معجون اولنه استعمالی بر
 در سمدنه منقاله و ارنجه **معجون مفتح** حیض ادرار ایدر باح غلیظه
 تحلیل ایدر **ترکیب بودر** غافش سنبل مندی دار چین زعفران بزر
 کرفس رب السوک نقاح الاز حرت بلتانه اصول فوت الصباغین
 هر بر نزنه درت در هم راونجینی او جدر هم مصطکی لوک مفسول ورد
 یا بس زراوند طویل و مدخرج بر در هم غسل مصفا ایکوز در هم
 معجون اولنه استعمالی ایکه در هم **معجون دوار** دماغنه فاسد بچار لری
 منع ایدر باش دو نمسه نافعدر **ترکیب بودر** حریق اسود مدبر بالخل
 الیتر هم عود مندی بر منقال زعفران بر در هم اینسونه ایکدر هم

مصطکی

مصطکی تربد مضمغ هر بر نزن درت در نیم غاریه ز ابیض التي در همه
 اصل الایر زهر استخودس سکز دریم مرز نجوش بر دریم عمل النخل یوز
 الی دریم معجون اولنه استعمالی درت در همه **معجون الحصاة** کلیه
 و مثانه اولانه حصایه تقنیت ایر قیرار **ترکیب بود** در مد بردم الماغز
 زراوند مدج غاریقون ابیض حجر البقر زجاج محروق حجر الیهود یوز
 التمر او ز دریم عمل مصفا ایکیوز او ز دریم ایله معجون اولنه استعمالی
 درت در همه **معجون الدبانه** صوغلجاندری وغیر یلدی قنغی نوع اولور
 قتل و اخراج ایر **ترکیب بود** ترمس مصری ایکی دریم اشنة بحری
 مشک طر امیشع اقریطی بر مثقال قره الایل محروق حراسی بر
 دریم راوند جینی نیم دریم سکر ابیض الی دریم ایله معجون اولنه
معجون یمنع القي انواع قی منع ایر و یور کدنه قان کیدنده و قان قصابی
 زیاه نافدر **ترکیب بود** حمیره انجبار کلیه شکر عتیق اون ایکیشر
 دریم طین ارمنی سادنج عدی ایکیشر دریم اقا قیا مصری مرجه
 احمد بر مثقال شراب الالاس طقانه اوج دریم معجون اولنه استعمالی
 سکز در همه **معجون حب افرنج** مرض افرنج ایچون علاج کافیدرو
 مجرب **ترکیب بود** رسنا میکی اون ایکی دریم سوزنجان مصری تربد
 ابیض مجوف هر بر نزن الیشدر دریم قشر غنایق صا صفر اص صبارینه
 هر بر نزن درت دریم مطبوج چوب جینی ایله تصفیه اولنمش عمل ایله
 یوز دریم معجون اولنه استعمالی ایکی دریم درت در همه وارنجه در
معجون دم البوکیره واسه مال الدم ایچون علاج کافیدر **ترکیب بود**
 راوند جینی محص هلیله صفر بزرا حماص بزرا بقلته الحمقا

لیوب الباردة الاربعه بر حرس بر در در هم عرق السوس یدین در هم طین
 محتوم طین ارمنی دم الاخوین هر بر نزنه او جرد در هم سادنج عدسی
 مرجانه احمد بر مثقال قرن الاپل ناب الفیل ایکشن بحق در هم
 فلوس خیار شنبه او توز در هم تره منتی مصطکی او نرد در هم ماء انجباء
 ایلد محلول شراب بنفشج ایکیز در هم معجون اولنه **معجون انقردیاه**
الملوک امراض راسک انواعه نافعدرد معاعه قوت ویر حواس
 تصفیة ایدر صرع فلج لقوه شنج و برودت معده یه نافعدر اعضا یه
 قوت ویر رسیانه علاج کلیه در عقل و حفظ زیاده ایدر مضی قوت
 ویر **ترکیب بودر** مرزنجوش اکلیل الجبل و بلاد در مکر التیش
 در هم او جیوز در هم ماء غزب ایلد طنج ایدر بعد تصفیة او جیوز
 در هم سکر ابیض ایلد معجون قوامنه کلنج طنج ایدر بعد غنبر و اسطراک
 ولادنه ایکشر در هم بلاد مدبر و مزیه او نه ایکه در هم درونج عقزیه
 عود مندی سدر کوفی دارچین سکر در هم معجون اولنه کسج مدبر کبابه
 قاقوله بسبکه قرنفل جوز بوا او جرد در هم معجون اولنه **معجون القرمز**
 برودت نزنه ورنجدنه اولانه زخمیه یه نافعدر ریاحی تحلیل ایدر مقعده
 قوت ویر تجربه مزدر امتحان اولنمشدر **ترکیب بودر** قسط اعزیه
 حب الغار سدر کوفی هر بر نزنه درت در هم سنبل مندی مصطکی مقل
 ارزق ایکشر در هم کمون سداب سندر و س کهر با عود مندی بر در هم
 غسل مصفا التمش طقوز در هم معجون اولنه استعمال بر مثقاله نه ایکه
 مثقاله وارنجبه در **اطرفیل فنجنوش** لابن مکلویه لونی صاف ایدر
 معده یه قوت ویر رفسد احلاطی منع ایدر قوت ضعف معده یه ازاله

ایدر

ایدر و افراط طمٹ و اسہمال و بوکسیری قطع ایدر منانید قوت و پیر
ترکیب بود صاری ملیلہ الملیح بلیلج جوز بوا بشر در ہم بز الحرف
 صعتر فارسی کند ز نحوه مندی زنجبیل فقاح الار حرثرة الطرفا
 سنبل مندی سعد کوفی ہر بر نرنہ درت در ہم بش کونہ حل الحاد ایلہ
 نقع و احراق اولش جبث الحدید المذبر او نہ بش در ہم مسک بر در ہم
 بر در ہم هلیجای سمن الطری البقر ایلہ تخمض ایدر ب باقی ادویہ لری
 دهن لوز ایلہ تربیہ اولند قدر نضکہ او جیوز یکیری دور تر در ہم غسل
 ایلہ معجون اولنہ استعمالی بر در ہم دہنہ او جدر ہمہ وارنجہ الیہ ایدر نہ صکہ
 استعمال اولنور **اطرفیل کبیر** لابن ماکویہ بدنی صحت اوزرہ حفظ ایدر
 و امراض مستقبلہ منع ایدر ریاحی تحلیل ایدر وجع معدہ فی تسکین
 ایدر مضمہ معین اولور اغز قوحین کوزل ایدر عضولہ غذا ایصال قوت
 باہی اترر معدہ دنہ احلاط فاسدہ دفع ایدر بوکسری اصلاح ایدر
ترکیب بود ملیلجات النخہ بشر در ہم دارچین فلافل ثلاثہ ثقائل
 سلینہ سادنج مندی سنبل الطیب قاقولہ صغیر و کبیر شیطرج مندی
 بعد بر کرکوشاہ عصفور قرنفل بہمتین زنجبیل ایکشر در ہم
 جوز بوا بسکہ سمیم مقشر او جدر ہم لوز الحلو و التمر مسموط بشر در ہم
 عود حام راوند چینی بزرا یا ننج مصطکی ایکشر در ہم فلنج مشک
 نغنع یا بس صعتر فارسی برر مثقال ملیلجایہ تربیب ایدر ب غسل
 او جیوز التمش در ہم ایلہ معجون اولنہ استعمالی بر مثقالہ ذہنہ ایکہ مثقالہ
 وارنجہ در بعضیہ اوان بش در ہم تربد ابیض و بر در ہم مسک حطایہ
 ادخال ایدر لہ **اطرفیل فارسی** لابن ماکویہ حدۃ الجمیانی منع ایدر اورام

احتیاج منع ایدر بصره و دماغه قوت و بر عطش و احتراق اخلاط
 منع ایدر **ترکیب بود** عصارة عنب الثعلب عصارة طحشقوق
 عصارة کرفس عصارة اسفل ایکیش یوز در هم عصارة الاترج یوز
 در هم غاریقون الهش سکز در هم راون چینی سناء حجازی او نه التشر
 در هم ایتیمون اقریطیل او توز ایکه در هم کشوت درت در هم هلیله اصفر
 و اسود کابلی او نه ایکیش در هم بلیله املج بر بر ندرت درت در هم فلوس
 خیلنبه عجو التمر هندی بر بر ندرت یگر درت در هم اجاص الی عدد ورد
 یابس بنفشج او جرد در هم سنبل مندی بش در هم غاریقون الهش
 و راوند و سناء کشوت و اجاص و بنفشج و رد یابس ایتیمون و سنبل
 هندی مزکور عصاراته او جگونه نفع اولنه بعد طبخ ایدر و جگر علقه
 ایدر لر خیار شنبه و تمر مندی بو مطبو حک ایچنه حل ایدر و بعد سکر
 طبرز و الی درم ترنجبین معزی او توز ایکه در هم سکر بنفشج یوز در هم
 جمله سن معا سل قوامنه کلنج طبخ ایدر و بعد هلیله اصفر و اسود
 و کابلی دمن ورد و دمن بنفشج ایدر تمیص اولنه بعد قرص دیار
 دونه صندال اصفر کبابه بسبکه بزر شاه ترج طبثیر مندی مصطکی
 ایکیش بحق در هم دمن اینسونه ثلث در هم معجون اولنه استعمالی
 یکی در هم دمن بش در هم وارنج **معجون جواهر الحار** برودت در
 حادث اولانه دماغ و قلب و معده کبد و رحم مرضه نینه حفقانه و
 ضعف معده یه ازاله ایدر موش و محوف و اقو لری کور مکی منع ایدر
 مفرح القلوب بر اوچی زیاده ایدر لونه صاف و اغز تخمین کوزل و
 طیب ایدر **ترکیب بود** لؤلؤ ابیض او جدر هم یا قوت اصفر و ارق
 عقیق

عقیق یمینی لعل و فیروزج برر منقال قشرا لارج زربیناد در زنج
 عقربی بسکه فلنجمشک ایکشر دریم مرجانه و کمر باثارة العاج
 بر بر نر نلثانه دریم بهمتین قرنفل زنجبیل دار فلفل سنبل مندی
 قاقوله زعفران سادج مندی بر دریم قرص دیار دونه عود ماوردی
 بشر دریم دارچین حولنجانه جدوار مندی برر منقال مسک نیم
 دریم عنبر اشهب ایکه دریم ورق الذهب و ورق الفضة او جرمثقال
 شیر امبلج کلنگبین یوزاونه الیشدریم معجون اولنه استعمالی نصف
 منقاله بر منقاله وارنج در **معجون جواهر الباردة** امراض کبد
 و حفقانه سعال و ضیق النفس نافدر حیاتک دتره سین ساکن ایر
ترکیب بود لؤلؤ صافی او جدریم طباشیر مندی ناب الفیل مرجانه
 احمر و ابیض ایکشر دریم وردیابس بر منقال یا قوت اصفر و ارزق
 زمر لعل عقیق یمانی صندل اصفر و احمر زهره ز نور بری و بستانی
 بذر حماص بذر ریحانه بهمتین بر دریم عظم قلب الایل نظف دریم
 ورق الذهب و ورق الفضة و او جرد شراب الورد یتمش سکر دریم
 معجون اولنه استعمالی بر دریم **معجون نخته الصوت** برودت در حاش
 اولانه نخت الصوت نافدر صوت صاف ایر و ضیق النفس اولنره
 نافدر **ترکیب بود** رب السوس زوفاء یا بس بلدری قره او زدریم
 قاقوله لوز مقشر فلفل زراوند خرج بزرانجره رومی بشر دریم
 عمل یوز یتمش دریم معجون اولنه استعمالی بادم دکلودر **فصل**
الثالث فی المعانیات المیدینات و المسهلات معجون
اغونو معناه مسهل الماء الا صفر لرو یا بس احشام محبوس اولانه

طنارنی صورتی رفیقہ اسہال ایدر استسقاءہ علاج کافیر **ترکیب بود**
 حلأ صہ حب الابرہل عجوا التمر مندی قلوں خیار شندہ او توڑ ایکش درہم
 چلا پایا اونہ ایکہ درہم محمودہ اشقرامشوبہ سکر درہم دارچین و بزر الراز
 یا پنج ایکش درہم سکر طبرزد کسانہ درہم معجونہ اولنہ استعمالیہ او جدر ہمدہ
 التی در ہمدہ وارنجہ **معجونہ دیاسنا** لینیقولاوس امراض سوداویہ نکس
 انواعنہ علاج کافیر **ترکیب بود** رسناہ حجازی یکرہی در تدرہم
 بندق نمض الیہ عدد ابر شیم محرق الیہ درہم حجار منی بر درہم مضمول
 لا جور بدخشاہیہ او جدر ہمدہ دارچین سکر درہم سکر نبات قرق سکر
 درہم قرنفل حولنجانہ فلفل سنبل مندی بزر ریحانہ قاقولہ زعفران
 زنجبیل زرنباہ زہرا کلیل الجبل دافلقل ایکش درہم عمل یوز قرق
 سکر درہم معجونہ اولنہ استعمالیہ بش در ہمدہ یدری در ہمدہ وارنجہ در
معجونہ الاسف لابن مکیویہ صفرائی و بلغمی اسہال ایدر ریاحی غلیظہ
 تحلیل ایدر وجع مفاصل و قولنج و وجع کلیہ و مثانیہ نافور شہوت جماعی
ترکیب بود محمودہ الظلالہ مدبر بنجار الکبریت و تر برد بیض التیشر
 درہم قرنفل دارچین زنجبیل املج جوز الطیب بسفایمچ فستوفی
 ایکش بحق درہم سکر بیض قرق سکر درہم عمل مصفا یوز درہم
 معجونہ اولنہ استعمالیہ درت در ہمدہ التی در ہمدہ وارنجہ **معجونہ المبارک**
 لینیقولاوس بلغم غلیظہ و رطوبت فاسدہ فی اسہال مفاصل تنقیہ
 ایدر وجع کلیہ و مثانیہ تسکین ایدر کتہ علتہ وجع مفاصلہ و تقریس
 بارہم یہ نافور کلیہ و مثانیہ فی پاک ایدر **ترکیب بود** تر برد بیض
 شیم سکر طبرزد او تر درہم محمودہ اشقر سورنجانہ و ردیاس
 بشر

بشر دریم قرنفل سنبل مندی زنجبیل زعفران سا کسفر کبا دار فلفل
 حما ما قاقوله بزرگرفس حونجان بزرگ قطرس ایون ملح مندی بسبله
 کراویا قد زمانه در هلیون بزرگ زایانجی حب الاس تری حب قلب
 بر دریم عمل یوز کسانه طغور دریم معجون اولنه استعالی درت
 دریم سکر دریمه وارنجه **معجون دیا فنیقون** لابن ماسویه
 حمیات مرکبیه نافعد صفرای و بلغم غلیظه اسهال ایدر قولنج
 وجع احشایه نافعد **ترکیب بودر** یکریمی درت ساعت حل الحاذق
 هرقع اولنمش لحم التمر یوز دریم سکر الفانید اللی دریم لوز الحلو اولوز
 دریم تربد مجوف اولوز بش دریم مجموع اشقر منی بنجار الکبیریت
 یکریمی ایکه دریم زنجبیل دار فلفل سزاب یابس دار چین اینسونه
 بسبله عود مندی بزرگ زایانجی دو قو حونجان ایکشن بحق درهم
 عمل مصفا یوز اللی دریم ایله معجون اولنه استعالی درت دریمه
 الی دریمه وارنجه در **دیا فنیقون جدید** لقر نلیوس منافع مزکور
 کبدر **ترکیب بودر** ماء غسل ایله طبخ اولوب الکنه جقمش لحم التمر
 اللی دریم سکر الفانید اللی دریم عمل ایکوز دریم معجون قوامنه کلنج
 بلخ اولنه بعد زنجبیل و دار چین ورق السوزاب بزرگ زایانجی
 اینسونه دو قو ایکشر دریم تربد بیض اولوز بش دریم مجموع انطاکه
 اولوز ایکه دریم لوز مقش اولوز دریم معجون اولنه **معجون دیا تربد راونزی**
 احلاط ثلثه اسهال ایدر استسقایه نافعد صوعلجانری قرابچقار
 جمیع امراضه نافعد و بر منراضه منالبر **ترکیب بودر** تربد بیض
 و مجوف سورنجان بیض سکر دریم رواند چینی اولوز دریم مجموع

بنفشه زنجبیل هر بر نوزاد دورت در سم صندال ابیض و احمر اوزن ایکیش
 در سم مصطکی اینسونه دارچین زعفرانہ یا ر مشرد در سم سکر ابیض یوز
 طقازن ایکه در سم معجون اولنه استعمال نصف در سمه بر در سمه و ارنجه
معجون دیا تر بر صغیر بلغین اسهال ایدر امراض بلغیته تک انواعه
 نافعدر **ترکیب بودر** تر بر ابیض مجوف اوزن در سم زنجبیل بش در سم
 مصطکی اوجدر سم سکر ابیض الیه در سم معجون اولنه **معجون الطرطیر**
 حکیم و طالوس معالجه اولانه اخلاط فاسد اسهال و دیدان و صو
 غلجاندری قرار مرض افرنج در حاصل اولانه وجع مفاصله و یرمخ مراقیبه
 وجع مفاصله نافعدر در مزاجه مناسبدر و مرطیعته نافعدر در فضلده
 استعمال اولنور **ترکیب بودر** قریموطر طرسنا و میکی اوزن ایکیش در سم
 زنجبیل اینسونه دارچین حولنجانه بر در سم ترنجبین مغزی سکر
 الاحمر سکر در سم مکرر الورد قرقر در سم معجون اولنه استعمال سکر در سمه
 اوزن الیه در سمه و ارنجه **معجون ضیق النفس** ضیق النفس علتنه علاج
 کافیدر **ترکیب بودر** ترنجبین مغزی اوزن الیه در سم سکر فایند
 یگرفی درت در سم فلوس خیار شنبه غسل مصفا و توز در سم دهن
 اللوز سکر در سم ریه الثعلب ایکه در سم زهر کبیریت بر در سم معجون
 ایدر **معجون مندی کبیر** لابن ملکویه معده اولانه متعفن
 بلغیری اسهال ایدر و ریاحی غلیظه تحلیل ایدر وجع قونج و
 وجع کلایه نافعدر آلات غذایه تنقید ایدر **ترکیب بودر** دارچین قرنفل
 سنبل مندی ورد احمر سینجه بسببک حد کوفی هر بر نوزاد دورت در سم
 صندال اصفر عود مندی جوز بو ایکیش در سم سکر نیات و فایند یگرفی
 شر در سم

شد در هم قاقوله صغیر و کبیر حولنجانی اسار و نه مصطکی بر شقال
 تربذ بیض مجوف الی در هم سو قونیا و مدبر اوه التیدر هم محو دهن
 لوز ایلد نفع اولنه بعد عصارة الرمان عصارة الکرف عصارة الرازبانج
 بر بر ندره فرق درت در هم عمل مصفا التیوز در هم ایلد معجون اولنه
 استعمالی ایکدی در هم ندره بش در هم و ارنجده در **معجون الهندی الصغیر**
 لابن مکیویه منافع مزکور کبیر **ترکیب بود** تربذ مجوف و کرا بیض یوز
 در هم بسکه فلفل زنجبیل قرنفل دارچین قاقوله جوز بوایدیش در هم
 سگونیا و مدبر بنجار الکبریت یدری در هم عمل دور تیوز التمش
 سکز در هم ایلد معجون اولنه استعمالی اوج منقاد **معجون المفاصل**
 ویایس بر کسده بو معجون بر سنه استعمال اولنه عمر ندره و جمع مفاصل
 و تقریس مبتلا اولمز الده و ایقده حادث اولانه اوجا عکرت کلینی
 دفع و انواعنی دفع ایدر مرض افرنج متولد اولانه غومه تغییر اولنان
 اورا پی هر نقدر مزمن و متظاول اولور تحلیل ایدر و دفع و ازاله ایدر
ترکیب بود عود الغیابق سناء مکی صافراس صبارینه بر ندره
 درت در هم تربذ مجوف و سور بنجان بیض فرق سکز در هم چوبنی
 اونه ایکدی در هم تقریطیقوس اونه التیدر هم صندل احمر و بیض و اصفر
 سکز در هم انیسونه نقی و مزنی ایکدی در هم عمل النخل یوز اونه در هم
 ایلد معجون اولنه استعمالی بر در هم **معجون عصیر الورد** لابن ما
 سویه صفرائی سهولتله سهال ایدر حرارت ندره ظاهر اولانه اوجاع
 مفاصل کبی و صداع و رمده و دارویه قانہ اصفر و اسود و امراض
 صفرویه نکت انواعنه عظیم القدر در **ترکیب بود** عصارة ورد الطری

ساق کلی در تیموز دریم سکر ابیض یوز الی دریم

مجموعه قوامنه

تیموز کلی در تیموز دریم سکر ابیض یوز الی دریم ترنجبین حرسابی
 به شمش دریم بونلری مجوعه قوامنه کلنجه بشون لر بعد مجوعه انطاکه
 مدبر اونه ایکی دریم قرص طباشیر سکر دریم قرص غایله وز عفرانه ایکیش
 دریم قرص انبر بارس درت دریم ایله مجوعه اولنه استعمالی بش دریم
مجموعه اخر عصارة الورد لبقولاوس منافی و استعمالی لبوق الذکر کبیر
ترکیب بودر عصارة الورد و سکر طبرزدیوز الیش دریم عمل قوامنه
 کلنجه طبخ ایله لر بعد فحوده مدبر اونه ایکی دریم صندال ثلاثه الیش
 دریم طباشیر مندی اوجدریم کافور قیصوری ثلث دریم اولو مجموع
 اولنه **مجموعه سنا مع خیار شنبه** لبقولاوس بطینی تلین ایدر حیات
 حاره نکه حراره نکه منع ایدر ویبوستی اصلاح ایدر حماد ربوه و صفرا
 و یبه و طحاله و امراض سوداویة نکه انواعه نافه **ترکیب بودر**
 اجاص اونه ایکی عدد زهر بنفشج بر قبضه شعیر مقشر و انیسونه بسفایج
 القرطم بشر دریم بلدری قره حاشا اقیتمونه اقریطل یار مشن قبضه
 ذنبب احمر زاتی سکر دریم بزر از یا نج بزر بقلة الحمق اعرق السوس
 اوج دریم بونلری کفایت قدر صوایله طبخ ایدر وب و تصفیه دنگر
 فلوس خیار شنبه ایکوز دریم تمر مندی سکر دریم سکر ابیض یوز دریم
 مجوعه قوامنه کلنجه ایله لر بعد سنا، مجازی ورق اونه الی دریم
 دارچین اوجدریم الحاق ایدر وب مجوعه اولنه استعمالی سکر دریم
مجموعه امق البکیر لابن مکلویه صفرا و کودایه اسرغال ایدر بلغم مالح
 جرب و حکه جذام سرطان بنز بهق و امراض جلدیة نکه انواعه نافه
ترکیب بودر بلبلج اصفرو کابلی و راوند جینی اونه الیش دریم بلبلج

اسود

غار يقون شم الحنظل بسفایج اون بشرد در هم
 اسود او تو زایکی در هم غار يقون شم الحنظل بسفایج اون بشرد در هم
 حاشا سنا و مکس کز در هم بنفشج بشرد در هم افیمون اقویطی اوت
 الی در هم انیسو منقی بزر الازیا نج الیشر در هم وردیا بس الی در هم
 عصارة شامترج یوز در هم زنبب احمر الی در هم اجاص التمش عدد
 بوندری ماء الجبین بش کوز نفع ایوب بعد نار لطیف الی طنج و جر
 علقه اولنه بعد فلوس خیار شنبه او تو زایکی در هم تمر مندین قرق در هم
 ترنجبین مغزی اون الی در هم سکر ابیض یوز الی در هم بوندری معجون
 قوامنه کلنجه شوروب صاری هلیله کابلی قره هلیله هر بر نزن درت
 در هم بلیج المیج راوند چینی بزر شامترج او جر در هم سنبل بندی
 انیسو ایکشر در هم محموده مدبر اون الی در هم معجون اولنه استعالی
 الی در هم او جر همه وارنج در **معجون امق صغیر** منافعی مزکور
 کبیر لکن قوتی اندز زیاده در وقویدر **ترکیب بودر** هلیلج اسود
 کابلی افیمون اقویطی الیشر در هم شامترج و افستین رومی
 یکر میشر در هم بسفایج کلک فودنج جبلی غار يقون الهس عرق السوس
 سانه الثور بشرد در هم اجاص و عناب و بستانه هر بر نزن التمش
 عدد زنبب منزوع العجم یوز در هم کفایت قدر مایله طنج و تصفیه اولنه
 بعد مینجته الی کوز در هم معجون قوامنه کلنجه طنج و اون الیشر هم
 سقمونیاء مدبر معجون اولنه **معجون بزر قطنونا** لابن مکیویه صفرائی
 اسهال ایدر حرارت کبدری تعدیل ایدر حار و محرق حاله و یرقانه
 و دواره و صداعه نافعد **ترکیب بودر** عصارة سانه ثوربری و
 بستانه عصارة طرخشقوق عصارة کرفس الی کوز در هم عصارة

شاهتج یگرمی درت درهم

شاهتج یگرمی بزرگ درهم کثرت اینسوز سنا و میکی اسارون
 درت درهم افیمون اقریطی سنبل مندی اون الیشر درهم زهر
 بنفشج یگرمی درت درهم بزرقره برقبضه یگرمی درت ساعه نفع
 اولنه طنج و تصفیه دز صکر ایجنه تکرار یگرمی درت درهم بزر قطنونه
 نفع ایروب برکون بریکجه دضکره بولعایدن درتوز درهم الوب و سکر
 ایض ایکیوز الیه درهم معجون قوامنه کلنجه طنج ایروب بعون معجون انطاک
 یگرمی سکر درهم قرص دیاردونه قرص طبکثیر اون الیشر درهم قرص
 رواند قرص انبر بارس هن برندن درت درهم معجون اولنه استیال ایکی درهم
 التي درهمه وارنجه **معجون الاحاص** لنیقول اوس حماء حاره و محرقه
 نکه ابتدا سنده عظیم نفی وارد رو امراض صفراویته هم سهل کاملدر
ترکیب بودر اجاص یوز عدد مایله طنج ایروب الکنه کجوره لر بوندن
 یوز درهم سکر ایض ایکیوز یوز درهم خیار شنه تمر مندی سکر درهم
 عمل قوامنه کلنجه طنج ایروب بعون صندال ایض و احمر طبکثیر مندی راوند
 چینی دارچین او جرد درهم بنفشج وردیابس سمنز او تیه تخم بزر مندی با
 و حب انبر بارس و رب السوس و کثیر الیکشر درهم لبوب الباره الاربعه
 بر درهم محموده مشوی درت درهم معجون اولنه **معجون فلغا غوغون**
 معناه سهل البلغم لغور حیوانوس صفرا یله مرکب بلغمی اسهال ایدر
 و بلغمی اولانه حماله نافع در معالجه وریه اولانه محرق و خام
 بلغمی اسهال ایدر **ترکیب بودر اصل الحناج** سکر درهم بلفایم
 حب النیل او الیشر درهم حلا کما در یوس کما فیطوس زوفاد
 یابس برقبضه اینسوز بزر از یا نجه هن برندن درت درهم قرص باش

چچکا

چچکي زهر قسطرانه زهر نرجس زهر هيو الفار قوه نيم قبضه بونلري
 ماء قسطرانه ايله طبخ و تصفيه ايروب بعد مرتب الفب ايكوز درهم
 عصير الورديوز درهم غاريقون الهس اونه التي درهم تربا بيض يکرمي
 درهم سناء مکي يکرمي درت درهم ساه ورق اوله اسارونه اونه ايلکي
 درهم محموده مدبر التيدر هم قرنفل دارچين زنجبيل هر برنده درت
 درهم ترنجبين ابيض يوز درهم سکر طبرزد او تونز ايلکي درهم ايله معجون
 اولنه استعمالي درت درمده التي درهمه وارنجده در **معجون قاتلتيقون**
 معناه الجامع لغو خياتوس انواع احلاطي رقيقه سهال ايدر هر
 طبيعته منکدر هر مزاجه موافق **ترکيب بودر** بسفايح حب القرظ
 حب الديق اونه التيشر درهم زبيب منزوع العجم رب السوس سکر
 درهم اجاص عناب يکرمي شرعد حب فاوينا بنر شوکه المبارک
 هر برنده درت درهم مندباله ثور بري و بستان بنفشج ورديابس
 بر قبضه زهر نرجس زهر اخلا مور زهر السوس لا ابيض يار مشر قبضه
 صندال اصفر او جدر هم دارچين انيسون برر مثقال کفايت ماء
 لقره حل طبخ و جر علقه ايروب ايجنه سناء مکي يکرمي درت درهم
 غاريقون الکدن کچش راوند جيني قرق سکر درهم افيمون اقريطل
 بر قبضه بونلري نفع و او جکوندر نضکره تصفيه ايروب بعون ترميدي
 و فلووس خيار شنبه و ترنجبين هر برنده درت درهم کفايت قدر
 فائيد و سکري بنفشج ايله معجون اولنه استعمالي درت درهم در
معجون بنجما غوغون معناه سهال الاحلاط الاربعه جميع احلاطي
 سهال ايدر هر امراضه نافعه در طبيعته منکدر ايارج مقاومه قائم اولور

ترکیب بود اصل الحرق الارض و سوز در هم بسفایخ یگرمی درت
 درت دوم اسارون را و نر جینی اوزن یکشر در هم غاریقون سنا و
 میکه سکر در هم بونلری کفایت قدر صواید نلثی کیدر بنجہ طبخ ایروب
 بعد التصفیه ایکوز در هم سکر ایض ایلہ عمل قوامند کلنجہ طبخ ایروب
 بعد جلا یا یگرمی درت در هم تربد بیض اوزن التیدر هم محوہ اشقر
 ومدبر سکر در هم اینسو، مزنی کشنج مدبر جوز بو اهر بر نرن
 درت در هم محوہ اولنہ استعمال ایکدر همده و ار بنجہ در
محوہ خیار شنبہ ترنجبین لبقولاوس بطنی تلین ایدر جمله حیاتہ
 نافعدر معدہ تنقیہ و پاک ایدر احلاط ثلثہ رفقہ اسہال ایدر عطش
 محمومی تسکین ایدر مادہ حصاة اولانہ حرارتی مثنائند دفع ایدر
 جمیع مزاجی اصلاح ایدر **ترکیب بود** راجاص زهر بنفشہ فرق
 سکر در هم بونلری التیوز در هم صافی صواید نلثی کیدر بنجہ قیندوب
 بعد التصفیہ ترنجبین فلوس خیار شنبہ فرق سکر در هم تم مندی
 سکسانہ در هم سکر نبات یگرمی درت در هم فایند اوزن التی در هم
 سکر الورد یوز در هم سکر النفسج سکسانہ در هم ایلہ محوہ اولنہ استعمال
 سکر در همده اون التی در همده و ار بنجہ در **محوہ بر مروزی** کہ استسقاء
 صوی و تخمی التیشر در هم نافعدر صاری صوللری و صوی خطلری
 بدندہ جقر معدہ و بدنی تنقیہ ایدر **ترکیب بود** ریلبلج اصض
 بیلبلج و کابلج املج هر بر نرنہ ایکشر در هم تمم ایکجہ بحق در هم
 کون اینسو، رازیا بنجہ ناخواه مندی بزرگرا و یا هر بر نرنہ بر
 در هم بونلری سحق و بر کونہ بر کیجہ سیر کہ ایچندہ نفع اولنوب بعد
 تخفیف

تخفیف ایره طبائث مندی انار چمکی صفاق مصطکی ضیف عربی بر
 درهم و از اجوق کل یاغی ایله قاورت اوج اغری بالیله معجون اولونه
 جوز بواقدر صباح واحشامده اکل ایره لراث نه تعالی مث هفت
 ایره لر **معجون مقوی** و هم معدی قوی و استوار ایره قوردری
 و صوغچاندی قیر ارجقر سده ای اجر ریاضی تحلیل لوی صاف و
 کوزل ایره ریج بوا سری زائل ایره طعامه اشتمه اکتوردریش صیدوین
 کس و اغریین تسکین ایره بو ترکیب اصلنده مغرب سلطانی غنث
 الدین ایچونه محمد بن منصور ترکیب ایشدر صکره شهرت و شیوع بولوب
 بو ترکیب اوزرینه باه ایچونه غالب ترکیب یوقدر تجربه بر صدقه ماصدق
ترکیب بودر اینسون بزرگرفس نحوه مندی بزرجزر بزر شبت
 اوزدرهم زرودایکی درهم مصطکی و قرنفل بسکه و عود البخور بر
 درهم تین فیل جمله ادویه تک ثلثی مقدار ایره بعد بوجله ای سحقره
 صکره اغرنجه سکر فایند و ایکی وزنجه عمل ایله قوامه اکتوروب معجون
 ایره لر هر صباح ایکیشر مثقال علی الریق بیوب ایکی ساعتده صکره
 طعامه شلیله لر بونک حقتده ابن سینا دیدیکه عجبت لمن یا کل من
 هذا المعجون فی کل سنه اسبوعا مع اصلاح الفدا و کیف تجابح الی طبیب
 ولو کان له عشرین جواری قال امیر حلبی صاحب الایموزج قد جربته فوجدته
 صحیحاً تاماً انتهای **معجون العفر** سعاله و ربویه نافعدر و جعلین
 کیدر رصدره و آلات الفف و معده یه نافعدر و صوتیه اجر و قانی
 صاف ایره بولوب و حیضی ادرار ایره طیالک صلابتک کیدر و جعنی دفع
 و تسکین ایره **ترکیب بودر** جگر دیکه چمش قزل ززاقی اوزم بکریوش

درهم زعفران و سنبل و سلخه دارچین و دارسیفان بر درهم قصب الزری
 فقاح از خر علك البطم مقل ارزق بر بر بحق درهم مرصافی درت درهم
 سحقدن صکره اوج وزنی عسل ایله معجون اولنه ماء فاترا ایله بر درهم
 ویر **فصل الرابع فی الایارجات المعاجین النافعة ایارج**
هرس لابن مکیویه صداعه و ثقیقه دوار فلجمه و عرشیه و لقویه نافعه
 وجع قولنج و مثانه و رحم و اوجاع مفاصله نافعه اگر رقیق اگر غلیظ باشه
 و معده و مفاصله اولانه احلاطی فاسده یه تنقیه ایدر ترکیب بودر
 مسفول صبر القطوری سکر درهم قرص حنظل سکر مثقال ترب بر بحق
 الکنه مرور اولانه غاریقونه لوف الحیة سینج اریا هلیله اصفر و
 اسود و کابلی بر مثقال حربق اسود زنجبیل دارچین مصطکی مقل
 ارزق فرقیونه اسرونه سینجه ملحه مندی جنبد سیدتر زعفران بزرگرس
 بزرده سل بر لیقو سیطقونه بشیرم زعفران باش بر درهم بصل
 العنصل المشوی ایکی بحق درهم مجموع ایکی درهم عسل مصفا منزه
 الرعوه ایکیوز سکر درهم ضمغای شراب ریخاند حل ایروب سایر ادویه
 لری مسحوقاً عصارة القشار الحمار ایله اوجکله نقع و تخفیف ایروب
 بعن بر مقدار دهن الجوز الرومی ایله ترطیب ایروب یوسیتین کیده
 معجون اولنه استعمال بر درهم درهم ایکی درهمه وارنجه بعض الیه ایدر نصکره
 استعمال ایدر **ایارج فیقر الجالنوس** معناه دواء الهی المرستون
 المرفق یوسیتی اصلاح ایدر مجیدر بدنیه تعدیل ایدر احلاط غلیظه بسبیل
 حادث اولانه سده لری و سایی تفتیح ایدر راسه و معده و کبد
 و مثانه و رحم و مفاصله اولانه باردا امراض کله انواعه نافعه احلاط

باران

باره اسهال ایدر ترکیب بودر مصطکی اسارونه سنبل مندی و
 حاکم زعفران التیش درهم صبر طقاز درهم عمل او جیوزیتش
 سکر درهم ایله معجون اولنه **ایارج لوغازیا** لبقولاوس امراض متطا
 ولیه مایجولیا به صرع و سبات لقوه و تسنج و فلج و ثقل اللسان و صداع
 عتیق و ثقیقه و امراض کلیه و مثانیه نافع در بوی و طمٹ ادرار ایدر سموم
 قاتله برندنه اخراج ایدر و مضرتن دفع ایدر عقرب و افای صوقد و غنه
 نافع در جذام و سرطان و امراض جلديه نکت انواعنی دفع ایدر و صحت
 حفظ ایدر جمیع مراجی اصلاح ایدر ترکیب بودر شحم الخنظل سفایج
 ایکشر درهم فرقیونه جعد و ماززیونه بر منقال و الیه جنبه افستین
 قرصای بر درهم و اوونه ایکشر جنبه قنطریونه صغیر غاریقونه اشق
 سادج مندی سنبل الطیب اسفل مشوی محوئه مدبر بر درهم
 صبر حاکم سلینجه کما در یوس و فراسیونه و مقل ارزق بر برندنه ثلثانه
 درهم و اوونه درت جنبه دارچین جواوشر جنبه ستر و زراوند و فلافل
 ثلثه و زعفران و قطر اسایونه و سکیبنجی یار مشر درهم حریق ابیض
 و اسود التیش جنبه عمل صفا کسانه سکر درهم ایله معجون اولنه
 استعمالی او جدر بهمد آید بر کوه استعمال اولنه **ایارج جالینوس** حصای
 تعیب ایدر امراض معد و دماغه و کبد و امراض عین و رجمه نافع در
ترکیب بودر دارچین عود بلان اسارونه سنبل مندی زعفران
 مصطکی التیش درهم غاریقونه درت درهم صبر مفسول یوز درهم عمل
 مصفا در تیوز یکرمی درت درهم ایله معجون اولنه صبر غیر مفسولک
 اسهالی قویدر اما صبر مفسولک مضرتی یوقدر **ایارج جالینوس**

لینفقد الاوس المستعمل فی الاحتیفات امراض راس واوزنه وعینه نافع
 معده فی تنقیه ایدر کبیری اصلاح ایدر صلابت طحالی تحلیل ایدر وسه
 لری آجر امراض کلیه و مثانیه نافع در رحمی تنقیه ایدر دماغه و حواس حمیه
 قوت ویر ترکیب بود در ارجین سنبل مندی فقاح از خر زعفران
 اسوه سلینجه حب بلان بنفجی افستین ایتیموه اقربطل غاریقونه
 وردا حمر تریب ابيض شحم الخنظل مصطلکے ایکیش دریم صبر او توز ایکی
 دریم عمل ایکوز او توز بش دریم معجون اولنه اگر احتقان دره استعمال
 اولنور کشف اولنه اگر حب اولنور بر منقال محووم ضم اولنه

ایارج قسطنطنیه مخصوص امراض دماغ تنقیه دماغ ایچون
 ترکیب اولنشد خاصه فی وفایده کپ دماغه مسویدر **ترکیب بودر**
 ملیح اصفرو اسود افستین رومی کاپلین بنفجی هر بر نرنه درت دریم
 املج بلیج سلینجه سناء مکے ایتیموه اقربطل غاریقونه تکه وی کشت
 الرومی فقاح از حرکه آیرق چیچکی راوند چینی هر بر نرنه بکیری درت
 دریم اینسوه سنبل مندی مصطلکے عود مندی ملخ اندر اینه بورق ارمنی
 بر دریم عمل منزوع الرعوه یدری یوز بکیری الی دریم معجون اولنه

ایارج فیلاغواس مایحویلیایه علاج کافیر حجاب دماغی تنقیه ایدر
 کیموسات غلیظه لرجه ارضیه اخراج ایدر **ترکیب بودر** حریق اسود
 فراسیونه قره باش کما فیطوس کما در یوس بطل الیونه لبونه جعد
 زراوند مدخرج زعفران جنطیانا کبابه کثیر سادج مندی اسارونه
 حماما در چین قسط توره موجب بلان اسقور دیونه سلینجه
 فقاح الاخر هیو فاریقونه سنبل مندی ایکیش دریم غاریقونه

ایتیموه

ایتیمون اقریطل بسفایج شحم الخنظل او جدرهم صبر قطورین پتیش ایکه
 درهم مفسول غسل در تیوز او تو ز سکز درهم ایله معجون اولنه استعمال یکرین
 درت در همد الی ایدنه صکره استعمال اولنه **ایارج روفس** مره السودی
 و بلغم اسهال ایدرداء الثعلب علتنه جلیل القدر نافعدرد و ادر **ترکیب بود**
 شحم الخنظل یکرین مثقال کما در یوس او نه مثقال سکینجی جاوشیر
 سلیمه سکز مثقال بزرگرفس زراوند مدخرج فلفل ابض و اسود
 بشر مثقال دارچین زبرقره بش زعفران جمع مرصافی هر برندن
 درت مثقال غسل منزوع الرغوه در تیوز یکرین او جدرهم ایله معجون اولنه
ایارج ارکاغاه نیس حام بلغم ز و سودا زه متولد اولانه علت ترکیه
 انواعه نافعدرد صداعه و دواره و برودت ز اولانه نجته الصوت و
 او جاع الخلق و عسر النفس و تشنج و جرب حکه به نافعدر عیند نزول
 ایدنه مانک ابتدائیه نافعدر احشاه اولانه صاری صولری اسهال
 ایدر و جمع معده و بطنی و رحمی تسکین ایدر و جمع الطهر و عرق النساء
 و عضن الکلب و جمع کل پی دفع ایدر و ریاضی تحلیل ایدر **ترکیب بود**
 شحم الخنظل یکرین ایکه درهم فراسیون و قره بش و حریق اسود کما در یوس
 محجوه مدبره فلفل ابض دار فلفل او نه التیش درهم بصل الفارالمشوی
 فرقیون زعفران صبر جنطیانا بطراسیون اشق جاوشیر سکز درهم
 جمع دارچین سکینجی مرصافی سنبل مندی از حر مکیه قودنج کوی
 زراوند مدخرج ایکش درهم غسل کفایت مقداری ایله معجون اولنه
 استعمال الی در همد مطبوح ایتیمون ایله وین لرا **ایارج میو اطیس**
 بقراط الحکیم رطوبته معده به صداعه دواره تشنج گزاره و جمع مفصل

جذام فالج برص و شقاق غلته نافع عقلی و ذہنی صافی ایدر لقوہ و
 وسواسی دفع ایدر **ترکیب بود** قشای الحمار فلافل ثلثہ مکادر یوس
 یدیش بزجق درہم زعفرانہ مرصافی یوز قرق یدری درہم ایلمہ معجونہ اولنہ
 استعمالی التدرہم ماء فاترایلہ ویرہ **فصل الخامس فی التریاقات**
والمحذرات المعاجین الکبار معجونہ الکنذری دماغ و زراسع حادث
 اولانہ امراض بارہم یہ نافع ریارد نوازی منع و دفع ایدر شقیقہ بیضہ بحال
 وجع معدہ کلیس البول و وجع صدرہ نافع رقی منع و سیلانہ منی تخفیف
 ایدر اسہال الدم و نفث الدم کبدہ نافع و سیلانہ عین و دموعی تخفیف ایدر
ترکیب بود جنید بدسترا فیونہ مرئیہ بیخار الکبریت بزر بنج ہر ہر
 دنہ درت درہم سلیمہ ایکہ درہم و ثلثانہ درہم قرنفل سادج ہندی
 زعفرانہ لبانہ ذکر ایکش درہم راوند چینی کبابہ ہر درہم و ثلثانہ
 درہم مرصافی بزجق درہم سنبل ہندی عاقر قرقا فیونہ فلفل ابھن
 ہر ہر ہر ہر ثلثانہ و نصف درہم فاوینا دار فلفل اسطراک ہر درہم
 عمل اوج ادویہ قدر اوب معجونہ اولنہ **معجونہ الموسی** غلیظ اولانہ ریاجی
 تحلیل و ازالہ ایدر قونجہ و برودت معدہ یہ نافع درہم معجونہ قدما
 سنجر شینا دیو تسمیہ ایدر **ترکیب بود** جنید بدسترا مرصافی فیونہ
 فلفل دار فلفل قاصنی دار جین قسط دو قواساروہ نوموہ ہر ہر ہر
 بشر درہم عمل یوز کسان درہم ایلمہ معجونہ اولنہ استعمالی ہر درہم
 بزجق درہمہ وارنجہ در **معجونہ مقلیانہ** لینیقولاوک دم بولہیری حبس
 ایدر دیسٹاویا و انواع اسہال قنقی سببہ اولور قطع ایدر **ترکیب بود**
 ملیحہ اصفرو کابلی ایکش بزجق درہم ہر الحرف نصف درہم ملیحہ

وامیلح

واملح ایکس دریم کون اینسو بزرگ را زیان بخمخوه مندی کراویا برند
 مثقال جمله معاشق ایروب یکرمی ساعت سرکه نه نفع اولند قدر نضک
 تخم ص اولند بعد حلنا فارسی و صفاق و طبائیر مندی مصطکی وضع
 عن یی بر دریم وثلث دریم تکرار جمله سن معابر مقدار دهن الورد
 ایله تخم ص ایروب شراب الاس یوز دریم ایله معجون اولند استعمال نصف
 دریمند درت دریمه واریجه **دوا الکبریت** لابن مکیویه حیات
 دایمه و مزمنه یه نافعدر صدر دهن وریه دهن بلفغ اسهال ایر وحصاتی
 تفیت ایر صلابت طحالی تحلیل ایر سموم جانور لر صوقد و غده و سم
 نوش ایر نره نافعدر **ترکیب بودر** فلفل ابیض و دار فلفل التیشر
 دریم کبریت المصعد لبانه ابیض مرصافی بزر بنج مواسطیراک
 قاقوله سکر دریم سزاب یابس زرنبات سلینج بشر دریم افیون
 مزئی اصل الفلاح او جدر دریم زعفران ایکنه بحق دریم غسل کفایت
 قدر معجون اولند استعمالی ثلثانه دریمدر **معجون الراحة** لینیقولاوک
 جالب النومدر حماء ثلثیه وربعه و حیات حاره نک انواعه نافعدر
ترکیب بودر وردیابسن بنفسج بزر قطنونا بزر بقلة الحماقشور
 اللفاح جوز بودادرجین سکر نبات زنجبیل برر مثقال صندال ابیض
 واحمر و اصفر طبائیر مندی کثیرا بر دریم غسل کسانه یدی دریم
 معجون اولند استعمالی بر دریمدر وایکی دریمه واریجه **معجون دیلتز**
یون نوبی حکما و یونانده ماخود اولنمشد و متاخرین کوندرینده
 استعمال اولنمشد خواص کثیره یه اولفله مقویاتده اسرار عجیبه در
 اینجه کته تجربه و امتحان اولنمشد **ترکیب بودر** ثعلب و شقاقل طری

بش در هم حرما یوز در هم نخود صوبی ایله اصلدوب ربغنی آلر بادم
 فسق قزیمشی قوش اوزیمی هر برندن یوز در هم سرچه بینی یوز
 در هم بسکه حب الدردان زنجبیل سکنبات حونجانه عود القهر الی
 در هم قرنفل جوز مندی عود بوی قاقوله بهمتین بش در هم بلادریوز
 در هم قوش دیله تره تخمی ترب تخمی صوغانه تخمی ساج تخم انیسون
 رازیانه سایاز کوسن حروس طشغی کیکه ذکری صفیر ذکری
 هر برندن بش در هم بعد السحق الیوب معجون اید لرا حاتم و صباغ
 بش در هم استعمال ایروب اوزرینه بر فنجانه دارچین عراقی ایچر طعانه
 صبر اید لرتاکه برنه قوت و خاصه اثر ایلید **معجون عسکری** حذر و عمر کویه
 و وجع مفاصله و مرض افرنجه نافعدر شعر تقو طرزه منع ایدر آثار برندنیه
 و امراض جلدینک انواعه نافعدر طبیعتی رفقیله تلین ایدر
ترکیب بودر صبارینه چوب جینی پیغمراغاجی اوند در هم افیتمون
 بش در هم سناء مکیه درت در هم بنفشه کل قرویه ایکیش در هم اوند اوج
 در هم سفایج التدر هم بوادویه دق و سحی دنسکه تکرار سفایج
 بش در هم افیتمون بذر مند با بذر خیار هر برندن درت در هم مقشر
 شعر مند با کوی اوند در هم سناء مکیه اوجدر هم بواجزالی در تیوز الی
 در هم صوایله ثلثانی کیدرنجه طبع و تصفیة اولند قدر نسکه یوقروه
 ذکر ایتدیکنر مسحوق اجزالی دخی قاتوب معجون اولند استمال ایکی
 در هم درت در هم وارنجه **معجون لسع العقرب** عقرب صوقدو
 غنه و حیات غفنه یه ورعشیه علاج کافیدر **ترکیب بودر** چند پیدتر
 زنجبیل اوند در هم اسقور دیونه یگویی در هم قسط المراءون بش

در هم

در هم غسل یوز التمش بش در هم ایله معجون اولن استعمال بر منفالدر شراب
 ایله و بر لر **معجون اسقوردیون جدید** حمیات ردیه و امراض سارینک
 انواعه نفعی وارد بطو؛ امهاتره جینی حفظ ایدرافاعی اصر دوغنه
 ووبایه نافعدر جمیع وجعلدین ساکن ایدر سیلان الدم واسهاله قبض
 ایدر جمیع طبایوه مناسب **ترکیب بودر** در جین مشکطر امیشع اقربط
 سیخه طور منتلهاهمین سودقاصنی ضمغ عربی طین محتوم خیطلانا
 رومی بر نرنه در تدر هم اسقوردیون اقربط سکن در هم افیون بزر
 حماص بر بوجق در هم اسطراک نیم در هم طین ارمنی او؛ ایکه در هم زنجبیل
 دار فلفل ایکیش در هم نقوع الورد یوز در هم شراب ریحانه قرق سکن
 در هم غسل صافی ایکوز الیه در هم ایله معجون اولن استعمال بر در هم
 ایکه در هم وارنجه **معجون چندبیدستر** برودترن اولان امراض مزمنه
 نک انواعه نافعدر صرع و نسیان و سبات و ثقیفه و فلج و حذر و تقوه
 علتنه خصوصکنا یخذه اوله نافعدر **ترکیب بودر** هلیلج اصفر چندبیدستر
 بر نرنه ثلث در هم صبر سقطور بر بوجق در هم قزفل عاقر قرحا و السوس
 کبره او جدر هم نظرون و قاصنی و سنبل بندری و ازخر میکه جاوشیر
 در جین فلفل حب بسا؛ شیم خنظل سکینج راونر جینی زنجبیل
 اسطراک بر در هم و ایکیشر حبه حلیت مرصافی فرغیون بر در هم
 و اونر حبه مویزج دو قور از یانج بزر کرفس حب الغار دهن النفظ
 غاریقون میوه سائله دم الاخوین قاقوله لباه مصطکی نوشادر
 زربناد اینسون بر نرنه ثلث در هم و ایکیشر حبه صعتر زوفانودنج
 کادر یوس نفع بادرنجویه شوکه الجمل مشکطر امیشع بر سداب

زراوند اس روزه صابون وورد یا بس مقل ایکیش قیراط ایتیمو، اقریطی
 بسفایمچ دهن القرنفل ایکیش قیراط تربد ابیض قشر الکبیر او جر قیراط
 افسنتین الی جبه بلادرو ابرهل و جنطیانا و قشر اللفاح او بر جبه
 اصل الایرسا او ج جبه بوندری جمله معا او ج مثل غسل ایله معجون اولنه
معجون دیا قودیو معناه معجون الحشیش رقیق نوازی قطع ایدر
 حالت النومدر راسه و صدره نافه در **ترکیب بود** قشر حشیش
 مایله طنج و تصفیه دهن صکره تکرار سیننج و غسل ایله معجون قوامنه
 کلنجه طنج ایله بوندری او جیوز دریم اقا قیاحیه الیس زعفران
 مرصافی جلنار بر دریم قرص الراهک درت دریم مرجان صفاق
 دم الاخوین ایکیش دریم بقلة الحمق نصف دریم ایله معجون
 اولنه **معجون مکیف** مکیف تدری اسرار غریبه در برش و ایفونه بلدر
ترکیب بود بزر بنج فلفل ابیض یکرین شرد دریم خلاصه زعفران
 لونه الافیونه او ندر دریم چند بیدستر عاقر قرق حابر دریم دارچین او ندر
 دریم عود مندی بزر الحس زهره نوره بزر ریحانه بزر تورنجان
 بشر دریم قشر اللفاح کهر باجدوار مندی او جر دریم حشیش ابیض
 او ندر دریم کافور ربع دریم فرقیو برر مثقال مک بر دریم عمل درت
 یوز دریم ایله معجون اولنه استعمال نصف دریم دریم وارنج در
معجون نهش القرب عقرب صوقد و غنه تریاق اکبر در **ترکیب بود**
 زراوند طویل و مدخرج و کون بر دریم حلیت کراویا بزر السذاب
 ایکیش دریم غسل مصفا قرق دریم معجون اولنه **تریاق الطاعون**
 زمانه و باجم استعمال نافه و عجااید عفونتی قلبد سرایتد منعی ایدر

تر

ترکیب بود تین اللخیم قزق سکندریم جوز رومی زرنباد خلاصه
 حب الابرهل اونه الیشر دریم طین ارمنی او جدرهم سذاب یابس
 درت دریم جنطیانا رومی یکرمی درت دریم تریاق عتیق او توزلیکی
 دریم شراب حمص در تیوز الیه دریم معجون اولنه استعمالی بر دریم در
 او جدرهمه وارنجه **تریاق زمر** صرع سکنه فالج دواره وسایر امراض
 دماغیه فیک انواعه نافه در **ترکیب بود** زمر در مری اونه جبه یا قوت اصفر
 یارم دریم حب فاوینا دارچین عود الصلیب بر برندن درت ثلث
 دریم مرجان قرمز حمص او جدرهم حب اترج مشکطر امیشع اقریطی
 الیشر دریم زعفران بر دریم حب الیدیق زرنباد طبخیر مندی یکیشر
 دریم اولنه وجد وار یکیشر دریم شراب الیمون عسل بر برندن الشمس
 دریم ایله معجون اولنه استعمالی بر مثقاله ذی یک مثقاله وارنجه **معجون حب الغار**
 وجع قونج و معض و ایلاوس که نفخ و برودت در حادث اوله نافه در ریاضی
 غلیظه تحلیل ایدر **ترکیب بود** سذاب یابس اونه دریم نحوه مندی
 حبه السوداء کون کرمانی فیصوم سحر کراویانغاع البری الوز المتر
 مقشر فلفل دار فلفل دو قعود الوج حب الغار چند سیدتر یکیشر
 دریم سببینج درت دریم جاوشیر او جدرهم یوز قزق دریم عسل ایله
 معجون اولنه استعمالی درت دریم **تریاق الجرمانی** نمجه دیارنزه غا
 یتله مشهور در و مرغوب اولانه ترکیب در نفی تریاق اکبر در عظیم و
 قدری جلیل در بیند زه شهرت و شیوع بولشد **ترکیب بود** اصل
 انجلیقا التیدریم مشکطر امیشع دارچین بر برندن درت درهم
 معجون جواهر الحاره رواد العنبر بر مثقال زعفران بر دریم کافور

یکی بحق در سم قره لایطین مخموم خلاصه لؤلؤ خلاصه مرجان یکیشتر
 در سم خلاصه حب الابل یوز در سم ایله معجون اولنه استمالی ایکه در سمه وارنجه
فلونیا فارسی لابن مکیویه اسهال الدم و نفث الدم و سیلان الرحم
 و افراط الطمث و اسهال بواسیر قطع ایدر سعاله نافعه رفواه عروقی
 الشقاقه حفظ ایدر **ترکیب بود** بزر حشکاش ابیض و بزر بنج ابیض
 یکر می شرد در سم سادنج عدسی زعفران بشرد در سم طین مخموم افیون
 مزنی اونزد در سم جنبیدستر فریون ابیض سنبل مندی لؤلؤ کهر باز نیاد
 درونج عقربی قرص رامک عاقر قرحا بر در سم کافور ثلث در سم کلنگین
 ایکوز قرق در سمه معجون اولنه استمالی نصف در سم دانه بر سمه وارنجه ماو
 الورد و ماء لسان الثور ایلدیره لر **فلونیا درومی** لابن مکیویه سکندر
 وجع معد و قولنج و وجع رحمه نافعه مطبوخ بابونج ایلدیره لر منومدر
 ریاجی تحلیل ایدر صدای تسکین ایدر مطبوخ قره بکنیلدیره لر نوازیه
 قطع ایدر فلج و تشنه مطبوخ جوز بوا ایلدیره لر صیق النفس و سعاله
 مطبوخ الزوفایله ویره لر حصایه تفنیت ایدر بویله در ایدر ماء
 کرفس ایلدیره لر اسهال الدم و نزف الدم جس ایدر ماء لسان الحمل
 ایلدیره لر وجع کبد و طحال و وجع کلایه نافعه قواقی سلیس البول قطع
 ایدر **ترکیب بود** فلفل ابیض بزر بنج ابیض یکر می شرد در سم افیون
 مدبداون در سم زعفران بشرد در سم سنبل مندی عاقر قرحا جنبیدستر بر
 در سم مسک ثلث در سم عمل ایکوز قرق در سم معجون اولنه استمالی
 نخود قدر دانه بقله قدره وارنجه در **فلونیا کبیر** لینیقولاوس محدر
 مسکدر جمیع اوجا علوی تسکین ایدر **ترکیب بود** فلفل ابیض
 بزر

بزرنج ایض بر برندن درت در نیم ایون مین در بر منقل بزرنج
 بر دریم بطرا ایون بزر از یا بجز دو قوه برندن ثلث دریم زعفران
 نصف دریم سنبل مندی عاقر قرقاز بنیاد بر برندن سکن دریم ویش
 حبه فریون قسط بر دریم عمل فرق دریم معجون اولنه **تریاق الاربعه**
 لابن مکیویه برودت در حادث اولانه امراض دماغیه نکه انواعه نافع
 صریح لقوفالجه کبیره نافور و جمع معدنیه تسکین ایدر ریاضی غلیظه تحلیل
 ایدر سود القیده و استسقایه نافور اجناس سوداوی سکنه فی تفتیح ایدر عقب
 صوقد وغنه و سبب ایدر نکلن نافور **ترکیب بود** در حنیطیا ناحب الغار
 مرصافی زراوند مخرج اونه الیشر در عمل یوز طقانه ایکه دریم ایله
 معجون اولنه استماله یارم مثقاله بر مثقاله وارنجه در **تریاق الغدیر**
 للطور یوس الحکیم نفی و خاصه بر تریاق الکر کبیر **ترکیب بود** در رومنج
 عقربی زعفران سکن دریم عود الیوج اونه الی قی دریم فقاخ الازحر
 درت دریم عاقر قرقاز ایکه بحق دریم مرصافی درت دریم اسطراک درت
 دریم وثلثانه دریم قطرا ایون بر دریم وثلث دریم کثیر اسکنر
 دریم حبه التیس درت دریم زراوند عرق السوس و ریابس دارجین
 جلتا فارایه اوجر دریم سنبل مندی بر دریم کفایت قدر عمل ایله معجون اولنه
فصل السادس فی اللعوقات لعوق المحافظ لابن مکیویه
 نازله رقیقه حاره فی منعی ایدر سعاله یکه حیات و ذات الجنب علتند
 اولانه سعاله نافور **ترکیب بود** حشک ش ایص بکری بش دریم لوز
 مقشر حب الصوبر ضغغ عزی کثیر ارب السوس اوند دریم نش بزر الحس
 بزر مند باحب السفرجل بر برندن درت دریم زعفران بر دریم قانیدر او تونز

یکی در هم شراب حشیش یکرمی درت در هم لعوق اولنه **لعوق للربوبان**
 مکتوبه ضیق النفس و ربوه و سعال عتیقه نافه **ترکیب بودر**
 زوقا، یابس دارچین عرق السوک مر بر نرنه درت در هم عناب و بستانه
 مر بر نرنه او تو ز عدد لحم التمر زیب رزاقی تین اللیم او نه الیشر در هم
 حله شامی بش در هم بلدری قره قنصه اینسون، راز یا نج ابرسا
 بنر کتانه فودنج مر بر نرنه درت در هم ماء القراح ایله طبخ ایدوب بعد
 التصفیه کفایت قدر فایند ایله قوامه کتوروب بعد حب الصوبر بش
 در هم لوز الحلوب السوک کثیر اضعغ عربی مر بر نرنه درت در هم ابرسا ایکه
 در هم معجون النور **لعوق ربه الثعلب** قروح ریه و صدره و سل
 و ضیق النفسه نافه **ترکیب بودر** اینسون رب السوک ربه الثعلب
 المدبر راز یا نج بر سیاوشانه سکر در هم کفایت قدر شکر ایله معجون اولنه
لعوق العنصل ربوه و ضیق النفس و سعال عتیقه نافه بلغم
 غلیظه ازاله ایدر کیدر **ترکیب بودر** اسفیل مشوی درت در هم ابرسا
 زوقا فراسیون بر در هم مرصافی زعفران یار مشدر در هم کفایت قدر عمل
 ایله لعوق ایله **لعوق للصبیا** صبیا ننگ صدر نرنه اولانه حرارت
 و خشونتی دفع ایدر اناسی سودیله ویره **ترکیب بودر** رب السوک کثیرا
 فایند ابیض ضغغ عربی مر بر نرنه درت در هم لب حب السفرجل ایکه در هم
 چلاپه و دهن لوز ایله ویره **لعوق الحشیش** نرف الدم و حاره حماله
 سعال و جمع الصدر و ذات الجنبه نافه **ترکیب بودر** وردا حمر ضغغ
 عربی مر بر نرنه درت در هم حشیش ابیض بش در هم نشا و کثیرا ورت
 السوس ایکشر در هم طبکثیر مندی زعفران بر در هم سکر ابیض

ایله

ایلده معجون اولنه **فصل السابع في استخراج الخصاصات الحقايقا**
 لغور حیا نوس برودت نه اولانه باش مرضینه علاج کافیدر زاسک کیر
 اعظمیدر **ترکیب بودر** عودالوج زهر فاوانا حب فاوانا عودالصلب
 حب الدیق حب الابله دارچین بسکه زهر اکیل الملک قرنفل زهر الوبیا
 زهر الثلج زهر حوامه قسطرانه قره باش زهر زنبق زهر احلامور افرا جیا برآر
 مدبر سکر درهم بونلری برزجاجی قرعیه قیوب اوزرینه اکیوز درهم روع
 الشراب قیوب بر ایسجوق یرم سکر کونه طوره بعد محلولک جر علقه ایدوب
 قرعه انبیق ایلده حمام ماریه هم تقطیر ایدر قرعنهک دبنده عمل کی خلاصه
 قالور استعمالی نصف درهمدر **فلما غوغو** معناه سهل البلغم استقا
 وحققایه دفع ایدر عرق النسیه ونقریه نافور بلغم غلیظه اسهال ایدر
 امراض بلغمینک انواعه منسبدر **ترکیب بودر** القرطم سورنجانه تربد
 ابیض سنا و مکیه بر بندز یکرمی درت درهم غاریقونه مقرض اوتوز ایلکی
 درهم ماوزبون مدبر سکر درهم بسکه ملح طبرزد بر بجوق درهم قرص
 خنظل درت درهم جوارش افایه ایلکی درهم بونلری جمله معابر قرعیه
 اوزرینه در تیوز درهم ماو دارچین قیوب اوز ایلکی کوندر نسکه جر و علقه
 ایدوب حمام ماریه هم تقطیر اولنه اسافل قرعه خلاصه قالور استعمالی
 بر درهمدر **خلاصه فلا غوغو** معناه سهل الصفراء اخلاط محترقه
 بر بندز اخراج و صفراء اسهال ایدر صفراوی حمالک انواعه علاج کافیدر
 و دواؤش ایدر **ترکیب بودر** دواؤ العنبر اوز ایلکی درهم شم الخنظل
 درت درهم تربد محجوف یری درهم غاریقونه درت درهم خربق اسود
 اوچدرهم سنا و مکیه غافث محجوف انطاک مدبر بشز بجوق درهم راوز جینی

یونانی دریم بونلری جمله معابر قرعید قیوب درت کوندنصکره جر علقه
 ایروب ایجنه اون دریم خلاصه صبر قاقوب حمام ماریه در قرعه انقله
 تقطیر اولنه اسافل قرعه خلاصه قالور استعمالی سردی در همه نلث
 دریمه وارنجبه **خلاصه غوغنجه** مسهل قوی و مقید رضیق النفس
 و تقریه و وجع مفاصله نافعه استسقاء ایود در صاری صولدی سهال
 ایدر حماء نالنه و جرب و حله و جذام و امراض جلد تینک انواعنه نافعه
 احلاط بلغمیه اخراج ایدر **ترکیب بودر غوغنجه** یوز دریم ماء الهندیا
 الی دریم روح الزاج او، ایکی دریم جمله سن مزج و بر برینه قاقوب حرارت
 شمس ایله تحفیف ایدر لر بعت ایجنه و ردیاس یوز دریم صندال
 احر بکرمی درت دریم بونلری جمله معالحتی ایروب بر قرعید قیوب اوزرینه
 درت بر مق اورته جک قدر شراب المصعد قیوب اون کونه مکان حاره
 طوره بعد جر علقه ایروب حمام ماریه عقدا اولنه استعمالی اون بش
 حبه بکرمی حبیه وارنجبه در **خلاصه الطاعون** افطنوز غوغنجه سکر
 قلبه قوت ویر ایام و باه استعمال اولنه و باعفونتنک قلبه تاثیرینه مانع
 اولور منوع ایدر جمله سمو مایه قاتله عرقیده دفع ایدر **ترکیب بودر طور** منتلا
 اسقور خیا، او تور ایکی شدر دریم حولنجانه اسقا بیوز شوکه المبارک
 طرغیون بر برنیزه او جر قبضه زهر بنفشج سکر دریم زهر لسان الثور ایکی
 قبضه تریاق فاروق او، التیدریم کبریت المصعد او، ایکی دریم بونلری
 جمله معابر قرعید قیوب اوزرینه در تیوز دریم روح الشراب قیوب اون
 کوندنصکره جر علقه ایروب حمام ماریه عقدا اولنه استعمالی بر در همه
 ایکی دریمه وارنجبه در **خلاصه افرنجیه** لانتونوز غوغنجه یوز نام حکیمک

مختاریدر مرض افرنجک انواعه فنی سبب در اولی در دفعه ایید بارز ^{مقاومه}
ترکیب بود در غود غنایق قرق در هم خوب جینی صبارینه ایکثر یوز
 در هم حب اهل الی در هم بذر شوکه المبارک قدمانه هر برنده یکر می
 درت در هم اناغالیس اسقا بیوز او جرقبضه سعد کوفی بارز در الباقی اونه
 الیش در هم بوندری معاشق ایدوب بر قرعید قیوب کفایت قدر عراقله نفع
 ایدوب اونه کوندر بصره جرقعلقه ایدوب قرعه انقله تقطیر ایه لرا سفل
 قرعه خلاصه قالوا استعالی ایکدر سمدنه او جدر همه وارنجه در **خلاصه**
سیلان المني لانظنوز عبوس رطوبات اصلیه فی زیام ایدر رطوبات
 فاسه فی اسهال ایدر کیدر مرض افرنجده حادث اولانه سیلان مینی
 ووجع مفاصله نافذ جرب و حکم و امراض جلدینک انواعه علاج کافیر
 امراض سوداویه فی دفعه ایدر **ترکیب بود** در حریق الاسود یوز در هم
 شحم الخنظل مزنی التمش درت در هم سورنجان قرق سکر در هم مجوقانه
 مندی راونر جینی اوتوز ایکثر در هم عصارة الیهوم یوز در هم ماو
 المطر او جیوز در هم جمله معابر قرعید قیوب و مکانه حاره اونه ایکی
 کونه طوره بعون جرقعلقه و تصفیه ایدوب حمام ماریه هم عقداولنه
 بومعقوتنه التمش درت در هم خلاصه محوم اونه التیدر هم زریق
 الحلو یکرمی در هم ملح الحدید خلاصه غنایق بشر در هم عصارة جنطیانا
 او جدر هم روح عکک البطم ثلث در هم بر برینه قاقوب مزج اولانه استعالی
 یارم در سمدنه بر در همه وارنجه در **خلاصه مقوی** لفر ویوس اسرار
 مکتومه طبدنر عضلات سبعیه قوت ویر حکما و کیمیائی بیننده غایت
 مقبول و معتبر در امراض کثیره هم مستعمل و نفعی اظهر در **ترکیب بود**

دهن کنیز با حلاطه زعفران خلاصه قرمز ایکتر در هم روح الزاج ملخ مخف
 الائن ملخ اللؤلؤ ملخ مرجان ایتیمو المعرق بر برندن درت در هم دهن
 بسکه خلاصه کبریت ملخ الطرطر ملخ البثور المعرین سکر در هم دهن
 الحدید خلاصه طبائیر سندی دهن مامینا خلاصه راو زراونه ایکتر در هم
 مسک و عنبر بر در هم تریاق فاروق یوز در هم بونلری جمله بر برینه مزج
 ایروب مکان خاره اونه کوه طوره بعد حفظ اولنه استعمال بش جندن
 اونه حبه و ارنجه ما و شوکه المبارک ایله ویره **لر خلاصه مجوقان**
 لفرولیوس بلغغی اسهال ایروب رطوبات فاسه ازاله ایدر مرض افرنجه
 ویرقانه و مرض ضیق النفس صرع و صداع باره و جمله حیثاته نافعه مع
 تنقیه ایدر و نوازی منع ایدر **ترکیب بودر** مجوقان ابيض یکری در تدر هم
 تدر ابيض سکر در هم زنجبیل ابيض اونه التیدر هم بسفایج در تدر هم
 بونلری بر قرعیه قیوب اوزرینه روح الشراب و ماء القسطران الیه
 شر در هم بر مفتد در نسکه جر علقه ایروب و ایجنه ترنجبین مغزی
 اونه التیدر هم محو مدبر بر در هم حمام ماریه عقده ایروب ایجنه اوج
 قطره دهن دارچین و بش قطره روح زاج قاتوب حفظ ایره لراستعال
 بر در هم دهن بزنجق در همه و ارنجه **خلاصه ارحام** لانتونوز عبویوس
 جمیع کنه لری تنقیح ایدر و طمٹ ادرار ایدر رحم تنقیه ایدر امراض رحمت
 و جمیع شوانه اولانه مرضلر که انواعه نافعه و شفا در **ترکیب بودر**
 عصارت الابرهل عصیر القنطریون رقیق عصیر برنجاسف و عصیر افجوان
 سکر در هم بادرنجبویه زهر زجس بر برندن نیم قبضه اصل الانجلیقا
 اصل الحش زراوند خرج بر برندن در تدر هم ملخ طرطر سکر در هم

بونلری

بونری برقریه قویوب اوزرینه ماو بار نجویه ماو الیهل بریزند قوق
 سکز دریم بوج سکز کوزنصکره جر علقه ایروب حمام ماریه عقولیه
 لرو معقوتنه اوه الیتدریم جومر المرصایه جومر الزعفران جومر الحریاه
 یار مشدریم بورق ارمی ایکی درهم خلاصه فاشرا یکی درهم بربرینه
 مزج اولنه استعمالی ثلث دریمدر **خلاصه حریق** سکت و صرع و
 استسقایه و جمع مفاصل روانه مایحولیایه و حماء ربوع و امراض
 سوداویه نکت انواعنه نافور احلاط فاسده یه محذوقه اسهال ایدر نوازیه
 منع ایدر دی تصفیه ایدر **ترکیب بودر** عصاره سانه الثور البری و
 بستایه ایکش یوز دریم اصل الرازیانجه اصل الیهند باصل الیهلیون
 اصل المعدنوس او توز ایکشر دریم بستایه عناب اونه ایکشر دریم
 لبوب الباردت الاربعه بریزند درتدریم بواجز الیه بیک بشیوز دریم
 ماء صافی ایله ثلثی کیدر نجبه طبخ و جر علقه ایروب ایجنه در تیوز دریم
 حریق اسود قیوب اونه کونه بطن فرس تعفین ایدر لربعه جر علقه
 و تصفیه ایروب حمام حکما فرغه انبوق ایله تقطیر اولنه اسفل قرعنه
 خلاصه قالور استعمالی ثلث دریمدر میاه و مطبوخات مناسبه استعمال
 اولور **خلاصه قولنج** لانتونوس عویوز برودتدر عارض اولانه قولنجک
 انواعنه نافور علت مراقبایه و حماء ربوعه نافور مفض ازاله ایدر کیه
 و معدیه قوت ویر احلاط طبرنده یه تحلیل وازاله ایدر **ترکیب بودر**
 قشر النارنج قوق سکز دریم معجون کونه حب اهل اصل الحناح بریزند
 یکرمی درت دریم فلنجمشک طرغیون زرباد اوند دریم بزر الرطب
 حب الغار عرق السوس سکز دریم قاقوله زعفران الیتدر دریم مزنجوش

اونه الیتر در هم بزنند و بمحل معالج ایروب کفایت قدر روح العراق ایلنقع
 اووب التي کوندنصکره جر علقه ایروب تمام ماریه هم عقد اولنه بعوه بو
 معقودک ایجنه ارنبا محرق قرنه الابرهل او جر در هم کهر باه ابیض خلاصه
 مرجانه برنجق در هم اینتموه معرق ایکه بجق در هم با دزهر حیوانی با دزهر
 المشرقی خلاصه کبریت بر در هم روح الملح نیم در هم دهن بلدان
 ایکه در هم دهن قرنفل دهن انجلیقا دهن کهر باد دهن مصطکی دهن لبه
 دهن دارچین دهن قشر الارج بر رنده نلث در هم بر برینه مزج اولنه استعمال
 نلث در هم دهن نصف در همه و انچه **خلاصه مومیاء الحیوانی** نفی عظیم
 و قدری جلیل در سمومات معوه و نباتیه و حیوانیه نکت انواعه دافعه امراض
 سمیه طاعونیه سارینه نافه رایام طاعونه و حدوث و باه بر کونه نلث
 در هم و بر لر عفونتی سمیه قلبه سارینه منواید بر جمیع سمیاتی اسهال ایله
 و یاقی ایلد دفعه ایدر بر نفیس ترکیب **بوردر مومیاء** الانسانی
 غیر کبریهه الرایحه اوله الی در هم بر قرعیه قیوب اوزرینه الی در هم روح العراق
 قیوب سکر کوندنصکره جر و علقه ایروب و حمام ماریه هم قرعیه قیوب ایلد
 تقطیر این لراس فل قرعه هم غسل کیه خلاصه قالو رایجنه عنبر اشرب
 ربع در هم تر یاق الفاروق او توز ایکه در هم ملح اللؤلؤ ملح المرجان
 او جر در هم زیت الصافی المفسول طین محتوم اونه الیتر در هم
 مسک از فر بر در هم بونلری بر برینه قاتوب بر قرعیه قیوب او توز کونه
 بطن فرسه تعفین اولنه استعمال بر در هم **خلاصه کبریت**
 بر اکسوس لبن الکبریت دیمکله معروفه در طوبات طبیعیه نکت بلدان
 دهن تصفیه ایدر سکنه فالج مذر مرض افرنج جذام و امراض ردیه نکت

انوا

انواعه نافعه امراض اعصاب و ضيق النفس و حال قديم و كاد شه
 نافعه راسه اولانه رطوبت بري تجفيف ايدر دماغه قوت وير رريح قوينج
 تحليل ايدر دق و سل و وجع مفاصل و عرق النايه و نقرس نافعه ذات
 الجنبه اكير اعظمه زبوني دفع كيفيت حقيقت و صورت نوعيه كاي ايله دفع
 و امراضه فعليه فعال النار كيدر اتش خطبي نجه احراق ايدر بود خي اصول
 امراضه نك كبي احراق ايدر **تركيب بود** كبريت اصفرى مثيله ملح الطرطر
 ايله سحق ايدوب بر زجاج قرعيه قيوب رماد الحار اوزرينه زوب و شئي
 واحد اولنجه طوره بر فضله حمر اولور سحق ايدوب نكرار قرعيه قيوب كفايت
 قدر ماء الحار ايله غمز ايدوب يكرمي كوند نصكرن جر علقه ايدوب مخلوي
 بر بيوك زجاجه قيوب اوزرينه قطره قطره دهن طرطر تقطير ايدوب
 اسفل قرعيه بر بياض غبار سوب ايدر ماء القراح ايله غسل و تجفيف
 اولنه استعمالي ثلث درم در همه و ارنجه در **خلاصه باد زهر شريقي**
 فالج و سكته صرع و عرشه و امراض دماغيه نك انواعه نافعه روجع
 مفاصل و نقرس زحمين ازاله ايدر احلاط سمييه و سمومات قاتله عرقله
 دفع ايدر البته اخراج ايدر اسرار مكتومه نك عجايب **تركيب بود**
 باد زهر شريقي سكر درهم ملح السذاب ملح غبايق ايكش درهم دهن قرنفل
 دهن كهر باد دهن دارچين هر بر نزنه ثلث درهم دهن المرجان او ايكه
 درهم روح الكبريت يارم درهم باد زهر ماري ثلث درهم عيمايه قرعيه
 قيوب رماد حاره اوزرينه او جگونه طوره بعد بر ذهب ظرفه حفظ
 اولنه استعمالي درت حبه در سكر حبه يه و ارنجه **خلاصه كبريت الايتموني**
 بر اكلسون مختار ايدر انواع احلاط سمييه سولفدله سهال ايدر سهال لطيفه نك

اینها نیز مقصود است و مطلوب طالبان در ثانیه عارفه معلوم در **ترکیب**
بود اینتمون غبطه ایکوز در هم حبث الحدید یوز در هم بارود ابیض
 طریخ خام ایکشر قبضه بونلری جمله معاً بر بیوک بو طه م نارقوی ایله
 ذوب ایروب بعور جقروب سحق ایروب بر طنجره ایجنه قیوب ماء الحیدر
 ایله نقع ایروب سکز کوز طوره بعور جر علقه ایروب اوزرینه بر مقدار
 حل المقطر ایله تقطیر ایرم لراس فل زجاجه م کبریت الانیمون رسوب
 تکرار ماء العذب ایله غسل اولنا استعمالی درت حبه دز سکز حبه یه وارنج
خلاصه افیون بعض معاجین حیوانات استعمال اولور زیر ابو مثلی تبریر
 ایله افیونک سمیتی کیدر زایل اولور کیدر **ترکیب بود** حاصل افیون الوب
 صحیفه ایروب و بر کفگیر اوزرینه قیوب التذه اولان آتش مسحوق کبریتی
 الوب و کفگیر کبریتک دخانذ طوتاسن افیون سمیتی زایل اولور بعور
 مزبور افیون بر قرعیه قیوب اوزرینه درت بر مق اور تر روح الشراب قیوب
 مکان حاره بش کوز طوره صکره جر علقه ایروب حمام ماریه م تقطیر
 ایرم لراس فل قرعه م غسل مانندی خلاصه قالور مجموع نک دخی اصلاهی
 بو منوال اوزره در انجق مجموع نیم کوفت دو که لر بعور کبریت بخارینه
 طوته لر **خلاصه مجموع** بلغمی و صفرائی و جمله احلاط غلیظه سهولتله
 اسهال ایر غشیانی منع ایر روزاسی و قلب کبری تنقیه ایر مسهل ملوکیدر
ترکیب بود سقونیاء انطایک التمش در هم روح الشراب ایکوز در هم
 بونلری بر قرعیه قیوب او البتی کوز بطن فرسه تعفین اولوب بعور
 جر علقه ایروب مخلوی بر قرعیه قیوب حمام ماریه م نصف قالنج
 طنج ایروب اوزرینه ایسجق ایکن التمش در تدر هم ماء الور در ضم ایرم لر

اسفل

اسفل قرعه که بر با مثلثند خلاصه رسوب ایدر اوزرینوه مایه‌نی تفریق
 ایدوب تخفیف ایدر استعمال یگرمی بش حبه در جمیع اعشاش تک خلاصه
 بومنونال اوزره استخراج اول نور تر بد غاریقونه چلا په مجوقانه شحم الخطل کی
خلاصه انجبار مختار فرد لیوس فتق علتنه و قروحات باطنه تک
 جمله نینه علاج کافیدر ترکیب بود لب البخیر الحاص ایلکی یوز در هم اصل
 الانجبار در تیوز در هم بوندری قرعیه قیوب اوزرینه درت بر مق اورت
 جگه قدر شراب ابیض ایلد نقوع ایدوب بر هفته بطن الفرسه تعفین اولنه
 بعد جر علقه ایدوب و محلولی بر قرعیه قیوب و انبیق ایلد قیابوب حمام
 بخاریه تقطیر اولنه اسفل قرعه که قان کی خلاصه رسوب ایدر استعمال
 ثلث در همه **خلاصه المرایه** مختار قارلوس یرقانه علتنه و مراقبا
 و استسقایه و حماء ثلاثیه و ربه نافعه معده یه تنقیه ایدر ترکیب بود
 مرارة البقر اونه التیدر هم صبر و مرصافی و قنطریون صغیر بر برندن
 در تدر هم بوندری جمله معابر قرعه زجاجه قیوب اوستنی اورت جگه قدر
 روح الشراب قیوب حمام حکم سکر کوه طوره بعد جر علقه ایدوب
 حمام ماریه قرعه و انبیق ایلد تقطیر اولنه اسفل قرعه که خلاصه
 قالور استعمال ثلث در همه بردر همه و انجبه **فصل الثامن**
فی الحبوبه حب الافاویه لابن مکیویه معده و دماغی تنقیه ایدر
 و قوت و یر احلاط غلیظه عفنه بلغیه یه اسهال ایدر حواص حمه
 و مصلی قوت و یر روجه معده یه ساکن ایدر ترکیب بود در جین
 کبابه عود مندی بسکه جوز بواعود الودج قاقوله اسرونه قرنفل
 مصطکی حب بله فقاح از حرسبل مندی سکر در هم وردن اس

افستین بر در نیم بونلری بیک ایکوز دریم ما و القراح ایلدلی
 قالنجه طنج ایدوب بو مطبوخه ایکوز دریم ما و الامطار ایلد مفسول
 صبر یوز دریم نار حقیف ایلد حبت قوامنه کلنجه طنج ایدوب بعون مرصافی
 مصطکی بشر دریم زعفران او جدریم قاتوب جلد اولنه **حبت**
حبت النور الکبیر لابن مکیویه رطوبت و برودتد حادث اولان
 امراض عینک انواعنه نافعدر قوای بصری اثرالات و حواس عمه
 زیاده ایدر او واحد قوت و یر مدینه معین اولو حفظی زیاده ایدر
ترکیب بودر وردیاس زهر بنفشج افستین تر بد شحم الخنطل
 عودالوج جوز بواکبا به سلنجه ایتیمونه اقربطی حبت بلسانه عود
 بلسانه سنبل مندی فجاج الازهر سیالیوس بزر سزاب سارونه
 مصطکی قرنفل دارچین اینسونه رازیانج زعفران بیکله بزر کرفس
 ایکشر دریم کابلی هلیله اصفربلیله املج ملیله راونجینی بر بر ندرت
 دریم غاریقونه ابیض سنا، میکے بشر دریم ورق افراجی ایدی دریم
 صبر تمش دریم بونلری دو کوب و بحق دزه صکره عصارة رازیانج
 ایلد یوغروب جلد ایدر لراستوالی بر در عمدنه ایکد دریمه وارنج **حبت**
لازم الطیب لینیقولاوس احلاط ثلثه سهال ایدر عینک انواعنه
 نافعدر نزل الماء و ضعف بصری ازاله ایدر انخره یه دریه منع ایدر
ترکیب بودر صبر مفسول اوندرت دریم ملیله حبت خم مصطکی
 راونجینی افستین وردیاس بنفشج سنا و غاریقونه و کثوت
 بر دریم سقونیا و انطاکه یری دریم ماء الرازیانج ایلد یوغروب جلد
 اولنه **حبت الجامع** لابن مکیویه حیات مرکبه نک انواعنه نافعدر اعضاء

رازم

زاره اولانه مزاجك جمله سينه نافدر و دافدر عفتوي احلاط ازاله ايد
 درمي تصفيه و بدني تنقيه ايد در طبيا يوه مناسب در و هر فصله استعمال
 اول نور **تركيب بود** ملبليج اصفر را و زنجبيل بر بر زنده درت در هم
 عصارة الغافق و عصارة الافنتين او جدر هم محوم مدبر التيدرم
 ملبليج اسود و كاكبي و برفايج و غار يقوه و شحم الخنظل ايكيش در هم
 تربد ابيض صبر يديش در هم مصطكي و ردياس ملبليج اندراي ايتيمونه
 اينسونه زنجبيل بر در هم كلاب ايله جمل اولنه استعمال بر منقاد در
حب الفلثا المختار الحقيق صراع بارد و وثيقه علتني نقد را كي
 و مزمن اولور ازاله ايد در ماغي تنقيه ايد در ملين حقيقدر **تركيب بود**
 اصل الفلثا محوم مدبر صبر او نه التيدرم در هم در من القرنفل در من
 اينسون ايكيش در هم بونلري سحقد نسكره شراب ماء و قسطران ايله
 جمل ايد لر استعماله ثلث در هم در **حب طير** لغور جيانوس حكما و
 لاطين بوجك منافعين كوروب و جميع امراضه شامه ايدوب
 غايتله معتبر طوتار لر جميع احلاط بغير عنف و لاخر مضرت اسر حال
 ايد رجنونه و مايلجوليايه و ماينا و جذام سرطان و جرب و حماء ربع
 و مرض افرنج و امراض دمويه و صفراويه و سوداويه نك انواعه
 نافدر و هر مزاجه مناسبدر **تركيب بود** قريموطر بگري درت در هم
 زبيب احمر منزوع العجم او نه ايك در هم برفايج او نه التيدرم زهر سانه
 الثور البري و البستاني زهر نيلوفر يار مشرقبضه هليلج و فم بر زنده
 درت در هم مزكورا جزالري كفايت قدر آب ايله شاهر ج و ماء اسفلو
 قدر يوه ايله طنج ايتد كرنسكره جر علقه ايدوب بومطبو حذنه ايكينور در هم

عصارة تفاح اشاهی یوز در سم سنا و مکی بکرمی درت در سم ترب را بیض
 حریق سودا و نه ایکس در سم مرصافی سکر در سم بسکه و قنفل دارچین
 اقیمونه اقریطی هر بر نزنه درت در سم بواجز الی مزکور مطبوخه نفع ایروب
 درت کوزه مکان حاره در طوره بعد جرع علقه ایروب ایچنه صبر مطول
 او توز ایکی در سم سفوف دیار دونه و لکن مفسول بر در سم ملخ افستین
 ملخ لسانه عصفور ایکن بحق در سم جوهر عفر آن بر رثقال دهن
 اینسونه بش قطره ایله جبر اینه لر **حبت طریرا لآخر** عنرا طباء و فرنج
 عند نه مشهور و معتبر در جمله از مانده و هر وقت استعمال اول نور اطباء
 عاجر قلد و غی امراضه استعمال ایدر لر نفعی ظاهر در و امراض سودا ویه
 و بلغمیه یه علاج کافیدر و دوا و شافیدر امراض دماغه و طحال و ریوع الثنا
 نیر در واحشاه اولان جمیع سده لرین نقتیح ایرو و علیتی مراقبه و امراض
 جلدی تیه جرب و حکم برص و برهقه و جذام کبی مرضه نافع و مجتهد
ترکیب بودر قریطی طری بکرمی درت در سم زنبیب احمر منزوع العجم
 او نه ایکی در سم بسفایمچ او نه الی در سم اسارونه و اینسونه درت در سم
 شاهترج و التونه او تیه و لسانه الثور هر بر نزنه بر قبضه ماء قراخ
 ایله قینوب سوزه لر بونزنه ایکیوز در سم و یوز در سم مسکت المایه
 عصاره یه قانوب بعد سنا و مکی بکرمی درت در سم ترب را بیض و
 حریق سودا سطر اک هر بر نزنه او نه ایکی شدر سم بسکه و قنفل
 و دارچین و اقیمونه اقریطی هر بر نزنه درت در سم بواد و تیه لوی ماء
 مزبور کنه ایچنه نفع ایروب او جکونه او جی کجه حمام مارتیه در طوره قف
 صکره ناره حقیف ایله طبخ ایروب جرع علقه ایرو لر بعد قریطی طری بکرمی

درت

درت درسم صبر مفسول قرق درسم ترصای مسکن درسم ایمنه قیوب
 یواشجه قیندالرحتی قوام مرتبیدینه کله وقویوله اندنه سفوف دیارونه و لک
 مفسول وزعفرانه هر برندنه برزنجق درسم قیوب جسد دوزه لراکر دخی
 قوی اولق مراد اولنور جلا په درت درسم غاریقونه او جدرسم شحم الخنظل
 مدبر ایکی درسم مجوقانه بر درسم راوند جینی بش درسم ومدبر مجموع
 بش درسم بونلری اصنافه و ضم الحاق اید لراطف مسهل جلد و اور
 شرتی بش جدر اوند جبه وارنجه بوجبه نظیره اولمازیه همتاویه بددر
 حکما و اطباء افرنجه اعتن واعتماد ایلرکی جلد درت **حبت رودبا و افرنجی**
ترکیب بودر صبر مفسول اوند ایکی درسم شحم الخنظل مزئی التیدرسم حریق
 اسود درت درسم صاعد الشراب ایله نفع والتی کونه مکانه خارج طوره
 اندنه تصفیة و تقطیر اید لرونارین ایله رطوبتین کیدروب تاکه حب صالح
 اوله قوامین ویر لرنفعی اولکی کیدر **حبت جد و آرحطائی** جمله سموم قاتله
 قطع و عملنی ابطال ایدر حفقانه نافعه حرارت عزیزیه قوت ویرر ریاضی
 تحلیل ایدر دماغه و معدیه قوت ویرر روح حیوانیه یمدد و یاردم ایدر
ترکیب بودر عنبر خام و مسک خاص ورق فضه ورق ذهب باد
 زهر حیوانی التیش قیر آط مصطکی عود مندی افیونه و جدر و آرحطائی
 ضمیع عزیزیه او جدر درسم زعفرانه بر منقال سبکه درت بمجق درسم
 حولنجانه التیدرسم درونج عقنیه درت بمجق درسم لولؤ مرجانه لاجورد
 مفسول و مزئی زرنبار قرنفل او جدر درسم ماء الورد ایله محلول اولانه
 کثیر افلفل قدر جسد اولنه استمالی بر قیر اطره ایکی قیر اطره وارنجه
حبت مفرح الکبیر قلبه شاط و فرح ویرر سمومات قاتله و امراض

هائیکه انواعی دفع و منع اید در حیات و باینکه آفاتنی منع اید
 و بایه نافع در نوازیه قدیم ذات الجنبه و ذات الریه و قولنج نافع در انواع
 اسهالیه و سیلان دخی قنغی موضع اولور قطع اید و تسکین اید
ترکیب بود در ذهب المکلس التیدریم عنبر سا را یکی دریم ماو الدارجین
 مستخرج خلاصه اینونه یکی دریم خلاصه زعفران عود مندی یا مش
 دریم دمن الورد المقطر دمن دارچین دمن جوز بواهر بر ندر ربع دریم
 سکنبات سکن دریم سقندز صکره کلابیله جشم لعاب کثیر ایلد فلفل
 قدر جبلر ایدر استعمال ایدر استعمال بش جبه دمن او نه حبیه و انجبه در
حب مفرح صغیر دماغه و قلبه و معدیه قوت ویر نکهره طیب
 واغز فحوسنی کوزل ایدر سائر منافع مزکور کبیر **ترکیب بود** در دمن دار
 چین ایلد محلول عنبر و اسطراک و زعفران بر زنجق دریم دمن جوز بوا
 دمن قرنفل یا مش دریم قاقوله دار فلفل عود البخور بسله ایکشر دریم
 کلاب ایلد مستخرج لعاب کثیر ایلد جبلر ایدر **حب بغوی القلب** لمختار
 الاستاد زمانه و بایه استعمال اولنه عفونتی و سمی قلبه سرائید منع ایدر قلبه
 قوت و فرح ویرر باد زهر مقاومه قایم اولور صجا و مساو استعمال اولنه
ترکیب بود در صبر التیدریم اترج اصل الطور مثلما بر ندر درت دریم
 طین ارمنی و طین محقوم و مشکطرا میثع اقریطل مرصافی زرنباد
 الفا و اینا اصل القار لینا اصل لانکه لبقا اصل الطرعیونه قره الایل محرق
 لؤلؤ ناسفته کافور بر دریم یا قوت اصفروار زرق قشر الاترج تریاق
 الفاروق بر زنجق دریم جد و ار مندی او نه التی دریم زعفران
 یارم دریم شراب الاترج ایلد جبلر اولنه استعمال بر دریم **حب مقوی**

لمختار

المختار و نجیوس با هم قوت و یرمکن بی نظیر در **ترکیب بود** بصل الابيض
 ساطریون الطری اونه ایکثر در هم دماغ العصابیر سکز در هم لبانه
 ذکر دارچین بر بر نزن در تدر هم بوندری سقذنه صکن یوغورب بخود قدر
 جلد و وزب استعمال الی تعدد جبهه در و بعد البلع او زرنه بر فنجانه مثلث
 ایله ایچله **حب تشرویح** معدن اصلاح ایررو یاغ غلیظه تحلیل ایرد ما
 و قلبه قوت و یر مفرح القلوب بر اغر تحسنی کوزل ایرر سایر منافعی قرص
 تنزوح کبیر انجق بر مقدار طبایعی حار در **ترکیب بود** قرص الفستق
 الخارج حریر خام محرق جدوار مندی بشر در هم عود مندی درت در هم
 قرنفل صندال ابیض وردیابس بهمن ابیض در و نج عقزیه ناب الفیل
 طبلیئر مندی سنبل طیب حب الا ترجم باد زهر شریقه ایکثر بحق در هم طین
 محقوم مصطکی انجور جان یا قوت اصفر و احمر و ارزق زمر دمک
 عنبر خام قرص تنزوح حلاصه افیون برر بحق در هم ماء الدارجین
 ایله استخراج اولمش لعاب کثیر ایله فلفل مقداری جلد اولنه **حب غزیه**
 لیسقولاوس کورک حار کرک بارد امراض دماغیه نکت انواعه نافعدر
 اخلاط غلیظه و رقیقه اسرئال ایرر خواص خمسه یه حدث و یرر او جاع
 اذنه اسنانه نافعدر بر طبیعت مناس و یر فصله استعمال اولنور منع
 یوقدر **ترکیب بود** صبر او تونز ایکه در هم فاشرا هلیلجت خمسه
 مصطکی سقونیاء مدبر سارونه وردیابس سکز در هم چند بیدتر
 او جدر هم زعفران بر در هم ماء الرازیانج ایله جلد اولنه **حب زعفران**
 اغزه قیوب ایرر کجه صوین یوتسه لر صوتیه اجر و صاف ایروب بروند
 رطوبندنه حادث اولانه سعال منع ایرر **ترکیب بود** زعفران التیدر هم

کبابه **دب اللوس** بشر در هم کنیز ابیض ایکور هم بوندری رب الغنبل ایله
 یوغروب خود قدر جلد اولنه **حب الذمب لینیقولاوس** دماغی تقیه
 ایدر حواس غمه به قوت ویرر ریاحی غلیظه تحلیل ایدر ملیند کوزر صلیبه
 مستعملدر **ترکیب بودر** صبر محو به بشر در هم ورد بز کرفس ایکش بخت
 در هم بزرازیانج بر بخت در هم زعفران مصطکی شحم الخنظل او جدر هم
 تر بد مجوف ابیض مضمغ و زندقه باش بشر در هم کلابیله خود قدر جلد
 ایدر لاستعمال او نه جدر **حب الراوند** لابن مملویه اخلاط غلیظه لرجه
 اسهال ایدر وجع کبدی تکین ایدر رسته لرین تفتیح ایدر رحیات مرکبه نک
 انواعه و مقدمه استسقایه نافه در **ترکیب بودر** راوند چینی او جدر هم
 رب السوس عصاره افسنتین مصطکی هر بر نرن بر در هم بیلای صفر
 او جدر بخت در هم بزرازیانج بز کرفس یار مشدر هم قرص دیار دونه
 او جدر بخت در هم ایارج فیکراسفونی او نه در هم عصاره رازیا نجه ایله
 جلد ایدر آب الجبین ایله استعمال اولنور **حب القبض** اجناس
 اسهالی قنغی بسیدن اولور قطع ایدر **ترکیب بودر** عجم الذمب بر در هم
 جلدنار فاریه بزرقطونا حجم دم الاخوین طین ارمنی اقا قیورد
 احر عصاره لحيه التيس سماق زعفران قرص غالیه حولنجانه دارچین
 طباشیر مندی بسکه ضمغ عزلی بر در هم افیون مدبر یارم در هم
 ماوانه الحمل ایله جلد اولنه **حب سیلان منی** عفونتنه حاصل
 اولانه بل صوقلو غنه علاج کافیدر **ترکیب بودر** بهمن اسود طومنتلا
 نیلوفر حب الکبار البارهم بزرقلة الحمق ابز الساب بزرنجکشت
 دم البقر که هر با مصطکی جوز بوکندر ابیض دم الاخوین هر بر نرن

درت در هم کفایت قدر ترن منین ایله جبرایع لرا استعمال فی نصف در عده
 بردر همه وارنجه **حب شاهترج** لابن سینا جرب حکم برص با حق جذام
 قوبا بلغم مالح امراض ظاهره نک انواعه علاج کافیدر **ترکیب بودر**
 سنا و میکی راوند جینی کونک بشردر هم زهر قره باش مخموم مدبر
 چند پیدتر سلن زریق کو کرد بارود ابیض نشاد مصری در تدر هم
 زاج سب قزاقیداج فلفل ایکش بجزق در هم ثونیز ضعیغ غزی بشر
 در هم شحم الخنظل درت در هم جمله دق سحق ایدوب یمرطه اغیله یوغروب
 فلفل قدر جبر ایدوب صبحی اخام ایکش دانه استعمال ایدوب لزانفع و
 مجرب **حب مندزی** لابن مکیو سیرطانه و جذام با حق سود حما ربع
 وجع طهال یرقانه و امراض طهالک انواعه نافعدر موش و مخوف واقوم
 لری کور میکی منع ایدر اخلاط سوداویة اسهال ایدر **ترکیب بودر**
 بلیله سود حریق سود بسفایمج بشر در هم ایتیمونه اقریطل قره باش
 چچکی التیش در هم غاریقوه ابیض شحم خنظل لاجورد مدبر ملخ مندزی
 مبر ندره در تدر هم سنبل مندزی عصیر غافث ایکش در هم قرنفل بر
 در هم ایارج فیقر او، در هم عصیر کرفس ایله جبر اولنه **حب لاجورد**
 لابن مکیو و دای و صفرائی اسهال ایدر مایحولیا یه و سودا دن
 حادث اولانه امراض کج جمله سیننه نافعدر **ترکیب بودر** لاجورد
 مفصول و مدبر التی در هم ایتیمونه اقریطل بسفایمج فسق غاریقوه
 الهش سکر در هم مخموم مشوی حریق سود ملخ مندزی ایکش
 بجزق در هم قرنفل انیسونه مبر ندره در تدر هم ایارج فیقر او، بشر
 در هم ماء الهمندی باء البری ایله جبرایع لرا استعمال ایکی در هم ماء الجبین

ایله وین **حب السعال** حرارت تدریجاً حادث اولان سعاله نافعدر بیوست
 وحشونت حنجره یه نافعدر **ترکیب** رب السوسن کثیر الوز مقشر
 ضعیف عزیزی سکز دریم سکر نبات یکرمی درت دریم لعاب حب السفرجل
 ایله جبر اولنه **حب غاریقون** لابن مملویه صدره محبوس اولان بلغم
 غلیظه ازاله ایدر ضیق النفس و حال عتیقه نافعدر **ترکیب بودر**
 غاریقون ابیض مقرص مصطکی مکدا و جرد دریم اصل السوسن لازوردی
 فراسیون بر دریم تربد ابیض مجوف بش دریم ایارج فیکر ادرت دریم
 شحم الخنظل انزروت ایکیش دریم مرصافی بر دریم سحقره صکره کلاب
 ایله جبر اولنه **حب المقل** لابن مملویه امعاء مستقیمه اولان یاره لری
 دم بواسیر و افراط طمعی قطع ایدر بواسیره علاج عظیم روداء جزیدر
ترکیب بودر مقل ارزق اونز ایکه دریم نحوه مندی او جدریم ملیجنت
 الخمه حلزون محروق کهر بابر بمحق دریم ماء الکراث ایله جبر ایدر
 استعمالی طبیعه کوره در **حب المازریون** لابن مملویه مائت اخلاطی
 اسهال ایدر استسقایه علاج کافدر **ترکیب بودر** مدبر بالخل بش
 دریم ملیج اصفر او جدریم کابلی او جدریم ترنجبین ایله یوغوره لر
 جبر اولنه **حب اسطحا جیعون** لابن مملویه امراض معدیه و کبد
 و دماغه نافعدر بلغمی و صفرائی اسهال ایدر طبیعتی تلین ایدر امتلائی
 دفع ایدر **ترکیب بودر** تربد ابیض اونز دریم مصطکی درت دریم ورد
 یابس او جدریم صبر اونز سکز دریم ماء الافستین ایله جبر ایدر
حب تره منتین آلات بولره اولان قروحات او کلدربل صوقلو غنه
 نافعدر **ترکیب بودر** تره منتین مفسول سکز دریم راوند جینی اوج

دریم

در هم کهر بارت السوس یا مشرد در هم زار جین بر در هم تحقیر فکری
 خود قدر جبار این را استعمالی بدین جبدن او نه جبهه و از نجه **حب**
سورنجان برود تدره حادث اولان و جمع مفاصل و تقریس و عرق
 النایه نافعد **ترکیب بود** سورنجان ابيض ملبیلج اصفرت بر ابيض
 شحم خنظل مقل ازرق سکینج التیش در هم چندید ستر انزروت
 چاوشیر بزر الحرمل بزر الذاب بزر کرفس فریونه او جدر هم زعفران
 بر در هم ماء الکبریت ایله جبار اولنه **حب سکینج** لابن ملو یعرق
 النایه و جمع مفاصل رحم و تقریس نافعد **ترکیب بود** سکینج
 او شق مقل ازرق ایکش در هم بزر الکرفس نحوه مندی انیسونه بزر
 حرمل بر در هم عود الوح و شیطرج مندی و فونج قنطریون جمع ملح
 اندر این قسط یا مشرد در هم صبر الی در هم شحم الخنظل بش در هم
 کلابیله جبار اولنه **حب مصطکی** عند الاطباء الا فرنج جمع امراض در
 مستهلد و در طبیعت منکبر صحت بدنی حفظ ایدر **ترکیب بود**
 مصطکی بش در هم غاریقونه او جدر هم صبر او نه در هم کلنگین
 ایله جبار اولنه استعمالی او نه جبدن او نه بش جبهه و از نجه **حب مثلث**
 راوندی معدوم و صدرم و بلش اولان احلاط غلیظه تنقیه ایروب
 صفراء و بلغم اسهال ایدر **ترکیب بود** راوند جینی غاریقونه ابيض
 صبر او نه در هم کلنگین ایله جبار ایدر **فصل التلوع فی السفوفات**
 و العطوفات **سوف سورنجان** لمختار الاستاد مفاصل تنقیه
 ایدر احلاط غلیظه لینه ایله دفع و اخراج ایدر و جمع مفاصل و تقریس
 قنقی سبدن اولور علاج کافیدر **ترکیب بود** سورنجان ابيض تر بر خوف

محمود مزنی سنا یک عظیم تحف الان سکر طبر زدر بر بنده اون در هم
 دو کوب سفوف اولنه استعمال نصف در سدر ماء کما فیطوس ایله ویره لر
سفوف المصر و عین لغو حیوانوس صرع تعبیر اولنه امراض مشکله
 قنغی سبدنه اولور ازاله ایدر کثیر اعظم سیدر دماغی تنقیه ایدر **ترکیب بود**
 لؤلؤ مصمت مزنی مرجانه احمر او جرد هم ظفر الحیس الوحوش قرکلانه
 ملح تحف الان یا مشرد هم زهر نرجس زهر زنبق حرام جدوار
 خطای دارچین عود مندی هیل بو ایدر در هم فاوینا بذر السداب
 حشبق البریق ایکش در هم باد زهر کاوی عنبر خام بر بنده نلث در هم
 کافور ربع در هم سکر ابیض کفایت قدر سفوف اولنه استعمال بر بحق در هم
سفوف القابض لمختار اسناد ناقانه قوصدره واسهال الدم و نفث
 الدم قنغی سبدنه اولور قطع ایدر **ترکیب بود** طبشیر مندی طین
 محقوم وردا حمر طین ارمنی سادج مندی که بر بنده درت در هم ضمغ
 عربی کثیر ایدر میشر در هم بذر حشک اش ابیض بذر بقلة الحما بذر سانه
 الحمل قرنه الایل محرق نشایمغ محمص او جرد در هم سفوف اولنه استعمال
 ایکی در سدر شراب الابس ایله ویره لر **سفوف غوتغبه** وجع مفاصل
 و تقریس و جرب و حکه و حذام و مرض انرنج و برص و فالج و استسقایه
 و امراض مزمنه تک انواعنه نافعدر **ترکیب بود** غوتغبه درت در هم
 قشر الاترج قشر النارنج بر در هم دارچین قرنفل بسکه بر بنده
 نلث در هم سکر ابیض او توز ایکی در هم سفوف اولنه استعمال بر در سدر
سفوف سیلان مینی لمختار الحقیق شفای بل صو قلوغنه علاج کافیدر
ترکیب بود نفعه یا بس بذر فلنج مشک او جرد در هم اصل السوس اللازی
 بزر

بزرگ سبب طباشر مندی طین ارمینی اصل الطور منتهای یکیش در هم
 بزرگش وردیابس ایکشن بحق در هم سکر طبرزد او نه در هم سفوف
 استعمالی او جدر هم علی السحر طعامند درت ساعت مقدم شراب
 احمر ایله ویره لر **سفوف ضعف البصر** مختار غور حیانوس کوزه حدت
 وقوت ویرر ضعف بصری ازاله ایدر و نور بصری آرتور بر جمع کوزم
 حادث اولانه امراضی منع ایدر **ترکیب بود** قسطران و ما میثا
 سا کفر ایک سبب فلسقوه افراجیا لبقو طیقوه انیسونه دار چین
 در بر نزنه درت در هم زنجبیل هال البوار ازیا نج بزر قطر سالیونه
 کوه زوفاء یابس صعتر فاریه بزر سیسالیوس هر بر نزنه او جدر هم
 سکر ایله سفوف اولنه قرق کونه علی التوالیه بر در هم شراب ایله ویره لر
سفوف السقطه اسهال قطع ایدر سقط و ضربه یه دفع ایدر
ترکیب بود سادنج عدسی دم الاخوین قاطر قویرو غنی بر در هم
 دار چین طین ارمینی بر بحق در هم اصل الطور منتهای مومیا معونه
 او جدر هم سفوف اولنه استعمالی بر بحق در هم **سفوف الملکوبین**
 قودوز کلب طلده و غنه حلاج عظیم در و نفعی ظاهر در **ترکیب بود**
 سبب رعی الحمام سانه الحمل سالیبه سفایج افستین روغن نفع
 یابس زهر هیو الفارقونه زهر قنطریونه صغیر بر نجاسف قسطران
 طریغیونه هر بر نزنه بر قبضه رما در طان النهریه درت عدد سفوف اولنه
 استعمالی بر در هم او جدر هم و انچه شراب ایله ویره لر **سفوف**
تفریح القلب قلبه قوت ویررونش ط و فرح ویرر امراض قلبیه نک
 انواعه نافع در **ترکیب بود** جواهرات المستعمل یا مشر در هم طین

ارمني طين محتوم مرجانه احمر بر نزنه درت در هم لؤلؤ مدبر ايکي
 در هم نشارة العاج قرنہ الايل صندال اصفر طباشير و در احمر کسب
 مدبر حاص بر در هم مسک و عنبر بر قير اط و ورق الذهب التي
 عدد کربنات يکرمي بش در هم سفوف اولنه **سفوف اسطحي حيقونہ**
 معنہ يہ قوت وير مضمة معين اولور ر يا حي تحليل ايدر طاغيدر **ترکيب بود**
 کز بر مدبر اولنه التي در هم باد زهر نجوبہ دارچين سکر در هم سکر ابيض
 يکرمي درت در هم ايله سفوف اولنه استعمال قبل الطعام بر مثقاله **سفوف**
مس ايل تر بر ابيض سکر در هم زنجبيل سنا ميکي دارچين مصطليکي
 حولنجانه قاقوله قرنفل انيسون سورنجانه مجوزہ مشوي بر نزنه درت
 در هم سکر ابيض او تو ز ايکي در هم سفوف اولنه استعمال او جدر سمد ر بود
 سفوف که احلاط ثلثه رفق ايله وسهولتله سهال ايدر **سفوف حنايزر**
 حنايزر و عقد عذره يہ نافع در **ترکيب بود** جوز رومي محرق رماد
 الاسفنج فنقذ بحري محروق قرطاش محرق زبر البحر بزره الحبل
 هر نزنه درت در هم فلفل زنجبيل ملح اندراني حجر الاسفنج جوز بوا
 عفض احضر جديد فلفل ابيض دارچين حريق اسود کندس ايکي
 شر در هم سفوف اولنه استعمال بر در سمد ر ماوسا الويا ايله و بر ل
سفوف حرقة البول الات بولہ اولانه احلاط طي ترفيق ايدر **ترکيب بود**
 لبوب البارہ بزر بقله الحمقا بزر حبازي بزر حشکاش ايکيش در هم
 ضمغ عزني اولنه ايکي در هم زهر بنفشج نشا ناب الفيل طين ارمني يري
 شر در هم سکر ابيض التي در هم سفوف اولنه استعمال او جدر سمد
سفوف ديرانہ ديداندری قتل اخراج ايدر سمد و سمد و معتبر مغوب
 ترکيب در

ترکیب **بود** مشکطرا میثع طومنتلا از نبار حیطیاننا کشنج
 مدبر بر نزنه ثلثانه در هم حب اترج حبه السوداء بزر حماص بزر
 بقلة الحمقا بزر هیوفاریقونه بزر در هم افسنتین رومی یکی در هم
 قرنه الایل رولاجینی طریبر ایض اسنه بحری اسقوریونه البری سکر
 در هم سفوف اولنه استعمالی نصف در هم بزر در هم وارنجیه ماوالنجیل
 آیرق اونیه ایله ویره لر **سفوف الماسک** سلس البوله و دو شکله ایشینه
 کنزنی تجربه فزدر **ترکیب بود** قوائض الرجاج سکر در هم غافث اونیه
 الیتدر هم قنقذ بحری محروق الیه در هم سفوف اولنه استعمالی بر در هم علی
 الریق ماء اللحم ایله ویره لر **سفوف بازر** لمختار الاستاد امراض ساریه
 ووبائییه فی منع ایدر قلبه قوت و فرح و انشراح ویر عفوئی زایل و دور
 ایدر امراض مشکله و سمومات قاتله فی منع ایدر و اقدر **ترکیب بود**
 اصل الانکه لغوف الحبه مدبر قونته یرویه بر نزنه در تدر هم بازر
 ماری بازر مرکاوی بازر معدیه فی او جدر هم قرن کر کرانه لؤلؤ مرئی
 ایکشر در هم دمن انجلیقاد من دارچین و دمن قش الاترج او جدر قطره
 ایله سفوف اولنه **سفوف المحمومین** لغور حیانس انواع حمیاته علاج
 کافیدر **ترکیب بود** قرنفل جوز الطیب بر نزنه در هم زعفران الویا
 دارچین طریغونه سکر در هم انیسونه زازیانجه قاقوله ایکشر بحی در هم
 بسبکه لبانه ایض حونجانه مرصافیه بزر سانه حمل ایکشر در هم زنجبیل
 بر در هم جدوار مندی او جدر هم سکر ایض یوز التمش در هم سفوف
 اولنه استعمالی بر در هم بزر یکی در هم وارنجیه **سفوف** قاطع الرعاف
 بورونه قانی دیکسنه بوسفوفیه مصره ایله بوزنه او فوره لر قطع ایدر

ترکیب بود دم الاخوين قاطر مرجانی احمر طین ارمنی طین محقوم رماد
 العسل اکثر درهم زاج محرق سادنج عدسی دروزنه ثلثان درهم جلنار
 مصری سماق بزرگانه الحمل بزر بقله الحقا برنج حق درهم خبث الحديد
 برهم سفوف اولنه **سفوف** تفتت الحصاة حصاة کلیه ومثانه تفتت
 ایدر بولی ادر ایدر **ترکیب بود** حب القلب و صاصفرس و دارچین
 و بلدری قره اینسون یا مش درهم عود السوس برنج حق درهم حجر الیهود
 ثلثان درهم بزر ملیونه بزر بطیخ بر درهم سفوف اولنه استغالی بر درهم
 شراب ایض ایله ویر ل **سفوف الافرنجیه** سنا طول بحر مایه اصلاط
 سوداویة غلیظه اسهال ایدر اوجاع المفاصل و مرض افرنجیه علاج
 کافیدر **ترکیب بود** سناء مکة قریمو طیراونه التیش درهم دارچین
 قرنفل حولنجانه محجوبه اوجدر درهم سفوف اولنه استغالی ایک درهم
 اوجدر همه و ارنجه **سفوف یقوی القلب** و الدماغ دماغه قوت
 ویر نازله منع ایدر **ترکیب بود** فلسقونه فوتنج قش اترج مرزنجوش
 زهر قره کش بر درهم قسطران اوجدر درهم قرنفل سندر روس ایکتر
 درهم سفوف اولنه بعد التراش دبیه که ل **فصل فی عطوس**
 جاذب بلغم غلیظه ترقیق ایدوب دماغه جذب ایدر راسی تفتیه ایدر
 بارد نوازله منع ایدر **ترکیب بود** مرزنجوش برنج حق درهم قسطران
 عاقر قره فلسقونه بری یا مش درهم کندس ایض بر درهم سفوف
 ایدوب بورنه چکه ل **عطوس** مکة المختار الحقیق ارقه قوت ویر
 دماغه محجوس اولانه اخلاط غلیظه ترقیق ایدوب ایتدر صداع بارد
 و نوازله منع ایدر **ترکیب بود** زوفاء یابس مرزنجوش محجور منم کویکی
 بر

بر در دریم عاقر قرحا حبة السوداء یا مرشد دریم بسکه نلث در هم
 کندس ابیض نلثانه دریم مسک ایکه قیراط ایله سفوف ایروب بورننه
 چکرله **عطوس طیب** دماغی تنقیه ایدر و زاسه قوت ویر نوازی بارده
 ازاله ایدر **ترکیب بودر** عاقر قرحا کندس ابیض قسطران انیسون
 بزرش هترج هرزنده درت دریم عنبر اشهاب بش قیراط عطوس اولنه
فصل سنوه یقوی الاسنانه بوسنوه دیشله قوت ویر او جاعلین
 تسکین ایدر **ترکیب بودر** جوزالت و مرجانه احمر آنکه نغمه بهمن بود
 قرنه الایل ورق الآس و ردیاس بر دریم شب محرق اکیل الجبل
 یا مرشد دریم عاقر قرحا سفوف ایروب دیشله سور لرسنوه **الجمال**
 شیخ داود انطاکه جفر اسنانه و وجع اسنانه قطع ایدر دیش
 دبنده اولانه اتله و لشد قوت ویر **ترکیب بودر** قرنه الایل محرق
 او به دریم سعد کوفی فلفل ابیض او جدر دریم مرصافی بر بحق دریم
 نشادر زبر البحر قرص رامک ملح مکلس قنطر یوز عقص مج جلنار
 فارسی سنبل الطیب طبائیر مندی عود خام بر دریم سنوه اولنه
فصل العاشر فی الاقراصک قرص تنزوح خطائی
 مفرح القلوب بر معدیه قوت ویر حفقانه ضیق النفس و باو
 عونہ نافع در اسهال دمی بوسیری قطع ایدر منی اتر ارمعالیه اولانه
 جراحتله یرقاة عسر البول صداع باره نافع در یلانہ صوقان
 اورام العین قلاع وجع مثانه رعاف سبح الامعایه و حمیاته نافع
 حرارت کبدی تعدیل و نوازیه دفع ایدر و نور بصری و شہوتیه اتر
 سعاله و نجته الصوتیه نافع در کا و مثانیه قوت ویر حواس خمسہ

صاف ایدر اورام خارہ لری تحلیل ایدر اعضا و زاسہ یہ و دماغہ قوت
 ویرمکنہ بی بدلہ در موادی انصابتہ منع ایدر محور المزاج اولاندہ جمیع
 معالجاتہ مفید در باد زہر مقامنہ قایم اولور تاثیر سیسای معالجات
 کبی بالقوہ دکلد بلخاصہ در بوجوہری فرہ ناقص نظر ایتیمہ لکر جبہ
 صورتا بر عملی جوہر در لاکین حقیقتہ بر الہام ربانی و منح سبحی انیدر
ترکیب بود لؤلؤ مزئی باد زہر حیوانی یا قوت احمر قرہ کر کدانہ
 مرجانہ احمر کہر بالاجورد بخشی عقیق یمانی عود خام سک از مرز
 عنبر اشہب مومیاء معدہ ین طین محتوم صندال ثلثہ طباشیر ہندی
 فاوینا جدر و ار حطائی بر در ہم چند پیستر سنبل الطیب جوز بوا
 سلخہ زہر قرہ ہاش سعد کوفی فودنج دارچین محوہ مدبر تبرید بیض
 ہیل بواقشر اترج حریر خام مرزنجوش ہامنین بزر شبت و در احمر
 درونج عقریہ قرنفل بزر کرفس نحوہ ہندی بادرنجبویہ ابلج عفرانہ
 بلیج مصطکی اقیسوم افیوہ مدبر دہن بلسانہ قرص الافاعی اوچر
 در ہم ورق الذهب کثیر اظین ارہنی مفسول قرمز الاندلسی بشر
 در ہم ما و الدارجین ایلہ یوغروب قر لرایہ لہ **قرص تنزوح** لمختار
 الاستادارویہ قلبیہ نک اشرفیہ و مفرجات قویہ نک اعلی و اعظیہ
 ارواحہ و عضلات سبعیہ قوت ویر رحیمات و بانیہ و سمومک قائلہ
 نک جملہ سنہ نافعد حرارت عزیزینہ حفظ ایدر رطوبات اصلینہ تحفیف
 ایلد و کی سببہ داخل بدنہ تعضف اولانہ اخلاط و ہوا و بانیہ تاثیر نہ
 مانع اولور اسہالی و نزف دمی قطع ایدر سولاریہ و حفقانہ نافعد
ترکیب بود لعل سیلانی اعزایہ یا قوت ازرق زہر جدیار مشر در ہم

طین

طین محقوم طین ارمنی صندال احمر یکم مشرد درهم صندال اصفر و ابیض
 حریر جام او نرد درهم انجو، هامن اسود طور منتلا قونتره یروه بار زهر
 نباتی مصطکی لاجورد فسول و مدبر کهر باء ابیض هلیدج اسود کابل
 او جدر درهم و ج حونجان ایکن بحق درهم اصل الانجلیقا یکم درهم
 عنبر اشهب باد زهر کاوی مسک از فرس کز درهم عود قماری او نه
 او جدر درهم قرص غالیه یری بحق درهم درت بحق درهم ورق الذهب
 یکرمی دسته ماء التفاح الشامی ایله قرص اولنه **قرص غالیه** لابن مکیه
 اعضا را سقیمت ویر اسما یه و قی قطع ایر و بعض ترکیب کبار و
 مفرجاته استعمال اولنور **ترکیب بودر** عود قماری بشر درهم مسک
 بر درهم عنبر اشهب او جدر درهم ماء الورد ایله محلول کثیر ایله قرص اولنه
قرص غالیه لنینقولاوس منافی من کور کبیر ضیق النفه و امراض الصدغ
 نافع ریبری نسوانی ادرار ایر و ملوک لایق بخور لطیفدر و بی همتادر
ترکیب بودر لادن صافی و مصفی اولمش یکرمی درت درهم اسطراک
 او نه ایکی درهم میوه سائله کز درهم عود سمندوری ایکی درهم عنبر خام
 بر درهم کافور قیصوری بز بحق ثلث درهم مسک از فرس درهم
 قرص اولنه **قرص دیار دون** لابن مکیه مرض عتیق اخراج ایر
 حیاته نافع معدی اصلاح و تعذیل ایر **ترکیب بودر** وردیاس
 او نه درهم سنبل الطیب عود مندزی التدر درهم عرق السوک درت بحق
 درهم طبکثیر مندزی بز بحق درهم مصطکی ایکی درهم زعفران نصف
 درهم شراب ابیض ایله قرص اولنه **قرص کافور** ورد طری او جدر درهم
 ناب الفیل ایکی درهم صندال احمر بز بحق درهم صندال ابیض بر درهم

زعفران ثلاثه درهم کافور اوج قیراط کلابه قرص لایه لر فایده کی
 حیات محرقه غلیان الدم منع و حرارت معدن ساکن ایر عطشی دخی
 تسکین ایر برقانه وردق و سل مره ضنه نافدر **قرص دیار دون**
 لینیقولاوس قرمزی کل قروسی الیه درهم سنبل مندی عود ماوردی
 مصطلک ایگر درهم میان کوی اوج درهم طیب شیر مندی بر درهم زعفران
 یارم درهم مجموعی انچه دو کوب شراب ایض ایله دو کوب ویو عزوب
 حمیر اولدق قرص لایه لر **فایده کی** اولد که حماء مزمنه لر و مرکبه
 لر و حماء بلغمیه لر نافدر اخلاط ایله قرشیق اولان حماله و متعفن
 اولان حمالک جمله سینه نافدر معدن اغرینی قطع ایر **قرص کل اسکوی**
 قرمزی کل وراغی اون درهم ورد کلش میان کوی بش درهم سنبل مندی
 ایکی بحق درهم مصطلح اولان حموه اوج درهم مجموعی دو کوب مثلث
 ایض ایله قرص لایه لر **فوائدی اولد که** معدنیه و جگره قوت ویر
 و حماء بلغمیه نافدر برنده و معدنیه اولان فاسد رطوبتی خلطی
 تلین ایر **قرص کل لابن ملکویه** قیوه اوی عصاره کی اون درهم قرمزی
 کل وراقی طقوز درهم قدرت حلواسی راوند جینی دور در بحق درهم
 میان کوی اوج بحق درهم سنبل مندی طیب شیر مندی بر درهم کفایت
 مقداری بلین مطبوخ ایله قرص لایه لر **فوائدی** حماء مزمنه لر
 و حمای مرکبه لر و کسه لک و جعلینه نافدر قطع و تسکین ایر
 و جگره لرین آجریرقانه دفع ایر **قرص رامک** لابن ملکویه نکدر
 قوزی قولاغی او تک عصاره کی یوز الیه درهم کل طقوز درهم مرین
 تحمی اون سکن درهم **طریق عملی** قوزی قولاغی عصاره کیل مرینی و کل

ایک

ایکے اوج دفعہ قینا دوب بعد سوزوب ویکرمی یدری درہم تازہ ماضی
 بولوب بو عصارہ ایلہ بردفعہ دخی قینا دوب اندر ماضی چقاروب
 وقرودب انجہ غبار کبی دو کہ لرو قرمز کپلے ورق ایلہ کہ طقوز درہم
 وصدال اصفر او نہ بردرہم ضمغ عربیے او نہ اوج بحق درہم اکیسے
 صفاق وطلب شیر ہندی سکر درہم قورق صویئے سوزلمش یدری
 درہم سین تخمی او تونز الیترہم عود ماوردی قرنفل بسبکہ جوز بوا
 در تدرہم بونلری بر جناق ایجنہ قیوب ماضی اصلا تر و غنی عصارہ
 ایجنہ قویالرو اصلا لربوعہ چقاروب قروہ لرو دو کوب کافور
 وکل صوایلہ قرصلر ایرہ لرو بردرہم مسک اضافہ وضم ایرہ لس
فوائدی معدہ یے ویورہ کی وکبدک ضعف لکنہ قوت ویرا سہالہ و قیے
 دفعہ ایدر و دمک اسہالینہ قطع ایدر و بقر قلمری تملر و اخلاطک
 مرتنی و فاسدینہ و اسہال صفر و تہ یے و انواع قبی دفعہ ایدر و قلبہ
 فرج و نشا ط ویر **قرص احتباس** حیض ایچون مرصافیہ حلیت
 قاصنی ایکش درہم قوندوز حایہ یے بر بحق درہم اسارونہ ایل سفین
 زراوند مدخر ج یار پوز ویرہ تقہ بردرہم مسک طرامیشع کریدری
 یار مش درہم صدق عصارہ سیلہ یوغروب قرص اولنور **طریق علی**
 خلیت و قاصنی و مرصافیہ صدق عصارہ سیلہ ایرہ لربوعہ سائر
 اجزالی غبار ایدوب قرص ایرہ لراستعالی بردرہم بقاء قوتی
 بر نہ در **فوائدی** رحم علتدینہ سرا با و عمو مانا فعدر و رحم بخار نہ
 مانفدر و احتناق رحمہ حاصل اولانہ بخاری کہ دم نہ و منید نہ
 اولمش اولہ اینے دخی منو ایدر و عورتلہ احتناق نہ حاصل حفقانہ

و بکش اغرسین و وجع مفاصلی و بونله مشابه اولان امر اضلیح دفع
ایر و احتناس رحیمی آجر **قرص مقوی** ورد یا بس درت دریم عضم
العاج عرق السوس ایکتر دریم صندال اصفر ایکه بحق دریم زعفران
لبوب الباردة الاربعة کثیر اضمغ عزیزه سنبل مندی بر دریم عود قما
ری هیلال بوانا کافور قیسوی ایکتر دریم سکر ابیض ترنجبین
حرسایه ایکتر دریم کلابه جقمش لعاب بزر قطنونایله قرصلر اولنه
قرص مقوی مختار الحفیر باهمه قوت ویرمکه بی نظیر در ترکیب بود
حب الصنوبر فسق شایع الوز الحلو شحم الاملق او نه التیش دریم
لب النار جبل الطری بر عدد دارچین هیل بوا بسله او جرد دریم
بواجز الری الکنه کجور و ب بعد یوز دریم سکر ابیض سکر دریم
ماء الخس ایله جقمش بزر حشاش مستحلب ایله حل و عقیده قوامه
کلنجه بوا شجه طبخ ایروب مزبور اجز الری دخی قانوب سکر دریم
قرصلر اولنه احشام طعامدنه ایکه بحق ساعتد نصکر بریر یوب
اوزرینه بر فنجانه فاتر مرق املق ایجه لر نفی مشامه اولنور **قرص**
قبض انواع اسهال طوتر و قطع ایر نظر فایه مخصوص بر نازک در
ترکیب بود زعفران الحدید او جرد دریم دهن قرنفل دهن جوز بوا
مر برنده ثلث دریم سکر ابیض یوز دریم عقیده کیه قرصلر اولنه استعمال
سکر دریم **قرص المسهل** انواع احلا طی سهولتله اسهال ایر
ترکیب بود چلا پابر دریم قشر اترج اوج قیراط سکر ابیض بکرمی
درت دریم قرصلر اولنه **قرص الطاعون** فادرموائی دفع ایر
معدیه و زاره قوت ویروب نفی حوب ایر ایتام و باهم استعمال

اولنور

اولنور غرابدر مفرح و مقوی قلبدر **ترکیب بود** قرنه الایل او جدرهم
 قارنه و انجلیقا و قشرا ترح یار مشدرهم ورد یابس جدوار مندی
 جوز بوادار جین بر درهم زعفران اوج قیراط غنبر خام مسک مام ایکه
 شر قیراط سکر ابیض یتش ایکه درهم ایله قرصدر ایه لر **قرص الدیانه**
 صولجاندری قیرا قنغی جنزده اولور اولر روب اخراج ایدر
ترکیب بود حر سانی ایکه درهم شکر امیثع یارم درهم اسقورد بوز
 نثاره قرنه الایل بر درهم سکر ابیض قرق درهم روح الکبریت اونه
 قطره عقیده بکیه قرصدر ایه لر **قرص الابيض** سعال عتیق و ضیق النفس
 و بلغم غلیظه نافعدر **ترکیب بود** سکر ابیض یوز درهم سکر نبات
 و فانید شجری او توز درهم ایرسا اونه بش درهم ناسنج الحنطه اونه
 ایکه درهم کلابیله محلول کثیر ایله قرصدر اولنه **قرص اسود** سعال یابس
 و ضیق النفس علتنه نافعدر احلاط غلیظه صدر دنه اخراج ایدر
ترکیب بود رب السوی او توز درهم اسطراک اونه ایکه درهم سکر
 نبات یکر می درهم ایرسا سکر درهم فانید اللیه درهم سکر ابیض ایکوز
 درهم ماء الزوفایله محلول کثیر ایله قرصدر اولنه **قرص الحنظل**
 لابن مملویه صوب حاجین تراکیبدر نه داخلدر مجربا تندر **ترکیب بود**
 شحم الحنظل کسانه درهم دمن الورد الانفاق سکر درهم ماء الورد
 یوز اللیه درهم ایله قرصدر اولنه **قرص الصندال** لابن مملویه حرارتنه
 حادث اولانه امراضدرک انواعنه نافعدر **ترکیب بود** صندال صفر
 ایکه درهم لب بذر الخیار ضمغ عزیه بر درهم رب السوس بذر الخس
 بذر بقلته الحما کثیر ایله قرصدر اولنه **فصل الحادی عشر**

في الاحمال والشيافات كحل بلسيقوه الاكبر عيون عيون متولد
 اولان سبل وجرب وحكه يه نافدر ظلمت بصري ازاله ايدر **تركيب بود**
 زبد البحر اقليميا الفضة اونه درهم حجر النحل صبر قطوري بش درهم
 ملح مندي اسفنداج الرصاص فلفل دار فلفل سبل الطيب سادج مندي
 اثم جند بادستر ايكش درهم قرنفل اشنه بر درهم ماميرانه چيني نوشادر
 عروق الكركم اوجر درهم هليلج اصفر درت درهم ماميسا بش درهم
 كحل اصفهناينه اولنه **كحل بلسيقوه** فارجه منافع مزكوره كبيد **تركيب بود**
 كحل اصفهناينه التيدر درهم لؤلؤ مزليه بش درهم صدف محروق اوجر درهم
 توتيا و مندي درت درهم فلفل سود بر درهم املج منزوع التوي ايكه
 درهم كحل اولنه **كحل البياض** شيخ داود انطاكي بياض ازاله ايروب
 عينه شدت و بصير قوت و ير **تركيب بود** قشر بيض النعام حريف
 جيني توتيا و بخار كحل اصفهناينه بش درهم سكر نبات اونه درهم سادنج
 عدسي مفسول و مزليه اوجر درهم و قش فضي طباشير مندي يكي بله كيطاينه
 سرطان بحري توتيا و مندي ايكش درهم قط حردونه بر درهم
 فلفل سود نصف درهم حجر الرحام بر درهم كحل اولنه **كحل السادج**
مندي عيون حادث اولان بياض و عشاء و دفعه و حكه و استرجاء
 چشمه نافدر كوزه جلا و ير و بصير حدت و صحت و كوزي عوارضه
 حفظ ايدر **تركيب بود** كحل اصفهناينه مر قشبي فضي بر برزنده درت
 درهم اقليميا و الفضة و مرجانه مزليه ايكش لؤلؤ بكيه باكوه زعفران
 يار مش درهم سادنج مندي بر درهم مسك درت قيراط كحل اولنه
كحل النصابح لجا ينوس عينه جلا و ير ميايوس اولنش بياضي او تونز

كونه

کونه دکن البتہ دفع ایدر **ترکیب بود** زید البحر سکر النبات سقط
 حر دون بورق ارمني سقونیا انطاکی بر دریم مطبوخ ما میران ایل
 حل ایدوب و کوشه تحفیف ایدوب کحل اولنه **کحل العجیب** ابن سینا
 ظلمت عینی کیدر نزول مانک ابتدا سند دواء کافیدر **ترکیب بود**
 مرآت الدب درت دریم چاوشیر فلفل او جدریم زیت عتیق درمن
 بلانہ عصیر انانج الرطب ایکشر دریم اقلیمیا الذهب بر دریم
 عمل النحل اولنه ایکی دریم بونلری بر زجاجیه قیوب حرارت شمه
 تعقیق اولنه بردار ایدر بعد میل ایلہ کحال اولنه **کحل الجواهر** لمختار
 الاستاد نور بصری ارتر قوت باصره یے زیام ایدر امراض عینک
 اکی در صحت عینی حفظ ایدر و جمله عوارضی کوزدن منع ایدر ملوکہ
 لایق و مناسبد **ترکیب بود** فیروزج حرسانے لؤلؤ ایض بکر ذہب
 مکلس فضہ مکلس مر قشی ذہبی مرجانہ احمر سادنچ عدسی عقیق
 یمانے دهنجہ معده نے هر رندن بر دریم سکر نبات اولنه بش دریم
 دهنجی بکری کونہ کشی انار صویله عمر ایدوب بعد التحفیف مزبور
 ادویہ لرا ایلہ کحل اولنه بعد بر شیشه هم حفظ ایدر **کحل الجواهر** لمختار
 الحقیق کوزک جمیع مرضلرینه اکی اعظم مثابه سند در مجربا تمز در امتحانہ
 اولمشد قوت باصره یے زیام ایدر کوزی امراضد و عوارضد حفظ
 ایدر بوکہ مالک اولانہ اکی مالک اولور ملوکہ مناسبد **ترکیب بود**
 فیروزه یے حرسانے مرجانہ انجوائے بکر ذہب مکلس مر قشیشاء
 ذہبی و فضی مکلس سندال حدید عقیق یمینی دهنجہ معده نے هر رندن
 او جدریم نبات سکری او بش دریم دهنہ کشی انار صویله صماقی

مرمر او زرنه او جگوه سحق ایدوب وسائر اجزای بشقه بشقه سحق
 ایدوب صکه تکرار جمله بر برینه قشدر و ب شی واحد اولنجه سحق ایلدکه
 صکه انجه الکنه ایوب غبار کبی اولدقه بر شیشه هم حفظ ایدوب
کحل البیاض للمیخ بیاض دموعه وغشاه وغلظ اجفانه نافور
 حدت بصری اثر کوزه جلا و بر **ترکیب بودر** توتیا و هندي ایلکی
 بحق درهم اثمد اصفر هانی درت درهم مر قشی زنبی ایلکی بحق درهم
 نحاس محروق ایلکی درهم اقلیمیاء الذئب اقلیمیاء الفضة سادنج
 عدسی بر درهم مرجان احمر لؤلؤ غیر منقوب سنج المحروق ایشدرهم
 بللور معدنی نصف درهم کافور قیصوری ربع درهم مک برقیراط
کحل اولنه فصل زور البیاض لابن سینا بیاضی و اناری کوزدن
 ازاله ایدر **ترکیب بودر** زنجار خالص اشق سرطانه بحری محرق بش
 درهم شحم الخنظل ایلکی بحق درهم مرارة الثور بورق ارمنی ایشدرهم
 ملح هندي او جدرهم فلفل ابيض یکرمی درهم زبد البحر لؤلؤ بکر
 برندنه درت درهم قش بیض الدجاج او جدرهم یکی بلکی طایر بش
 درهم بعوه الضبت او نه درهم **کحل اولنه برورد ماء حضرم** سبل و
 جرب حکم سلاق دموعه غلظه اجفانه نافور نزولایه رفو ایدر
ترکیب بودر توتیا و هندي سادنج عدسی مفول هلیج اصفر نحاس
 محروق املیج بر درهم فلفل هندي صبر اسقطوری نثار ما میثا
 یار مشدرهم عروق الکرم ما میران جینی مرصافی اثمد اصفر هانی
 زنجیل برندنه ربع درهم ماء الحضرم ایلد حل ایدوب سکن کوزه حراره
 کوشد قویا ربعه الحال اولنه **زور یا قوی** بودر بیاضی نقد صعب

اولور

اولور دفع ایدر و کوزه جلاویر **ترکیب بود** یا قوت ازرق توتیا
 احضری بر ندرت در هم لؤلؤ مزین درت ثلث در هم کافور قیصری
 زاج ابیض بر قیراط سحق ایدوب حمامه جقد قد نضکنه و جحک
 قدر کوزه قویال **فصل شاف الاصفه** لابن سینا نظر جلاویر
 غشاوه و علل عتیقه یہ نافع رانار و صلابت عینی کیدر **ترکیب بود**
 اقلیمیاء الذنب او توزالتی در هم عصارة الحضرم الیابسه او نه سکن
 در هم نشاد رافیونه ایکس در هم ضعف عنزیه یکرمی بر در هم سفیداج
 الرصاص زعفران یکرمی او جرد در هم فلفل ابیض او توزالتی در هم
 ایله کحل اولنه **شاف الاکبر** لمختار دیا غورس طبقه قرنیه هم عاد مور
 مورج که رمد عتیق و مزمنه یہ نافع رعینک اکیریدر **ترکیب بود**
 ورد الطری که منزوع الاقماع یتمش ایکچ در هم اقلیمیاء مفصول
 التیدر هم ایفونه روحی و اثمدا صفرهایه مکه او جرد در هم نشور النحاس
 سنبل الطیب بر در هم مورد در هم زنجار صافی ایکچ در هم ضعف
 عنزیه یکرمی در هم لبن الجاریه ایله شاف اولنه **کحل بلیقون**
 سبل و غشاوه و ظفره یہ و امراض عینک اکثرینه نافع **ترکیب بود**
 فلفل و دار فلفل زنجبیل بلیج اصفه و اسود و زنجفره رمانی مکد
 بشر در هم صبر سلیمه قرنفل و نشاد بر زنجق در هم زبد البحر التیدر هم
 ایله کحال اولنه **توتیا و لمختار المنصور** کوزه بیاضی و غشاوه و سبل
 علتنه علاج قویدر **ترکیب بود** زبد البحر اقلیمیاء فضی بعر الضبت
 مرجان احمر طاب بحر محروق اوله بر در هم اثمدا صفرهایه در هم
 سادنج عدسی مفصول لؤلؤ ناسفته مزین اوله نشاد فلفل سنبل مندی

ابيض ومقرض اوله اوتوز ايش درهم سنامكي التمش درهم قرنفل سبله
 دارچين مكد التيش درهم جمله ادويه بربرينه قاتوب ومزج ايدوب درت
 كوزه مكانه حاره طوره بعد جرو علقه ايدوب شكره شربت ايه استعماله
 سكر درهمه التي درهمه والرخه در **شراب خطيمه** لفريليوس حكيم
 امراض صدره وكلائك انواعه نافعه جرق البولي دفع ايدومثانه
 اولان احلاطي غليظه لرنجه تحليل وتنقيه وتصفيه ايد **تركيب بودر**
 حطمي كوكي قابيه اونه التيدرهم حمص اسود اوله سكر درهم از حرروي اصل
 مليون عرق السوس زراقي اوزومي درت درهم حطه زندي ايم كوجي زير
 حيشه الزجاج طريون لسان الحمل بالدوري قه مكد بر قبضه البوب
 الباردة الاربعه بذر مند با بذر بقلة الحما بذر حس بذر طر حشوق او جر
 درهم بونيري التينور درهم ماء القراح ايله طبخ ايدوب استعمال ايه **شراب**
ايدراغوغو معناه سهل الماء الاصف من البدن مفتحة قويدر استسقاك
 اخلاط ماينيه جقروب سهال التمدد يه يه متاويه نظير **تركيب بودر**
 مجوقان ابيض بايه اير ساو حب قرطم بلسانه شامي سناء مكيه مازيونه
 اونه ايش درهم سورنجان تير برب ابيض مجوف جلا پارا اوند چيني التيش
 درهم شقاقل سارونه قشرا نكير طرفاعود الجناح صندال اصف حب اهل
 هر بزره درت درهم اسفلونيدريونه كما دريوس رتمه مكد بر قبضه سراده
 قولاز قريمو طر اونه التيش درهم ماء مند با ايكينوز يكرمي درت درهم
 يكرمي درت ساعت نفع اولنه بعد عصاره بلان شامي التينور درهم
 نيم ساعت قدر طبخ ايدوب بعد التنقيه والتنقيه در تينوز درهم شكر قيوب
 وقوامه كتوروب وايمجنه طر طير زاج و نلج حكما اونه التيش درهم دهن الدارچين

ناب صافي معنائيه

اوج

اوج قطن قاتوب استغالی سکن در سمنه اوزن التی در سمنه دکن و پیلور
شراب دینار لابن ماکویه اخلاط غلیظه بزنده اخراج ایدر اعضا باطنه
 هم اولان سده لری تفتیح و تنقیه ایدر عند الحکما و الافرنج غایتده مشهور و
 معتبر در **ترکیب بودر** عصاره مندبا و عصاره کوفس ایکش یوز در سمن
 اوله عصاره لاله الجمل عصاره لاله الثور البری و بستانی یوز در سمن
 ورد یا بس اوزن التیدر سمن عرق السوی در تدر سمن شراب ایدر **شراب**
حشیش سعال یابس و ضیق الصدره زیاده نافور زیر نازله منع
 و زجر ایدر هم ایجاب النوم در **ترکیب بودر** حشیش الابيض قشری
 و بلدری قره اوزن بشر در سمن عتاب او توز عدد بذر الخس قرق در سمن
 بذر الخبازین حب السفرجل مکد التیش در سمن صافی ما ایلده طبخ اولنه
 و تصفیه دین صکره کفایت قدر شکر ایلده شربت ایدر **شراب الیس**
 اسهال بطن جس ایدر و جمله اسهالی قطع ایدر نفث الدم و انواع
 اسهالی قطع ایدر **ترکیب بودر** مرسین حب پکری در سمن صندال ابیض
 صماق انبر یا بس جلنار فاری مکد او توز در سمن زعفران یوز عدد
 عصاره الرمانه عصاره التفاح مکد ایکش یوز در سمن شکر ابیض
 بشیوز در سمن ایلده شربت ایدر **شراب نیلوفر** حرارت صفرائی قطع
 و دفع ایدر سوحش و حماد محرقه یه نافور عجایب مبر در اجاب النوم در
ترکیب بودر نیلوفر اوزن التیدر سمن در بذر قطونا بذر حاص سکن در سمن
 لبوب الباردة هر بزنده در تدر سمن بذر الخس بذر المهندیا بر بچق در سمن
 بقلة الحمق ایکش در سمن رازیانه کوی سکن در سمن صندال اصفر سنبل
 مندی بر بچق در سمن ماء القوا حله طبخ و تصفیه دین صکره حل الابيض

طاش قنای

ورمانه عصاره سی او نه التیش در هم شکر بیض یوز در هم ایله شربت
 اولنه **شراب اسقلوقندریون** سده لری و طحالی آجر و امراض طحالک
 انواعه نافعه **ترکیب بودر اسقلوقندریون** مندبا و جراحة و طر حشوق
 و افسین و کسوت مکدر کز در هم لبوب الباردة زهر بنفشه زهر لسان
 الثور یار مشرقبضه صافی ما ایله طبخ و تصفیه ایله کفایت قدر شکر ایله
 شربت اولنه **شراب بسفایج** سوده اسهال ایدر و امراض سوداویه نک
 انواعه نافعه **ترکیب بودر بسفایج** طری و تازه یوز در هم وج و بندر
 رازیانه در در هم بونلری کفایت قدر ماء حاره ایله یکرمی درت ساعت
 نفع اولنه بعد الطبخ و التصفیه ایچنه عصاره لسان الثور البری و عصاره
 ورد الطری یوز الی شدر هم میلیج مندی و کابلی یکرمیش در جمله طبخ
 و تصفیه دنصکره کفایت قدر شکر ایله شربت ایله **شراب الجمجمه**
 لفر نیوس نفث الدم و اسهال الدم و افراط الطحش قطع ایدر کذلک
 بطن جس ایدر و اسهال دکر **ترکیب بودر اصل الجمجمه** و اصل الانجبا
 بدر قبضه ورد احر طرانه لسان الجمل طرغیون ذنب الخیل جعه اقا
 بیوز ایکیش قبضه بونلری طتلوصو ایله طبخ ایدر و تصفیه دنصکره
 اکیوز در هم شکر ایله شربت ایله **شراب اصول** لابن مکیویه خام و غلیظ
 خلط لری کیدر سده لری آجر طحش و بوی ادر ایدر حصایه تقیت ایدر
 یرقانه نافعه **ترکیب بودر اصل رازیانه** و اصل الکرفس و اصل قطر
 السیون و اصل لاس بری و اصل هلیون مکدا و نه التیش در هم بونلری
 التیوز در هم صو ایله طبخ ایدر و تصفیه دنصکره التمش در هم
 حل حازق و او حیوز در هم شکر ایله شربت ایله **سکنجین اصولی**

لابن

لابن مكلوبه اخلاط غليظة رقيق ايدر وتحليل دفع وزايل ايدر واعصاء
 باطنه اولانه سده لركن انواعه تفتيح ايدر **تركيب بود** اصل الكرفس
 واصل الرازيانج اصل الهندبا او توز درهم بذرازيانج انيسون
 بذركرفس سكر درهم بذرمندبا او جدرهم كفايت قدر صوابه طبخ و
 تصفيه دنسكه حل حاذق ايكوز درهم شكر يوزونه درهمه شربت اولنه
سكنجيين مدبر لينقولاوس جمله سه لري اجر وقاين صاف ايدر حليات
 منطا ولبه قتيه نافدر **تركيب بود** جزار الصخرة بلدي قره اسقلو فندريونه
 زنبق شجج اس البري مليونه مكد الليش درهم حل حاذق وعصارت
 الرمان ايكوز درهم شكر او جيز درهم ايله شربت اولنه **سكنجيين** ^{المطبوخين}
 لمخيل الحكيم وجع طحال تسكين ايدر و سرد طحال اجر صلابت طحال ايدر
 وتحليل ايدر **تركيب بود** اسقلو فندريونه ثمرة الطرفا اير سا قشر الكبره
 قشر شجر الصفاق ايتيمون اقريطل مكد او ندرهم بونكري يكرين درت
 ساعه يوز درهم صرف سرکه ايله نفع ايدوب وتصفيه دنسكه يوز
 درهم شكر ايله شربت ايد لراستعماله سكر درهم **شراب قطران**
 لمختار الاستاد امراض سوداويه نك انواعه علاج قويدر **تركيب بود**
 قطران ايكبي قبضه ورديابس وحاش بر قبضه رازيانه ونحوه مندي
 وانيسون يار مشر درهم مرزنجوش بزنجوق قبضه اكليل الجبل وسالوبان
 استخودس يار مشر درهم قبضه فاوينا اصل الرازيانج بشر درهم چشمه
 صويجه التيزور درهم عصير القسطران ايكوز درهم شكر او جيز درهم
 ايله شربت ايدر **فصل الثالث عشر في تدبير استقطار المياة منها**
 ماء الحياة لفرو فرسوس معده نك جميع برودتدنه حادث اولانه علتونه

نافع را یام و باه استعمالی عجایب زکائی و حفظی آرت بر جمله مسموماتی
 قائله دفع و منع ایدراشته باء آجر مضمه معین اولور جمله برودتی معد
 دنه ازاله ایدر کیدر **ترکیب بود** جوز الطیب حولنجانه قرنفل حال بتوا
 کبابه لبانه ابیض بسکه دارچین زنجبیل زعفرانه مکداونه الیشر درهم
 روح الشراب التیوز درهم بر مکان حاره التي ساعت قدر طوره بعوض
 قرعه و اینق ایله تقطیر اولنه استعمالی برقا شقدرا یکی به وارنجبه **ماء المراقیا**
لانضوس غوبیوس لاطین عله مراقیا به و بودا مراقیا به بالخاصه نافعه
 موحش و مخوف واقعه لیری کور مکه منع ایدر روح حیوانی زیاه ایدر زیر
 مفرح القلوب درایم دماغه و قلبه قوت و فزوح ویر **ترکیب بود**
 زهر لانه الثور البری و بستانی قره باش چچکی مکدا الیشر درهم اصل
 لانه الثور اوجدرهم ریحانه القبور و بادرنجبویه و اکلیل الجبل مکدا
 او توز درهم فاوانیا درومی یکی درهم لانه الثور البری و بستانی
 قرق سکز درهم دارچین قرنفل حولنجانه بذر ریحانه بر درهم شراب
 ابیض اوجیوز درهم اوجکونزه صکره حمام ماریه تقطیر اولنه بعوض
 زعفرانه بر درهم عود مندی نیم درهم بواجرا لری بر صرة بندایدوب
 قرعه نکت دبنه براغوب و مقطری اوزرینه قیوب تکرار تقطیر اولنه استعمالی
 او نه یکی درهم زیکری درت درهمه وارنجبه **ماء امراض العین**
 لبراکلسوس الحکیم همزمانی غشاوه و قروح و غزبه و ضعف بصره و طرفه
 و طرفه به و بیاضنه و امراض عینک جمله سینه کافدر بلکه اکیر درهم
 کونه اکثر قطره کونزله طنز سدر نافع اولور **ترکیب بود** شراب
 ابیض المقطر یوز درهم مطر نیسان المقطر سکز درهم ماء الورد
 یکری

بیوک مندرستانه جوزیز
 هاله در لری

یکرمی در تدریج هم ما و الما میشا ما و ال مذاب ما و از یانجی ما و افرا جیا
 ما و فونجی ما و شاتر جی مکدا و التیش در هم سکر طبرزد راج ابیض
 هر بر ندی در تدریج هم کافورا و جدر هم ملح افرا جیا ملح زخل ملح راز یانجی
 مکدر بر در هم ملح لؤلؤ ملح مرجان هر بر ندی سکر در هم قر نفل زنجبیل
 مصطکی بر در هم کلابیله مزئی توتیاد احضر سکر در هم بونبری بر
 نحاس احمر جدید ظرف ایجنه قیوب قرق کوه حرارت شمه تعلیق
 اید هر کوه تحریک اید هر جلیل القدر عظیم النفع مرغوب بر صو
 اولور وقت حاجت استعمال اید هر **سیلانہ المنی** که بل صوقلنی در
 هر قنی سببند اولور اولسونه بو علاج کافدر **ترکیب بود** در طین محتوم
 یکرمی در هم نخوه مندی حب القنب حمص بقلة الحماطر حشقوق
 حرف ابیض کز بر مدبر مکد التیش در هم فنجکشت او ایکی در هم
 حس سزاب زهر نیلوفر حشقیش ابیض سکر در هم بهمن اسود مشکطرا
 میثع ابیض و احمر و اصفر زخل کافورا و جدر هم نفع یابس افستین رومی
 عصی الراعی سالویاری الحما حشقوق هر بر ندی ایکس در هم شراب الفایق
 بیک در هم سکر کوز نکره حمام ماریه نار لطیفیده تقطیر اولنه استعالی
 سکر در هم یکرمی درت در هم و از بنجه در **ماء المفرج البارد** مفرج
 القلوب و ارواحه قوت ویر رحیمات عقیبه و ابجره ردیه به قمع و ازاله
 اید حرارت قلبی نفلیش اید غشی کیدر روحفقا و حرارتی متولد اولانه
 امراض ردیه قلبیه نکه انواعه نافدر **ترکیب بود** در عصارة لسان
 الثور البری و بستانی و عصارة بادرنجویه و بهمن اسود و رعی الرا
 عی الحما بندر خرفی بندر حرمل مندیا زهر بنفشج زهر لاله الثور و رد

که مینی تیره سید

احمد زهر نرجس اصل نسطا فیلو لب الليمون لب الاترج سکز درهم
 طرغیون یکر می درت درهم حل المصعد یوز درهم بذر بقلة الحماز
 نیلوفر اوز التیش درهم طین محقوم او توز درهم جوارش صندال الی
 درهم لؤلؤ ناسفته او جدرهم استماله اوز ایکه درهم یکر می درت درهم
 وارنج ویرلور **التنروح** لمختار بر اکلسوس عفونت در حادث اولان
 امراض سمیه و بایئیه نکت انواعه نافع و شفا یی اکبر در زیر اسهومات
 قائله عرقله دفعه واستخراج ایدر باد زهر حیوانیه مقامنه قایم اولور
 معرقدر ترکتور مجیدر سایر منافع فی قرص تنروح کبیر **ترکیب بود**
 اصل انجلیقا وجد وار خطای و اصل طور منتلا فلنجه شک لحیته
 التیس ظفر الجبل اصل الجناح مکدر یکمیش درهم قشر الغبایین
 الی درهم صندال ثلاثه دار چین بسله حب الالهیل بذر شوکه المبارکه
 قشر اترج هر برنده سکز درهم اسقا بیوز مشکطرامیثع اقریطلی
 نفع یابس مامیث اسقور زیون بری سزاب قوانه اویه اصل
 اسقور جنا هر برنده برر قبضه قنطریون دقیق زهر میوفار قون
 زهر رتمه زهر نرجس زهر سانه الثور بری و بستایه مکدیامشر
 درهم اسکیه شراب او جیوز درهم عصارة الليمون ماء قش جوز الطری
 ماء بادرنجویه ماء شوکه المبارکه التمش درهم درت کونه مکانه حاره
 طوره بعد ایجنه تریاک اکبر یکر می درت درهم مفرح الیا قوتی سکز درهم
 جوارش القمرز التیدرهم انجوسفوفیه مرجانه سفوفیه او جدرهم
 دواء العنبر دواء المسک ایکش درهم زعفران مرصافی درت درهم
 شکر طبر الی درهم او جکوند نضکر حمام ماریه نار حقیف الیه

تقطیر

تقطیر اوله **ماء الاسطی اصقوی** ریاح غلیظه رفیقله تحلیل ایدر
 ومعد یه تسخین ایدر سکن لری آجر مفرج القلوب بر مضمه معین اولور
 شهوتی زیاده ایدر امراض معدیه نکه هر نوعنه بر دوار که اکیر مشابه
ترکیب بود جوز الطیب کبابه قرنفل اونه ایکش دریم دارچین بسببه
 زرنباد میل بوا سکن دریم حولنجانه اوجدر هم فلفل دار فلفل الیه
 شر دریم قرنفل بستایه نفع یاب فونج جیل افستین روغن زهر
 لانه الثور یا مشرقبضه لب الخیر الابيض کسانه دریم ماء الدارچین
 ایله در تیوز دریم ماء الورد ایله ماء لانه الثور ایله الیه شر دریم
 بادم مقشری عمل مصطفی اوجیوز اونه بش دریم سکن کونز نضکره
 قرعه وانبیق ایله تقطیر ایدر لاستعمالی برقا شکر **ماء التعتیق لغور**
 حناس صرعه وثقیقه ودواره وکتهیه وفالغ ولقوه وعرشه وکرام
 وصداع واحتناق رحمه وامراض دماغیه وعصبه نکه انواعنه نافعدر
ترکیب بود فراح عقیق اونه عدد فاو اینا و حشب الدیق وزرنباد
 اونه القیش دریم زهر اخلامور زهر زنبق زوفا و یابس مکدر بر قبضه
 ماء العسل در تیوز دریم شراب الکلیل الجبل بشیور دریم قرنفل
 جوز بوار غصوانه دارچین کبابه اوجدر دریم چند بید ترکیومی دریم
 زهر قره باش زهر اترج زهر الثلج مکدر نیم قبضه زهر انا عا این بر قبضه
 درت کونز نضکره قرعه وانبیق ایله تقطیر ایدر لاستعمالی برقا شکر
باد زهر لمختار انطوس غوبیوس معرقد رحماء و بایئیه نافعدر و
 امراض سمیه نکه انواعنه نافعدر زهر اسهومات قاتله نکه انواعنی
 عرقله دفع ایدر حفاقانه وامراض قلبیه نکه اخبلسنه نافعدر

ترکیب بود حلد و نیا اوج قبضه شوکه المبارکه و سداب و مشکطرا
 میسح بر قبضه اصل الانجلیقا و جد و ارمنی مکدا و جد در هم اسقریون
 اقربطی یکی قبضه قش اترج و قش لیمون و دارچین یک شربتی بحق در هم
 اکلیل الجبل و قسطران و قرنفل یک شربتی در هم روح الشراب او جیوز
 در هم شراب عتیق حل حازق الی شربتی در هم یکرمی درت ساعتین
 صکره نار حقیف ایله تقطیر اولنه بعد تر یاق فاروق یکرمی درت در هم
 مژدیطوس او نه یکی در هم کافور قرنفل یک شربتی بحق در هم قرصانعی
 بسبکه بر در هم دارچین او جد در هم قسطران مرتبایه او نه التیدر هم
 سکره در هم شوکه المبارکه سفوف جواهر الحاره التیدر هم قرعه و انبیق
 ایله ارضینه سن بش کوه تقطیر ایله **ترکیب بود** ارشنه و زهر نیوف
 حشیش ابیض و اسود و ورق الخس بر قبضه قش اصل اللفاح
 دارچین بزر حش بزر حشیش اسود جوز الطیب زنجبیل قرنفل بزر بزر
 درت در هم حب القلب او نه التیدر هم بزر حشیش ابیض یکرمی در هم
 لبوب البارده یکرمی در هم عود مندی و بسبکه یک شربتی در هم
 کنکک مرصافی یک شربتی بحق در هم زعفران او جد در هم افیون او نه
 یکی در هم ماء الخس یکرمی در هم قرعه و انبیق ایله تقطیر اولنه
ماء المستن قولنج و وجع احشایه نافه در هم غلیظه تحلیل
 ایدر معدیه قوت ویر **ترکیب بود** جوز بوادارچین کوه بسبکه
 قرنفل حولنجانه حب الغار مکدر درت در هم نارنج او نه التیدر هم
 یانیون منقی یکرمی در هم ماء القراح التیوز در هم قرعه و انبیق
 ایله تقطیر ایله **ماء الملک** قرال صوی دی کلری صودر که حالا

فزان

فرانسه انگلتره و آیتند غلظه به کلوب او زونه شیشه لرایله صانتر
 لرابطا مز غلظه دنه الوب بعض علتته استعمال ایدر لر معتبر و مشهور در
 حقیر شفای کندم اخراج ایروب و امراض کثیره به جق نفغین کور
 در قی منع ایرو جمیع اور امیری تحلیل ایدر حماء عفنیه و طاعونه
 و حصبیه و جدیه و امراض جلدیه به صرع و فلج و دروار و سخته و
 امراض رحمک انواعنه نافور صلابات قویه تحلیل ایدر بخاری منع
 ایدر طرش و وجع اسنان و ریج قونجه معد به قوت ویر عرق النسیاه
 و اوجاع مفاصل تقریس عتیق و جدیه نافور اوج کوز علی السحر
 جوعا و شعبا انجای و اعضاء قوی ایدر اکر درت در سمک سکر درهم
 ما و زهر الفول ایله قرش دروب بو اننه طلا اولن حسن کوزل ایدر حسن
 و یروب طراوت کوتر **ترکیب بودر** روح الشراب حالص و
 صافی او جیوز درهم زهر اکلیل الجبل التیوز درهم بونلری قرعیه
 قیوب و حمام حکما او جکونه طوره بعد قرعه و انبیق ایله علی الارضیه
 اوج کره تقطیر ایله لر استعمال درت درهم **ماء القلوب** و ولس
 دفع و قلبه قوت ویر و روح فرح و نشاط ویر مالیمو لیا و
 مراقبایه و جنونه و امراض قلبیه نک انواعنه نافور **ترکیب بودر**
 اصل سانه شوریکرمی درت درهم زهر سانه شور و زهر اکلیل
 الجبل قش اترج او نه ایکش درهم عصاره تفاج اش می عصاره
 السفرجل ایکش یوز درهم یکرمی درت ساعت نضکره قرعه و
 انبیق ایله تقطیر ایله لر **ماء الورد** مفرح القلوب بر سایر منافع
 خود مشهور عامد **ترکیب بودر** کل پراغی طاش هو انده دق سحق

بهینه چکیده

وانبیق اعجابیه وضع ایدوب تعفین الضاعیه در سکر کونه تعفین اولونه
 بعد قرعه وانبیق ایلد حمام ماریه در تقطیر اولونه **ماء الهند باحمیات**
 عفیه و عطشی و التهابایه تسکین ایدر عظیم النفع در **ترکیب بودر** ماء
 مایسه تازه مند بادنه بیکه اکیوز در هم الوب حردده حرم طوغریوب
 بر قرعیه قیوب اوزرینه ایکی بیکه در هم صافی صوفیوب بر مکان
 حاره در اوجکونه طوره بعدد نخا قرعه وانبیق ایلد تقطیر اولونه سکر
 یوز درم ماء حاصل اولور جمله حاشیشک امیاهی منوال اوزره
 مستخرجدر بر نحاسف و افسنتین و قطران و طر حشقوق و سایر ترکیب
ماء الرازیانج ریج تحلیل ایدر روح با صره یه قوت ویر معده یی
 تسکین ایدر **ترکیب بودر** و مضمه معین اولور بزر الرازیانج مصری
 ایودانه لو اوله در تیوز در هم ماء صافی بیکه در تیوز در هم ملح افراق
 اوز التیدر هم بوندی بر مکان حاره در قیوب بر مفته طوره بعدد
 قرعه وانبیق ایلد تقطیر اولونه جمله بزورک امیاهی بو منوال اوزره
 استخراج اولور قردمانه اینسون کونه بزر کرفس بزر کزبره کیه
ماء التارجین اعضاء راسیه یه قوت ویر مفرح القلوب در نگه
 خوب و کوزل ایدر بر روده معده یی ازاله ایدر مضمه معین اولور صواع
 و حفقان و عشی و عسر الولادة اسانه ایدر نافعدر طمٹ ادر ایدر
ترکیب بودر در جین یوز در هم ماء الورد اوجیوز در هم شراب
 قدیم اوجیوز در هم بوندی اوز کونه بطن فرسه تعفین ایدوب
 بعدد تقطیر اولوب جمله عقاقیر و افاو یه نک میاهی بو وجه اوزره
 در استخراج اولور قردنفل بسله کبابه فلفل دار فلفل جوز بواق اوله

زنجبیل

زنجبیل کیلے **فصل الرابع عشر فی تدبیر استقطار الارواح** از جمله
 روح اینسوز کہ ریاحی تحلیل ایدر وجع امعادنہ از الہ ایدر قولنجہ
 علاج قویدر ونفعی عظیم در دواء لطیف در **ترکیب بود** اینسوز
 رومی بشیوز در ہم ماء القرا حلہ بیک بشیوز در ہم ملح طعام اوج
 اوج طیر طیر حام البی در ہم ملوجیات مایله حل ایدر وب و اینسوز
 بو مخلولیلہ بر کتہ و غلیانہ ایدر وب اندر مکانہ حاتہ ہر بر ہفتہ
 طورہ بعدہ قرعہ و انبوق ایلہ تقطیر ایدر لر و علی الارضیۃ اوج کتہ تقطیر
 اولنہ مستعمل بالنار بہ روح جقار جمیع بزور اتک ارواحی بو منوال اوزرہ
 استخراج اولنور **روح الحیاة** لواقریوس حکیم کہ عفونتی ہو ایے
 قلب دنہ دور ایدر قلبی حفظ ایدر طاعونہ و امراض ساریہ و امراض
 و بایئہ نک انواعنہ بل کلی سینہ کافیدر ایام و باہ و زمانہ طاعونہ
 استعمالی قتی مناسبت **ترکیب بود** اصل انجلیقا قارینہ جنطیانہ طور
 منتلا ایمر الوز یعنی بر مور و ریدر جدر و اخطای قصب لایل مکد
 اوزہ التیش در ہم کافور قیصوری بر در ہم مکک از فرثلثانہ در ہم
 روح الشراب اوجیوز در ہم اوتوز کوندنصرہ علی الارضیۃ اوج کتہ
 قرعہ و انبوق ایلہ تقطیر ایدر لر استعمال اوزہ التیدر ہم **روح اللؤلؤ** مختار
 انظوس عوبیوس مفرح القلوب بر صحت بدنہ حفظ ایدر انانہ عمر
 طبیعی یہ واصل ایدر ارواحہ و جملہ قوالرہ قوت و بر حواس خمسہ ظاہرہ
 وصفات درونہ باطنہ قوی و محکم ایدر وسایر افعال سلطانہ المعانی
 اولانہ ذہب خاصہ سی **ترکیب بود** ملح اللؤلؤ یوز در ہم طین
 محطوم خالص اولہ ایکوز در ہم معاسق ایدر وب و روح الورد ایلہ

یو غروب نحو قدر قرد زوب بعد التجفیف مایل الرقبه نار شدید ایله
 تقطیر اولنه عنبر مثالند بر طیب الرایح بر روح جقار استعمال بش قطره
 در جمله جوامع ار و اجمی بو منوال اوزره جقار **روح الاسنان**
 لبار یطوس الطیب و جوع اسنانی تسکین ایلر و وجعینی دفع و ازاله
 ایلر و برودتند متولد اولان اسنانک انواعنه کافیر و جمله سیننه نافه
ترکیب بود نشارة الغباین او توی یکی در هم بذرموزح و قشور الیمان
 عقص بنانه مکدر کز در هم افیون کافور شقایق النعناع زنجبیل قرنفل
 فلفل مکدر تدر هم ورق الدخان و نعناع یابس بر قبضه اوله اصل پنج
 و عاقر قرحا و یبروح الضم و لسان الکلب بذر جزا و زبش در هم
 روح الشراب بشوز در هم بونتری او ذرت کوزه بطن فرس تعفین
 ایدوب بعد حمام بخاریه قرعه و انبوق ایله تقطیر اولنه **روح التنزیح**
 مفرح القلوب در دماغه و روح نفایه به قوت ویر معده اصلاح ایلر
 بضمه معین اولور نکهته کوزل ایلر سکور بوطه حفقانیه و مانیای
 و غشی و واس بود مزاجی کیدر عفونت احلاطی دفع بدینه اعتدال ایلر
 لایتمایام و باه استعماله عجایب مسومات قاتله قلبدنه دور و اسرار
 طبدندر عجایب فعلی وارد در اسرار حکما دندر **ترکیب بود** صندال اصفر
 و ابیض و احمر بش در هم حب اهل و ناب الفیل قرنه الایل حب اترج
 حاص بقلة الحما مکدر ایکش بحق در هم یا قوت ازرق زمرد اولو
 بکر مزئی اوله لعل و حریر خام ایکش در هم زعفران و در احمر مرصافی
 سنبل هنزی یار مش در هم یا قوت اصفر نلثانه در هم طین ارمینی
 مزئی و مدبر طین محتوم خالص باهن احمر و ابیض و اسود طور منتلا

قارینه مشکطرا میسح اقویطی اوله قرفزان لیس قرض عالیه درت بچق
 دریم عنبر اشهب او جدریم مسکت از فرور دریم روح الشراب
 الصافی روح اکلیل الجبل روح تفاح الشابی که مسکت المایع شکر نبات
 الی دریم بوندری بر طویل العنق زجاجیه قیوب قرق کونه بطن فرس
 تعفین اولنه بعد قرعه وانیق ایله حمام بخاریه علی الارضیه او جکوه
 تقطیر اولنه مسک و عنبر دونه افصل و اعلا و قیمتلو بر روح اولور استعمالی
 بر درمده او جدریم و آرنجه **روح غبایق** باد زهر معرفه بالخاصه
 اخلاط غلیظه الزج اولانی قطع قمع و محو و زایل ایدرسه لری اجر
 جمله اخلاط فاسدی تحلیل ایدر و رطوبت اصلیه نک بکس ایدر
 و تر یا قیدرا سکور بورطه و سرطان و جمله مرض افرنجه نافعه **ترکیب بود**
 عود غبایق کفایت مقداری الب و بر مرجج ترایه قرعیه قیوب طین
 حکمتله صوایوب نار قوی ایله تقطیر ایدر وارضیه سن احراق و بر
 قرعیه قیوب اول مقطری اوزرینه قیوب علی الارضیه یرین که تقطیر
 ایدر لری قمری روح جقار استعمالی سدس درمده ثلث دریمه و
 رنجه و یریله و جمله اشجار اتک ارواحی بو قیاس اوزره استخراج اولور
روح الارحامین احتناق رحم زیاه نافعه سرد رحمی اجر و طمیت
 ادرار ایدر امراض رحمک انواعه علاج عظیمه **ترکیب بود** زراوند
 طویل مدخرج عود الصلیب ایچنده التیش دریم افسنتین و
 برنجاسف طرفا و قجوانه زهر بکس شابی که مرور انجیدر با بونج
 مکدر بر قبضه روح الشراب در تیوز دریم او جکوه مکانه خارهم
 طوره بعد قرعه وانیق ایله حمام ماریه تقطیر اولنه استعمالی

طین حکمت طوز و مراد غایت
 حکم سحوق و غیر اتمکدر

ایکے درہم نہ او جدرہ و ارنبجہ ویرلور **روح التریاق** لمختار الاستاد
 یاد زہر حیوانیہ مقامنہ قائمدر جملہ سمومات قاتلہ عرقلہ اخراج
 ایدر و دفع ایدر ساری اولانہ سمک مرضلرینک جملہ سینہ نافعدر
 عفونتی و ضررینے قلب دنہ وصولیہ دور و منع ایدر قلبی حفظ
 ایدر علل بارہ نکتہ کسیریدر **ترکیب بود** شیشہ الملائک و انجلیقا
 کویہ قایہ دو قوموہر برندنہ یکری درت درہم حب اہل نحوہ ہندی
 بندر سیسالیوس کنز درہم تریاق الفاروق حالص کہ قوموش تصویرنہ
 اولا اوتوز ایکیہ درہم روح الشراب ایکوز درہم سکر کوز بر مکانہ حانہ
 ہ طورہ اندنہ قرعہ و انبیق ایلہ تقطیر اولنہ استعمالیہ ایکیہ درہم درت
 درہم و ارنبجہ علتہ مناسب و مفرح اولانہ مالر ایلہ ویرلور **روح محتم**
 لبکیلیوس مجرمانیہ اوجاع المفاصل و تقریب و جملہ جرب علتیرینہ
 شراب و طلاؤ نافعدر و اوجاع باطنہ یہ و ظاہرہ نکتہ انواعیہ سکین
 ایدر عفونت ہوائیہ قلبیہ وصولنہ دور و منع ایدر **ترکیب بود**
 صاری و حقیف طین محتم بقدر الکفایہ الوپ بر سوک طیندنہ
 طوزنلش مائیل الرقبہ یہ قیوب اونہ ایکیہ ساعت نار المنفح ایلہ تقطیر
 اولنہ بعد مقطری تکرار قرعہ و انبیق حمام ماریہ ہ اوج کرہ تقطیر
 ایدر لہ استعمالیہ درہم و علاج کافیدر ایکس قطرہ قولاغذہ طرز
 سربدر **ترکیب بود** بیض النمل ایکوز عدد افستین روح
 و جذبیدر شحم خنظل قبور الیجانہ اہل سذاب مکدر بر قبضہ کونہ
 و انیسونہ و کراویا و رازیانجہ مکدا و جدرہم حب الدہمشت حب
 العرعر ہر برندنہ درت درہم قشر الرمانہ التیدرہم حریق السودعد
 کویہ

شرح زہر سکر کونہ بیکہ
 بر عدد یا زہر

لوازم الحکم صاحبی
 سبل مرض علاج بالدیوی
 یا زہر

کوفی فجل عرطیشا سکز در هم بصل الاکل عدد لوز المر المقشر اون
التیدر هم بشیوز در هم اون درت کون بطن فرسد تعفین اید لرانند
قرعه وانبیق ایله حمام ماریه هم تقطیر اید لرواح **الافستین** معد
وکبدری آجرو سه لری کیدر و معدیه قوت ویر امراض کبدری کبدر
ترکیب بودر افستین روچی کفایت قدر الوب و تخفیف ایدوب اندز
حرم طوغرا یوب و بر قرعیه قیوب اوزرینه درت بر مق اور تجک قدر
ماء المالح قیوب اندز مکان حاره اون کون طوره بعد قرعه وانبیق
ایله تقطیر اولند قوی الراجح بر روح جقار استعمال نیم در هدر و
جمله حاشک روحی بو منوال اوزره جقار **روح الورد** قلبه قوت
ویر و نشاط و انبساط غشی و حفاک ایدر حراریه کبدری کیدر
قلبی انقباض ایدر جمله سه لری آجر عطشی تسکین ایدر **ترکیب بودر**
کفایت قدر وورد الطری الوب و عقیب مطرم جمع ایدوب طاش
موانن سحق ایدوب و بر بیوک واسع قرعیه دولدروب بر مکان حاره
فرق کون طوره تا که اندز بر کشی رایحه حاصل اوله بعد بوئی
یدی قسم ایدوب بر قسمی بر قرعیه قیوب و حمام ماریه هم تقطیر اید لرو
اول مقطری اور قسمک اوزرینه قیوب تکرار تقطیر اید لرو بطریق
اوزره یدی کون تقطیر اید لرو بر شعل بالنار طیب الراجح بر روح جقار
استعمالی اوجدر هدر **روح الکبریت** سردا حای تقطیر ایدرو انواع
حمیاته نافعه اخلاط ریه منع ایدر جمله امراضه کرک حار و کرک
بارد بالخاصه نافع در وجع اسنان تسکین ایدر مرض بر صه نافور
ترکیب بودر نمناک اولان یر بر فنجانه مسح اولمش کبریت

دولدروب اوزرینه اشلی کور قویه لر اول فنجانی بر فغفوری طبق
 ایجنه قیوب معلق بر انبوق افلاطون تمورتل ایله صوب رو کند که ینه
 کبریت ویره لر تا که قطره قطره روح اول طبق ایجنه طله ینه نزول
 ایدر اولدوق جمع ایدوب حفظ ایدر **روح الملح** استسقایه نافدر
 عطشی و حراریه تسکین ایدر صرعیه و یرقانه نافدر حمایه عقیقه
 و سکتیه و امراض معده ینه و کبد و طحالک انواعنه نافدر **ترکیب بود**
 ملح افلاق او جیوز در هم طین الخرف طقوز یوز در هم قرص در زوب
 و مایل الرقبه نارشدید ایله تقطیر ایدر استعمالی سکز قطره در
روح زاج حماد محرقیه نافدر عطشی تسکین ایدر احلاط غلیظه لزجیه
 قمع و تقطیع ایدر جمله مرضی عرقله و ادرار ایله دفع و اخراج ایدر اشتها و
 آجر مضمه معین اولور مثانه و کلاده لولانه حصایه تقیت ایدر حراریه
 کبدری تعدیل ایدر منافعی کثیره ینه و خاصه ینه جزیله سی جو قدر بیانه اون
 زیل طویل اولور بزای اختصار اوزره ذکر ایدر زرقفصیل قابل دکلد
 کلام اوزار فرنج حکما سی و اطبا ینه جمله امراضه استعمال ایدر لر
ترکیب بود زاج اصفری بر طین دنه دوز ملش معوجه نکه نلشنه
 دکن طولدروب بعد یکر می درت ساعت نارشدید ایله تقطیر ایدر
 بر روح حاض جقار استعمالی اونه قطره ینه و ارنجه و یریلور **فصل**
المجلس عشری استقطار لادمانه الحیثیش والافاویه و
 الازمار دمن اهل و جمع قولنج و مفض تسکین ایدر دخی نوازیله
 منع ایدر قلجه و رعشیه شینج عرق النسیه تقریه اوجاع رحه امراض
 دماغیه نکه جمله ینه ایا نافدر سمومله قاتله منع ایدر حفقان کیدر
 بود.

بولے اور ایدر صوغلجانے قیرا جقار قروح و جراحیے اوکلدر مضنه
 معین اولور دیس نظار یا ازاله ایدر و افراط حیضی تعدیل ایدر صرع
 و مانیما و مالیحو لیا یہ نافعہ کیمیا کرانہ بود من غایتہ شریف
 طوز بلبانی صحیح ایلہ معادلدر در لرا **استخراج بود** حب اللہ بل
 ید پیوز در ہم تر منتین خالص فرنگی الی در ہم طر طیر مکلس او حیوز
 در ہم ماء القراح ایکے بیکے بشیوز در ہم او توڑ ایکے کونہ بطن فرس
 تعفین اولنہ بعد قرعہ و انبق ایلہ تقطیر اولنہ جملہ حبوباتک دہنی
 بومنوال اوزرہ استخراج اولنور حب الفارجت قیسوس و سایر کیم
 حبوبات نافعہ بومنوال اوزرہ جقار **دمن قشر الارج** مفرح القلوب
 و محبوبد ریزیر اقلہ قوت ویر و جملہ حمیات و حماء و بایبہ کیے و مالیحو لیا
 و عقرب و حیاء صوقد و غنہ نافعہ معویہ قوت ویر و مضہ معین
 اولور ایام و باہم و طاعونہ بوغازہ و نبضہ و طبانی الذنہ سورس
 عفونت ہوائیے ٹائیدنہ دفع ایدر و منع ایدر رسم اصلاً ٹائیدنہ **طریق**
بود کفایت مقدارین تازہ و سالم اغاج قاوینے بوغندہ برقرعیہ
 طوغرا یوب اوزرینہ درت بر مق اور تم جوق قدر ماء الورد قیوب
 بر ہفتہ بطن فرس تعفین اولنہ بعد قرعہ و انبق ایلہ تقطیر ایدر
 لر صواوتنہ دہنی کلورانیے تدیجملہ نازک طوق طیو ایلہ بر فلجانہ
 جمع ایدر و استعمال الہی قطرہ یہ وارنجہ ویریلور **دمن قارینہ**
 بر مبارک شریف دہند کہ جملہ حمیات عفنیہ رد و ازالہ ایدر انواعنہ
 کافیدر فصلات دمی تحلیل ایدر جمع اعضا لہ سرایت ایدر زہر ناک او
 لانہ مرضلہ قتی مناسبہ طاعونہ منع ایدر و جملہ امراض سمیہ عن قلم دفع

براغذی کار شیشہ قیوب
 پر ماغنی قبا یوب ہاشی
 اش اغی ایدر و باغی اوتنہ
 کلور تدریجملہ صوبی اقدوب
 باغی کلور اساندر

رجب مستعمل در بر قطریه قولان طرز سلر اغری سین تکین ایدر
طریق استخراجی بود قرنفل یوز در هم ملخ معدن یه سکر
 در هم ماد القراح التیوز در هم بش کونه بطن فرسد تعفین
 اولنه بعد قرعه وانبیق ایله تقطیر این لبر قرمزی دهن جقار
 طیب الرایحه استعمال اوج قطره در بسبکه وکبابه وفاقوله و
 حب بل سانه ولبانه واضراهم بومنون اوزره در **دهن دارجین**
 عفونت منع ایدر واعضاء راسته به قوت ویر مضمه معین اولور نفسیه
 طیب ونجشیه ایدر نکه کوزل ایدر و قروح باطنه اوکلدر برودت معدن
 وصداه باره ده وحققانہ نافذ نفعی چوقدر **و طریق استخراجی بود**
 دارجین سیلانیه در تیوز در هم ملخ افلاق او تونزش در هم ماء الورد
 بیک در هم اون ایکی کونه بطن فرسد تعفین ایدوب بعد قرعه و
 انبیق ایله تقطیر اولنه در تدر هم صایه دهن جقار استعمال اوج قطره
دهن سندال مقوی القلوب در مفرح الکر و بر صداه حاره تکین
 مفرحات باره نکه اشرفیدر و اعلا سیدر **طریق استخراجی بود**
 نشارة السندال ابیض یوز در هم ماء الصایه او حیوز در هم ملخ
 معدنی سکر در هم اون سکر کونه بطن فرسد تعفین ایدوب بعد
 قرعه وانبیق ایله تقطیر این لبر دهن اضر طیب الرایحه جقار جمله
 اشجار که ادھان بومنون اوزره جقار غبایق صا صفر اس کبی
دهن الورد شما و شربا حواس خمسہ ظاهره و صفات سبعه باطنه به
 قوت و مکنت ویر قلب و دماغه قوت ویر حققانیه منع ایدر عیشیه
 نافذ عطنیه تکین ایدر و هم منومدر **استخراجی بود** کفایت مقداری

تازه کل پیراغن الوب طاش موآنه سخن ایروب و او سنه اورتہ جگن
 قدر ماء الورد قیوب اندہ او نہ بش کونہ بطن فرسہ تعفین ایروب
 بوع معوجہ دید کبری انیقندہ تقطیر ایرہ لر بعد اول مقطری بطویل
 العنق قرعہ قیوب و اوزینہ انیق قیاب تمام مارتہ تقطیر اولنہ
 اسفل قرعہ مسکنہ اعلا و افضل قوی الرایحہ بردہن بیہمتا
 قالو جملہ از مارک ادماہنہ بو منوال اوزرہ جقارہ بنفج نیلو فرخراہ
 زہرا خلا موروزہ برقعہ باش و غیر ہم **الفصل السادس عشر**
في استقطار الادهان من العلوک والضموغ والمایعات
دمن ترہ منتین کہ یاوز اولانہ یارہ لری یگرمی درت ساعتہ بتور
 واکلہ روباہ جمالہ و عرشہ لہ و تشنج کزادہ طنین علتینہ نافعہ
 بولی ادرار ایرہ مضہ معین اولور **استخراج بودر ترہ منتین خالص**
 فرنیکی یوز در ہم رماد الحطب النمش یگرمی درت در ہم مایلہ الرقبہ
 نار المل ایلہ تقطیر اولنہ استعالیہ بردہن **دمن لادنہ** طختار الحقیقہ
 شفاہی شعرجوب و طویل ایرانتشار دہ منع ایررأس و دما
 غہ قوت ویر **طریق استخراجی بودر لادنہ** قبریسیہ یوز در ہم ططیر
 مکلس سکز در ہم ماء الورد یوز اللیہ در ہم او جکوند نضکہ قرعہ
 و انیق ایلہ تقطیر اولنہ **دمن مصطکی** جملہ رطوباتیہ تحلیل ایرہ
 تشنج و امراض عصبیہ نافعہ قروح جدید و عتیقہ نافعہ اوکلہ
استخراج بودر مصطکی ایکیوز در ہم طین الخرف ایکی قبضہ بو
 نلری برقعہ یہ قیوب او تنیہ ایکی بر مق اور متجق قدر روح الشراب
 قیوب او نہ درت کوند نضکہ ایجنہ اللیہ در ہم زاج محرق قیوب

قرعہ

قرعه وانبیق ایله علی الارضیه تقطیر ایدوب برقرمزنی یاغ جقارغا
 یت لطیف **دمن شمع** اوجاع مفاصله و اوجاعی اذنه تسکین
 ایدر ملطیف در تسریع النفور و التاثير ادرار بول ایدر **طریق بودر**
 شمع العمل اکیوز در هم روح العراقی قرق سکز در هم مایله
 الرقبه تقطیر ایدوب استعمالی اکیه قطره در عطومات لطیفه
 دندر آکله و سراطانات و قروح خبیسه لرن نافع اولوب اوکلمقد مایله
 یوقدر اصلاح اتمه اکیر کبیر استخراج طریق دمن علسند جا
 وی کبیر جاوی قرق سکز در هم دمن طرطیر ماء الورد ایله یوز
 در هم یکر می درت ساعت مکانه حاره به طوره بعد قرعه وانبیق
 ایله تقطیر اولنه **دمن میغه سائله** راسه قوت ویر نوازل باره
 منع ایدر عطر قویدر **طریق استخراجی بودر** مصعد الشراب یوز در هم
 رحمل الانهار او توز در هم یکر می درت ساعت نضکه تقطیر اولنه
دمن قصنی شقیقه و وجعی قولنجی تسکین ایدر شنبه و وکل و مشا
 نیه نافع **طریق استخراجی** بودر که قصنی الیه در هم عظام المحرق
 یوز الیه در هم روح الشراب قرق در هم یکر می ساعت نضکه مآ
 الرقبه نار معتدل ایله تقطیر اولنه **دمن کافور** عفونتی منع ایدر
 قروح خبیسه اوکلدر آیام و باه استشمام قلبی محافظه ایدر و دما
 غه قوت ویر **طریق استخراجی** بودر کافور او نه التیدر هم ملح
 افلاق درتدر هم ملح طرطیر الی در هم شراب قییم الیه در هم او جکوندن
 صکره قرعه وانبیق ایله تقطیر اولنه استعمالی بش قطره در **دمن**
صابون ریج قولنج و عسر البول نافع که تو بکه طلاء اتمکله درت

ریاح غلیظه تحلیل ایدر بوی ادر ایدر تشنج و تقریب و غدد کزاه نا
 فعدر جمیع اوجاع لری ساکن ایدر اعضا ننگ ایو شوغنه و حذرہ عجات
 نفی ظاهر در **طریق استخراجی** بود در صابون عراقی یوز دریم
 حجر الاسفنج اوجیوز دریم بر برینه قانوب و حمام یا بس نام معتدل
 ایدر تقطیر ایدر **در من مرضای** اگر یوزہ طلا اولنہ یوزی بیاض
 و منور ایدر و آثارہ چلاویرر لکہ محو ایدر و کیدر قروح مقعدی و
 مثانہ اوکلدر در من بلسا مقامنه قایم اولور **طریق استخراجی**
بود در مرضای ملح طریق یوز دریم بر زجاجہ یہ قیوب اوجکونہ
 بطن فرسہ تعفین اولنہ اندنہ مایل الرقبہ چ نار لیتنہ ایدر یوا شخم
 تقطیر اولنہ **در من کهر بار** امراض عصبیہ و صوعہ و تشنج فلج و کتہ
 و عسر الولاہ و نوال قریحہ یہ نافعدر دماغہ قوت ویرر جملہ حیاتہ
 ویرقانہ و عسر البولہ و وجع اسنانہ نافعدر دماغہ قوت ویرر قی
 الدم و اسہال الدم و ترف الدم قطع ایدر قوہ باصرہ ی قوی ایدر
طریق استخراجی بود کهر با قدر نجہ حصاة مسحوقہ سحق ایدر
 مایل الرقبہ تقطیر ایدر ب حفظ ایدر **فصل السابع**
عشرے استقطار المعادنہ والا حجار در من الکبریت الساذج
 حیات عفینہ یہ ثالثہ یہ وربعہ یہ و طاعونہ و خیارجفہ نافعدر قرو
 حات و جراحاتہ تیز اوکلدر و کز لک قروح الفم و امراض کیدی و
 طحال و رحم و مثانہ کز لک سعال و صرعہ یہ و اوجاع مفاصلہ و
 بطلانہ الشهوة و وجع معدہ یہ و استسقاء ثلاثیہ و سرد طحالہ و
 وجع طحالہ نافعدر دیدانہ مؤذی قتل ایدر و در و نندہ اخراج ایدر
 مرضی

مرض افزونه و تقریب کے نافعہ **طریق استخراجی بود** کبریت قسطمونی
 و مثلہ حصاة مسحوق ایله سحق ایروب ایک کوہ ایک کیجہ مایل الرقبہ
 نار معتدل ایله تقطیر اولند بر دهن اصفر جقار استعمالی اوج قطعہ در
دهن انیموہ الجراحی لحم فاسدی بغیر وجع افنا و اضاعت ایر
 قروح جیشہ خنثیریہ نک انواعہ نافع واکیر اکبر مثابہ سندہ در
استخراج بود انیموہ حام یوز در ہم کبریت معدنی یوز در ہم
 نشاد صافی یوز الیہ در ہم کلس و محروق من غیر مصفی ایکوز
 در ہم بونتری جملہ سحق و نضکہ قرعہ و انبیق علی الارضیہ یری کتہ
 عظام مکسورہ بتورر و انبات ایر جرب حکہ نافع و سیف قاطع کبیر
طریق استخراج کبریت غیر مصفی ایکوز در ہم آلب و زیت مفسول
 ایله تصفیہ ایروب بعد قرعہ و انبیق ایله تقطیر ایر **در دهن کبریا**
مرجانے فلج و صرعیہ سکتہ و شقیقہ صداع و نوازیہ بارده قطع ایر
 امراض دماغینک شفا و بر تا مدرد و دواء محض **طریق استخراج**
بود مرجانہ احمر یوز در ہم کبریا معدنی ایکوز در ہم مایل الرقبہ
 نار میز انیلہ تقطیر اولند بود دهن احمر جقار استعمالی سکز قطعہ در
 قتی معتبر در **دهن محتوم** حیات عفنہ نک سربج الثانی و بر الساع
 در امراض ساریہ نک و عفونت ہوائی سرایتند و ضرر دهن منع ایر
 حصاة کلی و مثانہ تفتیت ایر آر ایر دهن قادر مقامہ قائمدر
 حقیر عمر شفای بونی امراض کثیرہ ہر جوق نفعنی کوردم **طریق**
استخراجی بود طین محتوم اصفر الجرمانی التیوز در ہم بر
 اغزی آچق شیشیہ قیوب بیک بشیوز در ہم ماء القرطلہ بر مکانہ

حاره در قرق کوزه طوره مانک اوزرینه حجاب مثالی بردهن لطیف
 کلور زجاجه بر قاشق ایله تفریق ایروب بر طاهر ظرفه قیوب بودهنه
 یوز در هم روح الارواح قیوب انده قرعه وانبیق ایله تقطیر اولنه بردهن
 اصفر جقار قرعه سفنده انجو مثالی بر سنه قالور ایله الوب حل ایروب
 و مقطری دهنه ویروب او زبش کوزه بطن فرس تقفین اولنه بعون
 مایئل الرقبه نار حقیف ایله تقطیر اولنه بردهن شریف جقار استعمالی
 التي قطره در **دهن الملح** لمختار فرلیوی جمله او جاعلری ساکن ایدر
 وجع مفاصل و تقریس و فتق علتنه اجمار کیمی قتی مفاصلی تحلیل
 ایدر حییات ردیه نکه انواعه نافعه اورام ظاهره و باطنیه بی تحلیل
 ایدر شمسی حل طبیعی ایله حل ایدر بوبابره مفتاح اعظم **الاستخراج**
 ملح افلاق او جیوز در هم آجر مسحوق التي رطل ملح الباروت التي در هم
 مایئل الرقبه نار معکوسیه ایله تقطیر ایروب لمقطری تکرار قرعه وانبیق
 ایله حمام ماریه ویا حمام بخریه تقطیر ایروب لرتاکه رطوبتی غلیظه
 جمله طیرانه ایروب و اسافل قرعه در دهن ابیض صافی قالور استعمالی
 اوج قطره در **دهن الحديد** که کبریت دهن مقامنه قائم اولور انواع
 اسهالی طوتر نزل الدم و ترف الدم و سیلان الدمی قطع ایدر بطنی جسم
 ایدر و اسهالی طوتر **طریق استخراجی بودر** ملح افلاق ملح طر طیر
 یوز در هم قرعه وانبیق ایله تقطیر ایروب لر بعد براده حدیدی بومقطر
 ایله حل ایروب اول محلوی جرعلقه ایروب و مایئل الرقبه نار حقیف
 ایله تقطیر ایروب بردهن احسن جقار استعمالی ایکی قطره در درت
 قطره یه وارنجه ویریلور **دهن الآجر** بو بردهن شریف و مبارکدر

مثانه

مثانه اولاً طاشری نقیت ایدر جقار بولی دخی ادر ایدر درون
 اولاً صوغلجانی قیر اوجقار فلج و لقهویه و وجع مفاصله و وجع
 ظاهره و وجع اسنانه و عرق النسیه نافدر زهر حیوانی صور و غنه
 نافدر صلابات طحالی تحلیل ایدر اگر بوزنه طمن رسد ماغی نقیت ایدر
 و تخین ایدر کوزه جگر ماء نزوی منع ایدر ضیق النفس و صرع و
 دوار و جمله صدر علتنه نافدر برودتند حادث اولاً اوجاع لری
 تحلیل و تسکین ایدر **طریق استخراجی بود** عتیق اولاً کرمت
 فندق قدر حره ایدوب اول بار چهلری الوب اشد قز دروب
 بعد زیت عتیق ایچینه اطفاء ایدوب کوندروب بعد مایل الرقبه
 تقطیر بردن ابیض جقار استعمالی بش قطره در غایت لطیف
 اولور **فصل الثامن عشر فی استقطار الادهان الشحمیة**
 دهن ریش **المجل** داخله و خارجہ مستعملدر جمله معین اولور
 و جینی حفظ ایلر صاقلر احتناق رحمہ اولاً وجعی کوبکے
 و بوزغازه و برونه دالکالینه سورسلر وجعی دفع ایلر حقیر دخی
 دخی حیض ادرارہ تجربہ ایدوب صرعہ و امراض عینک علاج
 قویدر و شانی عظیمدر **طریق استخراجی بود** ریش مجل مقلوع
 اوزبش دریم قفر الیهود و کمر بار و دار شیعانه ایکشر درهم
 قاصنی و حلیت و بنر سذاب و من صافی بر بجزق دریم حب الهمشہ
 حب اہل حب بلانی شامی اوچدر دریم ترہ منتین یوزدر دریم
 مایل الرقبہ نار حقیف ایلر تقطیر ایدر لرحمیع اوجاع لری ہر قنغی نون
 اولور اولسونہ تسکین ایدر استعمالی سدس درهمدر

دمن عظام الانسا جمله او جاعلری ساکن ایدر قنغی سبیدن
 اولور اولسون و او جاع مفاصله و تقریه و جمع عرق النسیه نافعدر
 و کافیدر **استخراچی طریق بودر** عظام انسا یوز دریم مصعد
 الشراب ایکیوز دریم اولونه کونه بطن فرسه تعفین ایروب مایل الرقبه
 نار حقیف ایله تقطیر اولونه **دمن شعر الانسا** ینه شعری بتوررو
 تشقق وانتا رده منع ایدر فضه تکلیس ایدر مجربز درو عمله صالح
 اولمغه صلاحیت کتورر **طریق استخراچی** شعر الانسا طوغر نمش
 ایکیوز دریم طرطیر خام و عمل مصفا یوز دریم طین دنه معمول
 قرعه انیق ایله تقطیر اولونه بر دمن احرقانه کبی جقار غایتده مرغوبدر
دمن شحم الفرس حنین میت و شیمه جقار و حیضی ادا ر ایدرو
 جمله قروح باطنه او کلد ر فالج و تشنج تقریه و امراض عصبیه نافعدر
 شعری طویل ایدر اوزادر **طریق استخراچی بودر** عظم الفرس و شحم الفرس
 یوز دریم سحق ایروب بر مایل الرقبه قیوب نار معتدل ایله تقطیر
 اولونه استعالی ثلث دریم در بر دمنه وار بنجه **دمن شحم الاسد**
 حماء ر بعه و حماد یومیه یه و سوداوی و حماله کت انواعنه نافعدر سم شرب
 ایدر نله علاج کافیدر و شفای نافعدر قتی اولانه صلاحیتلری تحلیل
 و ترقیق ایدر حمیه جرمیه و وجع اذنه و صمم و طرشی منع ایدر اعضا
 باطنه یه **دمن لری** آجر او جاع تسکین و تسکیت ایدر **طریق بودر**
 شحم الاسد یوز دریم عظم الاسد المحرق یوز الیه دریم روح الشراب
 طقانه دریم یکریمی درت ساعتده صکره قرعه و انیق ایله تقطیر
 اولونه **دمن شحم البط** عرق النسیه و تقریس باره یه نافعدر

ابن شریف قیونکونده
 بو خاصه وار در دیشدر

صلابت

صلابت رحم تحلیل ایدر شقاق لری دفع ایدر روجع از نه و برودت در
 حاصل اولان او جالرتک انواعی قطع ایدر **طریق استخراجی بود**
 شحم البطل یوز در هم اش التیدر هم مخ الابل در تدر هم کما فیطوس
 فقاح البلسان الشامی بر قبضه حب اهل حب الغار او جدر هم
 تره منتین خالص او توز در هم قرعه و انبوق ایدر تقطیر اولنه **دهن**
شحم الدب الربوع الطراش دبه به طلا اولنه عقده و فهمه و حواس
 خمسه به قوت ویردوار و صرع و وجع تقریه نافعه شعر انسانی
 طویل ایدر صلابت و اسقرویه تحلیل ایدر نفعی عامدر حصی قابل
 دکدر لایحصی در **صنعتی و استخراجی بود** شحم الدب ایکیوز در هم
 افرا جیال الشوری بتونیکه مکدر او توز ایکن در هم زهر
 اکلیل الجبل سنبل رومی غلبند جاوی اسطراک ولان اقریطی
 صبر و مرصافی ایکن در هم کافور قیسوری بر در هم روح الشراب
 او نه در هم بر مکان خاره به طوره او جکوند نضکه قرعه و انبوق ایدر
 تقطیر ایدر **فصل التاسع عشری استقطار الادهانات**
 المركبة **دمن مبارک** صوغلجان لری و جمله دیدان لری قیرار کو بکنه
 صبیان لری اوج قطره قدر طنز سردیدان و صوغلجان لری بطنند
 جقار **طریق استخراجی بود** مرصافی التمش در هم مصطکی
 طقانه در هم صبر یوز کسان در هم ملح طعام یوز در هم مایل
 الرقبه در نار معتدل ایدر تقطیر اولنه بر دمن اصف جقار **دمن اعصاب**
 سکر لره اولان یاره لری او کدر و سکر لری طوز لدر فلح و غددر کرازه و
 شنبه نافعه رعله صدره و سعاله نافع و منکب و کافیدر منع ایدر

مر و حکمی

صدر که امر آصلی **طریق استخراجی بود** در زیت عتیق او جیوز دریم
 دهن تفته قرق سکر دریم دارچین اوۃ التیدریم فریونۃ قرقفل حب
 الغار ضمغ لبلاب سکینج قاصنی چاوشیر سکر دریم لبانۃ ابیض
 مصطکی ایکشر دریم قرعم وانبیق ایله تقطیر اولنه **دهن المغلوجین**
 بود دهن فلیج مرضنه سیف قاطع کبی بر ساعه در **طریق استخراجی بود**
 دهن القسط ودهن جوزالاکل الرومی کثیر الوجود شحم ثعلب زهر
 الثلج زهر سالیوا مکد التیش دریم شحوم الافایج یکر می درت درهم
 راینیاج تره منتین یوز دریم چند پیدتر درت دریم فلفل و عاقرقو حا
 و فریونۃ او جود دریم اسکیشرا بیله ایکیوز دریم قرعم وانبیق ایله تقطیر
 اولنه **دهن فلاسف** سعاله و نوازله و ذات صدره و حواء و بانیئه و جمع
 الظهر و حبیث اولانه آزمش یاره له نافعدرو او کدر **طریق استخراج**
 خالص تره منتین یوز الی دریم شمع عمل یوز دریم جوز الطیب و قرقفل
 او نرد دریم حشب الکریم الی دریم مایل الرقبه ۴ تقطیر اولنه **دهن**
المصروعین صرعه علتنه بر مجرب علاج هر نوعه کافیدر شرب
 و طلا تمکله نفعی ظاهر اولور **طریق استخراجی بود** در عظم تحف الانساء
 او توز ایکی دریم کهرباۃ ابیض التمش درت دریم مایل الرقبه ۴
 نارینه ایله تقطیر اولنه استعمال الی قیر اطریشخ رئیس اطباء
 ابن سینا ام صبیانۃ ایجوۃ مجرب دواۃ بولدم اکثر حاله حلاص
 اولور لر عجزه لر کلیک و قندوز حایه یه و کف کوهۃ بو او جینی برابر وزین
 اوزره دو کوب او ج حبه جق ایجروب و هر حبه سی او ج راپه وزین
 اوله بود دواۃ مجرب دریمشدر **دهن الصداغ** بارم نک کافت

نار التمش زیت زیت ایکه او ج
 قرقفل تفته اولور طوب
 بیاض چکچک اولور سبب
 بر اوزره اولور
 اکوب یوز چکچک

نافعدر

نافعد بعد الطر آش بائینه سور بچک نوازیه باره منع ایر راس
 و دماغه قوت ویر طریق استخراجی بودر تن منتین یوز دریم دارچین
 مصطکی جوز بو ابر دریم قرنفل حولنجانه زر نبالادانه قبر لسی
 یکر میش دریم عصاره قشاه الحمار و عصاره بلانه شامی
دمن المفاصل او جاع مفاصل و تقریس علتنه علاج کافیر باره
 اولانه مواد لری جمله تحلیل ایر استخراجی بودر زاج مکس اکیوز
 دریم شمع عمل روع العراق مکدیوز دریم تن منتین صافی اکلیل
 الجبل او توز ایکس دریم رعی الحمام قرق سکز دریم حصاة مسحق
 الی دریم بر مکانه حاره او جکونه طوره بعد قرعه و انبیق ایله علی
 الارضیه او جکونه تقطیر اولنه **دمن کبریت مرکب** قروح جروحک
 جمله سینه سرد واکیر اکبر درو حجر مکر میدر طریق استخراجی بودر
 تر منتی فرنگی یوز دریم کبریت منقح الی دریم صفار البیض
 المسلول او توز دریم قرعه و انبیق ایله حمام یا بس تقطیر اولنه
دمن کبریت احمر منافعه حد و غایت یوقدر لسانه بیاننده قاصر
 خواصی بی نهایته معلوم و مکشوفه مستعد طالیه ظاهر
 مویزاد طریق استخراجی بودر عقاب بللوری او توز دریم کبریت
 قسطیونی در دریم بونلری محکم سحق ایروب و بول صبیانه ایله
 یوغروب قرصردوزب تجفیف ایر لر معوجه نارحصانله تقطیر
 اولنه قانیه کبی بر قمری یاغ چقار بک قیمتلودر حفظ ایر سن
دمن العقل لمختار اسقر دیوس بر کسند طراشد نضکره دائم
 دپسینه طلا ایله عمر نزه اول کسند برودتند بلش اغریسین کورمز

اولو عقلی تیز و حدتیه و فهمی و زکائی ارتر و نیایه کیدر دماغی
 قوی ایدر صرع و سکت و صرع و لقوه تشنج و سرسام باره دفع
 ایدر خواص ضمّه تصفیه ایدر بودن سلاطین ملوک لایق و سزاد
 و انزه مخصوص مقصود در زیر بونزه خواص عجیبه و منافع کثیره و
 اسرار غریبه بی شمار در مکتوم اولوب اسرار طبدندر **طریق استخراج بود**
 ریحانه و قوانه اویزه زم زنبق و زهر الطرفا و زهر الثلج زهر الکلیل الجبل
 زهر خرما زهر سانه النور زهر رتمه هر برندنه اونه التیشر در هم ماو
 نیلو فرما بنفشج ماء الورد الروح مشتعل سکر در هم لبابه جینی
 قاقوله صغیر و کبیر صندال اصفر ایرسا حب بلسانه زهر فاو اینا
 زعفران صعفر فارسی حاشا هر برندنه در تدریم میوه سائله مقل
 ازرق میوه یابجه جابوشیر قاصنی لبالب لادن هر برندنه التیشر در هم
 زراوند طویل عود الصلیب دهن تره منین دهن قسط دهن نار
 دهن که سنبل رومیدر دهن اهل دهن حب الغار دهن سنبل مندی
 دهن بهمن مکدر بشر در هم بونلری برز جاجه قیوب اونه سکر کونه
 بطن فرسه تعفین اولنه بعن قرعم و انبیق ایله حمام یا بسه تقطیر
 اولنه **دهن الحیوة** و بود و او عن الافات حفقانه علاج تامدر
 روح حیوانی و ثفایه عفونت قبولنده کندندنه منع ایدر راس
 و در مانعه و عینه قوت ویر امراض عینه و امراض رحمه و سکتیه نا
 فعدر داخله و خارجه مستعمل و مرغوبدر و ممد و حد عند الککل
 ریاجی تحلیل ایدر **طریق استخراجی بود** صبر لبانه ابیض مصطکی
 دهن بلسانه مقل ازرق انزروت ابیض اشق عنیه صمغ و میوه

سائله حب الغار لادن صانی شحم چند بیدستر التیش در هم زعفران
 بزنجق در هم جوز بودار چین قرنفل قوما ایما سنبل رومی چونجان
 زرنباد قاقولہ صغیر و کبیر کبابہ مندری او جرد در هم بود و یہ لری
 بر قرعہ یہ قیوب درت پرمق با صر عراقہ عمر ایوب سکز کوزند نضکہ
 قرعہ و انبیقلہ حمام یا بسہ تقطیر اولنہ بعدہ اول مقطرک ایجنہ
 دمن ریحانہ القبور و دمن اکلیل الجبل و دمن بابونج دمن فلسقونہ
 دمن زوفاد من سالیوید من سذاب دمن نار دین مکدر بر در هم
 دمن سعتور دمن مشکطرا میثع دمن قرنفل دمن اترج دمن کدر
 اوید دمن الورد دمن النارنج دمن اینسونہ مکدر ایکشر در هم
 بر برینہ مزج ایوب استعمالی التی قطرہ در **فصل العشرون**
الموی فی استقطار البلیات العملی دمن بلسانہ کہ بلسانہ
 حجازینک تمام بده لیدر و تریاق اکبرک رکن عظیمد ر بطر بطرانوس
 نام حکیم بود مہنی ترکیب ایوب تریاق اکبر بوکہ کورہ ناقصد ر بو
 ترکیب جلیل القدر عظیم الشاندر جزیل النفور برودتہ متولد
 اولانہ امراض اعصابک انواعہ نافور فلج و جمع ظہر صرع و حفاقہ
 واحتناق رحم و ما یحو لیا یہ نافور جملہ یارہ لری او کدر شدہ
 حمایہ ظہر سور مکملہ دفع ایدر بونک منافعہ عن تجربتہ منافعہ
 حجازینہ اکثر در دگر **طریق استخراج بود** مرصانی صبر سنبل
 مندری دم الاخون لبانہ مومیاء المقابر جاو شیر مقل ازرق
 حب بلسانہ میعہ سائله ضمغ عزیز عین زوت الشق زعفران
 مصطکی ایکشر در هم چند بیدستر لادنہ ایکشر در هم ایکشر زنجق در هم

مسک خطای در تدریم تر منتهی یکیوز در هم قرعه و انبیق ایله حمام
 یابسه تقطیر اولنه استعمال بش قطره در **بله المعقل** جمله
 امراضه کرک حار کرک بارد شراباً و طلاء بالخاصه نافعه **طریق استخراج**
بود تر منتهی صافی شمع عمل یوز در هم روح الشراب یکیوز در هم
 عود مندی لبانه ابیض صندال ابیض واحمر و اصفر ضمغ لبلاب یکیوز
 در هم نوشاره قره الایل جد واری مندی دار فلفل ضمغ عربی مکد
 او جر در هم جوز الطیب اوج بحق در هم حولجانه کبابه دار چین مصطکی
 بزرگراویا قرنفل زعفران زنجبیل بریزند در تدریم مسک خطای
 بش در هم قرعه و انبیق ایله تقطیر ایدر لراستعمالی سکر در هم
بله الاسطما حیقون امراض معدنک جمله سینک علا جید اگر
 معدنیه طلا اولنه معدنیه قوت و یرقی منعی ایدر مضمه معین اولور
 اشتها کتور رجوع قولنج نافعه معدن تسخین ایدر سبح امعایه
 و برودت نه حادث اولانه کلایه و مثانیه و دماغ مرضلرینه علا ج
 کافندر و بطونه امهاتره اولانه جنینی اسقاطنه منع ایدر بورد مندی
 که دنیا و ما فیها مالک اولانه مکنه غیر مکینه و غیر سنه
 طلب ایلمونه تاثیر بعد اقطع من السیف و اسرع من ریح الاصف
ترکیب بود دهن جوز بو او دهن افسنتین و دهن مصطکی و
 دهن سنبل مندی و دهن کندر و دهن شمع کافور بریزند التی
 سردم بر برینه قرش رو ب استعمال طبیعت کوره ایکی اوج قطره
طریق استخراج بود تر منتهین بیاض البیض الملوک علك الانباط
 یوز الیشر در هم قوما لیمما التمش در هم قرعه و انبیق ایله تقطیر اولنه

بله

بله کن او جاع باره نکت انواعی قطع ایدر وجع مفاصل
 عرق النساء عرق المدینے وجع الظاهر تقریس کبیدن علاج کافیدر
ترکیب بود تر منتین صایف یوز دریم قاصنی و جاو شیر کبیدنج
 الیشر دریم **بله** الکبریت شقاقه و قروح امعایه نافعدراو
 رام سمیدسی تحلیل ایدر شیر و پنجه و داحس و خیارق کبیدن نافعدر
 دروا الاذن و وجع الاذن طنین اذن منع ایدر امراض مفاصل قروح
 و جروح قروح راس کبی و قونجه نافعدر باد شنام سعفه حمه به
 مرض افرنجه حمه به باصوره و ناصوره امراض جلدی و شونیتہ
 دباغت ایدر جمله او جاعلری تسکین ایدر رحم لرح اولانہ اوراملری
 تحلیل و ازاله ایدر و بخار زینقند اولانہ مضرتی و سمیتی دفع ایدر
 تشنج کرازه و قوبا و جذام نایل علیتی اکلہ علیتی اوکلدر حشرات
 موزیة اصردوغنه نافعدر جمله ریخی تحلیل ایدر و تقریس و بواسیر
 و انفه و برودتدن اولانہ رطوبتہ و رطوبتدن حادث اولانہ امراض
 مختلفه انواعه نافعدر کسر عظامی انبات ایدر بتورر **طریق استخراج**
 کبریت سازج سکز دریم کافور نلثانہ دریم دهن اللوز المحلوی
 او توز ایکی دریم بوجله بر برینه قرش دروب و بر طویل العنق زجاجه
 قیوب و رماد حاره اوزره ایکی کوزه طوره بر بریلہ متراج ایلیه بر
 قومی یاغ اولور **دهن بله** حصاة کلی و مثانه م طاشی
 نفیت ایدر و جقار طرش تشنج فالج و جمیع برودتدن متولد
 اولانہ او جاعلری تسکین ایدر **ترکیب بود** تر منتین خالص
 الطبلی یوز دریم زیت عتیق فرق سکز دریم دهن الغار ایکی

دریم دارچین سنبل مندی او نه الیش دریم آجر مسحوق سکز دریم
 قرعم و انبیق ایله تقطیر ایدر **لبان المسکوتین** سکنه یه و دماغه
 حادث اولان امراض دماغیه نکه انواعه نافعه عفونتی بو آیه
 منع ایدر و دماغه قوت ویرر نوازی ازاله ایدر خواص نغمه تصفیة
 ایدر کوزه قوت ویرر بلش اولان مرضی دفع ایدر بعد الطراش
 بلش سور مکه نفی ظاهر در **ترکیب بودر** دهن جوز بو اسکز دریم
 میوه سائله ایکی دریم بلان حجازی و عنبر اشهب برزنجق
 دریم غالیه مسک نصف دریم دهن کهر باثلث دریم دهن
 دارچین و دهن حزامه و دهن السذاب و دهن ریحانه القبور
 و دهن قرنفل مکد بشر قیراط و دهن اترنج دهن نارنج هر برزند
 سدس دریم دهن العوسنج ثلثان دریم بر برینه مزج ایدر و ب
بلان المقوی طبان التنه و نبض اوزرینه سور مکه انعاش
 عظیم اولوب و بابه حرکت کتور و ب انفاظ قوی حاصل اولور
 و جمله حکماء افرنجک بو ترکیب سرار مکتومه سیدر و اسرار طبرندر
طریق بودر عاقر قرحا و فریون ابیض سکز دریم رازیانج در تدریم
 بوندری اکیوز دریم شرابله رطوبتی کیدنجه طبخ ایدر و بعد زیت
 مفسول او توز ایکی دریم جوز بو اسکز دریم دهن النمل دهن المسک
 دهن القرنفل دهن بسله دهن النار دین برر مثقال غالیه مسک
 از فر هر برزند ثلث دریم **فصل الحادی والعشرون**
 فی المحلوات کتیه او کلمقه علاج قویدر **طریق بودر** زیت مفسول
 او توز ایکی دریم قلعی منقی سکز دریم اصول اوزره ایدر و بر حدید

مغزیه

مغزیه قیوب بر مکان ندام حل اولور و بر سیاه دهن اولور **محلول الحیدر**
 انواع سیلانی قطع ایدر بطنی جس ایدر اسهالی کیدر رر عاف و نفث
 الدم و ترف الدم و طمئنه نافعد **طریق بودر** براده حدیدی ملح و حل
 ایلد غسل ایدوب تکرار ماء العذب غسل و تجفیف ایدوب او توز کونه
 طوره تا که تمام حل اوله بعد اول محلولی الوب قرعه و انبیت قیوب
 نار معتدله عقد و نار معکوسیه ایلد تصعید اولنه بر قرمزی جوهر صعود
 ایدر آینه الوب بر صمغی صلاویه وضع ایدوب و تحت نذایه قویه رحل
 اولور قان کبی بر قرمزی دهن اولور صبغی صافی سی و آرد در صلاحه
 کتور مکه ممکند زیر اقا بلیتی وارد استعمالی الی قطر در **محلول**
المرجان حصاة کلایه و مثانیه تفنیت ایدر بولی ادر ایدر و عطشی
 و حراریه تسکین ایدر عسر البول نافعد ماده رمل و حصاة اولانه
 اصل حراریه ناریه سن کیدر که اندز تولد اولمش اوله **استخراجی بودر**
 مرجانه احمر مسحوق المحروق بالنار یوز در هم تلج حکم الی در هدر
 بیلد جه و محقد نضک بر بیوک بوطه هم سکز ساعه نار حقیف
 ایلد حراق ایدوب بعد اول محروقی بر صلاویه تحت ندام وضع ایدر
 تا که اندز حل اوله سوکمی اولور بردهن معتبر اولور استعمالی اوله قیرا
محلول الطریطیر عسر بوله نافعد سده کبیدی و طحالی آجر نوازیه منع
 ایدر صوغلجاندری قیر آرو جقار ر ظاهر نک و باطنه نک انواعه
 نافعد قوبایه و جرب فرنجیه و قروح جیثه یه نافعد **طریق بودر**
 تکلیس اولمش طریطیر ابیض دهن کفایت قدر الوب و ماء حاره ایلد
 حل ایدوب بش کره حل و تصفیه و عقد ایدر لو معقودی روح شراب

ایلہ حل ایروب و تعفین صنایعده فرق کوزہ تعفین اولنہ بعد قرعہ
 و انبیق ایلہ حمام بخاریہ ہم تقطیر اولنہ اسفل قرعہ ہم بردمن ابیض
 اولور استعمالی بردر سدر **محلول الفضة** امراض دماغیہ تک انوا
 عنہ اکیر اعظم رقت و مکنت ویرر مایہ الحویلیہ وسیل مزمنہ و حماء
 دق و سکتہ و مجنونہ و وسواسہ کیہ مرضی و علتی ازالہ ایدر
 و دماغہ قوت ویرر اعضایہ غذا اولوب ابدانی تسمین ایدر رانیطیس
 علیہ دلناغوس طیب انطیس علتی کیدر **طریق بودر** صحیفہ
 فضہ ماء الفاروقله حل ایروب کون طورہ بعد بو محلولی قرعہ
 قیوب انبیق ایلہ علی الارضیہ اوج کتہ تقطیر ایدر اسفل قرعہ
 فضہ مکلس قالور اوزرینہ اور تجمک قدر ماء الفاروق قیوب
 و بر مفتحہ دنصکرہ جرو علقہ ایروب اوزرینہ قطرہ قطرہ دهن
 طریوریر لبر بیاض غبار دیہ رسوب ایروب اینی الوب ماء القرا
 حلہ غسل تخفیف ایدر لربعہ کنڈی مثیلہ قدر روح زاجلہ حل ایروب
 و بر زجاجہ قیوب او توز کوزہ بطن فرسہ تعفین ایروب تاکہ حملہ
 یی حل اولہ بردمن اسمانہ نجومی بردمن اولور استعمالی الی قطرہ
محلول البثور حصاة کلایہ و مثانیہ تعفیت ایدر بویہ ادرار ایدر
 عشر البولہ نافعد **استخراج بودر** مسحوق معدنیہ بللوری ایلکی
 مثیلہ کنڈی قدر کبریتلہ سحق ایروب و بر بوطہ یہ قیوب نار شدید ایلہ
 احراق ایدر لربعہ اول محرقیہ تکرار کنڈی قدر باروت ابیض ایلہ تکرار
 احراق ایدر لربعہ سحق ایروب و کفایت قدر مایہ طبخ و جرو علقہ
 ایروب حمام ماریہ ہم عقد ایدر لربو بر ملح اولور بر صلیا یہ قیوب
 بر مکا.

بر مکان حاره در قالدروب بر تحت نذایه قیوب بردن ابیض ظاهر
 اولور استغیای درت قطره در جمله اجمار و جواهر ک استخزاجی
 بومنوال اوزره در یا قوت لعل طوباج زمر زبر جد کبی **محلول**
کوکب زمین حلدن حکما عاجز اولوب بشق و وجود تنه اولان
 اثار ی زایل ایر کیدر و جهره یه حسن و نظارت و بر صورتی بر مرتبه
 حسنه کتور که بر شخص این کور بحق بالضروری حسنه بسندید
 ایر و لطفانه وی موینه امر نور کبی اولور لکن حلدن حکما عاجز
 اولمشد عقد و حله قادر اولان غنایه مالک اولور **طریق بودر**
 کوکب زمین دن یوز در هم ملخ طریطر ایکوز در هم بونلری بر بوطه
 ه اون ایکی ساعت نار حقیف ایله احراق ایروب بعد تحت نذایه
 قیوب حل اولیان تکرار مثلی باروت ابیض ایله احراق ایروب
 اندن بر صافی مرمره محکم سحق ایروب تکرار تحت نذایه قیوب
فصل الثانی والعشرون
 فی الادھانات المطبوحه **دمن زنبق** اوجاع باره نک و وجع
 صدره و کلایه و مثانیه تسخین ایله **طریق استخراج بودر** زمر زنبق
 یتمش در هم مصطکی و ج ثمرة الاندجاک قسط بحری مکدر کوز
 در هم قرنفل دار چین جلجلانہ مر بر نرنہ در تدر هم زعفرانہ اوجدر هم
 ینہ دمن جلجلانہ ایکوز در هم بونلری بر سر جمع و کوشه بردار این
دمن میوفاریقوہ انواع قروحات و جروحاته نافعد کرک
 عتیق و کرک جدید اوله او کلمقده اکیر اکبر در حقیر ک کراتیلہ تجربہ
 سی اولوب نفعن کوردم **طریق بودر** زمر میوفاریقوہ یوز در هم

اندجاک بر آب صغیر
 جلجلانہ زمر زنبق در

انجبار کوکے اوتوز بش درہم زہر یا بونج زہر بوسید بر قبضہ ہمرہ
یاغی و دہن ترمین مکد الیشر درہم روح النار کبونا سی نار
قیصر لبانہ مصطکی مومیا و القبور مکراونہ الیشر درہم شکر احمر
قرق درہم بوندری برز جاجہ قیوب اوتوز کونہ بطن فرسہ تعفین
اولنہ بعد حمام ماریہ ہر طوبی زایل اولنجہ طبخ ایدوب بردہن غلیظ
ظاہر اولوب جقار **دہن العلی** بوبر مبارک یاغدر کثیر الاستعمالدر
نفی عظم روغن تجربہ بلسانہ حجازی مقامنہ قائم اولور تامدر
اندنہ ناقص دکلد **طریق بودر** ایرسا وزر نیاد کبابہ و قاقولہ
اصلبند جاوی ہر برندنہ در درہم قرنفل جوز بوا بسلم دارچین
صندال اصفر اونہ الیشر درہم فقاع الازخر زعفرانہ اسارونہ
جانہ اوتی وردیابس و سعد کوفی ہر درہم کافور قیصوری
مسک خطائی ہر برندنہ ثلثانہ درہم قرصانی الی درہم زیت
عتیق در تیوز درہم مصعد الشراب یوز درہم اونہ بش درہم
حمام ماریہ ہر یکر ہی درت ساعت طورہ بعد طبخ اولنہ **دہن**
البواسیر نمہ لرمہ اولانہ یارہ لری و اوراملری زایل ایدر و جملہ
اوجاع لری ساکن ایلر و جمع ارحام و بواسیر و امراض عصبیہ
جملہ یہ نافع در قروحات جروحاتی تیز اوکلد **طریق بودر**
دہن الورد الانفاق دہن البابونج دہن الحراطین ایکشر
یوز درہم تفاح الشامی ثمرۃ الاندجاک اوجیوز درہم عصارة
الاندجاک اوجیوز درہم بوندری خلط ایدوب و برز جاجہ قیوب
تمام التمش کونہ حرارت شمسہ طورہ بردار اولنہ **دہن**

ناریقون حشکس
نار فاسی قرصانی نوید
ناریقون ساق الحمام
دیر کلری اوتوز

مراد مرزنجوش
فقاع جبک
طوبی قدر

تفاح الشامی
مسکت الماسیہ
اندجاک بالصوفینا
بر بر اصمہ سید

جند

جندبیدستر لابن مملوویه امراض مفاصل و اعصابه استعمال ایدر
 دی و نافعدر دیردی فلج و تشنج و رعشه نافعدر جمله ریحدن
 اولان اوجالک تریاقتی و انواعنی تسکین ایدر حمیاتره ارقه سینه
 سوروب نوری کسرتی کسرتی ایدر نشتر بره سینه نافعدر **طریق**
بودر جندبیدستر قاصنی جاوشیر قسط بحری ضمغ عربی فریون
 ابیض اصطرک سلحاجت بلسان زعفران سنبل مندی اوچر
 درهم سعد کوفی فقاح الازخر فلفل حب اهل عاقرقره ایکش درهم
 زیت عتیق اوچیز درهم شراب صرب عتیق ایکوز درهم رطوبتی
 زایل اولنجه طبخ ایدر **دمن النمل المختار** الحقیق عمر الشفای
 مقویاتره نظیر یوقدر بی بدل و بی هم تار ذکره و طبانی التنه
 و قولتق التنه و بر مقلرا ارسنه طلا اولنجه انعاظ عظیم حاصل
 اولور **طریق بودر** نمل سید و ذوالجنح کفایت قدر الوب
 حیاً بونلاری برز جاجه قیوب تا اولنجیدک بعد حب الصنوبر
 ایدر بلیه لرا اولر کد نضکره و زنه ایدر و بر در مننه او درهم دمن
 نار جبل عتیق قیوب اندر زجاجه فرق کوز بطن فرس تعفین
 اولنجه استعمال ایدر **دمن النار دین** برودتخ طاری و
 عارض اولان عسل مزمنه نک انواعته منکبدر و جود اذنه و طنین و
 دوی و شقیقه و صداعه نافعدر لونی صافی ایدر و رایحه بدنی طیب
 و حوب ایدر امراض کبد و طحال و معدیه و کلاء و مثانه تسخین
 ایدر جمله سینه نافعدر **طریق بودر** سنبل مندی او تون درهم اصطرک
 و قرنفل و جوز بواقدر درهم دمن بلسان فرق سکر درهم

تشنج او دیکه برعد
 قوی اولر بار مشر

دهن جملانہ در تیوز قرق در ہم تمام قرق کونہ حرارۃ شمس طورہ
 و بشہ **دہن اسطیٰ حیقوہ** لمختار فراطونہ الحکیم معہ یہ متولد
 اولانہ امراض کک انواعہ نافعدرقیٰ منع ایدر مضیٰ معین اولور
 امتلاء کیدر راشته ہا کتور معدیٰ تسخین ایدر **طریق بود** افسنتین
 رومی برقبصہ قونفل و صندال مقاصریٰ و مصطکی ایکش در ہم ورد
 یابس بسکہ بر در ہم زیت الانفاق شراب الحدیث تازہ شراب ایدر
 الی در ہم ایله طبخ اولنہ **دہن المسک** او جاع بارہ نک انواعہ نا
 فعدرقلج و لقوہ زایل ایدر حصاة کلی و منایئہ تفتیت و تنقیہ ایدر
 قولنجہ و عسر البولہ زیادہ نافعدر **طریق بود** سنبل مندی و قسط بھجری
 و مصطکی اونہ ایکش در ہم اصطراک زعفرانہ مرصانیہ دارچین
 بر ربجق در ہم مقل ازرق جوز الطیب ہر برزندہ در تدر ہم مسک
 او جدر ہم زیت مفسول در تیوز در ہم قرق کونہ تمام حرارت کونشہ
 اصہ قویہ لر **دہن الفلفل** لابن مکیویہ امراض بارہ نک انواعہ
 نافعدر ریشہ قولنج عرق النسیہ و وجع کلایہ نافعدر **طریق بود**
 فلفل نلثہ ہر برزندہ پکریں در تدر در ہم ہلیجات خمہ کرفس کویکے
 رازیانہ کویکے سببنجہ لحنہ پراغی ترینجہ زنجبیل زہر حاشا
 ورق السذاب ہر برزندہ در تدر در ہم تریب ابيض مجوف اونہ ایکی
 در ہم دہن بادم او جیوز در ہم طبخ و تصفیہ اولنہ **طریق بود**
 دہن الضفدع او جاع مفاصل و تقریب و عرق النسیہ نافعدر
ترکیب بود ضفدع الہندی الی در ہم زیت عتیق یوز در ہم
 ہرزاجہ قیوب او توز کونہ کونشہ اصہ لر **دہن المرزنجوش** ایکی
 قبضہ

ریت کا بیجہ زنجی در لیتل زینونہ
 الانانہ باغدر و طبلور

قبضه الوب حاشا مرین پراغی ایوه طنه فوتنج جیلی بر قبضه دآجین
 اوه التیدر هم زیت عتیق او جیوز در هم بونلری برز جاجه ایله
 کونش آصه لر **فصل الثالث والعشرون**
 فی ذکر تدبیر الملوحات **ملح طیر الزاجی** اعضاء باطنیه به او
 لانه سده لر که تفتیح ایدر و تنقیه ایدر امراض و کبد و طحال و مثانه ابقایه
 ازاله ایدر امراض مزمنه و جمله حمیاته نافعه ربولیه ادرار ایدر طمث آجر
 استسقایه نافعه حصاة کلی و مثانه افتیت ایدر اخلاط اصلاح ایدر
 یرقانه و سودایه نافعه **تریدر بودر** محلول طیر او توز ایکی در هم
 بر قرعیه قیوب اوزرینه تدریجا اوه بش در هم روح الزاج و یروب
 اندزه نار حقیف ایله رطوبتین او جوروب قرعه دبنه بللور کی عقد
 اولانه ملح الوب استعمالی ثلث در همدر مناسب آب لرایله ویره لر
ملح افسنتین اخلاط غلیظه الرجبه قطع ایدر جمله سده لر
 آجر ربولیه ادرار ایدر حمیاته و امراض کبد و طحال و معدیه به نا
 فعدرف و داخلی منع ایدر و اعتداله کتور امراض سوداوتیه هم
 عظیم تاثیر و آردرو نفعی ظاهر در **طریق بودر** افسنتین یا بس
 کفایت قدر و احراق ایدر و رمادین الوب و تکرار ایکیوز در هم
 یکر می بش در هم کو کرد ایله یا قوب طول بندگی بر بیاض رماد
 اولور بر طبراق تنج هم کفایت قدر ماء قراحله طبخ ایدر و بعوه
 پاک سوزوب بعد التصفیه اول محلولیه بر قرعیه قیوب و حمام ماریه
 به تقطیر ایدر لراس فل قرعه هم بللور کی بر ملح بیاض عقد اولور
 استعمالی سدس در همدر جمله حشایش و احشایک املاچی بو منوال

اوزره استخراج اولور بتونيقه و قسطر آنه و قنطريون کبير و صغير
 و ميرما حور يدي در لولونوعيله غافت و افراجيا و تر تجانه و سذاب
 و لغناع و يارپوز و فوننج کبي **ملح الزاج** بلغم و صفراي استفراغ
 ايدر معدة تنقيه و طاهر ايدر دروننده متکون اولانه ديدانک هر
 نوعن قيرار حليات و بايئه يه نافعه قوصدر مجيد ر صدي باک
 ايدر **تدبير بودر** زاج قبريسي او جيوز در هم بر بوطه ه نار قوي
 ايله قرمزي اولنجه حراق ايره لر بعد ماء صافي ايله حل و تصفيه
 صکره حمام مارتيه هر قرعه و انبيق ايله عقدايره لرحتي بر ملح بللوري
 حاصل اولور استعماله ثلث در هم **ملح الحکماء** تعبیر اولور
 حماء محرقه و جمله صفراوي اولانه حماله نافعه ر حناق و سيلانه مني
 و دوار و وجع اسنانه نافعه حرارت قلبي انغاش ايدر بوليدار ايدر
 معرق عطشي دفع ايدر **طريق بودر** باروت ابيض او جيوز در هم
 بر بوطه ه نار فخم ايله زوب ايدوب اوزرينه تدريجيله او توز در هم
 کبريت مصعد رجم ايدوب بعد بر مرمر اوزرينه دوکله لر بللور کبي
 بر ملح اولور استعماله ثلث در هم ز ثلثانه در همه وارنجه و ير لور **ملح**
الحديد ضيق النفس و انتصاب النفس و ربوع يه نافعه حيصي اد
 رار ايدر ر حده اولانه رطوبات فاسد يه تخفيف ايدر **طريق بودر**
 ماء الصافي ايكوز در هم روح الکبريت قرق سکر در هم بر برينه
 قاتوب کفايت قدر حديد برام سين بوماء ايله ازوب يکرمي درت
 ساعت طنخ اولنه بعد فاتر اجر و علقه ايدوب بر مکانه باره يه
 وضع ايره لر صواوزرينه بر عقد اولور استعماله التي جبهه در **ملح المرجان**

ادويه

ادویه قویه نکه اشرفیرواعلاکیدردماغه قوت ویررمانیاء وکولاه
 ازاله ایدرومحوایدردعی صاف ایدرف دندنه عارض اولان امراضلکه
 جمله انواعه نافدر سیلانیه منع ایدر بسجج امعایه نافع ودم بواسیر
 کافی وطمث افراطی وافی ودمای سیلانیه کاسر ایدر و دفع ایدر قلبه
 وارواحه و معدیه قوت ویررسد لری آجر اعضاء رأسیه قوت و
 مدد ویرر احتناق رحمه واستسقایه وصریح ومانه علتنه نافدر
طریق بودر مسحوق مرجانی مطین تراب قرعه ده ایکه کوننه نار معکویه
 ایله احراق اولنه بعد بر قرعه یه قیوب اوزرینه درت بر مق حل المصعد
 قیوب سکر کوننه بطن فرسد تعفین ایدوب بعد کاغذنه جر وعلقه
 ایدوب حمام حکما قرعه وانبیق ایله تقطیر ایدر لاستغیایه طقوزجه
 در قرعه دیند بر ملح ابیض اولور **ملح اللؤلؤ** ادویه قلبیه نکه
 اعلاواشرفیروامراض عصب کیه قوائیس مایه لویلیایه مانیا
 فلج تشنج لقوه لتارغوس غشی وحققانیه ایچونه نافدر دماغه
 وقلبه قوت ویرر قوت مفکزه قوی و محکم ایدر جمله ایدر امراضنه
 حفظ ایدر و مقوی باهدر و منی زیاده ایدر بن ادر ایدر مرض
 فرنجک باد زهر ایدر **طریق بودر** سحق اولمش انجوی بر قرعه قیوب
 درت بر مق قدر بصر اوزرینه حل مقطر دینه قیوب بر مکانه حاره ده
 اونه سکر کوننه طوره بعد کاغذنه جر وعلقه ایدوب قرعه وانبیق
 ایله حمام ماریه ده ویا بخاریه ده تقطیر اولنه قرعه ده بر ملح معقود
 اولور ایله آب تکرار ماء العیون ایله درت کوننه حل و عقد ایدوب
 استعمالی ثلث درمدر ماء الدارجین و ماء لسانه الثور ایله ویریله

حجر المرآجین لمختار فردیوی حکیم جمله یاره لری قرو در دیشلری قوی و
 محکم ایدر اتلری پکشد ررحمة العین و جمرة العین و دمعی و بیاض
 و رمذی کیده رر ماء افراجیا ایلده حل ایدوب کوزه طله لر خمی تی و
 جمرة یی کیدر ررحب و حکه ازاله ایدر کلا بیلده حل ایدوب طلا اولنسه
 ازاله ایدر سلطان و افوا صد اولان قروح حیثه یه نافعه قروحات
 عفونتنه منع ایدر لحم زائیدی افنا ایدر حرق النار نافعه ررحب و حمرکه
 سکر دریمین یوز دریم مایله حل ایدوب مزکور مرضله استعمال ایدو
 دوا در **طریق بودر** زاج الاحضر القبرسی یوز دریم زاج ابیض
 الی دریم شب یوز الی دریم نظرونه و ملح افلاق مکدی کری در تدر
 دریم ملح طریز و ملح افسنتین و ملح برنجاسف ملح میند با ملح
 کاکنج ملح تانجه ل در تدر دریم بونلری کل سرله ایلده حل ایدوب
 و نار حقیف ایلده طبخ ایدوب عقده قریب اولدوقه ایچنه بر از اغیداج
 و در تدر هم طین ارمینی اولتوز ایکی دریم قانوب بیلده عقده ایدر
ملح التریاق جمله سمومات قائله نک و انواع زهری دفع ایدر
 طبیعت اعانت ایدر ضعف ربوی و زیوی کیدر رربونیه تسخین
 ایدر جذام و بهق برص و حکه دا الفیل سکو بوطه نوازی
 و دوار و صداع مزمنه صرع و وجع طحالی قولنج فالج و تقریس
 و وجع مفاصل حماد ربع و باء و انواع استسقایه نافعه ررحله
 حصایه کلا و مثانه تفتیت ایدر جفار و جمله سده لری آجر
 حیضی ادر ایدر اشتها کتور و هضمه معین اولور حفظی و فرجه
 و زکایه ارترا اولور جمله عمری طبیعی حفظ تمکله طویل ایدر اخلاط

محرقة

محرقة نك احتراقند ف دندنه حادث اولان امر اضلك انوا
عني ادر ايله ويا اسهاله ويا عرقه منع ايدر ما ليحوليا و سبانه قوي
علاجدر و تنقيه بدنه صابونه كبي در بدنه تسخين ايدر **طريق بود**
لحوم الافاعي در تيوز دم نوش در مصري التيوز در هم بر جوملكه
فرش الحاف ايدوب نار حفيظه ايله اخراق ايدوب بعده انجليقا و
وجنطيانا و رومي ايمپروز وجد و ار مندي طور منتلا مكد او البتي
شدر هم شكطرا ميثع اسقور ديوز اقريطل اسقور جنا اسقايوز
زهر ميوفاريقونه قنطريونه صغير بادرنجبويه نيم شربضه اوله
حب ابرهل او تونز ايكه عدد و شراب بذر شوكة المباركه كشيچ مصلح
ومدبر رازيانج او نه ايكشدر هم فلفل ابيض و قاقوله و دار فلفل
سكزدر هم عصارة ليمونه عصارة اسقور ديونه مكد ايكشدر يوز
در هم شراب احمر الشمس در هم بوادوتيه لري جمله بيله قرعه و انبيق
ايله علي الارضية او جكره تقطير ايدو له ملح البحر ايكوز در هم مز
بور مقطر ايله او جكن تقطير ايدوب بعده ايجنه لؤلؤ ناسفته
و مرجان مريته او تونز ايكشدر هم قاتوب بر بوطه در زوب او
لندقه بر جومكر نمايه حاصل اولور بوجو بر دنه ايكوز در هم
وبالاه ذكر اولنانه ما و افعيده ايكوز در هم بر برينه ضم و الحاق
و مزج و تحليط ايدوب بر تر ايه جوملكه نار شديدايله يكرمي درت
ساعت احراق بالنار اولنه كه رمادي التونز بر ملح اولور استعمال
سكزدر هم در **ملح الفضه** مفتحات قويه نك اعلا سيدر استفا
و صلابه طحال نافور رطوبايه معده يه تخفيف ايدو اعتداله كتور

مك
من كل واحد
اش

جمله اخلاط انفاج ایدر معده و دماغه قوت ویررمانیاء و جنونه
 مایحویلیابه و رسام و صداع و صرع و علتند نافدر **طریق بودر براده**
 فضه او توزایکی در هم قرعیه قیوب اوزرینه طقسانه التي در هم روح
 الباروت قیوب ورماد حاره ربعی کیدنجه طنج ایدوب جمله فضه
 حل اولور انزله مکان بار دیه قیوب تاکه عقد اولنوب ملح اوله استعمالی
 الیه جبه در **فصل الرابع والعشرون**

في المصعدات والازهارات المعدنية **زهر کبریت الساج** طاعونه
 وامراض و بائییه سمومیه یه نافدر سمی عفونتی قلبدنه منع ایدر ذات
 الجنب و مرض افرنجیه و ضیق النفس و سعاله قدیم و جدید نافدر
 انواع حادث اولانه نوازله مزمنه یه و غیر ی مزمنه یه و حیات
 صدره و امراض جلدیه و رطوبات فکده دنه متولد اولانه مرضلرکه
 انواعه علاج کافیدر و دواء شریفدر و شول مرضلره ازاله ایدر که
 رطوبات دنه متولد اولمش اوله و تخفیفه محتاجدر بوجوه یه بمتا
 کافیدر و یه نظیردر لکن حامله اولانه عورتلره و یرمیه لر زیر السقاط
 خونیه وارد ذات الریه و ربوع یه نافدر **طریق بودر کبریت**
 اصفر منقه یوزدر هم رمل الانهار ایکیوزدر هم بیلده سمی ایدوب
 قرعه و انیق ایلده کز ساعه تصعید اولنه تاکه رأس انیق ده کهر با
 یه بکزر و محائل بر جوه زهیمی صعود ایدر استعمالی ثلث در همدر
 زهر انیمونیه بر سهل لطیفدر و متقی نظیفدر که فایده یه جوقدر
 قوی البینه اولاندره غایت منکبدر زهیمی دوا در **طریق بودر**
 مسحوق انیمونیه بارود ملح افلاق ایلده استقطار اولمش ماو المقشر

ایله حل ایروب برهفته بر مکانه حاره در طوره بعد نارماریه ایله
 عقد ایروب و نار شیدر ایله تصعید ایروب بر بیاض جبر جقار و
 صعود ایدر استعمال الیه حبه در **زیبق ملوک** عصر مزه اولان
 حکما طنلو سلیمانیه در لر طاعونه ویره قانه استسقایه و ذات
 الجنبه و مرض افرنجه نقریس غشی و نوازله و اعضاء باطنه اولان
 امراضک انواعه نافع در صوعلجاندری قیرار جقار رقانی وانی الیه
 صافی و تصفیه ایدر رطوبات فاسد تخفیف ایدر صلاحه کتور
 سیلان منی قطع ایدر **طریق بود** زیبق الی المفسول بالملح و
 الماء الحار الیه دریم زیبق مصعد یتمش دریم صلایه قیوب
 وشی واحد اولنجه دوکوب اندز بر طویل و ضیق العنق برز جاجه
 قیوب نار الرما دایله تصعید ایدر لک ساعه نار حقیف ایله تکرار
 تصعید ایروب اندز اول مصعد الیه دریم زیبق الیه سحق و
 و تصعید ایدر لک تصعید ثالثه بللور کیه بر جوهر صعود ایدر استعمال
 یکر فی حبه در شعیر حبه سیدر **زهر الفضة** جمله جوب معاجین
 در ورق یرینه استعمال اولنور نمونه معاشر **طریق بود** دریم صحیفه
 روح باروت ایله حل ایروب بعد قرعه و انبیق ایله تقطیر ایدر لک
 اسفل قرعه در قمر مکس قالور مثلی قدر و زنده ملح مدبر ایله
 سحق ایروب و بوطه در احراق اولن درت ساعت قدر بعد غسل
 و تخفیف ایروب یری کنذی مثلی قدر نشاد ایله سحق ایروب
 علی الارضیه کرا او مرار تصعید ایدر لک حتی جمله قمر صعود ایدر
 اول مصعدی غسل و تخفیف ایدر لک **زنجفون** رمانی مرهم

وحبوبات و تراکيب کثیره در مستعمله **طریق بود** یوز در هم
 کبريت اصفری بر صابر التاج و ملکه ذوب ایدوب ایجنه تریجا
 یوز در هم زینق مفسول ضم اید لور سیاه فضل اولور اینی الوب
 والآت تصعید قیوب سکز ساعت نار حقیقه تصعید اولنه بریا قوتی
 زنک زنجفره صعود ایدر **زینق المصعد** بین الناس لمن تعبیر
 اولنانه سم قاتلدر که ترکیب کثیره به کیر و اینجه مستعمله کر که انکله
 و فرنگ تاندر کلور اما معشوردر دیو حکماء کیمیا کرانه عملن
 فاسد ایدر اصلاحه قابل دکدر دیدر **طریق استخراج بود** زینق
 مفسول یوز در هم باروب ابیض و ملح افلاق او توز ایکی شرد هم
 شب محروق و برمل النهر الیشر در هم بوندری معاشق و نار
 لیته ایلر طوبتین او جوروب اندر نار قوتی ایله التي ساعت
 تصعید ایدوب قارکبی بر جوهر بیاض اولور و جوهر سلیمانی
 صعود ایدر صنعتی بودر **زهر عقاب** امراض معدنک انواعه
 دوار شراب اسنتین ایله و یا مطبوح صافرا ایله ویر لرحماء
 ربعه مدوح دوار و قوی الثاثير باد زهر معرقدر اگر خل اولنه
 صبغی صالحی اندر و آردر **طریق بود** نشادر یوز در هم مثلی خشت
 الحدید ایله سحق ایدوب الآت تصعیده قیوب بعد اول مصعدی
 مثلی مقداری ملح مکس ایله سحق ایدوب تکرار علی الارضیه بش
 کره تصعید اولنه بر جوهر یا قوتی صعود ایدر استعماله
 در بعد **زهر الشمس** غایتده اعلا و احسن در که مرض افرنجه
 امراض مزمنه به و مشکلتک انواعه نافعه زنجفره و دخانی که
 زینقده

زینقدر حاصل اولمش مضرتن دفع ایدر نقطه حارقه در طریق بود
روح ملخ ایلد تکلیس اولمش ذنب سکز در هم نشا در ی بیلد سحقی
نارشد ایلد علی الارضیه بش کوه تصعید اولنه بعد اول مصعدی
ما و زهر الاترج ایلد غل و تحفیف اولنه استعمالی بر قیر آطر **نشادر**
حکما عقاب ملخ القوم ملخ الطاهر ملخ نوامیس دخی در لرشا در
یرینه حکما تک استعمال ایلد و کی ملخ بودر افرنجک مد و حیدر **طریق**
بودر بول الصبیاء بشیوز در هم ملخ البحر یوز در هم هباب کانوه
الحمام الی در هم بر برینه قاتوب و نار قوی ایلد تصعید ایدوب بر برین
ملخ صعود ایدر **فصل الخامس والعشرون**
فی البادزهریات العملیه بادزهر الصنایعی جمله سمومات قاتله تک
تر یا قیدر و عفونایه منع ایدر صوعلجاندری قیرار و حجار حصیه
حدری طاعونه علاج عظیم در و روایه نافع در معرفه حما و بایئیه
تأثیر سر بعد طبیعتی اعتداله کتور اصلاح ایدر **عمل بودر** قره ایل
محرق لؤلؤ بکرتور منتلا بزرها ص بزر شوکه المبارکه ملخ المرحانه
کهربا و ابیض معدنی قره کرکرا نه بادزهر حیوانی روح الزاج ایلد
تربیه طین ارمینی ایکشر در هم بادزهر نباتی در تدر در هم بونلری
بیلد سحقی ایدوب و کلابیلد طنج اولمش مطبوع قره ایل ایلد یوغروب
و دهن کهربا ایلد بر مق کبی اوزونه قرص در دوزه لرا استعمالی
ثلث در هم در هم زهر الاترج ایلد ویره لرا **بادزهر عملی** جمله حمیات
و بایئیه و زهر ناک اولانه حشرات صوتمنه تر یاق اکر در امراض سمیت
حاره یه داخل بزنده اولانه احلاط فاسد اخرج ایدوب اصلا ضعف

صبا بکانوه
او حقی قدومیدر

والم ویرمز **علی بود** باد ز هر شرقی باد ز هر غربی عین سر طایه نهاری
 طین محتوم قرمز اندر لیسپی مهر بر ندرند در تدر در هم لؤلؤ بکر مرجانی
 مفسول بلور معدنی قرونه الایل عنبر اشهب ایکه مسک از فر نیم
 در هم روح الورد ایله محلول یوغروب قرصلر ذوب استعمالی سدی
 در هم **باد ز مر ماری** حیات ردیته و سمومات قاتله تک جمله سینه
 تر یا قدر زهر منع ایدر ذات الجنب و مرض سیل و نزال مقرطیه و جذام
 علتنه بالخاصه نافعه کوزه حدت ویرر خواص فیه نافع و
 شبای حفظ ایدر **علی بود** لحم الافای الیابس شکر نبات مکده بکری
 بشر در هم قرنه کر کدانه لؤلؤ مزیه انجلیقا مکده ایکه در هم باد زهر
 شرقی او جد در هم زعفران نیم در هم عنبر خام بر در هم مسک ثلثه
 در هم دار چین دهن قشر اترج دهن بسکه یار مش در هم دهن
 الورد سک در هم کلابیله محلول و کثیر ایله یوغروب قرصلر دوره لر
 استعمالی ثلث در هم **باد ز مر معدنی** جمله امراض عرقله و یاد واد
 اسهاله و ادرار ایله دفع ایدر مرض افرنجه و طاعونه ماء اسقور
 دیونیله ویریله و بایه ماء اسقور جنا ایله ویریله اوجاع تقریه ماء
 کافیطوس ایله ویریله و ماء حرس ایله ویرلر انواع استسقایه ماء
 بلسانه شای ایله ویرلر جمله حیات ماء قنطر یونیه ایله ویریله و
 اعضاء باطنیه اولانه سده لرح انواعنی تفتیح ایدر وجع طحال
 نافعه ماء اسفلوندر یونیه ایله ویرلر حصاة کلی و مثانه ی تفتیح
 ایدر ماء قطراس ایونیه ایله ویرلر **علی بود** زیتق کبریت ملح ایله
 تکلیس اولمش زراوه التیدر هم زیتق حیوانه یوز در هم بر برینه

مرج

مرج و الحاق و ضم تخلیط ایروب برزجاجه قیوب قرق کوزه تعفین
صناعیه در تعفین ایروب بعد چقاروب اوزرینه یوزالیه درهم
روح البارت ابیض قیوب او جکون بر مکان حاره در دوره بعد
قرعه و انبیک ایله حمام یاسد علی الارضیه چقاروب بش کرم
تقطیر این لراسفل قرعه در جوهر قالورانی بوطله در ذوب نار
حقیف نیم ساعت احراق اولنه باد نجان اللوز بر باد زهر اولور استعمال
الیه جنبه در **باد زهر شری** امراض مشکله کثیره در استعمال اولور
زیر علاج کلیه در امراض عرقله و ادرار ایله رد و منع ایدر بلایه
طبیعی حفظ ایدر مرض افزججه و او سکوبور طبه و فلفموتیا به تقریب
اوجاع مفاصل استسقا و طحاله خدر و ذات الجنب حیثات عتیق
و جدید و حماء و بایینه به نافع در اعضا و راسیه به قوت ویر مرض
احش و دفع و در ایدر اعضا باطنیه در اولانه سد لکن انواعی
آجر بو بر مو به در حمانیه در قدر جلیله **عملی بودر** ذهب نقی خالص
العیار التوز در در هم بر قرعه به قیوب ماء الزرین ایله حل ایروب
و بر بیوک زجاجه قیوب ورماد حاره اوزرینه در ساعت غلیظ
ایروب اوزرینه ماء صافی ویر لرحله جوامر اسافل زجاجه سوپ
اولوب ماء زهر نار نجله ملو حاتنی کیدروب غسل و تخفیف اولنه
استعمال الیه جنبه در سکن جنبه به وارنججه ویریلور **باد زهر غریبی**
حمه به و مائشرایه و باد شنامه و صداع و شقیقه و قرانطیس
لنار غوس دواره سد و ستمه لو فوازه قدیمه به نافع در راس و دماغ
غده قوت ویر حواس حمه تصفیة و تنقیه ایدر امراض راسک و

و انبیک
العیار التوز

قرمزی جوهر اولو استعمالی بکرمی جنبه در **انیمون** **مورق سادج**
 باد زهر معرق در احلاط فاسد ازاله ایدر ودعی سوء القینه و استسقایه
 حما و عقیقه و و بایه یه نافعه در قروح داخله او کلدرا و ارام باطنیه
 تحلیل ایدر جرب و حکم مرض انفرنج و امراض جلدیه تک انواعه نا
 فعدر رطوبات زیاده و فاسد عرقله اخراج ایدر روخ الغبایق ایله
 ویر ل **عملی بود** **انیمون** خام یوز در هم بر بوطه یه قیوب اوزرینه
 بر بوطه دخی قیوب نار حقیف ایله احراق ایدر لر بعد غسل و تحفیف
 ایدوب یینه کندی قدر باروت ابیض ایله سحق ایدوب طرز معهود
 اوزره احراق و غسل و تحفیف ایدوب کرج کبی بر بیاض جوهر حقا
 استعمالی رس در **اکلیل الانیمون** حیما تک انواعه کرک حار
 کرک بارد قنغی سبب متولد و حدوث اولدیه البته اسهال دفعه
عملی بود زر مفسول بش در هم زجاج انیمون سکز در هم اولادیمی
 ماء زترین ایله طرز جاج انیمونیه ماء فاروقله بشقه بشقه حل ایدوب
 و بر برینه قاتوب اندر قرعه و انبیق ایله حمام یا بسه تقطیر ایدر لر
 اسفل قرعه بر جوهر متکون اولور ایله الوب بر بوطه یه قیوب
 نیم ساعت ایدوب ثابت اولنجک استعمالی الی جنبه ایله حیویات
 مسهله ایله ویر **زعفران المعده** مسهل مفی در معده تنقیه
 ایدر صداع و ذات الجنب و صرع علتدینه مراقبا و سوداوی علتدیه
 حمادریه و غب و طاعونه نافعه زیر ادیمی تصفییه ایدر و وجع قویج
 تسکین ایدر سکنه یه ماء العمل ایله بر در همین احقاق ایدوب
 باذن الله دفع ایدر امراض صفراویه تک **انیمون** خام یوز ایله در هم

ملح الباروت یوز در هم یکی سین بیله بحق ایروب و بوطه هم وضع
 احراق ایروب بعد غسل تخفیف اولنه استعمال سدس در هم در **تربد**
معدنی امراض مزمنه به نافع و جمع مفاصل و حمیات مرض افرنج
 و نقریس و سرطان و دخن علتدینه نافع سیلان منی قطع ایروب
 قانی منع ایروب بین الناس بوکه باد زهر کنغایه در لر **عملی بود** زینق
 مفسول او توز ایکی در هم کبریت التمش در هم بر قرعه به قیوب علی
 الارضیه بش کره تقطیر اولنه استعمالی سکنجه در حیوانات مسهل
 ایله ویریله **تکلیس الفضة** بو رجور بیاض در حق در لومحونات
 و حیوانات کیر و سایر ترکیب و ورق یرینه استعمال اولنور **عمل بود**
 ماء الفاروق ایله تکلیس او لمش فضه ماء قراح ایله غسل و تخفیف
 ایروب مکه سندن او نه التیدر هم نشاد مصری درت در هم ملح طعام
 او توز ایکی در هم ایکی کوزه ایکی کیچه بونلری بر بوطه هم نار قوی ایله
 احراق ایروب اندر غسل و تخفیف اولنه **ذهب الحیوة** مسهل
 و مقی در استسقایه و مرض افرنجه و امراض جلدیه نک انوعانه
 نافع و علاج جامع در طویات اصلیه زیاده ایروب و رطویات
 فاسد محو و ازاله ایدر رطب کیمیا ویه نک رکن اعظیمر **عمل بود**
 ورق الذهب ایکی در هم زینق مفسول یوز او توز ایکی در هم بر برینه
 الغام و ماء ملح ایله غسل و تخفیف ایروب بر قرعه به قیوب او زینه
 او حیوز در هم ماء الزرین قیوب رحا دحاره او زرنه او جکون
 طوع بعد قرعه و انبوق ایله علی الارضیه بش کره تقطیر ایله بر اسافل
 قرعه هم جوهر قالورانی بر بوطه به قیوب او جکون او جکیچه احراق ایروب
 بعن

بعده قرعه به قیوب اوزرینه اورتجکت قدر روح الشراب قیوب قرعه
وانبوق ایلده حمام یا بسه علی الارضیه بش کنه تقطیر ایدر سن اسافل
قرعه اکیلل مانند بر جوبه قالور استغالی درت حبه در سکر حبه به

وارنج و یریلور **فصل السابع والعشرون**

فی المراهمات **مرهم الدخان** جرب و حله به و حنا زبر و نایل کبری
دواء الثعلب و بوا سیر طانات قویا و خراز و بلغم مالخ شیر پنجه و
فلغمونی و امراض جلدیه نکت هر نوعه علاج کافیدر و عتیق و جدید

اولانه قروحاته نافع و اوکلدر محفیف و محلل در **ترکیب بودر**

ورق الدخان اکیوز در هم بر کوب بر کبجه کفایت قدر شراب ایلده نفع
اولنه بلخ و تصفیه در صکر مطبوخه در یوز الیه در هم شحم بط یوز
در هم ضمغ صنوبر قرق در هم زراوند خرج بکری در هم شرابی

کهر با معدنی شمع کافوری اون بش در هم ایلده مرهم اولنه **مرهم**

اسطوما حیقو معدیه قوت و یررقی و غشیانی منع ایدر مضه

معین اولور استهزاء کتور و آجر امراض معدیه نکت انواعه نافع در

ترکیب بودر قرفل سنبل مندی مصطکی هر بر ندر در تدر در هم

صبر او جدر هم مرجان احمر صندال اصفر کندر ایض سکر در هم مبعده

سایله او تویا یکی در هم عود مندی او جدر هم مرصافی و قوص غالیه

و فقاخ الازخرا و جن بحق در هم دهن المصطکی دهن السفرجل دهن

افستین دهن نار دهن نفع قرق سکر در هم شمع کافور الشمس

درت در هم ایلده مرهم اولنه **مرهم الیدیه** کوبکه و معدیه طلا تمکله

صوغلی اندری قیور و جقار **ترکیب بودر** قنطریون شفتالی پراخی

و جگه قيصوم و افستين سزاب بر قبضه نشاره قوزه ايل مشكطرا
 ميشع عود مندي موصا في شحم خنظل ايشر يوز درهم ترمس در تدرهم
 مرارة البقر صبر ماء الكراث يكر ميشر درهم دهن افستين يوز
 او توز درهم شمع اصفر يکري درهم ايله مرهم ايله **مرهم بوا سير**
 بوا سير نافع و اوراي تحليل ايدرو او جاعلرين تسكين ايدر **ترکيب بود**
 شحم بط شحم دجاج سکر درهم دهن الورد اونه التي درهم شمع عمل
 اونه درهم زعفران انيم درهم افيون بر درهم بيض البياض بر عدد ايله
 مرهم اولنه **مرهم مطحون مين** عصارة كرفس عصارة معونوس او توز
 ايكي درهم حل الابيض اونه ايكي درهم فلنجكشت اونه التيدرهم دهن
 الكبره دهن الايسر دهن اللوز هر بر نزنه در تدر درهم قشور الكبر دهن
 الايسر قشور الطرفا سفوفندريونه او جر درهم فقاح الاخر بر بحق
 درهم شمع ابيض سکر درهم ايله مرهم اولنه **مرهم الشقاق** الده و ايقن
 ويوزهم و اموزهم اولانه شقاق قلكه انواعه نافعه سکر لري بموشاد
 و اورا ملري تحليل ايدر **ترکيب بود** دهن جملانه دهن اللوز او
 توز ايشر درهم سمن البقر مخ البقر يکري بشر درهم شحم البط شحم
 الدجاج سکر درهم شمع الابيض اونه التيدرهم ايله مرهم اولنه
مرهم جرب كيجك و او يوز قنفي نوعي اولور او لسونه بو علاج اكه
 كافي در **ترکيب بود** زيت عتيق ايك يوز درهم شمع عمل اونه التيدرهم
 شبت ابيض و اسفنداج رصاصي او توز ايكي درهم علك الانباط
 التمش در تدرهم ملح ابيض قوق درهم قوق سکر درهم سمن البقر
 ايله مرهم اولنه **مرهم محرق النار** اش ياقه و غنه سورسراغري سين

و حرار

حی العالم
فیاق وغیر

وحرارتن تسکین ایدر **ترکیب بود** مرهم سنج مفسول دهن بنفشج
 دهن نیلوفر برندنه یکومی در تدر در هم دهن الورد عصاره حی
 العالم اون التیشر در هم عصاره عنب الثعلب عصاره لسانه الجمل
 برندنه او؛ ایشر در هم لبن الجاریه سکر در هم ایلد مرهم اولنه
مرهم تقریس ووجع تقریب ووجع مفاصل سریع التأثير در که
 ورم لری طاغیر **ترکیب بود** اکلیل الجبل افسنتین مکدر بر
 قبضه فقاع الازخرنیم قبضه بزر میوفاریقون در تدر هم زیت
 عتیق یوز الی در هم فوتنج برنجاسف الیشر در هم شحم الاوز یکومی
 درت در هم مخ العظم الفجل مخ الایل او؛ ایشر در هم شراب عتیق
 التیوز در هم ضفدع سکر عدد او؛ ایکی ساعت طبخ و تصفیه دن
 صکره تره منتین شمع عمل او؛ الیشر در هم زعفران ثلثانه در هم
 ایلد مرهم اولنه **مرهم قوبا** وبلغم مال صلاح قویدر **ترکیب بود**
 شحم اصفرد دهن بنفشج مباب الکانون او؛ الیشر در هم مرهم
 سنج مفسول سکر در هم کندر ابیض در تدر هم مصطکی بش در هم
 دهن حب الابهل دهن الحنطه او تونز ایشر در هم حل حازقانه حشم
 لعاب کثیر الی در هم ایلد مرهم اولنه **فصل الثامن والعشرون**
 فی الضمادات والقیروطات **ضماد الرأس** بعد الطراش غروش
 دکلو قماش اوزرینه یا یوب باشه یا قواور سکر دماغه قوت ویرر
 نوازی منع ایدر کذلک معدیه قوت ویرر بضمه معین اولور
ترکیب بود مر جانہ احمر و ابیض لبانہ مصطکی مرصافی ایشر
 در هم عود مندی نیم در هم قرنفل سلخا زرباد حولنجانه جوز بوا

اوکلدر ترکیب بودر انجبار کوی و حطمه کوی و حشب الیق قیش
 کوندر نه اغا جدره بولنا نیشل براوتر اندر روکس ایدر رریق درلر
 اوئه الیشر درهم لسانه الجمل وزهر میوفاریقونه کما فیطوس هر برنده
 بر رقبضه حب السفرجل زراوند طویل دهن مصطکی دهن الورد
 او تو ز ایکش درم شمع عمل یوز درهم مره سنج ابيض اوئه الیشر درهم
 وردیابس و جلنا مصری حب الالاس قاقیا مکد بشر درهم تره منبتین
 یکریمی در تدرهم مومیابنر میوفاریقونه سندورس مصطکی کهر باونر
 درهم زفت طین ارمینی رریق حنطه لبانه ابيض دم الاخوین یکریمی
 شر درم ایلد ضما داولنه **ضما نکامکا** دسپانیه قرالینه بو ترکیب دوز
 لمشدر امراض معده نک انواعه علاج عظیمه رود و اوشرفدر صکره
 بعد زمانه شهرت بولمشدر ترکیب بودر میوه سائله سکز درهم
 نکامکا یکریمی در تدرهم لادن و شمع اصفرا وئه الیشر درهم ایلد طلیخ
 اولنه نیم فلجان کلا بیلد بش قیر اط مسک و عنبر ازوب بیلد چه مزج
 ایدوب ضما داولنه **ضما الجراجین** جمله قروحایه اوکلدر محفدر
 و منبت اللحم در ترکیب بودر مره سنج اصفرد دهن بابونج دهن
 الورد دهن میوفاریقونه انیمونه خام مکد سکز درم توتیا در تدرهم
 شمع ابيض یکریمی در تدرهم کافور در تدرهم کچی بو بکرک یا غی جام صتا
 قزی مصطکی لبانه مرصایه سکز درهم ایلد ضما داولنه **ضما داکندر**
یونانی جمله قروحایه اوکلدر اوجاع مفاصل و فلج و اعصاب فقریس
 و تشنج و کزاز علتدیرینه نافدر ترکیب بودر فرنیونه چند بیدستر
 دار فلفل فلفل سود میوه سائله سکز درهم اشق جاوشیر قرص

این ترکیب قوی و ما الجبته تبعاً
 مندر کزنده کجور خارج نامد که کسوفه در
 و در نیمه صبح در رریق و غمی تبخیر میوفاریقونه در
 برادی قون نسو لیبیرا

غالية شحم البط شحم الدجاج شحم الاوز شحم الخنزير اونه اكثر درهم شحم
 الايل الجدي بوز اغندر اونه التيش درهم تره منتين قرق درهم شمع
 يوز درهم زيت عتيق دهن حروح دهن ناردين دهن حب البان
 دهن بابونج دهن الخيري نفت عجمي هر بزنده التمش درهم زوفا و طب
 او توراكيه درهم ايله ضماد اولنه **فصل التاسع والعشرون**
 في استخراج ذوابق المعادن والنبات الارض **زيبق الانيمونية**
 حكما ذيبق ذكر ايلدو كي يرم بوستعلي مراد ايدر لر ساير منافع و خواص
 اهلنه معلوم در زير حديث شريفه وارد اولمشد كه لا توتي الحكمة
 بغير اهلها فتعلموها ولا يمنعها عن اهلها فتعلموها فحوا بحجة
 اهلنه اثاره كفايت ايدر **عمل بودر** ملح البول و ملح الطرطير و شاد
 سكر درهم حل المصعد ايله ازوب و حل ايروب او توراكون بطن فوس
 تعفين اولنه تاكه جمله سي حل اوله بعد عقد ايروب اوج كندي مثلي
 رمله انهار ايله سحق ايروب قرعه و انبيق ايله بعد قرعه التمش
 در تدرهم رصاص الانيموني قيوب بر مكانه حاره التمش كونه
 طوره بعد رطوبتن او جوروب طيران اولدق درت مثلي وزني
 براده حديد ايله سحق ايروب مايل الرقبه نار شديد ايله تقطير اولنه
 اما مقابله صوائله محلو زيبق اخراج اولنور **زيبق الرصاص**
 بونك منافع اهلنه معلوم در **عمل بودر** محلول العقاب اونه
 التي درهم محلول الطرطير و روح باروت ابيض يكميش درهم
 برز جاجه يه قيوب و رماد حاره ايكه كونه طوره و عقد اوله بر حجر
 اولور بو حجر دن سكر درهم برام رصاصي اونه التي درهم روح البارود
 اوتوز

شحم
 بوز اغندر

او توز در هم جمله سی معاً ز جاجیه قیوب رماد حار او ز رینده طوره
 و عقاب اولغه قریب اولدوقه قرق کونه بطن فرسه تعفین اولوب
 بعد قرعه و انبیق ایله علی الارضیه او جگنه تقدیر اولنه بعد نار شید
 ایله تصعید ایروب مصعدی عقاب طرطیر تقطیر اولمش روض شراب
 ایله غمر ایروب یکر می درت ساعتی صکره زینبکک اخراج ایره لر
زینبق الحديد حکمایه دخول ایر **عملی بودر** زینبق المصعدی شاد
 بللوری زاج شب باروت ابیض او توز در هم برآم حیدر ایکیوز
 قرق در هم بونلری ماء صافی ایله یوغروب بر مکان حاره او جگنه
 طوره بعد ایچنه ملح قلی او نه در تدرم در کنج ابیض سکر در هم
 قاتوب حمام ماریه او ایکی کونه طوره بعد غسل ایروب زینبکک
 ماینتی اخراج **زینبق القصدیر** بود صی حکما عملنه دخول ایر **عملی بودر**
 قصدیری احراق و غسل تجفیف ایروب انده کندی منلی دنگلوجه شاد
 ایله سحق ایروب و نار شید ایله تصعید و ماء الرأس ایله طبخ ایروب
 زینبکک اخراج ایره لر بعد اول مصعدی الورر **زینبق فضه** بو عمل
 اسرار مکتومه دندر صحیفه قمری ماء الحلال ایله حل ایروب علی الارضیه
 درت کره تقطیر ایر سن اسفل قرعه بر مکلس قالور اینی الوب
 بر طویل العنق اولانه زجاجیه و فضه نک هر درهمنه حل مقطر او نه
 ایکی درم عقاب مصعدی زینبق در هم ملح طرطیر قاتوب و شد وصل
 ایروب قرق کونه بطن فرسه تعفین بعد تجفیف ایروب بوغبارک
 هر وقیه سینده درت وقیه طرطیر محرق قیوب و سحق ایروب مایل
 الرقبه او نار معکوسه ایله تقطیر ایره لر مقابله او اولانه زینبق اخذ و

استفایده لر **فصل الثلثون**
الموفی فی الاکیزات **اکیر الحیوة** صرع وککته وقلج واعصابه وودوار
وما نیایه وضیق النفس حفقانه ضعف اعضایه و ضعف معده یه و
امراض رحک انواعه نافور او واحه ولسانه اصلیه یه و عمری طبعی
زیاده ایر جمله امراضه شفاء محضه و دواء تامد **ترکیب بودر اصل**
الجنطیانا و زرنبار و انجلیقا و طور منتلادی اسقوجنا حونجان
مندی صندال اصفر اوج و قیه نفع یابس بادرنجویه جان او تیه ریحانه
او تیه کما ریوس زوفا کما فیطوس حاشا یار مشرقبضه حب الغار حب
ابهل قشر لیمون قشر نارنج حب الاترج بذر شبت حب فاوینا کلسا
لیوس یانسوز رازیانج بذر کزبر شوکه المبارکه مکداونه الیشر درهم
زنجبیل قرنفل دارچین بسله کبابه قاقوله فلفل سبل مندی او نه ایکی
شر درهم لبانه مرصا فی عسل بند مصطکی کهر بالیشر درهم بذر
اکلیل الجبل زهر سالیوا بذر فاوینا زهر قره بلس نار دین و زرجس
زهر میوفاریقونه زهر قطن بونه زهر بتونیکه زهر اخلامور زهر زنبق
زهر مندباورد احمر زهر لسانه الثور برر قبضه عصاره رمانه سکر
طبر زیز درهم روح الشراب بیک درهم بونلری قرعه یه قیوب
انبیق ایل تقطیر ایر سن و مقطری ارضیه سنه و یروب بعد کز
کونه بطن فرسه تعفین ایره لر بعد قرعه و انبیق ایل تقطیر ایره لر
بطن فرسه او توز کونه تعفین ایره لر استعماله بش قطره در
اکیر الاترج امراض قلبیه نکه انواعه نافور دماغه و بدنه و
معده یه و قلبه قوت ویر حرارت کبدری تعدیل ایره مفرج القلوب در
ترکیب بودر قشر

ترکیب بود قشر الاترح الطري یوز دریم روح الشراب در تیوز دریم
 او جگانه مکان حاره طوره بعد قرعه و انبیق ایله تقطیر ایله
 مقطر که ایچنه زعفران بر دریم شکر طبر ز او تو ز ایکی دریم ما و الورد
 عصاره حماص و اترح مکد التشر دریم ضم و الحاق اولنه استواء در
 هم ز سکز دریمه و ارنجه در **اکیر غوغما غوغ** جمله اخلاط ردیه اسر نهال
 ایدر سهلان ز کر عجیب **ترکیب بود** راوند جینی او ز دریم سنبل مندی
 ایکی دریم صندال ثلاثه دن بر دریم روح الابهل التمش درت دریم
 بونبری قرعه و انبیق قیوب حمام حکماء تقطیر سکز کوندن صکره جتر
 و علقه ایروب ایچینه روح رازیا نج و قرق سکز دریم حب اهل او
 تو ز ایکی دریم زنجبیل بر بچق دریم ترید مجوف او ز ایکی دریم سورینجا
 سکز دریم بسفایمج لوف الحیة اساروه او جدر دریم حریق اسود
 ماز یوز التشر دریم قشر نارنج درت دریم **بنفسج زهر سار الثور**
 زهر بر فیه یار مش قبضه حب النیل او ز ایشر دریم حب بلسان الشابی
 او جدر دریم بسکه بر دریم روح الاینسون در تیوز دریم او ز بش
 کونه مکان حاره طوره بعد جتر و علقه ایروب سکز دریمه او ز
 التي دریمه و ارنجه و یریلور **اکیر المقوی** مقویدر شهوة جماعی زیاه
 ایدر و منی جق و تکثیر ایدر کلیه و مثانیه نافع در و جمله علقه زینه دافور
 حکماء لاطین و افونج و انکلتنه و اشبانه و انکلیس و اندلیس
 بینند زیاه محمد و حدر و مقبولدر **ترکیب بود** زنجبیل و دار فلفل
 یار مش دریم و بروقیه دار چین جوز بو باش دریم بسکه قرنفل
 قاقوله کبابه او جدر دریم بذر الجیر جیر بذر قرص انجن در سکز دریم

لسان العصفور اونه در هم فستق شامی یکرمی در تدر هم روح شراب
یکرمی درت در هم شراب ایض ایلد و ماء الاترج اوجیوز در هم بش
کوندن صکره قرعه و انبوق ایلد تقطیر اید لر بعد اولقطر کت ایچینه
اصلال طریوز الطری و قرق در هم شقاقل طری بصل الذر کز
در هم حصه الیکت رسمک سفنقور اوتوز در هم دماغ عصفور و لب
النارجیل یکرمی در هم بوندری انبوق اعنایه قیوب اونه ایکی کونه بطن
فرسه اولوب بعد بری مقداری حمام حکماء طنج ایدوب ایچنه عنبر الشهب
اوج بچق در هم و دهن راجین و قشر الاترج مکدر بش در هم شکر نیایه
اونه الیندر هم شراب قرمز مرتباً جوز بو اوتوز ایشر در هم زنجبیل
مرتابسی یکرمی در هم بوندری تمام بش کونه بطن فرسه تعفین ایدوب
استعالی سکر در هم در جماعت بر ساعت اول ویره لر **فصل**

الحادی والثلاثون فی الالوانات المسخنة وحبوبات

الجرهنه لوز الورد که حماء محرقه یه دوا و جمیل و معالجه عظیمدر
زیرا حرارت طبیعه تعدیل ایدر مضمه معین اولور دی صاف ایدر
طریق بودر ماء الورد در تیوز در هم روح الکبریت بر در هم ورد
احمر اونه در هم مکان خارم درت کونه طوره یا قوت رنگنده بر صو
اولور جر و علقه ایدوب و ایچنه بز نبات شکری حل ایدوب
استعالی اوتوز در هم در **جوهر الفیوز** منو در محذر در
و مسکندر و جمع اسنانه پنبه ایلد قیوب اغریسین کسر نفت الدم
و سحج الامعا و افراط طمٹ بواسیر قولنج نافور جمله سها یقطع
طریق بودر افیوز حالص یکرمی در تدر هم عصاره تفاح الشای

عصاره

به عنقاره سفر جل ایکس یوز دریم ملخ طیر سکز دریم ظبر ذالتی
 دریم او جکوز مکان حاره طوره بعد جرو علقه ایروب مندی
 و در چین یکی شدریم قاتوب بش کوندن صکره جرو علقه ایروب
 استعمالی ایدر اون قطره دن یگرمی یه وار نجه ویریلور **جواهر حریق**
اسود مسهل ملوکي جمله اخلاطی سوداویة رفیقله سهال ایدرو
 امراض سوداویة نکه انواعه علاج کافیدر **طریق بودر حریق اسود**
 طاش موآنره دق و محق ایروب و روح انیسوز حمام حکما تقطیر
 ایدر لرا سف قرعه هم سل کبی بر جوهه قالورایه الوب و زنجبه لب
 الخبز الحاص ایلد قرشروب درت کون بطن فرسد تعفین اولنه
 استعمالی اون قطره در **جوهه اللؤلؤ** قلبه قوت ویرر سمومات قائله
 قلبه دوروم جوا ایدر کبدک و طحالک سده سن آجر عطش شدرید
 کسوت کین ایدر شهوتی ارتدر جمای قوی ایدر بوی ادر ایدر کلام
 و مثانه اولانه حصاة تفتیت ایدر جقار بر بدنه و اعضایه قوت ویر
 سکت و تشنج و صرع و فلج و سبل قرانطیس عشق زار فغانه آه هوا
 مرضنه شبایه حفظ ایدر بوا سیری قطع ایدر رطوبت اصلیه ارتدر
 مفرحات قویة نکه اشرفیه و اعلا سیدر **طریق بودر** سحوق انجوه
 بر قرعیه قیوب حل المقطر ایلد غم ایروب یگرمی درت ساعت نکره
 جرو علقه ایروب حمام بخاریتیه قرعه و انبیق ایلد تقطیر ایدر اسافل
 قرعه بر ملخ معقود قالور اوزرینه یکی بر مق اوتر روح المشتغل
 النار قیوب یگرمی بش کون بطن فرسد تعفین اولنه بعد جقا
 روب حمام بخرتیه قرعه و انبیق ایلد تقطیر اولنه اسفل قرعه بر دهن

کیے بر جوہر قالو استعالی اوہ قطرہ در جوہر الکافور ایام و باہ
 و عفونت موام استعالی عجایب در موام و مائیدہ نک قلبہ تاثیرین
 منع ایدر طریق بودر کافور او نہ بش در ہم روح الشراب یوز در ہم
 زعفران ربع در ہم بر مکانہ خارہ سکز کوہ طورہ بعد جرو علقہ
 ایدوب استعالی او جدر ہمدرو اللہ ولی الفیاض بو حقیق و فقیر
 کثیر التقصیر عمر چلبی شفا فی زمانہ صبا و تندرہ برو حکما و افرنج
 لاطین کتب طب معتبر لرندہ تتبع و استقرار ایدوب ایچندہ بو
 بولرو غم مختار اولانہ قوللرین جمع و بوکتاہہ تحریر ایلدم تاکہ امت
 محمد عم بو نکلہ نفع عام اولوب و امراض رد منع ایدر لر بزوی دخی
 خیر عارنہ فراموش اتمیہ لر خیر العالج من قل و دل

حسبنا الله ونعم الوكيل تمت

حرمہ الحقیر نفیسی الشید مصطفی بن نفیسی

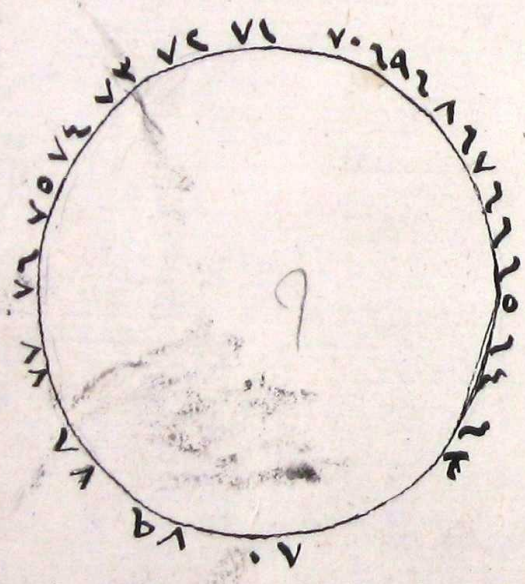
الشیخ احمد در نوی ۱۱۷۴ ھ شہر ثوال دوشنبہ

مجموعہ اکبر عمر شفاء چوب جینی اوہ درم حت السوداد وہ دیکنی
 ایکیشوز درم دارچین زنجبیل کبابہ بیکہ سنبل حولنجازہ قاقولہ
 قندہ حنطیانہ قرنفل حب الغار زراوند املج سورنجانہ لسانہ العصفور
 سوسن کوبہ جینی اساروہ طوبالوق مصطکی جوز مندی فلفل
 بیض شکر ایمن ایمن عود الصلب زعفرانہ درونجہ اینسونہ
 ایلونہ سدرہ بلبلہ رخاہ تخمی کرفس تخمی ترہ تخمی طورب تخمی
 سوغار تخمی ہر زردہ پیدہ در ہم عمل اوج اعتری **اکیر میدہ**
 در او الحمام بوزیدان کوہی بر قبضہ

قطرہ بود

والی الان بر کتابده بو تیبی بو تفصل اوزره یارلش کوردم هر چندینه
 محرق ایسه قدری غایت اعلا در و کتمه شایسته در و بو خصوصه هیچ
 ذکر اولمیدی و با اولایدی لکن غایت نقایس دن اولوب و االی آستانه
 بو یه لطیف مغاره بطبع میل اید کلرندن قید ایدم بلکه مملو کبار دن بری
 کوروب نه یازدیفی هم ایدوب بو فقیری خیر ایله یاد ایله زیرا بسک ^{طعیدر}
 با خاصه مزاجی عوارض غریبه دن تطهیر ایدر بر جو هر در و ماء الراس کفیتی صابو
 یا پد قلی صودر که هر مخلده موجود و معلومدر لکن بو خصوصه اوج دفعه کرج
 قلیه دن مصفا اولان بر صودر که اله طوقا نمقدن حذر اتمک لازمدر
 و هر دفعه قلیه و کرج جدید اولمق شرطیه مشروطدر

ÖZGEÇMİŞ

Aygül ÇETİNKAYA, Kastamonu’da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini burada tamaladı. Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Üniversitede aynı zamanda Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile birlikte çiftanadal yaparak Tarih Bölümünden de mezun oldu. 2017’de Sakarya Üniversitesi’nde Eski Türk Dili Anabilimdalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı. Şu an tez aşamasındadır.

